Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen

KALLELSE

2022-01-26

Kallelse/Ärendelista

Sammanträde med Kommunstyrelsen,

onsdag 26 januari 2022

Tid: Kl 08:30
Plats: Konferensrum Vänersborg

Benny Augustsson
Ordförande

Johan Högmark
Sekreterare

OBS! Ordföranden uppmanar att samtliga ledamöter, ersättare och tjänstepersoner deltar på distans hemifrån (förutom 1:e vice ordförande/justerare, 2:e vice ordförande och kommunsekreterare som deltar fysiskt i sammanträdesrum Vänersborg)

Förhinder för ordinarie ledamot att delta vid sammanträdet anmäls till Johan Högmark, 0521-72 26 05, johan.hogmark@vanersborg.se

Ledamöter
Henrik Harlitz M
Benny Augustsson S
Lena Eckerbom Wendel M
Bo Carlsson C
Anders Strand SD
Marianne Ramm V
Anna-Karin Sandberg MP
Marie-Louise Bäckman KD
Kenneth Borgmalm S
Ola Wesley SD
Gunnar Henriksson L
Elisabeth Bohlin S
James Bucci V
Mats Andersson C
Morgan Larsson MBP

Ersättare
Magnus Ekström KD
Madelaine Karlsson S
Dan Nyberg S
Anders Wiklund MP
Anneli Guilotte S
Göran Svensson MBP
Ann-Helen Selander M
Stefan Kärvling V
Mathias Olsson SD
Peter Göthblad L
Henrik Josten M
Bengt Larsson S
Kurt Karlsson SD
Jonathan Svensson S
Piotr Gabrys M

Övriga närvarande
Lena Tegenfeldt, kommundirektör
Thomas Sannemalm, ekonomichef
Linus Sandkvist, kommunsekreterare
Johan Högmark, kommunsekreterare

	Ärendelista	Dnr	Sida
1	Val av justerare - förslag Anders Strand (SD)		
2	Information vid kommunstyrelsens arbetsutskott och kommunstyrelsens sammanträden 2022	2022/20	4
3	Utbildning - Grunderna i medborgardialog Kl.11-12		
4	Kommundirektörens information vid kommunstyrelsens sammanträden 2022	2022/48	
5	Ordförandeinformation vid kommunstyrelsens sammanträden under 2022	2022/21	
6	Lokalförsörjningsunderlag 2023-2032	2021/41	5 - 238
7	Antagande av Biblioteksplan 2021-2024 för Vänersborgs kommun	2021/171	239 - 256
8	Samverkansavtal Forum Vänersborg 2022	2021/471	257 - 262
9	Wargön innovation - fortsatt finansiering 2022	2021/468	263 - 305
10	Remiss - Förslag till näringslivsstrategi 2030 för Fyrbodals kommunalförbund	2021/374	306 - 325
11	Antagande av platsvarumärke för Vänersborgs kommun	2021/341	326 - 374
12	Ekonomisk intern kontroll inom kommunstyrelseförvaltningen	2021/19	375 - 384
13	Justerad budget 2022 avseende förändrat personalomkostnadspålägg	2022/63	385 - 387
14	Avgränsningssamråd för råvattenledning från Nordkroken till Trollhättan - tillstånd för bortledande av vatten m m för vattenförsörjning	2020/129	388 - 454
15	Svar på motion om brygga vid Korseberg	2021/168	455 - 473
16	Motion om ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Vänersborgs kommun	2020/226	474 - 482
17	Budget för Fyrstads Flygplats AB år 2022	2021/227	483 - 510
18	Ändrade avgifter för boendekort och nyttokort i Vänersborgs kommun	2020/266	511 - 544
19	Medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron	2020/375	545 - 556
20	Motion om boende i Vänersborgs kommun	2020/430	557 - 572
21	Delårsrapport augusti 2021 för Fyrbodals kommunalförbund	2021/434	573 - 644
22	Nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet i Vänersborg - NÄRF	2021/440	645 - 653
23	Ansökan från barn- och utbildningsnämnden om 2 miljoner kronor för fler elever i grundsärskolan	2021/448	654 - 658

24	Ansökan från barn- och utbildningsnämnden om 3 miljoner kronor till insatser för att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat	2021/449	659 - 664
25	Utökning av förbundsbidrag med anledning av ökade kostnader på gymnasiesärskolan	2021/457	665 - 669
26	Begäran från överförmyndarnämnden om utökad budget 2022	2021/470	670 - 673
27	Remiss - Reviderad vattenvårdsplan för Vänern	2021/428	674 - 685
28	Remiss - Regional transportinfrastrukturplan för Västra Götaland 2022-2033 med tillhörande hållbarhetskonsekvensbeskrivning(DJ)	2021/391	686 - 835
29	Remiss - Förslag på föreskrifter som ska ersätta Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2)(DJ)	2021/367	836 - 1011
30	Revidering av kultur- och fritidsnämndens reglemente	2022/67	1012 - 1027
31	(Naturvårdsprogram) Naturvårdsplan som tematiskt tillägg till översiktsplanen, TÖP	2019/214	1028 - 1298
32	Remiss - En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling (DS 2021:31) (DJ)	2021/408	1299 - 1368
33	Delårsrapport augusti 2021 för Kunskapsförbundet Väst	2021/426	1369 - 1389
34	Uppdaterad finanspolicy för AB Vänersborgsbostäder	2021/403	1390 - 1407
35	Ansökan om driftsbidrag för Stiftelsen Bergagården	2021/436	1408 - 1410
36	Ekonomisk intern kontroll inom kommunstyrelseförvaltningen	2021/19	1411 - 1418
37	Nomineringar till uppdragen som ledamot kommunstyrelsens arbetsutskott och personal- och förhandlingsutskottet	2021/461	1419 - 1420
38	Meddelandelista till kommunstyrelsens sammanträden 2022	2022/22	1421 - 1424
39	Delegeringslista vid kommunstyrelsens sammanträden 2022	2022/23	1425 - 1427

Tänk på allergiker och använd inte produkter som ger upphov till stark doft, t.ex. parfym eller rakvatten.

2022-01-19

Dnr:
Kommunstyrelsen
2022/20

Handläggare
Juridik och säkerhetsavdelningen
Johan Högmark
johan.hogmark@vanersborg.se
0521-72 26 25

Information vid kommunstyrelsens sammanträde 2022-01-26

- Information – Preliminärt bokslut 2021 – inga handlingar
  - *Ekonomichef Thomas Sannemalm*
- 2022/63 - Justerad budget 2022 avseende förändrat personalomkostnadspålägg
  - *Ekonomichef Thomas Sannemalm*
- 2021/19 - Ekonomisk intern kontroll inom kommunstyrelseförvaltningen
  - *Controller Marie Karvonen*
- 2021/41 - Lokalförsörjningsunderlag 2023-2032
  - *Utredare Anna Högmark*
- 2021/171 - Antagande av Biblioteksplan 2021-2024 för Vänersborgs kommun
  - *Verksamhetschef Christer Glännestrand*
- 2019/214 - Naturvårdsplan
  - *Planarkitekt Pål Castell, kommunekolog Elisabet Rex och avdelningschef Eva Björklund*
- 2021/391 - Remiss - Regional transportinfrastrukturplan för Västra Götaland 2
  - *Utvecklingsledare Lars Rudström*
- 2021/471 - Samverkansavtal Forum Vänersborg 2022
  - *Näringslivschef Jill Stor*
- 2021/468 - Wargön innovation - fortsatt finansiering 2022
  - *Näringslivschef Jill Stor*
- 2021/374 - Remiss - Förslag till näringslivsstrategi 2030
  - *Näringslivschef Jill Stor*
- 2021/341 - Antagande av platsvarumärke för Vänersborgs kommun
  - *Kommundirektör Lena Tegenfeldt och näringslivschef Jill Stor*

§ 1

Lokalförsörjningsunderlag 2023-2032

KS 2021/41

Beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen i Lokalförsörjningsunderlag 2023-2032 och överlämnar detta till samtliga nämnder att använda som underlag i arbetet med Mål- och resursplan 2023-2025.

Sammanfattning av ärendet

Lokalförsörjningsunderlaget sammanfattar samtliga lokalbehov inom kommunens nämnder för åren 2023 – 2032, nuläge samt framtida påverkansfaktorer. Det utgör ett verktyg för planering av framtida behov och är underlag till kommunens budget- och investeringsprocess.

Behoven av verksamhetsanpassningar och utökade lokaler är liksom föregående åren stora. De föreslagna projekten presenteras med eventuella preliminära investeringsbehov i en förvaltningsövergripande tidplan. Tidplanen är anpassad efter kommunens finansiella mål och planeringsmässiga förutsättningar.

De föreslagna åtgärderna innebär stora ökade lokalkostnader för kommunen vilka till viss del måste rymmas inom kommunens befintliga budget. För att nå den mest kostnadseffektiva lösningen för kommunen som helhet behöver lösningsalternativen för lokalbehoven nogsamt utredas.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-26
- Lokalförsörjningsunderlag 2023–2032, 2021-12-14
- Bilaga 1. Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023–2032 som underlag för det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget
- Bilaga 2. Behovsinventering gällande lokaler och boenden för 2023–2032
- Bilaga 3. Samhällsbyggnadsnämndens behovsinventering för 2023–2032
- Bilaga 4. Kommunstyrelsens egen behovsinventering 2023–2032
- Bilaga 5. Behovsinventering kultur- och fritidslokaler

2021-12-14 Dnr: KS 2021/41

Handläggare
Anna Högmark
anna.hogmark@vanersborg.se
0521-72 25 27

Mottagare
Kommunstyrelsen

Beslut om lokalförsörjningsunderlag för åren 2023-2032

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen i Lokalförsörjningsunderlag 2023-2032 och överlämnar detta till samtliga nämnder att använda som underlag i arbetet med Mål- och resursplan 2023-2025.

Sammanfattning av ärendet

Lokalförsörjningsunderlaget sammanfattar samtliga lokalbehov inom kommunens nämnder för åren 2023 – 2032, nuläge samt framtida påverkansfaktorer. Det utgör ett verktyg för planering av framtida behov och är underlag till kommunens budget- och investeringsprocess.

Behoven av verksamhetsanpassningar och utökade lokaler är liksom föregående åren stora. De föreslagna projekten presenteras med eventuella preliminära investeringsbehov i en förvaltningsövergripande tidplan. Tidplanen är anpassad efter kommunens finansiella mål och planeringsmässiga förutsättningar.

De föreslagna åtgärderna innebär stora ökade lokalkostnader för kommunen vilka till viss del måste rymmas inom kommunens befintliga budget. För att nå den mest kostnadseffektiva lösningen för kommunen som helhet behöver lösningsalternativen för lokalbehoven nogsamt utredas.

Beredning

Dialog angående lokalförsörjningsunderlaget har förts kontinuerligt i lokalförsörjningsgruppen under hösten 2021. Lokalförsörjningsunderlaget har stämts av med lokalstyrgruppen (kommundirektörens ledningsgrupp) vilka ställer sig bakom förslaget.

Redovisade behov bygger på nämndernas behovsinventeringar.

- Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023 - 2032, Barn- och utbildningsnämnden 2021-11-22 § 78
- Samhällsbyggnadsförvaltningens behovsinventering 2023 - 2032, Samhällsbyggnadsnämnden 2021-11-18 § 85
- Kommunstyrelsens egen behovsinventering 2023 - 2032 vad gäller lokalförsörjning, Kommunstyrelsen 2021-11-24 § 213

- Behovsinventering gällande lokaler och boenden 2023 – 2032, Socialnämnden 2021-11-25 § 118
- Behovsinventering kultur- och fritidslokaler 2022-2032, behandlas på kultur- och fritidsnämndens sammanträde 17 december.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Lokalförsörjningsunderlag 2023-2032, daterad 2021-12-14

Sändlista

Barn- och utbildningsnämnden
Samhällsbyggnadsnämnden
Socialnämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Ekonomikontoret

Handläggare
Anna Högmark
anna.hogmark@vanersborg.se
0521-722527

Mottagare
Kommunstyrelsen

Lokalförsörjningsunderlag 2023-2032



Anna Högmark, Kommunstyrelseförvaltningen
Anna-Karin Ernst, Samhällsbyggnadsförvaltningen
Anders Lundberg, Socialförvaltningen
Christer Glännestrand, Kultur- och fritidsförvaltningen
Eddie Sandin, Miljö- och byggnadsförvaltningen
Ewa Lundqvist, Kommunstyrelseförvaltningen
Gunnar Johansson, AB Vänersborgsbostäder
Henrik Frifelt, Samhällsbyggnadsförvaltningen
Lars Rudström, Kommunstyrelseförvaltningen
Louise Edgren, Barn- och utbildningsförvaltningen

Sammanfattning av rapporten

Lokalförsörjningsunderlaget sammanfattar samtliga lokalbehov inom kommunens nämnder för åren 2023 - 2032 samt nuvarande lokalkostnader och lokaleffektivitet. Behoven av verksamhetsanpassningar och utökade lokaler är liksom de föregående åren stora. Behovet av utökade lokaler är till stora delar en följd av att befolkningen i Vänersborgs kommun har ökat och prognostiseras fortsätta öka. Att befolkningen prognostiseras fortsätta öka beror till stor del på att det planeras för ett stort antal nya bostäder inom den närmsta tioårsperioden.

Underlaget innehåller ett gemensamt förslag till tidplan för projekten samt redovisning av beräknad hyreskostnad för de projekt där det har gjorts en förstudie. Förändringar i lokalbeståndet tar lång tid och kommunens ekonomiska och organisatoriska resurser är begränsade. Alla projekt kan därmed inte genomföras när nämnderna önskar.

Kommunens lokalkostnader kommer att öka framöver till följd av pågående och kommande projekt. De ökade lokalkostnaderna måste till viss del finansieras inom befintlig budget. Det kommer att betyda neddragningar eller förändringar av befintlig verksamhet. Att använda sina nuvarande lokaler på ett effektivt sätt är därmed mycket viktigt.

Lokalförsörjningsunderlaget utgör underlag till kommunens budget- och investeringsprocess.

Anna Högmark

Lokalutredare

Innehållsförteckning

1 UPPDRAG 5

1.1 UPPDRAGSBESKRIVNING 5
1.2 MÅL OCH SYFTE 5
1.3 BERÖRDA PARTER/AKTÖRER 5
1.4 METOD 5

2 RESULTAT OCH SLUTSATSER 6

3 UTREDNING 12

3.1 LOKALFÖRSÖRJNINGSUNDERLAGETS SAMMANHANG 12
3.2 NULÄGESBESKRIVNING 15
3.2.1 Pågående projekt 15
3.2.2 Lokalkostnader 19
3.2.3 Lokalanvändning 24
3.3 KOMMUNENS UTVECKLING 27
3.3.1 En samlad samhällsbyggnads- och lokalförsörjningsplanering 28
3.3.2 Kostnadsutveckling 31
3.3.3 Reinvesteringsbehov 33
3.3.4 Kommunens omvärldsanalys 36

4 BILAGOR 36

1 Uppdrag

1.1 Uppdragsbeskrivning

I riktlinjer för lokalförsörjning framgår att Vänersborgs kommun ska ha ett gemensamt övergripande lokalförsörjningsunderlag som revideras årligen. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens nämnder samt nuvarande lokalkostnader och lokaleffektivitet.

1.2 Mål och syfte

Målet är att lokalförsörjningsunderlaget ska utgöra ett verktyg för planering av framtida behov samt ge möjlighet att med god framförhållning kunna bedöma dels framtida investeringsbehov, dels kommunens samlade lokalkostnader. Kommunens lokalförsörjningsunderlag utgör underlag till kommunens budget- och investeringsprocess (KS 2020-03-25 § 56).

I praktiken kan lokalförsörjningsunderlaget utgöra ett underlag vid beslut om förslag till investeringsbudget för samhällsbyggnadsnämnden. För kommunstyrelsen och kommunfullmäktige kan det utgöra ett underlag vid både budget och investeringsbeslut då planen redovisar både behov av förhyrningar och investeringar under kommande 10-årsperiod.

Syftet med lokalförsörjningsarbetet är att möta verksamheternas behov av ändamålsenliga lokaler i tid, samt att använda kommunens resurser på ett hållbart och effektivt sätt för att uppnå en god ekonomisk hushållning.

1.3 Berörda parter/aktörer

Lokalförsörjningsunderlaget upprättas av lokalförsörjningsgruppen och stäms av i lokalstyrgruppen innan det går vidare för beslut i Kommunstyrelsen. Lokalförsörjningsgruppen består av utredare (sammankallande), budgetekonom och utvecklingsledare från kommunstyrelseförvaltningen, fastighetsekonom och enhetschef från projekt och förvaltning, förvaltningschef för miljö- och byggnadsförvaltningen, VD för AB Vänersborgsbostäder samt lokalsamordnare för kultur- och fritidsförvaltningen, socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen. Lokalstyrgruppen utgörs av Kommundirektörens ledningsgrupp.

1.4 Metod

Informationen i lokalförsörjningsunderlaget har samlats in från en mängd olika källor. Externa källor är exempelvis rapporter från Sveriges kommuner och regioner samt statistik från Kolada. Interna källor är främst nämndernas behovsinventeringar men även andra rapporter, planer och informationssystem har använts för att få fram underlag. Källor refereras till löpande i texten.

Den insamlade informationen har sedan analyserats av lokalförsörjningsgruppen som kontinuerligt har fört dialog angående lokalförsörjningsunderlaget under hösten 2021. Prioriteringen av projekten har gjorts genom att tillämpa en modell som gemensamt har tagits fram i lokalförsörjningsgruppen. Modellen beskrivs tillsammans med motiveringar till prioriteringen i bilaga 1.

Lokalförsörjningsunderlaget och dess prioritering av projekten har stämts av med lokalstyrgruppen vilka ställer sig bakom förslaget.

2 Resultat och slutsatser

Under 2020 investerades totalt 192 mnkr i kommunens egna fastigheter. Främst var det Öxnered skola, multikök Oden och idrottshallen Frigg som bidrog till den höga nivån. Fastighetsinvesteringarna för 2021 prognostiseras i november uppgå till totalt cirka 160 mnkr, budgeten uppgick sammanlagt till ca. 330 mnkr. Under 2021 har också två större hyresavtal, Lunddala och huvudbiblioteket, nytecknats med anledning av att lokalerna behöver verksamhetsanpassas. En del av projekten kommer att fortsätta under kommande år.

Den senast antagna investeringsplanen i fastigheter för åren 2022 - 2024 är den första med en ram. Ramen för fastighetsinvesteringarna innebar att det fanns ett uttalat mål om att de sammanlagt inte skulle överstiga 180 mnkr per år. Fastighetsinvesteringar år 2023 - 2025 bör inte överstiga 182 mnkr under ett år. Ramen justeras årligen utefter rådande ekonomiska förutsättningar.

Tabellen på nästkommande sida redovisar behov av förändringar i lokalbeståndet för åren 2023 - 2032. Tabellen visar förvaltningarnas gemensamma förslag till tidplan för projekten. Behoven av verksamhetsanpassningar och utökade lokaler är stora även kommande år.

Alla projekt kan inte genomföras när nämnderna önskar. Anledningen är att kapaciteten att genomföra projekt är begränsad både av planeringsmässiga förutsättningar och ekonomi. Vilka projekt som bör genomföras först beslutas genom en gemensam prioritering. Prioriteringen bygger på en bedömning av brådska, angelägenhet och nytta för individ och/eller samhälle. De förslag från nämnder som har flyttats i tiden är kursiverade.

När kommunens kapacitet att tillskapa verksamhetslokaler är begränsad kan en lösning vara att istället hyra in sina verksamhetslokaler från det kommunala bostadsbolaget eller en extern hyresvärd. Vid val av alternativ ska den mest ekonomiskt fördelaktiga lösningen för kommunenen som helhet väljas. Vanligtvis är det mest ekonomiskt fördelaktigt att äga lokalerna själva om behovet är långsiktigt. En bedömning av vilka projekt som behöver skjutas framåt i tiden måste innefatta även förhyrda objekt då även de ökade hyreskostnaderna ska rymmas inom kommunens totala ekonomi.

Underhållsbehovet påverkar utrymmet för andra fastighetsinvesteringar och nämndernas lokalkostnader och redovisas därför i tabellen nedan. Uppgifter angående kommande underhållsprojekt har angetts muntligen av fastighetsförvaltarna. Att lokalerna vårdas och underhålls är en förutsättning för god ekonomisk hushållning och underhållsprojekten går inte att välja bort om samhällsbyggnadsnämnden finner att de inte ryms inom underhållsbudgeten och är nödvändiga. De omfattas därmed inte av prioriteringen även om de är hyreshöjande.

Enbart de projekt där en förstudie är genomförd föreslås en tilldelning av investeringsmedel år 2023. Innan en förstudie är beslutad är lösningsalternativ och därmed kostnader och tidplaner okända. Då år 2024 och 2025 även behandlas i budgetprocessen 2023 finns inget förstudiekrav dessa år. Lokalanskaffningsprocessen beskrivs i avsnittet ”Lokalförsörjningsunderlagets sammanhang”.

Motiveringar till tidplanen beskrivs översiktligt nedanför tabellen. Mer detaljerade beskrivningar och bakgrunder till bedömda åtgärder och prioriteringar redovisas i nämndernas behovsinventeringar vilka utgör bilagor till lokalförsörjningsunderlaget.

Tabell. Prioritering av projekt och tidplan för projektets genomförande

(F) – Förstudie, (L) – Lokalplanering, (P) – Projektering, (G) – Genomförande, Pågår – beslut om projektering och byggnation har fattats, Und. – Underhållsåtgärd prioriteras inte. Siffrorna i kolumnen redovisar beräknad investering respektive år.

Prio	Beställande nämnd	Åtgärd	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	Preliminär investering i mnkr
Pågår	KFN	Hiss teatern	6						8
Pågår	SOC	Verksamhetsanpass. Lunddala, ABVB	(G)						Förhyrning
Pågår	BUN	Holmängen, F-6 inklusive 85 förskoleplatser	85	85					260
Und.	SBN	Folkets hus	10						10
Und.	SBN	Arenan; snörasskydd, belysning, omläggning tak	5	17					22
Und.	SBN	B-huset Sportcentrum; omklädningsrum och ventilation	1	25	7				33
Und.	SBN	Idrottshuset; fasadrenovering och omklädningsrum	6						6
Und.	SBN	Myndighetskrav	4	4	4				12
Und.	SBN	Diverse mindre investeringar	4	4	4				12
Und.	SBN	Underhåll ospecificerat	19	19	19	19	19	95	110
Summa pågående projekt och underhåll			**140**	**154**	**34**	**19**	**19**	**95**	**473**
2	SN	*4 ensamhushåll*	5						5
1	BUN	Utbyggnad förskoleplatser Onsjö	2	6	6				14
1	BUN	Utbyggnad förskoleplatser Brålanda	1	21	25				47
1	BUN	Utbyggnad förskoleplatser Vargön	(L)	1	16				17
1	SN	*Lägenheter funktionsnedsättning, sammansatta behov*	(L)	2	14				16
2	KFN	*Nya fritidsgårdar centrum*	(L)	1	19				20

1	SBN/KFN	*Badanläggningar*	(L)	2	(G)*	(G)*			Utredning pågår
Forts. på nästa sida									
Prio	Beställande nämnd	Åtgärd	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2032	Preliminär investering i mnkr
2	SN	10 Servicebostäder, LSS	(F)	(L)	2	23			25
3	BUN	*Nybyggnation av Idrottshall Mariedalsskolan*	(F)	(L)	2	48			50
4	BUN	*Utökade elevplatser, Brålanda skola F-6*		(L)	1	25			26
4	BUN	*Utökade elevplatser F-6, Vargön*		(F)	(L)	2	32		34
5	BUN	Förskola/skola verksamhetsanpassning	3	3	3				9
5	BUN	Förskole – och skolgårdar verksamhetsanpassning	3	3	3				9
5	BUN	*Utökat antal förskoleplatser Frändefors*			(L)	1	6		7
5	BUN	*Utbyggnad Onsjö skola*		(F)	(L)	2	27		29
-	BUN	Utökade förskoleplatser centrum						57	57
-	SOC	10 lägenheter, Boende socialpsykiatri						25	25
-	SOC	Särskilt boende, 40 platser						-	Troligtvis förhyrning
-	SOC	Gruppbostad LSS, 2 boenden á 6 platser						35	35
-	BUN	Utökade förskoleplatser Skaven/Öxnered						57	57
Summa			**154**	**193**	**125**	**120**	**84**	**269**	**955**

Kommentar: *Investeringsbeloppet för genomförande är inte beräknat. Utredning av lösningsalternativ pågår.

Sammanlagt planeras för fastighetsinvesteringar till en summa om ca. 660 mnkr för underlagets fem första år. Då är inte nya badanläggningar medräknade då det ännu inte går att göra en uppskattning av investeringsbeloppet. Projektet är beräknat att påbörjas

under planperioden för fastighetsinvesteringar 2023 – 2025 och ett utrymme måste därmed lämnas. Utan denna investering uppgår planperiodens fastighetsinvesteringar i snitt till 159 mnkr per år.

Utöver ovan redovisade projekt har Kommunstyrelsen i sin behovsinventering flaggat för en eventuell uppdatering av räddningstjänstens lokaler. Begäran om utredning av förutsättningar för ny brandstation och dess lokalisering i centrala Vänersborg inkom 2021-11-17 från räddningsförbundet. Detta var efter att kommunstyrelsens behovsinventering inlämnats till nämnden varför behovet inte lyfts i tidplanen ovan.

För planens första år är utrymmet och möjligheten att genomföra nya projekt begränsat. Pågående projekt och underhåll beräknas uppgå till 140 mnkr år 2023. Utöver dessa projekt föreslås fyra ensamhushåll för socialförvaltningens verksamhet tillskapas under förutsättning att förstudien är klar tills beslut om investeringsbudget fattas. Socialnämnden önskar att byggnationen genomförs redan under 2022 men detta bedöms inte vara möjligt.

Under 2023 föreslås också utbyggnad av Skördegatans förskola med två avdelningar samt utbyggnad av Brålanda förskola med fyra avdelningar projekteras. För båda projekten har förstudier upprättats samt beslutats av barn- och utbildningsnämnden. Tidplanen för att kunna komma igång med projektering under 2023 är dock något osäker med anledning av att lokalplaneringarna för projekten ännu inte startat och då det kan komma att krävas detaljplaneändringar. I dagsläget bedöms det inte behövas men om det krävs vet vi först då lokalplaneringen är klar. I och med att det tillfälliga bygglovet för modulen på Skördegatans förskola inte kan förlängas längre än till 2025 är det mycket viktigt att utbyggnaden står klar samma år. I förra årets tidplan planerades projektet projekteras redan under 2022 för att genomföras under 2023. Förstudien drog dock ut längre på tiden än beräknat.

År 2024 uppgår summan för pågående projekt samt underhåll till 154 mnkr. Om tidplanen för utbyggnad av Skördegatans förskola och Brålanda förskola håller beräknas byggnationerna starta detta år. Summan för pågående projekt blir då totalt 181 mnkr. Ramen för fastighetsinvesteringar uppgår till 182 mnkr. För att få en rimlig fördelning av projekten mellan åren behöver dock projekteringar genomföras även detta år. Planerade projekteringar är utbyggnad av förskola Vargön, lägenheter för funktionsnedsättning, badanläggningar och nya fritidsgårdar centrum.

De tre sistnämnda projekten skulle ha behövt starta tidigare om de skulle vara färdiga tills nämnderna önskar. Inget av projekten som ska projekteras detta år har dock färdiga förstudier. I förra årets plan planerades lägenheter för funktionsnedsättning att uppföras redan under 2022. Socialnämnden beslutade dock att förstudien skulle göras om efter att lokalförsörjningsunderlaget hade upprättats. Den nya förstudien beräknas vara klar under 2022. Om ny detaljplan behöver upprättas för badanläggningarna kommer projekteringen att behöva skjutas ytterligare ett år. Beredskap för att projektera ny idrottshall för Mariedalsskolan år 2024 bör finnas om projektet med badanläggningarna försenas.

Under 2025 är betydligt färre underhållsprojekt planerade och de nu pågående projekten beräknas vara avslutade. Om de ovan beskrivna projekten är igång är dock möjligheterna att starta nya projekt begränsade. Under året planeras tio servicebostäder LSS, nybyggnation av idrottshall Mariedalsskolan och utökade elevplatser vid Brålanda skola att projekteras. Mariedalsskolans idrottshall och Brålanda skola skulle behöva

starta tidigare om de ska vara färdigställda när nämnden önskar. Andra projekt bedöms dock vara mer prioriterade tidigare år.

Planen innebär att två projekt föreslås skjutas utanför investeringsplan i fastigheter 2023 - 2025; Utökat antal förskoleplatser Frändefors förskola samt utbyggnad av Onsjö skola. Dessa projekt planeras att projekteras under 2026. Viktigt att notera är dock att det finns stora osäkerheter i planeringen med anledning av att förstudier inte är upprättade i merparten av projekten. I och med att dessa inte är klara är inte lösningsalternativ utredda och tidplan samt investeringsbehov är därmed oklart. För de projekt där en förstudie har gjorts är ännu inte lokalplaneringarna klara. Dessa projekt är utbyggnad av förskoleplatser Brålanda, utbyggnad av förskoleplatser Onsjö, utbyggnad av Brålanda skola, utbyggnad av Frändefors förskola. Ju fler projekt som är färdigutredda desto säkrare och flexiblare kan vi vara i vår planering. Samtliga nämnder behöver kraftsamla för att vi ska komma ikapp med utredningarna. Lokalförsörjningsunderlaget uppdateras årligen.

Behovet av utökade lokaler är till stora delar en följd av att befolkningen i Vänersborgs kommun har ökat och fortsätter att öka. Under föregående 10-årsperiod har befolkningen ökat med cirka 3 000 invånare. Under kommande 10-årsperiod förväntas vi öka med 4 500 invånare till enligt kommunens egen befolkningsprognos. Större delen av befolkningsökningen kommer att ske i eller omkring Vänersborgs tätort till följd av att det är där flest bostäder byggs. Aktuella utbyggnadsområden är på Huvudnäsön, Skaven/Öxnered, Nabbensberg/Korseberg, Vargön och Brålanda.

Samtidigt som kommunen har behov av nyinvesteringar till följd av att kommunen växer finns även stora investeringsbehov i de befintliga fastigheterna vilket medför att kommunens lokalkostnader kommer att öka kraftigt. Ju mer kommunens fastighetsbestånd utökas ju större del av kommunens driftbudget behöver dessutom avsättas för kommande underhåll.

I tabellen på nästkommande sida redovisas beräknad hyreskostnad för planerade projekt. Enbart de projekt där en förstudie är klar presenteras. I de fall ingen förstudie kommer genomföras lyfts hyreskostnaderna ändå. För övriga projekt är kostnadsberäkningar alltför osäkra. Merparten av projekt i tidplanen ovan är därmed ännu inte hyresberäknade.

Den utökning av hyreskostnaden som investeringen innebär anges under det år investeringen beräknas få helårseffekt på hyran. Kolumnen ”total utökad hyra” anger utökad lokalkostnad till följd av projektet. Då är eventuella hyressänkningar borträknade, ex. kostnad för moduler som ska avvecklas till följd av byggnation av permanent byggnad. Kolumnen ”ryms inte inom nuvarande ram” markerar med x om hyresökningen inte täcks inom nuvarande ram. Täcks ökningen av nuvarande ram innebär det att utrymme skapats inom befintlig ram alternativt att utökad ram beviljats till följd av hyresökningen.

Tabell. Hyreskostnader, tkr

Prio	Beställande/betalande nämnd	Åtgärd	2024	2025	2026	2027	2028	Total utökad hyra	Ryms inte inom nuvarande ram
Pågår	KFN	Hiss teatern	350					350	
Und.	SBN/KFN/KS	Underhåll Folkets hus	430					430	X
Pågår	SN	Verksamhetsanp. Lunddala	7 167					7 167	
Und.	SBN/KFN	Idrottshuset, fasad och omklädning	260					260	X
Und.	SBN/KFN	Underhåll Arenan		1 320				1 320*	X
Pågår	BUN	Holmängen, F-6		16 300				15 945*	X
Und.	SBN/KFN	B-huset Sportcentrum			1 430			1 430	X
Und.	SBN/ beroende av projekt	Myndighetskrav	240	240	240			920	-
Und.	SBN/ beroende av projekt	Diverse mindre investeringar	240	240	240			920	-
5	BUN	Förskola/skola verksamhetsanpassning	180	180	180			540	X
5	BUN	Förskole – och skolgårdar	180	180	180			540	X
1	BUN	Utbyggnad förskoleplatser Onsjö			900			494	
1	BUN	Utbyggnad förskoleplatser Brålanda			2 450			1 730	X
4	BUN	Utökade elevplatser, Brålanda skola				1 440		-160*	
5	BUN	Utökade förskoleplatser, Frändefors					364	202	X
Summa			**9 047**	**18 290**	**5 620**	**1 440**	**364**	**32 088**	**24 237**

Kommentar: *Totala utökad hyreskostnad för Holmängen bygger på att Björkholmsgatans förskola sägs upp och att andra användningsområden hittas för lokalerna alternativt att de säljs. Annars blir den utökade hyran samma som den totala hyreskostnaden, 16 300 tkr/år. Eventuellt kommer hyran för Arenan att sänkas med 800 tkr till följd av avskrivningar. Vad dessa medel ska användas till har ännu inte beslutats av Kultur- och fritidsnämnden. Hyresminskningen på Brålanda skola bygger på dagens modulkostnad. I själva verket kommer årskostnaden för modulen vara lägre år 2026 vilket då medför en hyresökning.

Hyrorna beräknas öka med cirka 32 mnkr per år för ovan hyresberäknade projekt. Då är hyrorna för de lokaler som ska sägas upp borträknade och merparten av projekten ej hyresberäknade. 24 mnkr av de utökade hyrorna beräknas inte rymmas inom nuvarande ram. De totala hyrorna uppgick under 2020 till 287 mnkr.

Den demografiska utvecklingen ökar behovet av välfärdstjänster. Detta innebär att ökade skatteintäkter inte kommer att täcka de ökande lokalkostnaderna. Dessa måste till viss del finansieras inom dagens befintliga budget. Det kommer att innebära neddragningar eller förändringar av befintlig verksamhet. Att använda sina lokaler på ett effektivt sätt är därmed mycket viktigt och med beslut om en investering eller hyra av lokal måste kostnaderna kalkyleras och en plan för hur den ökade kostnaden ska lösas behöver tas fram.

I de fall extra investeringsmedel äskas för underhåll av samhällsbyggnadsnämnden behöver det göras i samråd med den förhyrande nämnden. Underhåll ska enligt nuvarande internhyressystem ingå i hyran. Då extra investeringsmedel för underhåll avsätts utöver vad som kompenseras för inom modellen för komponentavskrivning innebär det en hyreshöjning för den förhyrande nämnden. Görs detta inte i samråd med förhyrande nämnd förloras möjligheten att styra sina prioriteringar mellan lokaler och verksamhet.

I dagsläget avviker lokalkostnaderna från de i jämförbara kommuner. Generellt är kostnaderna lägre för förskola och grundskola medans kostnaderna för socialnämndens boenden är högre. Anledningen till de höga kostnaderna för socialnämnden boenden är att det har satsats stort på dessa boenden de senaste åren. Lokalerna är i många fall nybyggda eller nyrenoverade och ytorna per boende är större än vad som rekommenderas. I och med pågående renoveringar, utbyggnader och nybyggnationer av förskolor och skolor bör kommunen hamna på samma eller högre kostnadsnivå som jämförbara kommuner även för dessa verksamheter framöver.

3 Utredning

Utredningen börjar med en beskrivning av lokalförsörjningsunderlagets sammanhang. Därefter följer en nulägesbeskrivning som syftar till att ge överblick över kommunens lokalbestånd, yteffektivitet och hyreskostnader. I efterföljande avsnitt ”Kommunens utveckling” beskrivs de faktorer som kommer att påverka kommunens lokalförsörjning framöver; samhällsförändringar, befolkningsutveckling, utbyggnadsområden samt kostnadsutveckling.

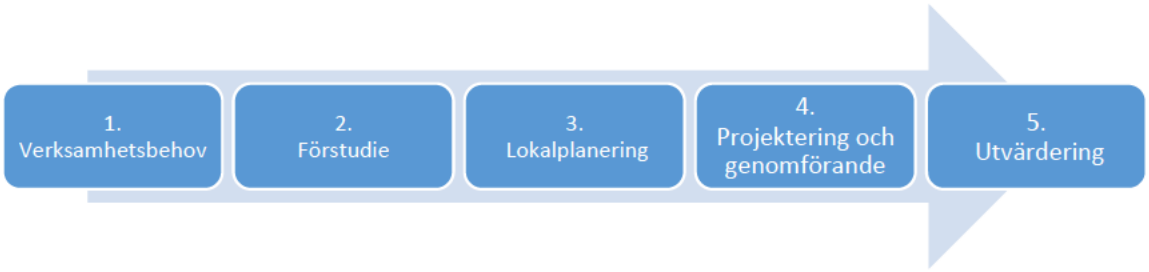
3.1 Lokalförsörjningsunderlagets sammanhang

Lokalförsörjningsunderlaget ska beskriva samtliga behov av förändringar i lokalbeståndet som nämnderna redovisar och utgöra ett underlag till kommunens budget- och investeringsprocess.

Kommunfullmäktige beslutar årligen om budget för fastighetsinvesteringar i MRP (mål- och resursplanen). Årets MRP omfattar en budget för innevarande år (2022) och en plan för de två kommande åren (2023-2024). Även Vänersborgsbostäder investerar i fastigheter, framförallt särskilda boenden, som kommunen sen hyr av bolaget.

För att kunna utgöra ett underlag till budget- och investeringsprocess lämnas ett förvaltningsövergripande förslag till fastighetsinvesteringar. Förslaget är anpassat efter kommunens ram för fastighetsinvesteringar och enbart de projekt där en förstudie är genomförd föreslås en tilldelning av investeringsmedel år 2023.

Nedan beskrivs hur lokalförsörjningsprocessen ser ut. Processen är fastställd av kommunstyrelsen i ”Riktlinjer för lokalförsörjning”.

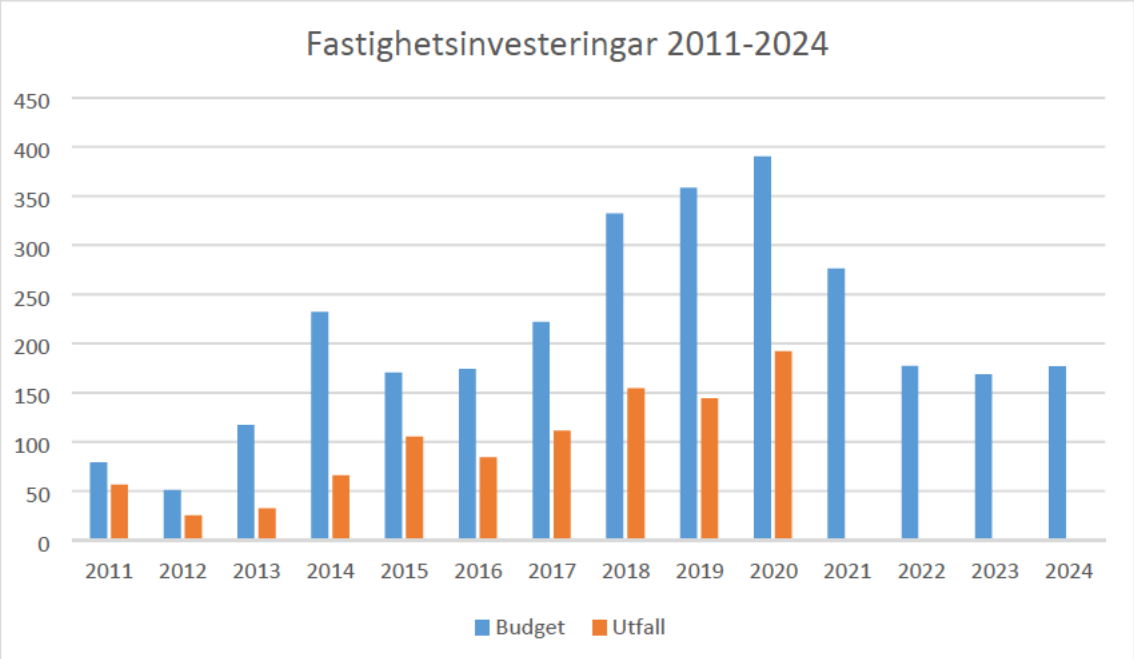


Nämndernas behovsinventeringar utgör steg ett i processen. Förstudien är steg två i processen. Det är först då den är genomförd och beslutad som lösningsalternativ och därmed kostnader och tidplaner är kända.

Ramen för kommunens fastighetsinvesteringar kan beräknas till 182 mnkr per år. Det grundar sig på kommunens investeringsmål; Årets investeringar (exklusive VA/renhållning) ska maximalt motsvara 10 procent av skatter och generella statsbidrag. I budget 2022 motsvarar det en maximal investeringsnivå om 272 mnkr. Då ingår alla investeringar såsom fastigheter, gator, underhåll av broar mm.

182 mnkr motsvarar fastigheternas andel av kommunens totala avskrivningskostnader. I investeringsmålet anges den nivå som bedöms vara den högsta nivån för en hållbar ekonomisk utveckling, med hänsyn till de övriga finansiella målen, som ligger till grund för god ekonomisk hushållning. Motivet till denna ram är också att det bedöms vara en möjlig nivå att genomföra.

Diagrammet nedan visar investeringsbudget i fastigheter jämfört med utfall för åren 2011-2024.

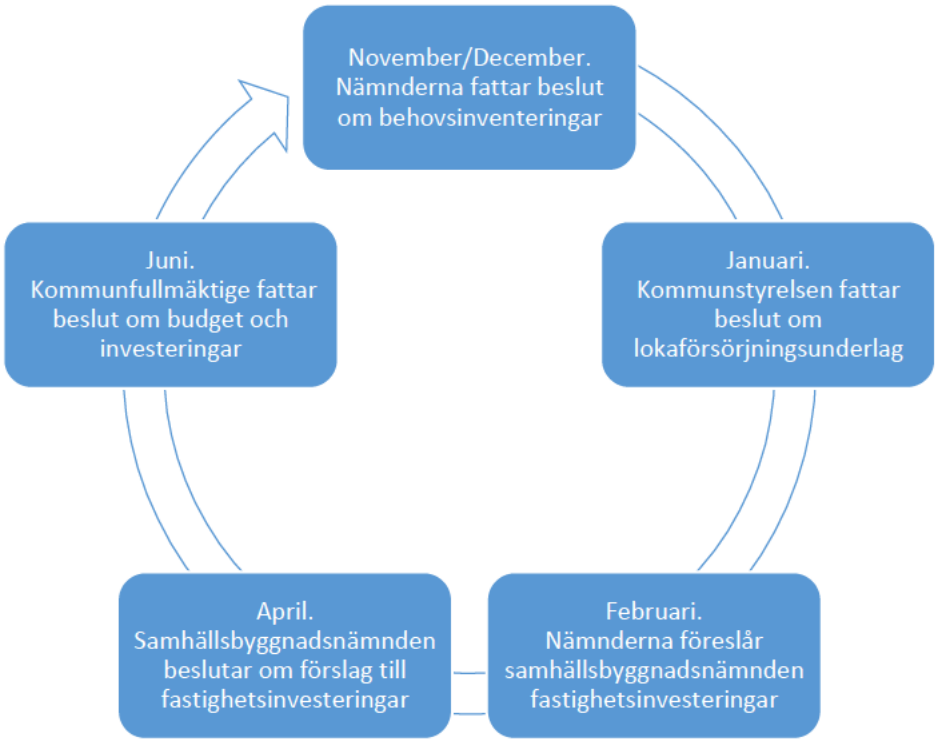


Vi kan konstatera att kommunen inte har lyckats utföra fastighetsinvesteringar i den takt som planerats. Budgeten överstiger utfallet samtliga år. Det finns flera orsaker till det men tydligt är att fler projekt är upptagna i investeringsbudgeten än vad kommunens organisation mäktar med. För många projekt har prioriterats. Det innebär att det är ett antal projekt som inte slutförts eller kanske inte ens hunnit påbörjas det planerade året.

Nackdelen är att verksamheterna inte får sina fastigheter när det är planerat vilket kan innebära lokalbrist eller att de måste lösa sina behov på andra sätt. Fördelen med att vi inte förbrukar enligt budget är att kommunen inte kan finansiera den höga investeringsnivån.

En investering medför alltid driftkostnader i form av avskrivningar och internränta. För just fastighetsinvesteringar innebär det driftkostnader under många år, mellan 5-80 år beroende på vilken avskrivningstid som tillämpas (i snitt 30 år). Investering i verksamhetslokaler så som skolor, äldreboenden och idrottsanläggningar innebär ökade hyreskostnader för verksamheterna. Det är viktigt att skapa utrymme för ökade driftkostnader i kommande års budgetar. Det gäller även för de investeringar som Vänersborgsbostäder gör i fastigheter som de sen hyr ut till kommunen. För att möjliggöra en överblick över vad föreslagna och beslutade projekt innebär för kommunens totala lokalkostnader sammanställs dessa i resultat och slutsatser under avsnittet finansiering av hyreskostnader.

Nedan illustreras årshjulet för lokalförsörjningsunderlaget samt budget- och investeringsprocess.



Nämnderna lämnar förslag om fastighetsinvesteringar till samhällsbyggnadsnämnden. Som underlag för förslagen har de möjlighet att använda sina behovsbedömningar samt det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget.

Samhällsbyggnadsnämnden lämnar ett samlat förslag om fastighetsinvesteringar till budgetberedningen. Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för att ramen för fastighetsinvesteringar hålls och att förslagen är realistiskt kalkylerade i pengar och tid. När behoven överskrider ramen för fastighetsinvesteringar eller då det inte finns

tillräckligt med personella resurser för att genomföra alla föreslagna investeringar inom föreslagen tid behöver förslaget bygga på en prioritering av investeringarna. Som underlag för detta kan då samhällsbyggnadsnämnden använda kommunens lokalförsörjningsunderlag.

Som nämns ovan är det inte själva investeringarna utan hyrorna som främst belastar budgeten. När kommunstyrelsen och kommunfullmäktige fattar beslut angående investeringar och budgetramar behöver både lokalbehov som tillgodoses genom egen byggnation och inhyrning bedömas samtidigt. För denna bedömning kan lokaförsörjningsunderlaget utgöra underlag.

3.2 Nulägesbeskrivning

Detta kapitel syftar till att ge en nulägesbeskrivning av lokalbeståndet genom avsnitten pågående projekt, lokalkostnader och lokalanvändning. Nedan ges en kort beskrivning av nuläget i korthet.

Folkmängd 31 december 2020: 39 624 (källa: SCB)

Total storlek på verksamheternas lokaler: uppgift saknas

Total yta på byggnader ägda av kommunen: ca. 230 000 kvm (BTA)

Total inhyrd yta: ca. 86 000 kvm (preliminära uppgifter)

Total kostnad för verksamheternas lokaler 2020: 323 994 879 kr

Andel hyreskostnader till externa hyresvärdar (inkl. kommunala bolag): 49%

Kostnad för verksamhetslokaler per invånare: 8 177 kr

Egen ägd byggnadsyta samt inhyrd yta per invånare: ca. 8 kvm (BTA)

3.2.1 Pågående projekt

Vänersborgs kommun har för tillfället ett stort antal pågående lokalprojekt. De stora satsningar som har gjorts på lokaler det senaste är drivet av befolkningsökningen, nya krav på lokaler och behovet av reinvesteringar.

Under 2021 har följande projekt pågått eller avslutats;

- **Holmängenskolan,** ny skola för 525 elever i förskoleklass till årskurs 6 ska byggas i anslutning till det nya bostadsområdet Holmängshage. Skolan byggs för att klara av elevökningen i centrum. Holmängen kommer även att kunna användas för 85 förskoleplatser och då finns plats för 400 elever från förskoleklass till årskurs 6. Totalt har 260 mnkr beviljats till projektet. Under året har projektering pågått och bygglov sökts.
- **Mötessal Myrten**, ny mötessal byggs i anslutning till kommunhuset med plats för ca. 230 sittande mötesdeltagare. Salen ska bland annat nyttjas för Kommunfullmäktiges samt Regionfullmäktiges sammanträden. Totalt har 50 mnkr beviljats till projektet. Under året har salen projekterats och upphandlats.
- **Öxnered skola,** befintlig skola för förskoleklass till årskurs 6 byggs ut och om för att klara nuvarande och kommande elevtal. Elevtalet beräknas öka till följd av det nya bostadsområdet som planeras på Skaven/Öxnered. Efter utbyggnad ska skolan klara ett elevtal på 525 elever. Totalt har 230 mnkr beviljats till

projektet, prognostiserad total kostnad uppgår till 189 mnkr. Under året har byggnation pågått.

- **Lunddala äldreboende**, det särskilda boendet i Vargön byggs om och ut för att kunna slå samman Ekeliden och Lunddalas särskilda boenden samt modernisera lokalerna. Ekelidens särskilda boende avvecklas. Fastigheten ägs av det kommunala bolaget Vänersborgsbostäder. Med anledning av om- och utbyggnaden beviljades en utökad borgensram om 150 mnkr. Hyran debiteras socialnämnden enligt självkostnadsprincip. Den nya hyresnivån är ännu okänd. Genom tecknandet av avtalet förlängs avtalstiden för Lunddala till 2035-12-31 med en förlängningstid om tio år. Under året har projektering och byggnation pågått.
- **Huvudbiblioteket,** biblioteket i Vänersborg renoveras samt byggs om och ut för att passa dagens krav på bibliotekslokaler. Fastigheten ägs av ett privat bolag. Med anledning av anpassningarna har ett nytt hyresavtal tecknats. Hyran uppgår enligt 2021 års hyresnivå till 4 323 600 kr/år (exklusive el, underhåll, fastighetskatt m.m.). Genom tecknandet av avtalet förlängs hyrestiden för biblioteket till 2042-04-30.
- **Storköket Oden** har färdigställts under 2021. Odenköket ersätter Lindgårdens och Torpaskolans kök och ska ge förutsättningar för en god arbetsmiljö för måltidspersonalen och säkerställa produktion av måltider till förskola, skola och äldreomsorg samt produktionen av specialkost. Total beviljad investeringsbudget för projektet är 79,4 mnkr.
- **Underhållsinvesteringar.** Under året har följande underhåll genomförts eller projekterats; Gymnasiehallen, Mariedalsskolan och Onsjöskolan. Underhållet på Mariedalsskolan och Onsjöskolan har helt täckts av de 19 mnkr som hyreskompenseras nämnderna. Underhållet av gymnasiehallen har begärts extra medel för och kommer därmed inte att kompenseras för ökad hyreskostnad fullt ut.

En del av ovanstående projekt kommer att pågå även under kommande år. Investeringsplan för åren 2022-2024 redovisas längre ned i avsnittet. Under året har även flera förstudier pågått;

- Socialnämnden beslutade 20 april 2021 att upphäva tidigare fattade beslut om att föreslå samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för personer med problematisk funktionsnedsättning på Elgärde 1:39 och 1:40. Samtidigt beslutades att uppdra åt förvaltningen att återuppta förstudie inom befintligt boendebestånd. [1] **Förstudie angående boende för funktionsnedsättning** pågår för tillfället och beräknas att kunna vara klar att behandlas på socialnämnden under 2022.
- Investeringsmedel för **ensamhushåll** har varit avsatt i investeringsplanen under flertalet år. Kommunen har dock inte kunnat verkställa någon byggnation på grund av att det har varit svårt att hitta någon lämplig plats att placera husen på. För tillfället undersöks olika alternativ för att kunna tillgodose behovet av

[1] Beslut socialnämnden 2020-08-27, § 68 och 2020-10-22, § 91

ensamhushåll i en förstudie. Förstudien beräknas vara klar för att behandlas på socialnämndens sammanträde i januari 2022.

- **Fritidsgården på Torpaområdet** är beläget i Torpaskolans gamla aula/matsal. Byggnaden är i mycket dåligt skick och behöver rivas enligt fastighet och service. Med anledning av rivningsplanerna för byggnaden behöver verksamheten nya lokaler. **Fritidsgården i centrum** har endast ett tillfälligt bygglov. Även dessa lokaler måste ersättas. Förstudie pågår och beräknas att vara färdigställd under 2022.
- Med anledning av genomförd förstudie beslutade barn- och utbildningsnämnden den 18 oktober 2021 att föreslå samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för utbyggnad av förskoleplatser på Onsjö i enlighet med ”Reviderad förskole- och grundskoleplan 2021-2029: **Förstudie om tillskapande av förskoleplatser i centrala Vänersborg och på Onsjö**”. Förstudien föreslår att delar av Holmängenskolan används för att tillskapa 85 förskoleplatser i centrala Vänersborg. 30 av platserna ersätter Björkholmsgatans förskola. Förstudien bedömer även att 30 förskoleplatser bör tillskapas på Onsjö genom att bygga ut Skördegatans förskola.[2] I investeringsplan 2022-2024 har sammanlagt 82 mnkr beviljats för att tillskapa lokaler för förskoleplatserna. Enligt förstudien behövs 14 mnkr för projektet.
- Med anledning av genomförd förstudie beslutade Barn- och utbildningsnämnden den 18 januari 2021 att föreslå samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för utbyggnad av förskoleplatser i Dalsland i enlighet med **”Förstudie om tillskapande av förskoleplatser i Dalsland”.** Förstudien föreslår att fyra nya avdelningar tillskapas i anslutning till Brålanda förskola och att en ny avdelning tillskapas på Frändefors förskola.[3] I investeringsplan 2022-2024 har inga investeringsmedel beviljats för projektet. Lokalplaneringen har ännu inte startat.
- Lokalanskaffningsprocessen föreslås frångås för projektet **”hiss i Folkets hus”**. Bedömningen görs mot bakgrund av de beslut som redan fattats i ärendet och ombyggnationens begränsade omfattning. Det innebär att ingen förstudie eller lokalplanering upprättas. Kommunstyrelsen fattade i november 2021 beslut om att starta projektering och byggnation.

Under året har även en utvärdering av lokalanskaffningsprocessen med avseende på projektet **Idrottsgatan 7** som avslutades under 2020 genomförts.[4]

I mål- och resursplan 2022-2024 har avsatts sammanlagt 522 mnkr för investeringar i fastigheter. Investeringsbudgeten fördelar sig med 386 mnkr i förskolor och skolor, 19,5 mnkr i kultur- och fritidsanläggningar, 25 mnkr till ny mötessal, 4 mnkr till boenden för personligt stöd och omsorg samt 87,5 mnkr till underhåll av kommunens fastigheter och lokaler till samhällsbyggnadsnämnden. Det blir ett snitt på 174 mnkr per år vilket är en lämplig nivå utifrån kommunens finansiella mål. Det finansiella målet beskrivs i

[2] Dnr: BUTN 2020/147
[3] Dnr: BUTN 2020/147
[4] Dnr: KS 2017/95

avsnittet ”Lokalförsörjningsunderlagets sammanhang”. Inga nya större inhyrningar av lokaler planeras under perioden.

Nedanstående tabell redovisar de fastighetsprojekt som kommunfullmäktige har beslutat att avsätta medel för. I tabellen redovisas också när de olika momenten i lokalförsörjningsprocessen planeras genomföras samt vilken nämnd som ansvarar för momentet.

Tabell. Investeringsplan för fastigheter 2022-2024

Projekt	**2022**	**2023**	**2024**
Öxnered skola	**35 mnkr** Genomförande (SBN)		
Kommentar: Öxnered skola beräknas vara färdigställd till höstterminen 2022.			
Mötessal Myrten	**25 mnkr + 10 mnkr** Genomförande (SBN)		
Kommentar: Kommunfullmäktige beslutade 2021-10-20 att utöka projektets budget med 10 mnkr. 13 mnkr behöver överföras från 2021 till 2022. Total budget för projektet under 2022 blir med överföring 48 mnkr.			
Holmängenskolan	**85 mnkr** Projektering och byggnation (SBN)	**85 mnkr** Byggnation (SBN)	**85 mnkr** Byggnation (SBN)
Kommentar: Holmängenskolan beräknas vara färdigställd till höstterminen 2024. 1 mnkr behöver överföras från 2021 till 2022. Total budget för projektet under 2022 blir med överföring 86 mnkr.			
Ensamhushåll	Lokalplanering (SBN)		**4 mnkr** Projektering och byggnation (SBN)
Anteckningar: Investeringsmedel beviljades ett år senare än begärt av Socialnämnden. Det finns budget- och planeringsmässiga möjligheter att tidigarelägga investeringen. Socialnämnden planeras behandla förstudien under december 2021.			
Förskola centrala Vänersborg	**2 mnkr** Kommer ej att förbrukas	**30 mnkr** Kommer ej att förbrukas	**25 mnkr** Kommer ej att förbrukas
Anteckningar: Investeringsmedel behövs inte då Barn- och utbildningsnämnden beslutat, 2021-10-18, att tillskapa förskoleplatserna i nybyggda Holmängenskolan tillsvidare.			
Förskola Onsjö	Lokalplanering (SBN) **2 mnkr**	Projektering (SBN) **11,5 mnkr**	Genomförande (SBN) **11,5 mnkr**
Anteckningar: Förslag att Skördegatans förskola byggs ut för 30 förskoleplatser. Uppskattad kostnad för utbyggnad av Skördegatan är 14 mnkr. Investeringsmedel behöver flyttas fram ett år.			
Idrottshall Mariedal	Förstudie (BUN)	Lokalplanering (SBN)	**2 mnkr** Projektering (SBN)
Anteckningar: Avser projektering av idrottshall 20X40.			
Hiss teatern	**2 mnkr** Projektering (SBN)	**6 mnkr** Byggnation (SBN)	
Anteckningar: Projektet beräknas gå enligt plan.			
Förskola/Skola verksamhetsanpassning		**3 mnkr**	**3 mnkr**
Anteckningar: Avser mindre verksamhetsanpassningar. Anpassningarna omfattas inte av lokalanskaffningsprocessen om de inte uppgår till 25 prisbasbelopp			

Tvättcentral	**6 mnkr** Kommer ej att förbrukas		
Anteckningar: Investeringsmedel behövs ej längre då samhällsbyggnadsförvaltningen vill förhyra lokaler istället.			
Underhållsinvesteringar	**19 mnkr**	**19 mnkr**	**19 mnkr**
Anteckningar: Avser underhållsinvesteringar där förhyrande nämnder kompenseras för hyreshöjningen enligt modellen för komponentavskrivning.			
Förskole- och skolgårdar		**3 mnkr**	**3 mnkr**
Anteckningar: Avser mindre upprustningsprojekt av förskole- och skolgårdar. Omfattas inte av lokalanskaffningsprocessen.			
Underhåll Arenan			**10,5 mnkr**
Anteckningar: Extra medel för underhåll då projektet inte ryms inom ordinarie budget för underhållsinvesteringar. Underhållet innebär en hyresökning som inte kompenseras för enligt modellen för komponentsavskrivning.			
Sportcentrum B-huset, projektering		**0,5 mnkr**	**0,5 mnkr**
Anteckningar: Förstudie pågår.			
Myndighetskrav	**1 mnkr**	**2 mnkr**	**4 mnkr**
Anteckningar: Extra medel för underhåll då projektet inte ryms inom ordinarie budget för underhållsinvesteringar. Underhållet innebär en hyresökning som inte kompenseras för enligt modellen för komponentsavskrivning.			
Underhåll Folkets hus		**5 mnkr**	**5 mnkr**
Anteckningar: Extra medel för underhåll då projektet inte ryms inom ordinarie budget för underhållsinvesteringar. Underhållet innebär en hyresökning som inte kompenseras för enligt modellen för komponentsavskrivning.			
Diverse mindre investeringar		**3,5 mnkr**	**4 mnkr**
Anteckningar: Extra medel för underhåll då projektet inte ryms inom ordinarie budget för underhållsinvesteringar. Underhållet innebär en hyresökning som inte kompenseras för enligt modellen för komponentsavskrivning.			

3.2.2 Lokalkostnader

De totala hyrorna för Vänersborgs kommun uppgick under 2020 till 287 mnkr vilket motsvarade 12 procent av kommunens totala kostnader. Hyror utgör därmed en betydande del av kommunens utgifter. Lokalkostnader består dock inte enbart av hyror utan består även av kostnader för städ, vaktmästeri, renhållning m.m. Vad som ingår i hyran varierar mellan hyresvärdar och hyresavtal.

I tabellen nedan presenteras nämndernas totala lokalkostnader samt dess andel av totala utgifter 2020.

Nämnd	Lokalkostnader mnkr, 2020	Andel av totala utgifter 2020
- Miljö- och hälsoskyddsnämnd	1	11%
- Byggnadsnämnd	2	11%
- Kommunstyrelsen	21	6%
- Socialnämnden	128	13%
- Barn- och utbildningsnämnden	111	13%
- Kultur- och fritidsnämnden	49	44%
- Samhällsbyggnadsnämnden	11*	13%

- Övriga nämnder	0	3%
Totalt kommunen	324	13%

Kommentar: För alla nämnder förutom samhällsbyggnadsnämnden redovisas kostnader bokförda på konto 6011-6281, dvs. lokalhyror, bostadshyror, vakanta hyror, markarrenden/hyror, städning och lokalvård, sophämtning, snöskottning/halkbekämpning, slamsugning, fastighetsskötsel och vaktmästeri, mindre reparationer och underhåll av fastigheter, övriga konsulter fastighet, målnings- golv och liknande arbete, ventilationsarbeten, rörmokeri, elektriker, byggnadsarbeten, övriga hantverkare, anläggningsentrepenader, asfalt och beläggningsarbeten, fastighetsskatt och fastighetsavgift, elavgifter, biobränsle, avgifter för vatten och avlopp, värmeavgifter. *Då samhällsbyggnadsnämnden interndebiterar andra nämnder för en del av de kostnader de har bokförda på dessa konton redovisas enbart de kostnader som är bokförda som lokalhyror.

Kommunens totala lokalkostnader uppgick under 2020 till 324 mnkr. Detta innebär att vi utöver själva lokalhyrorna betalar 37 mnkr i övriga kostnader kopplade till lokalerna. Hur stor andel av utgifterna som utgörs av lokalkostnader varierar kraftigt mellan nämnderna. Den nämnd som avviker mest är kultur- och fritidsnämnden där 44% av kostnaderna utgörs av kostnader för lokaler och anläggningar. För socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt samhällsbyggnadsnämnden utgör lokalkostnaderna 13% av de totala utgifterna. Det är samma som den totala andelen lokalkostnader av hela kommunens kostnader.

Vänersborgs kommun både äger och hyr lokaler för sina verksamheter. Det inhyrda beståndet ägs av både de kommunala bostadsbolagen och olika privata hyresvärdar. Nedan redovisas hyreskostnader betalda till externa hyresvärdar 2018 till 2020. Tabellen visar även hur kostnaderna har förändrats mellan åren och hur stor andel av nämndens totala hyreskostnader som betalas till extern part.

Tabell. Hyror till externa hyresvärdar 2018-2020, mnkr.

Nämnd	Extern hyra 2018	Extern hyra 2019	Extern hyra 2020	Differens 2020 – 2018	% av total hyra 2020
Övriga nämnder	1	0	0	-1	0%
Kommunstyrelsen	15	17	15	0	73%
Socialnämnden	87	80	95	8	83%
Barn- och utbildningsn.	26	27	27	1	29%
Samhällsbyggnadsn.	2	2	1	-1	7%
Kultur- och fritidsn.	4	4	3	1	8%
Totalt	**134**	**131**	**141**	**7**	**49%**

Kommentar: Uppgifterna avser externa lokalhyror. Vad som ingår i lokalhyrorna framgår inte utan kan skilja sig mellan avtal. Utöver hyrorna kan kostnader för underhåll, el, värme, renhållning m m. tillkomma.

Tabellen ovan visar att kommunen totalt betalade 141 mnkr till externa hyresvärdar 2020. Det motsvarar närmare hälften av kommunens totala hyreskostnader. De som har de absolut största utgifterna för externa lokaler är socialnämnden som hyr stora delar av sitt lokalbestånd från det kommunala bolaget Vänersborgsbostäder. Det är också socialnämnden som har ökat sina kostnader för externa lokaler mest. Detta beror enligt socialförvaltningen på att de har betalat av investeringar i befintliga lokaler till Vänersborgsbostäder under 2020.

Även kommunstyrelsen betalar en stor andel av lokalhyran till externa hyresvärdar. Detta beror främst på den stora mängd lokaler som hyrs på Vänerparken för att sedan hyras ut i andra hand till andra nämnder samt Kunskapsförbundet Väst.

Mer än hälften av de externa hyreskostnaderna är kopplade till avtal som sträcker sig längre än tre år framåt i tiden.

Tittar vi istället på de interna hyrorna är det Barn- och utbildningsnämnden som har störst kostnader för lokaler. Barn- och utbildningsnämnden debiteras 46 % av den totala internhyran. Nedan redovisas interna hyreskostnader från 2018 till 2020 fördelade per nämnd.

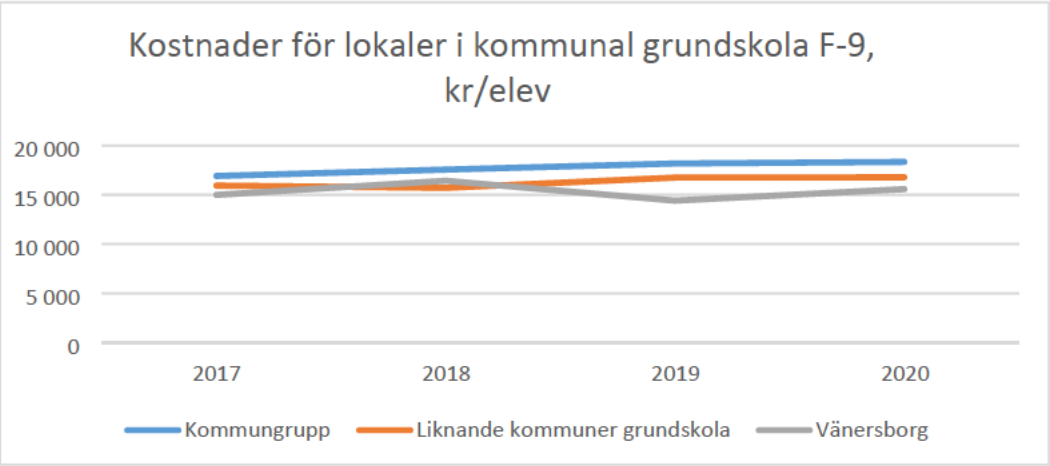
Tabell. Internhyra 2018-2020, mnkr

Nämnd	Intern hyra 2018	Intern hyra 2019	Intern hyra 2020
Kommunstyrelsen	1,9	1,4	5,8
Socialnämnden	20,6	18,7	19,5
Barn- och utbildningsnämnden	64,2	56,9	64,3
Samhällsbyggnadsnämnden	7,9	6,5	9,9
Kultur- och fritidsn.	44,1	38,3	38,9
Miljö och hälsoskyddsn.	0,5	0,5	0,8
Byggnadsnämnden	1,0	0,9	1,6
Övriga nämnder	0	0	0,2
Totalt	**140,2**	**123,2**	**141,0**

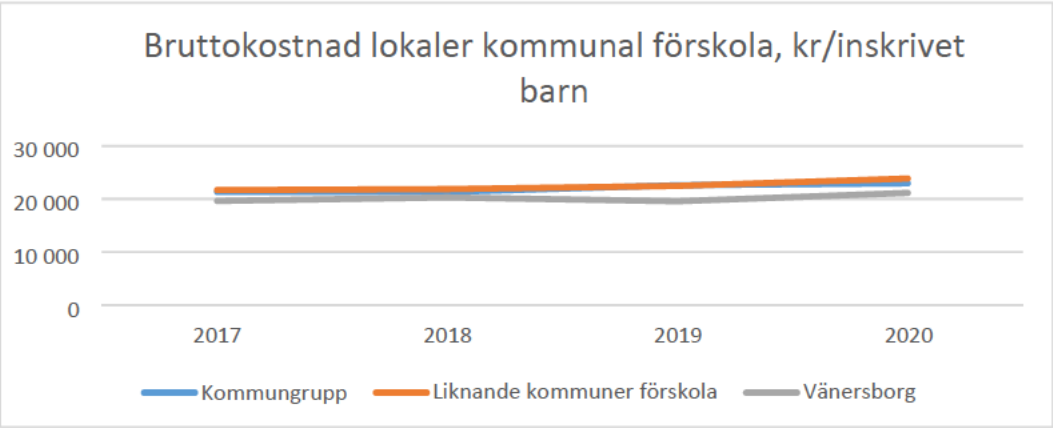
Inför 2019 minskades de interna hyrorna med totalt 19 mnkr på grund av införandet av komponentavskrivning. Dessa medel fördes över till investeringsbudgeten. Ökningen av hyran år 2020 kan delvis förklaras av att investeringen i kommunhuset aktiverades. Vidare aktiverades investeringen i Kastanjevägens förskola, Mulltorps skola och förskola, Idrottsgatan 7, investeringar i olika kök med mera. Internhyra för 2022 är beräknad till 155 mnkr.

3.2.2.1 Lokalkostnader i jämförelse med andra kommuner

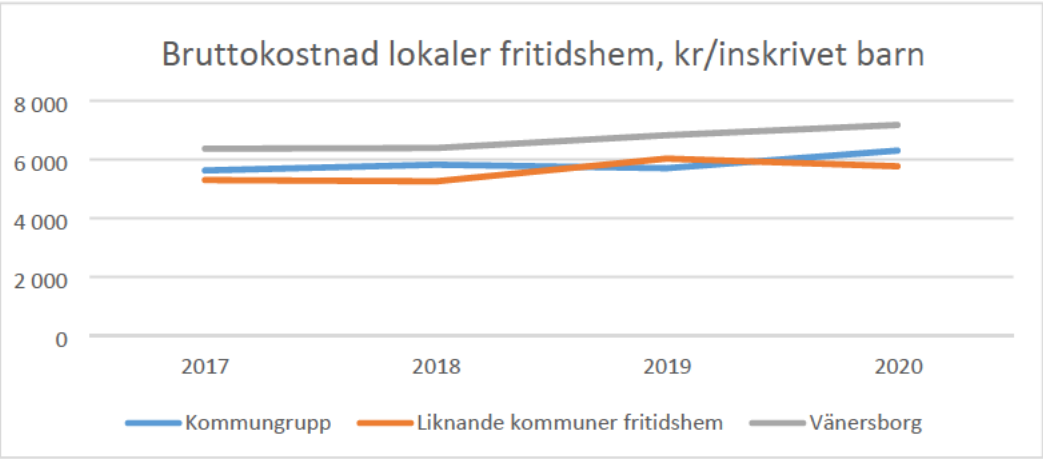
För att sätta lokalkostnaderna i perspektiv jämförs Vänersborgs lokalkostnader i detta avsnitt med andra kommuners. Lokalkostnaderna är hämtade från Kommun- och landstingsdatabasen hösten 2021. Vänersborgs lokalkostnader jämförs med kommungruppens samt liknande kommuner i tabellerna nedan. Kommungruppsindelningen är utarbetad av Sveriges kommuner och regioner för att underlätta jämförelser och analyser mellan kommuner. Liknande kommuner är framtagen av Sveriges kommuner och regioner för att underlätta kostnadsjämförelser.



Kommentar: Vänersborgs kommun tillhör kommungruppen ”pendlingskommun nära större stad”. Liknande kommuner grundskola bygger på viktningen referenskostnad 70 % och befolkning 30%.



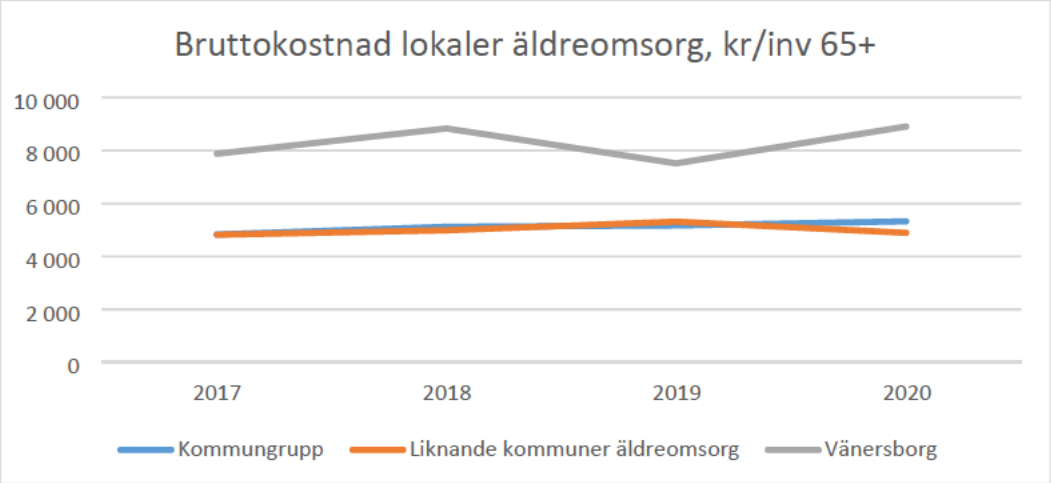
Kommentar: Vänersborgs kommun tillhör kommungruppen ”pendlingskommun nära större stad” Liknande kommuner förskola bygger på viktningen referenskostnad 70 % och befolkning 30%.



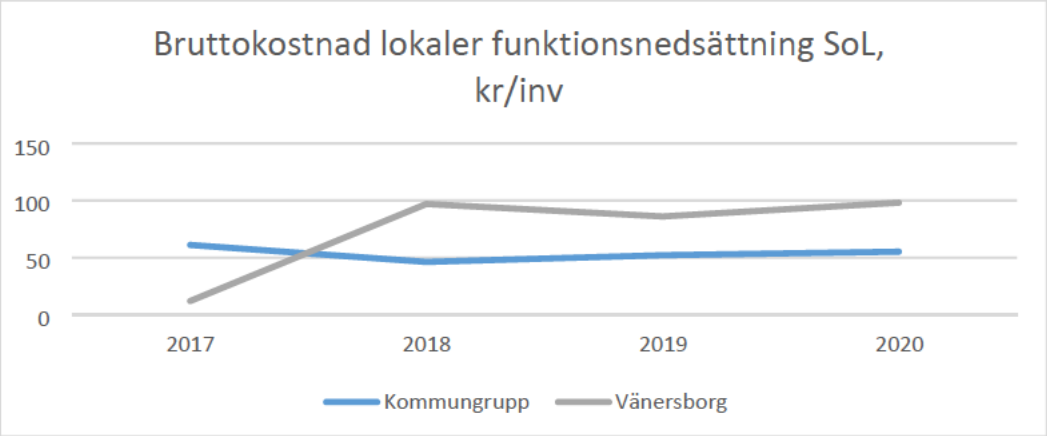
Kommentar: Vänersborgs kommun tillhör kommungruppen ”pendlingskommun nära större stad”. Liknande kommuner fritidshem bygger på viktningen referenskostnad 70 % och befolkning 30%.

Lokalkostnaderna för grundskola F-9 är lägre per elev och ökar långsammare i Vänersborg än i jämförbara grupper. Även förskolans lokalkostnader är lägre än båda

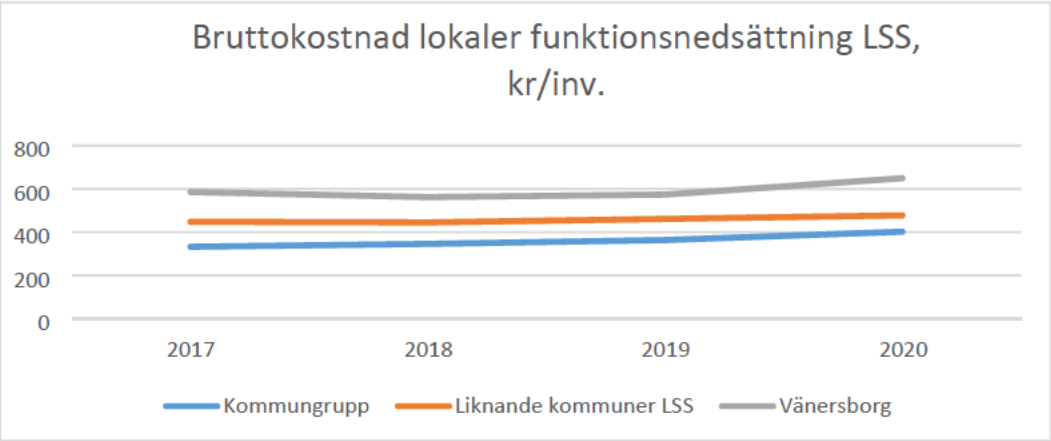
referensgruppernas. Däremot är kostnadernas ökningstakt samma som i kommungruppens. För fritidshemmen är dock lokalkostnaderna högre och ökar mer i Vänersborg än i jämförbara grupper. Om de lägre kostnaderna för grundskolan och de högre för fritidshemmen jämfört med andra kommungrupper beror på att kostnaderna bokförs olika eller att lokalerna används olika går inte att svara på utifrån denna information. Kostnadsökningen för fritidshemmen beror på att antalet inskrivna barn har sjunkit de senaste åren.



Kommentar: Vänersborgs kommun tillhör kommungruppen ”pendlingskommun nära större stad”. Liknande kommuner äldreomsorg bygger på viktningen referenskostnad 30 %, huvudmannaskap hemsjukvård 60 % och befolkning 10%.



Kommentar: Vänersborgs kommun tillhör kommungruppen ”pendlingskommun nära större stad”.



Kommentar: Vänersborgs kommun tillhör kommungruppen ”pendlingskommun nära större stad”. Liknande kommuner LSS bygger på viktningen referenskostnad för LSS 70 % och befolkning 30%.

Kommunens lokalkostnader för äldreomsorg, funktionsnedsättning SoL och funktionsnedsättning LSS avviker väsentligt från de i jämförbara kommungrupper. Kostnaderna för lokaler har också ökat väsentligt mellan 2019 och 2020. Detta gör att avvikelsen till andra kommuner ökar ännu mer. Socialförvaltningen lyfter att lokalkostnaderna i själva verket har minskat och att anledningen till att det framstår som att lokalkostnaderna ökar beror på att nämnden har valt att använda de statsbidrag nämnden fått under 2020 till att betala av investeringar gjorda av ABVB i nämndens boenden.

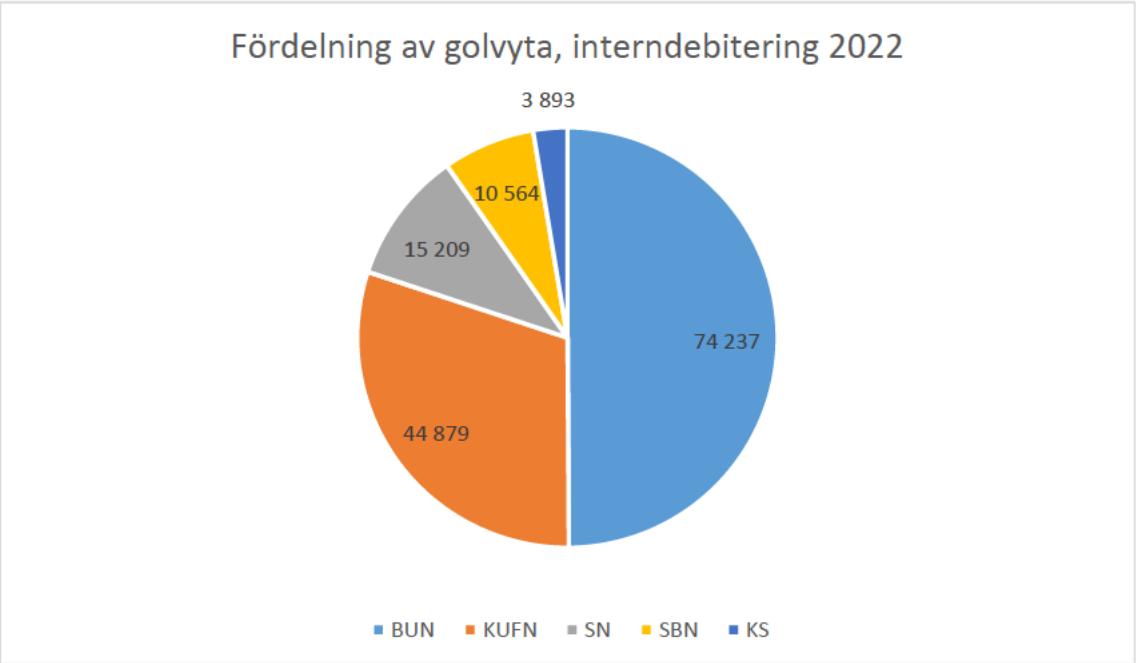
3.2.3 Lokalanvändning

Att använda sina lokaler på ett effektivt sätt är mycket viktigt då lokalkostnader utgör en betydande post i kommunens budget. Lokalanvändningen påverkar dock inte enbart själva hyreskostnaden för lokalerna utan även andra kostnader, exempelvis inredning, städ, vaktmästeri m.m.

Samtidigt så är det viktigt att komma ihåg att kostnaderna för personal är betydligt högre än de för lokaler och därför behöver lokalerna ge goda förutsättningar för de anställda att utföra ett bra jobb. För små lokaler kan också vara kostnadsdrivande då det kan förhindra en effektiv organisation och dåligt verksamhetsanpassade lokaler kan behöva vara större än vad som annars hade varit nödvändigt och/eller skapar onödiga tidstjuvar. Att bedöma om lokalerna nyttjas effektivt är därmed en mycket svår uppgift då det är en avvägning mellan flera olika faktorer.

Vänersborgs kommuns interna fastighetsbestånd uppgår till totalt ca.230 000 kvm (BTA)[5]. Den yta som hyrs ut till nämnderna uppgår till 148 782 kvm (BTA). Fördelningen mellan nämnderna av den yta som nyttjas internt redovisas nedan.

[5] 2018 års fastighetslista.



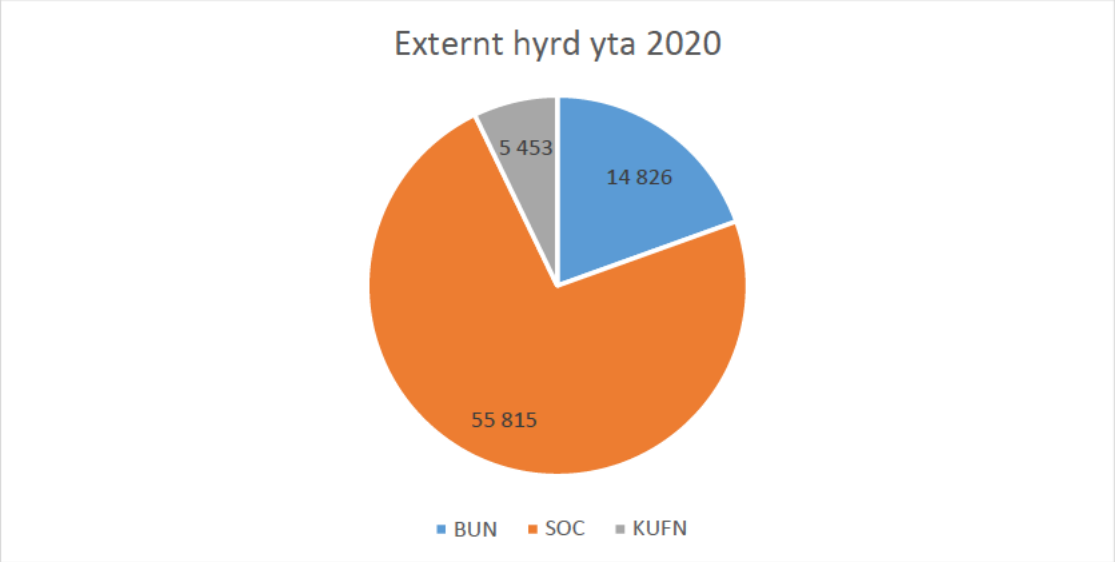
Kommentar: Uppgifterna kommer från samhällsbyggnadsnämndens sammanställning över internhyror inför 2022.

De som nyttjar störst andel av ytan är i särklass barn- och utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden.

Varför det är en så stor diskrepans mellan de ytor som kommunen äger och nyttjar förklaras delvis av att en del av ytorna är tomställda eller uthyrda till externa hyresgäster. Denna del beräknas uppgå till cirka 30 000 kvm (BTA). Varför resterande 50 000 kvm inte debiteras för är dock oklart då hyran liksom fastighetslistan ska baseras på bruttoarea (BTA) enligt samhällsbyggnadsförvaltningen.

2020-12-16 beslutar Kommunfullmäktige uppdra till samhällsbyggnadsnämnden att ta fram en fastighetsstrategi, för vidare beslut i kommunfullmäktige, i syfte att erhålla ett styrande dokument som klargör på vilka grunder fastigheter ska ägas, hyras eller avyttras (dnr: KS 2020/364). En fastighetsstrategi är ett strategiskt styrande dokument som fastslår syftet med och önskvärd utveckling av fastighetsbeståndet och är vägledande vid beslut om underhåll, nyinvesteringar, försäljningar och förvärv. Eventuellt kan styrdokumentet stödja samhällsbyggnadsnämnden i arbetet med att anpassa fastighetsinnehavet efter kommunens behov.

Sammanlagt hyr kommunen cirka 86 000 kvm av externa hyresvärdar inklusive de kommunala bolagen för sina verksamheter. Nämndernas externt förhyrda yta presenteras i diagrammet nedan.



Även Kommunstyrelsen hyr stora ytor av externa hyresvärdar, ca. 12 000 kvm. Då delar hyrs ut i andra hand, bland annat till kultur-och fritid samt barn- och utbildning, blir det missvisande att redovisa kommunstyrelsens ytor i samma diagram. Ovanstående uppgifter angående externt förhyrda ytor är preliminära då uppgifter angående en del objekt saknas.

3.2.3.1 Nämndernas lokaleffektivitet

Då nämnderna ska redovisa sin lokaleffektivitet i sina behovsanalyser redovisas här enbart översiktlig information i förhållande till nyckeltal.

Nyckeltal för förskolor och grundskolor anger vanligtvis att lokalanvändningen bör ligga mellan 10-12 kvm per barn eller elev för att uppnå en effektiv lokalanvändning. Riktvärde för förskolor är 10 kvm per barn och riktvärde för grundskolor är 7-12 kvm per elev (REPAB). Detta gäller dock lokaler som är väl anpassade för verksamheten. Nedan presenteras kvm per barn/elev inklusive tillfälliga lokaler i Vänersborgs kommun 2019, 2020 och 2021.

Tabell. Kvm per barn/elev, barn- och utbildningsnämnden

	Förskolor	Grundskola åk F-6	Grundskola åk 7-9
Kvm per barn/elev 2019	12	14	18
Kvm per barn/ elev 2020	11	14	23
Kvm per barn/elev 2021	11	15	20

Förskolorna ligger i genomsnitt på 11 kvm/barn år 2021 vilket är en indikation på att lokalresurserna används på ett effektivt sätt och att ytterligare ökningar av antalet barn i förskolan innebär att mer lokalyta kommer att behövas.

Grundskolans årskurs F-6 ligger i genomsnitt på 15 kvm/elev och har således ökat något jämfört med tidigare år. Detta kan bland annat förklaras av färre antal inskrivna elever jämfört med år 2019 och 2020 samt att Gamla Silvertärnan nu används av grundskolan F-6 istället för 7-9. Mer än hälften av skolorna anses inte heller vara ändamålsenliga vilket skulle kunna vara en förklaring till att det inte är möjligt att hålla sig inom 10-12 kvm/elev. En sammantagen bedömning av barn- och utbildningsnämndens

behovsanalys ger slutsatsen att det förmodligen krävs större investeringar i skolornas ändamålsenlighet för att de ska kunna rymma fler elever än idag.

För grundskolans årskurs 7-9 har kvm/elev minskat jämfört med år 2020. Detta kan delvis bero på att tillfälligt inhyrda lokaler för Vänerparkens skola har sagts upp och att lokalerna i Gamla Silvertärnan nu används av Tärnan F-6. Antalet kvm/elev ligger dock fortsatt på en hög nivå vilket bland annat beror på att Silvertärnan är färdigställd samt Dalboskolans relativt få elever i förhållande till storleken på skolan. Under höstterminen 2021 används delar av Dalboskolan av Frändeskolan och även förskolan i Frändefors kan använda delar av Dalboskolan. Samnyttjande av lokaler är ett sätt att öka lokaleffektiviteten.

För socialnämndens boenden finns inte lika tydliga nyckeltal vad gäller yteffektivitet som det finns inom förskola och grundskola. Cowi har dock tagit fram riktvärden för lokaleffektivitet som vi kan använda oss av. För äldreboenden anges att de bör ha en yta mellan 60-80 kvm per boende, för LSS-boende är motsvarande siffra 70 kvm. I dessa siffror ingår alla ytor så som kök, personalutrymmen och gemensamhetsutrymmen. Vanligt är att den egna bostaden i särskilt boende (VoO) och gruppbostäder enligt LSS ska ha en yta mellan 30 och 40 kvm för att vara funktionella och fullvärdiga boenden.

Nedan presenteras kvm/boende i Vänersborgs kommuns socialnämnds olika boendeformer.

Tabell. Kvm per boende, socialnämnden

	SÄBO VoO	Gruppbostad LSS	Socialpsykiatri	Korttidsvistelse
Kvm per boende 2019	105	82	77	58
Kvm per boende 2020	103	77	74	58
Kvm per boende 2021	103	77	74	58

Den mest ytkrävande boendeformen i Vänersborgs kommun är särskilt boende (VoO) som uppgår till 103 kvm/boende. I denna siffra ingår alla ytor så som kök, personalutrymmen och gemensamhetsutrymmen. Jämfört med de riktvärden som är framtagna av Cowi kan inte boendena betraktas som yteffektiva.

I socialnämndens boendeplan framgår att de flesta boendena håller en mycket hög standard och att många av dem är relativt nybyggda eller nyrenoverade. Förklaringen till de stora ytorna är således inte att lokalerna är dåligt verksamhetsanpassade utan snarare att Vänersborg har satsat på sina äldreboenden och valt att investera i stora gemensamhetsutrymmen med exempelvis gym, bastu, solrum, metodrum m.m.

Även för gruppbostad LSS och socialpsykiatri finns viss överyta om vi jämför med Cowis riktvärden. Avvikelsen är dock betydligt mindre än för de särskilda boendena.

För samtliga boenden, förutom korttidsvistelse, har kvm per boende sjunkit från 2019 till 2020. Om det beror på att det nu är fler boende, mindre lokaler eller om socialnämnden har valt att räkna på något annat sätt år 2020 är oklart. Samtliga uppgifter om ytor 2021 är oförändrade från år 2020.

Att beräkna lokaleffektivitet för Kultur- och fritidsverksamheter är svårt. Hur stor yta som behövs för besökarantalet beror på aktivitet, antal samtidiga besökare, längd på vistelsen m.m. I tabellen nedan presenteras några av verksamheternas besökstal och

lokalernas yta. Besökstalen refererar till ett normalår alt. vecka när alla verksamheterna varit igång.

Lokal	Antal besökare 2018	Yta	Anm.
Huvudbiblioteket	175 000	2 100	
Konsthallen	10 000	250	
Öppen fritidsverksamhet	25 000	800	
Musikskolan	1 560	3 000	Inskrivna elever i frivillig verksamhet
Sportcentrum	Ca. 7000/ vecka	Arenan, Idrottshuset, gymix, tennis, bowling, rugby- och fotbollsplanerna, gymnasiehallen	Uppskattat antal besökare.

3.3 Kommunens utveckling

Lokalförsörjningsplaneringen påverkas av en rad faktorer. Samhällsplanering, demografi, ekonomi och internationella skeenden för att nämna några faktorer. Samtidigt påverkar också lokalförsörjningsplaneringen andra skeenden. För att kommunen ska vara attraktiv att flytta till behöver det finnas tillgång till god kommunal service på rimligt avstånd. Inflyttning kan i sin tur påverka kommunens ekonomiska förutsättningar.

Avsnittet syftar till att belysa de faktorer som påverkas av och påverkar kommunens lokalförsörjning på både kort och lång sikt, utbyggnadsområden, befolkningsutveckling, ekonomiska förutsättningar och samhällsförändringar.

3.3.1 En samlad samhällsbyggnads- och lokalförsörjningsplanering

För att bygga en attraktiv och hållbar kommun krävs bostäder och lokaler för den kommunala verksamheten. Att planera för att tillgodose dessa behov är kommunens ansvar och ett svårlagt pussel. Utvecklingen av nya bostäder kan styras genom översikts- och detaljplanering, både när det gäller förtätning och nya bebyggelseområden. Samtidigt påverkas utvecklingen också till stor del av marknaden, genom vad som efterfrågas och vilka initiativ som tas av olika privata aktörer.

Vart kommunen tillskapar nya bostadsområden och hur många bostäder som byggs är mycket viktigt för lokalförsörjningen. Då ett nytt område exploateras för bostäder kan det innebära att den kommunala servicen behöver utökas. I en del fall beror det på att kommunen eftersträvar en viss servicenivå men i de allra flesta fall beror det på att nya bostäder innebär nya invånare och att den befintliga kommunala servicen därmed inte längre räcker till. Vid val av område att exploatera behöver därmed hänsyn tas till om det finns långsiktiga behov av utökad kommunal service i och med exploateringen. Lokalplaneringen behöver ske tidigt i exploateringsprocessen.

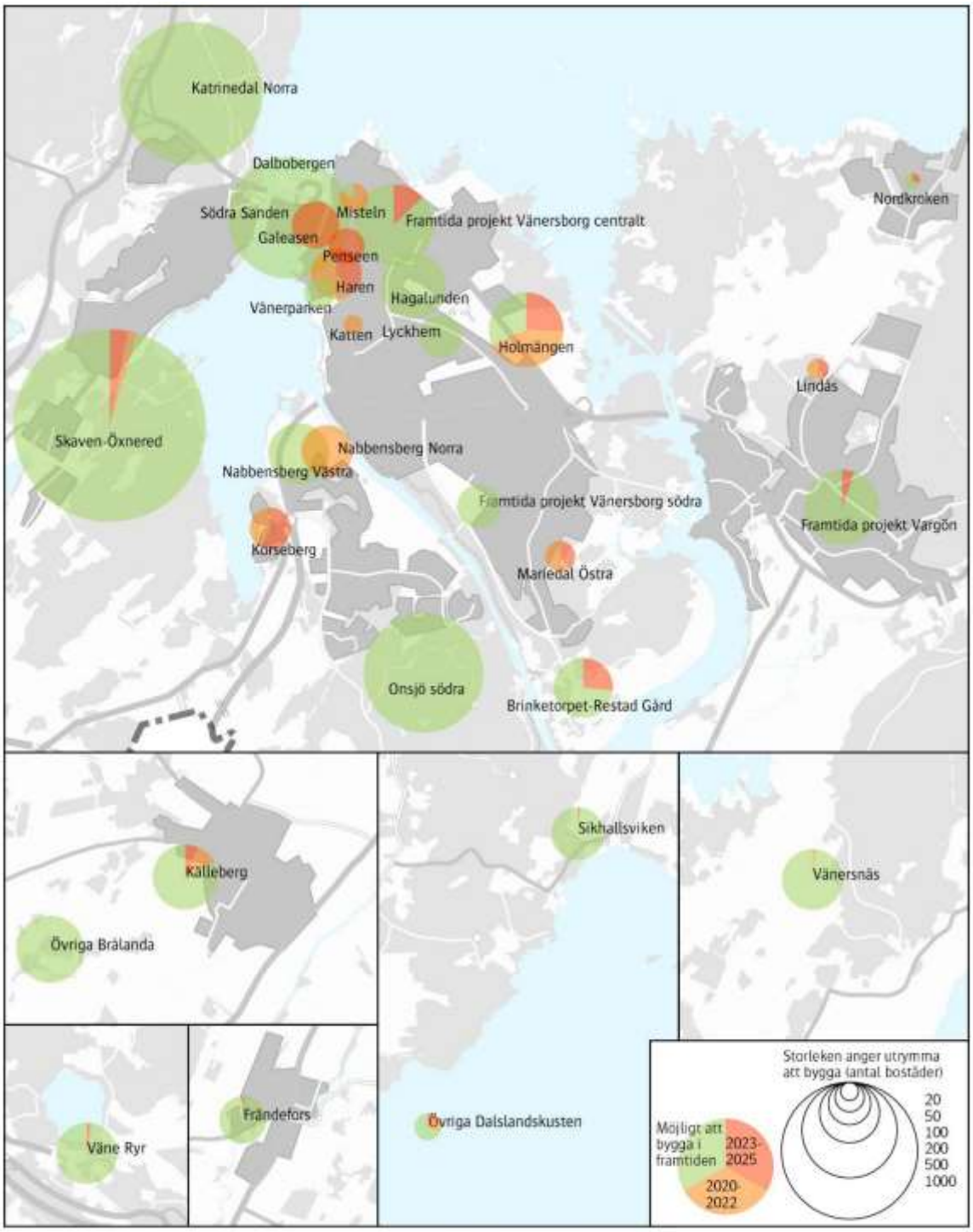
I lokalplaneringen måste hänsyn också tas till faktorer som inte kan påverkas av kommunen. Till exempel skapar en förändrad befolkningsstruktur med fler äldre och yngre nya förutsättningar. Utöver att det skapar krav på nya ändamålsenliga verksamhetslokaler påverkar det även de ekonomiska förutsättningarna för kommunen.

3.3.1.1 Utbyggnadsområden

Kommunens bostadsförsörjningsplan för perioden 2021-2025[6] anger hur kommunen ska arbeta med bostadsbyggandet de närmsta åren. Den anger att en bostadsproduktion om 200 bostäder om året ska kunna hanteras i det strategiska arbetet med översiktlig planering och detaljplaner, markköp m.m. En produktion i denna storleksordning är nödvändig för att täcka dagens efterfrågan men också för att möta kommande efterfrågan. Under planperioden ska två områden för småhus vara öppna i Vänersborgs tätort samt ett vardera i Vargön, Brålanda och Frändefors. Efter 2025 saknas långsiktig plan om när och var nya större kommunala projekt ska genomföras. Kommunen arbetar nu med en målbild för utvecklingen fram till 2040.

Nedanstående bild är hämtad från bostadsförsörjningsplanen. Den anger i orange och rött vart bostäder förväntas byggas fram till 2025. I grönt visas en uppskattning av hur många bostäder som skulle kunna byggas i ett längre perspektiv på olika platser.

[6] Bostadsförsörjningsplan 2021-2025, antagen av kommunfullmäktige 2021-03-17, § 27



Kommunen arbetar även med en fördjupad översiktsplan (FÖP) för Vänersborg och Vargön. Som en del i arbetet förs diskussioner om möjliga utbyggnadsområden och scenarier för när de kan tänkas bli utbyggda. På tio års sikt förväntas en stor del av bostadsutvecklingen ske på Huvudnäsön och kring Skaven/Öxnered.

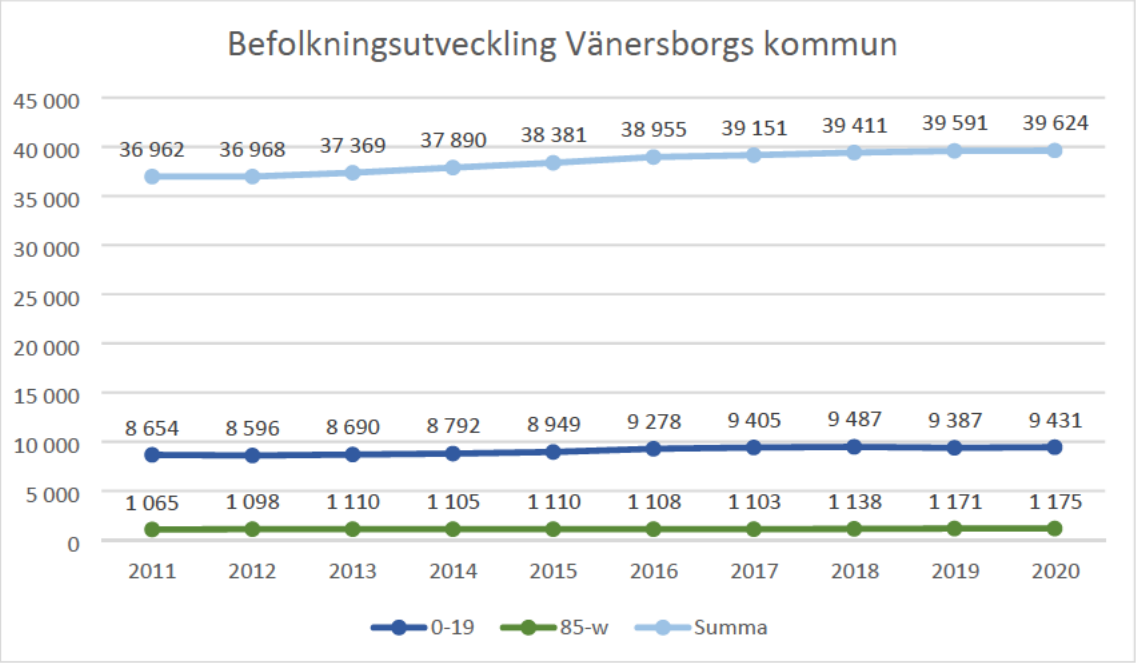
På Huvudnäsön handlar det bland annat om fortsatt utbyggnad på Holmängen, Mariedal Östra och flera större förtätningsprojekt med lägenheter centralt i Vänersborg. Kring Öxnered har en första detaljplan utifrån planprogrammet för Skaven-Öxnered nyligen fått laga kraft. Planprogrammet ger utrymme för flera kommande etapper efter den och

uppdrag på en andra etapp finns redan. På norra Onsjö planeras fortsatt utbyggnad vid Nabbensberg och Korseberg. Ytterligare områden kan vara aktuella där inom den närmsta tidsperioden.

Ytterligare två områden med planprogram som medger större utbyggnad av bostäder är Norra Katrinedal/Dalbobergen samt södra Onsjö. Utöver det finns den närmaste tioårsperioden även möjligheter till utbyggnad på flera platser i Vargön, längs Dalslandskusten och i Brålanda.

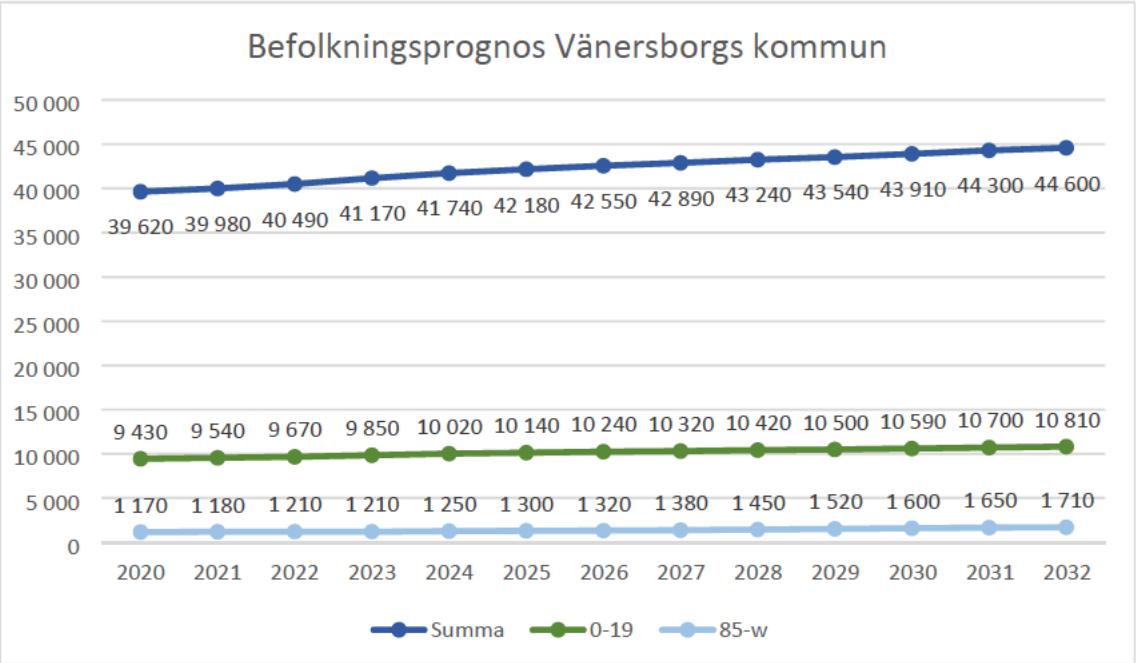
3.3.1.2 Befolkningsutveckling och demografiska förändringar

Diagrammet nedan visar hur befolkningen i Vänersborgs kommun har förändrats mellan 2011 och 2020. Efterfrågan på lokaler påverkas dock framförallt av den demografiska utvecklingen. I tabellen redovisas därför också antalet 0-19 åringar samt 85-w som har stor påverkan på behovet av kommunal service.



Kommentar: Uppgifter hämtade från SCB's statistikdatabas. Invånarantalet avser 31 december respektive år.

Totalt har befolkningen ökat med närmare 3 000 invånare, åldersgrupperna 0-19 och 85+ står tillsammans för en tredjedel av ökningen. Tabellen nedan visar prognostiserad befolkningsutveckling fram till 2032.



Kommentar: Prognosen är framtagen av kommunstyrelseförvaltningen våren 2021. Siffrorna i prognosen är avrundade till heltal.

Den befolkningsökning kommunen har sett de senaste 10 åren förväntas fortsätta även de kommande 10 åren. Mellan 2021 och 2032 prognostiseras befolkningen i Vänersborgs kommun att öka med ca. 4500 invånare. Prognosen vilar på statistik från SCB (födelsetal, dödstal, fertilitetstal m.m.) I prognosen har hänsyn även tagits till förväntad bostadbyggnation och dess effekt på befolkningsutvecklingen. Prognosen uppdateras varje år. Förändras antagandena den bygger på förändras även prognosen.

I kommunen finns för närvarande ett av Sveriges största flyktingboenden som snabbt kan påverka befolkningens storlek. Framförallt har detta betydelse för dimensionering av förskolan och grundskolan men även socialnämndens samt kultur- och fritidsnämndens verksamheter påverkas. Ytterligare en osäkerhetsfaktor är urbaniseringen. Pandemins påverkan på vårt sätt att leva kan generera ett paradigmskifte där deurbanisering istället kan locka till sig nya invånare till mindre städer och landsbygd, vilket kan vara positivt för Vänersborg.

3.3.2 Kostnadsutveckling

Enligt Kommuninvest landade kommunkoncernernas investeringsutgifter på sammanlagt 154 miljarder kronor under 2020 varav kommunerna stod för 75 miljarder kronor och de kommunala bolagen för 79 miljarder kronor. Det innebar en utplaning av investeringsutgifterna efter en stadigt uppåtgående tioårig trend. Kommuninvest konstaterar att det är svårt att finna orsaken till trendbrottet och att det ser väldigt olika ut i kommunsverige. Kommuner investerar främst i byggnader. Under 2020 investerade kommuner (både kommuner och kommunalt ägda bolag) 29 procent i fastigheter i kommunens bestånd och 22 procent i bostäder. Men trots avtagande tillväxttakt är investeringsnivån fortsatt hög och kommer sannolikt att fortsätta vara hög de kommande åren.

I Vänersborgs kommun slutade investeringsutgifterna på sammanlagt 342 miljoner kronor i bokslut 2020 vilket är en ökning med 97 miljoner kronor jämfört med 2019.

Just fastighetsinvesteringarna ökade med 48 miljoner kronor mellan åren. Främst var det Öxnered skola, multikök Torpa och idrottshallen Frigg som bidrog till den höga nivån 2020.

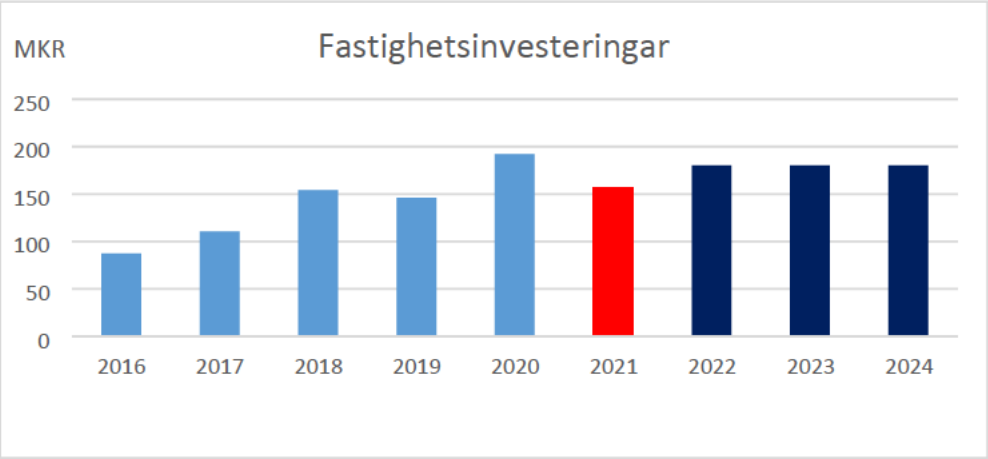
Kommunen har stora investeringsbehov både i befintligt fastighetsbestånd och i nya verksamhetslokaler. Det beror dels på eftersatt underhåll av befintliga lokaler och dels på nya verksamhetskrav. Den demografiska utvecklingen, fler invånare varav fler äldre och yngre, innebär ökade behov av nya lokaler. Fler lokaler innebär på sikt ökade kostnader för underhåll.

Fastighetsinvesteringar leder till ökade hyreskostnader för verksamheterna. Ju lägre kommunens budgeterade resultat är desto mer behöver finansieras genom lån. Det medför räntekostnader som också påverkar hyreskostnaderna. Ränteläget är visserligen lågt just nu men det är en osäker faktor framöver. Nya lokaler och anläggningar kostar mer än gamla vilket lämnar mindre pengar kvar att bedriva verksamhet för. Lokaler utgör efter personal kommunens största utgiftspost och utgifterna för nya lokaler belastar kommunen under många år framöver.

Budgeten för just fastighetsinvesteringarna motsvarar ca. 43 % av kommunens totala investeringsbudget (MRP 2022-2024). Fastighetsinvesteringar ger ökade driftkostnader, ofta i form av ökade hyror, vilket behöver avsättas utrymme för i kommande års budgetar. Ju mer kommunens fastighetsbestånd utökas ju större del av kommunens driftbudget behöver dessutom avsättas för kommande underhåll. Då fastigheterna i investeringsbudget 2021-2024 står färdiga ökar verksamheternas hyreskostnader med cirka 30 mnkr. Därtill kommer kostnader för media (el, värme, vatten m.m.) städ och vaktmästeri.

Investeringsplanen innehåller nya skolor, nya förskolor men också budget för investeringar i nya och gamla fritidsanläggningar. Inom äldreomsorgen har en hel del investeringar genomförts de senaste åren i Vänersborgsbostäders regi. De ökade hyreskostnaderna måste rymmas inom kommunens totala ekonomi och kan innebära neddragningar/förändringar av befintlig verksamhet. Det blir en större andel av kommunens budget som går åt att finansiera de stora fastighetsinvesteringar som kommunen har gjort de senaste åren och står inför. I samband med beslutet om en investering, måste driftkostnaden kalkyleras, och en plan för hur den ökade kostnaden ska lösas behöver tas fram.

Diagram: Fastighetsinvesteringar 2016-2024



Åren 2016-2020 visar den verkliga kostnaden. År 2021 är en prognos. För perioden 2022-2024 är en ram på 180 mkr satt som tak för fastighetsinvesteringar.

SKR skriver i sin ekonomirapport från i oktober 2021 att SCB:s befolkningsprognos visar en väsentligt lägre befolkningstillväxt än i tidigare prognoser. Det kan innebära att investeringsplaner och skatteintäktsbudgetar behöver revideras ned. Dock har kommunerna fortfarande en underhållsskuld på befintliga fastigheter som behöver åtgärdas. Och den ökning som skedde av antalet invånare under åren 2012-2019 har fortfarande behov av service som kan tillgodoses med ökade investeringar. Även klimathoten kan innebära ökade behov av investeringar.

3.3.3 Reinvesteringsbehov

Lokalförsörjningsunderlaget omfattar inte underhållsbehovet i kommunens lokaler men fastigheternas skick och framtida underhållskostnader har stor påverkan på lokalförsörjningen framöver.

En grundläggande princip för lokalförsörjningen är ”God ekonomisk hushållning förutsätter att fastigheter vårdas och underhålls för att säkerställa lokalernas tekniska och ekonomiska livslängd”.[7] Principen pekar på nödvändigheten i att vi löpande vårdar våra befintliga fastigheter för att inte drabbas av ökade lokalkostnader på sikt. Att underhålla fastigheterna är också grundläggande för en god arbetsmiljö för kommunens verksamheter.

Det varierar mellan olika hyresavtal med externa parter om underhåll ingår i hyran och i vilken omfattning. Att teckna externa hyresavtal där kommunen är underhållsskyldig är inte att rekommendera. Kommunen saknar idag en organisation för att förvalta externa hyresavtal. Som regel hamnar därmed ansvaret för underhåll på förhyrande nämnd som i många fall saknar kompetens kring fastighetsunderhåll. Risken är därmed att en underhållsskuld som är svår att finansiera för den förhyrande nämnden byggs upp. I vissa fall är underhållet även att betrakta som en investering. Investeringar i inhyrda lokaler ska ingå i hyresavtalet och vid investeringar under pågående avtalstid ska detta göras som ett separat tillägg till hyran. [8] Någon sammanställning över kommunens underhållsskyldighet i externa fastigheter finns inte.

I kommunens egna fastigheter ingår underhållet som regel i internhyran.[9] Budgeten för underhåll uppgår årligen till ca. 36 mnkr varav ca. 17 mnkr kommer från driftbudgeten och 19 mnkr från investeringsbudgeten. Driftbudgeten hämtas från internhyressystemet där de interna hyresgästerna debiteras ca.100 kr/kvm för underhåll. De 19 mnkr som avsätts i investeringsbudgeten blir hyreshöjande men nämnderna får en årlig ramökning för att bekosta den ökade hyran. Ramökningen är uträknad via en schablon och kan därmed skilja sig från faktisk hyresjustering.

Utöver underhållsbudgeten finns ytterligare medel som kan användas till fastighetsunderhåll. Genom att inte justera det bokförda värdet varje år skapas ett utrymme för underhåll. Fastighet betalar ränta på det verkliga bokförda värdet medan de

[7] Lokalförsörjningspolicy, kommunfullmäktige 2020-04-15, § 52
[8] Riktlinjer för internhyressystem, kommunstyrelsen 2006-09-20, § 204
[9] Undantag finns. Exempelvis ska Kultur- och fritidsnämnden själva bekosta underhållet på Arenan. Som kompensation för detta ska hyran sänkas till följd av avskrivningar varje år. Socialnämnden ska också underhålla en del objekt själva då de får nyttja husen kostnadsfritt för daglig verksamhet.

som grund för internhyran är ett högre bokfört värde (ackumulerat från år 2005), vilket håller upp hyran och ger utrymme i budgeten. På grund av avskrivningar ökar utrymmet årligen. En del av dessa medel används till underhåll på kommunens fastigheter. Det blir vanligtvis även ett överskott från mark- och exploateringsverksamheten. 2019 och 2020 uppgick utfallet från verksamheten till 7,7 respektive 5,4 mnkr. Merparten av dessa intäkter har budgeterats för andra utgifter men delar skulle kunna användas till underhåll vissa år.

De medel som har funnits tillgängliga för underhåll har dock inte räckt till. För att klara underhållet på fastigheterna har samhällsbyggnadsnämnden sökt extra medel för fastigheterna. I nedanstående tabell redovisas de investeringsmedel som uttalat har avsatts till underhållsprojekt i mnkr:

	2019	2020	2021
Kommunhus	22		
Kommunhuset, innergård		1 (3)	
Villa Björkås	2		
f.d. underhåll drift (komponentavskrivning)	19	19	19
Ishall, omklädningsrum	7		
Lindgården		5 (25)	5 (10)
Gymnasiehallen			6
Diverse mindre investeringar			4
Summa	**50**	**25**	**34**

Summorna för respektive år är hämtat från den investeringsbudget som antogs året innan. Dvs. investeringsprojekt 2019 är hämtad från den mål- och resursplan som antogs 2018 osv. Inom parentes redovisas total investeringsbudget för projektet. Vilka projekt som är rena underhållsprojekt har tagits fram i samråd med fastighet och service.

Ytterligare medel för underhåll har också tillförts när verksamhetsanpassningar har genomförts. Vid utbyggnad av Öxnered skola totalrenoveras även den befintliga del som ska vara kvar och resterande byggnader har rivits. När Mulltorps förskola ersattes revs den gamla byggnaden och skolbyggnaden totalrenoverades. Vid verksamhetsanpassning av Idrottsgatan 7 renoverades byggnaden. Fridhems förskola renoverades i samband med utbyggnad och vid verksamhetsanpassningar av köken renoverades de samtidigt.

De medel som har avsatts för underhåll verkar dock inte använts fullt ut. Kostnader för underhåll specificeras inte alltid i bokföringen vilket innebär att det inte går att utläsa det faktiska utfallet för underhåll men bokförda kostnader för underhåll uppgick till 26,3 mnkr år 2019, varav 13,7 mnkr kan hänföras till underhållsinvesteringar, och 32,1 mnkr år 2020 där 9 mnkr kan hänföras till underhållsinvesteringar. Den totala budgeten för underhåll som kommer från internhyressystemet uppgår till 36 mnkr.

Det är oklart om någon underhållsskuld kvarstår och om tillgänglig underhållsbudget är tillräcklig för det löpande underhållet. Exempelvis saknas underhållsplaner för idrottsanläggningarna. Fastighet och service har inte gjort någon egen bedömning av vad budgeten för det planerade underhållet bör ligga på och hur stort det eftersatta

underhållet är. De senaste bedömningarna som finns tillgängliga är från externa aktörer och upprättades under 2018. En bedömning är att det planerade underhållet bör ligga på ca 170 kr/m² och år om rotrenoveringar utförs efter ca 33 år. Den andra bedömningen uppgår till 200 kr/kvm. I underlagen framgår att Samhällsbyggnadsnämnden 2018 bedömde att underhållsskulden uppgick till cirka 60-70 mnkr. Den externa parten som inventerat förskolor, skolfastigheter, omsorgsfastigheter och kulturfastigheter bedömde att det eftersatta underhållet uppgick till totalt cirka 57 mnkr. I ett av underlagen framgår att kostnaden för underhåll uppgick till 246 kr/kvm (planerat och felavhjälpande underhåll) under 2017 [10]

Hur mycket medel som finns tillgängliga för underhåll i dagsläget är oklart. Fastighet och service bedömer att cirka 223 000 kvm ska underhållas av samhällsbyggnadsnämnden. I denna yta ingår både objekt som hyrs ut internt och externt. För de objekt som hyrs ut externt varierar omfattningen av vilket underhåll samhällsbyggnadsnämnden ska ansvara för mellan avtalen. Det är inte klarlagt om det är tänkt att det ska vara separata underhållsbudgetar för externa och interna objekt. Samtliga medel i underhållsbudgeten kommer från de egna verksamheterna vilket indikerar att de är tänkt att använda den för de objekt kommunen själv nyttjar. Samtidigt finns det idag ingen separat underhållsbudget för fastigheter som hyrs ut externt. När ytorna i fastighetslistan fördelas på förhyrande nämnd uppgår ytan till 185 340 kvm (inklusive KFV och NÄRF 212 254 kvm). Den yta som debiteras för enligt internhyressystemet uppgår dock enbart till 146 439 kvm.

Om vi utgår ifrån att ytan i fastighetslistan stämmer dvs. att 212 254 kvm hyrs ut till nämnder, Kunskapsförbundet Väst och Norra Älvsborgs Räddningsförbund samt att underhållsbudgeten enbart ska användas på de interna objekten uppgår medel för underhåll i internhyressystemet till 170 kr/kvm. Ska budgeten täcka underhållet för samtliga ytor (223 000 kvm) uppgår underhållet till 161 kr/kvm. I dessa siffror är inte hänsyn tagen till det utrymme som skapas genom nedskrivningar, försäljning av mark eller extra investeringsmedel för underhåll.

Sammantaget ger ovanstående information bilden av att nuvarande medel för underhåll bör vara tillräckligt i nuläget. Stora delar av underhållsskulden bör också vara avhjälpt med hänsyn till de stora investeringar som har genomförts de senaste åren. Nybyggda och nyrenoverade byggnader kräver inte lika stora underhållsinsatser. Osäkerheten kring kostnadsutvecklingen för underhållet vid både externa och interna fastigheter är dock stor med anledning av att det saknas en tydlig bild över de kommande årens underhållsbehov och hur det ser ut i nuläget.

Behöver extra medel för underhåll tillföras finns två sätt att göra det på, höja internhyran eller äska extra investeringsmedel för underhåll. Bägge alternativen ökar nämndernas lokalkostnader och äskande av extra investeringsmedel påverkar också utrymmet för övriga fastighetsinvesteringar. En tydligare bild av förväntad kostnadsutveckling för de interna fastigheterna förväntas kunna förmedlas när nya riktlinjer för internhyressystemet är framtagna och när underhållsplanerna är uppdaterade. Särskilt bedöms framtagandet av underhållsplaner för

[10] Rapport avseende inventering av eftersatt underhåll avseende förskolor, skolfastigheter, omsorgsfastigheter och kulturfastigheter. 2018-11-28. Dnr: SBN 2019/231 och Fastighetsunderhåll – uppföljning av granskning år 2014, maj 2018. Dnr: KS 2019/193

idrottsanläggningarna kunna påverka bedömningen. I nuläget förväntas dock ingen kostnadsökning till följd av underhållsbehovet efter 2024. Aktuella underhållsprojekt upptagna i Mål- och resursplan 2022-2024 som påverkar nämndernas lokalkostnader redovisas under 3.2.1. Pågående projekt.

3.3.4 Kommunens omvärldsanalys

Vänersborgs kommun tar årligen fram en omvärldsanalys som ett planeringsunderlag för förvaltningar och förtroendevalda. I omvärldsanalysen kan man läsa att kultur- och fritidsförvaltningen har noterat en ökad efterfrågan på träning och idrott från den äldre befolkningen, vilket utmanar kapaciteten i de befintliga idrottsanläggningarna. De anläggningar som står till förfogande är inte heller till fullo anpassade för personer med funktionsvariationer, och många står utanför föreningslivet av andra skäl än på grund av bristande intresse.

Omvärldsanalysen tar också upp barn- och utbildningsnämnden förväntade resultat att öka andelen barn i förskolan (sedan 2020) och ser att arbetet fortsätter att ge önskad effekt, med en högre andel av barnen som går i förskolan. Dock kan det konstateras att i de områden där föräldrarna har högre utbildningsbakgrund går en högre andel barn i förskolan, vilket indikerar att det finns brister i likvärdigheten inom kommunen.

Omvärldsanalysen lyfter även fram den stora utmaningen med förändringar i demografin. Andelen 80 år och äldre som har komplicerade hälsoproblem ökar och att fler behöver insatser från kommunal hälso- och sjukvård. Samtidigt som andelen äldre ökar markant i åldrarna 85-89 år. Genom att arbeta med förebyggande insatser försöker man fördröja tiden till när man behöver ha stöd och hjälp genom biståndsbedömda insatser. Sammantaget påverkar dessa områden behoven inom lokalförsörjningen både idag och i framtiden.

4 Bilagor

- Bilaga 1. Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023-2032, dnr: BUTN 2021/124
- Bilaga 2. Behovsinventering gällande lokaler och boenden 2023-2032, dnr: SOC 2019/250
- Bilaga 3. Samhällsbyggnadsnämndens behovsinventering för 2023-2032, dnr: SBN 2020/301
- Bilaga 4. Kommunstyrelsens egen behovsinventering 2023-2032 vad gäller lokalförsörjning, dnr: KS 2021/41
- Bilaga 5. Behovsinventering kultur och fritidslokaler 2022-2032, dnr: KUFRN 2021/61

”Vänersborgs kommun
– attraktiv och hållbar
i alla delar, hela livet”

§ 78

Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023-2032

BUTN 2021/124

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden antar *Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023-2032* samt överlämnar den till kommunstyrelsen som underlag för det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget.

Sammanfattning av ärendet

Syftet med *Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023–2032* är att revidera lokalbehovet för alla områden i kommunen när det gäller förskola, årskurs F-6 och årskurs 7–9. Syftet är *inte* att presentera färdiga åtgärdsförslag utan att peka på behov. Tanken är att när behoven har belysts ska fördjupade utredningar genomföras av barn- och utbildningsförvaltningen tillsammans med samhällsbyggnadsförvaltningen, för att konkreta och prissatta förslag på hur problemen ska lösas ska kunna presenteras. I vilken takt problemen åtgärdas styrs ytterst av ekonomin. I många fall kan inte åtgärder genomföras om inte investeringsmedel och/eller ramökning tilldelas.

Planen ska utgöra underlag för det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget som fastställs av kommunstyrelsen (Riktlinjer för lokalförsörjning, beslutade av kommunstyrelsen 2020-03-25, §56).

Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023–2032 ersätter *Reviderad förskole- och grundskoleplan 2021–2029* (2020-11-30, §74, BUTN 2020/147).

Nytt i årets upplaga är en prioritering av lokalbehov och en nulägesbeskrivning av elevhälsolokalerna på de kommunala grundskolorna.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsförvaltningens tjänsteskrivelse 2021-11-15.
- Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023-2032 med tillhörande bilagor.

Sändlista

Kommunstyrelsen
Förvaltningschef BoU
Verksamhetschef förskola och pedagogisk omsorg, BoU
Verksamhetschef F-6, BoU
Verksamhetschef 7-9, BoU
Utredare BoU
Förvaltningsekonom BoU
Henrik Frifelt, samhällsbyggnadsförvaltningen
Anna Högmark, kommunstyrelseförvaltningen

2021-11-15 Dnr: BUTN 2021/124

Handläggare
Louise Edgren
louise.edgren@vanersborg.se
0521-72 10 29

Mottagare
Barn- och utbildningsnämnden

Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023-2032

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden antar *Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023-2032* samt överlämnar den till kommunstyrelsen som underlag för det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget.

Sammanfattning av ärendet

Syftet med *Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023–2032* är att revidera lokalbehovet för alla områden i kommunen när det gäller förskola, årskurs F-6 och årskurs 7–9. Syftet är *inte* att presentera färdiga åtgärdsförslag utan att peka på behov. Tanken är att när behoven har belysts ska fördjupade utredningar genomföras av barn- och utbildningsförvaltningen tillsammans med samhällsbyggnadsförvaltningen, för att konkreta och prissatta förslag på hur problemen ska lösas ska kunna presenteras. I vilken takt problemen åtgärdas styrs ytterst av ekonomin. I många fall kan inte åtgärder genomföras om inte investeringsmedel och/eller ramökning tilldelas.

Planen ska utgöra underlag för det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget som fastställs av kommunstyrelsen (Riktlinjer för lokalförsörjning, beslutade av kommunstyrelsen 2020-03-25, §56).

Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023–2032 ersätter *Reviderad förskole- och grundskoleplan 2021–2029* (2020-11-30, §74, BUTN 2020/147).

Nytt i årets upplaga är en prioritering av lokalbehov och en nulägesbeskrivning av elevhälsolokalerna på de kommunala grundskolorna.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Följande behov har identifierats i *Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023–2032* utifrån nya befolkningsprognoser från kommunstyrelseförvaltningen oktober 2021:

Förskola: Fler förskoleplatser behöver tillskapas i centrala Vänersborg för att kunna ta emot den befolkningsökning som prognostiseras. Fram till år 2029 kan 85 förskoleplatser rymmas i Holmängenskolan, enligt en förstudie beslutad av barn- och utbildningsnämnden (BUTN 2020/147, 2021-10-18, §66). Förskoleplatser behöver också tillskapas på Onsjö i enlighet med barn- och utbildningsnämndens beslutade förstudie, detta inkluderar att ersätta modulen på Skördegatans förskola. Uppdraget att starta lokalplanering är överlämnat till samhällsbyggnadsnämnden. För att möta behovet i Dalslandsområdet behöver fler förskoleplatser tillskapas och befintliga lokaler verksamhetsanpassas. Barn- och utbildningsnämnden har beslutat om en förstudie om

tillskapande av förskoleplatser i Brålanda och Frändefors och lämnat över uppdraget till samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering. Därtill behöver en förstudie genomföras för att titta närmare på behovet av förskoleplatser i området Öxnered/Blåsut då antalet barn förväntas öka med 65 barn fram till år 2032. Samtidigt är det idag drygt 60 barn från Dalslandsområdet som har en placering i området, vilket behöver tas med i beräkningarna i förstudien. Vissa verksamhetsanpassningar behöver göras på Dalaborgs förskola, Väne-Ryrs förskola och Öxnered förskola. I Vargön finns det ett behov av att ha beredskap för ytterligare cirka 45 förskoleplatser, en förstudie bör genomföras för att utreda behovet. Ändamålsenligheten på Granås förskola måste förbättras avsevärt och vissa verksamhetsanpassningar behöver göras på Näckrosvägens förskola. Ytskiktsrenovering planeras för Hallebergs förskola med start under år 2022, enligt ny information från samhällsbyggnadsförvaltningen kan den bli mer omfattande än planerat.

Grundskola årskurs F-6: Den nya grundskolan på Holmängen och om- och tillbyggnaden av Öxnered skola kommer att tillskapa platser i områdena centrala Vänersborg och Öxnered/Blåsut och detta innebär även att moduler kan tas bort på Tärnan, Norra skolan och Öxnered skola. Vänersborgs största grundskola, Mariedalskolan behöver verksamhetsanpassas med specialsalar, särskilt idrottshall, som är dimensionerade för grundskolans storlek. På Onsjö prognostiseras elevantalet att öka med cirka 20 elever fram till år 2032. Eventuell ersättning för de tillfälliga modulerna på Onsjöskolan behöver ses över och lokalerna behöver verksamhetsanpassas. I Vargön behöver plats beredas för ytterligare 50 elever fram till år 2032 och eventuell ersättning för modulerna på Granåsskolan och Rånnums skola behöver ses över. För Dalslandsområdet behöver lokalkapaciteten utökas på Brålanda skola i enlighet med utredning angående Brålanda skola. Den elevökning som prognostiseras för Skerruds skola behöver analyseras och beaktas i samband med en eventuell utbyggnad av Brålanda skola.

Grundskola årskurs 7-9: I centrala Vänersborg har om- och tillbyggnaden av Silvertärnan inneburit en utökning av antalet platser. Inga nya platser behöver tillskapas i centrala Vänersborg när det gäller grundskolor årskurs 7–9 inom den närmaste framtiden. Barn- och utbildningsförvaltningen behöver dock följa utvecklingen när det gäller antalet elever i grundsärskolan och behov av undervisning i mindre sammanhang för eventuella åtgärder i slutet av prognosperioden.

Planen inkluderar ett nuläge för **elevhälsolokaler** i grundskolan. Ur ett elevhälsoperspektiv är det centralt att lokalerna för elevhälsan är tillgängliga, lätta att nå för alla elever och tydligt skyltade med information om arbetstider och mottagningstider. Lokalerna behöver vara utformade med ljudisolerade dörrar så att samtal som förs i lokalen inte hörs utanför. Precis som för övriga utrymmen på grundskolorna såsom grupprum, utrymme för fritidshemmet och möteslokaler är även utrymmena för elevhälsan begränsade och många gånger upplevs lokalerna som för få i förhållande till de behov som finns. Vid ny- om- och tillbyggnationer behöver ett elevhälsoperspektiv finns med eftersom det är en viktig del av det systematiska kvalitetsarbetet för att stärka elevernas kunskapsinhämtning och hälsa.

Beredning

Ärendet har involverat tjänstepersoner från barn- och utbildningsförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen. Planen har även diskuterats på den kommungemensamma lokalförsörjningsgruppen och dialog hållits i förvaltningschefens ledningsgrupp.

Sofia Bråberg

Förvaltningschef

Bilagor

Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023-2032 med tillhörande bilagor

Sändlista

Kommunstyrelsen
Förvaltningschef BoU
Verksamhetschef förskola och pedagogisk omsorg, BoU
Verksamhetschef F-6, BoU
Verksamhetschef 7-9, BoU
Utredare BoU
Förvaltningsekonom BoU
Henrik Frifelt, samhällsbyggnadsförvaltningen
Anna Högmark, kommunstyrelseförvaltningen

Bilaga 1. Redovisning av nuläge

Noteringar					
1. Samtliga enheter					
2. Fastighetsägare per objekt					
3. Enhetens maximala kapacitet (maximalt antal elever/barn som enligt gjorda mätningar avseende luftflöde får vistas i lokalerna. Vissa fall begränsas efter kvm eller lämplig storlek på klasser/avdelningar. Till lokalerna räknas inte tillfälliga lokaler så som moduler)					
4. Antal klassrum (visar hur många klassrum det finns på F-6-skolorna)					
5. Antal klasser (exklusive förberedelseklass och särskola, visar hur många klasser det finns på enheterna 21-09-15. Redovisas enbart för åk F-6)					
6. Kvm (exkl. tillfälliga lokaler)					
7. Tillfälliga lokaler i kvm (omfattar moduler och andra lokaler som är tillfälliga lösningar på lokalbristen)					
8. Faktiskt antal barn/elever (faktiskt antal elever som per den 21-09-15 var inskrivna i verksamheten. Faktiskt antal barn som var inskrivna i verksamheten 21-05-15)					
9. Lokalkostnad (kostnad per enhet vilket innefattar hyra, städ, fastighetsvaktmästare, el, VA)					
10. Lokalkostnad per barn/elev (i beräkningarna fördelas totalhyran enbart på elever i grundskolan/särskolan, observera att även elever på fritids nyttjar lokalerna.)					
11. Lokalkostnad per kvm					
12. Kvm per barn/elev					
13. Lokalernas ändamålsenlighet (verksamhetens uppfattning om ändamålsenligheten. Baseras på enkät till rektorer hösten 2020)	Lokalerna är mycket ändamålsenliga	Lokalerna är ganska ändamålsenliga	Lokalerna är delvis ändamålsenliga	Lokalerna är inte ändamålsenliga	Inget enkätsvar
14. Lokalernas tekniska status (lokalernas underhållsbehov (UH-behov) inom de närmsta åren enligt fastighetsägaren)	1. Mycket stort UH-behov	2. Stort UH-behov	3. Litet UH-behov	4. Inget UH-behov	5. Nytt

Förskolor

Enhet	Fastighetsägare	Kapacitet	Kvm	Tillfälliga lokaler i kvm	Faktiskt antal barn	Lokalkostnad i kr	Lokalkostnad per barn	Lokalkostnad per kvm	Kvm per barn	Lokalernas ändamålsenlighet	Lokalernas tekniska status	Notering
Belfragegatans förskola	Intern	120	1 473	0	135	2 572 116	19 053	1 746	10,9		5	
Björkholmsgatans förskola	Intern	30	295	0	28	473 384	16 907	1 605	10,5			
Björkvägens förskola	Intern	29	368	0	31	542 121	17 488	1 473	11,9		3	
Blåsuts förskola	Intern	92	756	0	78	823 812	10 562	1 090	9,7		4	
Brålanda förskola	Intern + modul	79	909	292	115	1 729 093	15 036	1 440	10,4		3	
Dalaborgs förskola	Extern	103	680	0	82	1 826 067	22 269	2 685	8,3		3	
Frändefors förskola	Intern + extern	87	749	251	90	893 358	9 926	893	11,1		4	Arean på Dalbo-avdelningen är uppskattad.
Gasverksgatans förskola	Intern	92	903	0	78	1 240 317	15 902	1 374	11,6		3	
Granås förskola	Intern	57	714	0	80	997 310	12 466	1 397	8,9		3	
Hallebergs förskola	Intern	92	949	0	64	784 293	12 255	826	14,8		3	
Kastanjevägen 40	Intern	92	819	0	91	1 553 366	17 070	1 897	9,0		4	
Korsgatans förskola	Extern	69	650	0	63	1 192 749	18 933	1 835	10,3		3	Uppgifter om ventilation saknas. Uppskattad kapacitet är 23 barn per avdelning.
Lindvägens förskola	Intern	92	763	0	80	875 375	10 942	1 147	9,5		3	Uppskattad kapacitet är 23 barn per avdelning
Marierovägens förskola	Intern	92	770	0	70	1 094 394	15 634	1 421	11,0		4	Nyrenoverad
Mulltorps förskola	Intern	40	294	0	37	840 412	22 714	2 859	7,9		5	
Näckrosvägens förskola	Intern	34	368	0	34	580 078	17 061	1 576	10,8		3	
Ponnygatans förskola	Intern	46	369	0	30	516 475	17 216	1 400	12,3		3	
Propellergatans förskola	Intern	120	952	0	136	1 837 042	13 508	1 930	7,0		5	
Skerruds förskola	Intern	46	225	0	37	427 307	11 549	1 899	6,1		4	Nyrenoverad
Skördegatans förskola	Intern + modul	92	825	252	104	1 711 050	16 452	1 589	10,4		3	
Tenggrenstorps förskola	Intern	46	520	0	43	803 774	18 692	1 546	12,1		4	
Väne Ryr förskola	Intern + modul	40	380	200	45	1 524 425	33 876	2 628	12,9		4	
Vänerparkens förskola	Extern	219	2 986	0	201	5 699 699	28 357	1 909	14,9		3	Inkl omsorg på obekväm tid, dvs. Lanternan inräknad. Obs att kvm och hyra är exkl. utrymme för förskoleadministration (ca. 380 kvm)
Åkaregatans förskola	Intern	28	363	0	41	447 001	10 902	1 231	8,9		3	
Öxnered förskola	Intern + modul	92	944	341	120	1 750 856	14 590	1 363	10,7		3	
Summa/genomsnitt		1 929	19 024	1 336	1 913	32 735 874	17 112	1 608	10,6			

Grundskolor åk F-6 och fritidshem

Enhet	Fastighetsägare	Kapacitet	Antal klassrum	Antal klasser	Kvm	Tillfälliga lokaler i kvm	Faktiskt antal elever	Lokalkostnad i kr	Lokalkostnad per elev	Lokalkostnad per kvm	Kvm per elev	Lokalernas ändamålsenlighet	Lokalernas tekniska status	Notering
Blåsut skola	Intern + modul	145	8	7	2 827	258	172	2 429 101	14 123	787	17,9		2	Modulstorleken är uppskattad då uppgifter saknas
Brålanda skola	Intern + modul	279	10	8	2 360	586	217	3 596 589	16 574	1 221	13,6		3	
Frändeskolan	Intern	233	11	9	3 108	0	210	3 477 949	16 562	1 119	14,8		3	
Granåsskolan	Intern + modul	413	15	15	3 762	258	315	4 473 577	14 202	1 113	12,8		4	
Mariedalskolan	Intern + extern	397	15	23	5 166	2 780	516	7 919 107	15 347	997	15,4		3	Renovering pågår 2021-2022
Mulltorps skola	Intern	60	3	3	673	0	56	1 067 204	19 057	1 586	12,0		5	
Norra skolan	Intern + modul	294	13	11	3 548	586	242	4 867 897	20 115	1 178	17,1		2	
Onsjöskolan	Intern + modul	388	18	14	4 268	585	327	5 503 711	16 831	1 134	14,8		3	
Rånnums skola	Intern + modul	273	10	8	3 229	258	224	4 078 250	18 206	1 170	15,6		4	
Rösebo skola	Intern	28	1	4	243	0	19	497 233	26 170	2 046	12,8		4	
Skerruds skola	Intern	118	4	3	1 141	0	59	1 067 670	18 096	936	19,3		2	Kvm är inkl idrottshall och bibliotek
Tärnan F-6	Intern	420	21	21	7 242	586	396	7 963 455	20 110	1 017	18,3		3	Inkl. lokaler för Modersmålsenheten. Inkl lokalerna i Gamla Silvertärnan. Modulerna endast fram till 21-08-31
Öxnered skola	Intern + modul	235	9	12	2 272	258	291	2 804 382	9 637	1 108	8,7	Inget enkätsvar på grund av pågående om- och tillbyggnad	2(5)	Kvm inkluderar inte den nya delen som redan används. Om- och tillbyggnaden av Öxnered skola beräknas vara klar till höstterminen 2022.
Summa/genomsnitt		3 283	138	138	39 839	6 155	3 044	49 746 125	16 342	1082	15,1			

Grundskolor åk 7-9

Enhet	Fastighetsägare	Kapacitet	Kvm	Tillfälliga lokaler i kvm	Faktiskt antal elever	Lokalkostnad i kr	Lokalkostnad per elev	Lokalkostnad per kvm	Kvm per elev	Lokalernas ändamålsenlighet	Lokalernas tekniska status
Dalboskolan	Intern	446	6 303	0	192	2 771 555	14 435	440	32,8		3
Silvertärnan	Intern	480	7 497	0	412	8 485 999	20 597	1 132	18,2		4
Torpaskolan	Intern	504	6 926	0	368	6 387 890	17 358	922	18,8		4
Vänerparkens skola	Extern	188	2 755	264	246	5 385 211	21 891	1 784	12,3		3
Summa/genomsnitt		1 618	23 481	264	1 218	23 030 655	18 909	970	19,5		

Bilaga 2.
Prognoser barn- och elevtal 2021–2032

Innehåll

Inledning ... 3
Befolkningsutveckling Vänersborgs kommun ... 4
Områdesspecifika prognoser ... 4
Förskola ... 4
Centrala Vänersborg ... 4
Dalsland ... 6
Onsjö ... 8
Vargön ... 8
Mulltorp ... 10
Öxnered, Blåsut och Väne-Ryr ... 10
Årskurs F-6 ... 12
Centrala Vänersborg ... 12
Dalsland ... 14
Onsjö ... 16
Vargön ... 16
Mulltorp ... 18
Öxnered/Blåsut ... 18
Årskurs 7–9 ... 20
Centrala Vänersborg ... 20
Dalsland ... 20

Inledning

I denna bilaga redovisas prognoser över antal barn och elever som förväntas efterfråga barnomsorg och söka sig till de kommunala grundskolorna fram till år 2032.

För att beräkna hur många som kommer att söka sig till de kommunala förskolorna har andelen som nyttjar barnomsorg i de olika kommunområdena räknats fram och sedan multiplicerats med befolkningsprognosen. Andelen som nyttjar barnomsorg per område presenteras nedan.

Tabell 1. Nyttjandegrad barnomsorg maj 2021

Nyttjandegrad barnomsorg			
Boendeområde	**Antal barn 1–5 år berättigade till barnomsorg**	**Antal med barnomsorgsplacering**	**Nyttjandegrad barnomsorg**
Blåsut	124	110	89%
Brålanda	103	97	94%
Centrala Vargön	131	116	89%
Centrum	297	265	89%
Frändefors	178	143	80%
Granås	234	213	91%
Mariedal	282	243	86%
Mulltorp	36	31	86%
Onsjö	232	206	89%
Rösebo	43	39	91%
Skerrud	61	56	92%
Sundals-Ryr	25	22	88%
Torpa/Tärnan	492	432	88%
Vänersnäs	28	26	93%
Väne-Ryr	48	44	92%
Öxnered	118	108	92%
Summa	**2432**	**2151**	**88%**

Källa: Statistik är hämtat från ProCapita med sökdatum 210515

I andel med barnomsorg ingår även pedagogisk omsorg och enskilda alternativ. Anledningen till det är att det inte finns några indikationer på att den pedagogiska omsorgen eller de enskilda alternativen kommer att öka i samma takt som befolkningen. Kommunen behöver därmed ha beredskap för att ta emot hela befolkningsökningen. När fördjupade förstudier genomförs för att ta fram lösningsalternativ behöver fördelning till kommunal förskola, enskilda alternativ och efterfrågan i olika områden analyseras i mer detalj.

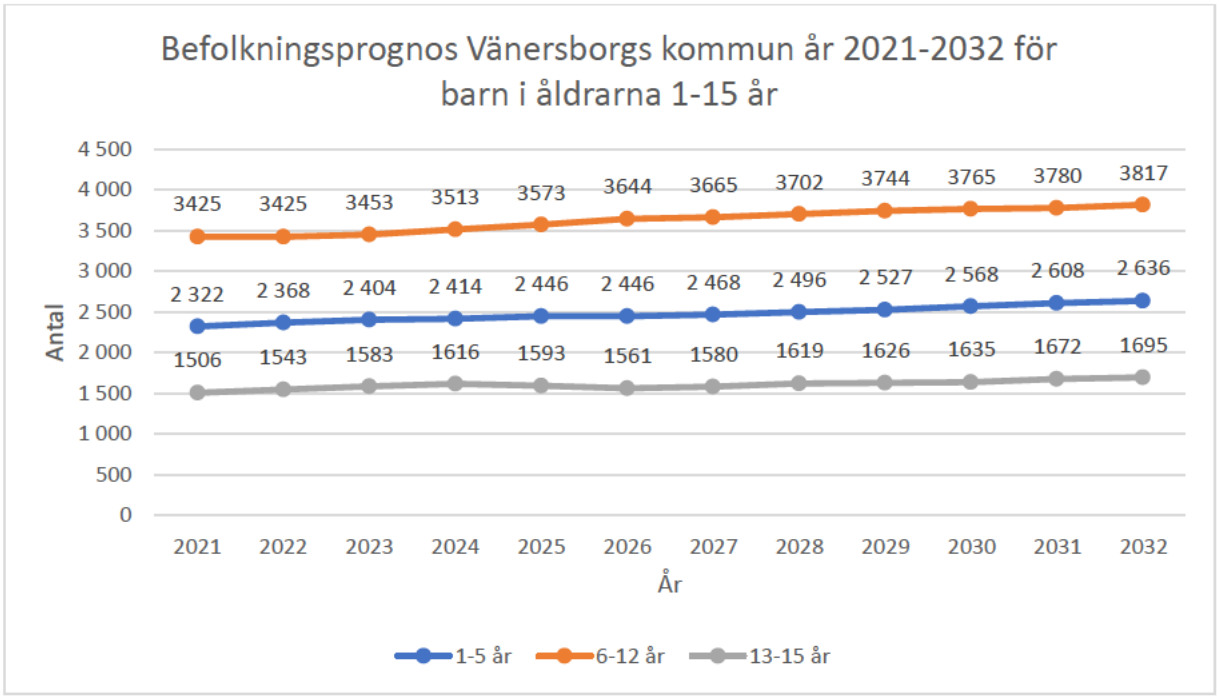
För att beräkna hur många elever som förväntas gå på respektive grundskola används nuvarande elevflöden, vilka förväntas vara ihållande, och befolkningsprognoserna per område. Detta innebär att kommunens grundskolor ska kunna ta emot den elevökning som prognostiseras.

Befolkningsprognoserna som används för att prognostisera antal barn och elever har tillhandahållits av kommunstyrelseförvaltningen. De är framtagna av Sweco under hösten 2021.

Befolkningsutveckling Vänersborgs kommun

Befolkningsprognoserna som sträcker sig fram till 2032 visar att befolkningen i Vänersborg, när det gäller 1–5 år, 6–12 år och 13–15 år, kommer att öka under den prognostiserade perioden. Mellan år **2021 och 2032** kommer enligt prognosen antalet barn i åldern 1–5 år att öka med cirka 14 procent (314 barn), i åldern 6–12 år med 11 procent (392 barn) och i åldern 13–15 år med 13 procent (189 barn). I diagrammet nedan presenteras befolkningsprognosen i absoluta tal.

Diagram 1. Befolkningsprognos för Vänersborgs kommun år 2021-2032



Kommentar: Befolkningsprognos från kommunstyrelseförvaltningen oktober 2021.

Områdesspecifika prognoser

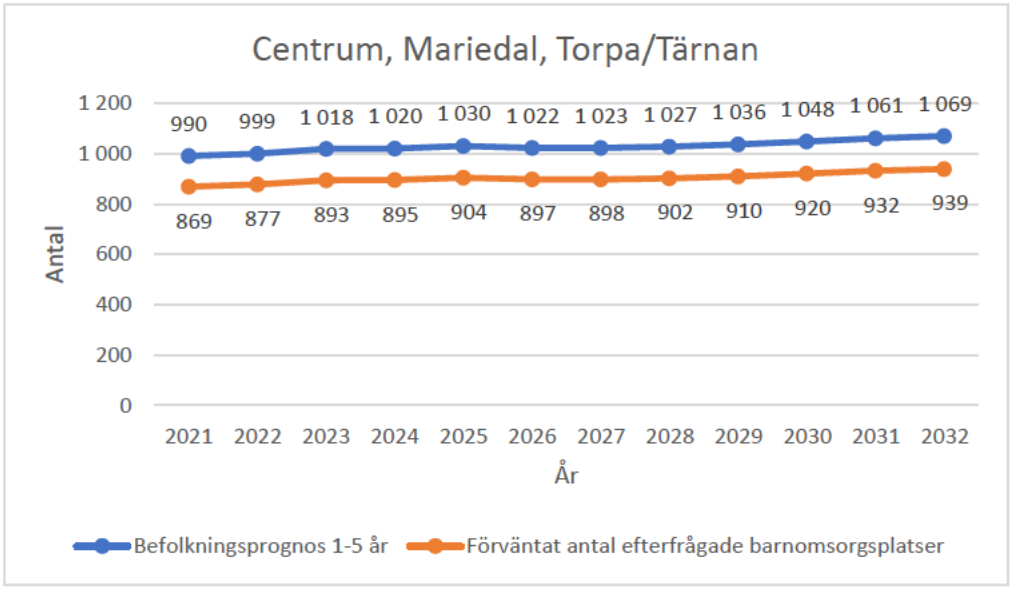
I och med att trycket på specifika förskolor och grundskolor i de flesta fall är beroende av befolkningsutvecklingen i dess närområde presenteras befolkningsprognoserna hädanefter uppdelat på mindre geografiska områden. För både förskolor och grundskolor med årskurs F-6 presenteras de uppdelade på kommunområdena; Centrala Vänersborg, Dalsland, Onsjö, Vargön, Mulltorp, Öxnered/Blåsut/Väne-Ryr (för F-6 enbart Öxnered/Blåsut). För årskurs 7–9 finns enbart grundskolor i centrala Vänersborg och Dalsland.

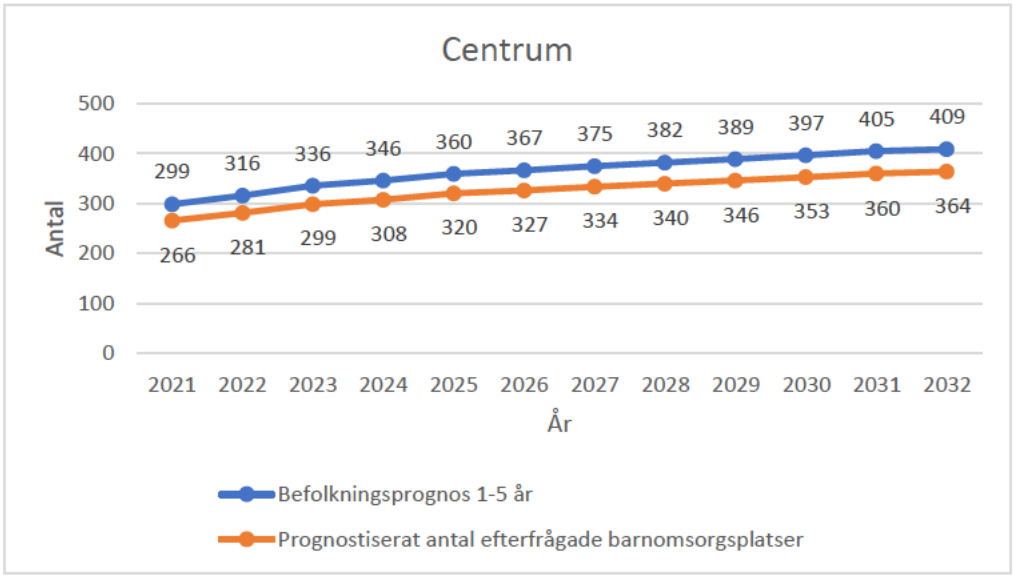
Förskola

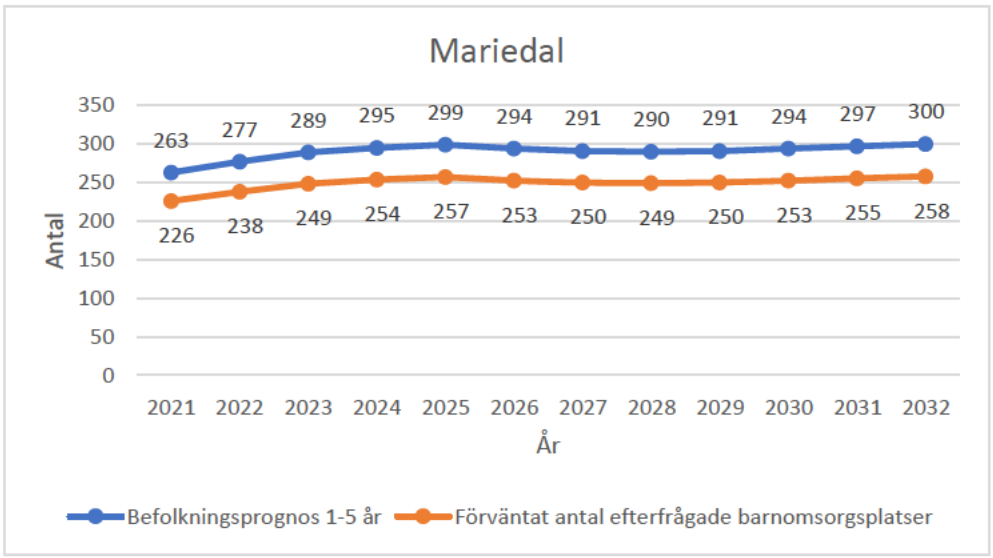
Prognoserna nedan är sorterade efter de områden som nämns ovan.

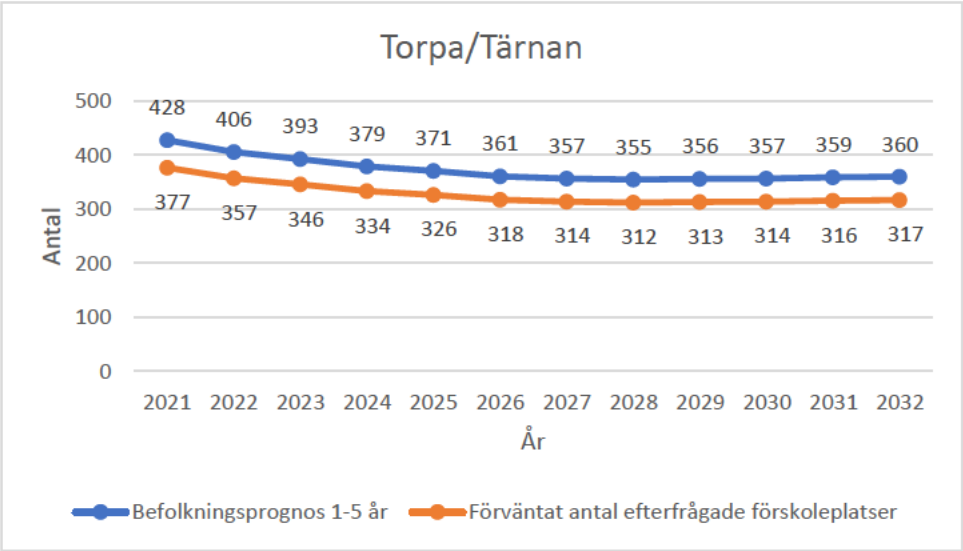
Centrala Vänersborg

Till centrala Vänersborg räknas områdena Centrum, Torpa/Tärnan och Mariedal. Anledningen till att de presenteras ihop är att bostadsområdena ligger tätt och att behovet av barnomsorg i ett område beräknas kunna tillgodoses genom de andra utan att det orsakar större bekymmer för vårdnadshavare.


Centrum, Mariedal, Torpa/Tärnan
1 200
1 000
800
600
400
200
0
Antal
990 999 1 018 1 020 1 030 1 022 1 023 1 027 1 036 1 048 1 061 1 069
869 877 893 895 904 897 898 902 910 920 932 939
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Befolkningsprognos 1-5 år
Förväntat antal efterfrågade barnomsorgsplatser

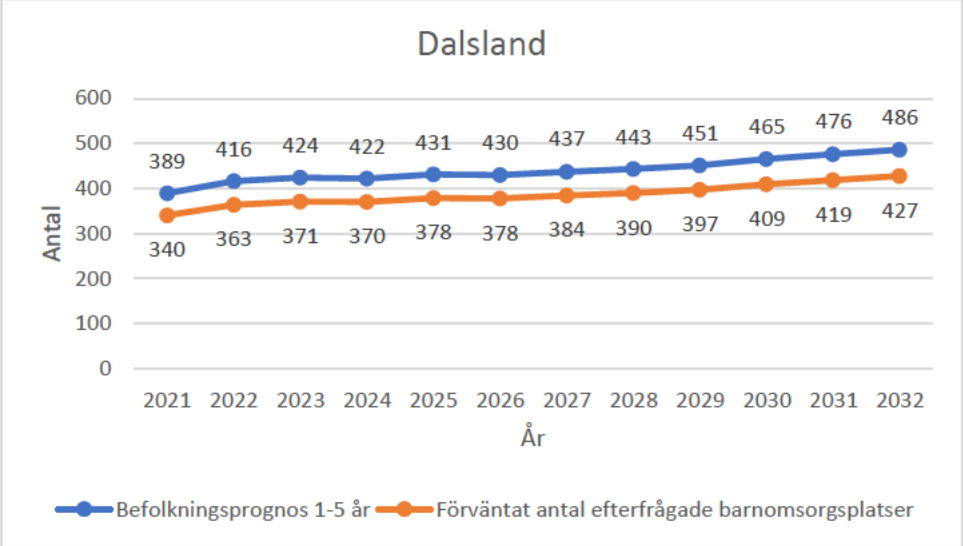

Centrum
500
400
300
200
100
0
Antal
299 316 336 346 360 367 375 382 389 397 405 409
266 281 299 308 320 327 334 340 346 353 360 364
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Befolkningsprognos 1-5 år
Prognostiserat antal efterfrågade barnomsorgsplatser

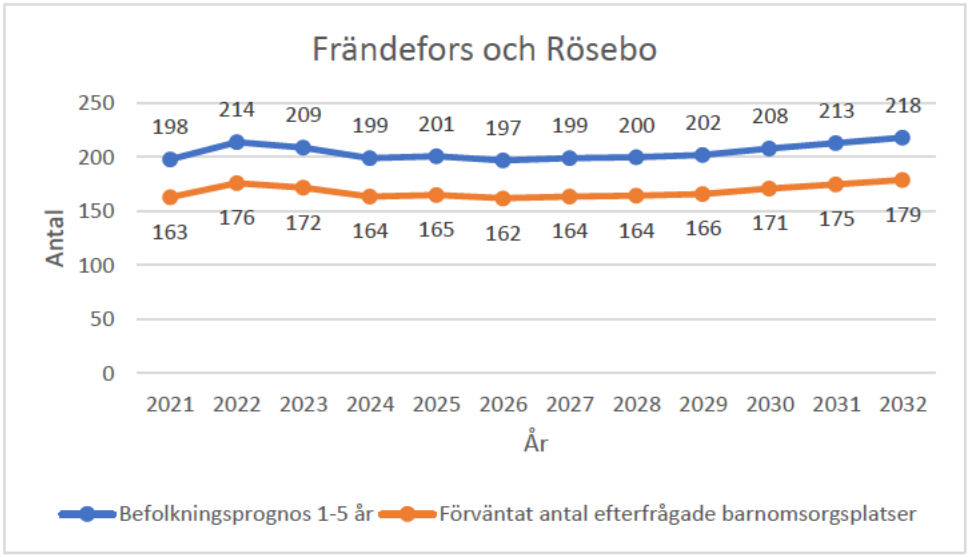

Mariedal
350
300
250
200
150
100
50
0
Antal
263 277 289 295 299 294 291 290 291 294 297 300
226 238 249 254 257 253 250 249 250 253 255 258
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Befolkningsprognos 1-5 år
Förväntat antal efterfrågade barnomsorgsplatser

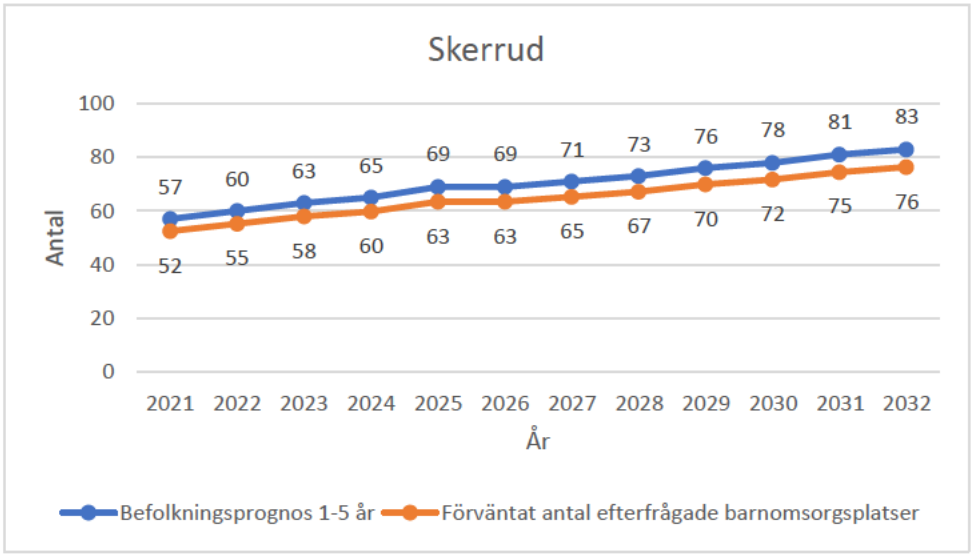


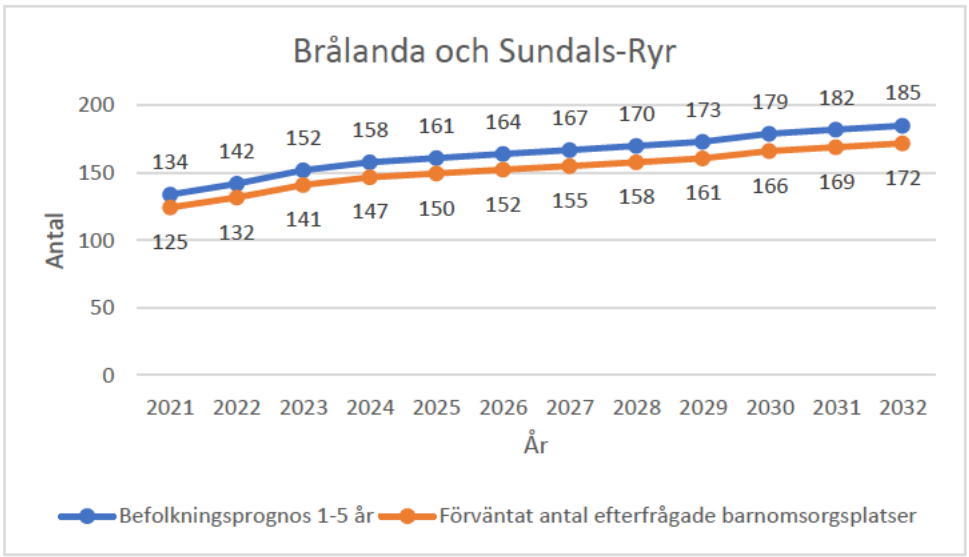
Dalsland

Till Dalsland räknas områdena Frändefors, Rösebo, Skerrud, Brålanda och Sunddals-Ryr. Anledningen till att de presenteras ihop är att en del av områdena beräknas kunna tillgodose behovet av barnomsorg i de andra områdena. Exempelvis barn från Skerrud kommer kunna ha en förskoleplats i Brålanda eller Frändefors utan att det orsakar stora problem för vårdnadshavare.



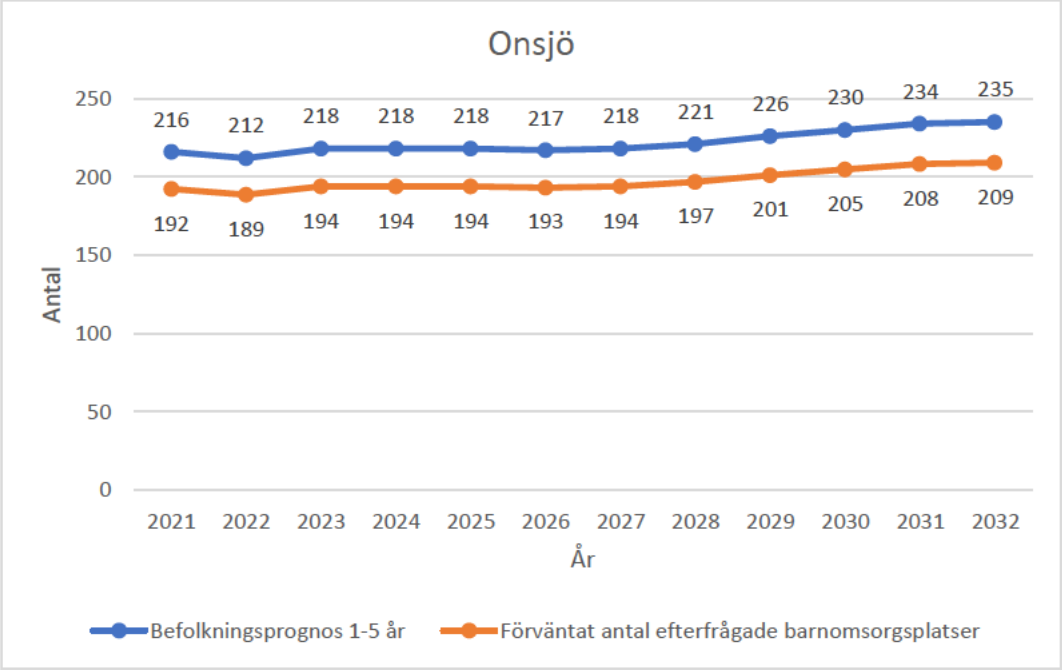

Frändefors och Rösebo
Antal
250
200
150
100
50
0
198 214 209 199 201 197 199 200 202 208 213 218
163 176 172 164 165 162 164 164 166 171 175 179
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Befolkningsprognos 1-5 år
Förväntat antal efterfrågade barnomsorgsplatser


Skerrud
Antal
100
80
60
40
20
0
57 60 63 65 69 69 71 73 76 78 81 83
52 55 58 60 63 63 65 67 70 72 75 76
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Befolkningsprognos 1-5 år
Förväntat antal efterfrågade barnomsorgsplatser


Brålanda och Sundals-Ryr
Antal
200
150
100
50
0
134 142 152 158 161 164 167 170 173 179 182 185
125 132 141 147 150 152 155 158 161 166 169 172
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Befolkningsprognos 1-5 år
Förväntat antal efterfrågade barnomsorgsplatser

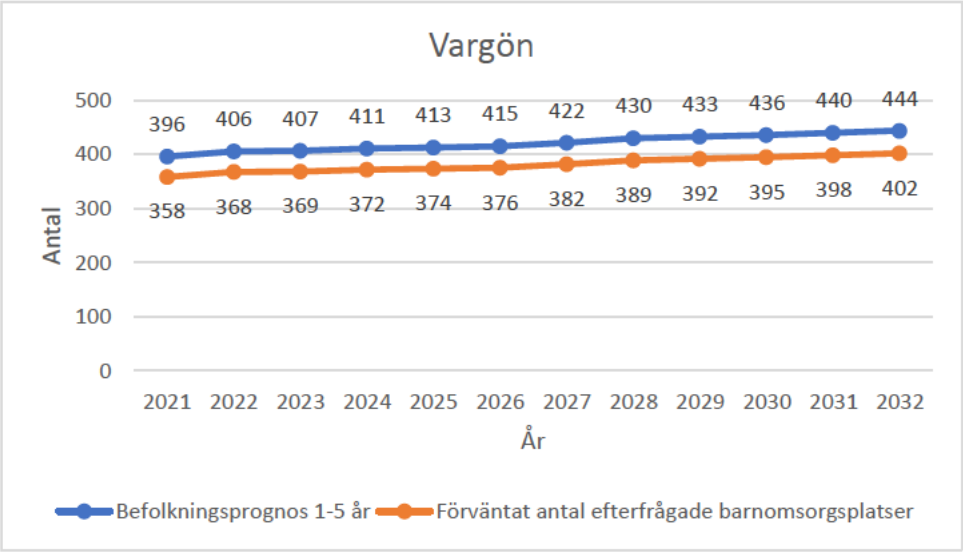
Onsjö

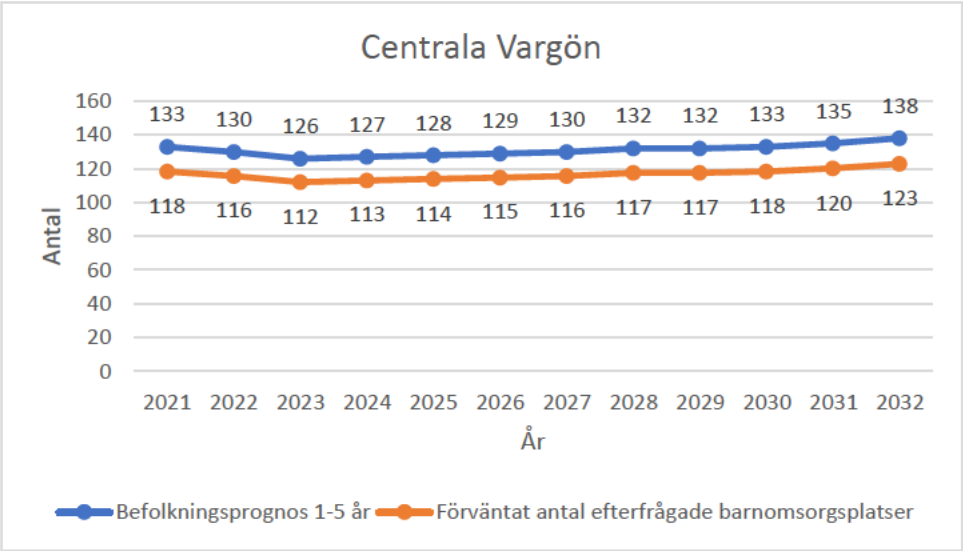
Området Onsjö betraktas som ett eget område.

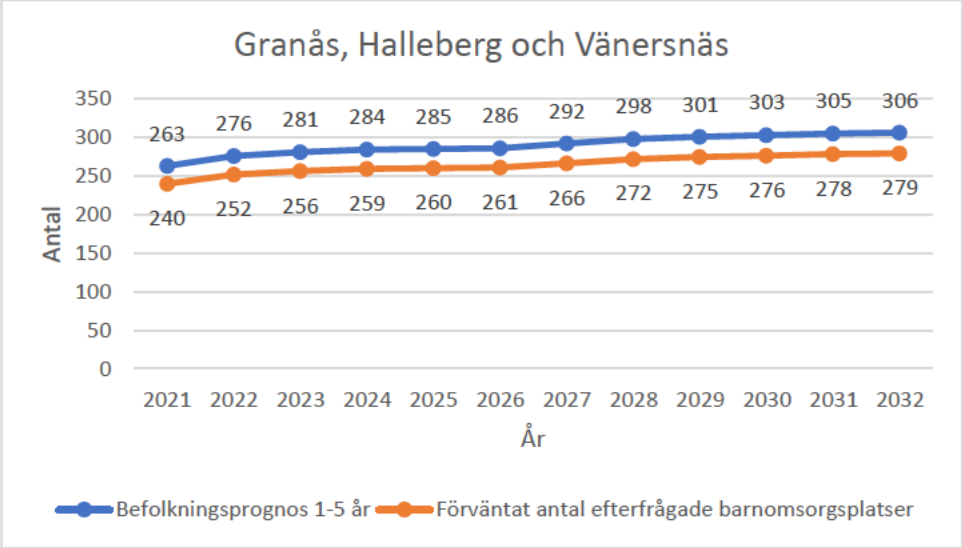


Vargön

Till Vargön räknas områdena centrala Vargön, Granås, Halleberg och Vänersnäs. De områden vårdnadshavare kan välja mellan är centrala Vargön och Granås. Då det inte är några avstånd mellan områdena finns ingen anledning att separera dem här.

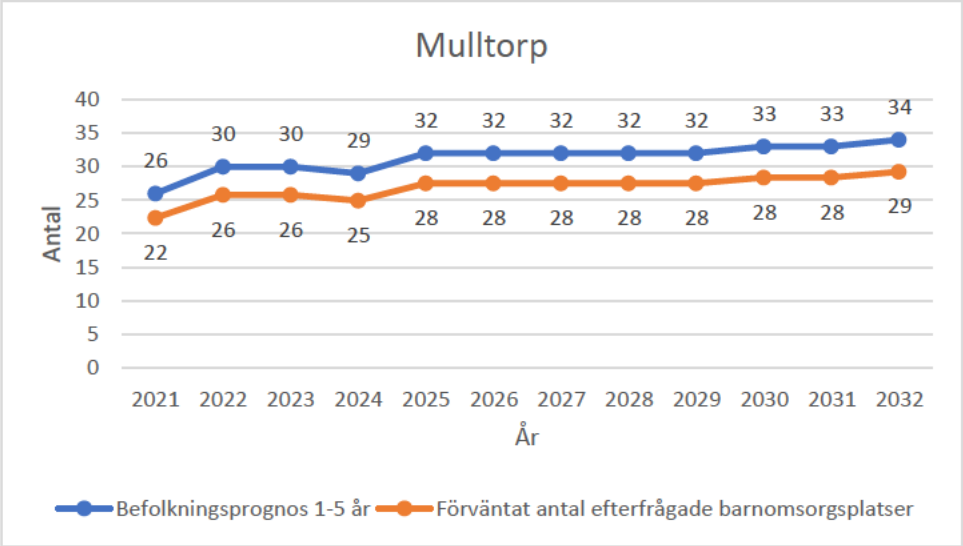



Centrala Vargön
Antal
År
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
133 130 126 127 128 129 130 132 132 133 135 138
118 116 112 113 114 115 116 117 117 118 120 123
Befolkningsprognos 1-5 år
Förväntat antal efterfrågade barnomsorgsplatser


Granås, Halleberg och Vänersnäs
Antal
År
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
263 276 281 284 285 286 292 298 301 303 305 306
240 252 256 259 260 261 266 272 275 276 278 279
Befolkningsprognos 1-5 år
Förväntat antal efterfrågade barnomsorgsplatser

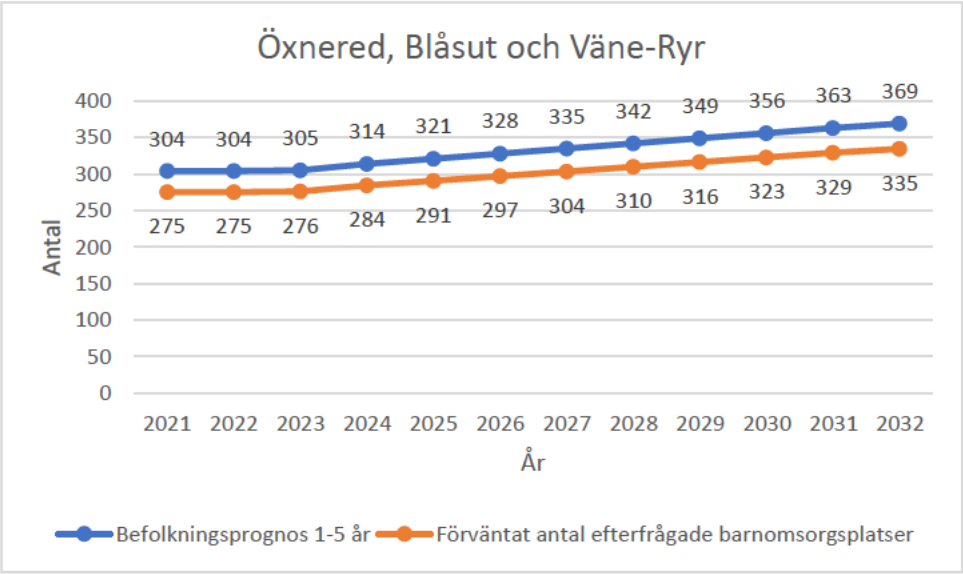
Mulltorp

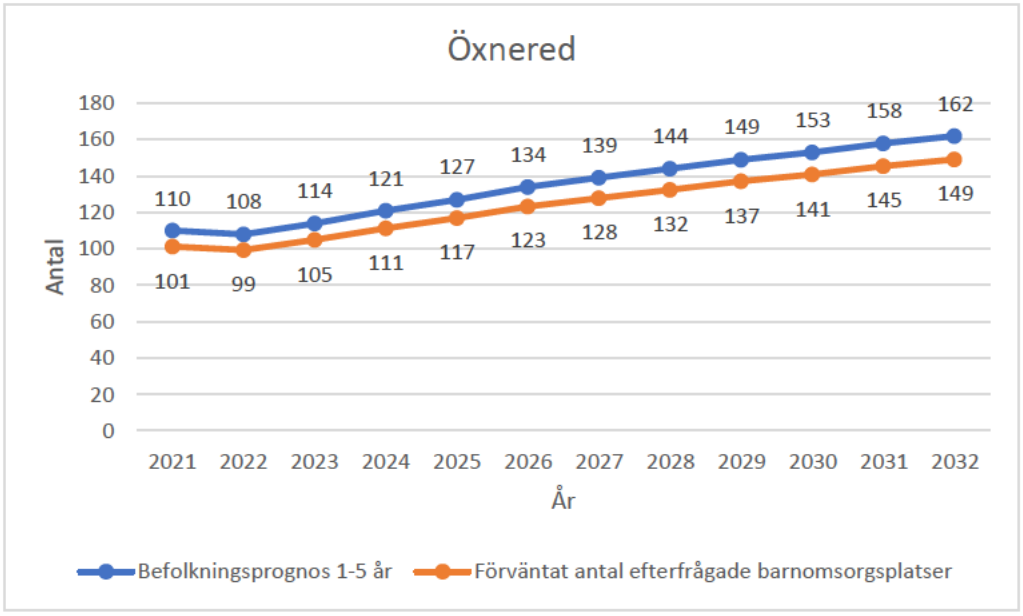
Området Mulltorp betraktas som ett eget område.

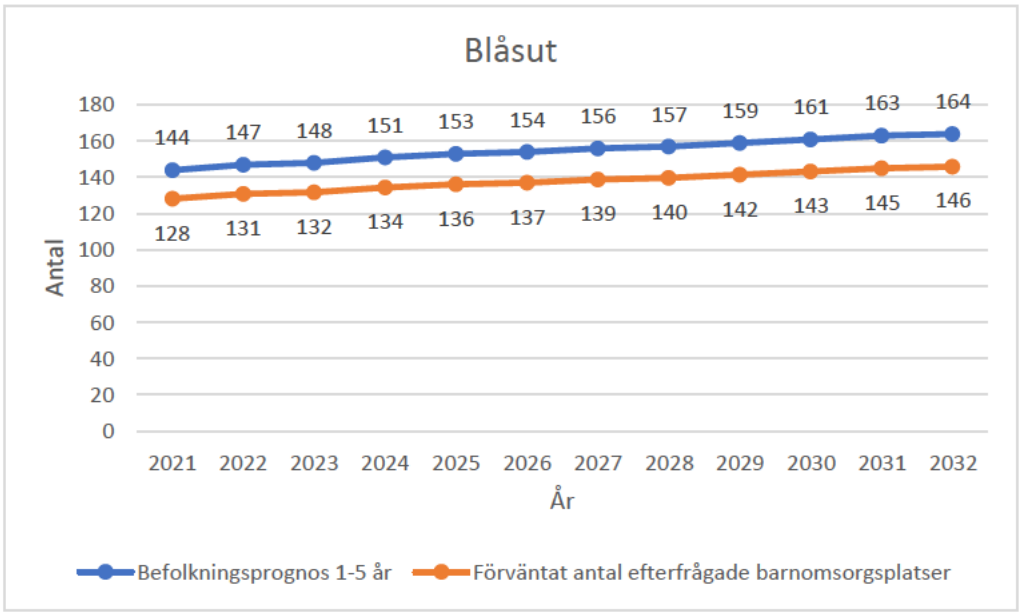


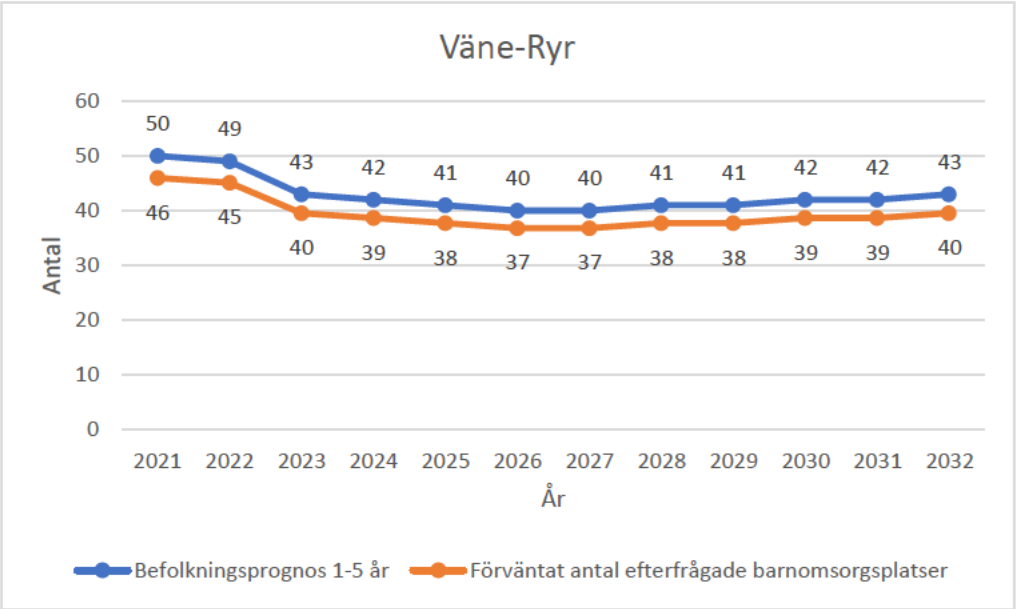
Öxnered, Blåsut och Väne-Ryr

Området Öxnered och Blåsut presenteras ihop då de geografiskt ligger mycket tätt. Området Väne-Ryr betraktas också höra till detta område.




Öxnered
Antal
180
160
140
120
100
80
60
40
20
0
110 108 114 121 127 134 139 144 149 153 158 162
101 99 105 111 117 123 128 132 137 141 145 149
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Befolkningsprognos 1-5 år
Förväntat antal efterfrågade barnomsorgsplatser


Blåsut
Antal
180
160
140
120
100
80
60
40
20
0
144 147 148 151 153 154 156 157 159 161 163 164
128 131 132 134 136 137 139 140 142 143 145 146
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Befolkningsprognos 1-5 år
Förväntat antal efterfrågade barnomsorgsplatser

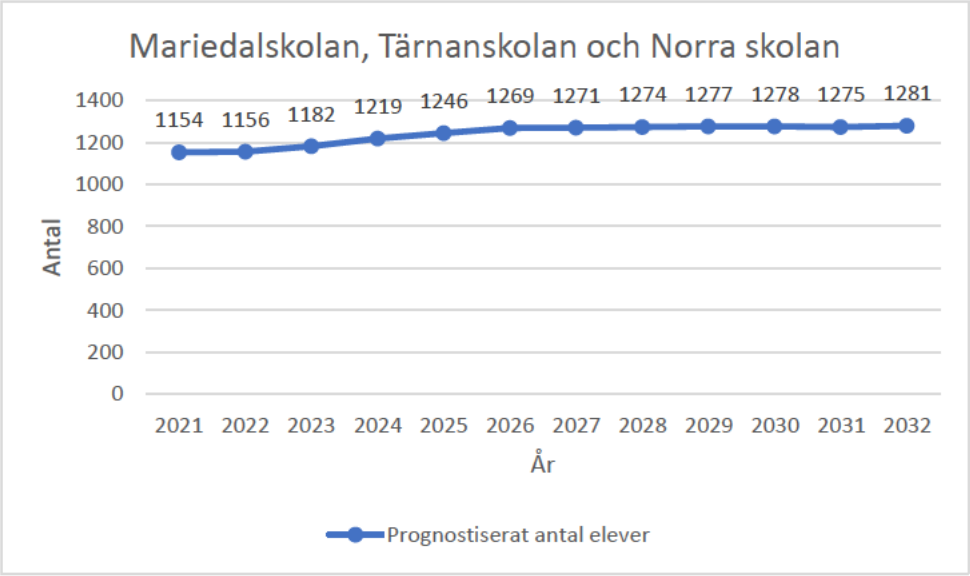


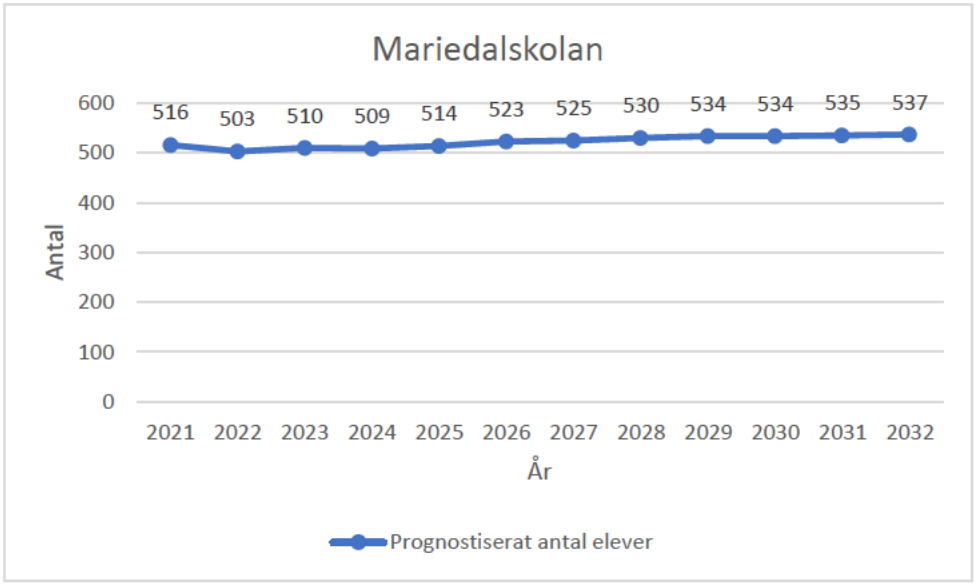
Årskurs F-6

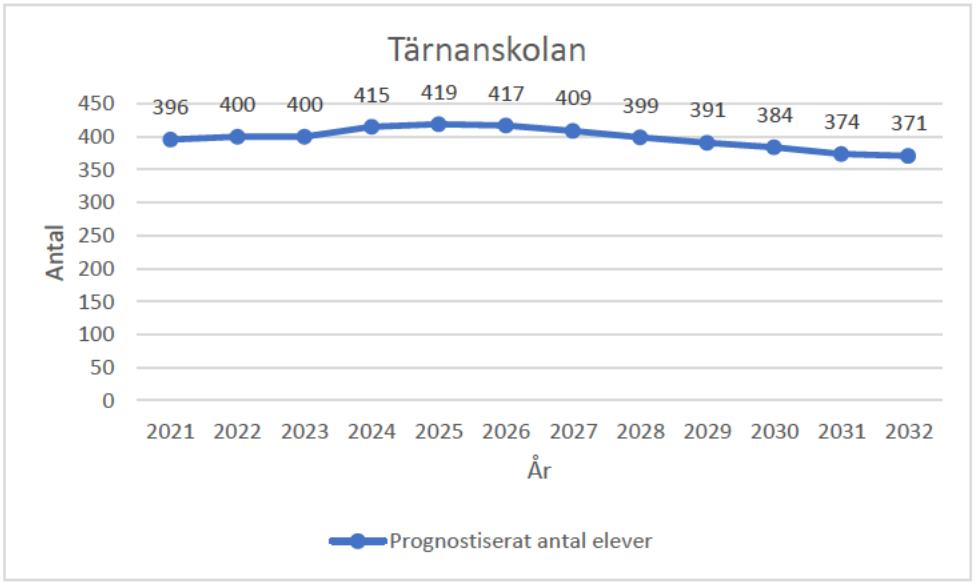
För årskurs F-6 presenteras inte befolkningsprognoser utan prognoser över antal elever vid respektive grundskola. Dessa prognoser har tagit hänsyn till enskilda alternativ och hur elever väljer grundskola idag.

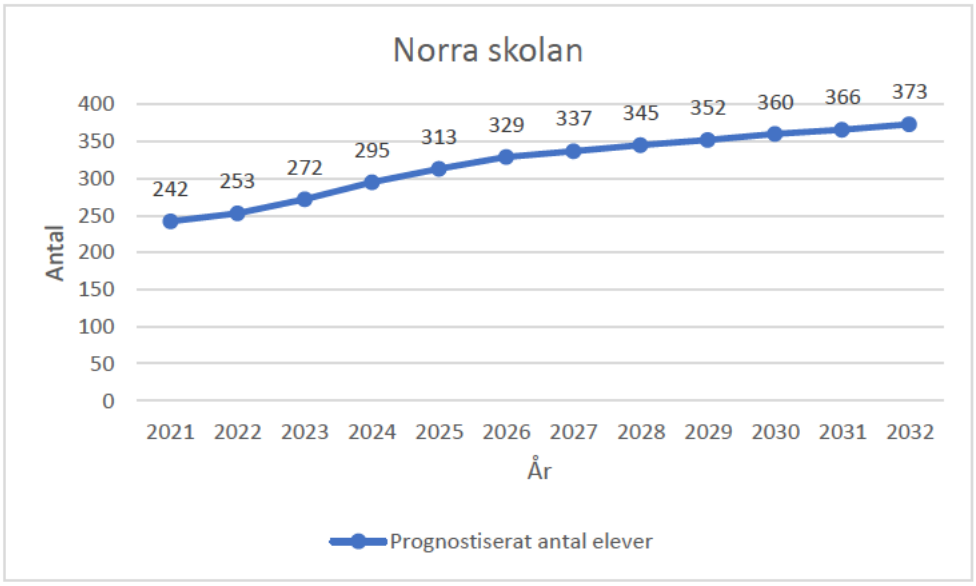
Centrala Vänersborg

Mariedalskolan, Tärnanskolan och Norra skolan ligger relativt tätt och gränserna mellan grundskolornas närområden är inte självklara. Av denna anledning betraktas grundskolornas närområden som ett område.



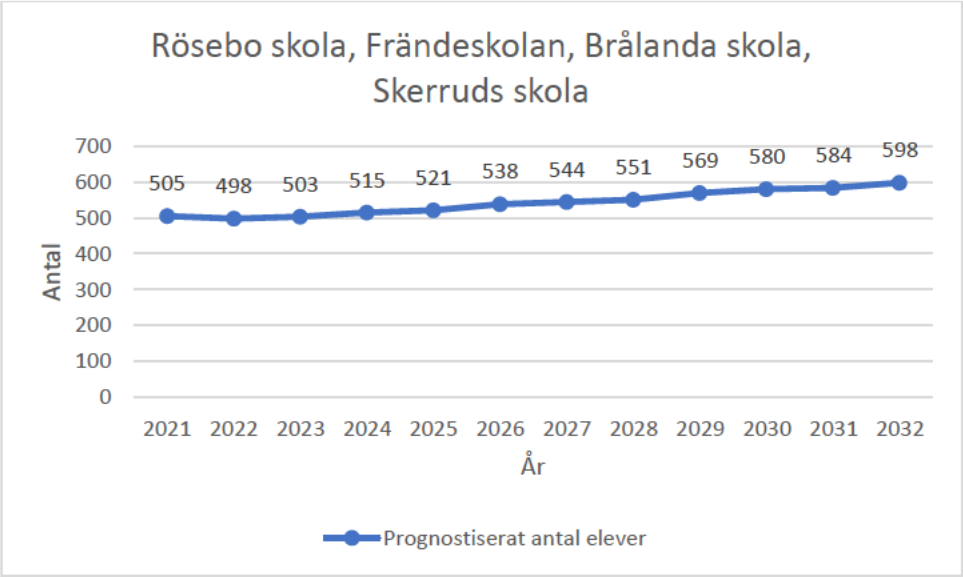

Mariedalskolan
600
500
400
300
200
100
0
Antal
516 503 510 509 514 523 525 530 534 534 535 537
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Prognostiserat antal elever

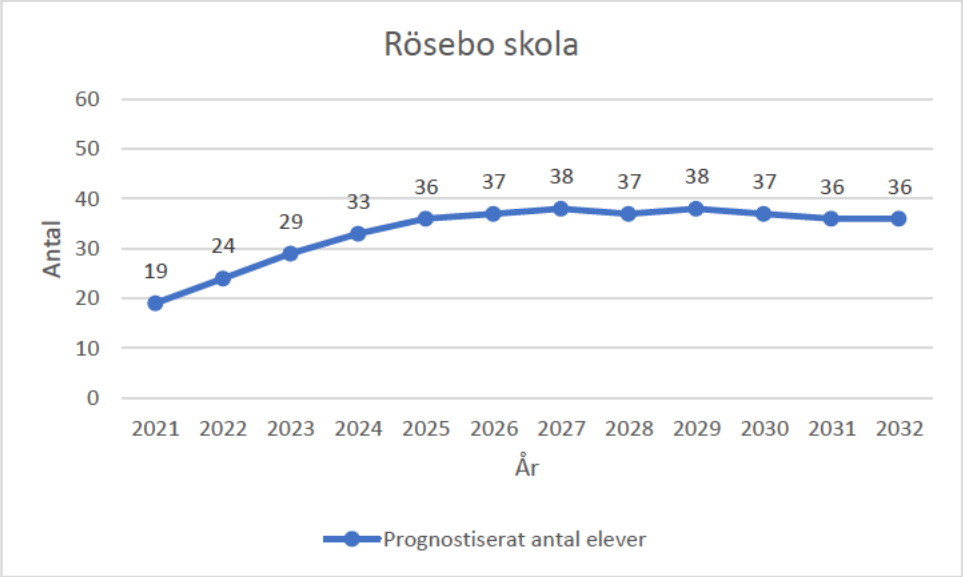

Tärnanskolan
450
400
350
300
250
200
150
100
50
0
Antal
396 400 400 415 419 417 409 399 391 384 374 371
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Prognostiserat antal elever

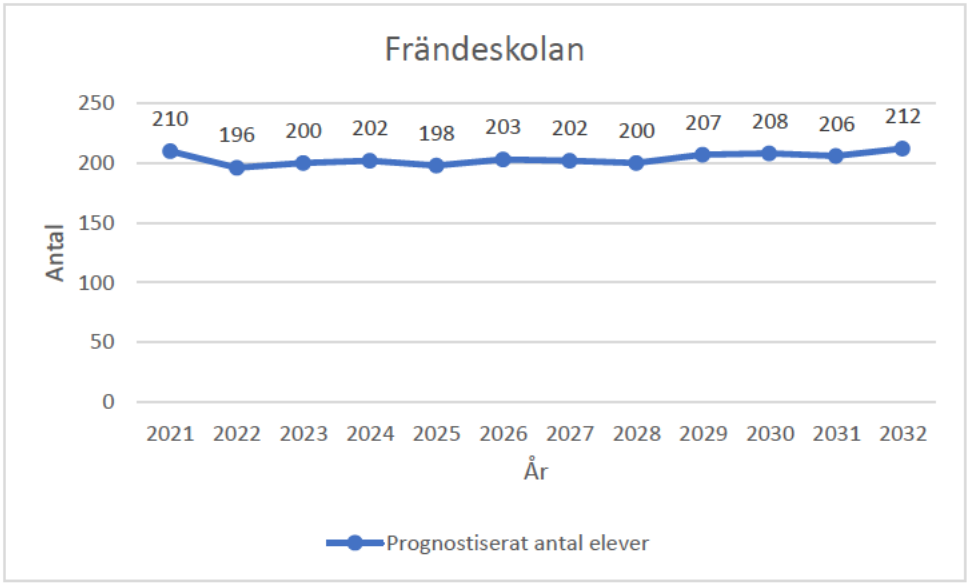

Norra skolan
400
350
300
250
200
150
100
50
0
Antal
242 253 272 295 313 329 337 345 352 360 366 373
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Prognostiserat antal elever

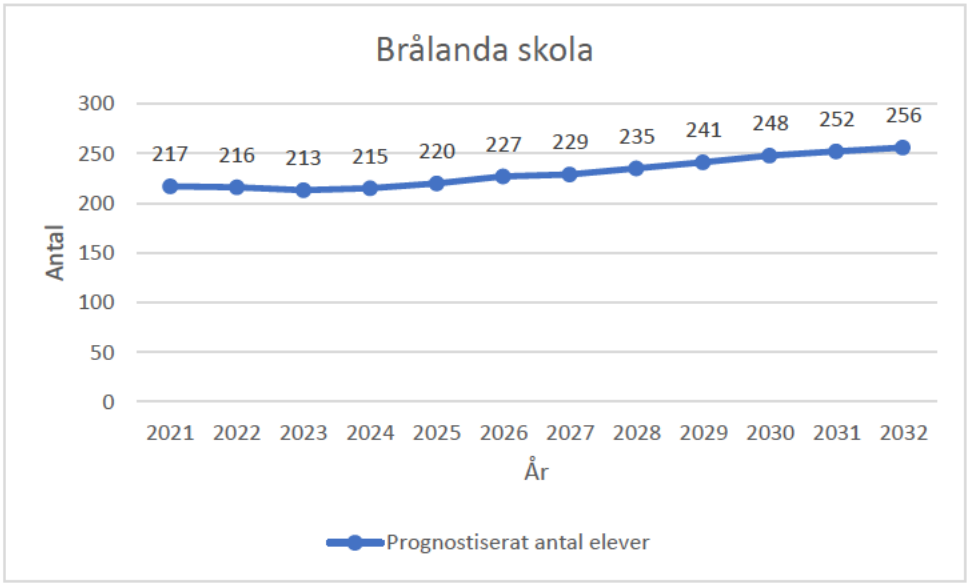
Dalsland

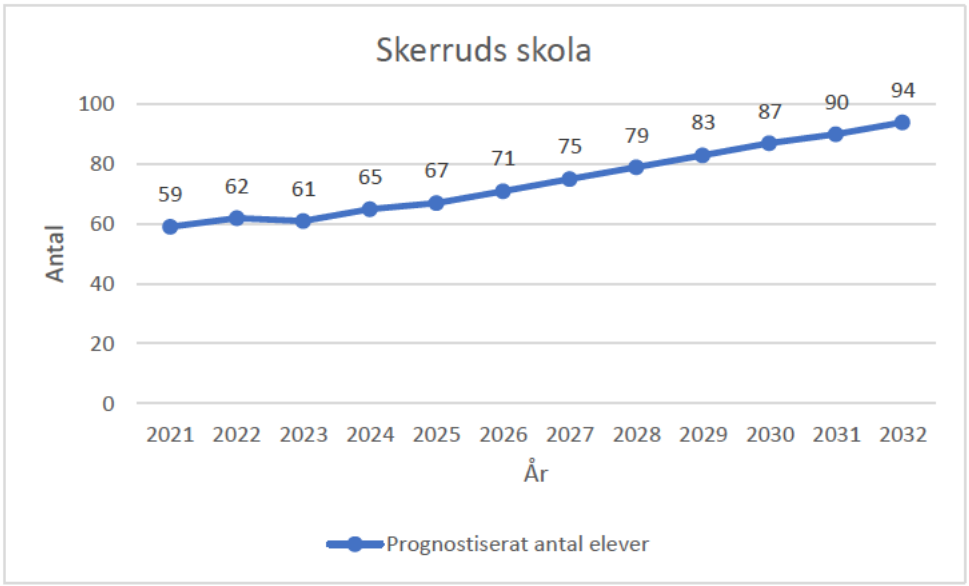
Till området Dalsland hör Rösebo skola, Frändeskolan, Brålanda skola och Skerruds skola. I detta område är det inte självklart att alla kan gå på en grundskola i de andra områdena utan varje grundskola måste beaktas för sig. Till viss del beräknas de dock kunna avlasta varandra.





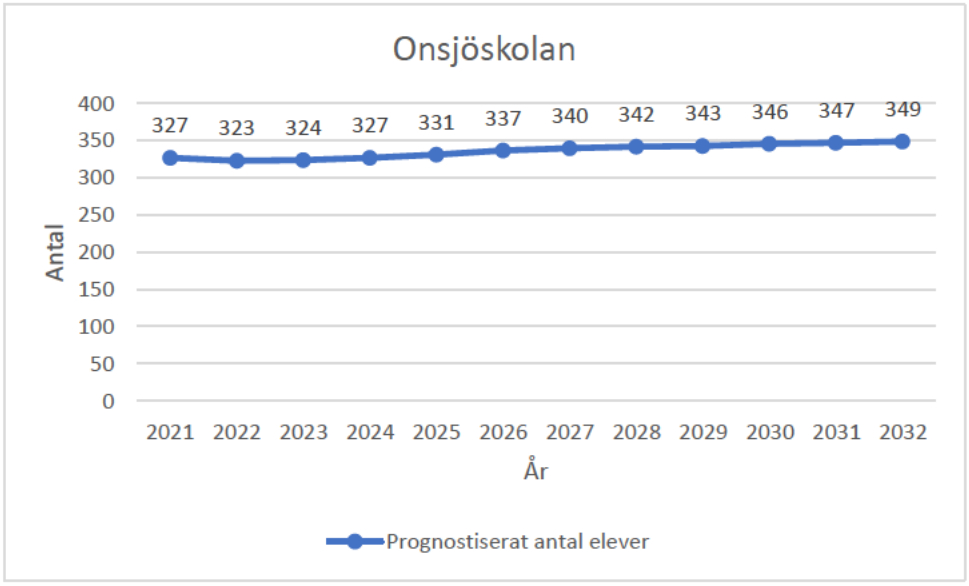

Frändeskolan
250
200
150
100
50
0
Antal
210
196
200
202
198
203
202
200
207
208
206
212
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Prognostiserat antal elever


Brålanda skola
300
250
200
150
100
50
0
Antal
217
216
213
215
220
227
229
235
241
248
252
256
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Prognostiserat antal elever


Skerruds skola
100
80
60
40
20
0
Antal
59
62
61
65
67
71
75
79
83
87
90
94
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Prognostiserat antal elever

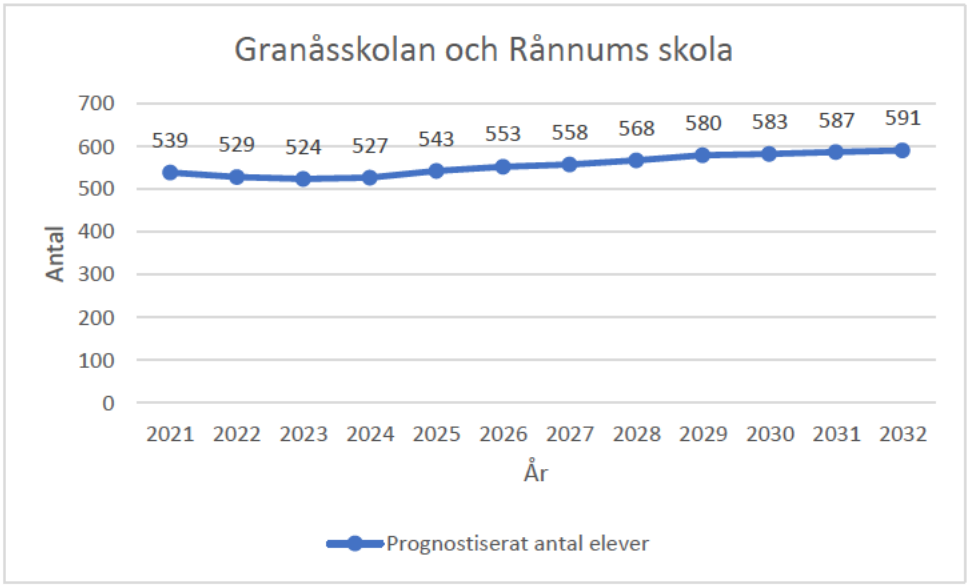
Onsjö

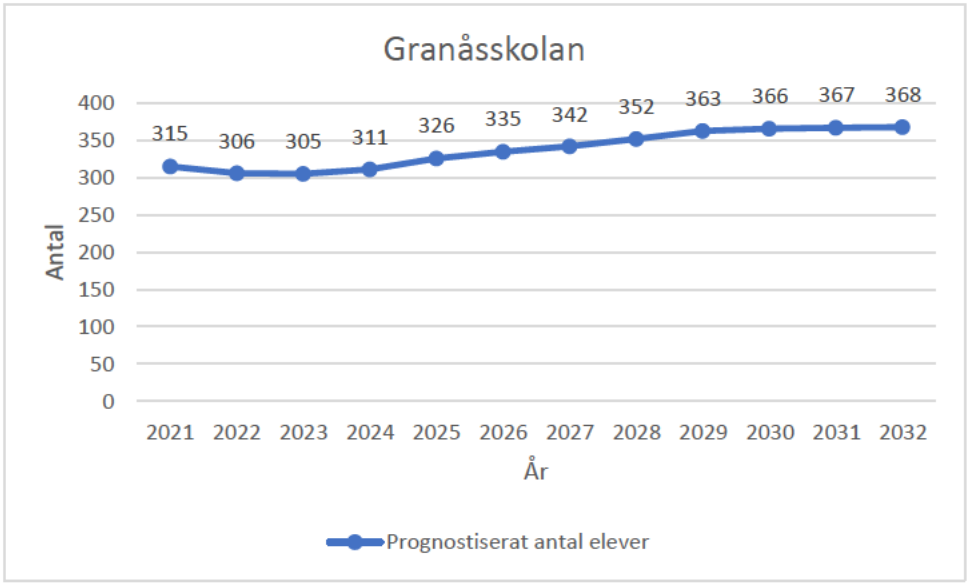
På Onsjöområdet finns enbart Onsjöskolan

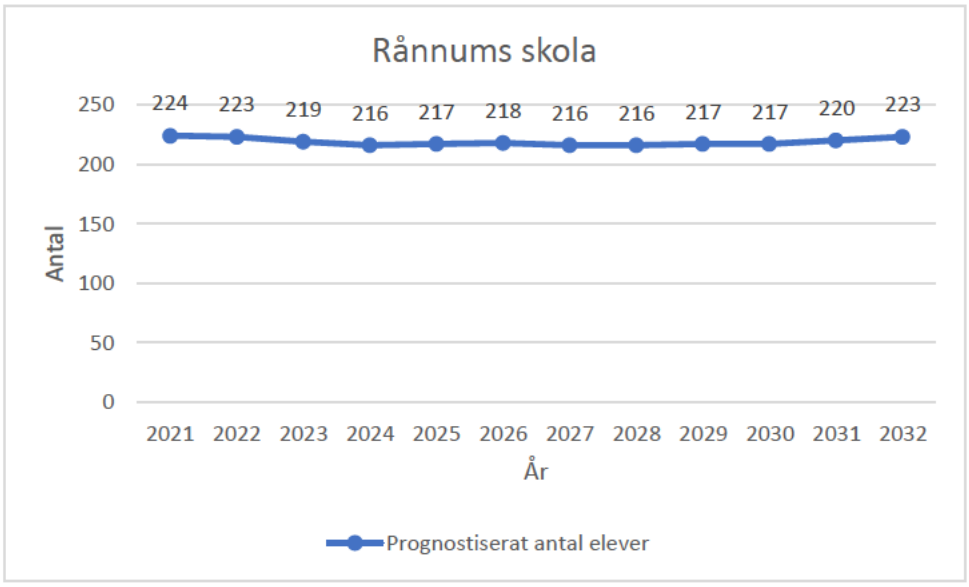


Vargön

I Vargön finns Granåsskolan och Rånnums skola. Avståndet mellan dem är relativt litet och de anses därmed kunna avlasta varandra vid behov.

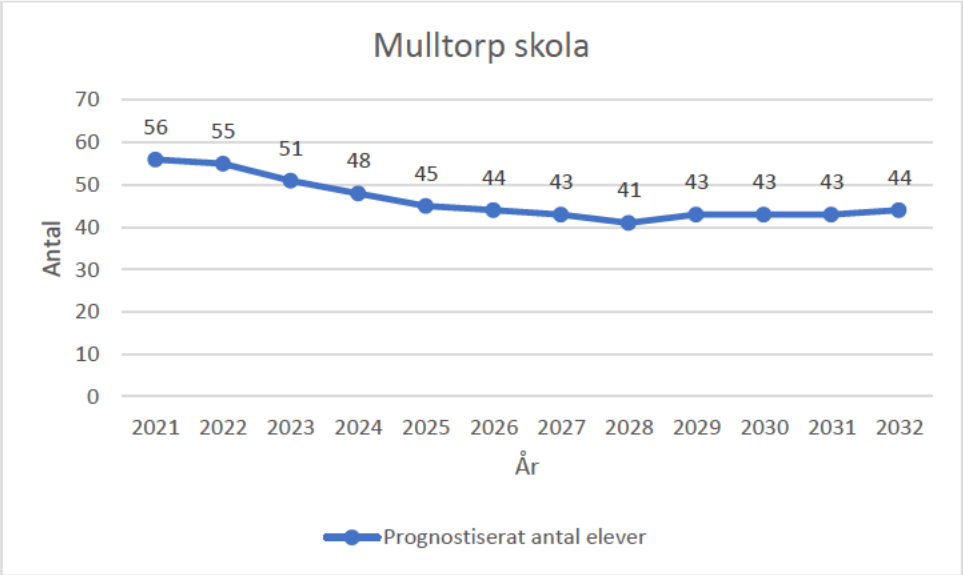



Granåsskolan
400
350
300
250
200
150
100
50
0
Antal
315
306
305
311
326
335
342
352
363
366
367
368
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030
2031
2032
År
Prognostiserat antal elever


Rånnums skola
250
200
150
100
50
0
Antal
224
223
219
216
217
218
216
216
217
217
220
223
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030
2031
2032
År
Prognostiserat antal elever

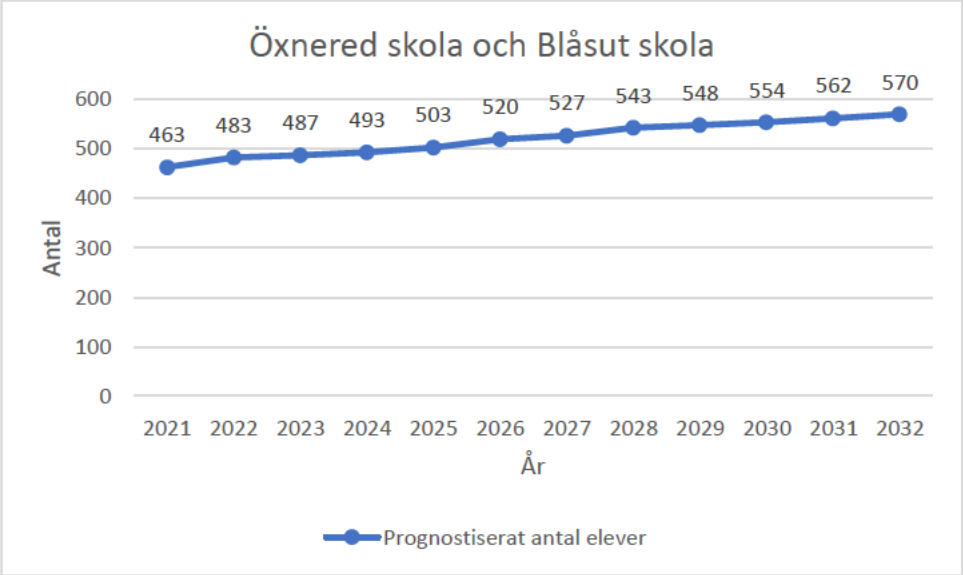
Mulltorp

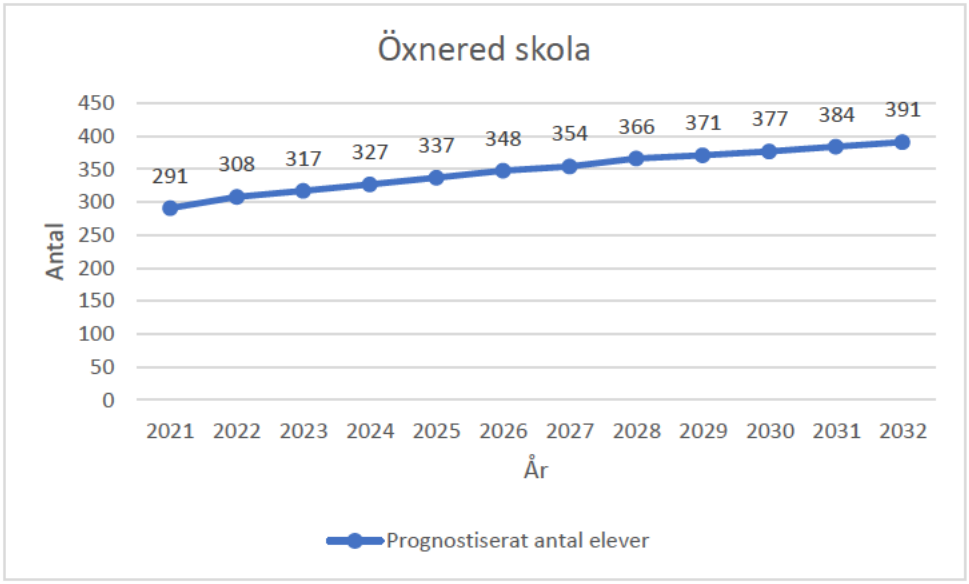
Vid Mulltorp finns enbart Mulltorps skola och det finns inga andra grundskolor i Vänersborgs kommun som ligger i närheten av området.

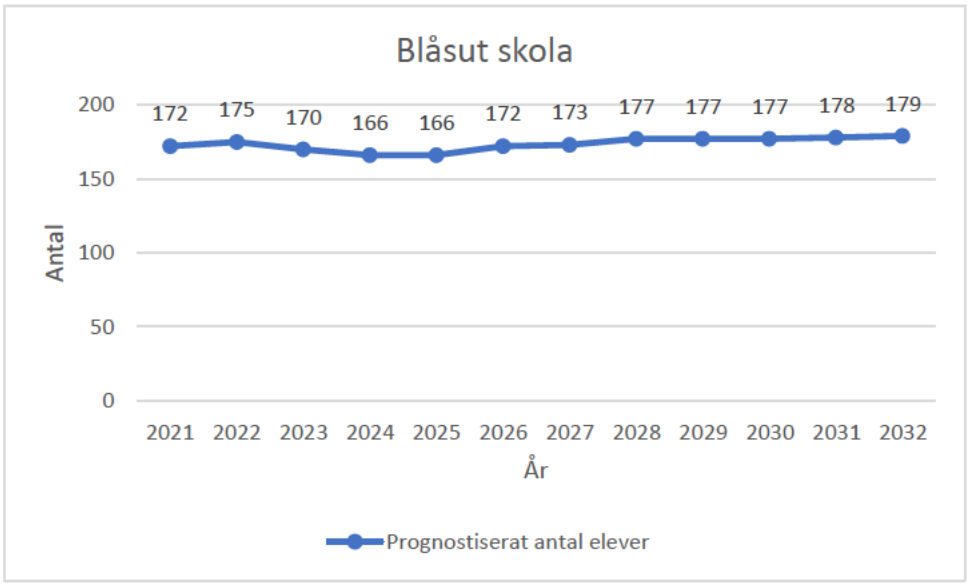


Öxnered/Blåsut

I Öxnered och Blåsut finns Öxnered skola och Blåsut skola. De har tidigare samarbetat för att kunna ta emot alla elever i området och beräknas göra det även framöver.




Öxnered skola
Antal
450
400
350
300
250
200
150
100
50
0
291
308
317
327
337
348
354
366
371
377
384
391
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Prognostiserat antal elever

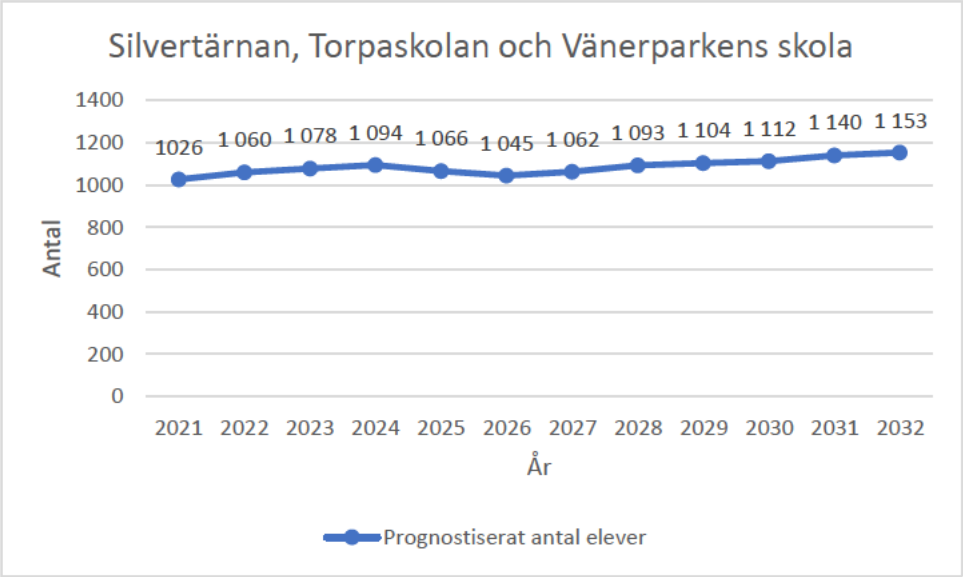

Blåsut skola
Antal
200
150
100
50
0
172
175
170
166
166
172
173
177
177
177
178
179
2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032
År
Prognostiserat antal elever

Årskurs 7–9

För årskurs 7–9 finns det fyra kommunala grundskolor varav tre ligger i centrala Vänersborg. För de tre grundskolorna som ligger i centrum går det inte att separera upptagningsområdena och därför anses de ha samma elevunderlag. Prognoserna har tagit hänsyn till enskilda alternativ.

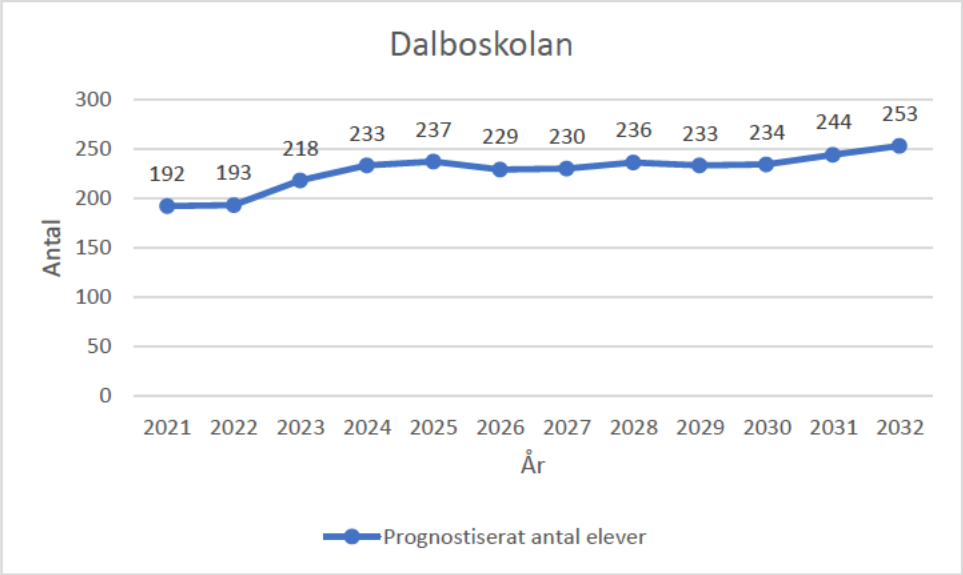
Centrala Vänersborg

Till området centrala Vänersborg hör för årskurs 7–9 alla områden som inte ligger i Dalsland.



Dalsland

I Dalsland finns en grundskola för årskurs 7–9 och det är Dalboskolan.



Bilaga 3: Prioritering av lokalbehov

De lokalbehov som redovisas i *Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023-2032* ska prioriteras för att underlätta prioriteringen i det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget. Syftet med en prioritering är att kommunen ska eftersträva att följa det finansiella investeringsmålet (investeringarna, exklusive VA/renhållning, ska maximalt motsvara 10 % av skatter och generella statsbidrag) och att kommunens organisatoriska kapacitet att genomföra projekten måste beaktas.

De lokalbehov som redovisas kallas nedan för projekt.

Projekten ska prioriteras enligt en modell som tagits fram av kommunstyrelseförvaltningen. Modellen bygger på *relevans* och *brådska*.

- Bedömningen av *relevans* bygger på hur projekten bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål.
- Bedömningen av *brådska* bygger på bedömningen av konsekvenser om projektet inte genomförs på utsatt tid.

Relevans och brådska bildar sedan *graden av angelägenhet för kommunen*. Graden av angelägenhet kan variera mellan 16 poäng som är mest angeläget till 1 poäng för de projekt som är minst angelägna utifrån de föreslagna parametrarna. Angelägenheten ligger sedan till grund för prioriteringen som redovisas i reviderad förskole- och grundskoleplan där prioriteringen numreras och beskrivs i kronologisk ordning.

Modellen redovisas på nästa sida och här följer ett exempel på hur modellen används: Ett projekt som bidrar till tre inriktningsmål (3 p) och där konsekvenserna av att skjuta fram projektet beräknas få betydande negativa konsekvenser för medborgare men konsekvenserna går att hantera med alternativa lösningar (2p) kommer att få 6 poäng. Hur det sedan hamnar i prioriteringen beror på hur många poäng övriga projekt får.

Utöver modellen som beskrivs ovan kan även varje förvaltning beskriva respektive projekt utifrån nytta för individer och samhällsnytta, för att på så sätt prioritera upp projekt.

Projektet bidrar till uppfyllelse av…	Modell för bedömning av angelägenhet			
4 eller fler inriktnings mål (4p)	4	8	12	16
3 inriktnings mål (3p)	3	6	9	12
2 inriktnings mål (2p)	2	4	6	8
1 inriktnings mål (1p)	1	2	3	4
Att skjuta fram projektet beräknas…	inte få några betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. (1p)	få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Konsekvenserna går dock att hantera med alternativa lösningar. (2p)	få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. De negativa konsekvenserna går inte att minska/hantera med alternativa lösningar. (3p)	få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Verksamhet kan inte tillhandahållas till alla som har behov av verksamheten. (4 p)

Inriktningsmål 2021

I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv
Ansvariga nämnder: kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden, överförmyndarnämnden

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier
Ansvariga nämnder: kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden

Enklare och kortare vägar att starta och etablera företag
Ansvariga nämnder: kommunstyrelsen, byggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan
Ansvariga nämnder: kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden, överförmyndarnämnden

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet
Ansvariga nämnder: kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden, överförmyndarnämnden

Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska
Ansvariga nämnder: kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden, överförmyndarnämnden

Barn- och utbildningsnämndens prioritering av lokalbehov

Utbyggnad Öxnered skola (pågående projekt ska ej ingå i prioriteringen)

Nybyggnation Holmängenskolan (pågående projekt ska ej ingå i prioriteringen)

16p Utbyggnad förskoleplatser centrala Vänersborg (förstudie genomförd, ingår i Holmängenskolan)

16p Utbyggnad förskoleplatser Onsjö (förstudie genomförd och beslutad av BUN)

16p Utbyggnad förskoleplatser Brålanda (förstudie genomförd och beslutad av BUN)

16p Utbyggnad förskoleplatser Vargön *(förstudie behöver genomföras)*

9p Nybyggnation av Idrottshall Mariedalskolan (*förstudie behöver genomföras*)

8p Utökat antal elevplatser, Brålanda skola F-6 (*förstudie från 2018 behöver uppdateras*)

8p Utökat antal elevplatser F-6, Vargön (*förstudie behöver genomföras*)

4p Utökat antal förskoleplatser, Brändefors (förstudie genomförd och beslutad av BUN)

4p Utbyggnad Onsjö skola (*förstudie behöver genomföras*)

4p Verksamhetsanpassningar samt förskole- och skolgårdar

Motiveringar till prioriteringen

Utbyggnad förskoleplatser centrala Vänersborg (16p)

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv” då alla ska ha rätt till förskola och alla vårdnadshavare ska kunna gå till jobbet. Om förskoleplatser inte tillskapas riskerar vårdnadshavare att inte få sitt förstahandsval av förskola och därmed kan omplaceringsköerna till förskolan växa vilket både är kostsamt rent administrativt och det skapar även en osäkerhet för såväl vårdnadshavare som barnen. Om platser inte tillskapas i takt med att befolkningen ökar finns också risken att kommunen inte kommer att kunna leva upp till fyramånadersgarantin. Enligt skollagen ska barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon utbildning för fullgörande av skolplikten erbjudas förskola (skollagen 8 kap 3§). Barn- och utbildningsnämnden har antagit ett förväntat resultat om att ”andelen barn inskrivna i förskolan ökar” för att bidra till att uppnå detta inriktningsmål. Ett sätt att göra detta på är att tillskapa fler förskoleplatser.

Projektet bidrar även till inriktningsmålet om att ”Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier” då förskolan ska stimulera barns utveckling och

lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning (skollagen 8 kap 2§). Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande och vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas, för att kunna leva upp till detta och se till barnens bästa måste det finnas möjlighet att bereda plats för barnen i den kommunala förskolan.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet” genom att vårdnadshavare ska få ett erbjudande om förskoleplats inom 4 månader. Det bör finnas förskola där medborgarna bor. Förstudier som barn- och utbildningsförvaltningen har genomfört visar att en majoritet av de boende i centrala Vänersborg idag har barnomsorgsplacering i sitt närområde.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska”. Skolverkets lägesbedömning visar att många lärare och förskollärare inte är tillfreds med sin arbetssituation. Det handlar om fysiska utrymmen, klass- och gruppstorlekar, arbetsutrymmen och att för mycket tid läggs på administration och dokumentation. Barngruppens storlek har visat sig ha effekt på förskollärares stressnivåer. De känner mer stress och upplever att arbetsvillkoren försämras i större grupper. Buller och höga ljudnivåer är en reell problematik i förskolan och denna stressfaktor är relaterad till antalet barn och förvärras ju fler barn det är i gruppen (Skolverket, s. 25–26 Barngruppernas storlek i förskolan). Genom att tillskapa fler förskoleplatser och planera lokalerna efter att kunna arbeta med mindre barngrupper kan kommunen förbättra arbetsmiljön för medarbetare.

Att skjuta fram projektet beräknas få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Verksamhet kan inte tillhandahållas till alla som har behov av verksamheten på grund av en prognostiserad befolkningsökning av antalet barn 1-5 år i centrala Vänersborg och att färre förväntas välja pedagogisk omsorg. Redan idag finns stort tryck på förskoleplatser i centrum och Björkholmsgatans förskola är öppen redan från höstterminen 2021, enheten brukar vanligtvis öppna inför vårterminen då det är fler barn i förskolans verksamhet. Enligt en förstudie beslutad av barn- och utbildningsnämnden (BUTN 2020/147, 2021-10-18, §66) kommer 85 förskoleplatser att kunna tillskapas i Holmängenskolan och därför kommer detta projekt att gå in under projektet Holmängenskolan. Utvecklingen av antalet förskole- samt grundskolebarn behöver följas fortsatt, en ny förskola i centrala Vänersborg kan behövas runt år 2029 när Holmängenskolan behöver användas helt för grundskola.

Utbyggnad förskoleplatser Onsjö (16p)

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv” då alla ska ha rätt till förskola och alla vårdnadshavare ska kunna gå till jobbet. Om platser inte tillskapas riskerar vårdnadshavare att inte få sitt förstahandsval av förskola och därmed kan omplaceringsköerna till förskolan växa vilket både är kostsamt rent administrativt och det skapar även en osäkerhet för såväl vårdnadshavare som barnen. Om platser inte tillskapas i takt med att befolkningen ökar finns också risken att kommunen inte kommer att kunna leva upp till fyramånadersgarantin. Enligt skollagen ska barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon utbildning för fullgörande av skolplikten erbjudas förskola (skollagen 8 kap 3§). Barn- och utbildningsnämnden har antagit ett förväntat resultat om att ”andelen barn inskrivna i

förskolan ökar” för att bidra till att uppnå detta inriktningsmål. Ett sätt att göra detta på är att tillskapa fler förskoleplatser.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier” då förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning (skollagen 8 kap 2§). Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande och vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas, för att kunna leva upp till detta och se till barnens bästa måste det finnas möjlighet att bereda plats för barnen i den kommunala förskolan.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet” genom att vårdnadshavare ska få ett erbjudande om förskoleplats inom 4 månader. Det bör finnas förskola där medborgarna bor. Förstudier som barn- och utbildningsförvaltningen har genomfört visar att en majoritet av de boende på Onsjö har barnomsorgsplacering på Onsjö.

Projektet bidrar till ”Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska”. Skolverkets lägesbedömning visar att många lärare och förskollärare inte är tillfreds med sin arbetssituation. Det handlar om fysiska utrymmen, klass- och gruppstorlekar, arbetsutrymmen och att för mycket tid läggs på administration och dokumentation. Barngruppens storlek har visat sig ha effekt på förskollärares stressnivåer. De känner mer stress och upplever att arbetsvillkoren försämras i större grupper. Buller och höga ljudnivåer är en reell problematik i förskolan och denna stressfaktor är relaterad till antalet barn och förvärras ju fler barn det är i gruppen (Skolverket, s. 25–26 Barngruppernas storlek i förskolan). Genom att tillskapa fler förskoleplatser och planera lokalerna efter att kunna arbeta med mindre barngrupper kan kommunen förbättra arbetsmiljön för medarbetare.

Att skjuta fram projektet beräknas få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Verksamhet kan inte tillhandahållas till alla som har behov av verksamheten. Bedömning görs på grund av en prognostiserad marginell ökning av antalet barn och att modulen på Skördegatans förskola måste ersättas då den står på prickad mark och det inte är möjligt att få permanent bygglov för modulen. Bygglovet gäller till år 2025 och då modulen etablerades 2010 har maxantalet på 15 år för tillfälligt bygglov uppnåtts under år 2025.

Barn- och utbildningsnämnden har beslutat om en förstudie om tillskapande av förskoleplatser på Onsjö. Av den framgår att 30 förskoleplatser behöver tillskapas genom att bygga ut Skördegatans förskola. Genom att bygga ut Skördegatans förskola kan modulen på Skördegatans förskola avvecklas. Barn- och utbildningsnämnden beslutade i enlighet med förstudien och har lämnat över till samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering (BUTN 2020/147, 2021-10-18, §66).

Utbyggnad förskoleplatser Brålanda (16p)

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv”, alla ska ha rätt till förskola och alla vårdnadshavare ska kunna gå till jobbet. Om platser inte tillskapas riskerar vårdnadshavare att inte få sitt förstahandsval av förskola och därmed kan omplaceringsköerna till förskolan växa vilket både är kostsamt rent administrativt och det skapar även en osäkerhet för såväl vårdnadshavare som barnen. Om platser inte tillskapas i takt med att befolkningen ökar finns

också risken att kommunen inte kommer att kunna leva upp till fyramånadersgarantin. Enligt skollagen ska barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon utbildning för fullgörande av skolplikten erbjudas förskola (skollagen 8 kap 3§). Barn- och utbildningsnämnden har antagit ett förväntat resultat om att ”andelen barn inskrivna i förskolan ökar” för att bidra till att uppnå detta inriktningsmål. Ett sätt att göra detta på är att tillskapa fler förskoleplatser.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier” då förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning (skollagen 8 kap 2§). Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande och vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas, för att kunna leva upp till detta och se till barnens bästa måste det finnas möjlighet att bereda plats för barnen i den kommunala förskolan.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet” genom att vårdnadshavare ska få ett erbjudande om förskoleplats inom 4 månader. Det bör finnas förskola där medborgarna bor. I Brålanda har en majoritet av de boende barnomsorgsplacering i Brålanda.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska”. Skolverkets lägesbedömning visar att många lärare och förskollärare inte är tillfreds med sin arbetssituation. Det handlar om fysiska utrymmen, klass- och gruppstorlekar, arbetsutrymmen och att för mycket tid läggs på administration och dokumentation. Barngruppens storlek har visat sig ha effekt på förskollärares stressnivåer. De känner mer stress och upplever att arbetsvillkoren försämras i större grupper. Buller och höga ljudnivåer är en reell problematik i förskolan och denna stressfaktor är relaterad till antalet barn och förvärras ju fler barn det är i gruppen (Skolverket, s. 25-26 Barngruppernas storlek i förskolan). Genom att tillskapa fler förskoleplatser och planera lokalerna efter att kunna arbeta med mindre barngrupper kan kommunen förbättra arbetsmiljön för medarbetare.

Att skjuta fram projektet beräknas få betydande negativa konsekvenser för medborgare och personal. Verksamhet kan inte tillhandahållas till alla som har behov av verksamheten, på grund av en prognostiserad befolkningsökning och att det inte finns några andra lokaler att hänvisa till. Modulerna på Brålanda förskola står på prickad mark och under 2021 ansöktes och beviljades förlängt bygglov fram till och med 2026-07-01. Modulerna etablerades 2016.

Barn- och utbildningsförvaltningen har arbetat med en förstudie om tillskapande av förskoleplatser i Dalsland. Av förstudien framgår att det behöver tillskapas 72 permanenta platser (cirka 4 avdelningar) i Brålanda. Genom att de tillfälliga modulerna då tas bort blir det *netto 36 nya platser* i Brålanda. Barn- och utbildningsnämnden har beslutat enligt förstudien och föreslagit samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för utbyggnad av förskoleplatserna (BUTN 2020/147, BUN 2021-01-18, §7). Lokalplanering har ännu inte startats.

Utbyggnad förskoleplatser Vargön (16p)

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv”, alla ska ha rätt till förskola och alla vårdnadshavare ska kunna gå till jobbet. Om platser inte tillskapas riskerar vårdnadshavare att

inte få sitt förstahandsval av förskola och därmed kan omplaceringsköerna till förskolan växa vilket både är kostsamt rent administrativt och det skapar även en osäkerhet för såväl vårdnadshavare som barnen. Om platser inte tillskapas i takt med att befolkningen ökar finns också risken att kommunen inte kommer att kunna leva upp till fyramånadersgarantin. Enligt skollagen ska barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon utbildning för fullgörande av skolplikten erbjudas förskola (skollagen 8 kap 3§). Barn- och utbildningsnämnden har antagit ett förväntat resultat om att ”andelen barn inskrivna i förskolan ökar” för att bidra till att uppnå detta inriktningsmål. Ett sätt att göra detta på är att tillskapa fler förskoleplatser.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier” då förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning (skollagen 8 kap 2§). Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande och vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas, för att kunna leva upp till detta och se till barnens bästa måste det finnas möjlighet att bereda plats för barnen i den kommunala förskolan.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet” genom att vårdnadshavare ska få ett erbjudande om förskoleplats inom 4 månader. Det bör finnas förskola där medborgarna bor. I delar av Vargön är det en hög andel barn som väljer enskilda barnomsorgsalternativ. Barn- och utbildningsförvaltningen behöver genomföra en förstudie för att utreda behovet av antalet förskoleplatser då kommunen bör ha beredskap för att ta emot den prognostiserade ökningen av antalet barn.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska”. Skolverkets lägesbedömning visar att många lärare och förskollärare inte är tillfreds med sin arbetssituation. Det handlar om fysiska utrymmen, klass- och gruppstorlekar, arbetsutrymmen och att för mycket tid läggs på administration och dokumentation. Barngruppens storlek har visat sig ha effekt på förskollärares stressnivåer. De känner mer stress och upplever att arbetsvillkoren försämras i större grupper. Buller och höga ljudnivåer är en reell problematik i förskolan och denna stressfaktor är relaterad till antalet barn och förvärras ju fler barn det är i gruppen (Skolverket, s. 25–26 Barngruppernas storlek i förskolan). Genom att tillskapa fler förskoleplatser och planera lokalerna efter att kunna arbeta med mindre barngrupper kan kommunen förbättra arbetsmiljön för medarbetare.

Att skjuta fram projektet beräknas få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Verksamhet kan inte tillhandahållas till alla som har behov av verksamheten. Bedömningen görs på grund av prognostiserad ökning av antalet barn 1-5 år framförallt kopplat till Granås och Halleberg (preliminärt 44 platser).

Nybyggnation av Idrottshall Mariedalskolan (9 p)

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv” då barns idrott och hälsa är viktiga delar för att skapa en god psykisk hälsa och på så sätt möjligheten att kunna påverka sina liv.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier” då eleverna ska kunna ha den idrott och hälsa som de har rätt till enligt läroplan och kursplan. I forskningen beskrivs sambandet mellan barns och ungas hälsa och

lärande som dubbelriktat vilket innebär att om man mår bra är det lättare att lära sig och när man lär sig kan det bidra till hälsa och välbefinnande (Skolverket. 2019. *Hälsa för lärande – lärande för hälsa)*. Här är både den psykiska och fysiska hälsan viktig, rörelse och motion genom idrott är således av stor vikt för att eleverna ska må bra och uppnå bättre skolresultat.

Projektet förväntas även bidra till inriktningsmålet ”Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet” genom att den just nu största F-6-skolan i kommunen bör ha tillgång till en idrottshall där samtliga elever kan ha sin idrottsundervisning. Att elever ska förflytta sig för undervisning till andra skolor ses inte som effektivt för elevernas skoldag. Dessutom är Mariedal ett bostadsområde i kommunen där en idrottshall kan komma fler än skolans elever till nytta. Boende i kommunen och föreningslivet skulle också kunna nyttja idrottshallen.

Att skjuta fram projektet beräknas få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. De negativa konsekvenserna går inte att minska/hantera med alternativa lösningar. Bedömningen är att Mariedalskolan är i behov av en ny idrottssal eftersom den befintliga idrottssalen är för liten i förhållande till antal elever på skolan vilket inte går att hantera med alternativa lösningar då yngre barn inte kan förflytta sig till hallarna som ligger på Sportcentrumområdet.

Utökat antal elevplatser, Brålanda skola F-6 (8p)

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier” på grund av att förbättrad lärmiljö förväntas bidra till bättre skolresultat och fullföljda studier. Eleverna slipper bussas och lägga tid av skoldagen på transport.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan” på sikt då det blir färre transporter med buss.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska”. Ett av klassrummen i Brålanda skola används som lärararbetsplats på grund av föreläggande från Arbetsmiljöverket. Det saknas idag ordentligt utrymme för lärarna vilket påverkar deras arbetsmiljö, detta projekt skulle därför kunna skapa den arbetsmiljö som de anställda på skolan behöver och det i sin tur skulle kunna minska sjukfrånvaron bland de anställda.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet” på grund av att elever boende i denna del av kommunen ska ha samma möjlighet till undervisningslokaler som på andra grundskolor. Högre effektivitet kan uppnås om elever inte behöver bussas och lärarnas arbetstid därmed kan koncentreras till den faktiska undervisningen.

Att skjuta fram projektet beräknas få betydande negativa konsekvenser för medborgare (elever) eller personal. Konsekvenserna går dock att hantera med alternativa lösningar, på grund av att det finns lokaler i Dalboskolan dit eleverna i dag bussas och att modulerna har bygglov fram till år 2028, de etablerades 2017 och 2018.

Utökat antal elevplatser F-6, Vargön (8p)

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier” på grund av att ersätta moduler förväntas bidra till en förbättrad lärmiljö vilket bidrar till bättre skolresultat och fullföljda studier. Lokalerna på Granåsskolan upplevs idag som ganska ändamålsenliga men det saknas tillräckligt med grupprum, samtalsrum och utrymme i matsalen.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet” på grund av att alla elever i Vargön inte annars kan beredas plats i närområdet.

Att skjuta fram projektet beräknas få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Verksamhet kan inte tillhandahållas till alla som har behov av verksamheten. På Granåsskolan står det redan idag moduler där fritidshemmet har lokaler, det saknas grupprum och samtalsrum samt att matsalen är underdimensionerad. Även på Rånnums skola används idag modul för att ha utrymme både till klasserna och till fritidshemmet. Detta tillsammans med en prognostiserad ökning på cirka 50 elever gör att det idag inte finns några alternativa lösningar. Modulerna har bygglov till juni år 2025, modulerna etablerades 2015.

Utökat antal förskoleplatser, Frändefors (4p)

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier” genom att lärandemiljön i förskolan får en större kvalitet om en avdelning tillskapas i anslutning till Frändefors förskola. Att tillskapa förskoleplatser handlar även om att förskolan är tillgänglig för alla barn, och tillgänglighet i sig är ett mått på likvärdighet. Det finns en social selektion av de föräldrar som utnyttjar förskolan, samtidigt visar forskning att det är just barn från missgynnsamma förhållanden som har störst vinning att vistats i förskola med hög kvalitet (Vetenskapsrådet, 2015, s. 37). En likvärdig förskola syftar till att erbjuda en verksamhet så att alla barn ska ha möjlighet att få tillgång till en god lärmiljö.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet” genom att en större förskola har möjlighet att samordna öppning och stängning. En större enhet med alla avdelningar samlade på ett ställe medför positiva effekter för pedagogiskt och ekonomiskt samarbete och öppnar även upp för möjligheten att söka medel från Skolverket för minskade barngrupper. Större enheter skapar förutsättningar för en kostnadseffektiv organisation och är också i linje med den av barn- och utbildningsnämnden beslutade principen om ”Färre, större och strategiskt belägna förskolor” (Förskolespåret, 2012).

Att skjuta fram projektet beräknas få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Konsekvenserna går dock att hantera med alternativa lösningar genom att det i dag finns en avdelning i G-klaven (Missionskyrkan) och att man kan öppna avdelningar i Dalboskolans lokaler.

Utbyggnad Onsjöskolan (4p)

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier” på grund av att ersätta moduler förväntas bidra till en förbättrad lärmiljö vilket bidrar till bättre skolresultat och fullföljda studier. Lokalerna på Onsjöskolan upplevs idag endast delvis som ändamålsenliga då det inte finns tillräckligt med grupprum, ämnessalar eller utrymme i matsalen. Utemiljön upplevs inte som ändamålsenlig då det saknas grönytor och att modulerna tar upp en stor del av ytan ute. Detta får konsekvenser för elevernas möjlighet till rörelse och fri lek.

Projektet bidrar till inriktningsmålet ”Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska” då det idag saknas arbetsrum för de flesta lärare och det finns inte tillräckligt med utrymme i personalrum.

Att skjuta fram projektet beräknas få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Konsekvenserna går dock att hantera med alternativa lösningar. Bedömningen görs

på grund av att det kan finnas en alternativ lösning om det är så att modulerna kan göras permanenta. Byggnadsförvaltningen menar att det eventuellt är möjligt med permanent bygglov men att utformning och friyta kan behöva ses över. Förlängt bygglov söktes och beviljades under våren 2021. Bygglovet för modulerna på Onsjöskolan gäller nu till och med 2026-07-01. Modulerna etablerades 2015 och 2016.

Verksamhetsanpassningar samt förskole- och skolgårdar (4p)

Med många tillfälliga lösningar i både förskolor och grundskolor är behovet att kunna göra anpassningar stort. Flertalet av befintliga förskole- och grundskolelokaler är i stora behov av verksamhetsanpassningar för att lokalerna ska vara ändamålsenliga. Det handlar om utrymmen för exempelvis mindre undervisningsgrupper, grupprum, samtalsrum och utrymme för fritidshem. Verksamhetsanpassningar kan exempelvis vara ett nytt staket eller en dörr till elevhälsolokal som uppfyller sekretesskraven. I samband med underhållsrenoveringar kommer ofta en möjlighet att göra förändringar invändigt i lokalerna och då behöver medel finnas avsatt för detta.

När det gäller utemiljön är många förskole- och skolgårdar slitna och i behov av upprustning. Ytorna behöver anpassas efter elevökningarna och stimulera barnen till lek och rörelse. Undermåliga skolgårdar leder till sämre lärmiljö och därmed sämre kunskapsresultat. Stor risk att konflikter ökar då elever har små ytor och färre saker att sysselsätta sig med under raster. Kränkningar samt anmälningar till Skolinspektionen förväntas öka.

Genom att göra verksamhetsanpassningar och investera i förskole- och skolgårdar kan barn- och utbildningsnämnden bidra till inriktningsmålet om att ”Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier”. Lärmiljöerna och utemiljöerna är viktiga för att barnen ska kunna tillgodogöra sig utbildningen och må bra i sin vardagliga arbetsmiljö. I forskningen beskrivs sambandet mellan barns och ungas hälsa och lärande som dubbelriktat vilket innebär att om man mår bra är det lättare att lära sig och när man lär sig kan det bidra till hälsa och välbefinnande (Skolverket. 2019. *Hälsa för lärande – lärande för hälsa)*. Här är både den psykiska och fysiska hälsan viktig. Barnens arbetsmiljö är även de anställdas arbetsmiljö och genom att öka ändamålsenligheten kan dessa medel också bidra till inriktningsmålet ”Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska”. Det kan handla om anpassningar för att skapa bättre möjlighet till lärararbetsplatser och ändamålsenliga personalrum där det finns förutsättningar för vila och återhämtning.

Att skjuta fram dessa medel bedöms få betydande negativa konsekvenser för eleverna och personalen eftersom det handlar om deras arbets- och lärmiljö. Konsekvenserna går dock att hantera med alternativa lösningar eftersom alternativet är att det är samma läge som idag där våra verksamheter hittar lösningar för att få verksamheten att fungera.

Handläggare
Louise Edgren

Mottagare
Barn- och utbildningsnämnden

Reviderad förskole- och grundskoleplan 2023–2032





Sammanfattning av rapporten

Syftet med rapporten är att visa lokalbehoven för alla områden i Vänersborgs kommun när det gäller förskola, årskurs F-6 och årskurs 7–9. Syftet är *inte* att presentera färdiga åtgärdsförslag utan att peka på behov där ytterligare analyser behöver genomföras genom förstudier. Denna rapport är en revidering av ”Reviderad förskole- och grundskoleplan 2021–2029” utifrån nya befolkningsprognoser från kommunstyreselförvaltningen i oktober 2021. Prognoserna har analyserats utifrån de modeller som beskrivs i bilaga 2. Följande behov identifieras i denna rapport:

Förskola: Fler förskoleplatser behöver tillskapas i centrala Vänersborg för att kunna ta emot den befolkningsökning som prognostiseras. Fram till år 2029 kan 85 förskoleplatser rymmas i Holmängenskolan, enligt en förstudie beslutad av barn- och utbildningsnämnden (BUTN 2020/147, 2021-10-18, §66). Förskoleplatser behöver också tillskapas på Onsjö i enlighet med barn- och utbildningsnämndens beslutade förstudie, detta inkluderar att ersätta modulen på Skördegatans förskola. Uppdraget att starta lokalplanering är överlämnat till samhällsbyggnadsnämnden. För att möta behovet i Dalslandsområdet behöver fler förskoleplatser tillskapas och befintliga lokaler verksamhetsanpassas. Barn- och utbildningsnämnden har beslutat om en förstudie om tillskapande av förskoleplatser i Brålanda och Frändefors och lämnat över uppdraget till samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering. Därtill behöver en förstudie genomföras för att titta närmare på behovet av förskoleplatser i området Öxnered/Blåsut då antalet barn förväntas öka med 65 barn fram till år 2032. Samtidigt är det idag drygt 60 barn från Dalslandsområdet som har en placering i området, vilket behöver tas med i beräkningarna i förstudien. Vissa verksamhetsanpassningar behöver göras på Dalaborgs förskola, Väne-Ryrs förskola och Öxnered förskola. I Vargön finns det ett behov av att ha beredskap för ytterligare cirka 45 förskoleplatser, en förstudie bör genomföras för att utreda behovet. Ändamålsenligheten på Granås förskola måste förbättras avsevärt och vissa verksamhetsanpassningar behöver göras på Näckrosvägens förskola. Ytskiktsrenovering planeras för Hallebergs förskola med start under år 2022, enligt ny information från samhällsbyggnadsförvaltningen kan den bli mer omfattande än planerat.

Årskurs F-6: Den nya grundskolan på Holmängen och om- och tillbyggnaden av Öxnered skola kommer att tillskapa platser i områdena centrala Vänersborg och Öxnered/Blåsut och detta innebär även att moduler kan tas bort på Tärnan, Norra skolan och Öxnered skola. Vänersborgs största grundskola, Mariedalskolan behöver verksamhetsanpassas med specialsalar, särskilt idrottshall, som är dimensionerade för grundskolans storlek. På Onsjö prognostiseras elevantalet att öka med cirka 20 elever fram till år 2032. Eventuell ersättning för de tillfälliga modulerna på Onsjöskolan behöver ses över och lokalerna behöver verksamhetsanpassas. I Vargön behöver plats beredas för ytterligare 50 elever fram till år 2032 och eventuell ersättning för modulerna på Granåsskolan och Rånnums skola behöver ses över. För Dalslandsområdet behöver lokalkapaciteten utökas på Brålanda skola i enlighet med utredning angående Brålanda skola. Den elevökning som prognostiseras för Skerruds skola behöver analyseras och beaktas i samband med en eventuell utbyggnad av Brålanda skola.

Årskurs 7–9: I centrala Vänersborg har om- och tillbyggnaden av Silvertärnan inneburit en utökning av antalet platser. Inga nya platser behöver tillskapas i centrala Vänersborg när det gäller grundskolor årskurs 7–9 inom den närmaste framtiden. Barn- och utbildningsförvaltningen behöver dock följa utvecklingen när det gäller antalet

elever i grundsärskolan och behov av undervisning i mindre sammanhang för eventuella åtgärder i slutet av prognosperioden.

Denna plan inkluderar ett nuläge för **elevhälsolokaler** i grundskolan. Ur ett elevhälsoperspektiv är det centralt att lokalerna för elevhälsan är tillgängliga, lätta att nå för alla elever och tydligt skyltade med information om arbetstider och mottagningstider. Lokalerna behöver vara utformade med ljudisolerade dörrar så att samtal som förs i lokalen inte hörs utanför. Precis som för övriga utrymmen på grundskolorna såsom grupprum, utrymme för fritidshemmet och möteslokaler är även utrymmena för elevhälsan begränsade och många gånger upplevs lokalerna som för få i förhållande till de behov som finns. Vid ny- och ombyggnationer behöver ett elevhälsoperspektiv finns med eftersom det är en viktig del av det systematiska kvalitetsarbetet för att stärka elevernas kunskapsinhämtning och hälsa.

Sofia Bråberg

Förvaltningschef

Innehållsförteckning

1 UPPDRAG 5
1.1 Uppdragsbeskrivning 5
1.2 Mål och syfte 5
1.3 Berörda parter/aktörer 5
1.4 Underlag och metod 6
2 INLEDNING 6
2.1 Bakgrund 6
2.2 Att bygga bort barriärer 6
2.3 Att vara strategisk och proaktiv 7
2.4 Större och mindre enheter 8
2.5 Vad säger lagarna? 8
2.6 Barnperspektiv 8
2.7 Lokaler för elevhälsan 9
2.8 Pågående processer som påverkar lokalbehovet 10
2.8.1 Om- och tillbyggnad av Öxnered skola 10
2.8.2 Ny grundskola på Holmängen 10
2.8.3 Uppsagda lokaler 11
3 ANALYS 11
3.1 Ändamålsenliga lokaler på rätt plats vid rätt tidpunkt 11
3.2 Förskolor 11
3.2.1 Förskolor Centrala Vänersborg 12
3.2.2 Förskolor Dalsland 13
3.2.3 Förskolor Öxnered/Blåsut/Väne-Ryr 14
3.2.4 Förskolor Onsjö 15
3.2.5 Förskolor Vargön 16
3.2.6 Förskola Mulltorp 17
3.3 Förskoleklass till årskurs 6 17
3.3.1 Grundskolor årskurs F-6, Centrala Vänersborg 18
3.3.2 Grundskolor årskurs F-6, Dalsland 20
3.3.3 Grundskola årskurs F-6, Onsjö 21
3.3.4 Grundskolor årskurs F-6, Vargön 22
3.3.5 Grundskola årskurs F-6, Mulltorp 23
3.3.6 Grundskolor årskurs F-6, Öxnered/Blåsut 24
3.4 Årskurs 7 till 9 24
3.4.1 Grundskolor årskurs 7–9, centrala Vänersborg 25
3.4.2 Grundskola årskurs 7–9, Dalsland 26
4 SLUTSATS OCH FÖRSLAG: BEHOV AV ÅTGÄRDER OCH PRIORITERING AV LOKALBEHOV 27
5 BILAGOR 30
6 REFERENSER 30

1 Uppdrag

1.1 Uppdragsbeskrivning

Enligt kommunens lokalförsörjningspolicy (beslutad av kommunfullmäktige 2020-04-15, §52) är nämnderna ansvariga för att beskriva och framföra sina lokalbehov i enlighet med riktlinjer för lokalförsörjningen. Alla nämnders lokalbehov ska sedan samlat redovisas i ett lokalförsörjningsunderlag som fastställs av kommunstyrelsen (Riktlinjer för lokalförsörjning, beslutade av kommunstyrelsen 2020-03-25, §56).

Kommunens behov av pedagogiska lokaler finns senast presenterat i ”Reviderad förskole- och grundskoleplan 2021–2029”. Denna togs fram av barn- och utbildningsförvaltningen och beslutades av barn- och utbildningsnämnden i november 2020 (BUTN 2020/147, §74). Planen ska revideras varje år för att vara aktuell och denna utredning är den reviderade utgåvan. Planen ska utgöra underlag för det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget.

Uppdraget för denna utredning har omfattat att ta fram en nulägesbeskrivning som omfattar befintliga lokaler samt beslutade planer och projekt under genomförande. Till nulägesbeskrivningen hör bland annat lokalernas kapacitet, ändamålsenlighet, kostnad samt faktiskt antal elever, se bilaga 1. Samhällsbyggnadsförvaltningen genom fastighet och service samt utredare och ekonom på barn- och utbildningsförvaltningen har tillsammans arbetat med att ta fram underlaget.

Därtill har uppdraget omfattat en behovsbedömning som bygger på en analys av nulägesbeskrivningen och befolkningsprognoser från kommunstyrelseförvaltningen, för att utifrån detta komma fram till behov och slutsatser. Nytt för i år är att en prioritering av lokalbehoven har gjorts, som ska vara underlag till den kommungemensamma prioriteringen och även ett underlag till förslag om fastighetsinvesteringar som nämnderna lämnar i februari varje år.

Under arbetets gång har avstämning gjorts med förvaltningschef och verksamhetschefer på barn- och utbildningsförvaltningen.

1.2 Mål och syfte

Utredningen ska resultera i en rapport där det tydligt framgår vilka lokalbehov som barn- och utbildningsförvaltningen har för åren 2023–2032. Syftet med utredningen är att revidera lokalbehovet för alla områden i kommunen när det gäller förskola, årskurs F-6 och årskurs 7–9. Syftet är således *inte* att presentera färdiga åtgärdsförslag utan att peka på behov. Tanken är att när behoven har analyserats ska fördjupade utredningar genomföras av barn- och utbildningsförvaltningen tillsammans med samhällsbyggnadsförvaltningen, för att konkreta och prissatta förslag på hur problemen ska lösas ska kunna presenteras. I vilken takt problemen åtgärdas styrs ytterst av ekonomin. I många fall kan inte åtgärder genomföras om inte investeringsmedel och/eller ramökning tilldelas.

1.3 Berörda parter/aktörer

Utredningen har involverat tjänstepersoner från barn- och utbildningsförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen, miljö- och byggnadsförvaltningen och

kommunstyrelseförvaltningen. Diskussioner om process och underlag har förts i den kommunövergripande lokalförsörjningsgruppen.

1.4 Underlag och metod

Underlaget för utredningen har hämtats från fastighetsenheten. Underlag har till stor del också hämtats från ”Reviderad förskole- och grundskoleplan 2021–2029”. En enkät om lokalernas ändamålsenlighet genomfördes under september 2020, de som svarat på enkäten är rektorerna för respektive enhet. I augusti 2021 har en enkät skickats ut till skolsköterskor, psykologer, logopeder, kuratorer och mobila skolteamet med frågor om nuläget och ändamålsenligheten gällande lokaler för elevhälsan i grundskolan.

Befolkningsprognoser har tillhandahållits från kommunstyrelseförvaltningen i oktober 2021 och dessa har analyserats utifrån de modeller som beskrivs i bilaga 2.

2 Inledning

Målbilden för pedagogiska lokaler är att ha ändamålsenliga lokaler på rätt plats, vid rätt tid och till en rimlig kostnad. Syftet med förskole- och grundskoleplanen är att påvisa vilka behov som barn- och utbildningsförvaltningen har för åren 2023–2032.

Behoven gällande lokaler utgår från efterfrågan på den kommunala förskolan och grundskolan. I Vänersborg finns även fristående förskolor och grundskolor som drivs av enskilda huvudmän. Hur dessa huvudmän utvecklar sin verksamhet påverkar behoven för den kommunala verksamheten. Drar de enskilda huvudmännen ner på antalet platser kommer sannolikt efterfrågan på platser och behoven inom den kommunala verksamheten att öka. Om de enskilda huvudmännen ökar antalet platser är det sannolikt att behoven och efterfrågan på den kommunala verksamheten minskar. Denna utveckling är svår att förutse men det är viktigt att ta med sig att de enskilda huvudmännens utveckling påverkar behoven kommande år.

2.1 Bakgrund

Ett av kommunens viktigaste ansvarsområden är att tillgodose behovet av barnomsorg och att bedriva undervisning för de barn och ungdomar som bor i Vänersborg. För att kommunen ska kunna fullfölja sitt uppdrag måste det finnas lokaler att bedriva verksamhet i. Förskolor och grundskolor har en mycket viktig roll i den fysiska planeringen eftersom placering av verksamheterna berör varje barnfamiljs vardag. Avståndet till bostäder och möjligheter att ta sig till och från förskolan och/eller grundskolan får därför en central betydelse. Samtidigt är det ett flertal andra faktorer som måste beaktas vid planering av dimensionering och placering av förskolor och grundskolor. I texten nedan beskrivs faktorer som är viktiga att beakta.

2.2 Att bygga bort barriärer

Utbildningen i förskolan och grundskolan ska vara kompensatorisk. Hänsyn ”ska tas till barns och elevers olika behov” och utbildningen ska ”uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen” (Skollagen 1 kap. 4 §, andra stycket). Boendesegregation och andelen nyanlända i kombination med det fria skolvalet är två faktorer som spelar stor roll för de stora resultatskillnader vi ser mellan skolor idag (Bunar, 2015).

I Vänersborgs kommun finns det stora skillnader i områdenas socioekonomiska status och resultaten skiftar mellan förskolor och grundskolor. Förutsättningar som påverkar

elevernas resultat är exempelvis föräldrarnas utbildningsbakgrund. Detta kan till viss del uppvägas av en elevsammansättning med barn och elever från olika bakgrunder. I främjandet av en elevsammansättning med barn och elever från olika socioekonomisk bakgrund är förskolorna och grundskolornas geografiska placering viktig (Böhlmark, Holmlund, & Lindahl, 2015; Västra Götalandsregionen, 2016).

I Vänersborg finns förskolor och grundskolor i varje stadsdel. I de fall då bostadsområden avgränsas av större huvudgator, järnväg eller vatten kan placeringen leda till att enbart barn och elever från det närområdet nyttjar förskolan eller grundskolan. En fördel med att vara en mindre kommun är att de fysiska barriärerna inte är lika påtagliga. Det finns en geografisk möjlighet att placera grundskolor strategiskt för att påverka upptagningsområdet för grundskolor. Grundskolan närmast hemmet är fortfarande en viktig aspekt när föräldrar väljer grundskola för sina barn. När vi planerar för det framtida Vänersborg är målsättningen att minska och förebygga barriärer, vilket kan bidra till bättre närhet och kortare avstånd till förskolor och grundskolor. Detta kan främja förskolan och grundskolan som en mötesplats genom att skapa goda förutsättningar för en inkluderande och kompensatorisk förskola och grundskola och bidra till ökade kunskapsresultat.

2.3 Att vara strategisk och proaktiv

För att tillgodose det ökade behovet av förskole- och grundskoleplatser har moduler fått placeras ut i närheten av befintliga enheter. Moduler är en bra lösning på kort sikt på grund av dess flexibilitet, de kan flyttas och anpassas beroende på barn- och elevunderlag. Men det är inte en långsiktig lösning, utan de behöver byggas bort över tid om behovet är varaktigt, då de har en begränsad livslängd. Modulerna består också enbart av klassrum, vilket leder till att det idag saknas ämnessalar, plats i matsalar och idrottshallar som har blivit överbelagda i takt med att barn- och elevtalen ökar. I dagsläget har Vänersborgs kommun moduler på nästan alla grundskolor för årskurs F-6. Modulerna har varit på plats olika länge och en del av dem behöver ersättas inom en snar framtid.

Vid planering av nya bostäder är det viktigt att analysera om de medför ett behov av nya förskolor och grundskolor för att undvika tillfälliga och kostsamma lokallösningar.

Inom stadsplanering är en viktig aspekt att staden utvecklas med fokus på social och ekologisk hållbarhet. En del i detta är att istället för att exploatera nya områden förtäta redan exploaterade områden. För förskolan och grundskolan innebär det ett ökat behov av förskole- och grundskoleplatser men ibland utan möjlighet att bygga till befintliga enheter på ett bra sätt. För att kunna ha en hållbar utveckling genom förtätning krävs det därför att även behovet av mer yta för förskola och grundskola beaktas. När barnfamiljer ska välja vilken stad de ska flytta till kan en förskola eller grundskola i närheten av bostaden vara en viktig faktor vid val av område.

Då nya förskolor och grundskolor byggs för att möta befolkningsökningen är det viktigt att lokalerna är flexibla. Förskolan och grundskolan är liksom resten av samhället i ständig förändring vilket måste avspeglas i hur förskolor och grundskolor byggs. Undervisning är under konstant utveckling och därför behöver lokalerna kunna anpassas till andra typer av undervisningssätt. Ett exempel är att tidigare var utgångspunkten att all undervisning (förutom idrott och hälsa och hem- och konsumentkunskap) bedrevs i klassrummet, men idag finns det ett behov av att bedriva undervisning i mindre grupper. Det finns därför ett behov av att vid uppförande av nya grundskolor, samt upprustning

av gamla, ha i beaktande att skapa utrymmen i grundskolorna som är flexibla för att underlätta anpassningar till nya undervisningssätt. Vissa stadsdelar kan också vara känsligare för förändringar i demografin och i takt med att barnen växer förändras därmed behovet av vilken typ av verksamhet som behövs. Att bygga flexibelt är dock dyrare och behovet måste bedömas för varje enskilt projekt.

2.4 Större och mindre enheter

En fråga som är aktuell vid utbyggnader och nybyggnationer av förskolor och grundskolor är vad som är en lämplig storlek på enheten. I Vänersborgs kommun finns både större och mindre grundskolor, där den största enheten har drygt 500 elever och den minsta har 19 elever. Merparten av kommunens grundskolor har cirka 300 elever. För kommuner med likande storlek (pendlingskommun nära större stad, enligt SKL:s kommungruppsindelning 2017) ligger genomsnittet på cirka 200 elever per grundskolenhet och antalet kommunala grundskolenheter är i genomsnitt åtta (Sveriges officiella statistik, 2019). I Vänersborgs kommun finns 17 kommunala grundskolenheter höstterminen 2021.

En större enhet kan skapa en mer flexibel och stabil organisation, gör det lättare att rekrytera personal samt kan främja en heterogen barn- och elevsammansättning. En större enhet har också större effektivitet sett ur ett ekonomiskt perspektiv, genom vissa stordriftsfördelar.

För förskolorna har barn och- utbildningsnämndens beslutat om principen ”Färre, större och strategiskt belägna förskolor” (Förskolespåret, 2012). Syftet med principen är att höja kvaliteten och att få färre enheter som är mindre beroende av demografiska förändringar i närmiljön och mer anpassade för förändringar. En större förskola beräknas därmed kunna hålla en högre kvalitet på verksamheten och vara effektivare.

Däremot är det fördelaktigt att organisera förskolan i mindre grupper än vad som ofta görs idag. Barngruppernas storlek har betydelse för barns trygghet, utveckling och lärande. Enligt Skolverket kan ett riktmärke för barn mellan ett och tre år för barngruppens storlek vara 6–12 barn. För barn mellan fyra och fem år kan ett riktmärke vara 9–15 barn. Det är flera faktorer som påverkar vad som kan betraktas som en lagom stor barngrupp. När man planerar barngruppers storlek och sammansättning är det viktigt att väga in personalens kompetens, personaltäthet, sammansättning och antal barn i grupperna samt inne- och utemiljön (Skolverket, 2019).

2.5 Vad säger lagarna?

I skollagen 2 kap 35§ stipuleras att ”för utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas”. Vidare framgår det av skollagen 5 kap 3§ att ”utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero”. För förskolan skrivs det att ”Huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen i övrigt erbjuds en god miljö.” (skollagen 8 kap 8§). Lagen är skriven på ett sätt som öppnar för tolkningsutrymme och ger liten vägledning.

2.6 Barnperspektiv

Från och med januari 2020 är Barnkonventionen svensk lag vilket betyder att vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas det som bedöms vara barnets bästa. Förskolor och grundskolor berör barn i allra högsta grad. Vid beslut om om-, ny- eller

tillbyggnation av förskolan eller grundskolan måste därför ett barnperspektiv tas i beaktande.

Denna utredning syftar inte till att göra några begränsningar för barn och elever utan är snarare ett underlag för att förbättra lokalsituationen på våra förskolor och grundskolor. Det blir därför svårt att uttala sig om konsekvenser för barn utan att veta när, var och hur förändringar i verksamheten kan tänkas ske. Däremot går det att ha en uppfattning om vad som händer om åtgärder inte vidtas i och med att lokalbristen redan är ett faktum på flera enheter.

Redan idag kan vi se hur lokalbristen påverkar våra barn i framförallt grundskolorna. Flera rektorer vittnar om att de trånga lokalerna ger upphov till konflikter och otrygghet för eleverna. Detta i sin tur gör att undervisningstid måste tas till att lösa konflikter istället för undervisning vilket kan påverka resultaten och måluppfyllelsen hos eleverna.

När grundskolan inte har tillräckliga lokalytor blir det svårt för fritidshemmen att få tillräckligt med lokaler för att kunna uppfylla uppdraget utifrån läroplanen. Redan idag ser vi att fritidshemmen inte alltid har ändamålsenliga lokaler och upplever sig ha svårt att genomföra sitt uppdrag på grund av stora barngrupper och icke-ändamålsenliga lokaler.

Konsekvenserna för barn och elever blir då den samma som för grundskolan som har trånga lokaler, fler konflikter uppstår och otryggheten ökar bland barn och elever. En annan risk med otillräckliga lokalytor är att antalet tillfälliga lokaler ökar i kommunen. Redan idag ser vi att specialsalar, ämnessalar och idrottssalar är för få. Konsekvensen blir då att elever får åka till andra grundskolor för att få tillgång till deras lokaler vilket kan upplevas som otryggt när barn och elever byter miljö under skoldagen, speciellt i de yngre åldrarna. Skoldagarna blir också längre på grund av avstånden till lokalerna samt svårigheten att organisera för att alla elever ska få den undervisning som stipuleras i läroplanen och timplanen. Tillfälliga moduler upptar också delar av den befintliga skolgården/utemiljön och påverkar på så sätt barns och elevers möjligheter till fri lek.

2.7 Lokaler för elevhälsan

Liksom behov av varierade undervisningslokaler krävs också lämpliga lokaler för elevhälsans olika kompetenser. Elevhälsan består av kompetenser samlade kring eleverna och ska främja såväl medicinska, psykologiska, specialpedagogiska som sociala insatser. Elevhälsans lokaler ska helst ligga samlade, för bästa samarbete, för skolsköterska, skolläkare, psykolog, logoped och kurator. Enligt Hälso- och sjukvårdslagen 2017:30, 5 kap 2§ gäller att ”Där det bedrivs hälso- och sjukvård ska det finnas den personal, de lokaler och den utrustning som behövs för att god vård ska kunna ges”.

Elevhälsan i Vänersborgs kommun är centralt organiserad och varje år görs en fördelning där varje professionsgrupp delas upp på grundskolorna efter behov och stadie. En psykolog kan således vara riktad till en eller flera grundskolor, men inom samma stadie. I Vänersborgs kommun är grundskolorna F-6 ofta organiserade i mindre enheter vilket gör det svårt att ha en profession riktad enbart till en grundskola. Därför kan en skolsköterska till exempel vara riktad till både Brålanda skola och Frändeskolan. Inom verksamheten årskurs 7-9 är organiseringen sådan att det tillåter att fler professioner har en skola att förhålla sig till. Skolkurator och skolsköterska är två sådana professioner som har placering på en skola inom årskurserna 7-9.

Till skillnad från förra årets rapport finns i denna revidering ett nuläge för elevhälsolokaler i grundskolan. Ur ett elevhälsoperspektiv är det centralt att lokalerna för elevhälsan är tillgängliga och lätta att nå för alla elever samt att det är tydligt skyltat med information om arbetstider och mottagningstider. Lokalerna behöver vara utformade med ljudisolerade dörrar så att samtal som förs i lokalen inte kan uppfattas av obehöriga. För skolsköterskelokalerna behöver det finnas exempelvis rinnande vatten, tvättställ och diskbänk. Ett arbete pågår just nu på barn- och utbildningsförvaltningen i samarbete med samhällsbyggnadsförvaltningen och extern hyresvärd för att verksamhetsanpassa skolsköterskelokalerna för att säkerställa att lokalerna uppfyller de krav som finns avseende bland annat lagstadgad sekretess och insynsskydd för barn och elevers integritet, vilket är centralt även ur ett barnperspektiv. Precis som för övriga utrymmen på grundskolorna såsom grupprum, utrymme för fritidshemmet, möteslokaler är även utrymmena för elevhälsan begränsade och många gånger upplevs lokalerna som för få i förhållande till de behov som finns. Ofta är utrymmena obefintliga vilket gör att till exempel kuratorssamtal hålls i slöjdsal och källarutrymmen, där behov och krav på avskildhet och ljudisolering många gånger inte går att leva upp till. För vissa elevhälsokategorier är behovet av anpassade lokaler inte lika stort, exempelvis för mobila skolteamet där det varierar över tid vilka enheter man har ärenden på eller för logopeder som arbetar konsultativt gentemot högstadieskolorna.

Vid ny-, om- och tillbyggnationer behöver ett elevhälsoperspektiv finns med eftersom det är en viktig del av det systematiska kvalitetsarbetet för att stärka elevernas kunskapsinhämtning och hälsa. De senaste årens utveckling med en ökande psykisk ohälsa bland barn och elever gör att behovet av dessa utrymmen än viktiga att beakta, både ur ett främjande och ett förebyggande perspektiv.

2.8 Pågående processer som påverkar lokalbehovet

2.8.1 Om- och tillbyggnad av Öxnered skola

Under sommaren 2019 påbörjades renovering och utbyggnad av Öxnered skola utifrån beslut i barn- och utbildningsnämnden 2016-06-20, §72 och i kommunfullmäktige angående investeringsbudget 2016-06-22. Grundskolan beräknas vara klar till sommaren 2022. Vid färdigställd grundskola beräknas den rymma cirka 525 elever varav ca 50 platser kan användas för förskola, under förutsättning att Blåsut skola är en en-parallellig F-6 grundskola. Grundskolorna i Öxnered och Blåsut ligger placerade så att en samorganisering kring placering av elever kan anses både möjlig och önskvärd. Det vill säga att när Öxnered skola är färdig finns möjlighet att ta emot elever som bor på Blåsut.

2.8.2 Ny grundskola på Holmängen

I juni 2019 beslutade kommunfullmäktige, i och med beslut om Mål- och resursplan 2020–2022 (2019-06-19), om investeringsmedel till en ny grundskola på Holmängen som också inkluderar kök och idrottshall. Barn- och utbildningsnämnden beslutade den 20 januari 2020 om att godkänna att samhällsbyggnadsnämnden startar projektering och verkställer byggnation av en ny grundskola på Holmängen i enlighet med rapporten ”Lokalplanering Holmängenskolan” (BUTN 2020-01-20, §5). Holmängenskolan ska kunna ta emot 21 klasser med totalt 525 elever och skulle enligt den ursprungliga planeringen vara inflyttningsklar i maj 2023 för att tas i bruk för undervisning

höstterminen 2023. Upphandlingen av Holmängenskolan överklagades dock och projekteringen kunde därför först påbörjas under sen vår 2021. Holmängenskolan kommer att byggas med möjlighet till förskola i hemvister på markplan för att lokalerna ska kunna användas på ett flexibelt sätt och utifrån svängningar i elevunderlag. Holmängenskolan beräknas enligt den nya tidplanen att vara inflyttningsklar i maj 2024 för att kunna tas i bruk till höstterminen 2024.

2.8.3 Uppsagda lokaler

Barn- och utbildningsnämnden arbetar kontinuerligt med att se över behovet av inhyrda, tillfälliga lokaler som exempelvis moduler. Under hösten 2020 och våren 2021 har följande förändringar gjorts:

- Moduler Tärnan används från och med höstterminen 2021 som evakueringslokaler för elever på Mariedalskolan under tiden som delar av Mariedalskolan renoveras. Tärnanskolan har inget behov av modulerna då skolan kan nyttja lokalerna i Gamla Silvertärnan.
- För Vänerparken skola har lokaler på Belfragegatan (Tandvårdshuset) sagts upp.

3 Analys

3.1 Ändamålsenliga lokaler på rätt plats vid rätt tidpunkt

I denna utredning fokuserar nuläge och framtida behov av lokaler på tre aspekter:

- Utbudet ska balanseras efter efterfrågan per område
- Verksamheten ska ha tillgång till bra och ändamålsenliga lokaler
- Lokalerna ska ha en rimlig kostnad

Utifrån bilaga 1 och bilaga 2 har nuläget och behovet analyserats genom att se om det beräknas finnas ett överskott eller underskott av platser år 2032. Som framgår i inledningen av rapporten är inte syftet att presentera konkreta åtgärdsförslag utan att identifiera behov där ytterligare analyser behöver genomföras genom förstudier.

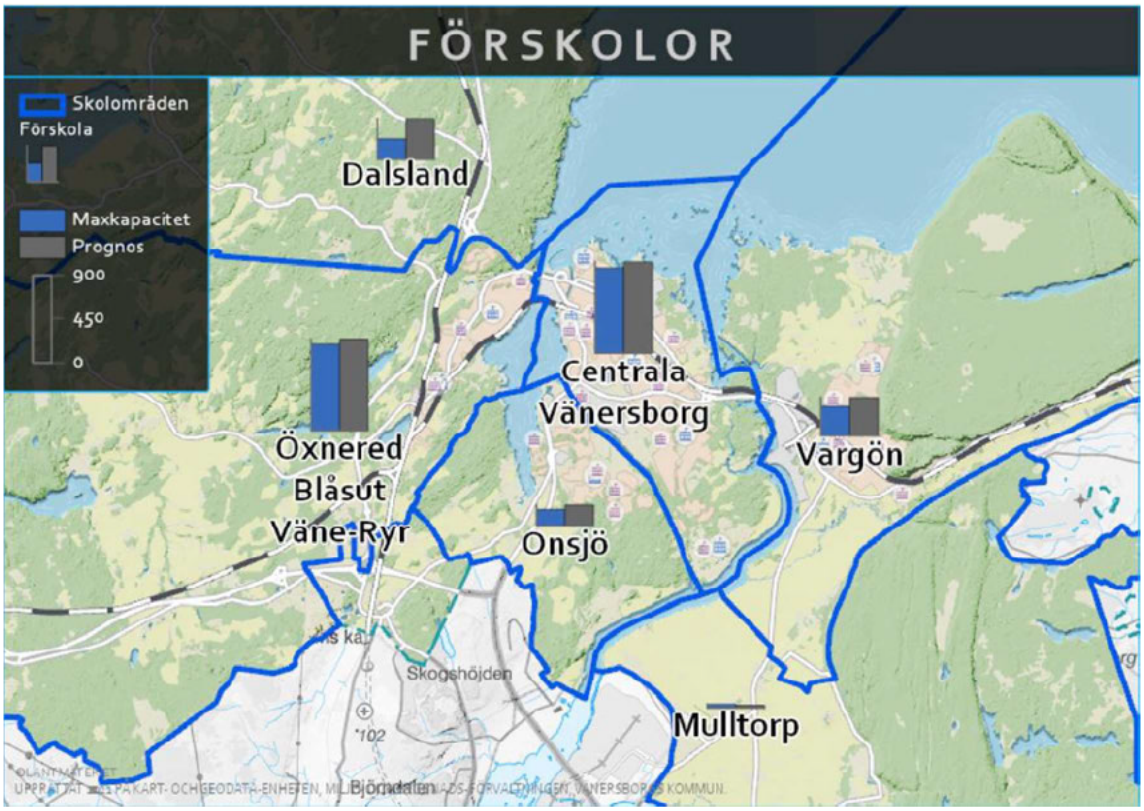
3.2 Förskolor

Analysen nedan utgår ifrån den tabell som återfinns för varje område. I denna tabell redovisas maxkapacitet, antal barn 2021, antal barn 2032 och saknade platser 2032. Maxkapacitet redovisar hur många barnomsorgsplatser som förskolelokalerna i området klarar då de utnyttjas maximalt. Denna beräkning bygger på den maxkapacitet som redovisas i bilaga 1 och är en teoretisk beräkning. I praktiken kan antalet platser vara fler, exempelvis om förskolan har en inriktning mot utomhuspedagogik och alltid bedriver verksamhet utomhus. Men platserna kan också vara färre till antalet, exempelvis på grund av att förskolan har en allergiavdelning eller en avdelning för hörselskadade. Vad som också kan påverka antalet är åldrarna på barnen som är inskrivna, organisering utifrån ekonomi, strävan efter mindre barngrupper och lokalernas fysiska utformning. Det är rektor som ansvarar för förskolans inre organisation.

I denna analys beräknas en avdelning kunna ha 23 barn. Även om ventilationen skulle klara större barngrupper kan en förskola, med hänvisning till den pedagogiska kvaliteten, vara full även om lokalerna tekniskt sett skulle kunna klara fler barn.

Antal barn 2021 redovisar antalet barn som var inskrivna på enheterna i området i maj 2021. Detta för att visa på det högsta antalet barn som tas emot under ett läsår. Antal barn 2032 redovisar det antal barn *boende i området* som beräknas behöva barnomsorg år 2032. Beräkningen har gjorts genom att beräkna hur stor andel av barnen i ett område som nyttjar barnomsorg idag och förutsätter att dagens nyttjandegrader är tillämpliga även år 2032.

Saknade platser år 2032 är differensen mellan antalet barn 2032 och maxkapaciteten. Observera att antalet barn som beräknas behöva barnomsorg 2032 även inkluderar de som väljer enskild förskola och enskild pedagogisk omsorg. Då kommunen inte styr över de enskilda alternativen vet vi i dagsläget inte hur många platser de kommer att tillskapa. När förstudier görs behöver de enskilda alternativens påverkan på behovet av utökade platser analyseras närmare.



Bilden visar områdesvis: blå stapel är förskolornas maxkapacitet hösten 2021 och grå stapel är antalet barn boende i området som beräknas behöva barnomsorg år 2032.

3.2.1 Förskolor Centrala Vänersborg

Maxkapacitet	Antal barn 2021	Antal barn 2032	Saknade platser 2032
880	845	939	59

Under 2019 skedde inflyttning på Propellergatans förskola och den helt nya enheten Belfragegatans förskola. Dessa förskolor kan ta emot upp till 120 barn var och är väl anpassade för verksamheten. Kastanjevägens förskola fick under 2019 nytt ytskikt, ny ventilation och nya fönster. Björkholmsgatans förskola öppnade två avdelningar i

januari 2020 och har fortsatt öppet under 2021. Även på Marierovägens förskola har under hösten 2020 ett omfattande underhållsarbete genomförts såväl invändigt som i utemiljön.

Fram till år 2032 prognostiseras det förväntade antalet efterfrågade barnomsorgsplatser att öka med 70 platser i centrala Vänersborg. I bilaga 2 kan vi utläsa att det framförallt är i centrumområdet som det förväntade antalet efterfrågade barnomsorgsplatser kommer att öka. För Torpa/Tärnan prognostiseras en minskning. Ökningen beror således på en prognostiserad befolkningsökning i centrum och Mariedal (se bilaga 2).

I tabellen ovan är antalet barn år 2032 högre jämfört med antalet barn 2021. Skillnaden mellan siffrorna är att antalet barn år 2032 visar hur många barn boende i området som förväntas efterfråga *någon typ av barnomsorg* och antal barn 2021 visar antal barn på *kommunala förskolorna i området*. Våren 2021 var det cirka 69 barn i åldern 1–5 år boende i Torpa/Tärnan som var inskrivna i pedagogisk omsorg. Detta motsvarar 14 % av barnen i området vilket är markant högre än motsvarade siffra i centrumområdet där endast 1,3 % har pedagogisk omsorg. Det kan därför antas att om antalet barn i Torpa/Tärnan går ned och antalet barn i centrum går upp kommer det att ske en förskjutning från behov av pedagogisk omsorg till kommunal barnomsorg i form av förskola vilket skapar ett behov av förskoleplatser i centrala Vänersborg. Barn- och utbildningsförvaltningen har under våren 2021 genomfört en förstudie för att i mer detalj utreda hur många förskoleplatser som behöver tillskapas och lämpliga lösningsalternativ. Resultatet av förstudien innebär att 55 nya förskoleplatser tillskapas i Holmängenskolan samt att Björkholmsgatans förskola ersätts vilket ger total 85 förskoleplatser i Holmängenskolan (BUTN 2020/147, 2021-10-18, §66). Detta är inte en permanent lösning utan en ny förskola kan komma att behövas runt år 2029, utifrån de senaste befolkningsprognoserna.

De flesta förskolorna i området upplevs av verksamheten som mycket eller ganska ändamålsenliga. På några av förskolorna behöver det ske verksamhetsanpassningar, och ett arbete pågår under 2021 på bland annat Tenggrenstorps förskola.

Ungefär hälften av förskolorna i området har en högre lokalkostnad per barn än kommunen i genomsnitt. De som sticker ut är Belfragegatans förskola och Vänerparkens förskola. Den högre kostnaden på Belfragegatans förskola förklaras av att den är en helt nybyggd enhet. Den högre lokalkostnaden vid Vänerparkens förskola förklaras delvis av att det krävs mer yta vid omsorg på obekväm tid (kväll, natt och helg). En annan förklaring är att lokalen hyrs av en extern aktör vilket medför att de har ett vinstkrav på lokalerna vilket Vänersborgs kommun inte har.

Sammanfattning: Fler förskoleplatser behöver tillskapas i centrala Vänersborg för att kunna ta emot den befolkningsökning som prognostiseras. Fram till år 2029 kan 85 förskoleplatser rymmas i Holmängenskolan, enligt en förstudie beslutad av barn- och utbildningsnämnden (BUTN 2020/147, 2021-10-18, §66).

3.2.2 Förskolor Dalsland

Maxkapacitet	Antal barn 2021	Antal barn 2032	Saknade platser 2029
212	242	427	215*

Tabellen ovan visar att det råder en obalans mellan efterfrågan på förskolelokaler och utbudet i Dalslandsområdet idag. Förskolelokalerna har en maxkapacitet på 212 barn men 242 barn var inskrivna i verksamheterna i maj 2021. Anledningen till att verksamheterna kan ha fler barn än vad lokalerna klarar är att de har flertalet lokaler som kan betraktas som tillfälliga. Brålanda förskola har två avdelningar i inhyrda moduler och Frändefors förskola har en avdelning i Missionskyrkan. I Dalboskolans lokaler finns ytterligare en tillfällig förskoleavdelning som har öppnat vid behov, men som inte har varit igång hittills under 2021. Den öppnas dock igen i blrjan av år 2022

Obalansen mellan utbud och efterfrågan på förskolelokaler förväntas öka ytterligare då antalet 1–5 åringar, framförallt i Brålanda, kommer att öka enligt prognosen. *Enligt tabellen ovan ser det ut som att det kommer att fattas 215 förskoleplatser år 2032 i Dalslandsområdet. Detta hade stämt om alla hade valt att gå i sitt närområde. I Dalsland är det många som går på förskolor i andra områden. I t.ex. området Frändefors och Rösebo har 30 % en placering i Blåsut/Öxnered och enbart cirka 50 % har en placering på en förskola i Frändefors (fördjupad utredning Dalsland: Nuntorp, dnr: 2015/54.) I enlighet med detta bör inte alla platser för Dalslandsområdet tillskapas i Dalsland. Barn- och utbildningsförvaltningen har arbetat med en förstudie om tillskapande av förskoleplatser i Dalsland. Av förstudien framgår att det behöver tillskapas 72 permanenta platser (cirka 4 avdelningar) i Brålanda. Genom att de tillfälliga modulerna då tas bort blir det *netto 36 nya platser* i Brålanda. I Frändefors behöver det tillskapas 22 permanenta platser (1 avdelning), netto ger detta *9 nya platser* i Frändefors. Barn- och utbildningsnämnden har föreslagit samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering för utbyggnad av förskoleplatserna (BUTN 2020/147, BUN 2021-01-18, §7). Lokalplanering har ännu inte startats.

De tre förskolor som finns i området är alla ganska väl anpassade för verksamheten. Vissa förändringar skulle dock behöva göras för att lokalerna fullt ut ska vara ändamålsenliga. Ett arbete med verksamhetsanpassningar pågår på Brålanda förskola under 2021 och på Skerruds förskola färdigställdes underhållsarbetet i januari 2021. Alla tre förskolor i Dalslandsområdet ligger lägre eller betydligt lägre i lokalkostnad per barn än genomsnittet i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning: För att möta behovet i Dalslandsområdet behöver fler förskoleplatser tillskapas och befintliga lokaler verksamhetsanpassas. Barn- och utbildningsnämnden har beslutat om en förstudie om tillskapande av förskoleplatser i Brålanda och Frändefors och lämnat över uppdraget till samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering.

3.2.3 Förskolor Öxnered/Blåsut/Väne-Ryr

Maxkapacitet	Antal barn 2021	Antal barn 2032	Saknade platser 2032
327	325	335	8

I tabellen ovan kan utläsas att området är nära att nyttja sin maxkapacitet på lokaler. Det skiljer dock mellan enheterna i området. Öxnered förskola har en lokalkapacitet för 92 barn men har 120 barn inskrivna, detta möjliggörs genom förskolans två moduler. Även i Väne-Ryr finns en modul. De andra förskolorna i området ligger under sin teoretiska maxkapacitet.

Av tabellen ovan framgår att det fattas 8 platser till år 2032 samtidigt kan man utläsa i bilaga 2 att antalet 1–5 åringar kommer att öka med 65 barn fram till år 2032 (ökningen prognostiseras framförallt i Öxnered men även i Blåsut). Anledningen till att det endast skiljer 10 barn mellan antal barn 2021 och antal barn 2032 är att det år 2021 är drygt 60 barn från andra kommundelar (exempelvis Frändefors, Rösebo och Skerrud) som har en placering på förskolorna i området Öxnered/Blåsut/Väne-Ryr. Medan antal barn 2032 visar antal barn *boende i området* enligt befolkningsprognos. En förstudie behöver genomföras för att titta närmare på behovet av förskoleplatser i området då antalet barn förväntas öka med 65 barn. Om- och tillbyggnationen av Öxnered skola skapar möjlighet till cirka 50 platser som kan användas för förskola (fyra klassrum med tillhörande utrymmen), under förutsättning att Blåsut skola är en en-parallellig F-6 grundskola. Som nämns ovan i avsnittet om Dalsland är det också många från Frändefors som väljer barnomsorg i Öxnered/Blåsut vilket behöver tas i beaktande i en förstudie.

Blåsuts förskola anses vara mycket väl anpassad för verksamheten. På Öxnered förskola är lokalerna ganska ändamålsenliga, men vissa verksamhetsanpassningar behöver genomföras. Vid Dalaborgs förskola behöver vissa anpassningar göras, men framförallt är förskolan i behov av underhåll. När det gäller Väne-Ryr förskola är grundskolehuset inte väl anpassat för förskoleverksamhet och därför krävs verksamhetsanpassningar. Däremot är den tillfälliga modulen ändamålsenlig för förskoleverksamhet.

Dalaborgs förskola och Väne-Ryr förskola har högre lokalkostnad per barn än genomsnittet i Vänersborgs kommun medan Öxnered förskola och Blåsut förskola ligger under genomsnittet. Kostnaden för Dalaborgs förskola är den som sticker ut mest då den kostar cirka 5 000 kronor mer per barn än genomsnittet i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning: En förstudie behöver genomföras för att titta närmare på behovet av förskoleplatser i området då antalet barn förväntas öka med 65 fram till år 2032. Samtidigt är det idag drygt 60 barn från Dalslandsområdet som har en placering i området, vilket behöver tas med i beräkningarna i förstudien. Vissa verksamhetsanpassningar behöver göras på Dalaborgs förskola, Väne-Ryrs förskola och Öxnered förskola.

3.2.4 Förskolor Onsjö

Maxkapacitet	Antal barn 2021	Antal barn 2032	Saknade platser 2032
166	175	209	43

Onsjö har enligt tabellen ovan fler barn än vad de ursprungliga lokalerna klarar. Detta beror på att Skördegatan har avdelningar i moduler och att Åkaregatans ventilationssystem är underdimensionerat för antalet barn som går där idag.

I bilaga 2 kan vi se att för Onsjö prognostiseras antalet barn i åldern 1–5 år att öka med 19 barn fram till år 2032. I tabellen ovan ser vi att det år 2032 kommer att saknas 43 platser, detta är räknat på att samtliga barn boende på Onsjö vill ha en plats på en kommunal förskola på Onsjö, så ser inte verkligheten ut. Barn- och utbildningsförvaltningen har arbetat med en förstudie om tillskapande av förskoleplatser på Onsjö. Av den framgår att 30 förskoleplatser behöver tillskapas genom att bygga ut

Skördegatans förskola. Genom att bygga ut Skördegatans förskola kan modulen på Skördegatans förskola avvecklas. Modulen har tillfälligt bygglov fram till år 2025 och har då stått i 15 år vilket är maxtiden för tillfälligt bygglov. Barn- och utbildningsnämnden har beslutat i enlighet med förstudien och lämnat över till samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering (BUTN 2020/147, 2021-10-18, §66).

Ändamålsenligheten på både Åkaregatans och Ponnygatans förskolor behöver förbättras inom vissa områden. Alla tre förskolor på Onsjö är i stort behov av underhåll och för Åkaregatans förskola inkluderar det även ventilationen.

Ponnygatans och Skördegatans lokalkostnader per barn är ungefär i linje med genomsnittet i Vänersborgs kommun medan Åkaregatans lokalkostnad per barn ligger under genomsnittet.

Sammanfattning: Förskoleplatser behöver tillskapas på Onsjö i enlighet med barn- och utbildningsnämndens beslutade förstudie, detta inkluderar att ersätta modulen på Skördegatans förskola. Uppdraget att starta lokalplanering är överlämnat till samhällsbyggnadsnämnden. Åkaregatans ventilationssystem behöver anpassas efter barnantalet och Åkaregatans och Ponnygatans ändamålsenlighet förbättras.

3.2.5 Förskolor Vargön

Maxkapacitet	Antal barn 2021	Antal barn 2032	Saknade platser 2032
304	289	402	98*

Förskolelokalerna i Vargön är totalt sett dimensionerade efter det antal barn som går där. Dock är ventilationen underdimensionerad på Granås förskola. På Granås förskola går 23 fler barn än vad ventilationen är dimensionerad för. Denna brist i ventilationen får konsekvenser både när det gäller barnens och pedagogernas arbetsmiljö, således måste ventilationen anpassas efter barnantalet på Granås förskola. Ändamålsenligheten på Granås förskola måste också förbättras avsevärt, det saknas utrymme både för barn och personal. Vissa verksamhetsanpassningar behöver göras på Näckrosvägens och Lindvägens förskola. På Björkvägens förskola och Hallebergs förskola betraktas lokalerna som ändamålsenliga. Ytskiktsrenovering planeras för Hallebergs förskola med start under år 2022, enligt ny information från samhällsbyggnadsförvaltningen kan den bli mer omfattande än planerat.

*Att döma av tabellen kommer det att fattas 98 platser år 2032. Detta stämmer inte då antalet barn i området som beräknas efterfråga barnomsorg enbart beräknas öka med 44 (se bilaga 2) fram till år 2032. Den stora skillnaden mellan antalet barn 2021 och 2032 beror till stor del på att andra alternativ (friförskola och pedagogisk omsorg) än de kommunala förskolorna i Vargön väljs i dagsläget. Beredskap bör finnas för att utöka med 44 platser på grund av befolkningsökningen som främst prognostiseras för Granås och Hallberg.

Granås, Halleberg och Lindvägens förskolor ligger under genomsnittet i lokalkostnad per barn medan Näckrosvägens förskola och Björkvägens förskola ligger på genomsnittet i lokalkostnad per barn.

Sammanfattning: I Vargön finns det ett behov av att ha beredskap för ytterligare cirka 45 förskoleplatser, en förstudie bör genomföras för att utreda behovet. Ventilationen

måste anpassas efter barnantalet på Granås förskola. Ändamålsenligheten på Granås förskola måste också förbättras avsevärt och vissa verksamhetsanpassningar behöver göras på Näckrosvägens förskola.

3.2.6 Förskola Mulltorp

Maxkapacitet	Antal barn 2021	Antal barn 2032	Saknade platser 2032
40	37	29	0

Ny förskola stod klar på Mulltorp under våren 2019. Den nya förskolan är byggd för två avdelningar och totalt dimensionerad för 40 barn. Lokalerna är lämpligt dimensionerade i dagsläget och verksamheten upplever att lokalerna är mycket ändamålsenliga. Enligt befolkningsprognosen i bilaga 2 kommer antalet barn i åldern 1–5 år i Mulltorp att öka men antalet förskoleplatser prognostiseras att räcka även fram till år 2032.

Lokalkostnaden för Mulltorp förskola ligger drygt 5 000 kronor över genomsnittet för lokalkostnad per barn i Vänersborgs kommun vilket beror på att lokalerna är nyrenoverade.

Sammanfattning: Inga åtgärder behövs för Mulltorps förskola.

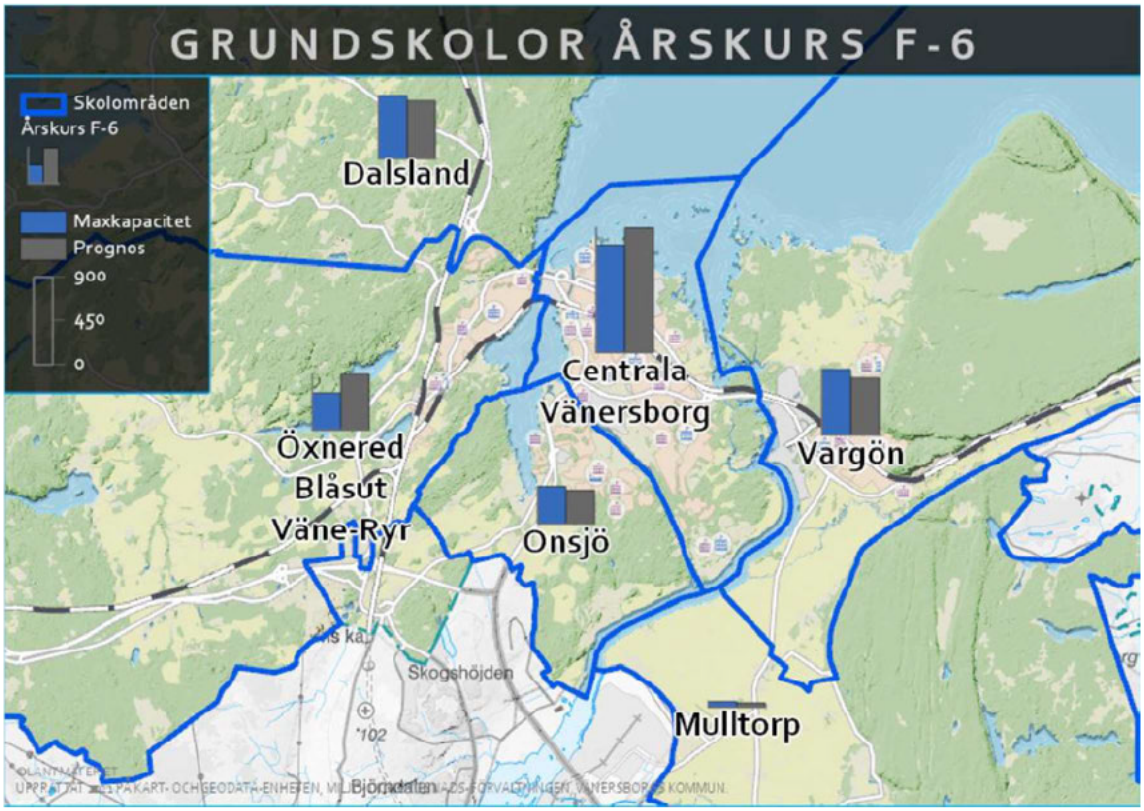
3.3 Förskoleklass till årskurs 6

Analysen nedan utgår ifrån den tabell som återfinns för varje område. I denna tabell redovisas maxkapacitet, antal elever 2021, antal elever 2032 och saknade platser 2032.

Maxkapacitet redovisar det antal elever som grundskolorna i området har kapacitet att ta emot om permanenta lokaler utnyttjas maximalt. Denna beräkning bygger på den maxkapacitet som redovisas i bilaga 1 och är en teoretisk beräkning. För årskurs F till 6 blir den också missvisande. Anledningen till detta är att den kapacitet som mäts enbart avser klassrum. Beräkningen bygger på att varje klass ska ha ett eget klassrum i dessa årskurser. Den tar dock inte hänsyn till att mindre grupper ibland behövs. Den tar heller inte hänsyn till att utrymme behövs för fritidshemmen.

Idag bedrivs fritidshem på grundskolorna och verksamheten behöver egna utrymmen. På nästan samtliga grundskolor måste idag klassrum och om det finns tillgängligt, andra utrymmen nyttjas så som källare, skyddsrum etc. I praktiken är antalet platser på de grundskolorna alltså färre. Anledningen till att fritidshemmen inte har beaktats är att förutsättningarna ser så olika ut på grundskolorna. Det är därmed mycket komplicerat att uttala sig om hur mycket utrymme som behövs för verksamheten.

Antal elever 2021 redovisar antalet elever på grundskolorna i området 15 september 2021. Antal elever 2032 redovisar det antal elever som beräknas gå på grundskolan 2032 (mer om dessa beräkningar återfinns i bilaga 2). Saknade platser år 2032 är differensen mellan antalet barn 2032 och maxkapaciteten. I dessa beräkningar har nuvarande enskilda alternativ tagits i beaktande, ökningen av befolkningen behöver kommunen ha beredskap för att kunna ta emot.



Bilden visar områdesvis: blå stapel är grundskolornas maxkapacitet hösten 2021 och grå stapel är prognostiserat antal elever på grundskolorna år 2032.

3.3.1 Grundskolor årskurs F-6, Centrala Vänersborg

Maxkapacitet lokaler	Antal elever 2021	Antal elever 2032	Saknade platser 2032
1111	1154	1281	170

På Mariedalskolan och Norra skolan har maxkapaciteten för vad lokalerna klarar överstigits. Detta visar sig genom antalet tillfälliga lokaler. På Norra skolan finns moduler i två våningar á 586 kvm. På Norra skolan har de enligt tabellen i bilaga 1 tillräckligt med klassrum för antalet klasser. Med det i åtanke kan en modul på 586 kvm låta mycket. Förklaringen finns dock i att grundskolan är dåligt anpassad för verksamheten och modern pedagogik. Modulerna behövs även då Norra skolans huvudbyggnad har en omfattande fuktproblematik, och har under några år inte kunnat ta in fler än en förskoleklass per läsår. På Mariedalskolan har man 23 klasser och 15 klassrum plus fem klassrum i lokalerna i f.d. Habiliteringen i anslutning till Mariedalskolan som hyrs av den externa fastighetsägaren Hemsö. Mariedalskolan är i behov av en ny idrottssal eftersom den befintliga idrottssalen är för liten i förhållande till antal elever på Mariedalskolan. Mariedalskolan saknar helt hem- och konsumentkunskapssal. Tärnanskolan har tidigare haft verksamhet i moduler i två våningar men använder nu lokaler i Gamla Silvertärnan vilket innebär att de kan ta emot 21 klasser. Modulerna på Tärnanskolan används som evakueringslokal för klasser på Mariedalskolan när underhållsarbete genomförs i en del av Mariedalskolan.

Lokalerna på Norra skolan inte är anpassade för verksamheten vilket framgår av den enkät som gått ut till verksamheten. Det saknas bland annat grupprum, ämnessalar (sal för hem- och konsumentkunskap och NO/teknik). Matsalen och ämnessalar (textilslöjdsal och musiksal) är underdimensionerade och det finns inte tillräckligt med samtals- och konferensrum eller utrymme i personalrum. Lokalerna på Mariedalskolan uppfattas inte heller som ändamålsenliga av brukarna. Flera av klassrummen är för små och ljudmiljön är inte tillfredsställande. Därutöver saknas ämnessalar (idrott och hälsa, musik, hem- och konsumentkunskap) och grupprum för eleverna. Matsalen på Mariedalskolan är inte dimensionerad för antalet elever. I delar av Mariedalskolan pågår underhållsarbete 2021-2022 och i samband med det genomförs flera verksamhetsanpassningar för att öka ändamålsenligheten.

Även på Norra skolan är lokalerna mycket dåligt anpassade för dagens krav på grundskola, vilket är något som påverkar både elevers lärmiljö och pedagogers arbetsmiljö. På Tärnan upplevs lokalerna vara ganska ändamålsenliga men det finns inte tillräckligt med grupprum eller samtals- och konferensrum och det finns behov av tillgång till idrottshall. På Tärnan finns även ett problem att allmän cykelväg går mitt genom skolgården, och på vissa håll fattas staketavgränsningar.

I Mål- och resursplan 2020–2022 antagen 2019-06-19 beviljade kommunfullmäktige samhällsbyggnadsnämnden totalt 260 mkr för byggnation av en ny grundskola på Holmängen inklusive idrottshall och kök. Projekteringen för den nya grundskolan skulle starta under 2020, men på grund av överklagad upphandling har projekteringen inte kunnat påbörjas förrän sen vår 2021. Den nya grundskolan beräknades enligt den uppdaterade tidplanen att vara i bruk till höstterminen 2024. Holmängenskolan ska dimensioneras för 525 elever. Det kommer även kunna vara förskola i Holmägenskolan, totalt 88 förskolebarn. Med förskola i skolan finns det plats för totalt 400 grundskoleelever fördelat på 16 klasser. Detta kommer att täcka upp för elevökningen som prognostiseras i centrum.

Lokalkostnaden per elev för Tärnan och Norra skolan ligger nästan 4 000 kronor över den genomsnittliga kostnaden för grundskolelokaler per elev i Vänersborgs kommun, medan Mariedalskolan ligger något under genomsnittet.

Elevhälsolokalerna för skolsköterskan motsvarar verksamhetens behov mycket väl både på Mariedalskolan och Tärnanskolan. På Mariedalskolan pågår hösten 2021 ett arbete med att flytta och verksamhetsanpassa skolsköterskelokalen i de externa inhyrda lokalerna i fd. Habiliteringen. Detta för att bättre kunna möta det stora antalet elever på Mariedalskolan. På Norra skolan är skolsköterskerummet för litet med undermålig ventilation och avsaknad av väntrum.

På både Tärnan och Mariedalskolan finns lokal för kurator och enskilda elevsamtal som är mycket väl anpassade för verksamhetens behov, dock är rummet på Mariedalskolan lyhört utifrån sekretesshänseende. I de externt inhyrda lokalerna i fd. Habiliteringen saknas utrymme för kurator liksom på Norra skolan där utrymme istället används i källarlokal som är lyhört utifrån sekretesshänseende. På samtliga skolor saknas/finns det begränsningar i lokaler att använda för grupper.

Både på Norra skolan och Mariedalskolan saknas lokal för logoped att vara i och som är ändamålsenlig sett till avskildhet och ljudisolering. På Tärnanskolan finns däremot lokal för ändamålet som ganska väl lever upp till verksamhetens behov. För elevhälsans

psykologiska insatser finns tillräckligt med utrymme på Norra skola och Tärnanskolan, medan det på Mariedalskolan inte finns tillräckligt med utrymme.

I den nya Holmängenskolan planeras för tillräckliga och ändamålsenliga elevhälsolokaler.

Sammanfattning: Förutsatt att den nya grundskolan på Holmängen projekteras och byggs för att stå färdig 2024 behöver inga ytterligare elevplatser tillskapas i centrala Vänersborg för grundskolor årskurs F-6. Mariedalskolans ändamålsenlighet behöver förbättras och på Tärnan behöver vissa anpassningar göras för att lokalerna ska bli ändamålsenliga.

3.3.2 Grundskolor årskurs F-6, Dalsland

Maxkapacitet lokaler	Antal elever 2021	Antal elever 2032	Saknade platser 2032
658	505	598	0

Enligt bilaga 1 saknas inga elevplatser för årskurs F-6 i Dalslandsområdet och enligt bilaga 2 kommer det heller inte att saknas elevplatser år 2032. Trots detta har Brålanda skola en modul á 586 kvm. Förklaringen till detta går att finna i den utredning som genomfördes angående Brålanda skola under 2018.

Barn- och utbildningsförvaltningen genomförde under 2018 en utredning kring en eventuell utökning av platser i Brålanda. Utredningen kom fram till att det finns behov av att bygga ut Brålanda skola på grund av den bristande ändamålsenligheten av lokalerna. Grundskolan ser idag ut att ha klassrum för att täcka upp behovet av klasser då det finns 10 klassrum och går 8 klasser på Brålanda skola. Detta är missvisande för hur det ser ut då ett av klassrummen används som arbetsrum för lärare på grund av förelägganden från Arbetsmiljöverket. Även fritidshemmet tar klassrum i anspråk eftersom de inte har egna lokaler. Behov av att dela upp undervisning i mindre grupper förklarar också varför utrymme behövs. Årskurs 2 och 4 samt fritidshem har sin verksamhet i modulerna. Det saknas ämnesalar för undervisning i hem- och konsumentkunskap, slöjd samt NO/teknik. Grundskolans moduler kommer att behöva ersättas över tid. Att stora förändringar måste göras på Brålanda skola för att få den ändamålsenlig framkommer också i den enkät som riktades till verksamheten. I enkäten framkommer även att det fattas grupprum och likaså samtals- och konferensrum.

På Frändeskolan behöver man under höstterminen 2021 använda lokaler i Dalboskolan på grund av att elevantalet varierar mellan olika årskurser. Lokalerna på Frändeskolan upplevs inte vara ändamålsenliga för modern undervisning. Det saknas till exempel grupprum och samtalsrum för personal. Frändeskolan har problem med både ljud, ljus, värme och ventilation vilket är något som behöver åtgärdas. Inte heller Skerruds skola har ändamålsenliga lokaler då det saknas grupprum och ämnessalar för exempelvis musik. Det finns inga samtals- och konferensrum och det fattas tillräckligt med utrymme i personalrum och samt lärararbetsplatser på Skerruds skola. Den elevökning som prognostiseras för Skerruds skola behöver analyseras och beaktas i samband med en eventuell utbyggnad av Brålanda skola. På Rösebo skola är lokalerna mycket ändamålsenliga.

Brålanda skola och Frändeskolan ligger på jämförbar nivå med den genomsnittliga lokalkostnaden per elev i Vänersborgs kommun. Skerruds skola har en högre lokalkostnad per elev än genomsnittet i Vänersborgs kommun. Rösebo skola kostar nästan 10 000 kr mer om året per elev i lokalkostnad än genomsnittet i Vänersborg.

På Brålanda skola motsvarar skolsköterskelokalen verksamhetens behov ganska väl. Vad som dock påverkar sekretessen är att väntrummet fungerar som arbetsplats och att elever då behöver passera en annan elevhälsokategori för att uppsöka skolsköterskan. På Frändeskolan är skolsköterskemottagningen i dagsläget undermålig då lokalen saknar vatten och sekretess inte går att hålla på grund av tunn dörr. Ett arbete pågår för att åtgärda dörren, lokalen upplevs dock fortsatt som liten och väntrum saknas. Även på Skerruds skola pågår ett arbete för att dra in vatten till skolsköterskemottagningen, även här kommer väntrum fortsättningsvis att fattas. För Rösebo skola finns inte behov av egen skolsköterskemottagning.

Varken på Brålanda skola, Frändeskolan eller Skerruds skola finns tillräckligt med utrymme för kuratorer och det motsvarar således inte behoven hos verksamheten eller eleverna. Detta innebär en svårighet att vara tillgänglig för eleverna när kuratorerna tvingas flytta runt. För Frändeskolan innebär detta att planerade elevsamtal bokas in på Dalboskolan och på Skerrud används slöjdsalen för elevsamtal. På Skerrud saknas även lämplig lokal för gruppverksamhet. På Rösebo skola finns rum för kurator att tillgå vid behov.

På Brålanda skola finns inte tillräckligt med utrymme för logopediska insatser, likadan är situationen på Skerrud och Rösebo. På Frändeskolan upplevs lokalerna för logopediska insatser som tillräckliga, rum delas framöver med hela elevhälsoteamet och passar då bra för möten men är inte lika lämpligt för elevmöten.

För elevhälsans psykologiska insatser finns inte tillräckligt med utrymme på Brålanda skola, det finns inga enskilda rum för elevsamtal. Inte heller på Skerruds skola finns tillräckligt med utrymme. För Rösebo skola och Frändeskolan är dock upplevelsen att det finns tillräckligt med utrymme.

Sammanfattning: För Dalslandsområdet behöver lokalkapaciteten utökas på Brålanda skola i enlighet med utredning angående grundskolan. Den elevökning som prognostiseras för Skerruds skola behöver analyseras och beaktas i samband med en eventuell utbyggnad av Brålanda skola. Ändamålsenligheten på Brålanda skola behöver förbättras avsevärt och även på Frändeskolan och Skerruds skola behöver en del anpassningar göras.

3.3.3 Grundskola årskurs F-6, Onsjö

Maxkapacitet lokaler	Antal elever 2021	Antal elever 2032	Saknade platser 2032
388	327	349	0

Onsjöskolan ser i tabellen ovan ut att ha tillräckligt med utrymme för 2021 års elevantal men har ändå två moduler placerade i anslutning till grundskolan med fyra klassrum. Anledningen till det är att flera av klassrummen används till fritidshemmet på grund av

att de inte har några egna lokaler. Förskoleklass och årskurs 1 har sin undervisning i modulerna vilket är cirka 90 elever.

Elevantalet på Onsjöskolan prognostiseras att öka med cirka 20 elever fram till 2032 samtidigt kan också de tillfälliga modulerna behöva ersättas på sikt.

Lokalerna upplevs endast som delvis ändamålsenliga då det inte finns tillräckligt med grupprum, ämnessalar eller utrymme i matsalen. Dessutom saknas arbetsrum för de flesta lärare och det finns inte tillräckligt med utrymme i personalrum. Renovering pågår på Onsjöskolan och verksamhetsanpassningar kommer ske i samband med det i syfte att öka ändamålsenligheten. Utomhusmiljön på Onsjöskolan upplevs inte som ändamålsenlig då det saknas grönytor och utrustningen är undermålig. Onsjöskolans lokalkostnad per elev ligger på jämförbar nivå med genomsnittet i Vänersborgs kommun.

Utrymme för skolsköterskan finns på Onsjöskolan och kommer att motsvara behoven mycket väl efter renovering. Lokal för kurator planeras för i samband med renovering. Lokal för logoped som motsvarar behoven finns oftast inte att tillgå på Onsjöskolan, hänvisas ofta till rum som inte är ändamålsenliga med tanke på avskildhet och ljudisolering. På Onsjöskolan finns inte tillräckligt med utrymme för psykologer då det inte finns ett särskilt avsett rum. Detta innebär att de rum som används inte är anpassade för det arbete som ska utföras.

Sammanfattning: Eventuell ersättning för de tillfälliga modulerna på Onsjöskolan behöver ses över och lokalerna behöver verksamhetsanpassas.

3.3.4 Grundskolor årskurs F-6, Vargön

Maxkapacitet lokaler	Antal elever 2021	Antal elever 2032	Saknade platser 2032
686	539	591	0

Grundskolorna i Vargön ser idag ut att ha platser över trots att det står moduler på båda grundskolorna. Dock betyder detta inte att det finns outnyttjad yta kvar på grundskolorna. På Rånnums skola finns det enligt bilaga 1 ett klassrum för varje klass. Men klassrum används även till fritidshemmet på grund av att de inte har några egna lokaler vilket skapat behov av ytterligare klassrum och därför har en årskurs sin verksamhet i modulen. På Granåsskolan går det 15 klasser och det finns 15 klassrum och separata utrymmen för fritidshem i moduler då det inte finns plats i skolans huvudbyggnad.

I bilaga 2 kan vi för Vargön utläsa att det prognostiserade elevantalet kommer att öka med 52 elever fram till år 2032, ökningen sker successivt från år 2024 och framförallt i området Granås. Dessa elever behöver beredas plats och ersättning för modulerna på båda grundskolorna behöver ses över.

På både Granås och Rånnum behöver vissa anpassningar göras för att lokalerna ska vara ändamålsenliga. På Rånnums skola saknas grupprum, samtalsrum och ämnessalar (NO, hem- och konsumentkunskap och bild). På både Granås och Rånnum är matsalen

underdimensionerad. På Granås behöver utemiljön förbättras och det saknas grupprum och samtalsrum.

Granåsskolan ligger cirka 2 000 kronor under genomsnittet för lokalkostnad per elev i Vänersborgs kommun medan Rånnum skola ligger cirka 2 000 kronor över genomsnittet.

På både Granåsskolan och Rånnums skola finns skolsköterskemottagningar som ganska väl motsvarar verksamhetens behov, däremot saknas väntrum. På Granåsskolan saknas utrymme för kurator vilket innebär låg tillgänglighet och synlighet för eleverna. På Rånnums skola finns utrymme för kuratorer som dock är lyhört utifrån sekretesshänseende. På båda skolorna saknas lämplig lokal att använda för grupper och lokal för logopediska insatser. Även tillräckligt med utrymme för psykologiska insatser fattas på både Rånnum och Granås, vilket innebär att de lokaler som används inte är ändamålsenliga och att arbetstid behöver läggas på att hitta ett rum att arbeta i.

Sammanfattning: När det gäller grundskolorna i Vargön behöver plats beredas för ytterligare cirka 50 elever och eventuell ersättning för modulerna på båda grundskolorna behöver ses över. Verksamhetsanpassningar behöver göras i samband med detta.

3.3.5 Grundskola årskurs F-6, Mulltorp

Maxkapacitet lokaler	Antal elever 2021	Antal elever 2032	Saknade platser 2032
60	56	44	0

Mulltorps skola har nyligen renoverats och i bilaga 1 ser vi att antal klasser är lika många som antalet klassrum, och i tabellen ovan ser vi att maxkapaciteten inte är överskriden. Antalet elever fram till år 2032 kommer enligt prognosen att sjunka och inga nya platser behöver tillskapas. Mulltorps skola ligger cirka 3 000 kronor över genomsnittskostnaden per elev i Vänersborgs kommun vilket beror på ombyggnation och renovering av grundskolan.

Lokalerna på Mulltorp skola upplevs inte som ändamålsenliga på grund av att grundskolan inte är anpassad till dagens undervisning. Det finns inte tillräckligt med grupprum eller ämnessalar, eleverna åker buss för att ha slöjd och idrott och hälsa. Elever i årskurs 6 åker även buss för att ha hem- och konsumentkunskap samt språkval. Det finns inte heller tillräckliga utrymmen för fritidshemmet eller i matsalen då den delas med förskolan. Även för personalen saknas tillräckligt med samtals- och konferensrum, lärararbetsplatser och tillräckligt med utrymme i personalrum. Skolgården uppfyller dock verksamhetens behov.

Lokalerna för skolsköterskan är tillräckliga och motsvarar behoven ganska väl på Mulltorps skola. Det finns dock inte tillräckligt med utrymme för kuratorer, psykologer eller logopediska insatser då det samnyttjas med flera andra professioner vilket gör att tillgängligheten för eleverna minskar och det påverkar även möjligheten till enskilda samtal.

Sammanfattning: Inga nya grundskoleplatser behöver tillskapas i Mulltorp.

3.3.6 Grundskolor årskurs F-6, Öxnered/Blåsut

Maxkapacitet lokaler	Antal elever 2021	Antal elever 2032	Saknade platser 2032
380	463	570	190

Av tabellen ovan kan vi se att maxkapaciteten för området har överskridits. Denna situation har lösts genom moduler på både Blåsut skola och Öxnered skola.

Renovering och utbyggnad av Öxnered skola påbörjades under 2019 utifrån beslut i barn- och utbildningsnämnden 2016-06-20, §72, och i kommunfullmäktige angående investeringsbudget 2016-06-22. Grundskolan beräknades vara klar till sommaren år 2022, men inflyttning kommer antagligen att ske redan i april år 2022. Då beräknas skolan rymma cirka 525 elever varav cirka 50 platser kan användas för förskola (4 klassrum med tillhörande utrymme), detta förutsätter att Blåsut skola är en en-parallellig F-6 grundskola. Utbyggnaden beräknas täcka behovet av elevplatser i området Öxnered/Blåsut utifrån aktuell befolkningsprognos. Grundskolorna i Öxnered och Blåsut ligger placerade så att en samorganisering kring placering av elever kan anses både möjlig och önskvärd. Det vill säga att när Öxnered skola är färdig finns möjlighet att ta emot elever som bor på Blåsut.

Upplevelsen av lokalerna på Blåsut skola är att det fattas grupprum, samtalsrum och utrymme i personalrummet. Dessutom upplevs inte ytorna på skolgården som tillräckliga. Lokalernas ändamålsenlighet på Öxnered skolan har inte utretts eftersom om- och tillbyggnation pågår.

Lokalkostnaderna per elev är lägre på både Öxnered och Blåsut skola i förhållande till genomsnittet i Vänersborgs kommun. Då utbyggnaden är klar och elevantalet normaliserats i förhållande till lokalytan kommer kostnaderna per elev att stiga för Öxnered skola.

Lokal för skolsköterskan på Öxnered skola fungerar i dagsläget mycket dåligt på grund av att det är en liten och sliten lokal som inte är tillgänglig för alla elever då den är belägen på andra våning utan hiss. Detta kommer att åtgärdas i samband med den om- och tillbyggda Öxnered skolan. På Blåsut skola motsvarar skolsköterskelokalen behoven mycket väl förutom att lokalen upplevs som liten.

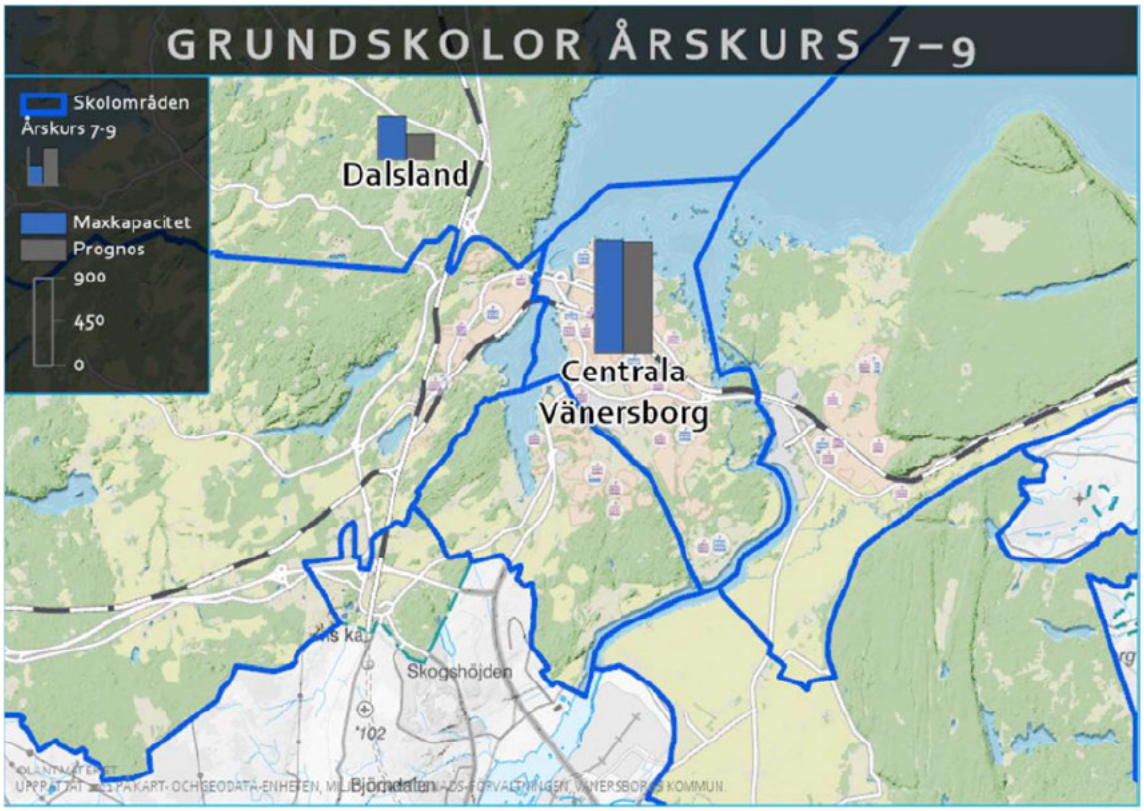
Både på Öxnered skola och Blåsut skola saknas tillräckligt utrymme för kuratorer, psykologer och logopediska insatser. Lokalerna svarar därför inte upp till behoven hos verksamheten och eleverna eftersom det påverkar tillgängligheten för eleverna. På nya Öxnered skolan planeras för ändamålsenliga elevhälsolokaler med bland annat en kuratorslokal.

Sammanfattning: Förutsatt att utbyggnaden av Öxnered skola sker enligt plan behöver inga fler elevplatser tillskapas eller verksamhetsanpassningar göras i området Öxnered/Blåsut.

3.4 Årskurs 7 till 9

Liksom för årskurs F-6 presenteras maxkapacitet för lokalerna hösten 2021, antal elever 2021, antal elever 2032 och saknade platser år 2032. Det som skiljer mot årskurs F-6 är hur maxkapaciteten beräknas. På 7–9-grundskolorna används inte hemklassrum på

samma sätt som i de lägre årskurserna. Huruvida grundskolan har tillräckligt med undervisningslokaler beror mycket på hur organiseringen ser ut kring schema etc. Med det sagt måste det finnas lokaler för att täcka upp för den undervisningstid som stipuleras i läroplanen samt lokaler anpassade för den typ av undervisning som ska utföras. Här har vi räknat med att det ska finnas ett klassrum för varje klass där alla får plats samtidigt, oavsett om det är en ämnessal eller inte.



Bilden visar områdesvis: blå stapel är grundskolornas maxkapacitet hösten 2021 och grå stapel är prognostiserat antal elever på grundskolorna år 2032.

3.4.1 Grundskolor årskurs 7–9, centrala Vänersborg

Maxkapacitet lokaler	Antal elever 2021	Antal elever 2032	Saknade platser 2032
1172	1026	1153	0

Det ligger tre 7–9-grundskolor i centrala Vänersborg; Vänerparkens skola, Silvertärnan och Torpaskolan. Av dessa är Torpaskolan relativt nybyggd. Silvertärnan stod klar efter om- och tillbyggnaden höstterminen 2020. De nya lokalerna på Silvertärnan upplevs av verksamheten som mycket ändamålsenliga. Vänerparkens skola har haft ett antal tillfälliga lokaler vilka har sagts upp nu när Silvertärnan står klar.

I tabellen ovan ser vi att det idag finns ett överskott av platser i centrala Vänersborg detta på grund av om- och tillbyggnaden av Silvertärnan, elevantalet prognostiseras att växa och således finns det plats att ta emot elevökningen. Mot slutet av prognosperioden, runt år 2029, kan det dock komma att saknas elevplatser med tanke på antalet grundsärskoleelever och elever som behöver undervisning i mindre

sammanhang, detta fångas inte upp i siffran om maxkapacitet. Således kan färre elever tas in på skolorna än vad siffran om maxkapaciteten för lokalerna medger. Barn- och utbildningsförvaltningen behöver följa utvecklingen av antalet elever i grundsärskolan och behovet av undervisning i mindre sammanhang.

Vänerparkens skola bedöms inte vara ändamålsenlig fullt ut, bland annat på grund av att lokalerna är utspridda och det saknas grupprum samt ämnessalar. Lokalerna på Torpaskolan bedöms som ganska ändamålsenliga, men det finns inte tillräckligt med grupprum eller samtals- och konferensrum. Trafiksituationen vid Torpaskolan fungerar inte på ett tillfredställande sätt.

Lokalkostnad per elev för Silvertärnan ligger över genomsnittet för Vänersborgs kommun, vilket beror på ökad hyra på grund av om- och tillbyggnaden. Kostnaden för Vänerparkens skola ligger nästan 3 000 kronor högre än genomsnittet, vilket förklaras av att det är lokaler som hyrs av en extern fastighetsägare. Torpaskolan ligger under genomsnittet i lokalkostnad per elev.

Skolsköterskemottagningarna på både Silvertärnan och Torpaskolan motsvarar verksamhetens behov mycket väl och utrymmena upplevs som tillräckliga. På Vänerparkens skolan är lokalen ganska ändamålsenlig förutom att lokalen är för liten då undersökningsbritsen inte får plats.

På Silvertärnan och Torpaskolan finns tillräckligt med utrymme för kuratorer och utrymmet motsvarar behoven mycket väl genom att det är tydligt skyltat, ligger nära skolsköterskans lokal och att det finns väntrum utanför. Även på Vänerparkens skola upplevs lokalerna som tillräckliga för enskilda elevsamtal, lokalen är dock lyhörd ur sekretesshänseende. Tillgång till lämplig lokal för större grupper är begränsat på både Torpaskolan och Vänerparkens skola.

På Torpaskolan finns dessutom tillräckligt med utrymme för mobila skolteamet genom de många små rum som finns att tillgå. På Vänerparkens skola finns inte samma utrymme vilket inte motsvarar verksamhetens och elevernas behov sett till tillgänglighet och arbetsro. Inte heller för psykologerna finns det tillräckligt med utrymme på Vänerparkens skola då det inte finns lokal för utredningarbete. På Silvertärnan och Torpaskola finns dock tillräckligt med utrymme för psykologerna och lokalerna motsvarar behoven mycket väl.

Sammanfattning: Inga nya platser behöver tillskapas i centrala Vänersborg när det gäller grundskolor årskurs 7–9 inom den närmaste framtiden, utvecklingen behöver dock följas för eventuella åtgärder till år 2029.

3.4.2 Grundskola årskurs 7–9, Dalsland

Maxkapacitet lokaler	Antal elever 2021	Antal elever 2032	Saknade platser 2032
446	192	253	0

Dalboskolan har mer lokaler än vad som behövs utifrån elevantalet. Delar av grundskolan är idag avsatt för att kunna användas för förskola för att nyttja de lokalresurser som kommunen har utifrån behov. I dagsläget är inte dessa lokaler ändamålsenliga för den typ av verksamhet som bedrivs utan är tillfälliga lokaler.

Elevantalet prognostiseras öka med 61 elever i dalslandsområdet fram till år 2032 (se bilaga 2), och det finns utrymme att ta emot hela den elevökningen.

Lokalkostnaden per elev ligger drygt 4 000 kronor under genomsnittet för Vänersborgs kommuns 7–9-grundskolor.

Skolsköterskemottagningen på Dalboskolan motsvarar verksamhetens behov mycket väl. Likaså finns tillräckligt med utrymme för kuratorer och lokalerna lever upp till verksamhetens och elevernas behov. Det finns även tillgång till lokal för gruppverksamhet. Det mobila skolteamet har tillräckligt med utrymme men ändamålsenligheten är inte fullgod sett till tillgänglighet och arbetsro. Psykologerna har inte tillräckligt med utrymme och lokalerna motsvarar inte verksamhetens behov då det inte finns lokal till utredningsarbete.

Sammanfattning: Inga nya platser behöver tillskapas i Dalsland när det gäller grundskola årskurs 7–9.

4 Slutsats och förslag: behov av åtgärder och prioritering av lokalbehov

Utökning av lokalkapaciteten är högt prioriterat, alla barn och elever måste få plats, därefter får verksamhetsanpassningar göras. På vissa enheter behöver ventilationen dimensioneras efter antalet barn/elever som vistas där idag. Detta är något som måste åtgärdas omedelbart. Följande behov har identifierats i denna utredning:

För **förskolan** behöver fler förskoleplatser tillskapas i centrala Vänersborg för att kunna ta emot den befolkningsökning som prognostiseras. Fram till år 2029 kan 85 förskoleplatser rymmas i Holmängenskolan, enligt en förstudie beslutad av barn- och utbildningsnämnden (BUTN 2020/147, 2021-10-18, §66). Förskoleplatser behöver också tillskapas på Onsjö i enlighet med barn- och utbildningsnämndens beslutade förstudie, detta inkluderar att ersätta modulen på Skördegatans förskola. Uppdraget att starta lokalplanering är överlämnat till samhällsbyggnadsnämnden. För att möta behovet i Dalslandsområdet behöver fler förskoleplatser tillskapas och befintliga lokaler verksamhetsanpassas. Barn- och utbildningsnämnden har beslutat om en förstudie om tillskapande av förskoleplatser i Brålanda och Frändefors och lämnat över uppdraget till samhällsbyggnadsnämnden att starta lokalplanering. Därtill behöver en förstudie genomföras för att titta närmare på behovet av förskoleplatser i området Öxnered/Blåsut då antalet barn förväntas öka med 65 barn fram till år 2032. Samtidigt är det idag drygt 60 barn från Dalslandsområdet som har en placering i området, vilket behöver tas med i beräkningarna i förstudien. Vissa verksamhetsanpassningar behöver göras på Dalaborgs förskola, Väne-Ryrs förskola och Öxnered förskola. I Vargön finns det ett behov av att ha beredskap för ytterligare cirka 45 förskoleplatser, en förstudie bör genomföras för att utreda behovet. Ändamålsenligheten på Granås förskola måste förbättras avsevärt och vissa verksamhetsanpassningar behöver göras på Näckrosvägens förskola. Ytskiktsrenovering planeras för Hallebergs förskola med start under år 2022, enligt ny information från samhällsbyggnadsförvaltningen kan den bli mer omfattande än planerat.

För grundskolan **årskurs F-6** kommer den nya grundskolan på Holmängen och om- och tillbyggnaden av Öxnered skola att tillskapa platser i områdena centrala Vänersborg och Öxnered/Blåsut. Detta innebär även att moduler kan tas bort på Tärnan, Norra skolan och Öxnered skola. Vänersborgs största grundskola, Mariedalskolan behöver

verksamhetsanpassas med specialsalar, särskilt idrottshall, som är dimensionerade för grundskolans storlek. På Onsjö prognostiseras elevantalet att öka med cirka 20 elever fram till år 2032. Eventuell ersättning för de tillfälliga modulerna på Onsjöskolan behöver ses över och lokalerna behöver verksamhetsanpassas. I Vargön behöver plats beredas för ytterligare 50 elever fram till år 2032 och eventuell ersättning för modulerna på Granåsskolan och Rånnums skola behöver ses över. För Dalslandsområdet behöver lokalkapaciteten utökas på Brålanda skola i enlighet med utredning angående Brålanda skola. Den elevökning som prognostiseras för Skerruds skola behöver analyseras och beaktas i samband med en eventuell utbyggnad av Brålanda skola.

När det gäller grundskolan **årskurs 7–9** i centrala Vänersborg har om- och tillbyggnaden av Silvertärnan inneburit en utökning av antalet platser. Inga nya platser behöver tillskapas i centrala Vänersborg när det gäller grundskolor årskurs 7–9 inom den närmaste framtiden. Barn- och utbildningsförvaltningen behöver dock följa utvecklingen när det gäller antalet elever i grundsärskolan och behov av undervisning i mindre sammanhang för eventuella åtgärder i slutet av prognosperioden.

Denna plan inkluderar ett nuläge för **elevhälsolokaler** i grundskolan. Ur ett elevhälsoperspektiv är det centralt att lokalerna för elevhälsan är tillgängliga, lätta att nå för alla elever och tydligt skyltade med information om arbetstider och mottagningstider. Lokalerna behöver vara utformade med ljudisolerade dörrar så att samtal som förs i lokalen inte hörs utanför. Precis som för övriga utrymmen på grundskolorna såsom grupprum, utrymme för fritidshemmet och möteslokaler är även utrymmena för elevhälsan begränsade och många gånger upplevs lokalerna som för få i förhållande till de behov som finns. Vid ny- och ombyggnationer behöver ett elevhälsoperspektiv finns med eftersom det är en viktig del av det systematiska kvalitetsarbetet för att stärka elevernas kunskapsinhämtning och hälsa.

Denna plan ska utgöra underlag till det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget. För att underlätta en kommungemensam prioritering och framtida beslut om fastighetsinvesteringar följer i tabellen nedan en **prioritering** av barn- och utbildningsnämndens lokalbehov. Behoven prioriteras efter en modell framtagen av kommunstyrelseförvaltningen och bygger på *relevans* och *brådska*. Varje lokalbehov översätts till ett projekt och detta ska prioriteras efter hur projektet bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål (relevans) och på en bedömning av konsekvenser om projektet inte genomförs på utsatt tid (brådska). Relevans och brådska bildar graden av angelägenhet för kommunen där poängen varierar mellan 1-16 där 1 är minst angeläget och 16 är mest angeläget för kommunen. Läs mer i bilaga 3 om hur bedömningen för varje projekt har gjorts.

Prio	Lokalbehov	Åtgärd	22	23	24	25	26	27-32	Preliminär invest. mnkr	Status
Pågående	Grundskoleplatser	Utbyggnad Öxnered skola	40,8						220	Byggnation pågår.
Pågående	Grundskole- och förskoleplatser	Nybyggnation Holmängenskolan	85	85	66				260	Projektering pågår

1	Förskoleplatser	Förskoleplatser centrala Vänersborg (*ingår i Holmängenskolan*)	X	X	X					Förstudie genomförd och beslutad av BUN
1	Förskoleplatser	Utbyggnad förskoleplatser Onsjö, Skördegatans förskola		2	6	6			14*	Förstudie genomförd och beslutad av BUN. Ärendet överlämnat till SBN för lokalplanering
1	Förskoleplatser	Utbyggnad förskoleplatser Brålanda		1	21	25			47	Förstudie genomförd och beslutad av BUN. Ärendet överlämnat till SBN för lokalplanering
1	Förskoleplatser	Utbyggnad förskoleplatser Vargön			X	X				*Förstudie behöver genomföras*
2	Utökning specialsalar	Nybyggnation av Idrottshall Mariedalskolan			X	X				*Förstudie behöver genomföras*
3	Grundskole platser	Utökning elevplatser, Brålanda skola F-6			1	25			26	*Förstudie från 2018 behöver uppdateras*
3	Grundskole platser	Utökning elevplatser F-6, Vargön			X	X				*Förstudie behöver genomföras*
4	Förskoleplatser	Utökat antal förskoleplatser, Frändefors					6		6	Förstudie genomförd
4	Grundskole platser	Utbyggnad Onsjö skola					X			*Förstudie behöver genomföras*
4	Anpassningar	Verksamhetsanpassningar		3	3	3				*Årligt anslag*
4	Anpassningar	Förskole- och skolgårdar		3	3	3				*Årligt anslag*
		Summa	125,8	94	100	62	6			

Kommentar: De projekt som har samma prioritering presenteras i den ordning de behöver färdigställas. I tabellen redovisas lokalbehov och projekt med uppskattningar av kommande investeringsbehov vid nyinvesteringar. Efter att behoven har bedömts behöver förstudier genomföras för att avgöra vilket lösningsalternativ som är lämpligast och mest

kostnadseffektivt. I de fall förstudier redan är genomförda är det de av nämnden beslutade lösningsalternativet som presenteras. *Kostnad tillkommer för detaljplan.

5 Bilagor

Bilaga 1. Redovisning av nuläge

Bilaga 2. Prognoser barn- och elevtal 2021–2032

Bilaga 3. Prioritering av lokalbehov

6 Referenser

Bunar. (2015). *Elevsammansättning, klyftor och likvärdighet i skolan*
Böhlmark, Holmlund, & Lindahl. (2015). *Skolsegregation och skolval*. Rapport 2015:5.

Fördjupad utredning Dalsland: Nuntorp, dnr: 2015/54.

Förskolespåret, (2012).

Hälso- och sjukvårdslag 2017:30

Investeringsbudget MRP 2020, bilaga 2, dnr BUTN 2018/104. Hid 2019.290. Sammanträdesprotokoll Barn- och utbildningsnämnden, Budget 2020, Mål- och resursplan 2020-2022: Fastighetsinvesteringar, § 22, 2019-02-18, dnr 2018/4.

Lokalförsörjningspolicy, antagen av Kommunfullmäktige 2020-04-15, §52.

Mål- och resursplan 2020–2022, fastställd av kommunfullmäktige 2019-06-19.

Ny skola på Holmängen (BUTN 2019/142). Beslutade på barn- och utbildningsnämnden 2020-01-20, §5.

Reviderad förskole- och grundskoleplan - Lokalförsörjningsplan 2019-2027. Sammanträdesprotokoll barn- och utbildningsnämnden 2019-02-18, § 19, BUTN 2015/54. Hid 2019.267.

Reviderad förskole- och grundskoleplan 2020-2028 (BUTN 2019/157). Antagen av barn- och utbildningsnämnden 2020-01-20 (§3).

Reviderad förskole- och grundskoleplan 2021-2029: Förstudie om tillskapande av förskoleplatser i centrala Vänersborg och på Onsjö. BUTN 2020/147, 2021-10-18, §66

Riktlinjer för lokalförsörjning, antagna av Kommunstyrelsen 2020-03-25, §56.

Skolverket. 2019. *Hälsa för lärande –lärande för hälsa*.

Skolverket. (2019). *Så här fungerar förskolan*.

Skollag (2010:800)

Sveriges officiella statistik. (2019). *Skolenheter och elever läsåret 2018/19, medelvärden för kommungrupper*. Hämtad från 2019-11-18.

Tillskapande av förskoleplatser i Dalsland. BUTN 2020/147, BUN 2021-01-18, §7

Utredning av de centrala grundskolorna i Vänersborgs kommun; -Fördjupad utredning av etapp 1 i skolutredningen. Sammanträdesprotokoll barn- och utbildningsnämnden 2016-06-20, §72.

Utredning, Norra skolan och ny skola på Holmängen, dnr BUTN 2015/49 hid. 2016.1373

Västra Götalandsregionen. (2016) *Att motverka skolmisslyckanden*. Rapport 2016:9

”Vänersborgs kommun
– attraktiv och hållbar
i alla delar, hela livet”

§ 85

Samhällsbyggnadsnämndens behovsinventering för 2023- 2032

SBN 2020/301

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden överlämnar ” samhällsbyggnadsförvaltningens behovsinventering 2023-2032” till kommunstyrelsen som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag för åren 2023-2032.

Sammanfattning av ärendet

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och revideras samt beslutas årligen.

I ” Samhällsbyggnadsförvaltningens behovsinventering 2023-2032” konstateras att samhällsbyggnadsförvaltningen inte har några lokalbehov som behöver lyftas i kommunens lokalförsörjningsunderlag. De förändringar som är aktuella beräknas kunna hanteras inom kommunens befintliga lokalbestånd utan verksamhetsanpassningar.

Samhällsbyggnadsförvaltningens behovsinventering omfattar lokaler för en mängd olika verksamheter. Variationen i lokalerna gör att det inte går att dra några generella slutsatser utöver att vi behöver vara beredda på förändringar i lokalbeståndet med anledning av att befolkningen ökar och samhället förändras.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse samhällsbyggnadsnämndens behovsinventering för 2023-2032
- Rapport samhällsbyggnadsnämndens behovsinventering för 2023-2032
- Bilaga 1 för redovisning av nuläge - samhällsbyggnad 2021-10-28 behovsinventering
- Kommunstyrelsen beslut 2021-01-27, § 25
- Anvisningar för lokalförsörjningsunderlag, kommundirektörens ledningsgrupp, 2021-08-17

Sändlista

Kommunstyrelsen
Förvaltningschef
Verksamhetschef fastighet och service
Enhetschef fastighet och service
Ekonom

2021-11-11

Dnr: SBN2020/301

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Handläggare
Förvaltningens ledningsgrupp

Samhällsbyggnadsnämndens behovsinventering för 2023-2032

Förslag till beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden överlämnar ” samhällsbyggnadsförvaltningens behovsinventering 2023-2032” till kommunstyrelsen som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag för åren 2023-2032.

Sammanfattning av ärendet

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och revideras samt beslutas årligen.

I ” Samhällsbyggnadsförvaltningens behovsinventering 2023-2032” konstateras att samhällsbyggnadsförvaltningen inte har några lokalbehov som behöver lyftas i kommunens lokalförsörjningsunderlag. De förändringar som är aktuella beräknas kunna hanteras inom kommunens befintliga lokalbestånd utan verksamhetsanpassningar.

Samhällsbyggnadsförvaltningens behovsinventering omfattar lokaler för en mängd olika verksamheter. Variationen i lokalerna gör att det inte går att dra några generella slutsatser utöver att vi behöver vara beredda på förändringar i lokalbeståndet med anledning av att befolkningen ökar och samhället förändras.

Underlag

- Riktlinjer för lokalförsörjning, Kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56
- Kommunstyrelsen beslut 2021-01-27, § 25
- Anvisningar för lokalförsörjningsunderlag, kommundirektörens ledningsgrupp, 2021-08-17

Andreas Knutsson
Förvaltningschef

Bilagor

Rapport för behovsinventering för samhällsbyggnadsnämnden år 2023-2032

Bilaga 1 redovisning av nuläge - Behovsinventering Samhällsbyggnadsförvaltningen 2023-2032, 2021-10-28, dnr: SBN2020/301

Sändlista

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Kommunstyrelsen

Vänersborgs kommun
Samhällsbyggnadsnämnden

RAPPORT

2021-11-26

Dnr: SBN 2020/301

Handläggare
Andreas Knutsson
andreas.knutsson@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Samhällsbyggnadsförvaltningens behovsinventering 2023-2032



Sammanfattning av rapporten

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och revideras samt beslutas årligen.

Samhällsbyggnadsförvaltningens behovsinventering omfattar lokaler för en mängd olika verksamheter, från kontorslokaler till industrilokaler. Variationen i lokalerna gör att det inte går att dra några generella slutsatser utöver att vi behöver vara beredda på förändringar i lokalbeståndet.

Sammanfattningsvis kan konstateras att inga förändringar i Samhällsbyggnadsförvaltningens lokalbehov är aktuella att lyfta i kommunens lokalförsörjningsunderlag i år. De förändringar som är aktuella beräknas kunna hanteras inom kommunens befintliga lokalbestånd utan verksamhetsanpassningar

Andreas Knutsson

Förvaltningschef

Innehållsförteckning

1 UPPDRAG 4
1.1 UPPDRAGSBESKRIVNING 4
1.2 MÅL OCH SYFTE 4
1.3 BERÖRDA PARTER/AKTÖRER 4
1.4 AVGRÄNSNING 4
1.5 UNDERLAG 4
1.6 METOD 4
2 RESULTAT OCH SLUTSATSER 4
3 UTREDNING 4
4 BILAGOR 4

1 Uppdrag

1.1 Uppdragsbeskrivning

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och revideras samt beslutas årligen. Att varje nämnd ska upprätta ett underlag för lokalbehov utifrån nuvarande lokalutnyttjande och analys av framtida behov fastställs i riktlinjer för lokalförsörjning (Kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56). Behovsinventeringen fastställs av respektive nämnd. Det långsiktiga lokalförsörjningsunderlaget är ett strategiskt underlag och beslutas i kommunstyrelsen.
Mer precisisa direktiv för behovsinventeringar och lokalförsörjningsunderlag ges i Anvisningar för lokalförsörjningsunderlag 2022. Anvisningarna syftar till att beskriva vad lokalförsörjningsunderlag samt behovsinventeringar ska innehålla, hur lokalförsörjningsprocess och budgetprocess hänger ihop, hur prioriteringen av projekt går till och hur tidplanen för upprättandet ser ut. Anvisningarna är fastställda av Kommundirektörens ledningsgrupp 17 augusti 2021 (Bilaga 2).

1.2 Mål och syfte

Syftet med behovsinventeringen är att få ett samlat grepp om samhällsbyggnads-förvaltningens nuvarande och framtida behov av lokaler och om det nuvarande lokalbeståndet motsvarar behoven. Syftet med lokalförsörjningsunderlaget är att det ska utgöra ett verktyg för planering av framtida behov samt ge möjlighet att med god framförhållning kunna bedöma dels framtida investeringsbehov, dels kommunens samlade lokalkostnader.

Underlaget är även ett viktigt verktyg för att uppnå det övergripande syftet med lokalförsörjningsarbetet som är att möta verksamheternas behov av ändamålsenliga lokaler i tid samt att använda kommunens resurser på ett hållbart och effektivt sätt för att uppnå god ekonomisk hushållning. Lokalförsörjningsunderlaget ska vara knutet till den årliga processen för budget och verksamhetsplanering.

1.3 Berörda parter/aktörer

Lokalstyrgruppen utgörs av kommundirektörens ledningsgrupp. Lokalförsörjningsgruppen utgörs av förvaltningarnas lokalsamordnare, förvaltare, fastighetsekonom, budgetekonom, representant från ABVB, representant från miljö och byggnadsförvaltningen samt representant från kostenheten. Lokalutredare är sammankallande.

1.4 Avgränsning

Insamlandet av material har främst skett genom behovsinventering på respektive verksamhet samt slutlig diskussion i förvaltningens ledningsgrupp.

1.5 Underlag

- Riktlinjer för lokalförsörjning, kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56.
- Kommunstyrelsen beslut 2021-01-27, § 25
- Lokalförsörjningsunderlag 2022-2031

- Anvisningar för lokalförsörjningsunderlag, kommundirektörens ledningsgrupp, 2021-08-17.

1.6 Metod

Ledningsgruppen har tillhandahållit underlag inom sitt kunskapsområde.

2 Resultat och slutsatser

Samhällsbyggnadsförvaltningens behovsinventering omfattar lokaler för en mängd olika verksamheter, från kontorslokaler till industrilokaler. Variationen i de lokaler som bekostas gör att det inte går att dra några generella slutsatser utöver att vi behöver vara beredda på förändringar i lokalbeståndet. Befolkningen i Vänersborgs kommun ökar och samhället förändras. Detta kan innebära ett förändrat lokalbehov för samhällsbyggnadsförvaltningen framöver.

Det lokalbehov vi ser närmast i tiden är för samhällsbyggnadsförvaltningens kostenhet. De har under året lämnat sina lokaler på Lindgården och Torpaköket till nybyggda Odenköket. Kvar på Lindgården kommer lagret för nödproviant att vara. Tanken är att placeringen ska gälla fram tills att ett politiskt beslut har fattats angående Lindgårdens framtid – ska fastigheten försäljas eller ska den fortsatt vara i Vänersborgs kommuns ägo och användas av de kommunala verksamheterna? Merparten av huset är idag outnyttjat.

I dag finns också en temporär studio för fotografering och film i Lindgården. Tanken med den är att flytta till annan kommunal byggnad som lämpar sig bättre. Ej i nuläget klarlagt var. Sammanfattningsvis kan konstateras att inga förändringar i Samhällsbyggnadsförvaltningen lokalbehov är aktuella att lyfta i kommunens lokalförsörjningsunderlag i år. De förändringar som är aktuella beräknas kunna hanteras inom kommunens befintliga lokalbestånd utan verksamhetsanpassningar.

3 Utredning

Utredningen börjar med en beskrivning av lokalförsörjningsprocessen och budgetprocessen, mål och syfte. Därefter följer en nulägesbeskrivning som innefattar resultat och slutsatser till behovsinventering.

4 Bilagor

- Tjänsteskrivelse behovsinventering samhällsbyggnadsförvaltningen
- Bilaga 1 redovisning av nuläge - Behovsinventering samhällsbyggnadsförvaltningen 2023-2032, 2021-10-28, dnr: SBN2020/301

SBN 2020/301
2021.3660
2021-11-26

Bilaga1 för redovisning av nuläge - Behovsinventering Samhällsbyggnad 2021-10-28

1. Samtliga enheter/anläggningar ska redovisas
2. Fastighetsägare per objekt
3. Enhetens/anläggningens maximala kapacitet (maximalt antal elever/brukare/boende/besökare/anställda). Respektive förvaltning avgör hur den maximala kapciteten mäts.
4. Kvm
5. Lokalkostnader per enhet/anläggning (hyra, fastighetsvaktmästare, el, VA, värme)
6. Faktiskt antal elever/brukare/boende/besökare/anställda.
7. Lokalernas ändamålsenlighet (verksamhetens uppfattning). Mäts enklast genom enkät angående olika aspekter av ändamålsenlighet till personal.
8. Lokalernas tekniska status (uppgifter lämnas av fastighetsägare). Med tekniks status avses lokalernas underhållsbehov inom de närmsta åren.

1. Objekt	2. Fastighetsägare	3. Kapacitet	4. kvm	5. Lokalkostnader	6. Faktiskt antal brukare	7. Lokalernas ändamålsenlighet	8.Lokalernas tekniska status	Noteringar	
Fastighet o service									
Lindgården	Intern	18	530		17	Bra	Mindre underhållsbehov	Ventilation bristfällig (dock inga klagomål)	
Kommunhus	Intern	21	611		19	Mycket bra	Inget underhållsbehov	Plan 5	
Administrativa enheten									
Kommunhus	Intern	28	859	2423876	28	Mycket bra	Inget underhållsbehov	Plan 4	
Nygatan 76	*Intern*	*8*	*115*		*0*	*Mycket bra*	*Mindre underhållsbehov*	*Ledigt,*	
Tekniska									
Nygatan 76	Intern		204	157076		Mycket bra	Mindre underhållsbehov	Tekniska	
Gatuenheten	*Extern*	*65*	*6 437*	*929 337*	*65*	*Bra*	*Mycket stort underhållsbehov*	Gatuenhet	
Kontorslokaler är:						*Mycket bra*	*Litet underhållsbehov*	Kontorsbyggnad litet uh-behov, Övriga byggnader stort UH-behov	
Kostenheten									
Kontor K-hus	*Intern*	*8*	118	348 000	*8*	*Mycket bra*	*Litet underhållsbehov*		
Cafeterian K-hus	*Intern*	*2*	262	231 000	*2*	*Mindre bra*	*Litet underhållsbehov*	Trångt, ingen uppställningsplats i köket. Arbetshöjderna går inte anpassa.	varav kök 53 m2
Torpaskolans kök	*Intern*	*10*	656		*7*	Undermåligt		När Odenköket är klart kommer Kostenheten att lämna lokalerna. Byggnaden bör rivas.	
Lindgårdens kök inkl kontor och personalytor	*Intern*	20		627 764	19	Undermåligt	Stort underhållsbehov	När Odenköket är klart kommer Kostenheten att lämna lokalerna.	
Odenköket	*Intern/under uppförande*							Ersätter Lindgårdens kök o Torpaskolans kök från 2022	
ÄO-Lunddala kök	*ABVB*	1		Ingår i Soc hyra	1	Bra	*Visst underhållsbehov*	FRAMTIDSPLAN? VoO har nya planer men vet inte vad riktigt.	
Äo-Solängen kök	*ABVB*	1		Ingår i Soc hyra	1	Bra	*Litet underhållsbehov*	Kommer ev lämnas. Ingen verksamhet för tillfället.	

F-Lindvägen fsk kök	*Intern*	2	54	47302	1	Bra	Visst underhållsbehov	Bubblor i golvet. Drag. Sommar=för varmt. Ventilationssystem precis utbytt. Osäker på om problemet åtgärdats då. Saknar ett bra varuintag. Kommer rakt in i
F-Tenggrenstorp fsk kök	*Intern*	1	54	152124	1	Bra	Litet underhållsbehov	diskrum.
F-Åkaregatan fsk kök	*Intern*	1	44	40540	1	Undermåligt	Stort underhållsbehov	
F-Halleberg fsk kök	*Intern*	1	57	39944	1	Bra	Stort underhållsbehov	Ventilationen bättre men inte helt bra. Disken undermålig.
F-Kastanjevägen 40 kök	*Intern*	1	52	36574	1	Bra	Visst underhållsbehov	
F-Ponnygatan kök	*Intern*	1	46	49898	1	Undermåligt	Stort underhållsbehov	
F-Propellergatans fsk kök	*Intern*	2	66	62646	2	Mycket bra	Inget underhållsbehov	Dålig lukt i brunnarna
F-Skördegatan fsk kök	*Intern*	2	61	109564	2	Mindre bra	Visst underhållsbehov	Kokgryta saknas. För få golvbrunnar. Dålig plats för kyl och frys. Små förvaringsutrymme. Bänkar i laminat ist för rfr.
F-Vänerparkens fsk 23 fsk kök	*Extern/Vänerparken P*	2			2	Ganska bra	Visst underhållsbehov	Dåligt disponerade utrymmen.
F-Dalaborgs fsk kök	*Extern*	2	77	130575	1	Bra	Stort underhållsbehov	Kokgryta saknas. Golvet dåligt. Sprickor runt brunnarna och andra ställen också. Dålig ventilation. Svartmögel på toaletten bakom duschkabin.
F-Öxnered fsk kök	*Intern*	2	47	62071	2	Undermåligt	Stort underhållsbehov	Trångt i varuintaget. Trångt kök. Inte byggt för den volymen som är idag.
F-Blåsut fsk kök	*Intern*	2	72	307000	1	Mycket bra	Nytt. Inget underhållsbehov	
F-Belfragegatans fsk kök	*Intern*	2	100	116731	2	Mycket bra	Nytt. Inget underhållsbehov	
F-Väne Ryr fsk kök	*Intern*	1	36		1	Bra	Visst underhållsbehov	Bänkskivor inte ändamålsenliga. Enkel laminat som släpper.
S-Onsjö skola kök	*Intern*	3	79		3	Undermåligt	Stort underhållsbehov	Trångt, inte uppdaterat för den mängd elever äter och livsmedelsvolym som hanteras.
S-Mariedal skola kök	*Intern*	4	230	453504	4	Mycket bra	Inget underhållsbehov	
S-Blåsut skola kök	*Intern*	2	63		1	Undermåligt	Stort underhållsbehov	Trångt.
S-Norra skolan kök	*Intern*	2	52		2	Undermåligt	Stort underhållsbehov	Mycket trångt och svårarbetat. Dåligt inomhusklimat.
S-Öxnered skola kök	*Intern*	2			2			Tillfälligt kök. Nytt under uppförande.
S Mariedal Rymden kök	*Extern*	1			1	Dåligt	Visst underhållsbehov	Undermålig utrustning
Holmängen skola kök	*Intern/ej byggd ännu*							
Vänerparken 25 fsk kök	*Extern*	2			2	Bra	Inget underhållsbehov	Tunga dörrar
S-Vänerparken skola kök	*Extern*	2			2	Mycket bra	Litet underhållsbehov	
F-Björkholmsgatans fsk kök	*Intern*	1			1	Bra	Litet underhållsbehov	
F-Marierovägen fsk kök	*Intern*	2	60	62864	1	Bra	Litet underhållsbehov	
S-Birger Sjöbergsgymnasiet kök	*Intern*	6	222	203186	5	Dåligt	Stort underhållsbehov	Mycket slitet. Trångt. Diskutrymme i matsal OK.
S-Rest 7:an/Silvertärnan/Vingen kök	*Intern*	8	271	467275	5	Mycket bra	Nytt	
S-Tärnan skola kök	*Intern*	4	60		3	Undermåligt	Stort underhållsbehov	
S-Rånnum skola kök	*Intern*	4	108	136199	3	Mycket bra	Inget underhållsbehov	
S-Granås skola kök	*Intern*	4	163	64348	3	Mycket bra	Inget underhållsbehov	
SF-Mulltorp fsk/skola kök	*Intern*	2	60	64055	1	Mycket bra	Inget underhållsbehov	
F-Granås fsk 4 avd. kök (2 kök)	*Intern*	2	44	53399	2	Undermåligt	Stort underhållsbehov	Stort behov av ändamålsenliga/gt kök
F-Björkvägen fsk kök	*Intern*	1	22	30696	1	Undermåligt	Stort underhållsbehov	Stort behov av ändamålsenligt kök
F-Näckros fsk kök	*Intern*	1	22	31874	1	Undermåligt	Stort underhållsbehov	Stort behov av ändamålsenligt kök

ÄO- Rest Solrosen kök, Sörbygården	*Extern*	7			7	Bra	Visst underhållsbehov	Tränga förråd- och förvaringsutrymmen.	
S-Dalbo skola kök	*Intern*	6	250		6	Mindre bra/Dåligt	Stort underhållsbehov	Trångt i flera avseenden. Personalrum/tvättstuga/omklädningsrum mycket dåliga.	
F-Frändefors, Muraregatan fsk kök	*Intern*	2	36	33753	2	Undermåligt	Stort underhållsbehov	Mycket trångt, feldisponerat, behov av ombyggnad	
F-Frändefors G-klaven kök	*Extern*	1			1	Dåligt	Visst underhållsbehov	Trångt	
F-Brålanda förskola kök	*Intern*	2	63	62779	2	Undermåligt	Visst underhållsbehov	Behov av ombyggnad	
FS-Skerrud skola/förskola kök	*Intern*	1		200000	1	Ombyggnad pågår		prel hyreskostnad	
S-Brålanda skola kök	*Intern*	2	37		2	Mycket dåligt	Stort underhållsbehov	Behov av ombyggnad.Stora problem med arbetsmiljön och logistik i allrum där servering sker.	Ombyggnad/Nybyggnad i MRP.
S-Rösebo skola kök	*Intern+modul*	2	40	215933	1	Bra	Inget underhållsbehov		
Dietköket Östra vägen	*Intern*	1		86046	1			När Odenköket är klart kommer Kostenheten att lämna lokalerna.	

Kretslopp och vatten

§ 118

Behovsinventering gällande lokaler och boenden 2023-2032

SOC 2019/250

Beslut

Socialnämnden antar behovsinventering gällande lokaler och boenden 2023- 2032 och överlämnar den till kommunstyrelsen som underlag för den kommungemensamma lokalförsörjningsplanen.

Deltar ej i beslut

Göran Svensson (MBP) och Ida Hildingsson (V) deltar inte i beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunens lokalförsörjningsgrupp har gett socialförvaltningen i uppdrag att genomföra en behovsinventering av boenden och lokaler som ska beslutas av socialnämnden. Behovsinventeringen utgör grund för kommunens samlade lokalförsörjningsplan åren 2023-2032.

I behovsinventeringen beskrivs vilka förändringar som behövs inom socialnämndens lokalbestånd för att uppnå en balans mellan behov och tillgång på boendeplatser samt övriga lokaler som behövs för socialnämndens verksamheter. Syftet är att kunna möta socialnämndens behov av fullvärdiga boenden och ändamålsenliga lokaler, samt att säkerställa att nuvarande lokalbestånd används effektivt.

Av behovsinventeringen framgår bland annat att socialnämnden behöver utöka platser fram till år 2032 enligt följande:

- 4 platser i boende för ensamhushåll för personer med sammansatta behov
- 6 platser i boende för personer med sammansatta behov
- 10 platser i boende inom socialpsykiatri
- 6 platser i gruppboende inom LSS
- 10 platser i servicebostad LSS
- 40 platser i särskilt boende inom äldreomsorgen

Beslutsunderlag

- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-10
- Behovsinventering gällande lokaler och boenden 2023- 2032

Sändlista

Kommunstyrelsen
Verksamhetschef kvalité och utveckling

2021-11-10 Dnr: SOC 2019/250

Handläggare
Kristina Wallstedt
kristina.wallstedt@vanersborg.se
0521-72 13 21

Mottagare
Socialnämnden

Behovsinventering gällande lokaler och boenden 2023- 2032

Förslag till beslut

Socialnämnden antar behovsinventering gällande lokaler och boenden 2023- 2032 och överlämnar den till kommunstyrelsen som underlag för den kommungemensamma lokalförsörjningsplanen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunens lokalförsörjningsgrupp har gett socialförvaltningen i uppdrag att genomföra en behovsinventering av boenden och lokaler som ska beslutas av socialnämnden. Behovsinventeringen utgör grund för kommunens samlade lokalförsörjningsplan åren 2023-2032.

I behovsinventeringen beskrivs vilka förändringar som behövs inom socialnämndens lokalbestånd för att uppnå en balans mellan behov och tillgång på boendeplatser samt övriga lokaler som behövs för socialnämndens verksamheter. Syftet är att kunna möta socialnämndens behov av fullvärdiga boenden och ändamålsenliga lokaler, samt att säkerställa att nuvarande lokalbestånd används effektivt.

Av behovsinventeringen framgår bland annat att socialnämnden behöver utöka platser fram till år 2032 enligt följande:

- 4 platser i boende för ensamhushåll för personer med sammansatta behov
- 6 platser i boende för personer med sammansatta behov
- 10 platser i boende inom socialpsykiatri
- 6 platser i gruppboende inom LSS
- 10 platser i servicebostad LSS
- 40 platser i särskilt boende inom äldreomsorgen

Beredning

Underlag har inhämtats från samtliga berörda verksamheter; individ- och familjeomsorgen, arbete, sysselsättning och integration, vård, stöd och utredning, personligt stöd och omsorg samt vård och omsorg.

Karin Hallberg

Förvaltningschef

Bilagor

- Behovsinventering gällande lokaler och boenden 2023- 2032

Sändlista

Kommunstyrelsen
Verksamhetschef kvalité och utveckling

Handläggare
Lena Sjöström
Jarmo Lahtinen
Eva Grindén-Nolblad
Kristina Wallstedt

Mottagare
Socialnämnden

Behovsinventering gällande lokaler och boenden 2023- 2032





Förvaltningschefen inleder

Planen för boenden inom socialnämndens ansvarsområde har reviderats ett flertal gånger under åren. Den nuvarande planen omfattar 2023 till 2032. Att med exakthet planera för aktuella målgruppers boendebehov på lång sikt är svårt med tanke på förändringar i behov mot bakgrund av demografi, politiska beslut och händelser i vår omvärld, såväl nationellt som internationellt.

Målet för utredningen som ligger till grund för den reviderade behovsinventeringen är att beskriva vilka förändringar som behövs inom socialnämndens boendebestånd för att uppnå en balans mellan behov och tillgång på boendeplatser. Syftet är att kunna möta socialnämndens behov av fullvärdiga boenden, att vi kan hitta boendelösningar för de målgrupper som inte har behov av särskild boendeform men där vi enligt lag har ett särskilt ansvar samt att säkerställa att nuvarande lokalbestånd används effektivt.

Vi har inom vår förvaltning ett boendebestånd som vi till stor del kan vara stolta över och där ett gediget arbete genomförts för att lyfta fram samtliga målgruppers behov parallellt med att se över hur eventuella förändringar kan göras genom att omvandla och anpassa lokaler som tidigare använts av en målgrupp till att användas av annan.

Vi vet utifrån befolkningsprognos att antalet äldre invånare i Vänersborgs kommun ökar under den tioårsperiod som behovsinventeringen omfamnar. Vi vet också att förebyggande insatser för målgruppen, hemtjänst och särskilt boendeform samverkar med varandra och har påverkan på var personer behöver få sin omvårdnad utförd. Att prognosticera för hur många i en ökande målgrupp som kommer vara i behov av särskild boendeform är svårt och arbetsgruppen har på ett klokt sätt i arbetet med planen tagit olika underlag till sin hjälp i analyserna.

Som socialförvaltning ser vi utmaningarna i samhällsstrukturen och vilka möjligheter respektive svårigheter personer och grupper har i att socialt inkluderas i vårt gemensamma samhälle. Socialförvaltningens ansvar gällande boende är för de målgrupper där vi har ett särskilt ansvar enligt socialtjänstlagen att tillhandahålla eller medverka till att tillhandahålla boendeform.

Vi ser ett utanförskap i vår kommun i form av hemlöshet hos enskilda personer och en utveckling där vårt akutboende nyttjats mer än tidigare år och sedan en längre tid tillbaka varit fullbelagt. Vi har också en fortsatt utmaning i att skapa boende för ensamhushåll då svårigheter funnits att hitta rätt tomter samt få acceptans kring boendet. Ensamhushåll är för de individer detta är aktuellt för en möjlighet att tillhandahålla ”Bostad först”, då andra alternativ inte ses som aktuella. Denna form skulle skapa ett värdigare och tryggare liv för individerna samtidigt som det kommer underlätta akutlogin då färre individer behöver använda akutlogin som permanent boende.

Vi ser också en förändrad bild där stora barnfamiljer är i behov av större lägenheter än vad vi traditionellt sett kan erbjuda. I planen beskrivs kommunens övergripande ansvar gällande bostadsförsörjning för kommuninvånarna och delar i denna plan behöver beskrivas också i den övergripande.

Att göra boendekarriär om du tillhör den målgrupp som inte kan konkurrera på bostadsmarknaden på lika villkor som andra blir svårt, och riskerar vidmakthålla hemlöshet, leda till hemlöshet alternativt kvarstannande i en boendeform med hög omvårdnad trots att personen skulle klara ett eget boende.

Behovsinventeringen är uppbyggd genom att övergripande påverkansfaktorer beskrivs, nuläges- och framtidsanalyser görs och till det beskrivs de förändringar som bedöms behöva genomföras. Arbetet har skett i samarbete mellan socialförvaltningen och Kommunstyrelseförvaltningen, och behovsinventeringen sker årligen i syfte att vara uppdaterad i anslutning till lokalförsörjningsprocess respektive investeringsprocess.

Innehållsförteckning

1 UPPDRAG 5

1.1 UPPDRAGSBESKRIVNING 5
1.2 MÅL OCH SYFTE 5
1.3 BERÖRDA PARTER/AKTÖRER 5
1.4 AVGRÄNSNING 5
1.5 UNDERLAG 6
1.6 METOD 6
1.7 DEFINITIONER 6

2 RESULTAT OCH SLUTSATSER 7

2.1 ÄLDREOMSORGEN 7
2.2 PERSONLIGT STÖD OCH OMSORG 7
2.3 INDIVID OCH FAMILJEOMSORGEN 8
2.4 ARBETE, SYSSELSÄTTNING OCH INTEGRATION 9
2.5 MOTIVERING TILL PRIORITERING 10

3 UTREDNING 10

3.1 FÖRVALTNINGSÖVERGRIPANDE PÅVERKANSFAKTORER 10
3.2 SOCIALTJÄNSTLAGEN (SOL) 10
3.3 LAGEN OM SÄRSKILT STÖD TILL VISSA FUNKTIONSHINDRADE (LSS) 11
3.4 SANKTIONSAVGIFT 11
3.5 HEMTAGNINGSKOSTNADER FRÅN SLUTENVÅRDEN 11
3.6 BOSTADSANPASSNING 11
3.7 BARNKONVENTIONEN 11
3.8 ÖVRIG LAGSTIFTNING SOM KAN PÅVERKA UTFORMNINGEN AV BOENDET 12
3.9 HEMLÖSHET 12
3.10 SOCIALA KONTRAKT 12
3.11 KOMPETENS OCH SAMVERKAN 13
3.12 KOMMUNENS INRIKTNINGSMÅL 13
3.13 NULÄGE OCH FRAMTID 14
3.13.1 Äldreomsorgen 14
3.13.2 Personligt stöd och omsorg 15
3.13.3 Individ- och familjeomsorgen 17
3.13.4 Arbete, sysselsättning och integration 20

4 BILAGOR 21

1 Uppdrag

1.1 Uppdragsbeskrivning

Kommunens lokalförsörjningsgrupp har gett socialförvaltningen i uppdrag att genomföra en behovsinventering av boenden och lokaler som ska beslutas av socialnämnden. Behovsinventeringen utgör grund för kommunens samlade lokalförsörjningsplan åren 2023-2032.

1.2 Mål och syfte

Målet är att beskriva vilka förändringar som behövs inom socialnämndens lokalbestånd för att uppnå en balans mellan behov och tillgång på boendeplatser samt övriga lokaler som behövs för socialnämndens verksamheter. Syftet är att kunna möta socialnämndens behov av fullvärdiga boenden och ändamålsenliga lokaler, samt att säkerställa att nuvarande lokalbestånd används effektivt.

1.3 Berörda parter/aktörer

För upprättandet av behovsinventeringen står socialförvaltningen. Berörda parter är kommunstyrelsen som har det yttersta ansvaret för kommunens lokalförsörjning, fastighetsägare som är hyresvärdar för socialnämndens boenden och övriga lokaler. Det är framförallt AB Vänersborgsbostäder och samhällsbyggnadsnämnden som äger stora delar av fastighetsbeståndet. Behovsinventeringen kommer att vara ett av underlagen för den kommungemensamma lokalförsörjningsplanen som ska behandlas av kommunstyrelsen.

1.4 Avgränsning

Behovsinventeringen omfattar inte kommunens bostadsförsörjning i stort utan enbart de boenden där kommunen har ett särskilt ansvar. Utifrån socialtjänstlagen (SoL) och lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har kommunen skyldighet att tillhandahålla bostäder till särskilda grupper och har det yttersta ansvaret för att personer som bor i kommunen får den hjälp och det stöd som de behöver.

I årets behovsinventering ingår även en nulägesbeskrivning gällande samtliga lokalytor, se bilaga 1. Fokus ligger på en uppdaterad nulägesbeskrivning och kommer att analyseras ytterligare under nästa år.

I 5 kap. SoL regleras vilka personer socialnämnden har ett särskilt ansvar för:

- **Barn och unga*:*** 1 § Socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden.
- **Äldre människor:** 4 § Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Lag (2010:427)
- **Människor med funktionshinder:** 7 § Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialnämnden skall medverka till att den individen får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd.

- **Personer med missbruksproblematik:** 9 § Socialnämnden skall aktivt sörja för att den enskilde personen får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Nämnden skall i samförstånd med den personen planera hjälpen och vården och noga bevaka att planen fullföljs.
- **Brottsoffer:** 11 § Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Kommunen kan också ha ett ansvar för att stödja personer som hamnat i akuta svårigheter gällande boende, det vill säga personer som är i behov av ”tak över huvudet” för natten. För att tillgodose behovet finns Kyrkängens akutlogi. Boendet finns beskrivet under personer- och familjeomsorgens avsnitt.

1.5 Underlag

- Boendeplan för socialnämnden 2020-2030, reviderad december 2020, dnr: SOC 2019/250
- Boverkets byggregler (BFS 2011:6)
- Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383)
- Socialtjänstlagen (SoL, 2000:453)
- Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS, 1993:387)

1.6 Metod

Behovsinventeringen har tagits fram i samarbete mellan kommunstyrelseförvaltningen och socialförvaltningen. Underlag har inhämtats från samtliga berörda verksamheter inom socialförvaltningen.

Utifrån de underlag som tagits fram har antaganden och uppskattningar gjorts av hur många bostäder och övriga lokaler som behövs för att täcka behoven. Dessa redovisas under analysen för respektive verksamhet. Lagstiftningen som säger vilket ansvar kommunen har ligger till grund för hela analysen. En viktig part i arbetet har varit socialförvaltningens boende-samordnare som har kunskap om in- och utflyttningar på våra boenden.

1.7 Definitioner

I dokumentet kommer vi använda benämningarna enskild, personer, brukare och individer för dem som får stöd.

När det gäller verksamheternas namn används:

- Arbete, stöd och integration - ASI
- Vård och omsorg (hemtjänst och särskilt boende) – VoO
- Vård, stöd och utredning – VSU
- Individ- och familjeomsorg – IFO
- Personligt stöd och omsorg – PSO

2 Resultat och slutsatser

2.1 Äldreomsorgen

Behovsinventeringen visar att äldreomsorgen har behov av att utöka platserna på särskilda boenden med ca 40 platser under gällande tioårsperiod. Detta beroende på aktuell befolkningsprognos som visar att åldersgruppen 85 år och uppåt fortsatt kommer att öka i antal de kommande åren. Det är dock svårt att göra en säker prognos gällande behov av platsantalet för äldreboenden, då det är flera faktorer som spelar in. En förstudie behöver genomföras innan man kan fastställa vilket år nybyggnation ska starta.

En av dessa faktorer är hemtjänstens möjligheter att tillgodose än mer komplexa och sammansatta vård- och omsorgsbehov i framtiden. Detta påverkas bland annat av att antal individer med demensdiagnos troligen kommer öka, samt att utvecklingen av den nära vården kommer påverka kommunens insatser.

År 2023 kommer nybyggnationen av Lunddalas äldreboende i Vargön stå klart. Ekelidens och Lunddalas äldreboenden sammanförs då till ett modernt boende. Denna byggnation sker i samarbete med AB Vänersborgsbostäder och påverkar inte investeringsbudgeten för kommunen. Den skillnad det innebär, är att det blir ett förnyat avtal mellan socialnämnden och AB Vänersborgsbostäder. Socialförvaltningen prognosticerar att inrymma nya Lunddala inom Ekeliden och Lunddalas nuvarande budgetram.

Genom nybyggnationen tillförs inga ytterligare boendeplatser inom äldreomsorgen. Förändringen kommer istället att innebära en liten minskning av antalet platser totalt för äldreomsorgen. Bedömning görs att förvaltningen ändå klarar framtida boendebehov för äldre fram tills behovet av ca 40 nya platser tillgodoses.

I övrigt är äldreomsorgens boenden generellt, med undantag för Solhaga i Brålanda, i ett bra skick med flera relativt nybyggda boenden.

2.2 Personligt stöd och omsorg

Personligt stöd och omsorg behöver olika former av bostäder för att tillgodose behoven av bostäder. Det är viktigt är att det finns olika former av fullvärdiga bostäder, lokaliserade på olika platser i kommunen, med rätt fysisk utformning, med kompetent personal som ger stödinsatser så personer som bor känner sig delaktiga och blir så självständiga som möjligt.

Nedan beskrivs vilka olika boendeformer som behövs för målgrupperna.

- Gruppbostad för personer med sammansatta behov, dvs både personer med intellektuella och psykiska funktionsnedsättningar som ibland också har en samsjuklighet. Sex lägenheter fördelade på två huskroppar behövs för denna yngre målgrupp där kompetens och samverkan står i fokus. En förstudie pågår och kommer att gå upp till socialnämndens januarisammanträde 2022.
- Ensamhushåll för fyra personer med sammansatta behov. Dessa ensamhushåll kommer verkställas via personligt stöd och omsorg, i nära samarbete med individ och familjeomsorgen. En förstudie pågår och kommer att gå upp till socialnämndens decembersammansträde 2021.
- Gruppboende för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Utifrån en inventering av personer som har boendestöd görs bedömningen att ett 10-tal personer

kan behöva bostad under gällande tioårsperiod. En förstudie kommer initieras när behov av bostad finns.

- Servicebostad LSS för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Idag möter förvaltningen behoven men utifrån kommande behov samt rörelse i form av flytt från gruppbostad behövs en servicebostad om ca fem år. I denna bostad kan det även bli aktuellt med beslut baserade på socialtjänstlagen. Att använda befintliga lokaler som inte används prioriteras framför att bygga nytt. En förstudie kommer initieras när behov av bostad finns.
- Gruppbostad LSS för personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Inom gällande tidsperioden kan det finnas behov av två gruppbostäder med vardera sex lägenheter. Önskemål har inkommit att boendet ska vara lantligt beläget. Beräkning av detta är svårt att förutse då det sker inflyttning, utflyttning och dödsfall. Behovet bedöms därför behöva utredas vidare i förstudien.

Det finns insatser i form av boendestöd i ordinärt boende, hjälpmedel, väldfärdsteknik och rätt kompetens som kan minska antalet bostadsbeslut. Detta arbetssätt kan även generera att utflyttning från boenden SoL/LSS kan ske så personer får egna kontrakt alternativt socialt kontrakt i samarbete med AB Vänersborgsbostäder där personer kan få sitt stöd via boendestöd.

I jämförelser med andra jämförbara kommuner ligger förvaltningens kostnad för boende inom LSS på en hög nivå. Behov finns av en genomlysning för att analysera siffrorna på ett djupare plan. Genomlysningen kommer att starta under 2022.

2.3 Individ och familjeomsorgen

Socialförvaltningen har i flertalet år i boendeplanerna beskrivit att det finns ett påtagligt behov av att ordna ensamhushåll för några enskilda individer, för att kunna tillgodose en trygg och långsiktig boendesituation för dessa. Detta såväl för de som mer eller mindre stadigvarande nyttjar akutlogin, som för de som ej kan erhålla eller i realiteten klarar av att ha ett eget boende efter avslutad insats på Strandvikens boende. För dessa individer blir ensamhushållet en del i tanke om bostad först.

IFO och PSO ser ett fortsatt behov av 4 stycken ensamhushåll för att kunna tillgodose en trygg boendesituation för personer med sammansatta behov. En förstudie pågår och kommer att gå upp till socialnämnden för beslut i december 2021.

Idag finns en s.k. satellitlägenhet kopplad till Strandvikens boende men redan nu finns ett behov av ytterligare en till två satellitlägenheter om 1 r o k, för personer inom målgruppen med missbruks-/beroendeproblematik, för att på ett än mer gynnsamt sätt kunna individanpassa insatsen Strandvikens boende. Samarbete kring detta sker med AB Vänersborgsbostäder.

Vänersborgs kommuns akutlogi som är beläget på Kyrkängen, har i nuvarande uppförande varit i bruk sedan december 2016. Akutlogin är ett biståndslöst boendealternativ som kommunen erbjuder vid akuta behov och det är således endast avsett som ett kortvarigt stöd och tillfälligt boende inom ramen för social service.

Akutlogin har totalt sex (6) platser och under de senaste åren har beläggningen på Kyrkängen ökat kontinuerligt. Akutlogin har därmed utvecklats till att bli en mer permanent boendeform och ett flertal av de som nyttjar akutlogin har nu övernattat där stadigvarande i uppemot två-tre års tid. Behov av ytterligare översyn finns gällande detta.

Prio-ritering		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Summa
1	Boende ensamhushåll för personer med samman-satta behov (IFO och PSO)	**4**										**4**
1	Boende för personer med sammansatta behov (PSO)	**6**										**6**
1	Boende socialpsykiatri (PSO)					**10**						**10**
1	Gruppboende LSS (PSO)						**6**					**6**
1	Servicebostad LSS (PSO)				**10**							**10**
2	SÄBO (ÄO)					**40**						**40**

Tabell 1. Socialnämndens behov av utökade boendeplatser fram till 2032

2.4 Arbete, sysselsättning och integration

Socialförvaltningen har för ASI:s räkning ett långt hyresavtal sedan 2016 med fastighetsägare på Restad gård utifrån situationen som rådde avseende flyktingkrisen 2015 då flertalet ensamkommande ungdomar sökte asyl i vårt land. Behovet har förändrats sedan dess varför socialförvaltningen inte längre har behov av dessa lägenheter. Dessa användes som träningslägenheter för ensamkommande i den boendetrappa som byggdes upp med Hem för vård eller boende (HVB), utslussningsboende, träningsboende och sociala kontrakt. Möjligheten att avveckla avtalet är dock svårt, men samtal med fastighetsägaren kring detta pågår då de önskar sälja fastigheten. Förvaltningen gör bedömningen att fastigheten inte är lämplig för annan målgrupp inom förvaltningens ram.

Det är mycket svårt att förutspå hur många nyanlända som kommer att behöva hjälp med att finna bostad framöver men i nuläget finns inget som tyder på att behovet av stöd med bostäder i olika former inte kommer att kvarstå. Det vi med säkerhet vet är att kommunen under 2022 kommer att ta emot 10 personer enligt bostadsanvisningslagen och kommunen har då en skyldighet att ombesörja boendet. Detta bedömer socialförvaltningen skulle kunna ske inom befintligt bostadsbestånd i samarbete med AB Vänersborgsbostäder enligt vårt gemensamma avtal avseende sociala kontrakt.

2.5 Motivering till prioritering

Socialförvaltningen har beskrivit samtliga bedömda behov utifrån målgrupper och gällande lagstiftning. För socialförvaltningens del sker prioritering med naturlighet utifrån att lagstiftningen ställer krav på att behov av boende för särskilda grupper ska tillgodoses. Detta innebär att förvaltningen bedömer att behovsinventeringens samtliga projekt behöver genomföras. Dock behöver förstudierna fastställa under vilka år projekten ska genomföras.

3 Utredning

3.1 Förvaltningsövergripande påverkansfaktorer

Varje kommun har generellt ett ansvar för bostadsplanering för kommunens invånare[1]. I socialtjänstlagen[2] och lagen om stöd till och service till vissa funktionshindrade[3] framgår att kommunen har ett särskilt ansvar när det gäller boende för äldre och funktionshindrade. Socialnämnden ska enligt SoL och LSS medverka till att den enskilde får bo på ett sådant sätt som är anpassat efter hens behov av särskilt stöd och ska inrätta bostäder med särskilt service för dem som behöver ett sådant boende. Enligt SoL ska den enskilde tillförsäkras skälig levnadsnivå och enligt LSS ska den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor.

3.2 Socialtjänstlagen (SoL)

3 kap. 2 § SoL Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen skall bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Nämnden skall också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att de blir lättillgängliga för alla.

5 kap. 4 § SoL Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

5 kap. 5 § SoL Socialnämnden ska verka för att äldre människor får goda bostäder och ska ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd.

4 kap. 1c § SoL För den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § SoL ska det ingå i en skälig levnadsnivå att kunna sammanbo med make eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Första stycket gäller oavsett om maken eller sambon har behov av boende i särskild boendeform.

3.3 Lagen om särskilt stöd till vissa funktionshindrade (LSS)

LSS är en rättighetslag. De som uppfyller kraven för att tillhöra lagens personkrets har rätt att få vissa i lagen angivna insatser förutsatt att behov föreligger och att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

9.8 § LSS boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet.

9.9 § LSS bostad med särskild service för vuxna. En sådan bostad kan utformas som gruppbostad, servicebostad eller annan särskilt anpassad bostad.

---

[1] Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1 383)
[2] Socialtjänstlagen (Sol, 2000:453)
[3] Lagen om stöd till och service till vissa funktionshindrade (LSS,1993:387)

3.4 Sanktionsavgift

En kommun eller ett landsting som underlåter att utan oskäligt dröjsmål tillhandahålla en insats någon är berättigad till enligt domstolsavgörande, skall åläggas att betala en särskild avgift. Avgiften, som tillfaller staten, fastställs till lägst tio tusen kronor och högst en miljon kronor. När avgiftens storlek fastställs skall det särskilt beaktas hur länge dröjsmålet pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara.

Avgiften får efterges om det finns synnerliga skäl för det. I ringa fall skall inte någon avgift tas ut. Om en kommun eller ett landsting efter att ha ålagts att betala särskild avgift fortfarande underlåter att tillhandahålla insatsen får ny särskild avgift dömas ut[4].

3.5 Hemtagningskostnader från slutenvården

Lagen om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård trädde i kraft 1 januari 2018. I korthet innebär det ett större ansvar för kommunen att snabbare ta hem personer från slutenvården. Antalet dagar för betalningsansvar har minskat från tidigare 5 vardagar till 3 kalenderdagar. Vänersborgs kommun påbörjade hösten 2018 ett nytt arbetssätt med hänsyn till den nya lagen. Arbetssättet innebär en högre grad av intern samverkan inom förvaltningen där de så kallade hemtagningsteamen har en nyckelroll. Socialnämnden har också tidigare tagit beslut om att förvaltningen ska ligga på rikssnitt gällande möjlighet att bli erbjuden särskilt boende. Varje dygn på länssjukvård då vi inte har möjlighet att ta hem personer, kostar i dagsläget ca 8 900 kr.

3.6 Bostadsanpassning

Personer med funktionshinder kan ansöka om bostadsanpassningsbidrag för att underlätta och möjliggöra ett kvarboende i den egna bostaden[5]. Bidraget ska täcka skäliga kostnader för anpassning av bostaden och kommunen är ansvarig för bidraget vad beträffar beslut och kostnader. De vanligaste åtgärderna är borttagande av trösklar, uppsättning av stödhandtag, timer till spis/ugn och ramper.

3.7 Barnkonventionen

Barnkonventionen blev 1 januari 2020 svensk lag. Kartläggningen av hur svensk lag och praxis överensstämmer med barnkonventionen är ännu inte färdig och vägledning för hur barnkonventionen kan tillämpas och tolkas är ännu inte publicerad. Detta ger att det är svårt att i nuläget göra en konkret analys av om och hur lagen påverkar socialnämndens ansvar för boenden. Det kan dock konstateras att lagen har betydelse för kommunens ansvar för bostadsbehovet hos barnfamiljer med svag ställning på bostadsmarknaden.

3.8 Övrig lagstiftning som kan påverka utformningen av boendet

En rad andra lagar är också styrande när det gäller utformningen av boende. Exempel på detta är hälso- och sjukvårdslagen, arbetsmiljölagen, räddningstjänstlagen, boverkets byggregler, handikappsnormen, arbetsmiljöverkets bestämmelser, FN:s standardregler, lagen om färdigbehandlade.

---

[4] 2002:439, Lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och (2001:453) socialtjänstlagen.
[5] Lag om bostadsanpassningsbidrag (2018:222)

3.9 Hemlöshet

Bostad först (Housing first) är en modell som innebär att hemlösa först får bostad och därefter stöd efter behov. Oftast är det personer som har psykiska funktionsnedsättningar eller missbruksproblematik som blir aktuella. Boendemodellen är frivillig och hyresgästen ska ha en tydlig vilja att delta i denna. Modellen Bostad först utgår ifrån att människor behöver ett tryggt eget boende för att kunna göra något åt sina livsproblem, till exempel missbruk.

Kommunfullmäktige beslutade 2021-09-22 (§ 109) att låta utreda frågan om att införa bostad först som norm i kommunens hemlöshetsarbete. Socialförvaltningen kommer tillsammans med kommunstyrelseförvaltningen genomföra utredningen.

3.10 Sociala kontrakt

För att kunna bistå de personer med bostad där kommunen är skyldig till det arbetar socialförvaltningen med sociala kontrakt. Det innebär att socialförvaltningen erhåller ett förstahandskontrakt på en lägenhet från det kommunala bostadsbolaget som förvaltningen sedan kan hyra ut i andra hand till en kommuninvånare. Denna möjlighet är reglerad i ett avtal emellan förvaltningen och AB Vänersborgs bostäder [6]. Antalet hyreslägenheter som är bundna till avtalet varierar beroende på antalet tillgängliga lägenheter. Enligt samarbetsavtal ska två lägenheter/månad avsättas för de prioriterade grupperna.

Formerna för arbetet regleras i en förvaltningsövergripande rutin. Rutinen beskriver bakgrund och syfte med arbetet kring sociala kontrakt samt ger en beskrivning av de grupper som socialförvaltningen utifrån socialtjänstlagen har ett särskilt ansvar för och som utifrån det i kombination med andra specifika behov kan bli föremål för ett socialt kontrakt.

Det kommunala bostadsbolaget har en policy som reglerar antalet personer som kan bo i en lägenhet, och detta kan exempelvis leda till att en familj på 6 personer inte kan bosätta sig i en 3:a. Förvaltningen har under perioder utifrån detta ett behov av större lägenheter som till del får lösas på annat sätt.

Prioriterade grupper enligt avtalet är:

- Personer som har varit placerade i familjehem/institution eller liknande och som behöver bostad i samband med utslussning.
- Personer som erbjuds vård på hemmaplan som alternativ till institutionsvård och där möjlighet till bostad är en förutsättning.
- Personer som bott på träningsboende alternativt annat boende inom socialförvaltningens verksamhet över tid och på så vis erhållit referenser.
- Ungdomar som efter utredning på ungdomsgruppen bedöms behöva eget boende på grund av att det ej är möjligt att få en fungerande boendemiljö i föräldrahemmet. Erbjudna insatser i hemmet ska vara prövade och uttömda.
- Kvinnor och män utsatta för fridsbrott. Så kallade kompotten ärende
- Barnfamiljer i särskilt utsatta situationer

[6] Dnr: SOC 2018/264

- Föräldrar till ensamkommande barn
- Nyanlända invandrare som kommit till Vänersborg
- Ensamkommande barn.

3.11 Kompetens och samverkan

Kommunen har enligt lag ett ansvar att samverka. För personer med behov av stöd från flera verksamheter är detta extra viktigt. En samverkansriktlinje framtagen inom socialförvaltningen klargör hur samverkan ska ske. Kommunen har ett ansvar att kompetensutveckla personal så det möter personernas behov. Sker inte detta kan en konsekvens bli att kommunen måste köpa plats. Målet är att kunna erbjuda lösningar i hemkommunen och undvika att köpa platser i andra kommuner.

3.12 Kommunens inriktningsmål

Kommunfullmäktige har beslutat om nedan inriktningsmål som ska gälla för 2022.

- I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv
- Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier
- Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan
- Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet
- Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska

Socialförvaltningens prioriterade projekt i behovsinventeringen gällande bostäder och lokaler bidrar alla till måluppfyllelse för kommunfullmäktiges inriktningsmål. Att förvaltningens alla olika målgrupper har jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv, förutsätter en trygg boendesituation där personen får det stöd som den har rätt till. Barnfamiljers boendesituation påverkar i stor grad möjligheten för barn och unga att prestera i skolan och fullfölja sina studier. Ändamålsenliga lokaler för förvaltningens olika verksamheter påverkar service, effektivitet, hållbarhet samt inte minst att upplevd trivsel och hälsa på arbetsplatsen påverkar sjukfrånvaron för medarbetare.

3.13 Nuläge och framtid

3.13.1 Äldreomsorgen

3.13.1.1 Nuläge

I dagsläget har äldreomsorgen 371 boendeplatser, fördelade på 11 stycken äldreboenden, som finns utspridda i hela kommunen; i centrala Vänersborg, i Vargön, i Frändefors och i Brålanda. Av dessa är ett antal boenden inriktade mot personer med demensproblematik, och resterande boenden är inriktade mot somatisk omvårdnad.

I dagsläget finns 24 stycken korttidsplatser fördelade på två boenden på Niklasbergsområdet.

I samband med aktuell behovsinventering har samtal förts med kommunens boendesamordnare och boendekoordinator. De ger en bild av att de som ansöker om särskilt boende idag är i betydligt sämre fysisk form än tidigare, och att flertalet uppvisar betydande beteendemässiga och psykiska symtom på grund av demens. Många gånger handlar det också om ett mer akut behov, och otrygghetskänsla när man väl ansöker om boendeplats. Samordnaren ger en bild av att det finns många äldre som vårdats under lång tid av sina

anhöriga, och att det inte är ovanligt att det är just anhöriga som till slut inte klarar av situationen hemma. Man har också sett ett ökat behov av tillsyn sett över dygnet gällande denna grupp av individer.

I övrigt har väntetiden för att bli erbjuden en plats på ett äldreboende under de senaste åren varierat, se bilaga 2. I aktuell behovsinventering tas hänsyn till att förvaltningen ska ligga på högst rikssnitt gällande väntetiden till särskilt boende. Förvaltningen har under år 2020 haft 34 dagar i snitt i väntetid till äldreboendena. Detta är mindre än rikssnittet som år 2020 låg på 63 dagar.

Det har skett och sker en förskjutning från slutenvården till öppenvården, vilket innebär att kommunen behöver kunna ge vård och omsorg åt personer med mer sammansatta vård- och omsorgsbehov. Hemtjänsten har därför de senaste åren arbetat med att ställa om sin verksamhet genom att serviceinsatserna, städ, tvätt och inköp, numera utförs av extern utförare. På så sätt lossgörs personella resurser i hemtjänsten för vård- och omsorgsarbetet åt personer som finns i sina egna hem och har behov av stöd och hjälp under hela dygnet.

3.13.1.2 Framtid

Det är av stor vikt att fortsätta följa utvecklingen gällande kommunens roll kring uppdraget att tillsammans med primärvården, ansvara för insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen för de personer som har sammansatta vård och omsorgsbehov. Med all sannolikhet fortsätter utvecklingen på samma sätt och då kommer det påverka behov av antal platser på särskilda boenden samt att metod- och kompetensutveckling måste ske inom alla verksamhetsinriktningar.

Vid tidpunkten för denna revidering har nybyggnation av Lunddalas äldreboende i Vargön påbörjats, och planen är att man våren/sommaren år 2023 ska ha äldreboendet färdigställt för inflyttning. Lunddala kommer då att inrymma 44 boendeplatser. Samtliga vårdtagare på Ekelidens äldreboende i Vargön kommer att flytta in i det nybyggda boendet. Byggnationen innebär i sak ingen ökad kostnad i investeringsbudgeten utan handhas genom ett förnyat hyresavtal mellan socialnämnden och AB Vänersborgsbostäder. Driftskostnaden för detta nya äldreboende beräknas att finansieras inom socialnämndens befintliga ram. Förändringen kommer innebära en liten minskning av antalet platser totalt för äldreomsorgen. Bedömning görs att förvaltningen ändå klarar framtida boendebehov för äldre fram tills behovet av 40 nya platser tillgodoses.

Ekelidens äldreboende i Vargön, som i sin utformning består av traditionella lägenheter på mestadels två rum och kök, kan när Lunddala står klart användas för olika målgruppers behov. Förvaltningen utreder detta vidare i samarbete med Vänersborgsbostäder.

Lokalerna på Sörbygården i Brålanda upplevs vara slitna och är i behov av någon form av åtgärder. Vid samtal med boendesamordnare ges även bilden av att flera av de personer som erbjuds boendeplats i Brålanda inte alltid anser detta vara ett önskvärt alternativ.

Vänersborgs kommun beräknas öka sitt invånarantal med sammanlagt ca 2800 invånare mellan åren 2023 till 2032 (bilaga 2). Under dessa år beräknas antalet invånare 65+ öka med drygt 1000 personer. En utmaning finns i att beräkna hur många av dessa individer som kommer att ha behov av ett särskilt boende från kommunens sida.

Aktuella siffror visar att ca 3,6 % av invånarna som är över 65 år i Vänersborgs kommun bor på något av äldreomsorgens särskilda boenden. Med detta i beaktande och med den förväntade ökningen av antalet individer på ca 1000 stycken i åldersspannet 65 +, så finns det

troligtvis ett behov av tillskott på mellan 35-40 nya boendeplatser under den kommande tioårsperioden.

3.13.2 Personligt stöd och omsorg

3.13.2.1 Nuläge

Utifrån SoL och LSS har kommunen skyldighet att tillhandahålla bostäder till särskilda grupper och har det yttersta ansvaret för att personer som bor i kommunen får den hjälp och det stöd som de behöver. För att leva upp till detta tillhandahåller PSO gruppbostäder, servicebostäder, bostäder för socialpsykiatri samt korttidsvistelse.

Gruppbostaden är ett bostadsalternativ för personer som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Syftet med gruppboendet är att vuxna personer med funktionsnedsättningar som inte klarar eget boende eller boende i servicebostad ändå ska ha möjlighet att lämna föräldrahemmet och skapa sig ett eget hem. Kommunen har 101 personer som bor i gruppbostad.

En servicebostad består av ett antal lägenheter som har tillgång till gemensam service och fast anställd personal. Lägenheterna är ofta anpassade efter den personens behov och ligger ofta samlade i samma hus eller kringliggande hus. Serviceboende är en mellanform mellan ett självständigt ordinärt boende och en lägenhet i gruppbostad. Kommunen har 45 personer som bor i en servicebostad

Det finns även en ytterligare form som är särskild anpassad bostad. Denna form har inte kommunen.

I boende inom socialpsykiatrin bor personer med psykiska funktionsnedsättningar, ibland i kombination med missbruk/drogproblematik samt intellektuella funktionsnedsättningar. Förvaltningen har 48 personer i denna boendeform.

För de boendeformer som kommunen tillhandahåller gäller att bostaden ska vara fullvärdig, att det är den personens privata och permanenta hem, och att den inte ska ha en institutionell prägel. Målet är att skapa jämlika levnadsvillkor för dem som bor där, och underlätta för dem att leva som andra.

I november 2021 finns ett överskott av fullvärdiga bostäder inom LSS och SoL. Orsaken till detta är att det är svårt att erbjuda de befintliga bostäderna till de som har blivit beviljad bostad på grund av den fysiska placeringen, blandning av olika målgrupper samt att personer inte kan bo nära varandra. Ett antal lägenheter vakanshålls så personer som förvaltningen köper plats för kan flytta hem till kommunen.

Idag köper PSO åtta externa bostäder fördelade på två vuxna LSS, två barn och/unga LSS och fyra bostäder enligt SoL. Till detta köper förvaltningen nio boenden kopplade till att ungdomar går gymnasiet på annan ort.

Förvaltningen saknar lämpliga bostäder för att erbjuda personer med sammansatta behov. Gruppen har svårt att komma in på den reguljära bostadsmarknaden och socialförvaltningen har idag inte de boendelösningar som krävs för att tillgodose behovet, därför köper förvaltningen platser.

Andelen av befolkningen som har behov av en bostad enligt SoL eller LSS inom PSO:s verksamhetsområde är mycket liten. I och med det har befolkningsprognosen enbart marginell

inverkan på behov och efterfrågan. Faktorer som har en större inverkan är antal personer med andra stödinsatser såsom boendestöd, kortidsvistelse och personlig assistans som kan komma behöva boende enligt SoL/ LSS inom en tioårsperiod. Sammantaget så är det svårt att prognostisera hur många som behöver bostad, när personerna har behov och vill flytta och i vilken grad övriga förebyggande faktorer påverkar behov antal boendebehov.

Korttidsverksamheterna bedrivs från 1 januari 2020 i nya lokaler på Lindbacken. Antalet platser är oförändrade.

3.13.2.2 Framtid

Biståndsenheten har sedan några år uppmärksammat att gruppen unga vuxna med samsjuklighet blivit en alltmer aktuell grupp för ansökan om insatser via biståndsenheten. Oftast har personen genomgått en neuropsykiatrisk utredning först i tonåren och därefter diagnostiserats med någon form av autismspektrumtillstånd. Vägen dit har vanligtvis varit lång och oftast inneburit att personen har ”självmedicinerat” och har eller haft insatser från IFO. Inte sällan har den insats som beviljats varit i form av en placering i familjehem eller i ett hem för vård- och boende. När personen kommer upp i 17–20 års ålder kontaktas handläggaren på biståndsenheten, vanligtvis genom socialsekreteraren på IFO för en ansökan om en bostad med särskild service.

Har personen rätt till en bostad med särskild service har det varit svårigheter att verkställa insatsen inom förvaltningens bestånd då inriktningen på stöd inte specifikt riktas till denna målgrupp på de befintliga boendena. Konsekvenserna blir då köp av extern plats som både innebär onödigt mänskligt lidande och hög kostnad för förvaltningen.

Det finns ett antal ungdomar som går ur skolan våren 2022 där kommunen inte har någon lämplig bostad att erbjuda.

För att undvika boendebeslut som är det tyngsta beslutet förvaltningen har är boendestöd i ordinarie bostad en viktig insats. Viktiga begrepp är delaktighet, självständighet och att jobba autonomistödjande. Samverkan och samsyn med professioner för att få en helhet för varje person är viktigt.

Att alltid pröva tekniska och digitala hjälpmedel är andra åtgärder för att undvika boendebeslut. Ytterligare trygghetsfaktorer som kan minska behovet av bostäder enligt SOL/ LSS är sociala mötesplatser, meningsfull sysselsättning och aktivitetshus. En förutsättning är givetvis att det finns bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden att tillgå.

PSO kommer jobba mer strukturerat för att personer flyttar ut från bostaden till ett eget kontrakt alternativt socialt kontrakt. Ett sätt är att personal från boendet fortsätter stödja personen så hen känner sig trygg att våga ta steget.

Verksamheten kommer vara aktiv i samarbetet med AB Vänersborgs bostäder för att få tillgång till sociala kontrakt där det finns behov.

3.13.2.3 Behov

För att undvika att köpa externa platser samt för att bygga upp kompetens som motsvarar personernas behov i kommunen, behövs ett boende för personer med sammansatta behov. En förstudie pågår och kommer att gå upp till socialnämndens januarisammanträde 2022.

Ett annat behov förvaltningen har är ensamhushåll där personer bor enskilt och i de flesta fall med stöd av boendestöd. Dessa personer står långt ifrån den reguljära bostadsmarknaden och

har svårt att få sociala kontrakt med andra hyresvärdar på grund av olika orsaker. Förvaltningen har under flera år försökt hitta lämpliga platser för dessa ensamhushåll. Förvaltningens bedömning är att det finns behov av fyra ensamhushåll för personer som behöver bo avskilt med personalstöd i form av boendestöd. Dessa ensamhushåll har varit med i investerings- och exploateringsplanen sedan 2017, men lämpliga tomter har inte funnits tillgängliga. Förvaltningen fortsätter dialogen med lokalsamordnare för att hitta lämpliga tomter för detta ändamål. En förstudie pågår och kommer att gå upp till socialnämndens decembersammansträde 2021.

En inventering har gjorts i samarbete med arbetsgruppen på boendestöd för att kunna uppskatta behov av boende med inriktning socialpsykiatri inom en 10-årsperiod. Utav cirka 90 personer som får stöd idag kan cirka 15 personer behöva en anvisad bostad. Då det kan bli aktuellt med andra boendeformer/ utflytt görs uppskattningen att 10 personer behöver bostad med inriktning socialpsykiatri

Utifrån nuvarande bostadsbestånd finns ett marginellt överskott av bostäder enligt LSS och utifrån naturliga orsaker (flytt, dödsfall) kommer bostäder frigöras vilket gör att PSO kommer lösa boendebehovet under de närmaste fem åren. Bedömning görs att förvaltningen behöver en bostad 2026.

En gruppbostad kan behöva tillföras under gällande 10-årsperiod. Det finns önskemål från brukarorganisationer om lantligt läge som får utredas närmare i en förstudie.

I jämförelser med andra jämförbara kommuner ligger förvaltningens kostnad för boende inom LSS ligger på en hög nivå. Behov finns av en genomlysning för att analysera siffrorna på ett djupare plan. Genomlysningen kommer att starta under 2022.

3.13.3 Individ- och familjeomsorgen

3.13.3.1 Nuläge

Individ- och familjeomsorgen ansvarar för den del av socialtjänsten som omfattar i första hand tillfällig, eller i tid avgränsad omsorg och service såsom upplysningar, råd, stöd, vård, ekonomisk hjälp och/eller annat bistånd till familjer och individer som inte kan tillgodose sina behov på annat sätt.

Framträdande målgrupper för Individ- och familjeomsorgen enligt socialtjänstlagen är:

- Barn och unga och då ett särskilt ansvar för dem som riskerar att utvecklas ogynnsamt
- Individer med missbruks-/beroendeproblematik
- Brottsoffer där särskilt kvinnor utsatta för våld i hemmet ska beaktas
- Föräldrar i behov av samarbetssamtal rörande vårdnad, boende och umgänge
- Par i behov av familjerådgivning
- Individer i behov av ekonomiskt bistånd

För IFO är det främst aktuellt att tillhandhålla boendeplatser för personer med missbruks- och beroendeproblematik, då kommunen för denna grupp har ett lagstadgat ansvar att erbjuda stödjande och/eller behandlande insatser. För att stöd- och behandlingsinsatser ska kunna genomföras på ett adekvat sätt då en person saknar boende bör dock kommunen medverka till

någon form av trygghet vad gäller boendesituationen. I annat fall kommer det att vara svårt att genomföra insatserna samt nå långsiktiga resultat.

I socialstyrelsens aktuella nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård framhålls att ett stabilt boende ofta är en förutsättning för att kunna delta i behandling eller stödinsatser och för att komma ifrån ett missbruk eller beroende. Många människor med alkohol- och/eller narkotikaproblematik har emellertid svårt att upprätthålla en stabil boendesituation. Omvänt riskerar också människor som lever i instabila boendesituationer att utveckla ett missbruk. Riskfaktorer för missbruk och hemlöshet är liknande, och resultatet blir ofta att det uppstår ett mönster där personens problem förstärker varandra på ett negativt sätt. Således är en trygg och ordnad boendesituation en förutsättning för att individen ska kunna klara av att fokusera på ett förändrings- eller stabiliseringsarbete vad gäller missbruk och beroende, den sociala situationen, försörjning och övrigt nätverk. Utan den grund som en bostad ger är det svårt att arbeta fram en hållbar förändring som i förlängningen kan bidra till ett värdigt och självständigt liv.

Till Strandvikens boende har en fristående satellitlägenhet kopplats och totalt ansvarar därmed vuxenenheten för 13 boendeplatser inom ramen för insatsen. Under det senaste året har 10-13 unika personer per månad haft insats på boendet och tidvis har även personer fått placeras på kölista för verkställighet.

Strandvikens boende är en biståndsbedömd insats enligt 4 kap. 1 § SoL för personer med dokumenterad missbruks- och beroendeproblematik och insatsen beviljas utifrån individuella behovsbedömningar och någon generell rätt till denna insats för personer i målgruppen föreligger därmed ej. Exempelvis kan personer i målgruppen som är bostadslösa erhålla insatsen som ett steg i en ”boendetrappa” medan andra personer med eget ordinärt boende kan beviljas insatsen för att få stöd i att bryta en aktiv missbruksperiod, istället för genom extern köpt vård via behandlingshem/HVB. Strandviken är således inget långsiktigt boende och därmed ej ett särskilt boende/omvårdnadsboende (SÄBO) och inte heller ett hem för vård och boende (HVB) utan en insats med en karaktär av öppen boendeform i kommunal regi via vuxenenheten. Behandlingssekreterare i stöd- och boendeteamet/vuxenenheten utför därmed inga omvårdnadsinsatser eller andra åtgärder enligt HSL alternativt LSS på Strandvikens boende.

Det övergripande målet med insatsen Strandvikens boende för de som är bostadslösa är att kunna erhålla ett eget boende på den ordinära bostadsmarknaden. Strandvikens boende bygger därmed på att de individer som beviljats insats har en god funktionsnivå samt förmåga att ta ett stort eget ansvar. Vid behov har dock individerna insatser från andra avdelningar inom socialförvaltningen, som då kan utföras på boendet. För en del av de personer som beviljats insats på Strandvikens boende har dock under insatstiden uppdagats att det inte skulle vara möjligt att flytta ut i ett eget ordinärt boende, exempelvis på grund av olika former av funktionsnedsättning. I dessa fall har därmed insatser i någon form av särskilt boende (SÄBO) via socialförvaltningens andra avdelningar blivit aktuellt och på sikt kan detta behov komma att öka ytterligare.

I och med Strandvikens boende har vuxenenheten på ett bättre sätt än tidigare kunnat tillgodose personers behov av boende och samtidiga insatser för missbruks-/beroendeproblematiken och kostnaderna för köpt vård har således påtagligt minskat.

Strandvikens boende har väl anpassade lokaler för verksamhetens behov och sedan januari 2019 inryms även vuxenenhetens stöd- och behandlingsenhet Språngbrädan i tidigare outnyttjade utrymmen i byggnaden, vilket visat sig vara ytterst gynnsamt för verksamheten.

3.13.3.2 Vänersborgs kommuns akutlogi

Akutlogin som är belägen på Kyrkängen, har i nuvarande uppförande varit i bruk sedan december 2016. Akutlogin är ett biståndslöst boendealternativ som kommunen erbjuder vid akuta behov, och det är således endast avsett som ett kortvarigt stöd och tillfälligt boende inom ramen för social service.

Akutlogin har totalt sex (6) platser och under de senaste åren har beläggningen på Kyrkängen ökat kontinuerligt. Akutlogin har därmed utvecklats till att bli en mer permanent boendeform och ett flertal av de som nyttjar akutlogin har nu övernattat där stadigvarande i uppemot två-tre års tid. Sedan en längre tid tillbaka har det även varit en ökning av personer som uppvisar svårigheter att bo med eller nära andra personer och tidvis har personer med olika former av funktionsnedsättning allt oftare blivit hänvisade till akutlogin. Vidare har också kunnat konstateras en allt större utsatthet hos de personer som nyttjar akutlogin. Detta då obehöriga tenderar att vistas i området och ibland uppstår utifrån detta även hotfulla och våldsamma situationer på Kyrkängen.

Socialförvaltningen har i flertalet år i boendeplanerna beskrivit att det finns ett påtagligt behov av att ordna ensamhushåll för några enskilda individer, för att kunna tillgodose en trygg och långsiktig boendesituation för dessa. Detta såväl för de som mer eller mindre stadigvarande nyttjar akutlogin, som för de som ej kan erhålla eller i realiteten klarar av att ha ett eget boende efter avslutad insats på Strandvikens boende.

Trots att ensamhushållen funnits med och beslutats om tidigare skjuts investeringarna gällande dessa fram, vilket förskjuter lösningen för enskilda individer och förvaltningen att skapa ett hållbart akutboende i det syfte det ska vara samt skapa en långsiktig boendelösning för dessa individer. Detta får negativa konsekvenser på flera plan.

3.13.3.3 Framtid

Liksom tidigare år påverkar den allt mer hårdnande bostadsmarknaden IFO samt de personer som verksamheten möter, och någon förändring gällande detta är ännu inte i sikte. Det finns dock svårigheter att kartlägga och förutse långsiktiga behov för personer med missbruks- och beroendeproblematik då förändringar i situationen kan ske snabbt. Under rätt omständigheter samt med stöd och/eller behandling för missbruksproblematiken, kan många av enhetens individer i målgruppen vara mycket resursstarka. De agerar exempelvis på egen hand när de kan, vilket ibland resulterar i att de på kort tid hittar ett eget boende.

Avseende vuxenenhetens målgrupp i stort visar såväl omvärldsbevakning som erfarenheter i verksamheten en i allt högre grad komplex problembild hos brukarna med ett alltmer omfattande och långvarigt missbruk och någon form av psykisk ohälsa/samsjuklighets-problematik. Vidare möter vuxenenheten alltmer frekvent än tidigare också personer med en lägre funktionsnivå och med olika former av såväl fysisk som psykisk och/eller kognitiv svikt, där vuxenenheten de facto är den enda enheten som individen är aktuell vid och erhåller insatser och stöd från. Många har därmed ett stort behov av habiliterande/rehabiliterande åtgärder/psykosocialt stöd och förändrings- eller stabiliseringsarbetet kan ibland pågå under mycket lång tid. Utifrån detta bör fokus ligga på att ta fram en bred och välfungerande basverksamhet med olika boendeformer, där individ- och familjeomsorgen/vuxenenheten kan agera på ett flexibelt sätt för att kunna möta de varierande behov som uppstår över tid.

Idag finns en så kallad satellitlägenhet kopplad till Strandvikens boende men redan nu finns ett behov av ytterligare en till två satellitlägenheter om 1 r o k, för personer inom målgruppen med missbruks-/beroendeproblematik, för att på ett än mer gynnsamt sätt för individen kunna anpassa insatsen Strandvikens boende.

Behovet av bostäder för ensamhushåll gällande målgruppen med sammansatta behov kvarstår och det är av största vikt att dessa placeras så att de blir brukbara och ändamålsenliga. De som är aktuella för denna typ av boende är främst äldre personer med en långvarig historik med missbruk och ofta också någon form av mindre komplicerad samsjuklighetsproblematik. Denna målgrupp är i behov av en trygg boendesituation där det inte ställs höga krav på missbruksfrihet och anpassning till andra personer. I ett boende för ensamhushåll skulle dessa personer, utifrån sina individuella behov, kunna erhålla samtidiga insatser och stöd från flera av socialförvaltningens avdelningar. Samverkan behöver här ske med PSO.

3.13.4 Arbete, sysselsättning och integration

3.13.4.1 Nuläge

Det finns två sätt att bo på under tiden en asylansökan prövas – på Migrationsverkets anläggningsboende (ABO) eller i eget boende (EBO). Asylsökande som väljer att ordna sitt boende på egen hand blir i praktiken alltid inneboende hos släktingar eller bekanta. Boendelösningarna är ofta tillfälliga och asylsökande tvingas flytta runt mellan olika lägenheter.

När asylsökande har beviljats uppehållstillstånd kan de välja mellan att få hjälp med att bli kommunplacerade eller hitta en bostad på egen hand. De flesta nyanlända ordnar boende på egen hand efter att de fått uppehållstillstånd. Har man en gång tackat nej till en kommunanvisning från Migrationsverket får man inget mer erbjudande utan förväntas att lösa boendefrågan på egen hand. För att den nyanlända flyktingen skall kunna komma in i etableringen, påbörja sin etableringsplan och uppbära etableringsersättning är det en förutsättning att vara folkbokförd i en kommun. Därför är det många som skriver sig hos någon ”bekant”. En ”svart” marknad har uppstått där man köper sig en adress att skriva sig på.

Bostadsmarknadsanalyser visar att nyanlända tenderar att hamna i socioekonomiskt utsatta områden, vilket bidrar till såväl etnisk som ekonomisk segregation och trångboddhet. Det har även gjorts en rapport om olika utsatta områden i Vänersborgs kommun, där man visar hur trångboddheten ser ut. Rapporten visar att majoriteten av familjerna som befinner sig i områden som exempelvis Torpa bor i trångboddhet.

Arbete, sysselsättning och integration erfar att trångboddhet och brist på lägenheter är ett stort problem. Dåliga boendeförhållande har starka konsekvenser på integrationen och etableringen i det nya samhället, och detta gäller både de vuxna och barnen i familjen. Föräldrar har svårt att fokusera på olika insatser från etableringsprogrammet och barnen har svårt att klara skolan, utifrån att man har begränsade möjligheter för studier i hemmet. Många nyanlända familjer som kommer till Sverige är ofta stora i antalet, och möjligheten att erbjuda boende är näst intill omöjligt, då det råder stor brist på större lägenheter.

3.13.4.2 Framtid

Inflödet av nyanlända är i nuläget inte lika högt som det har varit tidigare år och det fortsätter att minska. Anhöriginvandringen kan öka beroende på migrationspolitikens viljeriktning.

Samtidigt är det viktigt att ha i åtanke att många familjer som kom 2015 och 2016 fortfarande bor i dåliga förhållanden i form av svarta kontrakt, andrahand och trångboddhet. De behöver man också stötta och hjälpa. Under år 2022 kommer Vänersborgs kommun att få anvisningar från Migrationsverket, 10 stycken till antalet.

Enligt ett nytt beslut från regeringen ska asylsökande som bosätter sig i områden som bedöms vara socioekonomiskt utsatta inte beviljas dagersättning. Detta gör att många tackar ja till den anvisning som Migrationsverket har, och inte bosätter sig på egen hand. Målsättningen med denna förändring är att motarbeta segregation och ge kommuner möjlighet att jobba med integration genom en bred front. Migrationsverket bedömer att Vänersborgs kommun inte har några socioekonomiskt utsatta områden i dagsläget.

Socialförvaltningen har för arbete, sysselsättning integrations räkning ett långt hyresavtal sedan 2016 mer fastighetsägare på Restad gård utifrån situationen som rådde avseende flyktingkrisen 2015 då flertalet ensamkommande ungdomar sökte asyl i vårt land. Behovet har förändrats sedan dess varför socialförvaltningen inte längre har behov av dessa lägenheter som används som träningslägenheter för ensamkommande i den boendetrappa som byggdes upp med Hem för vård eller boende, utslussningsboende, träningsboende och sociala kontrakt.

Möjligheten att avveckla avtalet är dock svårt men samtal med fastighetsägaren kring detta pågår då de önskar sälja fastigheten. Förvaltningen gör bedömningen att fastigheten inte är lämplig för annan målgrupp inom förvaltningens ram.

Det är mycket svårt att förutspå hur många nyanlända som kommer att behöva hjälp med att finna bostad framöver men i nuläget finns inget som tyder på att behovet av stöd med bostäder i olika former inte kommer att kvarstå. Det vi med säkerhet vet är att vi under 2022 kommer att ta emot 10 personer enligt bostadsanvisningslagen och att kommunen då har en skyldighet att ombesörja boendet. Detta bedömer socialförvaltningen skulle kunna ske inom befintligt bostadsbestånd i samarbete med ABVB enligt vårt gemensamma avtal avseende sociala kontrakt.

4 Bilagor

- Bilaga 1 Lokalrevision
- Bilaga 2 Behovsinventering boende och lokaler - befolkningsutveckling och nyckeltal

Nuläge

Bilaga 1.

1. Samtliga enheter/anläggningar ska redovisas
2. Fastighetsägare per objekt
3. Enhetens/anläggningens maximala kapacitet (maximalt antal elever/brukare/boende/besökare/anställda). Respektive förvaltning avgör hur den maximala kapaciteten mäts.
4. Kvm
5. Lokalkostnader per enhet/anläggning (hyra, fastighetsvaktmästare, el, VA, värme)
6. Faktiskt antal
7. Lokalernas ändamålsenlighet (verksamhetens uppfattning). Mäts enklast genom enkät angående olika aspekter av ändamålsenlighet till personal. (1,2,3)
8. Lokalernas tekniska status (uppgifter lämnas av fastighetsägare). Med tekniks status avses lokalernas underhållsbehov inom de närmsta åren. (inget behov, litet behov, stort behov)

Kolla om hus i Brålanda hyrs av vårdtagare. Kolla med Sara.

1. Objekt	2. Fastighetsägare	3. Kapacitet	4. kvm	5. Lokalkostnader	6. Faktiskt antal brukare	7. Lokalernas ändamålsenlighet	8. Lokalernas tekniska status	Anm.
Adm								
Kontorslokaler	Intern	34		1 292	34	3	inget behov	Kontorsrum, samtalsrum, förråd mm
IFO								
Akutboende	Intern	6	106	140	6	3	Stort behov	
Strandvikens boende	ABVB	12	997	782	12	3	Inget behov	
Kontorlokaler IFO	Stenvalvet 246 Vänersb	110	2185	2 098	77	3	Litet behov	Kontorsrum, samtalsrum, förråd mm
Familjerådgivningen	Hemsö	4		48	4	2	Stort behov	
Sirius	Intern	?	delar mec	99	4	1	Stort behov	
Belfragegatan 2	Hemsö	19	564	720	19	2	Litet behov	
ASI								
Marierovägen, jourlägenheter	Intern	6 lgh	420	445	Vet ej	2	Vet ej	uthyres i 2:a hand
Torpavägen, jourlägenheter	ABVB	2 lgh	360	236	Vet ej	2	Vet ej	uthyres i 2:a hand
Tränings- och jourlägenheter	Restad gård AB	10 lgh	547	1 207	Vet ej	2	Vet ej	3 lgh uthyres i andra hand
Stödboende EKB och HVB	Intern	24	940	804	7			Uppsagt from 2021-08-01
Trenova	Trenova Fastigheter AB		3627	3 613	Varierar	3	Inget behov	
AME-Biltvätten	Artfex Fastighetsförval	Biltvätt	317	200	5	2	Litet behov	
DV- Transporten, Svarvargatan 1	Carifo Fastigheter AB		182	107	12	2	Inget behov	
DV- Transporten	Ståhlbergs Fastigheter AB		36	15	10	2		Förråd

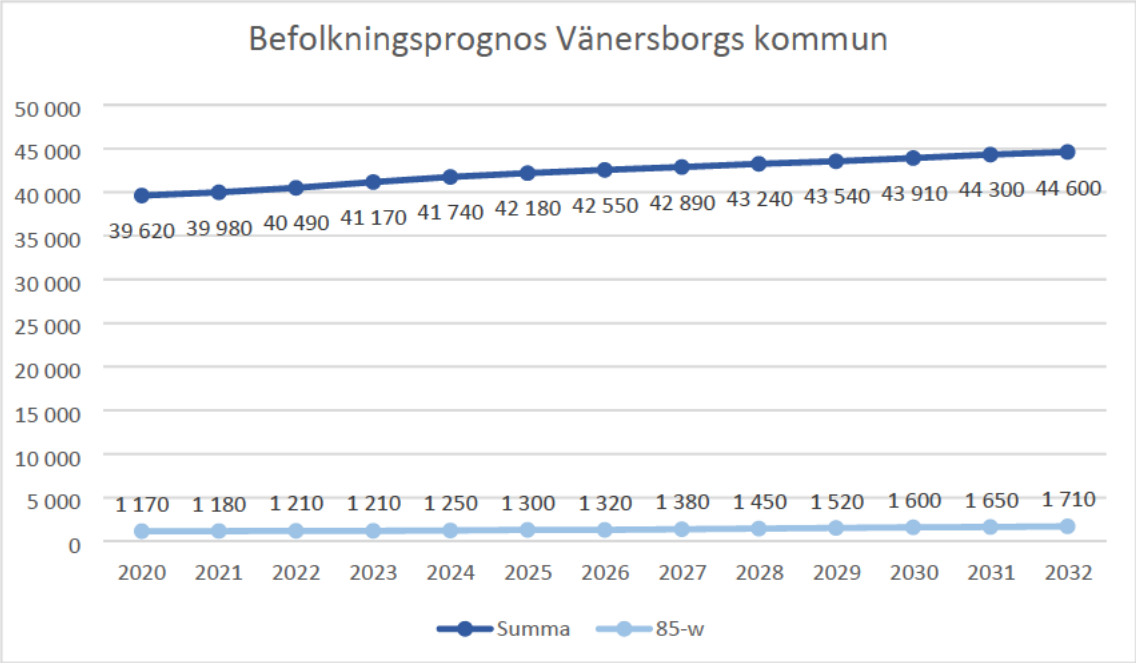
DV-Klappteatern, Vänerparken	Vänerparken Förvaltning KB		74	115	12	2	Inget behov	
DV-Klappteatern, Musikskolan	Internt, Musikskolan		se ovan	70	12	2	Inget behov	Tom 2021-12-31
DV-Slåttergatan Onsjö	Intern			494	26	2	Inget behov	
DV-Öppenheten, Vänerparken	Vänerparken Förvaltning KB		250	192	13	2	Inget behov	
DV-Lyckan Second hand	Stenvalvet 246 Vänersborg poppeli		329	345	15	2	Inget behov	
DV-Fredrukslunds Landeri	Internt		190	55	14	2	Litet behov	
DV-Sandelhielmsgatan/Gyllenheimsg.	Internt		575	299	18	2	Litet behov	
DV-Hagaparken, regementsgatan 11	SBB Niklasberg 13 Fastighets AB		830	742	24	2	Stort behov	
DV-Holmängen, Regementsgatan 34	Artfex Fastighetsförvaltning AB		294	374	15	2	Litet behov	
PSO								
Gruppbostad Tagelg.	Intern	12	919	1 276	11	3	inget behov	(2 byggnader)
Gruppbostad Ankarg.	Intern	12	872	852	12	2	Litet behov	(2 byggnader)
Gruppbostad Bladv.	Intern	6	420	552	6	2	Litet behov	
Gruppbostad Tegelbruksv.	Intern	12	1024	1 485	12	2	inget behov/litet behov	(2 byggnader)
Gruppbostad Gustav Högbergs v.	Intern	7	462	687	6	2	Litet behov	
Gruppbostad Flottnings- och Forbondeg.	Intern	12	706	917	10	2	Inget behov	(2 byggnader)
Gruppbostad Snödroppsv.	Intern	12	912	1 398	10	2	Litet behov	(2 byggnader)
Gruppbostad Rapsv.	Intern	6	397	731	4	3	inget behov	
Gruppbostad Mörtv.	Intern	4	461	683	3	3	Litet behov	
Gruppbostad Niklasbergsv.	ABVB	4	434	681	3	2	Stort behov	
Gruppbostad Edsgatan	Intern	6	581	539	6	3	inget behov	
Gruppbostad Idrottsgatan	ABVB	6	-	1 073	6	1	Litet behov	
Summa Gruppbostad		**99**	**7188**	**9 801**	**83**			
Servicebostad Karlslundsgatan	ABVB	9	56	77	1	2	Litet behov	avser personallgh
Servicebostad Nordkroksvägen 6	ABVB	7	-	884	6	2	Litet behov	
Servicebostad Bangatan 2b	ABVB	9	564	859	8	2	Litet behov	
Servicebostad Enebacksgatan	ABVB	10	644	897	8	2	Litet behov	
Servicebostad Idrottsgatan 5	ABVB	13	-	2 326	13	1	Litet behov	
Summa Serviecbostad		**48**	**1 264**	**5 043**	**36**			
Socialspykiatri Kastanjevägen	ABVB	10	786	790	10	2	inget behov	trapphus och område utanför behöver ses över
Socialpsykiatri Edsvägen	ALAB	15	-	1 566	15	1	Stort behov	
Socialpsykiatri Niklasbergsvägen	ABVB	8	434	953	8	3	Inget behov	
Socialpsykiatri Regementsgatan	Hemfosa	7	767	1 638	7	3	inget behov	

Nuläge

Socialpsykiatri Storegårdsvägen	ABVB		10	616	827		10	1	Litet behov	
Boende ensamhushåll	Intern		1	121	67		1	2	Stort behov	
Summa Socialpsykatri (exklusive Edsvägen)			**36**	**2724**	**5 841**		**51**			
Korttidsvistelse Lindbacken	ABVB		10	1256	1 596		10	1	inget behov	*beror på avsaknad av utrymme för korttidstillsyn
Summa Korttidsvistelse			**10**	**1256**	**1 596**		**10**			
Folkets Hus	Intern									Flyttar till Residensgatan i dec 2021
Ledagningshus/läger	Intern	i.u						2	Litet behov	
Socialpsykiatri Regementsgatan	Hemfosa	se ovan		se ovan	se ovan	i.u		2	inget behov	Ingår i boende ovan på samma adress
Aktivitetshus	ABVB	i.u		i.u	96	i.u		2	inget behov	Samlingslokal för dagverksamhet psyk
Vård och Omsorg										
Hemtjänst Centrum	Stenvalvet AB		80		1 003		80	3	Inget behov	
Solängen	ABVB		66	7300	7 225		66	2	Stort behov	
Blockhyresavtal Niklasberg	ABVB		165	16901	18 179					
- Niklasberg 9 (inklusive korttids)	ABVB		36	4748	Ingår ovar		36	3	Litet behov	
- Niklasberg 1 (inklusive korttids)	ABVB		48	5007	Ingår ovar		48	3	Litet behov	
- Björken	ABVB		45	4323	Ingår ovar		45	2	Litet behov	
- Linden	ABVB		36	2823	Ingår ovar		34	1,5	Litet behov	
Eken	Intern		36	3131	3 678		36	2,5	Stort behov/Litet behov	
Stora blockhyresavtalet	ABVB		80	8 927	15 254					
- Lunddala	ABVB		32	3539	Ingår ovan					
- Ringhem	ABVB		27	3489	Ingår ovar		27	2	Stort behov	
- Ekeliden	ABVB		21	1899	Ingår ovar		22	1	Stort behov	
Solhaga	ABVB		24	1982	1 796		24	3	Stort behov	
Sörbygården	Hemsö		24	3363	4 108		24	1	Stort behov	
Lgh Brålanda	ABVB		1	59	59		1	2	Vet ej	Uthyres i 2:a hand
VSU - Dagverksamhet Sörbyn	Hemsö vårdfastigheter				35	Varierar		3	Stort behov	
VSU-Dagverksamhet Järnvägsgatan	ABVB				745	Varierar		3	Litet behov	
VSU-Anhörigstöd Sommarhemsvägen	ABVB			240	98	Varierar	-			Lokalen uppsagd
VSU-Anhörigstöd Edsgatan 37	ABVB			66	69	Varierar		1	Stort behov	
VSU-Anhörigstöd Stationshuset	Brålanda väntjänst			Vet ej	54	Varierar		3	Inget behov	Verksamheten har inget hyresavtal, betalar en årlig summa till väntjänst
VSU-Anhörigstöd Sinnenas hus	Brålanda väntjänst			Vet ej	7	Varierar		3	Inget behov	Verksamheten har inget hyresavtal, betalar en årlig summa till väntjänst
VSU-Träffpunkt Tors Väg	ABVB			53		Varierar		3	Stort behov	
VSU-Torpa träffpunkt, Kastanjevägen	ABVB			72,5	75	Varierar		3	Stort behov	
VSU-Kommunrehab	Vänerparkens förvaltning KB				265	Förråd		2	Litet behov	

VSU-Lyckhem	Internt		2 646	Inga brukare	2	Stort behov	När det gäller larmmottagning så är lokalen inte ändamålsenlig. Fastighet Eric Grusell har varit här och tittat på en åtgärd vi vill få utförd för att larmet ska kunna arbeta i två kontor.
VSU-Bistånd	Stenvalvet AB	703	780	Inga brukare	3	Litet behov	Ventilation utreds, kök underdimensionerat
Summa Vård och Omsorg		396 41 663	50 965				

Bilaga 2. Behovsinventering boende och lokaler - befolkningsutveckling och nyckeltal



Kommentar: Diagrammet visar befolkningsprognosen för Vänersborgs kommun. Prognosen är framtagen av kommunstyrelseförvaltningen våren 2021. Siffrorna i prognosen är avrundade till heltal.

Tabell 1. Befolkningsprognos Vänersborgs kommun, åldersindelad 65-w.

Befolkningsprognos
2023- 2032

Ålder	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
65-69	2 278	2 313	2 369	2 367	2 324	2 403	2 447	2 495	2 609	2 688
70-74	2 152	2 152	2 126	2 124	2 185	2 179	2 209	2 261	2 263	2 229
75-79	2 157	2 126	2 079	2 046	2 010	1 980	1 981	1 963	1 964	2 021
80-84	1 498	1 558	1 640	1 699	1 734	1 759	1 737	1 706	1 684	1 660
85-89	795	832	874	888	933	1 000	1 045	1 107	1 146	1 173
90-94	319	332	344	355	366	363	383	405	412	438
95-99	84	79	71	73	77	79	83	85	88	92
100-w	9	9	9	9	9	9	8	7	8	8
	9 292	9 401	9 512	9 561	9 638	9 772	9 893	10 029	10 174	10 309

Kommunen överlag

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Summa	41 170	41 740	42 180	42 550	42 890	43 240	43 540	43 910	44 300	44 600

Kommentar: Befolkningsprognosen är framtagen av kommunstyrelseförvaltningen våren 2021.

Nyckeltal

Tabell 2. Medelålder och medianvårdtid vid särskilda boenden. (äldreomsorgen i Vänersborg)

	2018	2019	2020
Medelålder på särskilda boenden	85,4	85,9	85,7
Medelålder vid inflyttning på särskilt boende	87	85	Ingen uppgift
Medianvårdtid (dagar) på våra särskilda boenden	621	558	780

Kommentar: Uppgifterna är hämtade ur KOLADA. Medianvårdtiden gäller mellan 2020-10-01 tom 2021-10-01

Tabell 3. Särskilt boende, antal vårdtagare och andel av befolkningen som bor på SÄBO.

Ålder	Antal vårdtagare SÄBO	Antal invånare Vänersborg	Andel av befolk-ningen på SÄBO
65-84	142	7841	2%
85-w	179	1175	15%
Totalt 65-w	321 (371 platser)	9016	3,6 %

Kommentar: Uppgifterna om antal vårdtagare avser oktober 2021 och antal invånare avser december 2020. 32 platser är inte utnyttjade på SÄBO på grund av ombyggnad av Lunddala under åren 2021-2023.

Prioritering av projekt i lokalförsörjningsunderlaget - 2022

1 Prioritering av projekt i lokalförsörjningsunderlaget

De lokalbehov som redovisas i lokalförsörjningsunderlaget ska prioriteras för att underlätta beslut om investeringsbudget i fastigheter samt beslut om ändrade budgetramar till följd av dem eller till följd av förhyrda lokaler. De förändringar som redovisas i lokalförsörjningsunderlaget kallas nedan för projekt.

Projekten ska i modellen prioriteras utifrån relevans och brådska. Bedömningen av relevans bygger på hur projekten bidrar till inriktningsmålen. Bedömningen av brådska bygger på bedömningen av konsekvenser om projektet inte genomförs på utsatt tid. Relevans och brådska bildar sedan graden av angelägenhet för kommunen. Graden av angelägenhet kan variera mellan 16 som är mest angeläget till 1 för de projekt som är minst angelägna utifrån de föreslagna parametrarna. Angelägenheten ligger sedan till grund för prioriteringen som redovisas i lokalförsörjningsunderlaget. Prioriteringen ska där numreras och beskrivas i kronologisk ordning.

Ex: Ett projekt som bidrar till tre inriktningsmål (3 p) och där konsekvenserna av att skjuta fram projektet beräknas få betydande negativa konsekvenser för medborgare men konsekvenserna går att hantera med alternativa lösningar (2p) kommer att få 6 poäng. Hur det sedan hamnar i prioriteringen beror på hur många poäng övriga projekt får.

Modellen och bedömningarna presenteras på andra sidan.

Projektet bidrar till uppfyllelse av…	Modell för bedömning av angelägenhet			
4 eller fler inriktnings mål	4	8	12	16 - Boende ensamhushåll för 4 personer med sammansatta behov ,PSO/IFO - Gruppbostad för 6 personer med sammansatta behov, PSO. - SÄBO ÄO 40 platser - Gruppboende för personer med psykiska funktionsnedsättningar, PSO - Servicebostad LSS, PSO - Gruppbostad LSS, PSO
3 inriktnings mål	3	6	9	12
2 inriktnings mål	2	4	6	8
1 inriktnings mål	1	2	3	4
Att skjuta fram projektet beräknas…	inte få några betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal.	få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Konsekvenserna går dock att hantera med alternativa lösningar.	få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. De negativa konsekvenserna går inte att minska/hantera med alternativa lösningar.	få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Verksamhet kan inte tillhandahållas till alla som har behov av verksamheten.

1.1 Inriktningsmål 2022

I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv
Ansvariga nämnder: kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden, överförmyndarnämnden

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier
Ansvariga nämnder: kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden

Enklare och kortare vägar att starta och etablera företag
Ansvariga nämnder: kommunstyrelsen, byggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan
Ansvariga nämnder: kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden, överförmyndarnämnden

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet
Ansvariga nämnder: kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden, överförmyndarnämnden

Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska
Ansvariga nämnder: kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden, överförmyndarnämnden

2 Sammanställning av angelägenhet socialnämnden

16 poäng: Boende ensamhushåll 4 personer med sammansatta behov, PSO/IFO
16 poäng: Gruppbostad för 6 personer med sammansatta behov, PSO
16 poäng: Särskilt boende 40 platser, ÄO
16 poäng: Gruppboende för personer med psykiska funktionsnedsättningar, PSO
16 poäng: Servicebostad LSS, PSO
16 poäng: Gruppbostad LSS, PSO

2.1 Motiveringar till prioriteringen

Boende ensamhushåll 4 personer med sammansatta behov (PSO/IFO): 16 poäng
Boendelösningen handlar om att möjliggöra boende för personer som är bostadslösa då de har mycket svårt att etablera alternativt återetablera sig på bostadsmarknaden, har svårt att bo i lägenheter i ett trapphus då personen i ett sådant sammanhang kan bli störande för grannar och utifrån det behöver ha utrymme runt sig. Konsekvensen om inte boende för ensamhushåll blir av alternativt skjuts fram är att de personer som står i behov av boendeformen fortsatt lever i hemlöshet med de konsekvenserna och påverkan på förvaltningens medarbetare fortsätter.

I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv
Personerna är idag bostadslösa och har ingen stadig ordnad boendesituation genom extern placering eller liknande. Några kanske vistas på akutboendet alternativt löser natt för natt på

annat sätt och kan under perioder bli föremål för insatser enligt exempelvis lagen av vård av missbrukare i vissa fall.

Utan boende lever inte personerna ett jämställt och jämlikt liv med övriga kommuninvånare och har utifrån det mycket små möjligheter att kunna påverka sina förutsättningar. Det är mycket svårt för personer i bostadslöshet att genomföra andra nödvändiga förändringar som skulle gynna personens totala livssituation då stort fokus för individen läggs på hur boendet ska lösas natt för natt. Utifrån det krävs denna lösning för att socialförvaltningen, socialnämnden och Vänersborgs kommun ska klara av måluppfyllelse kopplat till inriktningsmålet.

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet
Vänersborgs kommun erbjuder ingen god service och hög effektivitet om vi som förvaltning inte kan fullfölja vår lagliga skyldighet enligt socialtjänstlagen för de målgrupper vi bedöms ha ett särskilt ansvar i att stödja och hjälpa till boendelösningar utöver särskild boendeform och gruppboendeform.

Som förvaltning kan vi också riskera vite om vi inte kan verkställa vårt uppdrag. Brist på denna typen av boende gör att vi har personer som befinner sig i en mycket utsatt situation i hemlöshet, vilket förutom påverkan på individen får en påverkan på samhället.

Dessa boendeplatser har varit med i investering i flertalet år utan att vi lyckats få till denna form av boendelösning. Det har varit hinder i planprocesser och brist på lämpliga tomter varför de tänkta årliga investeringarna har fått skjutas fram år från år. Detta skapar ingen god effektivitet då påbörjade planeringar och tid som lagts på det från flera förvaltningar fått stanna av och/eller avbrytas.

Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska
För de medarbetare som har till uppgift att möta och stötta dessa kommuninvånare finns risk för att arbetet inte upplevs hållbart, att man utsätts för stress, hot och eventuellt våld utifrån personernas uppgivenhet över sin situation. Som medarbetare i olika roller hamnar man i det i känsla av att inte kunna stå upp för professionens ansvar och etik, vilket riskerar att leda till stress och sjukskrivning. Alla medarbetare inom socialförvaltningen behöver säkerställas en god arbetsmiljö genom ändamålsenliga och anpassade lokaler för uppdraget, i syfte att vara hållbara och förebygga ohälsa.

Gruppbostad för 6 personer med sammansatta behov (PSO): 16 poäng
Boendet syftar till att möjliggöra ett långsiktigt boendealternativ utifrån vårt lagstadgade ansvar för personer med en eller flera funktionsnedsättningar av kognitiv eller psykiatrisk karaktär, och där funktionsnedsättningarna är komplexa för individen. Individerna har vi idag löst boendesituationen genom att köpa boende på extern plats då alternativet inte finns på hemmaplan, vilket gör att vi inte lever upp till närhetsprincipen i lagstiftningen. Personerna riskerar också bostadslöshet om den externa lösningen inte fungerar alternativt upphör i samband med att exempelvis gymnasiestudier är klara och boende då inte finns att erbjuda. De externa placeringarna innebär en hög kostnad för förvaltningen och en osäkerhet i långsiktighet i placeringen. Förvaltningen riskerar också vite om beviljade boendebeslut inte kan verkställas.

I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv
Att ha ett tryggt boende som håller över tid är en av förutsättningarna för att människor ska erhålla jämställda och jämlika förutsättningar och i det kunna påverka och ha makt över sitt eget liv. Utan eget boende är personen utestängd från den trygga bas som ett boende innebär. Socialförvaltningen har ett ansvar enligt socialtjänstlagen respektive lagen om stöd och service till funktionshindrade att ombesörja särskilt boendeform till de som bedöms vara i behov av det samt har också ett särskilt ansvar för vissa målgrupper gällande stöd och hjälp till boende. Det planerade boendet är en särskild boendeform som ger förutsättningar för att kunna verkställa de biståndsbeslut som de blivit beviljade.

Genom boendet klarar vi också måluppfyllelse gentemot inriktningsmålet, vilket vi utan boendet kommer få svårt att klara.

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan
När vi gör nybyggnationer så klarar vi målet gällande ekologisk hållbar kommun då boendet byggs med bra material och klimatsmart uppvärmning m.m. Genom att erbjuda boendelösning i Vänersborg minimerar vi bland annat medarbetares resor till externa placeringar vilket ger en minskad klimatpåverkan.

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet
Socialförvaltningen har svårt att uppfylla målet då bedömningen är att vi inte erbjuder en god service och hög effektivitet om vi som förvaltning inte kan fullfölja vår lagliga skyldighet avseende särskild gruppboendeform för de målgrupper som efter biståndsbedömning har rätt till det, och också rätt att få det verkställt inom kommunen utifrån närhetsprincipen. Förvaltningen bedömer vidare att vi bedriver en effektivare verksamhet när vi kan förlägga boendelösningen inom kommunen och inte köpa externa platser på olika ställen i landet genom att de medarbetare som då kommer att arbeta inom socialförvaltningens personligt stöd och omsorg blir en del av en större helhet och i det ingår i den totala bemanningen för verksamhetsinriktningen. Vi sparar tid genom att andra roller inte behöver lägga tid på att leta efter de externa lösningar som matchar individens behov, följa upp insatsen och inte heller lägga tid på resa till och från. Vi minimerar också risken för att boendeplaceringarna ska avbrytas när vi bygger upp boendelösningar på hemmaplan som matchar individernas behov.

Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska
Medarbetare som har till uppgift att i sin profession möta och stötta dessa medborgare finns risk för att arbetet inte upplevs hållbart, att man utsätts för stress i att inte kunna erbjuda det som man ser personen behöver. Medarbetare i olika roller riskerar att hamna i en känsla av att inte kunna stå upp för professionens ansvar och etik, vilket kan riskera att leda till sjukskrivning.

Särskilt boende 40 platser (ÄO): 16 poäng
Behovsinventeringen visar att äldreomsorgen har behov av att utöka platserna på särskilda boenden med 40 platser under gällande tioårsperiod. Detta beroende på den befolkningsprognos som nyligen publicerats, och som visar att åldersgruppen 85 år och uppåt kommer att öka relativt mycket i antal de kommande åren samt att en stor andel av dessa kommer att vara i behov av omfattande vård och omsorg.

I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv
Socialförvaltningens prioriterade projekt i behovsinventeringen gällande bostäder och lokaler

bidrar alla till måluppfyllelse för kommunfullmäktiges inriktningsmål. Att förvaltningens alla olika målgrupper har jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv, förutsätter en trygg boendesituation där personen får det stöd som den har rätt till.

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan
Genom de om- och nybyggnationer vi gör i samarbete med ABVB och fastighetsenheten möjliggör vi en minskad klimatpåverkan då äldre material och äldre uppvärmningslösningar byts ut till modernare klimatsmarta lösningar. Detta har effekt på såväl minskad klimatpåverkan som minskad kostnad för exempelvis uppvärmning.

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet
Genom att erbjuda äldreboende i moderna och anpassade lokaler möjliggöra vi en god service och vi skapar också en högre effektivitet genom att arbetsmiljön blir bättre för våra medarbetare. Om tillräckligt med särskilda boendeplatser saknas framöver kommer förvaltningen få svårt att leva upp till målet. Vi riskerar i det framöver långa väntetider för de som behöver komma till särskilt boende utifrån biståndsbeslut.

Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska
Alla medarbetare inom socialförvaltningen behöver säkerställas en god arbetsmiljö genom ändamålsenliga och anpassade lokaler för uppdraget, i syfte att vara hållbara och förebygga ohälsa. Om vi inte kan verkställa de biståndsbedömda besluten om särskilt boende inom den lagstadgade tiden blir det slitsamt för andra verksamheter såsom hemtjänst, hemsjukvård, dagverksamhet och eventuella anhöriga vilket riskerar leda till en högre sjukfrånvaro.

Gruppboende för personer med psykiska funktionsnedsättningar (PSO): 16 poäng
En inventering har gjorts för att kunna uppskatta behov av boende med inriktning socialpsykiatri inom en 10 årsperiod. Utav ca 90 personer som får boendestöd utifrån beviljad insats idag kan cirka 15 personer komma att behöva en bostad i socialförvaltningens regi. Då det kan bli aktuellt med andra boendeformer/utflytt görs uppskattningen att 10 personer behöver bostad med inriktning socialpsykiatri.

I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv
Att ha ett tryggt boende som håller över tid är en av förutsättningarna för att människor ska erhålla jämställda och jämlika förutsättningar och i det kunna påverka och ha makt över sitt eget liv. Socialförvaltningen har ett ansvar enligt socialtjänstlagen att ombesörja särskilt boendeform till de som bedöms vara i behov av det och också följa målgruppernas förändrade behov över tid. Det planerade boendet är en särskild boendeform som ger förutsättningar för att kunna verkställa de biståndsbeslut som personerna framöver kommer bli beviljade enligt våra prognoser då deras behov av mer omfattande karaktär bedöms komma. Genom boendet klarar vi också måluppfyllelse gentemot inriktningsmålet, vilket vi utan boendet kommer få svårt att klara då personerna bor kvar i det ordinära boendet, men med avsaknad av den totala omsorg som deras prognosticerade kommande behov kommer kräva.

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet
Om den enskildes behov motsvarar en särskild boendeform efter att biståndsbedömning är gjord och vi inte klarar av att verkställa det beslutet på hemmaplan utan erbjuder personen extern plats eller om personen inte önskar extern plats fortlöper med insatserna inom boendestöd tills lösning finns riskerar vi att inte ge en god service till den enskilde då vi inte

följer det lagstadgade biståndsbeslutet. Att matcha personens behov till rätt insatsform ger en högre effektivitet då insatserna får rätt effekt.

Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska
Om vi inte kan verkställa de biståndsbedömda besluten inom den lagstadgade tiden blir det slitsamt för boendestöd, eventuellt hemsjukvård och eventuella anhöriga vilket riskerar leda till en högre sjukfrånvaro då medarbetarna som arbetar runt och med de enskilda individerna ska täcka upp för behovet av en tyngre insats.

Gruppbostad LSS, PSO: 16 poäng
Socialförvaltningen kommer följa upp denna bedömning årligen i framtagande av varje års boendeplan då boendena ligger längre fram i tiden och prognosen kan komma att förändras.

I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv
Att ha ett tryggt boende som håller över tid är en av förutsättningarna för att människor ska erhålla jämställda och jämlika förutsättningar och i det kunna påverka och ha makt över sitt eget liv. Utan eget boende är personen utestängd från den trygga bas som ett långsiktigt boende innebär. Socialförvaltningen har ett ansvar enligt lagen om stöd och service till funktionshindrade att ombesörja särskilt boendeform till de som bedöms vara i behov av det. Det planerade boendet är en särskild boendeform som ger förutsättningar för att kunna verkställa de biståndsbeslut som personerna framöver kommer bli beviljade enligt våra prognoser. Genom boendet klarar vi också måluppfyllelse gentemot inriktningsmålet, vilket vi utan boendet kommer få svårt att klara då vi får köpa extern boendeplacering och även om personen i det tillförsäkras ett boende så möjliggör vi det inte i personens hemkommun vilket kan skapa att personen inte har samma tillgång till sitt trygga och invanda nätverk i anhöriga och bä.

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan
Genom de byggnationer som vi gör i samarbete med fastighetsenheten så klarar vi målet gällande ekologisk hållbar kommun då boendet byggs med bra material och klimatsmart uppvärmning m.m. Boendet som är planerat kommer att vara nyproduktion, vilket på ett sätt inte förändrar klimatpåverkan på samma sätt som när vi renoverar och bygger om ett äldre hus men genom att erbjuda boendelösning i Vänersborg minimerar vi bland annat medarbetares resor till externa placeringar vilket ger en minskad klimatpåverkan.

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet
Socialförvaltningen har svårt att uppfylla målet då bedömningen är att vi inte erbjuder en god service och hög effektivitet om vi som förvaltning inte kan fullfölja vår lagliga skyldighet avseende särskild gruppboendeform för de målgrupper som efter biståndsbedömning har rätt till det, och också rätt att få det verkställt inom kommunen utifrån närhetsprincipen. Förvaltningen bedömer vidare att vi bedriver en effektivare verksamhet när vi kan förlägga boende inom kommunen och inte köpa externa platser på olika ställen i landet. Då kommer förvaltningens medarbetare kunna ingå i en större helhet och ingå i den totala bemanningen för verksamhetsinriktningen. Vi effektiviserar genom att andra roller inte behöver lägga tid på att leta efter de externa lösningar som matchar individens behov, följa upp insatsen och inte heller lägga tid på resa till och från. Vi minimerar också risken för att boendeplaceringarna ska avbrytas när vi bygger upp boendelösningar på hemmaplan som matchar individernas behov.

Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska
Medarbetare som har till uppgift att i sin profession möta och stötta dessa medborgare finns det en risk för att arbetet inte upplevs hållbart, att man utsätts för stress i att inte kunna erbjuda det som man ser personen behöver. Medarbetare i olika roller riskerar att hamna i en känsla av att inte kunna stå upp för professionens ansvar och etik, vilket kan riskera att leda till ohälsa och sjukskrivning.

Servicebostad LSS (PSO): 16 poäng
Behovet av LSS bostäder grundar socialförvaltningen på inventering av personer som idag har insatser enligt LSS och deras åldersfördelning. Vår erfarenhet och hypotes är att personer söker bostad i särskilt boendeform från 22 år. Utifrån detta beräknar vi att behöva en ny servicebostad för 10 personer under kommande tioårsperiod.

Ekelidens lägenheter kan, när det nya boendet på Lunddala tomten står klart användas till tänkt servicebostad LSS samt ytterligare annan boendeform. Vi nyttjar då befintlig lokal till fler målgruppers behov. Denna lösning belastar inte kommunens investeringsbudget utan förändringen sker i samarbete med ABVB och befintligt blockhyresavtal. Driftsbudget kommer att behöva förstärkas och blir ett arbete inför det årets mål och resursplan.

I Vänersborgs kommun ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv
Att ha ett tryggt boende som håller över tid är en av förutsättningarna för att människor ska erhålla jämställda och jämlika förutsättningar och i det kunna påverka och ha makt över sitt eget liv. Utan eget boende är personen utestängd från den trygga bas som ett långsiktigt boende innebär. Socialförvaltningen har ett ansvar enligt Lagen om stöd och service till funktionshindrade att ombesörja särskild boendeform till de som bedöms vara i behov av det. Detta kan ges i gruppboendeform men också i serviceboendeform. Det planerade boendet är en serviceboendeform som ger förutsättningar för att kunna verkställa de biståndsbeslut som personerna framöver kommer bli beviljade enligt våra prognoser. Genom boendet klarar vi också måluppfyllelse gentemot inriktningsmålet, vilket vi utan boendet kommer få svårt att klara.

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet
Socialförvaltningen har svårt att uppfylla målet då bedömningen är att vi inte erbjuder en god service och hög effektivitet om vi som förvaltning inte kan fullfölja vår lagliga skyldighet avseende boende för de målgrupper som efter biståndsbedömning har rätt till det, och också rätt att få det verkställt inom kommunen utifrån närhetsprincipen. Vi minimerar också risken för att vi antingen får lösa verkställigheten genom köpt plats, erbjuda ett boende på hemmaplan som antingen har för hög omvårdnad och då genom gruppbostad eller för låg genom egen lägenhet med boendestöd. I det blir inte insatsen effektiv för såväl brukare som medarbetare.

Sjukfrånvaron bland våra medarbetare ska minska
Medarbetare som har till uppgift att i sin profession möta och stötta dessa medborgare finns risk för att arbetet inte upplevs hållbart, att man utsätts för stress i att inte kunna erbjuda det som man ser personen behöver.

§ 213

Kommunstyrelsens egen behovsinventering 2023-2032 vad gäller lokalförsörjning

KS 2021/41

Beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen i ”Kommunstyrelsens behovsinventering 2023-2032” och beslutar att densamma ska utgöra underlag till kommunens Lokalförsörjningsunderlag för åren 2023-2032.

Sammanfattning av ärendet

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och revideras samt beslutas årligen.

I ”Kommunstyrelsens behovsinventering 2023-2032” konstateras att kommunstyrelsen inte har några lokalbehov som behöver lyftas i kommunens lokalförsörjningsunderlag. De förändringar som är aktuella beräknas kunna hanteras inom kommunens befintliga lokalbestånd utan verksamhetsanpassningar.

Kommunstyrelsens behovsinventering omfattar lokaler för en mängd olika verksamheter. Variationen i lokalerna gör att det inte går att dra några generella slutsatser utöver att vi behöver vara beredda på förändringar i lokalbeståndet med anledning av att befolkningen ökar och samhället förändras.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2021-11-08, § 156
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-10-21
- Rapport; Kommunstyrelsens egen behovsinventering 2023-2032 för lokalförsörjning, 2021-10-21
    - Bilaga 1. Kommunstyrelsens befintliga lokalbestånd och kostnader, 2021-10-21
    - Bilaga 2. Anvisningar Lokalförsörjningsunderlag 2022, 2021-10-21
    - Bilaga 3. Lokalförsörjningsplan KFV - Kunskapsförbundet Väst 2022-2026, 2021-10-25

Kommunstyrelsens behandling under sammanträdet

Ordföranden ställde kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut under proposition och fann att kommunstyrelsen beslutat i enlighet med detta genom acklamation.

Sändlista

Anna Högmark, Ekonomikontoret

§ 156

Kommunstyrelsens egen behovsinventering 2023-2032 vad gäller lokalförsörjning

KS 2021/41

Beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen i ”Kommunstyrelsens behovsinventering 2023-2032” och beslutar att densamma ska utgöra underlag till kommunens Lokalförsörjningsunderlag för åren 2023-2032.

Sammanfattning av ärendet

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och revideras samt beslutas årligen.

I ”Kommunstyrelsens behovsinventering 2023-2032” konstateras att kommunstyrelsen inte har några lokalbehov som behöver lyftas i kommunens lokalförsörjningsunderlag. De förändringar som är aktuella beräknas kunna hanteras inom kommunens befintliga lokalbestånd utan verksamhetsanpassningar.

Kommunstyrelsens behovsinventering omfattar lokaler för en mängd olika verksamheter. Variationen i lokalerna gör att det inte går att dra några generella slutsatser utöver att vi behöver vara beredda på förändringar i lokalbeståndet med anledning av att befolkningen ökar och samhället förändras.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-10-21
- Rapport; Kommunstyrelsens egen behovsinventering 2023-2032 för lokalförsörjning, 2021-10-21
- Bilaga 1. Kommunstyrelsens befintliga lokalbestånd och kostnader, 2021-10-21
- Bilaga 2. Anvisningar Lokalförsörjningsunderlag 2022, 2021-10-21
- Bilaga 3. Lokalförsörjningsplan KFV - Kunskapsförbundet Väst 2022-2026, 2021-10-25

2021-11-01 Dnr: KS 2021/41

Handläggare
Anna Högmark
anna.hogmark@vanersborg.se
0521-72 25 27

Mottagare
Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens egen behovsinventering 2023-2032 vad gäller lokalförsörjning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen i ”Kommunstyrelsens behovsinventering 2023-2032” och beslutar att densamma ska utgöra underlag till kommunens Lokalförsörjningsunderlag för åren 2023-2032.

Sammanfattning av ärendet

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och revideras samt beslutas årligen.

I ”Kommunstyrelsens behovsinventering 2023-2032” konstateras att kommunstyrelsen inte har några lokalbehov som behöver lyftas i kommunens lokalförsörjningsunderlag. De förändringar som är aktuella beräknas kunna hanteras inom kommunens befintliga lokalbestånd utan verksamhetsanpassningar.

Kommunstyrelsens behovsinventering omfattar lokaler för en mängd olika verksamheter. Variationen i lokalerna gör att det inte går att dra några generella slutsatser utöver att vi behöver vara beredda på förändringar i lokalbeståndet med anledning av att befolkningen ökar och samhället förändras.

Underlag

Riktlinjer för lokalförsörjning, Kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Kommunstyrelsens behovsinventering, daterad 2021-10-25, dnr: KS 2021/41

Sändlista

Anna Högmark, Ekonomikontoret

Handläggare
Anna Högmark
anna.hogmark@vanersborg.se
0521-722527

Mottagare
Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens egen behovsinventering 2023-2032 för lokalförsörjning



Sammanfattning av rapporten

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och revideras samt beslutas årligen.

Kommunstyrelsens behovsinventering omfattar lokaler för en mängd olika verksamheter, från kommunstyrelseförvaltningens kontorslokaler till industrilokaler för Wargön Innovation. Variationen i lokalerna gör att det inte går att dra några generella slutsatser utöver att vi behöver vara beredda på förändringar i lokalbeståndet. Befolkningen i Vänersborgs kommun ökar och samhället förändras. Detta kan innebära ett förändrat lokalbehov för kommunstyrelsen framöver.

Sammanfattningsvis kan konstateras att inga förändringar i kommunstyrelsens lokalbehov är aktuella att lyfta i kommunens lokalförsörjningsunderlag i år. De förändringar som är aktuella beräknas kunna hanteras inom kommunens befintliga lokalbestånd utan verksamhetsanpassningar.

Anna Högmark

Lokalutredare

Innehållsförteckning

1 UPPDRAG 4
1.1 UPPDRAGSBESKRIVNING 4
1.2 MÅL OCH SYFTE 4
1.3 UNDERLAG 4
1.4 METOD 4
2 RESULTAT OCH SLUTSATSER 4
3 UTREDNING 5
3.1 VERKSAMHETSFÖRUTSÄTTNINGAR 6
3.1.1 Omvärldsanalys och befolkningsutveckling 7
3.2 BEFINTLIGT LOKALBESTÅND OCH KOSTNADER 10
3.2.1 Analys av lokalanvändning och kostnader 12
4 BILAGOR 12

1 Uppdrag

1.1 Uppdragsbeskrivning

Samtliga nämnder ska årligen upprätta en behovsinventering som underlag till kommunens lokalförsörjningsunderlag. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och revideras samt beslutas årligen. Att varje nämnd ska upprätta ett underlag för lokalbehov utifrån nuvarande lokalutnyttjande och analys av framtida behov fastställs i riktlinjer för lokalförsörjning (Kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56). Behovsinventeringen fastställs av respektive nämnd. Det långsiktiga lokalförsörjningsunderlaget är ett strategiskt underlag och beslutas i kommunstyrelsen.

Mer precisisa direktiv för behovsinventeringar och lokalförsörjningsunderlag ges i Anvisningar för lokalförsörjningsunderlag 2022. Anvisningarna syftar till att beskriva vad lokalförsörjningsunderlag samt behovsinventeringar ska innehålla, hur lokalförsörjningsprocess och budgetprocess hänger ihop, hur prioriteringen av projekt går till och hur tidplanen för upprättandet ser ut. Anvisningarna är fastställda av Kommundirektörens ledningsgrupp 17 augusti 2021 (Bilaga 2).

1.2 Mål och syfte

Syftet med behovsinventeringen är att få ett samlat grepp om kommunstyrelsens nuvarande och framtida behov av lokaler och om det nuvarande lokalbeståndet motsvarar behoven. Syftet med lokalförsörjningsunderlaget är att det ska utgöra ett verktyg för planering av framtida behov samt ge möjlighet att med god framförhållning kunna bedöma dels framtida investeringsbehov, dels kommunens samlade lokalkostnader. Underlaget är även ett viktigt verktyg för att uppnå det övergripande syftet med lokalförsörjningsarbetet som är att möta verksamheternas behov av ändamålsenliga lokaler i tid samt att använda kommunens resurser på ett hållbart och effektivt sätt för att uppnå god ekonomisk hushållning. Lokalförsörjningsunderlaget ska vara knutet till den årliga processen för budget och verksamhetsplanering.

1.3 Underlag

Anvisningar för lokalförsörjningsunderlag, kommundirektörens ledningsgrupp 17 augusti 2021.

Riktlinjer för lokalförsörjning, kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56.

1.4 Metod

Insamlandet av material har främst skett genom granskning av bokförda lokalkostnader, diarieförda hyresavtal, årsredovisningar och kommunalförbundsordningar.

2 Resultat och slutsatser

Kommunstyrelsens behovsinventering omfattar lokaler för en mängd olika verksamheter, från kommunstyrelseförvaltningens kontorslokaler till industrilokaler för Wargön Innovation (se bilaga 1 för en specifikation över lokalerna). Variationen i de lokaler som bekostas gör att det inte går att dra några generella slutsatser utöver att vi behöver vara beredda på förändringar i lokalbeståndet. Befolkningen i Vänersborgs kommun ökar och samhället förändras. Detta kan innebära ett förändrat lokalbehov för kommunstyrelsen framöver.

Kommunstyrelseförvaltningen har inte någon egen verksamhet utan jobbar som stöd delvis mot andra förvaltningar men främst mot kommunstyrelsen. Det innebär att det inte finns några egna långsiktiga mål för verksamheten utan istället krävs en god anpassningsförmåga. Det är då viktigt att även lokalerna och lokalanvändningen kan anpassas efter verksamheten och skiftande behov.

Det lokalbehov vi ser närmast i tiden är för kommunstyrelseförvaltningens IT-avdelning. De har under året succesivt lämnat sina lokaler på Lindgården på grund av arbetsmiljön. En ny temporär placering ska vara klar till årsskiftet 2021/2022. Tanken är att placeringen ska gälla fram tills att ett politiskt beslut har fattats angående Lindgårdens framtid – ska fastigheten försäljas eller ska den fortsatt vara i Vänersborgs kommuns ägo och användas av de kommunala verksamheterna? Merparten av huset är idag outnyttjat.

Vänersborgs kommun betalar också för Norra Älvsborgs Räddningsförbunds (NÄRF) brandstationer i kommunen samt delfinansierar ledningscentralen som är placerad i Trollhättan. I sin årsredovisning för 2020 lyfter NÄRF bland annat att verksamheten växer och att ett behov av ytterligare utrymmen finns på båda heltidsstationerna i Vänersborg och Trollhättan samt att skyddsnivån i ledningscentralen behöver öka. Vad detta kan innebära för Vänersborgs kommuns fastigheter och kostnadsnivåer på sikt är inte klarlagt.

Kommunstyrelsens ansvarar även för gymnasie- och vuxenutbildning genom kommunalförbundet Kunskapsförbundet Väst (KFV). KFV planerar själva sina lokaler och deras lokalkostnader ska som regel täckas av deras egna budget. Då verksamheten kräver anpassningsförmåga efter utbudet av enskilda alternativ samt skiftande behov pågår ständigt lokalförändringar. Kunskapsförbundets Lokalförsörjningsplan för 2022-2026 finns bifogad som bilaga 3.

En stor andel av kommunstyrelsens lokalkostnader härrör från inhyrningar av externa fastighetsägare. Den höga andelen beror på det stora antalet lokaler som hyrs in i Vänerparken för att sedan hyras ut i 2:a hand. Primära hyresgäster är Kunskapsförbundet Väst och Kultur- och fritidsnämnden. Kommunstyrelsen bör utreda om det finns anledning att låta hyresgästerna själva hyra in de lokaler de önskar disponera då kommunstyrelsen kan avsluta avtalet utan att ersätta hyresvärden för genomförda verksamhetsanpassningar år 2029.

Sammanfattningsvis kan konstateras att inga förändringar i kommunstyrelsens lokalbehov är aktuella att lyfta i kommunens lokalförsörjningsunderlag i år. De förändringar som är aktuella beräknas kunna hanteras inom kommunens befintliga lokalbestånd utan verksamhetsanpassningar.

3 Utredning

Behovsinventeringarna ska bedöma det framtida lokalbehovet med utgångspunkt från omvärldsanalys och verksamhetsutveckling. Det första avsnittet ”Verksamhetsförutsättningar” innehåller därför en beskrivning av verksamheten, möjliga påverkansfaktorer samt prognostiserad befolkningsutveckling. Behovsinventeringarna ska också analysera ändamålsenlighet, kapacitet, investeringsbehov och kostnadseffektivitet i nuvarande lokaler. Detta görs i utredningens andra kapitel, ”Befintligt lokalbestånd och kostnader”. Syftet med avsnitten är att kunna redovisa hur lokalbehoven kommer att förändras, samt möjliga förbättringar och effektiviseringar i lokalbestånd och nyttjande.

3.1 Verksamhetsförutsättningar

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan med ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen leder, planerar och samordnar kommunens ekonomi och verksamheter samt ansvarar för kommunens mark- och bostadspolitik, energiplanering, kollektivtrafik, kontakter med näringslivet, gymnasie- och vuxenutbildningsfrågor och räddningstjänsten. Inom kommunstyrelsen verkar ett arbetsutskott, ett personal- och förhandlingsutskott och ett konsumentutskott. Kommunstyrelsen biträds av kommundirektör, avdelningen för hållbar utveckling, näringslivsavdelningen, kommunikation och kansli, ekonomikontoret, personalkontoret och IT-kontoret.

Kommunstyrelseförvaltningen har nyligen genomfört smärre förändringar i organisationen med anledning av genomförd organisatorisk utvärdering. Inga fler organisatoriska förändringar är planerade i nuläget men utvecklingen av de tre förvaltningsövergripande processer som kommundirektörens ledningsgrupp har beslutat ska prioriteras kan påverka delar av organisationen. De tre prioriterade processerna är samhällsbyggnadsprocessen, digitaliseringsprocessen samt styr- och ledningsprocessen.

Viktigt att notera angående kommunstyrelseförvaltningens verksamhetsförutsättningar är att den inte har någon egen verksamhet utan jobbar som stöd delvis mot andra förvaltningar men främst mot kommunstyrelsen. Detta gör att det inte finns några egna långsiktiga mål för verksamheten utan istället krävs en god anpassningsförmåga efter politisk viljeriktning och förändringar i samhället.

Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) omfattas av medlemskommunerna Färgelanda, Mellerud, Trollhättan och Vänersborg. Det övergripandet uppdraget för kommunalförbundet NÄRF, innebär att genom myndighetsutövning, olycksförebyggande åtgärder och operativa räddningsinsatser minska antalet bränder och skador till följd av bränder. Förbundet har tre brandstationer i Vänersborgs kommun i orterna Brålanda, Vargön och Vänersborg. Direktionen för NÄRF ansvarar för att fastställa budget och besluta i andra övergripande och principiellt viktiga frågor. Direktionen består av ledamöter från medlemskommunerna. I kommunalförbundsordningen anges ansvarsområden och roller, ekonomiska fördelningsnycklar och politiska sammansättningar för förbundets styrning. Där framgår att kostnaderna för kommunalförbundets verksamhet ska, om de inte täcks på annat sätt, erläggas genom bidrag från medlemskommunerna (dnr: KS 2021/261). Enligt överenskommelse vid förbundets bildande ansvarar kommunen för lokalkostnaderna (kapitaltjänstkostnader och underhåll). Lokalernas driftskostnader ansvarar NÄRF för själva.

Kunskapsförbundet Väst (KFV) är liksom NÄRF är ett kommunalförbund och styrs av förbundsdirektionen. KFV tillhandahåller vuxenutbildning och gymnasieutbildning till kommunen. Direktionen består av ledamöter från förbundsmedlemmarna Vänersborgs kommun och Trollhättans stad. Kunskapsförbundets verksamhet finansieras till största delen av medlemskommunerna. Gymnasieverksamheten genom förbundsbidrag och den kommunala vuxenutbildningen genom särskilda uppdragsavtal som tecknas mellan förbundet och respektive förbundsmedlem. Förbundet bedriver också utbildningar som beviljats statsbidrag, såsom yrkesvux, lärlingsutbildning, traineejobb och yrkeshögskoleutbildningar, och uppdragsutbildningar som finansieras av uppdragsgivaren. Förbundsbidraget baseras på förbundets totala befolkning i åldern 16-18 år. Enligt förbundsordningen ansvarar Kunskapsförbundet även för de elever som väljer att gå sin gymnasieutbildning i friskolor eller i andra kommuner. I kunskapsförbundets förbundsordning framgår att lokalkostnaderna ska täckas av deras bidrag och avtal. Förbundets lokalbehov ska i första hand tillgodoses

genom att de förhyr lokaler av Vänersborgs kommun eller Trollhättans stad. Hyressättning ska ske enligt självkostnadsprincipen (dnr: KS 2017/86).

3.1.1 Omvärldsanalys och befolkningsutveckling

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har i augusti 2021 publicerat sin nya omvärldsanalys ”Vägval för framtiden 4”. I skriften definieras fem övergripande områden - globalisering, demografi, klimat, teknik och värderingar – där förändringar starkt påverkar både Sverige och övriga världen. Inom dessa områden har 10 trender lyfts fram som kan komma att få stor betydelse för det kommunala uppdraget.[1] Samtliga trender berör kommunstyrelsens uppdrag och kommunstyrelseförvaltningens avdelningar. Trenderna beskrivs nedanför.

1. ***Ökat behov av livslångt lärande.*** Glappet mellan personer i arbetsför ålder och de som behöver försörjas är historiskt högt vilket leder till konkurrens om arbetskraft. Kommunen behöver kunna utbilda den personal som redan finns samt kunna attrahera ny arbetskraft. Digitaliseringen innebär att vi behöver vara öppna för nya arbetssätt.

2. ***Användare driver teknisk utveckling***. Den digitala mognaden hos befolkningen innebär ökade förväntningar på att kommunen tillhandahåller moderna stöd och tjänster. Samtidigt växer kraven på att nya verksamhetsmodeller utvecklas där individen samlat kan möta den offentliga förvaltningen. Individen ska inte själv behöva söka upp alla aktörer som är en del av händelsen. Medarbetare behöver också moderna tekniska hjälpmedel för att effektivisera arbetet och för att arbetsmiljön ska upplevas som attraktiv.

3. ***Nya livsmönster påverkar platsbundenhet.*** Digitalisering har möjliggjort för hemarbete och distansarbete för vissa delar av den yrkesverksamma befolkningen. Coronapandemin har påskyndat utvecklingen då delar av befolkningen tvingats arbeta hemma under en lång period och därmed gjort en snabb förflyttning i attityd och vana vid digitala möten och arbetsformer. Platsens betydelse för arbete förändras för många vilket resulterar i att människor i högre grad kan välja att helt eller delvis bosätta sig på annan ort än där arbetsplatsen är placerad. Möjligheterna till en mer flexibel arbetsplats ställer också krav på fungerande arbetsmiljö och arbetsgivarens möjligheter att möta upp de krav som ställs. Ledarskap, medarbetarskap och sättet att organisera arbetsplatser påverkas när allt fler finns på distans.

4. ***Hållbarhetsarbete ger konkurrensfördelar.*** Medvetenhet om att det krävs stora förändringar i hela samhället för att vi ska klara klimatmålen i Agenda 2030 har ökat det senaste decenniet. Omställningen skapar nya förväntningar och krav på hållbara konsumtionsmönster och produktionssätt för både länder, företag och enskilda individer. Värderingsförskjutningen syns i alla delar av samhället. Många människor vill bo på platser och arbeta för företag som har en tydlig agenda för att minska koldioxidutsläpp och bidra till att förbättra den lokala miljön. Att kunna erbjuda detta kommer i framtiden innebär inte bara ett nödvändigt villkor för planetens överlevnad, det skapar också nya konkurrensfördelar för såväl företag som kommuner.

5. ***Välfärdsbrottslighet slukar allt mer resurser.*** I Sverige har ett högt förtroende för det offentliga skapats och underhållits genom en påtaglig stabilitet och integritet i förvaltningen. Administrativa processer har styrts av mål som rättssäkerhet, opartiskhet,

[1] Vägval för framtiden 4, Sveriges kommuner och regioner 2021, Omvärldsanalys - 10 trender | SKR

transparens och likabehandling. Omfattande fall av korruption, fusk och oegentligheter har dock uppdagats under de senaste åren och pekar på förändringar i omvärlden och i den offentliga sektorn. Den mediala uppmärksamheten kring dessa fall visar att omvärldens krav på ett etiskt förhållningssätt har ökat. Frågor kring opartiskhet, objektivitet och värdegrund är mer i fokus idag då ämbetsmannaidealen återigen betonas. Statliga myndigheter, kommuner och regioner har på senare tid ökat sina kunskaper om och åtgärder för att motverka och avslöja olika former av välfärdsbrottslighet.

6. ***Ökad polarisering och utsatthet.*** Många i Sverige har fått det avsevärt bättre ekonomiskt under de senaste 30 åren. En majoritet är nöjda med sina liv, har tillit till medmänniskor och till samhället i stort. Sverige hamnar ofta bland de allra främsta i en rad internationella undersökningar kring exempelvis social välfärd, jämställdhet och låg korruption. Samtidigt har det skett en ökande polarisering i samhället utifrån flera dimensioner; ekonomiskt, socialt och åsiktsmässigt. Skillnaderna vad gäller till exempel arbetslöshet, skolresultat, hälsa, valdeltagande och upplevd trygghet är stora såväl inom som mellan kommuner. Sedan början av 1980-talet har inkomst- och förmögenhetsspridningen mellan olika grupper i samhället ökat och denna utveckling har förstärkts under senare år. En ökad bostadssegregation har i hög grad befäst skillnaderna i levnadsvillkor mellan människor. Den ökande ojämlikheten och koncentrationen av social utsatthet till vissa bostadsområden har skapat samhällsproblem som blivit allt viktigare att kunna bryta.

7. ***Det lokala och regionala handlingsutrymmet utmanas.*** Röster för ökad statlig styrning har både höjts och blivit fler under pandemin. Framför allt när det gäller vård, skola och äldreomsorg. Centralisering förs fram som en enkel lösning på komplexa välfärdsfrågor. Samtidigt som den statliga detaljstyrningen ökat under många år minskar även det nationella handlingsutrymmet som en följd av internationell rätt, EU och finansiella system. Något som i sin tur genererar ett ännu mindre utrymme för det lokala mandatet. Den statliga styrningen är omfattande och fragmentiserad, vilket försvårar för kommuner att göra prioriteringar utifrån ett helhetsperspektiv – svårigheter som ökar när behoven växer snabbare än resurserna. Genom den ökade detaljstyrningen finns en risk att resurserna leds fel och effektiviseringsmöjligheterna minskar.

8. ***Tillitens betydelse uppmärksammas allt mer***. Människors tillit till varandra och till samhällsinstitutionerna är grundläggande för såväl ekonomisk utveckling som offentlig välfärd. Med hög tillit minskar transaktionskostnaderna i samhället, vilket ökar dynamiken i ekonomin. Sambandet mellan hög tillit och välfärdsindikatorer som god hälsa, låg kriminalitet, hög grad av trygghet och uppskattad lycka är också väl dokumenterad i forskningen. I internationella jämförelser ligger Sverige i topp vad gäller människors tillit men något håller på att hända. Tilliten har minskat något och det verkar som tilliten varierar allt mer mellan olika grupper i samhället. I tider av ökad polarisering, växande social oro och brist på gemensamma berättelser riskerar tilliten mellan människor att påverkas negativt, speciellt bland utsatta människor och grupper. Minskar tilliten mellan människor ökar betydelsen av att samhällets institutioner och organisationer lever upp till vad man som medborgare ska kunna förvänta sig av dem. Ledarskapet och det offentliga agerandet från politiska företrädare, myndighetspersoner och den ekonomiska eliten blir nu mer avgörande än på länge för hur tillit och förtroende utvecklas eller undergrävs.

9. ***Komplexa samhällsutmaningar kräver nya arbetssätt.*** Vår tids utmaningar påverkas av att världen blir allt mer global och mindre förutsägbar än tidigare. Flyktingvågen 2015, Covid-19 och klimatkrisen är några exempel. För att hantera komplexa samhällsutmaningar där ingen aktör är ensam ansvarig eller har egen rådighet, krävs nya

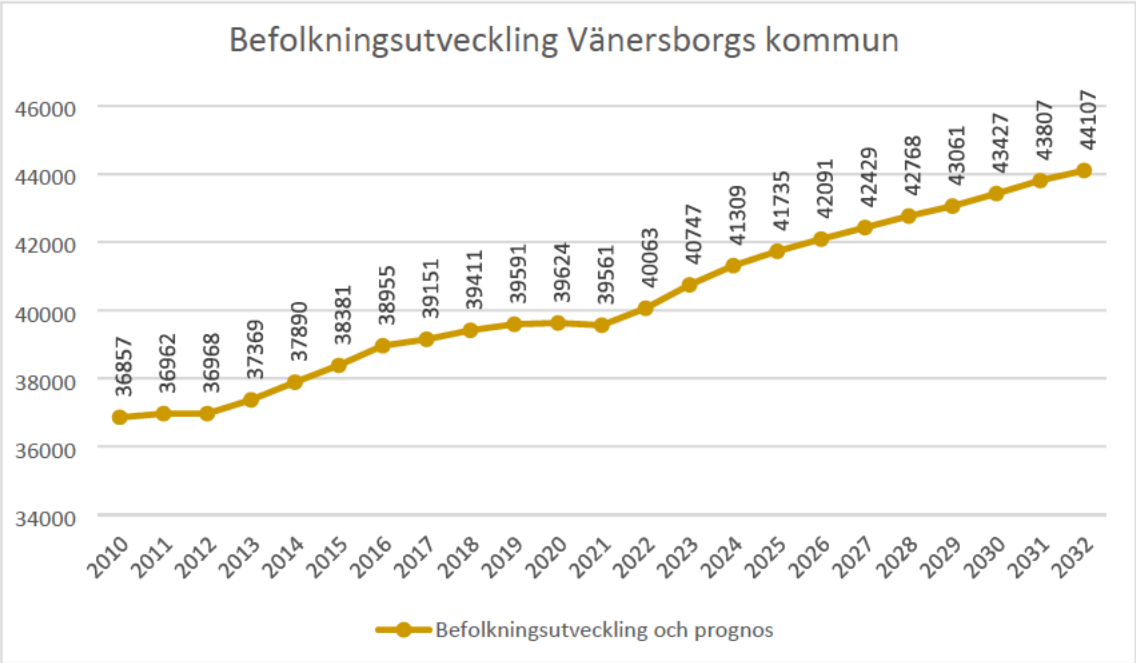
lösningar och arbetssätt. Den gemensamma nämnaren för utmaningarna är att de har flera dimensioner, är svåra att definiera och därmed svåra att lösa. Samverkan behöver ske i organisatoriska mellanrum där ansvarsfrågan inte är självklar. Samverkan ses av många som en lösning, men erfarenheter visar att samverkan också kan medföra risk för ökad administration och oklar ansvarsfördelning. Det kan också medföra negativa konsekvenser för de rådande systemen för redovisning, styrning och uppföljning. Vem tar ledarrollen och hur ska ansvaret delas när alla både är en del av problemet och därmed lösningen? Hur och vem utkräver vi ansvar av när ”allas ansvar är delat ansvar”?

10. ***Ökad medvetenhet om samhällets sårbarhet.*** Världen är idag mer uppkopplad och ihopkopplad än någonsin tidigare. Digitalisering och teknikberoende skapar många fördelar, men innebär också en ökad sårbarhet. Klimatförändringar, terrorism, pandemier och ett försämrat säkerhetspolitiskt läge är andra skeenden som bidrar till att medvetenheten om samhällets sårbarhet ökat och därmed även insikten om att vi måste rusta oss bättre för framtida kriser och krig.

Vad dessa trender innebär för kommunstyrelsen i Vänersborg och dess lokalbehov vet vi ännu inte. Hur stor påverkan de har på verksamheten varierar från kommun till kommun och vad påverkan innebär för lokalbehovet är beroende av hur kommunen och förvaltningen väljer att organisera sig för att möta ökande och förändrade behov. Tydligt är att vi behöver vara beredda på förändringar och att flexibla lokallösningar är att föredra. Om fler medarbetare anställs för att hantera de allt mer komplexa utmaningar kommunen står inför behöver fler arbetsplatser anordnas. Att fler medarbetare behövs i framtiden är dock inte självklart i och med digitaliseringen som börjar kunna ersätta även en del kvalificerad arbetskraft. Fler arbetsplatser behöver inte heller betyda att vi behöver mer lokaler. Önskemål från medarbetare om att kunna jobba på distans även efter covid-19 pandemin skulle kunna innebära att fler kan dela rum. Det som däremot kan behövas är anpassningar av lokalerna för att passa nya arbetssätt. Den största utmaningen i en sådan omställning är förmodligen att ändra chefer och medarbetares bild av hur en kontorsmiljö ska se ut och användas.

Norra älvsborgs räddningsförbund (NÄRF) har inte anmält något behov av utökade eller förändrade lokaler till Vänersborgs kommun. På sikt är det dock möjligt att lokalbehovet förändras till följd av de trender som beskrivs ovan. De mest relevanta trenderna för NÄRF är nya arbetssätt och ökad medvetenhet om samhällets sårbarhet. Redan nu utreds möjligheter till ett fördjupat samarbete med Mitt bohuslän och i NÄRF:s årsredovisning för år 2020 framgår att verksamheten växer och att de har behov av ytterligare utrymmen, renoveringar och verksamhetsanpassningar.

Diagrammet nedan visar hur befolkningen i Vänersborgs kommun har förändrats mellan 2013 och 2020 samt hur befolkningsantalet prognostiseras utvecklas mellan 2021 och 2032. Totalt har befolkningen ökat med närmare 3000 invånare och förväntas öka med ytterligare ca. 4 500 invånare.



Kommentar: Befolkningen fram till och med 2020 avser faktiskt utfall 31 december respektive år (SCB). Befolkningen från och med 2021 är en prognos över antalet invånare 31 december respektive år. Prognosen är framtagen av kommunstyrelseförvaltningen våren 2021.

En ökande befolkning ställer krav på kommunen. Invånarna förväntar sig bland annat bra infrastruktur, god offentlig service och goda sociala strukturer (föreningsliv, idrottsklubbar, ideella organisationer, mm.). Liksom för de trender som beskrevs ovan *kan* en ökande befolkning innebära att även kommunstyrelseförvaltningen behöver utökas för att kunna leverera det invånarna förväntar sig men även denna utveckling är beroende av vald organisation och teknisk utveckling.

3.2 Befintligt lokalbestånd och kostnader

I kommunhuset har kommunalråden, kommundirektören, ekonomikontoret, överförmyndarnämnden, kommunikation och kansli, avdelningen för hållbar utveckling, näringslivsavdelningen och personalkontoret sina kontorslokaler. Kommunhuset är nyrenoverat och har en god teknisk standard men en del av rummen upplevs ha en dålig ventilation. Lokalerna är överlag ändamålsenliga.

Av de som har sina lokaler i kommunhuset är det endast kommunikation och kansli som ser ett behov av att utöka sina lokaler. De har behov av en studio för att spela in filmer, fota och förvara utrustning. Detta behov kan inte tillgodoses inom kommunhusets lokaler och därför söks andra alternativ i kommunenens egna lokaler under hösten 2021. Kommunikation och kansli hyr utöver lokalerna i kommunhuset också lokaler i regionarkivet för kommunarkivets behov. Arkivlokalerna är mycket väl anpassade för ändamålet. Avdelningen juridik- och säkerhet på kommunikation och kansli betalar också för lokalerna där reservkraftaggregaten står i de fall utrymmena debiteras. I vissa fall lånar verksamheterna där aggregaten är placerade ut sina lokaler utan debitering. Den kostnad som redovisas i bilaga 1 för placering av reservkraftaggregatet är inte längre aktuell då byggnaden är riven och aggregatet flyttat.

Kommunstyrelsen betalar via Näringslivsavdelningen hyran för Wargön innovation. Bolaget Wargön Innovation har som syfte att utveckla framtidsindustri med inriktning mot återvinning och utveckling av produkter för hållbar miljö. Anledningen till att hyran bekostas av kommunen är att ett samarbetsavtal har tecknats med Innovatum AB, som är moderbolag till

Wargön Innovation AB. Kommunens åtagande enligt avtalet omfattar bland annat att svara för hyreskostnaden för test- och demoanläggningen under perioden för beviljat EU-projekt vilket sträcker sig fram till 2022-09-30. För att fullgöra åtagandet hyr kommunen lokalerna av fastighets AB för att sedan hyra ut dem i andra hand till Wargön Innovation utan ersättning (Dnr: KS 2019/135).

På Lindgården har IT-kontoret och fackens hus sina lokaler. Den tekniska statusen på Lindgården är över lag relativt dålig. En del korridorer har dock fått nya ytskikt och ny ventilation. Fackens hus förfogar över sammanlagt 11 rum och 1 konferensrum. Sammantaget nyttjas fackens hus av 15-20 personer. Dessa lokaler upplevs som ändamålsenliga men det saknas riktiga dörrar till toaletterna vilket behöver åtgärdas.

IT-kontoret kommer däremot att lämna sina lokaler på Lindgården på grund av bristande arbetsmiljö. Lokalerna upplevs inte heller vara ändamålsenliga för verksamheten. Utredningar av lokalerna har gjorts men inga byggnadstekniska fel har upptäckts. Då beslut om att IT-kontoret ska lämna lokalerna har tagits kommer inga fler tester eller åtgärder göras i nuläget. En del tillfälliga lokaler har anordnats under hösten för dem som inte jobbar på distans. En temporär lösning ska vara på plats senast vid årsskiftet 2021/2022. Lösningen ska gälla till politiskt beslut finns om Lindgården. I bilaga 1 redovisas att kommunstyrelsen betalar för kontorslokaler i Vänerparken till IT-kontoret. Dessa kostnader är inte längre aktuella då avtalet är uppsagt.

Utöver de egna konferensrummen nyttjas ett stort antal bokningsbara mötesrum i kommunhuset. Kostnaden för dessa möteslokaler uppgick under 2020 till 1 148 223 kr. Paradoxalt nog kan förmodligen den höga kostnaden härledas till covid-19 pandemin. Det har funnits behov av att boka upp en sal permanent på grund av stabsläget och när fysiska möten har hållits har det också funnits behov av större salar för att kunna hålla avstånd. Utöver kostnaden för bokningarna har kommunstyrelsen kompenserat samhällsbyggnadsnämnden för förlorade intäkter på mötessalarna och ett mindre antal externa möteslokaler har bokats. Då kommunhuset var relativt nyrenoverat när covid-19 pandemin bröt ut är det svårt att uttala sig om hur stora kostnaderna för möteslokaler brukar vara.

I NÄRF:s årsredovisning för år 2020 framgår att verksamheten växer och ett behov av ytterligare utrymmen finns på båda heltidsstationerna i Vänersborg och Trollhättan. De beskriver också att det även finns behov av att öka skyddsnivån i ledningscentralen LC54 och samordna administrativa lokaler. Äldre fastigheter lever i vissa delar inte upp till dagens arbetsmiljökrav. Verksamheten utvecklas snabbt och återkommande renoveringar är kostsamma i ett långsiktigt perspektiv. Viktiga och nödvändiga renoveringar har genomförts på flera fastigheter men behovet av mer ändamålsenliga lokaler kvarstår i flera delar av förbundet och en långsiktig plan för hur lokalbehovet ska hanteras nu och i framtiden bör tas fram (dnr: KS 2021/164). Dessa behov har ännu inte kommunicerats formellt till Vänersborgs kommun.

KFV planerar själva sina lokaler och deras lokalkostnader ska täckas av deras egna budget. Kommunstyrelsen ansvarar dock tillsammans med Trollhättans stad för att betala de lokaler som blir vakanta på grund av förbundets avflyttning. För Vänersborgs del innebär det att 40 procent av månadshyran ska betalas till Trollhättan. Motsvarande ersättning till Vänersborgs kommun från Trollhättans kommun är 60 procent av månadshyran. Rätten till ersättning gäller i fem år från det månadsskifte då hyresförhållandet med Förbundet upphörde. Under 2020 ersatte Kommunstyrelsen Trollhättans stad med 555 190 kr för lokaler som Kunskapsförbundet har lämnat i Trollhättan. Kostnaden beräknas kvarstå till mars 2022 men

mer lokaler ska lämnas i Trollhättan vilket kan innebära nya kostnader. KFV:s lokalplan är bifogad till behovsinventeringen.

Kommunstyrelsen hyr också en ansenlig mängd lokaler av Intea (fd. Vänerparken property) (Dnr: KS 2008/318). Dessa lokaler nyttjas inte av kommunstyrelsen utan hyrs ut i andra hand till andra nämnder samt KFV. En överenskommelse angående ansvarsfördelningen och samordning av lokalerna i Vänerparken har tecknats mellan samhällsbyggnadsförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen. Överenskommelsen innebär att kommunstyrelseförvaltningen ersätter samhällsbyggnadsförvaltningen, motsvarande en tjänst på 25%, för att arbeta med den löpande förvaltningen av hyresavtalet (Dnr: KS 2013/385). Nästa möjliga avflyttningsdag är 2024-09-30. Hyresvärden ska om avflyttning vid detta datum ersättas med 6 785 604 kr för investeringar i lokalerna för hyresgästens räkning. Om hyresavtalet inte sägs upp till detta datum är avtalet förlängt med 5 år. Avtalet kan då sägas upp utan att kommunen blir ersättningsskyldig.

3.2.1 Analys av lokalanvändning och kostnader

Den totala lokalkostnaden för kommunstyrelsen uppgick till 21 093 975 (9 223 194 kr exkl. Vänerparken) under 2020 (se bilaga 1 för fördelning av kostnader). En del av kostnaderna är inte längre relevanta då avflyttning har eller ska ske. I många fall är lokalanvändningen också opåverkbar. Exempelvis är det inte meningsfullt att analysera lokalanvändningen på Lindgården då stora delar av IT-kontoret redan flyttat ut därifrån eller att försöka analysera hur NÄRF använder sina lokaler. Nedan presenteras därmed enbart en analys över kostnader och lokalanvändning i kommunhuset.

	Lokalkostnad/anställd	Lokalkostnad/kvm	Kvm/anställd	Nyttjandegrad
Kommunstyrelsen, kommunhuset	40 865 kr	931 kr	44	70%
Konferenslokaler, externa och interna	11 594 kr	-	-	-

Kommentar: Kommundirektör och kommunalrådens kontor är medräknade. De är därmed även medräknade i antalet anställda. IT-kontoret är medräknade i lokalkostnad/anställd för konferenslokaler.

I kommunstyrelseförvaltningens lokaler i kommunhuset nyttjas inte kapaciteten fullt ut. Många av de rum som kommunstyrelseförvaltningen förfogar över i kommunhuset kan inrymma mer än en arbetsplats. En del av medarbetarna delar rum idag men det finns lokalmässigt möjlighet för betydligt fler att göra det om ytterligare behov av lokaler uppstår. Merparten av medarbetarna bedöms dock ha behov av ett eget rum. Förmodligen skulle denna bedömning förändras om fler regelmässigt kommer att jobba på distans.

61% av kommunstyrelsens lokalkostnader betalas till externa fastighetsägare (lokaler hyrda av Fastighets AB ej medräknade). Den höga andelen beror på den stora summa som betalas för lokalerna i Vänerparken. Kommunstyrelsen bör utreda om det finns anledning att avsluta avtalet år 2029, då det är möjligt att göra utan att betala ersättning till fastighetsägaren, för att låta hyresgästerna själva hyra in de lokaler de önskar disponera.

4 Bilagor

Bilaga 1. Befintligt lokalbestånd och kostnader

Bilaga 2. Anvisningar för lokalförsörjningsunderlag 2022.

Bilaga 3. Kunskapsförbundet Västs lokalplan.

Nuläge - Lokaler år 2020

1. Samtliga objekt som finansierades av KS 2020
2. Fastighetsägare Intern/Extern
3. Lokalernas maximala kapacitet (antal arbetsplatser)
4. Kvm - förhyrd yta
5. Lokalkostnader (endast hyra redovisas)
6. Faktiskt antal brukare
7. Lokalernas ändamålsenlighet (verksamhetens uppfattning).
8. Lokalernas tekniska status, 5= mycket god - 1=undermålig. Uppgift från fastighetsägare

1. Objekt	2. Fastighetsägare	3. Antal arbetsplatser	4. kvm	5. Lokalkostnader	6. Faktiskt antal brukare	7. Lokalernas ändamålsenlighet	8.Lokalernas tekniska status	Anm.
Kommunhuset	Intern	112	3422	3 187 479	78	Mycket god	5	
Lindgården	Intern	-	1073	992 539	25	God	2	
Vänerparken	Extern	-	10566	11 870 781	-	-	-	Lokalerna uthyres i 2:a hand
NÄRF	Intern	-	3317	497 791	-	-	3	
Regionarkiv	Extern	-	117	127 400	-			Exkl. arkivhyllor
Regementsgatan 1, reservkraftsaggregat	Intern	-	120	56 892	-	-		Byggnad riven
Förlorade intäkter Kommunhuset	Intern	-	-	155 223	-	-	-	
Möteslokaler Kommunhuset	Intern	-	-	1 148 223	-	-	-	
Möteslokaler	Extern	-	-	45 939	-	-	-	Endast lokaler
kontorslokaler Vänerparken, IT-kontoret	Extern	-	-	242 460	-	-	-	Lokalerna uppsagda
Wargön Innovation	Fastighets AB	-	988	2 214 058	-	-	-	
Tomma lokaler KFV Trollhättan	Extern	-	-	555 190	-	-	-	
Summa exklusive Vänerparken				**9 223 194**				
Summa inklusive Vänerparken				**21 093 975**				

LOKALFÖRSÖRJNINGS-UNDERLAG 2022

I anvisningarna beskrivs vad nämndernas behovsinventeringar samt det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget ska innehålla och tidplan för arbetet.

Anvisningar

Innehållsförteckning

Inledning 2
Lokalförsörjningsunderlagets innehåll 2
Behovsinventeringarnas innehåll 4
Lokalförsörjningsprocessen och budgetprocessen 5
    Prioritering 7
Tidplan 8
Mer information 10
Bilaga 1. Mall för redovisning av nuläge - Behovsinventering 2022 0

Inledning

Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år och revideras samt beslutas årligen. Syftet med lokalförsörjningsunderlaget är att det ska utgöra ett verktyg för planering av framtida behov samt ge möjlighet att med god framförhållning kunna bedöma dels framtida investeringsbehov, dels kommunens samlade lokalkostnader. Underlaget är även ett viktigt verktyg för att uppnå det övergripande syftet med lokalförsörjningsarbetet som är att möta verksamheternas behov av ändamålsenliga lokaler i tid samt att använda kommunens resurser på ett hållbart och effektivt sätt för att uppnå god ekonomisk hushållning. Lokalförsörjningsunderlaget ska vara knutet till den årliga processen för budget och verksamhetsplanering.

Förvaltningarna tar fram en behovsinventering för sina verksamheter som utgör underlag för det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget. Syftet med behovsinventeringen är att få ett samlat grepp om verksamheternas nuvarande och framtida behov av lokaler och om det nuvarande lokalbeståndet motsvarar behoven. Varje förvaltning redovisar sitt underlag till lokalförsörjningsgruppen som samordnar och prioriterar behoven i lokalförsörjningsunderlaget.

Behovsinventeringen fastställs av respektive nämnd. Det långsiktiga lokalförsörjningsunderlaget är ett strategiskt underlag och stäms av i lokalstyrgruppen innan det går vidare för beslut i kommunstyrelsen. Investeringsbudget liksom hyresavtal av större ekonomisk betydelse beslutas av kommunfullmäktige.

Anvisningar för lokalförsörjningsunderlag 2022 syftar till att beskriva vad lokalförsörjningsunderlag samt behovsinventeringar ska innehålla, hur lokalförsörjningsprocess och budgetprocess hänger ihop, hur prioriteringen av projekt går till och hur tidplanen för upprättandet ser ut. Att Vänersborgs kommun ska ha ett lokalförsörjningsunderlag och dess syfte fastställs i riktlinjer för lokalförsörjning (kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56).

Lokalförsörjningsunderlagets innehåll

Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år. Årets lokalförsörjningsunderlag omfattar åren 2023-2032. Med samtliga lokalbehov avses anpassningar, ombyggnationer, utbyggnader och nybyggnation både i egen regi och inhyrda lokaler

Lokalförsörjningsunderlaget ska redovisa följande;

Nuläge

- *Lokalanvändning,* kommunens totala lokalbestånd inklusive externa förhyrningar ska redovisas.
- *Lokalkostnader,* kommunens totala lokalkostnader ska redovisas fördelat på interna och externa kostnader.

Framtid

- *Befolkningsprognoser.*
- *Exploaterings/utbyggnadsplaner.*

- *Ekonomiska förutsättningar.*
- *Faktorer i omvärldsanalysen som kan påverka kommunens lokalbestånd.*

Resultat och slutsatser

- *Pågående projekt.*
- *Behov av framtida förändringar i lokalbeståndet,* effektiviseringar, utökningar samt större ombyggnationer ska redovisas.
- *Investeringsbehov*, vilka investeringsbehov som förändringarna i lokalbeståndet genererar ska redovisas inklusive förslag på prioriteringsordning.

Exempel från föregående lokalförsörjningsunderlag på hur förändringar i lokalbeståndet ska redovisas i lokalförsörjningsunderlaget redovisas nedan. Tabellen är inte fullständig utan är endast ett exempel.

Prio	Beställande nämnd	Åtgärd	22	23	24	25	26	27-31	Preliminär invest. mkr
Pågående	BUN	Nybyggnation Holmängen skola	85	85	66				260
Underhåll	SBN	Underhåll Lindgården	5	5					10
1	BUN	Utbyggnad förskoleplatser centrala Vänersborg	2	30	25				57
2	KFN	Ny fritidsgård, Torpa				*X*			Förstudie påbörjas 2021
3	SBN	Ny tvättcentral							Förstudie ännu ej påbörjad
4	SOC	Gruppbostad LSS						X	Förstudie ännu ej påbörjad
5	KFN	Vänersborgs teater; installation av hiss: tillgänglighets- och arbetsmiljöanpassning				*7,7*			7,7
6	BUN	Utbyggnad Onsjö skola					*35*		35
7	SBN	Nybyggnation servicehus norra sanden					*2*		2
8	SBN	Nybyggnation WC Gaddesanna					*1*		1
?	KFN	Nybyggnation Hallevibadet					*X*		Förstudie ej påbörjad.

Kommentar: De förslag som har samma prioritering presenteras i den ordning de behöver färdigställas. Lokalförsörjningsunderlaget redovisar behovsbedömningar med uppskattningar av kommande investeringsbehov vid nyinvesteringar. Efter att behoven har bedömts behöver förstudier genomföras för att avgöra vilket lösningsalternativ som är lämpligast och mest kostnadseffektivt. I de fall förstudier redan är genomförda är det de av nämnden beslutade lösningsalternativet som presenteras.

Behovsinventeringarnas innehåll

Behovsinventeringarna ska bedöma det framtida lokalbehovet med utgångspunkt från omvärldsanalys och verksamhetsutveckling. Ändamålsenlighet, kapacitet, investeringsbehov och kostnadseffektivitet analyseras i nuvarande lokaler. Resultatet ska visa hur lokalbehoven kommer att förändras, samt möjliga förbättringar och effektiviseringar i lokalbestånd och nyttjande.

Nämnderna ska i behovsinventeringarna sträva efter att redovisa följande (i de fall det är relevant för lokalbehovet);

Verksamhetsförutsättningar

- *Omvärldsanalys.* Trender, lagar, beslut och planerade verksamhetsförändringar som påverkar lokalbehov.
- *Befolkningsprognoser för kommunen och delområden.* Befolkningsprognoser redovisas efter verksamhetsområde och de åldersgrupper som är relevanta för verksamheten. I de fall delområden är relevanta för verksamheten redovisas även befolkningsprognoser uppdelat på dem. Befolkningsprognoser tillhandahålls av Kommunstyrelseförvaltningen.
- *Exploaterings/utbyggnadsplaner och dess påverkan på lokalbehoven.*

Befintligt lokalbestånd och kostnader

Se mall bilaga 1.

- *Samtliga enheter/anläggningar och dess fastighetsägare.*
- *Enheten/anläggningens area (kvm).*
- *Enheten/anläggningens kapacitet (maximalt antal elever/brukare/besökare).* Mäts genom lokalens kapacitet (riktlinje kvm per person eller luftmängder).
- Lokalkostnader per enhet/anläggning (hyra, fastighetsvaktmästare, el, VA, värme)
- Faktiskt antal elever/brukare/boende/besökare.
- Lokalernas ändamålsenlighet (verksamhetens uppfattning)
- Lokalernas tekniska status (uppgifter bör kunna lämnas av fastighetsägaren).
- I de fall lokalerna ägs av en extern fastighetsägare ska datum för nästa möjliga avflyttning redovisas.

Analys

- Lokalkostnad per elev/brukare/besökare
- Lokalkostnad/kvm
- Kvm per elev/brukare/besökare
- Under-/överskott av lokaler utifrån nuvarande kapacitet och beräknat antal elever/brukare/besökare.

Slutsatser och förslag

Utifrån underlagen identifieras behov av åtgärder och idéer till lösningar. Beräknat över- och underskott på lokaler redovisas med prelimärt eventuellt investeringsbehov och beräknad kostnadsutveckling. Varje nämnds behovsinventering ska också innehålla en

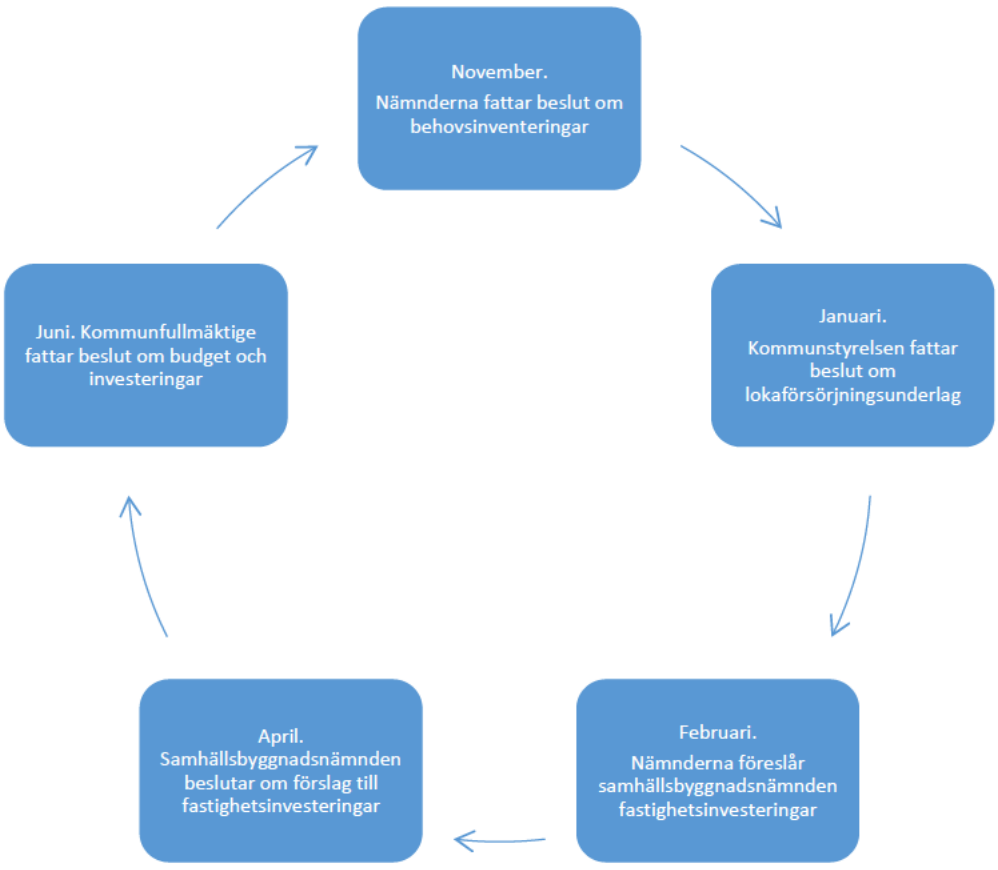
prioritering av lokalbehoven. Prioriteringarna ska numreras och beskrivas i kronologisk ordning.

Lokalförsörjningsprocessen och budgetprocessen

I riktlinjer för lokalförsörjning anges att lokalförsörjningsunderlaget ska vara knuten till kommunens budget och investeringsprocess. När kommunstyrelsen och kommunfullmäktige fattar beslut angående investeringar och budgetramar behöver både lokalbehov som tillgodoses genom egen byggnation och inhyrning bedömas samtidigt då bägge belastar nämndernas driftskostnader. För denna bedömning kan lokalförsörjningsunderlaget utgöra underlag. Lokalförsörjningsunderlaget kan också utgöra underlag för prioritering av projekt.

Investeringsbudgeten omfattar tre år, och innehåller budget för innevarande år (2023) och en plan för de två kommande åren (2024-2025). Det finansiella investeringsmålet säger att årets investeringar (exkl. VA/renhållning) maximalt ska motsvara 10 % av skatter och generella statsbidrag. I ramen för budget 2022 motsvarade det 270 mnkr, varav fastighetsinvesteringarnas andel beräknades till 180 mnkr utifrån fastigheternas andel av avskrivningar. Detta innebär vanligtvis att projekt måste skjutas fram i tiden i förhållande till redovisade behov. Lokalförsörjningsunderlagets förslag till åtgärder behöver förhålla sig till ramen för fastighetsinvesteringar för perioden. Utöver ramen för fastighetsinvesteringar behöver lokalförsörjningsunderlagets förslag förhålla sig till nämndernas möjligheter till finansiering av ökade driftskostnader.

Nedan illustreras årshjulet för lokalförsörjningsunderlaget samt budget- och investeringsprocess. Illustrationen följs av en beskrivning av processen samt hur behovsinventeringar och lokalförsörjningsunderlag kan användas i processen.



Budgetprocessen inleds med att en omvärldsanalys upprättas (omfattas inte av årshjulet). Omvärldsanalysen beskriver och analyserar händelser och skeenden som påverkar kommunens verksamhets- och budgetförutsättningar. Omvärldsanalysen överlämnas till kommundirektörens ledningsgrupp i slutet av oktober. Lokalförsörjningsunderlaget bör använda sig av omvärldsanalysen som underlag vid förslag om förändringar i lokalbeståndet.

I slutet av november ska nämnderna ha fattat beslut om sina behovsinventeringar för att de ska hinna utgöra underlag till det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget. Beslut om lokalförsörjningsunderlaget fattas i januari av kommunstyrelsen. Nämnderna ska lämna förslag om fastighetsinvesteringar till samhällsbyggnadsnämnden senast i februari. De har då möjlighet att använda sina behovsbedömningar samt det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget som underlag för sina förslag.

När samhällsbyggnadsnämnden lämnar ett samlat förlag om fastighetsinvesteringar i april ansvarar de för att ramen för fastighetsinvesteringar hålls och att förslagen är realistiskt kalkylerade i pengar och tid. När behoven överskrider ramen för fastighetsinvesteringar eller då det inte finns tillräckligt med personella resurser för att genomföra alla föreslagna investeringar inom föreslagen tid behöver förslaget bygga på en prioritering av projekten. Som underlag för detta kan då samhällsbyggnadsnämnden använda kommunens lokalförsörjningsunderlag. I lokalförsörjningsunderlaget är projektplanen anpassad efter ramen för fastighetsinvesteringar utifrån en kommungemensam prioritering av projekt. Hur prioriteringen går till beskrivs nedan.

I början av juni lämnar budgetberedningen förslag om mål- och resursplan 2023-2025, inklusive investeringsbudget, till kommunstyrelsen. I mitten av juni fastställer kommunfullmäktige mål- och resursplanen. Samtliga organ har då möjlighet att använda sig av lokalförsörjningsunderlaget för att få en samlad bild av kommunens lokalbehov och lokalkostnader inom den närmsta 10-årsperioden.

Prioritering

De lokalförändringar som redovisas i lokalförsörjningsunderlaget ska prioriteras för att underlätta beslut om investeringsbudget i fastigheter samt beslut om ändrade budgetramar till följd av dem eller till följd av förhyrda lokaler. Även nämndernas behovsinventeringar bör redovisa en prioritering av lokalförändringarna för att underlätta den kommungemensamma prioriteringen. Lokalförändringar kallas nedan för projekt.

Lokalförsörjningsgruppen prioriterar projekt i det kommungemensamma lokalförsörjningsunderlaget utifrån angelägenhet för kommunen, nytta för individer och samhällsnytta. Modellen beskrivs närmare nedan. Prioriteringarna ska numreras och beskrivas i kronologisk ordning. Nämnderna har möjlighet att själva välja vilka grunder deras prioritering ska bygga på men förslagsvis använder även de samma modell för prioritering i behovsinventeringarna.

Angelägenhet för kommunen bedöms genom en matris där relevans och brådska ingår som faktorer. Bedömningen av relevans bygger på hur projekten bidrar till inriktningsmålen. Bedömningen av brådska bygger på bedömningen av konsekvenser om projektet inte genomförs på utsatt tid. Relevans och brådska bildar sedan graden av angelägenhet för kommunen. Graden av angelägenhet kan variera mellan 16 som är mest angeläget till 1 för de projekt som är minst angelägna utifrån de föreslagna parametrarna.

4= Investeringen bidrar till uppfyllelse av 4 eller fler inriktningsmål	4	8	12	16
3=Investeringen bidrar till uppfyllelse av 3 inriktningsmål	3	6	9	12
2= Investeringen bidrar till uppfyllelse av 2 Inriktningsmål	2	4	6	8
1= Investeringen bidrar till uppfyllelse av 1 inriktningsmål	1	2	3	4
Att skjuta fram investeringen beräknas…	**1**= inte få några betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal.	**2**= få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Konsekvenserna går dock att hantera med alternativa lösningar.	**3**= få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. De negativa konsekvenserna går inte att minska/hantera med alternativa lösningar.	**4**= få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Verksamhet kan inte tillhandahållas till alla som har behov av verksamheten.

Användandet av matrisen ger projekten en poäng mellan 16 och 1 där projekten med högst poäng är högst prioriterade (prio 1).

Efter att projekten är prioriterade utifrån matrisen har lokalförsörjningsgruppen möjlighet att prioritera upp projekt efter projektets nytta för individen och/eller samhällsnytta. För att ett projekt ska prioriteras upp behöver lokalförsörjningsgruppen vara överens om att projektet bör prioriteras upp. Det är respektive förvaltnings ansvar att beskriva projekten och dess nytta/konsekvenser utifrån ovanstående parametrar. Förslagsvis görs detta till den egna nämndens behovsinventering.

Tidplan

Lokalförsörjningsunderlaget upprättas av lokalförsörjningsgruppen som underlag till budgetprocessen enligt tidplan nedan.

24 augusti	- Avstämning lokalstyrgrupp (KDL) anvisningar för lokalförsörjningsunderlag och prioriteringsmodell
26 augusti	**Möte lokalförsörjningsgrupp.** - Anvisningar lokalförsörjningsplan samt modell för prioritering klar och presenteras.
9 september	**Möte lokalförsörjningsgrupp.** - Framtida exploateringsområden och utbyggnadsområden presenteras. - Projektplaneringen ska vara uppdaterad efter Kommunfullmäktiges beslut angående investeringsbudget. Underlag skickas ut en vecka innan mötet.
23 september	**Möte lokalförsörjningsgrupp.** - Befolkningsprognoser på Q2 presenteras med de antaganden som den bygger på.
7 oktober	**Möte lokalförsörjningsgrupp.** - Förvaltningarna klara med nulägesanalyser till behovsinventeringarna. Varje förvaltning presenterar kortfattat sin nulägesanalys.
20 oktober	- Den kommungemensamma omvärldsanalysen överlämnas till kommundirektörens ledningsgrupp (underlag till lokalförsörjningsunderlaget)
21 oktober	**Möte lokalförsörjningsgrupp.** - Förvaltningarna klara med omvärlds- och framtidsanalyser till behovsinventeringarna. Varje förvaltning presenterar kortfattat sin omvärlds- och framtidsanalys.
?	- Projektuppföljningsmöte. Avser avstämning av pågående projekt mot investeringsbudget. KS och SBN presidium.
4 november	**Möte lokalförsörjningsgrupp.** - Samhällsbyggnadsnämnden, Barn- och utbildningsnämnden samt Kommunstyrelsen presenterar preliminära behovsbedömningar inklusive prioriteringsordning för projekten.
18 november	- Samhällsbyggnadsnämnden behandlar behovsinventering **Möte lokalförsörjningsgrupp.** - Socialnämnden samt kultur- och fritidsnämnden presenterar preliminära behovsinventeringar inklusive prioriteringsordning för projekten.
22 november	- Barn- och utbildningsnämnden behandlar behovsinventering
24 november	- Kommunstyrelsen behandlar behovsinventering
25 november	**Möte lokalförsörjningsgrupp.** - Extra möte för att prioritera projekt.
25 november	- Socialnämnden behandlar behovsinventering
26 november	- Kultur och fritidsnämnden behandlar behovsinventering
2 december	**Möte Lokalförsörjningsgrupp** - Lokalförsörjningsgruppen gör klart den gemensamma prioriteringen.
14 december	- Årets sista KDL (lokalstyrgrupp). KDL godkänner lokalförsörjningsunderlaget.

15 december	- Lokalförsörjningsunderlaget skickat för godkännande
20 december	- Kommunstyrelsens presidium behandlar lokalförsörjningsunderlaget
10 januari	- KSAU behandlar lokalförsörjningsunderlag
26 januari	- Kommunstyrelsen behandlar lokalförsörjningsunderlag
23 februari	- Sista datum för nämnderna att lämna sina förslag på fastighetsinvesteringar till samhällsbyggnadsnämnden. Förslagen ska utgå från nivån i planen för 2023 som fastställs i MRP 22-24.
14 april	- Sista datum för samhällsbyggnadsnämnden att lämna sitt förslag på fastighetsinvesteringar.
?	Sista datum för beslut om fastighetsinvesteringar i kommunstyrelsen
?	Sista datum för beslut om investeringsbudget i kommunfullmäktige.

Mer information

Mer information om de olika delarna som ska redovisas går att finna i SKL´s skrift Strategisk lokalresursplanering https://webbutik.skl.se/sv/artiklar/strategisk-lokalresursplanering-praktiska-verktyg-for-balanserat-utbud-av-lokaler.html

Bilaga 1. Mall för redovisning av nuläge - Behovsinventering 2022

1. Samtliga enheter/anläggningar ska redovisas
2. Fastighetsägare per objekt
3. Enhetens/anläggningens maximala kapacitet (maximalt antal elever/brukare/boende/besökare/anställda). Respektive förvaltning avgör hur den maximala kapaciteten mäts.
4. Kvm
5. Lokalkostnader per enhet/anläggning (hyra, fastighetsvaktmästare, el, VA, värme)
6. Faktiskt antal elever/brukare/boende/besökare/anställda.
7. Lokalernas ändamålsenlighet (verksamhetens uppfattning). Mäts enklast genom enkät angående olika aspekter av ändamålsenlighet till personal.
8. Lokalernas tekniska status (uppgifter lämnas av fastighetsägare). Med tekniks status avses lokalernas underhållsbehov inom de närmsta åren.

1. Objekt	2. Fastighetsägare	3. Kapacitet	4. kvm	5. Lokalkostnader	6. Faktiskt antal brukare	7. Lokalernas ändamålsenlighet	8.Lokalernas tekniska status
Äldreboende X	Intern	24	1920	1 728 000	28	Mycket bra	Stort underhållsbehov
Skola Y	Extern	420	4500	4 050 000	350	Mindre bra	Litet underhållsbehov

Lokalförsörjningsplan 2022–2026
Kunskapsförbundet Väst

Handläggning Lena Hansson
Direkttelefon 0521 - 722052
E-post lena.hansson@kunskapsforbundet.se
Datum 2021-08-02
Dnr

Inledning

Kunskapsförbundet ansvarar för all gymnasie- och vuxenutbildning i Trollhättan och Vänersborg, 34% av alla gymnasieelever går för närvarande i andra kommuner eller fristående skolor.

Alla prognoser i dokumentet bygger på den fakta som finns idag och en analys av de parametrar som påverkar lokalbehovet. Ungdomars fria val av utbildning och skola gör gymnasieskolan trendkänslig. Fler fristående skolor kan starta eller lägga ner vilket påverkar den kommunala gymnasieskolan. Vuxenutbildningen påverkas till stora delar av konjunkturen och beslut på nationell nivå kan snabbt ändra förutsättningarna. Prognoserna är därmed osäkra eftersom det finns många olika parametrar som påverkar.

Den första januari 2013 bildades kommunalförbundet mellan Trollhättan och Vänersborg med ansvar för all gymnasie- och vuxenutbildning. På grund av naturligt minskande elevkullar på gymnasiet skulle man genom att bilda ett förbund bli starkare och kunna behålla ett stort utbud av utbildningar med en god utbildningskvalitet. Gymnasieprogram med få elever kunde på så sätt placeras i en av städerna så att de tillsammans kunde erbjuda ett stort utbud. Vuxenutbildningen skulle vinna på att samverka bland annat för att medborgarna i båda städerna skulle få ett större utbildningsutbud att välja mellan.

Förbundsbildandet har på ett genomgripande sätt påverkat lokalerna. För att få en bra bild av gymnasiet och vuxenutbildningens framtida lokalbehov och förutsättningar behöver lokalerna ses som en helhet, båda städerna tillsammans.

Behovet av lokaler skiljer sig mellan vuxenutbildningen och gymnasieutbildningen beträffande storlek och utformning.

Vuxenutbildningen är kursutformad och mer individuellt anpassad. Det varierar från elever som endast läser en kurs till elever som läser en sammanhållen utbildning. Ingen garanterad undervisningstid finns vilket innebär att den lärarledda tiden varierar. Möjligheter till studier på plats, distansstudier samt validering ska finnas. Eleverna ska kunna studera på egen hand i skolan och ha tillgång till bibliotek, datorer och annan utrustning. De studerande måste också ha möjlighet

att förvara och värma egen mat då de inte serveras någon skolmat. Tillgång till café ses som en nödvändighet och det används flitigt av de vuxenstuderande. Vuxenutbildningen är också ett lärcentrum där det ska finnas möjlighet att studera kurser på universitet och högskola på distans.

Gymnasiet har en samlad utbildning som pågår i tre år på heltid där ämnena ska samverka och bilda en helhet. En klass eller elevgrupp följs till största del åt på det program de valt under gymnasieåren. Därmed krävs det lokaler där olika ämnen möts. Gymnasiet har ett varierande utbud av program. Yrkesprogram som kräver specialanpassade lokaler med specifik utrustning och högskoleförberedande program som kräver lokaler för teoretisk undervisning och till viss del laborationssalar. Gymnasiesärskolan behöver anpassade lokaler utifrån elevernas skiftande behov. Gemensamt för alla program är tillgång till idrottslokal, bibliotek, elevhälsa och matsal där det serveras skollunch. För ungdomarna är gymnasiet en plats där man tillbringar mycket tid och även har en social tillvaro. Därför krävs det utrymmen där de kan umgås på raster och ledig tid under dagen. Däremot är gymnasieskolan ingen allmän plats utan endast avsedd för de som studerar på skolan. Trygghet och säkerhet har blivit alltmer viktigt att ta hänsyn till vid lokalutformningen.

Kunskapsförbundet förfogar 2021 över nedanstående lokaler.

Fastighetsbeteckning	Kvadratmeter	Gymnasiet	Vuxenutbildning	Förbundskontor
Laboratorn 2	20 415	20 415		
Bolagskvarnen 4	15 626	14 706	920	
Elefanten	6 250	4 276	1 974	
Nohab 6	83		83	
Oden 1	22 773	21 573	1 200	
Vänerparken 5	7 025	1 342	4 770	913
Haren	1 246		1 246	0
Totalt	**73 418**	**62 312**	**10 193**	**913**
Fotnot: kvm för idrottshallar inkluderade . Kvadratmeter 210101				

Under 2021 kommer Förbundskontoret att flytta in i nya lokaler och befintliga tas över av vuxenutbildningen som lämnar T-huset på Nils Ericsonsgymnasiet.
Då det under pandemin blivit ett ökat tryck på vuxenutbildning har nya lokaler i kvarteret Haren (nära Vänerparken) hyrts för att klara ökningen.

Sammanfattning

Under en pågående pandemi samt en kraftig utbyggnad av friskolor i Trollhättan är det svårare än någonsin att göra prognoser framåt i tiden. Rapporten visar fakta fram till nuläget och en prognos för de närmsta åren utifrån det vi i dagsläget vet.

När terminen startar i höst är alla tre gymnasieskolorna renoverade. Det stärker konkurrenskraften. Dock finns det en stor osäkerhet. Om Realgymnasiet startar de tre högskoleförberedande programmen de fått tillstånd för och LBS startar en ny inriktning på Teknikprogrammet och flyttar in i nyrenoverade lokaler i centrum, kommer det att påverka antal elever i Kunskapsförbundet. Det finns i dagsläget nästan dubbelt så många gymnasieplatser som det finns folkbokförda 16-åringar i Trollhättan vilket även påverkar Vänersborg. Utbyggnaden av friskolor är betydligt större än befolkningsprognosen visar. Om friskolorna fyller sina platser kommer Kunskapsförbundet behöva avyttra lokaler. Hittills har en minskning av elever skett i takt med friskolornas utbyggnad. Det har inneburit att kostnaderna för lokaler ökat. När elevantalet sjunker på gymnasiet fördelas hyran på färre elever och priset per elev ökar. Samma pris ska betalas till friskolorna vilket innebär att en kostnadsökning sker även för de interkommunala kostnaderna.

Vuxenutbildningen har under pandemin fått ett ökat tryck på att starta utbildningar. Totalt skiljer sig inte antal heltidsstuderande nämnvärt än men en förskjutning mellan skolformerna har skett vilket påverkar lokalbehovet. Tidigare prognoser pekade på en nedgång då invandringen stannade av och svenska för invandrare (sfi) minskade. Lokalerna i T-huset på Nils Ericsonsgymnasiet sades upp och det planerades för en effektivisering av lokalerna i Vänerparken. Lokalerna i T-huset lämnas i sommar (2021). För att klara det ökade trycket som pågår just nu har lokaler hyrts i Vänerparksområdet. De kan lämnas när behovet inte längre finns. Förbundskontoret flyttar i höst (2021) till andra lokaler i Vänerparken för att vuxenutbildningen ska bli mer samlad.

Utredningen om planering och dimensionering av Komvux och gymnasieskola (SOU 2020:33) kommer troligtvis inte att få någon effekt då friskolorna inte omfattas.

Lokalytan då och nu

När Kunskapsförbundet bildades fanns det lokaler motsvarande 94 434 m² på 12 olika adresser i Trollhättan och Vänersborg. Då prognoserna för kommande elevkullar pekade kraftigt nedåt var ett av skälen till att bilda förbundet möjligheten att minska lokalytan med bibehållet gemensamt utbud. Problemet var likartat i båda städerna och samtidigt fanns det ett stort behov av renovering och anpassning av gymnasieskolorna. Alla externt ägda lokaler, det vill säga lokaler som inte ägdes av medlemskommunerna, skulle i möjligaste mån lämnas. Fram till och med år 2016 fattades beslut om att lämna lokaler på sju olika adresser. Det innebar en återanpassning till en genomsnittsyta per elev på gymnasiet som den var när elevkullarna var som störst.



Diagrammet ovan visar den totala ytan av Kunskapsförbundets lokaler när förbundet bildades. Den blå biten visar hur stor andel m² som lämnats och den gröna vad som finns kvar år 2021.

De lokaler som lämnats är Dovhjorten, Isbjörnen, Swedenborg och Elefantens M-hus samt delar av Elefantens T-hus i Trollhättan. Onsjö, Gyllenheimsgatan, Nygatan och Idrottsgatan 7 samt elevhemmet har lämnats i Vänersborg. Tillsammans innebär det att Kunskapsförbundet har lämnat 21 016 m² av totalt 94 434 m² som förfogades över innan starten av förbundet. Efter 2017 har dessutom GHIJK-husen 2357 m² på Magnus Åbergsgymnasiet lämnats till Slättbergsskolan i Trollhättan och ytterligare 415 m² lämnades i N-huset i juni 2019. Däremot har vuxenutbildningen hyrt ytterligare ett våningsplan och några rum till i Vänerparken. Totalt innebär det en oförändrad yta jämfört med 2017.

Vuxenutbildningen hade inte behov av att minska ytan men eftersom lokalerna hyrdes av en extern fastighetsägare fattades det beslut år 2012 (före förbundet bildades) om att lämna Swedenborgs center för att flytta in i Nils Ericsonsgymnasiet och på så sätt effektivisera gymnasieverksamhetens totala yta. Den stora flyktingströmmen som kom 2015 förändrade vuxenutbildningens behov av lokaler och samnyttjandet av lokaler i Nils Ericsonsgymnasiet fick inte önskad effekt. Ett allt hårdare klimat i samhället har dessutom medfört att gymnasieskolorna i högre grad måste arbeta med trygghet och säkerhet. Det blir därmed svårt att kombinera två olika skolformer som har helt olika uppdrag. Vuxenutbildningen ska vara en mer öppen verksamhet och tillgänglig för kommuninvånarna medan gymnasieskolan endast är till för de som går på skolan. Målet är att samla vuxenutbildningen på en plats för att få högsta möjliga effektivitet och kvalité på utbildningen.

Sedan förbundet startat har alla tre gymnasieskolorna, Nils Ericsonsgymnasiet, Birger Sjöberggymnasiet och Magnus Åbergsgymnasiet byggts om. Det är en satsning som delvis handlar om nödvändig renovering och eftersatt underhåll men också för att anpassa till dagens utbildningar vilka har andra behov än när skolorna byggdes. Bland annat har stora öppna skåpsytor och korridorer omvandlats till effektiva undervisningsrum. Ombyggnationerna för Nils Ericsonsgymnasiet och Birger Sjöbergsgymnasiet stod färdiga 2016 och samtliga lokaler som beslutats lämna var lämnade vid årsskiftet 2016 – 2017. Magnus Åbergsgymnasiets P-hus, där byggprogrammet och språkintroduktionen håller till, renoverades 2018. 2019 påbörjades ombyggnaden av RT-husen som bland annat inrymmer de högskoleförberedande programmen samt alla centrala funktioner som exempelvis administration och elevhälsa. Ombyggnationen beräknas vara färdig sommaren 2021 och alla gymnasieprogram kommer att ha mycket funktionella och trivsamma lokaler. Kvar finns en våning i A-huset samt resterande delar av MN-husen som inte är renoverade. Det är i dagsläget ovisst om vilket behov gymnasieskolan kommer att ha av A-huset framöver. MN-husen kommer inte att behövas när pågående renovering är klar som det ser ut i dagsläget. Gymnasiesärskolan har till stor del väl anpassade lokaler med bra standard men vissa anpassningar behöver göras när elevunderlaget och utbildningsutbudet förändras.

År 2016 var den totala lokalytan i förbundet på ungefär samma nivå per elev som när elevkullarna var som störst på gymnasiet (2006 - 2007). Det innebär att lokalytan i genomsnitt är effektiv. Elevminskningen har i huvudsak skett på yrkesprogram men utav de lokaler som lämnats är den största delen ytor för teoretisk undervisning. Det fanns därmed en obalans som innebär att det varit trångt på vissa områden samtidigt som det varit luftigt på andra. De senaste åren har yrkesprogrammen ökat något samtidigt som en del yrkesutbildning för vuxna pågår i lokalerna vilket resulterat i en högre nyttjandegrad av yrkeslokaler. Effektiviseringen och ombyggnaden av skolorna har resulterat i fler teorilokaler. Balansen mellan teori- och yrkeslokaler är idag betydligt bättre än tidigare.

Vuxenutbildningen är mycket svår att prognostisera då den påverkas mycket snabbt av konjunkturen och centrala beslut. SAAB-krisen medförde ett stort behov av vuxenutbildning och därmed behov av mer lokaler. När krisen lagt sig påbörjades minskningen av lokalytan. 2015 kom den stora flyktingstormen och därmed ett stort behov av vuxenutbildning. 2019 minskade behoven och många statsbidrag försvann. Då krymptes organisationen och planerna på att lämna lokaler påbörjades. 2020 kom pandemin och plötsligt finns det en stor efterfrågan på vuxenutbildning och statsbidragen ökar. Det är därför näst intill omöjligt att göra några långsiktiga prognoser för vuxenutbildningen. Det vi ser nu är att svenska för invandrare (sfi) och grundläggande utbildning minskar samtidigt som en ökning sker på yrkeshögskolan, yrkesutbildning för vuxna (yrkvux) och gymnasieutbildning för vuxna (gyvux). I de fall det är möjligt nyttjas lokaler i gymnasieskolorna. Om nya lokaler hyrs görs det med kortare hyreskontrakt för att kunna lämna dem när behovet inte längre finns. Troligtvis kommer vuxenutbildningen alltid att ha skiftande behov och det är inte ekonomiskt möjligt att ha lokaler som tål tillfälliga toppar. Därför planeras lokaler för ett basutbud medan tillfälliga lokaler hyrs när det behövs. Ett nära samarbete med gymnasieskolan ger möjlighet till effektivare lokalanvändning för båda skolformerna. Det kan ses som motsägelsefullt mot tidigare beskrivning av att vuxenutbildning och gymnasieutbildning bör separeras men samverkan är något annat än det som beskrivits tidigare. Det är en specifik grupp vuxna som studerar i gymnasieskolan på yrkesutbildningar och delar verkstäder och specialsalar. För övrigt är de separerade från gymnasieskolan och alla övriga funktioner de vuxenstuderande behöver finns i vuxenutbildningens lokaler.

Omvärlden har förändrats stort de senaste åren som ingen kunde förutspå. Den stora invandringen som startade 2015 innebar en kraftig ökning av elever på såväl gymnasiet som vuxenutbildningen. Den stannade så gott som helt av när pandemin kom, vilket var ytterligare en stor händelse som påverkade utbildningen. Distansundervisning blev ett faktum vilket på sikt kan förändra behovet av lokaler. Nya friskolor startar och befintliga bygger ut. Detta utan förvarning vilket innebär att det inte finns någon tid för omställning innan det blir ett faktum. Dessa stora händelser har ställt alla prognoser på kant och nya strategier behöver skapas.

Gymnasieutbildning

Gymnasieutbildningen består av två skolformer, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Gymnasieskolan

Gymnasieskolan är en frivillig treårig utbildning som består av 18 olika nationella program. Varje program är indelat i gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen, inriktningar, programfördjupningar och examensarbete. Det finns också fyra introduktionsprogram för elever som inte är behöriga till ett nationellt program. Gymnasieskolan erbjuder också utbildningar som avviker från den nationella programstrukturen; särskilda varianter, riksrekryterande utbildningar och nationellt godkända idrottsutbildningar. Kunskapsförbundet erbjuder de flesta programmen inom gymnasieskolan.

Gymnasiesärskolan

Gymnasiesärskolan i Sverige är en frivillig fyraårig utbildning och vänder sig till ungdomar med utvecklingsstörning. Det finns nio yrkesinriktade nationella program. Det finns också individuella program för elever som behöver en utbildning som är anpassad för de egna förutsättningarna. Kunskapsförbundet har en av Sveriges största gymnasiesärskolor.

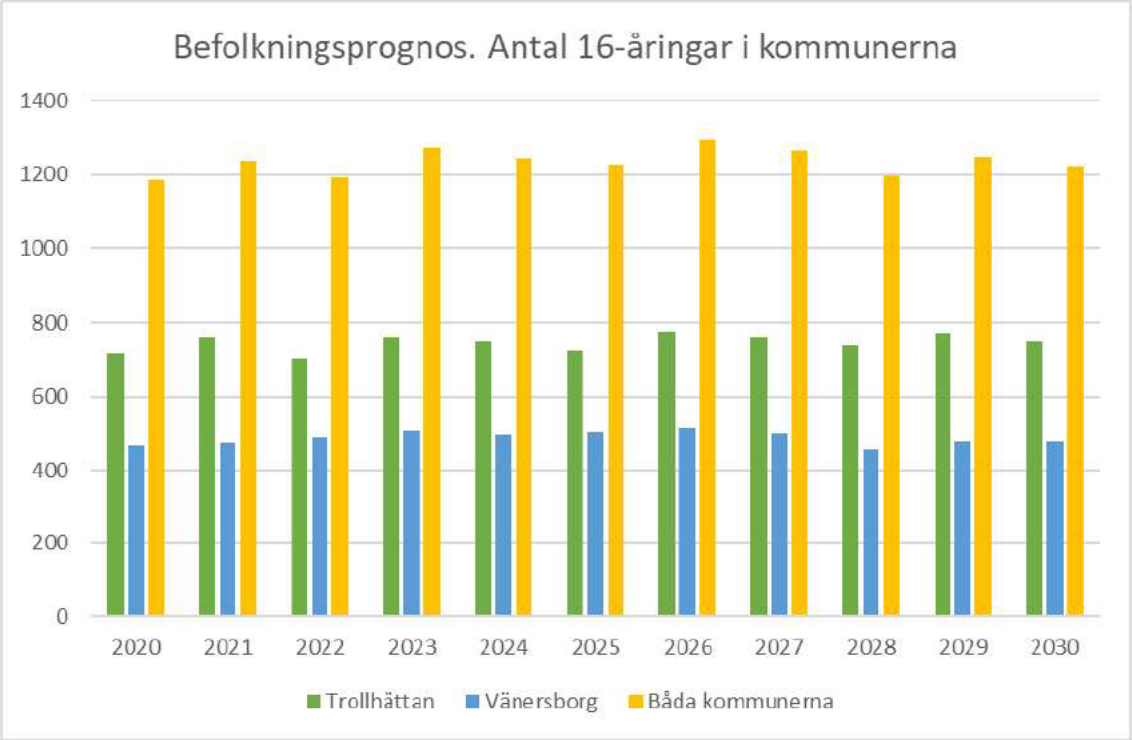
Förändrat lokalbehov

Befolkningsprognosen visar en marginell ökning av antal ungdomar i gymnasieålder framöver. Utbudet av andra gymnasieskolor på hemorten påverkar elevantalet mer än befolkningsutvecklingen.

Det finns många gymnasieprogram som kräver specialutformade lokaler vilket innebär att elevernas val av program styr i mycket hög grad i vilken omfattning lokalerna kan nyttjas effektivt.

De flesta av de elever som inte uppnår gymnasiebehörighet från grundskolan går fyra eller fler år i gymnasiet. Valfriheten gör det möjligt för gymnasieelever att avbryta en utbildning och börja om på en annan till och med det år de fyller 20 år. De nyanlända behöver oftast mer än 3 års gymnasiestudier, först språkintroduktionen och i några fall senare ett nationellt program.

Sammantaget blir resultatet att det är betydligt fler gymnasieelever än befolkningsprognosen visar.

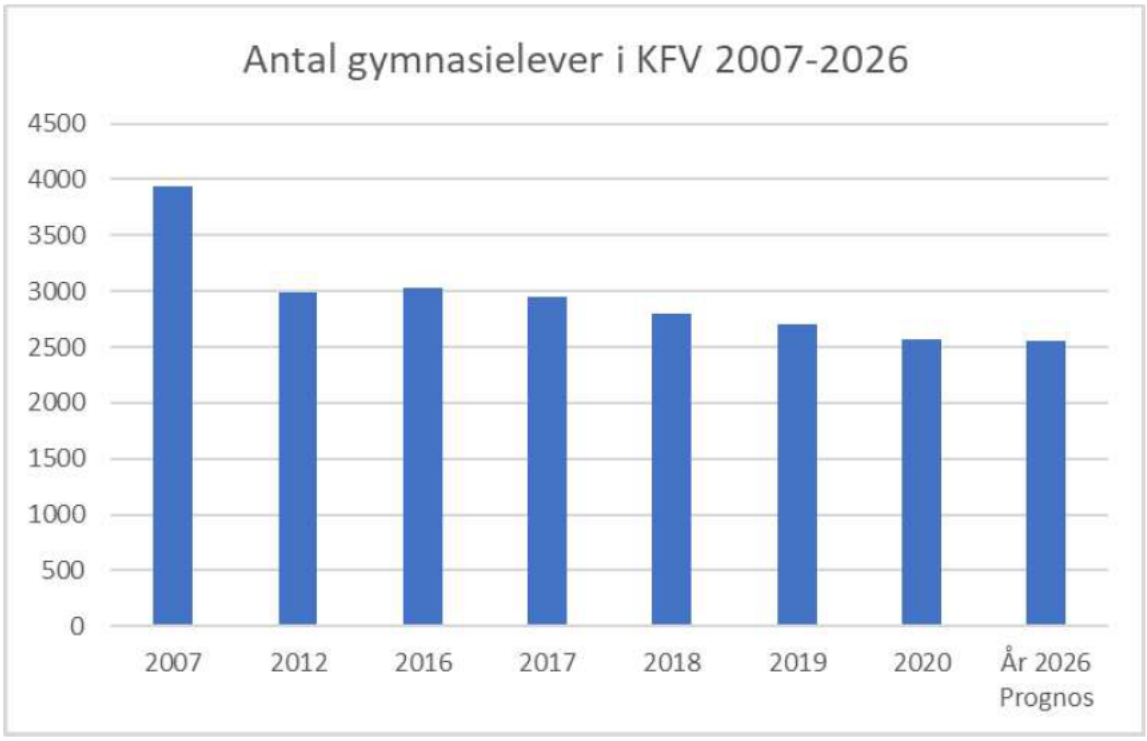


(statistikdatabasen Västra Götalandsregionen)

Gymnasieskolorna, antal elever år 2007 – 2026 (prognos)

Antal folkbokförda 16 - 18-åringar ökar med cirka 140 individer fram till 2026 enligt befolkningsprognosen. Hur stor andel som väljer andra skolor än Kunskapsförbundets är svårt att uppskatta då nya friskolor fått tillstånd att starta i Trollhättan. Antal gymnasieplatser i friskolorna ökar betydligt mer än befolkningsökningen. I vilken omfattning de kommer att fylla sina platser är svårt att uppskatta men en minskning av Kunskapsförbundets elever är trolig.

Antal elever i Kunskapsförbundet från år 2012 – 2020 med prognos för 2026.



Prognosen utgår från en ökning av antal 16-åringar 2020 - 2026 som är 3,7% enligt Västra Götalandsregionens befolkningsprognos. Prognosen för antal elever i Kunskapsförbundets gymnasieskolor är baserad på att en något större andel elever väljer andra skolor än Kunskapsförbundets. Det är utifrån att Realgymnasiet startar de nya programmen och LBS utökar med en inriktning enligt de tillstånd de tilldelats av Skolinspektionen. Det kan det bli en ännu större andel som väljer andra skolor än Kunskapsförbundets om de fyller sina platser. Om de väljer att inte starta kommer prognosen att se annorlunda ut.

Fördelning mellan yrkes-, högskoleförberedande- och introduktionsprogram samt gymnasiesärskolan

Balansen mellan yrkes- och högskoleförberedande program har varierat från en kraftig minskning av yrkesprogram till att sakta börja öka igen. Efter den kraftiga minskningen avyttrades många lokaler, framförallt genom att ta bort dubbla program så att de endast finns i en stad. I dagsläget är yrkeslokalerna fyllda då de även nyttjas av introduktionsprogrammen och vuxenutbildningen.

Fördelningen mellan programmen påverkar lokalnyttjandet utifrån hur mycket speciallokaler som exempelvis verkstäder och musiksalar fylls upp. Den genomsnittliga ytan per elev påverkas också vilket innebär att när man jämför lokaleffektiviteten mellan gymnasieskolor måste även programfördelningen jämföras.

Yrkesprogrammen har sedan föregående rapport återhämtat några andelar men prognosen pekar mot en måttlig ökning totalt. Däremot skiljer det mycket på vissa program. Fordonsprogrammet var för några år sedan nedläggningshotat. Nu har fler elever än någonsin tagits in och ändå är det kö. VVS och fastighet har en liknande utveckling. Lokalerna för yrkesprogrammen har anpassats till färre elever vilket innebär att det inte finns utrymme för så många elever som det var 2007. Vi ser i dagsläget inte att det finns behov av att öka med fler yrkeslokaler då elevtalen är betydligt lägre än 2007. Om trenden håller i sig och behoven finns på arbetsmarknaden får man se över varje program för sig då det är olika förutsättningar.

De högskoleförberedande programmen förväntas inte öka om friskolorna startar de högskoleförberedande program de fått tillstånd för.

Introduktionsprogrammen förväntas ligga kvar på en hög nivå. Det finns inget som i dagsläget pekar mot att behörigheten från grundskolan skulle bli märkbart bättre vilket innebär att många elever hamnar på ett Introduktionsprogram.

Gymnasiesärskolan ligger på en jämn nivå och prognosen pekar inte mot någon större ökning av elever totalt men det förväntas bli fler elever på individuella program. Det kräver mer lokaler och fler specialutrustade utrymmen.

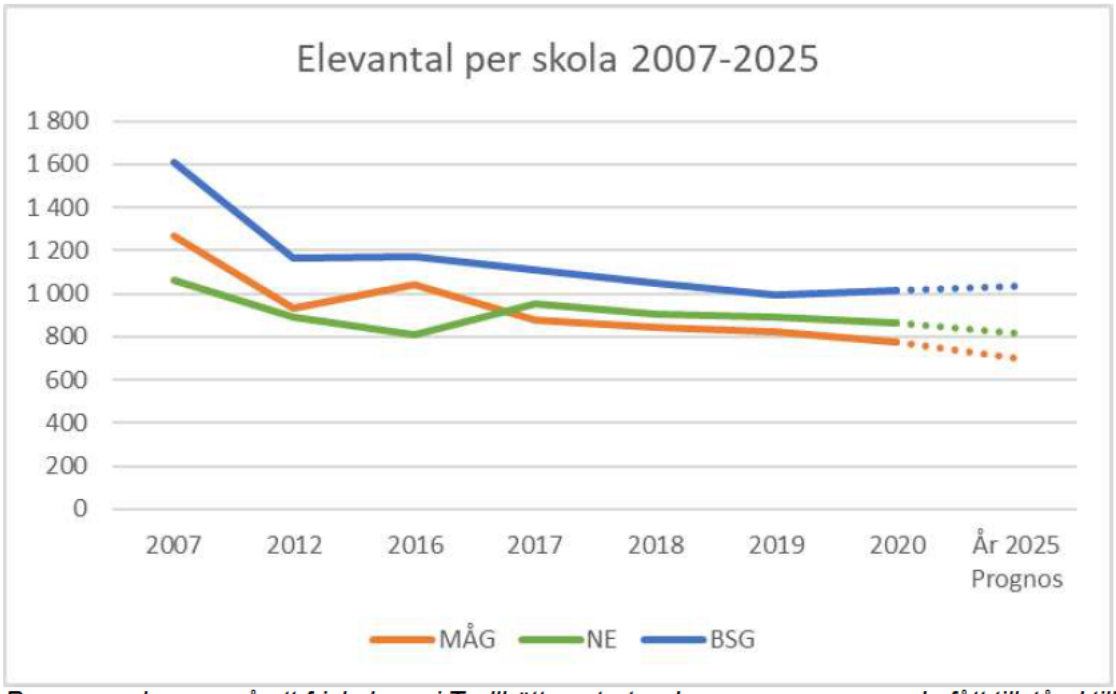
Tabellen nedan visar totalt antal elever fördelade på Gymnasiesärskola, Introduktionsprogram, yrkes- och högskoleförberedande program 2007, då ungdomskullarna var som störst och nuläge hösten 2020 med prognos för 2026.

Gymnasieelever i KFV	Antal elever 2007	Antal elever 2020	Antal elever 2026 (prognos)	Minskning/ökning 2007-2026 (prognos)
Yrkesförberedande program	2 010	922	956	-1 054
Högskoleförberedande program	1 663	1 230	1 276	-387
Introduktionsprogram	188	412	400	212
Gymnasiesärskola	78	86	89	11
Totalt antal elever	**3 939**	**2 650**	**2 721**	**-1 218**

Nuvarande yta på 62 312 m² rymmer cirka 3 100 gymnasieelever om genomsnittet är 20 m² per elev. Det innebär att det finns utrymme för fler elever än prognosen visar. Om prognosen håller eller om det blir ännu färre elever behöver Kunskapsförbundet minska lokalytan.

Fördelningen mellan skolorna

Sökbilden till gymnasiet har blivit annorlunda än prognosen visade innan förbundet bildades. Planen var att Nils Ericsonsgymnasiet skulle ha en mindre andel gymnasieelever för att även inrymma vuxenutbildningen, Magnus Åbergsgymnasiet skulle vara den stora gymnasieskolan i Trollhättan. Elevernas val av skola och program ser annorlunda ut år 2020. Nils Ericsonsgymnasiet har en stor attraktionskraft och har därmed fler gymnasieelever än Magnus Åbergsgymnasiet. Birger Sjöberggymnasiet ligger på en relativt stabil nivå. Prognosen 2026 visar dock att skolorna i Trollhättan tappar elever i takt med att friskolorna ökar.

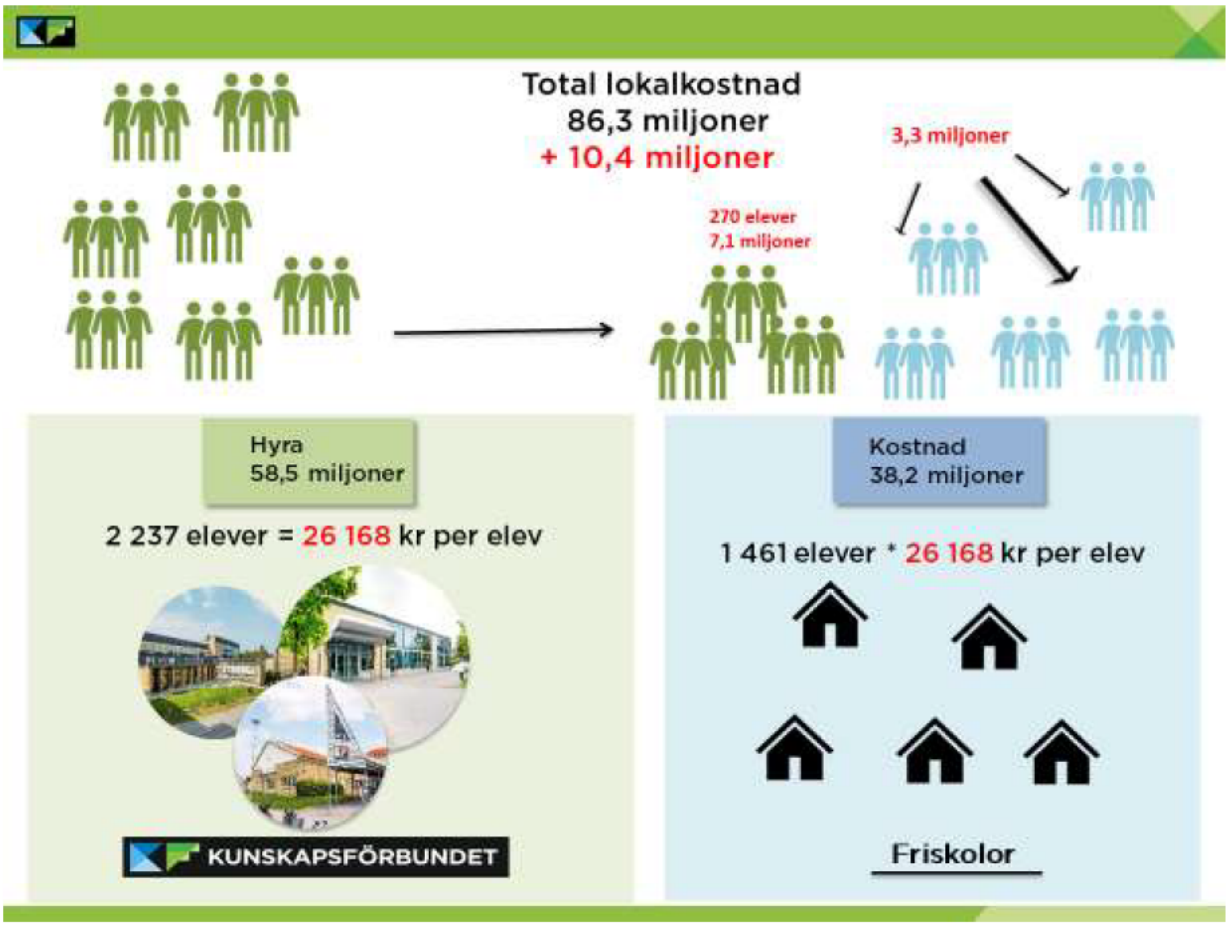


Prognosen bygger på att friskolorna i Trollhättan startar de nya programmen de fått tillstånd till.

De stora variationerna mellan 2012 och 2016 beror på program som flyttades mellan skolorna. Magnus Åbergsgymnasiet har haft en betydligt sämre standard på lokalerna än de andra gymnasieskolorna vilket kan vara en av orsakerna till att färre elever valt skolan. De mest konkurrensutsatta gymnasieprogrammen som Samhällsprogrammet och Ekonomiprogrammet finns på Magnus Åbergsgymnasiet. 2019 påbörjades en ombyggnad av RT-husen (de centrala delarna) på Magnus Åbergsgymnasiet. Den är indelad i tre etapper och ska vara färdig sommaren 2021. När detta är klart är alla tre gymnasieskolor i förbundet ombyggda och håller en hög standard. Förhoppningen är att det ska bidra till att fler elever väljer Magnus Åbergsgymnasiet.

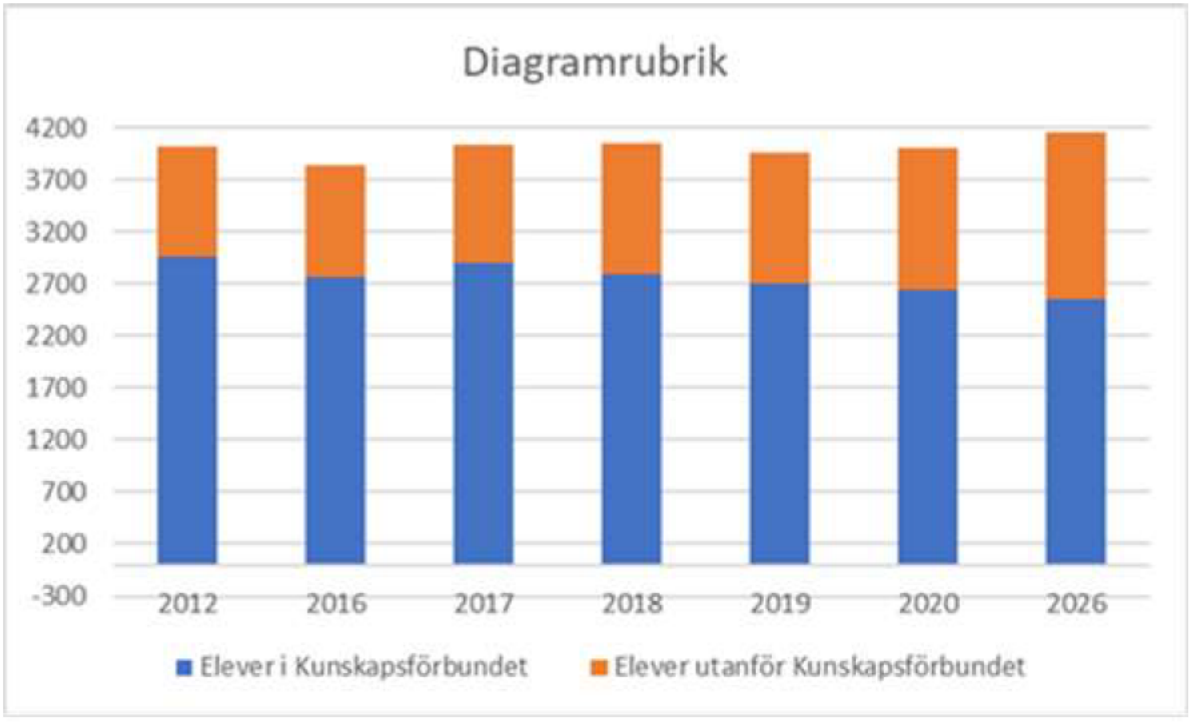
Elever i fristående skolor och andra kommuner

Trenden pekar i dagsläget på att fler elever väljer fristående skolor. Däremot minskar antal elever som går till andra kommunala skolor.
Utbudet i Trollhättan har ständigt ökat de senaste åren. Inom medlemskommunerna har två nya fristående skolor startat år 2019, Realgymnasiet i Trollhättan och Nuntorpsskolan i Vänersborg. Båda skolorna erbjuder Naturbruksutbildning. Dessutom har Realgymnasiet fått tillstånd att starta Naturvetenskapsprogrammet, Samhällsprogrammet samt Ekonomiprogrammet. LBS har fått tillstånd att utöka med en inriktning på Teknikprogrammet. Om de nya programmen fyller sina utbildningar kommer det att kraftigt påverka Kunskapsförbundet. Framförallt beträffande lokaler då kostnaden ökar per elev när det blir färre i Kunskapsförbundets skolor och fler i de fristående skolorna.



Bilden ovan visar exempel på effekten av att 270 elever går till friskolor istället för Kunskapsförbundet. Det är ett scenario som kan bli verklighet om de nya utbildningarna som fått tillstånd att starta fyller sina klasser. Redan år 2022 kommer det innebära en kostnadsökning för Kunskapsförbundet. Fullt utbyggt år 2024 blir det en kostnadsökning på 10,4 mkr jämfört med 2021 för lokaler om scenariot slår in.

Ju fler elever som väljer fristående skolor desto viktigare att vara lokaleffektiv eftersom ökade lokalkostnader även medför ökade interkommunala kostnader. Det betyder att om lokalkostnaden fördelas på färre elever blir kostnaden för Kunskapsförbundet högre även till friskolorna. Man kan säga att den högre kostnaden, som det innebär med få elever betalas två gånger. Därför är det mycket viktigt för gymnasieskolan att nyttja lokalerna effektivt. Diagrammet nedan visar det totala antalet gymnasieelever och hur fördelningen sett ut mellan Kunskapsförbundets skolor och andra gymnasieskolor.



De fristående skolorna som funnits i området en längre tid har etablerat sig väl. Regelverket har ändrats och gjort det möjligt att utöka antal platser vilket medfört att flera av skolorna fått fler elever. På grund av det större utbudet är det troligt att de kommunala skolorna kommer att ha en mindre andel av eleverna framledes än tidigare. I dagsläget finns det nästan dubbelt så många gymnasieplatser som folkbokförda ungdomar i Trollhättan. Det innebär att konkurrensen om eleverna är stor.

Tabellerna nedan visar antal platser som erbjöds eleverna den 18 juni 2021 i antagningssystemet. Skolorna kan både öka och minska antal platser vilket innebär att det kan se annorlunda ut när antagningen är klar. De flesta försöker dock att ta emot de elever som sökt och ökar därmed antal platser om det finns reserver. Platserna i antagningen gäller de elever som börjar årskurs ett. Det betyder att antalet platser får gångras med tre för att få en bild av det totala antalet platser som finns.

Trollhättan	**Platser i Indra 210618**	**Folkbokförda 16-åringar 2020**
Magnus Åbergsgymnasiet	297	
Nils Ericsonsgymnasiet	343	
Drottning Blanka	89	
Folkuniversitetet	139	
LBS kreativa gymnasiet (Ljud och bild)	96	
Praktiska	124	
Realgymnasiet	49	
Totalt	**1137**	**729**

Vänersborg	**Platser i Indra 210618**	**Folkbokförda 16-åringar 2020**
Birger Sjöberggymnasiet	399	
Fridagymnasiet	76	
Nuntorpsgymnasiet	45	
Totalt	**520**	**477**

Inför hösten 2021 erbjuder Kunskapsförbundet Naturbruksutbildning med hästprofil. Även kriminologi på Ekonomiprogrammet och bildinriktning på Estetiska programmet startar. Allt för att möta ungdomarnas intresse av gymnasieutbildningar.

Bilden nedan visar det faktiska elevantalet för innevarande läsår 2020 - 2021 för elever som studerar i friskolor i närområdet. Även Uddevallas kommunala skola finns med i tabellen.

Stad	Skola	Från THN	Från VBG	Totalt 20-21
Trollhättan	Drottning Blankas gymnasium	177	33	210
Trollhättan	Folkuniversitetets gymnasium	227	62	289
Trollhättan	LBS kreativa gymnasiet	75	47	122
Trollhättan	Praktiska	123	25	148
Trollhättan	Realgymnasiet	31	13	44
Totalt	**Trollhättan**	**633**	**180**	**813**
Vänersborg	Fridagymnasiet	83	111	194
Vänersborg	Nuntorp	4	24	28
Totalt	**Vänersborg**	**87**	**135**	**222**
Uddevalla	Thoren Innovation school	3	5	8
Uddevalla	Uddevalla gymnasieskola	46	69	115
Uddevalla	Plusgymnasiet/Drottning Blankas	12	17	29
Totalt	**Uddevalla**	**61**	**91**	**152**

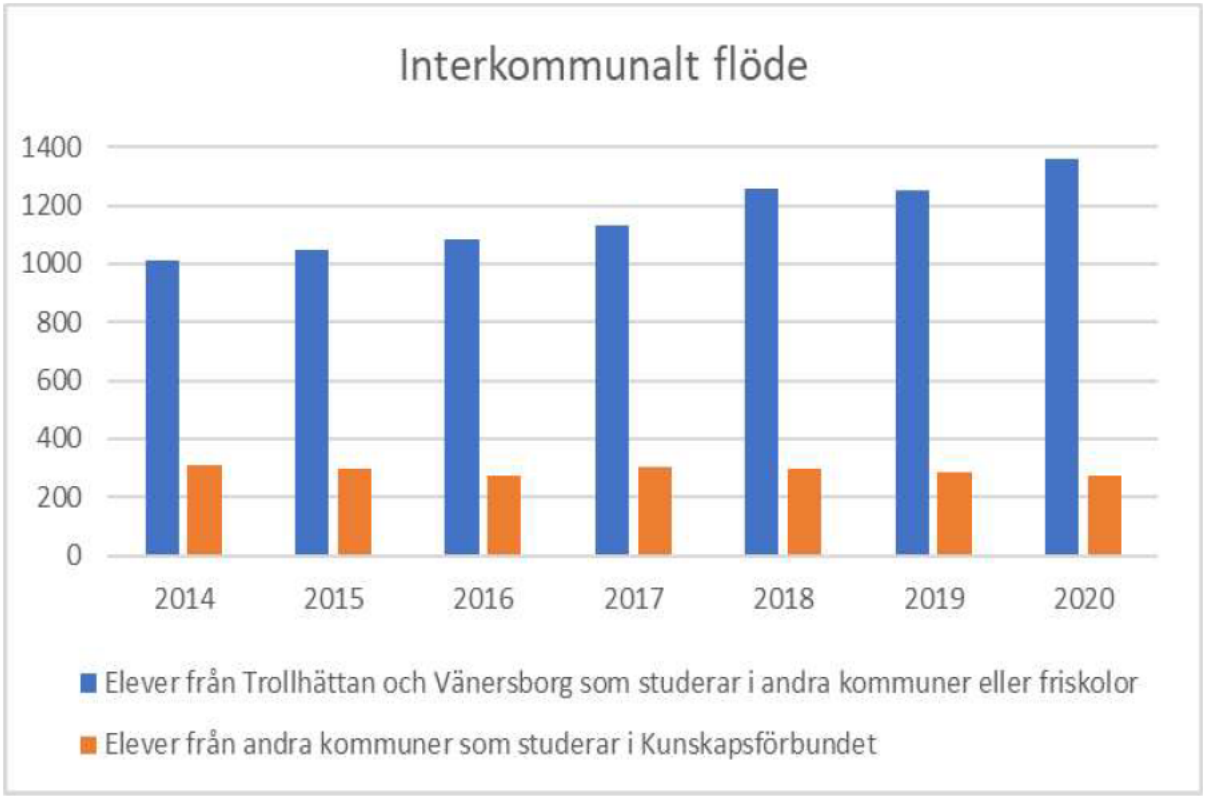
Bilden visar att det är flest elever från Trollhättan som väljer friskolor i Trollhättan och flest elever från Vänersborg som väljer friskolor i Vänersborg. Det visar att de flesta elever väljer en skola nära hemmet.

I takt med att friskolorna utökar sina platser, tappar Kunskapsförbundets skolor elever. Det kan dock ändra sig om Kunskapsförbundets insatser ger resultat men det är ändå ett faktum att ett stort utbud gör att elever söker till hela utbudet. Läsåret 2019 - 2020 var det 540 elever folkbokförda i Trollhättan som gick i friskolor. Motsvarande siffra för läsåret 2020 - 2021 är 633 elever. Det är en ökning med 93 elever. Den kraftiga ökningen av friskolor i Trollhättan tar även elever från Vänersborg men inte i samma omfattning. Där rör det sig om 13 elever.

Det finns dock en grupp elever som väljer utbildning före närhet och en grupp som av andra orsaker väljer att resa eller flytta till annan ort.
Hittills har det varit cirka 100 elever som valt att åka till Göteborg till olika skolor och ungefär lika många som valt skolor runt om i landet. De flesta elever som studerar långt från hemmet väljer en speciell utbildning, t.ex. flygutbildning eller idrottsutbildning.

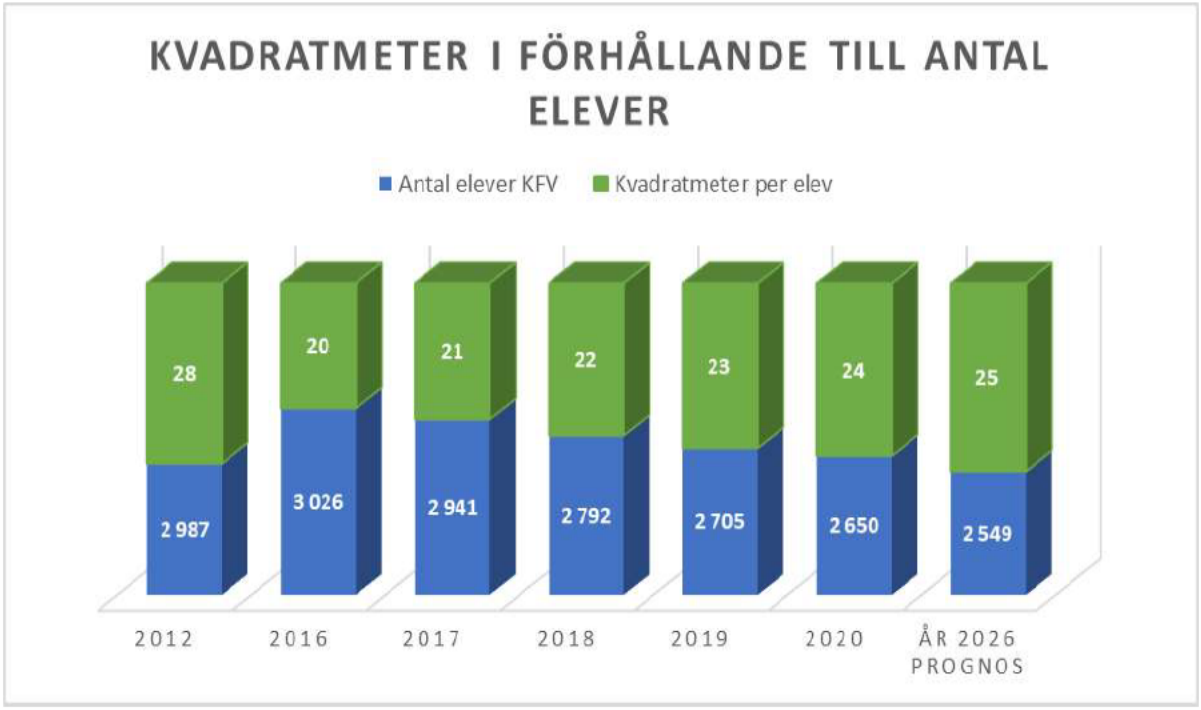
Elever från andra kommuner i Kunskapsförbundets gymnasieskolor

Det finns även ett inflöde av elever från andra kommuner. Det är cirka 300 elever totalt i förbundet och det har legat på en stabil nivå sedan förbundet startade. Det är främst elever från Grästorp, Lilla Edet och Mellerud men även några från andra kommuner.



Antal kvadratmeter per gymnasieelev – prognos år 2026

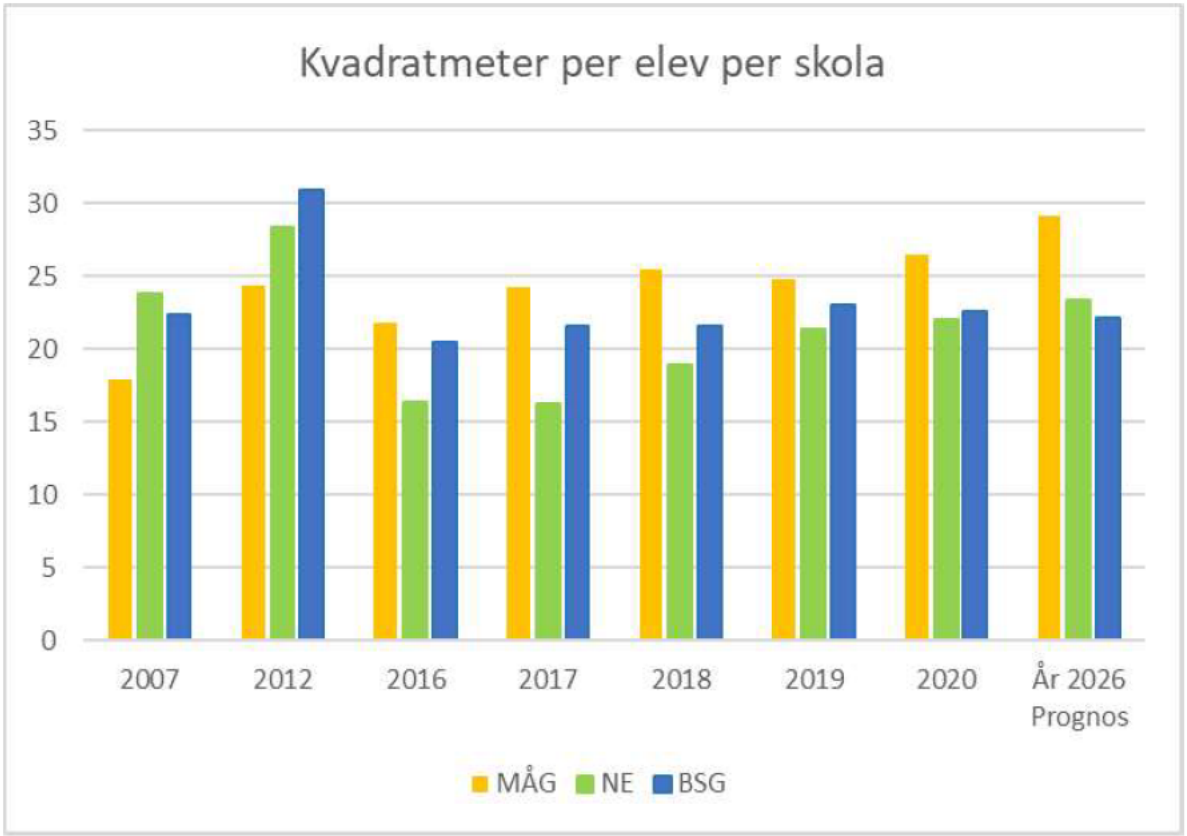
När förbundet startade var lokalkostnaderna på väg upp och var som mest 30 m² per elev eftersom antal elever minskade och inga lokaler lämnades. 2016 när ombyggnaderna på Nils Ericsonsgymnasiet och Birger Sjöberggymnasiet var klara kunde flera lokaler lämnas och lokalkostnaderna sjönk till 20 m² per elev. Först 2016 klarade Kunskapsförbundet en budget i balans. Lokalkostnaderna omfattade en stor del av den ekonomiska förlusten 2013 - 2015. Sedan 2017 har elevantalet fortsatt att sjunka vilket påverkar lokalkostnaden. Grovt räknat kan man säga att för varje ökad kvadratmeter per elev ökar även de interkommunala kostnaderna för lokaler med 1 mkr. För närvarande är det cirka 1 200 elever i friskolor och varje kvadratmeter kostar cirka 1000 kr. Det är därför mycket angeläget att vara lokaleffektiv. Om trenden fortsätter med minskat antal elever måste fler lokaler avyttras om lokalkostnaderna ska hållas på en rimlig nivå.



Kvadratmeter per elev på respektive gymnasieskola

Tabellen nedan visar hur antal kvadratmeter per elev fördelat sig på de tre skolorna. Antal kvadratmeter per elev ser olika ut beroende av programutbudet. Exempelvis kräver några yrkesprogram stora verkstäder, gymnasiesärskolan stora utrymmen för få elever, estetisk utbildning med bildsalar och övningsrum. Det blir därmed fler kvadratmeter per elev även om lokalerna används effektivt. Program med teoretisk utbildning kräver mindre yta. De gemensamma ytorna till exempel matsal och idrottshall fördelas lika på alla elever. Sammansättningen av program på skolan styr hur många kvadratmeter per elev som är rimligt.

De tre gymnasieskolorna har en ungefärligt likvärdig blandning av program. Magnus Åbergsgymnasiet har Byggprogrammet, Restaurang- och livsmedelsprogrammet och Gymnasiesärskolan som alla kräver stora specialanpassade lokaler vilket medför att genomsnittet blir något högre än de andra skolorna.



Resultat och analys gymnasiet

Behovet av lokaler för gymnasiet fem år framåt i tiden är mycket svårt att prognostisera eftersom gymnasiet är starkt konkurrensutsatt. Det finns ett stort överutbud av gymnasieplatser jämfört med folkbokförda 16-åringar i Trollhättan och Vänersborg. Två nya fristående gymnasieskolor startade 2019 som förändrat läget jämfört med tidigare prognoser. Två friskolor har fått tillstånd att starta fler program och inriktningar. Alla friskolor kan utöka antal platser om de får fler sökande. Kunskapsförbundet startar Naturbruksutbildning, bildinriktning på Estetiska programmet och kriminologi på Ekonomiprogrammet 2021 för att möta konkurrensen. Vuxenutbildningens behov av yrkesutbildning kan gynna gymnasiet tillfälligt genom att fylla på där utrymme finns. Prognosen pekar dock på en ökning av elever på yrkesprogrammen vilket kan innebära att det i framtiden inte finns plats för vuxenutbildning på de programmen.

Ombyggnationen av Nils Ericsonsgymnasiet och Birger Sjöberggymnasiet har bidragit till mer funktionella lokaler där ytorna utnyttjas mer effektivt än tidigare. Attraktionskraften har ökat på båda skolorna efter ombyggnaden. Magnus Åbergsgymnasiet har en liknande pågående ombyggnad vilket medför att attraktionskraften förväntas öka även där. Trots en förväntad ökning av elever på Magnus Åbergsgymnasiet kommer delar av skolan att kunna lämnas eftersom ombyggnaden även innebär en effektivisering av ytorna.

Gymnasiet förfogar 2020 över cirka 62 000 m² med 2 650 elever vilket innebär cirka 24 m² per elev. 2016 var det 20 m² per elev och anledningen till ökningen är att elevantalet minskat på samma yta.

Det regelverk som finns idag, ”bidrag på lika villkor” till de fristående skolorna, påverkar ekonomin kraftigt när elevernas val av skola och program förändras. Det innebär att när lokalkostnaderna ökar för Kunskapsförbundet sker även en ökning av kostnaderna till de fristående skolorna.

Slutsatsen blir att om prognosen håller kommer gymnasiet vara väl rustat med lokaler för många år framöver. Som det ser ut just nu är risken större att lokalbehovet minskar. Dock är prognoserna mycket osäkra. Friskolornas agerande kommer att vara avgörande.

Vuxenutbildningen

Konjunkturen påverkar vuxenutbildningen som ofta är en motor i kompetensfrågor. Vuxenutbildning styrs till stor del av den politik som förs i arbetsmarknadsfrågor på nationell nivå, där det växlar snabbt. Det kommer ideligen nya beslut som ibland medför långsiktiga lösningar men ofta kortsiktiga som innebär snabba förändringar. Vuxenutbildningen måste ständigt vara beredd på snabba omställningar. Det kräver flexibla lokaler och möjlighet att utöka och avyttra lokaler vid behov. Ett bra samarbete med gymnasieskolan är av stor vikt.

Målen för kommunal vuxenutbildning är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att kvalificera sig för vidare studier eller stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Vuxenutbildningen omfattar flera skolformer och delar och kommunerna har skyldighet att tillhandahålla kommunal vuxenutbildning som omfattar:

- utbildning i svenska för invandrare (sfi)
- grundläggande nivå och
- gymnasial nivå (nytt fr.o.m. 1/1 - 2017).

Utgångspunkten ska vara den enskildes behov och förutsättningar. *Den som har störst behov* ska prioriteras (Skollagen, 20 kap.)

Nytt i skollagen från och med 1 juli 2021 är att den som har störst behov ska prioriteras. Tidigare var det den som hade minst utbildning som skulle prioriteras. Nu kan även den som har en utbildning men som behöver annan utbildning för att få ett arbete prioriteras. Det innebär att vuxenutbildningen utökar sin rekryteringsbas.

Inom vuxenutbildningen arrangeras även yrkeshögskoleutbildningar som utgår från arbetsmarknadens behov och beviljas 2 - 6 år per ansökan. Vuxenutbildningen har förutom de olika skolformerna också ett ”Lärcentrum”. Det är en service till kommuninvånarna som via lärcentrum kan få studie- och yrkesvägledning och läsa kurser på distans på högskolor och universitet.

Lokalbehov inom vuxenutbildningen

Vuxenutbildningen har i nuläget 10 193 m² vilket är något mindre ytor än när förbundet startade (12 249 m²). Vuxenutbildningen har flyttats runt i olika lokaler och en viss effektivisering har genomförts.

Yrkesutbildning för vuxna genomförs huvudsakligen i gymnasiets yrkeslokaler och är därmed beroende av gymnasieskolan. Vissa utbildningar kan förläggas på andra platser. Exempelvis pågår en trädgårdsutbildning på Nuntorp där växthus med tillhörande lokaler hyrs. Kontrakten skrivs så att hyran upphör när utbildningen är klar.

Kunskapsförbundet erbjuder alla skolformer inom vuxenutbildningen. Antalet studerande har ökat de senaste åren men det som påverkat lokalbehovet mest är förändringen mellan skolformerna. Inom vuxenutbildningen bedrivs också en projektverksamhet, uppdragsutbildning, yrkeshögskoleutbildning och ett lärcentrum. Totalt har vuxenutbildningen cirka 4 m² per heltidsstuderande. Antal studerande individer är betydligt fler än heltidsplatser då det kan gå flera personer på en heltidsstudieplats. Det innebär att många fler personer rör sig i lokalerna än elevsiffrorna visar.

Prognoser och lokalbehov per skolform inom vuxenutbildningen

Grundläggande vuxenutbildning (gruv)

Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att delta i samhälls- och arbetslivet. Den syftar också till att möjliggöra fortsatta studier.

Personer som anlänt sent till Sverige har inte gått i svensk grundskola och behöver ofta läsa in grundläggande behörighet innan de kan gå vidare till andra studier. Därför kan man se en koppling mellan utbildning i svenska för invandrare (sfi) och grundläggande vuxenutbildning (gruv). När det är många som läser sfi ökar också gruv eftersom många elever går vidare till gruv efter sina första språkstudier i svenska. Behovet av grundläggande vuxenutbildning, som numera är rättighetslagstiftad, har ökat men prognosen pekar inte på en större ökning framöver.

Särskild vuxenutbildning (särvux)

Målen för särskild vuxenutbildning är att vuxna med utvecklingsstörning ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Kommunerna har skyldighet att tillhandahålla särskild utbildning för vuxna. Skolformen finns på två nivåer, grundläggande nivå inklusive träningsskolenivå och gymnasial nivå. Utgångspunkten ska vara den enskildes behov och förutsättningar. Den som fått minst utbildning ska prioriteras. (21 kap. skollagen)

Det har varit ett relativt stabilt antal studerande på särskild utbildning för vuxna som inte ändrats nämnvärt genom åren. Det finns inget som i dagsläget pekar på att det ska bli några stora förändringar. När Nils Ericsonsgymnasiet byggdes om anpassades en avdelning för Särvux och där bedrivs huvudsakligen verksamhet både för boende i Trollhättan och Vänersborg.

Gymnasial vuxenutbildning (gyvux)

Syftet med kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå är att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar utbildningen i gymnasieskolan. Den kommunala vuxenutbildningen på gymnasial nivå bedrivs i form av **kurser** och även i form av ett **gymnasiearbete**. Det är samma **ämnesplaner och kunskapskrav** inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå som inom gymnasieskolan, med undantag för specialidrott. Det kan också finnas andra kurser som utformas efter individuella behov. Gymnasieexamen kan utfärdas i form av yrkesexamen eller högskoleförberedande examen för den som uppnått 2400 gymnasiepoäng.

Gymnasiekurser läses som enskilda kurser eller som en sammanhållen utbildning bestående av flera kurser. De studerande kan vara sådana som kompletterar med en eller flera kurser för att få en gymnasieexamen. Det kan också vara kurser för redan anställda där arbetsgivaren kräver en gymnasieutbildning eller för andra en möjlighet att söka arbete som kräver gymnasieutbildning. En annan grupp är de som ska söka in på högskolan och saknar någon kurs för att bli behörig till den utbildning de tänker söka. Sammanhållna utbildningar är till exempel Vård och omsorg som omfattar 1500 gymnasiepoäng och leder till en behörighet att arbeta som undersköterska.

De gymnasiala kurserna har minskat marginellt de senaste åren men i dagsläget förväntas behovet av gymnasiala kurser att öka. Den pågående pandemin kan medföra att fler blir arbetslösa och behöver vidareutbilda sig. Vi har ännu inte sett effekterna av distansstudier i grundskolan och gymnasiet vilket kan medföra att fler behöver komplettera sina gymnasiebetyg på Komvux.

Yrkesutbildning för vuxna (yrkesvux)

Yrkesutbildning för vuxna är gymnasiekurser inom yrkesämnen. Gymnasiekurser läses som enskilda kurser eller en hel utbildning. Det kan vara för redan anställda där arbetsgivaren kräver att de ska ha en gymnasieutbildning eller för andra en möjlighet att söka arbete som kräver gymnasieutbildning.

De senaste prognoserna pekar på att behovet av yrkesutbildning för vuxna kommer att öka igen. Den pågående pandemin har redan inneburit att det planeras start för nya utbildningar. Gymnasiets yrkesprogram har ökat med antal elever den senaste tiden vilket innebär i några fall att det inte finns plats för vuxenstuderande i samma lokaler. På Magnus Åbergsgymnasiet förfogar vuxenutbildningen över en egen verkstadslokal för kurser inom byggprogrammet. Restaurangutbildningen har fortfarande plats för vuxenstuderande tillsammans med gymnasiet. På Birger Sjöberggymnasiet förfogar vuxenutbildningen över industrilokalen med anslutande utrymmen. All industriutbildning i vuxenutbildningen bedrivs där. De andra yrkesprogrammen (fordon och el) har fullt med gymnasieelever i sina lokaler vilket innebär att andra lokaler behöver anskaffas om utbildningar blir aktuella inom dessa områden. Vård och omsorgsutbildningar genomförs i Vänerparken. En trädgårdsutbildning pågår på Nuntorp och nya utbildningar inom naturbruk planeras starta. Där hyrs lokaler enbart under utbildningstiden.

Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Utbildning i svenska för invandrare (sfi) är en kvalificerad språkutbildning som syftar till att ge vuxna personer med annat modersmål än svenska grundläggande kunskaper i svenska språket. I utbildningen får man lära sig att utveckla ett funktionellt andraspråk. Sfi ska också ge språkliga redskap för kommunikation och ett aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv. Utbildningen karaktäriseras av att eleven utvecklar en kommunikativ språkförmåga. Det innebär att kunna kommunicera både muntligt och skriftligt utifrån sina behov. Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar. Vidare ska utbildningen ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana. Detta kan gälla såväl de som inte kan läsa och skriva som elever med kort skolbakgrund, men också elever som är läs- och skrivkunniga men har ett annat skriftspråk.

Antalet sfi-studerande har legat på en mycket hög nivå de senaste åren på grund av den ökade invandring som skedde kring 2015. Det har minskat kraftigt och prognosen pekar på att det kommer att minska ytterligare kommande år på grund av minskad invandring. Den pågående pandemin med stängda gränser och förändrad migrationspolitik har medfört få nya studerande.

Yrkeshögskola (YH)

Yrkeshögskolan erbjuder eftergymnasial yrkesutbildning utanför högskolan. Utbildningarna är utformade i samarbete med arbetslivet för att möta arbetsmarknadens behov av kompetens och ska leda till jobb. Innehåll och inriktning på utbildningarna kan därför variera över tid beroende på arbetsmarknadens behov. YH-utbildningarna är från ett halvår långa (100 YH-poäng) och uppåt. Fem YH-poäng motsvarar en veckas heltidsstudier. Det innebär att en utbildning på ett år motsvarar 200 YH-poäng, en två-årig utbildning är på 400 YH-poäng och så vidare. Ett års heltidsstudier på högskolan motsvarar 60 hp. Om YH-utbildningen är ett år lång kan den avslutas med en yrkeshögskoleexamen. Om YH-utbildningen är två år eller längre kan den avslutas med en kvalificerad yrkeshögskoleexamen. Utbildningen måste då också innehålla minst 25 procent LIA (Lärande i arbete) och ett examensarbete.

Inom vuxenutbildningen i Kunskapsförbundet bedrivs flera YH-utbildningar. Dessa ansöks om och beviljas för en begränsad tid. Därmed måste nya ansökningar göras om regelbundet vilket kan medföra att man får tillstånd att starta en ny grupp eller att man får avslag. Lokalbehovet varierar och är därför svårt att göra långsiktig planering för. Myndigheten för yrkeshögskolan har aviserat att förändringar kommer att ske vilket skulle kunna innebära att Kunskapsförbundet får tillstånd att genomföra fler utbildningar. YH-utbildningarna ska vara kopplade till ett behov på arbetsmarknaden vilket innebär att när det saknas arbetskraft kan flera utbildningar starta men om arbetsmarknadsläget försämras beviljas inga nya utbildningar. Kunskapsförbundet har fått ett tiotal YH-utbildningar godkända vilket medfört att det är en kraftigt ökande grupp. Till viss del används gymnasiets lokaler och resten av utbildningarna finns i Vänerparken förutom filmbearbetningsutbildningen som har en mindre lokal hos Film i väst på Innovatumområdet.

Uppdragsutbildning

Vuxenutbildningen genomför ibland anpassade utbildningar på uppdrag av företag, NU-sjukvården eller kommunerna. Lokaler anskaffas för varje uppdrag där man i möjligaste mån försöker använda vuxenutbildningens lokaler.

Lärcentrum och projekt

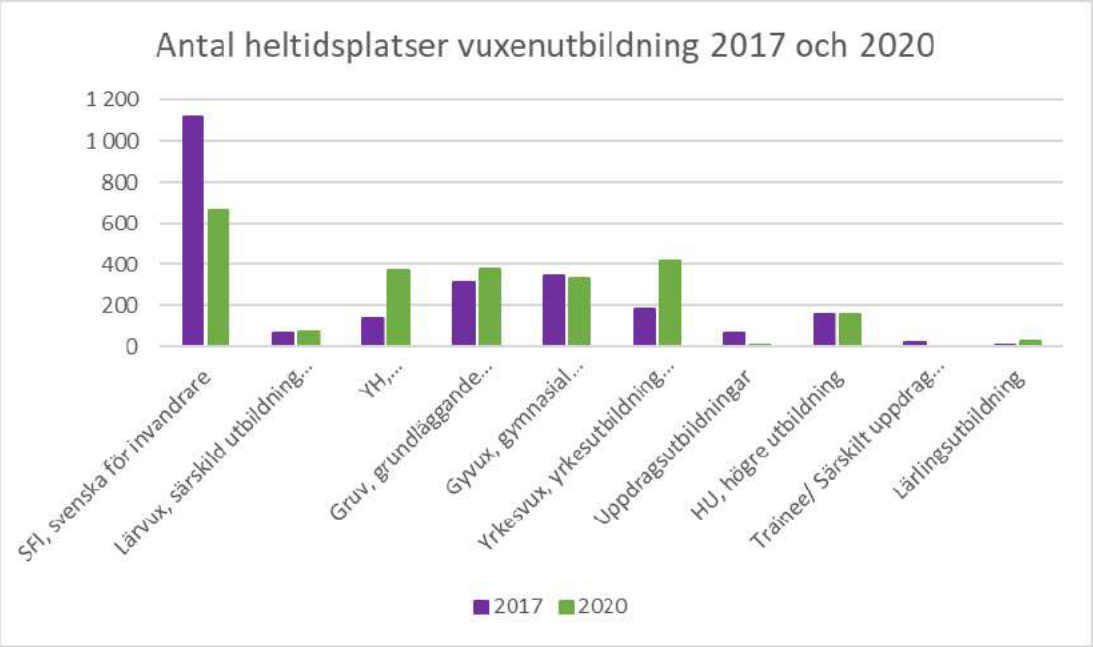
Lärcentrum är en fysisk och attraktiv mötesplats där elever/studerande kan möta andra i samma situation. Platsen är utrustad med videokonferens och annan teknisk utrustning som tillgängliggör utbildning på annan ort. Utifrån behov kan därav lärcentrum mäkla utbildningar/kurser/föreläsningar både ut- och in till kommuninvånare. Lärcentrum erbjuder även möjlighet till tentamen, handledning, studiestöd och utskrifter. Lokalerna är inredda för att uppmuntra till fortsatta studier på hemmaplan. Lärcentrum agerar även som ”motor” i olika utvecklingsfrågor och i internationella sammanhang så som projekt och nätverk.

Inom vuxenutbildningen finns också ett Lärcentrum som innefattar högskole- och/eller universitetsstudier på distans samt projekt och arbete med den lokala kompetensplattformen. För denna verksamhet behövs det lokaler i form av ”datahytter” för studerande som har behov av enskilt arbete samt tentamen via dator och handledning via online-möten. Det ska också finnas två mindre salar utrustade med telebild (videokonferens) för sändning och mottagande av utbildning från annan ort och till grupparbete. Tillgång till skrivare ska också finnas för distansstuderande. De studerande behöver ha tillgång till lokaler och utrustning även på helger och kvällar, vilket vi idag löser genom en personlig tagg och närvaroregistrering.

Studie- och yrkesvägledningen (SYV) på vuxenutbildningen är en service till alla vuxna i kommunen som har frågor kring utbildning. Det innebär att många som får vägledning inte finns med i vuxenutbildningens statistik då de inte är elever i Kunskapsförbundet. Studie och yrkesvägledning finns i Vänerparken.

Projektverksamheten finansieras av externa medel och har bland annat inneburit att vi kunnat utrusta en telebildlokal i Vänerparken. Den används främst inom olika projekt men också för distansstudier inom ordinarie utbildningsverksamhet. Projektverksamheten ökar inom vuxenutbildningen och vi ser ett stort behov att arbeta tillsammans med andra med hjälp av externa medel, för att kunna utveckla verksamheten på bästa sätt.

Antal heltidsplatser totalt i vuxenutbildningen år 2017 – 2020



Heltidsplatser 2017 och 2020		
	2017	**2020**
SFI, svenska för invandrare	1 119	666
Lärvux, särskild utbildning för vuxna	63	68
YH, yrkeshögskoleutbildningar	140	373
Gruv, grundläggande vuxenutbildning	315	375
Gyvux, gymnasial vuxenutbildning	343	330
Yrkesvux, yrkesutbildning för vuxna	185	423
Uppdragsutbildningar	65	2
HU, högre utbildning	157	157
Trainee/ Särskilt uppdrag inom Hälso och sjukvård	24	0
Lärlingsutbildning	9	25
Summa	**2 420**	**2 419**

Antal heltidsplatser ligger på samma nivå med förskjutning från SFI till yrkesutbildningar.

Resultat och analys, vuxenutbildningen

För vuxenutbildningen är det inte meningsfullt att göra långa prognoser då förutsättningarna ändrar sig snabbt. Det viktigaste för vuxenutbildningen är att ha en beredskap för svängningarna genom flexibla lokaler samt ett bra samarbete med gymnasiet. När prognosen pekar på uppgång kan det bli nödvändigt att hyra tillfälliga lokaler som kan avyttras när de inte behövs.

I dagsläget pekar prognoserna på att vuxenutbildningen kommer att öka framöver. Den pågående pandemin påverkar vuxenutbildningen i allra högsta grad. Svenska för invandrare förväntas minska medan yrkesutbildning för vuxna och yrkeshögskoleutbildningarna förväntas fortsätta att öka. En ökning av gymnasiala kurser förväntas också. Det är vad vi kan se idag men prognoserna är mycket osäkra då centrala beslut snabbt kan ändra läget.

Vuxenutbildningen förfogar 2021 över 10 193 m² med 2 419 heltidsstuderande vilket är mycket effektivt utnyttjade lokaler med 4,2 m² per heltidsstuderande. Yrkesutbildning för vuxna bedrivs till största delen i gymnasiets yrkeslokaler. I vissa fall har tillfälliga lokaler hyrts. Det senaste året har vuxenutbildningen ökat lokalytan i Vänerparken men lämnar lokalerna på Nils Ericsonsgymnasiet vilket innebär att lokalytan totalt minskar något. Eftersom elevantalet inte minskat innebär det en effektivisering. Målet är att ha en samlad vuxenutbildningen till största delen på en plats, Vänerparken. Det möjliggör en bättre användning av lokalerna men framförallt blir personalanvändningen effektivare vilket möjliggör högre kvalité.

§ 73

Behovsinventering kultur- och fritidslokaler 2022-2032

KUFRN 2021/61

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden *antar Behovsinventering kultur- och fritidslokaler 2022-2032* samt överlämnar den till kommunstyrelsen som underlag för den kommungemensamma lokalförsörjningsplanen.

Sammanfattning av ärendet

Utifrån gällande styrande dokument kring lokalförsörjningsprocessen i Vänersborgs kommun ska respektive nämnd upprätta ett underlag för lokalbehov. Underlaget ska utgå från nuvarande lokalutnyttjande och analys av framtida behov. Detta beskrivs för kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde i upprättat dokument *Behovsinventering kultur- och fritidslokaler 2022-2032*. Underlaget ligger sedan till grund för kommunens lokalförsörjningsunderlag som fastställs av kommunstyrelsen. Syftet är att lokalförsörjningsunderlaget ska utgöra ett verktyg för planering av framtida behov samt att med god framförhållning kunna bedöma dels framtida investeringsbehov och dels kommunens samlade lokalkostnader. Kommunens lokalförsörjningsunderlag utgör sedan i sin tur underlag till kommunens budget- och investeringsprocess.

Syftet med behovsinventeringen är *inte* att presentera färdiga åtgärdsförslag utan att peka på behov som kan utgöra underlag för framtida investeringsbudget. I vilken takt behov och eventuella lokalproblem åtgärdas styrs ytterst av ekonomin. I många fall kan inte åtgärder genomföras om inte investeringsmedel och/eller ramökning tilldelas.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2021-12-07
- Behovsinventering kultur- och fritidslokaler 2022-2032

Sändlista

Kommunstyrelsen

2021-12-07 Dnr: KUFRN 2021/61

Handläggare
Christer Glännestrand
christer.glannestrand@vanersborg.se
0521-72 10 66

Mottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Behovsinventering kultur- och fritidslokaler 2022-2032

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden *antar Behovsinventering kultur- och fritidslokaler 2022-2032* samt överlämnar den till kommunstyrelsen som underlag för den kommungemensamma lokalförsörjningsplanen.

Sammanfattning av ärendet

Utifrån gällande styrande dokument kring lokalförsörjningsprocessen i Vänersborgs kommun ska respektive nämnd upprätta ett underlag för lokalbehov. Underlaget ska utgå från nuvarande lokalutnyttjande och analys av framtida behov. Detta beskrivs för kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde i upprättat dokument *Behovsinventering kultur- och fritidslokaler 2022-2032*. Underlaget ligger sedan till grund för kommunens lokalförsörjningsunderlag som fastställs av kommunstyrelsen. Syftet är att lokalförsörjningsunderlaget ska utgöra ett verktyg för planering av framtida behov samt att med god framförhållning kunna bedöma dels framtida investeringsbehov och dels kommunens samlade lokalkostnader. Kommunens lokalförsörjningsunderlag utgör sedan i sin tur underlag till kommunens budget- och investeringsprocess.

Syftet med behovsinventeringen är *inte* att presentera färdiga åtgärdsförslag utan att peka på behov som kan utgöra underlag för framtida investeringsbudget. I vilken takt behov och eventuella lokalproblem åtgärdas styrs ytterst av ekonomin. I många fall kan inte åtgärder genomföras om inte investeringsmedel och/eller ramökning tilldelas.

Beredning

Ärendet har beretts i förvaltningens ledningsgrupp.

Underlag

- Lokalförsörjningspolicy, antagen av kommunfullmäktige 2020-04-15 § 52
- Riktlinjer för lokalförsörjning, antagen av kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56
- Anvisningar lokalförsörjning, antagen av kommundirektören 2020-07-01

Anna Svensson

Förvaltningschef

Bilagor

- Behovsinventering kultur- och fritidslokaler 2022-2032

Sändlista

Kommunstyrelsen

Vänersborgs kommun
Kultur- och fritidsnämnden

2021-11-16 Dnr: 2021/61

Handläggare
Christer Glännestrand
christer.glannestrand@vanersborg.se
0521-72 10 66

Mottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Behovsinventering kultur- och fritidslokaler 2022-2032



Sammanfattning av rapporten

Utifrån gällande styrande dokument kring lokalförsörjningsprocessen i Vänersborgs kommun ska respektive nämnd upprätta ett underlag för lokalbehov. Underlaget ska utgå från nuvarande lokalutnyttjande och analys av framtida behov och beskrivs för kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde i denna rapport. Underlaget ska sedan ligga till grund för kommunens lokalförsörjningsunderlag som fastställs av kommunstyrelsen. Syftet är att lokalförsörjningsunderlaget ska utgöra ett verktyg för planering av framtida behov samt att med god framförhållning kunna bedöma dels framtida investeringsbehov och dels kommunens samlade lokalkostnader. Kommunens lokalförsörjningsunderlag utgör sedan i sin tur underlag till kommunens budget- och investeringsprocess.

Syftet med behovsinventeringen är inte att presentera färdiga åtgärdsförslag utan att peka på behov som kan utgöra underlag för framtida investeringsbudget. I vilken takt behov och eventuella lokalproblem åtgärdas styrs ytterst av ekonomin. I många fall kan inte åtgärder genomföras om inte investeringsmedel och/eller ramökning tilldelas.

Denna rapport belyser både åtgärder som kultur- och fritidsförvaltningen ser behov av för att verksamheterna ska kunna ha ändamålsenliga lokaler, men också de åtgärder som samhällsbyggnadsnämnden tagit fram som underlag i investeringsplanen och som om de genomförs blir hyreshöjande för kultur- och fritidsnämnden. Syftet med att båda visas i denna rapport är för att kunna synliggöra helheten kring de lokaler som kultur- och fritidsnämnden nyttjar för sina verksamheter.

Anna Svensson
Förvaltningschef

Christer Glännestrand
Verksamhetschef

Innehållsförteckning

1 UPPDRAG 4
1.1 UPPDRAGSBESKRIVNING 4
1.2 MÅL OCH SYFTE 4
2 RESULTAT OCH SLUTSATSER 4
2.1 BEHOV AV FÖRÄNDRINGAR I LOKALBESTÅNDET 4
2.1.1 Vänersborgs teater 5
2.1.2 Fritidsgård Torpa samt Regementsgatan 5
2.2 INVESTERINGSBEHOV 6
2.2.1 Idrottsanläggningar 6
3 REDOVISNING AV NULÄGE ÖVRIGA LOKALER 7
4 BILAGA 9

1 Uppdrag

1.1 Uppdragsbeskrivning

Vänersborgs kommun ska ha ett gemensamt övergripande lokalförsörjningsunderlag som uppdateras, revideras och beslutas årligen. Lokalförsörjningsunderlaget ska sammanfatta samtliga lokalbehov inom kommunens verksamheter med en tidshorisont på 10 år.

Verksamheterna ska ta fram en behovsinventering, som revideras årligen. Den ska i den mån det är möjligt beskriva verksamhetens behov, omvärldsbevaka trender och lagar som påverkar verksamheten samt beskriver nuläge och börläge för lokalbehovet. Behovsinventeringen ska fastställas av respektive nämnd.

Nämnderna är ansvariga för att beskriva och framföra sina lokalbehov samt för att säkerställa ett effektivt och flexibelt lokalutnyttjande med bibehållen ändamålsenlighet för verksamheten. Detta innebär att nämnderna ansvarar för att kommunicera lokalöverskott/underskott.

1.2 Mål och syfte

Syftet med behovsinventeringen är att få ett samlat grepp om verksamheternas nuvarande och framtida behov av lokaler och om det tillgängliga lokalbeståndet motsvarar verksamhetens behov, samt att med god framförhållning kunna bedöma dels framtida investeringsbehov och dels kommunens samlade lokalkostnader. Lokalförsörjningsunderlaget ska vara knutet till den årliga processen för budget och verksamhetsplanering.

Det långsiktiga lokalförsörjningsunderlaget där nämndernas behovsinventeringar utgör underlag är ett strategiskt underlag och stäms av i lokalstyrgruppen innan det går vidare för beslut i kommunstyrelsen. Investeringsbudget fastställs slutligen av kommunfullmäktige.

2 Resultat och slutsatser

Nedan beskrivs de åtgärder som kultur- och fritidsförvaltningen ser behov av för att verksamheterna ska kunna ha ändamålsenliga lokaler. I texten och tabellen beskrivs också åtgärder och investeringar som samhällsbyggnadsnämnden föreslagit i egenskap av fastighetsägare. I tabellen framgår detta genom kolumnen *beställande nämnd*. Några av dessa har kommunfullmäktige fattat beslut om 2021-06-16 § 79 i mål- och resursplan 2022-2024 och är där benämnda som fastighetsinvesteringar i investerings- och exploateringsplanen. Dessa investeringar har ej föregåtts av behandling i kultur- och fritidsnämnden. De blir dock hyreshöjande för kultur- och fritidsnämnden när de är genomförda. Syftet med att båda visas i denna rapport är för att kunna synliggöra helheten kring de lokaler som kultur- och fritidsnämnden nyttjar för sina verksamheter.

2.1 Behov av förändringar i lokalbeståndet

Kultur- och fritidsförvaltningen har noterat en ökad efterfrågan på träning och idrott från den äldre befolkningen, vilket utmanar kapaciteten i de befintliga idrottsanläggningarna. De anläggningar som står till förfogande är inte heller till fullo anpassade för personer med funktionsvariationer, och många står utanför föreningslivet av andra skäl än på grund av bristande intresse. De traditionella sporterna har fått ökad konkurrens av nya idrotter och kräver andra ytor än vad de traditionella anläggningarna är byggda för. Fler unga söker sig ut till naturen och ökningen är särskilt påtaglig bland flickor.

Vänersborg saknar en ändamålsenlig mötesplats för större musik- och scenkonstakter. Vänersborgs teater är fantastisk och fyller, när den är åtgärdad, ett visst behov men scenytan är begränsad och klarar inte större orkestrar eller scenuppsättningar. Huvudnäsaulans scen är bättre men artist- och publikfaciliteterna är undermåliga och behöver åtgärdas för att möta dagens krav. Det är dock inget som ryms inom förvaltningens budget för 2022 eller står med som prio i samhällsbyggnadsnämndens investeringsplaner.

2.1.1 Vänersborgs teater

Möjligheterna på Vänersborgs teater är starkt begränsade och tillgängligheten till scen och belysning uppfyller inte arbetsmiljöverkets säkerhetskrav. Förstudie är planerad 2022. Hissbygge, arbetsmiljöåtgärder och allmänt underhåll på teatern är planerat till 2023.

Prioritering och konsekvens – Vänersborgs teater

Prioritering 2 (12p enligt matrisen, se bilaga): Investeringen uppfyller framförallt inriktningsmålet ”god service och hög effektivitet” men också ”jämställda och jämlika förutsättningar” samt det övergripande målet om god ekonomisk hushållning. Att skjuta upp investeringen får betydande negativa konsekvenser för medborgare och personal. Verksamhet kan inte tillhandahållas till alla som har behov av verksamheten eftersom lokalen inte uppfyller arbetsmiljöverkets krav och därmed inte kan utnyttjas fullt ut till den verksamhet som lokalen är avsedd för.

Kostnaden är beräknad till 8 mkr.

2.1.2 Fritidsgård Torpa samt Regementsgatan

Fritidsgården på Torpaområdet, Torpagården, är i behov av ersättningslokaler. Torpagården är idag tillfälligt placerad i Torpaskolans annex som är planerad att rivas när ersättningslokaler för kök och matsal är klara (2023). Förstudie är påbörjad, ska vara klar 2022. Sett till nuvarande besöksfrekvens på fritidsgårdarna Lyckan (Regementsgatan) och Torpagården samt kommande nybyggnationer (bland annat kv Haren, Holmängs hage och centrum) och med hänsyn till bostadssituationen på Torpaområdet och den prognostiserade befolkningsökningen är det angeläget med två fritidsgårdar i centralorten, en i centrum och en i anslutning till Torpaområdet. Fritidsgården på Regementsgatan har ett tillfälligt bygglov som går ut i augusti 2025 och bör därför innefattas i förstudien om Torpagården.

Prioritering och konsekvens - fritidsgårdar

Prioritering 2 (12p enligt matrisen, se bilaga): ”jämställda och jämlika förutsättningar”, ”fler barn uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier” samt ”god service och hög effektivitet”. Att skjuta upp investeringen får betydande negativa konsekvenser för medborgare och personal. Verksamhet kan inte tillhandahållas till alla som har behov av verksamheten och det får betydande konsekvenser för tryggheten i framförallt Torpaområdet.

Projektet är svårt att kostnadsberäkna, förstudie pågår.

2.2 Investeringsbehov

Beställande nämnd	Åtgärd	Nybyggnation Ombyggnation Förhyrning	22	23	24	25	26	27-32	Preliminär invest. mkr
KFN	Vänersborgs teater; installation av hiss: tillgänglighets- och arbetsmiljöanpassning	Nybyggnation		X					8
KFN	Ny fritidsgård, Torpa (Lyckan, Regementsgatan 2025)	Nybyggnation				X			*Förstudie påbörjas 2021. Bör innefatta även Regementsgatan*
SBN/KFN	Badanläggningar	Nybyggnation				X			*Ärendet är uppe för politisk behandling*

2.2.1 Idrottsanläggningar

I dagsläget saknas underhållsplaner för de arenor och anläggningar som kultur- och fritidsnämnden hyr av samhällsbyggnadsnämnden. Nedan följer en sammanställning av planerade åtgärder och identifierade behov. En del åtgärder är planerade i samförstånd mellan nämnderna, en del har samhällsbyggnadsnämnden lyft i underlaget till kommunfullmäktige om investeringar (men ej passerat behandling hos kultur- och fritidsnämnden) och en del har kultur- och fritidsförvaltningen identifierat som akuta för att behålla kontinuiteten i verksamheterna.

Prioritering och konsekvens – badanläggningar

Prioritering 1 (16p enligt matrisen, se bilaga): ”jämställda och jämlika förutsättningar”, ”fler barn uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier” samt ”god service och hög effektivitet”. Även arbetsmiljön och personalens välbefinnande påverkas av investeringen.

Badanläggningarna har varit föremål för en omfattande utredning som nu är uppe för politisk behandling. Hallevi- och Brålandabadet har snart nått sin beräknade livslängd på 50 år och är i stort behov av total ombyggnad eller nybyggnation. Baden är avgörande för skolans simundervisning och föreningslivets möjlighet till tävlingsmässiga förhållanden.

Kostnaden är beroende på vilken inriktning politiken beslutar om.

Beställande nämnd	Åtgärd	Nybyggnation Ombyggnation Förhyrning	22	23	24	25	26	27-32	Preliminär invest. mkr
SBN	Arenan; snörasskydd, belysning, omläggning tak	Ombyggnation		X	X				5 mnkr 2023 17 mnkr 2024
SBN	Gymnasiehallen; ventilation och omklädningsrum	Ombyggnation	X						6
SBN	Gymnasiehallen; renovering övervåning	Ombyggnation	X						-

SBN	B-huset Sportcentrum; omklädningsrum och ventilation	Reinvestering (*myndighetskrav*)				X			32
SBN	B-hallarna Sportcentrum; renovering	Projektering		X	X				1
SBN	E-huset; underhåll	Ombyggnation		X					3
SBN	Idrottshuset; fasadrenovering och omklädningsrum	Ombyggnation		X					6

3 Redovisning av nuläge övriga lokaler

Kultur och fritidsnämnden återkommer med investeringsbehov kopplat till budget efter att samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram underlag.

Objekt	Fastighets-ägare	Lokalernas ändamålsenlighet
Vänersborgs muséum	Intern	Mycket bra
Kungsgatan 15/Konsthall	Intern	Mycket bra
Kungsgatan 15/Teatern	Intern	Mycket bra för ändamålet men i behov av underhåll och arbetsmiljöanpassning
Bibliotek Frändefors	Intern	Bra
Bibliotek Vargön	Intern	Bra
Huvudbiblioteket, Vänersborg	Extern	Ombyggnad pågår
Bibliotek Brålanda	Extern	Bra
Kultur och fritidsförvaltningen Vänerparken 15	Extern	Mycket bra
Musikskolan och musikakademin, Vänerparken 5	Extern	Mycket bra
Musikskolan Vargön	Intern	Mycket bra
Musikskolan Brålanda	Intern	Mycket bra
Torpa fritidsgård	Intern	Bra
Lyckan fritidsgård, Regementsgatan	Extern	Mycket bra
Arena Vänersborg	Intern	Dålig
Vänersvallen norra, konstgräs	Intern	Dålig
Idrottshuset, Sportcentrum	Intern	Mycket dålig
Bowlinghallen	Intern	Mycket dålig
Brätte Ridskola	Intern	Delvis mycket dålig
Fotbollens hus	Intern	Mycket bra
Frigghallen (40x20)	Intern	Mycket bra
Gymnasiehallen	Intern	Dålig
Gymixhallen	Intern	Bra
Vänersvallen södra, konstgräs	Intern	Bra
Ishallen Vänersborg	Intern	Dålig
Tennisbanor Vbg	Intern	Dålig
VFK plan	Intern	-

Objekt	Fastighets-ägare	Lokalernas ändamålsenlighet
Boteredsvallen	Intern	Bra
Bågskyttebanan	Intern	Dålig
Djupedalen FBU	Intern	-
Nya bandyläktaren	Intern	Bra
Sörbyvallen	Intern	Varierar beroende på plan
Brålandahallen	Intern	Bra
Brålandabadet	Intern	Dålig
Frendevi	Intern	Dålig
Hallevi IP	Intern	Varierar beroende på plan, A-plan dålig
Fyrkanten	Intern	Bra
Hallevibadet	Intern	Mycket dålig

4 Bilaga

Matris för prioritering av projekt

4= Investeringen bidrar till uppfyllelse av 4 eller fler inriktningsmål	4	8	12	16
3=Investeringen bidrar till uppfyllelse av 3 inriktningsmål	3	6	9	12
2= Investeringen bidrar till uppfyllelse av 2 Inriktningsmål	2	4	6	8
1= Investeringen bidrar till uppfyllelse av 1 inriktningsmål	1	2	3	4
Att skjuta fram investeringen beräknas…	**1**= inte få några betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal.	**2**= få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Konsekvenserna går dock att hantera med alternativa lösningar.	**3**= få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. De negativa konsekvenserna går inte att minska/hantera med alternativa lösningar.	**4**= få betydande negativa konsekvenser för medborgare eller personal. Verksamhet kan inte tillhandahållas till alla som har behov av verksamheten.

Användandet av matrisen ger projekten en poäng mellan 16 och 1 där projekten med högst poäng är högst prioriterade (prio 1).

Efter att projekten är prioriterade utifrån matrisen har lokalförsörjningsgruppen möjlighet att prioritera upp projekt efter projektets nytta för individen och/eller samhällsnytta. För att ett projekt ska prioriteras upp behöver lokalförsörjningsgruppen vara överens om att projektet bör prioriteras upp. Det är respektive förvaltnings ansvar att beskriva projekten och dess

nytta/konsekvenser utifrån ovanstående parametrar. Förslagsvis görs detta till den egna nämndens behovsinventering.

§ 2

Antagande av Biblioteksplan 2021-2024 för Vänersborgs kommun

KS 2021/171

Beslut

Kommunfullmäktige antar Biblioteksplan 2021–2024, med återrapportering till kultur- och fritidsnämnden årligen och till kommunfullmäktige efter hela planperioden 2024.

Planen får genomföras i den takt som nämndernas respektive budget medger.

Sammanfattning av ärendet

I enlighet med Bibliotekslagen (2013:801) 17 § ska kommuner och regioner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Kultur- och fritidsförvaltningen har därför tagit fram förslag på ny biblioteksplan för Vänersborgs kommun, 2021–2024. Biblioteksplanen utgår från Kungliga bibliotekets riktlinjer för upprättande av biblioteksplan och omfattar mål för kommunens folkbibliotek och skolbibliotek.

Kultur- och fritidsnämnden har för sin del behandlat och godkänt förslag till Biblioteksplan och översänt den till Kommunfullmäktige för antagande.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår ett tillägg i beslutsförslaget, såsom vid antagandet av planen för åren 2017-2020; Planen får genomföras i den takt som nämndernas respektive budget medger.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-22
- Biblioteksplan för Vänersborgs kommun

2021-11-25 Dnr: KS 2021/171

Handläggare
Olof Borgmalm
olof.borgmalm@vanersborg.se
0521-72 23 92

Mottagare
Kommunstyrelsen

Antagande av Biblioteksplan 2021-2024 för Vänersborgs kommun

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige antar Biblioteksplan 2021–2024, med återrapportering till kultur- och fritidsnämnden årligen och till kommunfullmäktige efter hela planperioden 2024.

Planen får genomföras i den takt som nämndernas respektive budget medger.

Sammanfattning av ärendet

I enlighet med Bibliotekslagen (2013:801) 17 § ska kommuner och regioner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Kultur- och fritidsförvaltningen har därför tagit fram förslag på ny biblioteksplan för Vänersborgs kommun, 2021–2024. Biblioteksplanen utgår från Kungliga bibliotekets riktlinjer för upprättande av biblioteksplan och omfattar mål för kommunens folkbibliotek och skolbibliotek.

Kultur- och fritidsnämnden har för sin del behandlat och godkänt förslag till Biblioteksplan och översänt den till Kommunfullmäktige för antagande.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår ett tillägg i beslutsförslaget, såsom vid antagandet av planen för åren 2017-2020; Planen får genomföras i den takt som nämndernas respektive budget medger.

Beredning

Kultur- och fritidsnämnden 2021-03-12 § 22.

Biblioteksplanen har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av bibliotekschef och bibliotekarier på Vänersborgs bibliotek och i samverkan med Barn- och utbildningsförvaltningen.

Underlag

Kultur- och fritidsförvaltningens tjänsteskrivelse 2021-03-03.

Susanne Junkala

Kommunikations- och kanslichef

Bilagor

Biblioteksplan 2021-2024.

Sändlista

Samtliga nämnder

§ 22

Biblioteksplan för Vänersborgs kommun 2021-2024

KUFRN 2021/24

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden föreslår kommunfullmäktige att anta Biblioteksplan för Vänersborgs kommun 2021–2024, med återrapportering till kultur- och fritidsnämnden årligen och till kommunfullmäktige efter hela planperioden 2024.

Sammanfattning av ärendet

I enlighet med Biblioteckslagen (2013:801) 17 § ska kommuner och regioner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Kultur- och fritidsförvaltningen har därför tagit fram förslag på ny biblioteksplan för Vänersborgs kommun, 2021–2024. Biblioteksplanen utgår från Kungliga bibliotekets riktlinjer för upprättande av biblioteksplan och omfattar mål för kommunens folkbibliotek och skolbibliotek.

För att gälla ska biblioteksplanen vara politiskt antagen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2021-03-03
- Biblioteksplan för Vänersborgs kommun, 2021–2024

Sändlista

Kommunfullmäktige

2021-03-03 Dnr: KUFRN 2021/24

Handläggare
Christer Glännestrand
christer.glannestrand@vanersborg.se
0521-72 10 66

Mottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Biblioteksplan för Vänersborgs kommun, 2021-2024

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden föreslår kommunfullmäktige att anta Biblioteksplan för Vänersborgs kommun, 2021–2024.

Sammanfattning av ärendet

I enlighet med Bibliotekslagen (2013:801) 17 § ska kommuner och regioner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Kultur- och fritidsförvaltningen har därför tagit fram förslag på ny biblioteksplan för Vänersborgs kommun, 2021–2024. Biblioteksplanen utgår från Kungliga bibliotekets riktlinjer för upprättande av biblioteksplan och omfattar mål för kommunens folkbibliotek och skolbibliotek.

För att gälla ska biblioteksplanen vara politiskt antagen.

Beredning

Biblioteksplan för Vänersborgs kommun, 2021-2024, har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av bibliotekschef och bibliotekarier på Vänersborgs bibliotek och i samverkan med barn- och utbildningsförvaltningen.

Lagrum

Bibliotekslagen (SFS 2013:801) 17 §

Underlag

- Bibliotekslagen, SFS 2013:801
- Kungliga bibliotekets stödmaterial Biblioteksplan 2.1 för upprättande av kommunala och regionala biblioteksplaner.

Anna Svensson

Förvaltningschef

Bilaga

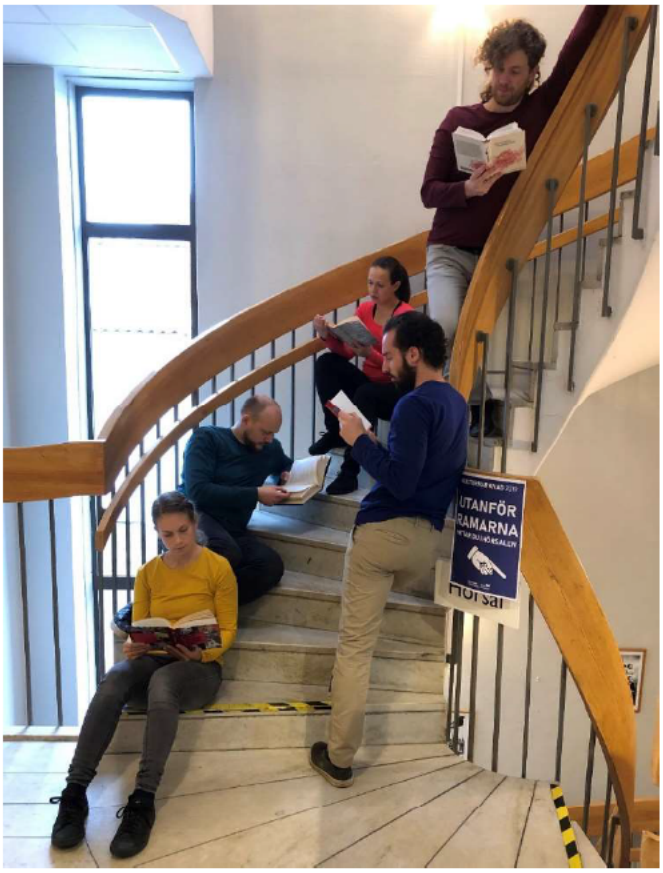
- Biblioteksplan för Vänersborgs kommun, 2021–2024

Sändlista

Kommunfullmäktige

Vänersborgs kommun

Biblioteksplan 2021-2024



Innehållsförteckning

BIBLIOTEKENS UPPDRAG **1**
FOLKBIBLIOTEKEN 1
SKOLBIBLIOTEKEN 1
MÖTESPLATS **2**
OMVÄRLDSANALYS **2**
TA DEL AV UTBUDET PÅ EGNA VILLKOR 3
FÖRÄNDRAT LÄRANDE OCH MINSKAD LÄSFÖRSTÅELSE 3
SAMVERKAN **3**
FOLKBIBLIOTEKENS SAMARBETEN 3
BARN- OCH UNGDOMSVERKSAMHET **4**
DIGITALISERING **5**
MEDIEFÖRSÖRJNING **6**
LÄSFRÄMJANDE ARBETE VUXNA **7**
PROGRAMVERKSAMHET **7**
HÅLLBARHET **8**
TILLGÄNGLIGHET **8**
INTEGRATION OCH MÅNGSPRÅK **9**
BILAGA 1. MÅL- OCH STYRDOKUMENT **10**
INTERNATIONELLA STYRDOKUMENT 10
NATIONELLA STYRDOKUMENT 10
REGIONALA STYRDOKUMENT 10
LOKALA STYRDOKUMENT 10

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Plan	Biblioteksplan 2021-2024	2021-XX-XX § XX	Kommunfullmäktige
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Kultur- och fritidsnämnden	Verksamhetschef kultur		2021-2024

Dokumentinformation	**Diarienummer**
Biblioteksplan för Vänersborgs kommun, 2021-2024	KUFRN 2021/24

Ämnesområde	**Intranät**	**Hemsida**
Folkbibliotek, skolbibliotek, kultur	☐	☒

Andra regelverk som omnämns
Bibliotekslagen (2013:801), Skollagen (2010:800), mål- och resursplan 2021-2023 (KF 2020-11-18 § 145), inriktningsmål 2021-2024 (KF 2019-10-23 § 126), miljöprogram 2030 (KF 2016-02-24 § 34)

Vänersborgs kommun och dess vision

Vänersborg, som grundades år 1644, är regionhuvudstad i Västra Götaland. Den är belägen vid Vänerns sydspets och kommunen har närmare 40 000 invånare. Det finns fyra tätorter: huvudorten Vänersborg samt Brålanda, Frändefors och Vargön.

Kommunens vision är: ”Vänersborgs kommun – attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet.” Kommunfullmäktige fastställde visionen 2013 och den omfattar alla kommuninvånare och beskriver en framtida idealbild och en gemensam färdriktning. Visionen är en ledstjärna för all kommunal verksamhet och genomsyrar hela organisationen såväl som kommunens styrdokument.

Bibliotekens uppdrag

Sveriges nuvarande bibliotekslag (2013:801) trädde i kraft 1 januari 2014 och sätter ramarna för landets offentligt finansierade bibliotek. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. De ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Vänersborgs kommuns biblioteksplan anger riktningen inom de nämnda områden som biblioteken kommer att arbeta med under den avsedda perioden 2021–2024. Planen följs upp årligen med en presentation inför kultur- och fritidsnämnden.

Folkbiblioteken ingår i kultur- och fritidsnämnden medan skolbiblioteken i grundskolan ingår i barn- och utbildningsnämnden. Folk- och skolbibliotek har olika uppdrag. De har däremot ett läsfrämjande uppdrag gemensamt.

Folkbiblioteken

Folkbibliotekens uppgift är att värna om demokrati och fri åsiktsbildning. De ska stimulera till läsning på fritiden samt stödja det fria kunskapssökandet och det livslånga lärandet. Biblioteken strävar alltid efter god service och hög effektivitet.

I Vänersborgs kommun finns idag folkbibliotek med väl utvecklad verksamhet. Biblioteken i Vänersborg består av ett huvudbibliotek i centralorten samt tre filialer i Brålanda, Frändefors och Vargön. Vänersborgs bibliotek med filialer ska skapa tydliga förutsättningar för att öka intresset för läsning och fortbildning samt tillhandahålla relevant media och information till kommunens invånare och besökare. Biblioteken ska enligt bibliotekslagen verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning och lärande. Denna verksamhet förutsätter att biblioteken förvärvar samt förmedlar litteratur och övrig media, sköter bibliotekskatalogen samt bedriver informationsvägledning.

Skolbiblioteken

Skolbiblioteken är en del av det allmänna biblioteksväsendet och omfattas av bestämmelser i både skollagen och bibliotekslagen. Alla elever i grundskolan,

grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek (2 kap. 36 § skollagen).

Skolbibliotekens uppdrag är att förmedla läslust och media- och informationskunnighet.

Mötesplats

Biblioteket har på senare år utvecklats från sin traditionella roll att enbart tillhandahålla böcker och medier samt att vara en plats för att inhämta information, till att alltmer även vara en plats för möten och kulturupplevelser.

Ett av kommunens inriktningsmål är att det ska det finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar för invånarna att påverka sina liv. Det ska också finnas en ökad tillgänglighet till trygga mötesplatser. Biblioteken ska fungera som neutrala plattformar för inhämtning av information, inspiration, lärande, kunskapsutbyte och upplevelser. En plats där människor i olika åldrar med olika bakgrund kan träffas för både nytta och nöjes skull. Biblioteken fyller en viktig social funktion i samhället för många invånare.

Lokalernas utformning spelar stor roll ur ett säkerhetsperspektiv för att öka allas upplevelse av trygghet och trivsel. Under 2021–2022 planeras en större ombyggnation av huvudbiblioteket. Där kommer det att finnas flera olika typer av rum som kan användas som mötesplatser för studenter, grupper och föreningar.

Meröppet, dvs. att bibliotekslokaler kan utnyttjas vid vissa tider då personal inte är på plats, kommer under biblioteksplanens period att börja erbjudas på minst en biblioteksfilial. Detta innebär att det aktuella biblioteket under meröppettider kan användas som exempelvis studieplats eller mötesplats för bokcirklar och liknande.

Biblioteksverksamhetens mötesplatser kan även vara utanför bibliotekens lokaler. T.ex. kan en mötesplats vara digital. Särskilt sociala medier innebär interaktion mellan bibliotek och användare. De digitala kanalerna kommer att utvecklas under biblioteksplanens aktuella period. Mobila mötesplatser för biblioteken kan vara elcyklar med ett utbud av media och information. Elcyklarna används ofta t.ex. på temadagar, festivaler och andra mötesplatser utomhus.

Omvärldsanalys

Idag har invånarna fler behov av bibliotek än bara ett tyst rum med en samling böcker. Under de senaste åren har många snabba förändringar skett i samhället, t.ex. vad gäller utvecklingen av digitalisering och de förändrade behoven av digital kunskap som det inneburit för både invånare och bibliotekspersonal. Därför behöver bibliotekspersonalen ständigt hålla sig uppdaterad kring allt i samhället som påverkar verksamheten.

Coronapandemin som under 2020 snabbt krävde att stora delar av samhället ställde om sig medför att det under flera år framåt finns en ekonomisk osäkerhet. Mycket tyder på att lågkonjunkturen kommer att bestå under en period, men att återhämtningen framöver går in i en lugnare fas. På arbetsmarknaden dröjer dock vändningen och lågkonjunkturen har eventuellt mattats av 2023 för att återgå till en normalkonjunktur 2024. Många faktorer kan självfallet påverka detta på vägen.

Förändringar och osäkerhet vad gäller andra sektorer i samhället än kultursektorn påverkar även biblioteksverksamheten. Coronapandemin innebär både ökad arbetslöshet och psykisk ohälsa, även på längre sikt. Högre arbetslöshet innebär troligtvis ett ökat behov av datorer, scanner och skrivare för t.ex. jobbsökning och leder till ett ökat antal

vuxenstudenter och distansarbetare. Det i sin tur kan innebära t.ex. ett ökat behov av sittplatser och större efterfrågan av litteratur, inklusive e-media, på folkbiblioteken.

Pandemins effekter medför även ökad psykisk ohälsa vilket i sin tur innebär t.ex. högre antal sjukskrivningar och därmed ett eventuellt ökat och/eller förändrat behov av folkbibliotek. Att se litteratur och diverse biblioteksevenemang som betydelsefulla hälsofrämjande åtgärder för invånarna kan här bli viktiga faktorer.

Befolkningsprognosen visar att mellan åren 2021–2024 kommer nästan samtliga åldersgrupper att öka något i mängd. Prognosen visar en ökning av befolkningen i Vänersborgs kommun med cirka 3 500 invånare fram till år 2026.

Den största ökningen står barn och ungdomar samt äldre över 80 år för. Om tio år (2031) beräknas äldre över 80 år ha ökat med nästan 50% medan den yrkesverksamma befolkningen i ålder 20–64 år enbart har ökat med fem procent. Detta ställer ökade krav på t.ex. utökad hemleverans av böcker via Boken kommer-verksamhet och ökat behov av hjälp med IT-relaterade frågor hos de äldsta och fler läsfrämjande aktiviteter för de yngsta.

Ta del av utbudet på egna villkor

Idag finns det ett obegränsat utbud av varor och tjänster. Digitaliseringen skapar system som förstår människors behov och användarna blir vana att få sina behov tillgodosedda och levererade direkt. Biblioteken erbjuder strömmande eller nedladdningsbar media dygnet runt genom exempelvis e-böcker, e-ljudböcker, talböcker och tidskrifter/dagstidningar som användare kan ta del av via bibliotekens abonnemang.

Biblioteken i Vänersborg behöver utveckla fler dygnet-runt-tjänster så att fler kan ta del av utbudet och servicen när det passar dem, eftersom samhället generellt alltmer förväntas vara tidsobundet.

Förändrat lärande och minskad läsförståelse

I dagens samhälle har kravet att kunna använda språket i tal och skrift ökat. Läsförståelsen har enligt flertalet studier försämrats hos barn och unga. Detta medför senare hinder som t.ex. att fler får ofullständiga betyg och därmed inte är behöriga till högre studier. Det innebär i sin tur att de inte heller får jobb eller får svårigheter att fylla i viktiga dokument som är livsnödvändiga och påverkar vardagslivet.

Lärandet har dock blivit tillgängligt för fler genom olika digitala plattformar/kanaler. Rörlig bild lockar allt fler och pedagogiska filmer som instruerar användaren i praktiska frågor eller informerar kring olika delar i verksamheten är något som biblioteken i Vänersborg kommer att använda sig mer av. Detta för att nå fler målgrupper och inspirera till mer användning av de media och tjänster som biblioteken erbjuder.

Samverkan

Folkbibliotekens samarbeten

Det är av stor vikt att biblioteken hämtar in och beaktar de önskemål och synpunkter som biblioteksanvändarna och övriga invånare har kring verksamheten. Detta försöker

bibliotekspersonalen göra genom enkäter, skrivna eller muntliga förslag samt uppmuntran till medieinköpsförslag.

Biblioteken har samarbeten med flera verksamheter inom kommunen och Kultur- och fritidsförvaltningen. Samarbetet planeras att fördjupas särskilt inom kulturenheten som t.ex. med ungdomsverksamheten Timjan, fritidsgårdarna, danspoolen, konsthallen och musikskolan.

Biblioteken i Vänersborg ingår i ett nätverk med biblioteken i Fyrbodal. Det finns även ett närmare samarbete med kommunerna i Fyrstad dvs. Trollhättan, Uddevalla och Lysekil. Detta samarbete planeras att fördjupas under planperioden. Med hjälp av statliga bidrag har biblioteken i Fyrstad kunnat utföra en förstudie för att undersöka möjligheterna att skapa ett gemensamt bibliotekssystem och på sikt eventuellt även ett gemensamt webbsystem. Under 2021 kommer en handlingsplan att utformas, även den med hjälp av statliga bidrag, för att ge politiken ett omfattande underlag för beslut.

Biblioteken har också samarbeten i olika former med diverse föreningar och studieförbund, t.ex. Studiefrämjandet, Naturskyddsföreningen samt den lokala släktforskarföreningen. Det finns även avtalssamarbeten med Naturbruksgymnasiet Nuntorp och Brinkebergsanstalten dit bibliotekspersonal åker för att på plats erbjuda biblioteksservice.

Andra samarbeten som kan nämnas är regionala Förvaltningen för kulturutveckling (tidigare Kultur i Väst) för kompetensutveckling, Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) som används för utbud och support av talböcker samt Statens kulturråd för bidrag till olika former av folkbiblioteksverksamhet och bidrag kombinerat till folk- och skolbibliotek.

Barn- och ungdomsverksamhet

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar. (8 § Bibliotekslagen.)

Det är betydelsefullt att barn och ungdomar själva ges möjlighet till inflytande över hur biblioteken bedriver sin verksamhet […]. (Prop. 2012/13:147, s. 26)

Barn och ungdomar är en av folkbibliotekens prioriterade målgrupper. Biblioteken i Vänersborg är platser som står öppna för alla barn och ungdomar och biblioteken strävar efter att alltid ha barnens perspektiv i åtanke. Från den 1 januari 2020 är Barnkonventionen svensk lag och den är därför vägledande i planering, genomförande och utvärdering av bibliotekens verksamhet för barn och ungdomar. I arbetet för att erbjuda litteratur och aktiviteter som tillgodoser alla barn och ungdomars behov, avser biblioteken att de utifrån deras egna förutsättningar kan vara delaktiga i hur bibliotekens utbud och verksamhet ser ut.

Biblioteken i Vänersborg erbjuder för barn och ungdomar medier i ett flertal olika format och svårighetsgrader. Biblioteken erbjuder även medier för dem med andra modersmål än svenska, samt medier på de nationella minoritetsspråken. På Äppelhyllan erbjuds medier för och om barn med någon form av funktionsnedsättning, t.ex. medier med TAKK, teckenspråk och punktskrift.

Biblioteken når genom sitt lässtimulerande arbete samtliga barn och ungdomar i Vänersborgs kommun. Detta bidrar sannolikt till att barn och unga når bättre skolresultat och fullföljer sina studier, vilket är ett av kommunens inriktningsmål.

Att främja barns språkutveckling är ett viktigt uppdrag för biblioteken. Att inspirera till läsning och att lägga grunden till god språkutveckling är något som bör göras tidigt. För att nå de minsta barnen och deras vuxna kommer biblioteket genomföra delar av det arbetet tillsammans med förskolan, BVC och den öppna förskolan. De flesta av kommunens förskolor använder även folkbiblioteken antingen genom att besöka dem med sina barngrupper eller genom att hämta förbeställda bokpåsar.

Folkbiblioteken planerar att utveckla samarbetet med förskolan för att ytterligare kunna stötta den viktiga språkutvecklingen. Två planerade exempel på samarbetspunkter är att ingå i nätverk för förskolepedagoger för att möjliggöra ett utökat kunskapsutbyte och att i samarbete utveckla temapåsar med olika inriktning och innehåll.

Folkbiblioteken har ett samarbete med skolan om ett baskulturutbud som är obligatoriskt i för- och grundskola och som specificerar och styr den verksamhet som ska erbjudas, i vilken form och omfattning, samt till vilka årskurser. I förskoleklass bjuds samtliga elever in till sitt närmsta folkbibliotek för att av en bibliotekarie få en biblioteksintroduktion och sitt första lånekort. I samarbetet med skolan ingår också att folkbibliotekens personal besöker samtliga i årskurs 3 och 5 för ett bokprat där en bibliotekarie inspirerar till läsning genom att berätta om läsning och förmedla litteratur. I årskurs 7 besöker eleverna huvudbiblioteket för att få en visning av bibliotekens hemsida, utbud och lokaler.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Satsa mer på aktiviteter för barn och unga på fritiden.
- Utveckla samarbetet mellan folkbibliotek och förskola.
- Utveckla arbetsformer och samarbeten med ungdomsverksamheten Timjan som flyttar in i huvudbibliotekets lokaler efter ombyggnationen.
- Arbeta för att barn och unga utifrån sina förutsättningar blir delaktiga i bibliotekets utbud och verksamhet.

Digitalisering

[…] Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.
(7 § Bibliotekslagen.)

Bibliotek kan vara en nyckelaktör när det gäller att öka medborgares kunskap om digitala samhällstjänster, mycket beroende på att de vänder sig till alla medborgare. Den digitala delaktigheten är en demokratifråga. Alla ska ha tillgång till samhället på samma villkor.

Digitaliseringen spelar stor roll för förändring och utveckling av bibliotekens uppgift i samhället. En stor del av samhällets tjänster är helt digitala. Biblioteken ska enligt bibliotekslagen ha en aktiv roll i att minska den digitala klyftan, att vägleda och ge våra kommuninvånare en trygghet i att använda internet och olika digitala verktyg och samhällsservice – att känna sig digitalt delaktiga. Digital och fysisk biblioteksverksamhet bör utvecklas tillsammans.

Biblioteken i Vänersborg arbetar för att öka den digitala kompetensen och delaktigheten hos invånarna med bland annat IT-hjälp en gång i veckan där man kan få hjälp med de

flesta enklare IT-relaterade problem och frågor. I diskarna hjälper personalen till efter tid och förmåga.

På bibliotekens webbsida finns information om biblioteksverksamheten och tillgång till digitala tjänster dygnet runt. I bibliotekskatalogen kan man reservera och låna om media, låna e-böcker/e-ljudböcker samt läsa tidningar och tidskrifter digitalt.

Biblioteken i kommunen har många datorer som besökare kan använda för olika ändamål. Det är även möjligt att ansluta egna enheter till bibliotekens trådlösa nätverk.

Tillgången till bibliotekens webbsida och katalog, åtkomlig reservationshylla samt självbetjäningsautomater för utlåning och återlämning gör att besökare till stor del kan hantera sina rutinmässiga ärenden på egen hand.

Ett viktigt uppdrag för biblioteken är att inspirera till och informera om hur både barn och vuxna i sin vardag kan bli mer källkritiska genom att granska fakta och bedöma olika källors tillförlitlighet.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Arbeta aktivt för att öka invånarnas medie- och informationskompetens (MIK).
- Utveckla tjänster och utbud i syfte att möta människors förändrade beteenden, medievärldar och kommunikationsmönster.
- Se över och investera i upprustning och utveckling av digital teknik.
- Ta fram en strategisk digitaliseringsplan.

Medieförsörjning

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. (6 § Bibliotekslagen.)

Biblioteken i Vänersborg erbjuder ett brett och varierat utbud av tryckta böcker, talböcker, ljudböcker, tidningar, tidskrifter, e-böcker, e-ljudböcker och e-tidningar med flera medier för alla åldrar och på olika språk. Det ska gallras, förnyas och kompletteras regelbundet.

Bibliotekens inköp av medier styrs av aktualitet, kvalitet, behov och efterfrågan. Vägledande för inköp och beståndsunderhåll är bibliotekens medieplan. Ett syfte med medieplanen är att användare ska kunna ta del av hur biblioteken arbetar med inköp och beståndsvård och vilka kriterier som styr urval och gallring. Biblioteksanvändarna har möjlighet att påverka biblioteksbeståndet via inköpsförslag och stor hänsyn tas till dessa önskemål. Fjärrlån från andra bibliotek sker via en väl uppbyggd infrastruktur mellan bibliotek i regionen samt på ett nationellt plan.

Huvudbiblioteket och filialerna ansvarar för sina respektive medieinköp. Mediebeståndet på biblioteken ses som en helhet där man kompletterar varandra.

Biblioteken ska enligt bibliotekslagen vara tillgängliga för alla och det är därför viktigt att erbjuda olika typer av anpassade medier såsom lättlästa böcker, böcker med stor stil, talböcker (Daisy), litteratur på minoritetsspråk och litteratur på andra språk.

Avdelningen Äppelhyllan tillhandahåller utvalda medier för barn och unga med olika funktionsnedsättningar samt för deras anhöriga, pedagoger och andra som möter barnen. Där finns media med t.ex. TAKK, teckenspråk och punktskrift.

Biblioteken erbjuder även Boken kommer-service, det vill säga att medier levereras hem till dem som på grund av funktionsnedsättningar inte kan komma till biblioteken.

Folkbiblioteken försörjer regelbundet förskolor och grundskolor med ett varierat utbud av aktuell och relevant litteratur.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Revidera nuvarande medieplan.
- Färdigställa ett flertal temapåsar.

Läsfrämjande arbete vuxna

Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.
(7 § Bibliotekslagen.)

Att förmedla litteratur för att stimulera läsandet är en av bibliotekens viktigaste uppgifter. För att främja läsning och tillgång till litteratur arbetar biblioteken medvetet med att lyfta fram såväl ny som äldre litteratur för att inspirera till lån och läsning. Biblioteken inspirerar, förmedlar läsglädje och väcker engagemang genom att ge boktips dagligdags i möten mellan bibliotekspersonal och allmänhet. Det kan också ske genom utställningar och exponering med olika teman, boktips via webben eller vid arrangemang såsom författarbesök, bokcirklar och boktips med elvakaffe.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Utforma en läsfrämjandeplan för vuxna.

Programverksamhet

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla. (6 § Bibliotekslagen.)

Biblioteken fungerar som kulturella mötesplatser. De är en del i det livslånga lärandet, skapar nyfikenhet och nya möten som ska bidra med kunskap och inspiration. Ett rikt kulturutbud för både barn och vuxna bidrar till att skapa en attraktiv kommun där människor trivs att bo. Biblioteken i Vänersborg ska erbjuda en mångfald av aktiviteter för lärande, skapande och upplevelser som tar hänsyn till invånarnas olikheter och intresseinriktningar som t.ex. författarbesök, föreläsningar, utställningar, lovaktiviteter, filmvisningar, konserter och skrivarworkshops.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Färdigställa en programpolicy där mänskliga rättigheter står i fokus för att öka andelen deltagare från underrepresenterade grupper.

Hållbarhet

Vänersborg är en kommun med mål att ha minskad klimatpåverkan. Biblioteken bidrar till ett hållbart samhälle genom utlåning av medier både i fysisk och digital form. Biblioteken ska inspirera till hållbarhet genom riktade aktiviteter som t.ex. medverkan vid Earth hour-evenemang, återbruksworkshops eller föreläsningar med miljötema.

Biblioteken ska ha i åtanke att inskaffa miljöklassade varor, sopsortera och återvinna/återbruka material i verksamheten när det är möjligt och lämpligt.

Tillgänglighet

Biblioteken spelar en viktig roll för att ge alla människor lika möjligheter till kultur, upplevelser och lärande oavsett kön, språktillhörighet, kultur eller funktionsförmåga. Biblioteken ska ha en bra geografisk spridning så kommuninvånarna enkelt kan ta sig till dem, samt vara utformade så att alla känner sig välkomna. Tillgänglighet ska prägla lokalernas fysiska beskaffenhet, den digitala miljön, tillgången till information och personalens bemötande och förhållningssätt.

§ 4 i bibliotekslagen handlar om den prioriterade gruppen personer med funktionsnedsättningar, som biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt. Utifrån gruppens olika behov och förutsättningar ska biblioteken bland annat erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att alla ska kunna ta del av information. De anpassade medierna är av stor betydelse för gruppen. Biblioteken köper in dessa, arbetar med att tillgängliggöra dem, laddar ner och skickar talböcker med post eller med Boken kommer, sprider information om medierna och ger handledning i användandet av teknisk utrustning. I samarbete med Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) informerar biblioteken om tjänsten Legimus/egen nedladdning. Målgrupperna är personer i alla åldrar med funktionsnedsättningar, personer med läs- och skrivsvårigheter, personer med synnedsättning och personer med intellektuella eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. De som inte kan ta sig till biblioteket själva kan få böcker hemlevererade via bibliotekens Boken kommer-service. Det gäller även boende på kommunens äldreboenden.

Under coronapandemin var biblioteken tvungna att snabbt ställa om verksamheten så att invånarna fortfarande kunde ta del av utbudet och servicen. Boken kommer-verksamheten har utökats så att personer i riskgrupperna får media hemlevererat.

Eftersom befolkningsprognosen i kommunen visar att åldersgrupperna barn och unga samt äldre, 80 år och över, kommer att öka under planens period, behöver biblioteken anpassa sin service. Boken kommer-verksamheten kan antas öka i omfattning. Verksamheten för de yngsta kommer också att behöva bli mer uppsökande på diverse sätt. T.ex. genom att åka till olika verksamheter med elcyklarna för att ha aktiva möten och leverera böcker till äldreomsorgen, öppna förskolor och BVC.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Utveckla det uppsökande och läsfrämjande arbetet.

Integration och mångspråk

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på:

1. *de nationella minoritetsspråken,*
2. *andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och*
3. *lättläst svenska.*

(5 § Bibliotekslagen.)

Biblioteket är en plats där personer med annat modersmål än svenska kan tillgodogöra sig kunskaper om det svenska samhället och språket. Genom utbudet av medier och information ger biblioteket även människor med en annan kulturell bakgrund möjligheter att behålla sitt språk och sin kultur.

Litteratur på de språk som kommuninvånarna har behov av ska enligt bibliotekslagen finnas i det egna beståndet eller kunna fjärrlånas från andra bibliotek. De vanligaste språken i Vänersborg förutom svenska är arabiska, somaliska och romani arli.

Nyanländas behov av bibliotekens tjänster förändras allteftersom de integreras i samhället och biblioteken behöver ständigt vara benägna att anpassa sig för att kunna möta dessa behov.

Det digitala utanförskapet ökar i samhället, inte minst bland personer med utländsk bakgrund. Det finns en förväntan att bibliotekspersonalen ska hjälpa till med att skriva ut intyg, fylla i blanketter och hjälpa till med bankärenden. Biblioteken ska här ge vägledning och uppmuntra eget lärande.

Biblioteken ska vara en plats för social inkludering och orientering i samhället. Aktiviteter riktade mot personer med annat modersmål än svenska ska anordnas av biblioteken själva eller i samarbete med andra. Biblioteken i Vänersborg samarbetar sedan flera år med Studiefrämjandet kring språkutvecklande arbete gentemot personer som bott en kort tid i Sverige. Som exempel kan nämnas språkcaféer och lättläst bokcirkel.

Folkbiblioteken ska enligt § 5 i bibliotekslagen ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna – Sverigefinnar, romer, tornedalingar, samer och judar. Sveriges fem nationella minoritetsspråk är finska, romani chib, meänkieli, samiska och jiddisch. Biblioteken ska tillgängliggöra medier på dessa språk, synliggöra dem och verka för att informera om de nationella minoriteterna.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Utveckla samarbetet med myndigheter som ansvarar för olika former av samhällsservice.
- Vidareutveckla det uppsökande arbetet i kommunens segregerade områden.
- Erbjuda riktat IT-stöd mot grupper som riskerar att hamna i digitalt utanförskap.

Bilaga 1. Mål- och styrdokument

Internationella styrdokument

FN:s konvention om barns rättigheter

IFLA:s riktlinjer för folkbiblioteksservice för barn och unga 0–18 år

Unescos folk- och skolbiblioteksmanifest

Nationella styrdokument

Bibliotekslagen (SFS 2013:801)

Skollagen (SFS 2010:800)

Regionala styrdokument

Regional biblioteksplan 2020–2023 för Västra Götalandsregionen

Lokala styrdokument

Vänersborgs kommuns mål- och resursplan 2021–2023 (MRP)

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 2021–2024

Miljöprogram 2030

§ 3

Samverkansavtal Forum Vänersborg 2022

KS 2021/471

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner det mellan Vänersborgs kommun, Forum Vänersborgs Stad Ekonomisk förening, Fastighetsägarna GFR AB och Aktiebolaget Vänersborgsbostäder träffade samverkansavtal kring utveckling av Vänersborgs kommun från 2022-01-01 – 2024-12-31.

Vänersborgs kommun åtar sig att till Forum Vänersborg utbetala 750 000 kr för år 2022, och därefter med årlig indexuppräkning enligt avtal under avtalstiden. Finansiering sker genom avsatta medel inom Kommunstyrelseförvaltningen ram.

Sammanfattning av ärendet

Forum Vänersborg är en samverkansplattform för föreningar, företag, fastighetsägare och kommun, som i samverkan arbetar för att tillsammans skapa aktiviteter som bidrar till att göra Vänersborg som kommun framgångsrik och välmående.

I samverkan arbetar Forum Vänersborg, Fastighetsägarna GFR, Vänersborgsbostäder och Vänersborgs kommun för att stärka utvecklingen av Vänersborgs kommuns geografiska område. I samverkansavtalet finns åtaganden överenskomna för vardera part.

Vänersborgs kommun har genom samverkansavtal sedan 2016 utbetalat stöd om 650 000 kronor per år till Forum Vänersborg. I det nya avtalet som börjar gälla 2022-01-01 sker en höjning av bidrag, där Vänersborgs kommun åtar sig att till Forum Vänersborg utbetala 750 000 kr för 2022. Ersättningen baserar sig på KPI per oktober 2021 och räknas sen upp med årlig förändring av KPI.

Årlig uppföljning med alla parter sker för att utvärdera samarbetet om vad som eventuellt behöver förändras och hur kommande års samarbete ska bedrivas.

Avtalet tecknas under perioden 2022-01-01 – 2024-12-31 och kan inte förlängas.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2022-01-04
- Samverkansavtal mellan Forum Vänersborg och parter 2022-2024

2022-01-05 Dnr: KS 2021/471

Handläggare
Jill Stor
jill.stor@vanersborg.se
0521-72 13 63

Mottagare
Kommunstyrelsen

Samverkansavtal Forum Vänersborg 2022-2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner det mellan Vänersborgs kommun, Forum Vänersborgs Stad Ekonomisk förening, Fastighetsägarna GFR AB och Aktiebolaget Vänersborgsbostäder träffade samverkansavtal kring utveckling av Vänersborgs kommun från 2022-01-01 – 2024-12-31.

Vänersborgs kommun åtar sig att till Forum Vänersborg utbetala 750 000 kr för år 2022, och därefter med årlig indexuppräkning enligt avtal under avtalstiden. Finansiering sker genom avsatta medel inom Kommunstyrelseförvaltningen ram.

Sammanfattning av ärendet

Forum Vänersborg är en samverkansplattform för föreningar, företag, fastighetsägare och kommun, som i samverkan arbetar för att tillsammans skapa aktiviteter som bidrar till att göra Vänersborg som kommun framgångsrik och välmående.

I samverkan arbetar Forum Vänersborg, Fastighetsägarna GFR, Vänersborgsbostäder och Vänersborgs kommun för att stärka utvecklingen av Vänersborgs kommuns geografiska område. I samverkansavtalet finns åtaganden överenskomna för vardera part.

Vänersborgs kommun har genom samverkansavtal sedan 2016 utbetalat stöd om 650 000 kronor per år till Forum Vänersborg. I det nya avtalet som börjar gälla 2022-01-01 sker en höjning av bidrag, där Vänersborgs kommun åtar sig att till Forum Vänersborg utbetala 750 000 kr för 2022. Ersättningen baserar sig på KPI per oktober 2021 och räknas sen upp med årlig förändring av KPI.

Årlig uppföljning med alla parter sker för att utvärdera samarbetet om vad som eventuellt behöver förändras och hur kommande års samarbete ska bedrivas.

Avtalet tecknas under perioden 2022-01-01 – 2024-12-31 och kan inte förlängas.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Forum Vänersborg är en samverkansplattform för föreningar, företag, fastighetsägare och kommun, som arbetar med utbildning, utveckling, inspiration och evenemang för att tillsammans skapa aktiviteter som bidrar till att göra Vänersborg som kommun framgångsrik och välmående. I samverkan arbetar Forum Vänersborg, Fastighetsägarna GFR, Vänersborgsbostäder och Vänersborgs kommun för att stärka utvecklingen av Vänersborgs kommuns geografiska område.

Vänersborgs kommun har genom samverkansavtal sedan 2016 utbetalat stöd om 650 000 kronor per år till Forum Vänersborg. I det nya avtalet som börjar gälla 2022-01-01 sker en höjning av bidrag, med en utbetalning om 750 000 kronor för år 2022.

I samverkansavtalet finns åtaganden överenskomna för vardera part. Forum Vänersborg åtar sig att verka för att främja etablering av nya näringsidkare samt ett gott utbud av handel, service och nöjen inom Vänersborgs kommun, i samverkan med näringsliv och föreningsliv. Samt verka för evenemang som bidrar till levande och attraktiv stadskärna. Forum ska fungera som drivande samverkansorgan mellan aktörer i centrum — näringsdrivande, ideella och offentliga, i valda projekt för utvecklingen av Vänersborgs stadskärna och är således en viktig part i arbetet kring förbättrat företagsklimat i Vänersborgs kommun.

Fastighetsägarna GFR åtar sig att verka för samfinansierade projekt som bidrar till stärkt attraktionskraft av Vänersborgs stadskärna. AB Vänersborgsbostäder åtar sig att utbetala årligt stöd om 50 000 kr under avtalstiden.

Kommunen åtar sig att till Forum utbetala 750 000 kr för 2022. Ersättningen baserar sig på KPI per oktober 2021 och räknas sen upp med årlig förändring av KPI.

Årlig uppföljning med alla parter sker för att utvärdera samarbetet om vad som eventuellt behöver förändras och hur kommande års samarbete ska bedrivas.

Avtalet tecknas under perioden 2022-01-01 – 2024-12-31 och kan inte förlängas.

Beredning

Beredning har skett genom möten med representanter från respektive part samt förtroendevalda och tjänstepersoner från Kommunstyrelseförvaltningen.

Thomas Sannemalm

Tf Kommundirektör

Bilagor

Samverkansavtal mellan Forum Vänersborg och parter 2022-2024

Sändlista

Forum Vänersborg
Fastighetsägarna GFR AB
Vänersborgsbostäder AB
Ekonomikontoret

SAMVERKANSAVTAL

Detta avtal, nedan "Avtalet", reglerar parternas samarbete och ömsesidiga åtaganden med avseende på utveckling av Vänersborgs kommun under perioden 2022-01-01 – 2024-12-31.

PARTER

(1) Forum Vänersborgs Stad Ekonomisk förening, (769601-3494), nedan "Forum".
(2) Fastighetsägarna GFR AB, (556156-0839), nedan "Fastighetsägarna GFR".
(3) Aktiebolaget Vänersborgsbostäder, (556489-0274), nedan "Vänersborgsbostäder".
(4) Vänersborgs kommun, organisationsnummer 212000-1538, nedan "Kommunen".

I det följande benämns kontrahenterna (1)—(4) gemensamt "Parterna" och var för sig "Part".

1. BAKGRUND OCH ÄNDAMÅL

1.1 Detta Avtal har till syfte att åstadkomma ett långsiktigt samarbete och fastställa Parternas åtaganden med avseende på arbetet att stärka attraktionskraften för Vänersborgs kommun.

2. FORUMS ÅTAGANDEN

2.1 Forum åtar sig att verka för att främja etablering av nya näringsidkare samt ett gott utbud av handel, service och nöjen inom Vänersborgs kommun, i samverkan med näringsliv och föreningsliv.
2.2 Forum åtar sig även att verka för evenemang som bidrar till levande och attraktiv stadskärna.
2.3 Forum ska fungera som drivande samverkansorgan mellan aktörer i centrum — näringsdrivande, ideella och offentliga, i valda projekt för utvecklingen av Vänersborgs stadskärna.
2.4 Forum är en viktig part i arbetet kring förbättrat företagsklimat i Vänersborgs kommun.

3. FASTIGHETSÄGARNA GFR ÅTAGANDEN

3.1 Fastighetsägarna GFR åtar sig att verka för samfinansierade projekt som bidrar till stärkt attraktionskraft av Vänersborgs stadskärna.
3.2 Fastighetsägarna GFR åtar sig även att ansöka om bidrag ur Fastighetsägarnas Utvecklingsfond, förutsatt att medel finns att tillgå, ämnade för samverkansprojekt.
3.3 Fastighetsägarna GFR åtar sig att verka för representation i Forums styrelse, antingen genom en tjänsteperson eller genom en medlem, hos Fastighetsägarna GFR.

4. VÄNERSBORGSBOSTÄDERS ÅTAGANDE

4.1 Vänersborgsbostäder åtar sig att till Forumet årligen utge 50 000 kr.
4.2 Beloppet enligt punkten 4.1 ska erläggas senast den 1 mars varje år.

5. KOMMUNENS ÅTAGANDE

5.1 Kommunen åtar sig att till Forum utbetala 750 000 kr för 2022. Ersättningen baserar sig på KPI per oktober 2021 och räknas sen upp med årlig förändring av KPI (oktober – oktober året innan verksamhetsåret) inför kommande år. Uppdragsersättningen utbetalas mot faktura årsvis under första kvartalet för innevarande verksamhetsår. Mervärdeskatt tillkommer på fakturerat belopp.

5.2 Kommunens åtagande enligt punkten 5.1 gäller under förutsättning att ingen Part frånträder Avtalet.

5.3 Beloppet enligt punkten 5.1 ska erläggas mot faktura märkt med beställar-ID 21301. Betalningsvillkor är 30 dagar från det att faktura inkommit till Kommunen. Fakturan ska skickas som e-faktura.

6. UPPFÖLJNING

6.1 Parterna ska årligen, under oktober månad, hålla ett uppföljningsmöte. Parterna ska därvid utvärdera samarbetet vad som eventuellt behöver förändras och hur kommande års samarbete ska bedrivas. Ett ömsesidigt ansvar från alla parter om att sammankalla till uppföljningsmöte.

6.2 Årsredovisning för Forum Vänersborg ska efter upprättande skickas till parterna för rapportering av föregående verksamhetsår.

7. AVTALSTID OCH GILTIGHET

7.1 Detta Avtal gäller 2022-01-01 – 2024-12-31.

7.2 Detta Avtal är för sin giltighet beroende av att kommunstyrelsen godkänner detsamma och att beslutet vinner laga kraft.

8. ÖVERLÅTELSE AV AVTALET

8.1 Part äger inte rätt att överlåta detta Avtal eller rättigheter och skyldigheter hänförliga till Avtalet utan övriga Parters skriftliga medgivande.

9. ÄNDRINGAR I AVTALET

9.1 Ändringar i och tillägg till Avtalet ska för att vara giltiga upprättas skriftligen och undertecknas av Parterna.

9.2 Såvitt avser ändring rörande Parterna åtaganden krävs, utöver vad som anges i punkten 9.1, även att kommunstyrelsen godkänner ändringen och att beslutet vinner laga kraft.

10. BESTÄMMELSES OGILTIGHET

10.1 Skulle någon bestämmelse i Avtalet eller del av bestämmelse i Avtalet befinnas ogiltig ska det inte innebära att Avtalet i sin helhet är ogiltigt utan endast medföra en skälig jämkning av Avtalet.

11. LAGÄNDRINGAR M.M.

11.1 Skulle Avtalet eller del därav, till följd av lagändringar eller andra liknande omständigheter av tvingande natur som Parterna inte råder över, inte kunna tillämpas i enlighet med Parternas intentioner, är Part skyldig att på motparts begäran inleda och i konstruktiv anda delta i förhandlingar i syfte att Avtalet ska anpassas utifrån de ändrade förutsättningarna. Parterna ska därvid sträva efter att i möjligaste mån uppnå samma resultat som följer av Avtalet.

12. FÖRTIDA UPPSÄGNING

12.1 Bryter någon Part mot bestämmelse i detta Avtal och är avtalsbrottet är av väsentlig betydelse för annan Part och, såframt det är möjligt, vidtar inte den brytande Parten rättelse inom trettio (30) dagar från mottagande av skriftlig anmaning har förfördelad(e) Part(er) rätt att säga upp detta Avtal till omedelbart upphörande.

12.2 Uppsägning ska ske skriftligen och inom sextio (60) dagar från det att Part fick kännedom om de omständigheter som utgör grund för uppsägningen.

13. TILLÄMPLIG LAG

13.1 På detta Avtal ska svensk lag tillämpas.

14 TVISTER

14.1 Tvist i anledning av detta Avtal ska slutligt avgöras av allmän domstol. Avtalet har upprättats i fyra (4) likalydande exemplar, av vilka Parterna tagit var sitt.

Forum Vänersborgs Stad Ekonomisk förening
20 - -
Eddie Prins
Styrelseordförande

Vänersborgs kommun
20 - -
Lena Tegenfeldt
Kommundirektör

Fastighetsägarna GFR AB
20 - -
Petra Ohldin-Lampinen
Näringspolitiskt ansvarig

Aktiebolaget Vänersborgsbostäder
20 - -
Gunnar Johansson
Verkställande direktör

§ 4

Wargön innovation - fortsatt finansiering 2022

KS 2021/468

Beslut

Kommunfullmäktige ställer sig bakom en fortsatt verksamhet vid Wargön Innovation, med den inriktning som anges i tjänsteskrivelsen och att kommunen tecknar medfinansiering i förnyad projektansökan om EU-medel via Tillväxtverket.

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att fortsättningsvis handlägga ärendet utifrån tecknat hyresavtal med Fastighets AB Vänersborg.

Kommunens kostnader på årsbasis för fortsatt verksamhet vid Wargön Innovation beräknas uppgå till 2 350 tkr utifrån 2022 års prisläge, vilket motsvarar hyran till Fastighets AB Vänersborg avseende Wargön Innovation. Finansiering sker via avsatta medel ur kommunstyrelsens förfogandeanslag.

Beslutet gäller med förutsättning att projektansökan om EU-medel via Tillväxtverket beviljas.

Reservationer, protokollsanteckningar, jäv

Benny Augustsson (S) har anmält jäv och deltar inte i beslutet.

Henrik Harlitz (M) har anmält jäv och deltar inte i beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Bakgrund

Vänersborgs kommun och Innovatum AB har samverkat kring utvecklingen av Wargön Innovation sedan initiativs- och förstudiefaserna. Kommunen var initiativtagare och även projektägare för Wargön Innovation inledningsvis. Sedan 1 juli 2016 är Innovatum AB projektägare och verksamheten är numera organiserad i ett av Innovatum helägt dotterbolag; Wargön Innovation AB. Projekt Wargön Innovation har drivits i tre steg där steg 1 – uppbyggnadsfasen – har avslutats och sedan 1 juli 2016 ersatts av steg 2 – etableringsfasen, som pågick fram till halvårsskiftet 2019, för att därefter följas av steg 3 - verksamhetsfasen.
Den totala projektbudgeten för perioden 2016-2019 uppgick till c:a 22,2 mkr varav 8,9 mkr utgjordes av EU-medel som sökts via Tillväxtverket. Resterande finansiering delades lika mellan Vänersborgs kommun och Västra Götalandsregionen. Vänersborgs kommuns andel av projektsteget ”etableringsfasen” uppgick till totalt 6,6 mkr åren 2016-2019. Under pågående steg (verksamhetsfasen) beräknas Vänersborgs kommuns andel uppgå till närmare 6,8 mkr. Medfinansiering av projekt inom ramen för EG:s

strukturfonder och program, regleras i Lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter 2 kap.(§3).
Från 2019 fram till 30 september 2022 grundfinansieras Wargön Innovation av Vänersborgs kommun, Västra Götalandsregionen, Fyrbodals kommunalförbund och EU:s regionalfond i Västra Götaland och Hallands län (ERUF).

Verksamheten

Verksamheten i Wargön Innovation är i en stark utveckling. Etableringen i den fysiska byggnaden har givits en tydligare roll än tidigare och Wargön Innovation har visat mycket god förmåga att knyta aktörer till sig och utveckla delprojekt med entreprenörer och små- och medelstora företag kring materialinnovationer. Genom initiativ i projekt har en mängd kontakter utvecklats med akademi, institut, storföretag och även internationella aktörer. Genom delprojekten utvecklas hela tiden verksamhetens roll och kompetens. Nätverken av aktörer som blir medvetna om både Wargön Innovation och Vänersborg växer.
Potentialen för fortsatt utveckling är stor och Wargön Innovation ska ses som en viktig aktör för att ta strategidokument som t ex den regionala utvecklingsstrategin (RUS) från plan till operativt genomförande. Verksamheten har direkt bäring på de långsiktiga prioriteringarna i RUS (stärka innovationskraften) och även på de tvärsektoriella kraftsamlingarna (cirkulära affärsmodeller och digitalisering). Wargön Innovation är också en del av den regionala satsningen på att etablera Västra Götaland som en innovativ spets för cirkulär textil. Här finns stora möjligheter till en fortsatt utveckling av relationer med Högskolan och Science Park i Borås samt även med Högskolan Väst kring t ex produktionsteknik som stärker Innovatums profilering på industriell teknik.
Wargön Innovation är en av de sex utpekade utvecklingsnoderna i Fyrbodal i den nya delregionala näringslivsstrategin vilket ger en tydlig delregional förankring och öppnar för utveckling av samarbeten med övriga fem noder; däribland Gröna klustret Nuntorp. Wargön Innovation ska ses som en stark resurs i kommunens utvecklingsprocesser och profilering med direkt bäring på av kommunen beslutad vision, ”Attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet”.
De senaste två åren har Wargön Innovation stöttat ca 30 olika regionala innovatörer och företag i utvecklingen av deras materialinnovationer. De har främst fått stöd med innovationsrådgivning; laboration- och produktionsmöjligheter i Vargön med ytor, utrustning och teknikerstöd; nätverk med kunder, leverantörer, forskare, m fl; samt riggning, ansökan och genomförande av innovationsprojekt. Flera av dessa har uppmärksammats och vunnit priser både nationellt och internationellt.

Ekonomisk utveckling

Wargön Innovation ser grundfinansieringen av sin fortsatta utveckling i flera steg. I slutet av oktober 2021 öppnades en möjlighet att söka förlängning för pågående och väl fungerande projekt som har finansiering via ERUF, förlängning kan sökas för projektperioder t o m 31 augusti 2023 och

ansökningarna kommer att behandlas vid beslutsmöte den 25 mars 2022.
Under våren 2022 beräknas även en ny ansökningsperiod öppnas med möjligheter att söka medel för upp till en treårsperiod med trolig första möjlig projektstart i slutet av 2022 eller början av 2023.
Wargön Innovation har med förankring i styrelse och styrgrupp samt efter dialog med Tillväxtverket ansökt om förlängning av nuvarande projektperiod med 6 månader för perioden 1 oktober 2022 – 30 mars 2023, och kommer även att söka ERUF-stöd för en ny längre projektperiod därefter. Genom denna strategi elimineras risken för glapp mellan olika utvecklingssteg och verksamheten kan fortsätta utvecklas med en tillräckligt stabil ekonomisk grund.
Kommunen är representerad i såväl styrelsen för Wargön Innovation AB som i den styrgrupp som stödjer den operativa verksamhetsledningen.
Grundfinansieringen möjliggör de delprojekt som är den operativa verksamhetens kärnverksamhet. Ett fortsatt starkt engagemang från kommunens sida är avgörande för Wargön Innovation både för förankring och för finansieringslösningar som engagerar ytterligare parter.

Fortsatt samarbete

Vänersborgs kommun och Innovatum AB har träffat ett samarbetsavtal som gäller under nuvarande projektperiod t o m 30 september 2022 för att därefter upphöra. Parterna är i avtalet överens om att före avtalets upphörande utarbeta förutsättningarna för den fortsatta verksamheten. Innovatum AB är beredd att fortsatt driva verksamheten genom dotterbolaget Wargön Innovation AB och föreslår att ett nytt samarbetsavtal träffas mellan parterna som skapar förutsättningar för en fortsatt positiv utveckling av verksamheten vid Wargön Innovation och som i grunden bygger på nu gällande avtal. Kommunen förutsätts ta en aktiv roll i verksamhetens styrning samt fortsatt svara för lokalkostnaderna för innovationsmiljön. Utöver hyran kan den arbetstid som kommunen lägger i sitt engagemang för Wargön Innovation tillgodoräknas som insats och ökar därmed de belopp som kan sökas från ERUF och övriga medfinansiärer.

Åtaganden

Kommunen åtar sig att:

- Teckna hyresavtal och svara för hela hyreskostnaden för Wargön Innovations innovationsmiljö samt upplåta denna för verksamheten under förlängning av nu pågående grundfinansieringsperiod samt för en ny projektperiod med ERUF-medel; dock längst t o m 2025-12-31.
- Teckna medfinansieringsintyg för här beskrivna två ERUF-ansökningar (förlängningsperiod samt ny projektperiod) som omfattar kommunens medfinansiering av hyreskostnaden för Wargön Innovation, samt viss arbetstid som tjänstepersoner från kommunen lägger i styrning och utveckling av verksamheten.
- På ledningsnivå aktivt delta i styrning och utveckling av Wargön Innovation.

- Arbeta in kommunens aktiva engagemang i satsningen på Wargön Innovation i relevanta strategi- och styrdokument.
- Ansvara för och driva områdesutvecklingen för Wargöns Innovations- och industripark.
- Efter beslut i varje enskilt fall medverka i delprojekt inom Wargön Innovation.

Innovatum AB åtar sig att:

- Genom dotterbolaget Wargön Innovation AB vara huvudman/projektägare för verksamheten vid Wargön Innovation samt ansvara för drift och utveckling av innovationsmiljön inklusive ansökningar om grundfinansiering till relevanta parter.
- Fortlöpande informera kommunen om Wargön Innovations utveckling samt delta i aktiviteter för områdesutveckling samt i relevanta frågor i kommunens arbete med näringslivsutveckling.
- Utveckla Wargön Innovations samverkan inom Innovatumgruppen utifrån den gemensamma nämnaren industriell teknik och kopplingarna till Startup, Science Center samt Innovatums projektverksamhet i övrigt.

Parterna åtar sig gemensamt att arbeta aktivt och i samverkan för stärkande av huvudmannaskapet för Wargön Innovation. Målsättningen är att engagera ytterligare parter, fortsätta stärka kommunens strategiska roll och ansvarstagande samt att utveckla en roll för Innovatum från helhetsansvar till delansvar och medverkan i operativt arbete på sätt som liknar Innovatums roll för andra delregionala utvecklingsnoder.
Vidare aktivt samverka i kommunikation och information som stärker kommunens näringslivsklimat, attraktiviteten för Wargöns innovations- och industripark samt Wargön Innovations varumärke.
Innovatum ser stora möjligheter att fortsatt samverkan kring Wargön Innovation kommer att medverka till utvecklingen av Vänersborg och till omställningen från en linjär ekonomi till en cirkulär. Tydlig klimatnytta kan förenas med utveckling av hållbar industri som skapar sin konkurrenskraft genom att arbeta med råvaror som kan återbrukas och återvinnas i cirkulära affärsmodeller.
Grundanalysen som lett till uppbyggnaden av Wargön Innovation är att material står för en stor klimatpåverkan och att en omställning inom materialområdet är helt nödvändig. Omställningen avser både ersättning av fossilbaserade material och omställning till ett cirkulärt materialflöde. Biobaserade råvaror, t ex från skog, är viktiga i omställningen liksom att utveckla återbruk och materialåtervinning av t ex textilier.
Innovation är avgörande för att driva omställningen men också lika viktig för att bevara och stärka regional konkurrenskraft och sysselsättning. Wargön Innovation har tagit en tydlig roll lokalt och regionalt som innovationsmiljö men rollen stärks även nationellt och internationellt. Verksamheten har tydlig klimatnytta och skapar samtidigt förstärkt konkurrenskraft hos företag,

utveckling av start-upföretag och möjligheter till nyetableringar. De projekt som Wargön Innovation arbetar med är en kärna i utvecklingen av framtidens hållbara industri.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2022-12-17
- Samarbetsavtal Vänersborgs kommun – Innovatum om Wargön Innovation 2022-2025 – förslag
- Strategidokument 2030 WIAB
- Ansökan om stöd för verksamhetens utökning - Tillväxtverket

Sändlista är en sammanställning över vilka organ, funktioner, personer eller liknande som ska få beslutet när ärendet är färdigbehandlat

Dnr: KS 2021/468

Handläggare
Jill Stor
Jill.stor@vanersborg.se
0521-72 13 63

Mottagare
Kommunstyrelsen

Fortsatt medfinansiering av verksamheten Wargön Innovation från 2022

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige ställer sig bakom en fortsatt verksamhet vid Wargön Innovation, med den inriktning som anges i tjänsteskrivelsen och att kommunen tecknar medfinansiering i förnyad projektansökan om EU-medel via Tillväxtverket.

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att fortsättningsvis handlägga ärendet utifrån tecknat hyresavtal med Fastighets AB Vänersborg.

Kommunens kostnader på årsbasis för fortsatt verksamhet vid Wargön Innovation beräknas uppgå till 2 350 tkr utifrån 2022 års prisläge, vilket motsvarar hyran till Fastighets AB Vänersborg avseende Wargön Innovation. Finansiering sker via avsatta medel ur kommunstyrelsens förfogandeanslag.

Beslutet gäller med förutsättning att projektansökan om EU-medel via Tillväxtverket beviljas.

Sammanfattning av ärendet

Bakgrund

Vänersborgs kommun och Innovatum AB har samverkat kring utvecklingen av Wargön Innovation sedan initiativs- och förstudiefaserna. Kommunen var initiativtagare och även projektägare för Wargön Innovation inledningsvis. Sedan 1 juli 2016 är Innovatum AB projektägare och verksamheten är numera organiserad i ett av Innovatum helägt dotterbolag; Wargön Innovation AB.

Från 2019 fram till 30 september 2022 grundfinansieras Wargön Innovation av Vänersborgs kommun, Västra Götalandsregionen, Fyrbodals kommunalförbund och EU:s regionalfond i Västra Götaland och Hallands län (ERUF).

Verksamheten

Verksamheten i Wargön Innovation är i en stark utveckling. Etableringen i den fysiska byggnaden har givits en tydligare roll än tidigare och Wargön Innovation har visat

mycket god förmåga att knyta aktörer till sig och utveckla delprojekt med entreprenörer och små- och medelstora företag kring materialinnovationer.
Potentialen för fortsatt utveckling är stor och Wargön Innovation ska ses som en viktig aktör för att ta strategidokument som t ex den regionala utvecklingsstrategin (RUS) från plan till operativt genomförande. Här finns stora möjligheter till en fortsatt utveckling av relationer med Högskolan och Science Park i Borås samt även med Högskolan Väst kring t ex produktionsteknik som stärker Innovatums profilering på industriell teknik.

Wargön Innovation är en av de sex utpekade utvecklingsnoderna i Fyrbodal i den nya delregionala näringslivsstrategin vilket ger en tydlig delregional förankring och öppnar för utveckling av samarbeten med övriga fem noder; däribland Gröna klustret Nuntorp. Wargön Innovation ska ses som en stark resurs i kommunens utvecklingsprocesser och profilering med direkt bäring på av kommunen beslutad vision, ”Attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet”.

Ekonomisk utveckling
Wargön Innovation har med förankring i styrelse och styrgrupp samt efter dialog med Tillväxtverket ansökt om förlängning av nuvarande projektperiod med 6 månader för perioden 1 oktober 2022 – 30 mars 2023, och kommer även att söka ERUF-stöd för en ny längre projektperiod därefter.

Kommunen är representerad i såväl styrelsen för Wargön Innovation AB som i den styrgrupp som stödjer den operativa verksamhetsledningen. Grundfinansieringen möjliggör de delprojekt som är den operativa verksamhetens kärnverksamhet.

Parterna åtar sig gemensamt att arbeta aktivt och i samverkan för stärkande av huvudmannaskapet för Wargön Innovation. Målsättningen är att engagera ytterligare parter, fortsätta stärka kommunens strategiska roll och ansvarstagande samt att utveckla en roll för Innovatum från helhetsansvar till delansvar och medverkan i operativt arbete på sätt som liknar Innovatums roll för andra delregionala utvecklingsnoder.

Kommunens kostnader på årsbasis för fortsatt verksamhet vid Wargön Innovation beräknas uppgå till 2 350 tkr utifrån 2022 års prisläge, vilket motsvarar hyran till Fastighets AB Vänersborg avseende Wargön Innovation. Finansiering sker via avsatta medel ur kommunstyrelsens förfogandeanslag.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Bakgrund
Vänersborgs kommun och Innovatum AB har samverkat kring utvecklingen av Wargön Innovation sedan initiativs- och förstudiefaserna. Kommunen var initiativtagare och även projektägare för Wargön Innovation inledningsvis. Sedan 1 juli 2016 är Innovatum AB projektägare och verksamheten är numera organiserad i ett av Innovatum helägt dotterbolag; Wargön Innovation AB.

Projekt Wargön Innovation har drivits i tre steg där steg 1 – uppbyggnadsfasen – har avslutats och sedan 1 juli 2016 ersatts av steg 2 – etableringsfasen, som pågick fram till halvårsskiftet 2019, för att därefter följas av steg 3 - verksamhetsfasen.
Den totala projektbudgeten för perioden 2016-2019 uppgick till c:a 22,2 mkr varav 8,9 mkr utgjordes av EU-medel som sökts via Tillväxtverket. Resterande finansiering delades lika mellan Vänersborgs kommun och Västra Götalandsregionen. Vänersborgs kommuns andel av projektsteget ”etableringsfasen” uppgick till totalt 6,6 mkr åren 2016-2019. Under pågående steg (verksamhetsfasen) beräknas Vänersborgs kommuns andel uppgå till närmare 6,8 mkr. Medfinansiering av projekt inom ramen för EG:s strukturfonder och program, regleras i Lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter 2 kap.(§3).

Från 2019 fram till 30 september 2022 grundfinansieras Wargön Innovation av Vänersborgs kommun, Västra Götalandsregionen, Fyrbodals kommunalförbund och EU:s regionalfond i Västra Götaland och Hallands län (ERUF).

Verksamheten
Verksamheten i Wargön Innovation är i en stark utveckling. Etableringen i den fysiska byggnaden har givits en tydligare roll än tidigare och Wargön Innovation har visat mycket god förmåga att knyta aktörer till sig och utveckla delprojekt med entreprenörer och små- och medelstora företag kring materialinnovationer. Genom initiativ i projekt har en mängd kontakter utvecklats med akademi, institut, storföretag och även internationella aktörer. Genom delprojekten utvecklas hela tiden verksamhetens roll och kompetens. Nätverken av aktörer som blir medvetna om både Wargön Innovation och Vänersborg växer.

Potentialen för fortsatt utveckling är stor och Wargön Innovation ska ses som en viktig aktör för att ta strategidokument som t ex den regionala utvecklingsstrategin (RUS) från plan till operativt genomförande. Verksamheten har direkt bäring på de långsiktiga prioriteringarna i RUS (stärka innovationskraften) och även på de tvärsektoriella kraftsamlingarna (cirkulära affärsmodeller och digitalisering). Wargön Innovation är också en del av den regionala satsningen på att etablera Västra Götaland som en innovativ spets för cirkulär textil. Här finns stora möjligheter till en fortsatt utveckling av relationer med Högskolan och Science Park i Borås samt även med Högskolan Väst kring t ex produktionsteknik som stärker Innovatums profilering på industriell teknik.

Wargön Innovation är en av de sex utpekade utvecklingsnoderna i Fyrbodal i den nya delregionala näringslivsstrategin vilket ger en tydlig delregional förankring och öppnar för utveckling av samarbeten med övriga fem noder; däribland Gröna klustret Nuntorp. Wargön Innovation ska ses som en stark resurs i kommunens utvecklingsprocesser och profilering med direkt bäring på av kommunen beslutad vision, ”Attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet”.

De senaste två åren har Wargön Innovation stöttat ca 30 olika regionala innovatörer och företag i utvecklingen av deras materialinnovationer. De har främst fått stöd med innovationsrådgivning; laboration- och produktionsmöjligheter i Vargön med ytor, utrustning och teknikerstöd; nätverk med kunder, leverantörer, forskare, m fl; samt riggning, ansökan och genomförande av innovationsprojekt. Flera av dessa har uppmärksammats och vunnit priser både nationellt och internationellt.

Ekonomisk utveckling
Wargön Innovation ser grundfinansieringen av sin fortsatta utveckling i flera steg. I slutet av oktober 2021 öppnades en möjlighet att söka förlängning för pågående och väl fungerande projekt som har finansiering via ERUF, förlängning kan sökas för projektperioder t o m 31 augusti 2023 och ansökningarna kommer att behandlas vid beslutsmöte den 25 mars 2022. Under våren 2022 beräknas även en ny ansökningsperiod öppnas med möjligheter att söka medel för upp till en treårsperiod med trolig första möjlig projektstart i slutet av 2022 eller början av 2023.

Wargön Innovation har med förankring i styrelse och styrgrupp samt efter dialog med Tillväxtverket ansökt om förlängning av nuvarande projektperiod med 6 månader för perioden 1 oktober 2022 – 30 mars 2023, och kommer även att söka ERUF-stöd för en ny längre projektperiod därefter. Genom denna strategi elimineras risken för glapp mellan olika utvecklingssteg och verksamheten kan fortsätta utvecklas med en tillräckligt stabil ekonomisk grund.

Kommunen är representerad i såväl styrelsen för Wargön Innovation AB som i den styrgrupp som stödjer den operativa verksamhetsledningen. Grundfinansieringen möjliggör de delprojekt som är den operativa verksamhetens kärnverksamhet. Ett fortsatt starkt engagemang från kommunens sida är avgörande för Wargön Innovation både för förankring och för finansieringslösningar som engagerar ytterligare parter.

Fortsatt samarbete
Vänersborgs kommun och Innovatum AB har träffat ett samarbetsavtal som gäller under nuvarande projektperiod t o m 30 september 2022 för att därefter upphöra. Parterna är i avtalet överens om att före avtalets upphörande utarbeta förutsättningarna för den fortsatta verksamheten. Innovatum AB är beredd att fortsatt driva verksamheten genom dotterbolaget Wargön Innovation AB och föreslår att ett nytt samarbetsavtal träffas mellan parterna som skapar förutsättningar för en fortsatt positiv utveckling av verksamheten vid Wargön Innovation och som i grunden bygger på nu gällande avtal. Kommunen förutsätts ta en aktiv roll i verksamhetens styrning samt fortsatt svara för lokalkostnaderna för innovationsmiljön. Utöver hyran kan den arbetstid som kommunen lägger i sitt engagemang för Wargön Innovation tillgodoräknas som insats och ökar därmed de belopp som kan sökas från ERUF och övriga medfinansiärer.

Åtaganden
Kommunen åtar sig att:

- Teckna hyresavtal och svara för hela hyreskostnaden för Wargön Innovations innovationsmiljö samt upplåta denna för verksamheten under förlängning av nu pågående grundfinansieringsperiod samt för en ny projektperiod med ERUF-medel; dock längst t o m 2025-12-31.
- Teckna medfinansieringsintyg för här beskrivna två ERUF-ansökningar (förlängningsperiod samt ny projektperiod) som omfattar kommunens medfinansiering av hyreskostnaden för Wargön Innovation, samt viss arbetstid som tjänstepersoner från kommunen lägger i styrning och utveckling av verksamheten.
- På ledningsnivå aktivt delta i styrning och utveckling av Wargön Innovation.

- Arbeta in kommunens aktiva engagemang i satsningen på Wargön Innovation i relevanta strategi- och styrdokument.
- Ansvara för och driva områdesutvecklingen för Wargöns Innovations- och industripark.
- Efter beslut i varje enskilt fall medverka i delprojekt inom Wargön Innovation.

Innovatum AB åtar sig att:

- Genom dotterbolaget Wargön Innovation AB vara huvudman/projektägare för verksamheten vid Wargön Innovation samt ansvara för drift och utveckling av innovationsmiljön inklusive ansökningar om grundfinansiering till relevanta parter.
- Fortlöpande informera kommunen om Wargön Innovations utveckling samt delta i aktiviteter för områdesutveckling samt i relevanta frågor i kommunens arbete med näringslivsutveckling.
- Utveckla Wargön Innovations samverkan inom Innovatumgruppen utifrån den gemensamma nämnaren industriell teknik och kopplingarna till Startup, Science Center samt Innovatums projektverksamhet i övrigt.

Parterna åtar sig gemensamt att arbeta aktivt och i samverkan för stärkande av huvudmannaskapet för Wargön Innovation. Målsättningen är att engagera ytterligare parter, fortsätta stärka kommunens strategiska roll och ansvarstagande samt att utveckla en roll för Innovatum från helhetsansvar till delansvar och medverkan i operativt arbete på sätt som liknar Innovatums roll för andra delregionala utvecklingsnoder.
Vidare aktivt samverka i kommunikation och information som stärker kommunens näringslivsklimat, attraktiviteten för Wargöns innovations- och industripark samt Wargön Innovations varumärke.

Innovatum ser stora möjligheter att fortsatt samverkan kring Wargön Innovation kommer att medverka till utvecklingen av Vänersborg och till omställningen från en linjär ekonomi till en cirkulär. Tydlig klimatnytta kan förenas med utveckling av hållbar industri som skapar sin konkurrenskraft genom att arbeta med råvaror som kan återbrukas och återvinnas i cirkulära affärsmodeller.

Grundanalysen som lett till uppbyggnaden av Wargön Innovation är att material står för en stor klimatpåverkan och att en omställning inom materialområdet är helt nödvändig. Omställningen avser både ersättning av fossilbaserade material och omställning till ett cirkulärt materialflöde. Biobaserade råvaror, t ex från skog, är viktiga i omställningen liksom att utveckla återbruk och materialåtervinning av t ex textilier.

Innovation är avgörande för att driva omställningen men också lika viktig för att bevara och stärka regional konkurrenskraft och sysselsättning. Wargön Innovation har tagit en tydlig roll lokalt och regionalt som innovationsmiljö men rollen stärks även nationellt och internationellt. Verksamheten har tydlig klimatnytta och skapar samtidigt förstärkt konkurrenskraft hos företag, utveckling av start-upföretag och möjligheter till nyetableringar. De projekt som Wargön Innovation arbetar med är en kärna i utvecklingen av framtidens hållbara industri.

Underlag

- Samarbetsavtal Vänersborgs kommun - Innovatum om Wargön Innovation 2022-2025 – förslag
- Strategidokument 2030 WIAB
- Ansökan om stöd för verksamhetens utökning - Tillväxtverket

Thomas Sannemalm

Tf Kommundirektör

Sändlista

Wargön Innovation AB
Näringslivsavdelningen
Ekonomikontoret

Bakgrund till ansökan om utökning av verksamheten

Wargön Innovations (WI) innovationsmiljö med test- och demoanläggning stödjer utveckling och kommersialisering av produkter, tjänster och lösningar som bidrar till en mer koldioxidsnål och biobaserad ekonomi samt ökad konkurrenskraft. WI utgår från behov hos västsvenska företag samt hos start-ups som arbetar med nya hållbara material. WI arbetar i nära samverkan med akademi, institut och andra utvecklingsmiljöer och har en stark regional förankring. WI har finansiering genom ERUF-projektet ”Innovationsmiljö för hållbara material” (WIIM) under perioden 1 oktober 2019 – 30 september 2022. Denna ansökan omfattar förlängning och utveckling av WIIM under perioden 1 oktober 2022 – 31 mars 2023 inom insatsområde 3 ”Innovation för en koldioxidsnål ekonomi”.

WI:s primära målgrupp är SMF och start-ups vars materialinnovationer är kärnan i olika delprojekt. Under perioden har tre teman/spetsområden utkristalliserats med tydliga synergieffekter:

A. **Projekt med entreprenörskapet i fokus.** WI är katalysator och möjliggörare för projekt där skalbara och koldioxidsnåla innovationer med drivande entreprenörer stöds i sina utvecklingsresor. Projekten drivs i samarbete med behovsägare samt relevanta forsknings- och verifieringsorgan. Ett exempel är infärgning av textila varor där WI arbetar med flera entreprenörer. Biobaserade pigment i kombination med smarta infärgningstekniker kan ge stora besparingar av vattenåtgång, kemikalier och CO2-utsläpp i processer som globalt bidrar med liknande utsläppsnivåer som flygindustrin (ca 2%).
B. **Tematiska systemprojekt.** Som projektledare för två stora projekt (WargoTex Development samt TexChain-initiativet) har WI engagerat över 50 parter i systemprojekt för att sluta cirkulära materialcirklar. WI är idag även en eftertraktad samarbetspartner i samverkansprojekt ledda av andra aktörer (t ex högskolor/institut). Huvudsakligen bistår WI med spetskompetens kring sortering och tillhörande affärsmodeller.
C. **Textil sorteringskapacitet och utveckling.** Med nordisk spetskompetens för att möta komplexa sorteringsutmaningar och fokus på att bibehålla material så högt upp i avfallstrappan som möjligt, har WI etablerat en plattform som fungerar för utveckling av cirkulära textila modeller, inkl RFID/NFC, AI/ML och textila take-back-modeller. Betydande materialströmmar går till entreprenörer, företag och forskningsprojekt för att bättre kunna ta vara på den materialresursen textil. Sorteringsområdet är i stort behov av innovationer som innefattar sorteringsteknologier, digitalisering mm., och är viktigt för kommande textilt producentansvar.

WI:s innovationsmiljö kan direkt kopplas till implementeringen av den regionala utvecklingsstrategins (RUS) långsiktiga prioriteringar (främst stärka innovationskraften) och tvärsektoriella kraftsamlingar (främst cirkulära affärsmodeller men även digitalisering). En viktig del i implementeringen av RUS är satsningen på att etablera regionen som en innovativ spets och kreativ mylla för textil cirkulär omställning. Sex områdesspetsar är definierade och WI är en integrerad del i spetsarna 3 och 4 med tydligt fokus på utveckling av nya metoder och system. WI har även en stark koppling till Fyrbodals nya näringslivsstrategi 2030 och är en av sex utpekade delregionala utvecklingsnoder.

Väsentliga händelser som har påverkat projektet

Covid-19 blev ett faktum redan från den fjärde månaden under WIIM med störst negativ effekt på arbetet med SMF. Fysiska besök och relationsbyggande har inte alls kunnat genomföras i den utsträckning som planerats. Företagens risk- och investeringsvilja i utvecklingsprojekt har tydligt gått ned under pandemin vilket också påverkat. WI har därför i högre utsträckning fokuserat på entreprenörer och infrastruktur i innovationsmiljön.

EU:s medlemsländer ska ha system för separat insamling av textilier senast den 1 januari 2025 vilket drastiskt kommer att öka insamlade textilvolymer och behovet av textilsortering för både återanvändning och återvinning. En statlig utredning föreslår att producentansvar implementeras i Sverige redan årsskiftet 2023/2024. Mängden textilavfall i restavfallet ska minska från dagens 8 kg till 3 kg per invånare och 90 procent av separat insamlat textilavfall ska återbrukas eller återvinnas. WI kan se stora möjligheter som viktig resurs för Västsverige att ta roll i denna omställning och även i VGR:s arbete för etablering av en europeisk hub (European Textile Recycling Hubs) kopplat till initiativ från den europeiska branschorganisationen Euratex. Ökat fokus har därför lagts på projekt och aktiviteter med koppling till WI:s kompetens inom dessa områden.

Beskrivning av önskad ändring

Med bakgrund i goda projektresultat, viktiga omvärldsförändringar samt lärdomar utvidgar och accelererar WI effekterna av verksamheten genom förstärkning av pågående aktiviteter och utökningar med särskilt fokus enligt nedan.

Förstärkningsområde - Regionala SMF
I projekten under WIIM (både i entreprenörsdrivna samt i breda samverkansprojekt) har SMF hittills kunnat engageras i första hand som behovsägare för att nyttiggöra sig resultat. WI kommer att tydligt stärka arbetet med SMF som primär målgrupp och samverka med andra aktörer som IUC Väst, Almi, Fyrbodals övriga utvecklingsnoder, kommuner m fl. En utökad behovsanalys ska genomföras, med workshops och fysiska besök som huvudsakliga verktyg vilket även genererar kunskaper inför ett skarpare nästa steg av WI:s verksamhet och erbjudande.

Konsekvenserna för målgruppen SMF är en accelererad omställning till biobaserad ekonomi samt ökad konkurrenskraft.

Utökningsområde 1 – Konsolidering och standardisering av arbetsmetoder
Process med syfte att standardisera/upprätta metodbank för arbetsprocesser för behovs- och effektanalys. Ett inledande arbete med Chalmers Industriteknik kring ett cirkularitetsmått har etablerats, som bedömer den monetära effekten av en produkt eller materialenhet cirkuleras flera gånger jämfört med ett linjärt alternativ. Inom ramarna för projektet TC3 testas detta i bredare skala. Ambition finns att addera CO2-ekvivalanter i modellen. Målen är att kunna erbjuda en indikator på cirkulariteten av en produkt eller tjänst samt att etablera en standardiserad behovsanalys i en värdeskapande och tidseffektiv modell.

Konsekvensen för WIs målgrupper blir en effektivare och mer pricksäker analys av möjligheter och behov samt tillgång till en kostnadseffektiv indikator på en produkts eller affärsmodells effekter. Även uppföljning av WI:s verksamhet underlättas.

Utökningsområde 2 - Producentansvarets effekter och möjligheter. Textilsortering och textilvärdering
Kommande producentansvar samt WIs nuvarande kapabiliteter mejslar ut en roll för WI som nordisk spets för återbrukssortering. Efterfrågan på lösningar stiger hos företagen – hur ska framtida cirkulära modeller och takeback-system fungera? Ett exempel är om AI och Machine Learning kan kombineras med robotik och automation i syfte att både effektivisera flödet och att bättre ta tillvara det inneboende värden av textila produkter, där den mänskliga resursen behöver stödsystem för snabba kvalitativa beslut. Digitalisering av dessa processer är idag i princip ett jungfruligt område där möjligheterna att ta avgörande roller är tydliga.

En djupare studie ska genomföras som kopplas till behoven kring takeback-system och sortering för textila varor, i linje med kommande producentsvar. Målsättningen är att etablera partnerskap med relevanta regionala och nationella textilbolag som genererar flöden av textil till regionen, vilket i sin tur genererar arbetstillfällen och investeringar.

De positiva effekterna för WIs målgrupper är många och flerfacetterade. Det mest konkreta är ökad kunskap om omställningen till en cirkulär affär för det enskilda bolaget men även tydliga affärsmöjligheter i ett flertal avseenden; inte minst för helt nya etableringar. Inriktningen är helt i linje med VGRs textila strategi, där sorterings- och värderingsanläggningar är avgörande för att de

cirkulära systemen ska fungera. Aktiviteterna stärker och kombinerar båda spetsområdena textil/mode och tillverkningsindustri.

Kopplat till textilområdet har textilinfärgning identifierats som ett särskilt intressant område, både avseende miljö och hälsa, men också genom allt tydligare behov från industrin. WI stöttar idag två entreprenörsdrivna projekt som arbetar med färg samt för dialog med ytterligare ett antal bolag. Det saknas idag en utvecklingsarena där en fysisk test- och demoanläggning kompletterar den textila kompetensen i Borås samt processindustrin i Stenungsund väl. Det är också i linje med Innovatums ambition att vara spets inom industriell teknik.

Behoven innefattar bland annat tillgång till en oberoende plattform som möjliggör tids- och kostnadseffektivare iteration från labb till infärgningstest av relevanta textila produkter. Ytterligare fördelar är att branschglidningsbarriären till infärgning av andra material (målarfärger, tapeter, plaster etc) minskar vid verifiering av funktioner för textil färgning.

Kompletterat delmål

Följande delmål har lagts till, som direkt följd av utökningsområde #2:

WI har tagit en tydlig långsiktig roll som utvecklingsarena avseende sortering och värdering av textilier kopplat till införandet av producentansvar.

Hållbarhetsaspekter

Hållbarhetsaspekterna är en integrerad del av WIs grunduppdrag, projekt och processer. Agenda 2030-målen #8, #9 och #12 är av särskild vikt för verksamheten.

Externt
Hållbarhetsaspekter går som en röd tråd i allt externt arbete från första mötet och projektriggning till genomförande, kommunikation och effektmätning. Hållbarhet är en kärna i alla bedömningar av innovatörer, innovationsprojekt och i arbetet med SMF. Genom att accelerera samt amplifiera de mest lovande initiativen maximeras effekterna. Tre projektexempel där hållbarhetsaspekterna är centrala motorer är:

- **AI for resource efficient circular fashion.** Projektets syfte är att, genom att använda bildigenkänningsbaserad AI, generera beslutsstödsunderlag i sorterings- och värderingsprocesser av textila material och produkter, i linje med Agenda 2030 mål #9.4 och #12.5. Ett arbetspaket utgår från textilvärderarens förutsättningar, både avseende fysisk ergonomi men lika delar psykiskt välmående. Ramverk som *De sju principerna för inkluderande design* samt *Skyddande grunder för diskriminering* används i det RISE-ledda arbetspaketet (mål #8.4 och #8.8).
- **Next Period.** Projektet utvecklar nästa generations biobaserade mensskydd i kombination med omfattande och användarcentrerade utbildningsinsatser som adresserar den tabubeläggning och stigmatisering som menstruation innebär för världens kvinnor. Agenda 2030s mål #5 Jämställdhet utgör huvudsaklig drivkraft i projektet med en omslutning i Steg 3 på 50 MSEK.
- **Industriell Redesign och reparation av barnkläder.** Barnjeans, som inte kan säljas på secondhand, sorteras ut av WI, repareras av arbetsintegrationkooperativet Yalla Mellerud och säljs via en entreprenör knuten till WI. Målet är att utveckla och implementera ett tjänstekoncept riktat mot varumärken (inklusive fler typer av barnplagg), samtidigt som arbetstillfällen för personer som står allra längst från arbetsmarknaden skapas. Projektet och samarbetet vann (2021-11-29) priset för den *Nyttigaste Affären*, som delas ut varje år av HSB Göteborg och Coompanion.

Vidare avser och är WI en god förebild i lokalsamhället. Under Vänersborgs hållbarhetsvecka var WI en av tre noder och genomförde totalt nio aktiviteter med en bred målgrupp, i samverkan med andra och egen regi för att nå ut brett. Den externa kommunikationen är inkluderande i både ord och bild.

Internt
Internt är teoretiska ramverk tydligt applicerade och förankrade i den praktiska vardagen. Ett externt stöd/kompetens (programmet The Yes Way) har upphandlats för att analysera, utvärdera samt kompetensutveckla arbetsgruppen inom jämställdhet, mångfald samt inkludering inom innovation och företagande. Med lärdomar och insikter från programmet, kunskapsutbyte med andra projekt samt i kombination ett löpande internt förbättringsarbete har både en utvidgad hållbarhetspolicy samt *Deklaration 18* (Deklaration 18 | The Yes Way - ett 18-punktsprogram och en deklaration för jämställt och inkluderande innovationsfrämjande) antagits.

Den interna **hållbarhetspolicyn** innefattar bland annat prioriterade reseval, mat under exempelvis events samt en strävan efter att inventarier och möbler i den mån det är möjligt är återbrukade. Ytterligare ledord är aktiva val att handla lokalt samt att söka efter och prioritera produkter med miljömärkningar i inköpsprocesser.

Punkterna i **Deklaration 18** är tydligt applicerad och integrerad i det praktiska arbetet (internt som externt). Det innefattar att WI har en stor heterogenitet i arbetsgruppen avseende ålder (20-65+), jämn fördelning mellan de juridiska könen, mångfald i utbildningsbakgrunder, personligheter och intressen. Över tid har WI haft en god blandning av män och kvinnor i ledande befattningar.

Även i rekryteringsprocessen, genom verktyg som inkluderande arbetsbeskrivningar utan onödiga krav, riktad marknadsföring mot ytor som WI till vardags inte når genereras en bred bas av kandidater. Hela teamet engageras i beslutsfattandet vid rekrytering. Flera rekryteringar gjorts av personer med svårighet att delta i ordinarie arbetsmarknaden (hämmande funktionsvariation, långtidsarbetslöshet, arbetspraktik, sysselsättningsstöd, mm).

Arbetet i en förlängning av WIIM innefattar fokus på förstärkning inom tre områden:

- **Inkluderande processer i entreprenörssök.** WI avser att söka nya arenor för innovationsidentifieringsarbetet. Målet är att nå tio ej tidigare adresserade sammanhang per år.
- **Kompetenshöjande aktiviteter intern.** Minst två kompetenshöjande insatser för teamet per år under resterande tiden i WIIM.
- **Effektmätning.** Som beskrivs i Utökningsområde #1 ovan – vidareutveckling av cirkularitetsmått.

Reviderad aktivitetslista

Tabell 1 sammanfattar i vilken utsträckning som de olika delaktiviteterna förlängs och/eller utökas. Totalt är den utökade budgeten 2 580 000 SEK. Under 7. Aktiviteter nedan är förändringar samt tillägg markerade med rött.

Tabell 1. Sammanfattning av delaktiviteters förlängning.

Aktivitet	#	Beskrivning delaktivitet	WIIM	WIIM+	Totalt	Δ [%]	Kommentar
Etablera nätverk	7.1.1	Identifiera och inleda samarbeten och delprojekt med SMF	1 550 000	350 000	**1 900 000**	23%	*Förstärkningsområde*
	7.1.2	Identifiera och inleda samarbeten och delprojekt med Startups	650 000	100 000	**750 000**	15%	
	7.1.3	Identifiera och etablera samverkan och nätverk	800 000	130 000	**930 000**	16%	
Driva delprojekt	7.2.1	Utveckla, driva eller medverka i delprojekt med SMF och Startups	5 530 000	800 000	**6 330 000**	14%	
	7.2.2	Medverka som extern projektpart i i delprojekt	1 150 000	-	**1 150 000**	0%	*Ej i fokus under förlängning*
	7.2.3	Utveckla innovationsmiljön	1 000 000	150 000	**1 150 000**	15%	
Styrning	7.3.1	Utveckla och styra innovationsmiljön under projekttiden	510 000	50 000	**560 000**	10%	*Mindre behov under förlängning*
	7.3.2	Ta fram plan för uthållig verksamhet efter projektets slut	700 000	60 000	**760 000**	9%	*Se 7.3.1*
	7.3.3	Medverka i områdesutveckling i närområdet	410 000	30 000	**440 000**	7%	*Se 7.3.1*
Kommunikation	7.4.1	Genomföra kommunikationsaktiviteter	1 250 000	210 000	**1 460 000**	17%	
	7.4.2	Genomföra seminarier och resultatspridningsaktiviteter	180 000	30 000	**210 000**	17%	
	7.4.3	Ta fram och trycka upp kommunikationsmaterial	130 000	20 000	**150 000**	15%	
Utvärdering & lärande	7.5.1	Intern utvärdering och lärande	760 000	30 000	**790 000**	4%	*Mindre behov under förlängning*
	7.5.2	Extern utvärdering och lärande	450 000	20 000	**470 000**	4%	*Extern utvärderare är insatt i WIIM*
Avslutsarbete	7.6.1	Ta fram slutrapport och kommunicera	400 000	-	**400 000**	0%	*Inget behov av utökning*
	7.6.2	Slutföra extern utvärdering	100 000	-	**100 000**	0%	*Se 7.6.1*
	7.6.3	Ta fram och genomför avslutande konferens	100 000	-	**100 000**	0%	*Se 7.6.1*
Utökning	7.7.1	Konsolidering och standardisering av arbetsmetoder	-	200 000	**200 000**	+	*Utökningsområde*
	7.7.2	Producentansvarets effekter och möjligheter	-	400 000	**400 000**	+	*Utökningsområde*
		TOTALT [SEK]	**15 670 000**	**2 580 000**	**18 250 000**	**16,5%**	

7. Aktiviteter

7.1 Aktivitet: Etablera nätverk och samverkan med primär målgrupp och samverkansaktörer

Tid: 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31
Kostnad: ~~3 000 000 SEK~~ 3 480 000 SEK

Genom en bred ansats avseende kommunikationskanaler och samverkanspartners breddas kontaktnätet inom den primära målgruppen.

Delaktivitet: Identifiera och inleda samarbeten och delprojekt med SMF i regionen på temat transformation mot en koldioxidsnål ekonomi

Tid 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31
Kostnad: 1 550 000 SEK (+350 000 SEK)

Aktiviteten vänder sig till befintliga SMF i syfte att identifiera utmaningar och behov där dessa behöver råd och handfast stöd för att klara transformationen från linjär fossilbaserad verksamhet till cirkulär förnyelsebar/koldioxidsnål.

Kartläggningen ska utgå från Fyrbodalsområdet och utvidgas efter hand till hela regionen efter behov och möjlighet. Bred ansats tillämpas med utgångspunkt i hållbarhetsaspekterna. Följande delaktiviteter genomförs:

- Kartlägga SMF i nära samverkan med andra stöttande verksamheter (ex. Almi Väst, IUC Väst, Position Väst, Fyrbodals kommunalförbund, Vänersborgs kommun m.fl.). Urvalskriterier är inte bara de SMFer som baserar sina produkter och insatsvaror på fossil råvara, utan även de företag som erbjuder process- och produktionslösningar till verkstadsindustrin. De senare kan ha värdefull kompetens i att bygga system för metall- och plastbearbetning och skulle kunna överföra den kompetensen till nya koldioxidsnåla material.
- Genomföra SMF-workshops på olika platser inom regionen med fokus på transformation mot koldioxidsnål bioekonomi. Projektägaren Wargön Innovation samarbetar redan med initiativet BioLyftet som genomför denna typ av seminarier. Projektet tar konceptet för BioLyftet vidare och fördjupar det till mer handfast projektutveckling för regionens SMF. Minst fyra workshops genomförs inom regionen under projekttiden.
- Genomföra SMF-besök genom uppsökande verksamhet i samverkan med andra stöttande verksamheter enligt ovan.
- Baserat på ovan delaktiviteter identifiera, följa upp och initiera värdekedjebaserade delprojekt inom ramen för projektets innovationsmiljö tillsammans med SMF i syfte att transformera SMF mot en koldioxidsnål bioekonomi. Delprojekten stärks genom projektets etablerade samverkan med bland annat forskningspartners.
- Kartlägga och föra dialog med ett antal stora företag som är kunder till ovan SMF. Dels för att förstå deras behovskarta men också för att intressera dem att ingå som kunder/marknad i delprojekten.

Delaktivitet: Identifiera och inleda samarbeten och delprojekt med Startups i regionen med fokus på koldioxidsnåla material

Tid: 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31
Kostnad: 650 000 SEK (+100 000 SEK)

Startups identifieras genom kontakter och samverkan med utvecklingsaktörer som regionens startup-miljöer, Almi, Position Väst, institut och akademi. Kommunikation med stort entreprenöriellt fokus i utvalda kanaler som webb, sociala medier, konferenser/seminarier. Utformning med utgångspunkt från hållbarhetsaspekterna för att nå en så bred målgrupp som möjligt.

Identifiera, följa upp och initiera värdekedjebaserade delprojekt tillsammans med startups inom ramen för projektets innovationsmiljö, fokus koldioxidsnåla material. Delprojekten stärks genom projektets etablerade samverkan med bland annat forskningspartners.

Delaktivitet: Identifiera och etablera samverkan och nätverk samt bredda primär målgrupp

Tid: 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31
Kostnad: 800 000 SEK (+130 000 SEK)

Aktiviteten handlar om att förstärka och fördjupa det samarbete och den samverkan som redan sker inom regionen genom att tillsammans verka inom konkreta delprojekt samt genom arbete i olika arbetsgrupper och nätverk. Regionen har idag ett antal styrkepositioner inom cirkulär ekonomi och

förnyelsebara material som innovationsmiljön redan samverkar med, RISE IVF, Science Park Borås, Innovatum, Högskolan Väst och Västsvenska Kemi- och Materialklustret.

Även regionala utvecklingsaktörer som IUC Väst, Almi och Position Väst är viktiga samverkanspartners liksom Fyrbodals utvecklingsnoder. Aktiviteten innefattar även samverkan på nationell och internationell nivå med branschorganisationer och initiativ som exempelvis BioInnovation (Sverige) och Circle Economy (Holland).

Seminarium och uppsökande verksamhet med särskilt fokus på att bredda målgruppen med utgångspunkt i jämställdhets och mångfaldsperspektiv ligger också i denna aktivitet.

7.2 Aktivitet Driva och medverka i delprojekt

Tid: 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31

Kostnad: ~~7 680 000 SEK~~ 8 630 000 SEK

Huvudaktiviteten bidrar till att SMFer genom delprojekten får stöd i omställningen från en fossil linjär verksamhet till cirkulär och koldioxidsnål/biobaserad. Likaledes ger delprojekten startups stöd att göra val baserat på koldioxidsnålt/biobaserat.

Delaktivitet: Utveckla, driva eller medverka i delprojekt i samverkan med identifierade SMF och Startups

Tid: 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31
Kostnad: 5 530 000 SEK (+800 000 SEK)

Utveckling och genomförande av delprojekt tillsammans med identifierade SMF och startups från huvudaktiviteten ovan.

Delaktivitet: Medverka som extern projektpart i i delprojekt

Tid: 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31
Kostnad: 1 150 000 Inget budgettillägg.

Projektet deltar som projektpart i andra utvecklingsaktörers eller företags projekt i de fall där det finns en direkt nytta för den primära målgruppen. Det kan vara både specifika, tekniska delprojekt eller delprojekt som handlar om systemfrågor eller policys med koppling till innovationsmiljöns fokusområden.

Delaktivitet: Utveckla innovationsmiljön

Tid: 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31
Kostnad: 1 000 000 (+150 000 SEK)

Innovationsmiljön utvecklas med generisk utrustning inkluderande en applicerad, enklare reaktor samt mekanisk utrustning för bearbetning/hantering av textil och/eller andra biomaterial. Utveckling av teknisk utrustning bygger på behov från de tekniska delprojekt (SMF och startups) där denna är väsentlig för att ta steget vidare och öka förmågan att kommersialisera koldioxidsnåla produkter, tjänster och lösningar. Fokus ligger på utrustning i skalan kg, som är förutsättningen för att lyfta innovationer till industriella volymer som kan introduceras på marknaden.

7.3 Aktivitet: Utveckling och styrning av innovationsmiljön

Tid 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~2023-03-31
Kostnad: ~~1 620 000 SEK~~ 1 760 000 SEK

Huvudaktiviteten innehåller arbete med utveckling och styrning av projektet under projektperioden, samverkan med Vänersborgs kommun avseende etableringar i Wargön Innovations- och Industripark samt arbete med att ta fram förutsättningar för uthållig verksamhet och långsiktig finansiering.

Delaktivitet Utveckla och styra innovationsmiljön under projekttiden

Tid 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~2023-03-31
Kostnad: 510 000 SEK (+50 000 SEK)

Projektets styrgrupp och Wargön Innovation ABs styrelse deltar aktivt under projektperioden genom uppföljning av mål och resultatuppfyllelse samt inspel på process och arbetsmodell.

Delaktivitet: Ta fram plan för uthållig verksamhet efter projektets slut

Tid 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~2023-03-31
Kostnad: 700 000 SEK (+60 000 SEK)

Målet är att WI långsiktigt ska etableras som en innovationsmiljö för nya koldioxidsnåla materialinnovationer. Frågan om långsiktigt huvudmannaskap, organisationsform, roller och ansvar är avgörande att lösa. Arbetet innefattar studier av hur andra innovationsmiljöer drivs, analyser av tänkbara finansieringskällor, skattemässiga effekter av olika lösningar (bland annat vad avser momslagstiftning), processer och förhandlingar med tänkbara intressenter, samt framtagning av de avtal och andra beslutshandlingar som krävs för att en ny struktur ska finnas på plats senast vid projektavslut.

Delaktivitet: Medverka i områdesutveckling i närområdet

Tid 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~2023-03-31
Kostnad: 410 000 SEK (+30 000 SEK)

WI bedriver sin verksamhet i det av Vänersborgs kommun nyetablerade området Wargöns Innovations- och Industripark. Området utvecklas med ledorden energi, miljö och innovation, och WI bidrar framförallt med sin innovationsmiljö och verksamhet med fokus på koldioxidsnåla material och cirkulär bioekonomi - en miljö där entreprenörer och SMF kan samlas och genom projekt öka sin förmåga att kommersialisera koldioxidsnåla produkter, tjänster och lösningar. Aktiviteten syftar till att utveckla samarbetet med företag, akademi, institut, fastighetsbolag, markägare, Vänersborgs kommun, Position Väst och andra regionala aktörer för att synergier mellan parterna ska uppstå vilket främjar såväl nyetableringar på platsen som innovationsmiljön.

7.4 Aktivitet Extern kommunikation och resultatspridning

Tid: 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31
Kostnad: ~~1 560 000 SEK~~ 1 820 000 SEK

Wargön Innovation skapar och driver både strategisk och operativ kommunikation som stödjer projektets målsättningar. Insatserna sprider projektets resultat och samlar projektets intressenter. Projektkommunikationen med de definierade målgrupperna sker genom nyhetsbrev, webb, sociala medier, pressutskick, annonser, debattartiklar samt digitala- och tryckta material och externa och interna event. Både kommunikationskanalernas funktionalitet och dess innehåll utformas utifrån medvetna perspektiv kring genus, mångfald och tillgänglighet. Tillväxtverkets anvisningar om gällande regler vid strukturfondsstöd och synliggörandet av EU:s stöd tillämpas konsekvent för samtliga kommunikationsmaterial och kanaler.

Delaktivitet: Genomföra kommunikationsaktiviteter

Tid: 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31
Kostnad: 1 250 000 SEK (+210 000 SEK)

Ta fram kommunikationsstrategi och -plan för projektet samt kontinuerligt vidareutveckla och uppdatera planen. Utveckla, förvalta och följa upp webbplatsen. Skapa kommunikationsnätverk med samverkansparter. Delta i externa event, samt planera och genomföra projektrelaterade seminarier och event. Ta fram pressutskick och arrangera pressträffar. Skapa innehåll för och sprida information och resultat genom nyhetsbrev, webb och sociala kanaler.

Delaktivitet: Genomföra seminarier och resultatspridningsaktiviteter

Tid: 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31
Kostnad: 180 000 SEK (+30 000 SEK)

Projektet genomför årligen minst 3 st event/seminarier för att sprida resultat om projektet och för att attrahera aktörer inom projektets målgrupper. Arrangemangen genomförs oftast tillsammans med olika partners som Vänersborgs kommun, IUC Väst, Fyrbodal, BioInnovation m.fl.

Delaktivitet: Ta fram och trycka upp kommunikationsmaterial

Tid: 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31
Kostnad: 130 000 SEK (+20 000 SEK)

Material för projektkommunikation inkluderande foton, bilder och grafik. Utställnings- och eventmaterial. Övriga kommunikationsmaterial, både digitala och tryckta.

7.5 Aktivitet Utvärdering och lärande

Tid: 2019-10-01 till ~~2023-01-31~~ 2023-07-31

Kostnad: ~~1 210 000 SEK~~ 1 260 000 SEK

Intern och extern utvärdering och lärande kopplas till arbetsmodellen. Kontinuerlig dialog med extern utvärderare som engageras tidigt i projektet. Tillväxtverkets riktlinjer för utvärdering, inklusive hur hållbarhetsaspekterna har använts som verktyg i arbetsprocess och arbetsmodell, tillämpas.

Delaktivitet: Intern utvärdering och lärande

Tid: 2019-10-01 till ~~2022-09-30~~ 2023-03-31
Kostnad: 760 000 SEK (+30 000 SEK)

Projektets utveckling följs upp löpande på projektmöten, i styrgrupp, i styrelse och i advisory board. Förutom uppföljning med avseende på resultat, effekter, mål och funktionalitet läggs särskild fokus på hur hållbarhetsaspekterna har använts som verktyg i arbetsprocess och arbetsmodell. Återkoppling och utvärdering ger möjlighet till förädling av process och modell genom systematiskt lärande så att projektmålen uppnås och att innovationsmiljön vidareutvecklas.

Delaktivitet: Extern utvärdering och lärande

Tid: 2019-12-16 till ~~2023-01-31~~ 2023-07-31
Kostnad: 450 000 SEK (+20 000 SEK)

En extern utvärderare engageras tidigt i projektet så att projektet får möjlighet att systematiskt lära och korrigera arbetsprocess och arbetsmodell genom extern input. Omfattning kommer att vara enligt Tillväxtverkets riktlinjer och innehålla bland annat lärande och utveckling, resultat, måluppfyllelse och indikatorer samt extern kommunikation.

7.6 Aktivitet Avslutsarbete

Tid: ~~2022-10-01 till 2023-01-31~~ 2023-04-01 till 2023-07-31
Kostnad: 600 000 SEK Inget budgettillägg.

Slutrapportera projektets resultat, effekter och måluppfyllnad inklusive ekonomisk slutredovisning. Kommunicera projektresultaten.

Delaktivitet Ta fram slutrapport och kommunicera

Tid: ~~2022-10-01 till 2023-01-31~~ 2023-04-01 till 2023-07-31
Kostnad: 400 000 SEK

Analysera och sammanställa slutrapport innehållande projektets resultat och effekter, måluppfyllnad samt ekonomi. Paketera resultaten och kommunicera i flera kanaler förutom på slutkonferensen.

Delaktivitet: Slutföra extern utvärdering

Tid: ~~2022-10-01 till 2023-01-31~~ 2023-04-01 till 2023-07-31
Kostnad: 100 000 SEK

Slutföra extern utvärdering inklusive extern slutrapport, utvärdering.

Delaktivitet: Ta fram och genomför avslutande konferens

Tid: ~~2022-10-01 till 2023-01-31~~ 2023-04-01 till 2023-07-31
Kostnad: 100 000 SEK

Avslutande konferens hålls där projektresultat redovisas.

7.7 Aktivitet Utökningsområden

Tid: 2022-10-01 till 2023-03-31
Kostnad: 600 000 SEK

Utökningsområden enligt beskrivning i ansökningstext. Tyngdpunkt i cirkulära system för textila resurser i linje med kommande producentansvar.

Delaktivitet: Konsolidering och standardisering av arbetsmetoder

Tid: 2022-10-01 till 2023-03-31
Kostnad: 200 000 SEK

Standardisera samt upprätta metodbank för arbetsprocesser för behovs- och effektanalys.

Delaktivitet: Producentansvarets effekter och möjligheter

Tid: 2022-10-01 till 2023-03-31
Kostnad: 400 000 SEK

En djupare studie ska genomföras som kopplas till behoven kring takeback-system och sortering samt värdering av textila varor, i linje med kommande producentsvar. Etablera en fysisk oberoende plattform som möjliggör tids- och kostnadseffektivare iteration från labb till infärgningstest av relevanta textila produkter.

Reviderade målvärden för aktivitetsindikatorer

Tabell 2. Reviderade målvärden.

#	Aktivitetsindikatorer	Målvärde	Utfall	Nya målvärden	Kommentarer
1	Antal företag som har fått stöd	30	5	35	Behovsanalys samt initiering av projekt tillsammans med SMFer i regionen är en prioriterad aktivitet i förlängningen av WIIM.
2	Antal företag som samarbetar med forskningsinstitutioner	35	1	40	God framdrift genom flera framgångsrikt riggade och pågående innovationsprojekt möjliggör ett ökat målvärde.
3	Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter	15	4	15	Målvärde kvarstår. Förlängning möjliggör att tidigare uppsatta mål kan uppnås för målgruppen SMFer. Vidare bedöms inte effekten av arbetet i #1 hinna realiseras inom ramarna för förlängningen.
4	Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt stöd	30	5	35	Se #1 med ett liknade resonemang.

Notera att det faktiska utfallet till dato är betydligt högre än det rapporterade utfallet. Under 2022 skall arbetet med att rekvirera intyg om försumbart stöd accelereras.

tillväxt verket

PLANERINGSBUDGET för projekt inom Eruf med 25 % schablon för indirekta kostnader

Projektnamn:			
Ärende-ID:	20203376	Procent för indirekta kostnader:	25%

Kostnader	2019 (Q4)	2020	2021	2022	2023 (Q1)	Totalt
Personal	**349 335**	**2 573 734**	**1 874 710**	**1 464 561**	**630 543**	**6 892 883**
Verksamhetsledare; 80%, 51 500 kr/mån			386 250	506 760	303 000	4 119 079
Projektledare; 35%, 47 500 kr/mån			268 099	204 488	52 400	524 986
Projektledare; 35%, 46 800 kr/mån			333 042	201 474	51 628	586 144
Kommunikatör; 45%, 40 000 kr/mån	349 335	2 573 734	160 465	221 400	132 379	514 244
Tekniker; 30%, 40 300 kr/mån			205 811	148 707	38 106	392 624
Sorteringsledare; 35%, 30 500 kr/mån			283 012	131 303	33 646	447 961
Textilsorterare: 25%, 20 500 kr/mån			238 031	50 430	19 384	307 845
Externa tjänster	**538 302**	**1 750 889**	**1 422 353**	**1 005 000**	**360 000**	**5 076 544**
Konsult ekonomi och admin			327 133	330 000	150 000	3 096 324
Konsult verksamhetsstöd			244 375	150 000	30 000	424 375
Konsult affärsutveckling	538 302	1 750 889	364 375	300 000	30 000	694 375
Konsult extern utvärdering			172 500	150 000	100 000	422 500
Konsult kommunikation			48 000	30 000	50 000	128 000
Konsult övriga konsulttjänster			265 970	45 000		310 970
Resor och logi	**5 177**	**25 089**	**5 000**	**50 000**	**13 800**	**99 066**
Resor och logi	5 177	25 089	5 000	50 000	13 800	99 066
						0
						0
Investeringar, materiel och lokaler	**0**	**1 022**	**167 454**	**240 000**	**20 000**	**428 476**
Hyra eller köp anläggningstillgångar	0	0	167 454	220 000	15 000	402 454
Förbrukningsinventarier och -material	0	1 022	0	20 000	5 000	26 022
Externa lokaler	0	0	0	0	0	0
						0
						0
Enhetskostnader (i ändringsbudget)	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
						0
						0
						0
						0
						0
						0
Schablonkostnader	**286 177**	**2 105 408**	**1 571 940**	**1 266 849**	**522 658**	**5 753 031**
Lönebikostnader	158 039	1 164 357	848 119	662 567	285 258	3 118 340
Indirekta kostnader	128 138	941 050	723 821	604 282	237 400	2 634 691
Investeringar i portföljbolag	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
						0
Summa kostnader	**1 178 991**	**6 456 141**	**5 041 457**	**4 026 410**	**1 547 001**	**18 250 000**
Intäkter	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
						0
						0
Summa faktiska kostnader	**1 178 991**	**6 456 141**	**5 041 457**	**4 026 410**	**1 547 001**	**18 250 000**
Offentliga bidrag i annat än pengar	**489 315**	**1 975 122**	**1 940 000**	**1 940 000**	**485 000**	**6 829 437**
Vänersborgs kommun - hyreskostnad	475 000	1 900 000	1 900 000	1 900 000	475 000	6 650 000
Vänersborgs kommun - arbetsinsats	14 315	75 122	40 000	40 000	10 000	179 437
Privata bidrag i annat än pengar	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Summa bidrag i annat än pengar	**489 315**	**1 975 122**	**1 940 000**	**1 940 000**	**485 000**	**6 829 437**
Summa totala kostnader	**1 668 306**	**8 431 263**	**6 981 456**	**5 966 410**	**2 032 001**	**25 079 436**
Varav kostnader för socialfondsaktiviteter						***0***
Varav kostnader för akt. utanför pgm.området						***0***

Medfinansiering	2019 (Q4)	2020	2021	2022	2023 (Q1)	Totalt
Offentlig kontantfinansiering	**587 500**	**2 350 000**	**2 350 000**	**2 350 000**	**587 500**	**8 225 000**
Västra Götalandsregionen	550 000	2 200 000	2 200 000	2 200 000	550 000	7 700 000
Fyrbodals kommunalförbund	37 500	150 000	150 000	150 000	37 500	525 000
						0
						0
						0
						0
						0
						0
						0
						0
						0
Offentliga bidrag i annat än pengar	**489 315**	**1 975 122**	**1 940 000**	**1 940 000**	**485 000**	**6 829 437**
Vänersborgs kommun - hyreskostnad	475 000	1 900 000	1 900 000	1 900 000	475 000	6 650 000
Vänersborgs kommun - arbetsinsats	14 315	75 122	40 000	40 000	10 000	179 437
						0
						0
						0
						0
Total offentlig finansiering	**1 076 815**	**4 325 122**	**4 290 000**	**4 290 000**	**1 072 500**	**15 054 437**
Privat kontantfinansiering	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
						0
						0
						0
						0
						0
						0
						0
						0
						0
Privata bidrag i annat än pengar	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
						0
						0
						0
						0
						0
						0
Total privat finansiering	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Summa medfinansiering	**1 076 815**	**4 325 122**	**4 290 000**	**4 290 000**	**1 072 500**	**15 054 437**

Stöd	2019 (Q4)	2020	2021	2022	2023 (Q1)	Totalt
Europeiska regionalfonden	**591 491**	**4 106 141**	**2 691 457**	**1 676 410**	**959 501**	**10 025 000**

Summa total finansiering	**1 668 306**	**8 431 263**	**6 981 456**	**5 966 410**	**2 032 001**	**25 079 436**

Sammanställning	
Stödandel (EU-medel) av faktiska kostnader	54,93%
Stödandel (EU-medel) av total finansiering	39,97%
Andel annan offentlig finansiering (annan än EU-medel)	60,03%
Andel privat finansiering	0,00%
Andel bidrag i annat än pengar av total medfinansiering	45,36%

WARGÖN INNOVATION AB - Strategidokument med målbild 2030

Beslutat av styrelsen 2021-03-12

1 Varför Wargön Innovation – bakgrund och sammanhang

Material har stor klimatpåverkan i alla led. Många material måste ersättas och materialinnovationer måste utvecklas för en cirkulär ekonomi. Materialresurser som finns i omlopp måste tas till vara och ses som kommande råvaror och insatsvaror. En stor och snabb omställning av vilka råvaror som används och hur material produceras, används och återanvänds är helt nödvändig. Detta innebär betydande utmaningar för en produktionstung region men ger också stora möjligheter till ny produktion och nya jobb i Västsverige. Stödjande miljöer med fokus på innovation är viktiga för att driva på omställningen.

Material har klimatpåverkan i alla led från råvaruframtagning och produktion till transport, användning och avveckling. Många material är dessutom fossilbaserade idag. En allt större konsumtion av varor och tjänster har lett till att mänskliga aktiviteter gör ett mycket stort klimatavtryck. En snabb omställning är avgörande för att kunna sänka koldioxidutsläppen globalt. Omställningen från en linjär till en cirkulär ekonomi har många aspekter från totalt sett minskad konsumtion till val av råvaror men innefattar också en stor varsamhet med de materialresurser som redan finns i omlopp. En hållbar cirkulär materialanvändning betyder att uttjänta material och produkter betraktas som nya råvaror och insatsvaror.

Omställningen innebär stora utmaningar men samtidigt stora möjligheter att skapa nya jobb och ny produktion; inte minst i Västsverige med den näringslivsstruktur, den forskning och de innovationsmiljöer som finns och utvecklas. Viktiga utgångspunkter är också de mål och de inriktningar som finns i de offentliga satsningar som görs för att stödja utveckling, innovation och omställning.

Det finns många initiativ och projekt kring materialutveckling men också systemglapp i den svenska innovationskedjan som försvårar introduktionen av nya hållbara materialinnovationer. Resan för en ny innovation från idé, via labbskalans gramnivå och prototyper i skalan kilo till kommersiell produktion i skalan ton är lång och svårnavigerad. För enskilda entreprenörer och många små- och medelstora företag (SMF) kan samhällets stödsystem till innovationer i praktiken vara omöjliga att agera i utan stöd från någon form av extern kompetens. Nya hållbara material måste dessutom konkurrera med väl beprövade fossilbaserade och icke-cirkulära material. Alltför många nya materialinnovationer stannar

idag på idéstadiet, redovisas enbart i en rapport eller säljs som idé för produktion utanför Sverige. Här finns stora möjligheter till förändring som öppnar nya möjligheter till produktion och jobb.

På alla samhällsnivåer drivs frågor med kopplingar till klimatutmaningarna, behovet av omställning samt främjande av innovationer. Västra Götaland är en produktionstung region med stora möjligheter att ta ledande roller i omställning och utveckling av nya material. Etablering av plattformar för test- och demo möjliggör lärande och innovationskraft för hållbar utveckling där nya arbetssätt, metoder och samverkansformer kan drivas och möjliggöra omställning och utveckling. Både fossil plast och textil är idag viktiga komponenter i många västsvenska produkter. Utmaningarna är därmed stora för många av regionens företag och omställning är helt nödvändig för konkurrenskraft och överlevnad.

Etableringen av **Wargön Innovation (WI)** kan ses som ett av många verktyg i arbetet med de 17 globala målen i Agenda 2030 och då särskilt Mål 9 som bland annat handlar om hållbar industrialisering och främjande av innovation samt Mål 12 om hållbara konsumtions- och produktionsmönster samt det breda Mål 13 som omfattar åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser. Satsningen på WI kan härledas till EU:s green deal och dess fokus på entreprenörskap, forskning och utveckling och ett mer effektivt nyttjande av naturresurser. WI kan kopplas direkt till Europeiska regionala utvecklingsfonden för Västsverige och det behov av miljöer för test- och demonstration inom västsvenska styrkeområden som programmet beskriver samt även till programmets uttalade mål att möjliggöra vidareutveckling av sådana miljöer (arbete med nytt program pågår).

WI kan också kopplas till den nya regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland (RUS), antagen i februari 2021. Det övergripande målet är att göra regionen till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. En av fyra långsiktiga prioriteringar är att stärka innovationskraften för att driva på omställningen och skapa värde. Strategin ger bland annat följande exempel på långsiktigt viktiga insatsområden: öka takten i omställningen genom bland annat innovationsmiljöer, stimulera entreprenörskap samt främja nyföretagande, företagsetableringar och bidar till ökad konkurrenskraft i SMF. WI kopplar även direkt till Fyrbodals strategiska mål inom näringslivsutveckling med nyckelord som omställningskapacitet, cirkulär ekonomi och innovation. WI ska även ses som ett av verktygen med koppling till visionen för Vänersborgs kommun och inriktningsmålet om en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan.

Nyckelbegrepp i strategidokumenten på alla samhällsnivåer är bland annat cirkulär ekonomi, omställning och smart specialisering.

2 Wargön Innovations roll

Vision och verksamhetsidé: Wargön Innovation möjliggör produktion av framtidens material.

WI har etablerats mot ovan beskriven bakgrund av utmaningar och möjligheter för att verka som en innovationsmiljö med huvudfokus på materialgrupperna textil och plast. Båda har fossila råvaror som dominerande bas och en betydande klimatpåverkan. Striktare policies och lagstiftning för en allt snabbare utfasning av de fossila råvarorna etableras både nationellt och internationellt och det sker även snabba förändringar i både företagskrav och konsumentbeteende. Detta öppnar stora möjligheter för innovation och tillväxt, men innebär samtidigt betydande utmaningar för de delar av näringslivet som använder fossila råvaror och/eller levererar produkter anpassade efter en linjär ekonomi. Det är

även en stor utmaning att skapa helt nya produkter och utveckla affärsmodeller för material som hittills betraktats som avfall och därför gått till förbränning eller möjligen till lågvärdig ny användning (down-cycling).

WI etablerades först som en aktör enbart inriktad på att stödja entreprenörer och SMF i utveckling av materialinnovationer. Rollen har sedan breddats till att också vara en aktör som driver projekt på systemnivå och WI har även blivit en efterfrågad projektpartner i utvecklingsprojekt som drivs med andra aktörer som projektledare. WI:s nuvarande roll och arbetssätt förutsätter dels tillgång till lokaler och resurser för test- och demo och dels att det finns en basfinansiering av samhällsmedel. Detta så att WI aktivt kan arbeta stödjande, uppsökande och svara för framtagning av projektansökningar i samverkan med entreprenörer och SMF med svag betalningsförmåga samt också utveckla rollen som systemaktör och därmed stärka Västsverige i samverkan med andra aktörer inom akademi, institut m fl.

3 Verksamhet

WI har i nuläget basfinansiering fram till september 2022. WI har hittills lett eller medverkat i 37 projekt och byggt upp ett nätverk av projektpartners som omfattar mer än 100 aktörer inom företag, akademi, institut, samhällsaktörer och civilsamhälle. Ett flertal produkter har marknadsintroducerats och ytterligare flera är på väg emot detta. WI är en väletablerad utvecklingsaktör med breda kontaktytor och samverkan på lokal, regional, nationell och även internationell nivå.

Den första projektfasen med EU-medel (Europeiska regionala utvecklingsfonden; ERUF) från 1 juli 2016 – 30 juni 2019 har slutrapporterats och utvärderats av extern utvärderare. Kort sammanfattat nådde WI de uppsatta målen och indikatorerna för projektet. Etableringen av test- och demoanläggningen hösten 2018 har sedan varit helt avgörande för att nya steg har kunnat tas. WI är idag en etablerad aktör med breda kontaktytor lokalt, regionalt samt nationellt och numera även internationellt genom samverkan med aktörer i bland annat Finland, Norge, Holland och Schweiz.

När de första stegen för WI togs under år 2012 drevs projektet av Innovatum på uppdrag av projektägaren Vänersborgs kommun. Från 1 juli 2016, när det första ERUF-projektet startade, blev Innovatum huvudman för WI med ett samarbetsavtal med Vänersborgs kommun som grund och med delfinansiering av Västra Götalandsregionen samt EU-medel. Basfinansieringen för WI (ERUF-projektet ***Innovationsmiljö för hållbara material***) sträcker sig nu från oktober 2019 t o m september 2022 med fyra månader för avslutsarbete därefter. Wargön Innovation AB är idag ett helägt dotterbolag till Innovatum AB och aktiverades från projektstarten för ERUF-projektet den 1 oktober 2019. Parterna som svarar för basfinansieringen är ERUF, Västra Götalandsregionen, Vänersborgs kommun och Fyrbodals kommunalförbund.

ERUF-projektet med basfinansiering ger WI den grund som gör det möjligt att arbeta med entreprenörsprojekt och systemprojekt samt fortsatt utveckla test- och demoanläggningen.

Den **primära målgruppen** för WI är ***innovationspartners*** (SMF och start-ups) vars materialinnovationer är kärnan i olika delprojekt. Målgruppen omfattar idag regionens SMF som använder fossilbaserade råvaror i sina produkter och/eller arbetar med material där biobaserade alternativ kan vara aktuella oavsett om företaget kan betecknas som innovativt eller ej. För start-ups är en viktig del i utvecklingsprocesserna både utveckling av innovationen i sig och stöd i affärsutveckling av ett nytt företag från grunden.

De **sekundära målgrupper** som WI samverkar med är flera. ***Systempartners*** är företag i värdekedjan som ingår som partners i projekt i t ex rollen som råvaruleverantör, hårdvaruleverantör, maskinleverantör, framtida kund mm och som har direkt nytta av att innovationen utvecklas. ***Utvecklingspartners*** medverkar med kunskap, nätverk etc i projekt och aktiviteter. Det omfattar akademiska miljöer och institut men även aktörer som ALMI. En sekundär målgrupp är även aktörer som kan samlas under rubriken ***nätverkspartners.*** Till dessa hör tex branschorganisationer och andra aktörer som ser nätverksnytta och systemnytta av att ingå i delprojekt.

Det finns ***ytterligare målgrupper*** för dialog och kommunikation. WI samverkar på lokal nivå i närområdet Vänersborg och Trollhättan och medverkar särskilt till att det verksamhetsområde där WI:s test- och demoanläggning är lokaliserad kan utvecklas av Vänersborgs kommun. Potentiella etablerare är därmed en målgrupp för kommunikation. Allmänheten och inte minst skolor är viktiga för förankring liksom även goda kontakter med beslutsfattare.

Sedan den första delprojektansökan formulerades under 2015 har WI svarat för eller mycket aktivt deltagit i 40 projektansökningar varav 30 har beviljats. Dessutom har WI varit medsökande projektpartner i ytterligare ansökningar varav 7 har beviljats vilket summerar till totalt 37 beviljade projekt sedan 2015. Av dessa har WI varit projektledare för 22 och delprojektledare/projektpartner i 15. För närvarande (februari 2021) är 10 delprojekt aktiva.

Genom delprojekten har WI hittills samverkat med totalt mer än 100 olika aktörer/partners och sammantaget fått ca 10,4 i direktfinansiering till WI:s projektverksamhet. Den totala projektomslutningen för de delprojekt där WI har eller har haft en aktiv roll ligger i nivån 100 Mkr.

De två på varandra följande basprojekten (ERUF-projekten) från juni 2016 till september 2022 har en projektbudget på totalt 43,7 Mkr.

För år 2021 har WI en basfinansiering för att driva projektverksamhet på 4,6 Mkr och kompletterande projektfinansiering i delprojekt ligger i nuläget (februari 2021) på ca 1 Mkr.

WI nådde de mål och indikatorer som gällde för projektperioden fram till halvårsskiftet 2019. För nu pågående ERU-projekt finns övergripande mål, projektmål och fem definierade delmål som också är måttsatta i form av indikatorer. Delmålen är:

1. SMF i regionen har med stöd i WI:s innovationsmiljö introducerat nya koldioxidsnåla materialinnovationer, eller nyttjandet av koldioxidsnåla material, vilket även stärker konkurrenskraft och utvecklingsförmåga hos aktörer i hela värdekedjan.
2. Start-ups har med stöd i WI:s innovationsmiljö utvecklat nya koldioxidsnåla materialinnovationer, eller nyttjandet av koldioxidsnåla material, samt etablerar företag och produktion med stöd i WI:s innovationsmiljö och samverkansparter.
3. WI har vidareutvecklat sin innovationsmiljö avseende humankapital, processer och infrastruktur i samverkan med regionens företag, akademi, institut, samhällsaktörer och civilsamhälle.
4. WI är efterfrågad projektpartner såväl regionalt, nationellt som internationellt.

5. WI har utvecklat ett långsiktigt stabilt huvudmannaskap och är en viktig lokal samverkansaktör i Wargöns Innovations- och Industripark.

Uppföljning sker löpande under nu pågående projektperiod och lägesbilden (februari 2021 är att målen och flertalet indikatorer kommer att kunna nås även under nu pågående projektperiod. Pandemin påverkar dock i nuläget även WI:s möjligheter att t ex driva uppsökande verksamhet riktad till SMF i regionen och att utveckla test- och demoanläggningen till en levande mötesplats.

4 Nuläge

Produktionshallen med sin test- och demomiljö är avgörande för den roll som WI har kunnat uppnå. De två primära målgrupperna har olika behov av insatser och stöd i sina utvecklingsprocesser. WI har en särskilt stark roll inom utveckling av textilsortering och de möjligheter detta skapar.

Nuläget för WI (februari 2021) kan sammanfattas på följande sätt

- Etableringen i en fysisk byggnad med produktionshall för test och demo och med möjligheter att utvecklas som mötesplats har givit WI en mycket tydligare roll och möjlighet att verka än tidigare. Inflyttningen skedde under hösten 2018 och värdet av den fysiska miljön är mycket tydlig även om pandemin påverkar (februari 2021).

- WI har utvecklat ett starkt varumärke som aktör inom textilområdet med fokus på sortering och aktiviteter kopplade till denna fas av en cirkulär textilanvändning. WI är en aktör som efterfrågas på nationell nivå i arbetsgrupper mm och är även efterfrågad projektpart. Uppbyggnad av internationella kontakter/nätverk har inletts. WI har genom bl a projektet WargoTex skapat ett brett kontaktnät som är en stark tillgång för verksamheten.

- WI:s test- och demoanläggning för textilsortering är och har varit viktig för att knyta projekt och aktörer till projekt. Embryo finns till projekt/verksamhet som kan utvecklas till textilsortering på kommersiell grund. Ett samverksavtal med utvecklingsmöjligheter har träffats med Röda Korset. Långsiktig roll för nuvarande anläggning som t ex framtida R&D och utbildningsanläggning kan finnas.

- WI visar god förmåga att formulera projekt som godkänns och att knyta parter till projekt och detta gäller särskilt för systemprojekt (t ex WargoTex). Trovärdighet för WI:s förmåga att samordna aktörer, driva projekt och nå resultat finns idag hos viktiga aktörer i det svenska innovationssystemet.

- WI har visat sin förmåga att medverka till att utveckla innovationer genom att formulera projekt, få ansökningar beviljade och engagera de parter som medverkar till att bygga värdekedjor. Detta gäller framför allt i samverkan med entreprenörer där även behoven av tillgång till resurser i form av ytor, utrustning etc för test- och demo börjar bli mera tydlig även om den konkreta användningen av WI:s fysiska anläggning hittills varit begränsad för rena entreprenörsprojekt. Entreprenörers möjligheter att betala mera än med sin tid och sitt engagemang är mycket begränsad.

- WI har förutom entreprenörsprojekt även regionens SMF som primär målgrupp. Förutsättningarna är annorlunda än i samverkan med entreprenörer som kan ha fullt fokus på sin innovation. Den uppsökande verksamhet riktad till SMF som planeras påverkas av pandemisituationen men även bortsett från detta är det en grupp som är svår att nå och där samverkan krävs med andra utvecklingsaktörer. Erfarenheterna hittills är att det stöd som i första hand kan ges och efterfrågas från SMF är i teknik- och affärsutveckling medan efterfrågan på tillgång till test- och demoanläggningen är svag hos befintliga SMF i dagsläget. Test- och demoanläggningen saknar idag utrustning (utöver sorteringsanläggningen) som skulle kunna nyttjas gemensamt av SMF.

- WI:s primära målgrupp är entreprenörer och SMF medan stora företag kan vara väsentliga som parter i vissa projekt för att bygga de värdekedjor som behövs. Inget storföretag är primärintressent i något av de projekt som WI drivit eller driver vilket är helt i enlighet med WI:s inriktning och fokus.

- WI har byggt upp kontaktytor även till ett antal aktörer inom de sekunda målgrupperna i olika delprojekt och som aktör inom framför allt textilområdet.

- WI har uppdraget att medverka i områdesutveckling där det är Vänersborgs kommun som har primärt ansvar att driva processerna. Inom detta deluppdrag är framgången hittills svag vilket påverkar den lokala förankringen.

- WI:s tillgångar, med utgångspunkt från extern utvärderare, kan sammanfattas med kontaktnät, engagerande och drivande arbetssätt, metodik, öppen och inkluderande kommunikation samt den fysiska anläggningen som utvecklingsmiljö.

- Processer kring långsiktig inriktning, huvudmannaskap och grundfinansiering har inletts och viktiga vägval behöver göras under 2021.

5 Slutsatser och utmaningar

Det finns ett långsiktigt behov av den form av innovationsmiljöer som WI representerar och som sätter entreprenörskapet i centrum.

Fokus på WI:s primära målgrupper kräver långsiktighet, starkt engagemang och bred samverkan.

Det finns samhällsmål om ett fossilfritt Västra Götaland år 2030 och ett koldioxidneutralt Sverige år 2045. Som redovisats talar strategidokument på alla samhällsnivåer om behovet av forsknings- och innovationsmiljöer. Omställningen till en cirkulär bioekonomi betyder stora utmaningar men kan samtidigt skapa nya jobb och ny produktionsindustri i Sverige vilket kräver långsiktig och målmedveten samverkan mellan näringsliv, akademi/institut och samhälle. WI kan vara en av de samverkansarenor där omställningsprocesserna drivs. Möjligheten att agera som neutral part är viktig för att utveckla

samarbeten mellan aktörer inom olika sektorer och med olika utgångspunkter och motiv för att medverka i gemensamma projekt.

Grundanalysen som lett fram till uppbyggnaden av WI gjordes 2011-2012. Grunden i analysen är, som beskrivs inledningsvis i denna pm, att material på ett antal olika sätt står för väsentlig klimatpåverkan och att en omställning inom materialområdet är helt nödvändig. Omställningen avser både ersättning av fossilbaserade material och omställning till ett cirkulärt förhållningssätt oavsett vilken råvara som används för olika material. Innovation är en väsentlig faktor för att driva omställningen och lika viktig för att bevara och stärka regional konkurrenskraft och sysselsättning.

WI:s grundanalys är tydligt aktuell och relevant även idag och behovet av innovation när det gäller materialutveckling är långsiktigt. Därmed finns även ett långsiktigt behov av stödjande miljöer för att driva på utveckling och implementering av nya materialinnovationer. Detta verifieras av styr- och inriktningsdokument på internationell, nationell och regional samhällsnivå. Alla dessa talar om utveckling av forsknings- och innovationsmiljöer och noder som väsentliga för att driva både omställning och innovation.

Det finns stora möjligheter men också ett antal utmaningar kopplade till det fokus på målgrupperna SMF och start-ups som WI har, fokuseringen på materialinnovationer samt kopplingarna till textilområdet. Utmaningarna är bland annat följande:

- Start-ups och innovatörer har stort behov av stöd i sin utveckling men svag eller obefintlig betalningsförmåga i projektuppbyggnad och/eller nyttjande av innovationsmiljöns tillgångar. Tiden fram till färdig kommersiellt introducerad produkt är lång. Start-ups och innovatörer har inte resurser att med egen kraft etablera sin produktion i egna lokaler när de kommer till kommersialiseringssteget. Även här krävs etablering av fysiska miljöer för att de sista stegen ska kunna tas.

- SMF är fokuserade på daglig produktion och det finns ofta även en ”trötthet och misstänksamhet” mot samhällsaktörer som arbetar uppsökande. Det är viktigt att hitta vägar att nå SMF och att visa konkreta resultat som uppnåtts i olika projekt. SMF:s nyttjande av fysisk innovationsmiljö kräver sannolikt i de flesta fall att det finns tillgång till utrustning de kan nyttja för t ex test- och demoserier. Sådan utrustning finns inte i nuläget, är svårdefinierad och svårfinansierad samt har oklar livslängd.

- WI:s produktionshall upptas till stor del av test- och demoanläggningen för textilsortering och återvinning. Inom detta område finns idag WI:s starkaste roll vad gäller delprojekt, kontaktytor och varumärke och stor potential för fortsatt utveckling. Det finns ett mål att medverka till etablering av en storskalig sorteringsanläggning där WI kan medverka i processer genom att bygga relationer, attraktivitet och verka även långsiktigt som en utvecklingsmiljö för textilsortering med både teknik/logistikutveckling och t ex utbildning. Västsverige är idag en stark aktör när det gäller textil med bland annat en nationell roll för textilklustret i Borås. En långsiktig roll för WI kräver samverkan och acceptans för detta hos andra aktörer inklusive VGR och Boråsklustret. WI:s roll inom textilområdet har tydliga kopplingar till delregionala styrkor inom produktionsteknik, logistik mm och kan även motiveras utifrån rollen att driva utveckling av nya materialinnovationer med utsorterade textila material som råvara. Det finns tydliga möjligheter att utveckla ett mycket spännande ekosystem på området med textilsortering som bas.

- Etablering och utveckling av en innovationsmiljö tar lång tid liksom introduktion av nya material på en marknad i konkurrens med väl beprövade och ofta fossilbaserade material. Det finns tidiga exempel på aktörer som WI samarbetade med redan år 2012-2013 och där verksamheten börjar lyfta nu ett antal år senare. Samtidigt som utvecklingsprocesser och marknadsintroduktion tar lång tid så är innovationsmiljön beroende av relativt kortsiktig finansiering som även innebär krav och förväntningar på snabba resultat hos viktiga aktörer. Det kan finnas en motsättning i detta som kräver insikt, tålamod och förståelse.

- WI är idag, nästan, ensamma på utvecklingsområdet Wargöns Innovations- och Industripark. Behovet av etableringar är ömsesidigt; etableringar behöver ske för att skapa lokal förankring och acceptans för satsningen på WI och WI behöver kompletterande etableringar för att öka attraktivitet och styrka i utveckling av innovationsmiljön. Här är gemensamt arbete med Vänersborgs kommun helt avgörande.

- En av de största tillgångarna som redovisas i den externe utvärderarens analyser av WI är det stora engagemang och drivkraft som finns. Kopplat till kortsiktig finansiering mm ger detta en tydlig sårbarhet och kompetensförsörjning är av stor strategisk betydelse. Wargöteamet har idag en stor bredd i kompetenser, bakgrund, nätverk etc som gör gruppen dynamisk att lösa nya utmaningar, bygga de helt nödvändiga nätverken och bygga trovärdighet kring inriktning och projekt.

- Varje innovationsidé har en unik problematik och unika förutsättningar. WI har en viktig styrka att kunna verka som neutral plattform och skapa de team som krävs och knyta de aktörer som behövs för varje nya materialinnovations utveckling. WIs framgång avgörs av om innovationsmiljön verkligen operativt medverkar till att nya materialinnovationer går från idé till kommersialisering. En faktor för attraktivitet och trovärdighet är även styrkan i varumärke, identitet och lokal/regional förankring.

De utmaningar som beskrivs ovan är väsentliga att beakta vid val av strategisk inriktning men också i hög grad i de mera operativa verksamhetsplanerna för WI. Varje utmaning inrymmer också möjligheter; d v s förmågan att se och hantera utmaningarna och att driva utveckling skapar möjligheterna till framgång.

6 Inriktning och utveckling

Målbild för år 2030

Wargön Innovation är en väletablerad, dynamisk och utvecklad innovationsmiljö för hållbara material av både lokal, regional och nationell betydelse. WI har ett nätverk av internationella kontakter och är efterfrågad samarbetspartner i internationella innovationsprojekt som stärker roll och utvecklingskraft.

WI har materialinnovationen och dess utveckling till hållbar produkt i fokus. WI samverkar med entreprenörer, företag, akademi/institut och samhällsaktörer. WI är en utvecklingsnod i Fyrbodal och viktig motor i Wargöns Innovations- och industripark samt har fortsatt starka kopplingar till Innovatum Science Park.

WI har en tydlig roll i framväxten av Västsverige som en innovativ spets inom cirkulär textil. Ett lokalt innovativt textilkluster utvecklas kring WI och en storskalig sorteringsanläggning.

Innovationsmiljön kännetecknas av ett starkt engagemang samt fysiska och personella resurser som attraherar aktörer och medverkar i omställningen till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle.

Den verksamhet som byggts upp inom WI och de relationer som finns etablerade bildar grunden för vidareutveckling. WI har visat förmågan att forma och driva projekt som ger tydliga effekter samt förmågan att utveckla roll och varumärke. WI kan som brobyggare mellan aktörer sammanföra innovatörer, företag, akademi, institut, myndigheter etc i värdeskapande aktiviteter och projekt. För långsiktig utveckling och relevans måste mål och ambitioner sättas högt och dagens engagemang och flexibla arbetssätt värnas. Lika viktigt är att fortsatt bygga relationer och samarbeten med andra aktörer och att kommunicera resultat och utveckling.

Nedan beskrivs en verksamhet där WI kan ta tydligt ledarskap i metodutveckling, agera som viktig arena för entreprenörer och SMF. Inriktningen innebär också att WI agerar som en av de drivande i utvecklingen av ett västsvenskt ledande textilkluster med flera geografiska noder samt även agerar för etablering av ett lokalt kluster byggt kring textilsortering och materialutveckling med uttjänta textilier som insatsvara.

Den framtida verksamheten i WI utvecklas med framtidens hållbara material för en cirkulär ekonomi som utgångspunkt och med fokus på biomaterial och textilier. Verksamheten drivs med tre verksamhetsområden/inriktningar som grund och med tydliga kopplingar dem emellan.

- **Entreprenörsprojekt**
- **Systemprojekt**
- **Sorterings/utvecklingsanläggning för textilier**

Entreprenörsprojekten är de projekt som byggs för att lotsa materialinnovationer från idéstadiet till möjligheter till kommersialisering. Projekten har alltid en materiainnovation i fokus men handlar mycket om att bygga värdekedjor, verka i test- och demomiljön samt medverka till både produkt- och affärsutveckling.

Systemprojekten handlar om att WI vidareutvecklar rollen som binder samman hela system med aktörer som representerar olika delar av samhället; från SMF till storföretag, akademi, institut och

civilsamhälle. Systemprojekten stärker WI:s roll som utvecklingsmiljö, breddar kontaktnäten och öppnar många nya möjligheter för innovationers utveckling. Systemprojekten kan tydligt medverka till att stärka Västsveriges drivande roll i samhällets omställning till cirkulär ekonomi.

Sorterings/utvecklingsanläggningen i test- och demoskala är navet i utveckling av ett kluster med sortering och utveckling av ett helt ekosystem kopplat till sorteringsteknik, kompetensutveckling, logistik och materialåtervinning för textilier.

Test- och demomiljön är en resurs för alla tre verksamhetsområden och de ger WI en fortsatt roll som ytterst handlar om att medverka till att sänka koldioxidutsläppen och stödja övergången till en cirkulär ekonomi. WI:s utveckling stärker därmed även den regionala konkurrenskraften och medverkar till att nya företag och jobb skapas i Västsverige. WI ska agera som en viktig länk mellan teori och praktik och verka för innovativa språng.

WI ska långsiktigt vara en utvecklingsaktör och projektpart som verkar i samverkan med andra och som har en särskild roll inom textilsortering samt material- och produktutveckling med uttjänta textilier som insatsvara. WI ska vara en av motorerna i utvecklingen av Wargöns Innovations- och industripark.

En förutsättning för beskriven målbild och inriktning är att WI har en basfinansiering av samhällsmedel. En utvecklad konstellation av aktörer som bär grundansvaret för innovationsmiljön stärker förankring och utvecklingsförmåga.

Inriktningen för WI konkretiseras i treåriga verksamhetsplaner och årsvisa planer som förankras hos nyckelaktörer och styrgrupp samt beslutas av WI:s styrelse. I planerna konkretiseras mål, resursfördelning och tidplaner med utgångspunkt från detta strategidokument, uppdrag och mål i ram- och delprojekt samt huvudintressenternas krav och inriktningar.

Verksamhetsplanerna konkretiserar följande punkter med relevanta mätbara mål, resursfördelning etc.

- Fortsatt utveckling av innovationsmiljöns innehåll och erbjudande i nära dialog med både primär målgrupp och andra intressenter. Öppenhet och inkludering är nyckelord. Ökad samverkan med bl a Innovatum start-up är viktig. Innovationsmiljöns utrustning och fysiska innehåll är väsentligt att utveckla; särskilt för att kunna attrahera SMF och bygga projekt kring innovationer i befintliga företag.

- Fokus på utveckling av värdekedjor där innovativa och hållbara material utvecklas för en cirkulär ekonomi med återvinning och hållbara affärsmodeller som grund.

- Nära samverkan med andra utvecklingsaktörer för att nå den primära målgruppen.

- Stärkta kopplingar till akademi och institut för utveckling av innovationssök och WI som samverkansarena.

- Projektutveckling och projektsök i nya sammanhang och i nya kontaktytor för att nå alla de innovationsidéer och utvecklingskrafter som finns i hela samhället.

- Utveckling av fokus på etablering av varumärke, bland annat genom att agera som projekt- och samverkanspart samt utveckling av operativ kommunikation kring uppnådda resultat.

- Utveckling av rollen som aktör i systemprojekt för fortsatt utveckling av inte minst nationell roll och på sikt nya möjligheter till stabil basfinansiering.

- Fortsatt utveckling av förankring regionalt och hos andra klusteraktörer för rollen inom textilområdet definierar WI:s roll i starkt västsvenskt textilkluster och möjlighet till etablering av lokal ledarroll som textilt kompetens- och etableringscentrum med fokus på sortering och textila materials användning som råvara och insatsvara.

- Ökat fokus på områdesutveckling; särskilt med syfte att verka för etablering av en storskalig sorteringsanläggning för textilier och utveckling av ett ekosystem av aktörer/etableringar på området.

- Utveckling av internationella kontakter genom medverkan i internationella projekt med fokus på textilåtervinning och textila material som stärker både nationell och regional roll för WI.

Samarbetsavtal

1. Parter

Vänersborgs kommun (”kommunen”), Kommunstyrelsen; 462 85 Vänersborg. Organisationsnummer 212000-1538

samt

Innovatum AB (”Innovatum”); Box 902, 461 29 Trollhättan. Organisationsnummer 556546–2008

nedan kallade ”Parterna”.

2. Avtalets bakgrund och syfte

2.1 Kommunen och Innovatum har samverkat kring utveckling av Wargön Innovation alltsedan initiativs- och förstudiefaserna och samverkan mellan parterna har fortsatt när verksamheten tagit nya utvecklingssteg. Verksamheten vid Wargön Innovation drivs numera genom ett av Innovatum helägt dotterbolag; Wargön Innovation AB. Parterna har träffat ett samarbetsavtal som reglerar åtaganden fram till 2022-09-30 då grundfinansieringen genom EU:s regionalfond (ERUF) med medfinansiering av Vänersborgs kommun, Västra Götalandsregionen samt Fyrbodals kommunalförbund löper ut. I samarbetsavtalet är Parterna överens om målsättningen att i god tid innan avtalet löper ut ha utarbetat förutsättningarna för fortsatt verksamhet inom Wargön Innovation efter avtalsperiodens slut.

2.2 Wargön Innovation söker fortsatt grundfinansiering av Wargön Innovation genom ansökan om förlängning av pågående projekt t o m 2023-03-31. Avsikten är att under 2022 söka ERUF-medel för en ny längre avtalsperiod när utlysningen för nya regionalfondsmedel beräknas öppna under 2022. Denna inriktning är förankrad på strategisk nivå hos Wargön Innovations grundfinansiärer.

2.3 Styrelsen för Wargön Innovation AB har under år 2021 antagit ett strategidokument med målbild 2030. Mot bakgrund av i strategidokumentet redovisade förutsättningar och inriktning av verksamheten träffar Parterna detta avtal som reglerar vissa ansvarsfrågor för den fortsatta utvecklingen av Wargön Innovation.

FÖRSLAG

3. Åtaganden

3.1 Kommunen åtar sig att

- Teckna hyresavtal och svara för hela hyreskostnaden för Wargön Innovations innovationsmiljö samt upplåta denna för verksamheten under förlängning av nu pågående grundfinansieringsperiod samt för en ny projektperiod med ERUF-medel; dock längst t o m 2025-12-31
- Teckna medfinansieringsintyg för här beskrivna två ERUF-ansökningar (förlängningsperiod samt ny projektperiod) som omfattar kommunens hyresåtagande samt viss arbetstid som kommunen lägger i styrning och utveckling av verksamheten
- på ledningsnivå aktivt delta i styrning och utveckling av Wargön Innovation
- arbeta in kommunens aktiva engagemang i satsningen på Wargön Innovation i relevanta strategi- och styrdokument
- ansvara för och driva områdesutvecklingen för Wargöns Innovations- och industripark
- efter beslut i varje enskilt fall medverka i delprojekt inom Wargön Innovation.

3.2 Innovatum åtar sig att

- genom dotterbolaget Wargön Innovation AB vara huvudman/projektägare för verksamheten vid Wargön Innovation samt ansvara för drift och utveckling av innovationsmiljön inklusive ansökningar om grundfinansiering till relevanta parter
- fortlöpande informera kommunen om Wargön Innovations utveckling samt delta i aktiviteter för områdesutveckling samt i relevanta frågor i kommunens arbete med näringslivsutveckling
- utveckla Wargön Innovations samverkan inom Innovatumgruppen utifrån den gemensamma nämnaren industriell teknik och kopplingarna till Startup, Science Center samt Innovatums projektverksamhet i övrigt.

3.3 Parterna åtar sig gemensamt att

- arbeta aktivt och i samverkan för stärkande av huvudmannaskapet för Wargön Innovation. Målsättningen är att engagera ytterligare parter, fortsätta stärka kommunens strategiska roll och ansvarstagande samt att utveckla en roll för Innovatum från helhetsansvar till delansvar och medverkan i operativt arbete på sätt som liknar Innovatums roll för andra delregionala utvecklingsnoder

FÖRSLAG

- aktivt samverka i kommunikation och information som stärker kommunens näringslivsklimat, attraktiviteten för Wargöns innovations- och industripark samt Wargön Innovations varumärke.

4. Giltighet

4.1 Detta samarbetsavtal gäller fr o m 2022-10-01 och fram till slutet av ny grundfinansieringsperiod; dock som längst t o m 2025-12-31.

4.2 Avtalets giltighet förutsätter att Wargön Innovation beviljas i avtalet beskriven grundfinansiering med ERUF-medel inklusive medfinansiering av Västra Götalandsregionen och Fyrbodals kommunalförbund. Skulle inte så vara fallet är Parterna överens om att gemensamt, skyndsamt och i dialog med övriga relevanta aktörer söka lösningar som tar vara på Wargön Innovations humankapital, pågående projektverksamhet, kontaktnät och varumärke samt utrustning och lokaler.

4.3 Avtalet upphör utan uppsägning vid avtalsperiodens slut. Parterna är överens om målsättningen att i god tid dessförinnan ha utarbetat förutsättningarna för fortsatt verksamhet inom Wargön Innovation efter avtalsperiodens slut.

4.4 Ändringar eller tillägg till detta Avtal ska upprättas skriftligen och undertecknas av båda parter.

FÖRSLAG

Wargön den x x 2022

Vänersborgs kommun, kommunstyrelsen	Innovatum AB
Benny Augustsson Kommunstyrelsens ordförande	Martin Wänblom VD

Bilaga: Strategidokument för Wargön Innovation med målbild 2030

§ 5

Remiss - Förslag till näringslivsstrategi 2030 för Fyrbodals kommunalförbund

KS 2021/374

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ställa sig bakom Fyrbodals kommunalförbunds remissförslag för Näringslivsstrategi 2030 för programperioden 2021–2030 i sin helhet.

Sammanfattning av ärendet

Fyrbodals kommunalförbund är en sammanslutning av 14 kommuner i Dalsland, norra Bohuslän och Trestad. Förbundet är en offentlig organisation som regleras i kommunallagen och styrs av en politisk styrelse, Förbundsdirektionen, som består av representanter från de 14 medlemskommunerna. Förbundet har till ändamål att stärka medlemskommunernas intressen och att bidra till regional utveckling av Fyrbodalsregionen.
Ett övergripande mål för verksamheten är att stödja och utveckla det kommunala självstyret. Förbundet ska särskilt verka inom följande områden;

- Hållbar tillväxt och utveckling.
- Verksamhetsstöd och intressebevakning.
- Projekt som har till syfte att främja samordning och/eller samverkan inom områdena tillväxt och utveckling samt verksamhetsstöd.
- Ägaransvar för gemensamt ägda bolag och verksamheter.

Under 2021–2030 års programperiod samlar Fyrbodals kommunalförbund näringslivsarbetet i en gemensam Näringslivsstrategi 2030. I näringslivsstrategin har Fyrbodal valt att särskilt fokusera på två områden.
Stärka Innovationskraften – insatser för att öka entreprenörskap och nyföretagande och stimulera de mindre företagen. Starka kluster och utvecklade test- och demonstrationsplattformar.
Bygga kompetens - för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande.
Målen har också direkt koppling till Regionala utvecklingsstrategin, RUS 2030.
Fyrbodals kommunalförbund samlar förbundets nuvarande och framtida näringslivsarbete,
Business Region Väst, med målet att som stöd och i samverkan med medlemskommunerna arbeta långsiktigt för en hållbar och konkurrenskraftig näringslivsutveckling i delregionen Fyrbodal.
Näringslivsstrategins genomförande och aktiviteter beskrivs i handlingsplaner som årligen upprättas och som är en del av kommunalförbundets Verksamhetsplan. Resultatuppföljning av genomförda insatser sker löpande

och redovisas tertialvis till kommunalförbundets politiska ledning Förbundsdirektion, samt i förbundets årsredovisning.
Näringslivsstrategi 2030 ska granskas i sin helhet och vid behov revideras, en gång per mandatperiod.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-15
- Näringslivsstrategi 2030, Business Region Väst
- Följebrev Näringslivsstrategi 2030 – Business Region Väst

2021-12-16 Dnr: KS 2021/374

Handläggare
Patrik Jatko
patrik.jatko@vanersborg.se
0521-72 22 42

Mottagare
Kommunstyrelsen

Förslag till Näringslivsstrategi 2030, Fyrbodals kommunalförbund

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ställa sig bakom Fyrbodals kommunalförbunds remissförslag för Näringslivsstrategi 2030 för programperioden 2021–2030 i sin helhet.

Sammanfattning av ärendet

Fyrbodals kommunalförbund är en sammanslutning av 14 kommuner i Dalsland, norra Bohuslän och Trestad. Förbundet är en offentlig organisation som regleras i kommunallagen och styrs av en politisk styrelse, Förbundsdirektionen, som består av representanter från de 14 medlemskommunerna. Förbundet har till ändamål att stärka medlemskommunernas intressen och att bidra till regional utveckling av Fyrbodalsregionen.

Ett övergripande mål för verksamheten är att stödja och utveckla det kommunala självstyret. Förbundet ska särskilt verka inom följande områden;

- Hållbar tillväxt och utveckling.
- Verksamhetsstöd och intressebevakning.
- Projekt som har till syfte att främja samordning och/eller samverkan inom områdena tillväxt och utveckling samt verksamhetsstöd.
- Ägaransvar för gemensamt ägda bolag och verksamheter.

Under 2021–2030 års programperiod samlar Fyrbodals kommunalförbund näringslivsarbetet i en gemensam Näringslivsstrategi 2030. I näringslivsstrategin har Fyrbodal valt att särskilt fokusera på två områden.

Stärka Innovationskraften – insatser för att öka entreprenörskap och nyföretagande och stimulera de mindre företagen. Starka kluster och utvecklade test- och demonstrationsplattformar.

Bygga kompetens - för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Målen har också direkt koppling till Regionala utvecklingsstrategin, RUS 2030.

Fyrbodals kommunalförbund samlar förbundets nuvarande och framtida näringslivsarbete,
Business Region Väst, med målet att som stöd och i samverkan med medlemskommunerna arbeta långsiktigt för en hållbar och konkurrenskraftig näringslivsutveckling i delregionen Fyrbodal.

Näringslivsstrategins genomförande och aktiviteter beskrivs i handlingsplaner som årligen upprättas och som är en del av kommunalförbundets Verksamhetsplan. Resultatuppföljning av genomförda insatser sker löpande och redovisas tertialvis till kommunalförbundets politiska ledning Förbundsdirektion, samt i förbundets årsredovisning.

Näringslivsstrategi 2030 ska granskas i sin helhet och vid behov revideras, en gång per mandatperiod.

Underlag

Näringslivsstrategi 2030 Business Region Väst (remissversion)

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Sändlista

Fyrbodals kommunalförbunds

Näringslivsstrategi 2030
Business Region Väst (remissversion)

1. Inledning

Fyrbodals kommunalförbund bildades 2005 och är en sammanslutning av 14 kommuner i Dalsland, norra Bohuslän och Trestad.

Förbundet är en offentlig organisation som regleras i kommunallagen och styrs av en politisk styrelse, Förbundsdirektionen, som består av representanter från de 14 medlemskommunerna.

Förbundet har till ändamål att stärka medlemskommunernas intressen och att bidra till regional utveckling av Fyrbodalsregionen. Syftet är att stärka delregionen och samverka för utveckling och effektivt resursutnyttjande. Dessutom ska kommunalförbundet vara kommunernas part i samverkan och dialog med Västra Götalandsregionen kring tillväxtfrågor.

Ett övergripande mål för verksamheten är att stödja och utveckla det kommunala självstyret. Förbundet ska särskilt verka inom följande områden;

- Hållbar tillväxt och utveckling.
- Verksamhetsstöd och intressebevakning.
- Projekt som har till syfte att främja samordning och/eller samverkan inom områdena tillväxt och utveckling samt verksamhetsstöd.
- Ägaransvar för gemensamt ägda bolag och verksamheter.

Att arbeta strategiskt med hållbarhet är ett sätt att förbereda sig för framtiden. Det ställer stora krav på samverkan över flera nivåer och områden, initiativförmåga, kreativitet och uthållighet. Näringslivets förutsättningar till omställning och utveckling är centrala för att nå hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Under 2021–2030 års programperiod samlar Fyrbodals kommunalförbund därför näringslivsarbetet i en gemensam Näringslivsstrategi 2030.

Näringslivsstrategins genomförande är helt avhängigt av kommunernas och övriga aktörers insatser; deras kraftsamling och samverkan. Mandat och resurser ser olika ut, men ansvaret är gemensamt.

1.1. Avgränsning

Kommunalförbundets Verksamhetsplan visar hur hela förbundet är med och bidrar till omställningen enligt Agenda 2030 och de långsiktiga prioriteringarna som finns i Västra Götalandsregionens regionala utvecklingsstrategi, RUS2030, Klimat 2030 och Västra Götalandsregionens kulturplan 2020–2023.

Områden som infrastruktur och fysisk planering, bostäder, energiförsörjning, arbetsmarknads- och utbildningsområdet, hälsa, miljö och klimat är avgörande förutsättningar för samhällets utveckling i stort liksom för ett starkt och attraktivt näringsliv.
Strategier och handlingsplaner för dessa områden omhändertas dock i nationella, regionala och kommunala styrdokument liksom i kommunalförbundets Verksamhetsplan, Strukturbild Fyrbodal, Kompetensplattformsuppdraget, Regional infrastrukturplan, Nationell transportplan, Trafikförsörjningsprogrammet med flera och beskrivs i detta dokument utifrån utmaningarna inom det som kallas företagsklimat.

Remissversion

1.2. Bakgrund

Fyrbodals kommunalförbund har sedan bildandet 2005, bedrivit näringsliv- och tillväxtfrämjande arbete. Arbetet har fokuserats på att skapa nya arbetstillfällen genom att dels främja entreprenörskap och nyföretagande och genom att stärka företagens konkurrens- och innovationskraft. Dels genom att utveckla strukturer för att tillgodose företagens behov av rätt kompetens genom det kompetensplattformsuppdrag som näringsdepartementet gett Västra Götalandsregionen.

Detaljer i förbundets uppdrag har förändrats och utvecklats över tid genom de olika programperiodernas genomförandeplaner.

Under programperioden 2014–2020 implementerades det gemensamma företagsetableringskontoret Position Väst i förbundet. Genom Position Väst har också samverkan med Vara, Essunga och Grästorp utvecklats. Förbundsdirektionen antog i december 2018 en strategisk plan för Position Väst 2019–2024.

Verksamheten Affärsdriven miljöutveckling fick ett tydligt politiskt uppdrag att verka inom områdena fossilfria transporter, marin och skoglig bioekonomi.

Förbundets näringslivsutvecklare fick i uppdrag att utveckla samverkan mellan kommunernas näringslivsenheter och det näringslivsfrämjande systemet samt att initiera ett övergripande arbete med att förbättra företagsklimatet i Fyrbodal

Under programperioden har de kulturella och kreativa näringarna fått en alltmer framträdande roll i och med framtagandet av rapporten Kreativa Kraftfält Fyrbodal. Ett gemensamt arbete för att stärka näringarna initierades i ett gemensamt nätverk bestående av kulturansvariga och näringslivsutvecklare. Ur nätverket har en arbetsgrupp bildats.

Nätverket Fiskekommunerna har fått sin hemvist i förbundet vilket också har bidragit till en ökad medvetenhet kring de marina och maritima näringarna.
Genom kommunalförbundets arena för samverkan har de olika professionsnätverken utvecklats och roller och uppdrag har förtydligats. Ett arbete som visade sig ovärderligt under pandemin, då snabb informationsspridning, samordning av resurser och kortare beslutsvägar var nödvändiga.

Under förra programperioden har förbundet tillsammans med Västra Götalandsregionen och de övriga kommunalförbunden i regionen utvecklat processen för hantering och fördelning av de delregionala utvecklingsmedlen enligt den överenskommelse som upprättats mellan medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen. Genom den nya överenskommelsen har förbundet möjlighet att medfinansiera projekt och verksamheter samt att tillsätta en näringslivsstrateg, en kompetensstrateg, en miljö- och klimatsstrateg, en kulturstrateg och en projekt- och finansieringsstrateg.

2. BUSINESS REGION VÄST

I Västra Götalandsregionen finns idag; Business Region Göteborg, Business Region Skaraborg och Business Region Borås. De har olika innehåll och olika organisation men gemensamt är att de, tillsammans med medlemskommunerna ska bidra till att skapa fler arbetstillfällen och en hållbar tillväxt och utveckling i delregionens och regionens näringsliv.

Genom att samla förbundets näringslivsarbete under ett gemensamt namn, Business Region Väst, ökar tydligheten kring kommunalförbundets uppdrag såväl inom organisationen som gentemot externa intressentgrupper och över tid skapas ”en väg in” till delregionens näringslivsarbete.

2.1.Programförklaring

Business Region Väst är en del av Fyrbodals kommunalförbund och samlar förbundets nuvarande och framtida näringslivsarbete med målet att som stöd och i samverkan med medlemskommunerna arbeta långsiktigt för en hållbar och konkurrenskraftig näringslivsutveckling i delregionen Fyrbodal, genom att:

Remissversion

– förbättra förutsättningar för att utveckla ett konkurrenskraftigt och attraktivt näringsliv i samverkan med kommuner, regionen, näringslivsstödjande aktörer, myndigheter, kompetens- och utbildningsaktörer samt akademi,

– bedriva och vidareutveckla en högkvalitativ företagsetableringsstödjande verksamhet för bolag och investerare som är intresserade av delregionen Fyrbodal,

– finansiera omställning, utveckling och innovation inom ramen för styrkeområden och i samverkan med delregionala utvecklingsnoder.

Strategin ska leda till att de strategiska målen i förbundets verksamhetsplan inom utvecklingsområdena "Näringsliv, kultur och attraktionskraft" samt "Utbildning och kompetensförsörjning" nås. Målen har också direkt koppling till Regionala utvecklingsstrategin, RUS 2030, Regionala kulturstrategin, Klimat 2030 och utvecklingsmålen i Agenda 2030.

2.2.Attraktionskraft

Fyrbodalregionens läge som granne till två växande storstadsregioner, Göteborg och Oslo, gör Fyrbodal till ett attraktivt område för personer och företag som söker storstadens fördelar, utan nackdelarna. Skandinaviens befolkningsmässiga tyngdpunkt ligger här, vilket ger ett gott strategiskt läge för företag och investerare som vill nå hela marknaden i Sverige, Norge och Danmark.

Fyrbodal är beläget i en region som är en viktig logistisk knutpunkt med mycket logistisk aktivitet och stora godsflöden. Flera av kommunerna ligger i direkt eller nära anslutning till flygplats, hamnar, vägar och järnväg som är strategiskt utpekade på regional, nationell och EU-nivå. Att dessa är strategiskt angivna innebär bland annat att det finns incitament från flera instanser att tillsätta resurser för att fortsätta underhålla och utveckla infrastrukturen både nu och i framtiden.

Här finns dessutom vacker natur, tillgång till både sött och salt vatten, berg och dalar, tätorter och landsbygder och ett brett kulturliv. Kort och gott – ett Sverige i miniatyr med plats för *det goda livet*.

Näringslivet måste präglas av utvecklingskraft för att fortsatt vara attraktivt. Det skapar förutsättningar att attrahera och behålla den kompetens, det kapital och de verksamheter som krävs för att våra företag och samhällen ska blomstra.

Basen i Fyrbodals näringslivsstruktur utgörs av små och stora företag, många av dem världsledande inom sina branscher och ett starkt innovationssystem med högskola, universitet och utvecklingskluster i nära samverkan.

Med utgångspunkt i våra resursbaser och styrkeområden utgör Fyrbodalregionens näringsliv en viktig drivkraft för utvecklingen av en hållbar, cirkulär och biobaserad ekonomi.
De konkurrenskraftiga innovativa miljöerna, utvecklingsnoder, behöver goda förutsättningar för utveckling och samverkan, lokalt, delregionalt, regionalt och globalt.

3. STYRKEOMRÅDEN

Näringslivet i Fyrbodalsregionen består till största del av så kallade mikroföretag med färre än tio anställda och tillsammans med småföretag (10–49 anställda) utgör de 99,9 procent av alla företag. Flest företagare finns inom de bioekonomiska näringarna.

Antalet stora företag med fler än 250 anställda utgör visserligen bara en promille av alla företag, men de är en stark motor i näringslivet och står för nära 40 procent av den totala omsättningen och förädlingsvärdet i delregionen. Dessutom är drygt en tredjedel av alla anställda i näringslivet, anställda i ett stort företag. Flest stora företag i Fyrbodal finns inom tillverkande industri. De har ofta utländska ägare och verkar alla på en hårt konkurrensutsatt marknad, vilket innebär både risker och möjligheter.

Remissversion

Att identifiera och prioritera områden med potential för internationell konkurrenskraft och hållbar utveckling, så kallad smart specialisering, har en central roll i EU:s regionalpolitik och är en grund för satsningar inom EU:s regionalfondsprogram. Flera av Fyrbodalregionens styrkeområden återfinns som utpekade områden i Västra Götalandsregionens Smart Specialiseringsstrategi och Regionala Utvecklingsstrategi, RUS 2030.

3.1. Bioekonomiska näringar

Till de bioekonomiska näringarna räknas jordbruk, skogsbruk, fiskerinäring och jakt samt verksamheter som knyter an som till exempel livsmedelsproduktion, förädling och byggnation av träråvara, bioenergi, turism och design. Hit räknas även de maritima näringarna och verksamheter som knyter an till havet och Vänern som till exempel hamnverksamhet, båtbyggeri, energi, biomarina och marina livsmedel, vattenbruk och marin turism.

Delregionen har en lång historia inom de bioekonomiska näringarna och mycket av den gemensamma identiteten härstammar från dessa näringar. Både den långa kustlinjen mot Västerhavet och den mot innanhavet och sötvattenreserven Vänern, utgör styrkor för delregionen att fortsätta ta tillvara. Genom den breda kunskapen och långa erfarenheten inom de bioekonomiska näringarna har Fyrbodal ett starkt utgångsläge i omställningen till en mer biologiskt hållbar och cirkulär framtid.

3.2. Besöksnäring och handel

Besöksnäringen är ett samlingsbegrepp som består av olika branscher inom till exempel handel-, flyg-, hotell-, och resebranscherna och mötesindustrin som är riktade till och konsumeras av människor när de reser till och vistas på platser utanför sin vanliga omgivning.

I Fyrbodal är både besöksnäringen och handeln viktiga branscher på flera sätt. Här finns de viktiga instegsjobben för den unga arbetskraften, här skapas attraktionskraft till vårt område och här skapas en stor del av skatteintäkterna.

Gränshandeln längs norska gränsen är betydande och omsätter drygt nio miljarder kronor per år.
E-handeln har tagit stora kliv framåt på kort tid och ställer krav på hållbara logistiklösningar med både fossilfria transporter och effektiv lagerhållning.

3.3. Hållbar industri och framtidens mobilitet

Innovativ industri rymmer såväl produktion, nya material, resurseffektiv process- och produktutveckling, och industrinära tjänster som digitalisering, energiförsörjning och cirkulära affärsmodeller.

Framtidens mobilitet samlar styrkan i fordons-, flyg- och rymdindustrin. Här inkluderas både person- och godstransporter samt logistik, elektrifiering och ökad tillgång till nya typer av tjänster.

Flera stora branscher inom industrin finns representerade i Fyrbodalsregionen. Här finns världsledande företag med spetsteknologier, tillsammans med akademi och andra utvecklingsaktörer är de motorer för forskning och utveckling i delregionens utvecklingsmiljöer.

3.4. Kulturella och kreativa näringar

Inbegriper områden som till exempel arkitektur, audiovisuellt (dataspel, film, tv och radio), bild och form, kulturarv, litteratur och press (bibliotek, litteratur och press), litterärt och konstnärligt skapande, mode, reklam och scenkonst.

Förutom att vara viktiga näringar i sig själva och starkt bidra till delregionens attraktivitet pekar forskning ut konst och kultur som en tydlig drivkraft och grogrund för innovation genom sin förmåga att utmana gränser och bryta invanda mönster såväl som skapa mötesplatser över sociala och mentala gränser.

Remissversion

4. UTVECKLINGSNODER

Innovation är ett område som under lång tid legat i fokus för svensk näringspolitik. I takt med att ekonomin blir alltmer kunskapsbaserad och innovationsdriven, blir förmågan till utveckling och förnyelse central för företagens konkurrenskraft.

Kunskapen kring vad som påverkar innovationer hos företag på landsbygderna är dock begränsad eftersom studier inom detta område i hög grad har fokuserat på större företag och miljöer som finns i städer och storstadsregioner, vilka allmänt betraktas som ekonomins innovations- och tillväxtmotorer.

Den befintliga innovationspolitiken, på nationell och regional nivå, riskerar att missa många av de behov och utmaningar som specifikt rör små företag och i synnerhet små företag i landsbygdskommuner.

Mot denna bakgrund har kommunalförbundet låtit genomföra en innovationsundersökning i syfte att samla in information om innovationsbenägenheten i företag i de 14 medlemskommunerna. Undersökningen genomfördes i april 2020 och datainsamlingen skedde genom telefonintervjuer med 800 företag i delregionen.

Undersökningen visade bland annat att det visserligen finns en hög grad av innovation hos företagen i Fyrbodal men att den till största delen består i att företagen tar till sig innovationer och utvecklar sin verksamhet genom ”successiva förbättringar”. Få företag bidrar med innovationer som är nya utanför det egna företaget. När det gäller samverkan är det få företag som samverkar med forskningsmiljöer men desto fler som samverkar med andra företag i samma branscher att dessa kan vara såväl leverantörer eller kunder som konkurrenter.

Med den ökande konkurrensen och komplexiteten ökar också behovet av att fler företag är med och bidrar till innovationer som gör att hållbarhetsmålen i Agenda 2030 nås.

Inom delregionen har ett antal platser identifierats där det över tid utvecklats en nära samverkan mellan forskning, akademi, näringsliv och offentlig sektor, där verksamheten bygger på delregionens styrkeområden och det finns en uttalad ambition att vara en nod och mötesplats för innovation, forskning och utveckling.

Flera av dessa utvecklingsnoder är redan idag starka magneter som bidrar till det befintliga näringslivets utveckling och skapar en ”god jordmån” för innovation. Några är dessutom attraktiva för nya företagsetableringar och investeringar inom respektive styrkeområde, medan andra har potential att bli det.

Strömstad och Uddevalla är exempel på kommuner där samarbete mellan kommun, näringsliv och akademi har inletts med syfte att stärka en nodutveckling inom ett identifierat styrkeområde.

4.1. Gröna Klustret Nuntorp

Gröna Klustret Nuntorp bildades 2018 och är en klustermiljö som ger förutsättningar för forskning, utbildning och överföring av kunskap för att bidra till utveckling i Fyrbodals kommuner inom de gröna näringarna och näraliggande branscher. Målsättningen är bland annat att utveckla en plattform för skogliga frågor. Gröna Klustret finns i Brålanda, Vänersborgs kommun.

4.2. Innovatum Science Park

Innovatum Science Park med PTC som test och demomiljö har uppdraget att skapa ett långsiktigt konkurrenskraftigt regionalt näringsliv genom fokuserade satsningar på framtidsinriktade, hållbara och storskaligt genomförda lösningar med industriell teknik som bas.
I Innovatumgruppen ingår även Energikontor Väst, Wargön Innovation, Innovatum Science Center och Saab Car Museum, som alla verkar för att bidra till ökad hållbarhet och utveckling i Västsverige.

Remissversion

Innovatum Science Park har sitt huvudkontor i Trollhättan och finns representerat på flera platser i delregionen.

4.3. Kristineberg Center

Forsknings- och innovationsmiljön Kristineberg Center drivs av Göteborgs Universitet, Chalmers, KTH, IVL Svenska miljöinstitutet, RISE Research Institutes of Sweden, Innovatum Science Park och Lysekils kommun med nära koppling till det västsvenska Maritima klustret.
Kristineberg identifierar strategisk forskning och innovationer med målsättningen att skapa en hållbar blå tillväxt som samtidigt bidrar till att uppnå de miljökvalitetsmål och globala mål som berör havet.
Genom partnerskap med bland andra Tjärnö Marina Laboratorium erbjuder Kristineberg Center avancerad marin infrastruktur, testbäddar och demomiljöer såväl som en mötesplats för forskning, innovation och företagsutveckling.
Kristineberg Center finns i Fiskebäckskil, Lysekils kommun.

4.4. Mötesplats Steneby

Mötesplats Steneby arbetar med kulturdriven samhällsutveckling för att det ska vara möjligt att bo och arbeta på landsbygden. Noden stödjer idéer, samarbeten och företagande som är kopplad till konst, design och hantverk med särskilt fokus på trä, metall och textil.
Mötesplats Steneby är en del av GU Ventures, Göteborgs universitets holdingbolag, med uppdrag från Västra Götalandsregionen som hjälper konstskapare att bygga upp ett robust kulturlandskap i Dalsland.
Mötesplats Steneby har ett nära samarbete med bland andra Not Quite i Fengersfors, Åmåls kommun.
Mötesplats Steneby finns i Dals Långed i Bengtsfors kommun.

4.5. Sotenäs Symbioscentrum

Sotenäs Symbioscentrum arbetar med cirkulär ekonomi genom industriell och social symbios, med havet som utgångspunkt.
Sotenäs Symbioscentrum är en utvecklingsplattform och verkar som mötesplats för företag, akademi, skola och offentlig sektor. Målsättningen är att sammanföra människor för att skapa innovation, företagande, utbildning och sysselsättning.
Sotenäs Symbioscentrum är placerat i Kungshamn, Sotenäs kommun.

4.6. Wargön Innovation

Wargön Innovation har som mål och uppdrag att möjliggöra produktion av framtidens hållbara material inom biomaterial och textil och är en etablerad del av det svenska innovationssystemet.
Wargön Innovation är en innovationsmiljö som drar nytta av det starka industriella kunnandet i regionen för att bland annat möta textilindustrins utmaningar och lotsar nya materialinnovationer vidare i parallell affärs- och teknikutveckling. Målet är att göra resan från laboratoriets idé- och gramskala till marknadsfärdiga produkter.
Wargön Innovation är en del av Innovatum Science Park. Wargön Innovation finns i Vargön, Vänersborgs kommun.

5. UTMANINGAR

Då och då i världshistorien inträffar sällsynta och oförutsägbara händelser med omvälvande konsekvenser och de upplevs som en blixt från klar himmel. Inte sällan är de resultatet av en ny teknisk landvinning. Gemensamt är att de i efterhand ofta markerar slutet på en epok och början på en annan.

Coronapandemin kanske mer kan liknas vid en tidsaccelerator som rekordsnabbt förflyttat individer, företag och myndigheter minst tio år framåt i tiden, både när det gäller att omvärdera vårt sätt att leva, arbeta, resa och konsumera och att på allvar anamma den teknik som redan finns tillgänglig.

Med utgångspunkt i den kunskap som finns brukar fem megatrender pekas ut som har och får betydelse för såväl samhälls- som näringslivsutveckling;

Remissversion

Demografi – åldrande befolkning och urbanisering
Teknologi – digitalisering, automatisering, sammanflätade system
Ekonomi – globalisering och ett ökande ömsesidigt beroende mellan platser
Miljö – tilltagande resursbrist och klimatförändringar.
Värderingar – ökad polarisering

I Näringslivsstrategi 2030 beskrivs några av de utmaningar som följer på dessa megatrender och vilka konsekvenser de får för näringslivet i Fyrbodalsregionen. Hur de långsiktigt påverkas av Coronapandemin kommer tiden att utvisa.

5.1. Kompetensförsörjning och utbildning

En väl fungerande kompetensförsörjning är avgörande för näringslivets konkurrenskraft.
Oavsett bransch och storlek på företaget är det en stor utmaning att hitta rätt person till rätt plats. Om företagen ska kunna förbättra sin verksamhet och utveckla sina produkter och tjänster krävs tillgång till rätt medarbetare. Det är helt enkelt avgörande att företagens kompetensförsörjning fungerar på ett bra sätt.

En viktig del handlar om utbildningssystemets kvalitet, relevans och förmåga att motivera och rusta elever och studenter att fullfölja sina studier, vilket är avgörande för att sedan kunna bygga på sina kunskaper ytterligare. Inte minst viktigt för framtida konkurrenskraftiga företag är skolans satsningar genom hela utbildningssystemet när det gäller entreprenöriella – och *intra*prenöriella – kompetenser, det vill säga förmågan att praktiskt omsätta idéer och teoretiska kunskaper i handling.

Dagens arbetsmarknad skiljer sig mycket ifrån hur den såg ut för 20–30 år sedan. Idag är kontinuerlig kompetensutveckling genom hela yrkeslivet en förutsättning för att hålla sig ajour med arbetsmarknaden och för att verksamheter ska kunna vara konkurrenskraftiga. Det handlar både om att tillvara kompetens genom validering i samverkan med arbetslivet och att skapa möjligheter att kunna röra sig mellan olika utbildningsnivåer, exempelvis högskola och yrkeshögskola. Viktigt är också att differentiera begreppet kompetensförsörjning till att även omfatta lärande som sker i arbetet och att på olika sätt knyta spetskompetenser till sin verksamhet. Livslångt lärande är en central del i arbetslivet, såväl för individens egen utveckling och konkurrenskraft på arbetsmarknaden, som för företagens förmåga att konkurrera på en global marknad.

En fortsatt utveckling med bristande matchning mellan utbud och efterfrågad kompetens kan få effekten att företag flyttar sin verksamhet eller inte väljer att etablera sig eller investera i Fyrbodalsregionen.

5.2. Företagsklimat

Ett livskraftigt näringsliv lägger grunden för skatteintäkter och är avgörande för att skapa attraktiva och hållbara kommuner och regioner.
Åtta av tio företagare har någon gång kontakt med kommunen. Rätt kunskap och bemötande bidrar till ett bra företagsklimat. Men det handlar också om tillgången till lokaler, mark för expansion, energiförsörjning, infrastruktur och inte minst kompetensförsörjning.

Lika viktig är tillgången till attraktiva bostäder, fungerande kollektivtrafik, bra skolor, samhällsservice, möjlighet till en rik fritid och upplevd trygghet.

Enligt Sveriges kommuner och regioner, SKR:s, servicemätning Insikt som mäter hur nöjda företagen som haft kontakt med kommunen är med hur deras ärende hanterats, har en majoritet av kommunerna i Fyrbodal förbättrat sig mellan åren 2018 och 2020. Åtta av de kommuner som genomför mätningen har högre index, det vill säga högre kundnöjdhet, än genomsnittet för Sveriges kommuner.

Mätningen omfattar myndighetsområdena; brandskydd, bygglov, markupplåtelse, miljö- och hälsoskydd, livsmedelskontroll och serveringstillstånd.

Remissversion

Medan Insikt mäter kommunernas servicegrad, mäter Svenskt Näringsliv årligen attityden till företagande hos kommunerna, Företagsklimat. Enligt mätningen 2021 låg endast tre av delregionens 14 kommuner bland de 100 bästa kommunerna i landet, medan sju återfanns i bottenskiktet, plats 227 till 283 av 290 kommuner.

En konstant låg rankning i företagsklimatmätningar kan få konsekvenser att företag inte väljer att investera eller etablera sig i delregionen.

5.3. Hållbar industri och framtidens mobilitet

Industrin står inför ett avgörande paradigmskifte i form av den fjärde industrirevolutionen eller Industri 4.0 som den också kallas. Målet är att nå den smarta fabriken, som med uppkopplade produkter och system som hanterar informationen styr sig själv i syfte att minska ledtider och omställningar samtidigt som man ökar flexibiliteten och förädlingsgraden. Förändringen går mycket snabbt och företagens förmåga till att ställa om är avgörande för att bibehålla sin konkurrenskraft.

Teknik med koppling till Industri 4.0, såsom Internet of things, Artificiell intelligens och Machine learning, Big data, Cyber security, etcetera är också i hög grad tillämpliga i det övriga samhället, exempelvis inom sjukvård och fintech.

Fyrbodalregionens läge mitt emellan Oslo och Göteborg skapar goda förutsättningar och gör området attraktivt för många olika typer av etableringar, inte minst logistiketableringar och industriell verksamhet, men det skapar också utmaningar i form av många tunga transporter genom vår region liksom mobiliteten över EU:s yttre gräns för såväl persontrafik som godstrafik.

Just godstransporter är en av nyckelfaktorerna i den gröna omställningen. För att Fyrbodal ska kunna möta den omställningen och fortsatt vara konkurrenskraftig som logistikregion måste samverkan mellan näringslivet, myndigheter och forskning stärkas. Coronapandemin har tydligt visat på behovet av att långsiktigt säkra mobiliteten i Norden över landsgränserna.

Människor vill gärna ha stadens tillgänglighet och landsbygdens lugn med närhet till naturen. I områdena utanför tätorterna finns stora utmaningar kopplade till detta, såsom kollektivtrafik, närhet till infrastruktur och utbudet av fritidssysselsättning. I spåren av Corona har det blivit tydligt vilka möjligheter som finns med en mer digitaliserad arbets-/studieplats.
Samtidigt som digitaliseringen skapar nya möjligheter och ökar tillgängligheten inte minst för landsbygderna riskerar centrumkärnorna att stå med fler tomma lokaler, ökad otrygghet och minskad attraktivitet.

Genom ökade möjligheter att arbeta på distans kan företag på ett enklare och mer hållbart sätt knyta expertkompetens till sig som inte nödvändigtvis finns på den aktuella orten. Studenter kan ha anställning kopplat till studier, samt genomföra projekt- och examensarbeten på företag och verksamheter i hela Fyrbodal.

Utveckling innebär att krav på robust el- och dataförsörjning som är grundläggande för att flera samhällskritiska funktioner ska fungera ökar. Det gäller även för näringslivet och behöver prioriteras lika högt som annan infrastruktur. Fiber- och mobilnätet behöver byggas ut för att öka graden av jämlikhet och tillgänglighet inom hela Fyrbodalsregionen.

5.4.Ökande konkurrens och hållbar omställning

Förändringstakten i samhället ökar och ställer stora krav på alla företags innovationsförmåga och snabba rörlighet. Samverkan och kunskapsöverföring blir därför allt viktigare när traditionella branscher och produkter och tjänster vävs samman på nya sätt. Vilket ställer nya krav på näringslivets utveckling.
Att agera hållbart ur samtliga dimensioner socialt, ekologiskt och ekonomiskt bedöms bli avgörande för företag som vill gå starka ur samhällsförändringar.

Remissversion

Fyrbodals näringslivsstruktur med både spets och bredd ger goda förutsättningar att möta utmaningarna och den ökande konkurrensen. Det kräver dock dels att kunskapsinnehållet i det som produceras ökar, det vill säga att vidareförädlingen av våra basresurser i högre utsträckning behöver ske lokalt. Dels att mottagarkapaciteten i näringslivet ökar, det vill säga företagens förmåga att ta till sig och implementera nya tekniska lösningar, processer och kompetenser.

För att nå klimatmålen krävs omfattande investeringar i ny teknik som ofta inte är kommersialiserad. Industrin har en viktig roll att spela inte bara genom att minska sina egna utsläpp utan också genom att till exempel framställa förnybara cirkulära produkter som kan ersätta fossila och därigenom bidra till en cirkulär och biobaserad ekonomi.
Genom att utveckla klimatsmart teknik som kan bidra till mer cirkulära och fossilfria lösningar skapas konkurrensfördelar, sysselsättning och exportmöjligheter, samt nya samarbeten mellan aktörer för ny innovationskraft.

Fyrbodalsregionen har en tydlig könsuppdelad branschstruktur, det finns också könsrelaterade skillnader i lönenivåer och det är mer utmanande för kvinnor och personer med utländsk bakgrund att starta och driva företag. Social hållbarhet skapas genom ett medvetet arbete för att minska könsuppdelningen och skapa ett inkluderande näringsliv.

5.5. Mångfald, jämställdhet och demografi

Mångfald, kunskap och samverkan är tre grundläggande förutsättningar som tillsammans skapar en grogrund för innovations- och utvecklingskraft. Forskning visar att företag som i ledningen såväl som bland medarbetare drivs av människor med olika bakgrund, kompetenser och kön har både högre lönsamhet, är mer innovativa och överlever längre på marknaden.

En mångfald av branscher, entreprenörer, företag, företagare och medarbetare bidrar till förnyelse, stärkt innovationsförmåga och ökad konkurrenskraft samtidigt som sårbarheten minskar vid konjunktursvängningar.

Även om statistiken visar att fler kvinnor, liksom personer med utländsk bakgrund, är/blir företagare, så är valet av bransch fortfarande traditionellt. Båda grupperna är överrepresenterade inom olika servicebranscher.

Den bristande mångfalden och jämställdheten får konsekvenser där till exempel personer med utländsk bakgrund i betydligt högre utsträckning lyfter fram svårigheten att få finansiering för att starta och utveckla företag. Uppföljningen av de företagsstöd som staten erbjuder via Almi visar också en tydlig trend. Endast en av tio som tar del av stöden är kvinnor. Samtidigt tar fler kvinnor än män del av inspirationsaktiviteter och rådgivningar som anordnas inom det näringslivsfrämjande systemet vilket visar på stor potential i målgruppen.

Det är en viktig del av det ekonomiska kretsloppet att företag startas, byter ägare eller läggs ner. Men när fullt fungerande företag lägger ner på grund av uteblivet generations- eller ägarskifte är det ett slöseri som riskerar både värdefulla jobb och ekonomisk välfärd.

I Sverige utgör företagare nio procent av alla sysselsatta i åldersgruppen 16–64 år och hela 42 procent i åldersgrupperna 65–74 år. Bland personer över 70 år som fortfarande är sysselsatta är majoriteten företagare, enligt SCB. Av de kommuner i landet som har högst andel företagsledare äldre än 65 år ligger Bengtsfors på fjärde plats och Lysekil på nionde.

6. STRATEGISKA VÄGVAL

Ett starkt och brett näringsliv med många framgångsrika företag är en förutsättning för ett gott liv i hela Fyrbodal. Den ojämna geografin med trekärnigt befolkningscentra i söder och glesa landsbygder i norr

Remissversion

skapar stora utmaningar för delregionens förmåga att bidra till Västra Götalandsregionens långsiktiga prioriteringar;

- Stärka innovationskraften
- Bygga kompetens
- Öka inkluderingen
- Knyta samman Västra Götaland

De fyra prioriteringarna hänger ihop och är förutsättningar för varandra. För att vara framgångsrika i arbetet att skapa ett starkt och brett näringsliv, behöver alla fyra adresseras även om näringslivsstrategin väljer att fokusera på två av dem.

6.1. Stärka innovationskraften

- *För ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant*

6.1.1. Arena för samverkan

I flernivåstyret inom Västra Götalandsregionen har delregionerna en stark och avgörande roll. På strategisk nivå med representation i regionens Beredningen för hållbar utveckling, BHU, i utvecklingsarbetet, liksom på en mer operativ nivå där kommunerna får draghjälp med att utveckla de lokala förutsättningarna och det operativa arbetet i samarbete med andra, exempelvis i frågor som rör företagsklimat och trygghetsfrågor.

Genom Business Region Västs nätverk och partnerskap utvecklas kontaktytor och skapas synlighet för deltagarna långt utanför den egna kommunen, delregionen och regionen.

Fyrbodalsregionen utgör Västra Götalandsregionens yttre gräns mot EU. Sverige och Norge är varandras största handelspartners och Norge är även en viktig del av norra Bohusläns och Dalslands arbetsmarknadsområde.

6.1.2. Cirkulära affärsmodeller och bioekonomi

Produkter och tjänster som baseras på förnybar energi och råvaror från jord, skog och vatten är nyckeln till att bryta beroendet av olja och andra fossila resurser. Fyrbodalsregionen har genom sina resursbaser möjlighet att gå i täten. Det finns med andra ord goda möjligheter att utveckla och stärka cirkulär produktion och konsumtion som inte äventyrar den biologiska mångfalden.

Innovationer behöver utvecklas, testas och skalas upp. Nya affärsmodeller med förändrade värdecykler ökar behovet av samverkan på både företagsnivå och systemnivå. Genom att några går före öppnas möjligheter för andra branscher och samhällssektorer att haka på och driva processen vidare.

6.1.3. Företagsetableringsservice

Företag som önskar etablera sig på en ny plats har ofta flera alternativ att välja mellan som uppfyller företagets kravlista. För att en kommun ska vara ett intressant alternativ krävs att företagets behov av relevant information, snabb service och bra bemötande tillgodoses. Det befintliga näringslivet, utbildningsystemet, relevant forskning och utveckling är viktiga parametrar i urvalsprocessen. Sekretessen är, liksom tiden ofta en viktig faktor, konkurrensen om att väljas är mycket hård.

Utländska företagsinvesteringar är ofta komplexa och kan innebära att mycket kapital tillförs regionen liksom att många nya arbetstillfällen skapas eller att befintliga räddas kvar. Men konkurrensen mellan ägarnas enheter i olika länder i samband med till exempel konsolideringsinsatser kan innebära både hot och möjligheter för Fyrbodalsregionen.

Business Region Västs företagsetableringsservice är Position Väst som i samverkan med kommunerna och näringslivsfrämjande aktörer och genom ett proaktivt och uppsökande arbete lyfter hela delregionens konkurrenskraft. Genom samverkan kan kompetens och offertberedskap byggas upp där kommunerna

Remissversion

drar nytta av varandras erfarenheter. Position Västs partnerskap med Business Sweden är mycket värdefullt för kommunerna inte minst när det gäller stora utländska investeringar.

6.1.4. Projektplattform

Samhället såväl som näringslivet står inför stora utmaningar. Genom projekt som form och arbetssätt skapas fokus, drivkraft och en testmiljö för nya lösningar, samtidigt som projekt ofta drivs i korta cykler och arbetet riskerar att ”rinna ut i sanden” när projektet avslutas.

Business Region Västs projektplattform fungerar som en startmotor vars syfte är att inspirera och motivera näringsliv, akademi, organisationer samt utbildnings- och näringslivsfrämjande aktörer att skapa och driva projekt där gränser tänjs och nya innovativa lösningar på gamla och nya utmaningar testas för att kunna skalas upp.

Plattformen är också en garant för att kunskapen som projekten bygger upp tas tillvara och implementeras i befintliga verksamheter såväl som i byggstenar för nya projekt och/eller verksamheter. Genom plattformen skapas en arena för samverkan och synergier mellan olika projekt och verksamheter kan tas tillvara.

Genom uppväxling av delregionala utvecklingsmedel, så kallade DRUM, kan förstudier och projekt finansieras.

6.2. Bygga kompetens

– *För bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande*

6.2.1. Kompetensplattform

Kompetensförsörjning beskrivs som ett av företagens största hinder för tillväxt och omställning. Förmågan att möta framtiden med rätt kompetens är den största och viktigaste utmaningen och är en strategisk fråga för alla organisationer oavsett bransch, storlek eller verksamhet.

En väl fungerande kompetensförsörjning kännetecknas av en effektiv matchning av utbud och efterfrågan av kompetens.

Kompetensplattform är ett verktyg för att möta behovet av bättre matchning i näringsliv och offentlig sektor. Det övergripande syftet med kompetensplattformarna är att få en bättre kunskap om kompetensförsörjningsbehov på kort och lång sikt samt att samordna aktörer på regional och delregional nivå med ansvar inom kompetensförsörjning.

I arbetet ingår bland annat att bidra till en ökad samverkan kring kompetensförsörjning. Det vill säga, verka för att matcha utbud och efterfrågan på arbetskraft, med helhetssyn på hela systemet kring kompetensförsörjningen, inklusive alla aktörer.

Kompetensråd Fyrbodal, som består av representanter från näringslivet, akademi, utbildningsaktörer, näringslivsfrämjande aktörer och offentlig sektor, utgör tillsammans med branschspecifika kompetensråd och Teknik College grunden i plattformen.

7. STRATEGISKA MÅL

Fyrbodals kommunalförbund har fem strategiska utvecklingsområden för perioden 2021–2023. Inom varje område finns strategiska mål som beskriver ett önskvärt läge för Fyrbodalsregionen på cirka tio års sikt. De strategiska målen ska ses som en inriktning för Fyrbodalsregionen som helhet som kan nås genom samverkan och gemensamma satsningar.

Kopplat till varje strategiskt mål finns årliga handlingsplaner som beskriver de insatser som planeras för att nå de strategiska målen.

Remissversion

7.1. Näringsliv, kultur och attraktionskraft

7.1.1. Företagsklimat, struktur och omställningskapacitet

Fyrbodalsregionen har ett gott företagsklimat som uppmuntrar till entreprenörskap och företagande, skapar fler arbetstillfällen, mer skatteintäkter och ett ökat välstånd. Näringslivet är differentierat och hållbart samt utgör en stark del av tillväxtregionen Västra Götaland och den svensk-norska gränsregionen. Genom ett nära samarbete mellan näringsliv och utbildningsanordnare finns det en god omställningskapacitet som i sin tur skapar förutsättningar för en god kompetensförsörjning och väl genomförda generationsväxlingar. Fyrbodalsregionen rymmer flera utvecklingsnoder med stark koppling till forskning och utveckling, och som driver på den delregionala utvecklingen.

7.1.2. Innovation, styrkeområden och investeringsvilja

Befintliga bolag väljer att expandera i Fyrbodalsregionen och allt fler svenska och utländska bolag väljer att etablera sig och investera här, via vårt gemensamma proaktiva företagsetableringsarbete. Förutsättningarna är mycket goda genom att företag och entreprenörer inom styrkeområdena industri och handel, besöksnäring, blå och gröna näringar, samt kreativa och kulturella näringar, skapar global konkurrenskraft i nära samverkan med akademi, institut, finansiärer och offentlig sektor. Här finns även grogrund för nya styrkeområden att växa fram. Företagen i Fyrbodalsregionen får ett gott stöd av innovationssystemet när det gäller samverkan, innovationer och utvecklandet av en cirkulär ekonomi. Innovationssystemet är robust, välkänt och en viktig del av det västsvenska innovationssystemet. De näringslivsfrämjande aktörernas roller är väl definierade och har en god samverkan med kunden i fokus.

7.1.3. Kultur och attraktionskraft

Fyrbodalsregionen har en stark attraktionskraft utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Här finns en stor en stor variation och en stark utveckling av platser och miljöer där människor kan bo, arbeta och studera. Kommunerna samverkar för att erbjuda boende och besökare tillgängliga och levande bibliotek samt ett aktivt kulturliv. Det finns goda förutsättningar för en meningsfull fritid, bland annat genom Fyrbodalregionens stora natur- och kulturarv och unika kulturmiljöer. Gestaltad livsmiljö och offentlig konst är en självklar del av samhällsplaneringen.

7.2. Kompetensförsörjning och utbildning

7.2.1. Arbetskraft, behovsstyrd utbildning och utbildningsnivå

Tillgången till arbetskraft med rätt kompetens är god i hela Fyrbodalsregionen. Människor som nyligen flyttat till Sverige är en resurs som tas tillvara. Vägledning och utbildning är behovsstyrda och leder till arbete efter avslutade studier för alla ungdomar. Utbildningsnivån i Fyrbodalsregionen ökar och allt fler söker till eftergymnasiala utbildningar. Vuxen- och yrkesutbildningar är väl utbyggda och möjliggör ett livslångt lärande.

7.2.2. Samverkan och tillgänglighet

Fyrbodalsregionen har starka utvecklingsnoder och en god samverkan mellan utbildningsanordnare och aktörer inom exempelvis arbetsliv, regional förvaltning samt forskning och innovation. Utbildningsutbudet håller hög kvalitet, är dimensionerat och tillgängliggjort utifrån arbetslivets och individens behov. Förbundet har utvecklade former för att stödja omställningen på arbetsmarknaden tillsammans med kommuner, region, stat och näringslivets parter.

Remissversion

7.2.3. Forskning och utveckling

Forskning och utveckling (FoU) inom utbildningsområdet är etablerat och stöder kommunernas skolutveckling samt kompetensförsörjningen i Fyrbodal.

7.2.4. Skolavhopp, resultat och jämlikhet

Kommunerna i Fyrbodalsregionen har utvecklade metoder för ökad skolnärvaro och minskade skolavhopp så att alla ungdomar når grundläggande mål i grundskolan och gymnasiet. Studier är i minskad grad könsstereotypa. Alla har likvärdiga, jämlika och jämställda möjligheter till högre utbildning oavsett kön.

8. RESURSER

8.1. Finansiering

Årligen tillförs kommunalförbundet delregionala utvecklingsmedel, DRUM, från Västra Götalandsregionen under förutsättning att de växlas upp med motsvarande belopp av kommunala medel. Utöver DRUM tillförs förbundet medel från regionen för att finansiera förstudier och analyser. År 2021 uppgick DRUM till 21,5 miljoner kronor.

Medlen används för att finansiera utvecklingsprojekt, verksamheter och strategiska funktioner inom delregionen.

Genom DRUM kan Business Region Väst medfinansiera stora utvecklingsprojekt som finansieras via EU:s regionalfond och socialfond liksom andra finansiärer som till exempel Vinnova med flera. På så sätt växlas årligen de medel som avsätts från kommunerna och Västra Götalandsregionen upp.

8.2. Kompetens

Business Region Västs medarbetare har lång erfarenhet från såväl det privata näringslivet som offentlig sektor och politiskt styrda organisationer.
Samverkan är en integrerad del av verksamheten och genom nätverk och partners inom och utanför delregionen säkerställs tillgång till relevant specialistkompetens.
Genom att arbeta tillsammans blir Business Region Väst en stark röst och en partner till Västra Götalandsregionen och andra offentliga aktörer. I alla samarbeten bidrar Business Region Väst med kunskap och kompetens.

8.3. Kommunikation

Business Region är ett etablerat begrepp för regionalt och delregionalt plattformsarbete gentemot näringslivet och bidrar till att företag och andra aktörer inom näringslivsområdet förstår ”vem de pratar med”.

Business Region Väst är ett nytt varumärke inom Fyrbodals kommunalförbund. Namnvalet följer andra varumärken inom delregionen som till exempel; Position Väst, Högskolan Väst, Almi Väst, Connect Väst, Radio Väst, Kunskapsförbundet Väst med flera.

Genom Business Region Väst kan ”en väg in” skapas för alla intressentgrupper och en samlad kommunikation kring delregionens näringslivsarbete möjliggör större genomslag.

Business Region Väst är en del av Fyrbodals kommunalförbund och ska följa de riktlinjer och kommunikationsstrategier som fastställts av förbundet.
Kommunikationen ska vara trovärdig, relevant, sammanhållande och bidra till en ökad attraktivitet i hela delregionen.

Remissversion

9. UPPFÖLJNING

Näringslivsstrategins genomförande och aktiviteter beskrivs i handlingsplaner som årligen upprättas och som är en del av kommunalförbundets Verksamhetsplan.

Resultatuppföljning av genomförda insatser sker löpande och redovisas tertialvis till kommunalförbundets politiska ledning Förbundsdirektion, samt i förbundets årsredovisning.

Näringslivsstrategi 2030 ska granskas i sin helhet och vid behov revideras, en gång per mandatperiod.

Business Region Väst sammanställer årligen en uppföljning av de projekt och verksamheter som beviljats regionala projektmedel inom ramen för Näringslivsstrategi 2030, där lärdomar och effekter framgår.

Business Region Väst sammanställer årligen en uppföljning av upplevd nytta, effektivitet och nöjdhet med de nätverk och samverkansavtal som drivs.
./.

Remissversion

Remiss – Förslag till Näringslivsstrategi 2030, Fyrbodals kommunalförbund

Fyrbodals kommunalförbund har till ändamål att stärka medlemskommunernas intressen och att bidra till regional utveckling av Fyrbodalsregionen. Syftet ska vara att stärka delregionen och samverka för utveckling och effektivt resursutnyttjande. Dessutom ska kommunalförbundet vara kommunernas part i samverkan och dialog med Västra Götalandsregionen kring tillväxtfrågor.

Ett övergripande mål för verksamheten är att stödja och utveckla det kommunala självstyret. Förbundet ska särskilt verka inom följande områden;

- Hållbar tillväxt och utveckling.
- Verksamhetsstöd och intressebevakning.
- Projekt som har till syfte att främja samordning och/eller samverkan inom områdena tillväxt och utveckling samt verksamhetsstöd.
- Ägaransvar för gemensamt ägda bolag och verksamheter.

Inom området "hållbar tillväxt och utveckling" ställer omställningen till ett mer ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart samhälle krav på samverkan över flera nivåer och områden, initiativförmåga, kreativitet och uthållighet. Näringslivets förutsättningar till omställning och utveckling är centrala för att nå hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Under innevarande programperiod samlar därför Fyrbodals kommunalförbund sitt näringslivsarbete i en gemensam Näringslivsstrategi 2030.

Näringslivsstrategins genomförande är helt avhängigt av kommunernas och övriga aktörers insatser; deras kraftsamling och samverkan. Mandat och resurser ser olika ut, men ansvaret är gemensamt.

Uppdraget att skicka ut förslag till näringslivsstrategi på remiss till medlemskommunerna har getts av förbundets arbetsutskott (2021-11-18 § 99) med syfte att bereda ärendet inför beslut i Förbundsdirektionen.

Reviderad tidplan

1/9–30/9	Förslag till näringslivsstrategi har granskats av relevanta nätverk och externa samarbetsparter som beretts möjlighet till inspel inför remissversion.
28/10	Information i Förbundsdirektionen
18/11	Återrapportering i AU och beslut om remiss till medlemskommunerna
25/11	Remissversionen skickas till medlemskommunerna.
18/2–2022	Sista dag för att besvara remissen
3/3 –2022	Återrapportering i AU
31/3 2022	Beslut i Förbundsdirektionen

Svar på remissen

Remissen ska besvaras **senast den 18 februari 2022**. Svaret skickas till kansli@fyrbodal.se.
Ange i ämnesraden ”Kommun – Näringslivsstrategi 2030”.

Frågor angående förslaget besvaras av

Christel.thuresson@fyrbodal.se eller anna.lark.stahlberg@fyrbodal.se

Med vänliga hälsningar
Fyrbodals kommunalförbund

§ 6

Antagande av platsvarumärke för Vänersborgs kommun

KS 2021/341

Beslut

1. Kommunfullmäktige antar Visuell identitet för platsvarumärket Vänersborg för hela det geografiska området Vänersborgs kommun, bilaga 1.
2. Kommunfullmäktige antar Grafisk manual för platsvarumärket Vänersborg, bilaga 2. Manualen är styrande för såväl kommunen, dess helägda kommunala bolag och andra intressenter verkande i Vänersborg som vill profilera det geografiska området Vänersborgs kommun.
3. Kommunfullmäktige uppdrar åt Kommunstyrelsen att vid behov besluta om revideringar av Grafisk manual för platsvarumärket Vänersborg, bilaga 2.
4. Kommunfullmäktige uppdrar åt Kommunstyrelsen att varumärkesskydda platsvarumärket.

Sammanfattning av ärendet

Platsvarumärket är den samlade bilden och upplevelsen av Vänersborgs kommun som geografisk plats.

Platsvarumärket ska göra bilden av Vänersborgs kommun enhetlig och tydlig, och bidra till att gå i riktning mot visionen (Vänersborgs kommun - attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet) samt våra värdeord som fastställts i arbetet med platsvarumärket (Levande, attraktiv, hållbar – tillsammans). Vi vill definiera och lyfta fram våra konkurrensfördelar, våra budskap och allt som finns att erbjuda inom hela Vänersborgs kommungräns.

Kommunens eget organisationsvarumärke gäller för vår organisation i vår roll som arbetsgivare, tjänsteleverantör och platsutvecklare.

Tillsammans utgör vision, värdeord, platsvarumärke och organisationsvarumärke vår varumärkesplattform.

Kommunfullmäktige återremitterade ärendet 2021-10-20, § 123 med följande motivering; Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ta fram förslag på styrande och stödjande dokument för användandet av platsvarumärke och organisationsvarumärke.

Kommunstyrelseförvaltningen har efter återremissen tagit fram en grafisk manual för användandet av platsvarumärket. Då den grafiska manualen är en ovanlig kombination av ett styrande och stödjande dokument som reglerar ett unikt ämnesområde bedömer

Kommunstyrelseförvaltningen att den kan undantas från den av kommunstyrelsen beslutade riktlinjen för styrande dokument. Utformningen är både layout och innehållsmässigt annorlunda än vad riktlinjen föreskriver.

Vidare har det i ärendet tagits fram en ny version av bergen i platsvarumärkets stämpel som ersätter tidigare presenterad illustration.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-13
- Visuell identitet för platsvarumärket Vänersborg, bilaga 1
- Grafisk manual för platsvarumärket Vänersborg, bilaga 2

2021-12-16 Dnr: KS 2021/341

Handläggare
Olof Borgmalm
olof.borgmalm@vanersborg.se
0521-72 23 92

Mottagare
Kommunstyrelsen

Antagande av platsvarumärke för Vänersborgs kommun

Förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige antar Visuell identitet för platsvarumärket Vänersborg för hela det geografiska området Vänersborgs kommun, bilaga 1.
2. Kommunfullmäktige antar Grafisk manual för platsvarumärket Vänersborg, bilaga 2. Manualen är styrande för såväl kommunen, dess helägda kommunala bolag och andra intressenter verkande i Vänersborg som vill profilera det geografiska området Vänersborgs kommun.
3. Kommunfullmäktige uppdrar åt Kommunstyrelsen att vid behov besluta om revideringar av Grafisk manual för platsvarumärket Vänersborg, bilaga 2.
4. Kommunfullmäktige uppdrar åt Kommunstyrelsen att varumärkesskydda platsvarumärket.

Sammanfattning av ärendet

Platsvarumärket är den samlade bilden och upplevelsen av Vänersborgs kommun som geografisk plats.

Platsvarumärket ska göra bilden av Vänersborgs kommun enhetlig och tydlig, och bidra till att gå i riktning mot visionen (Vänersborgs kommun - attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet) samt våra värdeord som fastställts i arbetet med platsvarumärket (Levande, attraktiv, hållbar – tillsammans). Vi vill definiera och lyfta fram våra konkurrensfördelar, våra budskap och allt som finns att erbjuda inom hela Vänersborgs kommungräns.

Kommunens eget organisationsvarumärke gäller för vår organisation i vår roll som arbetsgivare, tjänsteleverantör och platsutvecklare.

Tillsammans utgör vision, värdeord, platsvarumärke och organisationsvarumärke vår varumärkesplattform.

Kommunfullmäktige återremitterade ärendet 2021-10-20, § 123 med följande motivering; Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ta fram förslag på styrande och stödjande dokument för användandet av platsvarumärke och organisationsvarumärke.

Kommunstyrelseförvaltningen har efter återremissen tagit fram en grafisk manual för användandet av platsvarumärket. Då den grafiska manualen är en ovanlig kombination av ett styrande och stödjande dokument som reglerar ett unikt ämnesområde bedömer Kommunstyrelseförvaltningen att den kan undantas från den av kommunstyrelsen beslutade riktlinjen för styrande dokument. Utformningen är både layout och innehållsmässigt annorlunda än vad riktlinjen föreskriver.

Vidare har det i ärendet tagits fram en ny version av bergen i platsvarumärkets stämpel som ersätter tidigare presenterad illustration.

Fördjupad beskrivning av ärendet

År 2017 gav dåvarande ordförande i kommunstyrelsen ett uppdragsdirektiv för framtagande av Varumärkesplattform. År 2018 formaliserades uppdragsdirektivet i samband med kommunstyrelsens beslut om verksamhetsplan och detaljbudget, där uppdraget är definierat och tilldelat under ansvar Näringsliv. Uppdraget avropades inom ramen för upphandlad ramavtalsleverantör, men pausades i skiftet mellan olika kommundirektörer. Dåvarande kommundirektör återupptog arbetet under våren 2020.

Genom en digital enkät som gått ut till allmänheten, workshops och djupintervjuer har vi fått in synpunkter från sammanlagt cirka 2 500 personer. Det finns representanter från olika åldersgrupper, infödda, inflyttade såväl som nyanlända. Den geografiska spridningen inom kommunens gränser har varit mycket stor.

Vi har också haft representanter i en referensgrupp. Referensgruppen har bestått av representanter med många olika perspektiv. Några av dem är landsbygd, stad, invånare, företag, föreningar, besöksnäring, olika trossamfund, åldersgrupper, funktionsvariationer samt myndigheter som Arbetsförmedlingen.

Den stora enkäten har besvarats av cirka 2 000 personer. Vi har genomfört cirka 30 workshops och runt 25 djupintervjuer. Majoriteten av deltagarna har någon typ av koppling till Vänersborgs kommun som boende, arbete, studier, praktik eller att man har någon närstående som bor här, men det finns också de som varken är boende eller har en naturlig koppling till Vänersborgs kommun.

Till vår hjälp med att sammanställa platsvarumärket har vi anlitat en reklambyrå (dåvarande ramavtalsleverantör).

Platsvarumärket huvudlogotype kan beskrivas som Vänersborg, med droppformade punkter över ”ä” som kan ges en mängd olika betydelser samt en kompletterande stämpel med ”Vänersborg – Regionhuvudstaden” i versaler samt illustrationer över berg, fält och vatten.

Platsvarumärket ska paketeras i en form av verktygslåda där alla organisationer verksamma i Vänersborgs kommun ska kunna använda det i marknadsföringssammanhang.

Kommunens eget organisationsvarumärke, kommunvapnet med texten ”Vänersborgs kommun”, behöver anpassas till platsvarumärket. Kommunvapnet lämnas intakt men typsnitt och textposition synkroniseras med platsvarumärkets logotyp. Dessa delar

återfinns idag i dokumentet ”Grafisk profil & kommunikation” som utgör kommunens organisatoriska grafiska profil och är ett dokument beslutat på förvaltningsnivå. Den nya organisatoriska grafiska profilen ämnas antas på samma nivå. Förutom typsnittet så innebär den nya grafiska profilen att det grafiska elementet kallat ”swosch” stegvis fasas ut.

Tillsammans utgör vision, värdeord, platsvarumärke och organisationsvarumärke vår varumärkesplattform.

Beredning

Ärendet har genomgått en lång och ambitiös beredningsprocess med både externa och interna workshops. Bland annat workshops i samtliga nämnder inklusive kommunstyrelsen. Kommunstyrelsens presidium samt kommundirektörens ledningsgrupp har fått underlag presenterat för sig under processens gång och därmed varit delaktiga i framtagandet.

Underlag

Grafisk profil & kommunikation (ersätts med manualen).

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Bilagor

1. Visuell identitet för platsvarumärket Vänersborg
2. Grafisk manual för platsvarumärket Vänersborg

Sändlista

Samtliga nämnder och förvaltningar
Samtliga kommunala bolag
Organisationer i referensgruppen för platsvarumärket

Version 1.0

Visuell identitet för platsvarumärket

Vänersborg

Framtagen för hela Vänersborgs kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning 3
Värdeord 4
Huvudlogotyp 5
Stämpel 6
Huvudlogotyp + stämpel 7
Symbol 8
Symbollogotyp 9
Grundformer 10
Profiltypsnitt 11
Profilfärger 12



© Bozzanova Reklambyrå 2021

En enhetlig bild av hela Vänersborgs kommun

Ett platsvarumärke är summan av upplevelser, känslor, associationer och värden som är knutna till en plats. Vänersborg är ett sådant platsvarumärke; med alla oss som bor och verkar här, med bergen, vattnet, skogen, landskapet och småstadens idyll som främsta styrkor. Vi är, äger, fyller och formar vårt varumärke tillsammans. Allt vi gör – hur vi hanterar, agerar och kommunicerar – bidrar till att bygga och förmedla platsvarumärket Vänersborg.

En viktig och synlig del av varumärket är den grafiska identiteten. Den ska samla varumärket på ett sätt som stärker kommunens vision – *attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet*.

Den ska också förmedla kommunens värdeord; *levande, attraktiv, hållbar – tillsammans* i bildspråk, tonalitet, färger och typsnitt, logotyper och grafiska element. I den kompletterande grafiska manualen finns möjligheter och riktlinjer för hur vi visuellt ska uttrycka Vänersborg som plats, så att vi alltid uppfattas på samma sätt av alla som möter vårt platsvarumärke – i alla sammanhang.

Om vi håller oss till riktlinjerna finns egentligen inga gränser för hur starkt, tydligt och attraktivt vårt eget platsvarumärke kan bli. Vi gör det tillsammans.

Våra värdeord

Levande

Vänersborg är en levande kulturbygd med stad, landsbygd, berg och skogar vackert belägen vid Vänerns södra strand. Hos oss bor inspiration, skaparlust och företagsamhet granne med närhet, trygghet och omtanke. Det gör Vänersborgsområdet till en utvecklande plats att leva, verka och vara på. Med goda förbindelser har vi världen runt hörnet. Tåg, bussar och flyg är fulla av människor som följer sina drömmar. Det gör oss levande.

Attraktiv

Vi är stolta över att Vänersborg är Västra Götalands regionhuvudstad. Vi har tillgång till kompetens och service. Vi har en öppenhet och lust att upptäcka. Kultur, idrott och evenemang är en viktig del av vår identitet. Våra scener och arenor förenar generationer och kulturer. Här bor vi tryggt i naturskön miljö nära vatten, fält, skogar och magnifika berg. Vi har nära till både upplevelser och avkoppling. Det är attraktivt för oss.

Hållbar

För oss är det viktigt att ge förutsättningar för ett hållbart liv och samhälle. Vi skapar social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet för att vänersborgarna, våra medarbetare och besökare idag och i framtiden ska kunna njuta av ett gott liv. De korta avstånden inom kommunen, men också mellan kommun, företag, organisationer och invånare, gör att vi har nära till varandra. Gemensamt arbetar vi för en hållbar utveckling i såväl stad som landsbygd. Att göra skillnad tillsammans är hållbarhet för oss.

Tillsammans

Vänersborg har alltid varit en knutpunkt. Här möts vägar och vatten möter land. Människor möts i föreningar, företag, organisationer, skolor och omsorg. Att samarbeta tillsammans och ge ett gott bemötande är betydelsefullt för oss. Vi värnar om tillgänglighet och trygghet, uppskattar olikheter och bejakar mångfald. Här kan vi skapa, utveckla, leva och umgås, uppleva massor eller välja att bara vara. Tillsammans finner vi styrkor i människors olikheter.

LOGOTYP – HUVUDLOGOTYP

Vänersborgs kommun är en vänlig och välkomnande plats. Den ligger naturskönt omgiven av vatten, berg och åkerlandskap. Det och dialoger mellan kommunen, företag, föreningar och invånare är byggstenarna för det grafiska uttrycket för platsvarumärket. Här visas platsvarumärkets huvudlogotyp.

Platsvarumärkets alla logotyper ska behandlas med respekt. Deras form får inte ändras och de enda färger som får användas är ett urval av de profilfärger som finns med i den grafiska manualen.



LOGOTYP – STÄMPEL

Med en stämpel som tydligt signalerar att Vänersborg även är en regionhuvudstad, lyfter vi vikten av, och stoltheten över, att vara en centralpunkt i Västra Götaland. Stämpeln innehåller stiliserade illustrationer av landsbygden, vattnet och bergen.

När stämpeln används tillsammans med en logotyp ska det vara platsvarumärkets huvudlogotyp eller symbollogotyp.



Svensk variant av regionhuvudstadsstämpeln



Engelsk variant av regionhuvudstadsstämpeln

LOGOTYP – HUVUDLOGOTYP + STÄMPEL

Genom att kombinera platsvarumärkets huvudlogotyp med stämpeln för regionhuvudstaden skapar vi ett uttryck som ger tyngd åt den vänliga småstadsidyllen.



SYMBOL

Ur huvudlogotypens bokstav ”ä” utgör de droppformade punkterna även en symbol som blir ett tydligt grafiskt element med många användningsområden och betydelser kopplade till platsvarumärket.



LOGOTYP – SYMBOLLOGOTYP

Vattendropparna ovanför bokstaven ”ä” bildar en grafisk identitet som kan användas på olika sätt. I den stående symbollogotypen är dropparna stora över huvudlogotypen och bildar därmed en enhet. Den används när utrymmet kräver en extra snabb identitet av avsändaren. Till exempel i mindre annonsformat, banners, sociala medier etc.



LOGOTYP – GRUNDFORMER



Svart variant av huvudlogotyp



Svart variant av symbollogotyp



Svart variant av stämpel



Negativ variant av huvudlogotyp



Negativ variant av symbollogotyp



Negativ variant av stämpel

TYPSNITT – PROFILTYPSNITT

Archivo är vårt huvudtypsnitt och används i rubriker och kortare texter. Det lämpar sig väl för användning i både tryckta medier och online. Archivo stödjer över 200 världsspråk. I längre löpande brödtexter, som till exempel brev, broschyrer, rapporter och årsredovisningar, använder vi **Source Serif Pro**, ett typsnitt som har hög läsbarhet både i tryckt och digital form och framför allt i mindre textstorlek. Det fungerar bra som kontrast och komplement till Archivo. Typsnitten laddas ner från Google Fonts kostnadsfritt för alla plattformar.

Archivo

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod. Dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod.

Archivo Light
Archivo Regular
Archivo Medium
Archivo Semibold
Archivo Bold

Source Serif Pro

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod. Dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod.

Source Serif Light
Source Serif Regular
Source Serif Semibold
Source Serif Bold

FÄRGER – PROFILFÄRGER

Platsvarumärket visualiseras med hjälp av åtta profilfärger. Procentsatser av profilfärgerna kan användas i illustrationer, till infografik, färgade bakgrunder etc. För att säkerställa krav på tillgänglighet i webbproduktion se Webbtillgänglighetsdirektivet.

Tänk på att alltid ha bra kontrast i text mot färgad bakgrund. Det vill säga mörk bottenfärg med vit eller ljus färg i texten eller ljus bottenfärg med svart/mörk text.
https://color.adobe.com/sv/create/color-contrast-analyzer



PANTONE 301
RGB 0 84 159
CMYK 100 40 0 25

PANTONE 3005
RGB 0 123 190
CMYK 100 30 0 6

PROCESS CYAN
RGB 0 158 224
CMYK 100 0 0 0

PANTONE 116
RGB 255 213 0
CMYK 0 15 94 0

PANTONE 397
RGB 223 219 0
CMYK 20 0 100 0

PANTONE 1787
RGB 220 65 79
CMYK 0 86 60 0

PANTONE 7481
RGB 0 187 64
CMYK 77 0 83 0

PANTONE 447
RGB 63 62 62
CMYK 0 0 0 90

Version 1.0

Grafisk manual för platsvarumärket

Vänersborg

Framtagen för hela Vänersborgs kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning 3
Värdeord 4

1. Logotyp

Huvudlogotyp 5
Beskrivande varumärkestext 6
Symbollogotyp 7
Stämpel 8
Huvudlogotyp + stämpel 9
Grundformer 10
Färgvarianter 11
Riktlinjer 12
Placering 13

2. Symbol

Användning 14
Mönster 15
Mönster mot bakgrund 16
Placering 17

3. Typsnitt

Profiltypsnitt 18
Typografi 19

4. Färger

Profilfärger 20

5. Bildspråk

Exempel 21

6. Visuell kommunikation

Exempel 1 22
Exempel 2 23
Exempel 3 24
Exempel 4 25
Exempel 5 26
Exempel 6 27
Exempel 7 28

7. Samprofilering

Med platsvarumärket som avsändare 29
Tillsammans med andra aktörer 30

8. Applikationer/profilmaterial

Exempel 31
Kontaktuppgifter 32

© Bozzanova Reklambyrå 2021

En enhetlig bild av hela Vänersborgs kommun

Ett platsvarumärke är summan av upplevelser, känslor, associationer och värden som är knutna till en plats. Vänersborg är ett sådant platsvarumärke; med alla oss som bor och verkar här, med bergen, vattnet, skogen, landskapet och småstadens idyll som främsta styrkor. Vi är, äger, fyller och formar vårt varumärke tillsammans. Allt vi gör – hur vi hanterar, agerar och kommunicerar – bidrar till att bygga och förmedla platsvarumärket Vänersborg.

En viktig och synlig del av varumärket är den grafiska identiteten. Den ska samla varumärket på ett sätt som stärker kommunens vision – *attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet*.

Den ska också förmedla kommunens värdeord; *levande, attraktiv, hållbar – tillsammans* i bildspråk, tonalitet, färger och typsnitt, logotyper och grafiska element. I den här manualen finns möjligheter och riktlinjer för hur vi visuellt ska uttrycka Vänersborg som plats, så att vi alltid uppfattas på samma sätt av alla som möter vårt platsvarumärke – i alla sammanhang.

Om vi håller oss till riktlinjerna finns egentligen inga gränser för hur starkt, tydligt och attraktivt vårt eget platsvarumärke kan bli. Vi gör det tillsammans.

Våra värdeord

Levande

Vänersborg är en levande kulturbygd med stad, landsbygd, berg och skogar vackert belägen vid Vänerns södra strand. Hos oss bor inspiration, skaparlust och företagsamhet granne med närhet, trygghet och omtanke. Det gör Vänersborgsområdet till en utvecklande plats att leva, verka och vara på. Med goda förbindelser har vi världen runt hörnet. Tåg, bussar och flyg är fulla av människor som följer sina drömmar. Det gör oss levande.

Attraktiv

Vi är stolta över att Vänersborg är Västra Götalands regionhuvudstad. Vi har tillgång till kompetens och service. Vi har en öppenhet och lust att upptäcka. Kultur, idrott och evenemang är en viktig del av vår identitet. Våra scener och arenor förenar generationer och kulturer. Här bor vi tryggt i naturskön miljö nära vatten, fält, skogar och magnifika berg. Vi har nära till både upplevelser och avkoppling. Det är attraktivt för oss.

Hållbar

För oss är det viktigt att ge förutsättningar för ett hållbart liv och samhälle. Vi skapar social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet för att vänersborgarna, våra medarbetare och besökare idag och i framtiden ska kunna njuta av ett gott liv. De korta avstånden inom kommunen, men också mellan kommun, företag, organisationer och invånare, gör att vi har nära till varandra. Gemensamt arbetar vi för en hållbar utveckling i såväl stad som landsbygd. Att göra skillnad tillsammans är hållbarhet för oss.

Tillsammans

Vänersborg har alltid varit en knutpunkt. Här möts vägar och vatten möter land. Människor möts i föreningar, företag, organisationer, skolor och omsorg. Att samarbeta tillsammans och ge ett gott bemötande är betydelsefullt för oss. Vi värnar om tillgänglighet och trygghet, uppskattar olikheter och bejakar mångfald. Här kan vi skapa, utveckla, leva och umgås, uppleva massor eller välja att bara vara. Tillsammans finner vi styrkor i människors olikheter.

LOGOTYP – HUVUDLOGOTYP

Vänersborgs kommun är en vänlig och välkomnande plats. Den ligger naturskönt omgiven av vatten, berg och åkerlandskap. Det och dialoger mellan kommunen, företag, föreningar och invånare är byggstenarna för det grafiska uttrycket för platsvarumärket. Här visas platsvarumärkets huvudlogotyp.

Platsvarumärkets alla logotyper ska behandlas med respekt. Deras form får inte ändras och de enda färger som får användas är ett urval av de profilfärger som finns med i detta dokument. Endast de varianter av logotyperna som finns tillgängliga för nedladdning på hemsidan www.vanersborg.se/grafiskprofil får användas.



BESKRIVANDE VARUMÄRKESTEXT

I anslutning till logotypen kan ibland en kort text placeras som beskriver essensen av Vänersborgsområdets tillgångar och erbjudanden.



LOGOTYP – SYMBOLLOGOTYP

Vattendropparna ovanför bokstaven ”ä” bildar en grafisk identitet som kan användas på olika sätt. I den stående symbollogotypen är dropparna stora över huvudlogotypen och bildar därmed en enhet. Den används när utrymmet kräver en extra snabb identitet av avsändaren.

Till exempel i mindre annonsformat, banners, sociala medier etc. Platsvarumärkets alla logotyper ska behandlas med respekt. Deras form får inte ändras och de enda färger som får användas är ett urval av de profilfärger som finns med i detta dokument.

Endast de varianter av logotyperna som finns tillgängliga för nedladdning på hemsidan www.vanersborg.se/grafiskprofil får användas.



LOGOTYP – STÄMPEL

Med en stämpel som tydligt signalerar att Vänersborg även är en regionhuvudstad, lyfter vi vikten av, och stoltheten över, att vara en centralpunkt i Västra Götaland. Stämpeln innehåller stiliserade illustrationer av landsbygden, vattnet och bergen.

När stämpeln används tillsammans med en logotyp ska det vara platsvarumärkets huvudlogotyp eller symbollogotyp. Platsvarumärkets alla logotyper ska behandlas med respekt. Deras form och färg får inte ändras.

Endast de varianter av logotyperna som finns tillgängliga för nedladdning på hemsidan www.vanersborg.se/grafiskprofil får användas.



Svensk variant av regionhuvudstadsstämpeln



Engelsk variant av regionhuvudstadsstämpeln

LOGOTYP – HUVUDLOGOTYP + STÄMPEL

Genom att kombinera platsvarumärkets huvudlogotyp med stämpeln för regionhuvudstaden skapar vi ett uttryck som ger tyngd åt den vänliga småstadsidyllen. Riktlinjer för placering av stämpel tillsammans med huvudlogotyp se sid 12.

Platsvarumärkets alla logotyper ska behandlas med respekt. Deras form får inte ändras och de enda färger som får användas är ett urval av de profilfärger som finns med i detta dokument.

Endast de varianter av logotyperna som finns tillgängliga för nedladdning på hemsidan www.vanersborg.se/grafiskprofil får användas.



Vänersborg

LOGOTYP – GRUNDFORMER



Svart variant av huvudlogotyp



Svart variant av symbollogotyp



Svart variant av stämpel



Negativ variant av huvudlogotyp



Negativ variant av symbollogotyp



Negativ variant av stämpel

LOGOTYP – FÄRGVARIANTER

Våra logotyper finns i flera färgställningar. Hur de används beror på sammanhang och bakgrundsfärg. De ljusa varianterna placeras alltid på mörk bakgrund, de mörka mot ljus bakgrund. Det är viktigt för tillgängligheten att det är tillräckligt med kontrast mellan text och bakgrund så att platsvarumärkets logotyp syns tydligt.

Utöver de olika färgexemplen finns logotyperna i vitt och svart. Dessa används endast om färg inte är lämplig som till exempel när färgtryck är orimligt kostsamt för enklare dokument etc. Platsvarumärkets alla logotyper ska behandlas med respekt.

Deras form får inte ändras och de enda färger som får användas är ett urval av de profilfärger som finns med i detta dokument. Endast de varianter av logotyperna som finns tillgängliga för nedladdning på hemsidan www.vanersborg.se/grafiskprofil får användas.





PANTONE 3005
RGB 0 123 190
CMYK 100 30 0 6





PANTONE 2905
RGB 163 210 244
CMYK 47 0 0 0

PANTONE 116
RGB 255 213 0
CMYK 0 15 94 0

PANTONE 127
RGB 55% av 255 213 0
CMYK 60% av 0 15 94 0





PANTONE 1787
RGB 220 65 79
CMYK 0 86 60 0





PANTONE 177
RGB 70% av 220 65 79
CMYK 70% av 0 86 60 0





PANTONE 447
RGB 63 62 62
CMYK 0 0 0 90

PANTONE White
RGB 255 255 255
CMYK 0 0 0 0

LOGOTYP – RIKTLINJER

Det är viktigt att platsvarumärket är en tydlig avsändare.
Därför finns det några riktlinjer att följa i det grafiska arbetet.

Frizon

Frizonen räknas ut med hjälp av bokstaven "O". Bilder, texter, illustrationer eller andra grafiska element ska placeras utanför denna yta.







Stämpeln – placering och storlek

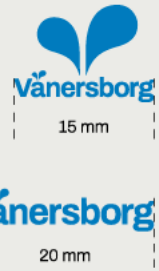
Stämpeln placeras centrerat mellan bokstäverna "b" och "g" på en höjd ovanför logotypens baslinje mosvarande 2/3 av stämpelns diameter. Stämpeln roteras 10° åt höger. Storleken på stämpeln förhåller sig till logotypens bredd som 1:4

I undantagsfall kan stämpeln placeras på annat sätt då sammanhanget kräver det. Se exempel sid 28 och 30.



Minsta storlek

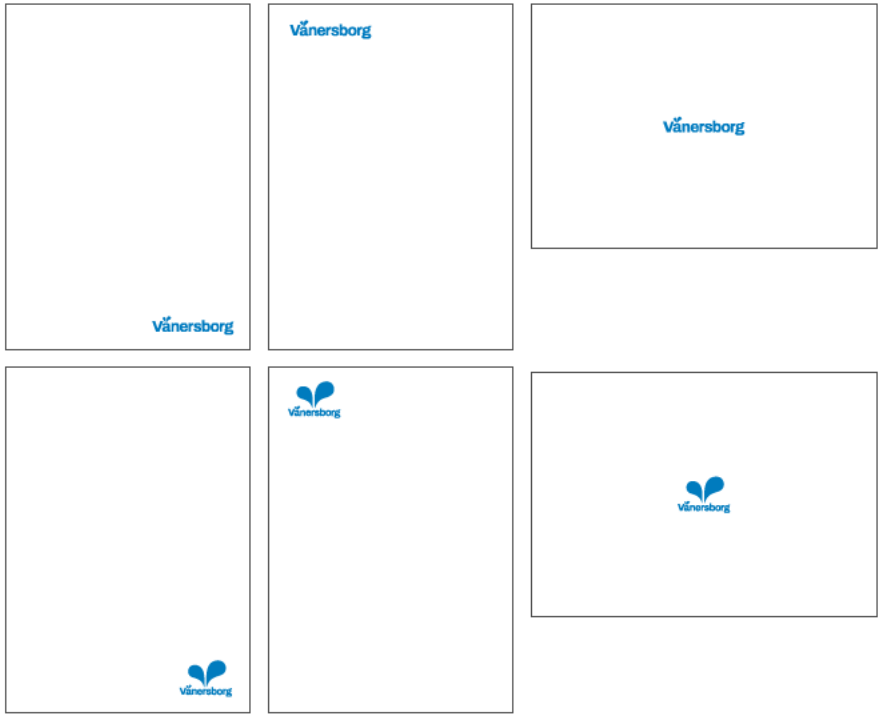
Rekommenderad minsta storlek (bredd) för huvudlogotypen är 20 mm alternativt 130 pixlar, för symbollogotypen 15 mm alternativt 100 pixlar. Det finns undantag då logotyperna behöver vara ännu mindre, exempelvis på profilmaterial.

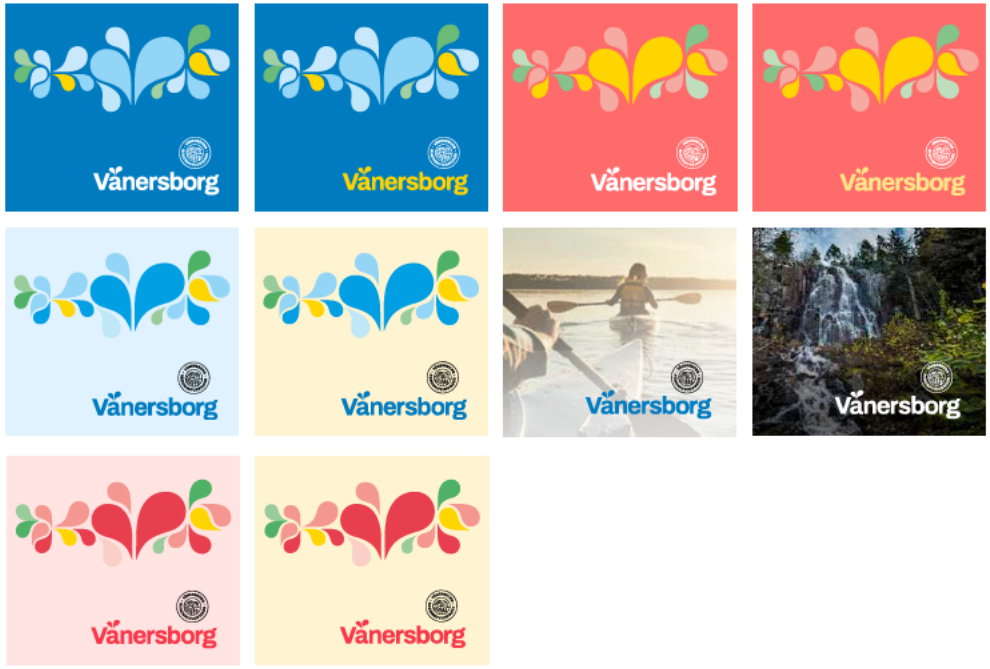


LOGOTYP – PLACERING

Logotypen placeras i första hand i nedre högra hörnet, men i vissa sammanhang, exempelvis i digitala presentationer, kan den även centreras eller placeras i övre vänstra hörnet. Bakgrunden avgör vilken variant och färg du väljer.

Det ska alltid vara stor kontrast mellan bakgrund och färgval. Det gäller även då du placerar logotypen på en bild. Var noga med att hitta en yta där logotypen framträder tydligt.





SYMBOL – ANVÄNDNING

Ur huvudlogotypens bokstav ”ä” utgör de droppformade punkterna även en symbol som blir ett tydligt grafiskt element med många användningsområden och betydelser kopplade till platsvarumärket. Här visas några exempel.



Symbol



Symbolen som del i illustration.



Symbolen som bildram.



Symbolen som del i illustration.



Symbolen som textram.



Symbolen som del i illustration.

SYMBOL – MÖNSTER

Ett mönster med olika färgsättningar är framtaget som hjälp i den visuella designen. Det kan användas i sin helhet eller i delar. Mönstret hjälper oss skapa en tydlig identitet, men bör användas i lagom mängd.

Här visas mönstrets fyra godkända färgsättningar som även kan användas med matchande bakgrundsfärger. Exempel på godkända kombinationer visas på nästa sida.

Endast de varianter av mönstret som finns tillgängliga för nedladdning på hemsidan www.vanersborg.se/grafiskprofil får användas.

Mönster A



Mönster C



Mönster B

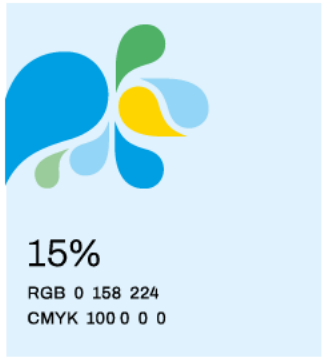


Mönster D

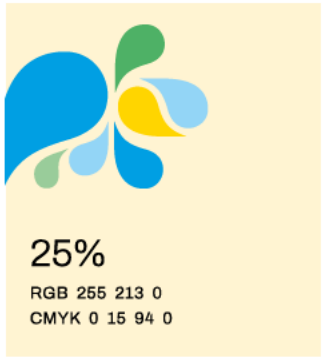


SYMBOL – MÖNSTER MOT BAKGRUND

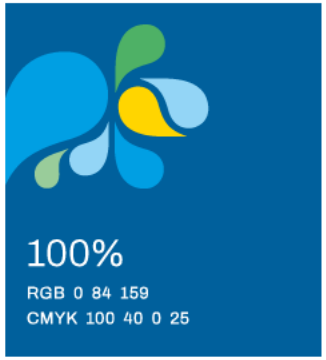
Här visas godkända kombinationer av mönster
och matchande bakgrundsdsfärger.



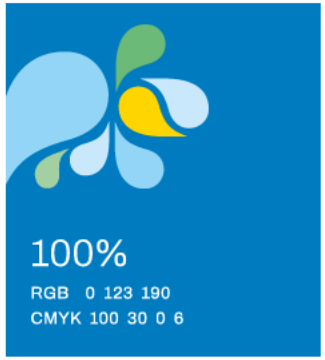
Mönster A



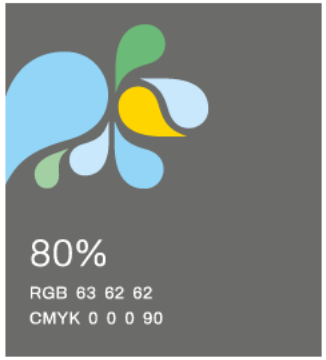
Mönster A



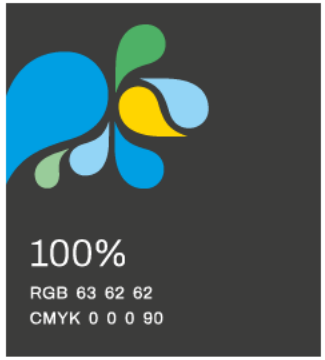
Mönster A



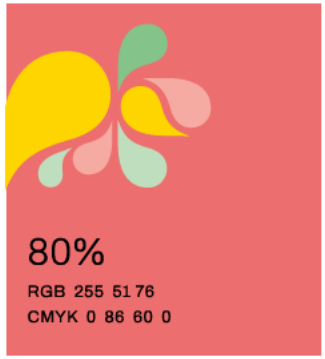
Mönster B



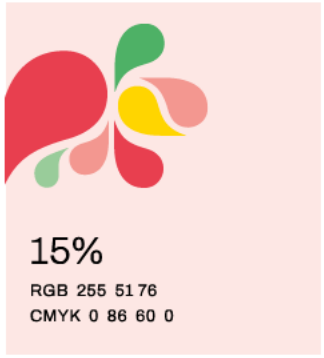
Mönster B



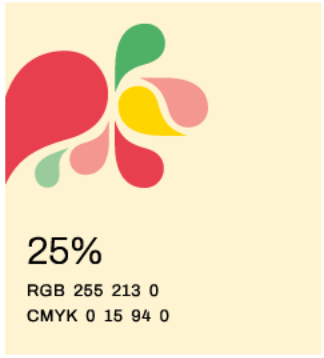
Mönster A



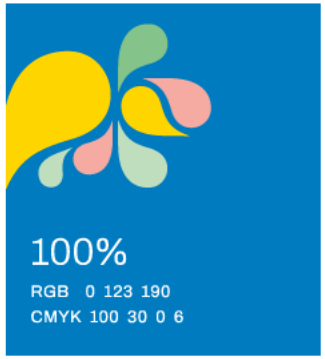
Mönster D



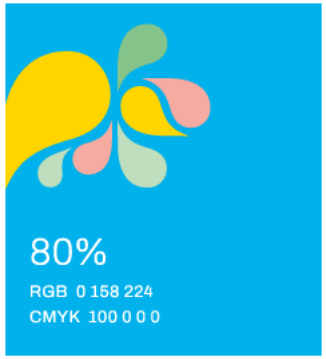
Mönster C



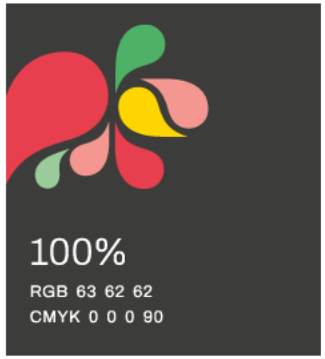
Mönster C



Mönster D



Mönster D



Mönster C

SYMBOL – MÖNSTER / PLACERING

Del av mönstret placeras där det passar bäst. Sammanhanget bestämmer hur stora dropparna kan bli. Försök hitta en bra balans mellan text, bild och droppar. Här visas några exempel på placering.



TYPSNITT – PROFILTYPSNITT

Archivo är vårt huvudtypsnitt och används i rubriker och kortare texter. Det lämpar sig väl för användning i både tryckta medier och online. Archivo stödjer över 200 världsspråk. I längre löpande brödtexter, som till exempel brev, broschyrer, rapporter och årsredovisningar, använder vi **Source Serif Pro**, ett typsnitt som har hög läsbarhet både i tryckt och digital form och framför allt i mindre textstorlek. Det fungerar bra som kontrast och komplement till Archivo. Typsnitten laddas ner från Google Fonts kostnadsfritt för alla plattformar.

LADDA NER ARCHIVO HÄR
LADDA NER SOURCE SERIF HÄR

Archivo

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod. Dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod.

Archivo Light
Archivo Regular
Archivo Medium
Archivo Semibold
Archivo Bold

Source Serif Pro

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod. Dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod.

Source Serif Light
Source Serif Regular
Source Serif Semibold
Source Serif Bold

360

TYPSNITT – TYPOGRAFI

Genom att arbeta med kontraster skapar vi spännande typografiska lösningar. Stora rubriker satta i **Archivo** skapar karaktär och kraft. Ingresser och korta texter kan också skrivas med Archivo.

För längre brödtexter i exempelvis brev, broschyrer, rapporter och årsredovisningar ska Source Serif Pro användas. Välj gärna regular eller light till kortare texter och semibold till mellanrubriker.

Rubriker
Archivo Bold

The quick brown fox jumps over the lazy dog

Ingress
Archivo Medium

Ehendign atquos mint ex exerrovidus abo. Entiis audipis ut quid quiantium sim nonectatur, inus veres moluptamus dolupid modicipsum etum exerunt.

Brödtext
Source Serif Regular och Archivo Light eller Regular (eventuellt till korta texter)

Lorem Ipsum is simply dummy text of the printing and typesetting industry. Lorem Ipsum has been the industry's standard dummy text ever since the 1500s, when an unknown printer took a galley of type and scrambled it to make a type specimen book. It has survived not only five centuries, but also the leap into electronic typesetting, remaining essentially unchanged.

Mellanrubrik / Inledning
Archivo Semibold

It has survived not only five centuries

It was popularised in the 1960s with the release of Letraset sheets containing Lorem Ipsum passages, and more recently with desktop publishing software like Aldus PageMaker including versions of Lorem Ipsum.

Lorem Ipsum is simply dummy text of the printing and typesetting industry. Lorem Ipsum has been the industry's standard dummy text ever since the 1500s, when an unknown printer took a galley of type and scrambled it to make a type specimen book.

It has survived not only five centuries

But also the leap into electronic typesetting, remaining essentially unchanged. It was popularised in the 1960s with the release of Letraset sheets containing Lorem Ipsum passages, and more recently with desktop publishing software like Aldus PageMaker including versions of Lorem Ipsum.

FÄRGER – PROFILFÄRGER

Platsvarumärket visualiseras med hjälp av åtta profilfärger. Procentsatser av profilfärgerna kan användas i illustrationer, till infografik, färgade bakgrunder etc. För att säkerställa krav på tillgänglighet i webbproduktion se Webbtillgänglighetsdirektivet.

Tänk på att alltid ha bra kontrast i text mot färgad bakgrund. Det vill säga mörk bottenfärg med vit eller ljus färg i texten eller ljus bottenfärg med svart/mörk text.
https://color.adobe.com/sv/create/color-contrast-analyzer



PANTONE 301
RGB 0 84 159
CMYK 100 40 0 25

PANTONE 3005
RGB 0 123 190
CMYK 100 30 0 6

PROCESS CYAN
RGB 0 158 224
CMYK 100 0 0 0

PANTONE 116
RGB 255 213 0
CMYK 0 15 94 0

PANTONE 397
RGB 223 219 0
CMYK 20 0 100 0

PANTONE 1787
RGB 220 65 79
CMYK 0 86 60 0

PANTONE 7481
RGB 0 187 64
CMYK 77 0 83 0

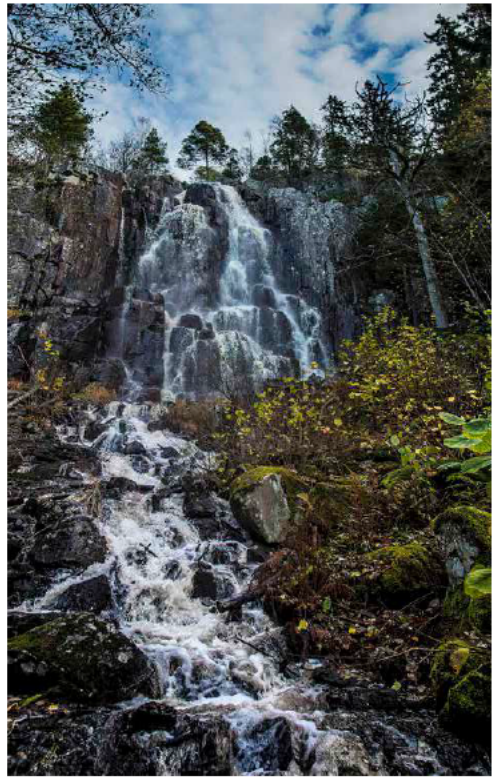
PANTONE 447
RGB 63 62 62
CMYK 0 0 0 90

BILDSPRÅK – EXEMPEL

Bildvalen har stor betydelse i vår kommunikation. De ska spegla platsen Vänersborgs kommun, dess företag eller organisationer osv. och harmoniera med värdeorden *levande, attraktiv, hållbar – tillsammans*. Bilder som används ska hålla hög kvalité.







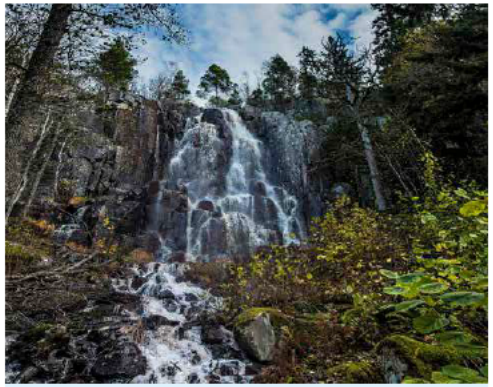


VISUELL KOMMUNIKATION - EXEMPEL 1

Med hjälp av färger, form, bildspråk och typografi bygger vi upp den visuella kommunikationen med målsättningen att skapa nyfikenhet och intresse. Tänk på att alltid ha tillräcklig kontrast mellan bakgrund och text.

Färgsättning (CMYK)

1. Rubrik: 100-30-0-6, Brödtext: 0-0-0-100, Bakgrund: 15% av 100-0-0-0, Logotyp: "vbg-pvm-Blue-stamplogo-cmyk.eps", Mönster A
2. Rubrik: 100-30-0-6, Brödtext: 0-0-0-100, Bakgrund: 25% av 0-15-94-0, Logotyp: "vbg-pvm-Blue-stamplogo-cmyk.eps", Mönster A
3. Rubrik: 0-86-60-0, Brödtext: 0-0-0-100, Bakgrund: 15% av 0-86-60-0, Logotyp: "vbg-pvm-Red-stamplogo-cmyk.eps", Mönster C
4. Rubrik: 0-86-60-0, Brödtext: 0-0-0-100, Bakgrund: 25% av 0-15-94-0, Logotyp: "vbg-pvm-Red-stamplogo-cmyk.eps", Mönster C



The quick brown fox jumps over the lazy dog.

Lorem Ipsum is simply dummy text of the printing and typesetting industry. Lorem Ipsum has been the industry's standard dummy text ever since the 1500s, when an unknown printer took a galley of type.

Vänersborg

1.



The quick brown fox jumps over the lazy dog.

Lorem Ipsum is simply dummy text of the printing and typesetting industry. Lorem Ipsum has been the industry's standard dummy text ever since the 1500s, when an unknown printer took a galley of type.

Vänersborg

2.



The quick brown fox jumps over the lazy dog.

Lorem Ipsum is simply dummy text of the printing and typesetting industry. Lorem Ipsum has been the industry's standard dummy text ever since the 1500s, when an unknown printer took a galley of type.

Vänersborg

3.



The quick brown fox jumps over the lazy dog.

Lorem Ipsum is simply dummy text of the printing and typesetting industry. Lorem Ipsum has been the industry's standard dummy text ever since the 1500s, when an unknown printer took a galley of type.

Vänersborg

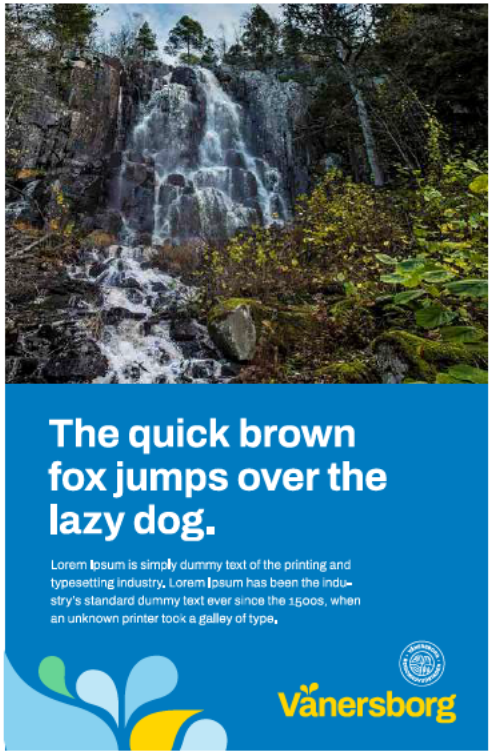
4.

VISUELL KOMMUNIKATION - EXEMPEL 2

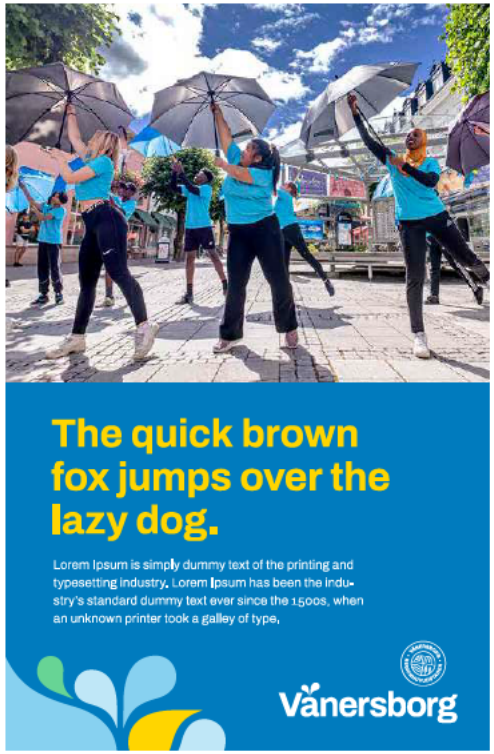
Med hjälp av färger, form, bildspråk och typografi bygger vi upp den visuella kommunikationen med målsättningen att skapa nyfikenhet och intresse. Tänk på att alltid ha tillräcklig kontrast mellan bakgrund och text.

Färgsättning (CMYK)

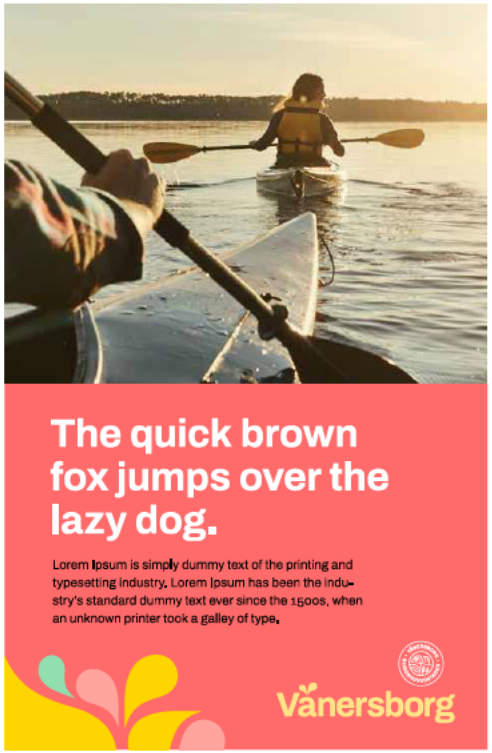
1. Rubrik: 0-0-0-0, Brödtext: 0-0-0-0, Bakgrund: 100-30-0-6, Logotyp: "vbg-pvm-Yellow-white-stamplogo-cmyk.eps", Mönster B
2. Rubrik: 0-15-94-0, Brödtext: 0-0-0-0, Bakgrund: 100-30-0-6, Logotyp: "vbg-pvm-White-stamplogo-cmyk.eps", Mönster B
3. Rubrik: 0-0-0-0, Brödtext: 0-0-0-100, Bakgrund: 80% av 0-86-60-0, Logotyp: "vbg-pvm-light-yellow-white-stamplogo-cmyk.eps", Mönster D
4. Rubrik: 60% av 20-0-100-0, Brödtext: 0-0-0-100, Bakgrund: 80% av 0-86-60-0, Logotyp: "vbg-pvm-White-stamplogo-cmyk.eps", Mönster D



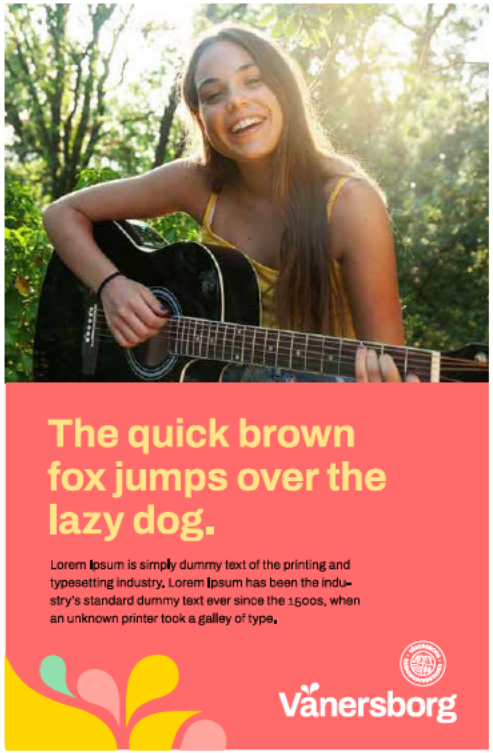
1.



2.



3.



4.

VISUELL KOMMUNIKATION – EXEMPEL 3

När bild inte används till en marknadsinsats kan mönstret få ta lite större plats. I dessa exempel skapas dynamik med hjälp av en stor rubrik i Archivo bold. Storlek och sammanhang avgör vilken av logotypvarianterna som blir bäst.

Färgsättning (CMYK)

1. Rubrik: 0-0-0-0, Brödtext: 0-0-0-0, Bakgrund: 100-30-0-6, Logotyp: "vbg-pvm-Yellow-white-stamplogo-cmyk.eps", Mönster B
2. Rubrik: 0-15-94-0, Brödtext: 0-0-0-0, Bakgrund: 100-30-0-6, Logotyp: "vbg-pvm-White-stamplogo-cmyk.eps", Mönster B
3. Rubrik: 0-0-0-0, Brödtext: 0-0-0-100, Bakgrund: 80% av 0-86-60-0, Logotyp: "vbg-pvm-light-yellow-white-stamplogo-cmyk.eps", Mönster D
4. Rubrik: 60% av 0-15-94-0, Brödtext: 0-0-0-100, Bakgrund: 80% av 0-86-60-0, Logotyp: "vbg-pvm-White-stamplogo-cmyk.eps", Mönster D



1.



2.



3.



4.

VISUELL KOMMUNIKATION – EXEMPEL 4

När bild inte används till en marknadsinsats kan mönstret få ta lite större plats. I dessa exempel skapas dynamik med hjälp av en stor rubrik i Archivo bold. Storlek och sammanhang avgör vilken av logotypvarianterna som blir bäst.

Färgsättning (CMYK)

1. Rubrik: 100-30-0-6, Brödtext: 0-0-0-100, Bakgrund: 15% av 100-30-0-6, Logotyp: "vbg-pvm-Blue-stamplogo-cmyk.eps", Mönster A
2. Rubrik: 100-30-0-6, Brödtext: 0-0-0-100, Bakgrund: 25% av 0-15-94-0, Logotyp: "vbg-pvm-Blue-stamplogo-cmyk.eps", Mönster A
3. Rubrik: 0-86-60-0, Brödtext: 0-0-0-100, Bakgrund: 15% av 0-86-60-0, Logotyp: "vbg-pvm-Red-stamplogo-cmyk.eps", Mönster C
4. Rubrik: 0-86-60-0, Brödtext: 0-0-0-100, Bakgrund: 25% av 0-15-94-0, Logotyp: "vbg-pvm-Red-stamplogo-cmyk.eps", Mönster C



1.



2.



3.

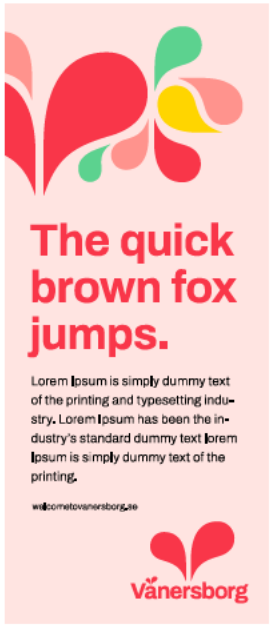


4.

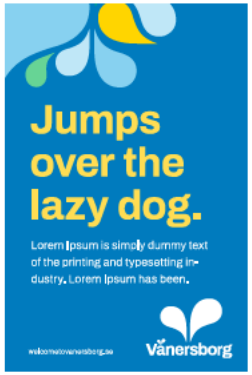
VISUELL KOMMUNIKATION – EXEMPEL 5

Mönstret och våra profilfärger ger oss stora möjligheter att visuellt utrycka vårt värdeord ”levande”. I dessa exempel visas symbollogotypen.

Den används när utrymmet kräver en extra snabb identitet av avsändaren, till exempel i mindre annonsformat, banners, sociala medier etc.

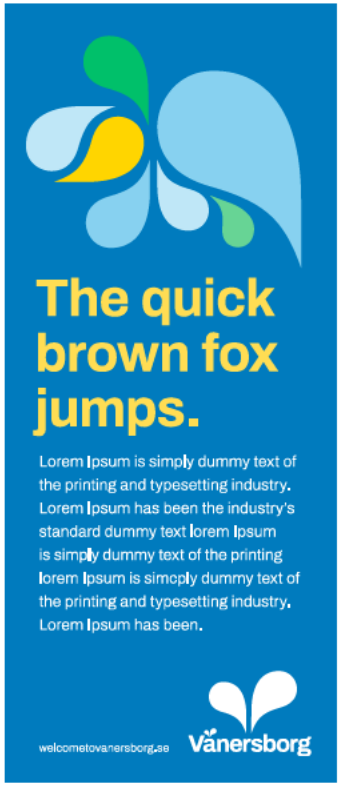


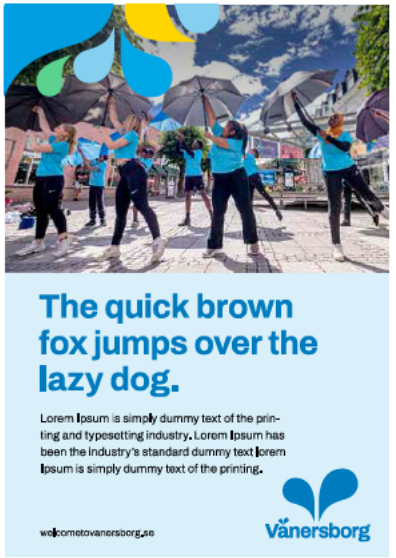
















VISUELL KOMMUNIKATION – EXEMPEL 6

Vår visuella identitet skapas i själva kompositionen, i förmågan att kombinera bild, grafiskt mönster och typografi. I dessa affischexempel får bilden och huvudlogotypen ta plats.

Färgsättning (CMYK)

1. Brödtext: 0-0-0-0, Logotyp: "vbg-pvm-light-yellow-white-stamplogo-cmyk.eps", Mönster A
2. Brödtext: 0-0-0-0, Logotyp: "vbg-pvm-White-stamplogo-cmyk.eps", Mönster D
3. Brödtext: 0-0-0-0, Logotyp: "vbg-pvm-LightRed-stamplogo-white-cmyk.eps", Mönster C
4. Brödtext: 0-0-0-0, Logotyp: "vbg-pvm-LightBlue-white-stamplogo-cmyk.eps", Mönster C



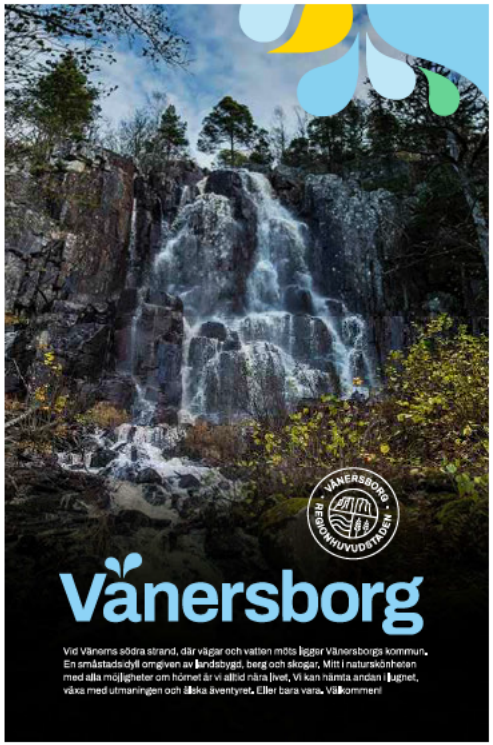
1.



2.



3.



4.

VISUELL KOMMUNIKATION – EXEMPEL 7

Vår visuella identitet skapas i själva kompositionen, i förmågan att kombinera bild, grafiskt mönster och typografi. Symbolen kan ibland användas fritt för att skapa spännande och dynamiska designlösningar.





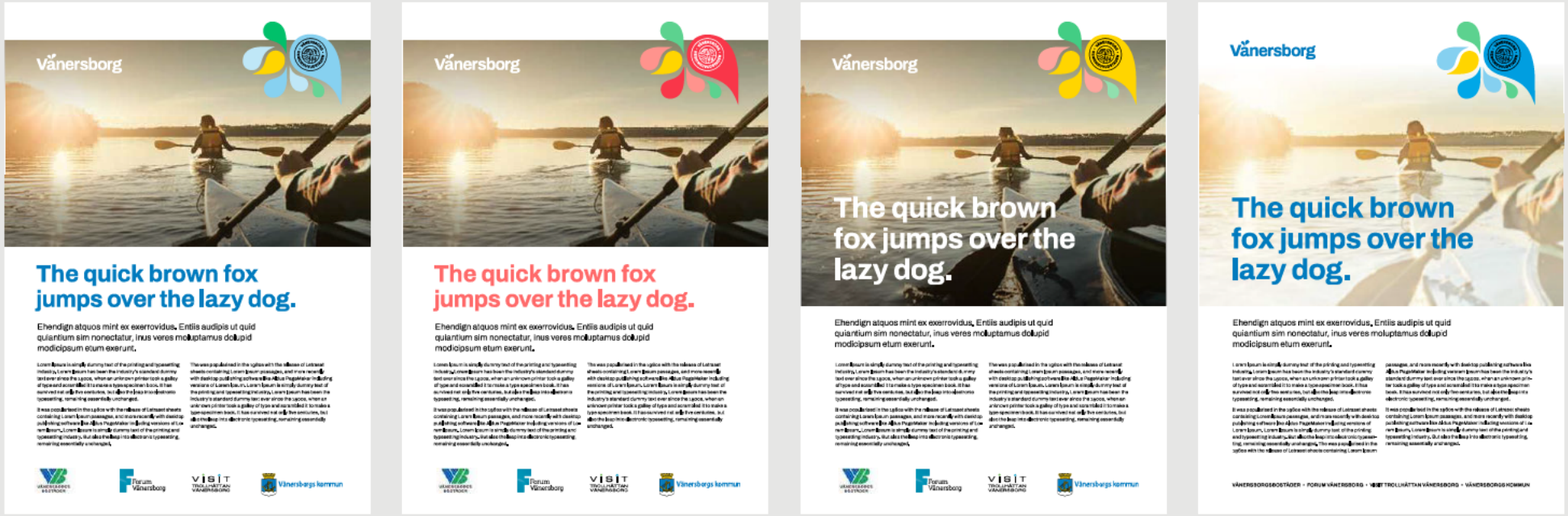




SAMPROFILERING – MED PLATSVARUMÄRKET SOM HUVUDAVSÄNDARE

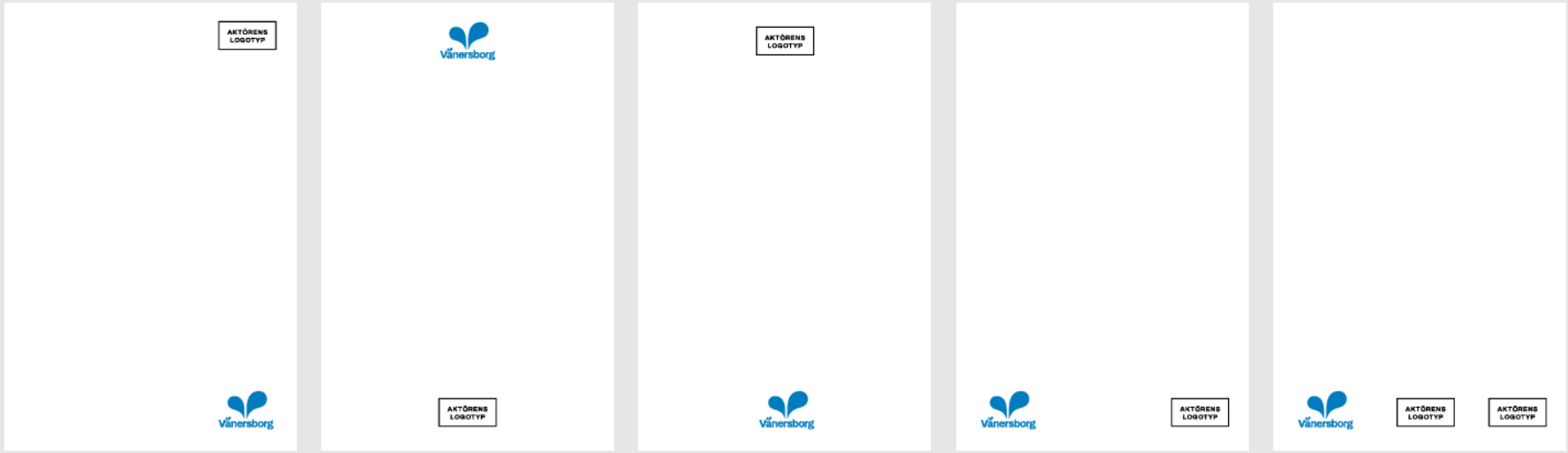
Vid samprofilering där platsvarumärket är huvudavsändare får våra färger, typsnitt, typografi och vårt mönster användas. Huvudregeln är att mottagaren så snabbt som möjligt ska uppfatta vem det är som är huvudavsändare, och vilka som ingår i samarbetet. Eftersom vi anpassar placeringen av vår egen logotyp till det som är logiskt och optimalt för mediet och mottagaren, anpassar vi också hur vi presenterar våra samarbetsparters.

I vissa fall saknas det utrymme för att presentera samtliga logotyper. Då använder vi enbart platsvarumärket som huvudavsändare och övriga aktörer presenteras i textform, så som exemplet längst till höger.



PLATSVARUMÄRKET TILLSAMMANS MED ANDRA AKTÖRER

Alla bidrar till att göra Vänersborgs kommun till en mer välkänd och spännande plats. Här visas exempel på hur helägda kommunala bolag, företag, myndigheter, organisationer och föreningar kan använda platsvarumärkets logotyp i sin egen marknadsföring med den egna identiteten som grund. Här nedan visas hur logotyperna kan placeras i förhållande till varandra på t ex en annonsyta, tryck-sak eller banner. I samannonsering med fler än en aktör placeras logotyperna på rad i nedankant av ytan.



Logotyper för samannonsering

I sammannonsering ska den blå symbollogotypen i första hand användas, alternativt vit eller svart logotyp.

Pantone 3005
RGB: 0, 123, 190
CMYK: 100, 30, 0, 6



APPLIKATIONER / PROFILMATERIAL

Här är några exempel på hur profilmaterial som används för att marknadsföra platsen Vänersborgs kommun kan se ut. Det kan exempelvis vara kassar, t-shirts, muggar, pennor etc.











Frihet under ansvar

Vi vill gärna att du använder dig av platsvarumärket för att marknadsföra det geografiska området Vänersborgs kommun.

Vårt enda krav är att du ställer upp på Vänersborgs kommuns värderingar. Vi ska vara en kommun för alla. Här ska alla människor känna sig trygga och välkomna. Vi främjar en positiv samtalston och ett öppet samverkansklimat.

Logotypen får inte användas i sammanhang som kan anses kränkande, störande eller stötande. Manualen är styrande för såväl kommunen, dess helägda kommunala bolag och andra intressenter. Vänersborgs kommun, som är huvudägare av varumärket, förbehåller sig rätten att själva besluta om användandet och avgöra om det är förenligt med varumärket. Vänersborgs kommun, kommunstyrelseförvaltningen, kommunens centrala kommunikationsfunktion har rätten att begränsa användandet.

Har du frågor om varumärket? Vi hjälper dig!

Kontakta Vänersborgs kommuns kommunikatörer via e-post: kommunikation@vanersborg.se eller växeln: 0521-72 10 00.

§ 7

Ekonomisk intern kontroll inom kommunstyrelseförvaltningen

KS 2021/19

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom uppföljningen av internkontroll 2021, med förslag till åtgärder, samt översänder dokumentet, Rapport internkontroll 2021 för kommunstyrelsen, till kommunens revisorer för kännedom.

Sammanfattning av ärendet

Intern kontroll är en process genom vilken kommunens ledning, såväl den politiska som professionella samt övrig personal, samverkar för att med rimlig grad av säkerhet uppnå:

- en ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- en tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter och riktlinjer m.m.

Syftet med intern kontroll är att säkra en effektiv förvaltning och att undvika att det begås allvarliga fel. I kommunallagens 6 kap 7 § definieras nämndernas ansvar för den interna kontrollen. I Vänersborgs kommun finns ett reglemente, antaget av fullmäktige 2011-11-23 § 147, som förtydligar ansvaret för den interna kontrollen.

Enligt reglementet för internkontroll ska varje nämnd årligen anta en plan för granskning samt uppföljning av den interna kontrollen. Resultatet av uppföljningen av den interna kontrollen ska, med utgångspunkt från den antagna planen, årligen rapporteras till respektive nämnd/styrelse. Kommunstyrelsens antog 2021-02-24 en plan för den interna kontrollen 2021, som innehåller följande granskningsområden.

Kommungemensamma områden:

- Obehörigas tillgång till skyddsvärdig information
- Dataskyddsförordningen
- Uppföljning av föregående års granskning

Nämndspecifikt område:

- Distansarbete
- Ärendehantering

Ekonomikontoret har upprättat rapport över utförd intern kontroll 2021, utifrån beslutad internkontrollplan.

Beslutsunderlag

			Utdragsbestyrkande

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-14
- Rapport Internkontroll 2021 (Kommunstyrelsen)

2021-12-14 Dnr: KS 2021/19

Handläggare
Marie Karvonen
marie.karvonen@vanersborg.se
0521-72 11 57

Mottagare
kommunstyrelsen

Internkontrollrapport 2021

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom uppföljningen av internkontroll 2021, med förslag till åtgärder, samt översänder dokumentet, Rapport internkontroll 2021 för kommunstyrelsen, till kommunens revisorer för kännedom.

Sammanfattning av ärendet

Intern kontroll är en process genom vilken kommunens ledning, såväl den politiska som professionella samt övrig personal, samverkar för att med rimlig grad av säkerhet uppnå:

- en ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- en tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter och riktlinjer m.m.

Syftet med intern kontroll är att säkra en effektiv förvaltning och att undvika att det begås allvarliga fel. I kommunallagens 6 kap 7 § definieras nämndernas ansvar för den interna kontrollen. I Vänersborgs kommun finns ett reglemente, antaget av fullmäktige 2011-11-23 § 147, som förtydligar ansvaret för den interna kontrollen.

Enligt reglementet för internkontroll ska varje nämnd årligen anta en plan för granskning samt uppföljning av den interna kontrollen. Resultatet av uppföljningen av den interna kontrollen ska, med utgångspunkt från den antagna planen, årligen rapporteras till respektive nämnd/styrelse. Kommunstyrelsens antog 2021-02-24 en plan för den interna kontrollen 2021, som innehåller följande granskningsområden.

Kommungemensamma områden:

- Obehörigas tillgång till skyddsvärdig information
- Dataskyddsförordningen
- Uppföljning av föregående års granskning

Nämndspecifikt område:

- Distansarbete
- Ärendehantering

Ekonomikontoret har upprättat rapport över utförd intern kontroll 2021, utifrån beslutad internkontrollplan.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Rapport internkontroll 2021, kommunstyrelsen

Sändlista

Ekonomikontoret, kommunens revisorer

Vänersborgs kommun

Rapport Internkontroll 2021

Kommunstyrelsen

1 Bakgrund och sammanfattning

Enligt reglementet för internkontroll ska varje nämnd årligen anta en plan för granskning samt uppföljning av den interna kontrollen. Kommunstyrelsen antog 2021-02-24 en plan för granskning av den interna kontrollen. Granskning har genomförts enligt planen av följande:

Kommungemensamma kontrollområden

- Obehörigas tillgång till skyddsvärdig information
- Dataskyddsförordningen
- Uppföljning av föregående års granskning

Nämndspecifika kontrollområden

- Distansarbete
- Ärendehantering

2 Kommungemensamma kontrollområden

2.1 Obehörigas tillgång till skyddsvärdig information

IT-systemet ska skydda mot obehörigas åtkomst. IT-kontoret har haft utbildningar och granskat användandet, men ser fortfarande att det finns en risk i användarnas beteenden med till exempel lösenordshantering, låsning och e-posthantering, då kommunen är fortsatt utsatt för hot som phisingmail, malware, ransomware och olika cyberattacker. Syftet med granskningen är att säkerställa att obehöriga inte ska ha tillgång till kommunens datorer och system genom slarv, okunskap eller attack.

Aktuella kontrollmål är:

- att chefer arbetar för att IT-säkerheten bedrivs i det dagliga arbetet i verksamheterna.

Metod och avgränsning

Granskningen har genomfört genom en kommunövergripande enkätundersökning, där chefer inom kommunstyrelseförvaltningen deltagit. Undersökningen är baserad på kännedom och följsamhet av IT-riktlinjen för medarbetare, en bilaga till informationssäkerhetspolicyn antagen 2009-09-16.

Resultat och analys

Utskick gjordes till 15 chefer inom kommunstyrelsen, varav 13 deltog. Granskningen visade att chefernas kännedom och följsamheten till IT-riktlinjen för medarbetare var god. De tillfrågade cheferna ansåg sig ha bra kompetens för sitt arbete med IT-säkerhet, med stöd av riktlinjen samt den Nano-utbildning som IT-kontoret genomförde under hösten 2020. Anmärkningsvärt var att chefers dialog och uppföljning med sina medarbetare var låg kring, lösenordshantering, låsning av datorer vid frånvaro, nedladdning av Appar samt hur kommunens datorer/surfplattor får användas privat.

Förslag till åtgärd

Öka chefernas medvetenhet om vikten av IT-säkerhet, en webbutbildning för cheferna kopplat till informationssäkerhet är igång. Ett arbete pågår med att ta fram manualer/handböcker för olika typer av roller för att förbättra förhållningssätt i framtiden. En ny anvisning angående informations/IT-säkerhet är framtagen för beslut.

2.2 Dataskyddsförordningen

Den allmänna dataskyddsförordningen trädde i kraft i maj 2018. Den innebär strängare regler för behandling av personuppgifter, i syfte att stärka medborgarnas rättigheter. Regleringen är omfattande och överträdelser kan få allvarliga konsekvenser, i värsta fall böter. Syfte med granskningen är att säkerställa kunskap och efterlevnad av styrdokument.

Aktuella kontrollmål är:

- den enskilda kunskapen hos anställda kring hantering av personuppgifter

- kännedom och efterlevnad av anvisning/rutin

Metod och avgränsning

Granskningen har genomfört genom en kommungemensam enkätundersökning, där kommunstyrelsens handläggare samt medarbetare med motsvarande roll deltagit.

Resultat och analys

Enkäten skickades till 62 handläggare på kommunstyrelsen, 90% deltog i granskningen.

Resultatet visade att medarbetarna har bra kunskap om vad en personuppgift är enligt dataskyddsförordningen, (GDPR). Av de tillfrågade handhar 84% personuppgifter i sitt arbete, enligt GDPR. Av undersökningen framkom också att nästan hälften av handläggarna känner sig osäkra på hur de ska hantera personuppgifter i sitt arbete.

Av undersökningen framkom också att handläggarna har låg kännedom kring anvisningarna för incidentrapportering och begäran om registerutdrag.

Hälften av de tillfrågade ansågs sig inte ha rätt kompetens och stöd i sitt arbete kring hantering av personuppgifter utifrån GDPR, de har inte fått någon utbildning i hur man ska hantera personuppgifter utifrån dataskyddsförordningen.

Resultatet visade att 65% av de tillfrågade inte vet eller är osäkra på vem/vilka som är kommunstyrelsens dataskyddssamordnare samt till vilken de ska vända sig för att få hjälp kring frågor om GDPR.

Förslag till åtgärd

Kommunstyrelseförvaltningen ska se över dataskyddsorganisation i kommunen med en central samordningsfunktion för förvaltningarnas dataskyddssamordnare. Kommunstyrelseförvaltningen ska även ta fram en plan över hur utbildning och information ska förmedlas.

2.3 Uppföljning av föregående års granskning

Förra året granskades: Dokumenthantering, manuella utbetalning och styrande dokument. Uppföljning av dessa kontrollområden görs i årets granskning.

Dokumenthantering: Under sommaren har stickprovskontroller gjorts på hur vi hanterar inkomna e-postmeddelande under frånvaro. Resultatet visar att anställda på kommunstyrelse-förvaltningen i större omfattning mot tidigare år hänvisar sin brevlåda utifrån bestämmelsen av allmänna handlingar. Utifrån förslagen åtgärd har material tagits fram för utbildning om allmänna handlingar, offentlighet och sekretess, utbildningen är inte genomförd under året då det har varit låg personalbemanning,

Manuella utbetalning: Stickprovskontroll har gjort av att attester är korrekta på manuella underlag för utbetalningar. Kontrollen var utan anmärkning. Blankett för omfördelning av lön har uppdaterats för att namnförtydliga underskriften.

Styrande dokument: Anvisning för styrande dokument är antagen av kommundirektör 2021-03-29. Anvisningen tar upp ansvaret för att publicera och kommunicera styrdokument till berörda verksamheter.

3 Nämndspecifika kontrollområden

3.1 Distansarbete

Coronapandemin har tvingat många att arbeta på distans. Det är stor skillnad att jobba på distans under så här lång tid jämfört med någon gång i veckan. Syftet med granskningen är att säkerställa arbetsförutsättningar för distansarbete utifrån anvisningen/rutin som antogs 2020-03-25.

Aktuella kontrollmål är:

- att rutin för distansarbete under Corona följs

Metod och avgränsning

En enkätundersökning har skickats ut till medarbetare på kommunstyrelseförvaltningen.

Resultat och analys

Av 66 tillfrågade var svarsfrekvensen 80%. Resultatet visar att 92% av de svarande har mer eller mindre arbetat på distans/hemifrån under pandemin. Resultatet visade också att ca 28% av dem som arbetat hemifrån inte har undertecknat blankett om distansarbete. Av undersökningen framkom att arbetet har fungerat utan anmärkning under pandemin med både arbetsuppgifter och kommunikation med chef och kollegor. De allra flesta tycker att det totalt sett har fungerat mycket bra eller bra att jobba hemifrån/distans.

Förslag till åtgärd

Ingen åtgärd behövs.

3.2 Ärendehantering

Brister i diarieföringen och hantering av allmänna handlingar gör det svårt att hitta handlingar. Syftet med kontrollen är att säkerställa att handlingar hanteras på ett transparent och enhetligt sätt.

Aktuella kontrollmål är:

- att handläggare på kommunstyrelsen har rätt kunskaper för att registrera handlingar och att de är sökbara

Metod och avgränsning

Analys har gjort av den enkätundersökning kansliet skickade ut till alla användare i Evolution, med syftet att ta reda på kunskaper, nöjdhet med support och behov av utbildning i ärendehanteringssystemet. Vidare har stickprovskontroller gjorts av handlingar i ärendehanteringssystemet för att se om de finns brister vid handläggningen. Granskningen är avgränsat till att gälla för kommunstyrelseförvaltningen.

Resultat och analys

Resultatet av undersökningen visar att användarna i ärendehanteringssystemet på kommunstyrelseförvaltningen har ett behov av ytterligare utbildning för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett tillfredställande sätt. En större utbildning om hela ärendeprocessen har genomförts för alla förvaltningars handläggare och chefer som skriver och godkänner tjänsteskrivelser. Registratorer från varje förvaltning har under hösten tagit fram utbildningsmaterial för hur man mer specifikt registrerar en handling. Resultatet visade också att ett behov finns hos handläggarna på kommunstyrelsen av en grundutbildning i offentlighet och sekretess och vad som är en allmän handling.

Vid stickprovskontroller av ärenden i ärendehanteringssystemet framkom att innehållet stämmer väl med rubriken på ärendet, förkortningar kan förekomma ibland vilket gör att handlingarna är dåligt sökbara.

Förslag till åtgärd

Att fortsatt utbildning sker utifrån plan. För att förbättra registreringen av handlingar ska registrator i sin uppföljningsfunktion göra regelbundna stickprovskontroller av handlingar med återkoppling till användarna. En checklista har fastställts på styrgruppen för Evolution.

4 Övrig intern kontroll

Utöver beslutad plan för kommungemensamma och nämndspecifika kontrollområden genomförs fler kontinuerliga kontroller. För 2021 har nedanstående granskningar gjorts.

Kontroll att alla verifikat för manuella utbetalningar finns i pärm i löpande nummerserie, dvs att inga verifikat saknas eller att det finns dubbletter. Kontroll att det finns formellt fastställda attestuppdrag mot attestbehörigheter i ekonomisystemet samt att beloppsgränser ligger inlagda i ekonomisystemet utifrån delegation. Kontroll av behörighetsnivåer i ekonomisystemet. Kontroll att investeringsregler följs och att kostnader/intäkter är bokförda på rätt år. Granskning av representationsfakturor, att rätt moms redovisas och att deltagare och syfte framgår. Kontroll att abonnemangsfakturor är aktuella. Stickprovskontroll av att större inköp är korrekt genomförda enligt riktlinjen för direktupphandling. Kontroll av att inköp sker utifrån ramavtal.

Kontroller var utan större anmärkning, där felaktigheter upptäcktes har rättningar skett.

Uppföljning av ekonomi och mål sker i delårsbokslut och bokslut

5 Organisation av granskningsarbete

Kommunstyrelseförvaltningen strävar efter ett brett deltagande i internkontrollarbetet. Granskningen har genomförts av controller på ekonomikontoret. Under punkt 2.1 har en av avdelningscheferna på IT-kontoret samt kommunens informationssäkerhetsspecialist medverkat. Under punkt 2.2 har jurist på kansliet medverkat. Under punkt 3.2 har systemadministratör för Evolution och förvaltningssekreterare bidragit.

§ 8

Justerad budget 2022 avseende förändrat personalomkostnadspålägg

KS 2022/63

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar enligt följande:

1. Nämndernas budgetanslag justeras ned enligt följande:

Barn- och utbildningsnämnden	-3 910	tkr
Byggnadsnämnden	-166	tkr
Kommunstyrelsen	-495	tkr
Kultur- och fritidsnämnden	-365	tkr
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-78	tkr
Samhällsbyggnadsnämnden	-1 204	tkr
Socialnämnden	-5 546	tkr
Överförmyndarnämnden	-32	tkr
Totalt nämnderna	-11 796	tkr

2. Finansens budget för interna pensionsintäkter justeras upp med motsvarande belopp, 11 796 tkr.

Sammanfattning av ärendet

I nämndernas beslutade budgetramar för 2022 är det interna personalomkostnadspålägget preliminärt beräknat till 40,15%. Mot bakgrund av att kostnaderna beräknas bli tillfälligt lägre under 2022 för den förmånsbestämda pensionen rekommenderar Sveriges Kommuner och Regioner nu ett internt personalomkostnadspålägg som uppgår till 39,25% för 2022. Ett lägre personalomkostnadspålägg innebär lägre kostnader för nämnderna och lägre kostnader för den centrala finansförvaltningen. För nämnderna är detta ett nollsummespel.

I sammanhanget kan nämnas att det nya pensionsavtalet (Avgiftsbestämd KollektivAvtalad Pension, AKAP-KR) som tecknades under december 2021, att gälla från 2023, kommer att innebära en kraftig kostnadsökning för kommunerna. Konsekvenserna av det nya pensionsavtalet behöver hanteras i arbetet med budget 2023.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2022-01-04

2022-01-05 Dnr: KS 2022/63

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Justerad budget 2022 avseende förändrat personalomkostnadspålägg

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar enligt följande:

1. Nämndernas budgetanslag justeras ned enligt följande:

Barn- och utbildningsnämnden	-3 910	tkr
Byggnadsnämnden	-166	tkr
Kommunstyrelsen	-495	tkr
Kultur- och fritidsnämnden	-365	tkr
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-78	tkr
Samhällsbyggnadsnämnden	-1 204	tkr
Socialnämnden	-5 546	tkr
Överförmyndarnämnden	-32	tkr
Totalt nämnderna	-11 796	tkr

2. Finansens budget för interna pensionsintäkter justeras upp med motsvarande belopp, 11 796 tkr.

Sammanfattning av ärendet

I nämndernas beslutade budgetramar för 2022 är det interna personalomkostnadspålägget preliminärt beräknat till 40,15%. Mot bakgrund av att kostnaderna beräknas bli tillfälligt lägre under 2022 för den förmånsbestämda pensionen rekommenderar Sveriges Kommuner och Regioner nu ett internt personalomkostnadspålägg som uppgår till 39,25% för 2022. Ett lägre personalomkostnadspålägg innebär lägre kostnader för nämnderna och lägre kostnader för den centrala finansförvaltningen. För nämnderna är detta ett nollsummespel.

I sammanhanget kan nämnas att det nya pensionsavtalet (Avgiftsbestämd KollektivAvtalad Pension, AKAP-KR) som tecknades under december 2021, att gälla från 2023, kommer att innebära en kraftig kostnadsökning för kommunerna. Konsekvenserna av det nya pensionsavtalet behöver hanteras i arbetet med budget 2023.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Samtliga nämnder

§ 9

Avgränsningssamråd för råvattenledning från Nordkroken till Trollhättan - tillstånd för bortledande av vatten m m för vattenförsörjning

KS 2020/129

Beslut

Kommunstyrelsen avbryter ärendet kring planbesked för råvattenstation i Nordkroken.

Sammanfattning av ärendet

Den 22 december 2020 inkom Trollhättans Energi (TEAB) med en ansökan om planbesked för en ny detaljplan med syfte att möjliggöra en råvattenstation vid Nordkroken. I dialog med Vänersborgs kommun beslutades att utreda alternativ för placering av råvattenstationen och ledningsdragning ytterligare för att hitta mest lämplig lokalisering. Den utredningen är klar och visar på tre bättre alternativ vilka lyfts fram för fortsatt utredning. Därmed kan ärendet kring planbesked för råvattenstation i Nordkroken avbrytas. Underlaget till ärendet är framtaget i samarbete med Alexandra Swahn, planarkitekt.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-09
- Begäran om planbesked – Nordkroken Råvattenstation

2021-12-09 Dnr: KS 2020/129

Handläggare
Lars Rudström
lars.rudstrom@vanersborg.se
0521-72 11 10

Mottagare
Kommunstyrelsen

Avbrytande av planbesked med hänvisning till rekommenderad lokalisering

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen avbryter ärendet kring planbesked för råvattenstation i Nordkroken.

Sammanfattning av ärendet

Den 22 december 2020 inkom Trollhättans Energi (TEAB) med en ansökan om planbesked för en ny detaljplan med syfte att möjliggöra en råvattenstation vid Nordkroken. I dialog med Vänersborgs kommun beslutades att utreda alternativ för placering av råvattenstationen och ledningsdragning ytterligare för att hitta mest lämplig lokalisering. Den utredningen är klar och visar på tre bättre alternativ vilka lyfts fram för fortsatt utredning. Därmed kan ärendet kring planbesked för råvattenstation i Nordkroken avbrytas. Underlaget till ärendet är framtaget i samarbete med Alexandra Swahn, planarkitekt.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Trollhättans Energi AB (TEAB, ägt av Trollhättans stad) planerar att bygga ett nytt vattenverk och samtidigt välja en ny huvudvattentäkt i Vänern. När TEAB lämnade in ansökan om planbesked i december 2020 valde kommunen att genomföra en lokaliseringsprövning enligt plan- och bygglagen (PBL, 2 kap.).

Arbetet med lokaliseringsprövningen inleddes med en serie träffar där kommunstyrelsens presidie och representanter för tre av kommunens förvaltningar deltog tillsammans med TEAB, Västvatten, samt konsulter som TEAB samarbetat med. I träffarna togs alla tidigare utredda alternativ upp på bordet igen tillsammans med ytterligare alternativ av intresse för ledningsdragningar och landfall. Det resulterade i att tre huvudstråk valdes ut för fortsatt utredning. Nordkroken är inte med bland dessa.

Under försommaren har de tre huvudstråken utretts vidare. De initiala resultaten är lovande och alla tre alternativ rekommenderas nu till TEAB för fortsatt utredning. Ärendet kring planbesked för råvattenstation i Nordkroken kan därmed avbrytas med hänvisning till lokaliseringsstudien i bilaga 1samt att TEAB med hänvisning till lokaliseringsstudien, dragit tillbaka sin ansökan.

.

Eva Björklund

Chef hållbar utveckling

Bilagor

Lokaliseringsstudie för råvattenstation samt tillhörande ledningsstråk

Sändlista

Viktor.johansson@trollhattanenergi.se

kundservice@trollhattanenergi.se

Vänersborgs kommun

Begäran om planbesked

* = Obligatorisk uppgift

Vänersborgs kommun
462 85 Vänersborg
0521-72 10 00, kommun@vanersborg.se

Fastighet

Fastighetsbeteckning*
Nordkroken 1:33 och 1:65

Fastighetens adress*
Nordkroksvägen 448 (?)

Ansökan avser*

- [ ] Ändring av befintlig detaljplan
- [ ] Upphävande av detaljplan
- [x] Upprättande av ny detaljplan

Byggnad*

- [ ] Enbostadshus
- [ ] Rad-, par-, kedjehus
- [ ] Tvåbostadshus
- [ ] Flerbostadshus
- [ ] Fritidshus med en eller två bostäder
- [ ] Komplementbyggnad (uthus, garage, förråd och dylikt)
- [ ] Industri- eller lagerbyggnad
- [ ] Studentbostadshus
- [ ] Hus för äldre eller personer med funktionsnedsättning
- [x] Annan byggnad eller anläggning, ange typ .....

Antal berörda lägenheter: .....

Därav specialbostäder: .....

Upplåtelseform för lägenheter

- [ ] Hyresrätt
- [ ] Bostadsrätt
- [ ] Äganderätt

Beskrivning och motivering av projektet*

Se bilaga 1.

Sökande

Företagsnamn eller personnamn*
Trollhättan Energi AB

Postnummer*
461 29

Organisations- eller personnummer*
556194-6921

Postort*
Trollhättan

Telefon (även riktnummer)*
020-89 90 00

E-postadress
kundservice@trollhattanenergi.se

Utdelningsadress*
Box 933

Företagets projektnummer
68512006

Kontaktperson (om sökanden är ett företag)

Förnamn*
[redacted]

Efternamn*

Telefon (även riktnummer)
[redacted]

E-postadress

Inera AB 330212 1806

Vänersborgs kommun

Vänersborgs kommun

Fastighetsägare, tomträttsinnehavare (om annan än sökanden)*

Vänersborgs kommun

Faktureringsadress (om annan än sökandens)*

E-faktura, GLN 7365561946925, fakturareferens 5315

Bilagor

- [x] Situationsplan eller karta över området (obligatoriskt)
- [x] Översiktlig miljöbedömning
- [ ] Avfall
- [ ] Riskanalys
- [x] Geoteknisk undersökning (översiktlig)
- [ ] Energi- och hushållning
- [x] Exploateringsgrad/BTA
- [x] Upphävande av strandskydd
- [ ] VA-lösning
- [ ] Tillgänglighet
- [ ] Modell, fotomontage eller liknande
- [ ] Hustyper
- [ ] Trafiklösning
- [ ] Hälsa och säkerhet

Avgift betalas enligt av kommunen fastställd taxa.

Underskrifter

Sökandens underskrift*

[redacted]

Namnförtydligande* [redacted]

Fastighetsägarens underskrift (om annan än sökanden)*

Namnförtydligande*

Inera AB 330212 1806

Information

PBL 5 kap. Att ta fram detaljplaner och områdesbestämmelser

1 § Detta kapitel innehåller bestämmelser om hur en detaljplan och områdesbestämmelser upprättas, antas, ändras och upphävs samt om besked från kommunen om att inleda en sådan planläggning.

Planbesked

2 § På begäran av någon som avser att vidta en åtgärd som kan förutsätta att en detaljplan antas, ändras eller upphävs eller att områdesbestämmelser ändras eller upphävs, ska kommunen i ett planbesked redovisa sin avsikt i frågan om att inleda en sådan planläggning.

3 § En begäran om planbesked ska vara skriftlig och innehålla en beskrivning av det huvudsakliga ändamålet med den avsedda åtgärden och en karta som visar det område som berörs.

Om åtgärden avser ett byggnadsverk, ska begäran också innehålla en beskrivning av byggnadsverkets karaktär och ungefärliga omfattning.

4 § När kommunen har fått en begäran om planbesked som uppfyller kraven i 3 § ska kommunen ge sitt planbesked inom fyra månader, om kommunen och den som har gjort begäran inte kommer överens om något annat.

5 § Av planbeskedet ska det framgå om kommunen avser att inleda en planläggning.

Om kommunen avser att inleda en planläggning ska kommunen i planbeskedet ange den tidpunkt då planläggning enligt kommunens bedömning kommer att ha lett fram till ett slutligt beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller ändra eller upphäva områdesbestämmelser.

Om kommunen inte avser att inleda en planläggning, ska kommunen i planbeskedet ange skälen för det.

Hela stans miljöbolag

Bilaga 1, Beskrivning och motivering av projektet

Trollhättan Energi AB har sedan 2012 arbetat med att utreda befintligt vattenverk och råvattentäkt. Under åren 2014–2016 har två förstudier genomförts och 2017 tog Trollhättan Energis styrelse beslut om att bygga ett nytt vattenverk med Vänern som ny huvudsaklig vattentäkt. Provtagning av vatten i Vänern har skett under flera års tid på flera olika punkter.

Under våren 2020 togs ett historiskt beslut om regional samverkan för framtidens vattenförsörjning där Trollhättan och Uddevalla ska samarbeta för att få vatten från Vänern till de respektive kommunerna. Trollhättan Energi kommer ensamt bygga den nya sjöledningen ute i Vänern och råvattenstationen i Nordkroken men med kapacitet även för Uddevallas behov. Vidare kommer Trollhättan Energi AB och Uddevalla Vatten AB tillsammans bygga överföringsledning(ar) ned till Överby, Trollhättan. Slutligen kommer Uddevalla Vatten AB att ensamt att bygga överföringsledning för råvatten vidare till Uddevalla.

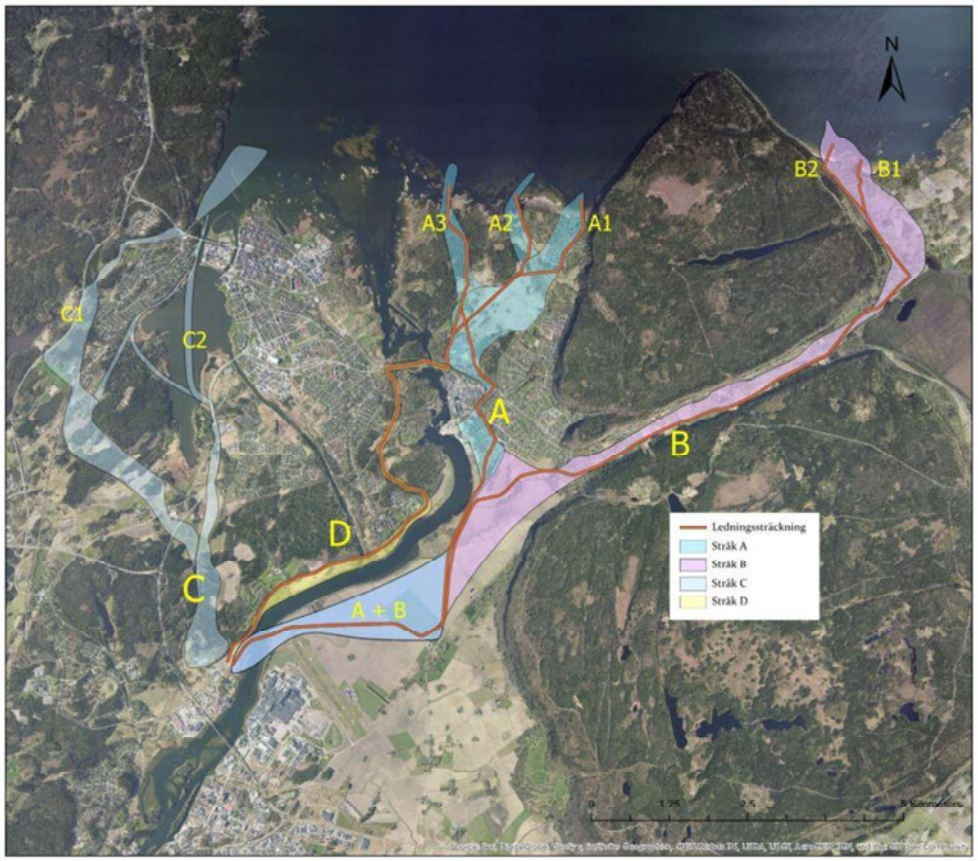
Det är också beslutat att Lilla Edet kommun ska försörjas med vatten från Vänern. Lilla Edet ska få färdigt dricksvatten direkt från Trollhättans vattenverk.

Lokaliseringsutredning

Under 2018 har Trollhättan Energi tillsammans med COWI utfört en lokaliseringsutredning genom en stråkvalsanalys för att utreda olika potentiella ledningsdragningar från Vänern ner till Överby i Trollhättan. Arbetet har genomförts i samarbete mellan COWI och TEAB där stråkvalsanalysen har genomförts med stöd av multikriterieanalys (MKA) där tekniska, ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter har beaktats. Arbetet har omfattat att identifiera kriterier för analysen, viktning av kriterier samt utveckling av MKA-modellen som tillämpats i studien.

Resultatet visar att de mest fördelaktiga stråken (betraktat från Vänern mot Överby) är att välja ett landfall i området på den västra sidan av Halleberg,

vidare söderut genom Vargön, därefter längs Göta älvs östra strand fram till en punkt öster om det befintliga vattenverket vid Överby där ledningen passerar under Göta älv till sin slutpunkt (stråkalternativen betecknas A+A1/A2/A3, se Figur 1).



Figur 1. Olika stråk för ny överföringsledning från Vänern till Överby.

Under 2019 har Trollhättan Energi AB tillsammans med Peab Anläggning AB fortsatt att utreda de olika alternativen genom ytterligare skrivbordsstudier, fältstudier, geotekniska undersökningar, naturmiljöinventering längs stråken och kompletterande bottenscanningar på Vänern. Marinarkeologiska utredningar i Vänern såväl som arkeologiska utredningar vid landföringspunkten har också utförts. Resultaten har sammanfattats i PM, MUR och kartunderlag.

Den sammantagna bedömningen, utifrån resultaten av undersökningarna, är att A+A1 är den mest lämpliga ledningsdragningen.

Den 20 augusti 2020 redovisades lokaliseringsarbetet för Vänersborgs kommun. Rapporter och PM överlämnades. Eftersom handlingarna kan innehålla känslig information inhämtades sekretessförbindelser från tjänstepersonal som önskade att ta del av underlaget.

Den 31 augusti 2020 redovisades också lokaliseringsarbetet för Vänersborgs kommuns kommunalråd på ärendegenomgången, om än på en mer övergripande nivå.

Den 2 december 2020 hölls en ny genomgång av lokaliseringsutredningen.

Nytt arbetsmöte kring lokaliseringsutredningen planeras under januari månad 2021.

Ansökan hänvisar till ovan presentationer och underlag men bifogas ej i samband med ansökan.

Fysisk säkerhet råvattenstation

Fysisk säkerhet är viktigt för en råvattenstation som är en viktig funktion i dricksvattenproduktionen. Begreppet fysisk säkerhet omfattar såväl områdesskydd (ex stängsel runt anläggningen) och skalskydd (anläggningens omslutningsytor) samt tekniskt skydd (ex passagesystem, larm, kameror etc) och mekaniskt skydd (ex låssystem, galler, fordonshinder etc).

Ett arbetsdokument, i form av ett PM, kring fysisk säkerhet har tagits fram för råvattenstationen i Nordkroken som grundar sig på en workshop och en tidig riskbedömning. Arbete med detta pågår, nedan är en initial bedömning.

Projektets ledord och ambitionsnivå när det gäller säkerhet (enligt projektets säkerhetspolicy) är följande:

”Projektets säkerhetsarbete ska präglas av anpassade, balanserade och kostnadseffektiva åtgärder som står i rimlig proportion till hotbild samt konsekvenser för verksamheten”

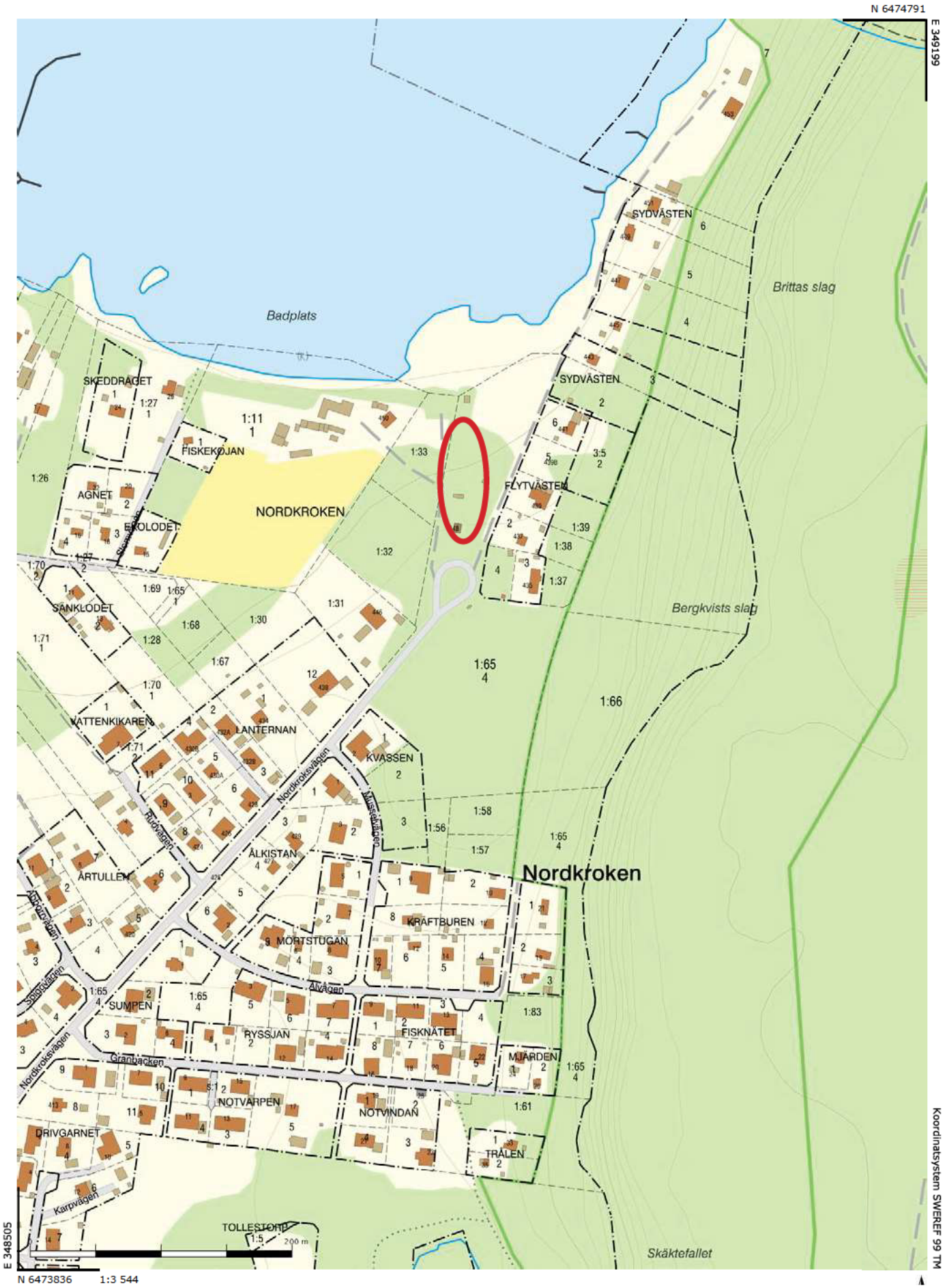
Den initiala bedömningen är att, utifrån dagens riskbild, är att skalskydd med stängsel inte måste vara nödvändigt. Inriktningen bör vara att försöka bygga upp säkerheten för anläggningen utan att det behövs områdesskydd i

form av ett stängsel, med tanke på det geografiska läget. En tidig bedömning är att det istället krävs flera barriärer av fysiskt skydd i anläggningen där verifiering kan ske via tekniskt skydd, ex genom inbrottslarm och eventuell kameraövervakning.

Däremot bör anläggningen ha förutsättningar för att i framtiden, vid behov, kunna komplettera med områdesskydd. Exempelvis vid en förhöjd hotbild eller andra ändrade förutsättningar.

Övriga utredningar

Förutom bifogade utredningar har omfattande geotekniska undersökningar utförts, såväl traditionella borrprover som geofysiska undersökningar. Dessa bifogas inte, men kan skickas över till Vänersborgs kommun.



Situationsplan: Underlag till planansökan. Markerat är område inom vilket pumhus preliminärt föreslås placeras.

Datum: 2020-11-13

Hela stans miljöbolag

MAJ 2019
TROLLHÄTTAN ENERGI AB

FÅGEL- OCH NATURVÄRDESINVENTERING NORDKROKEN



COWI

ADRESS COWI AB
Skärgårdsgatan 1
Box 12076
402 41 Göteborg

TEL 010 850 10 00
FAX 010 850 10 10
WWW cowi.se

MAJ 2019
TROLLHÄTTAN ENERGI AB

FÅGEL- OCH NATURVÄRDESINVENTERING NORDKROKEN

PROJEKTNR. A109311
DOKUMENTNR. A109311-04-025-011_PM Fågelinventering Nordkroken
VERSION 1.0
UTGIVNINGSDATUM 2019-05-20
UTARBETAD Erik Heyman
GRANSKAD Peter Norberg
GODKÄND Peter Norberg

INNEHÅLL

1	Bakgrund och syfte	7
2	Metodik	8
3	Resultat	9
4	Samlad bedömning och diskussion	12
5	Referenser	13

1 Bakgrund och syfte

COWI AB har på uppdrag av Trollhättan Energi AB genomfört en fågel- och naturvärdesinventering vid ett vassområde vid badplatsen Nordkroken vid Vänerns strand i Vänersborgs kommun. Fältinventeringen utfördes vid två tillfällen i maj 2019 och innefattade det område som visas i figur 1. Syftet med inventeringen var i första hand att undersöka om det finns skyddsvärd eller störningskänslig fågelfauna i det vassområde som påverkas av geotekniska undersökningar. Till skyddsvärda arter räknas i allmänhet arter som är hotade eller upptagna på EU:s fågeldirektivs bilaga 1. För arter upptagna i fågeldirektivet ska bland annat "särskilda skyddsområden" upprättas (artikel 4). Till hotade arter räknas de som rödlistats i kategorierna CR-akut hotad, EN - starkt hotad och VU- sårbar (Blank, 2010).

Inventeringarna utfördes enligt metodik för punkttaxering i första halvan av maj, den tid på året då de flesta fågelarter är aktiva med sång och andra revirbeteenden och därmed lätta att upptäcka. Detta är också lämplig tid på året för naturvärdesinventering.



Figur 1. Utredningsområdet (rött)

2 Metodik

Fältinventeringen genomfördes i form av punkttaxering med två fältbesök: 2019-05-03 samt 2019-05-16. Inventeringens syfte var att undersöka vilka fågelarter som häckar eller vistas inom det aktuella området, för att kunna ge förslag på eventuella skyddsåtgärder inför geotekniska undersökningar. Innan inventeringarna gjordes en sökning i observationsdatabasen Artportalen avseende fågelobservationer de senaste 20 åren inom det aktuella området plus en buffertzon på cirka 100 meter. Syftet med sökningen var att få underlag om vilka arter som tidigare setts i området och som därmed kan förväntas hittas. Områdets begränsade yta gjorde att punkttaxering från ett par punkter i och omkring vassområdet gav tillräckligt underlag för att bedöma vilka fågelarter som häckade i området. Inventeringarna gjordes enligt etablerad metodik för punkttaxering (Blank, 2010). Besökstiden vid varje fältbesök var cirka en timme och inventeringarna inleddes inom en timme från soluppgången. Inventeringarna utfördes dagar med uppehållsväder och svag eller måttlig vind. Alla fåglar som sågs eller hördes noterades i ett fältprotokoll. Där noterades även om observationerna handlade om revirmarkerande fåglar samt om observationerna var innanför eller utanför undersökningsområdet.

I tillägg till fågelinventeringen gjordes en naturvärdesbedömning av det aktuella området. Naturvärdesinventeringen utfördes enligt Svensk standard för naturvärdesinventering SS 199000:2014 (SIS, 2014).

Inventeringarna utfördes av Erik Heyman, biolog på avdelningen för Miljö, Risk och Säkerhet, COWI AB i Göteborg, med mer än 15 års erfarenhet av biologiska fältinventeringar.

3 Resultat

Totalt observerades 21 fågelarter varav 8 inom undersökningsområdet. Samtliga observerade arter inom utredningsområdet visas i tabell 1. Observationer utanför utredningsområdet visas i tabell 2. Det fanns inga registrerade observationer av fåglar i observationsdatabasen Artportalen, avseende de senaste 20 åren.

Inom utredningsområdet observerades blåmes, koltrast, lövsångare, nötväcka, svarthätta, sädesärla, talgoxe och trädgårdssångare. Av dessa häckar troligen lövsångare och trädgårdssångare i vassen eftersom de satt stationärt och sjöng mitt i vassområdet. Blåmes, talgoxe, nötväcka och svarthätta observerades sjungande och häckar möjligen i närheten av alarna som växer innanför vassen. Koltrast och sädesärla observerades inom utredningsområdet men visade inga revirbeteenden. Inga skyddsvärda fågelarter observerades inom undersökningsområdet.

Utanför utredningsområdet observerades ett antal vanliga, icke skyddsvärda, arter samt en överflygande fiskgjuse. Fiskgjuse var den enda skyddsvärda fågelarten som observerades (arten är listad i EU:s fågeldirektiv bilaga 1).

	2019-05-03	2019-05-16
Blåmes	1	1
Koltrast	1	1
Lövsångare	0	1
Nötväcka	1	0
Svarthätta	1	0
Sädesärla	1	1
Talgoxe	0	1
Trädgårdssångare	0	1

Tabell 1. Fågelobservationer (antal) inom utredningsområdet

	2019-05-03	2019-05-16
Blåmes	0	1
Drillsnäppa	0	2
Fiskgjuse	1	0
Gransångare	1	0
Gräsand	3	0
Grönfink	1	0
Gärdsmyg	0	1
Gök	0	1
Kanadagås	0	5
Korp	1	0
Kråka	0	1
Lövsångare	1	0
Ringduva	1	2
Skata	0	1
Svarthätta	0	1
Svartvit flugsnappare	1	1
Talgoxe	2	1

Tabell 2. Fågelobservationer (antal) utanför utredningsområdet

Naturvärdet för det aktuella området bedömdes som naturvärdesklass 4 – visst naturvärde. Området har lågt artvärde men visst biotopvärde i form av sjöstrand och medelgrova klibbalar. Naturvärdesbedömningen utgår från Svensk standard för naturvärdesinventering SS 199000:2014 (SIS, 2014). Naturvärdesklass 4 är den lägsta av de fyra naturvärdesklasserna, där klass 1 är högst. Klass 4 innebär att området har viss positiv betydelse för bevarande av biologisk mångfald, jämfört med så kallad övrig mark (det vanligaste markslaget), som har lågt eller inget naturvärde. Figur 2 och 3 visar representativa bilder från området.



Figur 2. Vassområdet fotograferat från östra sidan



Figur 3. Bladvass och unga klibbal är helt dominerande i vassområdet.

4 Samlad bedömning och diskussion

Utifrån resultatet av 2019 års fågelinventering bedöms det aktuella utredningsområdet inte utgöra en miljö med betydelse för skyddsvärd fågelfauna. De arter som påträffades med revirbeteende inom utredningsområdet var lövsångare, trädgårdssångare, svarthätta, blåmes, talgoxe och nötväcka. Samtliga är vanligt förekommande arter med nationellt och regionalt stora populationer (Ottosson m fl, 2012).

Huvuddelen av undersökningsområdet utgörs av bladvass med sly och unga träd av främst klibbal. Vassområdet är alltför litet för att hysa skyddsvärda arter som är knutna till vidsträckta vassområden till exempel rördrom eller brun kärrhök. För dessa arter finns det andra områden i Vänersborgsviken som är betydligt bättre häckningslokaler med större yta och mindre störning från människor. På landsidan av vassområdet finns ett tiotal medelgrova klibbalar med en diameter i brösthöjd upp till 60 cm. Det var i dessa träd som de flesta fåglarna observerades.

Observationerna utanför utredningsområdet föranleder inga skyddsåtgärder. Den överflygande fiskgjusen passerade på stort avstånd. Fiskgjuse häckar på flera platser på platåbergen Halle- och Hunneberg och söker efter föda i Vänern och andra fiskrika sjöar i närheten.

Naturvärdesklassen bedömdes till klass 4 – visst naturvärde, eftersom området har visst biotopvärde i form av sjöstrand och medelgrova träd av klibbal. Klass 4 innebär att det finns vissa strukturer med positiv betydelse för bevarande av biologisk mångfald men bevarande av det enskilda området har liten betydelse för bevarande av biologisk mångfald på regional eller nationell nivå (SIS, 2014).

För fortsatt arbete med geotekniska undersökningar och annat arbete rekommenderas en generell hänsyn gentemot fågellivet. Detta innebär att bullrande arbeten ska undvikas i vassområdet mellan 1 april och 31 maj, vilket är huvudsaklig häckningsperiod för de observerade fågelarterna. I övrigt bedöms inga skyddsåtgärder vara nödvändiga.

5 Referenser

Blank, H., 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda fåglar. Naturvårdsverket.

Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S., Tjernberg, M. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

SIS 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SS 199000:2014.

AUGUSTI 2020
TROLLHÄTTAN ENERGI AB

NATURVÄRDESINVENTERING NORDKROKEN VÄNERSBORG



COWI

ADRESS COWI AB
Skärgårdsgatan 1
Box 12076
402 41 Göteborg

TEL 010 850 10 00
FAX 010 850 10 10
WWW cowi.se

AUGUSTI 2020
TROLLHÄTTAN ENERGI AB

NATURVÄRDESINVENTERING NORDKROKEN VÄNERSBORG

PROJEKTNR. A109311
DOKUMENTNR. A109311-04-025-012_PM Naturvärdesinventering Nordkroken
VERSION 1.0
UTGIVNINGSDATUM 2020-08-11
UTARBETAD Erik Heyman
GRANSKAD Peter Norberg
GODKÄND Peter Norberg

INNEHÅLL

1	Bakgrund och syfte	7
2	Metodik	8
3	Resultat	10
4	Samlad bedömning och diskussion	15
5	Referenser	16

1 Bakgrund och syfte

COWI AB har på uppdrag av Trollhättan Energi AB genomfört en naturvärdesinventering i ett skogsområde i anslutning till badplatsen Nordkroken vid Vänerns strand i Vänersborgs kommun. Skogsområdet ligger inom påverkansområde för ny råvattenledning med tillhörande pumpstation.

Fältinventeringen utfördes 2 juli 2020 och innefattade det område som visas i figur 1. Syftet med en naturvärdesinventering är i första hand att undersöka om det finns arter eller strukturer med positiv betydelse för bevarande av biologisk mångfald. En fågelinventering i det intilliggande vassområdet och strandskogen (norr om området för naturvärdesinventeringen) utfördes av COWI 2019. Området för fågelinventeringen överlappar med området som inventerats i detta uppdrag. Resultatet från fågelinventeringen beskrivs i en separat rapport.

Naturvärdesinventeringen utfördes enligt Svensk standard för naturvärdesinventering SS 199000:2014, metodiken beskrivs mer detaljerat nedan.



Figur 1. Inventeringsområde för naturvärdesinventering (rött)

2 Metodik

Naturvärdesinventeringen utfördes enligt Svensk standard för naturvärdesinventering SS 199000:2014. Detaljeringsgraden för inventeringen var detalj, vilket är den mest finskaliga nivån för naturvärdesinventering och är lämplig för mindre områden. Tillägg till standardupplägget för naturvärdesinventering var naturvärdesklass 4, vilket innebär att även områden med visst naturvärde (klass 4) beskrivs som naturvärdesobjekt. Detta tillägg används vanligen vid naturvärdesinventeringar i stadsnära områden.

Det huvudsakliga syftet med en NVI är att beskriva och värdera naturområden (objekt) av betydelse för biologisk mångfald. Inventeringen resulterar i avgränsning av områden och naturvärdesklassning, objektbeskrivningar av avgränsade objekt, samt en övergripande rapport.

Nedan följer en sammanfattande genomgång av de bedömningsgrunder som används för att naturvärdesklassa objekt enligt standarden. För övrig information och fördjupningar hänvisas till standarden (SIS, 2014). Övergripande görs naturvärdesbedömningen utifrån två bedömningsgrunder; biotop och art.

Bedömningsgrunden biotop omfattar två underliggande aspekter; biotopkvalitet samt sällsynthet. I aspekten sällsynthet vägs även eventuella hot mot biotopen in. Biotopvärdet bedöms på en fyrgradig skala för biotopvärde (obetydligt, visst, påtagligt och högt). Biotopkvalitet är olika faktorer som formar biotopen, till exempel grad av naturlighet (påverkan), ekologiska processer, strukturer, element, naturgivna förutsättningar etc. Med sällsynta biotoper avses biotoper som är mindre vanliga inom ett visst geografiskt område. Om den inventerade biotopen utgör en Natura 2000-naturtyp, ger det vägledning om att den är nationellt eller internationellt sällsynt. Även andra kunskapsunderlag för bedömning av sällsynthet och hot kan användas.

I bedömningsgrunden art ingår fyra aspekter naturvårdsarter, rödlistade arter, hotade arter och artrikedom. Naturvårdsarter indikerar att ett område har naturvärde, eller i sig självt är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Artvärdet bedöms på en fyrgradig skala (obetydligt, visst, påtagligt och högt). Bedömningen för naturvårdsarter ska grunda sig på faktiska fynd av arter.

Naturvårdsarter är ett samlingsbegrepp för bland andra skyddade arter enligt artskyddsförordningen (2007:845), rödlistade arter, typiska arter (Natura 2000) och signalarter. Artvärdet bedöms utifrån antalet olika naturvårdsarter, men också arternas livskraft, frekvens, samt hur goda indikatorer de är för naturvärde.

Förekomst av rödlistade arter enligt 2020 års rödlista, utgör en av grunderna för bedömning av artvärde. Arter i följande hotkategorier är av relevans för bedömning av artvärde: NT (nära hotad), VU (sårbar), EN (starkt hotad) och CR (akut hotad). Här anger SIS-standarden att förekomst automatiskt genererar ett högt artvärde. Bland de hotade arterna finns några arter som rödlistats på grund av att de minskat snabbt i landet, men som fortfarande är relativt vanligt förekommande. I denna inventering gjordes bedömningen att förekomster av arterna skogsalm och ask inte automatiskt genererar högt artvärde.

Utifrån bedömningsgrunderna art och biotop görs en samlad bedömning av det inventerade objektets naturvärdesklass. I standarden finns en matris som ger vägledning till inventeraren om vilken klass som ska sättas. Följande naturvärdesklasser används:

Naturvärdesklass 1 - Högsta naturvärde. Störst positiv betydelse för biologisk mångfald. I denna klass bedöms varje område vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.

Naturvärdesklass 2 - Högt naturvärde. Stor positiv betydelse för biologisk mångfald. I denna klass bedöms varje område vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.

Naturvärdesklass 3 - Påtagligt naturvärde. Påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald. I denna klass bedöms inte varje objekt behöva vara av betydelse för biologisk mångfald på varken regional, nationell, eller global nivå, men bedöms vara av särskild betydelse för att den totala arealen av dessa områden ska kunna bibehållas.

Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde. Viss positiv betydelse för biologisk mångfald.

Övrig mark. Detta är ingen naturvärdesklass utan avser de ytor som har låga värden för biologisk mångfald. Exempel på områden som inte når upp till naturvärdesklass 4 är skogsområden som saknar viktiga strukturer, såsom skoglig kontinuitet, död ved och gamla träd. Åkermark klassas i regel inte då den på grund av hög störningsfrekvens ofta har begränsad biologisk mångfald. De betesmarker som inte uppnår klass 4 är kraftigt näringspåverkade och/eller igenväxande, samt saknar naturvårdsarter i form av en hävdgynnad flora.

Detaljeringsgraden på naturvärdesinventeringen styr storleken på naturvärdesobjekt som ska kunna identifieras. I denna inventering användes detaljeringsgraden "detalj", vilket innebär att minsta obligatoriska karteringsenhet för naturvärdesobjekt är en yta av 10 m^2 eller mer, alternativt ett linjeformat objekt med en längd på 10 m eller mer och en bredd på 0,5 m eller mer. Naturvärdesinventeringen utfördes av Erik Heyman, biolog på COWI AB i Göteborg.

3 Resultat

Det undersökta området utgörs av två naturvärdesobjekt, lövskogen och den lilla skogsbäcken. Båda bedömdes som naturvärdesklass 3, påtagligt naturvärde. I båda naturvärdesobjekten påträffades naturvårdsarter. På flygbilden i figur 2 visas naturvärdesobjektens utsträckning.



Figur 2. Den gröna linjen visar utsträckningen för blandskogen (NVI_TEM_01) och den blå linjen visar ungefärlig sträckning för vattendraget (NVI_TEM_02). Den rödstreckade linjen visar det inventerade området.

Objekt 1 – Flerskiktad lövskog

ID: NVI_TEM_01

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Löv - barrblandskog

Beskrivning: Blandad lövskog som domineras av vårt- och glasbjörk med inslag av ädellövträd. I trädskiktet finns vårt- och glasbjörk, ek, lönn, tall, fågelbär och klibbal. Flera av träden är medelgrova, bland annat finns två vårtbjörkar med diameter i brösthöjd på cirka 65 cm, flera klibalar i den norra delen med diameter runt 50 cm och en ek med diameter på 50 cm.

Buskskiktet är välutvecklat och innefattar samma arter som i trädskiktet samt hassel, hallon, rönn, olvon, gran, rhododendron och oxbär. Där finns även minst två exotiska arter, så kallade trädgårdsrymlingar, som inte artbestämdes. Det finns flera hasselbuskar med som växer bukettformat, vilket de gör när de uppnått en viss ålder i ljusöppna lägen. En buske av den fridlysta arten idegran växer i den västra delen, precis öster om vägen. Busken är cirka 3 meter hög. Idegranen har troligen spridit sig från någon trädgård i närområdet.

Fältskiktet hyser arter som visar på näringsrika förhållanden. Vanligt förekommande arter är kirskål, brännässla, hundäxing, maskrosor, kråkvicker, nejlikrot, skogsfräken, träjon, stinknäva, skogskovall, harsyra och humleblomster. I anslutning till bäcken växer ramslök, en signalart för skogliga områden enligt Skogsstyrelsen.

Naturvärdesklass med motivering: Klass 3 – påtagligt naturvärde. Naturligt föryngrad blandlövskog med inslag av medelgrova träd har visst biotopvärde. Enstaka naturvårdsarter ger visst artvärde.

Naturvårdsarter: Idegran (fridlyst), ramslök (signalart enligt Skogsstyrelsen)



Figur 3. Skogen fotograferad norrut.



Figur 4. Bilden tagen söderut inifrån mitten av skogsområdet. Några av de bukettformiga hasselbuskarna kan ses på bilden.



Figur 5. En buske av den fridlysta arten idegran växer i den västra delen av skogsområdet.

Objekt 2 – mindre vattendrag

ID: NVI_TEM_02

Naturtyp: Vattendrag

Biotop: Mindre vattendrag

Beskrivning: Liten skogsbäck som vid inventeringstillfället var 3-5 dm bred och som mest 1 dm djup. Klart, snabbt rinnande vatten. I bäcken hittades stor näckmossa. I fältskiktet runt bäcken finns bland annat ramslök, träjon, nejlikrot, bladvass, skogsfräken och harsyra. Klibbal växer längs bäcken i den norra delen, ner mot Vänern.

Naturvärdesklass med motivering: Klass 3 – påtagligt naturvärde. Relativt opåverkat vattendrag i skogsmiljö ger visst biotopvärde. Enstaka naturvårdsarter ger visst artvärde.

Naturvårdsarter: Stor näckmossa (signalart för nyckelbiotoper i strömmande vatten), ramslök (signalart enligt Skogsstyrelsen)



Figur 6. På bilden ses stor näckmossa (Fontinalis antipyretica), som förekommer rikligt i bäcken.

4 Samlad bedömning och diskussion

Det undersökta området hyser två delområden med naturvärdesklass 3, påtagliga naturvärden. Naturvärdena är knutna till den naturligt föryngrade lövskogen med en del medelgrova träd och stort inslag av ädla lövträd samt den lilla skogsbäcken.

Objekt med naturvärdesklass 3 är inte av sådan betydelse för biologisk mångfald på regional, nationell, eller global nivå att varje objekt behöver sparas. Det är dock av betydelse att den totala arealen av klass 3 objekt bibehålls (SIS, 2014). Detta kan rimligen tolkas som att en viss påverkan är acceptabel men att i möjligaste mån ska åtgärderna anpassas så att den negativa påverkan blir så liten som möjligt. I det aktuella området ska påverkan på skogsbäcken och de medelgrova träden undvikas i möjligaste mån.

Inga rödlistade arter påträffades. De naturvårdsarter som påträffades är alla arter med livskraftiga populationer, regionalt såväl som nationellt. Den fridlysta arten idegran förekommer i form av ett exemplar som troligen etablerats genom spridning från någon närliggande trädgård. Idegran är fridlyst enligt Artskyddsförordningen 2007:845 8§ vilket innebär att det är förbjudet att plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada exemplar av växterna samt ta bort eller skada frön eller andra delar (SFS 2020:646). Dispens från Artskyddsförordningen söks hos Länsstyrelsen.

Idegran förekommer i naturliga populationer främst längs Sveriges kuster men har lätt att etablera sig lokalt genom spridning från odlade exemplar i till exempel trädgårdar (ArtDatabanken, 2020). Idegran är inte rödlistad.

5 Referenser

Norén, M., Nitare, J., Larsson,A., Hultgren, B. & Bergengren, I. 2002. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Länsstyrelsen Jönköpings län, 1996. Nyckelbiotoper i rinnande vatten – ett system för identifiering av särskilt värdefulla biotoper i och i anslutning till rinnande vatten. Meddelande 96:34.

SFS (Svensk författningssamling), 2020. Artskyddsförordning 2007:845.

SIS, 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SS 199000:2014.

SIS, 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000. SS 199001:2014.

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Thomas Bergstrand
Antikvarie
010-2245452

Trollhättan Energi AB
Att. viktor.johansson@trollhattanenergi.se

Resultat av genomförd arkeologisk förundersökning av L1964:8294, fastighet Nordkroken S:1, Vänersborgs kommun

Ärendet

Under 21–22 september 2020 genomfördes en arkeologisk förundersökning av fornlämning L1964:8294 (Västra Tunhem 121:1) inom fastighet Nordkroken S:1, enligt Länsstyrelsens beslut 2020-07-06, med Trollhättan energi AB som sökande. Det planerade arbetsföretaget omfattar förläggning av råvattenledning på sjöbotten och med landföring vid Vänersborgsviken. Undersökaren Förvaltningen för kulturutveckling har till Länsstyrelsen inlämnat en preliminär redogörelse (bilaga).

Resultat

Förundersökningen hade som syfte att, inom förundersökningsområdet dito arbetsföretagsområdet, fastställa och dokumentera fornlämningens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt tillvarata eventuella fornfynd. Resultaten ska kunna användas som planeringsunderlag av verksamhetsutövaren.

Förundersökningen utfördes enligt Länsstyrelsens direktiv. Förundersökningsområdet omfattade en ca 6 500 kvm stor korridor i fornlämningens östra del, och bestod både av landområde och sjöbotten på grunt vatten. Resultatet är i följande:

- Inom landområdet påträffades inga fynd eller anläggningar som kan kopplas samman med aktuell fornlämning. Markbeskaffenheten kan sammanfattas till förna (vass) och därunder sand och lera. Ca 30 meter åt öster påträffades en del av en yxa av bergart, vilken som typ är samtida med vad som är känt om fornlämningen (äldre stenålder). Fyndpositionen är inom fornlämningen men utanför förundersökningsområdet.
- Inom sjöbotten grävdes sju provgropar. Lagerföljden var sand, grovmorän (grus och mindre sten) och därunder siltig lera. I skiftet

Länsstyrelsen
Västra Götaland

mellan sand och lera påträffades sporadiskt med huggspån och detritus (hasselnötsskal, grankottar, löv och kvistar). I en av provgroparna påträffas ett möjligt fragment av en lihultsyca (äldre stenålder) och några bergartsavslag. Det råder en viss osäkerhet om avslagens bestämdhet. Undersökarens slutsats är att det sporadiskt förekommer kulturlager som möjligen kan dateras till senmesolitikum, dvs slutet av den äldre stenåldern.

Länsstyrelsens bedömning
Resultatet visar att det endast finns få sporadiska spår efter boplatslämningen inom förundersökningsområdet. Inga anläggningar påträffades och av de få fynd som framkom bedömdes dessa vara omlagrade i stor utsträckning. Länsstyrelsen gör därför bedömningen att fornlämningens vetenskapliga värde inom förundersökningsområdet, dito arbetsföretagsområdet, är lågt. Med hänvisning till KML 2 kap 12§ ser Länsstyrelsen inga hinder för arbetsföretagets genomförande inom förundersökningsområdet. Lagskyddet kvarligger dock för den del av fornlämningen som ansluter förundersökningsområdet, både åt öster och väster.

Den arkeologiska förundersökningen av L1964:8294 är med detta avslutad. Undersökaren kommer inom kort leverera en basrapport till uppdragsgivaren och till Länsstyrelsen.

För Länsstyrelsen Västra Götaland

Thomas Bergstrand, antikvarie

Bilaga
1. Undersökarens preliminära redogörelse om genomförd förundersökning september 2020.

Sammanställning av resultat från arkeologisk förundersökning utförd av Kulturmiljö, Förvaltningen för kulturutveckling samt Nordic maritime group

Län: Västra Götaland	Kommun: Vänersborg
Socken: Västra Tunhem	Fastighet: Nordkroken S:1 m. fl.

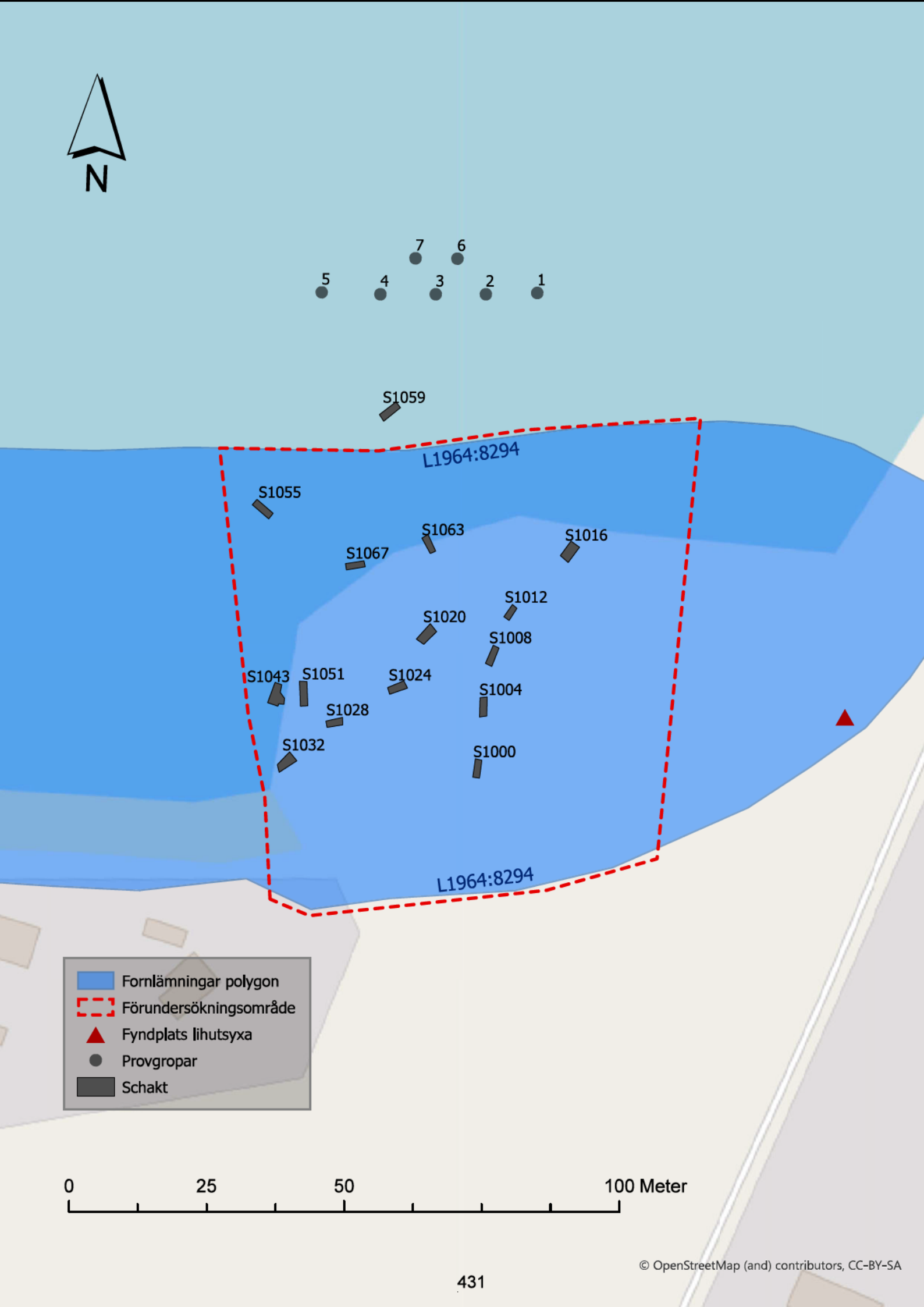
Typ av undersökning: Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens diarienummer: 431-12499-2020
Förvaltningen för kulturutveckling projektnummer: 14361
Lämningsnummer boplats: RAÄ Västra Tunhem 121:1 / L1964:8294
Datum för beslut: 2020-07-06
Datum för fältarbete: 21/9-22/9 2020
Projektledare: Johanna Lega

Sammanfattning av undersökningsresultat:

Förundersökningen genomfördes med anledning av planerad utbyggnad av en råvattenledning från Vänern. Den aktuella stenåldersboplatsen (L1964:8294) ligger vid Vänerns strand och registrerades på 1960-talet med anledning av att bland annat bergartsyxor, mejslar, skrapor och knackstenar hittats en meter under normal vattennivå.

Den arkeologiska förundersökningen utfördes både på land och i vatten. Vid undersökningen på land grävdes 15 schakt med hjälp av grävmaskin. Markunderlaget utgjordes av förna bestående av vass, därefter sand ned till ca 1 meters djup. Schakten grävdes skiktvis genom sanden ned till bottenleran. Inget av arkeologiskt intresse påträffades.
Vid den arkeologiska förunderundersökningen i vattnet grävdes sju provgropar på grunt vatten nära land. Ett måttband lades ut på botten parallellt med stranden och provgroparna grävdes i två rader med cirka tio meters mellanrum. Inom undersökningsområdet utgjordes bottenytan i huvudsak av sand men här fanns även områden med sten. Totalt så grävdes sju provgropar och i fem av dessa påträffades i huvudsak sand, grus och mindre stenar. I två av groparna, nr 2 och nr 6, påträffades en del bevarat organiskt material som huggspån, hasselnötsskal, grankottar, löv och kvistar. Det organiska materialet påträffades i huvudsak inklämt under lite större stenar. Det var inte möjligt att urskilja någon tydlig stratigrafi och bottensedimenten föreföll vara omrörda, förutom där underliggande lager skyddades av stenar. Under sanden i de flesta av provgroparna framkom en ljusgrå mineralogen siltig lera som innehöll grus och småstenar. Denna tolkades som ett geologiskt lager. I provgrop två påträffades ett grovhugget möjligt fragment av en stenyxa av lihultskaraktär samt några troliga bergartsavslag som insamlades för analys. Från provgrop 2 insamlades en bränd träpinne samt ett hasselnötsskal för ^{14}C-analys. Slutsatsen från den marinarkeologiska undersökningen visar på viss förekomst av kulturlager som bevarats i anslutning till stenansamlingar och som skulle kunna vara samtida med den påträffade lihultsyxan.
Ytterligare ett fragment av en möjlig lihultsyxa påträffades på marken i den östra delen av det registrerade boplatsområdet. Denna samlades in för analys.

Förslag till fortsatta åtgärder: Förvaltningen för kulturutveckling samt Nordic maritime group bedömer att en schaktningsövervakning är lämplig om nedgrävning av ledningen ska utföras inom det område där organiskt material påträffades under vattenytan, i anslutning till provgrop 2 och 6. På landsidan är det inte nödvändigt med ytterligare arkeologiska undersökningar.	
Underskrift: Johanna Lega	Datum: 2020-10-14


N
7
6
5
4
3
2
1
S1059
L1964:8294
S1055
S1063
S1016
S1067
S1012
S1020
S1008
S1043
S1051
S1024
S1004
S1028
S1032
S1000
L1964:8294
Fornlämningar polygon
Förundersökningsområde
Fyndplats lihutsyxa
Provgropar
Schakt
0
25
50
100 Meter
© OpenStreetMap (and) contributors, CC-BY-SA

Arkeologisk utredning inför detaljplan i Västra Tunhem



Arkeologisk utredning
Nordkroken 1:30 m. fl.
Västra Tunhem socken, Vänersborg kommun
Sofie Hultqvist
Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum
Rapport 2015:7

LÖDÖSEHUS
MUSEUM & BIBLIOTEK

Arkeologisk utredning inför detaljplan i Västra Tunhem

Arkeologisk utredning

Nordkroken 1:30 m.fl

Västra Tunhem socken, Vänersborg kommun

Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum Rapport 2015:7

LÖDÖSEHUS
MUSEUM & BIBLIOTEK

Författare Sofie Hultqvist
Grafisk form Gabriella Kalmar
Layout och teknisk redigering Lisa K Larsson
Omslagsbild Arbetsbild från förundersökningsområdet. Foto Mats Hellgren.
Tryck Bording AB, Borås 2015

Västarvet Kulturmiljö/Lödöse museum
Museigatan 1
441 73 Lödöse
tel 010-441 43 80
www.vastarvet.se

Innehåll

Sammanfattning 6
Bakgrund 6
Syfte och metod 6
Landskap och fornlämningar 6
Resultat 8
Litteratur 9
Otryckta källor 9
Tekniska och administrativa uppgifter 10
Bilagor 11



Figur 1. Västra Götalands län med platsen för utredningen markerad i Vänersborgs kommun.



Figur 2. Karta över Vänersborgs kommun med platsen för utredningen markerad.

Sammanfattning

I slutet av januari 2015 utförde Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum en arkeologisk utredning i Västra Tunhem socken i Vänersborgs kommun. Utredningen skedde efter beslut av Länsstyrelsen i Västra Götalands län (dnr 431-22443-2014) och bekostades av Vänersborgs kommun. Anledningen var att Vänersborg kommun avsåg detaljplanelägga området. Arbetet i fält utfördes av Mats Hellgren, arkeolog vid Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum. Vid utredningen grävdes sammanlagt 40 schakt inom utredningsområdet. Undersökningen resulterade i åtta förhistoriska anläggningar av boplatskaraktär i form av tre härdar, tre sotfläckar, en grop och en mörkfärgning. Anläggningarna låg samlade inom ett cirka 60×30 m stort område (område 1).

Bakgrund

Byggnadsförvaltningen i Vänersborg kommun avsåg detaljplanelägga ett område i Nordkroken, Västra Tunhem socken. Med anledning därav ansåg Länsstyrelsen i Västra Götalands län att en arkeologisk utredning behövdes för att se om någon okänd fornlämning skulle komma att beröras av det aktuella förslaget. Utredningen utfördes av Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum.

Syfte och metod

Utredningens syfte var att se om det fanns okända fornlämningar inom det detaljplanerade området. Målsättningen var att alla eventuella fornlämningar inom området skulle vara kända vid den arkeologiska utredningens slut.

Utredningen inleddes med en okulär besiktning för att välja ut topografiskt intressanta lägen för schaktgrävning. Med hjälp av en larvgående grävmaskin utrustad med planeringsskopa grävdes sammanlagt 40 sökschakt på platser som bedömdes utgöra möjliga boplats- eller aktivitetsytor. Alla schakt samt påträffade anläggningar mättes in med GPS-utrustning med nätverks RTK-korrektion. Mätningarna har efterbearbetats i ArcGIS.

Landskap och fornlämningar

Det aktuella området för utredning var cirka 800 meter långt och upp till 400 meter brett och består av tomt-, hag- och skogsmarksområden.

Inga kända fornlämningar fanns inom utredningsområdet. I närområdet finns flera dock fornlämningar såsom en boplats (RAÄ Västra Tunhem 121), flera områden med fossil åkermark (RAÄ Västra Tunhem 134, 151 och 171), en fornborg (RAÄ Västra Tunhem 129) samt en fyndplats för en skafthålsyxa (RAÄ Västra Tunhem 267) (se figur 3).



Figur 3. Översiktskarta över platsen för utredning.



Figur 4. Karta från 1707 med utredningsområdet markerat.

Det historiska kartmaterialet visar på att undersökningsområdet utgjorts av utmarker under 1700- och 1800-talet (se figur 4). Den ekonomiska kartan från 1962 visar att utredningsområdet delvis var bebyggt (se bilaga 4).

Resultat

Inom utredningsområdet grävdes 40 sökschakt med hjälp av en grävmaskin. De grävda schakten motsvarade en yta av cirka 370 m^2. Schakten förlades på platser där det ansågs finnas goda topografiska förutsättningar för att finna dolda fornlämningar. I schakten påträffades sammanlagt åtta anläggningar i form av tre härdar, tre sotfläckar, en grop och en mörkfärgning. Härdarnas fyllning bestod av sotig sand med kolbitar. En av dem (A131) innehöll rikligt med skörbrända stenar som var 0,15–0,25 meter stora. Denna anläggning var också något större än de båda andra. För anläggningarnas läge samt närmare beskrivning se bilaga 2 och 3. Inga anläggningar undersöktes närmare. Efter avslutad utredning återfylldes schakten.

De nyupptäckta fornlämningarna har anmälts till FMIS men hade vid rapportens färdigställande ännu inte erhållit något fornlämningsnummer.

Eftersom de nyupptäckta formlämningarna framkom inom ett område som skall detaljplaneras bör detta området förundersökas i avgränsande syfte.

Litteratur

Otryckta källor

FMIS, Riksantikvarieämbetets digitala fornminnesinformationssystem

Lantmäteriets digitala fastighetskarta

Lantmäteriets karttjänst »Historiska kartor« (Lantmäteriets arkiv)

Tekniska och administrativa uppgifter

Lst dnr:	431-22443-2014
Västarvet dnr:	206-2015
Västarvet pnr:	12068
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Vänersborg
Socken:	Västra Tunhem
Fastighet:	Nordkroken 1:30 m. fl.
Ek. karta:	8c 5a
Läge:	N 6474267
	E 348507
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Uppdragsgivare:	Vänersborg kommun
Ansvarig institution:	Västarvet kulturmiljö/ Lödöse museum
Projektledare:	Mats Hellgren
Fältpersonal:	Mats Hellgren
Fältarbetstid:	2015-01-21 till och med 2015-01-27
Arkeologtimmar:	40
Undersökt yta:	Cirka 370 m^2
Arkiv:	Regionarkivet Vänersborg
Fynd:	Inga fynd omhändertogs

Bilagor

Bilaga 1. *Tabell över anläggningar*

Bilaga 2. *Karta över omr 1 med nyupptäckta anläggningar markerade*

Bilaga 3. *Häradsekonomiska kartan från 1890-talet med platsen för utredningen markerad*

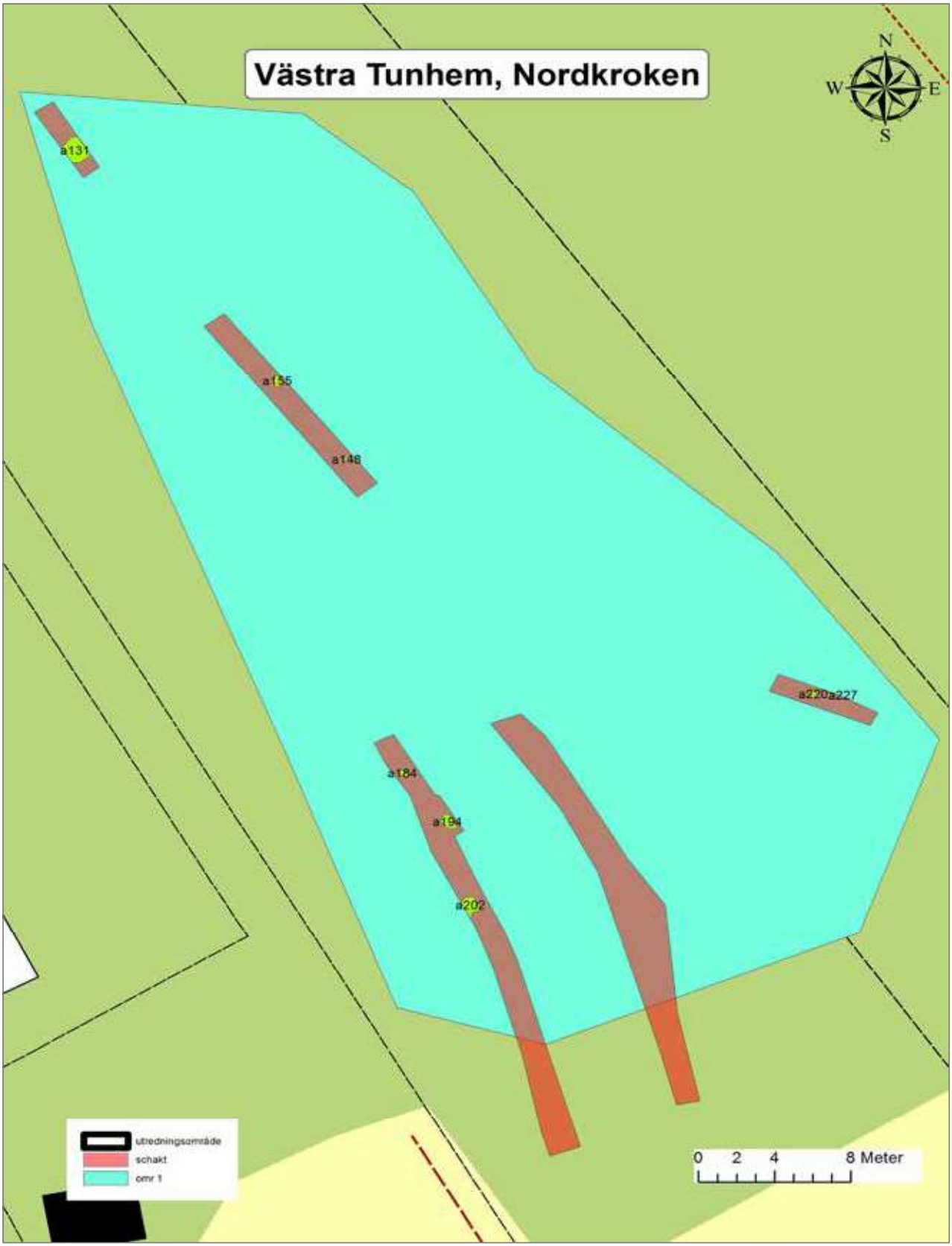
Bilaga 4. *Ekonomiska kartan 1962 med platsen för utredningen markerad*

Bilaga 5. *Färdigställda rapporter Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum 2015*

Bilaga 1. *Tabell över anläggningar*

Id	Typ	Beskrivning	Längd	Bredd	Kommentar
A148	Sotfläck	Sotig sand.	0,48	0,32	Ej grävd.
A155	Sotfläck	Sotig sand med kolstänk.	0,78	0,46	Ej grävd.
A131	Härd	Sotig sand med kolbitar. Rikligt med skörbrända stenar 0,15-0,25 m stora.	1,5	1,3	Ej grävd. Ej framrensad. Anl något skadad vid schaktningen.
A184	Härd	Sotig sand med kolbitar.	0,52	0,46	Ej grävd.
A194	Härd	Sotig sand med mindre kolbitar.	1,02	0,68	Ej grävd. Ej helt framrensad.
A202	Grop	Gråbrun sand med inslag av sot och kol.	1,08	0,74	Ej grävd. Anl fortsätter in i schaktvägg i väster.
A220	Sotfläck	Sotig sand.	0,58	0,32	Ej grävd.
A227	Mörkfärgning	Gråbrun sotig sand.	0,36	0,36	Ej grävd. Möjligen stolphål.

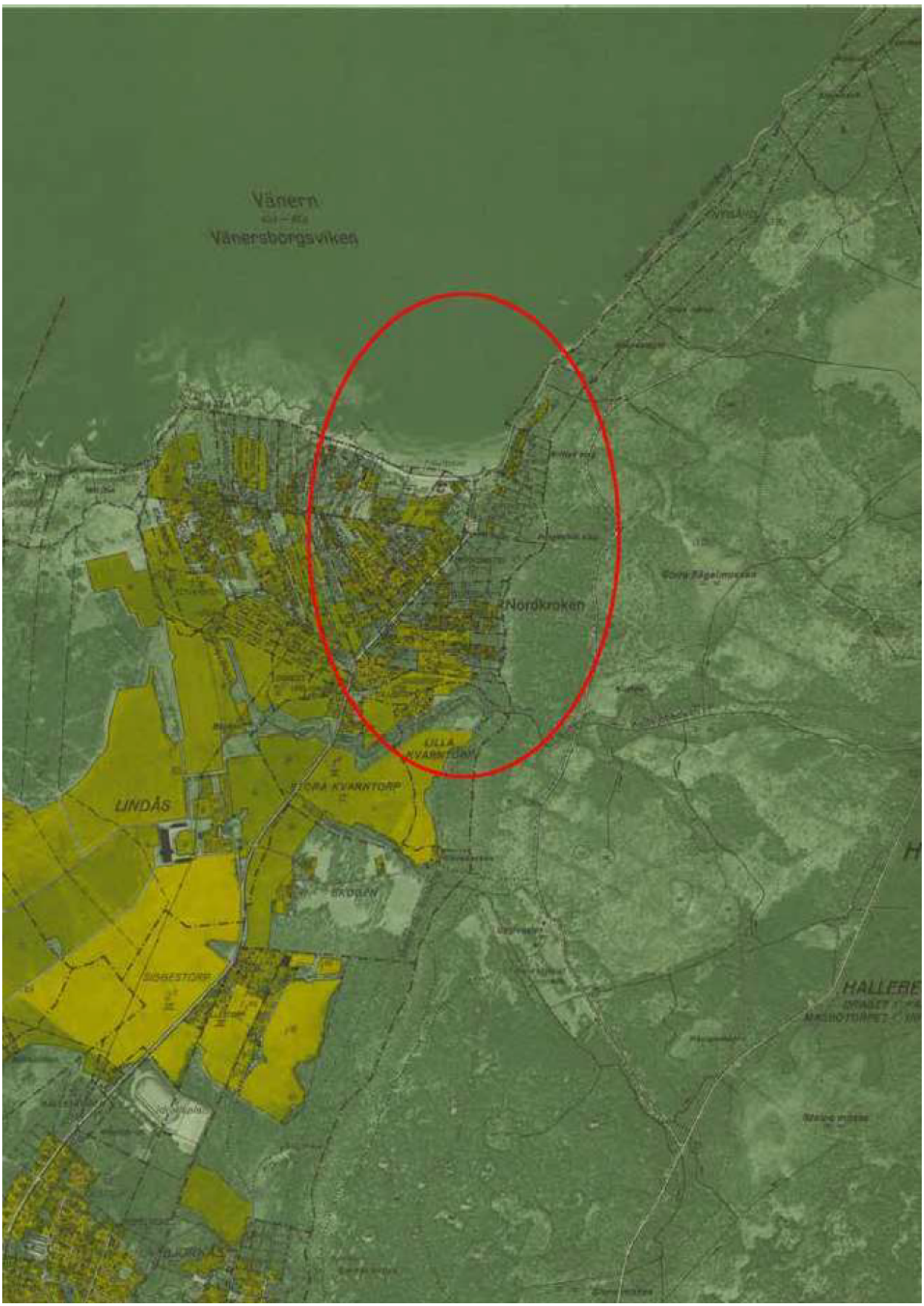
Bilaga 2. *Karta över omr 1 med nyupptäckta anläggningar markerade*



Bilaga 3. *Häradsekonomiska kartan från 1890-talet med platsen för utredningen markerad*



Bilaga 4. *Ekonomiska kartan 1962 med platsen för utredningen markerad*



Bilaga 5. *Färdigställda rapporter Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum 2015*

2015:1 En Motte and Bailey-anläggning i Södra Ving socken. En forskningsundersökning. Ulricehamns kommun, Västergötland.
Mats Hellgren

2015:2 Arkeologisk utredning inför detaljplan i Torsred. Trollhättans kommun, Västergötland.
Pernilla Morner Åhman

2015:3 Arkeologi inför ny GC-bana i S. Ving sn, Ulricehamns kommun, Västergötland.
Elinor Gustavsson

2015:4 Arkeologisk efterundersökning gällande Raä Borås 146, Borås socken och kommun, Västergötland.
Sofie Hultqvist

2015:5 Avgränsning av gårdstomten Raä Sandhult 159, Sandhult socken, Borås kommun, Västergötland.
Sofie Hultqvist

2015:6 Arkeologisk förundersökning gällande raä Södra ving 21, Södra ving socken, Ulricehamns kommun, Västergötland.
Sofie Hultqvist

2015:7 Arkeologisk utredning inför detaljplan i Västra Tunhem. Västra Tunhem socken, Vänersborgs kommun, Västergötland.
Sofie Hultqvist


TEAM HALLONGREN

Upphävande av strandskydd

Bakgrund

Trollhättan Energi AB avser att bygga ett nytt vattenverk, med råvatten från Vänern och reservvatten från Göta Älv. Vid råvattenintaget i Vänern planeras för ledning ut i vattnet och pumphus på land inom cirka 100 från Vänern.

Området på land omfattas i nuläget inte av strandskydd (se karta nedan) men vid en kommande detaljplan återinträder det generella strandskyddet som omfattar 100 meter från strandkanten på land och i vattnet. Det utökade strandskyddet är 300 meter.

Området ligger utanför statligt skyddade områden (så som naturreservat, Natura 2000-områden, kulturreservat etc.). Området ligger dock inom riksintresset för det rörliga friluftslivet.



Gällande strandskydd. Källa: Länsstyrelsen Västra Götaland. Med röd stjärna markeras ungefärligt läge för pumphus.

Särskilda skäl

Kommunen får i en detaljplan upphäva strandskydd för ett område om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk väger tyngre än strandskyddsintresset. (4 kap. 17 § PBL) Enligt 7 kapitlet 18 c § p 1 - 6 MB får som särskilda skäl vid prövning av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet beaktas endast om det aktuella området:

1. redan används på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften

2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen

3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området

4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området

5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området

6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

Som särskilda skäl för upphävande av strandskyddet för att möjliggöra pumphus åberopas:

Skäl 3 - Pumphuset måste också för sin funktion förläggas på föreslagen plats och behovet kan inte tillgodoses utanför området.

Skäl 5 - Platsen behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området.

Den sökta verksamheten kommer inte att innebära en påverkan på förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden. Ett upphävande bedöms inte påverka förutsättningarna att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Som särskilda skäl för dispens från strandskyddet för att möjliggöra ledning åberopas:

Skäl 3 - Ledningen måste också för sin funktion förläggas på föreslagen plats och behovet kan inte tillgodoses utanför området.

Skäl 5 - Platsen behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området.

Den sökta verksamheten kommer inte att innebära en påverkan på förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden förutom under byggtiden. En despiens bedöms inte påverka förutsättningarna att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Lokaliseringsutredning

Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram en vägledning om strandskydd:

Strandskydd, råd till kommunerna i Västra Götalands län avseende särskilda skäl för upphävande av strandskydd Angeläget allmänintresse. (Rapport 2019:37).

Enligt rapporten ska kommunen visa att en annan lokalisering är omöjlig eller i vart fall orimlig för att tillgodose det angelägna allmänna intresset. Om åtgärden kan lokaliseras utanför strandskyddat område ska den lokaliseringen väljas i stället. Om sådan lokalisering inte är möjlig behöver man undersöka om åtgärden kan lokaliseras till ett område inom strandskydd där den får mindre påverkan på strandskyddets syften.

Inom ramen för projektet med nytt vattenverk och nytt råvattenintag har platsen vid Nordkroken valts ut av olika lokaliseringsalternativ. Både för råvattenledning och råvattenpumpstation.

Augusti 2018 genomförde Trollhättan Energi en stråkvalsanalys med ett antal alternativ för hur ledningen kan dras genom Vänersborgs kommun till vattenverket i Överby.

Oktober 2018 beslutade Trollhättan Energi att fortsätta utreda 4 alternativ, bland annat med fokus på byggbarhet. Efter beslutet genomfördes skrivbords- och fältstudier av dessa alternativ.

April 2019 beslutade Trollhättan Energi att fortsätta utreda 3 alternativ, bland annat med fokus på genomförande, förutsättningar för landfall, geofysik och arkeologi.

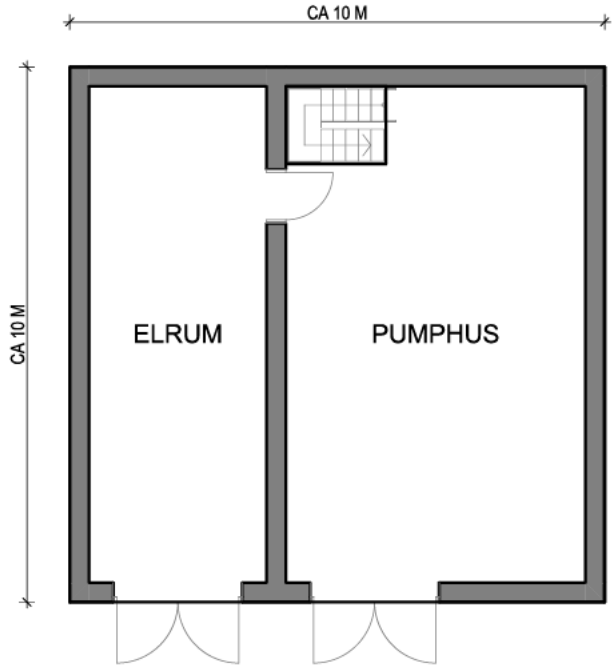
Mars 2020 beslutade Trollhättan Energi att fortsätta utreda 2 alternativ.

Efter kompletterande bottenscanning i Vänern uteslöts ett alternativ med svår terräng.

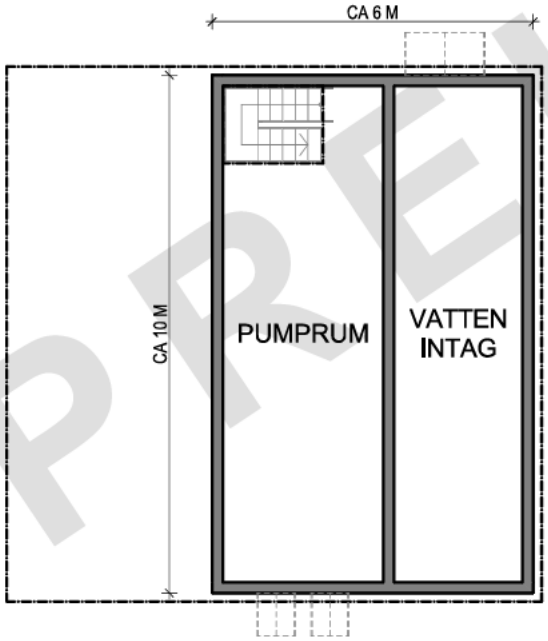
Upphävande av strandskydd

Strandskyddet kan upphävas med administrativ bestämmelse i detaljplan.

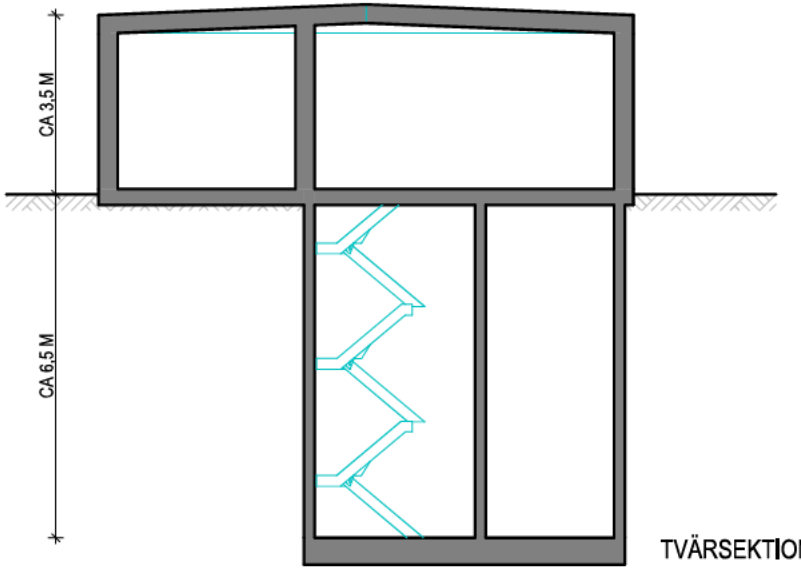
Dispens söks i samband med bygglov.



MARKPLAN



KÄLLARPLAN



TVÄRSEKTION

PRELIMINÄR

0 1 2 5m
SKALA 1:100 (A3)

THNVV

PEAB

RÅVATTENPUMPHUS NORDKROKEN - PRELIMINÄR DESIGN

GÖTEBORG | 2020-12-14

liljewall

§ 10

Svar på motion om brygga vid Korseberg

KS 2021/168

Beslut

Kommunfullmäktige avslår motionen med hänvisning till att behovet dels kan fyllas av befintliga bryggor i området och dels för att arbetet med samrådsförslaget för Fördjupad översiktsplan Vänersborg och Vargön fortfarande pågår och resultatet av det arbetet kan påverka framtida prioritering.

Sammanfattning av ärendet

Medborgarpartiet har inkommit med en motion om att nyanlägga en brygga i Vassbottenviken där den gamla så kallade ”Norskens brygga” låg nedanför ruinen av Vänersborgs tegelbruk (markerad med gul ram).



Den gamla bryggan revs för ett antal år sedan och var en uppskattad samlingspunkt för bad och fiske. Platsen besöks fortfarande av många invånare för bad, skridskoåkning, fika och grillning och förslaget syftar till att höja attraktionskraften på mötesplatsen. Kommunen hänvisar också till platsen som utgångspunkt och parkering för besök av Nygårdsängens naturreservat (markerad med grön ram).

Nämndernas yttrande

Samhällsbyggnadsförvaltningen ställer sig positiv till intentionerna i motionen, eftersom samrådsförslaget *Fördjupad översiktsplan Vänersborg och Vargön* (FÖP) lyfter behovet av att utreda en badplats för boende på Onsjö, men ser ett antal faktorer som gör att motionen bör avslås så som den är utformad; dels är valet av plats för brygga förenad med en hel del omkostnader bland annat på grund av gamla rester av konstruktioner, dels finns det i dagsläget två andra bryggor på Korseberg som är tillgängliga för

allmänheten, även om de inte är utpekade som kommunala badplatser (se gula prickar på kartan).

Miljö- och byggnadsförvaltningen föreslår ett avslag på motionen med motiveringen att de närliggande bryggorna för närvarande uppfyller behovet i området, samt att mer centrumnära bryggor kan vara av högre prioritet. Exempelvis vid Fredriksberg och Vänerparken som lyfts som möjliga utvecklingsområden för vattenaktiviteter i pågående fördjupad översiktsplan för Vänersborgs kommun. Att återuppbygga ”Norskens brygga” kan möjligen utredas i framtiden om det blir aktuellt med en strandpromenad kring hela Vassbotten.

Kultur- och fritidsförvaltningen ser inga skäl till att avvika från de övriga remissinstansernas bedömning. I samrådet för fördjupad översiktsplan Vänersborg och Vargön bedöms den nyanlagda lekplatsen vid Fredriksberg ha stor utvecklingspotential till att i framtiden även innefatta förbättrade badmöjligheter.

Kommunstyrelseförvaltningen ser att samrådsförslaget saknar skrivningar om bryggor för bad, fiske och båtar i exempelvis Vassbotten på Onsjösidan (på Blåsutsidan finns två båtbryggor, ytterligare en på Skaven pekas ut som en framtida möjlighet). Med vattennära bebyggelse följer ofta en efterfrågan på bad- och båtplatser och enligt inriktningsprincip fem i *Översiktsplan 2017* (ÖP) ska kommunen sträva efter att förbättra vattenkontakten. Utifrån den expansion och bebyggelse som exempelvis sker vid Gropbron samt vid Korseberg bör invånarnas behov och möjligheter till ett aktivt bad- och båtliv också beaktas i kommunens planer. Onsjöbornas behov av möjlighet till vattenaktivitet har bl.a. lyfts i ÖP. Efter dialog med berörda förvaltningar kommer granskningsförslaget uppdateras med ett vattenutvecklingsområde i Vassbotten på Onsjösidan med avseende på detta.

Berörda förvaltningar hänvisar bl.a. till FÖP Vänersborg och Vargön i sina yttranden. En översiktsplan eller fördjupad översiktsplan identifierar och pekar ut olika utvecklingsområden och lämpliga markanvändningssätt, den prioriterar inte. Även om området vid ”Norsken brygga” pekas ut som ett *Utvecklingsområde för vattenaktiviteter* innebär det inte per automatik att området kommer utvecklas eller få bryggor.

Ett utredningsarbete pågår kring samhällsbyggnadsprocessen men det uppdraget omfattar inte den övergripande strategiska planeringen för kommunens utveckling och i vilken prioriteringsordning sådan utveckling ska ske. Det uppdraget fokuserar på processen när man är i färd med att påbörja en byggnation/projekt.

Nämndernas budgetprocesser hanterar projekt, investeringar och prioritering på verksamhetsnivå, inte övergripande.

Förvaltningar uttrycker behov av övergripande strategiska utvecklingsplaner med prioriteringar på lång sikt. Ett sådant arbete bör bedrivas på kommunstyrelsenivå och resultera i strategiska beslutsunderlag och prioriteringar som fastställs politisk. Det skulle underlätta kommunens utvecklingsarbete, tydliggöra prioriteringar/vägval för nämnderna och för invånarna samt underlätta i dialogen med dessa.

Beslutsunderlag

			Utdragsbestyrkande

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-19
- Samhällsbyggnadsnämndens yttrande över motion om brygga vid Korseberg, 2021-09-17
- Miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande över motion om brygga vid Korseberg, 2021-11-19
- Kultur- och fritidsnämndens yttrande över motion om brygga vid Korseberg, 2021-11-19
- Motion om brygga vid Korseberg, inkommen 2021-03-24

2021-12-16 Dnr: KS 2021/168

Handläggare
Per-Ola Rasmussen
per-ola.rasmussen@vanersborg.se
0521-72 21 28

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på motion om brygga vid Korseberg

Förslag till beslut

- Kommunfullmäktige avslår motionen med hänvisning till att behovet dels kan fyllas av befintliga bryggor i området och dels för att arbetet med samrådsförslaget för Fördjupad översiktsplan Vänersborg och Vargön fortfarande pågår och resultatet av det arbetet kan påverka framtida prioritering.

Sammanfattning av ärendet

Medborgarpartiet har inkommit med en motion om att nyanlägga en brygga i Vassbottenviken där den gamla så kallade ”Norskens brygga” låg nedanför ruinen av Vänersborgs tegelbruk (markerad med gul ram).



Den gamla bryggan revs för ett antal år sedan och var en uppskattad samlingspunkt för bad och fiske. Platsen besöks fortfarande av många invånare för bad, skridskoåkning, fika och grillning och förslaget syftar till att höja attraktionskraften på mötesplatsen. Kommunen hänvisar också till platsen som utgångspunkt och parkering för besök av Nygårdsängens naturreservat (markerad med grön ram).

Nämndernas yttrande

Samhällsbyggnadsförvaltningen ställer sig positiv till intentionerna i motionen, eftersom samrådsförslaget *Fördjupad översiktsplan Vänersborg och Vargön* (FÖP) lyfter behovet av att utreda en badplats för boende på Onsjö, men ser ett antal faktorer som gör att motionen bör avslås så som den är utformad; dels är valet av plats för brygga förenad med en hel del omkostnader bland annat på grund av gamla rester av konstruktioner,

dels finns det i dagsläget två andra bryggor på Korseberg som är tillgängliga för allmänheten, även om de inte är utpekade som kommunala badplatser (se gula prickar på kartan).

Miljö- och byggnadsförvaltningen föreslår ett avslag på motionen med motiveringen att de närliggande bryggorna för närvarande uppfyller behovet i området, samt att mer centrumnära bryggor kan vara av högre prioritet. Exempelvis vid Fredriksberg och Vänerparken som lyfts som möjliga utvecklingsområden för vattenaktiviteter i pågående fördjupad översiktsplan för Vänersborgs kommun. Att återuppbygga ”Norskens brygga” kan möjligen utredas i framtiden om det blir aktuellt med en strandpromenad kring hela Vassbotten.

Kultur- och fritidsförvaltningen ser inga skäl till att avvika från de övriga remissinstansernas bedömning. I samrådet för fördjupad översiktsplan Vänersborg och Vargön bedöms den nyanlagda lekplatsen vid Fredriksberg ha stor utvecklingspotential till att i framtiden även innefatta förbättrade badmöjligheter.

Kommunstyrelseförvaltningen ser att samrådsförslaget saknar skrivningar om bryggor för bad, fiske och båtar i exempelvis Vassbotten på Onsjösidan (på Blåsutsidan finns två båtbryggor, ytterligare en på Skaven pekas ut som en framtida möjlighet). Med vattennära bebyggelse följer ofta en efterfrågan på bad- och båtplatser och enligt inriktningsprincip fem i *Översiktsplan 2017* (ÖP) ska kommunen sträva efter att förbättra vattenkontakten. Utifrån den expansion och bebyggelse som exempelvis sker vid Gropbron samt vid Korseberg bör invånarnas behov och möjligheter till ett aktivt bad- och båtliv också beaktas i kommunens planer. Onsjöbornas behov av möjlighet till vattenaktivitet har bl.a. lyfts i ÖP. Efter dialog med berörda förvaltningar kommer granskningsförslaget uppdateras med ett vattenutvecklingsområde i Vassbotten på Onsjösidan med avseende på detta.

Berörda förvaltningar hänvisar bl.a. till FÖP Vänersborg och Vargön i sina yttranden. En översiktsplan eller fördjupad översiktsplan identifierar och pekar ut olika utvecklingsområden och lämpliga markanvändningssätt, den prioriterar inte. Även om området vid ”Norsken brygga” pekas ut som ett *Utvecklingsområde för vattenaktiviteter* innebär det inte per automatik att området kommer utvecklas eller få bryggor.

Ett utredningsarbete pågår kring samhällsbyggnadsprocessen men det uppdraget omfattar inte den övergripande strategiska planeringen för kommunens utveckling och i vilken prioriteringsordning sådan utveckling ska ske. Det uppdraget fokuserar på processen när man är i färd med att påbörja en byggnation/projekt.

Nämndernas budgetprocesser hanterar projekt, investeringar och prioritering på verksamhetsnivå, inte övergripande.

Förvaltningar uttrycker behov av övergripande strategiska utvecklingsplaner med prioriteringar på lång sikt. Ett sådant arbete bör bedrivas på kommunstyrelsenivå och resultera i strategiska beslutsunderlag och prioriteringar som fastställs politisk. Det skulle underlätta kommunens utvecklingsarbete, tydliggöra prioriteringar/vägval för nämnderna och för invånarna samt underlätta i dialogen med dessa.

Beredning

Motionen remitterades till Samhällsbyggnadsnämnden, Miljö- och hälsoskyddsnämnden samt Kultur- och fritidsnämnden. Nämndernas yttranden jämte kompletterande dialog med tjänstepersoner på berörda förvaltningar utgör underlag för förslag till beslut

Ewa Ferm Björklund

Avdelningschef för Avdelningen för
hållbar utveckling

Bilagor

- Yttrande över motion om brygga vid Korseberg SBN 2021/142 – Samhällsbyggnadsnämnden
- Yttrande över motion om brygga vid Korseberg MHN 2021.697 - Miljö- och hälsoskyddsnämnden
- Yttrande över motion om brygga vid Korseberg KUFRN 2021/39 - Kultur- och fritidsnämnden

Sändlista

Medborgarpartiet
Kommunstyrelsen
Samhällsbyggnadsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Kultur- och fritidsnämnden

§ 24

Motion om badbrygga vid Korseberg

MHN 2021.697

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår att Kommunstyrelsen avstyrker motionen om att uppföra en brygga vid Korseberg.

Sammanfattning av ärendet

Den 24:e mars 2021 inkom en motion från Medborgarpartiet om att utreda möjligheterna att anlägga en ny brygga vid gamla Vänersborgs tegelbruk, direkt söder om Nygårdsängens naturreservat. Den tidigare bryggan som ofta kallas för norskens brygga är riven sen några år tillbaka.

Medborgarpartiet vill att möjligheterna för att återuppbygga en brygga på platsen utreds med hänvisning till att platsen har höga rekreationsvärden. Bryggan föreslås användas till bad och fiske.

Beslutsunderlag

Inkommen motion angående brygga vid Korseberg
Karta över geografisk plats för förslagen brygga
Tjänsteskrivelse, Miljö- och byggnadsförvaltningen, 2021-08-18

Bilagor

Tjänsteskrivelse, Miljö- och byggnadsförvaltningen, 2021-08-18

Sändlista

Kommunstyrelsen

Signature reference: 2f1715ca-5a92-4332-8eb8-25639ec489f8

2021-08-18 Dnr: MHN 2021.697-2

Handläggare
Anton Larsson
Anton.larsson@vanersborg.se
0521 72 16 23

Mottagare
Miljö- och
hälsoskyddsnämnden

Svar på motion angående brygga vid Korseberg

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår att Kommunstyrelsen avstyrker motionen om att uppföra en brygga vid Korseberg.

Sammanfattning av ärendet

Den 24:e mars 2021 inkom en motion från Medborgarpartiet om att utreda möjligheterna att anlägga en ny brygga vid gamla Vänersborgs tegelbruk, direkt söder om Nygårdsängens naturreservat. Den tidigare bryggan som ofta kallas för norskens brygga är riven sen några år tillbaka. Medborgarpartiet vill att möjligheterna för att återuppbygga en brygga på platsen utreds med hänvisning till att platsen har höga rekreationsvärden. Bryggan föreslås användas till bad och fiske.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Norskens brygga ligger i direkt anslutning till Nygårdsängens naturreservat. Platsen är enkel att nå både med cykel och till fots. En mindre parkering till naturreservatet finns i närheten. Idag finns en enklare grillplats och två rastbord på platsen. Området är populärt utifrån rekreation.

Två bryggor har nyligen uppförts vid Korsebergs nya bostadsområden en bit söder om föreslagen plats. Behovet av ytterligare en brygga i närområdet bedöms därmed i dagsläget inte som akut. Istället finns det mer centrumnära områden där behovet av bryggor kan vara mer aktuellt. Exempelvis vid Fredriksberg och Vänerparken som lyfts som möjliga utvecklingsområden för vattenaktiviteter i pågående fördjupad översiktsplan för Vänersborgs kommun.

Att återuppbygga norskens brygga kan möjligen utredas i framtiden om det blir aktuellt med en strandpromenad kring hela Vassbotten.

Eddie Sandin

Tf. förvaltningschef
Miljö- och byggnadsförvaltningen

Bilagor

Motion angående brygga vid Korseberg.pdf

Geografisk plats för föreslagen brygga.pdf

Sändlista

Kommunstyrelsen

§ 47

Svar på motion angående brygga vid Korseberg

KUFRN 2021/39

Beslut

Kultur och fritidsnämnden beslutar att:

1. Stå fast vid sitt tidigare utlåtande om att prioritera en centrumnära badplats

2. Föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen angående brygga vid Korseberg

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige mottog en motion om önskan att bygga en brygga vid Korseberg för bad och fiske 2021-03-24. Kommunstyrelsen remitterade motionen till samhällsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden för att sedan sammanställa ett svar till motionären.

De övriga remissinstanserna föreslår avslag på motionen. Kultur- och fritidsförvaltningen har inte gjort någon avvikande bedömning.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2021-09-07
- Kartbilaga – ”Vassbottenskusten”
- Motion angående brygga vid Korseberg

Sändlista

Kommunstyrelsen

2021-09-07 Dnr: KUFRN 2021/39

Handläggare
Anna Helena Wiechel
annahelena.wiechel@vanersborg.se
0521-72 24 39

Mottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Svar på motion angående brygga vid Korseberg

Förslag till beslut

Kultur och fritidsnämnden beslutar att:

1. Stå fast vid sitt tidigare utlåtande om att prioritera en centrumnära badplats

2. Föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen angående brygga vid Korseberg

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige mottog en motion om önskan att bygga en brygga vid Korseberg för bad och fiske 2021-03-24. Kommunstyrelsen remitterade motionen till samhällsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden för att sedan sammanställa ett svar till motionären.

De övriga remissinstanserna föreslår avslag på motionen. Kultur- och fritidsförvaltningen har inte gjort någon avvikande bedömning.

Fördjupad beskrivning av ärendet

I kultur- och fritidsnämndens reglemente ingår inte anläggande eller drift av badplatser, däremot ansvarar nämnden för fritidsverksamhet. Frågor som rör tillgången – och tillgängligheten- till bad- och rekreationsområden är därför viktiga frågor för nämnden att delta i.
Vid remisshanteringen av samrådsversionen av Fördjupad översiktsplan Vänersborg och Vargön (dnr: KUFRN 2019/72), som geografiskt täcker in det aktuella området, beslutade kultur- och fritidsnämnden om följande ställningstaganden:

- Kulturaxelns värde för centrumutvecklingen kan beskrivas tydligare i FÖP.
- Bostadsnära spontanidrottsplatser, utegym och andra ”friskvårdsytor” bör uppmuntras vid planering av nya områden.
- Kommunen ska byggas med en grogrund som ger alla vänersborgare förutsättningar för att växa väl med bland annat mötesplatser i kommundelarna såsom månganvändbara kulturhus.
- Prioritera en centrumnära badplats vid Fredriksberg.

Övriga remissinstansers ställningstaganden

Samhällsbyggnadsförvaltningen ställer sig positiv till intentionerna i motionen, eftersom samrådet för fördjupad översiktsplan Vänersborg Vargön lyfter behovet av att utreda en badplats för boende på Onsjö, men ser ett antal faktorer som gör att motionen bör avslås så som den är utformad; dels är valet av plats för brygga förenad med en hel del omkostnader, dels finns i dagsläget två andra bryggor på Korseberg som är tillgängliga för allmänheten, även om de inte är utpekade som kommunala badplatser.

Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen föreslår även den ett avslag på motionen med motiveringen att de närliggande badplatserna för närvarande uppfyller det akuta behovet av badplatser i området, samt att mer centrumnära bryggor bör vara av högre prioritet.

Kultur- och fritidsförvaltningen ser inga skäl till att avvika från de övriga remissinstansernas bedömning, eller kultur och fritidsnämndens tidigare utlåtande om kommunal badplatsutveckling. Den nyanlagda lekplatsen vid Fredriksberg bedöms av samtliga remissinstanser ha stor utvecklingspotential till att i framtiden även innefatta förbättrade badmöjligheter.

Beredning

Kultur och fritidsförvaltningens förslag till beslut grundar sig på samråd med tjänstepersoner från de övriga remissinstanserna, kultur och fritidsnämndens reglemente samt nämndens tidigare ställningstaganden i frågor som rör tillgång till rekreation och fritidsaktiviteter.

Underlag

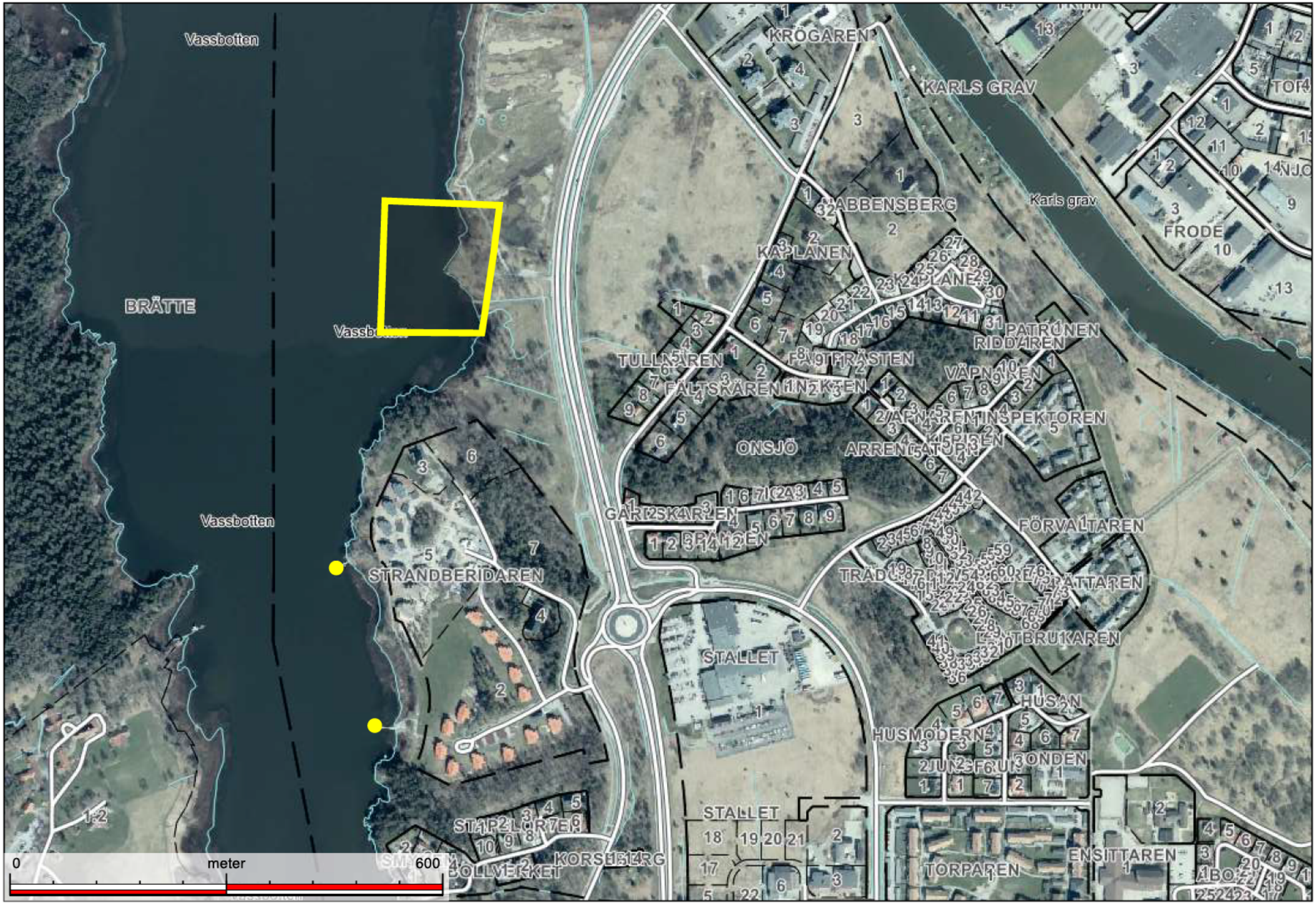
- Motion angående brygga vid Korseberg
- Tjänsteskrivelse och yttrande Samhällsbyggnadsförvaltningen
- Tjänsteskrivelse Miljö och hälsoskyddsförvaltningen
- Kartbilaga – ”Vassbottenskusten”
- Samråd om Fördjupad översiktsplan Vänersborg och Vargön

Anna Svensson

Förvaltningschef

Sändlista

Kommunstyrelsen


Vassbotten
BRÄTTE
KRÖGAREN
KARLS GRAV
Karls grav
ABBENSBERG
KAPLANEN
FRODE
PATRONEN
RIDDAREN
TULLKAREN
FÄLTSKÄREN
VÄPNAREN
INSPEKTOREN
ONSJÖ
FÖRVALTAREN
STRANDBERIDAREN
STALLET
HUSMODERN
HUSAN
TORPAREN
ENSITTAREN
0
meter
600

§ 69

Remissvar av motion om brygga vid Korseberg

SBN 2021/142

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden ställer sig bakom förvaltningens remissvar och överlämnar den till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat tre nämnder för yttrande på en motion brygga vid Korseberg. Förvaltningen har sammanställt ett yttrande på motionen utifrån samhällsbyggnadsförvaltningens uppdrag och ansvar.

I det stora hela är Samhällsbyggnadsförvaltningen positiv till intentionen i motionen då det ligger i linje med vad samrådhandlingarna till den fördjupade översiktsplanen Vänersborg- Vargön lyfter. Förvaltningen ser i dagsläget dock flera faktorer som gör att motionen bör avslås så som den är utformad.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse
- Motion om brygga vid Korseberg
- Kommunstyrelsens ordförande delegeringsbeslut 2021-05-11

Sändlista

Kommunstyrelsen,
Förvaltningschef,
Verksamhetschef fastighet och service,
Mark- och exploateringsingenjör

Godkännande

Dnr: SBN 2021/142

Handläggare
Linda Hansson
linda.hansson@vanersborg.se
0521-72 11 69

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Godkänna remissyttrande på motion om brygga vid Korseberg

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden ställer sig bakom förvaltningens remissvar och överlämnar den till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat tre nämnder för yttrande på en motion brygga vid Korseberg. Förvaltningen har sammanställt ett yttrande på motionen utifrån samhällsbyggnadsförvaltningens uppdrag och ansvar.

I det stora hela är Samhällsbyggnadsförvaltningen positiv till intentionen i motionen då det ligger i linje med vad samrådhandlingarna till den fördjupade översiktsplanen Vänersborg- Vargön lyfter. Förvaltningen ser i dagsläget dock flera faktorer som gör att motionen bör avslås så som den är utformad.

Beredning

Dialoger förvaltningsinternt
Dialoger med tjänstemän från andra remitterade nämnders förvaltning.

Morten Sörö

Verksamhetschef, Fastighet & Service

Bilagor

Remissyttrande – Motion om brygga vid Korseberg.

Sändlista

Kommunstyrelsen
Förvaltningschef
Verksamhetschef, Fastighet & Service
Enhetschef, Park

Mark och exploateringsingenjörerna

Vänersborgs kommun
Samhällsbyggnadsnämnden

YTTRANDE

2021-09-17

Dnr: SBN 2021/142

Handläggare
Linda Hansson
linda.hansson@vanersborg.se
0521-72 11 69

Mottagare
Kommunstyrelsen

Remisyttrande - Motion om brygga vid Korseberg

Bakgrund

Kommunfullmäktige mottog en motion om framställan att bygga en brygga vid Korseberg för bad och fiske. Kommunstyrelsen har remitterat bland annat Samhällsbyggnadsnämnden för att sedan sammanställa ett svar till motionären.

Sammanfattning av yttrande

I det stora hela är Samhällsbyggnadsförvaltningen positiv till intentionen i motionen då det ligger i linje med vad samrådhandlingarna till den fördjupade översiktsplanen Vänersborg- Vargön lyfter. Förvaltningen ser i dagsläget dock flera faktorer som gör att motionen bör avslås så som den är utformad.

Yttrande

Motionären önskar se en brygga för bad och fiske i anslutning till före detta ”norskens brygga”, markerat på kartbilaga med gul geometri. Samhällsbyggnadsförvaltningen har inför sitt remissvar fört mindre dialog med tjänstemän från övriga remitterade nämnder.

Samrådsunderlaget för den fördjupade översiktsplanen – FÖP Vänersborg Vargön - lyfter att vattenområdet i Korseberg behöver utvecklas. FÖP:en lyfter att en badplats för boende på Onsjö behöver utredas. Förvaltningen är helt enig med samrådsunderlagets förslag – badplats för boende på Onsjö behöver utredas.

Det är positivt att området kring före detta ”norskens brygga” är attraktivt och lockar många människor i vår stad till att vistas i och kring naturreservatet. Det kan dock vara så att föreslagen lokalisering för brygga för bad och fiske inte är lämpligast med hänsyn till de geotekniska förutsättningarna. En brygga, vare sig det är en flytbrygga eller pålad brygga kräver en godtagbar ”infästning” till fast mark. Beroende på de geotekniska förutsättningarna kan det bli en kostsam investering.

Sett till sjöbottens förutsättningar finns det enligt uppgift faktorer som utan omfattande utrednings- och saneringsarbete utgör direkt olämplig botten för bad. Enligt uppgift finns det bland annat gamla pålar under vattenytan som kan utgöra skaderisk för badande. För fiskets intresse i en brygga på föreslagen plats skulle sjöbottens förutsättningar sannolikt vara godtagbar. Utrednings- och saneringsarbeten för sjöbotten för att klargöra och iordningställa så att det lämpar sig för bad bedöms uppgå till sexsiffriga belopp.

Självfallet bör hänsyn tas till det marina och strandnära växt- och djurlivet i placeringen av en brygga för bad och fiske. Denna faktor lyfter också FÖP:en. Valet av brygga spelar en stor roll på det marina livet, men också på underhållskostnaden.

En flytbrygga är mindre kostsam i underhåll, men har en större påverkan på det marina livet än en pålad brygga som däremot är mer kostsam i underhåll.

Det finns två andra bryggor på Korseberg, markerade på kartbilaga med gula punkter. Dessa är tillgängliga för allmänheten att bada på även om de inte pekas ut som en av kommunens officiella badplatser. Förvaltningen ser att andra platser, för framförallt en badbrygga, av flera olika faktorer har en högre prioritet att färdigställas med bryggor för fritidsaktiviteter i vattnet.

Sammantaget finner förvaltningen att motionen bör avslås. I de fall kommunfullmäktige bifaller motionen bör de också besluta om ett tillskjutande av ekonomiska resurser.

Morten Sörö
Verksamhetschef

Linda Hansson
Mark och exploateringsingenjör

Bilagor

Kartbilaga – ”Vassbottenkusten”

Postadress: Vänersborgs kommun 462 85 Vänersborg
Besöksadress: Sundsgatan 29 Vänersborg
Telefon: 0521-72 10 00
Webbplats: www.vanersborg.se
E-post: samhallsbyggnad@vanersborg.se

Motion angående brygga vid Korseberg

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen
2021 -03- 24
Dnr: 2021/168

Det har nu gått några år sedan "norskens brygga" vid gamla Vänersborgs tegelbruk revs. Den gamla bryggan var tidigare en populär samlingspunkt för både bad och fiske.

Platsen har på senare år blommat upp till att bli en mycket populär samlingspunkt, för både grill och umgänge. Inte minst tack vara den fina insats kommunen stått för genom att gör området till ett rekreationsområde. Området är promenadvänligt och med det rika djurlivet kring "svansjön" blir vyerna vid kvällarnas solnedgångar populära utflyktsmål.

För att ytterligare höja attraktionskraften på denna fantastiska mötesplats vill vi därför att en ny brygga anläggs vid platsen för den gamla.

Närheten till vattnet är en av kommunens stora styrkor, något vi ska se till att nyttja.

Kanske är det rent av möjligt att använda de gamla pålarna som finns kvar i vattnet, eller så är en flytbrygga att föredra.

Medborgarpartiet föreslår kommunfullmäktige att:

Ge berörd nämnd i uppdrag att utreda lämpligaste lösning för att få till en ny brygga vid platsen för den tidigare.

Vänersborg 2021-03-23

[redacted]

Göran Svensson (MBP)

§ 11

Motion om ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Vänersborgs kommun

KS 2020/226

Beslut

Kommunfullmäktige anser motionen besvarad.

Sammanfattning av ärendet

Kristdemokraterna har den 2020-05-26 inkommit med en motion om ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Vänersborgs kommun. Motionen innehåller följande yrkande:

-att kommunfullmäktige beslutar att utreda möjligheten att öka inköpen av lokalproducerade livsmedel.

Kommunfullmäktige beslutade 2020-06-17 § 77 att remittera motionen till kommunstyrelsen.

Enligt 4 kap. 1–2 §§ lagen (2016:1145) om offentlig upphandling ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Upphandlingar ska vidare genomföras i enlighet med principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet och ska inte begränsa konkurrensen så att vissa leverantörer gynnas eller missgynnas på ett otillbörligt sätt.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-13
- Yttrande över motion om ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Vänersborgs kommun, 2020-10-12
- Motion om ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Vänersborgs kommun, inkommen 2020-05-26

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Ordförande yrkar att motionen ska anses besvarad.

Beslutsgång

Kommunstyrelseförvaltningens förslag inför sammanträder var:

Kommunfullmäktige avslår motionen.

Ordförande redovisade att det fanns två förslag till beslut nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag och ordförandes yrkande.

Ordförande ställde förslagen mot varandra och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat i enlighet med ordförandens yrkande.

2021-12-16 Dnr: KS 2020/226

Handläggare
Evgenia Martynova
evgenia.martynova@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på motion om ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Vänersborgs kommun

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår motionen.

Sammanfattning av ärendet

Kristdemokraterna har den 2020-05-26 inkommit med en motion om ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Vänersborgs kommun. Motionen innehåller följande yrkande:

-att kommunfullmäktige beslutar att utreda möjligheten att öka inköpen av lokalproducerade livsmedel.

Kommunfullmäktige beslutade 2020-06-17 § 77 att remittera motionen till kommunstyrelsen.

Enligt 4 kap. 1–2 §§ lagen (2016:1145) om offentlig upphandling ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Upphandlingar ska vidare genomföras i enlighet med principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet och ska inte begränsa konkurrensen så att vissa leverantörer gynnas eller missgynnas på ett otillbörligt sätt.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Vid upphandling av varor och tjänster i offentlig förvaltning följer Vänersborgs kommun lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU. Enligt grundprinciperna ska alla leverantörer behandlas lika och på ett icke-diskriminerande sätt samt att alla upphandlingar ska ske på ett öppet och transparent sätt.

Kommunen har flera styrande dokument som upphandlingspolicy och riktlinjer vid upphandling vidare finns Miljöprogram 2030 och livsmedelspolicy 2008-02-06 som ska iakttas vid livsmedelsupphandling.

Nuvarande livsmedelsavtal medger att man i mindre omfattning kan handla varor med lokal förankring via upphandlad grossist eller direktupphandla lokala varor och säsongsvaror direkt från producent.

Livsmedelsstrategin för Sverige, 2016/17:104 syftar till att bidra till att öka den hållbara livsmedelsproduktionen och skapa jobb och tillväxt i hela landet.

Vänersborgs kommun ingår också i projektet Rätt från slätt som har bl.a. som mål att leda till högre andel lokala råvaror än idag och även öka självförsörjningsgraden.

Kommunstyrelseförvaltningen har granskat motionärernas yrkande och vill framhålla följande. Vänersborgs kommuns mål med den offentliga upphandlingen är att den ska vara effektiv, rättssäker och ta till vara konkurrensen på marknaden, samtidigt som innovativa lösningar främjas samt miljöhänsyn och sociala hänsyn beaktas.

Enligt 4 kap. 1–2 §§ lagen (2016:1145) om offentlig upphandling ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Upphandlingar ska vidare genomföras i enlighet med principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet och ska inte begränsa konkurrensen så att vissa leverantörer gynnas eller missgynnas på ett otillbörligt sätt.

Dessutom att ställa krav på att en vara ska vara producerad i ett specifikt geografiskt område strider mot de grundläggande principerna inom EU-rätten, nämligen likabehandling, icke-diskriminering, ömsesidigt erkännande, proportionalitet och öppenhet.

Beredning

Samhällsbyggnadsnämnden har yttrat sig över motionen och föreslår att motionen avslås. Kommunstyrelseförvaltningen har granskat motionärernas yrkande.

Pernilla Bertilsson

Chef, Juridik och säkerhetsavdelningen

Bilagor

Yttrande från samhällsbyggnadsnämnden, 2020-10-08, § 75

Sändlista

Kristdemokraterna
Samhällsbyggnadsförvaltningen

§ 75

Yttrande över motion om ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Vänersborgs kommun

SBN 2020/178

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår att kommunstyrelsen avslår motionen med hänvisning till att kommunen har styrande dokument och redan pågående projekt som stödjer intentionen i motionen.

Sammanfattning av ärendet

Motion om ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Vänersborgs kommun har inkommit från Kristdemokraterna som yrkar

-att kommunfullmäktige beslutar att utreda möjligheten att öka inköpen av lokalproducerade livsmedel.

Utifrån nedan fördjupad beskrivning redogörs för olika styrande dokument kommunen ska följa och ta hänsyn till vid livsmedelsupphandling och vilka möjligheter nuvarande livsmedelavtal medger.

Då kommunen deltar i ett projekt som bl.a. har som målsättning att leda till högre andel lokala råvaror och även öka självförsörjningsgraden stämmer detta väl överens med projektets avsikter.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse
- Lagen om offentlig upphandling, LOU
- Upphandlingspolicy och riktlinjer för Vänerborgs kommun
- Livsmedelspolicy 2008-02-06
- Livsmedelsavtal Väst-Upp livsmedel 2019
- Livsmedelsstrategi för Sverige – 2017/17:104
- Miljöprogram 2030

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

2020-10-02

Dnr: SBN 2020/178

Handläggare
Anna-Karin Svensson
annakarin.svensson@vanersborg.se
0521-72 13 01

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Yttrande avseende motion om ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Vänersborgs kommun

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår att kommunstyrelsen avslår motionen med hänvisning till att kommunen har styrande dokument och redan pågående projekt som stödjer intentionen i motionen.

Sammanfattning av ärendet

Motion om ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Vänersborgs kommun har inkommit från Kristdemokraterna som yrkar

-att kommunfullmäktige beslutar att utreda möjligheten att öka inköpen av lokalproducerade livsmedel.

Utifrån nedan fördjupad beskrivning redogörs för olika styrande dokument kommunen ska följa och ta hänsyn till vid livsmedelsupphandling och vilka möjligheter nuvarande livsmedelavtal medger.

Då kommunen deltar i ett projekt som bl.a. har som målsättning att leda till högre andel lokala råvaror och även öka självförsörjningsgraden stämmer detta väl överens med projektets avsikter.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Vid upphandling av varor och tjänster i offentlig förvaltning ska Lagen om offentlig upphandling, LOU, följas. Enligt grundprinciperna ska alla leverantörer behandlas lika och på ett icke-diskriminerande sätt samt att alla upphandlingar ska ske på ett öppet och transparent sätt. Man ska även ta hänsyn till principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet. Upphandling ska även ske på ett affärsmässigt, effektivt och konkurrensfrämjande sätt.

Kommunen har flera styrande dokument som upphandlingspolicy och riktlinjer vid upphandling vidare finns Miljöprogram 2030 och livsmedelspolicy 2008-02-06 som ska iakttas vid livsmedelsupphandling.

Nuvarande livsmedelsavtal medger att man i mindre omfattning kan handla varor med lokal förankring via upphandlad grossist eller direktupphandla lokala varor och säsongsvaror direkt från producent.

Livsmedelsstrategin för Sverige, 2016/17:104 syftar till att bidra till att öka den hållbara livsmedelsproduktionen och skapa jobb och tillväxt i hela landet.

Utifrån Sveriges livsmedelsstrategi har ett projekt utformats benämnt Rätt från slätt och projektet har fått medel från Jordbruksverket för genomförandet. Vänersborgs kommun ingår i projektet tillsammans med Grästorp, projektägare, Essunga, Götene och Vara. Projektet har bl.a. som mål att leda till högre andel lokala råvaror än idag och även öka självförsörjningsgraden.

Underlag

Lagen om offentlig upphandling, LOU

Upphandlingspolicy och riktlinjer för Vänerborgs kommun

Livsmedelspolicy 2008-02-06

Livsmedelsavtal Väst-Upp livsmedel 2019

Livsmedelsstrategi för Sverige – 2017/17:104

Miljöprogram 2030

Andreas Knutsson

Förvaltningschef Samhällsbyggnad

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

§ 77

Motion om ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Vänersborgs kommun

KS 2020/226

Beslut

Kommunfullmäktige remitterar motionen till kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Marie-Louise Bäckman, Carl-Ewert Berg och Robert Johansson (samtliga KD) har inkommit med en motion daterad 2020-05-18 om att kommunfullmäktige beslutar utreda möjligheten att öka inköpen av lokalproducerade livsmedel.

Beslutsunderlag

- Motion från Marie-Louise Bäckman (KD) m.fl. daterad 2020-05-18

Sändlista

Kommunstyrelsen

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen
2020 -05- 26

MOTION – ÖKAD SJÄLVFÖRSÖRJNINGSGRAD AV LIVSMEDEL I VÄNERSBORGS KOMMUN

Vi har nu åter blivit påminda om sårbarheten i vårt land. För två år sedan plågades vi av stora bränder och nu lever vi alla mer eller mindre med orden Corona – Covid19.

Vi har nu under pandemin fått erfara avsaknad av adekvat skyddsutrustning då den inte har funnits tillgängligt i den utsträckning som efterfrågats.

Sverige har en självförsörjningsgrad av livsmedel understigande 50%.
En störning av transportkedjan/produktionen skulle på kort tid kunna få ödesdigra konsekvenser.

Ingen av oss vill på riktigt uppleva vad en eventuell brist på livsmedel skulle kunna innebära. Därför är det viktigt att Vänersborgs kommun ser över möjligheten att öka inköpen av lokalproducerade livsmedel.

Kristdemokraterna yrkar

att kommunfullmäktige beslutar att utreda möjligheten att öka inköpen av lokalproducerade livsmedel

Vänersborg 2020 05 18

Marie-Louise Bäckman [redacted]	Carl-Ewert Berg	Robert Johansson
Ledamot KF Gruppledare	Ledamot KF	Ledamot KF

§ 12

Budget för Fyrstads Flygplats AB år 2022

KS 2021/227

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att bevilja 945 tkr till Fyrstad Flygplats AB för täckning av förluster under år 2022. Medlen avseende 2022 överförs till Trollhättans stad som ansvarar för utbetalning till Fyrstad Flygplats AB. Finansiering kan ske inom ramen för kommunstyrelsens budget 2022.

Kommunstyrelsen ansluter sig till Trollhättan stad bedömning att stödet ges med hänvisning till bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014, genom vilka vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden, enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, artikel 56 a. Trollhättans stad beslut och bedömning redovisas i bilagda handlingar.

Reservationer, protokollsanteckningar, jäv

Benny Augustsson (S) har anmält jäv och deltar inte i beslutet.

Henrik Harlitz (M) har anmält jäv och deltar inte i beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Fyrstad flygplats har inkommit med budget och hemställan om verksamhetsanslag för 2022. I enlighet med aktieägaravtalets bestämmelser skall verksamhetsanslag till bolaget fördelas efter respektive ägares andel av resandet. För resande till/från andra än ägarkommunerna skall ägare belastas utifrån sin andel av aktiekapitalet. Vänersborgs kommun andel av verksamhetsanslaget för 2022 uppgår till 945 tkr.

När en kommun ger stöd till en flygplats omfattas det av EU:s statsstödsregler. Statsstödsreglerna utgår från ett förbud mot att ge stöd, men under vissa förutsättningar är stöd tillåtet. Det är därför nödvändigt att i samband med stödgivningen hänvisa till en sådan rättslig grund som medför att stödet är tillåtet. För flygplatser som finansieras av flera kommuner och regioner kan bidraget ges till den kommun där flygplatsen är geografiskt placerad och som ansvarar för utbetalningen till flygplats/flygplatsbolaget. Då behöver samägaren ändå göra en hänvisning till den utbetalningsansvariga kommunens bedömning av att samtliga villkor i kommissionens förordning är uppfyllda. Enligt överenskommelse med representanter för övriga ägarkommuner, samordnas utbetalningar av förlusttäckningsbidrag från via Trollhättans stad fr.o.m. 2019 års verksamhet.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-29

- Uppdaterad budget för Fyrstads Flygplats AB (FFAB) år 2022
- Trollhättans stads beslut om driftbidrag 2022 för Fyrstads flygplats, 2021-12-01

Godkännande

Dnr: KS 2021/227

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Ansökan om driftbidrag 2022 för Fyrstads flygplats AB

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att bevilja 945 tkr till Fyrstad Flygplats AB för täckning av förluster under år 2022. Medlen avseende 2022 överförs till Trollhättans stad som ansvarar för utbetalning till Fyrstad Flygplats AB. Finansiering kan ske inom ramen för kommunstyrelsens budget 2022.

Kommunstyrelsen ansluter sig till Trollhättan stad bedömning att stödet ges med hänvisning till bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014, genom vilka vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden, enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, artikel 56 a. Trollhättans stad beslut och bedömning redovisas i bilagda handlingar.

Sammanfattning av ärendet

Fyrstad flygplats har inkommit med budget och hemställan om verksamhetsanslag för 2022. I enlighet med aktieägaravtalets bestämmelser skall verksamhetsanslag till bolaget fördelas efter respektive ägares andel av resandet. För resande till/från andra än ägarkommunerna skall ägare belastas utifrån sin andel av aktiekapitalet. Vänersborgs kommun andel av verksamhetsanslaget för 2022 uppgår till 945 tkr.

När en kommun ger stöd till en flygplats omfattas det av EU:s statsstödsregler. Statsstödsreglerna utgår från ett förbud mot att ge stöd, men under vissa förutsättningar är stöd tillåtet. Det är därför nödvändigt att i samband med stödgivningen hänvisa till en sådan rättslig grund som medför att stödet är tillåtet. För flygplatser som finansieras av flera kommuner och regioner kan bidraget ges till den kommun där flygplatsen är geografiskt placerad och som ansvarar för utbetalningen till flygplats/flygplatsbolaget. Då behöver samägaren ändå göra en hänvisning till den utbetalningsansvariga kommunens bedömning av att samtliga villkor i kommissionens förordning är uppfyllda. Enligt överenskommelse med representanter för övriga ägarkommuner, samordnas utbetalningar av förlusttäckningsbidrag från via Trollhättans stad fr.o.m. 2019 års verksamhet.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Fyrstad flygplats AB har inkommit med budget och hemställan om verksamhetsanslag för 2022. I enlighet med aktieägaravtalets bestämmelser skall verksamhetsanslag till bolaget fördelas efter respektive ägares andel av resandet. För resande till/från andra än ägarkommunerna skall ägare belastas utifrån sin andel av aktiekapitalet. Vänersborgs kommun andel av verksamhetsanslaget för 2022 uppgår till 945 tkr, vilket motsvarar 21 % av det totala kommunala bidraget på 4 500 tkr. För Vänersborgs kommun ligger bidraget på samma nivå som ordi-

narie driftbidrag för 2021. Noteras bör även att under 2021 utgick, utöver ordinarie bidrag, ett extra driftbidrag på totalt 1 000 tkr, varav Vänersborgs andel uppgick till 210 tkr.

Verksamhetsbidrag (tkr) och andel (%) per kommun, åren 2020-2022.

	2020	2021	2022
Trollhättans Stad	2 184 (52 %)	2 805 (51 %)	2 295 (51 %)
Vänersborgs kommun	924 (22 %)	1 155 (21 %)	945 (21 %)
Uddevalla kommun	798 (19 %)	1 155 (21 %)	945 (21 %)
Lysekils kommun	294 (7 %)	385 (7 %)	315 (7 %)
Totalt	4 200 (100 %)	5 500 (100 %)	4 500 (100 %)

När en kommun ger stöd till en flygplats omfattas det av EU:s statsstödsregler. Detta oavsett om stödet utgörs av t.ex. ett kommunalt bidrag, ett koncernbidrag från ett kommunalt bolag eller ett statligt bidrag som kommunen sänder vidare till flygplatsbolaget. Statsstödsreglerna utgår från ett förbud mot att ge stöd, men under vissa förutsättningar är stöd tillåtet. Det är därför nödvändigt att i samband med stödgivningen hänvisa till en sådan rättslig grund som medför att stödet är tillåtet. En sådan statsstödsrättslig grund är det allmänna gruppundantaget (GBER), som medger att alla flygplatser som har färre än 200 000 passagerare kan ges stöd som täcker flygplatsens rörelseförluster. GBER kan därför åberopas i de flesta fall som stöd ges till flygplatser. Beslutet ska rapporteras på en särskild blankett via Näringsdepartementet till EU-kommissionen.

För flygplatser som finansieras av flera kommuner och regioner kan bidraget ges till den kommun där flygplatsen är geografiskt placerad och som ansvarar för utbetalningen till flygplats/flygplatsbolaget. Då behöver samägaren ändå göra en hänvisning till den utbetalningsansvariga kommunens bedömning av att samtliga villkor i kommissionens förordning är uppfyllda. Enligt överenskommelse med representanter för övriga ägarkommuner, samordnas utbetalningar av förlusttäckningsbidrag via Trollhättans stad fr.o.m. 2019 års verksamhet. Trollhättans stad svarar även för rapportering till Näringsdepartementet.

Underlag

Uppdaterad budget för Fyrstads Flygplats AB (FFAB) år 2022

Thomas Sannemalm
Ekonomichef

Sändlista

Trollhättans stad
Fyrstads Flygplats
Ekonomikontoret

Till

Trollhättans Stad

Vänersborgs kommun

Uddevalla kommun

Lysekils kommun

Uppdaterad budget för Fyrstads Flygplats AB (FFAB) år 2022

Enligt gällande aktieägaravtal för FFAB skall bolaget årligen redovisa budget för nästkommande kalenderår.

Då pandemin fortsatt påverkar flygplatsens verksamhet har bolagets styrelse vid möte den 19 november 2021, efter att ha tagit del av ekonomisk rapport per den 31 oktober, beslutat att tillskriva Västra Götalandsregionen om ett ökat stöd för åren 2022 och 2023 samt att uppdatera budget inför 2022. Det ökade stödet från Västra Götalandsregionen syftar till att underlätta återstart av linjetrafik och därefter skapa förutsättningar för att Fyrbodal efter pandemin åter har en långsiktigt god tillgänglighet.

Innevarande års verksamhet; 2021

Flygplatsen och hela branschen påverkas fortfarande av Corona-pandemin även om linjetrafiken i landet börjar återhämta sig. Linjetrafik på flygplatsen saknas fortfarande, men arbete pågår för en återstart. Av delårsbokslutet per den 31 oktober 2021 framgår att verksamheten så här långt visar ett underskott om ca 340 tkr.

Vid flygplatsen förekommer samhällsviktigt flyg i stor omfattning då flygplatsen är temporär beredskapsflygplats med beredskap dygnet runt mot en ersättning av 200 tkr/månad. Därutöver förekommer skolflygningar och Ad Hoc charters. Två flygskolor har under året etablerats på flygplatsen. Regeringen har indikerat att uppdraget som beredskapsflygplats kan komma att förlängas även under 2022. Dessutom är flygplatsen föreslagen som permanent beredskapsflygplats av Trafikverket.

De ersättningssystem som finns för CN-tjänst och luftfartsskydd/security påverkas kraftigt av den minskade flygtrafiken i Europa eftersom färre flyg och passagerare genererar in pengar i systemen. Flygplatsens fasta kostnader består dock. Stor osäkerhet råder om vad den slutliga ersättningen blir då slutreglering görs om ett till två år.

För 2021 har Västra Götalandsregionen beslutat om ett regionalt driftbidrag om 4 200 tkr. Verksamhetsanslag från ägarkommunerna uppgår till 4 500 tkr för hela året. Bolaget har tillskrivit ägarkommunerna om extra verksamhetsanslag om 1 000 tkr för att täcka aktiviteter som underlättar återstart av linjetrafik.

Flygplatsen har sökt vissa stöd kopplade till pandemin. Stöd till korttidsarbete har funnits fram till september månad. Skatteverket har avslagit flygplatsens ansökningar om omställningsstöd då man menar att de grundläggande offentliga stöd som flygplatsen erhåller årligen är ett absolut hinder mot omställningsstödet. Flygplatsen har valt att överklaga besluten till Förvaltningsrätten. I väntan på beslut har flygplatsen sökt omställningsstöd till särskilt drabbade företag.

På kostnadssidan kvarstår de fasta kostnaderna som är knutna till regelkrav för att hålla flygplatsen öppen. Stöd till korttidsarbete har erhållits fram till september månad men kostnader för beredskapshållning har tillkommit. I beredskapen deltar två flygplatsbrandmän och en flygledare.

För att möta områdets behov av linjetrafik arbetar flygplatsen tillsammans med lokala investerare för att hitta långsiktiga lösningar på i första hand flygtrafik till Stockholm. Hållbarhetsomställningen är en väsentlig del i återstart av linjetrafik. Därför är det en viktig signal att flygplatsen redan nu tar emot certifierade elflygplan.

Under perioden har investeringar begränsats till ett minimum. Per den 31 oktober utnyttjas inga krediter.

Likt 2020 ser flygplatsen ett stort behov av krisstöd till icke-statliga flygplatser men ännu finns inga beslut i frågan. Behovet ökar ytterligare om omställningsstöd inte beviljas. Eftersom flygbranschens återhämtning väntas bli långsam kommer utökade stöd till regionala flygplatser, för att säkra en långsiktig basfinansiering, vara nödvändiga vilket för FFAB syns extra tydligt i tabellerna nedan.

Förutsättningar för år 2022

Coronapandemins varaktighet och påverkan på branschen bedöms fortsätta under 2022. Väntade beteendeförändringar gör passagerarprognoser och bedömningar av flygrörelser mycket osäkra.

Denna budget utgår från att flygplatsen blir utpekad Beredskapsflygplats och hålls öppen för samhällsviktigt flyg samt att linjetrafik återkommer. Lokala initiativ är nödvändiga och bör underlättas och stödjas.

Under 2022 bedöms flygbranschen långsamt återhämta sig och passagerarantalet succesivt öka. Stockholmstrafiken beräknas under våren komma igång med 10-15 dubbelturer per vecka med SAAB340 vilket möjliggör resor över dagen till eller från Stockholm. Weekendresor samt kortare charterserier planeras därutöver.

Behovet av en översyn av statens ansvar som stödgivare till icke-statliga flygplatser för beredskapshållning och tillgänglighet har aktualiserats under pandemin. Förhoppningen är att detta görs i närtid för att klarlägga det statliga stödet för ett antal år framåt. Behovet av stöd till FFAB från statlig och regional nivå år 2022 är ca 8 400 tkr. Medfinansiering till vissa investeringar väntas därutöver.

CNS-ersättningen beräknas bli ca 3 700 tkr och ersättningen för luftfartsskydd ca 3 100 tkr. Även här finns stora osäkerheter eftersom ersättningarna är baserade på passagerarantal och utvecklingen av den europeiska flygtrafiken.

Löneläget bedöms fram till 2022 öka med ca 2,5 %, men en anpassning av personalstyrkan görs utifrån vilka flygplanstyper som trafikerar flygplatsen och tid-

tabell. Kostnader för personal och avtalstjänster bedöms öka när flygplatsen är Beredskapsflygplats med både ramppersonal och flygtrafikledning i beredskap dygnet runt.

För 2022 har följande investeringar och andra större arbeten på flygplatsen tagits med. Investeringarna är både bestämmelserelaterade och nödvändiga för att driva verksamheten. Det pågår ett antal intressanta initiativ inom områden rörande hållbar mobilitet där flygplatsen deltar och kan vara en viktig partner.

Flygplatsen kommer att ansöka om medfinansiering och göra avvägningar inom ramen för det ekonomiska utrymmet.

Fälthållningsfordon	*3 000 tkr*
Ljusanläggning, inflygningsljus	*3 000 tkr*
ILS, instrumentlandningssystem	*5 000 tkr*
Summa	***11 000 tkr***

Ekonomiska mål och utgångspunkter

Styrelsen antog i februari 2021 en verksamhetsplan för bolaget. Av verksamhetsplanen framgår bl. a att bolagets övergripande ekonomiska mål är

- Att soliditeten skall vara lägst 45 %
- Att verksamhetsanslag från ägare ska vara ca 4 mkr
- Att fakturering/totala kostnader skall överstiga 60 %

Med hänvisning till coronapandemins långvariga följdverkningar kommer dessa mål att arbetas om under 2022.

Av följande tabell framgår bidragsutvecklingen de senaste åren:

År	Verksamhetsanslag	Regionalt/statligt Driftbidrag
2012	4 000 000	2 800 000
2013	4 000 000	3 000 000
2014	4 000 000	3 000 000
2015	4 000 000	3 400 000
2016	4 000 000	3 400 000
2017	4 200 000	3 500 000
2018	4 200 000	3 500 000
2019	4 200 000	3 500 000

2020	4 200 000	6 867 000
2021	5 500 000	6 400 000*
2022	4 500 000	8 400 000*

*) Notera att ett extra statligt stöd om 2 200 tkr förväntas för 2021 med anledning av coronaviruset, i likhet med extra statligt stöd om 2 667 tkr som utbetalats för 2020. Ännu finns inget beslut i frågan. Beloppen är ändå inkluderade i kolumnen för regionalt driftbidrag.

För 2022 antas i budget ett motsvarande utökat statligt/regionalt ansvar om 4 200 tkr dvs till totalt 8 400 tkr.

Fördelning av verksamhetsanslag

I enlighet med aktieägaravtalets bestämmelser skall verksamhetsanslag till FFAB fördelas efter respektive ägares andel av resandet. För resande till/från andra än ägarkommunerna skall ägare belastas utifrån sin andel av aktiekapitalet.

Underskottsfördelningen 2022 utgår från beslutad fördelning för 2021 eftersom det endast finns en tillgänglig passagerarmätning för de två senaste åren.

	2020	2021	2022
Trollhättans Stad	2 184 (52 %)	2 805 (51 %)	2 295 (51 %)
Vänersborgs kommun	924 (22 %)	1 155 (21 %)	945 (21 %)
Uddevalla kommun	798 (19 %)	1 155 (21 %)	945 (21 %)
Lysekils kommun	294 (7 %)	385 (7 %)	315 (7 %)
Totalt	4 200 (100 %)	5 500 (100 %)	4 500 (100 %)

Förslag till uppdaterad budget år 2022

	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022
Rörelsens intäkter			
Nettoomsättning/flygplatsintäkter	8 533	10 777	10 439
Kommunalt verksamhetsanslag	4 200	4 500	4 500
Tillfälligt kommunalt anslag trafikutveckling		1 000	0
Statligt/regionalt driftbidrag	4 200	4 200	8 400
Övriga rörelseintäkter	700		
Övriga bidrag samt beredskap	4 397	2 200	2 700
	22 030	**21 677**	**26 039**
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter	129	268	290
Fastighets och anl. drift	3 912	3 617	3 600
Marknadsföring och konsulter	1 468	862	1 690
Köpta externa tjänster	2 378	1 705	3 177
Avtalstjänster	2 091	2 250	3 110
Personalkostnader	9 602	10 181	11 986
Avskrivningar	1 820	2 594	2 150
	21 400	**21 477**	**26 003**
Rörelseresultat	**630**	**200**	**36**
Resultat från finansiella poster			
Ränteintäkter mm	1	0	0
Räntekostnader	-59	-200	-180
Resultat efter finansiella poster	**572**	**0**	**-144**
Bokslutsdispositioner	-522	0	144
Resultat före skatt	**50**	**0**	**0**
Skatt på årets resultat	0	0	0
Årets resultat	**50**	**0**	**0**

Hemställan

Fyrstads Flygplats AB hemställer härmed om ett verksamhetsanslag för 2022 om totalt 4,5 mkr. Stöden utgörs av finansiering i form av förskottsbetalning.

Verksamhetsanslag utbetalas till bolaget i enlighet med gällande aktieägaravtal samt ”Arbetsgång för berörda gällande hantering av stöd till Fyrstads Flygplats AB”.

Verksamhetsanslagens fördelning på ägarkommunerna framgår av tabellerna ovan.

Trollhättan den 22 november 2021

FYRSTADS FLYGPLATS AB

Anna Råhnängen	Claes-Göran Johansson
Verkställande direktör	Ekonomichef

KS § 284 Dnr 2021/00627045

Driftstöd Fyrstads Flygplats (FFAB) 2022

Sammanfattning

När en kommun ger stöd till en flygplats ska EU:s statsstödsregler beaktas. Av de kommunala besluten om stöd ska det framgå på vilken grund kommunen fattar beslut om stöd. Fyrstads Flygplats AB (FFAB) har i dagsläget mindre än 200 000 passagerare per år varför stöd till flygplatsen ska ges med tillämpningen av regelverket i gruppundantagsförordningen - kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 (GBER).

För 2022 uppgår ägarkommunernas verksamhetsanslag för täckning av förluster till totalt 4 500 000 kr. Trollhättans Stads anslag uppgår till 2 295 000 kr, Vänersborgs anslag till 945 000 kr, Uddevalla kommun till 945 000 kr och Lysekils kommun till 315 000 kr.

Trollhättan Stad ska besluta att bevilja 4 500 000 kr för täckning av förluster för 2022 som utbetalande myndighet till Fyrstads Flygplats AB.

Vänersborgs, Uddevallas och Lysekils kommuner har för avsikt att ansluta sig till Trollhättans Stads bedömning av villkoren.

Vidare kommer Trollhättans Stad att ansöka om driftbidrag hos Trafikverket för 2022 med 4 200 000 kr för Trollhättans-Vänersborgs flygplats enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur. Beloppet överensstämmer med det som avsatts i planen.

Trollhättans Stad kommer också att ansöka om tillfälligt driftbidrag (krisstöd) om 4 200 000 kr för drift av regional flygplats med anledning av Corona epidemin.

Trollhättans Stad åberopar Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 (gruppundantagsförordningen), av den 17 juni 2014 genom vilka kategorier av

Forts KS § 284

stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, artikel 56 a. Verksamhetsanslaget för täckning av förluster från ägarkommunerna, driftbidrag samt det tillfälliga driftbidraget (Corona-krisstöd) från Trafikverket är förenligt med statsstödsreglerna

Kommunstyrelsen redogör i bilaga A i beslutsunderlaget för sin bedömning att de tillämpliga villkoren i kommissionens förordning är uppfyllda.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse från Kommunstyrelsens förvaltning, dat 2021-10-08, rev 2021-11-23

Uppdaterad budget för Fyrstads Flygplats AB (FFAB) år 2022, dat 2021-11-22

Bilaga A. Underlag för kommunens beslut

Yrkanden

Ordföranden yrkar enligt liggande förslag att:

Kommunstyrelsen beslutar att bevilja 4 500 000 kr till Fyrstads Flygplats AB för täckning av förluster 2022 under förutsättning att Trollhättans, Vänersborgs, Lysekils och Uddevallas kommunfullmäktige beslutar om att bevilja medel i sina budgetar för 2022.

Kommunstyrelsen beslutar att bevilja Fyrstads Flygplats AB utbetalning av statligt driftbidrag om 4 200 000 kr för täckning av förluster samt 4 200 000 kr (tillfälligt krisstöd – Corona) under förutsättning att dessa medel betalas ut från Trafikverket.

Kommunstyrelsen beslutar att stödet ges med hänvisning till bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilka vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, artikel 56 a.

Forts KS § 284

Kommunstyrelsen beslutar att stödet för 2022 utgörs av 2 295 000 kr som ges av Trollhättans Stad och 945 000 kr som ges av Vänersborgs kommun och

945 000 kr som ges av Uddevalla kommun samt 315 000 kr som ges av Lysekils kommun under förutsättning att respektive kommuns kommunfullmäktige beslutar att bevilja medel i sina respektive budgetar för 2022.

Pengarna från ägarkommunerna betalas ut till FFAB i början av 2022 under förutsättning att respektive kommuns kommunfullmäktige beslutar att bevilja dessa.

Driftbidragets och det tillfälliga driftbidraget från Trafikverket betalas ut så snart Trafikverket har beviljat pengarna.

Kommunstyrelsen anser att villkoren i kommissionens förordning är uppfyllda på sätt som framgår av bilaga A i beslutsunderlaget.

Beslutsgång

Ordföranden ställer proposition på sitt eget yrkande och finner att kommunstyrelsen bifaller detta.

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att bevilja 4 500 000 kr till Fyrstads Flygplats AB för täckning av förluster 2022 under förutsättning att Trollhättans, Vänersborgs, Lysekils och Uddevallas kommunfullmäktige beslutar om att bevilja medel i sina budgetar för 2022.

Kommunstyrelsen beslutar att bevilja Fyrstads Flygplats AB utbetalning av statligt driftbidrag om 4 200 000 kr för täckning av förluster samt 4 200 000 kr (tillfälligt krisstöd – Corona) under förutsättning att dessa medel betalas ut från Trafikverket.

Forts KS § 284

Kommunstyrelsen beslutar att stödet ges med hänvisning till bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilka vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, artikel 56 a.

Kommunstyrelsen beslutar att stödet för 2022 utgörs av 2 295 000 kr som ges av Trollhättans Stad och 945 000 kr som ges av Vänersborgs kommun och 945 000 kr som ges av Uddevalla kommun samt 315 000 kr som ges av Lysekils kommun under förutsättning att respektive kommuns kommunfullmäktige beslutar att bevilja medel i sina respektive budgetar för 2022.

Pengarna från ägarkommunerna betalas ut till FFAB i början av 2022 under förutsättning att respektive kommuns kommunfullmäktige beslutar att bevilja dessa.

Driftbidragets och det tillfälliga driftbidraget från Trafikverket betalas ut så snart Trafikverket har beviljat pengarna.

Kommunstyrelsen anser att villkoren i kommissionens förordning är uppfyllda på sätt som framgår av bilaga A i beslutsunderlaget.

Beslutet skickas till

Fyrstads Flygplats AB
Lysekils kommun
Uddevalla kommun
Vänersborgs kommun
Ekonomikontoret
Stadsjuristen

Trollhättans Stad

Handläggning Mats Vilhelm Dahlbom
Direkttelefon +46730841400
Epost Mats.Dahlbom@trollhattan.se
Datum 2021-10-08, rev 2021-11-23
Diarienr KS 2021/00627 045
Dok ID 169974

Kommunstyrelsen

Driftstöd Fyrstads Flygplats (FFAB) 2022

Sammanfattning

När en kommun ger stöd till en flygplats ska EU:s statsstödsregler beaktas. Av de kommunala besluten om stöd ska det framgå på vilken grund kommunen fattar beslut om stöd. Fyrstads Flygplats AB (FFAB) har i dagsläget mindre än 200 000 passagerare per år varför stöd till flygplatsen ska ges med tillämpningen av regelverket i gruppundantagsförordningen - kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 (GBER).

För 2022 uppgår ägarkommunernas verksamhetsanslag för täckning av förluster till totalt 4 500 000 kr. Trollhättans Stads anslag uppgår till 2 295 000 kr, Vänersborgs anslag till 945 000 kr, Uddevalla kommun till 945 000 kr och Lysekils kommun till 315 000 kr.

Trollhättan Stad ska besluta att bevilja 4 500 000 kr för täckning av förluster för 2022 som utbetalande myndighet till Fyrstads Flygplats AB.

Vänersborgs, Uddevallas och Lysekils kommuner har för avsikt att ansluta sig till Trollhättans Stads bedömning av villkoren.

Vidare kommer Trollhättans stad att ansöka om driftbidrag hos Trafikverket för 2022 med 4 200 000 kr för Trollhättans-Vänersborgs flygplats enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur. Beloppet överensstämmer med det som avsatts i planen.

Trollhättans Stad kommer också att ansöka om tillfälligt driftbidrag (krisstöd) om 4 200 000 kr för drift av regional flygplats med anledning av Corona epidemin.

Trollhättans Stad åberopar Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 (gruppundantagsförordningen), av den 17 juni 2014 genom vilka kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, artikel 56 a. Verksamhetsanslaget för täckning av förluster från

ägarkommunerna, driftbidrag samt det tillfälliga driftbidraget (Corona-krisstöd) från Trafikverket är förenligt med statsstödsreglerna

Kommunstyrelsen redogör i bilaga A för sin bedömning att de tillämpliga villkoren i kommissionens förordning är uppfyllda.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att bevilja 4 500 000 kr till Fyrstads Flygplats AB för täckning av förluster 2022 under förutsättning att Trollhättans, Vänersborgs , Lysekils och Uddevallas kommunfullmäktige beslutar om att bevilja medel i sina budgetar för 2022.

Kommunstyrelsen beslutar att bevilja Fyrstads Flygplats AB utbetalning av statligt driftbidrag om 4 200 000 kr för täckning av förluster samt 4 200 000 kr (tillfälligt krisstöd – Corona) under förutsättning att dessa medel betalas ut från Trafikverket.

Kommunstyrelsen beslutar att stödet ges med hänvisning till bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilka vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, artikel 56 a.

Kommunstyrelsen beslutar att stödet för 2022 utgörs av 2 295 000 kr som ges av Trollhättans Stad och 945 000 kr som ges av Vänersborgs kommun och 945 000 kr som ges av Uddevalla kommun samt 315 000 kr som ges av Lysekils kommun under förutsättning att respektive kommuns kommunfullmäktige beslutar att bevilja medel i sina respektive budgetar för 2022.

Pengarna från ägarkommunerna betalas ut till FFAB i början av 2022 under förutsättning att respektive kommuns kommunfullmäktige beslutar att bevilja dessa.

Driftbidragets och det tillfälliga driftbidraget från Trafikverket betalas ut så snart Trafikverket har beviljat pengarna.

Kommunstyrelsen anser att villkoren i kommissionens förordning är uppfyllda på sätt som framgår av bilaga A.

Beskrivning av ärendet

När en kommun ger stöd till en flygplats ska EU:s statsstödsregler beaktas. Av de kommunala besluten om stöd ska det framgå på vilken grund kommunen fattar beslut om stöd. Fyrstads Flygplats AB (FFAB) har i dagsläget mindre än 200 000 passagerare per år varför stöd till flygplatsen ska ges med tillämpningen av regelverket i gruppundantagsförordningen - kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 (GBER).

(FFAB) har i samarbete med representanter för ägarkommunerna tagit fram en arbetsgång för beslut om stödgivning, utbetalning av stöd samt rapportering av stödet till näringsdepartementet. FFAB har i skrivelse den 30 augusti 2021 hemställt om att preliminärt verksamhetsanslag för 2022 om 4 500 000 kr att utbetalas till bolaget i enighet med gällande aktieägaravtal samt ”arbetsgång för berörda gällande hantering av stöd till Fyrstads Flygplats AB.

För 2022 uppgår ägarkommunernas verksamhetsanslag för täckning av förluster till totalt 4 500 000 kr inklusive tillfälligt anslag. Trollhättans Stad anslag uppgår till 2 295 000 kr, Vänersborgs anslag till 945 000 kr, Uddevalla kommun till 945 000 kr och Lysekils kommun till 315 000 kr.

Trollhättans Stad åberopar Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 (gruppundantagsförordningen), av den 17 juni 2014 genom vilka kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, artikel 56 a). Verksamhetsanslaget för täckning av förluster från ägarkommunerna är förenligt med statsstödsreglerna.

Trollhättan Stad ska besluta att bevilja totalt 4 500 000 kr för täckning av förluster för 2022 som utbetalande myndighet till Fyrstads Flygplats AB.

Vänersborgs, Uddevallas och Lysekils kommuner har för avsikt att ansluta sig till Trollhättans Stads bedömning av villkoren. Kommunstyrelsen redogör i bilaga A för sin bedömning att de tillämpliga villkoren i kommissionens förordning är uppfyllda.

Vidare kommer Trollhättans stad att ansöka om driftbidrag hos Trafikverket för 2022 med 4 200 000 kr för Trollhättans-Vänersborgs flygplats enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur. Beloppet överensstämmer med det som avsatts i planen.

Trollhättans stad kommer också att ansöka om tillfälligt driftbidrag (krisstöd) om 4 200 000 för drift av regional flygplats med anledning av Corona epidemin.

Said Niklund
Stadsdirektör

Katja Saari
Administrativ chef

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse från Kommunstyrelsens förvaltning, dat 2021-10-08, rev 2021-11-23

Uppdaterad budget för Fyrstads Flygplats AB (FFAB) år 2022, dat 2021-11-22

Bilaga A. Underlag för kommunens beslut

Beslutet skickas till
Lysekils kommun
Uddevalla kommun
Vänersborgs kommun
Fyrstads Flygplats AB
Ekonomikontoret
Stadsjurist/kanslichef

Till

Trollhättans Stad

Vänersborgs kommun

Uddevalla kommun

Lysekils kommun

Uppdaterad budget för Fyrstads Flygplats AB (FFAB) år 2022

Enligt gällande aktieägaravtal för FFAB skall bolaget årligen redovisa budget för nästkommande kalenderår.

Då pandemin fortsatt påverkar flygplatsens verksamhet har bolagets styrelse vid möte den 19 november 2021, efter att ha tagit del av ekonomisk rapport per den 31 oktober, beslutat att tillskriva Västra Götalandsregionen om ett ökat stöd för åren 2022 och 2023 samt att uppdatera budget inför 2022. Det ökade stödet från Västra Götalandsregionen syftar till att underlätta återstart av linjetrafik och därefter skapa förutsättningar för att Fyrbodal efter pandemin åter har en långsiktigt god tillgänglighet.

Innevarande års verksamhet; 2021

Flygplatsen och hela branschen påverkas fortfarande av Corona-pandemin även om linjetrafiken i landet börjar återhämta sig. Linjetrafik på flygplatsen saknas fortfarande, men arbete pågår för en återstart. Av delårsbokslutet per den 31 oktober 2021 framgår att verksamheten så här långt visar ett underskott om ca 340 tkr.

Vid flygplatsen förekommer samhällsviktigt flyg i stor omfattning då flygplatsen är temporär beredskapsflygplats med beredskap dygnet runt mot en ersättning av 200 tkr/månad. Därutöver förekommer skolflygningar och Ad Hoc charters. Två flygskolor har under året etablerats på flygplatsen. Regeringen har indikerat att uppdraget som beredskapsflygplats kan komma att förlängas även under 2022. Dessutom är flygplatsen föreslagen som permanent beredskapsflygplats av Trafikverket.

De ersättningssystem som finns för CN-tjänst och luftfartsskydd/security påverkas kraftigt av den minskade flygtrafiken i Europa eftersom färre flyg och passagerare genererar in pengar i systemen. Flygplatsens fasta kostnader består dock. Stor osäkerhet råder om vad den slutliga ersättningen blir då slutreglering görs om ett till två år.

För 2021 har Västra Götalandsregionen beslutat om ett regionalt driftbidrag om 4 200 tkr. Verksamhetsanslag från ägarkommunerna uppgår till 4 500 tkr för hela året. Bolaget har tillskrivit ägarkommunerna om extra verksamhetsanslag om 1 000 tkr för att täcka aktiviteter som underlättar återstart av linjetrafik.

Flygplatsen har sökt vissa stöd kopplade till pandemin. Stöd till korttidsarbete har funnits fram till september månad. Skatteverket har avslagit flygplatsens ansökningar om omställningsstöd då man menar att de grundläggande offentliga stöd som flygplatsen erhåller årligen är ett absolut hinder mot omställningsstödet. Flygplatsen har valt att överklaga besluten till Förvaltningsrätten. I väntan på beslut har flygplatsen sökt omställningsstöd till särskilt drabbade företag.

På kostnadssidan kvarstår de fasta kostnaderna som är knutna till regelkrav för att hålla flygplatsen öppen. Stöd till korttidsarbete har erhållits fram till september månad men kostnader för beredskapshållning har tillkommit. I beredskapen deltar två flygplatsbrandmän och en flygledare.

För att möta områdets behov av linjetrafik arbetar flygplatsen tillsammans med lokala investerare för att hitta långsiktiga lösningar på i första hand flygtrafik till Stockholm. Hållbarhetsomställningen är en väsentlig del i återstart av linjetrafik. Därför är det en viktig signal att flygplatsen redan nu tar emot certifierade elflygplan.

Under perioden har investeringar begränsats till ett minimum. Per den 31 oktober utnyttjas inga krediter.

Likt 2020 ser flygplatsen ett stort behov av krisstöd till icke-statliga flygplatser men ännu finns inga beslut i frågan. Behovet ökar ytterligare om omställningsstöd inte beviljas. Eftersom flygbranschens återhämtning väntas bli långsam kommer utökade stöd till regionala flygplatser, för att säkra en långsiktig basfinansiering, vara nödvändiga vilket för FFAB syns extra tydligt i tabellerna nedan.

Förutsättningar för år 2022

Coronapandemins varaktighet och påverkan på branschen bedöms fortsätta under 2022. Väntade beteendeförändringar gör passagerarprognoser och bedömningar av flygrörelser mycket osäkra.

Denna budget utgår från att flygplatsen blir utpekad Beredskapsflygplats och hålls öppen för samhällsviktigt flyg samt att linjetrafik återkommer. Lokala initiativ är nödvändiga och bör underlättas och stödjas.

Under 2022 bedöms flygbranschen långsamt återhämta sig och passagerarantalet succesivt öka. Stockholmstrafiken beräknas under våren komma igång med 10-15 dubbelturer per vecka med SAAB340 vilket möjliggör resor över dagen till eller från Stockholm. Weekendresor samt kortare charterserier planeras därutöver.

Behovet av en översyn av statens ansvar som stödgivare till icke-statliga flygplatser för beredskapshållning och tillgänglighet har aktualiserats under pandemin. Förhoppningen är att detta görs i närtid för att klarlägga det statliga stödet för ett antal år framåt. Behovet av stöd till FFAB från statlig och regional nivå år 2022 är ca 8 400 tkr. Medfinansiering till vissa investeringar väntas därutöver.

CNS-ersättningen beräknas bli ca 3 700 tkr och ersättningen för luftfartsskydd ca 3 100 tkr. Även här finns stora osäkerheter eftersom ersättningarna är baserade på passagerarantal och utvecklingen av den europeiska flygtrafiken.

Löneläget bedöms fram till 2022 öka med ca 2,5 %, men en anpassning av personalstyrkan görs utifrån vilka flygplanstyper som trafikerar flygplatsen och tidtabell. Kostnader för personal och avtalstjänster bedöms öka när flygplatsen är Beredskapsflygplats med både ramppersonal och flygtrafikledning i beredskap dygnet runt.

För 2022 har följande investeringar och andra större arbeten på flygplatsen tagits med. Investeringarna är både bestämmelserelaterade och nödvändiga för att driva verksamheten. Det pågår ett antal intressanta initiativ inom områden rörande hållbar mobilitet där flygplatsen deltar och kan vara en viktig partner.

Flygplatsen kommer att ansöka om medfinansiering och göra avvägningar inom ramen för det ekonomiska utrymmet.

Fälthållningsfordon	*3 000 tkr*
Ljusanläggning, inflygningsljus	*3 000 tkr*
ILS, instrumentlandningssystem	*5 000 tkr*
Summa	***11 000 tkr***

Ekonomiska mål och utgångspunkter

Styrelsen antog i februari 2021 en verksamhetsplan för bolaget. Av verksamhetsplanen framgår bl. a att bolagets övergripande ekonomiska mål är

- Att soliditeten skall vara lägst 45 %
- Att verksamhetsanslag från ägare ska vara ca 4 mkr
- Att fakturering/totala kostnader skall överstiga 60 %

Med hänvisning till coronapandemins långvariga följdverkningar kommer dessa mål att arbetas om under 2022.

Av följande tabell framgår bidragsutvecklingen de senaste åren:

År	Verksamhetsanslag	Regionalt/statligt Driftbidrag
2012	4 000 000	2 800 000
2013	4 000 000	3 000 000
2014	4 000 000	3 000 000
2015	4 000 000	3 400 000
2016	4 000 000	3 400 000
2017	4 200 000	3 500 000
2018	4 200 000	3 500 000

2019	4 200 000	3 500 000
2020	4 200 000	6 867 000
2021	5 500 000	6 400 000*
2022	4 500 000	8 400 000*

*) Notera att ett extra statligt stöd om 2 200 tkr förväntas för 2021 med anledning av coronaviruset, i likhet med extra statligt stöd om 2 667 tkr som utbetalats för 2020. Ännu finns inget beslut i frågan. Beloppen är ändå inkluderade i kolumnen för regionalt driftbidrag.

För 2022 antas i budget ett motsvarande utökat statligt/regionalt ansvar om 4 200 tkr dvs till totalt 8 400 tkr.

Fördelning av verksamhetsanslag

I enlighet med aktieägaravtalets bestämmelser skall verksamhetsanslag till FFAB fördelas efter respektive ägares andel av resandet. För resande till/från andra än ägarkommunerna skall ägare belastas utifrån sin andel av aktiekapitalet.

Underskottsfördelningen 2022 utgår från beslutad fördelning för 2021 eftersom det endast finns en tillgänglig passagerarmätning för de två senaste åren.

	2020	2021	2022
Trollhättans Stad	2 184 (52 %)	2 805 (51 %)	2 295 (51 %)
Vänersborgs kommun	924 (22 %)	1 155 (21 %)	945 (21 %)
Uddevalla kommun	798 (19 %)	1 155 (21 %)	945 (21 %)
Lysekils kommun	294 (7 %)	385 (7 %)	315 (7 %)
Totalt	4 200 (100 %)	5 500 (100 %)	4 500 (100 %)

Förslag till uppdaterad budget år 2022

	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022
Rörelsens intäkter			
Nettoomsättning/flygplatsintäkter	8 533	10 777	10 439
Kommunalt verksamhetsanslag	4 200	4 500	4 500
Tillfälligt kommunalt anslag trafikutveckling		1 000	0
Statligt/regionalt driftbidrag	4 200	4 200	8 400
Övriga rörelseintäkter	700		
Övriga bidrag samt beredskap	4 397	2 200	2 700
	22 030	**21 677**	**26 039**
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter	129	268	290
Fastighets och anl. drift	3 912	3 617	3 600
Marknadsföring och konsulter	1 468	862	1 690
Köpta externa tjänster	2 378	1 705	3 177
Avtalstjänster	2 091	2 250	3 110
Personalkostnader	9 602	10 181	11 986
Avskrivningar	1 820	2 594	2 150
	21 400	**21 477**	**26 003**
Rörelseresultat	**630**	**200**	**36**
Resultat från finansiella poster			
Ränteintäkter mm	1	0	0
Räntekostnader	-59	-200	-180
Resultat efter finansiella poster	**572**	**0**	**-144**
Bokslutsdispositioner	-522	0	144
Resultat före skatt	**50**	**0**	**0**
Skatt på årets resultat	0	0	0
Årets resultat	**50**	**0**	**0**

Hemställan

Fyrstads Flygplats AB hemställer härmed om ett verksamhetsanslag för 2022 om totalt 4,5 mkr. Stöden utgörs av finansiering i form av förskottsbetalning.

Verksamhetsanslag utbetalas till bolaget i enlighet med gällande aktieägaravtal samt ”Arbetsgång för berörda gällande hantering av stöd till Fyrstads Flygplats AB”.

Verksamhetsanslagens fördelning på ägarkommunerna framgår av tabellerna ovan.

Trollhättan den 22 november 2021

FYRSTADS FLYGPLATS AB

Anna Råhnängen	Claes-Göran Johansson
Verkställande direktör	Ekonomichef

Bilaga A. Underlag för kommunens beslut

Kapitel I – Gemensamma bestämmelser

Artikel 1.4 a-c)

a) *Stödordningar som inte uttryckligen utesluter utbetalning av individuellt stöd till förmån för ett företag som är föremål för ett betalningskrav på grundval av ett tidigare kommissionsbeslut som förklarar ett stöd olagligt och oförenligt med den inre marknaden, med undantag av stödordningar för att avhjälpa skador som orsakats av vissa naturkatastrofer.*

b) *Stöd för särskilda ändamål till ett företag som avses i led a.*

Fyrstads Flygplats AB är inte föremål för ett betalningskrav av aktuellt slag.

c) *Stöd till företag i svårigheter, med undantag för stödordningar för att avhjälpa skador som orsakats av vissa naturkatastrofer.*

Fyrstads Flygplats AB är inte i svårigheter såsom begreppet definieras i Artikel 2 punkten 18 i samma förordning.

Artikel 6 – Stimulanseffekt

1. Denna förordning ska endast vara tillämplig på stöd som har en stimulanseffekt.

Jämför kommissionens riktlinjer för statligt stöd till flygplatser och flygbolag (2014/C 99/03) punkt 124 – Driftstödet anses ge stimulanseffekt om det är sannolikt att den ekonomiska aktiviteten på flygplatsen, i avsaknad av driftstöd och med beaktande av den möjliga förekomsten av investeringsstöd och trafikvolymen, skulle vara avsevärt mindre.

Verksamheten vid Fyrstads Flygplats AB uppvisar kontinuerliga driftunderskott och skulle utan det kommunala stödet tvingas lägga ner verksamheten. Stödet bedöms därmed ha stimulanseffekt.

Artikel 6 – Kumulering

1. Vid fastställandet av om tröskelvärdena för anmälan i artikel 4 och de högsta tillåtna stödnivåerna i kapitel III följs, ska hänsyn tas till det sammanlagda belopp statligt stöd som beviljats för den verksamhet, det projekt eller det företag som understöds.

Det sammanlagda stödet till Fyrstads Flygplats AB överskrider inte den högsta tillåtna stödnivån. Se redogörelse under Artikel 56 a) punkten 16.

Artikel 9 – Offentliggörande

1. Den berörda medlemsstaten ska se till att följande offentliggörs på en övergripande webbplats för statligt stöd på nationell eller regional nivå:

c) Den information som anges i bilaga III om varje beviljat individuellt stöd som överstiger 500 000 euro.

Det beslutade stödet uppgår sammantaget till 12 900 000 kr, vilket överskrider gränsvärdet i Artikel 9.1 c). (Trollhättans Stad kommer därför inom 6 månader säkerställa att informationen i bilaga III till kommissionens förordning offentliggörs.)

Kapitel II – Övervakning

Artikel 11 – Rapportering

Medlemsstaterna, eller när det gäller stöd till europeiska projekt för territoriellt samarbete alternativt den medlemsstat där förvaltningsmyndigheten enligt definitionen i artikel 21 i förordning (EU) nr 1299/2013 är belägen, ska sända följande till kommissionen:

a) Via kommissionens elektroniska anmälningssystem, sammanfattande information om varje stödåtgärd som undantas enligt denna förordning i det standardiserade format som anges i bilaga II, tillsammans med en länk som ger tillgång till den fullständiga texten till stödåtgärden inklusive ändringar inom 20 arbetsdagar efter att den har trätt i kraft.

Trollhättans Stad kommer i enlighet med lag (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler att tillsända regeringen den aktuella informationen så att villkoret i Artikel 11 a) uppfylls.

Kapitel III – Särskilda bestämmelser för de olika stödkategorierna

Avsnitt 14 – Stöd till regionala flygplatser

Artikel 56a – Stöd till regionala flygplatser

2. Driftstöd till en flygplats ska anses vara förenligt med den inre marknaden i den mening som avses i artikel 107.3 i fördraget och ska undantas från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i fördraget, om villkoren i punkterna 3, 4, 10 och 15-18 i denna artikel samt i kapitel I är uppfyllda.

3. Flygplatsen ska vara öppen för alla potentiella användare. När kapaciteten är fysiskt begränsad ska tilldelningen ske på grundval av relevanta, objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

Fyrstads Flygplats AB är öppen för alla potentiella användare. Kapaciteten bedöms inom den överblickbara framtiden inte vara begränsad. Om kapaciteten ändå skulle vara fysiskt begränsad sker tilldelning på grundval av relevanta, objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

4. Stöd får inte beviljas för omlokalisering av befintliga flygplatser eller för etablering av en ny passagerarflygplats, inbegripet ombyggnad av ett befintligt flygfält till en passagerarflygplats.

Stödet ges till en befintlig passagerarflygplats.

10. Stöd får inte beviljas flygplatser med en genomsnittlig årlig godsvolym på mer än 200 000 ton under de två räkenskapsår som föregår det år då stödet faktiskt beviljas. Stödet får inte förväntas leda till att den genomsnittliga årliga godsvolymen vid flygplatsen ökar till mer än 200 000 ton inom två räkenskapsår efter beviljandet av stödet.

Godsmängden vid Fyrstads Flygplats AB var under år 2019 och 2020 max 1 ton, vilket understiger gränsvärdet med god marginal. För 2021 beräknas godsmängden till max 10 ton. För 2022 beräknas godsmängden till max 10 ton.

15. Driftstöd får inte beviljas flygplatser med en genomsnittlig årlig passagerarvolym på mer än 200 000 passagerare under de två räkenskapsår som föregår det år då stödet faktiskt beviljas.

Fyrstads flygplats AB hade 38 000 passagerare år 2019 och 6 000 passagerare år 2020. För 2021 beräknas antal passagerare till 3 000. För 2022 beräknas antal passagerare till 17 000. Gränsvärdet understigs därför med god marginal.

16. Beloppet för driftstödet får inte överstiga vad som krävs för att täcka rörelseförlusterna och en rimlig vinst under den berörda perioden. Stödet ska beviljas antingen i form av på förhand fastställda periodiska utbetalningar, som inte får ökas under den tid stödet beviljas, eller i form av i efterhand fastställda belopp som bygger på de rörelseförluster som konstaterats.

Fyrstads Flygplats AB beviljas 12 900 000 kr i stöd för flygplatsens drift under år 2022. Vid fastställandet av bedömd stödmängd har underlaget utgjorts av tidigare års ekonomiska resultat samt passagerarprognos för år 2022. Stödet kommer att betalas ut vid tre tillfällen 2022. Stödet är preliminärt och justeras i efterhand mot resultatet.

17. Driftstöd får inte betalas ut avseende något kalenderår under vilket den årliga passagerarvolymen vid flygplatsen överstiger 200 000 passagerare.

Trollhättans stad kommer avbryta aviserade utbetalningar för 2022 om Fyrstads Flygplats AB under räkenskapsåret överskrider gränsen på 200 000 passagerare, samt återkräva eventuellt stöd som redan utbetalts under det aktuella räkenskapsåret.

För år 2022 beräknas antalet passagerare till 17 000. Gränsvärdet understigs därför med god marginal.

18. Beviljandet av driftstödet får inte vara förenat med villkor om ingående av överenskommelser med specifika flygbolag avseende flygplatsavgifter, betalningar för marknadsföring eller andra ekonomiska aspekter av flygbolagets verksamhet vid den berörda flygplatsen.

Driftstödet är inte förenat med några av de villkor som beskrivs i punkt 18 ovan.

---

§ 13

Ändrade avgifter för boendekort och nyttokort i Vänersborgs kommun

KS 2020/266

Beslut

Kommunfullmäktige antar ändringarna gällande avgifter på boendekort och nyttokort i Vänersborgs kommun.

De nya avgifterna ska börja gälla från den dagen kommunfullmäktiges beslut vinner laga kraft, och samtidigt upphävs då avgifterna i kommunfullmäktiges beslut 2010-05-19, § 58, KS 2010/150.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-10-26, § 126 återremitterade ärendet till samhällsbyggnadsnämnden med motivering:

- bakgrundsinformation behöver ges om anledning till att taxan inte har höjts sedan 2010 samt att ett alternativt förslag tas fram baserat på konsumentprisindex med utgångspunkt från 2016 års nivå.

- inför taxerevidering 2022 ges samhällsbyggnadsnämnden ett uppdrag att se över en differentierad taxa för miljöbilsägare.

Samhällsbyggnadsnämnden påpekar att antalet sålda boendekort per år har i stort sett varit konstant på ca. 40–50 st., dock de senaste 2–3 åren har antalet boende kort ökat till 120 st. Beläggningen på kommunens parkeringar på både områden och gator ökar.

En höjning av boende- och nyttoparkeringsavgiften är rimligt med tanke på det hårda utnyttjandet av möjligheten till gatuparkering.

Avgiftsdifferentiering eller avgiftsbefrielse borde inte tillämpas i andra fall än som anges i lagtexten. Kommunala avgiftslagen innehåller inga undantagsregler för miljöbilar. Parkeringsavgifter bör således inte differentieras med anledning av ett fordons miljöegenskaper.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-16
- Samhällsbyggnadsnämndens yttrande över ändrade avgifter för Boendekort och nyttokort, 2021-04-15
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2020-10-30
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut, 2020-10-26, § 128
- Kommunfullmäktiges beslut, 2010-05-19, § 58

- Samhällsbyggnadsnämndens beslut, 2020-06-16, § 60

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut inför sammanträdet var:

Kommunfullmäktige antar ändringarna gällande avgifter på boendekort och nyttokort i Vänersborgs kommun.

De nya avgifterna ska börja gälla från den dagen kommunfullmäktiges beslut vinner laga kraft, och samtidigt upphävs då kommunfullmäktiges beslut 2010-05-19, § 58, KS 2010/150.

Ordföranden föreslog att beslutet skulle ges följande lydelse:

Kommunfullmäktige antar ändringarna gällande avgifter på boendekort och nyttokort i Vänersborgs kommun.

De nya avgifterna ska börja gälla från den dagen kommunfullmäktiges beslut vinner laga kraft, och samtidigt upphävs då avgifterna i kommunfullmäktiges beslut 2010-05-19, § 58, KS 2010/150.

Beslutsgång

Ordförande redovisade att det fanns två förslag till beslut nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag och ordförandens ändringsyrkande.

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat i enlighet ordförandens ändringsyrkande.

2021-12-16 Dnr: KS 2020/266

Handläggare
Evgenia Martynova
evgenia.martynova@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare
Kommunfullmäktige

Ändrade avgifter för boendekort och nyttokort

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige antar ändringarna gällande avgifter på boendekort och nyttokort i Vänersborgs kommun.

De nya avgifterna ska börja gälla från den dagen kommunfullmäktiges beslut vinner laga kraft, och samtidigt upphävs då kommunfullmäktiges beslut 2010-05-19, § 58, KS 2010/150.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-10-26, § 126 återremitterade ärendet till samhällsbyggnadsnämnden med motivering:

- bakgrundsinformation behöver ges om anledning till att taxan inte har höjts sedan 2010 samt att ett alternativt förslag tas fram baserat på konsumentprisindex med utgångspunkt från 2016 års nivå.

- inför taxerevidering 2022 ges samhällsbyggnadsnämnden ett uppdrag att se över en differentierad taxa för miljöbilsägare.

Samhällsbyggnadsnämnden påpekar att antalet sålda boendekort per år har i stort sett varit konstant på ca. 40–50 st., dock de senaste 2–3 åren har antalet boende kort ökat till 120 st. Beläggningen på kommunens parkeringar på både områden och gator ökar.

En höjning av boende- och nyttoparkeringsavgiften är rimligt med tanke på det hårda utnyttjandet av möjligheten till gatuparkering.

Avgiftsdifferentiering eller avgiftsbefrielse borde inte tillämpas i andra fall än som anges i lagtexten. Kommunala avgiftslagen innehåller inga undantagsregler för miljöbilar. Parkeringsavgifter bör således inte differentieras med anledning av ett fordons miljöegenskaper.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Av 5 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) framgår att kommunfullmäktige beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen. I punkt 2 står att det gäller budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor.

Grunderna för kommunernas rätt att ta ut parkeringsavgifter finns i lag (1957:259) om rätt för kommun att ta ut avgift för vissa upplåtelser av offentlig plats (KAL).

I 2 § KAL anges att i den omfattning som behövs for att ordna trafiken får en kommun ta ut ersättning i form av en avgift för rätten att parkera på sådana offentliga platser som står under kommunens förvaltning och som kommunen har upplåtit för parkering. Grunderna för beräkning av avgiften beslutas av kommunfullmäktige.

För att underlätta för näringsidkare och andra med särskilda behov av att parkera i sitt arbete eller för dem som bor i ett visst område att parkera inom området får avgifter tas ut efter särskilda grunder av dem som beslutet gäller. Avgiften får i sådana fall fastställas till ett engångsbelopp för en viss period. Rörelsehindrade får befrias från avgiftsskyldighet.

Samhällsbyggnadsnämnden påpekar att antalet sålda boendekort per år har i stort sett varit konstant på ca. 40-50st, och det har varit en acceptabel nivå så att både boende och besökande har fått parkera i centrumområdet, därför höjs inte taxan sedan år 2010. Dock de senaste 2–3 åren har antalet boende kort ökat till 120 st. Beläggningen på kommunens parkeringar på både områden och gator ökar.

En höjning av boendeparkeringsavgiften är en väl motiverad åtgärd för att hålla nere antalet personbilar med boendekort i centrum. Dessutom skapar en högre avgift för boendeparkering ett incitament för fastighetsägare att skapa parkering för boende inom sin egen fastighet.

Att höja avgiften för boende- och nyttoparkering är rimligt med tanke på det hårda utnyttjandet av möjligheten till gatuparkering.

Frågan om att låta avgiftsuttaget bero på ett fordons miljöegenskaper har behandlats av Parkeringsutredningen (SOU 2006:109). Utredningen har därtill valt att inte föreslå ytterligare undantag i KAL för t.ex. miljöbilar. Utredningen har funnit att parkeringsavgifter inte bör differentieras med anledning av ett fordons miljöegenskaper eller andra egenskaper som exempelvis dubbdäck. Utredningen har för övrigt svårt att se varför just ett fordons miljöegenskaper skall innebära att en fordonsägare särbehandlas.

Enligt HFD:s avgörande (dom 2014-10-08, mål nr. 6647–13) borde avgiftsdifferentiering eller avgiftsbefrielse inte tillämpas i andra fall än som anges i lagtexten. Kommunala avgiftslagen innehåller inga undantagsregler för miljöbilar. Parkeringsavgifter bör således inte differentieras med anledning av ett fordons miljöegenskaper. Dessutom finns det en risk att ett undantag för miljöbilar kan leda till ökning av antalet sålda kort och då aktualiseras problemet att ordna trafiken.

Beredning

Ärendet har behandlats i samhällsbyggnadsnämnden som har beslutat att föreslå kommunfullmäktige att godkänna nya parkeringsavgifter i Vänersborgs kommun. Vidare har samhällsbyggnadsnämnden beslutat för egen del att justera villkor för boende- och nyttokort i Vänersborgs kommun.
Kommunstyrelseförvaltningen har granskat förslaget.

Pernilla Bertilsson

Chef, Juridik och säkerhetsavdelningen

Bilagor

Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2020-04-15, § 32, SBN 2020/103

Sändlista

Samhällsbyggnadsförvaltningen

§ 32

Boendekort och nyttokort

SBN 2020/103

Beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att godkänna ändrade avgifter på boende- och nyttokort i Vänersborgs kommun.
2. Samhällsbyggnadsnämnden beslutar för egen del att justera villkor för boende- och nyttokort i Vänersborgs kommun.
3. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsens arbetsutskott notera att återremissens frågor är behandlande.

Sammanfattning av ärendet

Ändring och justering av villkor och avgifter på boende- och nyttokort i Vänersborgs kommun samt

Ordföranden i samhällsbyggnadsnämnden föreslog 2021-04-02 att gatuenheten skulle undersöka om det var möjligt att ha en differentierad avgift på boendekort för elbilar och poolbilar. En granskning skulle göras hur andra kommuner har löst detta.

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-10-26, § 126 återremitterade ärendet till samhällsbyggnadsnämnden och föreslog inför taxerevidering 2022 ges samhällsbyggnadsnämnden ett uppdrag att se över en differentierad taxa för miljöbilsägare.

SKR meddelar på frågan, att det inte ges utrymme för avgiftsdifferentiering eller avgiftsbefrielse i lagtexten. Det har alltså ingen betydelse om det gäller miljöbilar eller elfordon.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Boende och nyttokort
- Boendekort och nyttokort
- Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-10-26, § 128

Sändlista

Kommunfullmäktige,
Förvaltningschef,
Gatuchef,
Trafikingenjör

2021-04-16

Dnr: SBN 2020/103

Handläggare
Marianne Blom
marianne.blom@vanersborg.se
0521-72 14 25

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Boende- och Nyttokort, Återremiss

Förslag till beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att godkänna ändrade avgifter på boende- och nyttokort i Vänersborgs kommun.
2. Samhällsbyggnadsnämnden beslutar för egen del att justera villkor för boende- och nyttokort i Vänersborgs kommun.
3. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsens arbetsutskott notera att återremissens frågor är behandlande.

Sammanfattning av ärendet

Ändring och justering av villkor och avgifter på boende- och nyttokort i Vänersborgs kommun samt

Ordföranden i Samhällsbyggnadsnämnden föreslog att Gatuenheten skulle undersöka om det var möjligt att ha en differentierad avgift på boendekort för elbilar och poolbilar. En granskning skulle göras hur andra kommuner har löst detta.

SKR meddelar på frågan, att det inte ges utrymme för avgiftsdifferentiering eller avgiftsbefrielse i lagtexten. Det har alltså ingen betydelse om det gäller miljöbilar eller elfordon.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Senast det gjordes en justering av var 2016 då villkoren för boende- och nyttokort ändrades. Vi har nu tittat över det igen och justerat boendekort med begränsning till ett kort per lägenhet samt ett tak/kvot på antalet kort per fastighet som är uträknat med hjälp av parkeringsnormen som är fastställd genom ett arbete med Byggnadsnämnden. Vi vill också utöka villkoren med att fastigheter som uppfyller P-normen inte kan bli aktuella för boendekort.
Det finns också ett tillägg som gäller för utgånget tillstånd där fordonsägaren har förtur i två månader på sig att ansöka om nytt tillstånd.
Boendekort gäller endast för fordon Personbil klass I.
Boendekort ska heller inte gälla inte på offentliga parkeringar för laddning av hybrid- eller elfordon.
För Nyttokort har vi lagt till T för Torghandlare på salutorget som behöver fordonet som lager.

Avgifterna har inte ändrats sedan 2010. Det finns en del förklaringar till att vi inte har höjt avgiften för boendekort sedan 2010. Antalet sålda kort per år har i stort sett varit konstant på ca. 40-50st, och det har varit en acceptabel nivå så att både boende och besökande har fått parkera i centrumområdet. Vi har inte fått några klagomål angående detta. När vi också har sett på hur mycket konsumentprisindex har ändrats har det inte känts som det har varit värt de få kronor det har varit tal om.

Sedan ca. 2-3år tillbaks har antalet boendekort ökat till drygt 120st. Beläggningen på kommunens parkeringar på både områden och gator ökar. Upplevelsen att hitta en parkering i centrum där handel finns finner många att det är trångt och att man får ställa bilen långt ifrån handeln.

Att höja avgifterna på boendekort är ett incitament för att hålla nere antalet personbilar med boendekort i centrum. Vi välkomnar omsättningen på de parkeringsplatser som finns och att då inresande får en närbelägen plats att stå på.

Vänersborgs kommun har en parkeringspolicy där p-normen nämns och att det i första hand är fastighetsägarna som ska tillhandahålla att det finns boendeparkering på den egna fastigheten till hyresgästerna.

I Trollhättan har de slopat boendekort och har istället ett parkeringstillstånd där det är fritt för alla att köpa ett kort. tillståndet gäller då bara på vissa parkeringsområden i centrum. Det kostar 400kr/månad eller 4 800kr/år.

I Uddevalla finns det ett liknande boendekort som vi har och det kostar 550kr/kv.

Nya avgifter för Vänersborgs kommun framgår av bilagan, Nya avgifter.

Elfordon och Poolbilar

Efter att ha undersökt parkeringsvillkor med antingen boendeparkering, månadsparkering eller årskortsparkering på 31st slumpvalda kommuner från norr till söder i Sverige, har det inte förekommit någon skillnad på avgiften (differentierad) när det gäller elbilar, poolbilar eller fossila bilar.

I Göteborg kan det förekomma på fastighetsmark men inte på gatumark.

Eter kontakt med SKR i ärendet har vi fått till svar följande,

I 2 § första stycket KAL anges att i den omfattning som behövs för att ordna trafiken får en kommun ta ut ersättning i form av en avgift för rätten att parkera på sådana offentliga platser som står under kommunens förvaltning och som kommunen har upplåtit för parkering.
2 § andra stycket KAL har följande lydelse.
Grunderna för beräkning av avgiften beslutas av kommunfullmäktige. Därvid gäller följande. För att underlätta för näringsidkare och andra med särskilda behov av att parkera i sitt arbete eller för dem som bor i ett visst område att parkera inom området får avgifter tas ut efter särskilda grunder av dem som beslutet gäller. Avgiften får i sådana fall fastställas till ett engångsbelopp för en viss period. Rörelsehindrade får befrias från avgiftsskyldighet.

Av bestämmelser i KAL framgår att en kommun får besluta att ta ut en efter särskilda grunder bestämd avgift för boendeparkering och nyttoparkering samt att rörelsehindrade helt får befrias från avgiftsskyldighet. Mot bakgrund av lagtextens utformning och vad som uttalats i förarbetena kan regleringen inte anses ge utrymme för avgiftsdifferentiering eller avgiftsbefrielse i andra fall än som anges i lagtexten. Det har alltså ingen betydelse om det gäller miljöbilar eller elfordon.

Nyttokort

Företag som behöver ett arbetsfordon med skrymmande materiel och verktyg behöver ofta kunna parkera upp till en hel arbetsdag. Då kan det bli svårt att se till att parkeringstiden inte överstigs. Det är vår mening att det går att underlätta för de som arbetar på byggen och liknande om de har köpt ett nyttokort som beviljar att de står med fordonet över arbetsdagen.

De har hittills kostat 1 500kr/år inkl. moms, men även där bör det anpassas med en höjning av avgiften till 2 000kr/år.

Andreas Knutsson

Förvaltningschef

Bilagor

Boende- och Nyttokort Avgifter och villkor

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden

SBN 2020/103
2021.1165
2021-04-19

Vänersborgs kommun

Boende- och Nyttokort
Avgifter och villkor

Innehållsförteckning

BOENDEKORT **1**

AVGIFT FÖR BOENDEKORT 1
VILLKOR BOENDEPARKERING 1

NYTTOKORT **2**

AVGIFTER NYTTOKORT 2
VILLLKOR NYTTOKORT 3

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Skriv i dokumenttyp t.ex. policy eller riktlinjer	Boende- och Nyttokort Avgifter och villkor	Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. §	Skriv i organ eller beslutsfattare
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Samhällsbyggnadsförvaltningen	Skriv i dokumentansvarigs befattning	Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. § X.	Skriv ”Tillsvidare” om inget annat gäller.

Dokumentinformation	**Diarienummer**
Skriv en kort informationstext om dokumentet t.ex. Struktur, terminologi och beslutsnivåer för styrande dokument.	SBN 2020/103

Ämnesområde	**Intranät**	**Hemsida**
Skriv i dokumentets ämnesområde	☐	☐

Andra regelverk som omnämns
Skriv vilka andra styrande dokument som omnämns t.ex. ”Kommunallagen (KL, 2017:725), Regler för mål- och resultatstyrning (KF, 2019-10-23, § 125)

Avgifter

Boendekort

Boendeparkering C tillämpas i de centrala delarna av Vänersborg inom ett område som begränsas av:

Kronogatan, Vallgatan, Norra Järnvägsgatan samt Gamla Hamnkanalen. Inklusive de angivna gatorna C-kort kan även användas på Y-område

Avgift för Boendekort, inkl. moms

Årskort centrum	2 500 kr
Kvartalskort centrum	750 kr
Årskort Ytterområde	1 200 kr
Kvartalskort Ytterområde	450 kr

Nyttokort

Avgifter för Nyttokort, inkl. moms

Årskort	2 000 kr
Månadskort	200 k

Villkor för Boendekort

Boendeparkering C

Ska tillämpas i de centrala delarna av Vänersborg inom ett område som begränsas av:

Kronogatan, Vallgatan, Norra Järnvägsgatan samt Gamla Hamnkanalen,

Inklusive de angivna gatorna. C-kort kan även användas på Y-område.

Boendeparkering Y

Ska tillämpas i övriga delar av Vänersborg

Gäller inte i de centrala delarna (C) av Vänersborg enligt ovan.

Villkor

- Uppställning av fordon tillåts under högst 7 dygn i följd på parkeringsplats med en längsta tillåtna parkeringstid av 3 timmar eller längre.
- Tillstånd utfärdas endast för fordon i trafik, som inte är belagda med kör- eller brukandeförbud eller som är avställda.
- Endast ett tillstånd per lägenhet enligt kvoten för parkeringskort medgivs.
- Tillstånd utfärdas endast för personbil, klass I.
- Tillståndet innebär inte att särskild plats reserveras.
- Antalet boendekort som kan utfärdas är begränsat till ett visst antal per fastighet enligt parkeringsnormen. Det är i första hand Fastighetsägaren som ska se till att tillhandahålla parkeringar till sina hyresgäster inom den egna fastigheten.
- Boendekort gäller inte på offentliga parkeringar för laddning av hybrid- eller elfordon.
- Tillståndet ska placeras väl synligt på insidan av vindrutan, fullt läsbart från utsidan.
- Fordonsbyte under perioden eller förlorat tillstånd kan ersättas mot ett nytt för en kostnad motsvarande tillverkningskostnaden, för närvarande 200 kr.
- Två månader efter utgånget tillstånd kan man inte hävda att det är förlängning.
- Ny ansökan görs varje gång man vill fortsätta med boendekortet.

Berättigad att köpa Boendeparkeringskort är:

- Den som är folkbokförd inom det boendeparkeringsområde som ansökan avser och dessutom har registreringsadress för egen personbil, klass I, (registrerad ägare i svenska bilregistret) inom samma område. Vid avflyttning meddelas detta till Gatuenheten, Vänersborgs kommun
- Anställd, som privat använder arbetsgivarens fordon (intyg krävs) likställs med eget innehav av fordon.
- Innehav av leasingavtal med billeasingföretag (intyg krävs i vissa fall) likställs med eget innehav av fordon.
- Studerande i Vänersborg med egen bil, som har annan folkbokföringsadress men är boende inom området (intyg krävs).

Villkor för Nyttokort

Nyttokort gäller med följande villkor och begränsningar på kommunens gator och parkeringsplatser.
Kortet får endast användas för innehavarens aktiva yrkesmässiga verksamhet

Kategori A **Hantverkare, näringsidkare och serviceföretag**

- fordonet är fast inrett till arbetsplats för installation- och/eller reparation av fast eller lös egendom
- fordonet är nödvändigt för transport och förvaring av tyngre verktyg och/eller materiel
- fordonet används för transport av tyngre och/eller ekonomiskt värdefullt gods

Fordonet får ställas upp så lång tid som behövs för arbetets utförande.

Kategori B **Sjuk och socialvårdande personal**

- hemvården, distriktssköterskor m.fl. med ambulerande verksamhet inom kommunen.
- används av personal för sjuk- eller socialvårdande verksamhet i akut- eller annan därmed jämförbar uppsökande verksamhet.

Tillåten uppställningstid begränsas till 2 timmar längre än föreskriven tid.

Kategori C **Arbetsledare**

- som besöker olika arbetsplatser och lämnar/hämtar materiel eller liknande.

Tillåten uppställningstid begränsas till 2 timmar längre än föreskriven tid.

Kategori T **Torghandlare**

- För torghandlare som har plats på salutorget och använder fordonet för lager

Tillåten uppställningstid så länge torghandeln pågår.

Nyttokortet gäller

Med avsteg från gällande bestämmelser får uppställning ske:

- utmed gator och parkeringar där lokal trafikföreskrift om parkeringsförbud gäller oavsett tidsreglering. Uppställning får inte ske på ändamålsplats.
- efter kontakt med Gatuenheten, på gågata/gångfartsområde.
- I övrigt gäller uppsatta vägmärken och trafikregler.

Generellt gäller att:

- tillståndet skall placeras innanför vindrutan så att texten lätt är läsbar utifrån
- tillståndshavaren skall vid varje förändring av gällande förutsättningar för dispens meddela detta till Gatuenheten/Trafik på kommunen. Missbrukas tillståndet kan detta återkallas
- förkommet nyttokort ersätts inte
- tillståndet gäller INTE gäller där förbud att stanna och parkera gäller
- Det gäller inte heller på parkeringsplats i anslutning till den egna verksamheten.

2020-10-16 Dnr: KS 2020/266

Handläggare
Madeleine Arvidsson Wäli
madeleine.wali@vanersborg.se
0521-72 26 05

Mottagare
Kommunfullmäktige

Ändrade avgifter för boendekort och nyttokort

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige antar ändringarna gällande avgifter på boendekort och nyttokort i Vänersborgs kommun.

Kommunfullmäktige beslutar att avgifterna ska börja gälla 2021-01-01, och att nu gällande avgifter samtidigt upphävs.

Sammanfattning av ärendet

En justering av avgifter för boendekort och nyttokort är rimlig att göra och kommunfullmäktige bör därför anta de av samhällsbyggnadsnämnden, § 60, 2020-06-16, föreslagna avgifterna.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår, § 60, 2020-06-16, i punkten 2, att kommunfullmäktige ska ge samhällsbyggnadsnämnden mandat att i fortsättningen besluta om boende och nyttokort i Vänersborgs kommun. Det är oklart om beslutet avser avgifterna, men om så är fallet avstyrkes detta enligt nedan.

För att få anta taxor och besluta om avgifter på delegation krävs enligt Kommunallagen att det inte rör sig om en avgift som är ekonomiskt viktigt. Då samhällsbyggnadsnämnden, i sitt beslut, inte har visat på hur detta skulle vara uppfyllt, föreslås att kommunfullmäktige även i fortsättning tar dessa beslut.

Av Kommunallagen (2017:725), 5 kap 1 § framgår att kommunfullmäktige beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen. I punkt 2. framgår att det gäller budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor.

I förarbetena kan man läsa vad som anses vara en viktig ekonomisk fråga och där framgår att fullmäktige utövar avgiftsrätten. Där nämns att beslut om taxor är en sådan finansiell åtgärd som har kommunalekonomisk betydelse och därför inte kan delegeras till en nämnd. Vidare kan man läsa att även avgiftsuttag som inte har någon direkt betydelse för kommunalekonomin ska anses vara en viktig ekonomisk fråga. Som skäl för detta anges att en delegation av avgiftsbesluten kan påverka maktfördelningen mellan fullmäktige och en nämnd, liksom att det kan påverka skatteuttaget

Fördjupad beskrivning av ärendet

Avgifterna har inte ändrats sedan 2010.

Det gjordes en justering 2016 då villkoren för boende- och nyttokort ändrades. Förvaltningen har justerat boendekort med begränsning till ett kort per lägenhet samt ett

tak/kvot på antalet kort per fastighet. I villkoren finns också ett tillägg som innebär att man har två månader på sig att ansöka om förlängning på utgånget tillstånd.

Boendekort gäller endast för fordon Personbil klass I.
För Nyttokort har vi lagt till T för Torghandlare på salutorget som behöver fordonet som lager.

Från att har varit relativt konstant antal boendekort i Centrum, på ca.40–50 st, har det ökat de senaste åren till över 100 st. Det blir svårare att som besökande med bil till centrumhandeln hitta bra parkeringar, eftersom de som idag har boendekort har möjlighet att stå parkerade på samma plats i upp till sju dygn. En höjning av avgiften har till syfte att minska antalet boendekort till förmån för besökande till centrumhandeln.

Beredning

Ärendet har beretts av trafikingenjör på samhällsbyggnadsförvaltningen.

Jurist vid kommunstyrelseförvaltningen har granskat förslaget och även stämt av med trafikingenjör på samhällsbyggnadsförvaltningen.

Pernilla Bertilsson

Chef Juridiska avdelningen

Bilagor

Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2020-06-16, § 60, SBN 2020/266
Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2020-06-18
Boende- och nyttokort, Avgifter och villkor
Villkor för Boendeparkering
Villkor och begränsningar för nyttoparkeringskort
Kommunfullmäktiges beslut 2010-05-19, § 58, KS 2010/150

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Ekonomikontoret

§ 128

Ändrade avgifter för boendekort och nyttokort i Vänersborgs kommun

KS 2020/266

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott återremitterar ärendet till samhällsbyggnadsnämnden med motivering att bakgrundsinformation behöver ges om anledning till att taxan inte har höjts sedan 2010 samt att ett alternativt förslag tas fram baserat på konsumentprisindex med utgångspunkt från 2016 års nivå.

Inför taxerevidering 2022 ges samhällsbyggnadsnämnden ett uppdrag att se över en differentierad taxa för miljöbilsägare.

Sammanfattning av ärendet

En justering av avgifter för boendekort och nyttokort är rimlig att göra och kommunfullmäktige bör därför anta de av samhällsbyggnadsnämnden, § 60, 2020-06-16, föreslagna avgifterna.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår, § 60, 2020-06-16, i punkten 2, att kommunfullmäktige ska ge samhällsbyggnadsnämnden mandat att i fortsättningen besluta om boende och nyttokort i Vänersborgs kommun. Det är oklart om beslutet avser avgifterna, men om så är fallet avstyrkes detta enligt nedan.

För att få anta taxor och besluta om avgifter på delegation krävs enligt Kommunallagen att det inte rör sig om en avgift som är ekonomiskt viktigt. Då samhällsbyggnadsnämnden, i sitt beslut, inte har visat på hur detta skulle vara uppfyllt, föreslås att kommunfullmäktige även i fortsättning tar dessa beslut.

Av Kommunallagen (2017:725), 5 kap 1 § framgår att kommunfullmäktige beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen. I punkt 2. framgår att det gäller budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor.

I förarbetena kan man läsa vad som anses vara en viktig ekonomisk fråga och där framgår att fullmäktige utövar avgiftsrätten. Där nämns att beslut om taxor är en sådan finansiell åtgärd som har kommunalekonomisk betydelse och därför inte kan delegeras till en nämnd. Vidare kan man läsa att även avgiftsuttag som inte har någon direkt betydelse för kommunalekonomin ska anses vara en viktig ekonomisk fråga. Som skäl för detta anges att en delegation av avgiftsbesluten kan påverka maktfördelningen mellan fullmäktige och en nämnd, liksom att det kan påverka skatteuttaget

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2020-10-12
- Avgifter för boende - och nyttokort - nu gällande taxor

- Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2020-06-16, § 60
- Förslag på Boende- och Nyttokort Avgifter och villkor

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Gunnar Lidell (M) föreslår ett ändringyrkande enligt följande lydelse:

Kommunfullmäktige beslutar att justera avgifterna på boendekort och nyttokort i Vänersborgs kommun med konsumentprisindex med utgångspunkt från 2016 års nivå.

Kommunfullmäktige beslutar att avgifterna ska börja gälla 2021-01-01, och att nu gällande avgifter samtidigt upphävs.

Ordföranden föreslår ett återremissyrkande enligt följande lydelse:

Kommunstyrelsens arbetsutskott återremitterar ärendet till samhällsbyggnadsnämnden med motivering att bakgrundsinformation behöver ges om anledning till att taxan inte har höjts sedan 2010 samt att ett alternativt förslag tas fram baserat på konsumentprisindex med utgångspunkt från 2016 års nivå.

Inför taxerevidering 2022 ges samhällsbyggnadsnämnden ett uppdrag att se över en differentierad taxa för miljöbilsägare.

Beslutsgång

Ordföranden redovisade att det fanns tre förslag till beslut, nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag, Gunnar Lidells (M) ändringsyrkande och ordförandens återremissyrkande.

Ordföranden föreslog följande propositionsordning som godkändes av kommunstyrelsens arbetsutskott. Först prövas om ärendet ska avgöras under dagens sammanträde eller återremitteras. Skulle kommunstyrelsens arbetsutskott besluta att ärendet ska avgöras under dagens sammanträde, ställs därefter kommunstyrelseförvaltningens förslag mot Gunnar Lidells (M) ändringsyrkande.

Ordföranden frågade kommunstyrelsens arbetsutskott om ärendet skulle avgöras under dagens sammanträde eller återremitteras, och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat att ärendet skulle återremitteras.

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden

VÄNERSBORGS KOMMUN
SAMHÄLLSBYGGNADSNÄMNDEN
Ink. 2010-06-02
2010/14

§ 58

Dnr 2010/150

Beslut om ändrade avgifter för boende- och nyttokort (parkering, taxa)

Ärendebeskrivning

Samhällsbyggnadsförvaltningen har i skrivelse 2010-02-04 redovisat att år 1986 infördes boende- och nyttokort i Vänersborg. I skrivelsen föreslås ändrade villkor och avgifter för boende- och nyttokort. Avgifterna ändrades av kommunfullmäktige senast 1998-01-27, § 3.

Samhällsbyggnadsnämnden har vid sammanträde 2010-02-19, § 23, beslutat föreslå att kommunfullmäktige skulle besluta om ändrade villkor och avgifter för boende- och nyttokort.

Ärendet har beretts av kommunstyrelsens arbetsutskott.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet 2010-04-07, § 86

Ordföranden redovisade förslag till beslut.

Efter överläggningar beslutades att ärendet skulle återremitteras till kommunstyrelsens arbetsutskott.

Komplettering med anledning av återremiss

Kommunstyrelseförvaltningen klarlägger i tjänsteutlåtande 2010-04-07 frågeställningar som uppkom vid kommunstyrelsens ovan angivna sammanträde.

Ärendet har beretts av kommunstyrelsens arbetsutskott.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet 2010-04-28, § 115

Ordföranden redovisade förslag till beslut.

Anders Forsström (M) yrkade bifall till arbetsutskottets förslag.

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen noterar för egen del att samhällsbyggnadsnämnden själv äger besluta om villkor för boende- och nyttokort.

Forts § 58

Dnr 2010/150

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige beslutar att ändra avgifterna för boende- och nyttokort enligt följande. Taxorna är inklusive moms om 25 %.

Boendekort centrum	1.200 kr/år 450 kr/kvartal
Boendekort utanför centrumområdet	900 kr/år 340 kr/kvartal
Nyttokort	1.500 kr/år 200 kr/månad 150 kr/vecka

Kommunfullmäktige beslutar samtidigt att upphäva de beslut som tidigare fattats i ovan angivna ärende.

Besluten träder i kraft 2010-07-01.

Kommunfullmäktiges behandling av ärendet

Ordföranden redovisade förslag till beslut.

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att ändra avgifterna för boende- och nyttokort enligt följande. Taxorna är inklusive moms om 25 %.

Boendekort centrum	1.200 kr/år 450 kr/kvartal
Boendekort utanför centrumområdet	900 kr/år 340 kr/kvartal
Nyttokort	1.500 kr/år 200 kr/månad 150 kr/vecka

Kommunfullmäktige beslutar samtidigt att upphäva de beslut som tidigare fattats i ovan angivna ärende.

Forts § 58

Dnr 2010/150

Besluten träder i kraft 2010-07-01.

Protokollsutdrag:
Samhällsbyggnadsnämnden
Författningarna

§ 60

Ändrade avgifter för boendekort och nyttokort

SBN 2020/103

Beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att godkänna ändrade avgifter på boende- och nyttokort i Vänersborgs kommun
2. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att samhällsbyggnadsnämnden får mandat att i fortsättningen besluta om boende och nyttokort i Vänersborgs kommun.
3. Samhällsbyggnadsnämnden beslutar för egen del att justera villkor för boende- och nyttokort i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Det gjordes en justering 2016 då villkoren för boende- och nyttokort ändrades. Förvaltningen har justerat boendekort med begränsning till ett kort per lägenhet samt ett tak/kvot på antalet kort per fastighet. Det är också ett tillägg på att man har två månader på sig att ansöka om förlängning på utgånget tillstånd.

Boendekort gäller endast för fordon Personbil klass I.
För Nyttokort har vi lagt till T för Torghandlare på salutorget som behöver fordonet som lager.

Avgifterna har inte ändrats sedan 2010.

Det har från att vara relativt konstant antal boendekort i Centrum på ca.40-50st men har ökat de senaste åren till över 100st. Det blir mer svårt att som besökande med bil till centrumhandeln hitta bra parkeringar.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2020-03-20
Boende- och Nyttokort avgifter
Villkor och begränsningar för nyttokort
Villkor för boendeparkering

Samhällsbyggnadsnämndens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Ordföranden föreslår att ett tilläggsyrkande att nämnden föreslår kommunfullmäktige att samhällsbyggnadsnämnden får mandat att i fortsättningen besluta om boende och nyttokort i Vänersborgs kommun.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om nämnden kan besluta enligt ordförandens förslag om tillägg i att samhällsbyggnadsnämnden får mandat att i fortsättningen besluta om boende och nyttokort i Vänersborgs kommun.

Ordföranden finner att samhällsbyggnadsnämnden beslutat enligt ovan.

Sändlista

Kommunfullmäktige
Förvaltningschef
Gatuchef
Trafikingenjör

2020-06-18

Dnr: SBN 2020/103

Handläggare
Marianne Blom
marianne.blom@vanersborg.se
0521-72 14 25

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Boende- och Nyttokort

Förslag till beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att godkänna ändrade avgifter på boende- och nyttokort i Vänersborgs kommun

2. Samhällsbyggnadsnämnden beslutar för egen del att justera villkor för boende- och nyttokort i Vänersborgs kommun.

Sammanfattning av ärendet

Ändring och justering av villkor och avgifter på boende- och nyttokort i Vänersborgs kommun

Fördjupad beskrivning av ärendet

Senast det gjordes en justering var 2016 då villkoren för boende- och nyttokort ändrades. Vi har nu tittat över det igen och justerat boendekort med begränsning till ett kort per lägenhet samt ett tak/kvot på antalet kort per fastighet. Det är också ett tillägg på att man har två månader på sig att ansöka om förlängning på utgånget tillstånd. Boendekort gäller endast för fordon Personbil klass I.
För Nyttokort har vi lagt till T för Torghandlare på salutorget som behöver fordonet som lager.

Beredning

Avgifterna har inte ändrats sedan 2010.

Det har från att vara relativt konstant antal boendekort i Centrum på ca.40-50st men har ökat de senaste åren till över 100st. Det blir mer svårt att som besökande med bil till centrumhandeln hitta bra parkeringar.

Andreas Knutsson

Förvaltningschef

Bilagor

Villkor för Boendeparkering.docx

Villkor och begränsningar för Nyttokort.docx

Nya avgifter.

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden

SBN 2020/103

2020-03-24

Vänersborgs kommun

Boende- och Nyttokort
Avgifter och villkor

Antagen av Organ eller beslutsfattare ÅÅÅÅ-MM-DD § x

Innehållsförteckning

BOENDEKORT **1**

AVGIFT FÖR BOENDEKORT 1
VILLKOR BOENDEPARKERING 1

NYTTOKORT **2**

AVGIFTER NYTTOKORT 2
VILLLKOR NYTTOKORT 3

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Skriv i dokumenttyp t.ex. policy eller riktlinjer	Boende- och Nyttokort Avgifter och villkor	Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. §	Skriv i organ eller beslutsfattare
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Samhällsbyggnadsförvaltningen	Skriv i dokumentansvarigs befattning	Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. § X.	Skriv ”Tillsvidare” om inget annat gäller.

Dokumentinformation	**Diarienummer**
Skriv en kort informationstext om dokumentet t.ex. Struktur, terminologi och beslutsnivåer för styrande dokument.	SBN 2020/103

Ämnesområde	**Intranät**	**Hemsida**
Skriv i dokumentets ämnesområde	☐	☐

Andra regelverk som omnämns
Skriv vilka andra styrande dokument som omnämns t.ex. ”Kommunallagen (KL, 2017:725), Regler för mål- och resultatstyrning (KF, 2019-10-23, § 125)

Boendekort

Boendeparkering C tillämpas i de centrala delarna av Vänersborg inom ett område som begränsas av:

Kronogatan, Vallgatan, Norra Järnvägsgatan samt Gamla Hamnkanalen. Inklusive de angivna gatorna C-kort kan även användas på Y-område

Avgift för Boendekort, inkl. moms

Årskort centrum	2 500 kr
Kvartalskort centrum	750 kr
Årskort Ytterområde	1 200 kr
Kvartalskort Ytterområde	450 kr

Villkor för Boendekort

Boendeparkering C ska tillämpas i de centrala delarna av Vänersborg inom ett område som begränsas av:

Kronogatan, Vallgatan, Norra Järnvägsgatan samt Gamla Hamnkanalen,

Inklusive de angivna gatorna. C-kort kan även användas på Y-område.

Boendeparkering Y ska tillämpas i övriga delar av Vänersborg

Gäller inte i de centrala delarna (C) av Vänersborg enligt ovan.

- Uppställning av fordon tillåts under högst 7 dygn i följd på parkeringsplats med en längsta tillåtna parkeringstid av 3 timmar eller längre.
- Tillstånd utfärdas endast för fordon i trafik, som inte är belagda med kör- eller brukandeförbud eller som är avställda.
- Endast ett tillstånd per person eller lägenhet enligt kvoten för parkeringskort medgivs.
- Tillstånd utfärdas endast för personbil, klass I.
- Tillståndet innebär inte att särskild plats reserveras.
- Tillståndet ska placeras väl synligt på insidan av vindrutan, fullt läsbart från utsidan.
- Fordonsbyte under perioden eller förlorat tillstånd kan ersättas mot ett nytt för en kostnad motsvarande tillverkningskostnaden, för närvarande 200:-.

Berättigad att köpa Boendeparkeringskort är:

- Den som är folkbokförd inom det boendeparkeringsområde som ansökan avser och dessutom har registreringsadress för egen personbil, klass I, (registrerad ägare i svenska bilregistret) inom samma område. Antalet boende-parkeringskort som kan utfärdas är begränsat till ett visst antal per fastighet.
- Anställd, som privat använder arbetsgivarens fordon (intyg krävs) likställs med eget innehav av fordon.
- Innehav av leasingavtal med billeasingföretag (intyg krävs i vissa fall) likställs med eget innehav av fordon.
- Studerande i Vänersborg med egen bil, som har annan folkbokföringsadress men är boende inom området (intyg krävs).

efter utgånget tillstånd kan man inte hävda att det är förlängning utan ny ansökan.

Nyttokort

Avgifter för Nyttokort, inkl. moms

Årskort	2 000 kr
Månadskort	200 kr

Villkor och begränsningar för Nyttokort

Nyttokort gäller med följande villkor och begränsningar på kommunens gator och parkeringsplatser.

Kortet får endast användas för innehavarens aktiva yrkesmässiga verksamhet

Kategori A **Hantverkare, näringsidkare och serviceföretag**

- fordonet är fast inrett till arbetsplats för installation- och/eller reparation av fast eller lös egendom
- fordonet är nödvändigt för transport och förvaring av tyngre verktyg och/eller materiel
- fordonet används för transport av tyngre och/eller ekonomiskt värdefullt gods

Fordonet får ställas upp så lång tid som behövs för arbetets utförande.

Kategori B **Sjuk och socialvårdande personal**

- hemvården, distriktssköterskor m.fl. med ambulerande verksamhet inom kommunen.
- används av personal för sjuk- eller socialvårdande verksamhet i akut- eller annan därmed jämförbar uppsökande verksamhet.

Tillåten uppställningstid begränsas till 2 timmar längre än föreskriven tid.

Kategori C **Arbetsledare**

- som besöker olika arbetsplatser och lämnar/hämtar materiel eller liknande.

Tillåten uppställningstid begränsas till 2 timmar längre än föreskriven tid.

Kategori T **Torghandlare**

- För torghandlare som har plats på salutorget och använder fordonet för Lager

Tillåten uppställningstid så länge torghandeln pågår .

Nyttokortet gäller

Med avsteg från gällande bestämmelser får uppställning ske:

- utmed gator och parkeringar där lokal trafikföreskrift om parkeringsförbud gäller oavsett tidsreglering. Uppställning får inte ske på ändamålsplats
- efter kontakt med Gatuenheten, på gågata/gångfartsområde.
- I övrigt gäller uppsatta vägmärken och trafikregler.

Generellt gäller att:

- tillståndet skall placeras innanför vindrutan så att texten lätt är läsbar utifrån
- tillståndshavaren skall vid varje förändring av gällande förutsättningar för dispens meddela detta till Gatuenheten/Trafik på kommunen.
  Missbrukas tillståndet kan detta återkallas
- förkommet nyttokort ersätts inte
- tillståndet INTE gäller där förbud att stanna och parkera gäller
  Det gäller inte heller på parkeringsplats i anslutning till den egna verksamheten.

Vänersborgs kommun

SBN 2020/103

2020-03-23

Villkor för Boendeparkering

Boendeparkering C ska tillämpas i de centrala delarna av Vänersborg inom ett område som begränsas av:
Kronogatan, Vallgatan, Norra Järnvägsgatan samt Gamla Hamnkanalen,
Inklusive de angivna gatorna. C-kort kan även användas på Y-område.

Boendeparkering Y ska tillämpas i övriga delar av Vänersborg
Gäller inte i de centrala delarna (C) av Vänersborg enligt ovan.

- Uppställning av fordon tillåts under högst 7 dygn i följd på parkeringsplats med en längsta tillåtna parkeringstid av 3 timmar eller längre.
- Tillstånd utfärdas endast för fordon i trafik, som inte är belagda med kör- eller brukandeförbud eller som är avställda.
- Endast ett tillstånd per person eller lägenhet enligt kvoten för parkeringskort medgivs.
- Tillstånd utfärdas endast för personbil, klass I.
- Tillståndet innebär inte att särskild plats reserveras.
- Tillståndet ska placeras väl synligt på insidan av vindrutan, fullt läsbart från utsidan.
- Fordonsbyte under perioden eller förlorat tillstånd kan ersättas mot ett nytt för en kostnad motsvarande tillverkningskostnaden, för närvarande 200:-.

Berättigad att köpa Boendeparkeringskort är:

- Den som är folkbokförd inom det boendeparkeringsområde som ansökan avser och dessutom har registreringsadress för egen personbil, klass I, (registrerad ägare i svenska bilregistret) inom samma område. Antalet boende-parkeringskort som kan utfärdas är begränsat till ett visst antal per fastighet.
- Anställd, som privat använder arbetsgivarens fordon (intyg krävs) likställs med eget innehav av fordon.
- Innehav av leasingavtal med billeasingföretag (intyg krävs i vissa fall) likställs med eget innehav av fordon.
- Studerande i Vänersborg med egen bil, som har annan folkbokföringsadress men är boende inom området (intyg krävs).

Två månader efter utgånget tillstånd kan man inte hävda att det är förlängning utan ny ansökan.

Vänersborgs kommun

SBN 2020/103

2020-03-23

VILLKOR OCH BEGRÄNSNINGAR FÖR NYTTOPARKERINGSKORT

Nyttokort gäller med följande villkor och begränsningar på kommunens gator och parkeringsplatser.
Kortet får endast användas för innehavarens aktiva yrkesmässiga verksamhet

Kategori A **Hantverkare, näringsidkare och serviceföretag**

- fordonet är fast inrett till arbetsplats för installation- och/eller reparation av fast eller lös egendom
- fordonet är nödvändigt för transport och förvaring av tyngre verktyg och/eller materiel
- fordonet används för transport av tyngre och/eller ekonomiskt värdefullt gods

Fordonet får ställas upp så lång tid som behövs för arbetets utförande.

Kategori B **Sjuk och socialvårdande personal**

- hemvården, distriktssköterskor m.fl. med ambulerande verksamhet inom kommunen.
- används av personal för sjuk- eller socialvårdande verksamhet i akut- eller annan därmed jämförbar uppsökande verksamhet.

Tillåten uppställningstid begränsas till 2 timmar längre än föreskriven tid.

Kategori C **Arbetsledare**

- som besöker olika arbetsplatser och lämnar/hämtar materiel eller liknande.

Tillåten uppställningstid begränsas till 2 timmar längre än föreskriven tid.

Kategori T **Torghandlare**

- För torghandlare som har plats på salutorget och använder fordonet för lager

Nyttokortet gäller

Med avsteg från gällande bestämmelser får uppställning ske:

- utmed gator och parkeringar där lokal trafikföreskrift om parkeringsförbud gäller oavsett tidsreglering. Uppställning får inte ske på ändamålsplats
- efter kontakt med Gatuenheten, på gågata/gångfartsområde.
- I övrigt gäller uppsatta vägmärken och trafikregler.

Generellt gäller att:

- tillståndet skall placeras innanför vindrutan så att texten lätt är läsbar utifrån
- tillståndshavaren skall vid varje förändring av gällande förutsättningar för dispens meddela detta till Gatuenheten/Trafik på kommunen.
  Missbrukas tillståndet kan detta återkallas
- förkommet nyttokort ersätts inte
- tillståndet INTE gäller där förbud att stanna och parkera gäller
  Det gäller inte heller på parkeringsplats i anslutning till den egna verksamheten.

§ 14

Medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron

KS 2020/375

Beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget med hänvisning till en teknisk utredning som visar att konstruktionen och pålningen av de brostöd som skall ta upp vindlaster är optimerade utifrån nuvarande bro- och räckeskonstruktion. Någon marginal för att sätta upp skyddsräcke på bron finns ej.

Sammanfattning av ärendet

Förslagsställaren har 2020-10-23 inkommit med ett medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron.

Kommunfullmäktige beslutade 2020-11-18 § 144 att remittera medborgarförslaget till kommunstyrelsen och samhällsbyggnadsnämnden.

Samhällsbyggnadsnämnden överlämnar skrivelsen till kommunfullmäktige för ett gemensamt svar till förslagsställaren och upphäver tidigare beslut 2021-04-15, § 29 att ställa sig positiv till förslaget och begära en utökning av investeringsbudgeten med 5 mnkr.

Vid ändring av en byggnad ska hänsyn tas till byggnadens förutsättningar och ändringens omfattning. Till byggnadens förutsättningar räknas bland annat tekniska och ekonomiska skäl.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har låtit genomföra en teknisk utredning och anlitat expertis som visar att konstruktionen och pålningen av de brostöd som skall ta upp vindlaster är optimerade utifrån nuvarande bro- och räckeskonstruktion. Någon marginal för att sätta upp skyddsräcke på bron finns ej.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-10-13
- Samhällsbyggnadsnämndens yttrande över medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron, 2021-06-17, § 58
- Samhällsbyggnadsnämndens yttrande över medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron, 2021-04-15, § 29
- Medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron, inkommen 2020-10-23
- Kommunfullmäktiges beslut, 2020-11-18, § 144

2021-12-16 Dnr: KS 2020/375

Handläggare
Evgenia Martynova
evgenia.martynova@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår medborgarförslaget med hänvisning till en teknisk utredning som visar att konstruktionen och pålningen av de brostöd som skall ta upp vindlaster är optimerade utifrån nuvarande bro- och räckeskonstruktion. Någon marginal för att sätta upp skyddsräcke på bron finns ej.

Sammanfattning av ärendet

Förslagsställaren har 2020-10-23 inkommit med ett medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron.

Kommunfullmäktige beslutade 2020-11-18 § 144 att remittera medborgarförslaget till kommunstyrelsen och samhällsbyggnadsnämnden.

Samhällsbyggnadsnämnden överlämnar skrivelsen till kommunfullmäktige för ett gemensamt svar till förslagsställaren och upphäver tidigare beslut 2021-04-15, § 29 att ställa sig positiv till förslaget och begära en utökning av investeringsbudgeten med 5 mnkr.

Vid ändring av en byggnad ska hänsyn tas till byggnadens förutsättningar och ändringens omfattning. Till byggnadens förutsättningar räknas bland annat tekniska och ekonomiska skäl.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har låtit genomföra en teknisk utredning och anlitat expertis som visar att konstruktionen och pålningen av de brostöd som skall ta upp vindlaster är optimerade utifrån nuvarande bro- och räckeskonstruktion. Någon marginal för att sätta upp skyddsräcke på bron finns ej.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Den 23 oktober 2020 inkom ett medborgarförslag från Ingela Strömberg angående att montera högre skyddsräcken i samband med förestående renovering. Förslagsställaren påpekar att skyddsräcken ska försvåra för självmordsbenägna personer att ta sig över broräckena.

Vänersborgs kommun har ett omfattande ansvar för väghållningen, varför kommunen ska se till att trafikmiljön säkerhetsmässigt lever upp till de regler och normer som finns.

Skyddsanordningar i form av väg- och broräcken fyller en funktion för att upprätthålla säkerhetsstandard. För att undvika skador och olyckor ska brokonstruktioner förses med räcke som uppfyller Boverkets krav på utformning (Boverkets byggregler (2011:6) 8 kap.).

Vid ändring av en byggnad ska hänsyn tas till byggnadens förutsättningar och ändringens omfattning. Till byggnadens förutsättningar räknas bland annat tekniska och ekonomiska skäl.

För att säkerställa att medborgarförslaget är tekniskt genomförbart med avseende på brons säkerhet har samhällsbyggnadsförvaltningen låtit genomföra en teknisk utredning och anlitat expertis som genomfört hållfasthetsberäkningar.

Beräkningarna visar att konstruktionen och pålningen av de brostöd som skall ta upp vindlaster är optimerade utifrån nuvarande bro- och räckeskonstruktion. Någon marginal för att sätta upp skyddsräcke på bron finns ej.

Suicid är ett folkhälsoproblem som på många sätt drabbar en del av befolkningen samt medför kostnader för samhället. Enligt handlingsplan för psykisk hälsa i Västra Götaland 2020-2025 (KS 2020-02-24 § 48) bedriver Vänersborg kommun olika suicidpreventiva åtgärder som syftar till att förbättra den psykiska hälsan och minska antalet suicid, inklusive suicid inom vägtrafikområdet.

Beredning

Ärendet har beretts av Juridik och säkerhetsavdelningen.

Pernilla Bertilsson

Chef, Juridik och säkerhetsavdelningen

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Gatuchef
Ingela Strömberg (förslagsställare)

§ 58

Svar på medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron

SBN 2020/287

Beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden upphäver tidigare beslut 2021-04-15, § 29.

2. Samhällsbyggnadsnämnden överlämnar skrivelsen till kommunfullmäktige för ett gemensamt svar till förslagsställaren.

Sammanfattning av ärendet

Medborgarförslag har inkommit 2020-10-23 om att komplettera Dalbobron med högre skyddsräcken i samband med förestående renovering. Kommunfullmäktige beslutade 2020-11-18 § 144 att remittera medborgarförslaget till kommunstyrelsen och samhällsbyggnadsnämnden. Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2021-04-15 § 29 att ställa sig positiv till förslaget och begära en utökning av investeringsbudgeten med 5 mnkr.

Ett högre räcke med en standard som motsvarar Trafikverkets krav – och de produkter som finns på marknaden – kommer att innebära högre påfrestningar på bron, särskilt med avseende på belastningen under kraftig vind. För att säkerställa att medborgarförslaget är tekniskt genomförbart med avseende på brons säkerhet har förvaltningen låtit genomföra en teknisk utredning och anlitat expertis som genomfört hållfasthetsberäkningar.

Beräkningarna visar att konstruktionen och pålningen av de brostöd som skall ta upp vindlaster är optimerade utifrån nuvarande bro- och räckeskonstruktion. Någon marginal för att sätta upp skyddsräcke på bron finns ej.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2021-06-09
- Medborgarförslag

Sändlista

Kommunfullmäktige,
Förvaltningschef,
Gatuchef,
Projektledare

2021-06-09

Dnr: SBN 2020/287

Handläggare
Björn Martinsson
bjorn.martinsson01@vanersborg.se
0521-72 23 36

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Svar på medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron

Förslag till beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden noterar informationen och upphäver tidigare beslut 2021-04-15, § 29.

2. Samhällsbyggnadsnämnden noterar informationen och överlämnar skrivelsen till kommunfullmäktige för ett gemensamt svar till förslagsställaren.

Sammanfattning av ärendet

Medborgarförslag har inkommit 2020-10-23 om att komplettera Dalbobron med högre skyddsräcken i samband med förestående renovering. Kommunfullmäktige beslutade 2020-11-18 § 144 att remittera medborgarförslaget till kommunstyrelsen och samhällsbyggnadsnämnden. Samhällsbyggnadsnämnden beslutade 2021-04-15 § 29 att ställa sig positiv till förslaget och begära en utökning av investeringsbudgeten med 5 mnkr.

Ett högre räcke med en standard som motsvarar Trafikverkets krav – och de produkter som finns på marknaden – kommer att innebära högre påfrestningar på bron, särskilt med avseende på belastningen under kraftig vind. För att säkerställa att medborgarförslaget är tekniskt genomförbart med avseende på brons säkerhet har förvaltningen låtit genomföra en teknisk utredning och anlitat expertis som genomfört hållfasthetsberäkningar.

Beräkningarna visar att konstruktionen och pålningen av de brostöd som skall ta upp vindlaster är optimerade utifrån nuvarande bro- och räckeskonstruktion. Någon marginal för att sätta upp skyddsräcke på bron finns ej.

Marina Karlsson

Gatuchef

Sändlista

Förvaltningschef
Gatuchef
Projektledare
Kommunfullmäktige

§ 29

Svar på medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron

SBN 2020/287

Beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden är positiv till förslaget att montera skyddsräcken i samband med planerad renovering av Dalbobron och överlämnar tjänsteskrivelsen daterad 2021-03-18 till kommunfullmäktige.
2. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta om en utökning av investeringsbudget med 5 mkr.

Sammanfattning av ärendet

Medborgarförslag gällande skyddsräcken på Dalbobron har registrerats hos Kommunstyrelsen 2020-10-23.

Förslaget innehåller en önskan om att skyddsräcken monteras längs med Dalbobron för att försvåra för självmordsbenägna personer att ta sig över broräckena. Medborgaren föreslår att detta monteras i samband med den renovering som planerats för Dalbobron.

Kommunens säkerhetssamordnare, bekräftar att flertalet tillbud och olycksfall rapporteras varje år vid Dalbobron. Säkerhetssamordnare tycker att dagens räckeshöjd om 110cm är ett svagt skydd och anser att högre skyddsräcken borde monteras. Detta som trygghetsskapande åtgärd för att minska risken att medmänniskor hoppar/ramlar från Dalbobron.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2021-03-18
- Kommunfullmäktiges beslut 2020-11-18, § 144
- Medborgarförslag

Samhällsbyggnadsnämndens behandling under sammanträdet förslag till beslut på sammanträdet

Ordföranden föreslår samhällsbyggnadsnämnden besluta enligt nedan.

1. Samhällsbyggnadsnämnden är positiv till förslaget att montera skyddsräcken i samband med planerad renovering av Dalbobron och överlämnar tjänsteskrivelsen daterad 2021-03-18 till kommunfullmäktige.

2. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta om en utökning av investeringsbudget med 5 mkr.

Ordföranden finner att samhällsbyggnadsnämnden beslutat enligt ovan.

Sändlista

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Förvaltningschef
Gatuchef
Planeringsingenjör

2021-03-18

Dnr: SBN 2020/287

Handläggare
Erik Granlund
Erik.granlund@vanersborg.se
0521-721245

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden

Svar på medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron

Förslag till beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden är positiv till förslaget att montera skyddsräcken i samband med planerad renovering av Dalbobron och överlämnar tjänsteskrivelsen daterad 2021-03-18 till kommunfullmäktige för ett gemensamt svar till förslagsställaren.
2. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta om en utökning av investeringsbudget med 5 mkr.

Sammanfattning av ärendet

Medborgarförslag gällande skyddsräcken på Dalbobron har registrerats hos Kommunstyrelsen 2020-10-23.

Förslaget innehåller en önskan om att skyddsräcken monteras längs med Dalbobron för att försvåra för självmordsbenägna personer att ta sig över broräckena. Medborgaren föreslår att detta monteras i samband med den renovering som planerats för Dalbobron.

Kommunens säkerhetssamordnare, bekräftar att flertalet tillbud och olycksfall rapporteras varje år vid Dalbobron. Säkerhetssamordnare tycker att dagens räckeshöjd om 110cm är ett svagt skydd och anser att högre skyddsräcken borde monteras. Detta som trygghetsskapande åtgärd för att minska risken att medmänniskor hoppar/ramlar från Dalbobron.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Under 2020 var 55% av Räddningstjänsten i Vänersborgs händelserapporter inom kategorin ”Suicid” lokaliserade vid Dalbobron (12st av totalt 22st). Vid kontakt med polisen så registrerar dem inte utryckningar på suicidförsök på samma sätt som räddningstjänsten gör. Därav kan vi misstänka att det totala antalet suicidförsök på bron under 2020 är högre än vad vi kan påvisa.

Enligt Trafikverkets uppdaterade regler för vägar och gators utformning (VGU 2021:001) skall broar högre än 14 m förses med suicidskydd.
Fallhöjden från Dalbobron är vid högsta punkten närmare 20 m.
Samhällsbyggnadsförvaltningen informerar dock om att regelverk inom VGU är styrande dokument för Trafikverket men enbart rådande dokument för kommuner. Regelverket från VGU gällande suicidprevention kan dock ses som starka rekommendationer.

Vid potentiellt beslut om montering av suicidräcken finns möjlighet att utföra montering i samband med kommande renovering av bron.
Nuvarande skyddsräcke är 110cm högt. Dagen skyddsräcke är i princip helt betydelselöst som suicidprevention och räcket anses av både Samhällsbyggnadsförvaltningen och kommunens säkerhetssamordnare även vara ett svagt skydd mot andra olyckor så som att minderåriga klättrar upp på räcket eller att man som cyklist kan tippa över.

Gällande utformning av skyddsräcken visar studier utförda i Schweiz att skyddsräcken riktade mot suicidprevention som endast täcker den broräcka som går över vatten har en 49% reduktion av suicid medans skyddsräcken som täcker hela brons längd har 82% reduktion av suicid. Erfarenheter från Norge visar på liknande resultat.

Vid potentiellt beslut om montering av skyddsräcken är det enligt Trafikverkets avdelning för suicidprevention viktigt att välja en design och utformning som gör så mycket nytta som möjligt. Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår därför både en föreläsning och ett samarbete med Trafikverket för att välja ett alternativ som passar just Dalbobron bäst.
Vidare är det viktigt med en låg mediaprofil kring potentiell framtida montering av skyddsräcken för att minska risken att suicidfall ökar i andra närliggande områden.

Kostnad för inköp och montering av skyddsräcken baseras till stor del både på design och längd. Dialog har förts med Veidekke i Uddevalla, och för räcken monterade längs med hela brons båda sidor estimeras en kostnad av ~5mkr.

Beredning

Ärendet har beretts av tjänstemän på samhällsbyggnadsförvaltningen i samarbete med:
Säkerhetssamordnare, Vänersborgs kommun.
Räddningschef, Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund.
Sakkunnig inom suicidprevention, Trafikverket.

Förstudie Suicid i transportsystemet, Fredin-Knutzén J, Andersson A-L, Hadlaczky G, Sokolwski M.: Nationellt centrum för Suicidforskning och Prevention, Region Stockholm och Karolinska Institutet; 2020.
Länk: Förstudie - Suicid i transportsystemet

Andreas Knutsson

Förvaltningschef

Sändlista

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige
Förvaltningschef
Förslagsställaren
Gatuchef

§ 144

Medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron

KS 2020/375

Beslut

Kommunfullmäktige remitterar medborgarförslaget till kommunstyrelsen och samhällsbyggnadsnämnden.

Medborgarförslaget ska handläggas på så sätt att det kan avgöras inom ett år.

Sammanfattning av ärendet

Förslagsställaren har 2020-10-23 inkommit med ett medborgarförslag om skyddsräcke på Dalbobron.

Beslutsunderlag

- Medborgarförslag inkommet 2020-10-23

Sändlista

Samhällsbyggnadsnämnden
Kommunstyrelsen

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen
2020 -10- 23
Dnr: 2020/375

Medborgarförslag om Dalbobron.

202014

Jag skriver ett medborgarförslag om att det ska vara skyddsräcke på Dalbobron.

Jag känner en stark oro efter att 3 personer under en dryg månad har hoppat från Dalbobron.

Oron över att bron inte har skyddsräcken utan det är lätt för en person att klättra över staketet. Det går på några ögonblick.

Eftersom det är en renovering på gång så är det naturligt att det kommer upp skyddsräcke i samband med det arbetet

Det fanns även planer på en TCG bro tidigare bredvid Dalbobron och jag undrar över planerna på det.

Hälsningar Ingela Strömberg

[redacted]

§ 15

Motion om boende i Vänersborgs kommun

KS 2020/430

Beslut

Kommunfullmäktige avslår motionen.

Sammanfattning av ärendet

Göran Svensson (MBP) har 2020-12-09 inkommit med en motion om boende i Vänersborgs kommun. Motionären yrkar om åtgärden som skulle ge en förbättrad livssituation för de kommuninvånare som inte känner sig trygga i sitt hem, trots insatser från socialtjänster pga. faktorer som exempelvis: oro, social isolering, ensamhet, ångest mm. De boenden som finns att tillgå är de trygghetsboenden som administreras av Vänersborgsbostäder AB. Bostadskön till dessa kan variera men för centrala Vänersborg är den ca 3 år.

Motionen yrkar därför på att när en ledig lägenhet uppstår hos ABVB så ska denna undantas från bostadskön under 3–4 veckor. Socialnämnden får under denna period möjlighet att undersöka om någon person med biståndsbeslut är i behov av denna lägenhet.

Kommunfullmäktige beslutade 2020-12-16 § 178 att remittera motionen till socialnämnden och kommunstyrelsen.

Socialförvaltningen föreslår, utifrån synpunkter och bedömningar från hemtjänst, biståndsenhet och AB Vänersborgsbostäder samt förvaltningens samlade bedömning, att motionen avslås.

Trygghetsbostäder ingår i den ordinarie bostadsmarknaden och ska fördelas efter kötid. De åtgärderna som föreslås i motionen kan påverka väntetiden i bostadskö samt leda till ytterligare parallellt kösystem och därmed skapa oro hos bostadssökande.

Enligt 5 kap. 5 § tredje stycket SoL, får kommunen inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering, s.k. biståndsbedömt trygghetsboende.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-10-13
- Socialnämndens yttrande över motion om boende i Vänersborgs kommun, 2021-05-19, § 58
- Kommunfullmäktiges beslut, 2020-12-16, § 178
- Motion om boende i Vänersborgs kommun, inkommen 2020-12-07

2021-12-16 Dnr: KS 2020/430

Handläggare
Evgenia Martynova
evgenia.martynova@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare
Kommunfullmäktige

Svar på motion om boende i Vänersborgs kommun

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår motionen.

Sammanfattning av ärendet

Göran Svensson (MBP) har 2020-12-09 inkommit med en motion om boende i Vänersborgs kommun. Motionären yrkar om åtgärden som skulle ge en förbättrad livssituation för de kommuninvånare som inte känner sig trygga i sitt hem, trots insatser från socialtjänster pga. faktorer som exempelvis: oro, social isolering, ensamhet, ångest mm. De boenden som finns att tillgå är de trygghetsboenden som administreras av Vänersborgsbostäder AB. Bostadskön till dessa kan variera men för centrala Vänersborg är den ca 3 år.

Motionen yrkar därför på att när en ledig lägenhet uppstår hos ABVB så ska denna undantas från bostadskön under 3–4 veckor. Socialnämnden får under denna period möjlighet att undersöka om någon person med biståndsbeslut är i behov av denna lägenhet.

Kommunfullmäktige beslutade 2020-12-16 § 178 att remittera motionen till socialnämnden och kommunstyrelsen.

Socialförvaltningen föreslår, utifrån synpunkter och bedömningar från hemtjänst, biståndsenhet och AB Vänersborgsbostäder samt förvaltningens samlade bedömning, att motionen avslås.

Trygghetsbostäder ingår i den ordinarie bostadsmarknaden och ska fördelas efter kötid. De åtgärderna som föreslås i motionen kan påverka väntetiden i bostadskö samt leda till ytterligare parallellt kösystem och därmed skapa oro hos bostadssökande.

Enligt 5 kap. 5 § tredje stycket SoL, får kommunen inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering, s.k. biståndsbedömt trygghetsboende.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Trygghetsboende i Vänersborg erbjuds av AB Vänersborgsbostäder till hushåll där minst en person fyllt 70 år. För AB Vänersborgsbostäder är det en grundläggande princip att alla ska ha samma möjlighet till Trygghetsboende och därför är det endast kötiden som avgör vem som får erbjudande om en lägenhet. Det är ett ordinärt boende med utökad service som trygghetsvärd och gemensamma utrymmen.

Hemtjänsten påpekar att trygghet i boendet är ett viktigt område att bevaka och att en bra lösning på denna fråga kan förhindra/senarelägga mer omfattande insatser från kommunen. Omvärldsbevakning och trendanalys dock pekar mot att fler äldre vill bo kvar i sitt ordinära boende med insatser från socialtjänsten d.v.s. mer hemtjänst.

Biståndsenheten uppmärksammar att kommunens bostadsfrågor och bostadsförsörjning är en del i den långsiktiga samhällsplaneringen. Det är, med vissa undantag, inte en socialtjänstfråga att lösa invånarnas bostadsbehov på individnivå.

Dock vill socialförvaltningen framhålla att motionen belyser ett mycket viktigt område som kommunen, socialtjänsten och AB Vänersborgsbostäder sannolikt kan komma att behöva samverka kring framåt.

Planering för bostäder är grundläggande i kommunens strategiska planering enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Lagen anger att varje kommun ska planera och ta fram riktlinjer för bostadsförsörjningen i kommunen. Riktlinjerna för bostadsförsörjningen fastställs av kommunfullmäktige. Socialnämnden har skyldighet att medverka i samhällsplaneringen enligt 3 kap. 1 § SoL.

Trygghetsbostäder för äldre föreslogs genom Äldreboendedelegationens betänkanden (SOU 2007:103 och SOU 2008:113) och är en s.k. mellanboendeform som inte kräver biståndsbeslut av kommunen enligt socialtjänstlagen (2001:453).

Även en utgångspunkt för benämningen ”trygghetsbostäder” har kommit att bli huruvida bostäderna uppfyller kraven i förordningen (2007:159) om investeringsstöd till äldrebostäder m.m. I 2 § förordningen anges att trygghetsbostäder: Bostäder där det finns personal dagligen som på olika sätt kan stödja de boende under vissa angivna tider.

Trygghetsbostäder ingår i den ordinarie bostadsmarknaden och ska fördelas efter kötid. I betänkande angående bostadspolitik (2020/21:CU9) anser civilutskottet att det är viktigt att kommunerna har möjlighet att ge vissa grupper förtur i bostadsköerna och att kommunerna genom ägardirektiv kan ställa krav på sina kommunala bostadsaktiebolag om riktade insatser till särskilda grupper.

De åtgärderna som föreslås i motionen kan dock påverka väntetiden i bostadskö samt leda till ytterligare parallellt kösystem och därmed skapa oro hos bostadssökande.

Enligt 5 kap. 5 § tredje stycket SoL, får kommunen inrätta särskilda boendeformer för en ny målgrupp, så kallat biståndsbedömt trygghetsboende för äldre. Insatsen syftar till att öka tryggheten för äldre personer som inte är trygga med att bo kvar hemma. Målgruppen behöver inte vård och omsorg dygnet runt, utan insatsen syftar till att bryta isoleringen och öka tryggheten genom bland annat gemensamma måltider och aktiviteter.

Boendeformen är ny och har ännu inte hunnit etablera sig. Dock kan den biståndsbedömt trygghetsboende förväntas att komplettera utbudet för den grupp äldre som framför allt har behov av trygghetsskapande insatser och social samvaro i sitt boende (Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU1).

Beredning

Socialnämnden har yttrat sig över motionen och föreslår att motionen avslås.
Kommunstyrelseförvaltningen har granskat motionärens yrkande.

Pernilla Bertilsson

Chef, Juridik- och säkerhetsavdelningen

Bilagor

Socialnämnden yttrande 2021-05-19, § 58, SOC 2020/263

Sändlista

Socialnämnden

§ 58

Yttrande över motion om boende i Vänersborgs kommun

SOC 2020/263

Beslut

Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen.

Reservationer, protokollsanteckningar, jäv

Göran Svensson (MBP) och Kurt Karlsson (SD) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige har i beslut 2020-12-16, § 178, remitterat en motion från Medborgarpartiet angående boende i Vänersborgs kommun i form av trygghetsboende till socialnämnden och kommunstyrelsen för yttrande.

Motionen belyser i korthet situationen för kommuninnevånare som upplever oro, social isolering, ensamhet och ångest i sitt ordinära boende. De boenden som finns att tillgå är de trygghetsboenden som administreras av Vänersborgsbostäder AB. Bostadskön till dessa kan variera men för centrala Vänersborg är den 3 år. De som inte står i den kön är därmed hänvisade till ett särskilt boende trots att ett så stort vårdbehov inte föreligger.

Motionen yrkar därför på att när en ledig lägenhet uppstår hos ABVB så ska denna undantas från bostadskön under 3-4 veckor. Socialnämnden får under denna period möjlighet att undersöka om någon person med biståndsbeslut är i behov av denna lägenhet.

Socialförvaltningen föreslår, utifrån synpunkter och bedömningar från hemtjänst, biståndsenhet och AB Vänersborgsbostäder samt förvaltningens samlade bedömning, att motionen avslås.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2021-04-30
- Yttrande 2021-04-29
- Motion med beslut från kommunfullmäktige 2020-12-16

Socialnämndens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Göran Svensson (MBP) och Kurt Karlsson (SD) yrkar bifall till motionen.

Sändlista

Kommunstyrelsen

2021-04-30 Dnr: SOC 2020/263

Handläggare
Per Ekman
per.ekman@vanersborg.se
0521-72 17 56

Mottagare
Socialnämnden

Motion angående boende i Vänersborg - trygghetsboende

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige har i beslut 2020-12-16, § 178, remitterat en motion från Medborgarpartiet angående boende i Vänersborgs kommun i form av trygghetsboende till socialnämnden och kommunstyrelsen för yttrande.

Motionen belyser i korthet situationen för kommuninnevånare som upplever oro, social isolering, ensamhet och ångest i sitt ordinära boende. De boenden som finns att tillgå är de trygghetsboenden som administreras av Vänersborgsbostäder AB. Bostadskön till dessa kan variera men för centrala Vänersborg är den 3 år. De som inte står i den kön är därmed hänvisade till ett särskilt boende trots att ett så stort vårdbehov inte föreligger.

Motionen yrkar därför på att när en ledig lägenhet uppstår hos ABVB så ska denna undantas från bostadskön under 3-4 veckor. Socialnämnden får under denna period möjlighet att undersöka om någon person med biståndsbeslut är i behov av denna lägenhet.

Socialförvaltningen föreslår, utifrån synpunkter och bedömningar från hemtjänst, biståndsenhet och AB Vänersborgsbostäder samt förvaltningens samlade bedömning, att motionen avslås.

Beredning

Samråd har skett med det kommunala fastighetsbolaget AB Vänersborgsbostäder samt berörda enheter inom socialförvaltningen som Bistånd och Hemtjänst.

Underlag

- Kommunfullmäktiges beslut 2020-12-16, § 178
- Yttrande över motion om boende i Vänersborg 2021-04-29

Karin Hallberg

Socialchef

Bilagor

Yttrande över motion om boende i Vänersborg 2021-04-29

Sändlista

Kommunstyrelsen

Handläggare
Per Ekman
per.ekman@vanersborg.se
0521-72 17 56

Mottagare
Socialnämnden

Yttrande över motion om boende i Vänersborg - trygghetsboende

Bakgrund

Kommunfullmäktige har i beslut 2020-12-16, § 178, remitterat en motion från Medborgarpartiet angående boende i Vänersborgs kommun i form av trygghetsboende till socialnämnden och kommunstyrelsen för yttrande.

Sammanfattning av yttrande

Motionen belyser i korthet situationen för kommuninnevånare som upplever oro, social isolering, ensamhet och ångest i sitt ordinära boende. De boenden som finns att tillgå är de Trygghetsboenden som administreras av Vänersborgsbostäder AB (ABVB). Bostadskön till dessa kan variera men för centrala Vänersborg är den 3 år. De som inte står i den kön är därmed hänvisade till ett särskilt boende trots att ett så stort vårdbehov inte föreligger.

Motionen yrkar därför på att när en ledig lägenhet uppstår hos ABVB så ska denna undantas från bostadskön under 3-4 veckor. Socialnämnden får under denna period möjlighet att undersöka om någon person med biståndsbeslut är i behov av denna lägenhet.

Socialförvaltningen föreslår, utifrån synpunkter och bedömningar från hemtjänst, biståndsenhet och ABVB samt förvaltningens samlade bedömning, att motionen avslås.

Yttrande

Motionen handlar om de kommuninvånare som bor i ordinärt boende inte känner sig trygga i sitt hem utan känner oro, social isolering, ensamhet, ångest.

Dessa personer är antingen hänvisade till trygghetsboende, administrerade av AB Vänersborgsbostäder, med en kötid på 3 år eller till särskilt boende även om själva vårdbehovet inte har den omfattning som ges på särskilda boenden.

Motionären menar att personalen inom hemtjänsten och på bistånd bör ha god kunskap om vilka hemtjänsttagare som kan vara i behov av denna typ av boende. Biståndsenheten skulle behöva möjlighet att fatta biståndsbeslut om Trygghetsboende.

Motionären yrkar därför:

- att vid ledig lägenhet i AB Vänersborgsbostäders trygghetsboenden, undantas denna lägenhet från bostadskön i 3–4 veckor från uthyrning. Socialnämnden under denna tid möjlighet att pröva om någon med biståndsbeslut är i behov av lägenheten

- den enskilde behöver därmed inte flytta in ett särskilt boende om hen ej klarar att bo kvar i sitt ordinära boende.

AB Vänersborgsbostäder

Ett trygghetsboende är ett ordinärt boende där du kan bo så länge du själv vill eller kan. Det är inte ett vårdboende utan ett boende med utökad service som trygghetsvärd och gemensamma utrymmen.

Sökande ställer sig i den gemensamma kön som finns hos AB Vänersborgsbostäder. Möjligheten att söka en trygghetslägenhet ges från det år då en i hushållet fyller 70 år. I ett trygghetsboende bor och sköter man sig själv precis som i en vanlig lägenhet, med allt vad det innebär från disk, städ och tvätt till att bjuda hem vänner. Den som redan har hemservice eller andra tjänster kan förflytta dem till trygghetsboendet. Trygghetsvärden är ett stöd i boendet. Trygghetsvärden ansvarar för det sociala innehållet och skapar en vi-känsla i boendet. Trygghetsboendena erbjuder även gemensamma utrymmen för hyresgästerna. Genom att delta i husets aktiviteter eller utnyttja de gemensamma utrymmena har man möjlighet att träffa de andra som bor i huset.

För AB Vänersborgsbostäder är det en grundläggande princip att alla ska ha samma möjlighet till Trygghetsboende och därför är det endast kötiden som avgör vem som får erbjudande om en lägenhet. AB Vänersborgsbostäder varken kan eller vill göra någon behovsprövning då man varken kan eller får samla in den typen av information.

Så i stället för att ändra i en väl fungerande boendeform bör det i stället underlättas för fastighetsägare att skapa nya trygghetsboenden (genom bidrag till trygghetsvärdinna och gemensamhetslokaler) eller att skapa en annan form av mellanboende som är behovsprövat".

Biståndsenheten

Biståndsenheten delar bilden av att trygghetsboende är en viktig del samhälls-planeringen utifrån en åldrande befolkning, och för att socialtjänstens stöd och vård ska kunna riktas till de personer som har behov av dem. Är köerna till trygghetsboende allt för långa jämfört kan det vara en signal till politiken om en efterfrågan som bör kartläggas. Vid behov bör då tillskapas fler platser för att köerna ska kunna kortas och målgruppen få tillgång av boendeformen i rätt tid.

Biståndsenheten menar att frågan om utveckling av allmännyttans trygghetsboende är en del i en långsiktig samhällsplanering och bostadsförsörjning, och inte i första hand en socialtjänstfråga på individnivå.

En grundläggande förutsättning för rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL) är att behoven inte kan tillgodoses på annat sätt. Det finns inte vare sig i lagen eller praxis något särskilt stöd för att rätten till hjälp att "anskaffa en fysisk bostad" är avsedd att omfatta personer i allmänhet. Den enskilde får själv söka bostad via bostadsförmedling eller ställa sig i kö för bostad på annat sätt.

Det kan dock finnas situationer där socialnämnden måste bistå den enskilde om han har speciella svårigheter att på egen hand skaffa bostad. I sådana fall, där den bistånds-sökande står helt utan tak över huvudet och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, kan det vara socialnämndens skyldighet att ordna logi (jmf RÅ 1990 ref.119 och RÅ 2004 ref 130).

Socialtjänstens skyldighet att hjälpa den enskilde omfattar grupper av hjälpbehövande som på grund av sin utsatta situation ibland saknar tillräcklig initiativkraft för att nå rätt i samhället (prop. 1979/80:1 s.144).

Reflektioner på motionen:

- En ansökan om bistånd enligt Socialtjänstlagen kan ställas av den enskilde och vid den tidpunkt han/hon anser sig ha behov av stöd och hjälp. Det skulle vara rättsosäkert att vid en given tidpunkt baserat på när en lägenhet blir ledig, uppmana kända personer att ansöka. Det vore tillika fel att upprätta en parallell bostadskö i väntan på att en lägenhet skulle bli tom, eftersom ett bistånd ska verkställas skyndsamt och rapporteras som icke verkställda beslut till IVO var 3:e månad om så inte sker. I detta riskerar kommunen en sannolik sanktionsavgift.

- Det ska också utifrån kommunallagens likställighetsprincip beaktas att det i kö till nuvarande trygghetsboende kan finnas personer med motsvarande stödbehov som hemtjänst men som får sitt stöd via tex anhöriga eller på annat sätt, och som då inte skulle få tillgång till en sådan särskapad kö.

- Det finns redan nu möjlighet att ansöka om råd och stöd för att hantera sin bostadssituation (enligt SoL), men ett gynnande beslut förutsätter att den enskilde har behov av sådant stöd för att uppnå skälig levnadsnivå och inte på egen hand kan tillgodose behovet. Ett sådant beslut kan leda till en remiss till s.k. bosam-kontrakt via AB Vänersborgsbostäder. Trygghetsboende omfattas dock inte av ett sådant samarbete.

Hemtjänsten

Hemtjänsten tycker att motionären fångar upp ett viktigt område som kan skapa trygghet och förhindra/senarelägga mer omfattande insatser från kommunen. Kan man bygga på medborgarnas egen kraft att påverka sin situation och rikta in sig på ett salutogent förhållningssätt i boendefrågan så kan man vinna mycket.

Detta område är viktigt att omvärldsbevaka och spana framåt kring. Socialförvaltningen kan i fortsatta revideringar av boendeplanen föra ett kreativt och konstruktivt samtal med AB Vänersborgsbostäder i frågan utan att man behöver gå så långt som till ett biståndsbeslut.

Snarare än biståndsbeslut tror hemtjänsten mer på en bra modell för Vänersborg där nedan är saker där vi som förvaltning fortsatt kan utforska tillsammans med aktuella aktörer:

1. Man behöver eventuellt tydliggöra vad ett trygghetsboende innehåller för AB Vänersborgsbostäder och vad ett trygghetsboende innehåller för hemtjänsten/politiken?

2. Vilken servicegrad/trygghetsnivå har AB Vänersborgsbostäder och vad har de boende råd med? Servicegraden/trygghetsnivån är inget som kommunen kan gå in och finansiera utan får läggas på hyran. Här kan finnas en smärtgräns. Bor man billigt men otryggt i ett hus och ska flytta till en modern lägenhet med trygghetsvärd så blir det en annan ekonomisk bild – vilket kan påverka valet.

3. Kartlägga de redan befintliga lägenheterna som är riktade mot målgruppen och se hur de kan utvecklas till mer trygghetsboende?

Tillgänglighetsanpassade trygghetsboenden: Kronogatan 49, Gasverksgatan 5, Poppelvägen 2–44, 13–33, Belfragegatan 34 H-L, Kastanjevägen 45–47 och Lindvägen 6–8.

Trygghetsboenden: Ringhems trygghetsboende (endast tillgänglighetsanpassat), Kastanjens trygghetsboende och Runnarebo trygghetsboende (varav de två senaste har en värd på 50%).

4. Kan man få med sig handlare, frivilliga, som kan sluta upp runt boendena så att man kan få extra service/social tid mot målgruppen?

5. Ta ett helhetsgrepp kring vad som kan vara trygghet -tex finns det busshållplats nära, bra belysning, trygg utomhusmiljö, parkbänkar och beskriva ett koncept.

6. Kan man ordna en Fokusgrupp i frågan kring trygghet och boende så att man kan ta in även de äldres synpunkter som potentiella kunder?

7. Kan AB Vänersborgsbostäder ha en särskild kontakt för just äldre – som kan behöva lite mer ”hands on”- information, visning på plats mm?

Trygghetsboende är en komplex fråga som har många sidor. Det är också ett stort beslut att flytta från sitt hus/gamla lägenhet, i ett område man känner till utan och innan. När man flyttar får man också en ny hemtjänstgrupp kanske med många nya kontakter”.

Sammanfattning

Trygghetsboenden i Vänersborg erbjuds av AB Vänersborgsbostäder till hushåll där minst en person fyllt 70 år.

För AB Vänersborgsbostäder är den grundläggande principen att alla ska ha samma möjlighet till Trygghetsboende. Därför menar AB Vänersborgsbostäder det är kötiden som ska avgöra vem som får erbjudande om en lägenhet. AB Vänersborgsbostäder varken kan eller vill göra någon behovsprövning då man inte kan eller får samla in den typen av information.

Biståndsenheten menar man att kommunens bostadsfrågor och bostadsförsörjning är en del är del i den långsiktiga samhällsplaneringen. Det är, med vissa specifika undantag, i inte en socialtjänstfråga på individnivå att lösa invånarnas bostadsbehov.

Hemtjänsten menar att frågan om trygghet i boendet är ett viktigt område att bevaka och att en bra lösning på denna fråga kan förhindra/senarelägga mer omfattande insatser från kommunen. Hemtjänsten ser hellre än biståndsbeslut, att en bra modell för Vänersborg kan arbetas fram. Man listar ett antal förslag på hur detta kan arbetas fram. En viktig komponent i detta arbete är gemensam definition på trygghetsboende mellan AB Vänersborgsbostäder, hemtjänst och politiken.

Bedömning

Motionärens grundidé om att tillgängligheten och tillgången till trygghetsboende är viktig och att utbudet av dessa boenden behöver öka för att möta marknadens behov är riktig och bra. Det är också till formen, som AB Vänersborgsbostäder B påpekar, inte ett vårdboende utan ett ordinärt boende med utökad service.

Området trygghet och upplevd oro och ängslan i det ordinära boendet behöver, som Hemtjänsten påpekar, bevakas. Omvärldsbevakning och trendanalys pekar mot att fler äldre bor kvar i sitt ordinära boende med insatser från socialtjänsten d.v.s. mer hemtjänst.

Emellertid är, som också Biståndsenheten påpekar, individens boende en fråga för kommunens samhällsplanering och bostadsförsörjning. Socialtjänsten har inte och kan

inte, med vissa undantag, ta ansvar för kommuninvånarens bostadssituation. Att som motionären föreslår gå in i ett redan existerande kösystem för ordinärt boende och skapa undantag leder till ett ytterligare parallellt kösystem för ordinärt boende.

Varken Bostadsbolaget AB Vänersborgsbostäder eller socialförvaltningen med Biståndsenheten kan eller vill ta på sig ansvaret för de bedömningar kring vilken grad/nivå av oro m.m. som ska leda till förtur i bostadskön.

Sammanfattningsvis avslår förvaltningen motionen utifrån ovan angivna grunder. Förvaltningen vill dock framhålla att motionen belyser ett mycket viktigt område som kommunen, socialtjänsten och AB Vänersborgsbostäder sannolikt kan komma att behöva samverka kring framåt.

Beredning

Samråd har skett med det kommunala fastighetsbolaget AB Vänersborgsbostäder samt berörda enheter inom socialförvaltningen som Bistånd och Hemtjänst.

Karin Hallberg
Förvaltningschef

§ 178

Motion om boende i Vänersborgs kommun

KS 2020/430

Beslut

Kommunfullmäktige remitterar motionen till socialnämnden och kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Göran Svensson (MBP) har 2020-12-09 inkommit med en motion om boende i Vänersborgs kommun.

Beslutsunderlag

- Motion från Göran Svensson (MBP), inkommen 2020-12-09

Sändlista

Socialnämnden
Kommunstyrelsen

Till kommunfullmäktige

2020-12-07

Motion om boende i Vänersborgs kommun

Vänersborgs kommun har nya och fina boenden som exempelvis för fysisk nedsatthet, demens och korttid. Detta är boenden med hög och god personaltäthet, vilket är bra för de som behöver denna vård, stöttning och omsorg. Men det finns även kommuninnevånare som inte känner sig trygga i sitt hem, trots insatser från socialtjänsten pga faktorer som exempelvis: oro, social isolering, ensamhet, ångest mm. Detta kan leda till andra sjukdomstillstånd av psykosocial karaktär. De boenden som finns för denna grupp är de Trygghetsboenden som administreras av Vänersborgsbostäder. Trygghetsboendet hyrs ut genom aktuell bostadskö. Bostadskön till denna typ av boende kan variera, men i centrala Vänersborg är kön ca 3 års. De personer som inte stått i bostadskön är därmed hänvisad till ett särskilt boende med en All Inclusivelösning trots att så stort behov av vård inte föreligger.

Personalen inom hemtjänsten/biståndsenheten bör ha en god kunskap om personer som kan vara i behov att denna typ av boende. Genom att ge biståndsenheten möjlighet att ge ett biståndsbeslut till Trygghetsboendet skulle åtgärden ge en förbättrad livssituation för den enskilde samt ge en ekonomisk besparing för kommunen.

Medborgarpartiet yrkar därför:

Att vid en ledig lägenhet i Vänersborgsbostäders Trygghetsboende undantas denna lägenhet från bostadskön i 3-4 veckor från uthyrning. Socialnämnden får under denna period möjlighet att se efter om någon person med ett biståndsbeslut är i behov av denna lägenhet. Den enskilde behöver därmed inte flytta in i ett SÄRBO om hen ej klarar att bo kvar i sitt ordinära boende.

[redacted]

Göran Svensson
Ledamot av kommunfullmäktige (MBP)

§ 16

Delårsrapport augusti 2021 för Fyrbodals kommunalförbund

KS 2021/434

Beslut

Kommunfullmäktige noterar informationen.

Sammanfattning av ärendet

Förbundsdirektionen för Fyrbodals kommunalförbund har 2021-10-28 beslutat att godkänna delårsrapport per 2021-08-31 samt att översända densamma för handläggning till medlemskommunerna. Delårsrapporten omfattar perioden 2021-01-01 – 2020-08-31.

Revisorerna för Fyrbodals kommunalförbund har lämnat granskningsrapport daterad 2021-10-29 i vilken de bedömer huruvida delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om det prognostiserade resultatet är förenligt med de mål som direktionen fastställt. Av bedömningen framgår att målen bedöms uppnås för året, att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt samt att balanskravet bedöms uppfyllas för år 2021. Till stöd för bedömningen hänvisas till en granskning av delårsrapporten genomförd av PwC.

Av den granskning av delårsrapporten som utförts av PwC, daterad 2021-10-19, framgår att delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed med avvikelsen att omräkning av jämförelsetal till följd av förändrad redovisningsprincip inte har utförts, vilket ska ske i enlighet med god redovisningssed. De bedömer vidare att resultaten i delårsrapporten är förenliga med de av direktionen fastställda målen för god ekonomisk hushållning och att det finns förutsättningar för dessa mål att uppnås.

Förbundsdirektionens arbetsutskott har i förhållande till den granskning som utförts av PwC 2021-11-18 beslutat att anteckna informationen och informera direktionen om densamma.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-02
- Förbundsdirektörens beslut – Delårsrapport augusti 2021 för Fyrbodals kommunalförbund, 2021-10-28, 2021-11-16
- Missiv – Granskning och utlåtande delårsrapport 2021-08-31 Fyrbodals kommunalförbund, 2021-11-26
- Förbundsdirektionens arbetsutskotts beslut, 2021-11-18, 2021-11-26

- Revisorerna för Fyrbodals kommunalförbunds utlåtande, 2021-10-29, 2021-11-26
- Granskningsrapport av delårsrapport för Fyrbodals kommunalförbund av PwC 2021-10-19, 2021-11-26
- Komplettering – Förbundsdirektionens beslut om granskning och utlåtande av delårsrapporten 2021-08-31, 2021-12-21

2021-12-16 Dnr: KS 2021/434

Handläggare
Johan Högmark
johan.hogmark@vanersborg.se
Telefonnummer

Mottagare
Kommunfullmäktige

Delårsrapport augusti 2021 för Fyrbodals kommunalförbund

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige noterar informationen.

Sammanfattning av ärendet

Förbundsdirektionen för Fyrbodals kommunalförbund har 2021-10-28 beslutat att godkänna delårsrapport per 2021-08-31 samt att översända densamma för handläggning till medlemskommunerna. Delårsrapporten omfattar perioden 2021-01-01 – 2020-08-31.

Revisorerna för Fyrbodals kommunalförbund har lämnat granskningsrapport daterad 2021-10-29 i vilken de bedömer huruvida delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om det prognostiserade resultatet är förenligt med de mål som direktionen fastställt. Av bedömningen framgår att målen bedöms uppnås för året, att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt samt att balanskravet bedöms uppfyllas för år 2021. Till stöd för bedömningen hänvisas till en granskning av delårsrapporten genomförd av PwC.

Av den granskning av delårsrapporten som utförts av PwC, daterad 2021-10-19, framgår att delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed med avvikelsen att omräkning av jämförelsetal till följd av förändrad redovisningsprincip inte har utförts, vilket ska ske i enlighet med god redovisningssed. De bedömer vidare att resultaten i delårsrapporten är förenliga med de av direktionen fastställda målen för god ekonomisk hushållning och att det finns förutsättningar för dessa mål att uppnås.

Förbundsdirektionens arbetsutskott har i förhållande till den granskning som utförts av PwC 2021-11-18 beslutat att anteckna informationen och informera direktionen om densamma.

Underlag

- Förbundsdirektionens beslut - Delårsrapport augusti 2021 för Fyrbodals kommunalförbund, 2021-10-28, 2021-11-16
- Missiv - Granskning och utlåtande delårsrapport 2021-08-31 Fyrbodals kommunalförbund, 2021-11-26
- Förbundsdirektionens arbetsutskotts beslut 2021-11-18, 2021-11-26

- Revisorerna för Fyrbodals kommunalförbunds utlåtande 2021-10-29, 2021-11-26
- Granskningsrapport av delårsrapport för Fyrbodals kommunalförbund av PwC 2021-10-19, 2021-11-26

Pernilla Bertilsson

Avdelningschef, Juridik- och säkerhetsavdelningen

Sändlista

Kommunfullmäktige

§ 85

Delårsrapport 2021-08-31

Enligt fastställt årshjul för 2021 för Fyrbodals kommunalförbund ska delårsrapport per 2021-08-31 lämnas till direktionen vid oktober månads möte.

Förbundet har sedan delårsrapporten föregående år arbetat vidare med utveckling av dokumentet utifrån revisorernas granskningar och synpunkter. I förvaltningsberättelsen finns därmed ett avsnitt för måluppfyllelse för de strategiska målområdena i verksamhetsplanen. Vidare finns bilagan Uppföljning av aktivitetsplan för en mer detaljerad beskrivning av vilka aktiviteter förbundet har genomfört under perioden.

Den ekonomiska rapporten för årets två första tertial visar ett överskott om 991 tkr vilket är en avvikelse mot budget med +801 tkr jämfört med budgeterat helårsresultat på +190 tkr och en avvikelse med +864 tkr i förhållande till budget för perioden på +127 tkr.

Överskottet i delårets resultat härleds till basverksamheten där de främsta orsakerna är ej upparbetade personalkostnader och lägre rörliga administrativa kostnader främst på grund av pandemin.

Prognosen för tredje tertialen är baserad på utfallet per den 31 augusti 2021 och kända faktorer för kommande period och den löpande basverksamheten. Det beräknade resultatet för helåret är + 998 tkr jämfört med budgeterat resultat på + 190 tkr. Detta är en avvikelse mot budget med + 808 tkr. Bedömningen är att om inget oförutsett händer kommer förbundet att hålla prognosen, dock med reservation för kostnader som uppstår i samband med viss återgång till arbetsplatsen i takt med att pandemin avtar.

Den förväntade utvecklingen är att kommunalförbundets verksamhet och ekonomi följer tidigare års. Dock med reservation för omställningar som har gjorts på grund av Covid-19. Effekten av pandemin är minskade kostnader, som till exempel resor och möteskostnader jämfört med budget.

Ärendet föredrogs av Jeanette Lämmel, förbundsdirektör och Carina Ericson, administrativ chef.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Signature reference: 327ddd58-83cf-49ef-bf81-1a6bba92938b

Fortsättning § 85

Arbetsutskottet har berett ärendet och föreslår direktionen att godkänna delårsrapporten per 2021-08-31 samt att översända densamma för handläggning till medlemskommunerna.

Direktionen beslutar

Att godkänna delårsrapporten per 2021-08-31 samt att översända densamma för handläggning till medlemskommunerna.

Beslutet expedieras till

Medlemskommunerna i Fyrbodal
Revisionen
Administrativ chef

Signature reference: 327ddd58-83cf-49ef-b81-1a6bba92938b

FYRBODALS KOMMUNALFÖRBUND
DELÅRSRAPPORT 2021-08-31

Fyrbodal

Innehåll

Förvaltningsberättelse ... 2
Väsentliga händelser under perioden ... 2
Förbundets förväntade utveckling avseende ekonomi och verksamhet utifrån målen om god ekonomisk hushållning ... 3
Uppföljning finansiella mål ... 4
Uppföljning strategiska utvecklingsområden ... 5
Balanskravsutredning ... 8
Redovisning av hur helårsprognosen förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten ... 8
Kommentarer till resultatet ... 9
Driftsredovisning basverksamhet (tkr) ... 10
Driftsredovisning projektverksamhet (tkr) ... 12
Förteckning projekt per 2021-08-31 ... 13
Driftsredovisning särskilt finansierad verksamhet (tkr) ... 14
Förteckning särskild finansierad verksamhet per 2021-08-31 ... 15
Resultaträkning (tkr) ... 16
Balansräkning (tkr) ... 17
Redovisnings- och värderingsprinciper allmänt ... 18
Bilagor ... 18

Förvaltningsberättelse

Väsentliga händelser under perioden

Detta är andra uppföljningen av den nya treåriga verksamhetsplanen. Den består av fem strategiska utvecklingsområden som direktionen beslutat och ska ses som en färdriktning för Fyrbodalsregionen som helhet som kan nås genom samverkan och gemensamma satsningar. Kopplat till varje område genomförs aktiviteter som beskriver kommunalförbundets insatser för att nå de strategiska målen. Under första och andra tertialen har ett antal övergripande aktiviteter genomförts såsom:

En ny överenskommelse mellan VGR och Fyrbodals kommunalförbund har tecknats avseende de delregionala utvecklingsmedlen (DRUM). Genom överenskommelsen tillsätts strategiska funktioner för genomförandet av delar av förbundets verksamhetsplan, den regionala utvecklingsstrategin, den regionala kulturplanen och klimat 2030. Resterande medel går till medfinansiering av projekt, uppdrag och verksamheter. Syftet med den nya modellen är att skapa förutsättningar för genomförandet av den nya Regionala utvecklingsstrategin (RUS 2030) som trädde i kraft i februari 2021.

Enligt ett årshjul förs presidiedialog mellan direktionens arbetsutskott och Västra Götalandsregionens nämnder Regionala utvecklingsnämnden (RUN), Kulturnämnden (KUN) och Miljönämnden (MN) i syfte att se hur kommunalförbundet är med och bidrar till och följer upp insatser inom den nya regionala utvecklingsstrategin och den regionala kulturplanen.

Ett antal processer pågår såsom uppföljning av Gryning Vård AB (berör kommunerna genom sina kommunalförbund), att finna långsiktig finansiering av Kommunakademin Väst (KAV) (berör kommunerna i Fyrbodalsregionen och Högskolan Väst) samt dialog kring innehåll av nytt samverkansavtal för naturbruksutbildningar (berör alla kommuner, kommunalförbund och Västra Götalandsregionen). En stor omställningsprocess pågår för införandet av Nära vård. Förbundet deltar också i framtagandet av ett nytt hälso- och sjukvårdsavtal. En ny näringslivstrategi för förbundet är under framtagande.

Förbundet har sedan 1 januari ett helt nytt diariesystem och har under våren startat med e-signering av avtal och protokoll vilket har bidragit till en mer effektiv hantering.

I mars utsattes förbundet för ett bedrägeriförsök, pengar betalades felaktigt ut men försöket lyckades inte fullt ut. Tack vare snabb hantering i samarbete med bank kunde pengarna återbetalas. Bedrägeriförsöket polisanmäldes. Händelsen bidrog till genomlysning av förbundets interna rutiner. I samband med detta höjdes IT-säkerheten upp med bland annat multifaktorinloggning och höjt spamfilter på mejl.

Ett antal medarbetare har börjat och slutat under framför allt första tertialen. Detta beror främst på projekt som startats eller avslutats samt pensionsavgångar. Detta medför ett antal nyrekryteringar.

Förbundets verksamheter och projekt har fortsatt att ställa om under pandemin till att jobba mer digitaliserat när det kommer till möten, konferenser och utbildningar. Detta har i sin tur minskat resandet och möjliggjort för fler att kunna delta på möten och konferenser jämfört med fysiska möten. En framgångsfaktor har varit att förbundet lyckats mildra negativa effekter rörande samverkan och samarbete som pandemin kunnat innebära. Genom att utveckla sin digitala mognad och anpassa verksamheter och projekt i enlighet med Folkhälsomyndighetens

rekommendationer, har förbundet i hög grad kunnat genomföra de insatser som förväntats. En viktig uppgift för förbundet har varit att hålla i och stötta i pågående utvecklingsprocesser i en tid då kommunal personal behövt fokusera mycket på verksamhetsfrågor. Det finns dock arbetsområden som inte kunnat genomföras enligt plan, till exempel arbetet med den delregionala strukturbilden och de utbildningar och studiebesök som kräver fysisk närvaro. De politiska mötena och mötena med professionsnätverken har enbart bedrivits digitalt. Alla medarbetare har erbjudits utbildning i verktyg för att hålla i digitala möten.

En arbetsmiljöenkät är genomförd avseende de två senaste åren vilket innebär att förbundet har möjlighet att analysera effekterna av pandemin även avseende personalens arbetsmiljösituation. Analys av enkäten pågår och blir klar i slutet av september.

År 2021 är första året som förbundet har tertialavstämningar i stället för kvartalsavstämningar, enligt beslut i direktionen den 24 september 2020, § 72. Detta gör att jämförelsen med föregående års resultat för perioden kan bli något missvisande då den föregående delårsrapporteringen gjordes per 30 juni 2020. Siffrorna inom parentes i förvaltningsberättelsen avser alltså 30 juni 2020.

Inga investeringar har gjorts under perioden.

Förbundets förväntade utveckling avseende ekonomi och verksamhet utifrån målen om god ekonomisk hushållning

Den förväntade utvecklingen är att kommunalförbundets verksamhet och ekonomi följer tidigare års. Dock med reservation för omställningar som har gjorts på grund av Covid-19. Effekten av pandemin är minskade kostnader, som till exempel resor och möteskostnader jämfört med budget.

Kommunalförbundet arbetar ständigt med att hålla nere kostnader och för att på ett effektivt sätt använda de resurser som finns. Projektverksamheten och särskilt finansierad verksamhet, som sker genom avtal med bland andra medlemskommunerna, följs noga genom regelbundna avstämningar enligt projektbeslut med projektekonom och projekt/verksamhetsansvarig.

Förbundet bedömer att målet om god ekonomisk hushållning upprätthålls.

Uppföljning finansiella mål

EN LÅNGSIKTIG STABIL SOLIDITETSNIVÅ PÅ 10 PROCENT

Målet om en långsiktig och stabil soliditetsnivå på 19 procent får och kan variera över tid.

Kommunalförbundet arbetar med att nå det långsiktiga målet om en soliditetsnivå på 10 procent bland annat genom att slutredovisa genomförda projekt med överskott som tillfaller förbundets egna kapital. Den 31 augusti 2021 är soliditeten 7 procent, vilket är en sänkning från årsbokslutet 2020 med 1 procentenhet. Detta är en naturlig fluktuation med pågående projekt och verksamheter som slutregleras först i samband med årsskiftet eller vid slutredovisning. Därmed har förbundet en del medel bokförda som förutbetalda eller upplupna intäkter.

BUDGET I BALANS, INTÄKTERNA SKA ÖVERSTIGA KOSTNADERNA.

Förbundet når på delåret målet om en budget i balans genom att göra överskott om totalt 991 tkr (-446 tkr), jämfört med budgeterat resultat på 190 tkr. Resultatet består av överskott i basens resultat.

GOD LIKVIDITET

Förbundet ska ha en god likviditet så att det är möjligt att både täcka kostnader för de fasta åtgärderna och att förskottera medel i projekt där förbundet är projektägare.

Kommunalförbundet har en god likviditet som främst beror på förvaltade delregionala utvecklingsmedel och har därmed likvida medel om cirka 66 miljoner kronor (cirka 43 miljoner). Därmed nås målet om god likviditet.

DELREGIONALA UTVECKLINGSMEDLEN VÄXLAS UPP MED MINST 50 PROCENT

Det finansiella målet avseende uppväxling av de delregionala utvecklingsmedlen utöver de medel som kommunerna och Västra Götalandsregionen bidrar med beräknas och följs upp på helårsbasis. Den senaste uppföljningen av medlen gjordes under våren och avsåg 2020 års projekt och verksamheter som finansierats av delregionala utvecklingsmedel. Därmed har ingen uppföljning eller analys av målet gjorts för innevarande period per den 31 augusti 2021. Prognosen är att målet kommer att nås.

VÄGLEDANDE PRINCIPER

Kommunalförbundet har även två vägledande principer sedan 1 januari 2020:

- Fyrbodals kommunalförbunds tillgångar och skulder ska förvaltas på ett betryggande sätt.
- Fyrbodals kommunalförbund ska ha tydliga regler och riktlinjer för sin finansförvaltning.

Förbundets vägledande principer regleras i en kapitalplaceringspolicy. Enligt den har likvida medel kunnat placeras säkert och riskfritt under 2021 och har till och med 31 augusti genererat ränteintäkter om 13 tkr (21 tkr).

Uppföljning strategiska utvecklingsområden

Verksamheten har bedrivits enligt direktionens beslut och direktiv. Förbundet har utvecklat sin digitala mognad och anpassat verksamheterna och projekten i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Trots pandemin har förbundet i hög grad kunnat genomföra de insatser som förväntats. Dock finns undantag som till exempel arbetet med den delregionala strukturbilden och genomförandet av de utbildningar och studiebesök som kräver fysisk närvaro. De politiska mötena och mötena med professionsnätverken har enbart bedrivits digitalt. De digitala mötena har lockat fler deltagare än de fysiska vilket är mycket positivt. Att förbundet kunna ställa om på det sätt som gjorts bedöms vara ett resultat av det goda samarbete som under många år byggts i professionsnätverk och politiska forum samt lyhördhet och flexibilitet hos kommunernas och förbundets medarbetare. Dock ger nätverken uttryck för avsaknad av de relationsbyggande aktiviteter som möjliggörs genom fysiska träffar. Superteamet, som består av kommunernas näringslivsutvecklare och aktörerna inom det företagsfrämjande systemet i Fyrbodal, har utökats med representation från utvecklingsnoderna Innovatum, Mötesplats Steneby, Gröna klustret, Wargön Innovation, Kristineberg och Sotenäs symbioscenter. Dessa kommer vara än mer viktiga för det framtida arbetet med omställning till ett mer grönt och hållbart samhälle.

De större eventen som förbundet har anordnat har haft fler deltagare än någonsin. Detta är en trend som även syns i antalet besökare på vår hemsida. Så ser även trenden ut i våra sociala media-kanaler vilket är mycket positivt då vår kommunikation bygger vår gemensamma identitet och vårt varumärke Fyrbodal.

Arbetet har utförts inom ramen för fem strategiska utvecklingsområden. Nedan redogörs för arbetet som utförs inom respektive område på aggregerad nivå. I bilagan ”Uppföljning aktivitetsplan delårsbokslut 2021” finns insatserna beskrivna på detaljerad nivå.

STÖD, OMSORG OCH HÄLSA

Inom det strategiska utvecklingsområdet ”Stöd, omsorg och hälsa” finns tre strategiska mål; Kvalitet och välfärdsteknik, Barn och unga och Kompetens, FoU och samverkan. Uppföljningen av de inplanerade aktiviteterna visar att arbetet går enligt plan. Processen kring omställningen till Nära vård är i full gång i medlemskommunerna och i det arbetet utgör förbundet ett stöd för kommunerna genom den resurs som finns på förbundet sen i januari i år. Särskilt viktigt för detta målområde som till stor del verkar mot kommunernas socialförvaltning, har varit att anpassa stödet till kommunerna för att möta upp de behov som identifierats kopplade till pandemin, bland annat genom att vara direkt delaktiga i samordning av insatser kopplade till detta såsom provtagning och vaccinationer.

För att bidra till andra har förbundet deltagit i flera sammanhang i andra kommuner/län för att berätta om Fyrbodals sätt att jobba med strategier och strukturer för kompetens, kompetensutveckling och kvalitet med fokus på baspersonal. Bland annat har förbundet blivit inbjuden till Forum Carpe Stockholm att berätta om det avslutade projektet Fyrbodal höll i ”välfärdsteknik inom funktionshinderområdet” och hur vi fortsatt jobba efter det med vårt DIKT-nätverk - där det brukarnära stödet står i fokus.

Under året har arbetet med ett länsgemensamt VFU-avtal avslutats och alla Fyrbodals kommuner har undertecknat. Med ett gemensamt avtal uppnås en ökad tydlighet och större likvärdighet för studenter i hela länet.

KOMPETENSFÖRSÖRJNING OCH UTBILDNING

Inom det strategiska utvecklingsområdet ”Kompetensförsörjning och utbildning” finns fyra strategiska mål; Arbetskraft, behovsstyrd utbildning och utbildningsnivå, Samverkan och tillgänglighet, Forskning och utveckling och Skolavhopp, resultat och jämlikhet. Inom samtliga mål löper arbetet på enligt plan. En rad olika insatser bedrivs för att arbeta med utmaningar som finns inom både offentlig och privat sektor. Det stora projektet Strategisk kompetensförsörjning har bidragit till att fler kompetensråd har bildats, att insatser för att motverka effekterna av den stängda gränsen till Norge har gått att genomföras och att medlemskommunernas anställda fått löpande kompetensutveckling inom flera olika områden.

I samverkan med Skaraborgs kommunalförbund drivs projektet Fenixz, som erbjuder kompetensutveckling till anställda i små och medelstora företag. Under sommaren gick projektet in i genomförandefas vilket innebär att förbundet nu kan erbjuda 2000 personer kompetensutvecklande insatser som stärker deras ställning på arbetsmarknaden. Detta innebär att förbundet är med och bidrar till ökad och bibehållen sysselsättning inom hårt drabbade branscher.

Utredningen om förbundets FoU-resurs inom område utbildning och kompetensförsörjning har genomförts. Processtöd Fullföljda studier pågår.

Genom att analysera och bearbeta resultat från avslutade och ovan nämnda pågående projekt har förbundet också börjat formera arbetet framåt kring Kraftsamling Fullföljda studier som finns med i den regionala utvecklingsstrategin.

FYSISK PLANERING OCH HÅLLBARA TRANSPORTER

Inom det strategiska utvecklingsområdet ”Fysisk planering och hållbara transporter” finns tre strategiska mål; Hållbart resande, Gemensam planering och Samspel och utveckling. Inom hållbart resande drivs arbetet enligt plan medan arbetet inom ”Gemensam planering” och ”Samspel och utveckling” till stor del pausats på grund av Coronapandemin.

Behovet av en sammanhållen process för hållbar mobilitet på landsbygder har definierats och behovet har efter beslut i direktionen lyfts till Västra Götalandsregionens kollektivtrafiknämnd och Västtrafik. Beslutet kan innebära en mer fokuserad insats på frågan framöver.

En rad insatser har gjorts inom projektet Fossilfri gränsregion. Bland annat har ett underlag för kommunernas hantering av publik laddinfrastruktur tagits fram och flera insatser som främjar biogasanvändandet inom kollektivtrafiken, skolskjutsar, industritillämpningar och tunga transporter pågår. Detta är ett viktigt led i arbetet mot omställningen till det fossilfria samhället.

Prognosen framåt är att arbetet inom de mål som pausats kan startas upp med ny kraft så fort restriktionerna för Coronapandemin har lättat.

NÄRINGSLIV, KULTUR OCH ATTRAKTIONSKRAFT

Inom det strategiska utvecklingsområdet ”Näringsliv, kultur och attraktionskraft” finns tre strategiska mål; Företagsklimat, struktur och omställningskapacitet, Innovation, styrkeområden och investeringsvilja och Kultur och attraktionskraft. Inom samtliga mål löper arbetet på enligt plan. Förbundets förslag till näringslivsstrategi är nu ute för granskning i flera nätverk och organisationer. Flera omställnings- och utvecklingsprojekt för att driva på näringslivets utveckling pågår. Flera etableringsförfrågningar inom Fyrbodals styrkeområden ligger inne hos Position Väst. Programmet som genomförs tillsammans med Svenskt Näringsliv för att förbättra

företagsklimatet genom att erbjuda kommunernas anställda kompetensutvecklande insatser har nu haft över hundra deltagare.

Ett klusterinitiativ liksom en testbädd för träutveckling är under utformande. På regionalt plan är arbetet med framtagandet av ett skogsprogram i full gång.

Projektet Hållbar besöksnäring i Väst har gått in i genomförandefas under sommaren och under hösten finns en rad aktiviteter att ta del av för besöksnäringsföretag. Projektet Våra rum har beslutats med syfte att ta tillvara det ökade intresset hos kommunerna för gestaltad livsmiljö. En kartläggning av behov som utövare inom Kulturella och kreativa näringar är genomförd. Nästa steg i arbetet blir att ta fram en gemensam strategi för hur kommunerna och kommunalförbundet kan stötta näringen. Konferensen Attraktiva kommuner - på temat Gestaltad livsmiljö, från nationell politik till lokal praktik genomfördes i januari med över 380 deltagare.

Sammantaget är dessa insatser viktiga för att skapa förutsättningar för det nya näringslivet utifrån samhällets omställningsbehov som pekas ut i den regionala utvecklingsstrategin och enligt Agenda 2030.

Prognosen är att arbetet inom området fortsatt kommer att löpa på enligt plan.

DIGITALISERING

Inom det strategiska utvecklingsområdet ”Digitalisering” finns två strategiska mål; Innovation, kompetens och ledarskap och Infrastruktur och Digital service. Inom området har förbundet en stödjande roll i form av att vara en informationsspridare och genom att delta i nätverk samt medfinansiera projekt som främjar näringslivets transformation.

Arbetet har utmanats av att förbundet inte längre har en egen digitaliseringsfunktion då strategerna som är utsedda att leda arbetet numera utgår från VästKom. Stort fokus läggs därifrån på Framtidens vårdmiljö, FVM. Att resurserna för digitaliseringssamordnare sen januari 2021 är samlade till VästKom innebär ett behov av nyorientering i hur förbundet ska verka.

Prognosen är att förbundet fortsatt kommer att kunna ha en stödjande roll men om förutsättningarna inte förändras inte kommer att kunna genomföra egna aktiviteter inom området.

Balanskravsutredning

Bedömning av balanskravsresultatet 2021-08-31 (tkr)

Periodens resultat enligt resultaträkningen	**= 991**
Samtliga realisationsvinster	0
Realisationsvinst enligt undantagsmöjlighet	0
Realisationsförlust enligt undantagsmöjlighet	0
Orealiserade vinster/förluster i värdepapper	0
Återföring av orealiserade vinster/förluster i värdepapper	0
Periodens resultat efter balanskravsjusteringar	= 991
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	0
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	0
Balanskravsresultat	= 991

Kommunalförbundet gör bedömningen balanskravet uppnås på delåret utifrån ovan redovisning. Kravet sker på årsbasis och bedömningen är att det även då uppnås i och med lämnad helårsprognos för förbundet.

Redovisning av hur helårsprognosen förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten

Det beräknade resultatet är baserat på utfallet per den 31 augusti 2021 och kända faktorer för kommande period och den löpande basverksamheten. Det beräknade resultatet för helåret är + 998 tkr jämfört med budgeterat resultat på + 190 tkr. Detta är en avvikelse mot budget med + 808 tkr. Bedömningen är att om inget oförutsett händer kommer förbundet att kunna hålla prognosen, dock med reservation för kostnader som uppstår i samband med viss återgång till arbetsplatsen i samband med att pandemin avtar.

Anledningen till skillnaden mellan resultat och budgeterat resultat förklaras med pandemin och vakanser på personalsidan i basverksamheten. Under normala förhållanden hade förbundets ekonomiska resultat legat i linje med budget. Differensen i personalkostnaderna kommer troligen inte att ändras i förhållande till delårsrapporten men möjligen att resor och möten kommer att öka under hösten och vintern i samband med att restriktioner och rekommendationer förändras.

För att visa på skillnaden i kostnader kan nämnas att för helåret 2019 redovisades ca 220 tkr för mötes- och resekostnader för politiker och tjänstepersoner och för delåret 2021 så ligger kostnader på 0 kr.

Projekt och verksamheter ska inte belasta resultatet. Budget för projekt och övrigt finansierad verksamhet görs och följs upp under året av ansvarig och ekonom, men redovisas inte i delårsrapporten utan i respektive projekts redovisning.

Kommentarer till resultatet

Under perioden har inga projekt eller verksamheter som avslutats genererat vare sig överskott eller underskott. De pågående projekten och verksamheterna löper på och påverkar inte delårsbokslutets resultat.

Överskottet i delårets resultat härleds till basverksamheten där de främsta orsakerna är ej upparbetade personalkostnader och lägre rörliga administrativa kostnader främst på grund av pandemin.

Avvikelsen mot budget för 2021 i resultaträkningen visar jämfört med totala omsättningen i förbundet, det vill säga basverksamhet, projekt och särskilt finansierad verksamhet. Budgeten som direktionen beslutar om årligen upprättas enbart för basverksamheten.

Driftsredovisning basverksamhet (tkr)

	BUDGET 2021-01-01 – 2021-12-31	UTFALL 2021-01-01 – 2021-08-31	UTFALL FÖRE-GÅENDE ÅR 2020-01-01 – 2020-06-30	AVVIKELSE BUDGET 2021
INTÄKTER				
Medlemsavgifter (36 kr/invånare)	9 900	6 586	4 793	-3 314
Ersättning för uppdrag	0	0	0	0
Övriga intäkter	35	46	74	11
SUMMA:	**9 935**	**6 632**	**4 867**	**-3 303**
KOSTNADER				
Konsultkostnader	-100	-22	-59	78
Administration, fasta kostnader	-731	-494	-344	237
Administration, rörliga kostnader	-1 050	-467	-375	583
Personalkostnader	-7 204	-4 336	-3 371	2 868
Bilersättning, traktamente & leasingbil	-120	-74	-53	46
Politiska ersättningar, ordf & revisorer	-400	-220	-173	180
Möteskostnader, politiker & tjänstepersoner	-100	0	-21	100
SUMMA:	**-9 705**	**-5 613**	**-4 760**	**4 092**
RESULTAT FÖRE AVSKRIVNINGAR	**230**	**1 019**	**107**	**789**
Avskrivningar inventarier	-40	-39	-35	1
RESULTAT EFTER AVSKRIVNINGAR	**190**	**980**	**72**	**790**
FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER				
Ränteintäkter	0	13	21	13
Räntekostnader	0	-2	-2	-2
SUMMA:	**0**	**11**	**19**	**11**
PERIODENS RESULTAT	**190**	**991**	**91**	**801**

KOMMENTARER TILL BASVERKSAMHETENS RESULTAT

De stora avvikelserna mot budget är personalkostnaderna och de rörliga administrativa kostnaderna. De främsta anledningarna till avvikelsen på personalkostnaderna är vakans för socialstrategstjänsten under våren och hel eller delvis föräldraledighet på andra tjänster i basverksamheten. Under nämnda tjänstledigheter har annan personal i basen kunnat täcka upp och därmed hålla nere kostnader. Om vakans och tjänstledighet inte inträffat hade förbundets personalkostnader i basverksamheten följt budget.

I de rörliga administrativa kostnaderna är det lägre mötes- och resekostnader samt övriga kostnader för inköp av förbrukningsinventarier och förbrukningsmaterial som har hållits nere under perioden. Detta är i huvudsak hänförligt till Coronapandemin och visar sig även på möteskostnader för politiker och tjänstepersoner. De inköpen förbundet behövde göra för att anpassa sig till det digitala skiftet skedde främst under föregående år.

Under första halvan av 2020 låg mycket fokus på omställning av verksamhet i samband med pandemin, under 2021 har detta stabiliserats och inte påverkat i samma utsträckning.

Förändringen av avstämningsdatum gör att jämförelsen med föregående år inte är tillämplig då det skiljer två månader på perioden. Avstämning av periodens resultat mot budget har därmed varit den huvudsakliga jämförelsen för delåret i år.

Driftsredovisning projektverksamhet (tkr)

	UTFALL 2021-01-01 – 2021-08-31	UTFALL FÖREGÅENDE ÅR 2020-01-01 – 2020-06-30
INTÄKTER		
Extern finansiering	8 466	5 466
EU-bidrag	1 464	2 347
Ersättning för uppdrag	758	123
Övriga intäkter	3	113
SUMMA:	**10 691**	**8 049**
KOSTNADER		
Konsultkostnader	-2 486	-1 633
Administration, fasta kostnader	-400	-239
Administration, rörliga kostnader	-175	-241
Personalkostnader	-7 487	-5 508
Bilersättning & traktamente	-4	-50
Konferensarrangemang	-139	-378
SUMMA:	**-10 691**	**-8 049**
RESULTAT FÖRE AVSKRIVNINGAR	**0**	**0**
Avskrivningar inventarier	0	0
RESULTAT EFTER AVSKRIVNINGAR	**0**	**0**
FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER		
Ränteintäkter	0	0
Räntekostnader	0	0
SUMMA:	**0**	**0**
PERIODENS RESULTAT	**0**	**0**

KOMMENTARER TILL PROJEKTENS RESULTAT

Förbundet har listat ett antal projekt som avslutade i samband med delårsrapporten. Dessa projekt har antingen avslutats och slutreglerats under 2020/2021 men utan resultatpåverkan. Till exempel projektet Rural Mobilitet som slutredovisades under årets första tertial med ett överskott på 55 tkr och där överskottet återbetalades till finansiären Energimyndigheten. Projektet Hedersvåld avslutades under våren med medel från föregående år. Några projekt avslutades i samband med årsbokslutet 31 december 2020 och står först nu som avslutade i förteckningen på nästa sida. Pågående projekt stäms av och följs upp av projektekonom och projektledare regelbundet under året.

Förteckning projekt per 2021-08-31

Pågående projekt
Attraktiva kommuner 2020–2021
Bioeconomy Region in Scandinavia
Biomarina näringar
F&U Utbildning Förstudie
Fenixz
Fiskekommunerna del 2
Fossilfri Boråsregion (tjänsteköp)
Fossilfri gränsregion 2030
Fullföljda studier
Förstudie DRUM e-tjänster
Gestaltad livsmiljö i Fyrbodal
God & Nära Vård
God & Nära Vård 2
Gör dörren synlig
Hållbar besöksnäring i Väst
Integritet i förskolan
Kartlägg av kommunernas arbete med offentliga miljön
Möjligheternas Värld – Teknikcollege
Projektekonom 100%
Projektekonom 100%
Strategisk kompetensförsörjning Fyrbodal
Strukturbild Fyrbodal
Suicidprevention
Suicidprevention 2
Tidiga satsningar fullföljda studier
Tjänsteköp systematisk uppföljning
Trämanufaktur
Uppdrag ALMI-affärscoaching
VFU-verksamhetsförlagd utbildning
VI-projektet
Våra rum - samverkan för gestaltad livsmiljö
Ökad strategisk kultursamverkan i Fyrbodal

Funktioner som finansieras genom Delregionala utvecklingsmedel
Kompetensstrateg
Klimat- och Miljöstrateg
Kulturstrateg
Näringslivsstrateg
Projekt- och finansieringslots

Avslutade projekt
Genomförandeplan VG2020
Grön Tillväxt Skog
Hedersvåld
Rural Mobilitet
Utvecklande- & konkurrenskraftig näringslivsutveckling
Utveckling av seminarieverksamhet 2013–2019
VGR/GITS

Driftsredovisning särskilt finansierad verksamhet (tkr)

	UTFALL 2021-01-01 – 2021-08-31	UTFALL FÖREGÅENDE ÅR 2020-01-01 – 2020-06-30
INTÄKTER		
Extern finansiering	8 758	6 229
EU-bidrag	0	0
Ersättning för uppdrag	-28	347
Övriga intäkter		43
SUMMA:	**8 730**	**6 619**
KOSTNADER		
Konsultkostnader	-722	-744
Administration, fasta kostnader	-504	-385
Administration, rörliga kostnader	-538	-457
Personalkostnader	-6 938	-5 324
Bilersättning & traktamente	-3	-26
Konferensarrangemang	-25	-220
SUMMA:	**-8 730**	**-7 156**
RESULTAT FÖRE AVSKRIVNINGAR	**0**	**-537**
Avskrivningar inventarier	0	0
RESULTAT EFTER AVSKRIVNINGAR	**0**	**-537**
FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER		
Ränteintäkter	0	0
Räntekostnader	0	0
SUMMA:	**0**	**0**
PERIODENS RESULTAT	**0**	**-537**

KOMMENTARER TILL SÄRSKILT FINANSIERAD VERKSAMHETERS RESULTAT

Under 2021 har inga verksamheter avslutats eller påverkat resultatet. Pågående verksamheter löper på och faktureras och/eller finansieras löpande eller årligen enligt avtal. Förra året var det den nu helt avvecklade verksamheten Kurser och konferenser som genererade underskott på halvåret och även senare på helåret. I år finns inga sådana tendenser eller risker i förbundet. De verksamheter med särskild finansiering som pågår ska inte belasta resultatet och följs löpande upp av projektekonom och ansvarig tjänstperson för verksamheten.

Förteckning särskild finansierad verksamhet per 2021-08-31

Aktuella verksamheter
Affärsdriven miljöutveckling
Antagning Fyrbodak
Avtal vuxenutbildning
DMO
EBP - Äldre H-029, H-042, H-057
F&U
F&U Utbildningar
F&U Välfärdsteknik
Hälsokällan
IT-samverkan
Magister/Master
Miljösamverkan – årsavgift
Nätverksledare IFO
ORS/SRS
Position Väst
Praktiksamordning Fyrbodal
Samhällsorientering Fyrbodal
SKL – Prio
Socialstrateg
Teknikcollege Fyrbodal
Vård- och omsorgscollege

Avslutade verksamheter
BBIC

Resultaträkning (tkr)

	BUDGET BAS 2021-01-01 – 2021-12-31	UTFALL 2021-01-01 – 2021-08-31	UTFALL FÖRE-GÅENDE ÅR 2020-01-01 – 2020-06-30	AVVIKELSE BUDGET BAS 2021
Verksamhetens intäkter	9 935	26 053	19 535	16 118
Verksamhetens kostnader	-9 705	-25 034	-19 965	-15 329
Avskrivningar	-40	-39	-35	1
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER	**-9 745**	**-25 073**	**-20 000**	**-15 328**
Skatteintäkter	0	0	0	0
Generella statsbidrag och utjämning	0	0	0	0
VERKSAMHETENS RESULTAT	**190**	**980**	**-465**	**790**
FINANSIELLA INTÄKTER & KOSTNADER				
Ränteintäkter	0	13	21	13
Räntekostnader	0	-2	-2	-2
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER	**190**	**991**	**-446**	**801**

Balansräkning (tkr)

	2021-08-31	2020-12-31
TILLGÅNGAR		
MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		
Inventarier	19	58
FINANSIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		
Aktier & andelar	2 767	2 767
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR		
Kundfordringar	14	6 039
Momsfordringar	338	408
Övriga kortfristiga fordringar	0	0
Upplupna intäkter & förutbetalda kostnader basverksamhet	257	464
Upplupna intäkter särskilt finansierad verksamhet	2 051	70
Upplupna intäkter projektverksamhet	6 211	3 364
SUMMA:	**8 872**	**10 345**
LIKVIDA MEDEL		
Kassa, postgiro och bank	66 357	36 687
SUMMA TILLGÅNGAR:	**78 015**	**49 857**
SKULDER OCH EGET KAPITAL		
EGET KAPITAL		
Balanserat resultat	-4 168	-3 613
Periodens resultat	-991	-555
SUMMA:	**-5 159**	**-4 168**
KORTFRISTIGA SKULDER		
Leverantörsskulder	-681	-3 832
Övriga kortfristiga skulder basverksamhet	-1 321	-1 445
Regionala tillväxtmedel	-29 613	-26 956
Upplupna kostnader & förutbetalda intäkter basverksamhet	-3 328	-403
Upplupna kostnader & förutbetalda intäkter särskilt finansierad verksamhet	-5 647	-7 724
Upplupna kostnader & förutbetalda intäkter projektverksamhet	-32 266	-5 329
SUMMA:	**-72 856**	**-45 689**
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL:	**-78 015**	**-49 857**
Ställda panter	Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	Inga	Inga

Redovisnings- och värderingsprinciper allmänt

Delårsbokslutet har upprättats enligt Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning. Ingen förändring i tillämpning har skett sedan bokslut 2020.

Bilagor

Uppföljning aktivitetsplan delårsbokslut januari – augusti 2021.

FYRBODALS KOMMUNALFÖRBUND

Uppföljning av aktivitetsplan 2021

Innehåll

Stöd, omsorg och hälsa 5

Strategiskt mål: Kvalitet och välfärdsteknik 5

Strategiskt mål: Barn och unga 7

Strategiskt mål: Kompetens, FoU och samverkan 8

Fysisk planering och hållbara transporter 10

Strategiskt mål: Hållbart resande 10

Strategiskt mål: Gemensam planering 12

Strategiskt mål: Samspel och utveckling 14

Kompetensförsörjning och utbildning 15

Strategiskt mål: Arbetskraft, behovsstyrd utbildning och utbildningsnivå 15

Strategiskt mål: Samverkan och tillgänglighet 19

Strategiskt mål: Forskning och utveckling 23

Strategiskt mål: Skolavhopp, resultat och jämlikhet 24

Näringsliv, kultur och attraktionskraft 25

Strategiskt mål: Företagsklimat, struktur och omställningskapacitet 25

Strategiskt mål: Innovation, styrkeområden och investeringsvilja 27

Strategiskt mål: Kultur och attraktionskraft 30

Digitalisering 32

Strategiskt mål: Innovation, kompetens och ledarskap 32

Strategiskt mål: Infrastruktur och digital service 33

Förklaring färgkoder

	Information saknas
	Aktivitet ej påbörjad
	Aktivitet påbörjad
	Aktivitet klar

Verksamheten har bedrivits enligt direktionens beslut och direktiv och överlag med gott resultat. En framgångsfaktor har varit att förbundet lyckats mildra negativa effekter rörande samverkan och samarbete som pandemin kunnat innebära. Genom att utveckla sin digitala mognad och anpassa verksamheter och projekt i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer, har förbundet i hög grad kunnat genomföra de insatser som förväntats. En viktig uppgift för förbundet har varit att hålla i och stötta i pågående utvecklingsprocesser i en tid då kommunal personal behövt fokusera mycket på verksamhetsfrågor. Att förbundet kunna ställa om på det sätt som gjorts bedöms vara ett resultat av det goda samarbete som under många år byggts i professionsnätverk och politiska forum samt lyhördhet och flexibilitet hos kommunernas och förbundets medarbetare. Det finns dock arbetsområden som inte kunnat genomföras enligt plan, till exempel arbetet med den delregionala strukturbilden och de utbildningar och studiebesök som kräver fysisk närvaro. De politiska mötena och mötena med professionsnätverken har enbart bedrivits digitalt. Arbetet har utförts inom ramen för fem strategiska utvecklingsområden. Nedan redogörs för arbetet som utförs inom respektive område, först på aggregerad nivå, sedan på detaljerad nivå.

Inom strategiskt utvecklingsområde ”Stöd, omsorg och hälsa” flyter arbetet på enligt plan. Värt att nämna är processen kring omställningen till Nära vård där kommunalförbundet sen januari 2021 har en särskild resurs för stöd till kommunerna vilket möjliggjort ett ökat fokus på denna fråga som har och kommer att ha en stor påverkan i kommunernas arbete. Särskilt viktigt för detta målområde som till stor del verkar mot kommunernas socialförvaltning, har varit att anpassa stödet till kommunerna för att möta upp de behov som identifierats kopplade till pandemin, bland annat genom att vara direkt delaktiga i samordning av insatser kopplade till detta såsom provtagning och vaccinationer.

I strategiskt utvecklingsområde ”Fysisk planering och hållbara transporter” går arbetet inom hållbart resande enligt plan medan arbetet inom ”gemensam planering” och ”samspel och utveckling” till stor del pausats på grund av Coronapandemin.

När det gäller utvecklingsområdet ”Kompetensförsörjning och utbildning” löper arbetet på enligt plan. Projektet Fenixz, som erbjuder kompetensutveckling till anställda i små och medelstora företag är nu i genomförandefas. Utredningen om förbundets FoU-resurs har genomförts. Processtöd Fullföljda studier pågår. Genom att ta tillvara resultat från avslutade och nyss nämnda pågående projekt har förbundet också börjat formera arbetet framåt kring Kraftsamling Fullföljda studier som finns med i den regionala utvecklingsstrategin.

Inom strategiskt utvecklingsområde ”Näringsliv, kultur och attraktionskraft” löper arbetet på enligt plan. Förbundets förslag till näringslivsstrategi är ute för granskning i flera nätverk och organisationer. Flera omställnings- och utvecklingsprojekt pågår. Flera etableringsförfrågningar ligger inne hos Position Väst. Projektet Våra rum har beslutats för att ta tillvara det ökade intresset hos kommunerna för gestaltad livsmiljö.

Inom strategiskt utvecklingsområde ”Digitalisering” har förbundet en stödjande roll i form av att vara en informationsspridare och genom att delta i nätverk samt medfinansiera projekt som främjar näringslivets transformation. Resurser för digitaliseringssamordnare är sen januari 2021 samlade till VästKom, vilket inneburit behov av en nyoritentering i hur förbundet ska verka, detta arbete pågår.

Stöd, omsorg och hälsa

Strategiskt mål: Kvalitet och välfärdsteknik

Kommunerna i Fyrbodalsregionen har en trygg, likvärdig och jämlik socialtjänst, vård och omsorg. Verksamheten är kunskapsbaserad och effektiv. Inriktningen är förebyggande och hälsofrämjande arbete där socialtjänst, vård och omsorg bedrivs nära och i samverkan med invånarna. Välfärdsteknik möjliggör ett självständigt liv och ger en ökad livskvalitet.

Övergripande kommentarer

Kommunalförbundet representerar kommunerna, leder och deltar i en mängd nätverk i frågor som rör socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård. Exempel på större processer som pågått under åter är att utgöra stöd i nära vårdsomställningen. Arbetet flyter på enligt plan.

Aktivitet	Utfall	
Processleda strategiskt samarbete i samverkan med, och mellan kommunerna och regiongemensamma frågorna.	Pågår i samverkan med VGR i t ex vårdsamverkan, inför VVG och SRO, i arbetet med att revidera hälso- och sjukvårdsavtalet med tillhörande överenskommelser och färdplan för omställning till god och nära vård	
Kommunalförbundet representerar kommunerna i regionala samverkans- och stödstrukturer, RSS	Kommunalförbundet representerar kommunerna i möte med andra kommunalförbund på VästKom i VGK, i länsgemensamma grupper om olika område i socialtjänsten och kommunal hälso- och sjukvård, i nätverk på SKR som RSS, äldreomsorg/sjukvård, funktionshinder, barn och unga, missbruk, kvalitet och uppföljning, nära vård samt partnerskapet.	
Stödja kommunerna i, och tydliggöra, innebörden av, omställningen till nära vård ur ett kommunalt perspektiv.	Kommunalförbundet handhar kommunernas del i den statliga överenskommelsen om en god och nära vård. Socialcheferna har anställt en gemensam utvecklingsledare för god och nära vårdfrågor.	

Driva frågor kring digitalisering, information och kommunikationsteknologi inom funktionshinder och socialpsykologi.	Kommunalförbundet leder att nätverk med kommunala representanter i detta område, DIKT nätverket.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Stöd, omsorg och hälsa

Strategiskt mål: Barn och unga

Barnets rättigheter genomsyrar allt arbete där barn är inplanerade. Barn och ungas hälsa är god. Kommunernas arbete främjar en ökad framtidstro hos barn, unga och deras familjer.

Övergripande kommentarer

Kommunalförbundets verksamhet Hälsokällan har genomfört aktiviteter rörande alla fem fokusområden enligt plan men med vissa justeringar pga pandemin.

Aktivitet	Utfall
Att följa Hälsokällans inriktningsdokument (2018–2021) utifrån fem fokusområden: • **Våldsförebyggande** • **Integration** • **Psykisk hälsa** • **Fullföljda studier** • **Samspel, relationer och sexualitet**	Hälsokällan har under första halvåret genomfört aktiviteter enligt plan inom alla fem fokusområden, som samtidigt kopplas till varandra. Fokusområdena Våldsförebyggande och Fullföljda studier har dominerat arbetet. Pga pandemin har många aktiviteter (workshops, seminarier, konferenser) genomförts på andra sätt än planerat (digitalt) och några har flyttats fram. Mer tid än planerat har lagts på ansökningar och förberedelse av framtida projekt.

Strategiskt utvecklingsområde:

Stöd, omsorg och hälsa

Strategiskt mål: Kompetens, FoU och samverkan

Kommunerna har en hög kompetens inom socialtjänst, vård och hälsa samt omsorg, och driver ett gemensamt arbete med forskning och utveckling (FoU), med fokus på innovation. Det finns en god samverkan mellan kommunerna. Genom erfarenhetsutbyte och omvärldsbevakning främjas kunskapsutveckling och möjligheterna att vid behov utarbeta liknande arbetssätt.

Övergripande kommentarer

Arbetet flyter på enligt de uppdragsbeskrivningar etc som kommunerna enats om.

Aktivitet	Utfall	
Att utveckla, revidera och implementera kompetensplaner och utbildningar kopplat till planerna.	Inom områdena funktionshinder, socialpsykiatri, vård och omsorg, sociala barnavården, missbruk och ekonomiskt bistånd finns kompetensplaner som är utarbetade och antagna av socialcheferna i alla kommunerna i Fyrbodal. Dessa används, utvecklas och revideras under året. Efterfrågade och tillhörande utbildningar arrangeras av kommunalförbundet	
Att följa verksamhetsplan för FoU-socialtjänst.	En forskningscirkel om att leda i pandemin har avslutats under året och en rapport blir klar i september. Resultaten ska presentera i lokala och nationella sammanhang.	
Skapa möte mellan relevanta aktörer i efterfrågade samverkansämne.	Ett exempel: några kommuner vill veta mer om ett nytt digitalt stöd till föräldrar som separerar. Kommunalförbundet samlar relevanta aktörer på både lokal, regional och nationell nivå för att se om och hur detta på bästa och mest kostnadseffektiva sätt kan komma invånarna till del.	

BIM, samverkansforskning Barnahusets insatsmodell i Fyrbodal.	Forskningen pågår och socialtjänsten i många kommuner är involverade.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Fysisk planering och hållbara transporter

Strategiskt mål: Hållbart resande

Fyrbodalsregionen är en fossilfri gränsregion med ett väl utvecklat transportsystem för besökare, arbetsplatser och invånare. Den offentliga sektorn är en föregångare när det gäller hållbar mobilitet, förnybara drivmedel, elektrifiering och energieffektiva fordon och hållbart resande. Kollektivtrafiken är väl utbyggd med hög tillgänglighet och effektivitet även på landsbygden och i öst-västlig led i delregionen, för att möjliggöra ett hållbart resande till arbete, skola, service och fritidsaktiviteter. Förbundet driver ett framgångsrikt påverkansarbete för ökad tillgänglighet till kollektivtrafik. Det finns ett beslut om att bygga ut järnvägen mellan Göteborg och Oslo till dubbelspår.

Övergripande kommentarer

Flera insatser är tagna för att skapa en fossilfri gränsregionen. Frågan om hållbar mobilitet har lyfts upp till en politisk nivå. Kontinuerligt arbete med kollektivtrafik och infrastruktursatsningar pågår. Förbundet stärker upp klimat och miljöarbetet med en ny funktion.

Aktivitet	Utfall	
Föra in frågorna för viktiga stråk och noder för gods, hamnar, farleder och terminaler i Strukturbildsarbetet. Att identifiera viktiga stråk för noder och gods. Medvetandegöra kommunerna.	Frågorna har förts upp på de framtidsworkshops som ägt rum under föregående år. Arbetet har dock avstannat pga. rådande pandemi.	
Utifrån Position Västs godstransportutredning initiera arbete för att lämplig aktör ska ta rollen av koordinator för hållbara godstransporter i Fyrbodalsregionen	Internt möte har ägt rum. VGR har kontaktats för ett kunskapshöjande möte samt för att se hur vi kan ta arbetet vidare i Fyrbodal.	
Tillsammans med Skaraborgs kommunalförbund och Västra Götalandsregionen initiera ett arbete för förbättrade möjligheter för sjöfart Vänern, med koppling till byggnation slussar i nationell plan		
Följa, föra dialog, delta i åtgärdsvalsstudier, samt agera i beslutade och planerade infrastrukturobjekt i nationell och regional plan 2022–2033/37.	Beslut i direktionen om att tillskriva Västra Götalandsregionen om att göra en beställning på en åtgärdsvalsstudie för fast förbindelse till Orust. Deltagande och agerande på möte gällande projektspecifikation för ÅVS väg 173 samt uppföljningsmöten gällande E20.	

Genomföra projekt Fossilfri Gränsregion 2030 i enlighet med projektplanen	Genomförs i enlighet med projektplan och uppsatta mål. (30 % vakans projektledning pga föräldraledighet oroande i projektets slutfas.)	
Etablera ny funktion inom miljö- och klimatarbete och cirkulär bioekonomi.	Rekryteringen av miljö- och klimatstrateg är genomförd dock försenat till 1 oktober.	
Utvärdera hittillsvarande arbete med fossilfria transporter inom kommunalförbundet och föreslå fortsatta insatser eller ej.	Extern utvärderare är upphandlad och utvärderingen genomförd. Förslag på fortsatta insatser från förbundet tas fram under Q3-4.	
Leda och samordna nätverket för infrastruktur och kollektivtrafik. Nätverket utgörs av tjänstepersoner som ansvarar för infrastruktur- och/eller kollektivtrafikfrågor. Nätverket är beredande i infrastrukturfrågor för det delregionala kollektivtrafikrådet (DKR) i Fyrbodal.	Fem nätverksträffar har hållits under perioden varav 1 ägnades helt åt fördjupning i arbetet med revidering av den regionala transportinfrastrukturplanen genom grupparbeten. Andra ämnen som tagits upp under perioden är uppföljning av Trafikförsörjningsprogrammet, samverkansformerna, Covid-19 påverkan på kollektivtrafiken, seniorkort, flexibelbiljett, arbete med att klassa om del av vägnätet till BK-4 (“BärKlass”).	
Omvärldsbevaka och samverka med Västtrafik och berörda kommuner. Sammanställa skrivelser vid behov. Driva ett aktivt påverkansarbete.	• Beslut i DKR ang. "Mobilitet – En fråga om regional utveckling och en väg till det goda livet" Behov av en sammanhållen process för hållbar mobilitet på landsbygder har definierats och beslut har tagits om att lyfta detta behov till VGR samt Västtrafik • Informerat DKR om "skrivelse från sex kommuner i Dalsland angående Västtrafiks förstudie samt förfrågan för upphandling av skolskjuts" • Insatser görs tillsammans med Biogas Väst för att underlätta för de krav på biogas i regiontrafiken som Västtrafik avser ställa.	
Kanalisera medlemskommunernas årliga inspel till trafikförsörjningsprogrammet. Påverkansarbete och kunskapsuppbyggnad.	VGR samt Västtrafik har stående inbjudan på infrakollnätverkets träffar där kontinuerlig information ges kring hur man uppfyller målen i TFP.	
Påverkansarbete tillsammans med de **övriga kommunalförbunden**.	Påverkansarbete drivs gemensamt bland annat med Skaraborg och Sjuhärad gällande hållbar mobilitet på landsbygder. Samarbete kring fossilfria transporter med Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund sker kontinuerligt.	

Initiera ett eller flera utvecklingsprojekt inom hållbar mobilitet i mindre tätorter och landsbygd.	*DKR:s skrivelse om hållbar mobilitet på landsbygd har resulterat i att VGR tagit initiativ till samordnade satsningar. * Två utvecklingsprojekt har utformats. Finansiering beslutas Q3-Q4.	
Politiskt antagen skrivning för påverkansarbete. Bör skrivas med i remissvar för nationell och regional transportinfrastrukturplan samt finnas med i beslut för prioriterade objekt i Fyrbodal.	Skrivelse gällande Fyrbodals prioriteringar antogs i direktionen den 25 mars och skickades sedan in till VGR som Fyrbodals skriftliga inspel till den regionala transportinfrastrukturplanen. Skrivelsen kommer även att ligga till grund för kommande remissvar.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Fysisk planering och hållbara transporter

Strategiskt mål: Gemensam planering

Strukturbild Fyrbodal utgör ett gemensamt underlag för mellankommunal planering, där alla kommuner i Fyrbodalsregionen medverkar, och med en bred samverkan med Västra Götalandsregionen och andra myndigheter. Strukturbild Fyrbodal är ett arbetssätt och utgör plattform och forum för viljestyrd samplanering när det gäller service, utbildning, boende, fritid, kultur, näringsliv och infrastruktur. Strukturbilden inkluderar även frågor om mark- och kraftförsörjning, bredband, samt grad av självförsörjning och livsmedelsstrategi. Det finns ett väl fungerande samarbete kring större externa etableringar i Fyrbodalsregionen.

Övergripande kommentarer

Arbetet har i stort sett avstannat på grund av Coronapandemin.

Aktivitet	**Utfall**	
Fem framtidsworkshops i medlemskommunernas ledningsgrupper.	På grund av Coronapandemin har aktiviteten ännu inte kunnat genomföras	

Utveckling av scenarier	Ett arbete med att identifiera delregionens ”hörnstenar” är påbörjat och kontakt tagen med regionen och länsstyrelsen för att få stöd i att utveckla scenarier med utgångspunkt från dessa.	
Genomföra rådslag 2 och 3.	Ej påbörjat pga. Coronapandemin.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Fysisk planering och hållbara transporter

Strategiskt mål: Samspel och utveckling

Varje del av Fyrbodalsregionen utvecklas utifrån sina förutsättningar och i ett samspel mellan städer och landsbygder. Trestadsområdet har utvecklats till ett tydligt nav, vilket skapar förutsättningar för tillväxt och hållbar utveckling i hela Fyrbodalsregionen.

Övergripande kommentarer

Arbetet med utveckling av Trestadsområdet ligger i sin linda på grund av pauseringen av Strukturbildsarbetet.

Aktivitet	**Utfall**	
Planerade tågstoppen – mellankommunal fråga?	Deltagande på dialogmöte med kommuner i Dalsland/Värmland gällande Vänerbanan.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Kompetensförsörjning och utbildning

Strategiskt mål: Arbetskraft, behovsstyrd utbildning och utbildningsnivå

Arbetskraft, behovsstyrd utbildning och utbildningsnivå - Tillgången till arbetskraft med rätt kompetens är god i hela Fyrbodalsregionen. Människor som nyligen flyttat till Sverige är en resurs som tas tillvara. Vägledning och utbildning är behovsstyrda och leder till arbete efter avslutade studier för alla ungdomar. Utbildningsnivån i Fyrbodalsregionen ökar och allt fler söker till eftergymnasiala utbildningar. Vuxen- och yrkesutbildningar är väl utbyggda och möjliggör ett livslångt lärande.

Övergripande kommentarer

Inom kompetensförsörjning och utbildning arbetar förbundet med flera långsiktiga processer och fleråriga projekt. En utredning av Teknikcollege har gjorts för att undersöka hur framtida organisering ska se ut. Det har skett stora satsningar i Strömstad.

Aktivitet	Utfall	
Kompetensplattformsuppdraget: • **Processledning av Kompetensråd Fyrbodal** • **Strategier och handlingsplaner** • **Processtöd till medlemskommunerna med lokal kompetensförsörjning** • **Omvärldsbevakning** • **Informationsspridning genom till exempel seminarier, informationsmöten, nyhetsbrev, webb och sociala medier.**	Uppdraget genomförs inom ramen för projekt Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodal. Projektet har förlängts pga. pandemin och avslutas 31 oktober 2021.	
Kartläggning och analys	Inom ramen för kompetensplattformsarbetet har VGR uppdraget att tillhandahålla statistik och analyser efter delregionernas gemensamma behov. En process kring identifiering av behov har startats upp.	

Vård- och omsorgscollege	Deltagande aktörer driver och utvecklar verksamheten i enlighet med Vård- och omsorgscollege riktlinjer. Fr o m 2021 är samtliga kommuner i Fyrbodalsregionen engagerade i arbetet.	
Teknikcollege	Deltagande aktörer driver och utvecklar verksamheten i enlighet med Teknikcollege riktlinjer. Under 2021 görs en genomlysning med fokus på ekonomi och organisation med målet att under 2022 förnya befintligt samverkansavtal.	
Branschråd: • Facilitera befintliga råd • Processtöd vid bildande av nya råd • Identifiera och tydliggöra bristyrken • Ta fram avsiktsförklaringar	För att förtydliga rådens uppdrag kallar man råden nu Branschspecifika kompetensråd. Arbetet i de Branschspecifika kompetensråden är en del av kompetensplattformsuppdraget och projekt Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodalsregionen och har under året vidareutvecklat sin verksamhet. Idag finns råd för branscherna Hotell och Restaurang, Buss, Transport och Bygg.	
Samverkansarena för utbildning av pedagogisk personal.	Inom ramen för Avsiktsförklaring inom utbildningsområdet och ett stöd för kommunernas kompetensförsörjning av pedagogisk personal har nätverket för utbildningschefer (kommunerna) och Högskolan Väst bildat en samverkansarena. Under året har man gemensamt tagit fram en avsiktsförklaring för arbetet.	
Vi-projektet: • Webbinarier • Facilitatorträffar • Månadsmöten • Uppföljnings- och processmöten • Workshops	Samtliga av nämnda insatser har genomförts samt Halvtidskonferens i augusti. Innehållet har berört bl. a bemötande, ungas hälsa, samverkan, samhällsomdaning, "självorganisering", insatser i projektet, erfarenhetsutbyte och resultat av följeforskning. Utformning av kompetensutvecklingen sker i medskapande anda tillsammans med projektmedarbetarna och utvecklas fortlöpande. Uppföljnings- och	

	processmöten har varit givande och i vissa fall påverkat lokal samsyn och utveckling. Workshop om kommunikation har genomförts.	
Samhällsorientering (SO): • Samordning • Administration	Handläggning och administration enligt plan. Utvecklingsarbete kring framtida möjlig organisering pågår.	
Fullföljda studier-projektet: • Seminarier • Konferenser • Lärträffar • Kommun- och enhetsuppföljningar	Projektet genomförs enligt plan. Seminarier och konferenser, lärträffar och uppföljningar har framför allt ställts till om till den digitala arenan. Dock kommer uppföljningsarbetet (enhetsträffar) att göras mer ute. Det får helt andra effekter att arbeta ute på plats.	
Externa projekt: • Handläggning och uppföljning • (Projekt ÖDE)	Handläggning och uppföljning enligt plan. Delar av projektinnehåll har förändrats p g a pandemin.	
Validering: Branschvalidering	Frågan har under året varit på agendan inom de branschspecifika kompetensråden och Teknik- och Vård- och omsorgscollege.	
Validering: Sprida kompetens	Verkar genom nätverksarbete, projekt och Validering Väst.	
Vägledning	Processledning av SYV-nätverket. Planering av höstens SYV-dag. Deltagande i projekt Göra dörren synlig.	
Ökad tillgänglighet för högre utbildning: Lärcentra/noder	Som en del av projekt Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodal, modul 5, har man i Strömstad startat upp högskolevux. Projekt Hybridundervisning i Norra Bohuslän beviljades DRUM-medel och har startats upp.	

Motivera elever till högre studier	Arbetet bedrivs genom att frågan lyfts i nätverk, i projekt och framtagande av stödjande processer.	
Facilitera utbildningschefsnätverket och nätverket för BUN-ordföranden.	Nätverksarbetet genomförs enligt plan.	
Processleda Vux-nätverket	Nätverksarbetet genomförs enligt plan.	
Processleda YH-nätverket	YH-nätverket har under 2021 gjort en omstart.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Kompetensförsörjning och utbildning

Strategiskt mål: Samverkan och tillgänglighet

Fyrbodalsregionen har starka utvecklingsnoder och en god samverkan mellan utbildningsanordnare och aktörer inom exempelvis arbetsliv, regional förvaltning samt forskning och innovation. Utbildningsutbudet håller hög kvalitet, är dimensionerat och tillgängliggjort utifrån arbetslivets och individens behov. Förbundet har utvecklade former för att stödja omställningen på arbetsmarknaden tillsammans med kommuner, region, stat och näringslivets parter.

Övergripande kommentarer

Förbundets medarbetare stöttar kommunerna, leder och deltar i flera nätverk. Projekt Fenixz med fokus på kompetensomställning har startats upp och är nu i genomförandefas.

Aktivitet	**Utfall**	
Stöd till utveckling av lärcentra/noder.		
Kompetensplattformsuppdraget: • **Processledning av Kompetensråd Fyrbodal (KRF)** • **Omvärldsbevakning** • **Informationsspridning genom till exempel seminarier, informationsmöten, nyhetsbrev, webb och sociala medier.**	Uppdraget genomförs inom ramen för projekt Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodal. Projektet har förlängts p g a pandemin och avslutas 31 oktober 2021.	
Processledning av nätverk inom utbildning- och kompetensförsörjning.	Nätverksarbetet genomförs enligt plan.	
Kommunalförbundet representerar medlemskommunerna i regionala samverkans- och stödstrukturer.	Representanter från kommunalförbundet deltar aktivt i samverkans- och stödstrukturer inom områdena kompetensförsörjning och fullföljda studier.	
Facilitera utbildningschefsnätverket och nätverket för BUN-ordföranden.	Nätverksarbetet genomförs enligt plan.	

Praktiksamordning: • Drifta praktikplatsen.se • Praktikanskaffning grundskola • VFU-samordning	Arbetet löper på enligt plan. Med start i januari 2021 hanterar förbundet PRAO-anskaffning för sex av medlemskommunerna. Ett länsgemensamt VFU-avtal har tagit fram och beslutats.	
SSA: • Kartläggning • Jobb- och utbildningsmässa • Projekt Kraftledningar	Kartläggning ej genomförd. Planering av Jobb- och utbildningsmässa ej genomförd p g a pandemin. Projekt Kraftledningar genomfört enlig plan.	
Antagning och fritt sök till gymnasiet		
Genomförda utredningar: • Samverkansavtal Gy Vux • FoU Utbildning	Utredning kring samverkansavtal Gy Vux lades ner. Utredning FoU utbildning genomförd.	
Vård- och omsorgscollege	Deltagande aktörer driver och utvecklar verksamheten i enlighet med Vård- och omsorgscollege riktlinjer. Fr o m 2021 är samtliga kommuner i Fyrbodalsregionen engagerade i arbetet.	
Teknikcollege	Deltagande aktörer driver och utvecklar verksamheten i enlighet med Teknikcollege riktlinjer. Under 2021 görs en genomlysning med fokus på ekonomi och organisation med målet att under 2022 förnya befintligt samverkansavtal.	
Branschråd: Tydliggöra behov	För att förtydliga rådens uppdrag kallar man råden nu Branschspecifika kompetensråd.	

	Arbetet i de Branschspecifika kompetensråden är en del av kompetensplattformsuppdraget och projekt Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodal och har under året vidareutvecklat sin verksamhet. Idag finns råd för branscherna Hotell och Restaurang, Buss, Transport och Bygg. Branschernas kompetensförsörjningsbehov är en central fråga på agendan.	
Kompetensplattformsuppdraget och projekt Strategisk kompetensförsörjning	Uppdraget genomförs inom ramen för projekt Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodal. Projektet har förlängts p g a pandemin och avslutas 31 oktober 2021.	
Processledning av Kompetensråd Fyrbodal	Att processleda Kompetensråd Fyrbodal är en del av kompetensförsörjningsuppdraget. Under året har rådet genomfört en vitaliseringsprocess där uppdrag, organisation, agenda mm tydliggjorts. P g a pandemin har ett stort antal extra möten genomförts.	
Modul Norra Bohuslän: • Kartläggning av behov och utbud • Synliggöra möjligheter till högre studier • Samverka mellan aktörer i Norra Bohuslän • Bygga infrastruktur för vuxnas lärande	Projektmodulen har uppnått och även överträffat de uppställda projektmålen. Se projektrapport.	
Omställningskontoret Strömstad	Omställningskontoret är nu etablerat under namnet Utvecklingskontoret i Strömstad.	

Etablering Sotenäs	Framtagande av presentationsmaterial om vad kommunalförbundet kan erbjuda vid stora etableringar.	
FenixZ • AP1 Projektledning • AP2 Uppsökande verksamhet och analys • AP3 Kompetensutvecklingsinsatser	Analysfas genomförd. Genomförandefas påbörjad. De första utbildningarna startar i oktober.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Kompetensförsörjning och utbildning

Strategiskt mål: Forskning och utveckling

Forskning och utveckling (FoU) inom utbildningsområdet är etablerat och stöder kommunernas skolutveckling samt kompetensförsörjningen i Fyrbodal.

Övergripande kommentarer

Förstudie kring FoU-resurs har genomförts., arbetet flyter på enligt plan.

Aktivitet	**Utfall**	
Förstudie FoU utbildning	Förstudie avseende FoU inom utbildnings- och kompetensförsörjningsområdet genomförd.	
Implementering FoU utbildning	Implementeringsprocessen påbörjad.	
FoU-enhet	Ej påbörjad	
Samverkansavtal	Ej påbörjad	

Strategiskt utvecklingsområde:

Kompetensförsörjning och utbildning

Strategiskt mål: Skolavhopp, resultat och jämlikhet

Kommunerna i Fyrbodalsregionen har utvecklade metoder för ökad skolnärvaro och minskade skolavhopp så att alla ungdomar når grundläggande mål i grundskolan och gymnasiet. Studier är i minskad grad könsstereotypa. Alla har likvärdiga, jämlika och jämställda möjligheter till högre utbildning oavsett kön.

Övergripande kommentarer

Projekt och verksamhet löper på enligt plan.

Aktivitet	**Utfall**	
Projekt Fullföljda studier • **Utveckla metoder** • **Processtöd** • **Utveckla rutiner och arbetssätt för uppföljning av frånvaro**	Projekt fullföljda studier genomförs enligt plan.	
Hälsokällan arbete i enlighet med inriktningsdokument	Se ovan.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Näringsliv, kultur och attraktionskraft

Strategiskt mål: Företagsklimat, struktur och omställningskapacitet

Företagsklimat, struktur och omställningskapacitet - Fyrbodalsregionen har ett gott företagsklimat som uppmuntrar till entreprenörskap och företagande, skapar fler arbetstillfällen, mer skatteintäkter och ett ökat välstånd. Näringslivet är differentierat och hållbart samt utgör en stark del av tillväxtregionen Västra Götaland och den svensk-norska gränsregionen. Genom ett nära samarbete mellan näringsliv och utbildningsanordnare finns det en god omställningskapacitet som i sin tur skapar förutsättningar för en god kompetensförsörjning och väl genomförda generationsväxlingar. Fyrbodalsregionen rymmer flera utvecklingsnoder med stark koppling till forskning och utveckling, och som driver på den delregionala utvecklingen.

Övergripande kommentarer

Ett förslag till näringslivsstrategi för Fyrbodals kommunalförbund har tagits fram och skickats ut på remiss. Flera projekt som stöttar omställningskapaciteten i näringslivet pågår enligt plan.

Aktivitet	Utfall	
Initiera, skapa, medfinansiera, ansöka, äga, leda – förstudier, projekt, program och verksamheter.	Ett flertal förstudier, projekt och verksamheter pågår och finansieras av förbundet.	
Ta fram och besluta om en delregional näringslivsstrategi	Ett förslag till delregional näringslivsstrategi är framtaget och remissas till medlemskommunerna under oktober för beslut i Direktionen i december.	
Aktivt och engagerat delta/driva relevanta nätverk på delregional och regional nivå, till exempel i näringslivschefsnätverket.	Digitala nätverksmöten har hållits under våren och så även planeras för höstterminen. Deltagande har varit stort i mötena vilket bäddat för en god beredning av ärenden och informationsspridning.	
Stimulera till ett ökat entreprenörskap, ett ökat företagande, och ett gott företagsklimat.	Utökat nätverk med de blå näringarnas organisationer. Svarat på fler remisser och samråd än målet för perioden. Driver på utvecklingen av	

	nätverken e-chain och b-chain. Medfinansierar projekten Ung Drive, Entreprenörsbryggan, Unga möjligheter, Green Innovation och Support Group Network för ett ökat entreprenörskap. Erbjuder stöd till nyföretagare genom Almi-avtalet i form av startseminarier. Finansierar Innovatum Startup genom avtal. Medfinansierar projekten Medarbetarövertagande i Fyrbodal, Hållbar besöksnäring på gränsen, Affärs- och tekniktransformation, Maritim utveckling Bohuslän 2.0, Innovationsmiljö för hållbara material, Catalyst, Driver ett företagsklimatsprogram tillsammans med Svenskt Näringsliv som vänder sig till politiker och tjänstepersoner i medlemskommunerna. Förbundets medarbetar stöttar kommunerna, leder och deltar i flera nätverk.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Näringsliv, kultur och attraktionskraft

Strategiskt mål: Innovation, styrkeområden och investeringsvilja

Befintliga bolag väljer att expandera i Fyrbodalsregionen och allt fler svenska och utländska bolag väljer att etablera sig och investera här, via vårt gemensamma proaktiva företagsetableringsarbete. Förutsättningarna är mycket goda genom att företag och entreprenörer inom styrkeområdena industri och handel, besöksnäring, blå och gröna näringar, samt kreativa och kulturella näringar, skapar global konkurrenskraft i nära samverkan med akademi, institut, finansiärer och offentlig sektor. Här finns även grogrund för nya styrkeområden att växa fram. Företagen i Fyrbodalsregionen får ett gott stöd av innovationssystemet när det gäller samverkan, innovationer och utvecklandet av en cirkulär ekonomi. Innovationssystemet är robust, välkänt och en viktig del av det västsvenska innovationssystemet. De företagsfrämjande aktörernas roller är väl definierade och har en god samverkan med kunden i fokus.

Övergripande kommentarer

Ett flertal etableringsförfrågningar hanteras av Position Väst. Förbundet medverkar och leder ett flertal förstudier och projekt inom styrkeområden.

Aktivitet	Utfall	
Initiera, finansiera och söka regionala och nationella förstudier och projekt.	Ett flertal förstudier, projekt och verksamheter pågår och finansieras av förbundet.	
Leda, driva och följa upp projekt och verksamheter.	Har följt upp och publicerat en sammanställning av de projekt kommunalförbundet finansierat med tillväxtmedel under 2020 på förbundets hemsida. Löpande uppföljning av pågående projekt genom deltagande i styrgrupper och arbetsgrupper samt genom att ta del av projektens rapporteringar och rekvireringar.	
Medverka i relevanta sammanhang inom och utanför regionen samt nationellt och internationellt.	Ingår i en regional beredningsgrupp för de delregionala utvecklingsmedlen för att driva på utvecklingen av det regionala innovationsstödsystemet. Deltar och driver på utvecklingen av nätverken e-chain och b-chain.	

1. Proaktiv marknadsföring av regionen till potentiella etablerare, baserat på våra styrkeområden. 2. Stötta kommunernas förbättring av offertberedskap. 3. Expansionsservice till befintliga utlandsägda bolag. 4. Hantera inkommande företagsetableringsärenden i samverkan med kommunerna. 5. Utveckla metodik för att attrahera företagsetableringar i anslutning till utvecklingsnoder (1-2 pilotinsatser).	Arbete inlett för tydligare presentation av områdena Trä, Marint och Logistik på hemsidan. Annonsering har genomförts främst i logistikrelaterade media och logistikrapporten har spridits. Inget mässdeltagande under perioden. Arbete med strategi för sociala media har påbörjats, men pausats pga. flera tunga etableringsärenden. Stöttning av kommunernas offertberedskap pågår. Alla kommuner kan få hjälp av Position Västkontoret med att lägga ut större markområden på Business Swedens internationella marknadsföringsportal Site Finder, samt med att ta fram färdiga säljpresentationer (RFI) att använda vid svar på förfrågan. Några av kommunerna har inlett arbetet med mycket gott resultat. Ett flertal etablerings- och expansionsärenden (befintliga utlandsägda bolag) hanteras. Samarbete inlett med regionerna Västerbotten och Gävleborg kring utmaningar vid mycket stora etableringar. Kommunvisa avstämningar och helgruppsmöten. Ett viktigt steg mot regionens första stora datacenteretablering togs då Trollhättan offentliggjorde att markanvisningsavtal skrivits med tyska SAP. Volta Greentech, en marin start-up offentliggjorde beslut om etablering av en testbädd i Lysekil. Pilot med utvecklingsnoderna pågår i samverkan med Vänersborgs kommun, Innovatum och Wargön Innovation.	

Etablera delregionala samverkansarenor för cirkulär ekonomi, Klimat 2030 Västra Götaland samt skoglig bioekonomi.	Etablerande av nätverk inom miljö- och klimatområdet respektive cirkulär bioekonomi har beslutats av kommunchefsnätverket men inte genomförts.	
Delta aktivt i utvecklingsprojekt i samverkan inom 1-2 valda fokusområden.	Förbundet medverkar i två utvecklingsprojekt inom ett av styrkeområdena nämligen skog samt ett inom hållbara material och ett inom maritim utveckling i Bohuslän.	
Medfinansiera minst ett maritimt projekt med miljömiljonen.	Beslut om medverkan i ett maritimt projekt fattat.	
Etablera strukturer mellan medlemskommuner, innovationssystemets aktörer och företag som utvecklar livsmedelsområdet i Fyrbodalsregionen.	Arbetet är inte påbörjat.	
Etablera strukturer mellan medlemskommuner, innovationssystemets aktörer och företag som driver den skogliga bioekonomins utveckling.	Etablerande av nätverk inom miljö- och klimatområdet respektive cirkulär bioekonomi har beslutats av kommundirektörsnätverket men inte genomförts. Gröna Klustret har beviljats delregionala utvecklingsmedel för att söka etablera skoglig plattform för ffa skogsägares utvecklingsmöjligheter. Kommunalförbundet medverkar för Innovatums arbete att etablera ett kluster inom industriellt träbyggande respektive Steneby-milljöns arbete för att etablera en testbädd för design och träinredning och IUC Västs arbete för att utvecklas in roll inom skoglig bioekonomi.	
Medverka i Innovatums projekt Tillverka i trä.	Medverkar som aktiv part i projektet.	
Genomföra projekt Bioeconomy Regions in Scandinavia med Paper Province, Region Värmland, Innovatum med flera.	Projektet pågår men med förseningar av organiseringen och aktiviteterna.	
Initiera och finansiera förstudier.	Pågår löpande.	

Skapa synergier, dra nytta av befintliga strukturer och samverka med relevanta parter i Västra Götaland.	* Styrkeområde skog: Samverkan sker med tio olika regionala aktörer (IUC Väst, Innovatum, Gröna klustret Nuntorp, Steneby-miljön, Miljöbron, Västra Götalandsregionen, LRF, Skogsstyrelsen. Södra, Länsstyrelsen) * Styrkeområde Maritimt: Samverkan med fem regionala aktörer (Sotenäs Symbioscenter, Innovatum, Fiskekommunerna, Svenskt Marintekniskt Forum (RISE), Västra Götalandsregionen). *Klimat 2030. Medverkar för bättre samverkan mellan medlemskommunerna, kommunalförbunden, VGR, Länsstyrelsen.	
Initiera och stimulera till att miljömiljonens medel nyttjas strategiskt och effektfullt.	Pågår under hela året. Analys i slutet av året.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Näringsliv, kultur och attraktionskraft

Strategiskt mål: Kultur och attraktionskraft

Fyrbodalsregionen har en stark attraktionskraft utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Här finns en stor variation och en stark utveckling av platser och miljöer där människor kan bo, arbeta och studera. Kommunerna samverkar för att erbjuda boende och besökare tillgängliga och levande bibliotek samt ett aktivt kulturliv. Det finns goda förutsättningar för en meningsfull fritid, bland annat genom Fyrbodalsregionens stora natur- och kulturarv och unika kulturmiljöer. Gestaltad livsmiljö och offentlig konst är en självklar del av samhällsplaneringen.

Övergripande kommentarer

Medlemskommunernas intresse för gestaltad livsmiljö har ökat varför projektet Våra rum har godkänts. Verksamheterna och projekten löper på enligt plan.

Aktivitet	Utfall	

Projekt Hållbar besöksnäring i Väst	Projektet pågår enligt plan.	
Det moderna biblioteket – ett gemensamt utvecklingsprojekt i Fyrbodal: Fler delprojekt/aktiviteter med fokus på kommunikation och marknadsföring.	Beslut i Direktionen om förstudie Det moderna biblioteket. Planerad projektstart hösten 2021.	
Formulera samverkan med Innovatum AB kring kulturarv.	Kontakt skapad, samtal om samverkan pågår.	
Kartlägga behov och initiera insatser kopplade till naturarv och kulturmiljö i Fyrbodalsregionen.	Ej påbörjad.	
Konferensen Attraktiva kommuner – verktyg för utveckling.	Konferens genomfördes i januari. Fyrdubblad publik till följd av digital sändning. Tema: Gestaltad livsmiljö - från nationell politik till lokal praktik. Riksarkitekten Helena Bjarnegård inledde programmet.	
Aktualisera styrdokumentet Fyrbodalsmodellen.	Ej påbörjad. Kommer ingå i projekt Våra Rum hösten 2021.	
Etablera ett interkommunalt nätverk för Gestaltad livsmiljö i Fyrbodalsregionen.	Ej påbörjad. Kommer ingå i projekt Våra Rum hösten 2021.	
Utvecklingsprojekt inom Gestaltad livsmiljö, inklusive processtöd.	Beslut i Direktionen om projekt Våra Rum – samverkan för gestaltad livsmiljö. Projektstart september 2021.	
Kartläggning och behovsinventering av kulturaktörer i Fyrbodalsregionen. Handlingsplan för det offentligas stöd till KKN-branscherna.	Kartläggning genomförd med hjälp av extern konsult, avslutad juni 2021. Handlingsplan kommer upprättas hösten 2021.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Digitalisering

Strategiskt mål: Innovation, kompetens och ledarskap

Det finns en förmåga hos kommuner och näringsliv i Fyrbodalsregionen att hantera både innovation och effektivitet samt att balansera dessa i takt med skiftande krav från omvärlden. Det finns en hög digital kompetens och ett utvecklat digitalt ledarskap. Det finns ett gemensamt arbete och samsyn kring digitalisering, innovationer och skapandet av gemensamma plattformar.

Övergripande kommentarer

Löper på enligt plan.

Aktivitet	Utfall	
Medverka aktivt i projektet för FVM.	Förbundet medverkar i projektet genom VästKom.	
Delta i regionala digitaliseringsarbeten utifrån Västkoms beslutade verksamhetsplan.	Implementering av resultaten från projektet Digital Motor Fyrbodal pågår. Projektet Digital transformation fortlöper. Kontaktperson för kraftsamling Digitalisering utsedd.	
Kompetensutvecklande insatser för små och medelstora företag.	Stöttar kompetensutvecklande insatser indirekt genom medfinansiering av projekt som bedrivs av IUC Väst, Almi, Innovatum mfl.	

Strategiskt utvecklingsområde:

Digitalisering

Strategiskt mål: Infrastruktur och digital service

En väl utbyggd digital infrastruktur skapar värde för näringsliv, kommuner och invånare i hela Fyrbodalsregionen och bidrar till att överbrygga klyftor mellan städer och landsbygder, till exempel när det gäller kompetensförsörjning, företagande samt innovations- och konkurrenskraft. Det finns en förmåga att se och agera utifrån ett helhetsperspektiv för att möta förväntningar på en trygg sammanhållen digital service.

Övergripande kommentarer

Löper på enligt plan. Förbundet deltar i nätverk och bidrar med information till medlemskommunerna.

Aktivitet	Utfall	
Medverka i det regionala nätverket för bredbandsutveckling, UBiT	Förbundet deltar i det regionala nätverket.	
Mobiltäckning	Mobil täckningskartläggning pågår.	
Fiberutbyggnad	Utskick till medlemskommunerna om finansieringsbidrag för fiberutbyggnad.	

From: Kansliet Fyrbodals Kommunalförbund
Sent: Fri, 26 Nov 2021 13:24:27 +0000
To: Bengtsfors kommun; Dals Eds kommun; Färgelanda kommun; Lysekils kommun; Melleruds kommun; Munkedals kommun; Orust kommun; Sotenäs kommun; Sotenäs kommun; Strömstads kommun; Tanums kommun; Trollhättans stad; Uddevalla kommun; Vänersborgs kommun; Åmåls kommun
Cc: Carina Ericson
Subject: Granskning och utlåtande delårsrapport 2021-08-31 Fyrbodals kommunalförbund

Till medlemskommunerna i Fyrbodal

Ärende: Granskning och utlåtande delårsrapport 2021-08-31

Bifogas beslut från arbetsutskottets sammanträde 2021-11-18 samt handlingarna avseende revisorernas granskningsrapport och utlåtande på Fyrbodals kommunalförbunds delårsrapport per 2021-08-31.

Vid frågor kontakta Carina Ericson, [redacted]

Med vänlig hälsning
Fyrbodals kommunalförbund
Telefon: 0522-44 08 20 Mobil: 0733-358500
Postadress: Box 305, 451 18 Uddevalla
Besöksadress: Riverside, Museigatan 2, Uddevalla
www.fyrbodal.se
Facebook
Twitter

§ 104

Granskning och utlåtande delårsrapport 2021-08-31

PwC Har på uppdrag av förbundets förtroendevalda revisorer översiktligt granskat förbundets delårsrapport för perioden 2021-01-01 – 2021-08-31. Uppdraget ingår som en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2021.

Granskningen har haft följande revisionsfrågor som utgångspunkt i granskningen:

- Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?
- Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av direktionen fastställda målen för god ekonomisk hushållning, dvs finns förutsättningar att målen kommer at uppnås?

Utifrån ovan ställda frågor har revisorerna gjort bedömningen att delårsrapporten har

upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed förutom att förbundet inte har räknat om jämförelsetalen till följd av den förändrade redovisningsprincipen (rapport per tertial i stället för kvartal) vilket begränsar förståelsen för fluktuationer i redovisningen.

Det har inte framkommit några omständigheter som ger revisorerna anledning att anse att det prognostiserade resultatet inte skulle vara förenligt med de finansiella målen

Ärendet föredrogs av Carina Ericson, administrativ chef.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Arbetsutskottet beslutar

Att anteckna informationen till protokollet samt att informera direktionen om densamma.

Beslutet expedieras till

Medlemskommunerna
Administrativ chef

Justerare:	Utdragsbestyrkande:

Signature reference: f72e0d1a-7c5d-427f-adec-2e80c7582a2d

Fyrbodals kommunalförbund
Revisorerna

2021-10-29

Till
Direktionen Fyrbodals kommunalförbund
organisationsnummer 222000-1776

Revisorernas bedömning av delårsrapport

Vi revisorer har uppdraget att bedöma om delårsrapport per 2021-08-31 är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om det prognostiserade resultatet är förenligt med de mål som direktionen fastställt.

Bedömningen är baserad på en översiktlig granskning av delårsrapporten. Det innebär att granskningen har varit begränsad i omfattning, inriktad på övergripande analys och inte på detaljer i redovisningen. Granskningsresultatet framgår av bifogad granskningsrapport som utarbetats av PwC.

Revisorerna bedömer att:

- Förbundsdirektionen har i verksamhetsplan 2021–2023 för Fyrbodals kommunalförbund beslutat om fyra finansiella mål och två vägledande principer. Uppföljningen påvisar att målen bedöms uppnås för året. Vi gör ingen annan bedömning av uppföljningen än den som direktionen redovisar.

- Delårsrapporten är i allt väsentligt upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Delårsrapporten upprättas per augusti månad jämfört med juni månad föregående år. Omräkning av jämförelseåret har inte skett.

- Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet kommer att uppfyllas för år 2021.

Uddevalla 2021-10-29

[redacted]

Thomas Boström
Vänersborgs kommun

Lennart Hansson
Åmåls kommun

[redacted]

Ann-Britt Dahl
Färgelanda kommun

Claes Hedlund
Munkedals kommun

[redacted]

Anita Älgemon
Tanums kommun

Bilaga

- PM Granskning av delårsrapport Fyrbodals kommunalförbund per 2021-08-31

För kännedom respektive fullmäktige i:
Bengtsfors kommun, Dals-Eds kommun, Färgelanda kommun, Lysekils kommun, Melleruds kommun, Munkedals kommun, Orusts kommun, Sotenäs kommun, Strömstads kommun, Tanums kommun, Trollhättans stad, Uddevalla kommun, Vänersborgs kommun samt Åmåls kommun.

Utlåtande delårsrapport 21-08-31 Fyrbodals kommunalförbund

Final Audit Report 2021-11-15

Created:	2021-11-08
By:	[redacted]
Status:	Signed
Transaction ID:	[redacted]

"Utlåtande delårsrapport 21-08-31 Fyrbodals kommunalförbund" History

Document created by Carina Ericson [redacted]
2021-11-08 - 9:47:44 AM GMT- IP address: 37

Document emailed to Thomas Boström [redacted] or signature
2021-11-08 - 9:48:44 AM GMT

Email viewed by Thomas Boström [redacted]
2021-11-08 - 11:50:05 AM GMT- IP address

Document e-signed by Thomas Boström [redacted]
Signature Date: 2021-11-08 - 11:51:59 AM GMT - Time Source: server- IP address

Document emailed to Ann-Britt dahl [redacted] for signature
2021-11-08 - 11:52:00 AM GMT

Email viewed by Ann-Britt dahl [redacted]
2021-11-08 - 1:34:13 PM GMT- IP addr

Document e-signed by Ann-Britt dahl ([redacted]
Signature Date: 2021-11-08 - 1:34:45 PM GMT - Time Source: server- IP address

Document emailed to [redacted] for signature
2021-11-08 - 1:34:46 PM GMT

Carina Ericson [redacted] replaced signer [redacted] with Lennart Hansson [redacted]
2021-11-11 - 12:28:19 PM GMT- IP address: [redacted]

Document emailed to Lennart Hansson [redacted] or signature
2021-11-11 - 12:28:20 PM GMT

Adobe Sign

Email viewed by Lennart Hansson ([redacted]
2021-11-11 - 12:29:07 PM GMT- IP address[redacted]

Document e-signed by Lennart Hansson ([redacted]
Signature Date: 2021-11-11 - 12:29:43 PM GMT - Time Source: server- IP address: [redacted]

Document emailed to Anits Älgemon [redacted] for signature
2021-11-11 - 12:29:43 PM GMT

Email viewed by Anits Älgemon [redacted]
2021-11-11 - 1:02:59 PM GMT- IP addre[redacted]

Document e-signed by Anits Älgemon [redacted]
Signature Date: 2021-11-11 - 1:05:15 PM GMT - Time Source: server- IP address [redacted]

Document emailed to Claes Hedlund [redacted] for signature
2021-11-11 - 1:05:16 PM GMT

Email viewed by Claes Hedlund [redacted]
2021-11-15 - 8:53:01 AM GMT- IP addre[redacted]

Document e-signed by Claes Hedlund ([redacted]
Signature Date: 2021-11-15 - 8:54:43 AM GMT - Time Source: server- IP address [redacted]

Agreement completed.
2021-11-15 - 8:54:43 AM GMT

Granskning av delårsrapport per augusti 2021

Fyrbodals kommunalförbund

pwc

Revisionsrapport

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av förbundets förtroendevalda revisorer översiktligt granskat förbundets delårsrapport för perioden 2021-01-01 – 2021-08-31 Uppdraget ingår som en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2021.

Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning per revisionsfråga:

Revisionsfråga	Bedömning	
Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?	**Ja** Omräkning av jämförelsetal till följd av förändrad redovisningsprincip har inte utförts, vilket ska ske i enlighet med god sed. Som följd begränsas även förståelsen för fluktuationer i redovisningen. Vid den översiktliga granskningen har vi inte uppmärksammat några övriga väsentliga avvikelser från god sed.	
Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av direktionen fastställda målen för god ekonomisk hushållning, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?	**Ja** Vi instämmer i direktionens bedömning och grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att det prognostiserade resultatet inte skulle vara förenligt med de finansiella mål och vägledande principer som fastställts i verksamhetsplan 2021-2023.	

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och revisionsfrågor	3
Revisionskriterier	3
Granskningsresultat	4
Lagens krav och god redovisningssed	4
Iakttagelser	4
Bedömning	4
God ekonomisk hushållning	5
Iakttagelser	5
Bedömning	5

Inledning

Bakgrund

Direktionen ska behandla minst en delårsrapport per år. I samband med direktionens behandling av delårsrapporten ska även revisorerna bedöma resultatet i delårsrapporten. Denna granskning utgör underlag för det utlåtande som revisorerna ska lämna till fullmäktige i respektive medlemskommun. Delårsrapporten ska omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret och den ska innehålla en översiktlig redogörelse för utvecklingen av förbundets verksamhet och resultat sedan föregående räkenskapsårs utgång.

Revisionsobjekt är direktionen som är ansvarig för delårsrapportens upprättande. Vårt ansvar är att granska delårsrapporten utifrån god sed.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?
- Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av direktionens fastställda målen för god ekonomisk hushållning, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?

Revisionskriterier

Granskningen av delårsrapporten omfattar:

- Översiktlig granskning av den finansiella delen av delårsrapporten per 2021-08-31
- Förvaltningsberättelsens innehåll,
- Hur kommunalförbundet redovisar hur väl det prognostiserade resultatet är förenligt med målen för god ekonomisk hushållning (finansiella och verksamhetsmässiga mål).

Granskningen utgår från Vägledning 4, Granskning av delårsrapport, utgiven av Sveriges kommunala yrkesrevisorer (SKYREV). Granskningen sker genom analytisk granskning och intervjuer med nyckelpersoner som är ansvariga för delårsrapportens upprättande.En översiktlig granskning har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt ISA och god revisionssed i övrigt har. Detta PM är skrivet i avvikelseform och omfattar våra mest väsentliga iakttagelser och bedömningar.

Den granskade delårsrapporten fastställs av förbundsdirektionen 2021-10-28 och överlämnas därefter till fullmäktige i respektive medlemskommun.

Rapportens innehåll har sakgranskats av förbundsdirektör och redovisningsekonom.

Granskningsresultat

Lagens krav och god redovisningssed

Iakttagelser

Den upprättade delårsrapporten omfattar perioden januari – augusti. Resultatet för perioden uppgår till 0,991 mnkr. Direktionen har fastställt delårsrapporten inom två månader efter rapportdatum.

Förändrad redovisningsprincip tillämpas vad gäller delårsrapporterns omfattade period[1]. Omräkning av jämförelsetal har inte skett, vilket ska ske i enlighet med god sed. Som följd begränsas förståelsen för fluktuationer i redovisningen.

Vid den översiktliga granskningen har vi inte uppmärksammat några övriga väsentliga avvikelser från god sed. Vi har inom ramen för delårsgranskningen inte närmare prövat riktigheten i de projekt som förbundet bedriver. Upparbetade kostnader periodiseras fullt ut mot förutbetalda intäkter i projektverksamheten. ESF-projekt granskas i särskild ordning.

Bedömning

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att delårsrapporten per augusti 2021 inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet kommer att uppfyllas för år 2021.

[1] Tidigare än år 2021 omfattade delårsrapporten perioden januari - juni (sex av räkenskapsårets tolv månader). Från och med 2021 omfattar delårsrapporten perioden januari- augusti (åtta av räkenskapsårets tolv månader).

God ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen 11 kap. 1 § ska kommuner och regioner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Denna bestämmelse gäller även kommunalförbund. Mål för en god ekonomisk hushållning ska beslutas av förbundsdirektionen.

I sin verksamhetsplan för 2021-2023 har förbundsdirektionen beslutat om fyra finansiella mål och två vägledande principer. I verksamhetsplanen anger direktionen att god ekonomisk hushållning bedöms uppfyllas under budgetåren genom uppföljning av finansiella mål och vägledande principer samt att uppföljning görs i samband med delårs- och helårsbokslut.

Utöver de mål och vägledande principer som direktionen har fastställt i verksamhetsplanen för en god ekonomisk hushållning har direktionen även beslutat om en aktivitetsplan med fem strategiska utvecklingsområden. Aktivitetsplanen följs upp i särskild ordning.

Iakttagelser

I delårsrapporten finns en avstämning av de finansiella målen och vägledande principer för en god ekonomisk hushållning samt en samlas bedömning om att målet om en god ekonomisk hushållning bedöms upprätthållas.

Bedömning

Vi instämmer i direktionens bedömning och och grundat på vår översiktliga granskning av delårsrapportens återrapportering har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att det prognostiserade resultatet inte skulle vara förenligt med de finansiella mål och vägledande principer som fastställts i verksamhetsplan 2021-2023.

2021-10-19

Fredrik Carlsson	Daniel Larsson
Uppdragsledare	*Granskningsansvarig*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av förbundets förtroendevalda revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av uppdragsbrev. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

§ 109 Granskning och utlåtande delårsrapport 2021-08-31

PwC Har på uppdrag av förbundets förtroendevalda revisorer översiktligt granskat förbundets delårsrapport för perioden 2021-01-01 – 2021-08-31. Uppdraget ingår som en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2021.

Granskningen har haft följande revisionsfrågor som utgångspunkt i granskningen:

- Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?
- Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av direktionen fastställda målen för god ekonomisk hushållning, dvs finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?

Utifrån ovan ställda frågor har revisorerna gjort bedömningen att delårsrapporten har upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed förutom att förbundet inte har räknat om jämförelsetalen till följd av den förändrade redovisningsprincipen (rapport per tertial i stället för kvartal) vilket begränsar förståelsen för fluktuationer i redovisningen.

Det har inte framkommit några omständigheter som ger revisorerna anledning att anse att det prognostiserade resultatet inte skulle vara förenligt med de finansiella målen

Ingen föredragning av ärendet.

Handlingar till ärendet bifogas protokollet.

Förslag till beslut

Att anteckna informationen till protokollet samt att sända rapport och utlåtande till kommunerna för vidare handläggning.

Beslutet expedieras till

Medlemskommunerna i Fyrbodal
Administrativ chef

Signature reference: 4388e92a-01aa-4806-834b-c7fd7f1e7dc7

§ 17

Nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet i Vänersborg - NÄRF

KS 2021/440

Beslut

Kommunstyrelsen ger kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att starta en förstudie angående nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet i Vänersborg samt att utreda förutsättningarna för finansiering av eventuella nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet. En första återrapportering sker till kommunstyrelsen september 2022.

Sammanfattning av ärendet

Norra Älvsborgs räddningsförbund har inkommit med en skrivelse där de önskar att processen för att utreda förutsättningarna för en ny brandstation inklusive inventering av var lämplig tomt innanför broarna finns startas omgående. För att utreda olika lösningsalternativ för räddningstjänstens lokalbehov i centrala Vänersborg bör en förstudie enligt lokalanskaffningsprocessen genomföras. Beslut om lösningsalternativ fattas av kommunstyrelsen.

Samtidigt som förstudien pågår bör lokalernas finansiering utredas. Kostnadsfördelning och budgetförutsättningar bör vara klarlagda då beslut om vilket lösningsalternativ som ska väljas för räddningstjänstens lokalbehov fattas.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-19
- Skrivelse från Norra Älvsborgs räddningsförbund, ”Behov av nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet i Vänersborg”. Dnr: KS 2021/440
- Beslut om skrivelse till Vänersborgs kommun kring nya lokaler för NÄRF, direktionen för Norra Älvsborgs Räddningsförbund 2021-11-11. § 44. Dnr: KS 2021/440

2021-12-03 Dnr: KS 2021/440

Handläggare
Anna Högmark
anna.hogmark@vanersborg.se
0521-72 25 27

Mottagare
Kommunstyrelsen

Beslut om att starta förstudie angående nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ger kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att starta en förstudie angående nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet i Vänersborg samt att utreda förutsättningarna för finansiering av eventuella nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet. En första återrapportering sker till kommunstyrelsen september 2022.

Sammanfattning av ärendet

Norra Älvsborgs räddningsförbund har inkommit med en skrivelse där de önskar att processen för att utreda förutsättningarna för en ny brandstation inklusive inventering av var lämplig tomt innanför broarna finns startas omgående. För att utreda olika lösningsalternativ för räddningstjänstens lokalbehov i centrala Vänersborg bör en förstudie enligt lokalanskaffningsprocessen genomföras. Beslut om lösningsalternativ fattas av kommunstyrelsen.

Samtidigt som förstudien pågår bör lokalernas finansiering utredas. Kostnadsfördelning och budgetförutsättningar bör vara klarlagda då beslut om vilket lösningsalternativ som ska väljas för räddningstjänstens lokalbehov fattas.

Fördjupad beskrivning av ärendet

17 november 2021 inkommer Norra Älvsborgs räddningsförbund med en skrivelse angående behov av nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet i Vänersborg. Skrivelsen beskriver att den befintliga fastigheten har uppnått sitt bäst före datum och bör ersättas med en ny. Detta för att ge räddningstjänsten bättre förutsättningar att bedriva verksamhet i Vänersborg. De förordar att processen att utreda förutsättningarna för en ny brandstation inklusive inventering av var lämplig tomt innanför broarna finns startas omgående.

Räddningstjänstens lokaler är att betrakta som verksamhetslokaler och bör därmed omfattas av Vänersborgs lokalanskaffningsprocess. Det första steget i processen efter att ett behov har identifierats är en förstudie. I förstudien utreds och utvärderas olika lösningsalternativ. Beslut om lösningsalternativ och att gå vidare till lokalplanering fattas av Kommunstyrelsen.

Nedan illustreras de olika delarna i lokalanskaffningsprocessen.



Hur lång tid processen tar beror på vilket lösningsalternativ som väljs för behovet. En uppskattning av tidplan för de lösningsalternativ som identifieras görs i förstudien. Väljer kommunstyrelsen 0-alternativet, dvs. att inte göra något alls avlutas processen.

En förstudie ska innehålla en bedömning av nytta, investeringsbehov och framtida årskostnader för lösningsalternativen samt en beskrivning av konsekvenserna om inga åtgärder vidtas. Vid nybyggnation ska förstudien även inkludera en lokaliseringsutredning.

Kommunstyrelseförvaltningen ansvar för förstudien men för dess genomförande bör arbetsgruppen även inkludera kompetenser från miljö- och byggnadsförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen och räddningstjänsten. Norra Älvsborgs räddningsförbund samt Kommunstyrelsen presidium uppdateras löpande om hur förstudien fortskrider.

En central fråga vid val av lösningsalternativ är lokalernas finansiering. Förstudien omfattar inte en utredning av hur lokalerna ska bekostas men kostnadsfördelning och budgetförutsättningar för projektet behöver utredas samtidigt så att finansiering är klarlagd när kommunstyrelsen fattar beslut om lösningsalternativ.

Beredning

Ärendet har beretts i samråd med miljö- och byggnadsförvaltningen samt samhällsbyggnadsförvaltningen.

Underlag

Riktlinjer för lokalförsörjning, kommunstyrelsen 2020-03-25 § 56.

Skrivelse från Norra Älvsborgs räddningsförbund, ”Behov av nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet i Vänersborg”. Dnr: KS 2021/440

Beslut om skrivelse till Vänersborgs kommun kring nya lokaler för NÄRF, direktionen för Norra Älvsborgs Räddningsförbund 2021-11-11, § 44. Dnr: KS 2021/440

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Direktionen för Norra Älvsborgs Räddningsförbund
Samhällsbyggnadsnämnden
Byggnadsnämnden

Vänersborgs kommun
Kommunstyrelsen

Behov av nya lokaler för räddningstjänstens verksamhet i Vänersborg

Skrivelsen avser fastigheten Mården 1, Brättevägen 1, 46235 Vänersborg

Bakgrund

Vänersborgs Brandstation, färdigställd 1955, har sen dess fungerat som kommunens huvudbrandstation. Fastigheten byggdes för den tidens behov och är i grunden uppförd som ett bostadshus för personalen med kontorsytor i första plan. Under åren har flera ombyggnationer genomförts i syfte att anpassa fastigheten till de krav som ställs på verksamheten. Vagnhallen byggdes ut med 4 garageplatser och 1 tvätthall 1970 och en förrådsbyggnad för materielförvaring uppfördes under 1980-talet. Räddningsverket (nu Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, MSB) uppförde 1990 en ledningscentral för civilförsvaret som invigdes och överlämnades till kommunen 1991. Detta tillbygge från fungerar än idag som personalens kök, dagrum och lektionssal.

Nuläge

I samverkan med fastighetsägaren har ett antal renoveringar och anpassningar av lokalerna genomförts bland annat för att försöka svara upp mot arbetsmiljökrav och ändrade behov. Behoven utifrån anpassningar till verksamhet som över tid har förändrats. Arbetsmiljöåtgärder utifrån bland annat fuktproblem i fastigheten. I nuläget bedrivs verksamheten delvis i lokaler med långvariga fuktproblem som sedan 2015 ännu ej lyckats att åtgärdas.

Exempel på återkommande arbetsmiljö och underhållsfrågor under de senaste åren:

- Brandstationen samlokaliserad med bostäder
  - *begränsar möjligheten att bedriva övning*
  - *brister i skalskydd*
  - *olämplig placering utifrån ett totalförsvarsperspektiv*

- Utryckningsvägar via korsningar med begränsad sikt och tidvis högt trafikflöde
  - *riskfaktor för egen och andras säkerhet*

- Garage och portar ej anpassade i höjd/bredd för moderna utryckningsfordon.
  - *begränsar möjligheterna till optimala fordonsinvesteringar att placera på brandstationen*

- Lokalerna under mark utgör inte en god arbetsmiljö, begränsningar i utnyttjandet av dessa ytor

- Återkommande inträngning av dagvatten i delar av källare vid nederbörd.

- Dyrt underhåll för tekniska system som till exempel VVS, EL med mera

Slutsats

I det korta och långa perspektivet har fastigheten ett stort och kostsamt underhållsbehov. Utformningen i flera plan är omodern och inte optimal för att bedriva räddningstjänstverksamhet.

Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund
Larmvägen 1
461 38 Trollhättan

Telefon växel:
0521-26 59 00
Organisationsnr:
222000-0950

E-post:
info@brand112.se
Webb:
www.brand112.se

Tekniska system som reservkraft och stora delar av byggnaden är 30 år gamla eller äldre. Underhållet är över tid eftersatt och flera ”tunga poster” som va-stammar, dränering, el/belysning, garageportar utgör exempel på åtgärder som i närtid behöver åtgärdas.

Fortsatt ”lappa & laga” tar mycket tid, kraft och ekonomiska resurser i anspråk. Detta för både fastighetsägaren och räddningstjänsten. Att fortsätta med dessa åtgärder bedöms inte ge långsiktiga bestående effekter på verksamheten i form av förbättrad arbetsmiljö och ökad effektivitet.

Framtiden

För en fortsatt utveckling av NÄRF med bättre förutsättning att bedriva verksamhet i Vänersborg, är vår uppfattning att befintlig fastighet uppnått bäst före datum och bör ersättas med ny. Processen att utreda förutsättningarna för en ny brandstation bör startas omgående och kommunen bör inventera var lämplig tomt innanför broarna finns.

Tomas Sunnerdahl
Enhetschef Teknik

Hans Därnemyr
Förbundschef

Monica Hanson
Direktionsordförande

Sammanträdesprotokoll för Direktionen NÄRF

Plats och tid	Norra Älvsborgs Räddningstjänst, Trollhättan kl.09:00-12:00
Beslutande	Monica Hanson (S) Trollhättan, Ordförande Kjell Nilsson (S) Vänersborg Kent Almkvist (C), Trollhättan tjänstgörande ersättare Lena Eckerbom Wendel (M) Vänersborg Magnus Bandgren (C) Färgelanda Roland Björndahl (M) Mellerud
Övriga deltagande	Kenneth Borgmalm (S), Vänersborg, ej tjänstgörande ersättare Pontus Westerman Hansson (SD), ej tjänstgörande ersättare Hans Därnemyr, förbundschef/räddningschef Anders Gillek, stf. räddningschef Bodil Bramfors, ekonomichef Ann Gustavsson, förvaltningsassistent Tomas Sunnerdahl, enhetschef teknik Anne-Lie Severinsson, HR-ansvarig (§§40-42d) Pontus Olsson, Kommunal Helené Sagerström, Vision Caroline Larsson, Sveriges Ingenjörer (§§40-43) Leif Isberg (§47)
Utses att justera	Magnus Bandgren
Justeringens plats och tid	Brandstationen Trollhättan
Underskrifter	Sekreterare [redacted] Paragraf 40-50 Ann Gustavsson Ordförande [redacted] Monica Hanson Justerande [redacted] Magnus Bandgren

Bevis om tillkännagivande av justerat protokoll
Justeringen har tillkännagivits på kommunens anslagstavla

Organ: Direktionen för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Protokoll från sammanträde: 2021-11-11

Datum då tillkännagivandet publiceras: 2021-11-25
Datum då publiceringen av tillkännagivande upphör: 2021-12-17

Förvaring av protokollet: Protokollet finns tillgängligt på brandstationen, Trollhättan

Underskrift ...[redacted]

Utdragsbestyrkande

§ 44 Beslut om skrivelse till Vänersborgs kommun kring nya lokaler för NÄRF
Tomas Sunnerdahl, enhetschef teknik, lämnade en redogörelse över ärendet kring brandstation Vänersborg, historik, genomförda åtgärder och nuläge.

Nuvarande brandstation, belägen på Brättevägen 1 i Vänersborg, uppfördes 1955. Under åren har om och tillbyggnader skett för att anpassa fastighetens funktionalitet och arbetsmiljö.

Tjänstemän hos räddningstjänstförbundet bedömer att fortsatta investeringar/åtgärder, för att säkra en god arbetsmiljö och funktionalitet, ej längre är försvarbara. Detta ur ett funktions och samhällsekonomiskt perspektiv.

Byggnation av en ny brandstation bedöms långsiktigt vara det mest fördelaktiga perspektivet. Direktionen har det yttersta arbetsmiljöansvaret för verksamheten.

Direktionen föreslås att, till kommunstyrelsen i Vänersborgs kommun, överlämna skrivelse där behovet av ny brandstation, att ersätta nuvarande på Brättevägen 1, påtalas.

Direktionen förde diskussioner kring ärendet och förslag till formell skrivelse.

Direktionens beslut
Direktionen hemställer till Vänersborgs kommun att, med anledning av att nuvarande lokaler inte länge är ändamålsenliga, inleda ett arbete med att utreda lokalfrågan. Direktionen beslutade att, till kommunstyrelsen i Vänersborgs kommun, bilägga skrivelse där behovet påtalas.

§ 18

Ansökan från barn- och utbildningsnämnden om 2 miljoner kronor för fler elever i grundsärskolan

KS 2021/448

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att bevilja barn- och utbildningsnämnden 2 miljoner kronor i tilläggsbudget 2022 för fler elever i grundsärskolan. Finansiering sker med särskilt avsatta medel i kommunstyrelsens förfogandeanslag i budget 2022.

Sammanfattning av ärendet

Barn- och utbildningsnämnden ansöker i sitt beslut 2021-11-22 om 2 miljoner kronor, ur kommunstyrelsens förfogandeanslag, för fler elever i grundsärskolan.

I mål- och resursplan 2022-2024 utökades kommunstyrelsens förfogandeanslag tillfälligt med 2 000 tkr till grundsärskolan. I budgeten angavs att barn- och utbildningsnämnden har möjlighet att ansöka om dessa medel om elevantalet inom grundsärskolan ökar i nivå med nämndens prognoser.

Ekonomikontoret har efter avstämning med kommunstyrelsens presidium tagit fram beslutsförslag i ärendet.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-06
- Ansökan om medel för fler elever i grundsärskolan

2021-12-06 Dnr: KS 2021/448

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Ansökan från barn- och utbildningsnämnden om 2 miljoner kronor för fler elever i grundsärskolan

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att bevilja barn- och utbildningsnämnden 2 miljoner kronor i tilläggsbudget 2022 för fler elever i grundsärskolan. Finansiering sker med särskilt avsatta medel i kommunstyrelsens förfogandeanslag i budget 2022.

Sammanfattning av ärendet

Barn- och utbildningsnämnden ansöker i sitt beslut 2021-11-22 om 2 miljoner kronor, ur kommunstyrelsens förfogandeanslag, för fler elever i grundsärskolan.

I mål- och resursplan 2022-2024 utökades kommunstyrelsens förfogandeanslag tillfälligt med 2 000 tkr till grundsärskolan. I budgeten angavs att barn- och utbildningsnämnden har möjlighet att ansöka om dessa medel om elevantalet inom grundsärskolan ökar i nivå med nämndens prognoser.

Ekonomikontoret har efter avstämning med kommunstyrelsens presidium tagit fram beslutsförslag i ärendet.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Protokoll barn- och utbildningsnämnden 2021-11-22 § 82

Sändlista

Barn- och utbildningsförvaltningen, Kommunstyrelseförvaltningens ekonomikontor

§ 82

Budget 2022; Ansökan om 2000 tkr för fler elever i grundsärskolan

BUTN 2020/164

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden ansöker om 2 000 tkr ur kommunstyrelsens förfogandeanslag 2022 för fler elever i grundsärskolan.

Sammanfattning av ärendet

I samband med att kommunfullmäktige beslutade om budget 2022, Mål- och resursplan 2022-2024, 2021-06-16 § 79 finns 2,0 mnkr avsatta i kommunstyrelsens förfogandeanslag. Följande står att läsa;

”Till grundsärskolan avsätts 2 000 tkr i förfogandeanslaget tillfälligt under 2022. Barn- och utbildningsnämnden har möjlighet att ansöka om dessa medel om elevantalet inom grundsärskolan ökar i nivå med nämndens prognoser.”

Vid bokslut 2020 redovisades ett snittantal elever i grundsärskolan om 55 elever.

I mål- och resursplan 2022-2024 är beräknat antal elever 62 i grundsärskolan.
Förvaltningen redovisar en obalans om 3 600 tkr. Det avser fler elever i grundsärskolan.
En elev i grundsärskolan kostar ca 400 tkr mer än en grundskoleelev.

I delårsrapporten för augusti 2021 har elevantalet ökat till 63 elever i grundsärskolan.

Barn- och utbildningsnämnden ser redan nu att antalet elever inom grundsärskolan har ökat i nivå med nämndens prognoser och ansöker därför om avsatta medel under kommunstyrelsens förfogandeanslag inför 2022.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsförvaltningens tjänsteskrivelse 2021-11-09

Sändlista

Kommunstyrelsen
Ledningsgrupp BoU
Utvecklingsledare BoU
Ekonomer BoU

Vänersborgs kommun
Barn- och utbildningsnämnden

TJÄNSTESKRIVELSE

2021-11-09

Dnr: BUTN 2020/164

Handläggare
Mariette Edkvist
mariette.edkvist@vanersborg.se
0521-72 11 68

Mottagare
Barn- och utbildningsnämnden

Budget 2022; Ansökan om 2 000 tkr för fler elever i grundsärskolan

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden ansöker om 2 000 tkr ur kommunstyrelsens förfogandeanslag 2022 för fler elever i grundsärskolan.

Sammanfattning av ärendet

I samband med att kommunfullmäktige beslutade om budget 2022, Mål- och resursplan 2022-2024, 2021-06-16 § 79 finns 2,0 mnkr avsatta i kommunstyrelsens förfogandeanslag. Följande står att läsa;

”Till grundsärskolan avsätts 2 000 tkr i förfogandeanslaget tillfälligt under 2022. Barn- och utbildningsnämnden har möjlighet att ansöka om dessa medel om elevantalet inom grundsärskolan ökar i nivå med nämndens prognoser.”

Vid bokslut 2020 redovisades ett snittantal elever i grundsärskolan om 55 elever.

I mål- och resursplan 2022-2024 är beräknat antal elever 62 i grundsärskolan. Förvaltningen redovisar en obalans om 3 600 tkr. Det avser fler elever i grundsärskolan. En elev i grundsärskolan kostar ca 400 tkr mer än en grundskoleelev.

I delårsrapporten för augusti 2021 har elevantalet ökat till 63 elever i grundsärskolan.

Barn- och utbildningsnämnden ser redan nu att antalet elever inom grundsärskolan har ökat i nivå med nämndens prognoser och ansöker därför om avsatta medel under kommunstyrelsens förfogandeanslag inför 2022.

Underlag

Mål- och resursplanen 2022-2024, beslutad av kommunfullmäktige 2021-06-16 §79

Mål- och resursplan (Budget) - Vänersborgs kommun (vanersborg.se)

Sofia Bråberg

Förvaltningschef

Sändlista

Kommunstyrelsen
Ledningsgrupp BoU
Utvecklingsledare BoU
Ekonomer BoU

§ 19

Ansökan från barn- och utbildningsnämnden om 3 miljoner kronor till insatser för att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat

KS 2021/449

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar bevilja barn- och utbildningsnämnden 3 miljoner kronor i tilläggsbudget 2022 till insatser för att fler barn och unga i behov av särskilt stöd ska uppnå bättre skolresultat. Finansiering sker med särskilt avsatta medel i kommunstyrelsens förfogandeanslag i budget 2022. Barn- och utbildningsnämnden uppmanas fortlöpande utvärdera och återrapportera insatserna i samband med delårsrapporter och bokslut.

Sammanfattning av ärendet

Barn- och utbildningsnämnden ansöker 2021-11-22 om 3 miljoner kronor av kommunstyrelsens förfogandeanslag i budget 2022, till insatser för att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat.

I mål- och resursplan 2022-2024 avsattes 3 miljoner kronor med koppling till inriktningsmålet om att barn och unga ska uppnå bättre skolresultat. I budget 2021 beviljades barn- och utbildningsnämnden 3 miljoner kronor av kommunstyrelsens förfogandeanslag till motsvarande verksamhet.

Ekonomikontoret har efter avstämning med kommunstyrelsens presidium tagit fram beslutsförslag i ärendet.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-06
- Ansökan om medel avseende insatser för att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut inför sammanträdet var:

Kommunstyrelsen beslutar bevilja barn- och utbildningsnämnden 3 miljoner kronor i tilläggsbudget 2022 till insatser för att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat. Finansiering sker med särskilt avsatta medel i kommunstyrelsens förfogandeanslag i budget 2022. Barn- och utbildningsnämnden uppmanas fortlöpande utvärdera och återrapportera insatserna i samband med delårsrapporter och bokslut.

Ordföranden föreslog att beslutet skulle ges följande lydelse:

Kommunstyrelsen beslutar bevilja barn- och utbildningsnämnden 3 miljoner kronor i tilläggsbudget 2022 till insatser för att fler barn och unga i behov av särskilt stöd ska uppnå bättre skolresultat. Finansiering sker med särskilt avsatta medel i kommunstyrelsens förfogandeanslag i budget 2022. Barn- och utbildningsnämnden uppmanas fortlöpande utvärdera och återrapportera insatserna i samband med delårsrapporter och bokslut.

Beslutsgång

Ordförande redovisade att det fanns två förslag till beslut nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut och ordförandes ändringsyrkande.

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat i enlighet med ordförandes ändringsyrkande.

2021-12-07 Dnr: KS 2021/449

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Ansökan från barn- och utbildningsnämnden om 3 miljoner kronor till insatser för att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar bevilja barn- och utbildningsnämnden 3 miljoner kronor i tilläggsbudget 2022 till insatser för att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat. Finansiering sker med särskilt avsatta medel i kommunstyrelsens förfogandeanslag i budget 2022. Barn- och utbildningsnämnden uppmanas fortlöpande utvärdera och återrapportera insatserna i samband med delårsrapporter och bokslut.

Sammanfattning av ärendet

Barn- och utbildningsnämnden ansöker 2021-11-22 om 3 miljoner kronor av kommunstyrelsens förfogandeanslag i budget 2022, till insatser för att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat.

I mål- och resursplan 2022-2024 avsattes 3 miljoner kronor med koppling till inriktningsmålet om att barn och unga ska uppnå bättre skolresultat. I budget 2021 beviljades barn- och utbildningsnämnden 3 miljoner kronor av kommunstyrelsens förfogandeanslag till motsvarande verksamhet.

Ekonomikontoret har efter avstämning med kommunstyrelsens presidium tagit fram beslutsförslag i ärendet.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Barn- och utbildningsnämnden, Kommunstyrelsens ekonomikontor

§ 83

Budget 2022; Ansökan om 3000 tkr avseende insatser för att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat

BUTN 2020/164

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden ansöker om 3 000 tkr ur kommunstyrelsens förfogandeanslag 2022 för att göra insatser för att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat.

Sammanfattning av ärendet

I den av kommunfullmäktige beslutade budget 2022, Mål- och resursplan 2022-2024, 2021-06-16 § 79 finns 3,0 mnkr avsatta i kommunstyrelsens förfogandeanslag med koppling till kommunens inriktningsmål om att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat.

I budget 2021 fanns det avsatt 3,0 mnkr i kommunstyrelsens förfogandeanslag för insatser för barn i behov av särskilt stöd. Barn- och utbildningsnämnden sökte dessa medel och erhöll 3,0 mnkr för att göra insatser för barn i behov av särskilt stöd och därigenom arbeta mot att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat.

Barn- och utbildningsnämnden har för avsikt att fortsätta detta arbete under 2022 med kopplingen till kommunens inriktningsmål om att barn och unga ska uppnå bättre skolresultat.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsförvaltningens tjänsteskrivelse 2021-10-21.

Sändlista

Kommunstyrelsen
Ledningsgrupp BoU
Utvecklingsledare BoU
Ekonomer BoU

Vänersborgs kommun
Barn- och utbildningsnämnden

TJÄNSTESKRIVELSE

2021-10-21

Dnr: BUTN 2020/164

Handläggare
Mariette Edkvist
mariette.edkvist@vanersborg.se
0521-72 11 68

Mottagare
Barn- och utbildningsnämnden

Budget 2022; Ansökan om 3 000 tkr avseende insatser för att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden ansöker om 3 000 tkr ur kommunstyrelsens förfogandeanslag 2022 för att göra insatser för att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat.

Sammanfattning av ärendet

I den av kommunfullmäktige beslutade budget 2022, Mål- och resursplan 2022-2024, 2021-06-16 § 79 finns 3,0 mnkr avsatta i kommunstyrelsens förfogandeanslag med koppling till kommunens inriktningsmål om att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat.

I budget 2021 fanns det avsatt 3,0 mnkr i kommunstyrelsens förfogandeanslag för insatser för barn i behov av särskilt stöd. Barn- och utbildningsnämnden sökte dessa medel och erhöll 3,0 mnkr för att göra insatser för barn i behov av särskilt stöd och därigenom arbeta mot att fler barn och unga ska uppnå bättre skolresultat.

Barn- och utbildningsnämnden har för avsikt att fortsätta detta arbete under 2022 med kopplingen till kommunens inriktningsmål om att barn och unga ska uppnå bättre skolresultat.

Fördjupad beskrivning av ärendet

2021 erhöll barn- och utbildningsnämnden en tilläggsbudget om 3,0 mnkr ur kommunstyrelsens förfogandeanslag avseende insatser för barn i behov av särskilt stöd. Dessa medel har använts för att möta elevers behov som verksamheten har svårt att möta i klassrumssituation.

Insats: Samtliga högstadieskolor organiserade inför hösten 2021 för att kunna möta fler elever i mindre sammanhang. Denna insats förväntas öka måluppfyllelsen hos eleverna genom att förbättra lärmiljön och på så sätt bidra till kommunfullmäktiges inriktningsmål ”Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier”. Insatsen utvärderas regelbundet genom att följa kunskapsutveckling och närvaro på individnivå för eleverna. Denna insats planeras att fortsätta under 2022

Underlag

Mål- och resursplanen 2022-2024, beslutad av kommunfullmäktige 2021-06-16 §79

Mål- och resursplan (Budget) - Vänersborgs kommun (vanersborg.se)

Sofia Bråberg

Förvaltningschef

Sändlista

Kommunstyrelsen
Ledningsgrupp BoU
Utvecklingsledare BoU
Ekonomer BoU

§ 20

Utökning av förbundsbidrag med anledning av ökade kostnader på gymnasiesärskolan

KS 2021/457

Beslut

Efter dialog mellan medlemskommunerna föreslås att frågan om utökat förbundsbidrag för 2022 får hanteras i en samlad ekonomisk bedömning, utifrån direktionens delårsrapport per april 2022. Frågan om resurstillskott inför 2023 får hanteras i dialog mellan medlemskommunerna i anslutning till vårens arbete med budgetförutsättningar för Kunskapsförbundet Väst.

Sammanfattning av ärendet

Direktionen för Kunskapsförbundet Väst har tillskrivit medlemskommunerna med begäran om en ramhöjning av förbundsbidraget med 5,7 mnkr år 2022 och ytterligare 3,7 mnkr år 2023 för att täcka ökade kostnader på gymnasiesärskolan. Vänersborgs andel av de begärda medlen beräknas uppgå till knappt 2,3 mnkr för år 2022 och ytterligare c: a 1,5 mnkr för år 2023. Dialog kring frågan har förts vid ägarsamrådsmöte med Kunskapsförbundet Väst den 2 december.

Efter avstämning med kommunstyrelsens presidium och företrädare för Trollhättans stad så konstaterar Kommunstyrelseförvaltningen att en samlad bedömning av förbundets hela ekonomiska situation under 2022 behöver göras utifrån direktionens delårsrapport per april. Frågan om ytterligare resurstillskott inför 2023 får hanteras i dialog mellan medlemskommunerna i anslutning till vårens arbete med budgetförutsättningar för Kunskapsförbundet Väst.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-13
- Kunskapsförbundet Väst – Begäran om utökat förbundsbidrag med anledning av ökade kostnader på gymnasiesärskolan

2021-12-14 Dnr: KS 2021/457

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Begäran om utökat förbundsbidrag 2022 och 2023 avseende ökade kostnader inom gymnasiesärskolan

Förslag till beslut

Efter dialog mellan medlemskommunerna föreslås att frågan om utökat förbundsbidrag för 2022 får hanteras i en samlad ekonomisk bedömning, utifrån direktionens delårsrapport per april 2022. Frågan om resurstillskott inför 2023 får hanteras i dialog mellan medlemskommunerna i anslutning till vårens arbete med budgetförutsättningar för Kunskapsförbundet Väst.

Sammanfattning av ärendet

Direktionen för Kunskapsförbundet Väst har tillskrivit medlemskommunerna med begäran om en ramhöjning av förbundsbidraget med 5,7 mnkr år 2022 och ytterligare 3,7 mnkr år 2023 för att täcka ökade kostnader på gymnasiesärskolan. Vänersborgs andel av de begärda medlen beräknas uppgå till knappt 2,3 mnkr för år 2022 och ytterligare c: a 1,5 mnkr för år 2023. Dialog kring frågan har förts vid ägarsamrådsmöte med Kunskapsförbundet Väst den 2 december.

Efter avstämning med kommunstyrelsens presidium och företrädare för Trollhättans stad så konstaterar Kommunstyrelseförvaltningen att en samlad bedömning av förbundets hela ekonomiska situation under 2022 behöver göras utifrån direktionens delårsrapport per april. Frågan om ytterligare resurstillskott inför 2023 får hanteras i dialog mellan medlemskommunerna i anslutning till vårens arbete med budgetförutsättningar för Kunskapsförbundet Väst.

Underlag

Kunskapsförbundet Väst - Begäran om utökat förbundsbidrag med anledning av ökade kostnader på gymnasiesärskolan.

Lena Tegenfeldt
Kommundirektör

Sändlista

Kunskapsförbundet Väst
Trollhättans stad
Ekonomikontoret

KUNSKAPSFÖRBUNDET

2021-11-29

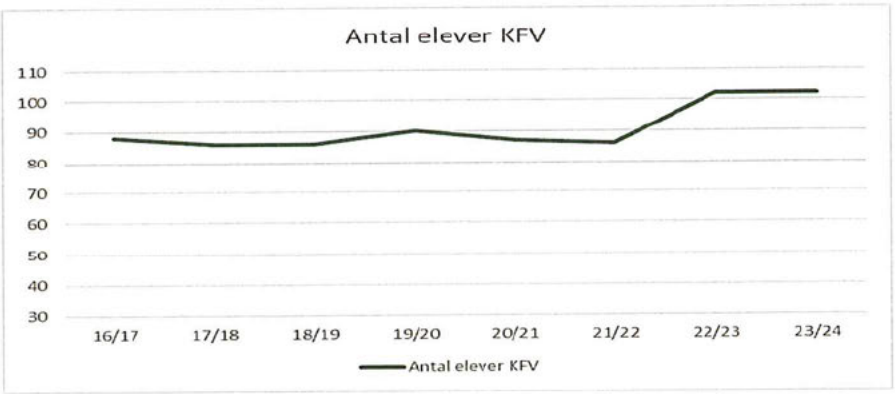
Kommunstyrelsen
Vänersborg Kommun

Begäran om utökat förbundsbidrag med anledning av ökade kostnader på gymnasiesärskolan

På direktionsmötet den 16 november 2021 § 72 (Dnr 2021/00018), beslutades att begära ett utökat förbundsbidrag av Trollhättans stad och av Vänersborgs kommun för att täcka de ökade kostnaderna på gymnasiesärskolan.

Gymnasiesärskolan finansieras via förbundsbidraget som Kunskapsförbundet får från medlemskommunerna, Trollhättans stad och Vänersborgs kommun. Gymnasiesärskolan bedrivs på Magnus Åbergsgymnasiet där det finns både nationella program och ett individuellt program. Kunskapsförbundet betalar också för de elever som väljer att studera i annan kommun eller friskola. Kostnaderna per program varierar stort och de nationella programmen har en lägre kostnad jämfört med det individuella programmet där det behövs mer stödresurser.

Inför hösten 2021 skedde flera förändringar som påverkat särskolan. Förhållandet mellan gymnasiesärskolans program ändrades när det blev fler elever på det individuella programmet. För att klara det ökade stödbehovet anställdes mer personal. Fler elever har också valt att studera i andra kommuner eller friskolor jämfört med tidigare år samtidigt som det kommit färre elever som bor i annan kommun till Magnus Åbergsgymnasiet. Detta har lett till ökade kostnader och minskade intäkter. Redan under 2021 redovisar gymnasiesärskolan ett underskott men totalt sett har Kunskapsförbundet inget underskott 2021 eftersom det finns andra verksamheter som visar ett överskott.



KUNSKAPSFÖRBUNDET

2021-11-29

Förutsättningar för gymnasiesärskolan ser ut att försämras ytterligare under 2022. Antalet elever inom gymnasiesärskolan på Magnus Åbergsgymnasiet har legat på ungefär samma nivå under många år men inför hösten förväntas en ökning med 16 elever (19%). Elevökningen medför krav på utvidgning av verksamheten med bland annat personalförstärkning som följd.

Kostnader fortsätter att öka när fler elever väljer andra kommuner eller friskolor och intäkterna fortsätter minska för de elever som kommer från andra kommuner.

Det är svårt att göra prognoser för kommande år efter 2022. En del elever utreds sent under grundskolan vilket gör att det tillkommer elever som inte går i särskola idag. Utifrån grundskolornas nuvarande elevsiffror görs ändå bedömningen att ökningen inte fortsätter kommande år.

Gymnasiesärskolans kommer inte ha en budget i balans och utifrån det som beskrivs ovan saknas 5,7 Mkr för år 2022 och 3,7 Mkr 2023.

Direktionens beslut

Direktionen beslutar att av medlemskommunerna, Trollhättans stad och Vänersborgs kommun begära en ramhöjning av förbundsbidraget om 5,7 Mkr år 2022 och ytterligare 3,7 Mkr år 2023 för att täcka de ökade kostnaderna på gymnasiesärskolan.

[redacted]

Maud Bengtsson
Ordförande i direktionen

Johan Olofson
Förbundsdirektör

§ 72

Dnr 2021/00018

Äskande om extra medel till gymnasiesärskolan

Gymnasiesärskolan finansieras via förbundsbidraget som Kunskapsförbundet får från medlemskommunerna, Trollhättans stad och Vänersborgs kommun. Gymnasiesärskolan bedrivs på Magnus Åbergsgymnasiet där det finns både nationella program och ett individuellt program. Kunskapsförbundet betalar också för de elever som väljer att studera i annan kommun eller friskola. Kostnaderna per program varierar stort och de nationella programmen har en lägre kostnad jämfört med det individuella programmet där det behövs mer stödresurser.

Kommande år stiger antalet elever på gymnasiesärskolan, enligt besked från kommunerna. En ökning av elever i gymnasiesärskolan innebär bl a att mer personal måste anställas för stöd till eleverna. Många av de som går på gymnasiesärskolan går individuella programmet.

Tjänsteskrivelse daterad 2021-11-05 förelåg.

Direktionens beslut

Direktionen beslutar att av medlemskommunerna, Trollhättans stad och Vänersborgs kommun begära en ramhöjning av förbundsbidraget om 5,7 Mkr år 2022 och ytterligare 3,7 Mkr år 2023 för att täcka de ökande kostnaderna på gymnasiesärskolan.

§ 21

Begäran från överförmyndarnämnden om utökad budget 2022

KS 2021/470

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att tillföra överförmyndarnämnden ett tillfälligt budgettillskott med 400 tkr under 2022 för finansiering av ett nytt ärendehanteringssystem. Finansiering sker ur kommunstyrelsens förfogandeanslag 2022. Kvarvarande ospecificerade medel ur förfogandeanslaget uppgår till 10,4 mkr efter beslut.

Sammanfattning av ärendet

Överförmyndarnämnden begär i beslut 2021-12-14 att 400 tkr överförs från nämndens budget 2021 till budget 2022. Under 2021 planerades att upphandla ett nytt ärendehanteringssystem. Upphandlingen försenades då diskussion fördes om att slå samman Vänersborgs och Trollhättans överförmyndarverksamheter. Under hösten 2021 konstaterades att ingen sammanslagning kommer att ske.

Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar att det inte är möjligt att retroaktivt ändra överförmyndarnämndens budget för 2021 för att finansiera ökade kostnader under 2022. Efter avstämning med kommunstyrelsens presidium föreslås i stället att finansiering får ske ut kommunstyrelsens förfogandeanslag för 2022.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-20
- Överförmyndarnämndens protokoll, 2021-12-14, § 42

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut inför sammanträdet var:

Kommunstyrelsen beslutar att tillföra överförmyndarnämnden ett tillfälligt budgettillskott med 400 tkr under 2022 för finansiering av ett nytt ärendehanteringssystem. Finansiering sker ur kommunstyrelsens förfogandeanslag 2022.

Ordföranden föreslog att beslutet skulle ges följande lydelse:

Kommunstyrelsen beslutar att tillföra överförmyndarnämnden ett tillfälligt budgettillskott med 400 tkr under 2022 för finansiering av ett nytt

ärendehanteringssystem. Finansiering sker ur kommunstyrelsens förfogandeanslag 2022. Kvarvarande ospecificerade medel ur förfogandeanslaget uppgår till 10,4 mkr efter beslut.

Beslutsgång

Ordförande redovisade att det fanns två förslag till beslut nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag och ordförandens ändringsyrkande.

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat i enlighet ordförandens ändringsyrkande.

2021-12-20 Dnr: KS 2021/470

Handläggare
Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare
Kommunstyrelsen

Begäran från överförmyndarnämnden om utökad budget 2022

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att tillföra överförmyndarnämnden ett tillfälligt budgettillskott med 400 tkr under 2022 för finansiering av ett nytt ärendehanteringssystem. Finansiering sker ur kommunstyrelsens förfogandeanslag 2022.

Sammanfattning av ärendet

Överförmyndarnämnden begär i beslut 2021-12-14 att 400 tkr överförs från nämndens budget 2021 till budget 2022. Under 2021 planerades att upphandla ett nytt ärendehanteringssystem. Upphandlingen försenades då diskussion fördes om att slå samman Vänersborgs och Trollhättans överförmyndarverksamheter. Under hösten 2021 konstaterades att ingen sammanslagning kommer att ske.

Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar att det inte är möjligt att retroaktivt ändra överförmyndarnämndens budget för 2021 för att finansiera ökade kostnader under 2022. Efter avstämning med kommunstyrelsens presidium föreslås i stället att finansiering får ske ut kommunstyrelsens förfogandeanslag för 2022.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Överförmyndarnämndens protokoll 2021-12-14 § 42

Sändlista

Överförmyndarnämnden
Ekonomikontoret, kommunstyrelseförvaltningen

§ 42

Användande av överskott för inköp av mjukvara

ÖFN 2021/41

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att 400 000 kr från överförmyndarnämndens budget 2021 ska föras över till överförmyndarnämndens budget för 2022.

Sammanfattning av ärendet

Under år 2021 påbörjades ett arbete för att upphandla ett nytt ärendehanteringssystem. Då det samtidigt pågick en form av utredning för att se över huruvida Vänersborgs och Trollhättans överförmyndaravdelningar skulle sammanslås, har avsikten varit att en upphandling skulle göras tillsammans med Trollhättan under år 2021.

Trollhättans överförmyndarnämnd har dock inte haft samma krav i upphandlingen som Vänersborg och på grund av detta har upphandlingen dragit ut på tiden, då kommunerna behövde enas i kraven för en gemensam upphandling. Vänersborgs överförmyndarnämnd hade färdigställt sin kravspecifikation i september 2021 och hade då även kunnat publicera detta.

I november 2021 kommer beskedet att någon sammanslagning inte kommer ske tillsammans med Trollhättan. Den 6 december 2021 meddelar även ansvarig tjänsteman i Trollhättan att Trollhättan inte längre önskar göra en upphandling tillsammans med Vänersborg.

Detta har nu fått konsekvensen att Vänersborgs överförmyndarnämnd tidigast kan publicera sin upphandling i januari 2022.

Detta får även ekonomiska konsekvenser för överförmyndaravdelningen då det under år 2021 har funnits tillräckligt med kapital för att bekosta upphandlingen. Det är oklart om dessa ekonomiska resurser kommer finnas under år 2022.

Det är därför överförmyndarnämndens önskan att få från år 2021 överföra del av överskott om 400 000 kr till budgeten för 2022.

Överförmyndarnämndens behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Ordföranden föreslog ovanstående beslut till avgörande och fann genom acklamation att nämnden beslutat i enlighet med förslaget.

Sändlista

Kommunstyrelsen

§ 22

Remiss - Reviderad vattenvårdsplan för Vänern

KS 2021/428

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förslag till yttrande över Remiss – Reviderad vattenvårdsplan för Vänern

Sammanfattning av ärendet

Vänerns vattenvårdsförbund har påbörjat en revidering av vattenvårdsplanen för Vänern. Nuvarande plan gäller mellan 2016-2021. Vattenvårdplanens del, mål och åtgärder, går nu ut på en samlad remiss till alla medlemmar i Vänerns vattenvårdsförbund. Svar på remissen önskas senast den 31 januari 2022.

Vänersborgs kommun tycker grunden i planen är bra men saknar vissa kopplingar till bland annat ramdirektivet för vatten samt konkreta mål och delmål. Planen skulle också kunna förtydligas kring hur arbetet ska fungera framåt och kommunens roll.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-19
- Yttrande över remiss – Reviderad vattenvårdsplan för Vänern
- Remiss – Revidering av vattenvårdsplan för Vänern, mål och åtgärder

2021-12-14 Dnr: KS 2021/428

Handläggare
Hedvig Särg
hedvig.sarg@vanersborg.se
0521 – 72 24 29

Mottagare
Kommunstyrelsen

Godkännande av yttrande över remiss - Reviderad vattenvårdsplan för Vänern

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förslag till yttrande över Remiss – Reviderad vattenvårdsplan för Vänern

Sammanfattning av ärendet

Vänerns vattenvårdsförbund har påbörjat en revidering av vattenvårdsplanen för Vänern. Nuvarande plan gäller mellan 2016-2021. Vattenvårdplanens del, mål och åtgärder, går nu ut på en samlad remiss till alla medlemmar i Vänerns vattenvårdsförbund. Svar på remissen önskas senast den 31 januari 2022.

Vänersborgs kommun tycker grunden i planen är bra men saknar vissa kopplingar till bland annat ramdirektivet för vatten samt konkreta mål och delmål. Planen skulle också kunna förtydligas kring hur arbetet ska fungera framåt och kommunens roll.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Under 2020-2021 har Vänerns vattenvårdsförbund påbörjat en revidering av vattenvårdsplanen för Vänern. Nuvarande plan gäller mellan 2016-2021. Förslaget är att nästa vattenvårdsplan ska löpa över åtta år med kampanjer/fokusområden som pågår i 2 år åt gången.

De förslag till åtgärder som presenteras i planen är just förslag på vad vattenvårdsförbundet kan göra tillsammans med medlemmarna för att jobba mot vattendirektivets krav och efter de globala målen i Agenda 2030. Åtgärderna är också anpassade för Vänern och dess närområden. Vattenvårdsförbundets roll är att starta igång arbetet med fokusområden och se samordningsvinster mellan olika aktörer och där det är möjligt även hålla ihop större projekt.

Vänerns vattenvårdsförbund önskar svar på remissen senast den 31 januari 2022. Dom önskar särskilt att kommunerna funderar över följande frågor:

- Har vi valt rätt fokusområden? Om inte vad saknas?
- Är tidsplanen för fokusområdena bra/realistisk?
- Fler förslag till lämpliga aktiviteter till respektive fokusområde och hur vi kan genomföra dessa tillsammans med er medlemmar. Även prioritering av aktiviteter - vilka aktiviteter ser din organisation som mest angelägna att genomföra?
- Har du och din organisation fler förslag på lämpliga arbetssätt?
- Något annat du och din organisation vill skicka med?

De berörda förvaltningarna har gemensamt tagit fram ett förslag på yttrande, se bilaga 1, *Yttrande över remiss – Reviderad vattenvårdsplan för Vänern*.

Sammanfattning av yttrande:
Vänersborgs kommun saknar en tydlig koppling till vattendirektivet och åtgärdsprogrammet samt konkreta mål och delmål för att få tydlighet kring varför just dessa fokusområden och åtgärder valts ut. Kommunen hade också gärna sett en återkoppling till tidigare arbete och plan för att få bättre förståelse för hur den reviderade planen tagits fram.

Kommunen ser det som positivt att man väljer ut olika fokusområden att arbeta med för att få samlat fokus och ett tydligt arbetssätt som blir återkommande. Det blir därmed troligtvis lättare att samordna olika aktörer samt effektivisera arbete och resurser för alla.

Planen är en bra grund men det saknas information om kommunernas roll och vad Vänerns vattenvårdsförbund förväntar sig av kommunerna. Detta för att lättare kunna fortsätta utveckla samarbete med kommuner och tjänstepersoner så att kommunerna kan bli mer involverade och delaktiga i kampanjerna.

Övrig analys från förvaltningarna:
Det saknas idag en funktion i organisationen vars uppdrag är att samordna vattenfrågorna i kommunen. En sådan typ av tjänst hade kunnat stärka arbetet med olika vattenfrågor på ett bra sätt och också möjliggjort ett mer strategiskt arbete.

För ett mer samordnat och tydligt arbetssätt framåt mellan Vänerns vattenvårdsförbund och Vänersborgs kommun, behöver informations- och kommunikationsväg förtydligas och stärkas. Kanske att det hade behövts en tjänsteperson som representant från kommunen utöver representant i styrgruppen? Det hade gett bättre förutsättningar för ett mer samordnat arbete framåt samt skapa samsyn i olika frågor.

Beredning

Berörda tjänstepersoner på miljö- och byggnadsförvaltningen samt samhällsbyggnadsförvaltningen har lämnat synpunkter via mail till miljöstrategen som sammanställt ett förslag som sedan stämts av på gemensamt möte.

Ewa Ferm Björklund

Avd. chef på hållbar utveckling

Bilagor

Yttrande över remiss – Reviderad vattenvårdsplan för Vänern

Sändlista

Miljö- och byggnadsförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Yttrandet i sig självt tillsänds Vänerns vattenvårdsförbund

Handläggare
Hedvig Särg
hedvig.sarg@vanersborg.se
0521 – 72 24 29

Mottagare
Vänerns vattenvårdsförbund

Yttrande över remiss - Reviderad vattenvårdsplan för Vänern

Bakgrund

Vänerns vattenvårdsförbund inkom 2021-11-12 med remissen - *Revidering av vattenvårdsplan för Vänern.* Nuvarande plan gäller mellan 2016-2021. Vattenvårdplanens del, mål och åtgärder, går nu ut på en samlad remiss till alla medlemmar i Vänerns vattenvårdsförbund. Svar på remissen önskas senast den 31 januari 2022.

Yttrande

Vänersborgs kommun har inget att tillägga vad gäller om det är rätt fokusområden eller inte, men saknar en tydlig koppling till ramdirektivet för vatten samt åtgärdsprogrammet. Det behöver också förtydligas vilka konkreta mål och delmål planen arbetar efter för att få en förståelse kring syfte och upplägg samt varför just dessa fokusområden valts ut. Detta också för att se kopplingen till de åtgärder som tagits fram i planen. Vidare hade kommunen också gärna sett en återkoppling till tidigare arbete och plan för att få bakgrund till hur den nya reviderade planen tagits fram och på vilka kunskaper och erfarenheter den bygger på.

Vänersborgs kommun ser det som positivt att man väljer ut olika fokusområden att arbeta med för att få ett samlat fokus och ett tydligt arbetssätt som blir återkommande. Det blir därmed troligtvis lättare att samordna olika aktörer som har intresse i olika frågor. Det vore också bra om planen samordnas med ex. Vänersamarbetets arbete för att underlätta genomförande av olika åtgärder med mera, samt effektivisera arbete och resurser för alla.

Det är svårt att se om åtgärderna träffar rätt utan att ha en klar bild över mål och syfte. Men det ser ut att vara en bra grund. Det behöver dock förtydligas vad Vänerns vattenvårdsförbund förväntar sig av kommunerna samt vad kommunens roll är i olika frågor. Detta för att fortsätta utveckla samarbetet med kommunerna och tjänstepersonerna så att kommunerna kan bli mer involverade och delaktiga i kampanjerna. Det är också viktigt med framförhållning om kommunen ska kunna bidra med någon insats.

För att få god samordning och kommunikation mellan Vänerns vattenvårdsförbund och Vänersborgs kommun skulle det vara önskvärt att både en tjänsteperson tillsammans med politiker var med som representanter från kommunen.

Hedvig Särg
Miljöstrateg

Ewa Ferm Björklund
Avd. chef hållbar utveckling

Postadress:	**Besöksadress:**	**Telefon:**	**Webbplats:**	**E-post:**
Vänersborgs kommun 462 85 Vänersborg	Sundsgatan 29 Vänersborg	0521-72 10 00	www.vanersborg.se	kommun@vanersborg.se

Nr. 2021/030

2021-11-12

VÄNERNS vattenvårdsförbund
Sara Peilot
010-224 52 05

till
Medlemmarna i Vänerns vattenvårdsförbund

REMISS

Revidering av vattenvårdsplan för Vänern – mål och åtgärder

Innehåll

Vattenvårdsplan för Vänern – förslag på fokusområden och tidsplan 2
Lämna in synpunkter på förslaget 2
Förslag på fokusområden 2022-2029 2
Främmande arter 2022-2023 2
Vattenkvalitet och närområden 2024-2025 3
Miljögifter 2026-2027 4
Vattennivåer och biologisk mångfald 2028-2029 5
Förslag på arbetssätt 2022-2029 5
Bakgrund 6
Vänerdagen i fält 15 okt 2021 7
Digitala arbetsgrupper våren 2021 7
Kommunbesök 2019-2020 7
Tidsplan revidering av vattenvårdsplanen 7

Postadress
Vänerkansliet
Länsstyrelsen
Hamngatan 1
542 30 Mariestad

Besöksadress
Hamngatan 1

Telefonnummer
010-224 52 05

Bankgiro
5203-8627

Postgiro
619 85 46-1

Momsreg. nr
SE873202429701

Organisations nr
873202-4297
Godkänd för F-skatt

E-post
Sara.peilot@lansstyrelsen.se

Webbplats
www.vanern.se

Vattenvårdsplan för Vänern – förslag på fokusområden och tidsplan

Under 2020-2021 har Vänerns vattenvårdsförbund påbörjat en revidering av vattenvårdsplanen för Vänern. Nuvarande plan gäller mellan 2016-2021[1]. Förslaget är att nästa vattenvårdsplan ska löpa över åtta år med kampanjer/fokusområden som pågår i 2 år åt gången.

De förslag till åtgärder som presenteras är just förslag på vad vattenvårdsförbundet kan göra tillsammans med medlemmarna för att jobba mot vattendirektivets krav och efter de globala målen i Agenda 2030. Vi skalar helt enkelt ner åtgärderna så att de är anpassade för Vänern och dess närområden. Vattenvårdsförbundets roll är att kicka igång arbetet med fokusområden och se samordningsvinster mellan olika aktörer och där det är möjligt även hålla ihop större projekt.

Lämna in synpunkter på förslaget

Vattenvårdplanens del mål och åtgärder går nu ut på en samlad remiss till alla medlemmar i Vänerns vattenvårdsförbund. **Svar på remissen önskas senast den 31 januari 2022**.

Lämna gärna in synpunkter på:

- Har vi valt rätt fokusområden? Om inte vad saknas?
- Är tidsplanen för fokusområdena bra/realistisk?
- Fler förslag till lämpliga aktiviteter till respektive fokusområde och hur vi kan genomföra dessa tillsammans med er medlemmar. Även prioritering av aktiviteter - vilka aktiviteter ser din organisation som mest angelägna att genomföra?
- Har du och din organisation fler förslag på lämpliga arbetssätt?
- Något annat du och din organisation vill skicka med?

Vid styrelsemötet den 8 mars 2022 tas synpunkterna om hand och ett färdigt förslag bereds till årsmötet. Vid årsmötet den 5 maj 2022 presenteras en ny reviderad vattenvårdsplan som kan fastslås av stämman.

Förslag på fokusområden 2022-2029

Nedan följer förslag till fokusområden och tidsplan. Förslaget är att vattenvårdsplanens arbete med kampanjerna ska löpa över åtta år. Inför denna remiss har Vänerkansliet tillsammans med de digitala arbetsgrupperna arbetat fram flera aktiviteter per fokusområde och utvecklat föreslagna aktiviteter som föreslås nedan. Vid Vänerdagen i fält den 15 oktober kom ytterligare förslag in på aktiviteter och arbetssätt.

Vattenvårdsplan för Vänern - förslag på fokusområden och tidsplan:

FOKUSOMRÅDEN VÄNERN:	2022-2023	2024-2025	2026-2027	2028-2029
Främmande arter	■			
Vattenkvalitet och närområden		■		
Miljögifter			■	
Vattennivåer och biologisk mångfald				■

Främmande arter 2022-2023

Risken för att invasiva främmande arter ska spridas och etablera sig i våra stora sjöar Sverige är mycket stor. Arter kan exempelvis komma in i Vänern med sjöfartens barlastvatten och genom utsättningar av främmade växter och djur eller som fripassagerare på båtskrov. Dessa arter kan ställa till med stora problem genom att exempelvis konkurrera ut inhemska arter och sprida smittor. I dag finns det flera kända främmade arter i våra stora sjöar i Sverige. Av dessa har nog sjögull och kräftpest störst negativ påverkan. Vattenvårdsförbundet vill

[1] Fem skäl att satsa på Vänern. Vattenvårdsplan – kampanjer 2016-2021. A. Christensen. Vänerns vattenvårdsförbund, 2016. Rapport nr 94.

undersöka hur utbrett problemet med invasiva främmade arter är i Vänern, med fortsatt fokus på tidig upptäckt och information. Exempelvis övervakning med DNA-teknik, fällor i hamnar, informationsfilmer etc.

Förslag på utförande:

- **Ta fram en metod för övervakning av invasiva främmade** arter i Vänerns hamnar för tidig upptäckt. Tidig upptäckt är avgörande för att om möjligt kunna bekämpa eller begränsa utbredningen av invasiva främmade arter. Detta skulle kunna bli ett moment som kan ingå i det ordinarie miljöövervakningsprogrammet för Vänern.
- **Förebyggande arbete, exempelvis**:
    - Ta fram små korta informationsfilmer på sociala medier och på webben om hur man undviker att sprida invasiva främmande arter till Vänern.
    - Ta fram informationsmaterial och uppdatera broschyren om att förhindra spridning av invasiva främmande arter på flera språk.
    - Checklista över hur man gör för att rapportera främmade arter.
    - En dag om främmade arter där man bjuder in brett. Exempelvis ett besök vid sjön Rinnen, som har problem med sjögull.
    - Ta fram information, med en QR-kod om främmade arter till kommunerna som de kan sätta upp vid de kommunala badplatserna.
    - Informationskampanj tillsammans med flera utav medlemmarna – en speciell dag för att leta efter just främmade arter. Detta skulle kunna genomföras under Vänerveckan. Även engagera skolorna under dessa dagar samt dela ut skolmaterial om främmade arter.
- **Uppströmsarbete är viktigt.** Vänerns vattenvårdsförbund stöttar gärna uppströmsarbete och samarbetar med olika projekt uppströms Vänern, exempelvis vattenråd i tillflöden, kommunerna, Hushållningssällskapet och LRF är en viktig aktör här. Vilka arter är problematiska utefter just deras vatten (skunkkalla, jättebalsamin m.fl.). För att informera och engagera markägare efter vattendrag och sjöar kan samarbete med LRF vara en idé.
- **Bekämpningsåtgärder, exempelvis:**
    - Bekämpning av sjögull i sjöar och vattendrag inom Vänerns avrinningsområde.
    - Bekämpa mink på fågelskär. Problem med minken som plundrar fågelskären på ungar.
    - Riktade utskick till strandnära markägare med möjliga åtgärder för bekämpning av invasiva främmande arter som finns på markerna.

Vattenkvalitet och närområden 2024-2025

Vänerns vatten är i dag av god kvalitet, men framtida klimatförändringar kan påverka både dricks- och badvattenkvaliteten. Det kommer att bli vanligare med mer och intensivare nederbörd under hösten och vintern, vilket kan öka risken för spridning av sjukdomsorganismer via exempelvis översvämmad mark, bräddningar av avloppsreningsverk och enskilda avlopp. Vegetationsperioden kommer också att bli längre och vi kommer att få torrare somrar. I ett varmare klimat gynnas parasiter som Cryptosporidium, men också mikroorganismer som sjukdomsframkallande bakterier.

Det landområde som är närmast Vänern (Vänerns närområde) kan ha stor betydelse för vattenkvalitén och biologisk mångfald vid skärgårdar, vikar och stränder. Stora delar av Vänerns närområden ingår inte i något vattenvårdsförbund/vattenråd. När vi kommer till undersökningar och åtgärder faller dessa områden ofta mellan stolarna. Hit hör också många av Vänerns vikar och mindre vattendrag som mynnar i Vänern. Det är därför viktigt att dessa områden kontinuerligt följs upp och ingår i miljöövervakningen. Vänervikar är ett delmoment i miljöövervakningsprogrammet för Vänern, men undersökningar och sammanställningar görs i mån av finansiering. Om Vänerns närområden är ett fokusområde inom vattenvårdsplanen blir det lättare att söka extra medel till bland annat undersökningar.

Förslag på utförande:

- **Både dricksvatten och badvatten av god kvalitet.** Kampanjvisa mätningar som ökar kunskapen av exempelvis olika ämnen som inte ingår i ordinarie miljöövervakning. Detta skulle kunna vara att delta i screening där utsjöstationerna i Vänern utgör referensstationer och där vattenvårdsförbundets medlemmar ges möjlighet att delta vid deras respektive utsläppspunkt och/eller råvattenintag.
- **Identifiera påverkanskällor i närområden.** Vattenkvalitén kan påverkas lokalt och i detta fokusområde kan vi titta närmare på den lokala påverkan på Vänerns vattenkvalitet. Genom exempelvis uppströmsarbete med information och förslag till åtgärder till berörda markägare.

Genom att undersöka hur vattenkvaliteten i Vänerns närområde påverkas av exempelvis enskilda avlopp, bräddning från avloppsreningsverk, att gässen betar och bajsar vid badstranden, hamnar, markavrinning och övergödning osv.

- **Öka kunskapsunderlaget av vattenkvalitet och biologi i Vänerns vikar och mindre tillrinnande vattendrag.** Exempelvis genom biotopkartering och elfisken, men kanske även en åtgärdsplan för Vänerns mindre tillflödena. Något som skulle kunna ingå i fiskevårdsplanen, ett arbete som med fördel kan genomföras inom Samförvaltning fiske.
- Vattenvårdsförbundet skulle kunna göra en sammanställning av Vänerns vikar och de mindre närliggande vattendragens vattenkvalitet och biologi samt identifiera påverkanskällor. En lokalbeskrivning av närområdet. Rapporten skulle kunna utgöra underlag till kommunernas fortsatta arbete med enskilda avlopp, men även inom arbetet med Greppa näringen. Vattenvårdsförbundet skulle kunna lyfta fram goda exempel och informera om dessa vid en Vänerdagen eller i annat forum.
- **Övervakning av algblomning**. Ett varmare klimat kan leda till att det blir vanligare med giftalgblomningar i Vänerns grunda vikar. Finns det ett behov av att få mer koll på detta? Finns det ett behov av övervakning i Vänern? I Mälaren använder man sig utav CyanoAlert app, är det något för Vänern?

Miljögifter 2026-2027

Vänerns fiskar har förhöjda halter av kvicksilver, PCB, dioxin och det bromerade flamskyddsmedlet PBDE. Livsmedelsverket har kostrekommendationer över hur ofta man kan äta flera av Vänerns fiskar. Miljökvalitetsnormerna i Vänern liksom övriga landets sjöar nås inte på grund av bland annat kvicksilver. Miljögifter kan komma till Vänern från diffus spridning från marken och luftnedfall (kvicksilver) eller från förorenade områden runt sjön (kvicksilver, PCB, dioxin). Hur det bromerade flamskyddsmedlet PBDE sprids är mer oklart. Men misstänkta källor är luftnedfall, sopförbränning och slam från avloppsreningsverk.

I februari 2021 presenterades den hittills mest omfattande undersökningen av läkemedelsrester och andra organiska miljöföroreningar i våra tre största sjöar – Vänern, Vättern och Mälaren – med omgivande vattendrag, avloppsreningsverk och dricksvattenverk. Över 100 olika ämnen analyserades. Den här undersökningen gav oss en första bild av vilka kemiska ämnen som finns i vattnet och hur koncentrationerna varierar över året [2]. I Vänern uppmättes 21 olika ämnen och 50 ämnen i de tillrinnande vattendragen. Generellt var koncentrationerna högre i vattendragen än ute i Vänern. Läkemedel mot depression och epilepsi, beta-blockerare samt nikotin, koffein och industrikemikalier var vanligt förekommande. Dessutom fanns sju PFAS-ämnen i mer än hälften av alla prov. Halterna av hormonet östradiol och PFAS-ämnet PFOS överskred Vattendirektivets miljökvalitetsnormer i flera fall.

Även mikroplaster påträffas både i ytvatten och ner på djupt vatten, vilket en första kartläggning visade som Örebro universitet genomförde 2017 [3]. Samma universitet har också analyserat mikroplaster i sedimentprover från Vänern, Vättern och Mälaren. Rapporten kommer hösten 2021. De preliminära resultaten visar på flest mikroplaster återfanns i den mindre storleksfraktionen och att klart högst halter återfanns i proverna från Stockholm. Lägst halter uppmätes i prover från områden utan direkt påverkan från tät bebyggelse. Ett undantag var dock ett sedimentprov från Vänern med förhöjda halter jämfört med andra utsjöstationer.

Förslag på utförande:

- **Övervakning av ”nya miljögifter”** exempelvis mikroplaster och nya PFAS-föreningar, läkemedelsrester, hormoner med flera, både i vatten, fisk och sediment. Detta görs med fördel inom delprogram Stora sjöar där också Vättern och Mälaren ingår. Verksamhetsutövare som industrier och kommuner deltar i miljögiftsövervakningen när det är relevant. Vattenvårdsförbundet håller medlemmarna informerade om aktuella screeningprogram och tipsar om när det är relevant att delta.
- **Miljöövervakningen av sedimentkemi.** Här skulle vi kunna utveckla med övervakning av mikroplaster i sediment för att få se eventuella trender och eventuellt kunna spåra mikroplasternas ursprung.

[2] Förekomst av organiska miljöföroreningar i Svenska ytvatten. Daniel Malnes, Oksana Golovko, Stephan Köhler, Lutz Ahrens Sektionen för organisk miljökemi och ekotoxikologi och Sektionen för geokemi och hydrologi, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala 2020. Vänerns vattenvårdsförbund 2021. Rapport nr 121.

[3] Mikroplaster i Vänern Vättern Mälaren och Hjälmaren 2017. Anna Rottander och Anna Kärrman Örebro Universitet MTM Forskningscentrum, Institutionen för naturvetenskap och teknink. Vänerns vattenvårdsförbund, 2019. Rapport nr 110.

- **Uppdatera miljögiftsövervakningen.** Se över pågående miljöövervakningsprogram så att nya miljögifter kommer med. Förbundets roll är att övervakning bedrivs av relevanta ämnen i utsjöstationerna, vilka är referensstationerna.
- **Strandstädning under Vänerveckan.** Samordna en dag eller under en hel vecka där vi städar längs Vänerns stränder likt ”Håll Sverige rent”. Lyfta vikten av detta. Gör gemensam satsning tillsammans med Vänerkommunerna. Men även jobba med att samla in rester av fiskeredskap i vattnet. Ett arbete som skulle kunna samordnas av samförvaltning fiske.

Vattennivåer och biologisk mångfald 2028-2029

Både högt och lågt vattenstånd är av stor betydelse för naturmiljön och den biologiska mångfalden och i förlängning för friluftslivet, båtlivet och fisket. Det behövs ett systematiskt arbete för att bevara och återskapa den biologiska mångfalden i Vänern, då stränder och skär växer igen. Det finns omkring 270 hotade arter i och omkring Vänern och många av dessa är knutna till Vänerns historiskt sett unika miljöer, med öppna kala solbelysta stränder och skär, klapperstensstränder och strandängar. Speciellt viktiga är de ansvarsarter som finns för Vänern. Med ansvarsart menas de arter där Vänern har en stor del av Europas bestånd och därmed ett speciellt ansvar för deras överlevnad. Några exempel är fiskgjuse, fisktärna, storlom, rördrom och ursprunglig sjövandrande lax, öring och fisken asp, samt växterna strandbräsma och grönskära.

Strandzonen är speciell och det är vattenståndsvariationerna som gör den speciell. Det behövs regelbundna översvämningar på våren för att en lämplig vegetationszonering ska uppstå med viktiga habitat för växter, fåglar, groddjur, fiskar och andra djur. Hade vattennivån varit helt jämn hade inte livsmiljön funnits. Dessa är Vänerns unika och sällsynta miljöer.

Förslag på utförande:

- **Fortsatt miljöövervakning** av Vänerns stränder med stråk, samt rekrytering av gäddyngel, eventuell annan lämplig miljöövervakning.
- **Information.** Informera allmänheten om miljötillståndet i Vänern.
- **Delta i Vänerrådet** [4]. Arbeta för att Vänern får en långsikt hållbar naturanpassad tappningsstrategi för ökad biologisk mångfald i och vid Vänern. Vänerrådet kan ta fram en sammanställning av kunskapsläget av biologisk mångfald med koppling till vattennivåer.
- **Bevara och återskapa den biologiska mångfalden.** Ta fram underlag som redovisar vilka arter och miljöer som behöver aktiva åtgärder idag och i framtiden. Vilka områden och biotoper har i dag finansiering för att skötas och vilka har det inte. Även förslag på finansiering, ideella krafter som exempelvis röjningsinsatser på fågelskär och sandstränder, eller möjliga bidrag som kan sökas kan ingå i ett sådant här uppdrag.
- **Motiv till att bevara och återskapa biologisk mångfald**. Vad kostar det för kommuner och andra att mångfalden försvinner och kan åtgärder bli lönsamma? Kanske försöka med något nytt tänk som ekosystemtjänster, vattnets självrenande förmåga, strändernas betydelse och strandbetes betydelse för den biologiska mångfalden.

Förslag på arbetssätt 2022-2029

Hur ska vi jobba med vattenvårdsplanens mål och åtgärder under nästkommande period? Hur ska vi få vattenvårdsförbundets medlemmar engagerade och förtydliga deras roll i arbete med vattenvårdsplanen? Vad är vattenvårdsförbundets roll? Vattenvårdsförbundet kan starta upp kampanjerna och inspirera verksamhetsutövare och kommuner till att genomföra åtgärder.

- Förslaget är att varje kampanj löper över två år för då kan vattenvårdsförbundet fokusera på att starta upp arbetsinsatser och kanske större projektet som med fördel kan sträcka sig över fler år.
- Försöka planera långsiktigt i projekten och kanske skala ner för att få en bättre långsiktighet och inte bara små punktinsatser.
- Kommunträffar kan bli ett arbetssätt inom vattenvårdsplanen. Förslagsvis har vi ett rullande schema där vi besöker alla Vänerkommuner under nästkommande åttaårsperiod. Då skulle det bli cirka två kommuner per år. Vi skulle även kunna utveckla träffen genom att vara en heldag per kommun med

[4] Syftet med Vänerrådet är att få till stånd en säker och naturanpassad tappningsstrategi för Vänern som tar till vara både naturvärden och samhällsintressen. Läs mer om Vänerrådets arbete på Vänersamarbetets webb: Vänerrådet - Vänern (lakevanern.se)

studiebesök, träff med tjänstepersoner och avslutning med kommunfullmäktige- eller nämndmöten. Övriga medlemmar besöker vi vid årsmöten och styrelsemöten.

- Vattenvårdsförbundet skulle även kunna genomföra ett av sina ordinarie styrelsemöten i samband med en kommunträff om detta är möjligt. Vi kan med fördel göra det på prov med en kommun och se om de faller väl ut. Hela styrelsen kan då engagera sig mer i samband med kommunträffarna. Bra tidpunkt för denna typ av möten skulle kunna vara i samband med styrelsemötet i maj eller september/oktober. Vid kommunträffen får vi förhoppningsvis träffa både tjänstepersonerna i kommunen och politiker från någon utav nämnderna och då kan vi få lite tid för grupparbeten och diskussion. I kommunfullmäktige kan vattenvårdsförbundet hålla ett kortare föredrag.
- Vattenvårdsförbundet fortsätter att bjuda in sig hos medlemmarna vid årsmöten och gärna med ett efterföljande studiebesök efter där det går.
- Vänerdagen kan utvecklas genom att vartannat eller vart tredje år genomföras i fält, exempelvis besöka ett närområde till Vänern eller ett vattendrag eller en vik . Övriga år har vi den traditionella Vänerdagen med föredrag och senaste nytt från projekt och miljöövervakningen i Vänern.
- Söka bidrag för ett större projekt för att få ½ till 1 tjänst på 1 till 2 år. Exempelvis kan vi söka bidrag till en åtgärdssamordnare som kan jobba aktivt med vattenvårdsplanens åtgärder. En åtgärdssamordnare skulle också kunna jobba med riktade insatser mot markägare, exempelvis vid vattendrag som mynnar till Vänern eller vid Vänerns vikar. Denna person kan med fördel sitta på en kommun. Vattenvårdsförbundet och Vänerkommunen kan lämna in en gemensam bidragsansökan om en åtgärdssamordnare.
- Fortsätta att söka bidrag för att utöka miljöövervakningen där så behövs. Detta utgör sedan underlag till kommande åtgärder.
- Fortsätta med att kommuniceras ut resultaten från miljöövervakningen i Vänern på ett begripligt sätt. Dels genom webben, dels genom sociala medier, samt andra lämpliga informationskanaler. Webben ska bli mer användarvänlig. Det är viktigt med ett bra informationsflöde.

Bakgrund

Vänerns vattenvårdsförbund har tidigare tagit fram en Vattenvårdsplan för Vänern, bestående av tre bakgrundsdokument samt huvuddokumentet Mål och åtgärder[5]. Vattenvårdsplanens fyra dokument antogs av Vänerns vattenvårdsförbund 2006 och 2007, efter över fem års arbete. Vid utvärderingen av planen tyckte flera av förbundets medlemmar att den behöver bli mer känd. Förbundet behöver en mer ”levande” plan med uppföljningar och återkopplingar. Därför föreslog vattenvårdsförbundet årsvisa kampanjer, vilket är en uppdatering av vattenvårdsplanens dokument ”Mål och åtgärder”.

Mål och åtgärder

I nuvarande plan har vattenvårdsförbundet valt att under sex år lyfta fem av Vänerns viktigaste miljöfrågor 1. Medlemmarna ansluter till de aktiviteter som passar deras verksamhet. Inför varje kampanj-år bestämmer förbundet närmare vad som ska göras.

Nuvarande kampanjer under 2016-2021:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1. Vänerns dricksvatten	■	■				
2. Vänerns vikar		■	■			
3. Inga invasiva främmande arter till Vänern			■	■		
4. Giftfri Vänern				■	■	
5. Vänerns tillgängliga stränder	■	■	■	■	■	■

[5] Vattenvårdsplan för Vänern - Hur mår Vänern? Bakgrundsdokument 1. Vänerns vattenvårdsförbund, 2006. Rapport nr 40.
Vattenvårdsplan för Vänern. Djur och växter i Vänern - Fakta om Vänern. Bakgrundsdokument 2.
Vänerns vattenvårdsförbund 2006. Rapport 44.
Vattenvårdsplan för Vänern. Vänern och människan Bakgrundsdokument 3. Vänerns vattenvårdsförbund 2007. Rapport nr 43.
Vattenvårdsplan för Vänern - Mål och åtgärder. Vänerns vattenvårdsförbund, 2006. Rapport nr 39.

Vänerdagen i fält 15 okt 2021

Vid Vänerdagen i fält var en av stationerna information om vattenvårdsförbundets arbete med revideringen av vattenvårdsplanen. Här fick deltagarna i de fyra olika grupperna tycka till om de nya förslagen hittills i vattenvårdsplanen samt lämna in synpunkter. Totalt deltog 42 personerna vid Vänerdagen i fält och de representerade flera av Vänerkommunerna, Region Värmland och Västragötalands regionen, länsstyrelsen i Västra Götaland, Värmland och Jönköping, LRF Värmland samt ideella föreningar.

Digitala arbetsgrupper våren 2021

För att kunna fortsätta med arbetet med vattenvårdsplanen genomförde vattenvårdsförbundet digitala möten under våren 2021. Vid de digitala arbetsgrupperna ville vi diskutera lämpliga aktiviteter till föreslagna fokusområden. Vänerkansliet har haft digitala möten med:

- tjänstepersoner på några av Vänerkommunerna och länsstyrelserna
- övriga intresserade medlemmar i vattenvårdsförbundet,
- samt de ur styrelsen som ville delta i arbete.

Det var lagom att vara cirka tre till fem personer i varje grupp för att lättare kunna diskutera. Vi testade olika idéer och vi fick in värdefull information och feedback för fortsatt arbete. Totalt har vi genomfört fem digitala arbetsmöten sedan den 16 december 2020 till 17 juni 2021:

- 2020-12-16: Dalslands miljö- och energikontor: (fyra kommuner Mellerud, Bengtsfors och Dals-Ed och Färgelanda), Länsstyrelsen Värmland
- 2021-03-11: Vänersborgs kommun, Länsstyrelsen Västra Götaland
- 2021-03-17: Dalslands miljö- och energikontor
- 2021-05-18: Karlstads kommun, LRF Värmland, Länsstyrelsen Värmland
- 2021-06-17: Götene och Mariestads kommuner

Kommunbesök 2019-2020

Vattenvårdsförbundet har tillsammans med Samförvaltning fiske i Vänern genomfört en kommunturné runt Vänern. Vi har besökt 6 av Vänerns 13 kommuner vid deras kommunfullmäktigemöte eller liknande där kommunens samtliga nämnder är representerade, för att nå så många som möjligt. I samband med besöken bokade vi också in ett möte med några av tjänstepersonerna på kommunen. Vi ville informera om vad vi gör inom Vänerns vattenvårdsförbund och vad vårt uppdrag är. Vi ville också berätta om vårt arbete med vattenvårdsplanen för Vänern samt vad vi gör inom projektet Samförvaltning fiske i Vänern. Under 2019 har vi besökte 6 kommuner av 13. Alla planerade kommunträffar under 2020 har blivit inställda på grund av Corona pandemin. Dock gjordes ett försök att få delta vid ett kommunfullmäktige digitalt, men det avbokades strax innan det planerade mötet. Vi träffade dock tjänstepersonerna digitalt från den kommunen, vilket blev ett bra möte.

Under 2021 var planen att ta upp kommunträffarna med politikerna igen. Detta kommer med största sannolikhet kunna ske tidigast under hösten med anledning av pandemin. Vi kommer då inte att hinna med att besöka resterande sju kommuner innan vattenvårdsplanen behöver gå ut på remiss hösten 2021. Ett av förslagen till arbetssätt inom vattenvårdsplanen är just att löpande besöka 3-4 kommuner per år. Så detta kommer förhoppningsvis bli ett återkommande koncept.

Tidsplan revidering av vattenvårdsplanen

- **9 Februari 2021** – Styrelsemöte, ett andra utkast till plan presenteras. Samt förslag till reviderad tidsplan.
- **13 april 2021** – Årsmöte, presentera ett första utkast till vattenvårdsplan med förslag på arbetssätt. Informera om digitala arbetsgrupper för att diskutera aktiviteter till fokusområdena.
- **Hösten 2021** – vattenvårdsplanen går ut på remiss till medlemmarna.
- **8 mars 2022** – styrelsemöte, färdigt förslag bereds till årsmötet.
- **5 maj 2022** – Årsmöte, ny reviderad vattenvårdsplan fastslås!

§ 23

Remiss - Regional transportinfrastrukturplan för Västra Götaland 2022-2032 med tillhörande hållbarhetskonsekvensbeskrivning

KS 2021/391

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom upprättat förslag till yttrande över regional infrastrukturplan 2022–2033.

Sammanfattning av ärendet

Den nuvarande Regionala planen för transportinfrastrukturen sträcker sig över perioden 2018–2029 och omfattar ca 6,5 miljarder kronor. Det remitterade planförslaget gäller perioden 2022–2033 där Västra Götalandsregionen genom regeringens direktiv har tilldelats en ekonomisk ram på 7 339 miljoner kronor. Trafikverket har räknat upp den preliminära ramen till 7 655 miljoner kronor, efter justering utifrån underförbrukning under åren 2018–2021. Först då regeringen fastställer den nya nationella infrastrukturplanen beslutas den slutliga ekonomiska ramen. Vänersborgs kommuns specifika inspel redovisas efter de olika kapitlen i yttrandet.
Remissförslaget finns att läsa via länken: https://www.vgregion.se/regionalplan

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-07
- Yttrande över regional infrastrukturplan för Västra Götalandsregionen 2022–2033
- Regional transportinfrastrukturplan för Västra Götaland 2022–2033
- Hållbarhetskonsekvensbeskrivning – Regional transportinfrastrukturplan för Västra Götaland 2022–2033
- Missiv och sändlista för Regional transportinfrastrukturplan för Västra Götaland 2022–2033

2022-01-05 Dnr: KS 2021/391

Handläggare
Lars Rudström
lars.rudstrom@vanersborg.se
0521-72 11 10

Mottagare
Kommunstyrelsen

Godkännande av yttrande över regional infrastrukturplan 2022-2033

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom upprättat förslag till yttrande över regional infrastrukturplan 2022–2033.

Sammanfattning av ärendet

Den nuvarande Regionala planen för transportinfrastrukturen sträcker sig över perioden 2018–2029 och omfattar ca 6,5 miljarder kronor. Det remitterade planförslaget gäller perioden 2022–2033 där Västra Götalandsregionen genom regeringens direktiv har tilldelats en ekonomisk ram på 7 339 miljoner kronor. Trafikverket har räknat upp den preliminära ramen till 7 655 miljoner kronor, efter justering utifrån underförbrukning under åren 2018–2021. Först då regeringen fastställer den nya nationella infrastrukturplanen beslutas den slutliga ekonomiska ramen. Vänersborgs kommuns specifika inspel redovisas efter de olika kapitlen i yttrandet.
Remissförslaget finns att läsa via länken: https://www.vgregion.se/regionalplan

Fördjupad beskrivning av ärendet

Även om arbetet med att ta fram remissförslaget har skett på ett transparent och att samtliga parter har varit delaktiga så vill Vänersborgs kommun lyfta följande:
Planens nya struktur kan mot bakgrund av målet om högre hållbarhet i transportinfrastrukturen ses som positiv. Den nya strukturen innebär dock att det inte är lika lätt att hitta föreslagna åtgärder och dess samverkan med andra åtgärder i syfte att skapa ett bättre resultat. Kraven på redovisning och uppföljning av planens utkomst ökar.

Möjligheten att geografiskt påverka och bestämma åtgärdernas inriktning med utgångspunkt från lokala behov är viktig. Regionen är stor, har olika strukturer varför det är viktigt att kunna hantera dessa skillnader. Ambitionen om geografisk anpassning bör även genomsyra arbetet med fördelning av medel ur planens potter och

kommunerna/kommunalförbundet utgår ifrån att de förstärkta satsningarna till stråk som Fyrbodal blivit tilldelade inte kommer att påverka den framtida fördelningen ur de övriga potterna.

En stor del av planens medel återfinns i potter där beslut om åtgärder prioriteras löpande under planperioden. Potterna skapar hög flexibilitet men också en oklarhet kring hur medlen fördelas geografiskt och åtgärdsmässigt. Prioritering av åtgärder läggs i hög grad i händerna på Västtrafik och Trafikverket. Vänersborgs kommun vill därför framhålla vikten av målbeskrivningar som kan leda till tydliga fördelningsprinciper för att skapa insikt och förståelse för hur medel prioriteras och fördelas. Planens vägledande principer bör utvecklas och kompletteras med någon form av processbeskrivning som också säkerställer kommunernas/kommunalförbundens delaktighet i planens genomförande. Detta är särskilt viktigt om geografiska principer ska tillämpas och ett lokalt engagemang för infrastrukturens utveckling ska kunna bibehållas i hela regionen. Vänersborgs kommun ser även ett behov av innovativa lösningar och möjligheter för kombinationer mellan regional och nationell plan som kan bidra till genomförandet av förbättringar och vidmakthållande av standard och framkomlighet i det småskaliga vägnätet.

I yttrandet redovisas synpunkter på vägar, GC-vägar o övriga infrastruktursatsningar som är av stor vikt för Vänersborgs kommun. Dubbelspår mellan Öxnered och Skälebol tas upp liksom åtgärdande av brister på kort sikt på E45 men naturligtvis även synpunkter på betydelsen av en snabbare utbyggd E45. Ny station i Brålanda ska vara klar senast 2028 och där bör regionen ta en mer ledande roll i arbetet.

I övrigt redovisas flera sträckor GC-väg som kommunen önskar medfinansiering till. Bland annat tas sträckan Stenhammarsvägen – Brålanda upp, liksom GC-väg Blåsut till Resecentrum Vänersborg.

Eva Björklund

Chef hållbar utveckling

Bilagor

Yttrande över regional infrastrukturplan 2022-2033

Sändlista

Västra Götalandsregionen

Handläggare
Lars Rudström
lars.rudstrom@vanersborg.se
0521-72 11 10

Mottagare
Kommunstyrelsen

Yttrande över regional infrastrukturplan för Västra Götalandsregionen 2022 - 2033

Bakgrund

Regionstyrelsen har remitterat förslag till regional plan för transportinfrastrukturen i Västra Götaland 2022–2033 med tillhörande hållbarhetskonsekvensbeskrivning.

Den nuvarande Regionala planen för transportinfrastrukturen sträcker sig över perioden 2018–2029 och omfattar ca 6,5 miljarder kronor. Det remitterade planförslaget gäller perioden 2022–2033 där Västra Götalandsregionen genom regeringens direktiv har tilldelats en ekonomisk ram på 7 339 miljoner kronor. Trafikverket har räknat upp den preliminära ramen till 7 655 miljoner kronor, efter justering utifrån underförbrukning under åren 2018–2021. Först då regeringen fastställer den nya nationella infrastrukturplanen beslutas den slutliga ekonomiska ramen.
Remissförslaget finns att läsa via länken: https://www.vgregion.se/regionalplan

Sammanfattning av yttrande

Inledningsvis lämnas övergripande synpunkter på förslaget och därefter Vänersborgs kommuns specifika förslag och synpunkter under respektive rubrik.

Yttrande

Även om arbetet med att ta fram remissförslaget har skett på ett transparent och att samtliga parter har varit delaktiga så vill Vänersborgs kommun lyfta följande:

Planens nya struktur kan mot bakgrund av målet om högre hållbarhet i transportinfrastrukturen ses som positiv. Den nya strukturen innebär dock att det inte är lika lätt att hitta föreslagna åtgärder och dess samverkan med andra åtgärder i syfte att skapa ett bättre resultat. Kraven på redovisning och uppföljning av planens utkomst ökar. En regional karta saknas i planförslaget där man visuellt redovisar vart åtgärderna ligger geografiskt och hur medlen fördelas i regionen.

Möjligheten att geografiskt påverka och bestämma åtgärdernas inriktning med utgångspunkt från lokala behov är viktig. Regionen är stor, har olika strukturer varför det är viktigt att kunna hantera dessa skillnader. Ambitionen om geografisk anpassning bör även genomsyra arbetet med fördelning av medel ur planens potter och

kommunerna/kommunalförbundet utgår ifrån att de förstärkta satsningarna till stråk som Fyrbodal blivit tilldelade inte kommer att påverka den framtida fördelningen ur de övriga potterna.

En stor del av planens medel återfinns i potter där beslut om åtgärder prioriteras löpande under planperioden. Potterna skapar hög flexibilitet men också en oklarhet kring hur medlen fördelas geografiskt och åtgärdsmässigt. Prioritering av åtgärder läggs i hög grad i händerna på Västtrafik och Trafikverket. Vänersborgs kommun vill därför framhålla vikten av målbeskrivningar som kan leda till tydliga fördelningsprinciper för att skapa insikt och förståelse för hur medel prioriteras och fördelas. Planens vägledande principer bör utvecklas och kompletteras med någon form av processbeskrivning som också säkerställer kommunernas/kommunalförbundens delaktighet i planens genomförande. Detta är särskilt viktigt om geografiska principer ska tillämpas och ett lokalt engagemang för infrastrukturens utveckling ska kunna bibehållas i hela regionen. Vänersborgs kommun ser även ett behov av innovativa lösningar och möjligheter för kombinationer mellan regional och nationell plan som kan bidra till genomförandet av förbättringar och vidmakthållande av standard och framkomlighet i det småskaliga vägnätet

Vägprojekt löper som regel under mycket långa tidshorisonter där fördröjning och fördyring är mer regel än undantag. Förhöjda kostnader kan innebära att objektet slår i taket för pottgränsen och faller bort ur åtgärdslistan, detta kan förhindras genom en tydlig uppföljning för objekten som spelas in i potterna och redovisning för hur stort ekonomiskt utrymme man har för nya åtgärder i de olika potterna skulle med fördel redovisas på ett mer överskådligt sätt för ökad förståelse.

Stråkåtgärder

Ca 2,1 Mdkr läggs till åtgärder i och till stråk varav vissa delar användas till förstärkta satsningar i stråk (26% respektive 12,5%). Övervägande del av stråkmedlen (1,7 Mdkr) ska användas i potter för kollektivtrafik, cykelåtgärder och mindre (ej namngivna) vägåtgärder vilket är i linje med vad de flesta kommunerna önskat. Åtgärder med finansiering ur dessa potter prioriteras av Västtrafik och Trafikverket. Cykelåtgärder genomförs i de kommuner som ansöker och vill medfinansiera åtgärderna med 50 %. Kommunernas/kommunalförbundens möjligheter att medverka i prioritering och urval av åtgärder ur potterna är oklara. Denna oklarhet kan leda till en ständigt pågående uppvaktning från kommunerna kring önskade åtgärder med finansiering i potterna med risk att principen om dialog och överenskommelser mellan kommunerna på förbundsnivå frångås. Planen kan med fördel utvecklas i frågor kring processer och

fortsatt delaktighet i planens genomförande. (Ansvarsutpekandet s. 36 är inte tillräckligt).

I planen nämns efterlevnad och uppföljning som viktig för potterna (s 34). Med tydligare planeringsprinciper och processbeskrivningar kan inriktningen bli rätt från början.

Förstärkt satsning till stråk
I planen finns förslag på förstärkt satsning till stråk för Fyrbodal på 120 miljoner. Dessa medel är kopplade till den politiska prioriteringen vid framtagandet av planen och bör därför inte behandlas på samma vis som övriga medel i planen. Medel från de den förstärkta satsningen för Fyrbodal bör lämpligen fördelas genom beslut i Fyrbodals direktion och undantas från regeln som säger att åtgärder med en kostnad som belastar planen med mellan 25 och 50 miljoner kronor skall hanteras politiskt via beredningen för hållbar utveckling (BHU) och beslut i regionstyrelsen. Dessa medel bör fördelas och prioriteras enlig liknande principer som de mindre vägnätsåtgärderna i vägnätspotten, av kommunerna genom Fyrbodals kommunalförbund i samverkan med Trafikverket och Västra Götalandsregionen. De objekt som inte kunde finansieras vid fördelningen av mindre vägnätspotten 2019 bör stå på turordning för åtgärd. Andra angelägna objekt kan också bli aktuella som faller in under kriterier och principer.

Viktiga objekt för Vänersborgs kommun:

- Väg 2149/2156/2146 mellan Åsteboberg och Brålanda bör åtgärdas för att öka tillgängligheten till Brålanda Resecentrum och med det underlätta pendling vidare med tåg samt skapa ett mer trafiksäkert stråk till E45.
- Det är positivt att en första etapputbyggnad av E45 föreslås (nationella planen) men Västra Götalandsregionen bör verka för en snabbare utbyggnad av E45 genom Dalsland.
- Två brister är tydliga på väg E45. Den första rör korsningen E45/Möjeredsvägen är från början underdimensionerad och bör byggas om för att öka tillgängligheten till Öxnered Resecentrum. Den andra och mer akuta är korsningen vid Tånvägen in mot Brålanda. Olycksdrabbad korsning som snarast bör åtgärdas.
- Framkomligheten för Tvåstadstrafiken är bristfällig. I Vänersborg behövs signalprioritering vid flera punkter. Det byggs nya bostäder i snabb takt i centrala Vänersborg vilket ytterligare begränsar framkomligheten. Mot bakgrund av detta önskar kommunen medfinansiering för signalprioritering i tätorten Vänersborg.

- Infrastrukturen runt ett kommande resecentrum i Brålanda behöver byggas ut och byggas om, GC-vägar, cykelgarage, pendelparkering med mera Kommunen kommer att söka medel för detta via Stadsmiljöavtalet och ser fram emot stöttning från regionen i detta arbete.

Regionala stråk

Regionen har tidigare utpekat ett antal regionalt viktiga stråk i regionens olika delar. De utpekade stråken har tilldelats särskild uppmärksamhet och egna medel för åtgärder. Stråken omnämns inte i planförslaget och är inte längre föremål för särskilda prioriteringar. Regionen bör i planen eller på annat sätt meddela om de regionalt utpekade stråken inte längre ska ha någon särställning och inte utgöra något särskilt underlag för fortsatt fokus för regionens transportbehov.

Cykelåtgärder

Kommunerna antas även i fortsättningen kunna anmäla behov av åtgärder för gång- och cykel i det regionalt statliga vägnätet. Förutsättningen är kommunal medfinansiering med 50 % av kostnaderna. Cykelåtgärder kan ske på vägar i stråk och vägar till stråk. Medlen för cykelåtgärder tycks vara fördelade i två olika potter men det är oklart om det är en och samma process för ansökan/fördelning av dessa medel.

För att öka antalet cykelresor behövs investeringar i cykelvägnätet både på kommunala vägar och det statliga vägnätet som är Trafikverkets ansvarsområde. För de statliga vägarna är det viktigt att se över rutinerna för medfinansiering av cykelinvesteringar inom regional infrastrukturplan. Kravet på 50 procents medfinansiering av kommunerna tillsammans med kostnadsökningarna per meter cykelväg innebär att få cykelvägar byggs. För kommunernas medfinansiering behöver kostnaderna vara satta så att eventuella kostnadsökningar inte ger ökade kommunala kostnader utan bärs av antigen VGR eller Trafikverket. För att minska kostnaderna uppmuntrar Trafikverket kommunerna att i egen regi bygga cykelvägar som ligger en bit ifrån de statliga/regionala vägarna, så kallade regionala cykelvägar med kommunalt ansvar. Om kommunerna går in och tar ett större ansvar för det regionala cykelnätet så vore det rimligt att den regionala planen stöttade även dessa åtgärder och att mer medel läggs på kommunalt stöd i stället för statligt.

Vänersborgs kommun har flera planer på utbyggnad av GC-vägar bland annat där tillgängligheten till Resecentra förstärks och ökar förutsättningarna till större mobilitet. Nedan redovisas Vänersborgs kommuns kommande stråk där medfinansiering önskas.

- Stenhammarsvägen – Brålanda. Denna länk är viktig ur både trafiksäkerhetssynpunkt samt ökar tillgängligheten till ett kommande resecentrum i Brålanda. Den plockades olyckligtvis bort av Västra Götalandsregionen 2021 men bör snarast åtgärdas enligt de ursprungliga planerna.

- En ny bro med GC-stråk över trafikkanalen i Vänersborg ska byggas i samband med att ny bro färdigställs över densamma. Cykelstråket till bron och via området Sanden till Resecentrum planeras och för det, önskar kommunen medfinansiering.

- För att förbättra trafiksäkerheten på Lilleskogsvägen, väg 2050 till Vargön önskar kommunen medfinansiering till ny GC-väg. Vägen saknar helt vägren.

- Vänersborgs kommun ser en tydlig trend med nybebyggelse utmed Vänerkusten och om några år i synnerhet i området kring Sikhall, väg 2154. Vänersborgs kommun önskar medfinansiering till en ny GC-väg mellan Sikhalls magasin och Sikhalls badplats.

Järnväg

För att uppnå miljö- och klimatmålen, för omställningen till ett transporteffektivt samhälle samt öka attraktiviteten för kollektivt resande med tåg finns ett stort behov av åtgärder för att återställa och höja standarden på de järnvägar som är viktiga för regiontrafiken. För att genomföra Västtågsutredningen samt Målbild Tåg 2035 och för att nå målen om ett trefaldigt resande vill Vänersborgs kommun framhålla vikten av att Älvsborgsbanan rustas upp och får god standard. I nuvarande nationella plan lyftes Göteborg – Oslo fram som en brist och en utredning har gjorts för dubbelspår mellan Öxnered och Skälebol. Vänersborgs kommun välkomnar utredningen, men ser att hela sträckan Göteborg-Oslo bör utredas i snabb takt så att byggnation med hjälp av EU:s medfinansiering möjliggörs. I Trafikverkets nuvarande förslag till reviderad nationell plan 2022–2033 är sträckan borttagen och inte med som namngiven åtgärd eller utpekad brist, vilket är oroväckande. Sträckan bör finnas med som namngiven brist i nationell plan för att möjliggöra gränsöverskridande infrastruktur och ta tillvara den höga medfinansierings möjligheten som nu finns från EU.

- Sträckan Öxnered – Skälebol som nämns ovan kan inte nog betonas som en viktig första länk på ”Missing Link” mellan Öxnered och gränsen till Norge. Västra Götalandsregionen bör ge detta högsta prioritet att åter få in i den nationella planen. I synnerhet då det finns möjlighet till medel via EU för finansiering då sträckan är en del av det framtida europeiska snabbjärnvägsnätet (Ten-T).

- Med tanke på ett kommande nytt tåguppehåll i Brålanda ser Vänersborgs kommun det viktigt att Västra Götalandsregionen som slagit fast att en ny station ska öppnas för utveckling av tågtrafiken i regionen, tar en tydlig ledarroll för detta arbete. Regionen bör projektleda detta och vara sammankallande i arbetet gentemot de olika parterna, kommunen, Trafikverket samt Västtrafik AB.

- Vänersborgs kommun förutsätter att arbetet för en ny station med tågstopp i Brålanda drivs så att tågen mellan Karlstad och Göteborg samt regionala tåg mellan Halden och Trollhättan kan börja trafikera Brålanda Resecentrum senast december 2028, (helst tidigare).

Brister

I arbetet med revideringen har inga nya brister tagits med, med motivet att det finns många genomförda Åtgärdsvalsstudier (ÅVS) och det finns ett stort antal förslag på åtgärder som saknar finansiering. Trots detta beslut finns det betydande brister i det regionala vägtransportsystemet som inte är utredda och där behovet av åtgärder är stort. Vänersborgs kommun ser fram emot att dessa kommer att få större utrymme vid nästa planrevidering. Även om inga nya brister tagits med i planförslaget så finns det fördelar med att processen och hanteringen av brister ändå beskrivs i planen.

Hållbarhetskonsekvensbeskrivning

Den lagstiftande strategiska miljöbedömningen har utvidgats till att även omfatta det sociala och ekonomiska perspektivet, vilket är ett framsteg och går i linje med funktionsmålet. Planeringsprinciperna lyfter vikten av ett större fokus på ett inkluderande transportsystem och åtgärder som främjar en ökad tillgänglighet för barn och unga i det mindre vägnätet.

Enligt hållbarhetsbedömningen är den samlade bedömningen att förslaget till infrastrukturplan varken medför en positiv eller negativ påverkan på klimatet. En beräkning har gjorts över planens koldioxidutsläpp, som visar en minskning jämfört med regional plan 2018–2029 för år 2040. Utsläppsminskningar möjliggörs bland annat genom att bilresor ersätts av kollektivtrafik och cykel. Kommunerna får en viktig roll att

införliva målet med en större tillgänglighet och transporteffektivitet genom kommunal medfinansiering för åtgärder som gynnar gång, cykel och kollektivtrafik. Angeläget är också att när åtgärder bestäms under planperioden i exempelvis potter behöver dessa prövas mot hållbarhetsmålen.

Eva Björklund
Chef avdelningen för hållbar utveckling



REGIONAL PLAN FÖR TRANSPORTINFRASTRUKTUREN I VÄSTRA GÖTALAND 2022-2033

REMISSVERSION
OKTOBER 2021

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Innehållsförteckning

1 Inledning 3
Ett regeringsuppdrag i flera steg 4
Planens framtagande 5

2 Förutsättningar 6
Nationella mål 6
Regionala mål och strategier 7
Miljö- och hållbarhetsbedömning 7
Innehåll och ekonomi 8

3 Inriktning 9
Regionalt inriktningsunderlag för transportinfrastrukturen 9
Direktiv för åtgärdsplaneringen 10
Ramverk för infrastrukturplanen 11

4 Fördelning av medel 2022-2033 12
Större åtgärder i stråk och noder 14
Trimning och effektivisering i stråk 19
Trimning och effektivisering till stråk 22
Statlig medfinans till kommunalt vägnät 25
Statlig medfinans till kommunalt vägnät 26
Samfinansiering nationell plan, järnväg 29
Storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen 31
Övrigt 32

5 Bedömning av effekter 33

6 Genomförande och uppföljning 36

Bilagor 38
Bilaga 1 – Planram i detalj 38
Bilaga 2 – Statligt vägnät i Västra Götaland 42
Bilaga 3 – Beskrivning av större åtgärder 43
Bilaga 4 – Högst prioriterade brister 51
Bilaga 5 – Inriktning järnvägsåtgärder per bana 54

Processledning Västra Götalandsregionen:
Max Falk, Anna Kronvall och Aako Raoofi

Konsult:
Arne Ekelund, Sweco

1 Inledning

Västra Götaland ska utvecklas till en robust och väl sammanhållen region. Det förutsätter att delarna samspelar och förstärker varandra samt att de bidrar till en konkurrenskraftig helhet med hållbar tillväxt, välfärd och god miljö. En sammanhållen region ger fler möjlighet till arbete, utbildning, vård och omsorg, kultur och fritid. Västra Götaland är Sveriges transport- och logistikcentrum med flera geografiskt utspridda noder där flera transportslag möts.

Transportinfrastruktur är inget ändamål i sig, utan en pusselbit i omställningen till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Den regionala transportinfrastrukturen ska stödja utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle för person- och godstransporter i Västra Götaland.

Flera större omställningar i samhället pågår som kommer att påverka både användandet av och kraven på transportsystemet. Elektrifiering av fordon och vägar, digitalisering och automatisering är exempel på större trender. Pandemin har påverkat resvanorna kraftigt och ännu är det för tidigt att se vilka effekter det kommer att få på resmönstren på sikt. Den fortsatta klimatomställningen medför nya utmaningar och behov att fånga upp i planeringen av transportsystemet. Utvecklingen behöver följas och kommande infrastrukturplaner behöver vara tillräckligt flexibla för att möta de förändrade förutsättningarna.

Västra Götalandsregionen har som länsplaneupprättare ansvar för att ta fram en regional transportinfrastrukturplan, hädanefter benämnd regional infrastrukturplan. Den regionala infrastrukturplanen utgör en del av den nationella infrastrukturplanen och regeringen fastställer de ekonomiska ramarna.

Hur medlen ska fördelas inom den regionala infrastrukturplanen beslutas av *regionfullmäktige*. Trafikverket ansvarar för planens genomförande. Rollen som länsplaneupprättare ingår i det regionala utvecklingsuppdraget och planen ska, med hänsyn till de regionala förutsättningarna, bidra till att de transportpolitiska målen uppnås.

Den regionala infrastrukturplanen är framarbetad i nära dialog med de fyra kommunalförbunden. Västtrafik och Trafikverket har bistått arbetet. Dialog med kommunerna har förts via kommunalförbunden och politisk förankring har skett löpande i *beredningen för hållbar utveckling, BHU*.

Ett regeringsuppdrag i flera steg

Planeringen av åtgärder i den statliga transportinfrastrukturen omfattar ett flertal steg och är en process för vilken riksdagen och regeringen anger villkoren. Åtgärdsplaneringen föregås av inriktningsplanering, som utreder mål, ekonomiska ramar och inriktning för den kommande planperioden. Trafikverket tar fram ett inriktningsunderlag på nationell nivå och överlämnar till regeringen som skriver fram en infrastrukturproposition. Västra Götalandsregionen har även tagit fram ett regionalt inriktningsunderlag, se avsnitt Regionalt inriktningsunderlag för transportinfrastrukturen.

Regeringen ger genom ett direktiv, se avsnitt Direktiv för åtgärdsplaneringen, Trafikverket och regionerna i uppdrag att ta fram förslag till nationell respektive regionala infrastrukturplaner. Planerna innehåller såväl namngivna åtgärder som medel till olika åtgärdsområden, där åtgärderna beslutas under planperioden. Regionala infrastrukturplaner beslutas av *regionfullmäktige* och regeringen fastställer såväl den nationella som de regionala infrastrukturplanerna innan genomförandet tar vid.

De transportpolitiska målen ligger till grund för utvecklingen av transportinfrastrukturen. Andra utgångspunkter är *Agenda 2030*, *Klimatlagen* och *Nollvisionen*. För mer information om de nationella utgångspunkterna, se avsnitt Nationella mål.

Övergripande innehåll nationell plan

- Åtgärder på järnvägar, nationella stamvägar och för sjöfart
- Drift och underhåll
- Stadsmiljöavtal, med mera

Övergripande innehåll regional plan

- Åtgärder på statliga regionala vägar, inklusive åtgärder för kollektivtrafik och cykel
- Statlig medfinans till kollektivtrafikåtgärder samt trafiksäkerhets- och miljöåtgärder på kommunalt vägnät



Figur 1. Process för framtagande av nationella och regionala infrastrukturplaner.

Planens framtagande

Det första steget i framtagandet av en ny regional infrastrukturplan var att ta fram ett inriktningsunderlag för utvecklingen av transportinfrastrukturen i Västra Götaland. Arbetet med inriktningsunderlaget inleddes med en övergripande gap-analys utifrån *Agenda 2030*. Analysen ledde till att tre fokusområden lyftes fram som komplement till den tidigare regionala systemanalysen: klimat, social hållbarhet och trafiksäkerhet. Inriktningsunderlaget ligger till grund för framtagandet av den regionala infrastrukturplanen.

För att koordinera arbetet har Västra Götalandsregionen tillsatt en arbetsgrupp av tjänstepersoner. De fyra kommunalförbunden, som företräder de 49 kommunerna i Västra Götaland, har aktivt medverkat i arbetet och ansvarat för dialog och förankring med kommunerna. Trafikverket har deltagit i hela processen med underlag och stöd i framtagandet. Västtrafik har ansvarat för att sammanställa och göra inspel av kollektivtrafikens infrastrukturbehov. Arbetet har även stämts av med Länsstyrelsen, Klimat 2030 samt Västra Götalandsregionens miljöavdelning kopplat till hållbarhetsbedömningen som skett integrerat med planarbetet.

Samtliga kommuner bjöds in till ett informationsmöte i januari 2021 och i februari 2021 genomfördes dialogmöten med kommunalförbundens direktioner/ förbundsstyrelse. Dialog med kommunerna har huvudsakligen skett via kommunalförbunden.

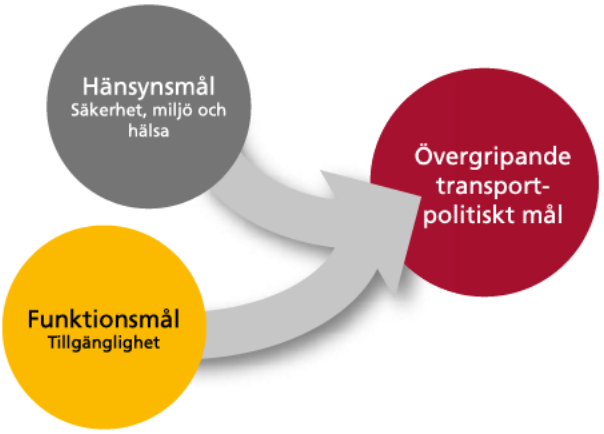
Den politiska processen har skett via *beredningen för hållbar utveckling, BHU*. *Regionutvecklingsnämnden* och *kollektivtrafiknämnden* har löpande informerats under processen. Kommunalförbunden har haft politisk beredning i respektive direktion/ förbundsstyrelse.

Samrådsremiss av förslaget till regional infrastrukturplan 2022-2033 genomförs mellan 20 oktober 2021 och 31 januari 2022. Slutlig version av planen beslutas av *regionfullmäktige* efter ställningstagande i *beredningen för hållbar utveckling* och *regionstyrelsen*. Den antagna versionen skickas sedan till regeringen för fastställelse, som en del av den nationella infrastrukturplanen.

2 Förutsättningar

Nationella mål

Det övergripande målet för den nationella transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och för näringslivet i hela landet. Detta mål samt regeringens direktiv sätter ramarna för infrastrukturplaneringen på statlig och regional nivå. För att det övergripande transportpolitiska målet samt klimatmålet ska kunna nås behöver funktionsmålet i huvudsak utvecklas inom ramen för hänsynsmålet. *Agenda 2030*, *Klimatlagen* och *Nollvisionen* är andra nationella utgångspunkter, liksom barnkonventionen.



Figur 2. De transportpolitiska målen.

Agenda 2030
FN:s agenda 2030 och dess 17 globala mål (med 169 delmål) omfattar alla politiska områden och delaktighet och engagemang på regional nivå är centralt.

Klimatlagen
Klimatlagen är en av tre delar inom ett klimatpolitiskt ramverk som trädde i kraft i januari 2018. De andra delarna är nya klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Klimatmålet innebär att Sverige år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Nollvisionen
Nollvisionen innebär att ingen människa ska omkomma eller skadas allvarligt i trafiken. Visionen är ledstjärnan för Trafikverkets trafiksäkerhetsarbete.

Funktionsmålet innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

Hänsynsmålet innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt, bidra till att det övergripande generationsmålet för miljö och miljökvalitetsmålen nås samt bidra till ökad hälsa.

Ett etappmål under hänsynsmålet är att växthusgasutsläppen från inrikes transporter exklusive flyg ska minska med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010.

Enligt Sveriges etappmål för trafiksäkerhet så ska antalet omkomna till följd av trafikolyckor inom vägtrafiken halveras till år 2030 jämfört med åren 2017-2019. Antalet allvarligt skadade inom respektive trafikslag ska minska med minst 25 procent till år 2030 enligt regeringens etappmål.

Regionala mål och strategier

De globala målen för hållbar utveckling och *Vision Västra Götaland* utgör grunden för arbetet med regional utveckling. Utvecklingen i hela Västra Götaland ska ske med samtliga hållbarhetsperspektiv i fokus - socialt, miljömässigt och ekonomiskt.

Den regionala infrastrukturplanen är en pusselbit av flera som bidrar till att nå visionen om det goda livet. Vid sidan av visionen finns det ett flertal strategier och måldokument som ligger till grund för utformningen av planen. *Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021-2030* är utgångspunkt för det regionala utvecklingsarbetet och innehåller prioriteringar för att möjliggöra omställningen till ett mer hållbart och konkurrenskraftigt samhälle till år 2030. *Klimat 2030* och *Trafikförsörjningsprogrammet* är regionövergripande styrdokument som den regionala infrastrukturplanen ska stödja. Andra strategier som påverkar planens inriktning är *Godstransportstrategin, Strategi för ökad cykling* och *Målbild Tåg 2035*.

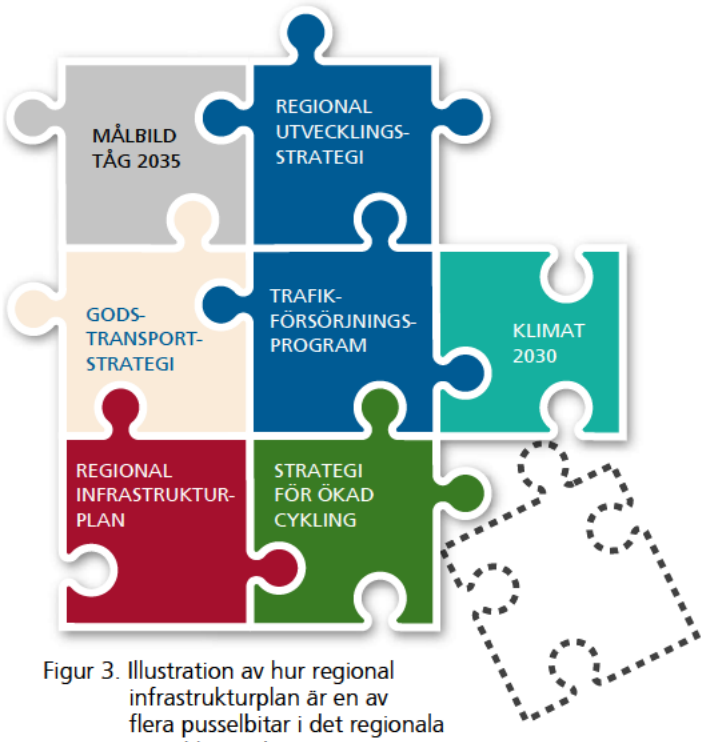
Västra Götalandsregionens långsiktiga viljeinriktning för utvecklingen av transportinfrastrukturen redovisas i inriktningsunderlaget, se avsnitt Regionalt inriktningsunderlag för transportinfrastrukturen.

Vision Västra Götaland är Västra Götalandsregionens och de 49 kommunernas gemensamma vision. Visionen uttrycker det önskade framtida tillståndet – Det goda livet.

Miljö- och hållbarhetsbedömning

En miljöbedömning ska genomföras som en del av den regionala infrastrukturplanen enligt miljöbalken. Det övergripande syftet är att integrera miljöaspekterna i framtagandet för att främja en hållbar utveckling.

Västra Götalandsregionen har valt att genomföra en bredare hållbarhetsbedömning som, vid sidan av den miljömässiga hållbarheten, även beaktar sociala och ekonomiska hållbarhetsaspekter utifrån *Agenda 2030*. Arbetet sker integrerat med framtagandet av planen. Strategiska vägval och åtgärder beskrivs i hållbarhetskonsekvens-beskrivningen som är en del av den regionala infrastrukturplanen. Slutsatser sammanfattas i kapitlet Bedömning av effekter.



Figur 3. Illustration av hur regional infrastrukturplan är en av flera pusselbitar i det regionala utvecklingsarbetet.

Innehåll och ekonomi

Den regionala infrastrukturplanen utgör tillsammans med den nationella infrastrukturplanen en del i planeringen av den statliga transportinfrastrukturen. De grundläggande målsättningarna och utgångspunkterna är gemensamma.

Inom den regionala infrastrukturplanen genomförs såväl större om- eller nybyggnationer som mindre trimningsåtgärder på de statliga vägar som inte ingår i stamvägnätet. Trimningsåtgärderna består av förbättringar av kollektivtrafikens infrastruktur, investeringar i cykelvägar samt mindre vägåtgärder. Kollektivtrafik-, cykel- samt trafiksäkerhets- och miljöåtgärder på kommunalt vägnät kan medfinansieras av planen. Västra Götalandsregionen har även valt att avsätta medel till att samfinansiera järnvägsåtgärder i nationell infrastrukturplan. Drift och underhåll av hela det statliga vägnätet finansieras via nationell infrastrukturplan.

Åtgärder med en kostnad på minst 50 miljoner kronor ska namnges och en samlad effektbedömning (SEB) för objektet ska vara genomförd. Fortsättningsvis benämns dessa som namngivna åtgärder.

Västra Götalandsregionen har tilldelats en ekonomisk ram av regeringen att prioritera till olika åtgärder. De flesta åtgärder finansieras till 100 procent från den regionala infrastrukturplanen, med några undantag. Investeringar i cykelvägar längs statligt vägnät finansieras med 50 procent från planen och 50 procent via kommunal medfinansiering. Åtgärder på kommunalt vägnät kan få statlig medfinansiering från planen med 50 procent.

Utöver planens ekonomiska ram förekommer alternativfinansiering för vissa åtgärder. Det kan exempelvis handla om kommuner som medfinansierar regionala vägåtgärder eller samfinansiering mellan regional och nationell infrastrukturplan. För samtliga namngivna åtgärder som har med- eller samfinansiering träffas det särskilda avsiktsförklaringar eller avtal.

Västra Götalandsregionen har genom regeringens direktiv tilldelats en ekonomisk ram på 7 339 miljoner kronor. Trafikverket har räknat upp den preliminära ramen till 7 655 miljoner kronor, efter justering utifrån underförbrukning under åren 2018-2021. Först då regeringen fastställer den nya nationella infrastrukturplanen beslutas den slutliga ekonomiska ramen.

Planmedlen fördelas till de utpekade åtgärdsområdena under en tolvårsperiod. Genomförandet delas upp i fyraårsperioder och Trafikverket arbetar för att förbrukningen inom aktuell fyraårsperiod ska överensstämma med planens ram och fördelning.

Förordningen om länsplaner för regional transportinfrastruktur (1997:263) och förordningen om statlig medfinans (2009:237) styr vilka åtgärder som får ingå i infrastrukturplanen.

3 Inriktning

Regionalt inriktningsunderlag för transportinfrastrukturen

Den regionala infrastrukturplanen utgår ifrån mål och fokusområden som identifierats i det regionala inriktningsunderlaget: *Inriktningsunderlag för transportinfrastrukturen i Västra Götaland*. Arbetet med inriktningsunderlaget inleddes med en övergripande gap-analys utifrån *Agenda 2030*. Analysen ledde till att tre fokusområden lyftes fram som komplement till den tidigare regionala systemanalysen: klimat, social hållbarhet och trafiksäkerhet. I inriktningsunderlaget redovisas Västra Götalandsregionens långsiktiga viljeinriktning för utvecklingen av transportinfrastrukturen. Ambitionen är att verka för en bättre helhet genom att eftersträva synergieffekter.

Västra Götalands varierade geografiska och demografiska förutsättningar innebär att behovet av åtgärder skiljer sig åt inom regionen. För att nå en hög måluppfyllelse utifrån mål och principer i inriktningsunderlaget behöver åtgärder i infrastrukturen prioriteras med hänsyn till de skilda förutsättningarna och potentialerna.

Transportinfrastruktur är inget ändamål i sig, utan ett verktyg för att möjliggöra andra värden. Den regionala transportinfrastrukturen ska stödja utvecklingen av person- och godstransporter i Västra Götaland. Ambitionen är att infrastrukturen ska bidra till ett mer transporteffektivt samhälle.

Det övergripande målet för den regionala infrastrukturplaneringen är:
”Ett fossiloberoende transportsystem för ökad konkurrenskraft och med möjlighet till goda livsmiljöer i stad och på landsbygd - förbättrad tillgänglighet”. Transportslagen ska komplettera varandra för att på ett optimalt sätt stödja efterfrågat transportbehov, stärka näringslivets förutsättningar och uppfylla de transportpolitiska målen. Västra Götaland ska vara en hållbar logistikregion med utvecklad intermodalitet och andelen hållbara resor ska öka. Klimat, social hållbarhet och trafiksäkerhet har lyfts fram som tre prioriterade fokusområden. Av figur 4 framgår hur målen i inriktningsunderlaget har formulerats.



Figur 4. Mål för infrastrukturplaneringen i Västra Götaland.

Det regionala inriktningsunderlaget med tillhörande analyser och underlag finns på www.vgregion.se/regionalplan

Direktiv för åtgärdsplaneringen

Regeringens planeringsdirektiv anger tillsammans med det regionala inriktningsunderlaget förutsättningarna för framtagandet av den regionala infrastrukturplanen. Generella utgångspunkter för uppdraget är att den statliga transportinfrastrukturen i hela landet ska utvecklas och förvaltas så att det övergripande transportpolitiska målet samt etappmålen för trafiksäkerhet och klimat ska nås. I direktivet framgår att hållbarhetsaspekter ska integreras genom att vid framtagandet av planen beakta sociala, miljömässiga och ekonomiska effekter samt att målsynergier ska eftersträvas.

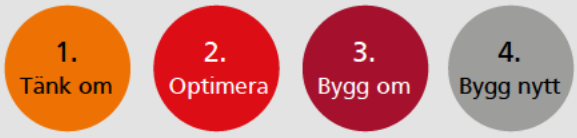
Västra Götalandsregionen har genom regeringens direktiv tilldelats en ekonomisk ram på 7 339 miljoner kronor. Trafikverket har räknat upp den preliminära ramen till 7 655 miljoner kronor, efter justering utifrån underförbrukning under åren 2018-2021. Medlen ska fördelas på olika åtgärder och typer av åtgärder. Åtgärdsobjekt med en kostnad på minst 50 miljoner kronor ska namnges. Byggstartade men ännu ej avslutade objekt från tidigare plan bör finnas med i det nya planförslaget.

Prioriteringarna bakom förslagen samt eventuella osäkerheter avseende planens effekter ska enligt direktivet beskrivas. Det ska även framgå hur *Fyrstegsprincipen* har tillämpats samt på vilket sätt och i vilken utsträckning den regionala infrastrukturplanen bidrar till att öka transporteffektiviteten i samhället.

Regeringen pekar i planeringsdirektivet på vikten av att väga in behov kopplat till bostadsbyggande och betydande industriinvesteringar i framtagandet av planen. Effekter på bostadsbyggandet ska beskrivas. De föreslagna åtgärderna bör även bidra till att andelen kollektivtrafikresande ökar.

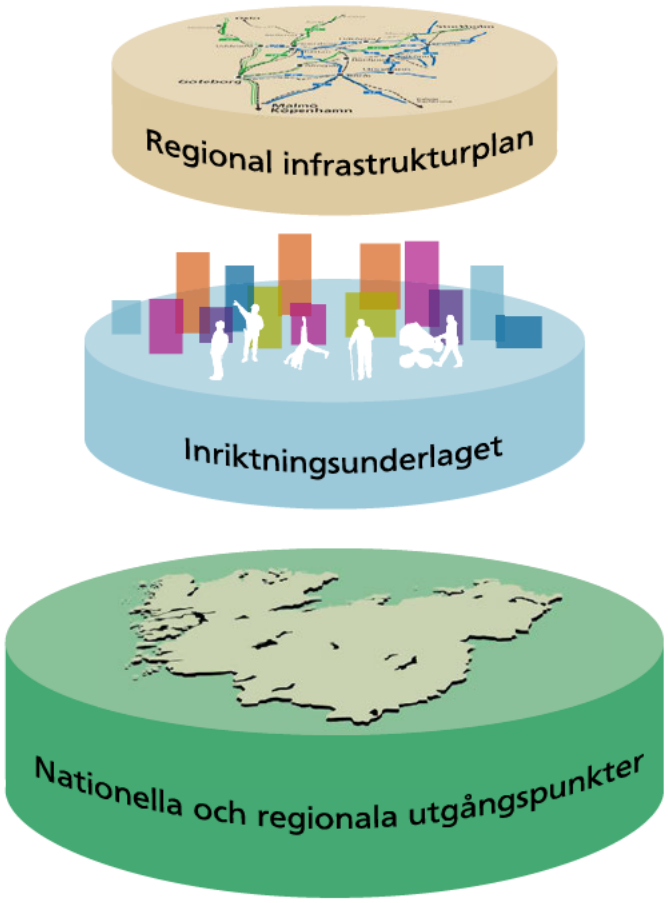
Trafikverket ska inom ramen för den nationella infrastrukturplanen samfinansiera de regionala infrastrukturplanerna avseende trafiksäkerhetsåtgärder på det regionala vägnätet. Samfinansiering ska utformas så att åtgärder som förkortar restiden på landsbygd prioriteras, till exempel mittseparering. Trafikverket ska också föreslå medel till samfinansiering av cykelåtgärder på regional vägnät. Omfattning och hur medel ska fördelas kommer att redovisas i den nationella infrastrukturplanen.

Fyrstegsprincipen
Fyrstegsprincipen är Trafikverkets arbetsstrategi som tillämpas för att säkerställa en god resurshushållning och för att åtgärder ska bidra till en hållbar samhällsutveckling.



Ramverk för infrastrukturplanen

Regional infrastrukturplan är en investeringsplan för en mångfald av infrastrukturåtgärder. Planen utformas inom ramen för inriktningsunderlaget som är en konkretisering av nationella och regionala mål och strategier. Inriktningsunderlaget är regionens viljeriktning för utveckling av transportinfrastrukturen. Förhållandet mellan den regionala infrastrukturplanen, inriktningsunderlaget och nationella och regionala utgångspunkterna visualiseras i figur 5.



Den översta plattformen representerar den regionala infrastrukturplanen och dess syfte i form av förbättrad tillgänglighet.

I den mittersta plattformen redovisas regionens långsiktiga viljeinriktning för utvecklingen av transportsystemet - det regionala inriktningsunderlaget.

I basen finns nationella och regionala ramverk i form av lagar, förordningar, mål och strategier.

Figur 5. Illustration över hur den regionala infrastrukturplanen förhåller sig till inriktningsunderlaget och regionala samt nationella utgångspunkter.

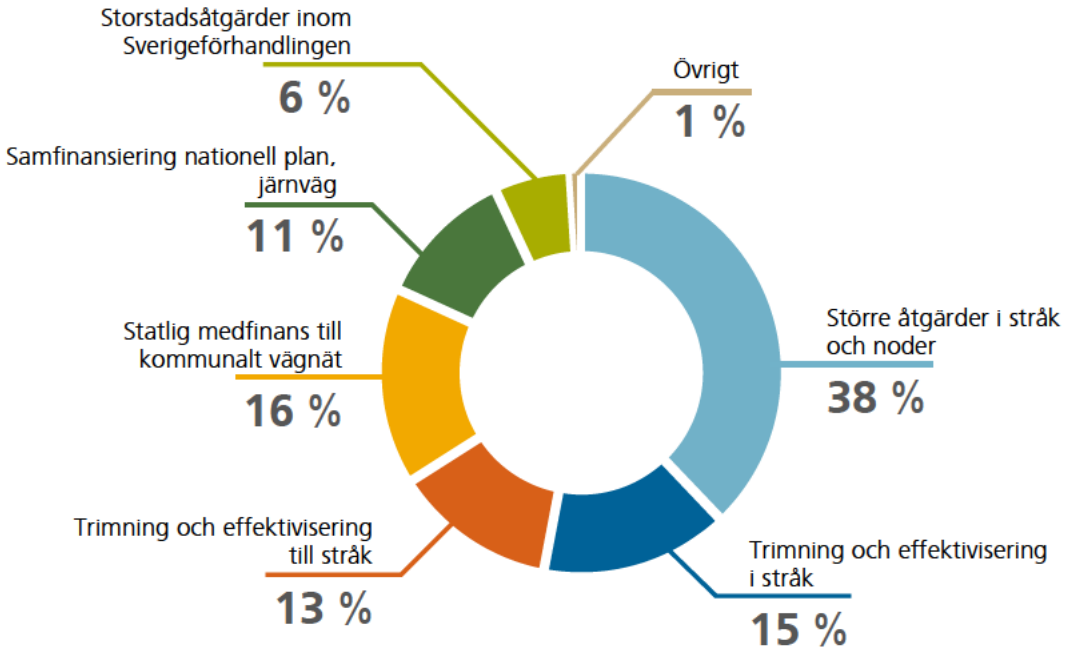
4 Fördelning av medel 2022-2033

Den regionala infrastrukturplanen bygger på en struktur med sju åtgärdsområden som innehåller åtgärder och inriktningar för att stärka olika funktioner i transportsystemet. Strukturen ska bidra till en regional infrastrukturplanering med hänsyn till såväl geografi som demografi. För att hela transport- och reskedjan ska fungera behöver åtgärder prioriteras över hela regionen och i olika delar av transportsystemet. De olika transportslagen ska komplettera varandra för att skapa förutsättningar för ett transporteffektivt samhälle, stärka näringslivets konkurrenskraft och uppfylla de transportpolitiska målen. I genomförandet behöver Trafikverket arbeta för att kombinera fysiska åtgärder med steg 1- och 2-åtgärder enligt fyrstegsprincipen. Sammantaget ska åtgärderna leda till en förbättrad tillgänglighet i Västra Götaland och genomföras i linje med det beslutade inriktningsunderlaget.

Större investeringsåtgärder på statligt vägnät och i kollektivtrafikens infrastruktur återfinns inom åtgärdsområdet *Större åtgärder i stråk och noder*. De tre åtgärdsområdena *Trimning och effektivisering i stråk*, *Trimning och effektivisering till stråk* samt *Statlig medfinans till kommunalt vägnät* innehåller mindre åtgärder för kollektivtrafik, cykel och väg. Det statliga vägnätets omfattning i Västra Götaland framgår av bilaga 2.

Inom åtgärdsområdet *Samfinansiering nationell plan, järnväg* avsätts medel för standardhöjande åtgärder för den regionala tågtrafiken. *Storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen* innehåller ett antal åtgärder inom Göteborgsområdet, som är framförhandlade och avtalade inom Sverigeförhandlingen. Åtgärdsområdet *Övrigt* innehåller medel till oförutsedda mindre åtgärder samt driftbidrag till flygplats.

Fördelningen av medel mellan olika åtgärdsområden grundar sig i regionala och nationella mål och politiska viljeinriktningar. Det regionala inriktningsunderlaget har varit utgångspunkt för infrastrukturplanens konkreta innehåll och prioriteringar.



Figur 6. Fördelning av medel till åtgärdsområden i planen, totalt 7 655 miljoner kronor.

En stor del av planens åtgärder beslutas löpande under planperioden. Genomförandet ska beakta de skilda geografiska förutsättningarna och säkerställa att det regionala inriktningsunderlaget genomsyrar både valen av åtgärder och deras utformning. Synergieffekter ska eftersträvas för bättre måluppfyllelse. För ett effektivt genomförande kan medel från olika potter och åtgärdsområden kombineras där det finns förutsättningar. Åtgärderna ska ha en geografisk spridning över regionen och anpassas utifrån konkreta behov och bedömt bidrag till måluppfyllelse.

I den politiska prioriteringen av åtgärder och fördelning av medel har de skilda förutsättningarna och behoven inom Västra Götaland lyfts fram.

Vid eventuell samfinansiering från nationell infrastrukturplan för trafiksäkerhets- och cykelåtgärder frigörs medel i regional infrastrukturplan. De frigjorda medlen föreslås investeras i andra åtgärder för trafiksäkerhet och cykel på regionalt vägnät.

För att framdriften av åtgärderna ska vara god behöver genomförandet kontinuerligt följas upp och anpassas. På kort sikt kan underförbrukning i en del av planen behöva kompenseras genom en snabbare genomförandetakt i en annan del. I bilaga 1 finns en detaljerad beskrivning av hur medel fördelas till olika åtgärder.

Tabell 1. Fördelning av medel till åtgärdsområden, totalt 7 655 miljoner kronor.

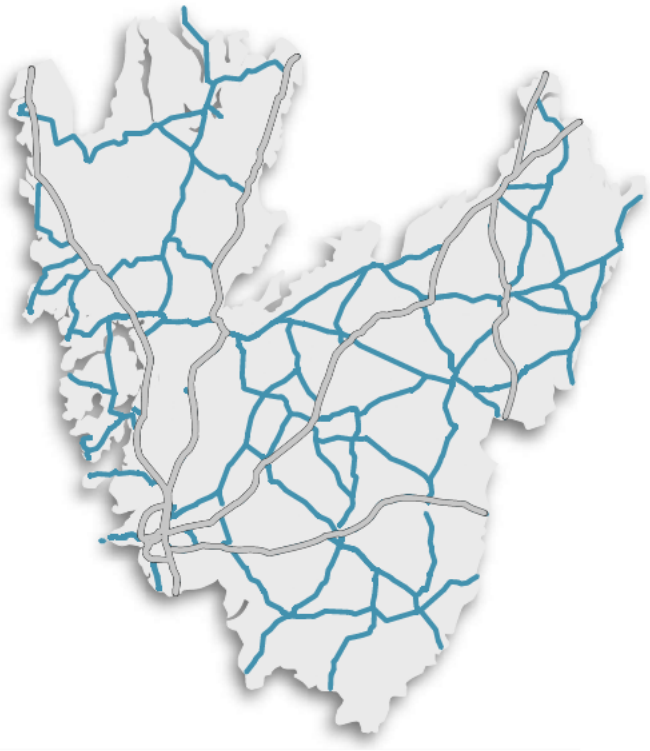
Fördelning av medel till åtgärdsområden	2022	2023	2024	2025	2026-2029	2030-2033	Medel i plan, mnkr
Större åtgärder i stråk och noder	69	240	602	346	744	929	**2 930**
Trimning och effektivisering i stråk	101	196	153	132	347	209	**1 138**
Trimning och effektivisering till stråk	91	105	102	97	317	248	**960**
Statlig medfinans till kommunalt vägnät	91	98	98	119	437	389	**1 232**
Samfinansiering nationell plan, järnväg	15	63	36	70	353	303	**840**
Storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen	13	35	40	25	64	295	**472**
Övrigt	8	9	7	7	26	26	**83**
Summa	**388**	**746**	**1038**	**796**	**2288**	**2399**	**7 655**

Större åtgärder i stråk och noder

Stråken kopplar samman regionen. Genom att genomföra större åtgärder i stråk och noder förbättras tillgängligheten och trafiksäkerheten för såväl person- som godstransporter. Flera av de namngivna åtgärderna skapar förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande i kommunerna.

Åtgärdsområdet innehåller åtgärder av större karaktär med förhållandevis hög investeringskostnad, minst 50 miljoner kronor men i de flesta fall över 100 miljoner kronor.

Större åtgärder kräver en lång planeringshorisont och omfattande förarbeten innan byggnation kan inledas. De flesta åtgärder i planen har beslutats i tidigare planomgångar men har ännu inte färdigställts. Tidplaner och kostnadsbild har förändrats över tid och kan behöva justeras även framöver.



Figur 7. Karta över statliga vägar som ingår i stråken. De gråa vägarna är nationella stamvägar och hanteras inte i regional infrastrukturplan.

Tabell 2. Fördelning av medel för större åtgärder i stråk och noder.

Större åtgärder i stråk och noder	Medel i plan, mnkr
Större namngivna vägåtgärder	2 400
Större namngivna kollektivtrafikåtgärder	530
Summa	**2 930**

Större namngivna vägåtgärder

De större vägåtgärderna stärker befintliga stråk genom att förbättra trafiksäkerheten och höja standarden på de större regionala vägarna. Åtgärderna utgår ifrån utpekade brister och har tagits fram inom genomförda åtgärdsvalsstudier. Studierna utgår från fyrstegsprincipen och innehåller ofta en kombination av åtgärder. Åtgärdsförslagen har prioriterats utifrån bedömda nyttor, kostnad och ekonomiskt utrymme i planen.

Åtgärder som är planerade för genomförande i den tidigare delen av planperioden bör vara väl utredda avseende sträckning och utformning. Det är en förutsättning för att trygga ett effektivt genomförande av planen.

I den politiska prioriteringen vid framtagandet av planen har två nya större vägåtgärder prioriterats. Större åtgärder på statligt vägnät som finansieras helt av extern part behöver namnges i planen, följa det regionala inriktningsunderlaget och ingå som en del av miljöbedömningen. I denna plan finns en sådan åtgärd, *Väg 156 Förbifart Skene*.

En fördjupad beskrivning av större vägåtgärder finns i bilaga 3 och de högst prioriterade bristerna i bilaga 4.

Tabell 3. Fördelning av medel för större namngivna vägåtgärder. Total kostnad inkluderar sam- och medfinansiering.

Större namngivna vägåtgärder	Genomförande 2022-2025	2026-2029	2030-2033	Medel i plan 2022-2033, mnkr	Total kostnad 2022-2033, mnkr
Väg 168 Ekelöv - Kareby *Val av korridor pågår*	X	X		344 (233)	560 (440)
Väg 161 Rotvik - Bäcken		X	X	270	270
E20 / Rv40 Tvärförbindelse	X	X	X	138	318
Väg 41 Sundholmen - Björketorp	X			218	218
Väg 49 Axvall - Varnhem	X			290	290
Väg 41 Fritsla - Kråkered	X			80	80
Väg 49 Skövde - Igelstorp	X			201	213
Väg 168 Tjuvkil	X			24	111
Väg 678 Grohed - Bratteröd	X			122	122
Väg 156 Förbifart Skene, Extern finansiering				0	268
Väg 49 Varnhem - Storekullen			X	281	281
Väg 156 Backadal - Bonared			X	256	256
Obundna medel			X	176	
Summa				**2 400**	

Större namngivna kollektivtrafikåtgärder

De större kollektivtrafikåtgärderna skapar förutsättningar för ett ökat kollektivtrafikresande genom åtgärder som ger förbättrad tillgänglighet, framkomlighet och attraktivitet. Investeringar prioriteras i enlighet med det *regionala trafikförsörjningsprogrammet*. Västtrafik har i uppdrag att sammanställa kollektivtrafikens behov och tar fram ett förslag på prioritering i dialog med berörda kommuner, kommunalförbund och Trafikverket.

Merparten av åtgärderna ligger på det kommunala vägnätet och får statlig medfinans från planen. Åtgärderna behöver vara väl utredda och ekonomiskt prioriterade hos sökande part, vilka står för minst 50 procent av finansieringen. Större kollektivtrafikåtgärder på statligt vägnät har tagits fram inom genomförda åtgärdsvalsstudier.

I den politiska prioriteringen vid framtagandet av planen har fyra nya större kollektivtrafikåtgärder prioriterats.

De flesta kollektivtrafikåtgärderna är nära knutna till andra investeringar, såsom järnvägsåtgärder och andra infrastrukturåtgärder. Tidplanerna för genomförandet behöver därför anpassas utifrån dessa förutsättningar.

En fördjupad beskrivning av större kollektivtrafikåtgärder finns i bilaga 3 och de högst prioriterade bristerna i bilaga 4.

Tabell 4. Fördelning av medel för större namngivna kollektivtrafikåtgärder.

Större namngivna kollektivtrafikåtgärder	Genomförande			Medel i plan 2022-2033, mnkr	Bidrags-berättigad kostnad
	2022-2025	2026-2029	2030-2033		
Elfärja, fjärde älvskyttel, Göteborg	X			10	84
Bytespunkt Haga, Målbild Koll2035	X	X		37	74
Resecentrum Korsvägen, Målbild Koll2035	X	X		42	85
Resecentrum Stenungsund	X			86	171
Citybusstråk Toltorp, Mölndal, Målbild Koll2035	X	X		82	164
Elfärja, hyra, Öckerö	X	X	X	20	60
Resecentrum Lerum		X		63	125
E20 / Rv40 Tvärförbindelse, Målbild Koll2035, Samfinansiering till vägåtgärd		X		60	
Elfärja, Marstrand	(X)	X		25	50
Bytespunkt Saltholmen, etapp 1		X		30	60
Obundna medel			X	75	
Summa				530	

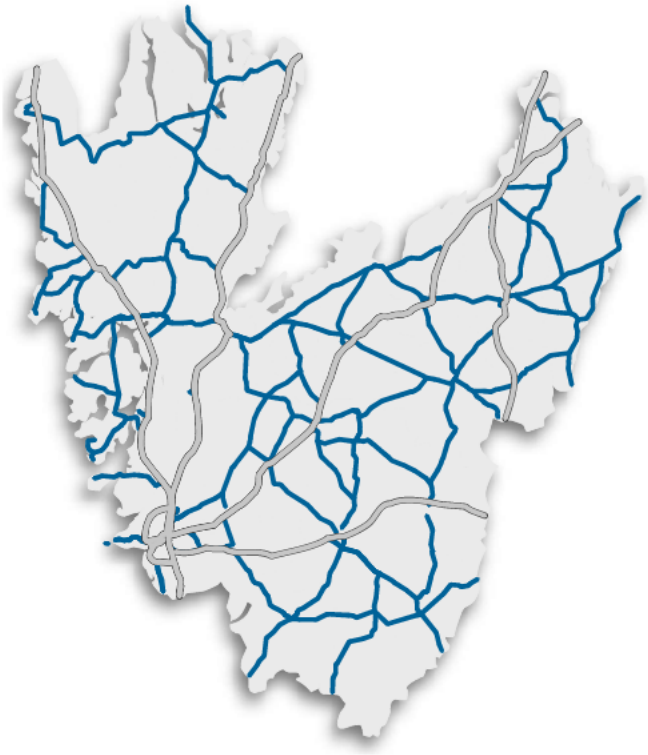
Trimning och effektivisering i stråk

Stråken kopplar samman regionen. Genom att trimma och effektivisera infrastrukturen i stråken förbättras förutsättningarna för såväl person- som godstransporter.

Inom åtgärdsområdet finns potter för kollektivtrafik- och cykelåtgärder samt för mindre vägåtgärder. Åtgärderna är av mindre karaktär med en investeringskostnad på högst 50 miljoner kronor.

Val av åtgärder ska utgå från inriktningsunderlaget och de vägledande principerna. Vilka åtgärder som genomförs i de olika delarna av Västra Götaland behöver anpassas utifrån lokala förutsättningar och med hänsyn till olika gruppers behov.

Mindre åtgärder i stråk som har beslutats inom tidigare plan kommer att genomföras. Detta inkluderar även tidigare beslutade mindre vägåtgärder med en bedömd kostnad på över 25 miljoner kronor. Dessa är: *Grästorp (förbifart väg 47), Härskogsvägen (väg 523), Härsängen (väg 172), Long (väg 47/187) och Myggenäs korsväg (väg 160). Nordby, Strömstad (väg 1040)* är ytterligare en åtgärd som ska genomföras, med full extern finansiering.



Figur 8. Karta över statliga vägar som ingår i stråken. De gråa vägarna är nationella stamvägar och hanteras inte i regional infrastrukturplan.

Tabell 5. Fördelning av medel för trimning och effektivisering i stråk.

Trimning och effektivisering i stråk	Medel i plan, mnkr
Kollektivtrafikåtgärder	209
Cykelåtgärder	122
Mindre vägåtgärder	512
Förstärkt satsning i stråk, se kommande tabell	295
Summa	**1 138**

De tre potterna för kollektivtrafik-, cykel- och mindre vägåtgärder ska prioritera åtgärder inom hela Västra Götaland. Utöver dessa finns fem förstärkta satsningar i stråk kopplat till den politiska prioriteringen vid framtagandet av planen. Förstärkningarna innefattar specifika åtgärder och pottåtgärder.

Kollektivtrafikåtgärder

För att öka kollektivtrafikens tillgänglighet, trafiksäkerhet och attraktivitet krävs investeringar i hållplatser och framkomlighetsåtgärder, såsom busskörfält eller signalprioritering. Västtrafik sammanställer behov och åtgärdsförslag i dialog med kommuner och kommunalförbund. Åtgärder prioriteras av Västtrafik i samråd med Trafikverket. Åtgärderna ska bidra till måluppfyllelse i enlighet med det *regionala trafikförsörjningsprogrammet*.

Cykelåtgärder

Utbyggnaden av cykelvägar ska sträva efter att vara sammanhängande och knyta ihop boenden med målpunkter i anslutning till tätorter, såsom arbete, skola, kollektivtrafik och fritidsanläggningar.

Kommunerna ombeds vart fjärde år lämna in förslag på nya cykelvägar som de avser att medfinansiera med halva kostnaden. Förslagen samordnas av kommunalförbunden och prioriteras därefter av Västra Götalandsregionen i samråd med Trafikverket. Åtgärderna ska bidra till måluppfyllelse i enlighet med den *regionala cykelstrategin*.

Mindre vägåtgärder

För att förbättra trafiksäkerheten och tillgängligheten samt att minska barriäreffekter behöver mindre åtgärder genomföras på det statliga vägnätet. Standardhöjning, korsningsåtgärder, passager för gående och cyklister samt kurvrätning utgör exempel på åtgärder. Samspelet mellan fordonstrafik, gående och cyklister samt näringslivets transportbehov är särskilt viktiga aspekter. Åtgärder prioriteras av Trafikverket i samråd med Västra Götalandsregionen, kommunalförbunden och berörda kommuner.

Tabell 6. Fördelning av medel för förstärkt satsning i stråk.

Förstärkt satsning i stråk	Medel i plan, mnkr
Göteborgsregionen, Kollektivtrafikåtgärder	50
Göteborgsregionen, Cykelåtgärder	25
Göteborgsregionen, Obundna medel	100
Fyrbodal, Väg 161 Cykelåtgärder	40
Fyrbodal, Väg 161 Trafiksäkerhetsåtgärder	40
Fyrbodal, Väg 171 Stranderängs bro	40

Tabell 7. Vägledande principer för trimning och effektivisering i stråk.

Vägledande principer – Trimning och effektivisering i stråk	
För hela åtgärdsområdet	• Åtgärder för högst 50 miljoner kronor • Medel kan kombineras från flera potter för en bättre helhet
Kollektivtrafikåtgärder	• Åtgärder som bidrar till måluppfyllelse enligt regionalt trafikförsörjningsprogram • Förbättrad framkomlighet för kollektivtrafik i stråken • Kortare anslutande gång- och cykelvägar till hållplatser och bytespunkter • Pendelparkering för bil och cykel • Tillgänglighetsanpassning, standardhöjande åtgärder och nybyggnation av hållplatser och bytespunkter
Cykelåtgärder	• Åtgärder som bidrar till måluppfyllelse enligt regional cykelstrategi • Prioritera utbyggnad av cykelväg på platser med relativt stor överflyttningspotential utifrån lokala förutsättningar • Kommunal medfinansiering på 50 procent av kostnaden
Mindre vägåtgärder	• Åtgärder som ger en ökad trafiksäkerhet, trygghet och minskade barriäreffekter, särskilt för gående och cyklister • Åtgärder som tillgodoser näringslivets transportbehov och intermodala lösningar

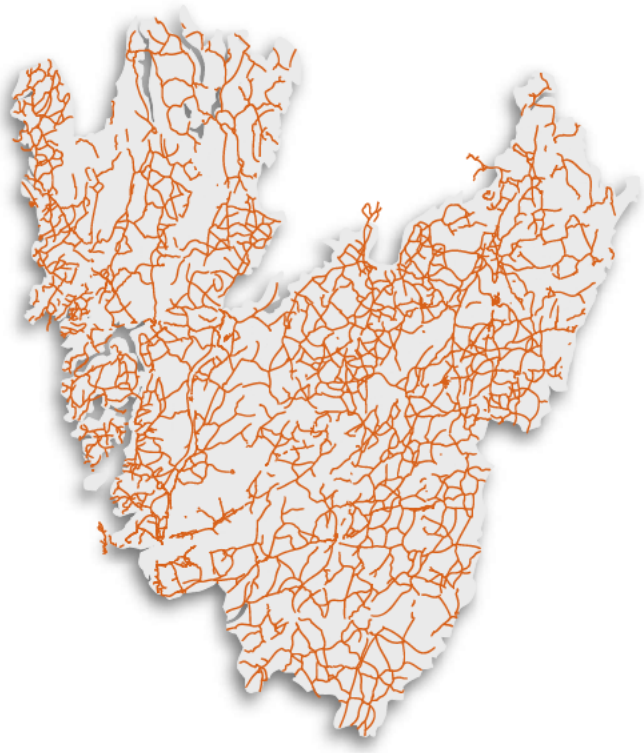
Trimning och effektivisering till stråk

Det statliga vägnätet är omfattande och de flesta resorna i regionen startar eller slutar utanför de regionala stråken. För att hela resan ska fungera och vara säker behöver åtgärder genomföras på de mindre vägarna som matar till stråken. En stor del av de allvarliga olyckorna på det statliga vägnätet sker på mindre vägar. Genom att trimma och effektivisera förbindelserna till stråken så förbättras trafiksäkerheten och tillgängligheten i hela regionen.

Inom åtgärdsområdet finns potter för kollektivtrafik- och cykelåtgärder samt för mindre vägåtgärder. Åtgärderna är av mindre karaktär med en investeringskostnad på högst 50 miljoner kronor.

Val av åtgärder ska utgå från inriktningsunderlaget och de vägledande principerna. Vilka åtgärder som genomförs i de olika delarna av Västra Götaland behöver anpassas utifrån lokala förutsättningar och med hänsyn till olika gruppers behov.





Figur 9. Karta över statliga vägar som inte ingår i stråken.

Tabell 8. Fördelning av medel för trimning och effektivisering till stråk.

Trimning och effektivisering till stråk	Medel i plan, mnkr
Kollektivtrafikåtgärder	32
Cykelåtgärder	234
Mindre vägåtgärder	574
Förstärkt satsning i stråk, se kommande tabell	120
Summa	**960**

De tre potterna för kollektivtrafik-, cykel- och mindre vägåtgärder ska prioritera åtgärder inom hela Västra Götaland. Utöver dessa finns en förstärkt satsning till stråk kopplat till den politiska prioriteringen vid framtagandet av planen. Förstärkningen innefattar pottåtgärder.

Kollektivtrafikåtgärder

För att öka kollektivtrafikens tillgänglighet, trafiksäkerhet och attraktivitet krävs investeringar i hållplatser och att bytespunkter fungerar för kombinationsresor. Västtrafik sammanställer behov och åtgärdsförslag i dialog med kommuner och kommunalförbund. Åtgärder prioriteras av Västtrafik i samråd med Trafikverket. Åtgärderna ska bidra till måluppfyllelse i enlighet med det *regionala trafikförsörjningsprogrammet*.

Cykelåtgärder

Utbyggnaden av cykelvägar ska sträva efter att vara sammanhängande och knyta ihop boenden med målpunkter i anslutning till tätorter, såsom arbete, skola, kollektivtrafik och fritidsanläggningar. Cykelåtgärder i den lokala trafikmiljön är av betydelse för barn och ungas självständighet i trafiken. På sikt är ambitionen att koppla samman det lokala cykelnätet till större stråk. Kommunerna ombeds vart fjärde år lämna in förslag på nya cykelvägar som de avser att medfinansiera med halva kostnaden. Förslagen samordnas av kommunalförbunden och prioriteras därefter av Västra Götalandsregionen i samråd med Trafikverket. Åtgärderna ska bidra till måluppfyllelse i enlighet med den *regionala cykelstrategin*.

Mindre vägåtgärder

För att förbättra trafiksäkerheten och tillgängligheten behöver mindre åtgärder genomföras på det statliga vägnätet. Standardhöjning, korsningsåtgärder, passager för gående och cyklister samt kurvrätning utgör exempel på åtgärder. Samspelet mellan fordonstrafik, gående och cyklister samt näringslivets transportbehov är särskilt viktiga aspekter. Åtgärder prioriteras av Trafikverket i samråd med Västra Götalandsregionen, kommunalförbunden och berörda kommuner.

Tabell 9. Fördelning av medel för förstärkt satsning till stråk.

Förstärkt satsning till stråk	Medel i plan, mnkr
Fyrbodal, Mindre åtgärder	120

Tabell 10. Vägledande principer för trimning och effektivisering till stråk.

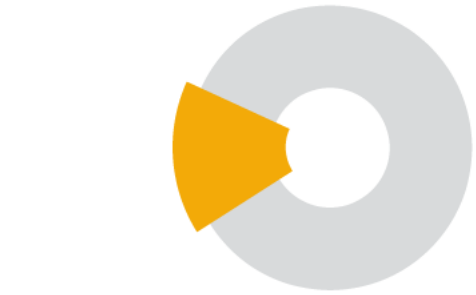
Vägledande principer – Trimning och effektivisering till stråk	
För hela åtgärdsområdet	• Åtgärder för högst 50 miljoner kronor • Medel kan kombineras från flera potter för en bättre helhet
Kollektivtrafikåtgärder	• Åtgärder som bidrar till måluppfyllelse enligt regionalt trafikförsörjningsprogram • Kortare anslutande gång- och cykelvägar till hållplatser och bytespunkter • Pendelparkering för bil och cykel • Tillgänglighetsanpassning, standardhöjande åtgärder och nybyggnation av hållplatser och bytespunkter
Cykelåtgärder	• Åtgärder som bidrar till måluppfyllelse enligt regional cykelstrategi • Prioritera utbyggnad av cykelväg på platser med relativt stor överflyttningspotential utifrån lokala förutsättningar • Åtgärder som förbättrar tillgängligheten till målpunkter för barn och unga • Kommunal medfinansiering på 50 procent av kostnaden
Mindre vägåtgärder	• Åtgärder som ger en ökad trafiksäkerhet och trygghet, särskilt för gående och cyklister • Åtgärder som tillgodoser näringslivets transportbehov och intermodala lösningar

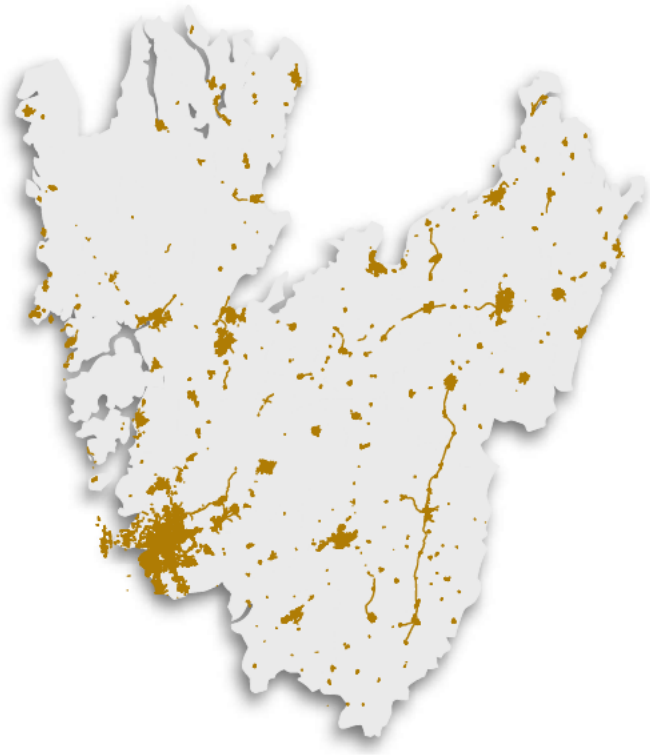
Statlig medfinans till kommunalt vägnät

På det kommunala vägnätet finns det goda förutsättningar för ett ökat hållbart resande. Befolkning, arbetsplatser och service är koncentrerat till tätorterna och resorna är ofta korta. Det är också på det kommunala vägnätet som flest olyckor med gående och cyklister inträffar. Genom att medfinansiera åtgärder som ger en förbättrad trafiksäkerhet och framkomlighet för gång, cykel och kollektivtrafik skapas förutsättningar för stadsutveckling och ett transporteffektivt samhälle.

Inom åtgärdsområdet finns potter för kollektivtrafik- och cykelåtgärder samt trafiksäkerhets- och miljöåtgärder. Åtgärderna är av mindre karaktär med en investeringskostnad på högst 50 miljoner kronor. Val av åtgärder ska utgå från inriktningsunderlaget och de vägledande principerna.

Kommunerna ansöker årligen om statlig medfinans till åtgärder som de avser genomföra på kommunalt vägnät. Västra Götalandsregionen/Västtrafik ansöker om medel till regionala kollektivtrafikanläggningar. Medfinansieringen från planen uppgår till 50 procent av den totala kostnaden.





Figur 10. Karta över kommunala vägar i Västra Götaland.

Tabell 11. Fördelning av medel för statlig medfinans till kommunalt vägnät.

Statlig medfinans till kommunalt vägnät	mnkr
Kollektivtrafikåtgärder	499
Cykelåtgärder	446
Trafiksäkerhets- och miljöåtgärder	222
Förstärkt satsning i stråk, se kommande tabell	65
Summa	**1 232**

De tre potterna för kollektivtrafik-, cykel- samt trafiksäkerhets- och miljöåtgärder ska prioritera åtgärder inom hela Västra Götaland. Utöver dessa finns två förstärkta satsningar kopplat till den politiska prioriteringen vid framtagandet av planen. Förstärkningarna innefattar pottåtgärder.

Kollektivtrafikåtgärder

För att öka kollektivtrafikens tillgänglighet, trafiksäkerhet och attraktivitet krävs investeringar i hållplatser och framkomlighetsåtgärder för kollektivtrafiken, såsom busskörfält eller signalprioritering. För hållplatser och bytespunkter prioriteras tillgänglighetsanpassning och annan standardhöjning samt i vissa fall nybyggnation. Kommunerna kan ansöka om medfinansiering för kollektivtrafikåtgärder från regional infrastrukturplan via Västtrafik. Västra Götalandsregionen/Västtrafik kan, som regional kollektivtrafikmyndighet, ansöka om medel till regionala kollektivtrafikanläggningar. Åtgärderna ska bidra till måluppfyllelse i enlighet med det *regionala trafikförsörjningsprogrammet*.

Cykelåtgärder

Potentialen för ökad cykling är generellt sett stor längs det kommunala vägnätet, där det finns en koncentration av befolkning, arbetsplatser, fritidsanläggningar och service. För att öka trafiksäkerheten och det hållbara resandet behöver cykelvägar byggas ut för att koppla ihop lokala målpunkter. För att främja barnens självständighet i trafiken är de kortväga cykelresorna i tätorter av stor betydelse. Kommunerna kan ansöka om medfinansiering för cykelåtgärder från regional infrastrukturplan via Trafikverket. Åtgärderna ska bidra till måluppfyllelse i enlighet med den *regionala cykelstrategin*.

Trafiksäkerhets- och miljöåtgärder

Det är i tätorterna på det kommunala vägnätet som de flesta gående och cyklister rör sig och det i högre utsträckning finns problem med buller och luftkvalitet. Åtgärder som ger en förbättrad trafiksäkerhet för gående och cyklister och en förbättrad miljö inom tätorterna prioriteras. Barn och ungas behov är särskilt viktiga att beakta vid val av åtgärder. Kommunerna kan ansöka om medfinansiering för trafiksäkerhets- och miljöåtgärder från regional infrastrukturplan via Trafikverket.

Tabell 12. Fördelning av medel för förstärkt satsning kommunalt vägnät.

Förstärkt satsning kommunalt vägnät	Medel i plan, mnkr
Göteborgsregionen, Kollektivtrafikåtgärder	40
Göteborgsregionen, Cykelåtgärder	25

Tabell 13. Vägledande principer för statlig medfinans till kommunalt vägnät.

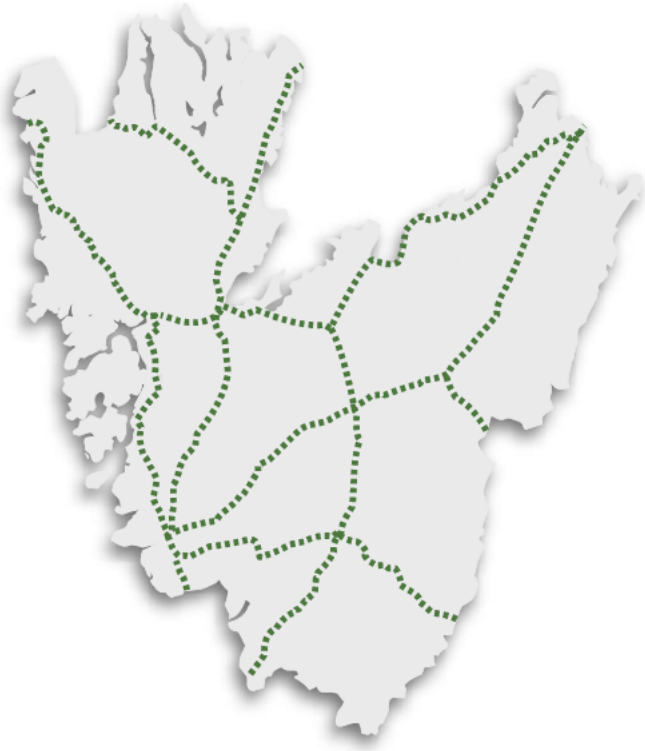
Vägledande principer – Statlig medfinans till kommunalt vägnät	
För hela åtgärdsområdet	• Åtgärder för högst 50 miljoner kronor • Planen finansierar 50 procent av kostnaden
Kollektivtrafikåtgärder	• Åtgärder som bidrar till måluppfyllelse enligt regionalt trafikförsörjningsprogram • Förbättrad framkomlighet för kollektivtrafiken • Pendelparkering för bil och cykel • Tillgänglighetsanpassning, standardhöjande åtgärder och nybyggnation av hållplatser och bytespunkter
Cykelåtgärder	• Åtgärder som bidrar till måluppfyllelse enligt regional cykelstrategi • Utbyggnad av cykelvägar av trafiksäkerhetsskäl där överflyttningspotentialen är relativt stor utifrån lokala förutsättningar • Åtgärder som förbättrar tillgängligheten till målpunkter för barn och unga
Trafiksäkerhets- och miljöåtgärder	• Åtgärder som ger en ökad trafiksäkerhet och trygghet, särskilt för gående och cyklister • Åtgärder som ger förbättrad lokal miljökvalitet, till exempel minskat buller • Prioritera anslutningar till kollektivtrafik

Samfinansiering nationell plan, järnväg

Det finns ett stort behov av åtgärder för att återställa och höja standarden på de järnvägar som är viktiga för regiontrafiken. Ett välfungerande järnvägssystem är viktigt för att uppnå miljö- och klimatmålen, för omställningen till ett transporteffektivt samhälle samt för att skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande.

Västra Götalandsregionen har högt uppsatta mål för utvecklad persontågstrafik och har därför i de senaste planomgångarna anslagit medel från den regionala infrastrukturplanen för samfinansiering av järnvägsåtgärder i den nationella infrastrukturplanen.

Inom åtgärdsområdet fördelas medel till de olika regionala järnvägsstråken. Medlen avsätts inte till specifika åtgärder men det finns en inriktning för åtgärdsvalen på varje bana, se bilaga 5. De vägledande principerna, inklusive *Målbild Tåg 2035*, ska ligga till grund för valet av åtgärder på berörda järnvägar.



Figur 11. Karta över järnvägsstråk i Västra Götaland.

Tabell 14. Fördelning av medel för samfinansiering nationell plan, järnväg.

Samfinansiering nationell plan, järnväg	Medel i plan, mnkr
Kinnekullebanan	75
Norra Bohusbanan	80
Södra Bohusbanan	105
Viskadalsbanan	95
Älvsborgsbanan	200
Obundna medel	285
Summa	**840**

Ambitionen är att medel från potten i så stor utsträckning som möjligt ska förstärka planerade investeringar av Trafikverket för att nå uppsatta resandemål. Exempel på viktiga åtgärder för regionaltrafiken är hastighets- och kapacitetshöjande åtgärder samt åtgärder inom stationsmiljöer som förlängning av plattformar.

Nivån på anslagna medel per järnväg kan komma att justeras och omfördelas om åtgärder prioriteras för genomförande inom ramen för nationell infrastrukturplan. Omfördelning av medel från potten beslutas i *regionstyrelsen* via *beredningen för hållbar utveckling (BHU)*.

Tabell 15. Vägledande principer för samfinansiering nationell plan, järnväg

Vägledande principer – Samfinansiering nationell plan, järnväg
• Åtgärder ska ligga i linje med Målbild Tåg 2035, inklusive delmål 2028
• Fokus på systempåverkande åtgärder
• Prioritera åtgärder som höjer och återupprättar standarden på de järnvägar som är viktiga för regiontrafiken
• Åtgärder kan med fördel genomföras i samband med att Trafikverket utför planerade underhållsåtgärder på banorna

Storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen



Sverigeförhandlingen är en nationell satsning på nya stambanor mellan Sveriges storstäder kombinerat med en satsning på fler bostäder och kommunal infrastruktur. Enligt den överenskommelse som träffats mellan staten, Västra Götalandsregionen och Göteborgs stad ska sex kollektivtrafikåtgärder i Göteborg medfinansieras av den regionala transport-infrastrukturplanen. Överenskommelsen innehåller även ett flertal andra åtaganden, som inte berör planen. Göteborgs stad åtar sig exempelvis att bygga cirka 45 000 bostäder.

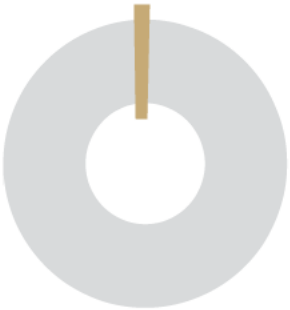
Kollektivtrafikåtgärdernas syfte är att åstadkomma förbättringar av tillgänglighet och kapacitet i transportsystemet för att skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande. Den totala kostnaden för åtgärderna uppgår till omkring 7 miljarder kronor, varav 472 miljoner kronor avsätts i regional infrastrukturplan 2022-2033. Sedan överenskommelsen inom Sverigeförhandlingen träffades har åtgärden *Linbana Järntorget-Lindholmen-Lundby-Wieselgrensplatsen* stoppats och förhandling pågår. Åtgärden saknas därmed i listan nedan.

De avtalade investeringarna ligger i linje med *Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland* och *Målbild Koll2035*.

Tabell 16. Lista över storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen.

Storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen	
Spårväg Norra Älvstranden, Frihamnen - Lindholmen	
Spårväg Norra Älvstranden, Lindholmen - Linnéplatsen	
Spårväg Norra Älvstranden, Hjalmar Brantingsplatsen - Brunnsbo	
Citybuss BRT Backastråket	
Citybuss BRT Norra Älvstranden, Nordvästra och västra delen	
Summa	**472**

Övrigt



Medlen avsatta inom övrigt syftar till att kunna hantera oförutsedda mindre utgifter samt innefattar bidrag till Trollhättan-Vänersborgs flygplats. Oförutsedda mindre utgifter kan exempelvis vara akuta punktinsatser på lågtrafikerade vägar av betydelse för näringslivet. Driftbidraget till Trollhättan-Vänersborgs flygplats ska bidra till nationell tillgänglighet inom hela regionen och utbetalas årligen.

Tabell 17. Fördelning av medel för övrigt.

Övrigt	Medel i plan, mnkr
Oförutsedda mindre utgifter	52
Driftbidrag Trollhättan-Vänersborg flygplats	31
Summa	**83**

5 Bedömning av effekter

Den regionala infrastrukturplanens effekter beskrivs utifrån de transportpolitiska målen, nationella och regionala mål, beslutat inriktningsunderlag för transport-infrastrukturen i Västra Götaland samt den genomförda hållbarhetsbedömningen.

Regional infrastrukturplan grundar sig på regionens inriktningsunderlag som i sin tur tar avstamp i regionala mål och nationella utgångspunkter såsom de transportpolitiska målen och *Agenda 2030*. Den ekonomiska fördelningen och innehållet bedöms som helhet att vara i linje med ovannämnda utgångspunkter. Långsiktigt syftar den regionala infrastrukturplanen till att förbättra tillgängligheten i hela regionen med fokus på olika funktioner i transportsystemet samt på ett hela resan-perspektiv både för person- och godstransporter.

Det är de olika funktionerna i samklang med varandra som skapar transportsystemet i Västra Götaland. Strukturen med åtgärdsområden utifrån funktion möjliggör en god spridning av åtgärder i regionen samtidigt som medel kan användas utifrån olika geografiska förutsättningar. Strukturen är anpassad för att skapa en bättre helhet vid genomförandet genom att medel från olika potter och åtgärdsområden kan kombineras. Regional infrastrukturplan har god potential att bidra till hållbarhetsaspekten tillgänglighet i perspektiven; näringslivets transporter, stad, landsbygd, grundläggande tillgänglighet samt tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Sammantaget bidrar åtgärderna till de transportpolitiska målen (det övergripande målet och funktionsmålet) samt till regionens övergripande mål i inriktningsunderlaget ”Ett fossiloberoende transportsystem för ökad konkurrenskraft och möjlighet till goda livsmiljöer i stad och på landsbygd – förbättrad tillgänglighet”.

Åtgärderna i infrastrukturplanen bedöms bidra till att andelen hållbara resor ökar, främst genom satsningar på cykelinfrastruktur, kollektivtrafik och järnväg. För godstransporter är målet i inriktningsunderlaget att utveckla intermodalitet, vilket innebär en överflyttning av lastbilstransporter till järnväg och sjöfart. Viktiga åtgärder för att åstadkomma detta ligger främst i nationell infrastrukturplan, men regional infrastrukturplan spelar en viktig roll när det gäller att utveckla det kapillära vägnätet för att godstransporter ska kunna ta sig till stråk och noder för omlastning. De flesta större vägåtgärderna består av flera olika delar bland annat mötesseparering, trafiksäkerhetsåtgärder för oskyddade trafikanter samt anpassningar för kollektivtrafik och cykel.

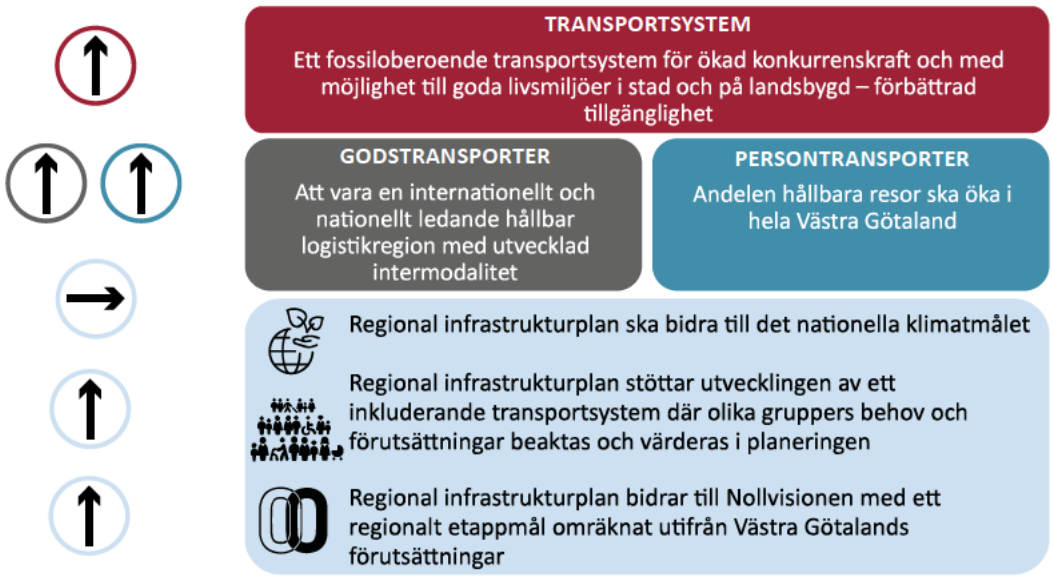
Regional infrastrukturplan bedöms i sin helhet inte medföra några betydande negativa miljöeffekter. De beräkningar och bedömningar som gjorts avseende klimatmålet visar att planförslaget medför varken positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekten klimat.

Hållbarhetskonsekvensbeskrivningen innehåller en fördjupad bedömning av den regionala infrastrukturplanens effekter och finns publicerat på www.vgregion.se/regionalplan

Regional infrastrukturplan ger goda möjligheter att bidra till klimatmålet främst via åtgärder som leder till utveckling av ett transporteffektivt samhälle. Gällande biologisk mångfald är den samlade bedömningen att planförslaget medför varken positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekten biologisk mångfald.

Infrastrukturplanen innehåller en mängd trafiksäkerhetshöjande åtgärder för samtliga trafikantgrupper. Utöver de namngivna åtgärderna finns medel för trafiksäkerhetsåtgärder på det mindre vägnätet samt till åtgärder med fokus på oskyddade trafikanter. Trafiksäkerhet är ett utpekat fokusområde i inriktningsunderlaget. Infrastrukturplanen går i linje med inriktningsunderlaget och medför ett positiv bidrag till det transportpolitiska hänsynsmålet och Nollvisionens etappmål för trafiksäkerhet.

Statlig medfinans till åtgärder i kommunalt vägnät, cykel- och kollektivtrafikåtgärder bedöms stödja flera grupper i samhället. I planeringsprinciperna lyfts vikten av barriärminskande åtgärder, ett bättre samspel mellan fordonstrafik och oskyddade trafikanter samt större fokus på barn och ungas behov i trafiken. Åtgärderna bidrar till ökad tillgänglighet för barn och unga samt för andra grupper som främst reser på lokal nivå och/eller som inte har tillgång till egen bil. Åtgärderna i infrastrukturplanen bedöms vara ett steg i rätt riktning för ett inkluderande transportsystem.



Figur 12. Bedömning av infrastrukturplanen utifrån inriktningsunderlagets mål. Uppåtgående pil indikerar att planförslaget är i linje med inriktningsunderlaget och bidrar positivt till målen. Högergående pil indikerar att planen varken bidrar eller motverkar tydligt.

Medskick till genomförandet från hållbarhetsbedömningen

- För att säkerställa att genomförandet av den regionala infrastrukturplanen bidrar till ett transporteffektivt samhälle behöver efterlevnaden av de vägledande principerna för åtgärdsområden och inriktningsunderlagets tre fokusområden följas upp.

- Tillgängligheten förbättras genom att välja en kombination av åtgärder, så att olika transportslag kompletterar varandra. På så sätt kan den regionala infrastrukturplanens positiva påverkan på hållbarhetsaspekter stärkas och enskilda åtgärders negativa påverkan inom vissa aspekter mildras.

- Målpunkter för barn och unga, så som skolor, idrottsanläggningar, lekplatser och liknande bör vara i särskilt fokus under genomförandet. Likaså bör barns och ungas delaktighet och utsatthet i trafiksystemet beaktas.

- Om det görs betydande ändringar i den regionala infrastrukturplanen under genomförandet så bör det genomföras en hållbarhets- och miljöeffektbedömning.

Effekter på bostadsbyggande

Den regionala infrastrukturplanen bedöms skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande i Västra Götaland. I dialog med kommuner framkommer det att flertalet av de namngivna väg- och kollektivtrafikåtgärderna är av stor betydelse för kommunernas tillväxt och bostadsplanering.

Direkta effekter är de 45 000 bostäder i Göteborg som ingår i storstadsåtgärderna inom Sverigeförhandlingen samt cirka 4 000 bostäder kopplat till de namngivna vägåtgärderna, E20/Rv40 Tvärförbindelse och väg 156.

Flertalet åtgärder bidrar till samhällsutveckling både lokalt och regionalt och ökar därmed möjligheterna till bostadsbyggande. Speciellt satsningarna på förbättrad regiontrafik på järnväg, åtgärder för kollektivtrafik och cykel bedöms skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande i linje med ett transporteffektivt samhälle.

6 Genomförande och uppföljning

För att säkerställa att åtgärderna är i linje med infrastrukturplanens avsikter och det beslutade inriktningsunderlag behöver genomförandet följas upp årligen. Uppföljningen kartlägger på en övergripande nivå hur planens medel används och framdriften i genomförandet. Slutsatser från uppföljningen tas med in i den kommande planeringen.

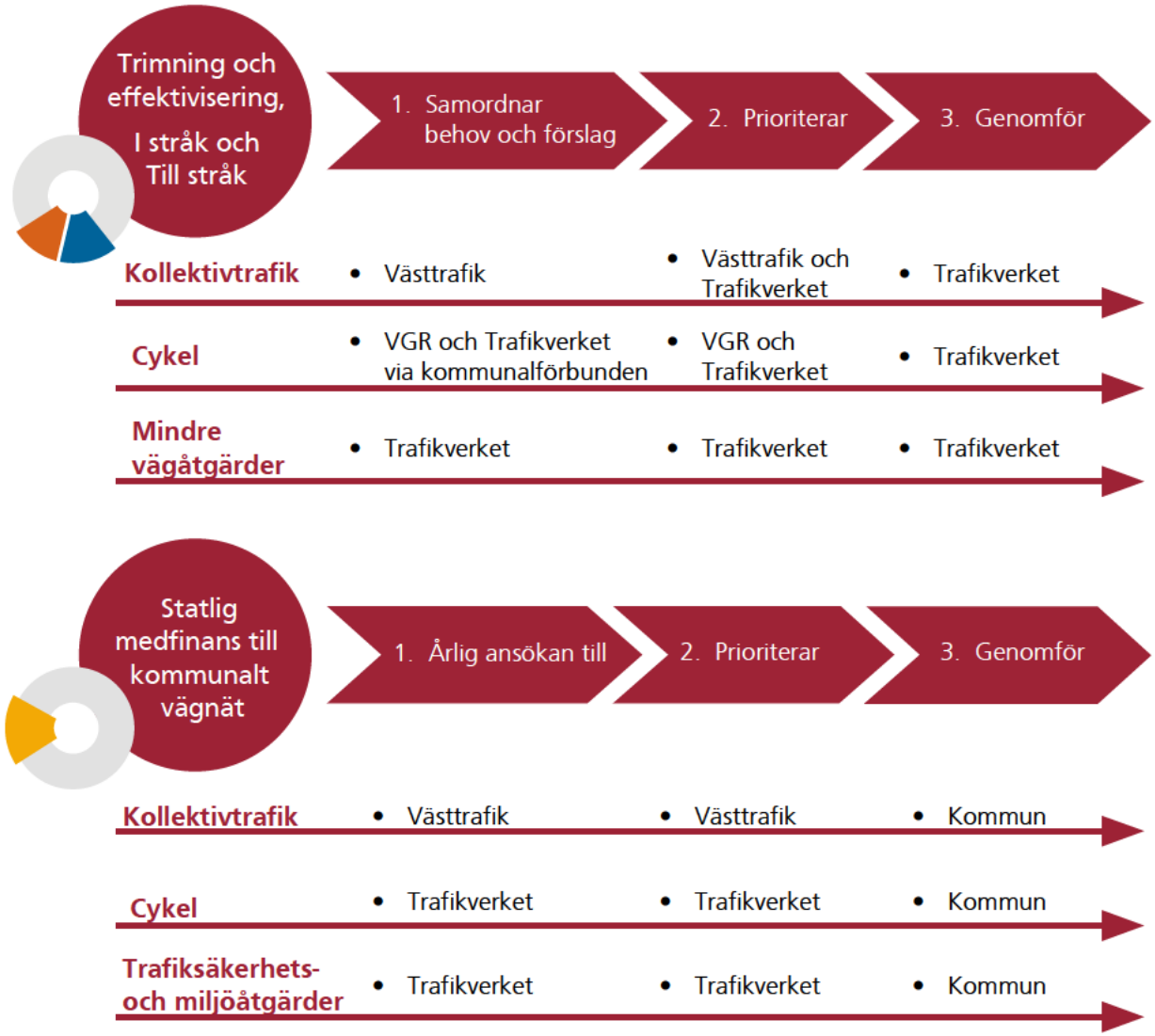
Den regionala infrastrukturplanen består av sju åtgärdsområden med olika åtgärder, vägledande principer och beslutsprocesser. Planens medel är avsatta såväl till konkreta åtgärder som till olika åtgärdsinriktningar. Inom tre åtgärdsområden behövs en aktiv planering under genomförandet: *Trimning och effektivisering i stråk, Trimning och effektivisering till stråk* samt *Statlig medfinans till kommunalt vägnät*. Inom dessa tre områden är det särskilt viktigt att följa upp genomförandet utifrån inriktningsunderlaget, hållbarhets-bedömningens medskick samt geografisk fördelning och anpassning.

De olika transportslagen ska komplettera varandra för att skapa förutsättningar för ett transporteffektivt samhälle med hänsyn till olika geografiska förutsättningar. I genomförandet behöver Trafikverket arbeta för att kombinera fysiska åtgärder med steg 1- och 2-åtgärder enligt *Fyrstegsprincipen*.

Brister i den statliga transportinfrastrukturen identifieras och analyseras inom så kallade åtgärdsvalsstudier (ÅVS). En åtgärdsvalsstudie görs tidigt i planeringen för att parterna tillsammans ska få en helhetsbild och hitta hållbara förslag på åtgärder. Studierna utgår från fyrstegsprincipen och innehåller ofta en kombination av åtgärder.

Åtgärder med en kostnad på över 50 miljoner kronor ska vara namngivna i regional infrastrukturplan. Prioriteringen av övriga åtgärder hanteras olika beroende av hur stor kostnad som belastar planen.

- Åtgärder under 15 miljoner kronor prioriteras av Trafikverket/Västtrafik i samråd med berörda kommuner.
- Åtgärder med en kostnad över 15 miljoner kronor stäms av årligen mellan Västra Götalandsregionen, Trafikverket och kommunalförbunden.
- Åtgärder med en kostnad som belastar planen med mellan 25 och 50 miljoner kronor hanteras politiskt via *beredningen för hållbar utveckling (BHU)* och beslut i *regionstyrelsen.*
- Processer för hur medel inom förstärkta satsningar ska användas tas fram under remisstiden i dialog med berörda kommunalförbund.



Figur 13. Förenklade beslutsprocesser för åtgärder under 25 miljoner kronor inom Trimning och effektivisering i stråk, till stråk och Statlig medfinans till kommunalt vägnät.

Bilaga 1 – Planram i detalj

Tabell 18. Fördelning av medel för större namngivna vägåtgärder.

Större namngivna vägåtgärder	2022	2023	2024	2025	2026-2029	2030-2033	Medel i plan, mnkr
Väg 168 Ekelöv - Kareby *Val av korridor pågår*	1	5	10	10	318		**344 (233)**
Väg 161 Rotvik - Bäcken					170	100	**270**
E20 / Rv40 Tvärförbindelse	29	5	1	36	34	33	**138**
Väg 41 Sundholmen - Björketorp	5	93	120				**218**
Väg 49 Axvall - Varnhem		41	125	124			**290**
Väg 41 Fritsla - Kråkered	6	26	24	24			**80**
Väg 49 Skövde - Igelstorp	8	2	132	59			**201**
Väg 168 Tjuvkil	2	8	7	7			**24**
Väg 678 Grohed - Bratteröd	3	30	89				**122**
Väg 156 Förbifart Skene, Extern finansiering							**0**
Väg 49 Varnhem - Storekullen						281	**281**
Väg 156 Backadal - Bonared						256	**256**
Obundna medel						176	**176**
Summa	**54**	**210**	**508**	**260**	**522**	**846**	**2 400**

Tabell 19. Fördelning av medel för större namngivna kollektivtrafikåtgärder.

Större namngivna kollektivtrafikåtgärder	2022	2023	2024	2025	2026-2029	2030-2033	Medel i plan, mnkr
Elfärja, fjärde älvskyttel, Göteborg	10						**10**
Bytespunkt Haga, Målbild Koll2035		17	12	4	4		**37**
Resecentrum Korsvägen, Målbild Koll2035			13	14	15		**42**
Resecentrum Stenungsund	5	13	52	16			**86**
Citybusstråk Toltorp, Mölndal, Målbild Koll2035			15	50	17		**82**
Elfärja, hyra, Öckerö			2	2	8	8	**20**
Resecentrum Lerum					63		**63**
E20 / Rv40 Tvärförbindelse, Målbild Koll2035, Samfinansiering till vägåtgärd					60		**60**
Elfärja, Marstrand					25		**25**
Bytespunkt Saltholmen, etapp 1					30		**30**
Obundna medel						75	**75**
Summa	**15**	**30**	**94**	**86**	**222**	**83**	**530**

Tabell 20. Fördelning av medel för trimning och effektivisering i stråk.

Trimning och effektivisering i stråk	2022	2023	2024	2025	2026-2029	2030-2033	Medel i plan, mnkr
Kollektivtrafikåtgärder	24	17	17	17	67	67	**209**
Cykelåtgärder	17	24	21	21	25	14	**122**
Mindre vägåtgärder	60	150	100	64	70	68	**512**
Förstärkt satsning i stråk, enligt nedan:							
Göteborgsregionen, Kollektivtrafikåtgärder				10	40		**50**
Göteborgsregionen, Cykelåtgärder				5	20		**25**
Göteborgsregionen, Obundna medel					50	50	**100**
Fyrbodal, Väg 161 Cykelvägar		5	5	5	25		**40**
Fyrbodal, Väg 161 Trafiksäkerhetsåtgärder			5	5	30		**40**
Fyrbodal, Väg 171 Stranderängs bro,			5	5	20	10	**40**
Summa	**101**	**196**	**153**	**132**	**347**	**209**	**1 138**

Tabell 21. Fördelning av medel för trimning och effektivisering till stråk.

Trimning och effektivisering till stråk	2022	2023	2024	2025	2026-2029	2030-2033	Medel i plan, mnkr
Kollektivtrafikåtgärder	4	4	4	4	8	8	**32**
Cykelåtgärder	13	21	23	23	100	54	**234**
Mindre vägåtgärder	74	80	75	50	149	146	**574**
Förstärkt satsning i stråk, enligt nedan:							
Fyrbodal, Mindre åtgärder				20	60	40	**120**
Summa	**91**	**105**	**102**	**97**	**317**	**248**	**960**

Tabell 22. Fördelning av medel för statlig medfinans till kommunalt vägnät.

Statlig medfinans till kommunalt vägnät	2022	2023	2024	2025	2026-2029	2030-2033	Medel i plan, mnkr
Kollektivtrafikåtgärder	41	41	42	42	167	166	499
Cykelåtgärder	33	38	38	38	150	149	446
Trafiksäkerhets- och miljöåtgärder	17	19	18	19	75	74	222
Förstärkt satsning i stråk, enligt nedan							
Göteborgsregionen, Kollektivtrafikåtgärder				10	30		40
Göteborgsregionen, Cykelåtgärder				10	15		25
Summa	**91**	**98**	**98**	**119**	**437**	**389**	**1 232**

Tabell 23. Fördelning av medel för samfinansiering nationell plan, järnväg.

Samfinansiering nationell plan, järnväg	2022	2023	2024	2025	2026-2029	2030-2033	Medel i plan, mnkr
Summa	**15**	**63**	**36**	**70**	**353**	**303**	**840**

Tabell 24. Fördelning av medel för storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen.

Storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen	2022	2023	2024	2025	2026-2029	2030-2033	Medel i plan, mnkr
Summa	**13**	**35**	**40**	**25**	**64**	**295**	**472**

Tabell 25. Fördelning av medel för övrigt.

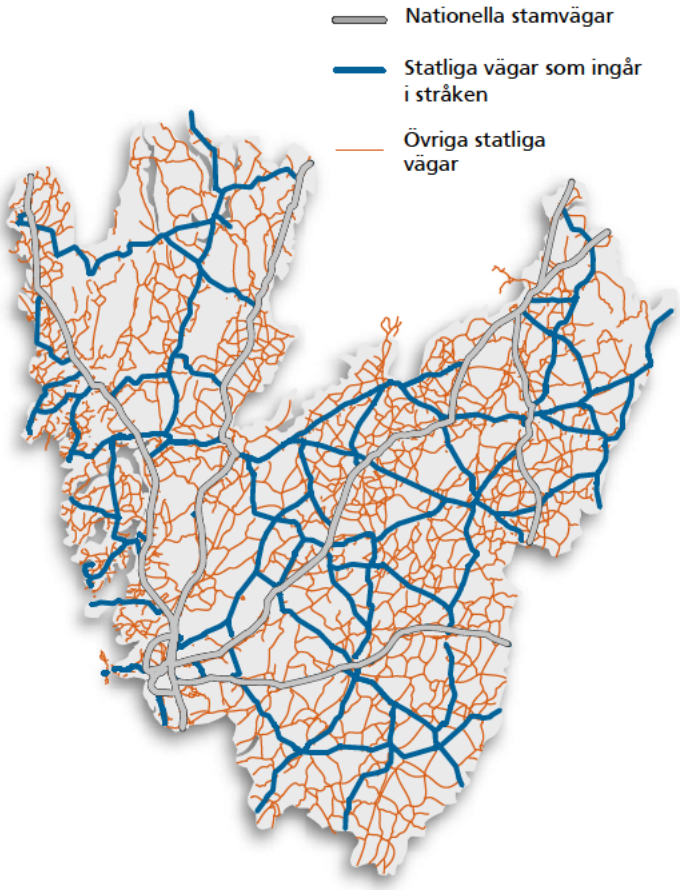
Övrigt	2022	2023	2024	2025	2026-2029	2030-2033	Medel i plan, mnkr
Summa	**8**	**9**	**7**	**7**	**26**	**26**	**83**

Bilaga 2 – Statligt vägnät i Västra Götaland

I den regionala infrastrukturplanen prioriteras åtgärder i stråk och till stråk. Stråken definieras av Västra Götalandsregionens *trafikförsörjningsprogram* och *godstransportstrategi* samt Trafikverkets *funktionellt prioriterade vägnät* (FPV). FPV innefattar vägar med viktiga funktioner för godstransporter, långväga personresor, dagliga personresor och kollektivtrafik. Fem vägar som ingår i FPV är en del av det nationella stamvägnätet och hanteras inte i regional infrastrukturplan: E6, E20, E45 samt väg 26 och 40. Stråken knyter samman Västra Götaland med viktiga målpunkter på kort såväl som långt avstånd. I stråken finns även betydelsefulla regionala och interregionala transportflöden. Övriga statliga vägar klassas som vägar till stråk.

Prioriterat regionalt transportnät för personer med funktionsnedsättning

Den regionala infrastrukturplanen ska innefatta en beskrivning av ett prioriterat regionalt transportnät inom vilket infrastrukturen, stationer och fordon ska kunna användas av personer med funktionsnedsättning, enligt förordningen om länsplaner. Ett systematiskt arbete med att tillgänglighetsanpassa kollektivtrafiken har pågått i många år. I *trafikförsörjningsprogrammet* finns tidsbestämda mål för både fordon och hållplatser. Prioriterade hållplatser är de med flest påstigande längs regionala stråk och inom kommunalt vägnät samt utpekade viktiga målpunkter. Lista över prioriterade hållplatser och knutpunkter för tillgänglighetsanpassning samt status för genomförandet är en del av *trafikförsörjningsprogrammet* och finns på Västra Götalandsregionens hemsida för att kunna uppdateras löpande.



Figur 14. Statliga vägar i Västra Götaland.

Lista över prioriterade hållplatser och knutpunkter som ska vara anpassade för personer med funktionsnedsättning finns på

www.vgregion.se/kollektivtrafik

Bilaga 3 – Beskrivning av större åtgärder

I tabellerna nedan finns fördjupade beskrivningar av större åtgärder. Trafikverket tar fram samlade effektbedömningar (SEB) för namngivna vägåtgärder och vissa kollektivtrafikåtgärder. De samlade effektbedömningar finns tillgängliga på Trafikverkets hemsida.

Tabell 26. Större vägåtgärder.

Större vägåtgärder						
Åtgärd	**Funktion**	**Brist/behov**	**Förslag till åtgärd**	**Medel i plan 2022-2033, mnkr**	**Total kostnad 2022-2033, mnkr**	**Övrig finansiering**
Väg 168, Ekelöv - Kareby	Väg 168 förbinder Marstrand med Kungälv och E6 via Ytterby. Vägen har begränsad framkomlighet, framför allt under semesterperioden. Vägen saknar en separerad gång- och cykelväg och dessutom orsakar trafiken bullerstörningar, främst i Ytterby.	Brist gällande kapacitet, framkomlighet och trafiksäkerhet. Avlastning av genomfartstrafik för att förbättra framkomligheten och minska störningarna genom Ytterby.	Ny vägförbindelse.	344 (233) mnkr Två alternativa kostnadsbilder beroende på val av korridor.	560 (440) mnkr Två alternativa kostnadsbilder beroende på val av korridor.	Nationell infrastrukturplan, Kungälvs kommun
Väg 161, Rotvik - Bäcken	Väg 161 ingår i ett för transporter och pendling viktigt regionalt stråk mellan Lysekil, Uddevalla, Trollhättan, Lidköping, Skövde och Karlsborg. På aktuell sträcka i Lysekils kommun saknas en separat gång- och cykelväg och oskyddade trafikanter är hänvisade till körbanan.	Befintlig väg har låg standard och ett stort antal bostäder ligger nära vägen. Vägen är mycket smal och vägstandarden har stora brister i förhållande till trafikbelastning, vilken är särskilt hög under sommartid. Det finns inte tillräckligt med utrymme för oskyddade trafikanter.	Mötesfri väg och GC-bana.	270 mnkr	270 mnkr	

Större vägåtgärder

Åtgärd	Funktion	Brist/behov	Förslag till åtgärd	Medel i plan 2022-2033, mnkr	Total kostnad 2022-2033, mnkr	Övrig finansiering
E20 / Riksväg 40, Tvärförbindelse	Väg 535, Landvettervägen-Partillevägen, förbinder väg 40 i söder med E20 i norr. Vägen är viktig för både lokala och regionala resor och godstransporter samt för kollektivtrafiken i östra Storgöteborg. Vägen är tillåten för dispens- och farligt godstransporter samt är av Trafikverket utpekad som omledningsväg. Åtgärden möjliggör utbyggnad av 3 000 bostäder i Partille kommun.	Det finns behov av att öka framkomligheten och trafiksäkerheten för personbilar, lastbilar och kollektivtrafiken samt förbättra tillgängligheten och trafiksäkerheten för gång- och cykeltrafikanter. På den södra delen finns behov av en ny viltpassage för att minska barräreffekten och gynna biologisk mångfald.	Trafiksäkerhet-, kollektivtrafik- och GC-åtgärder.	138 mnkr	318 mnkr	Regional infrastrukturplan kollektivtrafik-åtgärd, Partille kommun
Väg 41, Sundholmen - Björketorp	Ingår i den så kallade ”inre halvcirkeln” som förbinder E6 med inre delar i regionen, mellan Varberg och Borås. Vägen ligger i ett skredrisk-område som innebär stor risk för stabilitetsproblem.	Behov av att få bort stabilitetsproblem, öka framkomligheten, förbättra trafiksäkerheten och minska miljöbelastningen genom Sundholmen.	Mötesfri väg och GC-väg.	218 mnkr	218 mnkr	
Väg 49, Axvall - Varnhem	Vägen är en viktig kommunikationsled och utpekad som ett riksintresse. Vägen har partier med närliggande bebyggelse och utfarter med låg standard och bristande siktförhållanden och i västra delen täta korsningsavstånd.	Behov av att förbättra framkomligheten, trafiksäkerheten och vägstandarden men även miljöförhållandena för boende utmed vägen.	Mötesfri väg och GC-väg.	290 mnkr	290 mnkr	

Större vägåtgärder						
Åtgärd	**Funktion**	**Brist/behov**	**Förslag till åtgärd**	**Medel i plan 2022-2033, mnkr**	**Total kostnad 2022-2033, mnkr**	**Övrig finansiering**
Väg 41, Fritsla - Kråkered	Väg 41, mellan Varberg och Borås, är ett viktigt komplement till det nationella vägnätet för såväl godstransporter som pendlare. Sett till dess funktion så har vägen en lägre standard och det saknas sammanhängande GC-väg i anslutning till väg 41. Den utpekade sträckan berör den norra delen av väg 41 närmare Borås.	Behov av att öka trafiksäkerheten och framkomligheten i ett viktigt stråk mellan Borås och Varberg.	Mötesfri väg.	80 mnkr	80 mnkr	
Väg 49, Skövde - Igelstorp	Vägen används för regionala godstransporter samt för lokal och regional arbetspendling. Sträckan är utpekad i FPV för godstransporter, dagliga personresor och kollektivtrafik.	Bristfällighet i trafiksäkerhet och tillgänglighet.	Mötesfri väg och GC-väg.	201 mnkr	213 mnkr	Skövde kommun
Väg 168, Tjuvkil	Väg 168 kopplar samman E6 med Marstrand i Kungälvs kommun och är hårt belastad under sommaren. Det finns bland annat ett stort behov av trafiksäkerhetshöjande åtgärder.	De huvudsakliga bristerna är att vägen saknar vägren, avskild väg för gående och cyklister, trygga och tillgänglighetsanpassade busshållplatser samt säkra möjligheter för gående och cyklister att korsa vägen.	GC-väg, trafiksäkerhets-höjande åtgärder.	24 mnkr	111 mnkr	Kungälvs kommun

Större vägåtgärder						
Åtgärd	**Funktion**	**Brist/behov**	**Förslag till åtgärd**	**Medel i plan 2022-2033, mnkr**	**Total kostnad 2022-2033, mnkr**	**Övrig finansiering**
Väg 678, Grohed - Bratteröd	Väg 678, som är ett alternativ till väg 44, kopplar samman E6 med Vänersborg, Trollhättan och Uddevalla. Sträckan mellan Lerbomotet och Bratterödsmotet saknar mittseparering och är den sista icke trafiksäkra sträckan mellan Trestadsområdet och Göteborg. Trafikverket prioriterar sträckan som omledningsväg för E6.	En ombyggnation av väg 678 mellan Grohed och Bratteröd till 2+1 med mittseparering, med syfte att reducera olycksrisken.	Mötesfri väg.	122 mnkr	122 mnkr	
Väg 156, Förbifart Skene, Extern finansiering	Väg 156 går genom fyra kommuner: Härryda, Mark, Svenljunga och Tranemo. Genomfartstrafiken på väg 156 behöver idag ta sig genom centrala Skene för att ansluta till väg 41. De kommande åren planerar Marks kommun för cirka 740 nya bostäder. För att kunna utveckla centrala Skene med bostäder och verksamheter behöver förbifarten färdigställas.	Genomfartstrafiken i Skene skapar bristande trafiksäkerhet och trygghet, inte minst för oskyddade trafikanter i Skene. Det relativt höga trafikflödet skapar även en miljö utsatt för buller och en försämrad luftkvalitet. Det finns även en risk för köbildning som exempelvis kan påverka kollektivtrafiken.	Standardhöjning av befintlig väg, ny sträckning med hastighet 80 km/h.	0 mnkr	268 mnkr	Marks kommun

Större vägåtgärder						
Åtgärd	**Funktion**	**Brist/behov**	**Förslag till åtgärd**	**Medel i plan 2022-2033, mnkr**	**Total kostnad 2022-2033, mnkr**	**Övrig finansiering**
Väg 49 Varnhem - Storekullen	Väg 49 utgör en del av kopplingen Lidköping - Skara - Skövde vilket är kopplingen mellan Skaraborgs två största lokala arbetsområden. Sträckan är viktig för godstransporter, då den är en koppling mellan E20 vid Skara och Skövde. Sträckan saknar tågförbindelse.	Sträckan har brister gällande trafiksäkerhet då det bland annat finns många anslutningar. Tillgängligheten till busshållplatser och standarden på gång- och cykelväg längs sträckan är också bristfällig.	Mötesfri väg, trafiksäkerhets-höjande åtgärder samt GC-väg.	281 mnkr	281 mnkr	
Väg 156, Backadal-Bonared	Väg 156 går genom fyra kommuner: Härryda, Mark, Svenljunga och Tranemo. Den aktuella sträckan kopplar ihop Marks kommun med riksväg 40. De kommande åren planerar Marks kommun för cirka 740 nya bostäder. För att kunna realisera detta och framtida bostadsprojekt behöver väg 156 byggas ut på sträckan mot riksväg 40.	Sträckan har brister i tillgänglighet samt i trafiksäkerhet för personbilstrafik, kollektivtrafik och godstransporter samt för oskyddade trafikanter. Norr om Hjorttorp saknas viltstängsel.	Mötesfri väg.	256 mnkr	256 mnkr	

Tabell 27. Större kollektivtrafikåtgärder.

Större kollektivtrafikåtgärder						
Åtgärd	**Funktion**	**Brist/behov**	**Förslag till åtgärd**	**Medel i plan 2022-2033**	**Bidrags-berättigad kostnad**	**Övrig finansiering**
Elfärja, fjärde älvskyttel, Göteborg	Miljövänlig kollektivtrafikförbindelse över det centrala älvsnittet i Göteborg.	Ökande resandebehov över älven och i staden. Kapacitetsproblem i tunga kollektivtrafikstråk i City, vilka behöver avlastas enligt Målbild Koll2035.	Ny eldriven färja i enlighet med fastställd miljö- och klimatstrategi för kollektivtrafiken.	10 mnkr	84 mnkr	Västtrafik
Bytespunkt Haga, Målbild Koll2035	Bytespunkt buss/ spårvagn och tåg.	Anpassning och utveckling av bytespunkten i samband med byggnation av Västlänkens station Haga.	Nytt resecentrum och tillhörande väginfrastruktur i anslutning till huvuduppgången vid Västlänken station Haga.	37 mnkr	74 mnkr	Västfastigheter, Göteborgs Stad
Resecentrum Korsvägen, Målbild Koll2035	Bytespunkt buss/ spårvagn och tåg.	Anpassning och utveckling av bytespunkten i samband med byggnation av Västlänkens station Korsvägen.	Nytt resecentrum i anslutning till huvuduppgången vid Västlänkens station Korsvägen.	42 mnkr	85 mnkr	Västfastigheter, Nationell infrastrukturplan Västsvenska paketet
Resecentrum Stenungsund	Bytespunkt buss och tåg.	Samla kollektivtrafikresandet till en centralt belägen, attraktiv bytespunkt för att öka andelen hållbara resor.	Ett nytt resecentrum med tillhörande väginfrastruktur i direkt koppling till Stenungsunds centrum.	86 mnkr	171 mnkr	Västfastigheter, Stenungsunds kommun Innefattar även åtgärder i den statliga järnvägsanläggningen, vilka huvudsakligen finansieras av Stenungsunds kommun.

Större kollektivtrafikåtgärder						
Åtgärd	**Funktion**	**Brist/behov**	**Förslag till åtgärd**	**Medel i plan 2022-2033**	**Bidrags-berättigad kostnad**	**Övrig finansiering**
Citybusstråk Toltorp, Mölndal, Målbild Koll2035	Pendlingsstråk Mölndal - Göteborg	Bristande framkomlighet och kapacitet för kollektivtrafiken.	Ett nytt citybusstråk i enlighet med Målbild Koll2035.	82 mnkr	164 mnkr	Mölndals Stad
Elfärja, hyra, Öckerö	Miljövänlig kollektivtrafikförbindelse till norra skärgården.	Möjliggöra för boende i norra skärgården att ta sig till knutpunkter som har förbindelse med fastlandet.	Hyra av ett hybrid-/ elfartyg, i enlighet med fastställd miljö- och klimatstrategi för kollektivtrafiken.	20 mnkr	60 mnkr	Västtrafik, Regional infrastrukturplan 2026-2037
Resecentrum Lerum	Bytespunkt buss och tåg	Utveckling av bytespunkten vid Lerums station för att nå mål om hållbart resande i takt med ökad kapacitet på Västra stambanan.	Nytt resecentrum med väntsal.	63 mnkr	125 mnkr	Västfastigheter, Lerums kommun

Större kollektivtrafikåtgärder						
Åtgärd	**Funktion**	**Brist/behov**	**Förslag till åtgärd**	**Medel i plan 2022-2033**	**Bidrags-berättigad kostnad**	**Övrig finansiering**
E20 / Rv40 Tvärförbindelse, Målbild Koll2035, Samfinansiering till vägåtgärd	Busskörfält Furulund – Partille i norra delen av stråket. Åtgärden möjliggör utbyggnad av 3 000 bostäder i Partille kommun.	Ökad framkomlighet och kapacitet för kollektivtrafiken.	Utvecklat kollektivtrafikstråk enligt Målbild Koll2035 genom breddning av befintlig väg med bland annat busskörfält. Se även tidigare tabell över större vägåtgärder.	60 mnkr		Regional infrastrukturplan vägåtgärd, Partille kommun
Elfärja, Marstrand	Miljövänlig kollektivtrafikförbindelse till Marstrand.	Kungälvs kommun har befogenhet att ingå avtal om allmän kollektivtrafik mellan Koön och Marstrandsön. Kungälvs kommun ska ersätta befintlig färja med en eldriven senast år 2030.	Ny eldriven färja, i enlighet med fastställd miljö- och klimatstrategi för kollektivtrafiken.	25 mnkr	50 mnkr	Kungälvs kommun
Bytespunkt Saltholmen, etapp 1	Bytespunkt buss/ spårvagn och färja.	Utveckling av bytespunkten med ökad kapacitet, förbättrade flöden samtidigt som tillgänglighetskraven tillgodoses.	Ny flytbrygga inklusive anpassning av intilliggande infrastruktur.	30 mnkr	60 mnkr	Västfastigheter, Göteborgs Stad

Bilaga 4 – Högst prioriterade brister

Vid sidan av de större åtgärder som är beslutade i den regionala infrastrukturplanen 2022-2033 finns prioriterade brister som kan bli aktuella till kommande planrevideringar. För bristerna i statligt vägnät behöver det genomföras åtgärdsvalsstudier eller motsvarande utredningar. För de flesta prioriterade brister i planen har åtgärdsvalsstudier redan genomförts, men ett fåtal återstår och kommer att genomföras. Åtgärdsvalsstudier eller motsvarande utredningar genomförs av Trafikverket i nära samverkan med berörda kommuner och aktörer. Brister inom kollektivtrafik som kan bli aktuella för statlig medfinans i kommande planrevideringar kräver inte åtgärdsvalsstudie. Eftersom åtgärden behöver minst 50 procent finansiering från sökande part behöver de utredas i nära samverkan mellan Västtrafik och aktuell kommun.

Vid framtagandet av regional infrastrukturplan 2022-2033 har inga nya vägbrister prioriterats in för åtgärdsvalsstudier, då de flesta brister från planen 2018-2029 kvarstår. Ytterligare åtgärdsvalsstudier kan, vid behov av omprioritering, lyftas för beslut under planens genomförande.

Västra Götalandsregionen har i dialog med kommunalförbunden föreslagit att tematiska åtgärdsvalsstudier ska genomföras. Syftet är att åtgärda brister som spänner över en större geografi och som kan lösas med medel ur flera av planens åtgärdsområden.

Trafikverket ser ett behov av att utreda återstående del av väg 678, Lerbo - Grohed. En avsiktsförklaring har tecknats mellan Västra Götalandsregionen, Trafikverket och Orust kommun om att genomföra en åtgärdsvalsstudie för en ny förbindelse mellan Orust och fastlandet. Åtgärdsvalsstudien finansieras av STO-kommunerna och ambitionen är att bygga en eventuell fast förbindelse genom finansiering utanför ordinarie nationell- och regional infrastrukturplan.

Högst prioriterade brister, väg

Brister från tidigare plan, där åtgärdsvalstudier har genomförts/påbörjats

Väg 158, till Hallands länsgräns

Väg 41, till Hallands länsgräns

Väg 156, mellan Rv 40 - Jönköpings län

Väg 49, Varnhem - Skövde

Väg 155, Torslanda - Öckerö

Väg 161, Bäcken - Skår

Väg 172, Stora Bön - Skällsäter

Väg 27, delen Kila-korset söderut till länsgräns

Väg 49, mellan Lidköping och Skara inklusive väg 2616

Väg 171, Gläborg - Kungshamn

Väg 180, Ny sträckning Viared norr om Sandhult samt resterande sträcka Hällered–Alingsås

Brister från tidigare plan, där åtgärdsvalsstudier ska genomföras

Väg 44, kvarvarande sträcka förbifart Lidköping och sträckan Lidköping – Grästorp

Väg 49, Genom Skövde

Väg 173, Färgelanda - Frändefors

E6 / Rv 40, Brist på tvärförbindelse med kollektivtrafikkapacitet i stråket

Högst prioriterade brister, kollektivtrafik

Brister enligt Målbild Koll2035, från tidigare plan

Bytespunkt Hjalmar Brantingsplatsen

Bytespunkt Mölndal

Bytespunkt Linnéplatsen

Tillkommande brister enligt Målbild Koll2035

Utpekade bytespunkter, utöver ovanstående tre från tidigare plan

Utpekade stråk för Citybuss

Elfärja: Älvutredning Göteborg

Färjehållplatser, Älvutredningen

Andra kvarstående brister från tidigare plan

Resecentrum Lerum, gång- och cykelbro

Bytespunkt Saltholmen, etapp 2

Resecentrum Uddevalla

Resecentrum Alingsås

Brister som kräver åtgärdsvalsstudie

Väg 44 Uddevalla, busskörfält

Bilaga 5 – Inriktning järnvägsåtgärder per bana

I den regionala infrastrukturplanen har medel avsatts för att i första hand genomföra åtgärder på fem av de järnvägar som är av stor betydelse för det regionala resandet, men som har lägre prioritet nationellt.

I *Målbild Tåg 2035* beskrivs målsättningen för utvecklingen av persontågstrafiken. Utifrån detta beskrivs nedan en inriktning för åtgärder på de fem järnvägarna.

Kinnekullebanan

Tidigare har det beslutats att investera i spårupprustning på Kinnekullebanan för 45 miljoner kronor. En teststräcka genomfördes år 2019 för drygt 15 miljoner kronor men resultatet gav inte önskad effekt samtidigt som medel avsattes inom nationell infrastrukturplan för spårbyte på hela sträckan.

Avsatta medel för Kinnekullebanan inriktas till att förstärka positiva effekter vid kommande spårbyte i huvudsak i form av hastighets- och kapacitetshöjande åtgärder. Utöver spårupprustningen har Trafikverket utrett stationsmiljöerna längs Kinnekullebanan och plankorsningarna som begränsar hastigheten på sträckan.

Norra Bohusbanan

Från tidigare beslut fanns det 30 miljoner kronor avsatta för ett spårbyte på norra Bohusbanan. Spåren är i dåligt skick och är i behov av upprustning. Det nya regelverket kring plankorsningar medför att även om spåret byts ut så krävs det att plankorsningarna åtgärdas för att det ska vara möjligt att höja hastigheten. Avsatta medel för norra Bohusbanan har därför fokus på hastighetshöjande åtgärder för att kunna utöka trafiken samt på robusthetsåtgärder, där järnvägen till exempel är i stort behov av trädsäkring längs hela sträckan Uddevalla-Strömstad. Trädsäkring innebär att området närmast järnvägen röjs från träd så att trafiken inte tvingas ställas in vid hårda vindar.

Södra Bohusbanan

I Grohed färdigställdes ett nytt mötesspår år 2020, vilket samfinansierades via regional infrastrukturplan 2018-2029.Mötesspåret möjliggör att hela södra Bohusbanan mellan Göteborg och Uddevalla får kapacitet för att köra halvtimmestrafik. Från tidigare beslut finns även medel avsatta för en ny station vid Brunnsbo. Efter uppräkning till 2020 års prisnivå samt hantering av en kostnadsökning har 74 miljoner kronor avsatts för ny station vid Brunnsbo. I övrigt reserveras medel för att öka måluppfyllelsen genom exempelvis stations-, kapacitets- eller hastighetsåtgärder. 20 miljoner kronor av dessa avsätts till plattformsåtgärder i samband med Stenungsunds flytt av stationen till nya resecentrum.

Viskadalsbanan

Tidigare avsatta medel för Viskadalsbanan ersattes delvis av två nationella projekt i form av nytt spår samt ett arbete med att åtgärda plankorsningar för att kunna återta tidigare hastigheter på sträckan. Fokus för de avsatta medlen ligger därför på stationsmiljöerna. Plattformarna behöver bli längre för att kunna hantera framtida fordon samt rustas upp för att erbjuda attraktiva och säkra stationer för resenärerna.

Älvsborgsbanan

Avsatta medel innehåller tidigare beslutade åtgärder om att utöka kapaciteten på Vänersborg C för att kunna inrymma tre tåg samtidigt på stationsområdet, samt signal-åtgärder för att förbättra kapacitet och robusthet i riktning mot Göteborg. Trafikverket har genomfört en åtgärdsvalsstudie för Älvsborgsbanan där flera viktiga åtgärder identifierats. För att förbättra trafiken är det viktigt att höja hastigheten mellan Vänersborg och Herrljunga så att tågen kan anpassas med attraktiva bytestider till fjärr- och regiontåg i Herrljunga. Avsatta medel ska i första hand verka för denna hastighetshöjning.

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

www.vgregion.se



HÅLLBARHETSKONSEKVENSBESKRIVNING

REGIONAL PLAN FÖR TRANSPORTINFRASTRUKTUREN I VÄSTRA GÖTALAND 2022-2033

REMISSVERSION
OKTOBER 2021

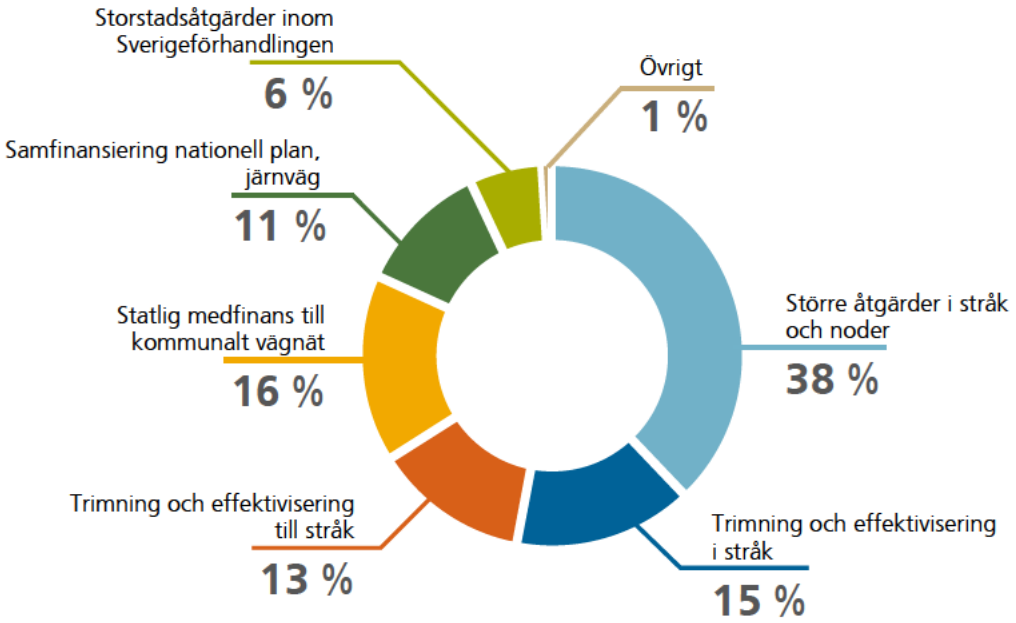
VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Sammanfattning

Västra Götalandsregionen, VGR, är länsplaneupprättare med ansvar för att ta fram en regional infrastrukturplan. Infrastrukturplanen ska, med hänsyn till de regionala förutsättningarna, bidra till att de transportpolitiska målen uppnås. Vidare är infrastrukturplanen ett verktyg för utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle.

Framtagen regional infrastrukturplan innehåller flera olika åtgärdsområden (se figur nedan). Åtgärder på statliga regionala vägar samt statlig medfinansiering till åtgärder på kommunalt vägnät är det huvudsakliga innehållet. Infrastrukturplanens innehåll presenteras mer ingående i plandokumentet.

Regionala infrastrukturplaner medför enligt Miljöbedömningsförordningen (2017:966) alltid betydande miljöpåverkan. Det innebär att en strategisk miljöbedömning ska göras, vilken redovisas i en *miljökonsekvensbeskrivning (MKB)*. Västra Götalandsregionen har valt att komplettera miljöbedömningen med relevanta aspekter inom social och ekonomisk hållbarhet. Den strategiska miljöbedömningen har således vidgats till en hållbarhetsbedömning, vilken redovisas i denna *hållbarhetskonsekvensbeskrivning (HKB)*. HKB:n innehåller både en hållbarhetsbedömning och en miljöeffektsbedömning av de betydande miljöaspekterna.



Den samlade bedömningen är att Regional infrastrukturplan 2022-2033 har potential till positiv påverkan på nio av de tolv hållbarhetsaspekterna; frisk luft, buller, trafiksäkerhet, aktivt resande, tillgänglighet för näringsliv, tillgänglighet på landsbygden, tillgänglighet i städer, grundläggande tillgänglighet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

I nedanstående tabell framgår hur infrastrukturplanen har bedömts. De sex första aspekterna i tabellen är aspekter enligt miljöbalken. Sammantaget bedöms planen varken medföra positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekterna klimat, biologisk mångfald samt trygghet.

	Större namngivna åtgärder								
	Vägåtgärder	Kollektivtrafikåtgärder	Trimning och effektivisering i stråk	Trimning och effektivisering till stråk	Statlig medfinans på kommunalt vägnät	Samfinansiering nationell plan, järnväg	Storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen	Övrigt	Samlad bedömning
Procentsats av budget	31 %	7 %	15 %	13 %	16 %	11 %	6 %	1 %	
Klimat	-	+	+	+	+	+	+	0	0
Biologisk mångfald	-	0	0	0	0	0	0	0	0
Frisk luft	0	+	+	0	+	+	+	0	+
Buller	+	0	0	+	+	0	0	-	+
Trafiksäkerhet	+	+	+	+	+	+	0	0	+
Aktivt resande	0	+	+	+	+	+	+	0	+
Tillgänglighet – Näringsliv	+	0	+	+	0	+	0	+	+
Tillgänglighet – Landsbygd	+	0	+	+	+	+	0	+	+
Tillgänglighet – Städer	0	+	+	0	+	+	+	0	+
Grundläggande tillgänglighet	0	+	+	+	+	0	+	0	+
Tillgänglighet – Funktionsneds.	0	+	+	+	+	0	+	0	+
Trygghet	0	+	X	X	+	X	X	0	0

Regional infrastrukturplan 2022-2033 sammanvägt är ett steg i en mer hållbar riktning jämfört med infrastrukturplanen 2018-2029. Följande ändringar har stor betydelse för den utvecklingen:

- Transporteffektivitet är en viktig utgångspunkt i planen som fokuserar på funktion istället för transportslag. Tanken är att olika transportslag ska komplettera varandra och möjliggöra intermodala transporter både för männsikor och gods.
- Vissa redan beslutade större åtgärder har fått ändrad inriktning.
- Planen innehåller utökat utrymme för cykelinfrastruktur samt har ett särskilt fokus på barn och ungas tillgänglighet i cykelplaneringen.
- Planen innehåller vägledande principer för åtgärdsområden och potter med obundna medel.
- En tydligare strävan efter balans mellan regionala långväga och lokala resor. Behov av åtgärder för att minska barriäreffekterna till följd av åtgärder i stråk lyfts tydligare.
- Förutsättningarna för oskyddade trafikanter har fått en större tyngd.
- Barnperspektivet har inkluderats i framtagningen, bland annat genom prövning och analys av barnets bästa. Barns målpunkter och utsatthet i trafiken har lyfts i relevanta delar av planen.

Regional infrastrukturplan 2022-2033 bedöms sammantaget medföra positiva miljö- och hälsoeffekter avseende framförallt trafiksäkerhet, men också avseende frisk luft, buller och aktivt resande. De positiva effekterna bedöms dock inte vara av den omfattning att de är betydande enligt miljöbalkens mening.

Infrastrukturplanen bedöms sammantaget varken medföra positiva eller negativa effekter avseende klimat och biologisk mångfald. I infrastrukturplanen finns dock goda möjligheter att bidra till ett transporteffektivt samhälle. Vissa enskilda större vägåtgärder bedöms medföra negativa miljöeffekter avseende den biologiska mångfalden. klimat och i enstaka fall frisk luft, men effekterna bedöms inte vara av den omfattning att de är betydande.

Utifrån hållbarhetsbedömningen görs följande medskick till genomförandet av den regionala infrastrukturplanen:

- Om det görs betydande ändringar i infrastrukturplanen under genomförandet så bör det genomföras hållbarhetsbedömning och miljöeffektsbedömning. Denna hållbarhetskonsekvensbeskrivning kan i så fall användas som utgångpunkt.
- Vid fördelning av medel från potterna finns möjlighet att se till att infrastrukturplanen bidrar till ett transporteffektivt samhälle. Det görs genom att följa de vägledande principerna för vissa åtgärdsområden som finns i *plandokumentet* samt inriktningsunderlagets mål.
- Tillgängligheten förbättras genom att välja en kombination av åtgärder, så att olika transportslag kompletterar varandra. På så sätt kan infrastrukturplanens positiva påverkan på hållbarhetsaspekterna stärkas och enskilda åtgärders negativa påverkan inom vissa aspekter mildras.
- Målpunkter för barn och unga, så som skolor, idrottsanläggningar, lekplatser och liknande bör vara i särskilt fokus under genomförandet. Likaså bör barns och ungas delaktighet och utsatthet i trafiksystemet beaktas.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 2

1 Inledning 7
- Bakgrund 7
- Strategisk miljöbedömning enligt lagkrav – vidgad till hållbarhetsbedömning 8
- Hållbarhetsmål och inriktning 9
- Nuläge och trender – vilka utmaningar står vi inför? 10

2 Samråd och avgränsningar 12
- Samråd 12
- Avgränsningar 13

3 Process och metodik för hållbarhetsbedömning 16
- Integrering av hållbarhetsbedömning 16
- Metod för hållbarhetsbedömning och miljöeffektsbedömning 19

4 Hållbarhetskonsekvensbeskrivning 24
- Samlad bedömning 24
- Större namngivna vägåtgärder 32
- Större namngivna kollektivtrafikåtgärder 34
- Trimning och effektivisering i stråk 36
- Trimning och effektivisering till stråk 38
- Statlig medfinans till kommunalt vägnät 40
- Samfinansiering nationell plan, järnväg 42
- Storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen 43
- Övrigt 44

5 Jämförelse mellan infrastrukturplanen och jämförelsealternativ . 45

6 Särskilda överväganden 47

7 Slutsatser och medskick till genomförandet 48
- Slutsatser 48
- Uppföljning av hållbarhetsaspekter 49
- Medskick till genomförandet 49

8 Referenser 50

Bilagor **52**

Bilaga 1 – Nuläge och trender 52
Bilaga 2 – Avgränsning av hållbarhetsaspekter 61
Bilaga 3 – Hållbarhetslogg: Beslut och ställningstaganden 65
Bilaga 4 – Alternativa förslag till utformning 68
Bilaga 5 – Känslighetsanalys 70
Bilaga 6 – Namngivna åtgärder - förändringar 82

Processledning: Västra Götalandsregionen
Sara Eriksson, Aako Raoofi

Konsult: Sweco
Inger Poveda Björklund
Karolina Koch
Andreas Larsson

1 Inledning

Bakgrund

Det övergripande målet för den nationella transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Detta mål samt regeringens direktiv sätter ramarna för infrastrukturplaneringen på statlig och regional nivå. För att det övergripande transportpolitiska målet, samt klimatmålet, ska kunna nås behöver *funktionsmålet* i huvudsak utvecklas inom ramen för *hänsynsmålet*.

Funktionsmålet innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov. Hänsynsmålet innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt, bidra till att det övergripande generationsmålet för miljö och miljökvalitetsmålen nås samt bidra till ökad hälsa.

Transportpolitikens nationella nivå anger därigenom den huvudsakliga inriktningen för all transportplanering i landet, och samspelar med den regionala infrastrukturplaneringen. Agenda 2030, Klimatlagen och Nollvisionen är andra utgångspunkter. Likaså FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen), som blev svensk lag i januari 2020.

Västra Götalandsregionen, VGR, har som länsplaneupprättare ansvar för att ta fram en regional infrastrukturplan, som en del av den statliga infrastrukturplaneringen. Rollen som länsplaneupprättare ingår i det regionala utvecklingsuppdraget och infrastrukturplanen ska, med hänsyn till de regionala förutsättningarna, bidra till att de transportpolitiska målen uppnås. Trafikverket ska bistå regionen när infrastrukturplanen upprättas och Västra Götalandsregionen ska samverka med kommuner, Trafikverket, Länsstyrelsen och andra berörda myndigheter. Infrastrukturplanen är ett verktyg för utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle och främjar en hållbar regional utveckling. Den innehåller både åtgärder på statliga vägar som inte ingår i stamvägnätet och statlig medfinans till åtgärder på kommunalt vägnät. Trafikverket ansvarar för infrastrukturplanens genomförande.

Syftet med infrastrukturplanen är att långsiktigt tillgodose invånarnas, företagens och andra organisationers grundläggande behov av transportkommunikationer. Infrastrukturplanen ska prioritera en hållbar och förbättrad tillgänglighet där regionen knyts samman, i enlighet med inriktningsunderlaget och den regionala utvecklingsstrategin.

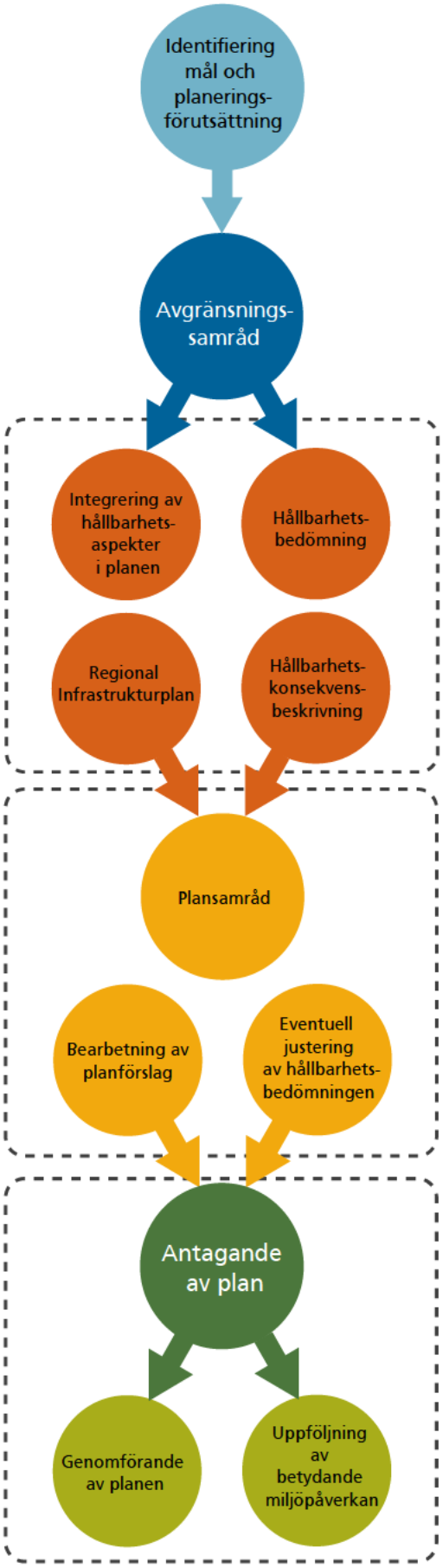
Strategisk miljöbedömning enligt lagkrav – vidgad till hållbarhetsbedömning

Enligt 6 kap 3§ miljöbalken ska en myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan som kan antas medföra betydande miljöpåverkan se till att en strategisk miljöbedömning görs. Detta ska redovisas i en *miljökonsekvensbeskrivning (MKB)*.

Regionala infrastrukturplaner medför enligt Miljöbedömningsförordningen (2017:966) alltid betydande miljöpåverkan. Västra Götalandsregionen ska därför göra en strategisk miljöbedömning för infrastrukturplanen.

Syftet med en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas (SFS, 1998:808). Västra Götalandsregionen har valt att komplettera miljöbedömningen med aspekter inom social och ekonomisk hållbarhet. Den strategiska miljöbedömningen har således vidgats till en hållbarhetsbedömning som utöver miljöperspektivet även omfattar det sociala och ekonomiska perspektivet. Hållbarhetsbedömningen görs för att säkerställa att infrastrukturplanen beaktar globala, nationella och regionala hållbarhetsmål. Denna rapport innehåller därmed en bedömning av hur relevanta hållbarhetsaspekter påverkas av infrastrukturplanen och rapporten benämns därför *hållbarhetskonsekvensbeskrivning (HKB)*.

Enligt miljöbalken 6 kap. 11 § ska den strategiska miljöbedömningen identifiera, beskriva och bedöma effekterna av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av infrastrukturplanen kan antas medföra på de olika aspekter som listas i 6 kap. 2 § med en rimlig omfattning och detaljeringsgrad. Med utgångspunkt från avgränsningssamråd och avgränsning i sak (se vidare i kapitel *Samråd och avgränsningar*) genomförs miljöeffektsbedömning för de hållbarhetsaspekter som handlar om miljö. Dessa hållbarhetsaspekter är klimat, biologisk mångfald, buller, frisk luft, trafiksäkerhet och aktivt resande.



Figur 1. Process för hållbarhetsbedömningen relaterat till planarbetet.

I figur 1 på föregående sida anges den övergripande processen för hållbarhetsbedömningens olika steg relaterat till infrastrukturplanarbetet.

I det senaste beslutet om revidering av infrastrukturplaner (juni 2020)[1] tydliggör regeringen att hållbarhetsaspekter ska integreras i framtagandet av nya infrastrukturplaner. Miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter ska beaktas, och målsynergier ska eftersträvas. Regeringen tydliggör också att det ska belysas och förklaras hur hållbarhetsaspekter har integrerats i framtagningsprocessen.

Hållbarhetsmål och inriktning

Globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030)

Agenda 2030 är antagen av FN:s medlemsländer och innefattar 17 globala mål för en hållbar utveckling (Figur 2). Målen syftar till att avskaffa extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen.

Trafikverkets målbild 2030 som utgångspunkt

Trafikverkets rapport *Tillgänglighet i ett hållbart samhälle* beskriver en målbild för transportsystemet till år 2030 (Figur 2).

Målbilden är en konkretisering av relevanta mål i Agenda 2030 samt de nationella transportpolitiska målen.

Denna HKB utgår från Trafikverkets *Tillgänglighet i ett hållbart samhälle*. Några av målformuleringarna, som utgör bedömningskriterier i denna HKB, har anpassats till förutsättningarna i Västra Götaland. Hållbarhetsaspekterna och bedömningskriterierna framgår av tabell 1 och tabell 2 i avsnitt *Avgränsning i sak*.

Västra Götalandsregionens inriktning för transportinfrastrukturen

Att verka för hållbara transportlösningar är en förutsättning för att uppnå de politiska målsättningarna om en hållbar regional utveckling i Västra Götaland. Västra Götalandsregionen har tagit fram ett inriktningsunderlag för transportinfrastrukturen i regionen (Västra Götalandsregionen, 2020a) som har legat till grund för infrastrukturplanen. Den regionala inriktningen för transportinfrastrukturen tar avstamp i de nationella transportpolitiska målen. I inriktningsunderlaget redovisas regionens långsiktiga viljeinriktning för utvecklingen av transportinfrastrukturen. Förslaget till inriktningsunderlag hållbarhetsbedömdes, vilket gav ett antal medskick som arbetades in i slutversionen (se även avsnitt *Integrering av hållbarhetsbedömning*).



Figur 2. Vänster: Huvudmål 1–17 av FN:s globala hållbarhetsmål. Till varje huvudmål finns ett antal delmål och indikatorer. Höger: Hållbarhetsmål i Trafikverkets målbild 2030

1 https://www.regeringen.se/49e930/contentassets/ac4f48a1483e41568d65b0473077986a/uppdrag-att-ta-fram-forslag-till-nationell-plan-for-transportinfrastrukturen.pdf

Nuläge och trender – vilka utmaningar står vi inför?

Världen vi lever i förändras ständigt. Den regionala infrastrukturplanen har ett regionalt perspektiv, men är beroende av förutsättningar och trender på global, nationell, regional och ibland även lokal nivå. Likaså kan den regionala infrastrukturplanen bidra till att påverka samhället och miljön i det stora och lilla perspektivet.

Nedan anges kortfattat hur nuläget ser ut och vilka trender som kan urskiljas inom de områden som är mest relevanta för den regionala infrastrukturplanen. Kompletterande information om nuläge och trender för respektive hållbarhetsaspekt finns i Bilaga 1.

- Klimatförändringarna har gått från att vara en het fråga till en akut fråga. FN:s klimatpanel (IPCC) publicerade en ny klimatrapport i augusti 2021. I rapporten redogörs för att jordens klimat förändras snabbt, att havsnivåerna stiger och olika extremväder ökar (IPCC, 2021). Forskarna slår nu med ännu större tydlighet än tidigare fast att det är människans växthusgasutsläpp som orsakar klimatförändringarna. IPCC:s klimatrapport är på många sätt skrämmande och visar vikten av att vidta kraftfulla åtgärder. Enligt IPCC är det fortfarande möjligt att vända trenden. I så fall krävs kraftiga och omedelbara utsläppsminskningar.

- I Sverige har utsläppen av växthusgaser minskat jämfört med 2010, vilket i huvudsak beror på inblandning av biobränsle medan påverkan från den snabbt ökande andelen laddbara fordon ännu är marginell. Det krävs ytterligare åtgärder för att målet om 70 procents minskning ska nås till 2030. Antalet bensin- eller dieseldrivna personbilar i trafik är dock väsentligt högre nu än när de transportpolitiska målen antogs vilket innebär att det krävs en snabb ökning av laddbara fordon. Samtidigt behövs också ett arbete för att minska transportbehovet, öka transporteffektiviteten och öka användningen av kollektivtrafik för att nå klimatmålen.

- FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) antogs 1989 av FN:s generalförsamling och trädde i kraft som svensk lag i januari 2020 (SFS 2018:1197). Barnkonventionen syftar till att ge barn rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. I konventionen ingår bland annat att barnets bästa ska beaktas i alla beslut och åtgärder som rör barn. Inför arbetet med infrastrukturplanen har det gjorts en prövning och analys av barnets bästa för att säkerställa att det inkluderas i infrastrukturplanen.

- Läget för biologisk mångfald i Sverige är dåligt och utvecklas i en negativ riktning. Endast drygt 40 procent av arterna och 20 procent av naturtyperna bedöms ha gynnsam bevarandestatus. Ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden är fragmentering av landskapet genom barriärer. Påverkan på den gröna infrastrukturen behöver därför ses i ett regionalt perspektiv, där delar av infrastrukturen samspelar med varandra.

- Vägtrafik är en dominerande källa till luftföroreningar, framförallt i tätorter. Utsläppen av luftföroreningar från avgasröret har sjunkit rejält sedan år 1990, vilket främst beror på renare och mer effektiva fordonsmotorer. Däremot har den ökade andelen dieselfordon utan eller med dålig filterrengöring brutit den nedåtgående trenden. Med nuvarande utveckling kan en minskning med 70 procent fram till 2030 var svår att uppnå beroende på hur snabb tillväxten är för laddbara fordon.

- I Sverige exponeras cirka 1 miljon människor för bullernivåer som överstiger 55 dB från trafiken på statliga vägar, vilket innebär att det finns ett kvarstående behov av bullerdämpande åtgärder. Det finns ett fortsatt behov av att inom samhällsplaneringen arbeta med att minska bullerstörningar och även se över om nuvarande styrmedel och åtgärder är tillräckliga. Särskilt med mot bakgrund av den snabba utbyggnadstakten i samhället.

- Det etiska ställningstagandet i nollvisionen är att ingen människa ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken. Under 2020 uppnåddes nollvisionens etappmål men eftersom det inte går att utesluta att pandemin har bidraget till minskad trafik som har påverkat olyckstalen kommer resultatet att undersökas vidare. Antalet trafikolyckor för fordonstrafik har minskat de senaste åren. Samma utveckling ses inte för oskyddade trafikanter. För framgång i trafiksäkerhetsarbetet krävs insatser från alla aktörer och ett större fokus behöver riktas på fallolyckor bland gående som står för en stor andel av skadade i trafikmiljön, men som hittills inte ingått i uppföljningen av etappmålen.

- Aktivt resande omfattar gång, cykel och andra färdsätt som inkluderar fysisk rörelse, samt kollektivtrafik och är av stor betydelse för bra hälsa och att förebygga hälsa. Idag är det knappt två tredjedelar av Sveriges vuxna befolkning som uppnår WHO:s rekommendationer för fysisk aktivitet och andelen stillasittande ökar (Trafikanalys, 2021). Endast två av tio svenska ungdomar når upp till WHO:s rekommendationer om fysisk aktivitet, enligt siffror från 2016. Barn och unga som uppfyller rekommendationerna via aktiv transport är mycket få och ser ut att minska. Vuxna som uppfyller rekommendationerna via aktiv transport har också minskat.

- Tillgänglighet är ett centralt begrepp för transportsystemets funktion och kan bidra till ett Sverige som håller samman med minskade sociala klyftor, ökad jämställdhet, ekonomisk utveckling, jobbskapande och bostadsförsörjning i hela landet. För att nå dit behöver planeringen ske med en medvetenhet om olika gruppers värderingar, förutsättningar och behov. Tillgänglighet kan uppnås genom nära lokalisering, snabba transporter och virtuellt genom internet. Tillgängligheten för näringslivet har betydelse för konkurrenskraften. I glesare geografier är tillgängligheten generellt sett mer begränsad i förhållande till områden med tätare strukturer och större befolkning. I städer behöver prioriteringar mellan olika trafikantgrupper och intressen göras framöver med tanke på en ökad trängsel och begränsad infrastruktur. Transportsystemet ska vara inkluderande och tillgodose transportbehovet i lika hög grad för människor med olika förutsättningar i alla delar av regionen oavsett kön, ålder, bakgrund, socioekonomisk status eller funktionsnedsättning. Tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning varierar mellan storstadsregioner och landsbygd. Resvanor beror på grad och typ av funktionsnedsättning, ålder och sysselsättning vilket innebär att mångfalden av tillgänglighetsbehov behöver beaktas i planeringen.

- Trygghet är en grundläggande välfärdsfaktor i ett samhälle som tolkas olika av olika individer beroende på vilka erfarenheter vi bär med oss, var vi bor eller var vi befinner oss och vid vilken tidpunkt. Enligt den nationella trygghetsundersökningen är det en betydligt större andel kvinnor än män som ofta har valt att ta en annan väg eller ett annat färdsätt och som ofta avstått från någon aktivitet på grund av oro. Barns skolvägar upplevs som allt mindre trygga vilket framförallt beror på trafiken där vägar behöver korsas. Bristande trygghet kan medföra att människor avstår från att gå ut eller att göra en resa, vilket i så fall begränsar mobiliteten och möjligheten att ta del av aktiviteter i samhället.

2 Samråd och avgränsningar

Samråd

Inom ramen för en strategisk miljöbedömning ska, enligt 6 kap 9§ miljöbalken, två typer av samråd genomföras;

- Samråda om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i miljökonsekvensbeskrivningen, så kallat *avgränsningssamråd*.

- Ge tillfälle att lämna synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till infrastrukturplanen i ett remissförfarande.

Föreliggande hållbarhetskonsekvensbeskrivning genomgår de två samrådsstegen, vilka kortfattat beskrivs nedan.

Avgränsningssamråd

Enligt 6 kap 10 § miljöbalken ska avgränsningssamråd ske med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av infrastrukturplanen.

Avgränsningssamråd har genomförts med Länsstyrelsen Västra Götaland vid tre tillfällen, juni 2020, oktober 2020 och februari 2021. Kommunalförbunden i Västra Götaland har i en särskild dialogprocess under juni-augusti 2020 kring infrastrukturplanen haft möjlighet att lämna synpunkter. Inga andra myndigheter har bedömts behöva bli involverade i detta övergripande skede.

I samråd med länsstyrelsen bedömdes det i tidigt skede finnas risk att infrastrukturplanen medför betydande miljöpåverkan avseende hållbarhetsaspekterna klimat, biologisk mångfald, buller, frisk luft, aktivt resande och trafiksäkerhet. Det innebär att en miljöeffektsbedömning görs för dessa hållbarhetsaspekter.

På samrådet lyftes särskilt nedanstående punkter:

- Landskap, hälsa och klimat är viktiga områden att ta hänsyn till. Landskap, hälsa och klimat täcks in i flera av de 12 hållbarhetsaspekterna och bedöms vara fortsatt viktiga att lyfta.

- Hållbarhetsloggen utgör lämpligtvis underlag till ”Särskild handling” i MKB, enligt 6 kap 16§ miljöbalken.

- Hållbarhetsbedömningen ska utformas så att beslutsfattaren/läsaren/allmänheten förstår och så att det är enkelt att följa alla delar av framtagningen av infrastrukturplanen och dess konsekvenser, vilka alternativ som funnits och på vilka grunder som beslut fattats. Viktigt också att få med de förändringar som skett i omvärlden sedan Regional infrastrukturplan 2018-2029 beslutades.

- *Regional handlingsplan för grön infrastruktur* för regionen bör användas som underlag.

- Biologisk mångfald i miljöbalken innefattar även ekosystemtjänster och bör läggas till i bedömningsaspekterna.

- Miljöbalken innefattar miljörelaterad hälsa som också är en del av den sociala dimensionen. Det ska tydliggöras vem i befolkningen som påverkas mest av infrastrukturplanen med avseende på hälsa, både positivt och negativt. Barn kan till exempel vara särskilt utsatta i vissa fall, och i andra fall andra grupper.

Avgränsningar

Infrastrukturplan och hållbarhetskonsekvensbeskrivning på remiss

För att ge tillfälle till synpunkter på infrastrukturplanen och hållbarhets-konsekvensbeskrivning genomförs ett remissförfarande till länsstyrelsen, till andra berörda regioner och de kommuner, regionala kollektivtrafikmyndigheter och andra myndigheter som berörs.

När infrastrukturplanen har beslutats kommer en särskild handling upprättas enligt 6 kap 16 § miljöbalken, för att göra resultatet av bedömningsförfarandet tillgängligt för allmänheten och dem som deltagit i processen.

Handlingen kommer redovisa följande:

- hur miljöaspekterna har integrerats i infrastrukturplanen,
- hur hänsyn har tagits till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter,
- skälen för att infrastrukturplanen har antagits i stället för de alternativ som övervägts och
- vilka åtgärder som planeras för att övervaka och följa upp eventuell betydande miljöpåverkan som genomförandet av infrastrukturplanen riskerar att medföra.

Särskilda överväganden som redovisas i kapitel *Särskilda överväganden* är en viktig del av handlingen. Den särskilda sammanställningen ska finnas tillgänglig på Västra Götalandsregionens hemsida.

Avgränsning i sak

Hållbarhetsbedömningen har avgränsats i sak med utgångspunkt i avgränsningssamrådet med länsstyrelsen (*Samråd*) till de hållbarhetsaspekter som redovisas i tabell 1 och tabell 2 på nästa sida. Hållbarhetsaspekterna utgår från Trafikverkets målbild 2030 med vissa anpassningar.

I Bilaga 2 finns en mer utförlig beskrivning av hållbarhetsaspekterna. I avgränsningssamrådet med länsstyrelsen lyftes landskap, hälsa och klimat som viktiga områden att ta hänsyn till i hållbarhetsbedömningen.

Tabell 1. Bedömningskriterier för hållbarhetsaspekter avseende miljö.

Hållbarhetsaspekter - miljö	Bedömningskriterier
Klimat	Utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter (exklusive flyg) ska vara minst 70 % lägre 2030 jämfört med 2010 och senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp.
Biologisk mångfald	Den biologiska mångfalden och gröna infrastrukturen har stärkts så att ekosystemtjänster kan fortsätta att levereras.
Frisk luft	Utsläppen från transportsektorn har minskat så att miljökvalitetsmålet Frisk luft för NO_2 i urban bakgrund och PM10 i gaturum uppnås.
Buller	Antalet utsatta för trafikbuller över riktvärdena ska minska med 50 % jämfört med 2015 och ingen ska utsättas för buller på mer än 10 dB över riktvärdena.
Trafiksäkerhet	Minst 50 % färre dödas och minst 25 % färre skadas allvarligt i vägtransportsystemet jämfört med 2020.
Aktivt resande	Transportsystemet planeras och utformas för en ökad andel hållbart resande.

Tabell 2. Bedömningskriterier för övriga hållbarhetsaspekter.

Hållbarhetsaspekter - övriga	Bedömningskriterier
Tillgänglighet i hela regionen - näringslivet	Stärka näringslivets konkurrenskraft genom kapacitetsstarka och tillförlitliga transportlösningar. Möjliggöra ett effektivt samutnyttjande av trafikslag.
Tillgänglighet i hela regionen – landsbygd	I landsbygderna har medborgarna tillgänglighet till arbete/skola, offentlig och kommersiell service samt kultur och upplevelser. Näringslivet har tillgång till utbildad arbetskraft och marknader.
Tillgänglighet i hela regionen – städer	Tillgängligheten i städer tillgodoses i första hand genom aktiva, hållbara, samordnade och delade transportlösningar med hög tillförlitlighet, vilket också möjliggjort attraktivare stadsmiljöer.
Tillgänglighet för alla – grundläggande tillgänglighet	Alla invånare, oavsett ålder, kön, bakgrund eller ekonomi kan använda transportsystemet för sin grundläggande tillgänglighet.
Tillgänglighet för alla – funktionsnedsättning	Personer med funktionsnedsättning har likvärdiga möjligheter som övriga grupper i samhället att resa, oavsett bostadsort och resmål.
Trygghet	Transportsystemet upplevs tryggt att använda och vistas i.

Avgränsning i tid

Planperioden är år 2022-2033. Hållbarhetsbedömningen omfattar åtgärder som genomförs under planperioden.

I hållbarhetsbedömningen görs en utblick mot år 2040, enligt Trafikverkets gällande basprognos[2] (2020-06-15). Med utblicken fångas mer långsiktiga effekter och konsekvenser av planen och inte endast planens genomförande.

Avgränsning i rum

Utgångspunkten i den regionala infrastrukturplanen är åtgärder som genomförs i Västra Götaland.

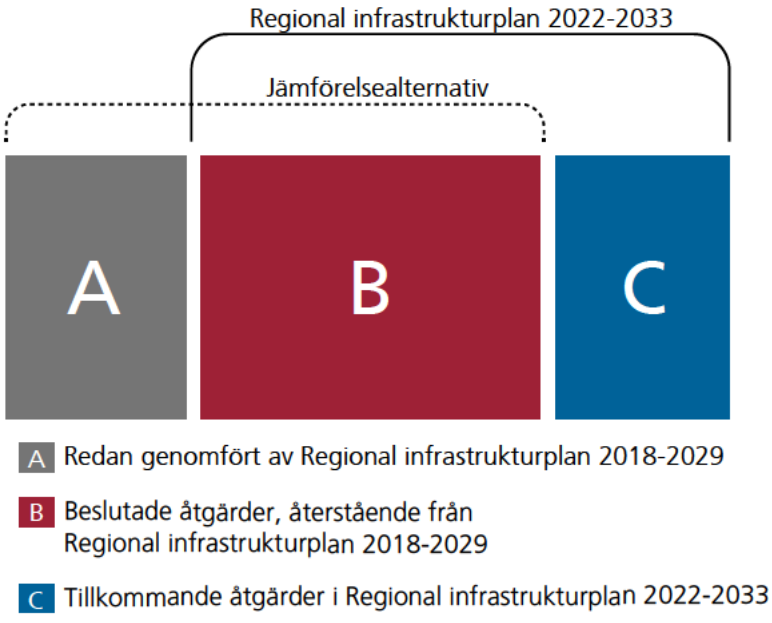
Hållbarhetsbedömningen omfattar i huvudsak effekter och konsekvenser inom Västra Götaland. Den rumsliga avgränsningen varierar dock beroende på vilken aspekt som behandlas då flera miljömässiga, sociala och ekonomiska hållbarhetsaspekter inte är styrda av geografiska gränser.

Valt jämförelsealternativ

I HKB:n finns förutom Regional infrastrukturplan 2022-2033 även ett jämförelsealternativ. Jämförelsealternativet motsvarar det som i miljöbedömningar vanligen benämns *nollalternativ*.

Jämförelsealternativet ska motsvara en rimlig utveckling av transportsystemet och transporterna om inte infrastrukturplanen genomförs. I denna HKB utgörs jämförelsealternativet av Regional infrastrukturplan 2018-2029. I kapitel *Jämförelse mellan infrastrukturplanen och jämförelsealternativ* görs en övergripande jämförelse mellan infrastrukturplanen 2022-2033 och jämförelsealternativet, ur hållbarhetssynpunkt.

Som en följd av den långa planeringstiden för infrastrukturplaner har de flesta namngivna åtgärderna i infrastrukturplanen 2022-2033 samt mindre pottåtgärder redan beslutats i tidigare planomgångar, men har inte genomförts än. I figur 3 nedan framgår hur jämförelsealternativet förhåller sig till infrastrukturplanen 2022–2033.



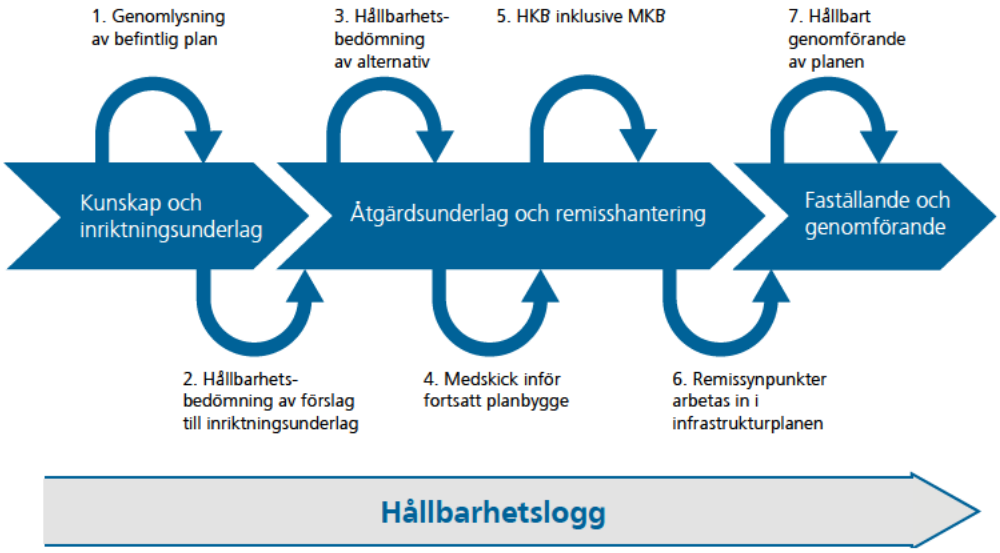
Figur 3. Schematiskt stapeldiagram som visar hur jämförelsealternativet och Regional infrastrukturplan 2022–2033 förhåller sig till genomförda åtgärder i Regional infrastrukturplan 2018–2029

2 Trafikverket tillhandahåller trafikprognoser (så kallade basprognoser) för alla transportslag inom persontrafiks- och godstransportsektorn. Gällande basprognoser är från 2021-06-15.

3 Process och metodik för hållbarhetsbedömning

Integrering av hållbarhetsbedömning

Hållbarhetsbedömningen har skett integrerat och kontinuerligt samt anpassats till de olika stegen i infrastrukturplanens framtagningsprocess. I illustrationen nedan (Figur 4) visas schematiskt hur integreringen har gått till och fortsatt kommer att ske. I tidiga skeden har bedömningen varit mer övergripande, för att i senare skeden bli något mer konkret. Under hela framtagningsprocessen har det förts en hållbarhetslogg med syfte att dokumentera beslut och ställningstaganden som kan påverka hållbarheten, och kunna följa vilka konsekvenser beslut längs vägen har för en hållbar utveckling. Hållbarhetsloggen finns redovisad i Bilaga 3.



Figur 4. Övergripande illustration av processen för att integrera hållbarhetsbedömningen i arbetet med revidering av den regionala infrastrukturplanen.

Nedan beskrivs på ett övergripande sätt de sju steg som arbetet med hållbarhetsbedömning av infrastrukturplanen omfattar:

Steg 1. Genomlysning av befintlig infrastrukturplan:

Inför revideringen, som inledningsvis handlade om en komplettering av Regional infrastrukturplan 2018-2029, gjordes en första övergripande bedömning av systemanalysens målstruktur och infrastrukturplanen gentemot Trafikverkets målbild 2030, *Tillgänglighet i ett hållbart samhälle*. Syftet var att få en ökad tydlighet av de aspekter som särskilt behövde lyftas i inriktningsplaneringen. Utifrån genomlysningen togs särskilda kunskapsunderlag fram för social hållbarhet och trafiksäkerhet. En utgångspunkt var även att få med barns självständiga mobilitet tidigt i arbetet. Dessa kunskapsunderlag, tillsammans med ett särskilt fokus på klimatet, arbetades in i det första förslaget till inriktningsunderlag.

Steg 2. Hållbarhetsbedömning av förslag till inriktningsunderlag:

Trafikverkets hållbarhetsaspekter, bearbetade utifrån regionala förutsättningar (se tabell 1 och tabell 2), användes för att göra en bedömning av inriktningsunderlaget. Bedömningen gjordes av huruvida de olika kriterierna var beaktade eller ej och ledde till ett antal medskick som arbetades in i det slutliga förslaget till inriktningsunderlag. Förslaget inklusive bilaga med hållbarhetsbedömningsrapporten togs upp för ställningstagande i *beredningen för hållbar utveckling (BHU)*. Inriktningsunderlaget anger riktningen för det fortsatta arbetet med att revidera infrastrukturplanen. Målbilden för transportsystemets utveckling i Västra Götaland, enligt inriktningsunderlaget, illustreras i figur 5 nedan. De övergripande målen för Västra Götaland är formulerade utifrån kategorierna: *Transportsystem, Godstransporter och Persontransporter.*



Figur 5. Mål för infrastrukturplaneringen i Västra Götaland.

Steg 3. Hållbarhetsbedömning av alternativ:

Utifrån inriktningsunderlaget utvecklades tre alternativa förslag på utformning av Regional infrastrukturplan: Större åtgärder, Intermodalitet och Flexibilitet (se Bilaga 4). Skillnaden mellan alternativen är i huvudsak hur stor andel av medlen som avsätts till större respektive mindre åtgärder. Även fördelningen mellan de övriga åtgärdsområdena skiljde sig i viss mån åt mellan alternativen. Intermodalitet med viss betoning på hela-resan-perspektivet och flexibilitet med något mer fokus på mindre åtgärder över hela geografin. Större åtgärder hade mer fokus på större objekt och därmed något begränsat utrymme för mindre åtgärder.

Samtliga tre alternativ bedömdes avseende potential till positiv respektive risk för negativ påverkan utifrån hållbarhetsaspekterna. Det bedömdes att samtliga alternativ hade potential att bidra positivt till de flesta hållbarhets-aspekterna men att de riskerade att bidra negativt till biologisk mångfald. Alternativ Större åtgärder innebar risk för negativ påverkan på klimatet. Alternativen inklusive hållbarhetsbedömningen lyftes för vägledande ställningstagande i BHU. BHU valde att gå vidare med två av alternativen: Större åtgärder och Intermodalitet[3] med den uttalade förutsättningen att val av åtgärder ska ske inom den utpekade inriktningen.

3 Protokoll, tjänsteutlåtande samt Hållbarhetsbedömning återfinns på: https://opengov.360online.com/Meetings/vgregion/Meetings/Details/1841560?agendaItemId=274012

Steg 4. Medskick inför det fortsatta bygget av infrastrukturplanen:

För att minimera riskerna för negativ påverkan och förverkliga den positiva potentialen utifrån de olika hållbarhetsaspekterna togs ett antal medskick fram och arbetades in i det slutliga förslaget till Regional infrastrukturplan 2022-2033. I medskicken föreslogs åtgärder som kan genomföras för att bidra till respektive hållbarhetsaspekt tabell 1 och tabell 2. I samband med detta gjordes en prövning och analys av barnets bästa.

Steg 5. Hållbarhetsbedömning av planförslaget samt sammanställning i HKB:

Det slutliga förslaget av infrastrukturplanen har bedömts med avseende på hållbarhetsaspekterna. Resultatet av bedömningen finns i kapitel *Hållbarhetskonsekvensbeskrivning*.

Steg 6. Remissynpunkter arbetas in i infrastrukturplanen:

Förslaget av infrastrukturplanen inklusive HKB skickas på remiss. Remissinstansernas synpunkter, som rör miljö- och hållbarhetsaspekter, arbetas in i infrastrukturplanen och HKB:n uppdateras med utgångspunkt från reviderad infrastrukturplan.

Steg 7. Hållbart genomförande av infrastrukturplanen:

Vid genomförandet ska åtgärdernas inriktning bevakas i syfte att se till att infrastrukturplanen går i en fortsatt hållbar riktning utifrån hållbarhetsaspekterna (se vidare under avsnitt *Medskick till genomförandet)*.

Metod för hållbarhetsbedömning och miljöeffektsbedömning

Eftersom denna HKB både ska uppfylla kraven på en strategisk miljöbedömning enligt miljöbalken och har vidgats med det sociala och ekonomiska perspektivet så görs både en **hållbarhetsbedömning** och en **miljöeffektsbedömning.**

I nästa avsnitt finns en kort allmän beskrivning av begreppen påverkan, effekt och konsekvens, eftersom de används flitigt i såväl metodbeskrivningen som i resultatet av bedömningarna (kapitel *Hållbarhetskonsekvensbeskrivning*).

Påverkan, effekt och konsekvens

I dagligt tal kan begreppen påverkan, effekt och konsekvens i princip användas som synonymer. Inom ramen för strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning (MKB) brukar de tre begreppens betydelse skiljas åt. Begreppen kan förklaras på följande sätt (Naturvårdsverket, 2020a):

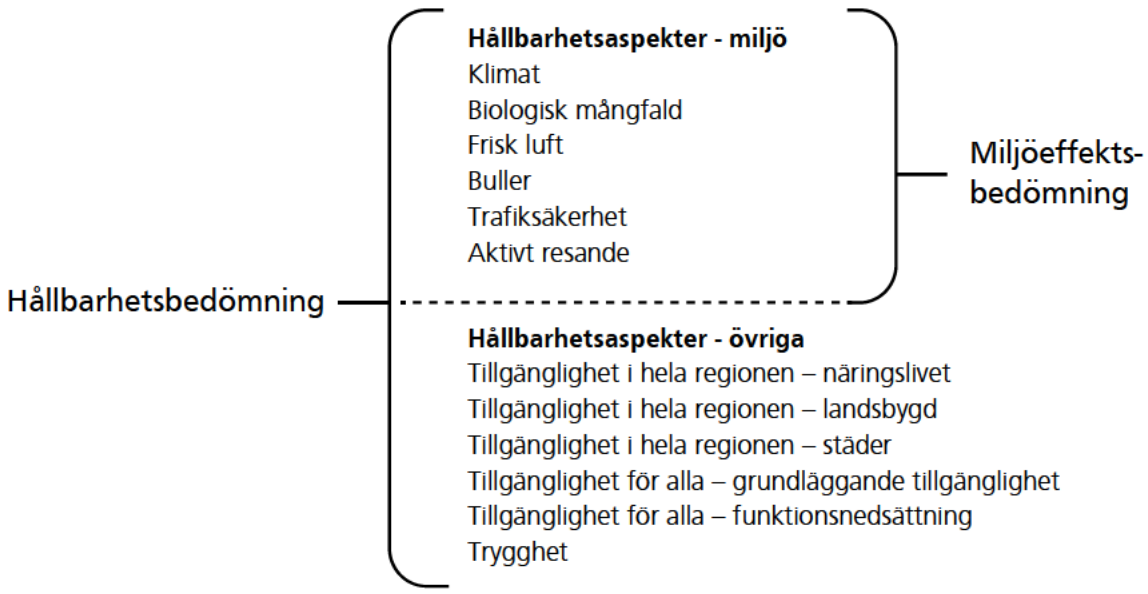
- Påverkan: den fysiska åtgärden i sig,
- Effekt: den förändring som uppkommer i omgivningen,
- Konsekvens: betydelsen av förändringen.

Enligt miljöbalken är det *effekter* på människors hälsa och miljön som ska identifieras, beskrivas och bedömas i en strategisk miljöbedömning och redovisas i en MKB.

Metodbeskrivning

Som nämndes ovan omfattar HKB:n både **hållbarhetsbedömning** och **miljöeffektsbedömning**. De förhåller sig till varandra på följande sätt (se även figur 6):

Hållbarhetsbedömningen har gjorts för samtliga tolv hållbarhetsaspekter (varav sex hållbarhetsaspekter handlar om miljö och övriga sex hållbarhetsaspekter handlar om tillgänglighet och trygghet, men benämns *övriga hållbarhetsaspekter*). Hållbarhetsbedömningen är en bedömning av *påverkan*. Den handlar om infrastrukturplanens påverkan på hållbarhetsaspekterna utifrån bestämda bedömningskriterier (se tabell 1 och tabell 2). I Bilaga 2 redovisas kortfattat hur respektive hållbarhetsaspekt definieras och hur den bedöms.



Figur 6. Schematisk översikt över vilka hållbarhetsaspekter som hållbarhetsbedömningen respektive miljöeffektsbedömningen omfattar.

Miljöeffektsbedömningen har gjorts för de sex hållbarhetsaspekter som handlar om miljö: klimat, biologisk mångfald, frisk luft, buller, trafiksäkerhet och aktivt resande. Miljöeffektsbedömningen är en bedömning av *effekter*. Miljöeffektsbedömningen görs eftersom miljöbalken ställer krav på att man ska bedöma *effekter* av den *betydande miljöpåverkan* som planen kan medföra (såväl positiv som negativ betydande miljöpåverkan).

Hållbarhetsbedömning

Som nämndes ovan handlar hållbarhetsbedömningen om att bedöma infrastrukturplanens *påverkan* på hållbarhetsaspekterna (miljö och övriga) utifrån bestämda bedömningskriterier, se tabell 1 och tabell 2. I hållbarhetsbedömningen används en tregradig skala enligt tabell 3.

Initialt genomfördes hållbarhetsbedömning för varje åtgärdsområde i Regional infrastrukturplan 2022–2033 (för de större namngivna åtgärderna gjordes en bedömning för respektive åtgärd). Därefter gjordes en sammanvägd bedömning av infrastrukturplanen som helhet, i den mån det var möjligt.

Vid hållbarhetsbedömning av de större namngivna väg- och kollektivtrafikåtgärderna har Trafikverkets SEB:ar[4] använts som underlag. För vissa av de större namngivna åtgärderna har SEB:ar inte funnits tillgängliga. I dessa fall har hållbarhetsbedömningen utgått från liknande åtgärder.

För aspekterna klimat och biologisk mångfald skiljer sig metoden för hållbarhetsbedömning och miljöeffektsbedömning något från övriga aspekter. För dessa aspekter saknas vedertagna miljökvalitetsnormer, bedömningsgrunder och liknande.

Tabell 3. Bedömningsskala i hållbarhetsbedömningen.

Bedömningsskala	Innebörd
(+) Potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten	Åtgärden/åtgärdsområdet/ infrastrukturplanen har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten utifrån bedömningskriteriet.
(0) Varken positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekten	Åtgärden/åtgärdsområdet/ infrastrukturplanen medför ingen eller en försumbar påverkan på hållbarhetsaspekten utifrån bedömningskriteriet.
(–) Risk för negativ påverkan på hållbarhetsaspekten	Åtgärden/åtgärdsområdet/ infrastrukturplanen riskerar att påverka hållbarhetsaspekten negativt utifrån bedömningskriteriet.
(X) Ej möjligt att bedöma i detta skede	Det går inte att bedöma om åtgärdsområdet/ infrastrukturplanen har någon påverkan på hållbarhetsaspekten utifrån bedömningskriteriet.

Klimatpåverkan är komplext att beräkna och bedöma, vilket det problematiseras kring i avsnitt Klimatpåverkan och *känslighetsanalys*. Påverkan på biologisk mångfald är starkt kopplad till var åtgärder vitas och huruvida åtgärderna innebär exploatering av mark. I avsnitt Biologisk mångfald och grön infrastruktur anges hur bedömning avseende biologisk mångfald gjorts för de större väg- och kollektivtrafikåtgärderna samt storstadsåtgärderna, utifrån den gröna infrastrukturen i Västra Götaland.

Miljöeffektsbedömning

Som nämndes ovan handlar miljöeffekt-bedömningen om att bedöma de betydande miljöeffekter som infrastrukturplanen riskerar att medföra.

Miljöeffektsbedömningen har gjorts på en övergripande nivå eftersom infrastrukturplanen omfattar hela Västra Götaland och många av åtgärderna inte är specificerade vad gäller typ av åtgärd, utformning och exakt geografisk placering.

4 SEB står för samlad effektbedömning. SEB:arna utgår från Trafikverkets basprognos samt de nationella och regionala transportinfrastrukturplanerna. Basprognosen bygger i sin tur på en antagen trafik- och drivmedelsutveckling.

Principen för miljöeffektsbedömningen i HKB:n är:

Miljöeffektsbedömningen utgår från en bedömning av betydande miljöpåverkan och bedömning av de miljöeffekter som medförs. Bedömningen bygger på relationen mellan befintliga värden och omfattningen av bedömd miljöpåverkan och kan beskriva såväl positiva som negativa effekter, direkta eller indirekta, tillfälliga eller bestående, kumulativa eller inte kumulativa och kan uppstå på kort, medellång eller lång sikt (6 kap. 2§ miljöbalken).

Betydande negativa miljöeffekter innebär (en eller flera av punkterna nedan):

- stor risk att områden av riksintresse, nationellt eller regionalt skyddade områden påverkas av infrastrukturplanen så att värdena försvinner, eller det uppstår stor konflikt med eller skada på aktuellt intresse.
- stor risk för negativ påverkan på människors hälsa.
- stor risk för att hållbar utveckling motverkas.
- stor risk att bedömningskriterierna för hållbarhetsaspekterna inte uppnås

Betydande positiva miljöeffekter innebär (en eller flera av punkterna nedan):

- stor potential att infrastrukturplanen medför att områden av riksintresse, nationellt eller regionalt skyddade områden påverkas så att värdena stärks, och att det inte finns några konflikter med eller skada på aktuellt intresse.
- stor potential för positiv påverkan på människors hälsa.
- stor potential för att hållbar utveckling främjas.
- stor potential att bedömningskriterierna för hållbarhetsaspekterna uppnås.

Klimatpåverkan och känslighetsanalys

Som grund för beräkningar av klimatpåverkan från åtgärder i den regionala infrastrukturplanen används Trafikverkets basprognos. Basprognosen bygger på en rad antaganden om hur framtiden kommer att bli, bland annat:

- **Påskyndad elektrifieringstakt**
  År 2030 antas 60 procent av nybilsförsäljningen utgöras av laddbara fordon, och 90 procent år 2040.
- **Ökad användning av biodrivmedel**
  År 2030 antas 55 procent av de fossila bränslena ersättas av biodrivmedel, och år 2040 71 procent. År 2030 behövs omkring 70 procent mer biodrivmedel än idag, men år 2040 räcker ungefär dagens volym.
- **Bränslepriserna ökar** med omkring 85 procent jämfört med idag. Det beror på en kombination av höjda bränsleskatter, merkostnader för ökad andel biodrivmedel, och ökade produktpriser (bensin, diesel och biodrivmedel exklusive skatter).
- **Ökat trafikarbete** med cirka 1,1 procent per år (30 procent till 2040).

De olika antagandena har olika kostnadseffektivitet och hållbarhetsprofil. Det finns hållbarhetsrisker med elektrifiering och biodrivmedel, men även med höjda bränslepriser. Riskerna handlar om resurseffektivitet men också om sociala och miljömässiga effekter, inte minst utanför Sverige.

Med antaganden om framtiden följer av naturliga skäl också osäkerheter. För att kunna skapa utrymme för en robust planering finns ett behov av att tala om osäkerheterna i basprognosen och vikten av andra möjliga framtidsbilder. Nedan har vi sammanfattningsvis beskrivit hur bedömningen av planens klimatpåverkan har gått till. Utförligare beskrivning finns i Bilaga 5.

Beräkning av infrastrukturplanens CO_2-utsläpp

En regional infrastrukturplan innehåller både namngivna och ej namngivna objekt. De namngivna objektens klimatutsläpp är beräknade av Trafikverket i de samhällsekonomiska beräkningar (SEB:ar) som genomförts utifrån Trafikverkets basprognos. För de mindre, ej namngivna åtgärderna saknas i huvudsak beräkningar. Det innebär en rad osäkerheter som påverkar möjligheten till en detaljerad beräkning av klimatpåverkan.

För att ändå kunna få en indikation på infrastrukturplanens påverkan på klimatet användes schabloner för att beräkna klimatpåverkan från de ej namngivna åtgärderna. Schablonerna bygger på ett antal antaganden och olika scenarier för bilflottans bränsleutveckling, vilket i sin tur påverkar trafikens emissionsfaktor[5].

Utsläppsminskningar till följd av infrastrukturinvesteringar möjliggörs bland annat genom att bilresor ersätts av kollektivtrafik och cykel samt att tyngre och längre fordon för godstransporter förbättras. Att använda schabloner för beräkning av utsläppen av infrastrukturplanen i sin helhet utgår från ett kompensatoriskt förhållningssätt. Det innebär att ökade utsläpp från en infrastruktursatsning i ett område kan kompenseras med åtgärder som leder till utsläppsminskningar i ett annat område. Samt att alla åtgärder inom en åtgärdskategori antas ha en likadan påverkan på klimatet. Schablonerna visar att ju högre emissionsfaktor som används, desto större blir utsläppsminskningen för cykel- och kollektivtrafikåtgärder. Det har inte gjorts några omräkningar av SEB:ar för större objekt, med alternativa emissionsfaktorer, eftersom det bedömts vara för omfattande och komplext, vilket kan leda till ännu större osäkerheter. Däremot går det att dra slutsatsen att utsläppsökningar från de större objekten även med en högre prognostiserad emissionsfaktor, kommer att kompenseras av större utsläppsminskningar av cykel och kollektivtrafik. Det vill säga den totala summan av utsläppen kommer att vara i stort sett oförändrad.

Beräkningarna har kompletterats med kvalitativa bedömningar

Att räkna på klimatutsläppen med hjälp av schabloner riskerar att ge en förenklad bild av hur klimatet kan påverkas av olika satsningar. I utsläppsberäkningarna tas inte heller hänsyn till långsiktiga systemändringar till följd av infrastruktursatsningar. I hållbarhetsbedömningen har därför schablonerna använts för att ge en indikation om klimatpåverkan från infrastrukturplanen. Schablonberäkningarna har sedan kompletterats med kvalitativa bedömningar som visar riktningen av olika åtgärder samt huruvida de bidrar till utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle eller ej. Den kvalitativa bedömningen innebär en bedömning av hur en åtgärd eller ett åtgärdsområde påverkar kollektivtrafikens och cykelns konkurrenskraft gentemot bilen samt huruvida åtgärderna bidrar till effektiva och intermodala godstransporter. Det vill säga om åtgärderna potentiellt kan bidra till en utveckling i linje med ett transporteffektivt samhälle. Detta har lagts som grund för klimatbedömning av infrastrukturplanen. Regional infrastrukturplan kan bidra till klimatmålet främst genom åtgärder som bidrar till ett transporteffektivt samhälle. Kraftiga satsningar på kollektivtrafik, cykel och intermodala transporter tillsammans med övriga styrmedel kan bidra till utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle.

5 Emissionsfaktorer anger hur stora utsläpp av respektive gas som förbränning av en viss mängd energi ger.

Biologisk mångfald och grön infrastruktur

Som nämnts tidigare har mer detaljerade bedömningar gjorts för aspekten biologisk mångfald. SEB:arnas bedömning har därmed kompletterats samt i vissa fall frångåtts.

Bedömningskriteriet för aspekten biologisk mångfald handlar om att *"den biologiska mångfalden och gröna infrastrukturen har stärkts"*. I såväl hållbarhetsbedömningen som miljöeffektbedömnigen har ambitionen varit att göra bedömningen utifrån den faktiska gröna infrastruktur som finns i Västra Götaland. Principen för bedömning avseende biologisk mångfald har varit:

Hållbarhetsbedömning avseende biologisk mångfald har innefattat en bedömning av om åtgärden/åtgärdsområdet/planen har potential att stärka den gröna infrastrukturen eller inte, om barriäreffekter för djur ökar eller minskar, hur omfattande markexploateringen är samt om exploateringen görs i skyddade, känsliga eller värdefulla områden.

Miljöeffektsbedömningen har även omfattat en bedömning av om det medför betydande negativa miljöeffekter.

De namngivna större väg- och kollektivtrafikåtgärderna samt storstadsåtgärderna inom Sverigeförhandlingen är avgränsade till specifika geografiska områden. Den geografiska avgränsningen gör det möjligt att göra en bedömning avseende biologisk mångfald utifrån den specifika platsens förutsättningar. För övriga åtgärdsområden har den geografiska placeringen inte varit känd på samma sätt, varpå bedömningen fått göras på en mer övergripande nivå, utan hänsyn till platsspecifika förutsättningar.

För att få en uppfattning om platsspecifika förutsättningar användes Länsstyrelsen Västra Götalands verktyg *WebbGIS för Grön Infrastruktur*. WebbGIS-verktyget innehåller geografiskt underlag som tillhör *Regional handlingsplan för Grön Infrastruktur, Västra Götaland.*

Underlaget i WebbGIS-verktyget är omfattande och urvalet har avgränsats till förekomst av vissa riksintressen samt utvalda delar av handlingsplanens insatsområden.

Följande underlag från handlingsplanen har inkluderats för kartläggning av platsspecifika förutsättningarna för platserna där åtgärderna är planerade:

- **Områdesskydd:** RI Naturmiljö, RI Kulturmiljövård, RI Friluftsliv.
- **Insatsområde marina miljöer:** Förekomst av samtliga värdetrakter inom insatsområdet (marina värdetrakter, värdetrakter blåmusslor, koraller, sjöpennor, svampdjur, ålgräs, strandängar).
- **Insatsområde sjöar och vattendrag:** Förekomst av samtliga värdekärnor inom insatsområdet (värdekärnor ekologiska kantzoner vattendrag).
- **Insatsområde odlingslandskap:** Förekomst av värdefulla gräsmarker, värdekärnor småvatten, värdeelement slåtteräng samt värdekärnor och värdeelement stäppartad torräng.
- **Insatsområde skog:** Förekomst av värdekärnor skog.
- **Insatsområde skyddsvärda lövträd:** Förekomst av skyddsvärda träd (som i WebbGIS-verktyget tillhör insatsområde odlingslandskap och insatsområde skog).

Hållbarhetsbedömning och miljöeffektsbedömning för åtgärder med känd geografisk avgränsning gjordes därmed utifrån förutsättningarna på respektive plats (enligt avgränsningarna ovan) i kombination med åtgärdens innebörd (till exempel om åtgärden förutsätter markanspråk/intrång eller om den främst omfattar åtgärder inom befintliga vägar).

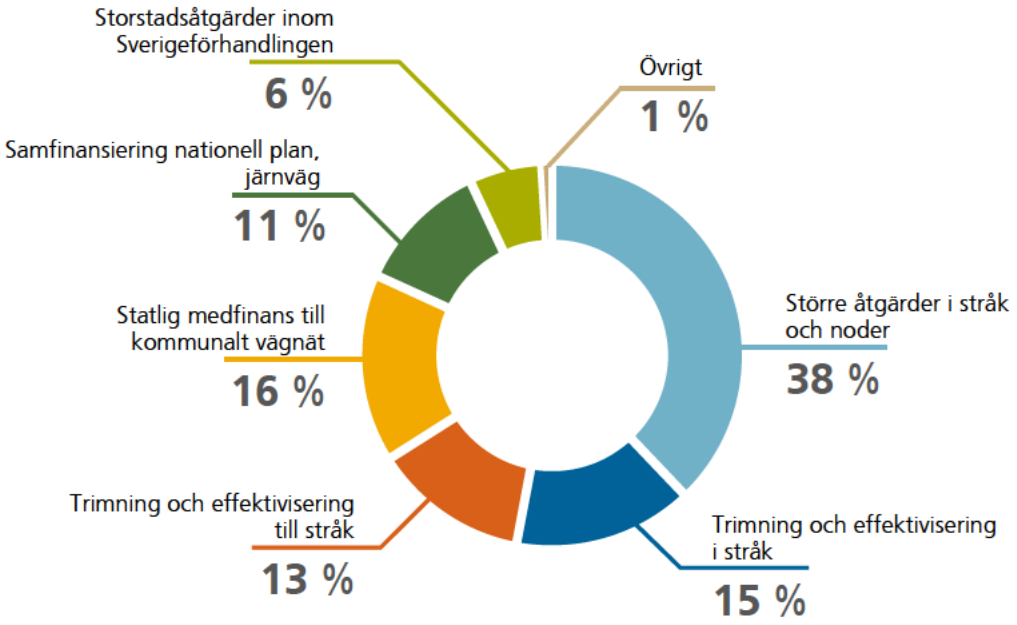
4 Hållbarhetskonsekvensbeskrivning

I detta kapitel presenteras resultatet av hållbarhetsbedömningen av den regionala infrastrukturplanen.

Avsnitt *Samlad bedömning* innehåller en samlad hållbarhetsbedömning av infrastrukturplanen utifrån samtliga tolv hållbarhetsaspekter (se tabell 1 och tabell 2) samt samlad miljöeffektsbedömning för de sex hållbarhetsaspekterna som omfattar miljö. I avsnitten därefter presenteras hållbarhetsbedömning för respektive åtgärdsområde i infrastrukturplanen.

Samlad bedömning

Infrastrukturplanen innehåller flera olika åtgärdsområden. I figur 7 anges hur medlen i infrastrukturplanen är fördelade. Utförligare beskrivning av infrastrukturplanens innehåll finns i *plandokumentet*. Respektive åtgärdsområde beskrivs även kortfattat i avsnitt *Större namngivna vägåtgärder* till och med *Övrigt*.



Figur 7. Fördelning av medel över infrastrukturplanens åtgärdsområden.

Hållbarhetsbedömning

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen har potential till positiv påverkan på nio av de tolv hållbarhetsaspekterna; frisk luft, buller, trafiksäkerhet, aktivt resande, tillgänglighet för näringsliv, tillgänglighet på landsbygden, tillgänglighet i städer, grundläggande tillgänglighet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Infrastrukturplanen bedöms sammantaget medföra varken positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekterna klimat, biologisk mångfald samt trygghet.

Tabell 4. Teckenförklaring för tabell 5.

(+)	(0)	(-)	(X)
Potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten	Varken positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekten	Risk för negativ påverkan på hållbarhetsaspekten	Ej möjligt att bedöma i detta skede

Tabell 5. Sammanfattning av hållbarhetsbedömning av infrastrukturplanen. De sex översta aspekterna i tabellen är aspekter enligt miljöbalken.

	Större namngivna åtgärder								
	Vägåtgärder	Kollektivtrafikåtgärder	Trimning och effektivisering i stråk	Trimning och effektivisering till stråk	Statlig medfinans på kommunalt vägnät	Samfinansiering nationell plan, järnväg	Storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen	Övrigt	Samlad bedömning
Procentsats av budget	31 %	7 %	15 %	13 %	16 %	11 %	6 %	1 %	
Klimat	-	+	+	+	+	+	+	0	0
Biologisk mångfald	-	0	0	0	0	0	0	0	0
Frisk luft	0	+	+	0	+	+	+	0	+
Buller	+	0	0	+	+	0	0	-	+
Trafiksäkerhet	+	+	+	+	+	+	0	0	+
Aktivt resande	0	+	+	+	+	+	+	0	+
Tillgänglighet – Näringsliv	+	0	+	+	0	+	0	+	+
Tillgänglighet – Landsbygd	+	0	+	+	+	+	0	+	+
Tillgänglighet – Städer	0	+	+	0	+	+	+	0	+
Grundläggande tillgänglighet	0	+	+	+	+	0	+	0	+
Tillgänglighet – Funktionsneds.	0	+	+	+	+	0	+	0	+
Trygghet	0	+	X	X	+	X	X	0	0

Klimat

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen medför varken positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekten Klimat. I infrastrukturplanen finns dock goda möjligheter att bidra till ett transporteffektivt samhälle genom till exempel överflyttning från bilresande till andra färdsätt samt effektivare godstransporter.

SEB:arna och schablonberäkningarna (se avsnitt *Klimatpåverkan och känslighetsanalys* och Bilaga 5) som använts för att utvärdera infrastrukturplanens bidrag till CO_2-utsläpp, baseras på Trafikverkets basprognos, som utgår från en snabb utfasning av fossila bränslen. I basprognosen anges att koldioxidutsläppen per fordonskilometer sätts till 9 eller 12 gram för år 2040 för landsbygd- respektive tätortskörning, vilket bygger på en minskning på 90 procent jämfört med år 2010. Beräkningarna visar en minskning av infrastrukturplanens CO_2-utsläpp jämfört med regional infrastrukturplan 2018–2029, samt på små totaleffekter avseende CO_2 (cirka -300 till +100 ton CO_2/år). Detta med reservation för att beräkningarna är grova och bygger på ett flertal antaganden. Enligt beräkningarna ger inte åtgärder som infrastrukturplanen får finansiera någon större klimatnytta, men den negativa påverkan har begränsats. Eftersom det finns olika syn på hur realistisk basprognosen är hos forskare och myndigheter har en känslighetsbedömning gjorts med stöd av IVL (Svenska Miljöinstitutet) kring alternativ emissionsfaktor och överflyttningspotential. Känslighetsbedömningen visar på ett stabilt resultat om något minskade utsläpp, men nära noll.

På grund av de många osäkerheterna har infrastrukturplanens klimatpåverkan bedömts kvalitativt för respektive åtgärdsområde. Sammantaget bedöms det finnas möjligheter i infrastrukturplanen att bidra till utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle. Detta förutsätter en fortsätt hållbarhetsbedömning av kommande val av åtgärder under genomförande av infrastrukturplanen.

Åtgärder som utbyggnad av cykelvägar och bättre kollektivtrafikanslutningar har potential till överflyttning och därmed en minskad fordonstrafik, vilket resulterar i mindre utsläpp. Cykel- och kollektivtrafikåtgärder byggs där det finns en relativt stor överflyttningspotential och en majoritet av dessa åtgärder medfinansieras med 50 procent från berörda kommuner. Det innebär att de avsatta investeringsmedlen för kollektivtrafik och cykel i regional infrastrukturplan förstärkts med lika mycket medel från kommuner. Det leder till en mer omfattande utbyggnad av cykel- och kollektivtrafikåtgärder än vad som framgår av infrastrukturplanen. Det kan dock innebära att vissa kommuner prioriterar bort utbyggnad av regionala cykelvägar av ekonomiska skäl, vilket påverkar cykelmöjligheterna i dessa kommuner. Väginvesteringar kräver sällan extern medfinansiering. Emellertid medför flera av de större vägåtgärderna ökade hastigheter med effekter som ökad drivmedelsförbrukning, vilket ökar utsläppen av växthusgaser. De mindre vägåtgärderna däremot ger varken ökad eller minskad bil- och godstrafik och har därmed inte någon mätbar effekt på utsläppen.

Miljöeffektsbedömning Klimat
Infrastrukturplanen medför inte betydande positiva effekter i form av stora utsläppsminskningar av växthusgaser, men inte heller betydande negativa effekter i form av en stor ökning av utsläppen. På längre sikt bedöms dock infrastrukturplanens åtgärder skapa förutsättningar för ett transporteffektivt samhälle, där fler reser hållbart med kollektivtrafik, cykel eller till fots. Dessa förutsättningar har en positiv effekt ur klimatperspektiv.

Byggskedets effekter har inte tagits med i den samlade bedömningen av miljöeffekter. Byggnation, drift och underhåll av infrastruktur står dock för en betydande del av väg- och järnvägssektorns energianvändning och klimatpåverkan. Sett över ett år motsvarar byggnation, drift och underhåll av vägar och järnvägar i Sverige 10 procent av transportsektorns (inrikes) utsläpp (Naturvårdsverket och Boverket, 2019). Oavsett vilken typ av åtgärder (kollektivtrafik-, cykel- eller vägåtgärder) som ingår i infrastrukturplanen, så kommer byggnationen av dem att medföra utsläpp av växthusgaser. Samtidigt behöver infrastrukturen utvecklas för att bidra till en omställning till hållbart resande.

Gällande godstransporter kan åtgärderna i regional plan på sikt bidra till bättre förutsättningar för längre och tyngre fordon samt intermodala transporter. Detta kan leda till effektivare transporter och minskade utsläpp.

Biologisk mångfald

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen varken medför positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekten Biologisk mångfald.

Större namngiva vägåtgärder är det enda åtgärdsområdet som bedöms medföra risk för negativ påverkan på hållbarhetsaspekten biologisk mångfald. Det beror på att vissa av dessa åtgärder omfattar markanspråk som inte är försumbara och/eller genomförs i områden som omfattas av riksintressen eller med särskilda naturmiljövärden (som behöver beaktas i genomförandet). De större vägåtgärderna är generellt lokaliserade på landsbygderna eller vid orter utanför storstäderna, där miljön är mindre exploaterad. Utöver ianspråktagande av mark kan de större vägåtgärderna i vissa fall även skapa nya barriärer för den gröna infrastrukturen, eller förstärka befintliga barriärer, vilket riskerar att påverka den biologiska mångfalden negativt i lokalområdet. För att minska mortaliteten inkluderar många av de större namngivna vägåtgärderna viltstängsel och för att mildra barriäreffekter omfattar vissa åtgärder även faunapassager.

Övriga åtgärdsområden bedöms medföra varken positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekten biologisk mångfald, eftersom åtgärderna är av mindre karaktär och generellt sker inom redan befintlig infrastruktur eller i direkt anslutning till den.

Miljöeffektsbedömning Biologisk mångfald
Mot bakgrund av hållbarhetsbedömningen ovan bedöms infrastrukturplanen sammantaget varken medföra positiva eller negativa effekter avseende biologisk mångfald.

Vissa enskilda större vägåtgärder bedöms medföra lokala negativa miljöeffekter avseende den biologiska mångfalden, för den plats där åtgärden genomförs. Men effekterna bedöms inte vara av den omfattning att de är betydande enligt miljöbalkens mening.

På de platser där ianspråktagande av mark sker och barriärer skapas eller förstärks kan det medföras lokala negativa miljökonsekvenser för växt- och djurlivet. Åtgärder för att begränsa dessa lokala konsekvenser bör lämpligen vidtas i genomförandet.

Frisk luft

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen har potential till positiv påverkan avseende hållbarhetsaspekten Frisk luft.

Bedömningen baseras på att kollektivtrafikåtgärder bidrar till att öka kollektivtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft, vilket kan bidra till överflyttning från personbilstrafik till kollektivtrafik. Där cykelvägar byggs blir det bättre förutsättningar för cykling, vilket kan bidra till överflyttning till aktiva transportslag och därmed minskad biltrafik. När åtgärderna görs på platser som innebär att de medför potential till minskad trafik genom samhällen eller i storstädernas gaturum, bidrar de till att luftkvaliteten förbättras. För övrigt bedöms de större namngivna vägåtgärderna medföra försumbara utsläpp av luftföroreningar enligt Trafikverkets SEB:ar.

Miljöeffektsbedömning Frisk luft
Baserat på ovan resonemang bedöms infrastrukturplanen sammantaget medföra positiva effekter avseende frisk luft. Infrastrukturplanens påverkan på luftkvaliteten bedöms dock inte vara av den omfattning att effekterna är betydande enligt miljöbalkens mening.

Den positiva effekten bedöms särskilt vara aktuell för städernas gaturum, vilket medför positiva effekter för hälsan.

I likhet med miljöeffektsbedömningen för klimat har byggskedets effekter inte tagits med i den samlade bedömningen avseende frisk luft. Byggskedet riskerar att medföra negativa effekter avseende luftkvalitet främst i stadsmiljöer, där lokalt förhöjda halter av luftföroreningar kan bidra till negativa hälsoeffekter. Eftersom barn är mer känsliga för luftföroreningar än vuxna, så finns det risk att barn som rör sig i närheten av byggområden kan påverkas negativt.

Buller

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen till viss del har potential att positivt påverka hållbarhetsaspekten Buller.

Bedömningen baseras på att flertalet större vägåtgärder har potential att bidra till att antalet personer som utsätts för bullernivåer högre än 55 dB(A) minskar, genom att befintliga vägar avlastas eller att det genomförs bullerskyddsåtgärder.

Överflyttningseffekter av kollektivtrafikåtgärder och cykelåtgärder på både det kommunala och det regionala vägnätet kan medföra en minskning av biltrafiken, som i sin tur ger lägre bullernivåer. Däremot bedöms flygtrafiken fortsatt medföra fortsatt höga bullernivåer i intilliggande samhällen och därför riskerar att negativt påverka hållbarhetsaspekten.

Miljöeffektsbedömning Buller
Baserat på ovan resonemang bedöms infrastrukturplanen sammantaget medföra positiva effekter avseende buller. Infrastrukturplanens påverkan avseende buller bedöms dock inte vara av den omfattning att effekterna är betydande enligt miljöbalkens mening.

Vissa vägsträckor som idag ger upphov till höga bullernivåer för närboende, kan genom åtgärder i infrastrukturplanen, exempelvis bullerskydd och mindre trafik, få en minskad bullerpåverkan.

Minskad bullerpåverkan kan i sin tur bidra till minskade negativa hälsokonsekvenser, i form av till exempel dålig sömn, höjd hjärtfrekvens och tillfälligt förhöjt blodtryck beroende på höga bullernivåer. Bulleråtgärder beaktas vidare i genomförandet.

Trafiksäkerhet

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen har potential till positiv påverkan avseende hållbarhetsaspekten Trafiksäkerhet.

Infrastrukturplanen har stort fokus på trafiksäkerhetshöjande åtgärder som bidrar till förbättringar. Flera av infrastrukturplanens åtgärdsområden innefattar vägåtgärder i det regionala vägnätet, som är särskilt prioriterat att åtgärda ur trafiksäkerhetssynpunkt. Möjligheten till förbättringar inom ramen för regional infrastrukturplan är genom investeringar. För att genomföra trafiksäkerhetshöjande åtgärder krävs också beslut i flera instanser, även teknik spelar stor roll. De åtgärder som genomförs i infrastrukturplanen har dock goda förutsättningar att leda till att trafiksäkerheten förbättras i flera led och på så vis bidra till att etappmålet 2030 uppnås.

De flesta av åtgärderna i infrastrukturplanen har potential att bidra till en ökad trafiksäkerhet. Infrastrukturplanen bedöms kunna bidra till ökad trafiksäkerhet på många platser i regionen. Exempel på åtgärder som förbättrar trafiksäkerheten på vägarna är mötesfria vägar, planskilda korsningar och korsningsåtgärder.

Nya eller förbättrade bytespunkter och resecentrum bedöms kunna öka trafiksäkerheten i samband med byten mellan kollektiva färdmedel samt mellan cykel och kollektivtrafik.

Därtill medför investeringar i cykelvägar, gång- och cykelpassager samt åtgärder som medför minskade barriärer inne i samhället potential till positiv utveckling av trafiksäkerheten. Detta gäller särskilt i de fall åtgärderna fokuserar på barn och ungas självständighet i trafiken.

Miljöeffektsbedömning Trafiksäkerhet
Mot bakgrund av hållbarhetsbedömningen ovan bedöms infrastrukturplanen sammantaget medföra positiva effekter avseende trafiksäkerhet, då de flesta åtgärdsområden bedöms ha potential att bidra till positiva effekter för trafiksäkerheten.

Med utgångspunkten att genomförandet av trafiksäkerhetshöjande åtgärder beslutas i olika instanser, där både investeringar och teknik spelar roll, är den försiktiga bedömningen att infrastrukturplanens åtgärder på längre sikt kan ha stor betydelse. I nuläget går det dock inte att bedöma om de positiva effekterna är betydande enligt miljöbalkens mening.

Ökad trafiksäkerhet kan i sin tur ge positiva hälsokonsekvenser, i den mening att det kan bidra till att färre skadas eller dödas i trafiken.

Aktivt resande

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten Aktivt resande.

Byggnation av nya cykelvägar, gång- och cykelpassager, samt trafiksäkerhetshöjande åtgärder på det mindre vägnätet kan bidra till att fler väljer aktiva transportmedel. Att det ska vara tryggt och säkert att använda aktiva transportmedel är viktigt inte minst för barn och unga, vars cyklade har minskat de senaste 20 åren. Det lyfts särskilt i infrastrukturplanen att åtgärder för att minska barriäreffekterna i samhällen behöver prioriteras. På sikt kan detta leda till minskade hinder för det aktiva resandet.

Satsningar på nya kollektivtrafiklinjer, busskörfält, utökad färjetrafik samt bättre anslutningsmöjligheter med nya bytespunkter har potential att bidra till att öka kollektivtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft, och därmed främja aktivt resande. Upprustning och utbyggnad av det regionala järnvägsnätet har också potential att bidra

Tillgänglighet – Näringsliv

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten Tillgänglighet – Näringsliv.

Standardhöjning av större regionala vägar liksom mindre vägåtgärder gör att vägarnas funktion stärks eller upprätthålls. Vägåtgärder kan bidra till en säkrare trafikmiljö och bättre framkomlighet för exempelvis gods på vägarna. Upprustning av järnvägen kan bidra till ökad kapacitet för godstransporter medan driftbidrag till Trollhättan-Vänersborgs flygplats har potential att bidra till ett konkurrenskraftigt näringsliv.

Miljöeffektsbedömning Aktivt resande
Baserat på resonemanget ovan bedöms infrastrukturplanen sammantaget medföra positiva effekter avseende aktivt resande. Infrastrukturplanens påverkan på aktivt resande bedöms dock inte vara av den omfattning att de är betydande enligt miljöbalkens mening.

Ett ökat aktivt resande kan i sin tur ge positiva hälsokonsekvenser, eftersom motion främjar hälsa och välmående.

Tillgänglighet – Landsbygd

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten Tillgänglighet – Landsbygd.

Tillgängligheten på landsbygden kan främjas genom åtgärder som standardhöjningar och trafiksäkerhetsåtgärder på vägar, mötesfria vägar samt kollektivtrafik- och cykelåtgärder. Knutpunkter och resecentrum, inklusive pendlingsparkeringar, har potential att bidra till bättre pendlingsmöjligheter med kollektivtrafik på landsbygderna. Cykelvägar kan ge ökad tillgänglighet när de förbinds med viktiga målpunkter som arbetsplatser, skolor, förskolor och annan samhällsservice.

Tillgänglighet – Städer

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten Tillgänglighet – Städer.

Bedömningen baseras på att satsningar på kollektivtrafiken i städer (framförallt Göteborg) har potential att bidra till att öka kollektivtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft. Citybusstråk samt nya eller förbättrade resecentrum kan bidra till förbättrade pendlingsmöjligheter. Utöver att potential till ökad tillgänglighet för kollektivtrafikresenärer har åtgärder i infrastrukturplanen även potential till positiv påverkan på tillgängligheten i städer för cyklister och fotgängare. Infrastrukturplanen bedöms även ha potential att bidra till ett bättre och säkrare samspel mellan olika transportslag i gaturummet, vilket är positivt för tillgängligheten i städer.

Tillgänglighet – Grundläggande tillgänglighet

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten Grundläggande tillgänglighet.

Infrastrukturplanen har potential att bidra till ökad tillgänglighet för barn och unga samt andra grupper som främst reser på lokal nivå och/eller som inte har tillgång till egen bil. Cykelvägar kan bidra till ökad grundläggande tillgänglighet när de förbinder bostäder med viktiga målpunkter som arbetsplatser, skolor, förskolor och annan samhällsservice. Åtgärder som innebär att kollektivtrafikens hållplatser, knutpunkter och resecentrum blir mer tillgänglighetsanpassade och tryggare bidrar också till grundläggande tillgänglighet. Nya kollektivtrafikförbindelser, så som citybusstråk, bidrar också till ökad grundläggande tillgänglighet med kollektivtrafiken. Även åtgärder som bidrar till trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter och som förbättrar olika transportslags samspel i vägrummet har potential att bidra positivt till grundläggande tillgänglighet.

Tillgänglighet – Funktionsnedsättning

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten Tillgänglighet – Funktionsnedsättning.

Infrastrukturplanen bidrar till att förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning under förutsättning att funktionshindersanpassning görs vid ombyggnad av busshållplatser. Tillgänglighetsanpassningar av ny eller utökad kollektivtrafik, så som citybusstråk och nya knutpunkter och resecentrum, medför god användbarhet för personer med funktionsnedsättning. På så vis bidrar åtgärderna till människors mobilitet och möjlighet till delaktighet i samhället.

Trygghet

Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen medför varken positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekten Trygghet. Hållbarhetsaspekten har dock inte kunnat bedömas i detta tidiga skede för samtliga åtgärdsområden, eftersom påverkan på trygghet till stor del beror på utformningen av åtgärderna.

Åtgärdsområdena Större namngivna kollektivtrafikåtgärder och Statlig medfinans till kommunalt vägnät bedöms ha potential att bidra till positivt till trygghet. Det beror särskilt på att byggnation av resecentrum kan medföra en ökad trygghet för resenärer. Även utformningen av hållplatser för kollektivtrafiken samt utformningen av cykel- och gångvägar samt av gaturummet i städer och samhällen har potential att bidra positivt till tryggheten.

Större namngivna vägåtgärder



Åtgärdsområdet innehåller namngivna vägåtgärder av större karaktär, med en total investeringskostnad på minst 50 miljoner kronor. Många av de större namngivna vägåtgärderna är beslutade i tidigare planomgångar men har ännu inte färdigställts. En mindre del av åtgärdsområdets medel är inte avsatta till någon specifik åtgärd, utan är så kallade obundna medel.

Tabell 6. Hållbarhetsbedömning av Större namngivna vägåtgärder. De sex översta aspekterna i tabellen är aspekter enligt miljöbalken.

	Väg 168 Ekelöv-Kareby[6]	Väg 161 Rotvik-Bäcken	E20/Rv 40 Tvärförbindelse[7]	Väg 41 Sundholmen-Björketorp	Väg 49 Axvall-Varnhem	Väg 41 Fritsla-Kråkered	Väg 49 Skövde-Igelstorp	Väg 168 Tjuvkil	Väg 678 Grohed-Bratteröd[8]	Väg 156 Förbifart Skene, Extern finans.	Väg 49 Varnhem-Storekullen	Väg 156 Backadal-Bonared	**Sammantagen bedömning**
Klimat	0	-	0	-	-	-	-	0	-	+	-	-	-
Biologisk mångfald	-	-	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0	-
Frisk luft	+	-	0	+	-	0	-	0	0	+	-	+	0
Buller	+	0	0	+	+	+	+	+	+	+	0	+	+
Trafiksäkerhet	+	+	+	+	+	+	0	+	+	+	+	+	+
Aktivt resande	+	+	+	0	+	0	-	+	0	0	0	0	0
Tillgänglighet – Näringsliv	+	+	+	+	+	+	0	0	0	+	+	+	+
Tillgänglighet – Landsbygd	+	+	0	+	+	+	0	+	0	-	+	+	+
Tillgänglighet – Städer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grundläggande tillgänglighet	0	+	+	0	+	+	+	+	0	0	+	+	0
Tillgänglighet – Funktionsnedsättn.	0	0	0	0	+	+	0	+	0	+	+	0	0
Trygghet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

6 Två alternativa korridorer. Val av åtgärd sker under remisstid. Vägvalet har en marginell påverkan på hållbarhetsbedömningen.

7 Åtgärden utgör en kombination av väg- och kollektivtrafikåtgärder. Uppdaterad SEB saknas, SEB från 2018-10-05 har använts.

8 SEB saknas i nuläget. Bedömning utgår från Väg 41 Fritsla-Kråkered, som är en liknande åtgärd.

De större namngivna vägåtgärderna innehåller en mångfald av åtgärder, bland annat mötesfria vägar, busskörfält och cykelvägar i anslutning till bilvägar. Samtliga objekt innebär standardhöjning av befintliga vägsträckor, med undantag för *väg 168 Ekelöv-Kareby, väg 161 Rotvik-Bäcken* och *väg 156 Förbifart Skene*. Enligt SEB:arna medför de större namngivna vägåtgärderna både positiv och negativ påverkan för klimatet, men sammantaget bedöms de bidra negativt till hållbarhetsaspekten klimat. Det beror i huvudsak på att anläggande av mötesfri väg medför att hastigheten ökar på vissa sträckor, vilket innebär ökad bränsleförbrukning samt ökad trafik på sikt, som i sin tur leder till ökade klimatutsläpp. I ett par fall medför åtgärderna även ökad risk för omvägar för lokaltrafiken.

Vissa av de större namngivna vägåtgärderna bedöms medföra risk för negativ påverkan på hållbarhetsaspekten biologisk mångfald. Det beror på att de medför markanspråk som inte är försumbara eller att de genomförs i områden som omfattas av riksintressen eller med särskilda naturmiljövärden. Lokala naturmiljövärden behöver beaktas under genomförandet av åtgärderna, så att eventuell skada kan undvikas eller reduceras. De större vägåtgärderna är generellt lokaliserade på landsbygderna eller vid orter utanför storstäderna, där miljön är mindre exploaterad än i storstäderna. Utöver ianspråktagande av mark kan de större vägåtgärderna i vissa fall även skapa nya barriärer för den gröna infrastrukturen, alternativt förstärka befintliga barriärer, vilket riskerar medföra negativ påverkan för den biologiska mångfalden i närområdet. För att mildra barriäreffekterna inkluderar några av de större namngivna vägåtgärderna så kallade faunapassager.

Vägåtgärderna innebär att befintliga vägar avlastas eller att det genomförs bullerskyddsåtgärder, vilket i sin tur medför att antalet personer som utsätts för bullernivåer högre än 55 dB(A) minskar, varpå många av åtgärderna bedöms ha potential till positiv påverkan avseende buller.

Vägåtgärderna omfattar bland annat mötesfria vägar, avlastning av vägar som går igenom samhällen, standardhöjning av vägar samt anläggande av nya gång- och cykelvägar. Detta är åtgärder som minskar risken för mötesolyckor för biltrafiken och ökar trafiksäkerheten.

Standardhöjning av de större regionala vägarna som binder samman regionen ger bättre förutsättningar för ett jämnt och tillförlitligt trafikflöde och förbättrad tillgänglighet till arbetsmarknader. På sikt kan det leda till att gods, liksom andra typer av trafik, kommer fram i tid. På så vis bedöms flera av de större namngivna vägåtgärderna främja tillgängligheten för näringslivet. De större namngivna vägåtgärderna görs generellt utanför storstäderna, antingen på landsbygderna eller i/vid mindre orter. Förutsättningarna för att använda kollektivtrafik, gång och cykel är sämre på landsbygderna än i städerna, varpå behovet respektive användandet av bil generellt är större på landsbygderna. Flera av de större namngivna vägåtgärderna har potential att bidra till en säkrare och bättre tillgänglighet på landsbygden.

De flesta större namngivna vägåtgärderna har fokus på biltrafik men innehåller ofta åtgärder även för cykel och kollektivtrafik. Några har fokus på kollektivtrafikens framkomlighet och/eller åtgärder som främjar säkert cyklande.

Större namngivna kollektivtrafikåtgärder



Åtgärdsområdet innehåller namngivna kollektivtrafikåtgärder av större karaktär, med en total investeringskostnad på minst 50 miljoner kronor. Många av åtgärderna är beslutade i tidigare planomgångar men har ännu inte färdigställts. En mindre del av åtgärdsområdets medel är inte avsatta till någon specifik åtgärd, utan är så kallade obundna medel.

Tabell 7. Hållbarhetsbedömning av Större namngivna kollektivtrafikåtgärder. De sex översta aspekterna i tabellen är aspekter enligt miljöbalken.

	Elfärja, fjärde Älvskyttel, Göteborg	Bytespunkt Haga, Målbild Koll2035	Resecentrum Korsvägen, Målbild Koll2035	Resecentrum Stenungsund	Citybusstråk Toltorp, Mölndal, Målbild Koll2035	Elfärja Öckerö, hyra[9]	Resecentrum Lerum	E20/Rv40 Tvärförbindelse[10]	Elfärja Marstrand	Bytespunkt Saltholmen, etapp 1	**Sammantagen bedömning**
Klimat	0	0	0	+	+	+	+	0	+	+	+
Biologisk mångfald	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Frisk luft	0	0	0	+	-	+	+	0	+	0	+
Buller	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0
Trafiksäkerhet	0	+	+	0	+	0	0	+	0	0	+
Aktivt resande	+	+	+	+	0	0	+	+	0	+	+
Tillgänglighet – Näringsliv	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
Tillgänglighet – Landsbygd	0	0	0	+	0	0	+	0	0	0	0
Tillgänglighet – Städer	+	+	+	+	+	0	+	0	0	+	+
Grundläggande tillgänglighet	+	+	+	+	+	0	+	+	0	+	+
Tillgänglighet – Funktionsnedsättn.	+	+	+	+	+	0	+	0	0	+	+
Trygghet	0	0	0	+	+	0	+	0	0	0	+

9 SEB saknas. Bedömning utgår från Elfärja, fjärde Älvskyttel, som är en liknande åtgärd (hänsyn har dock tagits till om elfärjorna ersätter fossildrivna färjor eller är nya linjer).

10 Åtgärden utgör en kombination av väg- och kollektivtrafikåtgärder. Uppdaterad SEB saknas, SEB från 2018-10-05 har använts.

Flera av de större namngivna kollektivtrafikåtgärderna bedöms kunna öka kollektivtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft jämfört med biltrafik. Detta kan leda till överflyttning från biltrafik, vilket har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten klimat och utveckling av ett transporteffektivt samhälle. Här skiljer sig dock bedömningen från Trafikverkets SEB:ar. De utgår från att överflyttning från personbilstrafik till kollektivtrafik inte bidrar till minskade utsläpp i någon märkbar utsträckning. Motivet är att vägtrafiken (även personbilar) antas vara elektrifierad i större utsträckning i framtiden.

Till skillnad mot de större namngivna vägåtgärderna så bedöms samtliga större namngivna kollektivtrafikåtgärder medföra varken positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekten biologisk mångfald. Kollektivtrafikåtgärderna innebär generellt inte något omfattande ianspråktagande av mark, utan görs huvudsakligen på mark som redan är exploaterad eller i direkt anslutning till denna. Kollektivtrafikåtgärderna bedöms varken innebära att det skapas nya barriärer för grön infrastruktur eller att befintliga barriärer reduceras.

Nya eller förbättrade bytespunkter och resecentrum inom åtgärdsområdet kan medföra en ökad trafiksäkerheten i samband med byten mellan kollektiva färdmedel samt mellan cykel och kollektivtrafik.

Kollektivtrafikåtgärder kan medföra en ökning av kollektivtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft. Exempelvis främjas resandet av nya kollektivtrafiklinjer samt bättre anslutningsmöjligheter med nya bytespunkter.

Kollektivtrafikåtgärder i eller i närheten av storstadsmiljöer kan bidra till en ökad tillgänglighet för resenärer med kollektivtrafiken, med cykel och för fotgängare. Bytespunkter eller resecentrum kan förenkla byten mellan kollektiva färdmedel och förbättra pendlingsmöjligheterna till och från Göteborg.

Kollektivtrafikåtgärder kan också förbättra tillgängligheten för alla grupper av människor eftersom åtgärden bidrar till att kollektivtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft ökar. Tillgänglighetsanpassad kollektivtrafik ökar kollektivtrafiknätets användbarhet för personer med funktionsnedsättning och därmed också människors rörelse ute i samhället. Särskilt byggnation av resecentrum kan medföra en ökad trygghet för resenärer vid väntan på byte mellan olika turer och trafikslag.

Trimning och effektivisering i stråk



Åtgärdsområdet innehåller åtgärder på det regionala vägnätet med syfte att stärka befintliga stråk över hela regionen, med en investeringskostnad på högst 50 miljoner kronor. Stråken utgör de viktigaste kopplingarna mellan olika delar av regionen och innefattar de största transportflödena. Åtgärdsområdet innefattar potter för kollektivtrafikåtgärder, cykelåtgärder och mindre vägåtgärder. En del av åtgärdsområdets medel avsätts även till förstärkta satsningar inom två kommunalförbund. Dessa satsningar utgörs i praktiken av kollektivtrafikåtgärder, cykelåtgärder och mindre vägåtgärder inom vissa geografiska områden och har inkluderats i bedömningen nedan.

Åtgärdsområdet har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Klimat* på grund av förbättrade förutsättningar för alternativ till biltrafik samt bättre förutsättningar för godstransporter. Åtgärdsområdet erbjuder möjligheter att bidra till en utveckling i linje med ett transporteffektivt samhälle. Detta förutsätter en fortsätt hållbarhetsbedömning av kommande val av åtgärder under genomförandet.

Tabell 8. Hållbarhetsbedömning av trimning och effektivisering i stråk. De sex översta aspekterna i tabellen är aspekter enligt miljöbalken.

	Kollektivtrafik-åtgärder	Cykelåtgärder	Mindre vägåtgärder	Sammantagen bedömning
Klimat	+	+	0	+
Biologisk mångfald	0	0	0	0
Frisk luft	+	+	0	+
Buller	+	+	0	0
Trafiksäkerhet	+	+	+	+
Aktivt resande	+	+	0	+
Tillgänglighet – Näringsliv	0	0	+	+
Tillgänglighet – Landsbygd	+	+	+	+
Tillgänglighet – Städer	+	+	0	+
Grundläggande tillgänglighet	+	+	+	+
Tillgänglighet – Funktionsnedsättning	+	+	0	+
Trygghet	*Ej möjligt att bedöma i detta skede*			

Åtgärder som nya eller anpassade busshållplatser, busskörfält och bytespunkter med mera på de större regionala vägarna har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Frisk luft*. Åtgärderna har potential att göra kollektivtrafiken mer attraktiv och busskörfälten ger förutsättningar för en förbättrad framkomlighet som kan konkurrera med biltrafiken. Detta i sin tur innebär mindre trafik på vägar och mindre utsläpp av luftföroreningar. Där cykelvägar byggs blir det tryggare och säkrare att cykla, vilket har potential att bidra till överflyttning till aktiva transportslag och därmed minskad biltrafik i de regionala stråken. Dessa leder också till minskade bullernivåer.

Viktiga åtgärder i de regionala stråken som har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Trafiksäkerhet* är utbyggnad av separerade cykelvägar samt mindre vägåtgärder för att förbättra trafiksäkerheten. Investeringar på nya cykelvägar, gång- och cykelpassager, trafiksäkerhetsåtgärder samt minskade barriärer i samhället bedöms ha betydelse för utvecklingen av trafiksäkerheten.

Åtgärdsområdet har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Aktivt resande*. Utbyggnad av cykelvägar utmed de regionala stråken bidrar till ökad trafiksäkerhet och trygghet samt ger bättre förutsättningar för cyklister och gående. Det gäller inte minst för barn och unga för vilka den totala cyklade sträckan har minskat de senaste 20 åren. Med fokus på att genomföra åtgärder vid relevanta målpunkter kan det aktiva rörelsemönstret för gång- och cykeltrafikanter öka.

Åtgärdsområdet har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Tillgänglighet – näringsliv* eftersom de mindre vägåtgärderna har betydelse för näringslivets transporter. Det beror på att de mindre vägåtgärderna medför standardhöjning och förbättrad funktion i korsningar samt kurvrätning som på sikt förbättrar förutsättningarna för längre fordon och ger ett bättre flöde för godstransporter.

Åtgärder i de regionala stråken har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Tillgänglighet – landsbygd*. Infrastrukturinvesteringar på landsbygden kan bidra till att kollektivtrafiken blir mer attraktiv vilket i sin tur kan leda till förbättrade möjligheter för pendling och en förbättrad tillgänglighet till relevanta målpunkter som till exempel arbeten, skola, offentlig och kommersiell service samt kultur i ett mer regionalt perspektiv. Cykelvägar ger ökad tillgänglighet när de kopplas till viktiga målpunkter. Särskilt viktigt är att det finns cykelvägar till skola och förskola. Standardhöjning och förbättrad funktion i korsningar samt kurvrätning förbättrar både trafiksäkerheten och tillgängligheten.

Åtgärderna i stråken har viss potential att förbättra tillgängligheten även inne i städerna. Det är framförallt åtgärder som främjar ett bättre samspel mellan oskyddade trafikanter och bilister som bedöms tillföra tillgänglighet i städerna. Kollektivtrafikåtgärder kan bidra till att öka kollektivtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft jämfört med exempelvis biltrafik. Om kollektivtrafiken i stråken stärks, så att fler väljer att resa in till städerna med kollektivtrafik än med bil, så kan det bidra till en bättre trafiksituation inne i städerna.

Åtgärdsområdet har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Grundläggande Tillgänglighet*. Åtgärdsområdet kan bidra till att öka kollektivtrafikens funktion och attraktivitet, vilket kan bidra till förbättrad tillgänglighet för exempelvis personer utan tillgång till bil. Cykelvägar kan bidra till ökad lokal tillgänglighet, särskilt för barn och unga i de fall åtgärdernas målpunkter är skolor, förskolor, idrottshallar och liknande. Vägåtgärder kan bidra positivt till grundläggande tillgänglighet för alla som använder vägarna. Utvecklingen av de regionala stråken behöver inte vara i konflikt med trafikmiljön i det lokala samhället, utan ibland kan åtgärder i de större stråken även gynna den lokala trafiksituationen i mindre samhällen, till följd av förbättring av korsningspunkter och framkomlighetsåtgärder för kollektivtrafiken.

Trimning och effektivisering till stråk



Åtgärdsområdet innehåller åtgärder på det regionala vägnätet som medverkar till att bättre koppla upp det mindre vägnätet till stråken, med investeringskostnad på högst 50 miljoner kronor. Åtgärdsområdet innefattar potter för kollektivtrafikåtgärder, cykelåtgärder och mindre vägåtgärder. En mindre del av åtgärdsområdets medel avsätts även till förstärkta satsningar inom ett kommunalförbund.

Åtgärdsområdet bedöms ha potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Klimat*. Åtgärder i både kollektivtrafiken och i form av utbyggnad av gång- och cykelvägar på de mindre tätortsnära regionala vägarna möjliggör bättre förutsättningar för alternativ till biltrafiken. Åtgärder som exempelvis bättre kollektivtrafikanslutningar till städer genom pendelparkeringar, bidrar indirekt till minskning av utsläpp av växthusgaser och buller i städer på grund av minskad biltrafik. Detta eftersom åtgärden kan medföra en viss överflyttning från biltrafiken.

Tabell 9. Hållbarhetsbedömning av Trimning och effektivisering till stråk. De sex översta aspekterna i tabellen är aspekter enligt miljöbalken.

	Kollektivtrafik-åtgärder	Cykelåtgärder	Mindre vägåtgärder	Sammantagen bedömning
Klimat	+	+	0	+
Biologisk mångfald	0	0	0	0
Frisk luft	+	+	0	0
Buller	0	+	0	+
Trafiksäkerhet	0	+	+	+
Aktivt resande	0	+	0	+
Tillgänglighet – Näringsliv	0	0	+	+
Tillgänglighet – Landsbygd	+	+	+	+
Tillgänglighet – Städer	0	0	0	0
Grundläggande tillgänglighet	+	+	+	+
Tillgänglighet – Funktionsnedsättning	+	+	0	+
Trygghet	*Ej möjligt att bedöma i detta skede*			

Om kortare sträckor ersätts med cykel ökar möjligheten för att användandet av bil minskar vilket bidrar till att minska utsläppen av växthusgas samt buller. Detta gör att tillgängligheten förbättras samtidigt som biltrafiken inte ökar. En förutsättning för att detta ska ske är att kollektivtrafik- och cykelåtgärder görs så att de leder till synergieffekter. Åtgärdsområdet bidrar på sikt till ett fungerande godstransportflöde med bättre möjligheter för längre fordon samt bättre anslutningar till de större regionala vägarna, vilka leder till bättre förutsättningar för intermodala godstransporter. I det fall mindre vägåtgärder leder till ökad trafik kan det finnas risk för marginell negativ påverkan.

Det finns en viss potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Frisk luft* på grund av minskad trafik genom standardhöjning. I vissa fall innebär nybyggnation av bytespunkter (av till exempel pendelparkeringar) en mer attraktiv kollektivtrafiken som potentiellt bidrar till minskad trafik genom bebyggelse. Där cykelvägar byggs blir det tryggare och säkrare att cykla, vilket har potential att bidra till överflyttning till aktiva transportslag och därmed minskad biltrafik på de regionala vägarna.

Olyckor på mindre regionala vägar står för en majoritet av alla allvarliga trafikolyckor i länet. Åtgärder i det regionala vägnätet som har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Trafiksäkerhet* är utbyggnad av separerade cykelvägar samt mindre väg-åtgärder. Investeringar på nya cykelvägar, gång och cykelpassager och trafiksäkerhetshöjande åtgärder på de mindre vägarna, med särskilt fokus på barn och ungas transportbehov, kan medföra en förbättrad trafikmiljö för trafikanter och därmed förbättrad trafiksäkerhet.

Åtgärdsområdet har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Aktivt resande*. Utbyggnad av cykelvägar utmed de regionala vägarna bidrar till ökad trafiksäkerhet och trygghet samt ger bättre förutsättningar för cyklister och gående. Det gäller inte minst för barn och unga för vilka den totala cyklade sträckan har minskat de senaste 20 åren. Med fokus på att genomföra åtgärder vid relevanta målpunkter kan det aktiva rörelsemönstret för gång- och cykeltrafikanter öka.

På de mindre regionala vägarna har de mindre vägåtgärderna betydelse för näringslivets transporter eftersom standardhöjning och förbättrad funktion i korsningar samt kurvrätning förbättrar förutsättningarna för längre fordon och bättre flöde för godstransporter på sikt. Åtgärdsområdet har därför potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Tillgänglighet – näringsliv*.

Åtgärder på de mindre regionala vägarna har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Tillgänglighet – landsbygd*. Förbättrade anslutningar till regionala stråk gör kollektivtrafiken något mer attraktiv. Cykelåtgärder medför ökad tillgänglighet när de kopplas till viktiga målpunkter, särskilt viktigt att det finns cykelvägar till exempelvis skola och förskola. Det gäller både den lokala och regionala tillgängligheten. Standardhöjning av mindre vägar och förbättrad funktion i korsningar samt kurvrätning förbättrar tillgängligheten och ger ökad trafiksäkerhet. Åtgärderna medför att anslutningen till de regionala stråken förbättras.

Åtgärdsområdet har potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekten *Grundläggande Tillgänglighet*. Cykelåtgärder bidrar till ökad tillgänglighet lokalt för särskilt barn och unga om åtgärden ökar tillgängligheten till skolor och förskolor. Mindre vägåtgärder kan bidra till grundläggande tillgänglighet för alla som använder vägarna, gäller både personbilar, färdtjänst och kollektivtrafik.

Kollektivtrafikåtgärder samt cykelåtgärder kan bidra till ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, om exempelvis busshållplatser tillgänglighetsanpassas och gång- och cykelvägar utformas med hänsyn till exempelvis synskadade.

Statlig medfinans till kommunalt vägnät



Åtgärdsområdet innehåller statlig medfinansiering till åtgärder på det kommunala vägnätet, med investeringskostnad på högst 50 miljoner kronor. Åtgärdsområdet innefattar potter för kollektivtrafikåtgärder, cykelåtgärder, trafiksäkerhet- och miljöåtgärder. En mindre del av åtgärdsområdets medel avsätts även till förstärkta satsningar inom ett kommunalförbund. Dessa satsningar utgörs i praktiken av kollektivtrafikåtgärder och cykelåtgärder.

Åtgärdsområdet bedöms ha potential till positiv påverkan på alla hållbarhetsaspekter förutom biologisk mångfald och tillgänglighet för näringslivet, där åtgärdsområdet bedöms medföra varken positiv eller negativ påverkan.

Tabell 10. Hållbarhetsbedömning av Statlig medfinans till kommunalt vägnät. De sex översta aspekterna i tabellen är aspekter enligt miljöbalken

	Kollektivtrafik-åtgärder	Cykelåtgärder	Trafiksäkerhet och miljö	Sammantagen bedömning
Klimat	+	+	+	+
Biologisk mångfald	0	0	0	0
Frisk luft	+	+	+	+
Buller	+	+	+	+
Trafiksäkerhet	+	+	+	+
Aktivt resande	+	+	+	+
Tillgänglighet – Näringsliv	0	0	0	0
Tillgänglighet – Landsbygd	+	+	+	+
Tillgänglighet – Städer	+	+	+	+
Grundläggande tillgänglighet	+	+	+	+
Tillgänglighet – Funktionsnedsättning	+	+	+	+
Trygghet	+	+	+	+

Åtgärdsområdet har stor potential att bidra till utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle eftersom det finns goda förutsättningar för kollektivtrafik och cykelresor. Detta gör att tillgängligheten förbättras samtidigt som biltrafiken minskas. Därmed stor potential för att bidra positivt till klimatmålet samt bidra till minskade utsläpp av luftföroreningar, samt minskade bullernivåer.

Oskyddade trafikanter står för majoriteten av allvarliga trafikolyckor på kommunala vägar. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder, exempelvis utbyggnad av separerade cykelvägar i tätorter där många oskyddade trafikanter rör sig, bidrar till en säkrare trafikmiljö. Åtgärdsområdet har ett särskilt fokus på barn och ungas självständighet i trafiken, viket innebär satsningar för en säkrare trafikmiljö för oskyddade trafikanter samt för bättre samspel mellan olika trafikslag i gaturummet.

Åtgärderna har särskilt fokus på relevanta målpunkter (så som gång- och cykelvägar mellan bostäder, arbetsplatser, skolor, förskolor och annan samhällsservice), så att många ska få nytta av satsningarna. På så vis bedöms åtgärdsområdet ha potential till ökat aktivt resande och till positivt bidrag till bland annat grundläggande tillgänglighet. Det är relevant inte minst för barn och unga, vars cyklande har minskat de senaste 20 åren.

Infrastrukturinvesteringar på landsbygden har potential att bidra till att göra kollektivtrafiken mer attraktiv och konkurrenskraftig, samt kan bidra till ökad tillgänglighet på landsbygden. Cykelåtgärder i mindre samhällen och på landsbygderna kan bidra till ökad tillgänglighet om åtgärderna binder ihop målpunkter (bostäder, arbetsplatser, skolor och liknande).

Åtgärder som görs i städer eller på vägar till städer har potential att bidra till ökad tillgänglighet i städerna. Framförallt handlar det om trafiksäkerhet och ett bättre samspel mellan oskyddade trafikanter och bilister.

Kollektivtrafikåtgärder och gång- och cykelvägar gynnar grupper utan tillgång till bil. För att åtgärderna ska bidra till tillgänglighet för alla är det viktigt att åtgärderna inte enbart fokuseras på arbetspendlare, utan att åtgärder även genomförs där det finns skolor, förskolor och annan samhällsservice, så att det lokala resandet underlättas.

Åtgärdsområdet har viss potential att bidra till förbättrad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, genom att exempelvis hållplatser i det kommunala vägnätet utformas eller anpassas så att de kan nyttjas av alla.

Åtgärdsområdets satsningar på kollektivtrafik och cykel kan bidra till att fler personer väljer aktiva transportslag, och därmed rör sig ute i gaturummet, vilket kan bidra till ökad trygghet. Utformningen av bland annat hållplatser för kollektivtrafiken och cykelvägar har potential att bidra positivt om utformningen görs med hänsyn till trygghet.

Samfinansiering nationell plan, järnväg



Åtgärdsområdet innehåller medel till samfinansiering av åtgärder i den nationella infrastrukturplanen. Medlen är avsatta för åtgärder på de regionala järnvägarna med syfte att höja och återupprätta standarden. Det kan handla till exempel om hastighets- och kapacitetshöjande åtgärder samt åtgärder inom stationsmiljöer, så som förlängning av plattformar.

Tabell 11. Hållbarhetsbedömning av Samfinansiering nationell plan, järnväg. De sex översta aspekterna i tabellen är aspekter enligt miljöbalken.

	Totalt för åtgärdsområdet
Klimat	+
Biologisk mångfald	0
Frisk luft	+
Buller	0
Trafiksäkerhet	+
Aktivt resande	+
Tillgänglighet – Näringsliv	+
Tillgänglighet – Landsbygd	+
Tillgänglighet – Städer	+
Grundläggande tillgänglighet	0
Tillgänglighet – Funktionsnedsättning	0
Trygghet	Ej möjligt att bedöma i detta skede

Åtgärdsområdet bedöms ha potential till positiv påverkan på alla hållbarhetsaspekter förutom biologisk mångfald, buller, grundläggande tillgänglighet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, där åtgärdsområdet bedöms medföra varken positiv eller negativ påverkan. Trygghetsaspekten har inte varit möjlig att bedöma i detta skede.

Satsningar på de regionala järnvägarnas standard kan bidra till ökad kapacitet och tillförlitlighet för järnvägen och på så vis ökad attraktivitet och konkurrenskraft jämfört med andra transportslag. Om fler väljer att resa med tåget istället för bilen och fler godstransporter sker med tåg istället för med lastbil har åtgärdsområdet potential att bidra till minskad vägtrafik, med mindre utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar (NOx och PM10) som följd. En överflyttning har också potential att bidra till ökad trafiksäkerhet och aktivt resande.

Åtgärdsområdet bedöms ha potential till förbättrad tillgängligheten för näringslivet, på grund av att satsningarna kan medföra ökad kapacitet för godstransporter på järnväg. Satsningarna har potential att medföra kortare restider för tågpendlare, vilket i kombination med ökad tillförlitlighet kan ha en positiv påverkan för tillgängligheten på landsbygderna.

Storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen



Åtgärdsområdet innefattar större infrastrukturåtgärder för kollektivtrafiken i Göteborgsområdet som är avtalade inom Sverigeförhandlingen. Åtgärderna sam- och medfinansieras av flera parter, varför endast en mindre del av de totala kostnaderna finansieras genom den regionala infrastrukturplanen.

Tabell 12. Hållbarhetsbedömning av Storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen. De sex översta aspekterna i tabellen är aspekter enligt miljöbalken.

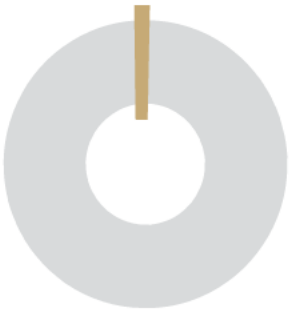
	Totalt för åtgärdsområdet
Klimat	+
Biologisk mångfald	0
Frisk luft	+
Buller	0
Trafiksäkerhet	0
Aktivt resande	+
Tillgänglighet – Näringsliv	0
Tillgänglighet – Landsbygd	0
Tillgänglighet – Städer	+
Grundläggande tillgänglighet	+
Tillgänglighet – Funktionsnedsättning	+
Trygghet	Ej möjligt att bedöma i detta skede

Åtgärdsområdet bedöms ha potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekterna klimat, frisk luft, aktivt resande, tillgänglighet i städer, grundläggande tillgänglighet samt tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. För övriga hållbarhetsaspekter bedöms åtgärdsområdet medföra varken positiv eller negativ påverkan (trygghetsaspekten har dock inte varit möjlig att bedöma i detta skede).

Storstadsåtgärderna omfattar kollektivtrafikåtgärder i Göteborgsområdet i form av nya kollektivtrafiklinjer. Åtgärderna har potential att öka kollektivtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft, så att fler ska kunna och vilja åka kollektivt. Åtgärdsområdet har således potential att bidra till överflyttning till kollektivtrafik från biltrafik. Åtgärdsområdet har stor potential att bidra till utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle eftersom det ger goda förutsättningar för kollektivtrafik och cykelresor. Detta gör att tillgängligheten kan förbättras samtidigt som biltrafiken minskas. Därmed stor potential för att bidra positivt till klimatmålet.

Storstadsåtgärderna bedöms bidra till ökad tillgänglighet i Göteborgsområdet. Invånarnas grundläggande tillgänglighet förbättras genom ett större kollektivtrafikutbud och troligen även kortare restider. De nya kollektivtrafiklinjerna bidrar till bättre förutsättningarna för aktivt resande. Nya spårvägs- och busstråk bidrar till att öka tillgängligheten i städer (i detta fall Göteborg) för resenärer utan tillgång till bil. Tillgänglighetsanpassningar av hållplatser och knutpunkter bidrar till ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Övrigt



Åtgärdsområdet innehåller medel till oförutsedda mindre utgifter och driftbidrag till Trollhättan-Vänersborgs flygplats.

Åtgärdsområdet bedöms ha varken positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekten klimat. Det beror på att flyg inte räknas in i klimatmålet för inrikes transporter, som är bedömningskriteriet för klimat.

Tabell 13. Hållbarhetsbedömning av Övrigt.De sex översta aspekterna tabellen är aspekter enligt miljöbalken.

	Totalt för åtgärdsområdet
Klimat	0
Biologisk mångfald	0
Frisk luft	0
Buller	-
Trafiksäkerhet	0
Aktivt resande	0
Tillgänglighet – Näringsliv	+
Tillgänglighet – Landsbygd	+
Tillgänglighet – Städer	0
Grundläggande tillgänglighet	0
Tillgänglighet – Funktionsnedsättning	0
Trygghet	0

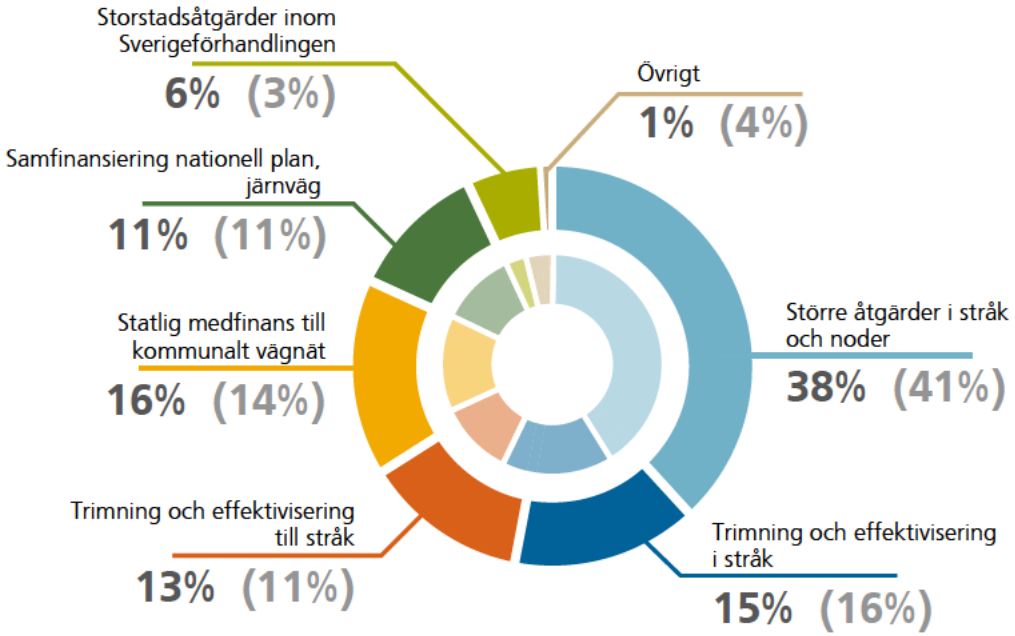
Åtgärdsområdet bedöms ha potential till positiv påverkan på hållbarhetsaspekterna Tillgänglighet – Näringsliv och Tillgänglighet – Landsbygd, men risk för negativ påverkan avseende buller. Dessa bedömningar baseras på att åtgärdsområdet bland annat innefattar driftbidrag till Trollhättan-Vänersborgs flygplats, vilket visserligen är viktigt för tillgängligheten för näringslivet samt landsbygderna kring flygplatsen, men även riskerar att medföra till fortsatt höga bullernivåer i intilliggande samhällen. För övriga hållbarhetsaspekter bedöms åtgärdsområdet medföra varken positiv eller negativ påverkan.

5 Jämförelse mellan infrastrukturplanen och jämförelsealternativ

Som nämndes i avsnitt *Valt jämförelsealternativ* motsvarar jämförelsealternativet Regional infrastrukturplan 2018–2029. Det finns både likheter och skillnader mellan Regional infrastrukturplan 2022–2033 och jämförelsealternativet.

I infrastrukturplanen 2018–2029 är indelningen i åtgärdsområden i huvudsak gjord utifrån trafikslag. I Regional infrastrukturplan 2022-2033 är åtgärdsområden i huvudsak indelade efter funktion och vägnätets olika delar. För att kunna jämföra fördelningen av medel mellan infrastrukturplanen 2022-2033 och jämförelsealternativet har åtgärderna i Regional infrastrukturplan 2018–2029 ”översatts” till åtgärdsområdena som används i Regional infrastrukturplan 2022-2033, se figur 8 nedan.

Fyra större namngivna väg- och kollektivtrafikåtgärder har färdigställts sedan infrastrukturplan 2018-2029 antogs och sex åtgärder har tillkommit i infrastrukturplan 2022-2033, varav en med extern finansiering. Ett fåtal namngivna väg- och kollektivtrafikåtgärder har fått en ändrad inriktning i den nya planen. Fyra av de namngivna kollektivtrafikåtgärderna i infrastrukturplan 2018–2029 har i infrastrukturplan 2022-2033 istället listats som brister. Dessa brister kan bli aktuella att åtgärda i kommande planrevideringar. I Bilaga 6 anges vilka större namngivna åtgärder som har färdigställts, tillkommit och liknande.



Figur 8. Jämförelse mellan Regional infrastrukturplan 2022-2033 och Regional infrastrukturplan 2018-2029 (jämförelsealternativet). Fördelning av medel i infrastrukturplanen 2022–2033 anges i den yttre cirkeln och med mörka siffror. Motsvarande för infrastrukturplanen 2018–2029 anges i den inre cirkeln och med ljusare siffror i parenteser.

De huvudsakliga skillnaderna mellan Regional infrastrukturplan 2022-2033 och Regional infrastrukturplan 2018-2029 (jämförelsealternativet) är:

- Transporteffektivitet är en viktig utgångspunkt i infrastrukturplan 2022-2033, som fokuserar på funktion istället för transportslag. Tanken är att olika transportslag kompletterar varandra, och möjliggör intermodala transporter både för gods och människor. Infrastrukturplanens struktur gör att medel lättare kan kombineras från olika potter för att genomföra helhetslösningar. Det finns avsatta medel för olika delar av vägnätet vilket gör det enklare att beakta de olika geografiska förutsättningarna i åtgärdsplaneringen.
- Vissa större åtgärder har fått ändrad inriktning. Exempelvis har E20 / Rv 40 Tvärförbindelse i infrastrukturplanen 2022-2033 blivit en kollektivtrafikåtgärd, som inkluderar såväl busskörfält som cykelväg och vägåtgärder, istället för fyrfilig bilväg.
- Infrastrukturplanen 2022-2033 innehåller utökat utrymme för cykelinfrastruktur jämfört med jämförelsealternativet, samt har ett särskilt fokus på barn och ungas tillgänglighet i cykelplaneringen.
- Infrastrukturplanen 2022-2033 innehåller, till skillnad från jämförelsealternativet, vägledande principer för åtgärdsområden och potter med obundna medel (se *plandokumentet*). De vägledande principerna syftar till att se till att infrastrukturplanen går i en mer hållbar riktning.
- Infrastrukturplanen 2022-2033 strävar tydligare efter en balans mellan regionala långväga och lokala resor. Behov av åtgärder för att minska barriäreffekterna till följd av stråkåtgärder lyfts tydligare.
- Förutsättningarna för oskyddade trafikanter har fått en större tyngd i Infrastrukturplanen 2022-2033 än i jämförelsealternativet.

Hållbarhets- och miljöeffektsbedömning

Infrastrukturplanen 2022-2033:s fokus på funktion och olika trafikslags samspel medför att den i ännu större utsträckning än jämförelsealternativet bedöms medföra positiv påverkan avseende trafiksäkerhet samt olika tillgänglighetsaspekter och aktivt resande. Vidare bedöms infrastrukturplanens upplägg även bidra till att rätt typ av åtgärder väljs utifrån olika geografiska förutsättningar i en större utsträckning. Infrastrukturplanen 2022-2033 har inkluderat ett barnrättsperspektiv, bland annat genom prövning och analys av barnets bästa. Att hänsyn har tagits till barns behov av självständig mobilitet samt utsatthet i trafiken har också bidragit till infrastrukturplanens positiva påverkan avseende framförallt hållbarhetsaspekten aktivt resande och vissa av tillgänglighetsaspekterna.

Både infrastrukturplanen 2022-2033 och jämförelsealternativet innehåller större namngivna vägåtgärder. Dessas påverkan beror på hur de utformas och var de lokaliseras (det behöver inte innebära större påverkan för att det är fler större åtgärder). De större namngivna kollektivtrafikåtgärderna bedöms generellt medföra potential till positiv påverkan på de flesta hållbarhetsaspekterna, medan de större namngivna vägåtgärderna till viss del kan vara problematiska ur vissa hållbarhetsperspektiv. De bidrar visserligen till framförallt trafiksäkerhet med fokus på personbil och tung trafik och till vissa av tillgänglighetsaspekterna (främst på landsbygden och för näringslivet), men riskerar i vissa fall medföra negativ påverkan på aspekterna klimat och biologisk mångfald.

Två av de redan beslutade namngivna objekten har fått ändrad omfattning i infrastrukturplanen 2022-2033. Åtgärden på väg 168 Tjuvkil består av en cykelväg. E20 / Rv 40 Tvärförbindelse har ändrat inriktning och den utgör en kollektivtrafikåtgärd och en vägåtgärd, istället för endast en vägåtgärd (som i jämförelsealternativet). Ur hållbarhetssynpunkt (framförallt klimatsynpunkt) är det således positivt att redan beslutade åtgärder omprövas och eventuellt aktualiseras.

6 Särskilda överväganden

Under arbetet med att revidera den regionala infrastrukturplanen har det förts en hållbarhetslogg med syfte att dokumentera beslut och ställningstaganden som kan påverka hållbarheten, och för att kunna följa vad beslut längs vägen har för konsekvenser för en hållbar utveckling. De viktigaste övervägandena redovisas i punktform nedan:

- *Regionfullmäktiges* beslut 2018-01-30 om uppföljning av miljökonsekvenserna i Regional plan 2018-2029. Ledde till en miljö-PM och rekommendation att tydligare integrera miljöaspekter i planprocessen.

- Beslut om att göra en hållbarhetsbedömning som en utvidgad strategisk miljöbedömning. Samt att hållbarhetsbedömningen ska utgå från Trafikverkets målbild 2030 med ingående mål och aspekter som bedömningskriterier.

- Ställningstagande i *BHU* om inriktningsunderlag för regionala infrastrukturplanen. Föregicks av hållbarhetsbedömning av förslaget och medskick inför fortsatt process. Inriktningsunderlaget innebär en aktualisering av systemanalysen, och pekar tydligare på förbättrad snarare än ökad tillgänglighet, ökat fokus på hållbart resande i hela regionen. Den innehåller också tre nya principer för den regionala infrastrukturplanen; bidra till nationella klimatmålet, stötta utvecklingen av ett inkluderande transportsystem och bidra till nollvisionen för trafiksäkerhet.

- Tre alternativ för att bygga infrastrukturplanen tas fram samt hållbarhetsbedömning av respektive alternativ.
  1. Alternativ Flexibilitet
  2. Alternativ Större åtgärder
  3. Alternativ Intermodalitet

  De olika alternativen påverkar hållbarhetsaspekterna på olika sätt. Samtliga alternativ har potential till att bidra positiv till de flesta hållbarhetsaspekterna. Alternativ Större åtgärder innebar en risk för negativ påverkan på klimatet.

- Politiskt ställningstagande i BHU om att gå vidare med alternativ Större åtgärder och alternativ Intermodalitet, med förutsättningen att det ska ske inom inriktningsunderlagets mål. Det vill säga att val av åtgärder ska ske inom den utpekade inriktningen.

- Dialog med kommunalförbundens förbundsstyrelser. Skriftliga ställningstaganden om att beslutade objekt och beslutade brister ska genomföras.

7 Slutsatser och medskick till genomförandet

Slutsatser

I denna hållbarhetskonsekvensbeskrivning har den regionala infrastrukturplanens påverkan på tolv hållbarhetsaspekter bedömts. Den samlade bedömningen är att infrastrukturplanen har potential till positiv påverkan på de flesta hållbarhetsaspekterna; frisk luft, buller, trafiksäkerhet, aktivt resande, tillgänglighet för näringsliv, tillgänglighet på landsbygden, tillgänglighet i städer, grundläggande tillgänglighet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Den regionala infrastrukturplanen bedöms sammantaget medföra varken positiv eller negativ påverkan på hållbarhetsaspekterna klimat, biologisk mångfald samt trygghet.

Därtill har en lagstadgad miljöeffektsbedömning gjorts för utvalda miljöaspekter. Den sammantagna miljöeffektsbedömningen visar att den regionala infrastrukturplanen inte bedöms medföra några betydande miljöeffekter (positiva eller negativa). Bedömningarna är gjorda på en övergripande nivå och för de flesta åtgärdsområdena är bedömningarna baserade på de tänkta principerna för fördelningen av medel och innehåll. En slutsats är därför att det spelar roll hur genomförandet av infrastrukturplanen sker, så att fördelningen av medel och innehåll följer inriktningen i praktiken.

Vissa namngivna vägåtgärder bedöms riskera att medföra negativ påverkan avseende hållbarhetsaspekterna klimat, biologisk mångfald och i vissa fall även frisk luft.

I infrastrukturplanen bedöms det finnas möjligheter att bidra till utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle. Det görs genom åtgärder som gynnar cykel, gång och kollektivtrafik och kombinationer av dessa. En majoritet av dessa åtgärder medfinansieras från berörda kommuner, vilket innebär att investeringsmedlen förstärkts med lika mycket medel. Dessa typer av åtgärder gynnar många olika gruppers resande och bidrar positivt till människors hälsa. Det behövs dock mer kunskap om effektsambanden mellan olika typer av infrastrukturåtgärder och sociala aspekter av tillgänglighet.

Infrastrukturplanen syftar till effektiva och intermodala godstransporter. Detta görs genom att förbättra möjligheterna för godstransporter med längre fordon på de mindre regionala vägarna samt bättre anslutningar till kombiterminaler och hamnar utmed större regionala vägar. Därmed kan planen på sikt bidra till godstransportens intermodalitet.

Ambitionen med hållbarhetsbedömningen har varit att integrera hållbarhetsfrågorna genom hela framtagningsprocessen. Det har lett till ett delvis ändrat arbetssätt. Fokus i transportplaneringen har flyttats från att enbart utgå från olika transportslag till att i högre grad utgå från vilket syfte och funktion olika åtgärder ska fylla. Att ge transporteffektivitet större tyngd har lett till en infrastrukturplan med sikte på ett framtida transportsystem där vi ska resa hållbart och där de olika trafikslagen kompletterar varandra. Mer medel till aktiva transportslag ger också synergieffekter i form av förbättrad folkhälsa, trafiksäkerhet och minskad miljöpåverkan.

För att i kommande revideringsomgångar få ytterligare fokus på ett hållbart transportsystem för människor, miljö och näringsliv behöver planprocessen utvecklas kontinuerligt. Till exempel genom att från början göra en omprövning av redan beslutade åtgärder.

Uppföljning av hållbarhetsaspekter

Alla planer som miljöbedöms ska följas upp avseende på de betydande miljöeffekter som genomförandet av planen kan antas medföra. Genom uppföljningen ges möjlighet att identifiera eventuella ytterligare betydande miljöeffekter, som inte tidigare identifierats. Vidare kan det identifieras nya behov av att vidta åtgärder för att förhindra eller dämpa negativ miljöpåverkan. Den regionala infrastrukturplanen bedöms inte medföra några betydande miljöeffekter. Trots att uppföljning inte måste göras är det ändå lämpligt att under genomförandet bevaka de hållbarhetaspekter som är av störst vikt.

Genomförandet kan delas in i två delar. En del som rör prioritering av åtgärder inom potter. Den andra delen rör detaljutformningen av beslutade åtgärder. För att realisera den bedömda positiva potentialen samt att mildra de negativa effekterna på hållbarhetsaspekterna behöver genomförandet följas upp med avseende på båda dessa delar.

Medskick till genomförandet

Som beskrivits i slutsatserna har den regionala infrastrukturplanen potential till positiv påverkan på de flesta hållbarhetsaspekterna. Medskicken från HKB:n är till för att realisera potentialen och se till att det blir ett hållbart genomförande av infrastrukturplanen.

Medskick till genomförandet av infrastrukturplanen:

- Om det görs betydande ändringar i infrastrukturplanen under genomförandet så bör det genomföras hållbarhetsbedömning och miljöeffektsbedömning. Denna hållbarhetskonsekvensbeskrivning kan i så fall användas som utgångpunkt.

- Vid fördelning av medel från potterna finns möjlighet att se till att infrastrukturplanen bidrar till ett transporteffektivt samhälle. Det görs genom att följa de vägledande principerna för vissa åtgärdsområden (som finns i *plandokumentet*) samt inriktningsunderlagets tre utpekade fokusområden. För att säkerställa att genomförandet av infrastrukturplanen bidrar till ett transporteffektivt samhälle behöver efterlevnaden av de principerna följas upp.

- Tillgängligheten förbättras genom att välja en kombination av åtgärder, så att olika transportslag kompletterar varandra. På så sätt kan infrastrukturplanens positiva påverkan stärkas och enskilda åtgärders negativa påverkan inom vissa aspekter kan mildras.

- Målpunkter för barn och unga, så som skolor, idrottsanläggningar, lekplatser och liknande bör vara i särskilt fokus under genomförandet. Likaså bör barns och ungas delaktighet och utsatthet i trafiksystemet beaktas.

8 Referenser

IPCC (2021). AR6 Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Daterad 2021-08-07.

Länsstyrelsen Västra Götaland (2019). Regional handlingsplan för grön infrastruktur. Rapport 2019:21.

Länsstyrelsen Västra Götaland (2020). Miljömålsbedömning 2020 Västra Götaland. Rapport 2020:30.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) (2011). Barns och ungas säkerhet. Publikationsnummer MSB307.

Nationella emissionsdatabasen (2021). *Nationella emissionsdatabasen - rus (lansstyrelsen.se)*. Information inhämtad 2021-06-16.

Naturvårdsverket och Boverket, 2019. Klimatscenarier för bygg- och fastighetssektorn – Förslag på metod för bättre beslutsunderlag. En samverkansåtgärd mellan Boverket och Naturvårdsverket inom ramen för Miljömålsrådets arbete.

Naturvårdsverket (2021a). Miljöeffekter. Hämtad från: *Vägledning som stöd när miljöeffekterna ska beskrivas och värderas utifrån olika miljöaspekterna inom den specifika miljöbedömningen - Naturvårdsverket (naturvardsverket.se)*. Information inhämtad 2021-06-08.

Naturvårdsverket (2021b). Webbsida: *Utsläpp av växthusgaser från inrikes transporter - Naturvårdsverket (naturvardsverket.se)*. Information inhämtad 2021-05-12.

Naturvårdsverket (2021c). Webbsida: *Arter och naturtyper – statusrapport i EU - Naturvårdsverket (naturvardsverket.se)*. Information inhämtad 2021-06-16.

Naturvårdsverket (2021d). *Webbsida: Befolkning och hälsa, miljöbedömningar - Naturvårdsverket (naturvardsverket.se)*. Information inhämtad 2021-04-22.

Regeringskansliet (2018). Effektiva, kapacitetsstarka och hållbara godstransporter – en nationell godstransportstrategi. Artikelnummer: N2018.21.

Trafikanalys (2018). Resvanor och funktionsnedsättningar – statistik ur resvaneundersökningen. Rapport 2018:16.

Trafikanalys (2019). Kollektivtrafikens barriärer – kartläggning av hinder i kollektivtrafikens tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Rapport 2019:3.

Trafikanalys (2021). Uppföljning av de transportpolitiska målen 2021. Rapport 2021:6.

Trafikverket (2018a). Trafikverkets åtgärdsprogram enligt förordningen om omgivningsbuller. Rapport 2018:196.

Trafikverket (2018b). Attitydundersökning. Barns skolvägar 2018. *https://www.trafikverket.se/contentassets/799dec75057b45069c9621f395ac39ee/rapport-barns-skolvagar-2018.pdf. Daterad 2018-12-14.*

Trafikverket (2019). Rapport Tillgänglighet i ett hållbart samhälle – Målbild 2030. Reviderad oktober 2019. Publikationsnummer: 2019:187.

Trafikverket (2021a). Rapport Samrådsunderlag avgränsningssamråd. Strategisk miljöbedömning av revidering av gällande nationell plan. 2021-06-01.

Trafikverket (2021b). Webbsida: Klimat - Trafikverket. Information inhämtad 2021-05-10.

Trafikverket (2021c). PM Vägtrafikens utsläpp 2020. 2021-02-04. Ärendenummer TRV 2021/21039. Hämtad från: *pm-vagtrafikens-utslapp-210224.pdf (trafikverket.se)*

Trafikverket (2021d). Webbsida: *Frisk luft - Trafikverket.* Information inhämtad 2021-04-29.

Trafikverket (2021e). Webbsida: *Aktivt resande – det ska vara enkelt och säkert att gå, cykla och åka kollektivt - Trafikverket.* Information inhämtad 2021-04-29.

Transportstyrelsen (2021a). Webbsida*: Olycksstatistik vägtrafik - Transportstyrelsen.* Information inhämtad 2021-06-16.

Transportstyrelsen (2021b). Webbsida: *Få omkomna i vägtrafiken 2020 (transportstyrelsen.se).* Information inhämtad 2021-06-16.

Västra Götalandsregionen (2016). Regionalt trafikförsörjningsprogram Västra Götaland Programperiod 2017–2020 med långsiktig utblick till 2035. Antaget av regionfullmäktige 29 november 2016.

Västra Götalandsregionen (2018). Potentialstudie cykel – maj 2018.

Västra Götalandsregionen (2020a). Inriktningsunderlag för transportinfrastrukturen i Västra Götaland. September 2020. Hämtad från: *https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/c6326f4d-e48a-4dfe-99fa-6e5b2a97072e/VGR%20Inriktningsplanering.pdf?a=false&guest=true*

Västra Götalandsregionen (2020b). Alternativgenerering för regional infrastrukturplan 2022-2033/2037. 2020-11-16.

Bilagor

Bilaga 1 – Nuläge och trender

Bakgrund

Enligt miljöbalken 6 kap. 11 § ska en miljökonsekvensbeskrivning, i detta fall en hållbarhetskonsekvensbeskrivning, innehålla en beskrivning av miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt samt beskrivning av befintliga miljöproblem som är relevanta för planen, särskilt miljöproblem som rör ett sådant område som avses i 7 kap. eller ett annat område av särskild betydelse för miljön. Beskrivningen av nuläge och trender har utökats till att omfatta även övriga hållbarhetsaspekter som ingår i hållbarhetsbedömningen.

FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) antogs 1989 av FN:s generalförsamling och trädde i kraft som svensk lag i januari 2020 (SFS 2018:1197). Barnkonventionen syftar till att ge barn rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. I konventionen ingår bland annat att barnets bästa ska beaktas i alla beslut och åtgärder som rör barn. Under arbetet med den regionala planen har det gjorts en prövning och analys av barnets bästa för att säkerställa att det inkluderas i planen.

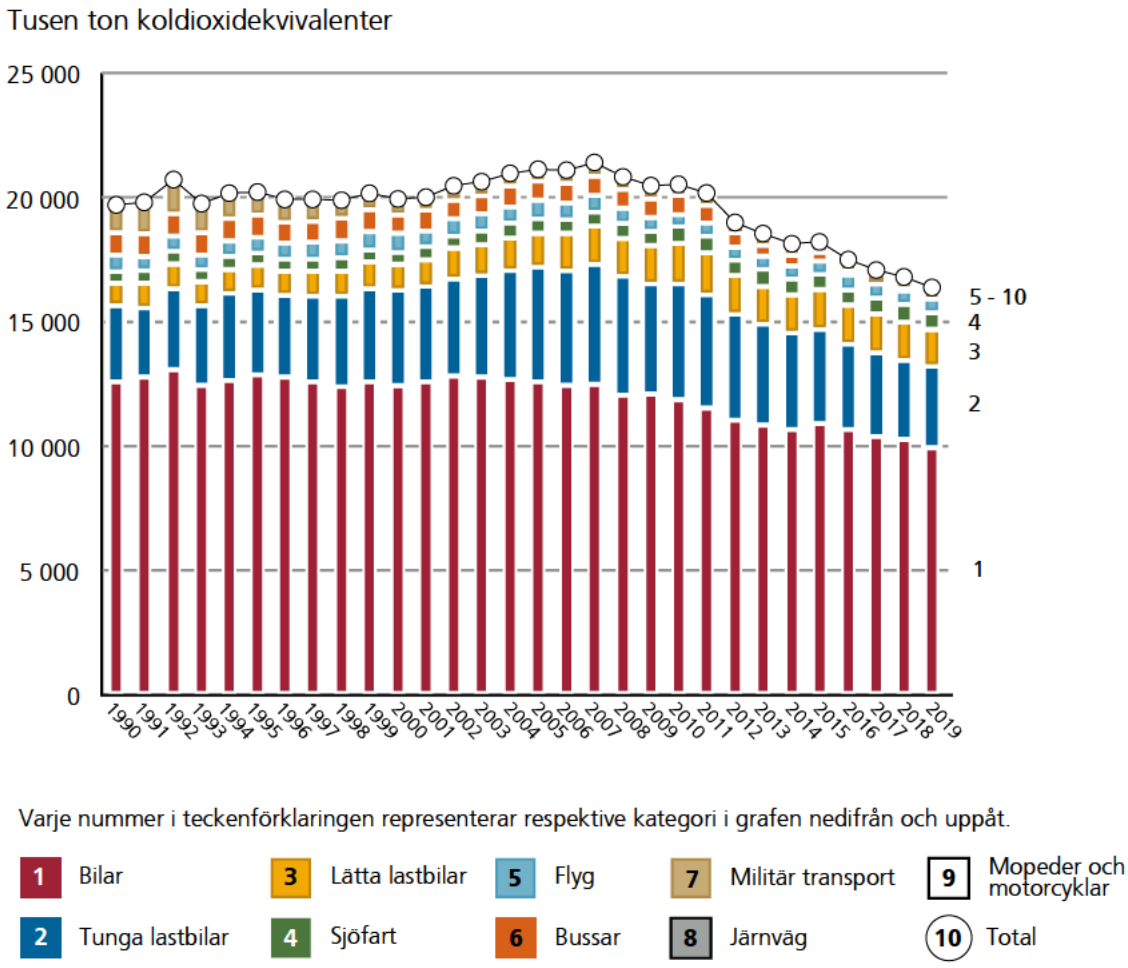
Klimat

Klimatförändringarna har gått från att vara en het fråga till en akut fråga. FN:s klimatpanel (IPCC) publicerade en ny klimatrapport i augusti 2021. I rapporten redogörs för att jordens klimat förändras snabbt, att havsnivåerna stiger och olika extremväder ökar (IPCC, 2021). Forskarna slår nu med ännu större tydlighet än tidigare fast att det är människans växthusgasutsläpp som orsakar klimatförändringarna. IPCC:s klimatrapport är på många sätt skrämmande och visar vikten av att vidta kraftfulla åtgärder. Enligt IPCC är det fortfarande möjligt att vända trenden. I så fall krävs kraftiga och omedelbara utsläppsminskningar.

Utsläpp av växthusgaser från transporter svarar för ungefär en tredjedel av Sveriges totala växthusgasutsläpp (Trafikverket, 2021b). Utsläppen från inrikes transporter domineras av vägtrafiken och personbilarna står för majoriteten av vägtrafikens utsläpp, se figur 9. Utsläppen från inrikes transporter har hittills minskat med cirka 20 procent jämfört med 2010, i huvudsak beroende av inblandning av biobränsle.

Utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter har minskat kontinuerligt sedan de transportpolitiska målen antogs (Trafikanalys, 2021). Under pandemiåret 2020 har minskningen varit mycket påtaglig, kopplat till ett kraftigt minskat trafik- och transportarbete i flera trafikslag. Till minskningen bidrog även något minskade koldioxidutsläpp från nya bilar genom elektrifiering och energieffektivisering, vilket dock är en liten minskning i sammanhanget. Officiella siffror för år 2020 kommer att presenteras av Naturvårdsverket i slutet av år 2021.

Regeringen tydliggör att klimatomställningen ska genomsyra politiken och klimatmålet är en central utgångspunkt för den statliga infrastrukturplaneringen. Den svenska regeringen har som målsättning att Sverige ska bli en av de första fossilfria välfärdsstaterna i världen. Flyg ingår inte i målet eftersom det ingår i det europeiska handelssystemet för utsläppsrätter, EU ETS. I jämförelse med många andra delar i samhället finns det stora möjligheter till omställning.



Figur 9. Utsläpp av växthusgaser från inrikes transporter, inklusive flyg. (Bild från Naturvårdsverket, 2021b.)

Utsläppen ska minska med minst 70 procent till 2030 jämfört 2010 vilket enligt Trafikverket kan göras med en kombination av styrmedel och åtgärder. Digitalisering, elektrifiering och delade tjänster är exempel på viktiga verktyg för effektivisering av transportsystemet. Den regionala infrastrukturplanen är en pusselbit bland andra verktyg som ska verka för klimatmålets uppfyllelse.

I Västra Götalands län var de totala utsläppen uttryckt i koldioxidekvivalenter 10,4 miljoner ton år 2018. Länets utsläpp av växthusgaser (Nationella emissionsdatabasen, 2021) minskade med drygt 118 000 ton sedan 2014. När det gäller transporter minskade utsläppen med drygt 232 000 ton.

Västra Götalandsregionen har genom att driva och ansluta sig till satsningen Klimat 2030 ambitionen att bli fossiloberoende till 2030. Inom fokusområdet hållbara transporter beskrivs att det är viktigt med effektivare vägfordon samt ökad andel förnybar energi och elektrifiering. Det tydligaste tecknet på fortsatt effektivisering är den snabbt ökande andelen laddbara fordon bland nybilsregistreringarna. Personbilsflottan är dock stor, så påverkan på hela trafikslagets energiintensitet är ännu marginell. Antalet bensin- eller dieseldrivna personbilar i trafik är väsentligt högre nu än när de transportpolitiska målen antogs. (Trafikanalys, 2021).

Utöver detta behövs också ett arbete för att minska transportbehovet, öka transporteffektiviteten och öka användningen av kollektivtrafik för att nå klimatmålen. En förutsättning för detta är bland annat en förändrad stads- och infrastrukturplanering. Tillgängligheten behöver i större utsträckning lösas genom effektiv kollektivtrafik och förbättrade möjligheter att gå och cykla.

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald är variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung, inklusive från bland annat landbaserade, marina och andra akvatiska ekosystem och de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem. (Definition enligt FN:s konvention om biologisk mångfald.)

Det övergripande budskapet från den senaste statusrapporten till EU är att hälsoläget för biologisk mångfald i Sverige är dåligt och rör sig i en negativ riktning. Endast drygt 40 procent av arterna och 20 procent av naturtyperna bedöms ha gynnsam bevarandestatus. I många fall förutspås också en fortsatt försämring av tillståndet och ytterligare insatser behövs för att vända trenden. (Naturvårdsverket, 2021c)

Biologisk mångfald är en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster, vilka är en grund för vår välfärd och en hållbar samhällsutveckling (Trafikverket, 2021a).

Ett av de främsta hoten för biologisk mångfald är fragmentering av landskapet genom att barriärer för den gröna infrastrukturen skapas, det vill säga ett nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande (Länsstyrelsen Västra Götaland, 2019). Planering av infrastrukturen har en viktig roll för att bibehålla den gröna infrastrukturen. Redan i tidigt skede kan den gröna infrastrukturen beaktas genom att exempelvis, utforma och bibehålla artrika infrastrukturmiljöer, att möjliggöra passager för djur samt bekämpa invasiva arter som hotar artrika infrastruktur-miljöer. Infrastrukturen är också central i det kulturella landskapet som är skapat av och för människan. Enligt Trafikanalys (2021) finns ännu inte någon indikator som beskriver hur transportsystemets infrastruktur är anpassad till landskapet och naturmiljön men de uppgifter som föreligger tyder inte på att utvecklingen varit tillräcklig för att på något avgörande sätt ha förändrat tillståndet sedan målen antogs.

Enligt Västra Götalands regionala handlingsplan för grön infrastruktur (Länsstyrelsen, 2021) kan åtgärder som breddning eller viltstängsel på befintlig infrastruktur öka barriäreffekten men också minska den om nya faunapassager anläggs. Av större intresse för den gröna infrastrukturen är dock nya vägar eftersom de kan skapa nya barriärer av olika omfattning beroende på topografi.

I handlingsplanen lyfts också att påverkan på grön infrastruktur behöver ses i ett regionalt perspektiv där delar av infrastrukturen samspelar med varandra, till exempel att trafiken omfördelas om en ny väg ersätter en gammal och på så sätt minskar barriäreffekten vid befintlig väg.

Luftkvalitet

Vägtrafik är en dominerande källa till luftföroreningar, framförallt i tätorter (Trafikverket, 2021d). De luftföroreningar som är svårast att hantera och som har stor skada på luftorgan, hjärta och kärl är inandningsbara partiklar. PM2,5 är mindre partiklar och PM10 är större partiklar. De större partiklarna, PM10, bildas framförallt vid vägslitage. De mindre partiklarna, PM2,5, bildas framförallt vid förbränningsprocessen och utgör en stor del av utsläppen från bilars avgasrör.

Andra luftföroreningar vars gränsvärden är svåra att uppnå och som är skadliga för hälsan och som är indikatorer för skadliga avgasföroreningar, är kvävedioxid (NO_2). Kvävedioxid, NO_2, vilka bildas både direkt vid motorförbränning och vid oxidation av kväveoxidutsläpp (NO).

Trafikverket kartlägger områden med höga luftföroreningshalter längs med hela det statliga vägnätet, både med hjälp av beräkningar och mätningar (Trafikverket, 2021d). Norm- och miljömålsvärden för partiklar överskrids eller riskerar att överskridas lokalt i många av Sveriges tätorter, framförallt på våren när slitagepartiklar orsakade av dubbdäckens vägslitage vivlar upp från gator och vägar under torra soliga dagar.

Utsläppen av luftföroreningar från avgasröret har sjunkit rejält sedan år 1990, vilket främst beror på renare och mer effektiva fordonsmotorer. Däremot har den ökade andelen dieselfordon utan eller med dålig filterrengöring brutit den nedåtgående trenden. Kvävedioxid (NO2) har följaktligen ökat och överskrider norm- och miljömålsvärden i Sveriges tätorter. Med strängare avgaskrav enligt EURO-standarder blir däremot fordonsparken med tiden renare. (Trafikverket, 2021d). Även för partiklar överskrids eller risker norm- och miljömålsvärden att överskridas lokalt i många av Sveriges tätorter, framförallt på våren när slitagepartiklar orsakade av dubbdäckens vägslitage vivlar upp från gator och vägar under torra soliga dagar (Trafikverket, 2021d).

Etappmålet att utsläppen av växthusgaser från inrikestransporter (exklusive flyg) ska minska med 70 procent jämfört med 2010. Den utveckling som nu kan observeras sett över ett antal år räcker inte för att målet ska nås. Ytterligare initiativ och styrmedel kommer att krävas för att förändra denna bedömning. Något som ändå talar för att etappmålet kan nås är den snabba tillväxten för laddbara fordon i nybilsförsäljningen. (Trafikanalys, 2021).

I Västra Götaland har utvecklingen gått åt rätt håll under flera år vad gäller partiklar (PM 2,5 och PM10) och i dag klaras miljökvalitetsnormen (MKN) i länets tätorter. Trafiken ökar dock och på vissa trafikerade platser nås inte miljökvalitetsmålet.

Vad gäller kvävedioxid (NO_2) ligger uppmätta halter långt över miljökvalitetsmålet i trafikerade miljöer i de stora tätorterna. Under de senaste tio åren har halterna minskat i regional och urban bakgrundsluft. I trafikerade miljöer är utvecklingen mer osäker då den minskat på vissa mätplatser, men ökat på andra.

Buller

Enligt EU:s bullerdirektiv ska buller i större tätorter och vid större vägar, järnvägar och flygplatser kartläggas vart femte år och ett åtgärdsprogram tas fram. Enligt Trafikverket (Trafikverket, 2018a) exponerades 2016 cirka 1 miljon människor i Sverige för bullernivåer som överstiger 55 dB[11] från trafiken på statliga vägar med mer än 3 miljoner fordon och järnvägar med mer än 30 000 tåg. Antalet bullerutsatta har minskat under 2020 men är ändå på ungefär samma nivå som när de transportpolitiska målen antogs (Trafikanalys, 2021).

För att prioritera åtgärder på längre sikt behöver hänsyn tas till samhällsutveckling, fordonsutveckling och användning av fordon (Trafikverket, 2018a). Det kan dock finnas kvar ett stort behov av bullerdämpande åtgärder (bullerskärmar eller bullervallar, förbättrad ljuddämpning i fasader och bullerskyddade uteplatser samt tystare vägbeläggningar). Inom samhällsplaneringen omfattar arbetet för att minska bullerstörningar bland annat dialog mellan Trafikverket och kommuner i tidiga planeringsskeden och planeringsstöd i form av riktlinjer, regler, inventeringar och information om miljö- och hälsoeffekter.

I Västra Götaland är miljökvalitetsmålet för God bebyggd miljö inte uppnått och kommer inte kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder (Länsstyrelsen Västra Götaland, 2020). I Göteborg klarar 90 procent av de boende nivåerna för att uppfylla målet för en god ljudmiljö men samtidigt nås inte målet i parker och på skolgårdar. Enligt miljömålsbedömningen kan nya åtgärder, bland annat ett regionalt bullernätverk, få positiv effekt men det finns risk att dessa inte är tillräckliga mot bakgrund av den snabba utbyggnadstakten i samhället, eller att goda intentioner inte blir verklighet. Styrmedel med negativa eller otillräckliga effekter väger tungt i helhetsbedömningen, främst kring infrastruktur och buller.

11 Riktvärde för trafikbuller utomhus vid fasad.

Trafiksäkerhet

Beslutet om Nollvisionen, som antogs av en enig riksdag 1997, har haft stor betydelse för utvecklingen och genomförande av trafiksäkerhetsåtgärder inom vägtransportsystemet. Det etiska ställningstagandet i nollvisionen är att ingen människa ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken.

År 2009 beslutade regeringen om ett nytt etappmål som innebär att antalet döda ska halveras till 2020. Det innebär att antalet omkomna i trafiken årligen då inte får överstiga 220 och svårt skadade inte ska överstiga 4100 personer. Enligt Transportstyrelsens statistik för år 2020 omkom 204 personer, varav 161 var skyddade trafikanter och 43 oskyddade, och 1645 personer skadades svårt (Transportstyrelsen, 2021a). Det innebär att nollvisionens etappmål har uppnåtts men eftersom det inte går att utesluta att pandemin har bidraget till minskad trafik som har påverkat olyckstalen kommer resultatet att undersökas vidare.

Antalet trafikolyckor för fordonstrafik har minskat de senaste åren. Samma utveckling ses inte för oskyddade trafikanter. Till 2030 har ett nytt etappmål bestämts som innebär att antalet omkomna i trafiken ska halveras från 2020 fram till dess. Enligt Transportstyrelsen (Transportstyrelsen, 2021b) kräver framgång i trafiksäkerhetsarbetet insatser från alla aktörer. Större fokus behöver riktas på fallolyckor bland gående som är en trafikantgrupp som står för en stor andel av skadade i trafikmiljön, men som hittills inte ingått i uppföljningen av etappmålen.

Barn är en särskilt utsatt grupp i trafiken eftersom de varken har den erfarenhet och förståelse som behövs för att klara sig i trafiken. Enligt en studie (Johansson & Leden, 2009) anser barn att dålig sikt, intensiv motortrafik och hög hastighet bidrar till en farlig trafikmiljö. Barn kan även tänkas ha sämre sikt än vuxna på grund av deras längd och eftersom synen inte är fullt utvecklad bland mindre barn. Barn har svårare än vuxna att bedöma avstånd och hastigheter samt att förutse andra människors beteenden. Även hinder som parkerade bilar, träd och byggnader gör det ofta svårt för barn att få en överblick över trafiken.

Generellt sett har antalet omkomna och svårt skadade barn i trafiken i åldern 0 – 17 år minskat från 2003 fram till 2020 med vissa variationer enligt Transportstyrelsens statistik. Redan 2011 rapporterades att trafikskadorna minskat markant genom bättre trafikplanering, separata gång- och cykelbanor, säkrare bilar och bättre säkerhetsutrustning i bilarna (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), 2011). Även det faktum att barns och ungas rörelsefrihet har minskat påverkar olycksstatistiken. Antalet barn som dödas som fotgängare och cyklister har minskat med 90 procent sedan 1950-talet.

Aktivt resande

Aktivt resande omfattar gång, cykel och andra färdsätt som inkluderar fysisk rörelse, samt kollektivtrafik (Trafikverket, 2021e). I begreppet cykel inkluderas även elcykel och elscooter. Aktivt resande kan bidra till att minska klimatutsläppen, förbättra hälsan, öka tillgängligheten, gynna social inkludering och hantera trängsel i städer.

Daglig rörelse har visat sig vara av stor betydelse för bra hälsa och att förebygga ohälsa och transportsystemet har stor potential att skapa goda förutsättningar att bidra till detta genom trygga, säkra och attraktiva färdmiljöer som stimulerar till aktivt resande (Trafikverket, 2019).

Idag är det knappt två tredjedelar av Sveriges vuxna befolkning som når upp till WHO:s rekommendationer för fysisk aktivitet och andelen stillasittande ökar (Trafikanalys, 2021). Endast två av tio svenska ungdomar når upp till WHO:s rekommendationer om fysisk aktivitet, enligt siffror från 2016. Barn och unga som uppfyller aktivitetsrekommendationerna via aktiv transport är mycket få och ser ut att bli färre enligt uppföljning av de transportpolitiska målen (Trafikanalys, 2021). Vuxna som

uppfyller aktivitetsrekommendationerna via aktiv transport har också minskat.

Målet för aktivt resande är kopplat till målen i Västra Götalandsregionens trafikförsörjningsprogram som har som övergripande mål att andelen hållbara resor ökar i hela Västra Götaland (Västra Götalandsregionen, 2021).

För att öka andelen hållbart resande i Västra Götaland har potentialen för arbets- och skolpendling med gång, cykel och elcykel för befolkningen i regionen undersökts (Västra Götalandsregionen, 2018). Enligt undersökningen kan 37 procent av de arbetande i Västra Götaland cykla till arbetet inom 30 minuter.

Tillgänglighet

Hållbarhetsaspekterna med avseende på tillgänglighet är uppdelad i olika kategorier: Tillgängligheten för näringslivet, på landsbygden, i städer, grundläggande tillgänglighet för alla grupper av människor samt tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. För enkelhetens skull redovisas tillgänglighet i ett och samma kapitel.

Tillgänglighet är ett centralt begrepp för transportsystemets funktion och kan bidra till ett Sverige som håller samman med minskade sociala klyftor, ökad jämställdhet, ekonomisk utveckling, jobbskapande och bostadsförsörjning i hela landet. (Trafikverket, 2019). För att nå dit behöver planeringen ske med en medvetenhet om olika gruppers värderingar, förutsättningar och behov. Tillgänglighet kan uppnås genom nära lokalisering, snabba transporter och virtuellt genom internet. På grund av att tillgänglighet är mycket omfattande och mångfacetterat och många gånger ett rörligt mål som ständigt behöver förbättras saknas en distinkt definition och målnivå.

En väl fungerande samhällsstruktur, där transportsystemet är en del, är grunden för tillgänglighet till bland annat jobb och bostäder i hela landet. En fungerande bostadsmarknad i hela landet är av väsentlig betydelse för att alla människor ska få tillgång till en bostad, och dagens bostadsbrist ska mötas med ett ökat bostadsbyggande. Även näringslivets konkurrenskraft bygger på tillförlitliga transporter, inom Sverige och genom länkar till resten av världen. Det ställer krav på att transportsystemet planeras med beaktande av övrig samhällsplanering på såväl lokal och regional som statlig nivå[12].

Näringsliv

Godstransporterna är i hög grad koncentrerade till ett fåtal större stråk, där de huvudsakliga stråken, oavsett avstånd eller varugrupp, är väg E4, E6, E18 och E20 (Regeringskansliet, 2018). Det betyder att det ställs höga krav på kvalitet, särskilt bärighet, på dessa stråk vilket inte uppnås överallt idag. Transporter av gods sker också via järnväg, sjöfart och flyg.

Godstransporternas tillgänglighet bedöms med en extrapolering av äldre underlag befinna sig på samma nivå som när de transportpolitiska målen antogs. Detta ligger också i linje med resultaten från de mer aktuella nöjdkundundersökningarna med lokala näringsidkare, transportköpare, yrkestrafikanter på väg och lokförare (Trafikanalys, 2021).

Under 2018 och 2019 har tillgängligheten för godstransporter på väg befunnit sig på ungefär samma nivå med avseende på utbredning och konnektivitet som då de transportpolitiska målen antogs, järnväg har ökat något (Trafikanalys, 2021). Inga beräkningar utfördes för 2020. När det gäller transportsystemets tillförlitlighet visar uppföljningen att godstågstrafiken har haft en positiv utveckling med avseende på punktlighet medan totalstoppens varaktighet i vägnätet har ökat de fem sista åren men inte är högre än 2009.

För basnäringen är transportkostnaden av stor betydelse för konkurrenskraften. Långa transportavstånd och begränsningar i bärigheten på det finmaskiga vägnätet samt begränsad kapacitet och standard på delar av

12 2016/17:21 Infrastruktur för framtiden – innovativa lösningar för stärkt konkurrenskraft och hållbar utveckling.

järnvägsnätet påverkar konkurrenskraften negativt för en näring som är mer och mer specialiserad och verkar på en global marknad.

För skogsnäringen är tyngre transporter en avgörande faktor för konkurrenskraften medan det för långväga godstransporter generellt i första hand handlar om möjlighet till att transportera större volymer genom längre fordon. Både längre och tyngre fordon har god samhällsekonomisk nytta, med lägre klimatpåverkan och bibehållen säkerhet.

I den nationella trafikslagsövergripande planen för infrastrukturen för perioden 2018–2029 är näringslivets godstransporter ett av de områden som har prioriterats vilket innebär att åtgärder kommer att genomföras för att höja och behålla bärigheten på såväl vägsträckor som broar som i dag inte har bärighetsklass 1 standard (Regeringskansliet, 2018).

Landsbygd

För medborgare och företag etablerade i landsbygderna handlar det, till skillnad från basnäringen, i mindre utsträckning om infrastrukturens standard utan framförallt om ett bristfälligt trafikutbud med få eller inga alternativ utöver den egna bilen. Färre boende och företag verksamma i landsbygderna leder också till mindre underlag för såväl offentlig som kommersiell service.

Att det finns ett bristfälligt trafikutbud visar också en studie av sambandet personaltäthet och kollektivtrafiktäthet i olika kommuner, av vilken det framgår att ett bilinnehav och utbud av kollektivtrafik inte samvarierar vare sig positivt eller negativt i landsbygdskommuner, förutom i de avlägset belägna kommunerna (Trafikanalys, 2021).

När det gäller den lokala tillgängligheten till livsmedelsbutik, grundskola, vårdcentral och arbetsplatser med persontransporter (bil och kollektivtrafik) visar regeringens måluppföljning sammantaget att tillgängligheten befinner sig på samma nivå som då de transportpolitiska målen antogs (Trafikanalys, 2021). Måluppföljningen visar att en mindre andel av befolkningen i landsbygdskommunerna, jämfört med tätortskommuner eller kommuner nära tätorter, fortfarande bor på ett rimligt avstånd från service och arbetsplatser, särskilt i de avlägset belägna landsbygdskommunerna.

Uppföljningen visar att tillgängligheten till skolor och framför allt gymnasieskolor är väsentligt lägre i landsbygdskommuner och pendlingskommuner än i storstäder men att den ökar. Tillgängligheten med cykel till livsmedelsbutik och grundskola anses generellt vara hög, i landsbygdskommuner (dock lägre än i städer) förutom för mycket avlägset belägna landsbygdskommuner. Trenden är dock fortsatt negativ generellt mot lägre tillgänglighet till närmaste dagligvaruhandel. Tillgängligheten till vårdcentraler följer samma mönster som handeln. Den sammanvägda bedömningen är att tillgängligheten generellt för persontransporter befinner sig på samma nivå som då de transportpolitiska målen antogs.

För att kunna bo och verka i landsbygderna beskriver den parlamentariska landsbygdskommittén i sitt slutbetänkande att arbetstillfällen, välfärdstjänster, kommersiell service samt kultur är centrala faktorer för att landsbygderna ska kunna utvecklas och överleva på sikt.

Städer

Städernas förutsättningar med fortsatt befolkningstillväxt handlar i första hand om trängsel och hur en begränsad infrastruktur används på effektivaste sätt.

I de mest tätbefolkade kommungrupperna finns en negativ korrelation mellan utbud av kollektivtrafik och bilinnehav, vilket visar att högt kollektivtrafikutbud inte behöver innebära ett lägre bilinnehav. Tillgängligheten med kollektivtrafik till grundskola och gymnasium är högst i täta kommuner. Till dagligvaruhandel är tillgängligheten högst i städer, vilket också gäller livsmedelsbutiker som till skillnad från dagligvaruhandeln har ett komplett utbud året runt. Tillgängligheten till

livsmedelsbutiker har ökat något mellan 2019 och 2020. Tillgängligheten till vårdcentraler visar samma mönster.

Prioriteringar mellan olika trafikantgrupper och intressen blir därför nödvändig framöver, där mer hållbara färdsätt prioriteras och en hållbar varuförsörjning säkras. Det handlar bland annat om att fysiskt omdisponera stadens begränsade utrymme till förmån för gång-, cykel och kollektivtrafik exempelvis; att minimera gatuparkering på vissa gator för att skapa utrymme för cykelvägar samt bilfria zoner; förbättrade lastzoner utvecklas och godset samordnas bättre med färre antal leveranser; leveranser i lågtrafik eller nattetid med lågbullrande fordon; förbättrade bytespunkter i kollektivtrafiken med trygga cykelparkeringar.

Grundläggande tillgänglighet

Transportpolitiken har under lång tid haft särskilt fokus på oskyddade trafikanter, barn, äldre och funktionsnedsattas transportbehov, samt att transportsystemet ska vara jämställt, det vill säga i lika hög grad tillgodoser såväl kvinnors som mäns transportbehov. Grundläggande tillgänglighet innebär att alla invånare, oavsett ålder, kön, bakgrund eller ekonomi kan använda transportsystemet.

Det finns skillnader mellan kvinnors och mäns resmönster. Dessa kan ses som en konsekvens av mer övergripande skillnader, som att kvinnor generellt tar en större del av det obetalda hushålls- och omsorgsarbetet medan män förvärvsarbetar i högre utsträckning (Trafikanalys, 2021). Enligt uppföljningen av de transportpolitiska målen är det tydligt att män under 2019 körde bil i större utsträckning än vad kvinnor gjorde medan kvinnor reste med bil som passagerare mer än män. Kvinnor reste fler kilometer med regional kollektivtrafik än vad män gjorde 2019.

Med de samhällsförändringar som skett de senaste åren är det nu angeläget att vidga begreppet till att omfatta andra relevanta aspekter av social hållbarhet. Med social hållbarhet menas att transportsystemet ska vara inkluderande och tillgodose transportbehovet i lika hög grad för människor med olika förutsättningar i alla delar av landet oavsett kön, ålder, bakgrund, socioekonomisk status eller funktionsnedsättning.

Sedan införandet av FN:s barnkonvention i svensk lag och genom den prövning och analys i arbetet med den regionala planen säkerställs att hänsyn tas till barnets bästa.

Funktionsnedsättning

Transportsystemet ska vara inkluderande och tillgodose transportbehovet i lika hög grad för människor med olika förutsättningar i alla delar av regionen oavsett kön, ålder, bakgrund, socioekonomisk status eller funktionsnedsättning.

Ungefär en tredjedel av Sveriges befolkning har minst en funktionsnedsättning som påverkar deras vardag. Det kan vara personer med nedsatt rörelseförmåga, syn- eller hörselskada, nedsatt kognitiv förmåga, till exempel dyslexi, ADHD eller demens, eller personer med varaktigt nedsatt fysisk eller psykisk hälsa, till exempel kronisk värk, mag- och tarmbesvär, allergier, överkänslighet, stress, oro eller ångest. (Trafikanalys, 2019). En funktionsnedsättning kan innebära att en resenär är extra känslig för hinder av olika slag.

Uppföljning av kollektivtrafikens användbarhet för personer med funktionsnedsättning under 2019 visade på stora regionala variationer i tillgänglighetsarbetet. Storstadsregionerna lägger mer resurser och vidtar flera åtgärder än andra delar av landet. Att bo i glesbefolkade områden kan innebära dubbla tillgänglighetshinder för socio-ekonomiskt svaga grupper (Trafikanalys, 2021). Uppföljningen år 2020 visar på att coronapandemin har påverkat tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning som ofta ingår i riskgrupper. Undersökningar, statistik och forskning har visat att personer med funktionsnedsättning i högre grad upplever hinder och därför avstår från att resa kollektivt (Trafikanalys, 2019). Dessa upplevda hinder sammanfaller inte nödvändigtvis med förändringar i kollektivtrafiksystemet utan kan handla om generella barriärer, men de kan också vara av organisatorisk natur.

Resvanor beror på grad och typ av funktionsnedsättning, ålder och sysselsättning (Trafikanalys, 2018). Enligt Trafikanalys rapport tjänar kollektivtrafiken i första hand arbets- och skolresor. Personer med funktionsnedsättning nyttjar inte kollektivtrafiken i lika hög grad.

Tillgången till bil i hushållet är lägre för vuxna med funktionsnedsättningar, i synnerhet för personer med nedsatt rörelseförmåga, vilket tolkas som en indikation på för i kollektivtrafiken och att personer med funktionsnedsättningar föredrar bil (Trafikanalys, 2018).

Regelverket och ansvaret för kravställning på tillgänglighetsanpassning av kollektivtrafiken är trafikslagsberoende och präglas av enskilda fysiska och tekniska åtgärder i infrastruktur och i fordon, till exempel fysisk utformning av hållplatser och stationer, rullstolsplatser och audiovisuell information (Trafikanalys, 2019).

Enskilda regioner har successivt tagit steget mot en mer strategisk styrning och uppföljning av tillgänglighetsinsatser, dvs. en högre grad av integration av tillgänglighetsinsatser i såväl ett verksamhetsperspektiv som ett resenärsperspektiv, som exempelvis detaljerade riktlinjer för kravställning på den upphandlade kollektivtrafiken, inklusive tillgänglighetskrav på infrastruktur och fordon, service och information, utbildning och bemötande.

Enligt Trafikanalys (2019) behövs en mer mogen målstyrning som beaktar mångfalden av tillgänglighetsbehov, tillgänglighet som en allmän kvalitetsfråga. Utan ett helhetsperspektiv på service och information kvarstår osäkerhet om resandet för alla, och i synnerhet för personer med funktionsnedsättning. Deras tillit och tilltro till kollektivtrafik som färdmedel förutsätter aktuell, relevant och korrekt information och service i ett Hela-resan-perspektiv, dörr-till-dörr, hela dygnet, hela året.

Trygghet

Trygghet är en grundläggande välfärdsfaktor i ett samhälle (Trafikverket, 2019). Trygghet tolkas olika av olika individer beroende på vilka erfarenheter vi bär med oss, var vi bor eller var vi befinner oss och vid vilken tidpunkt. Trygghet kan både vara en subjektiv känsla och vara kopplat till ett objektivt mått av risk och brottsstatistik.

Det finns tillfällen och situationer i transportsystemet när resan kan upplevas som otrygg, exempelvis att gå från busshållplatsen i mörker eller att befinna sig vid en större bytespunkt en sen kväll (Trafikverket, 2019). Bristande trygghet kan medföra att resenärer avstår från att göra en resa, vilket i så fall begränsar mobiliteten och möjligheten att ta del av aktiviteter i samhället. Trygghet är således en avgörande faktor för att skapa ett attraktivt och inkluderande samhälle som är jämställt och bidrar till god tillgänglighet för alla.

Enligt en undersökning av Trafikverket (2018b) är trenden över tid att barns skolvägar upplevs som allt mindre trygga. Anledningen till otryggheten är framförallt trafiken. Orsakerna är främst att barnet måste korsa vägar, att vägarna är vältrafikerade och att hastigheterna upplevs vara höga. Barn som åker skolskjuts har däremot en betydligt tryggare resväg till skolan. Områden som har förbättrats över tid är påstigningsplatsen för de som har skolskjuts där hållplatsfickor och väderskydd som exempelvis väntkur förekommer i allt högre utsträckning.

Bilaga 2 – Avgränsning av hållbarhetsaspekter

Tabell 14. Avgränsning av hållbarhetsaspekter.

Fokusområde Klimat		
Miljöaspekt i miljöbalken	**Avgränsning**	**Koppling till hållbarhetsaspekt i HKB:n**
Klimatpåverkan	Klimatfrågan handlar om klimatpåverkan från trafik och infrastruktur. Frågan är också relevant för hur den regionala transportinfrastrukturen kan bidra till omställning och anpassning för att uppnå klimatmålen. Klimatpåverkan definieras som påverkan från transportsystemet i form av växthusgaser och anges i enheten ton koldioxidekvivalenter (CO_2e)[13], samt hur transportsystemet passar in i ett mer transporteffektivt samhälle. Aspekten avser utsläpp från trafik samt utsläpp från transportsektorns byggande, drift och underhåll. Åtgärder som bedöms leda till ökad trafikmängd och ökade hastigheter bedöms leda till ökade utsläpp-I bedömningen inkluderas inte utsläpp från byggskedet.	Klimat

13 Ett mått på utsläpp av växthusgaser från olika gaser som bidrar till växthuseffekten. Koldioxidekvivalenter anger hur mycket koldioxid respektive växthusgas motsvarar för att ge samma klimateffekt.

Fokusområde Landskap		
Miljöaspekt i miljöbalken	**Avgränsning**	**Koppling till hållbarhetsaspekt i HKB:n**
Landskap Naturmiljö Kulturmiljö	Transportinfrastrukturens påverkan på fokusområdet landskap inkluderar dess natur- och kulturvärden. I det ingår att bibehålla och stärka den biologiska mångfalden för att naturen ska kunna leverera de ekosystemtjänster vi lever av. Infrastrukturen har en viktig roll för den utvecklingen, till exempel som spridningsvägar för växter eller att möjliggöra passager för djur. Infrastrukturen är också central i det kulturella landskapet som är skapat av och för människan. (Trafikverket, 2019). Det finns områden som är av särskild betydelse för att upprätthålla den biologiska mångfalden (exempelvis Natura 2000 områden och andra skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken) och många arter i dessa områden är beroende av spridningsvägar för ett livskraftigt bestånd. Kulturmiljöaspekten definieras här som kulturvärden i infrastrukturen såsom alléer, solitära träd, kulturvägar, kulturhistoriska järnvägsmiljöer, väg- och järnvägsanknutna kulturminnen, stenmurar, bevarandevärda broar och trummor, samt landskapets kulturvärden. Miljöbedömningen avgränsas till att bedöma risker för påverkan och effekter på de olika aspekterna för de namngivna vägåtgärderna. För övriga åtgärdsområden blir bedömningen mer generell med utgångspunkt från ingående åtgärder. Som stöd i bedömningen används relevanta lager i verktyget Grön Infrastruktur, såsom riksintressen för natur- och kulturmiljövården, Natura 2000-områden. Miljöeffektsbedömningen avgränsas till att bedöma om det finns potential för åtgärden/åtgärdsområdet/planen att stärka den gröna infrastrukturen eller inte, om barriäreffekter för djur ökar eller minskar, hur omfattande markexploateringen är samt om exploateringen görs i skyddade, känsliga eller värdefulla områden. Hållbarhetsbedömning och miljöeffektsbedömning görs för åtgärder med känd geografisk avgränsning och platsens förutsättningar. För övriga åtgärdsområden har den geografiska placeringen inte varit känd på samma sätt, varpå bedömningen fått göras på en mer övergripande nivå, utan hänsyn till platsspecifika förutsättningar.	Biologisk mångfald

Fokusområde Hälsa och livskvalitet		
Miljöaspekt i miljöbalken	**Avgränsning**	**Koppling till hållbarhetsaspekt i HKB:n**
Hälsa	I miljöbalken anges att effekter på människors hälsa ska bedömas och sättas i samband med de andra uppräknade delarna av miljön. WHO definition lyder: ”Hälsa är ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och ej endast frånvaron av sjukdom.” En miljöbedömningsprocess ska inte bara undvika faktiska negativa konsekvenser för människors hälsa utan också främja positiva effekter. Under aspekten hälsa ingår buller och vibrationer, fysisk aktivitet och trafiksäkerhet. Det finns risk för negativa miljöeffekter från buller om boende på grund av infrastrukturplanen utsätts för buller från väg- eller järnvägstrafik med ljudnivåer överstigande de gällande riktvärdena och som riskerar påverka hälsan. Det finns potential för positiva effekter på hälsan om infrastrukturplanen medför att färre dödas och skadas allvarligt på grund av att trafiksäkerheten förbättras. Det finns också potential för positiva effekter på hälsan om infrastrukturplanen medför att det aktiva resandet ökar.	Buller Aktivt resande Trafiksäkerhet
Befolkning	Hälsa kan handla om alternativa lösningar som kan bidra till att det finns tillgång till bostadsnära natur, friluftsliv, goda ljudmiljöer, tillräckligt stora skolgårdar för barns utveckling, gång- och cykelvägar, frisk luft etcetera. (Naturvårdsverket, 2021d). Bedömning ska göras av konsekvenser för både enskilda människor och olika grupper i befolkningen. Exempelvis kan barn kan till exempel vara särskilt utsatta i vissa fall och i andra fall andra grupper. Aspekten bedöms endast med avseende på hållbarhetskriteriet tillgänglighet.	Tillgänglighet Trygghet
Luft	Luft definieras här som emissioner av trafikrelaterade luftföroreningar och deras påverkan på luftkvaliteten, det vill säga koncentrationen av luftföroreningar i utomhusluften. Luftföroreningar är gaser och partiklar i luften som har en negativ påverkan på människans hälsa och/eller miljön, särskilt barn är känsliga för luftföroreningar. Luftföroreningsmarkörer är emissioner av kväveoxider (NOx) och partiklar samt halter av kvävedioxid (NO_2) och partiklar (PM10). Aspekten luft bedöms både med avseende på risker och konsekvenser och hållbarhetskriteriet frisk luft.	Luftkvalitet

Fokusområde Hushållning av resurser		
Miljöaspekt i miljöbalken	**Avgränsning**	**Koppling till hållbarhetsaspekt i HKB:n**
Mark	Med aspekten mark avses areella näringars markanvändning som avgränsas till transportinfrastrukturens påverkan på de areella näringarna jordbruk, skogsbruk sett till dess förmåga att producera material och föda. Miljöaspekten har vid avgränsningssamrådet inte tagits upp som prioriterad att bedöma förutom där det berör aspekten biologisk mångfald.	Till viss del biologisk mångfald
Vatten	Med vatten menas här allt vatten såsom det uppträder i naturen, både grundvatten och ytvatten. Ytvatten omfattar sjöar, vattendrag och våtmarker. Avgränsas vid bedömningen till alla utpekade grundvattenförekomster, samt alla ytvatten som omfattas av vattenskyddsområde eller som innehåller allmän vattentäkt men som saknar vattenskyddsområde (VSO). Därutöver vattenförekomster med stora ekologiska värden avses utpekade ekologiskt skyddsvärda vatten. Miljöbedömningen avgränsas till att bedöma risker för påverkan och eventuella konsekvenser på de olika aspekterna för de namngivna vägåtgärderna. Samma avgränsning och bedömningsmetod som för Landskap gäller här.	Biologisk mångfald
Hushållning med naturresurser	Aspekten omfattar hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt utifrån hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken, 7 kap. miljöbalken om skydd av områden, samt annan hushållning med material, råvaror och energi. Ianspråktagande av eller påverkan på områden utpekade med stöd av 7 kap. miljöbalken eller riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken. Material, massor, energi och råvaror, vilket preciseras till resursanvändning och resurseffektivitet. Ekosystemtjänster och grön infrastruktur, vilket innebär påverkan på grön infrastruktur och naturens förmåga att leverera ekosystemtjänster. Samma avgränsning och bedömningsmetod som för Landskap gäller här.	Till viss del biologisk mångfald
Jord	Aspekten jord utgörs av förekomst av antropogent förorenade områden och tillkommande föroreningar. Miljöaspekten har vid avgränsningssamrådet inte tagits upp som prioriterad att bedöma.	

Bilaga 3 – Hållbarhetslogg: Beslut och ställningstaganden

Under hela framtagningsprocessen har det förts en hållbarhetslogg med syfte att dokumentera beslut och ställningstaganden som kan påverka hållbarheten, och kunna följa vilka konsekvenser beslut längs vägen har för en hållbar utveckling. I tabellen nedan listas de beslut och ställningstaganden som har fattats såväl på tjänstepersonnivå som politisk nivå och som har betydelse för hållbarhetsbedömningen. I kolumnen till höger beskrivs de bedömda konsekvenserna.

Tabell 15. Hållbarhetslogg med beslut och konsekvensbedömning

Beslut / ställningstagande	Konsekvensbedömning
Regionfullmäktiges beslut 2018-01-30 om uppföljning av miljökonsekvenserna i Regional plan 2018-2029.	Framtagande av ett Miljö-PM 2019 med rekommendationer för integrering av miljöaspekter i planprocess. Ökad tydlighet om hur regionala planen kan bidra till klimatmålen.
Övergripande bedömning av systemanalysens målstruktur gentemot Trafikverkets målbild 2030, Tillgänglighet i ett hållbart samhälle, som är Trafikverkets tolkning av Agenda 2030.	Ökad tydlighet om de aspekter som särskilt behöver lyftas i inriktningsplaneringen.
Politiskt ställningstagande om att Systemanalysen utgör grunden för transportinfrastrukturplanering.	Istället för att göra ett helt nytt omtag behålls den tidigare systemanalysen, som togs fram före Agenda 2030 antogs. Möjlighet att genomföra mindre justeringar av systemanalysen med utgångspunkt i nationella mål och nya kunskapsunderlag. Risk för komplexa målkonflikter mellan de nya kunskapsunderlagen och systemanalysen.
Politiskt ställningstagande om en mindre revidering (komplettering) av regional plan. Beslut på nationell nivå om revidering av nationell plan saknas i detta skede.	Möjlighet att introducera ett nytt "mindset" med tydligare ramverk utifrån tidigare analyser.
Beslut om att göra en hållbarhetsbedömning som en utvidgad strategisk miljöbedömning. Och att hållbarhetsbedömningen ska utgå från Trafikverkets målbild 2030 med ingående mål och aspekter som bedömningskriterier.	Säkerställa att inriktningsunderlaget går i riktning mot hållbar utveckling och att miljöaspekterna täcks in enligt miljöbalken. Säkerställer att sociala perspektiv vävs in tydligare i planen.

Beslut / ställningstagande	Konsekvensbedömning
Utveckling av tre principer som kompletterar systemanalysen: 1. Regional infrastrukturplans klimatpåverkan ska minimeras. 2. Regional infrastrukturplan stöttar utvecklingen av ett inkluderande transportsystem där olika gruppers behov och förutsättningar beaktas och värderas i planeringen. 3. Regional infrastrukturplan bidrar till Nollvisionen med ett regionalt etappmål omräknat utifrån Västra Götalands förutsättningar.	Konkreta och tydliga principer för att tydligare styra mot ett hållbart transportsystem och nå uppsatta hållbarhetsaspekter.
Användning av begreppet "transporteffektivt samhälle" i inriktningsunderlaget.	Förhållningsätt med syftet att planen ska bidra till transporteffektivitet.
Regeringsuppdrag om revidering av nationell plan, där det framgår att hållbarhetsaspekter ska integreras genom att vid framtagandet av förslaget till fördelning av ekonomisk ram beakta sociala, miljömässiga och ekonomiska effekter.	Från att ha varit en komplettering, blir det nu en revidering av den regionala planen. Det innebär att hållbarhetsbedömningen får större betydelse.
BHU ställer sig bakom inriktningsunderlaget, som beslutas i regionstyrelsen.	Inriktningsunderlaget innebär en aktualisering av systemanalysen, som tydligare pekar på förbättrad snarare än ökad tillgänglighet, ökat fokus på hållbart resande i hela regionen. Den innehåller också tre nya principer för den regionala planen; bidra till nationella klimatmålet, stötta utvecklingen av ett inkluderande transportsystem och bidra till nollvisionen för trafiksäkerhet.
Tre alternativ för att bygga planen tas fram samt hållbarhetsbedömning av respektive alternativ. 1. Alternativ Flexibilitet 2. Alternativ Större åtgärder 3. Alternativ Intermodalitet	Tre olika sätt att bygga planen utvecklas. De olika alternativen påverkar hållbarhetsaspekterna på olika sätt. Samtliga alternativ har potential till att bidra positiv till de flesta hållbarhetsaspekterna. Alternativ Större åtgärder innebär en risk för negativ påverkan på klimatet.

Beslut / ställningstagande	Konsekvensbedömning
Politiskt ställningstagande i BHU om att gå vidare med alternativ Större åtgärder och alternativ Intermodalitet. Planen ska hålla sig inom inriktningsunderlaget.	De två alternativen kräver avvägningar för att kunna klara klimatmålet. Som beslutsunderlag finns hållbarhetsbedömning där det i medskicken synliggörs att för att planen ska ha potential att bidra till minskad klimatpåverkan i enlighet med det nationella målet har valet av åtgärder stor betydelse. Större vägåtgärder innebär generellt sett större risk för ökad trafik, därmed risk för att motverka mål om minskad klimatpåverkan.
Dialog med kommunalförbundens förbundsstyrelser. Tydligt ställningstagande om att beslutade objekt och beslutade brister ska genomföras.	Många av de namngivna objekten förväntas ge positiva effekter på näringslivets tillgänglighet, tillgänglighet till arbete för de som bor på landsbygden samt förbättrad trafiksäkerhet för vägtrafiken. De riskerar dock att motverka klimatmålet genom att de i flera fall riskerar leda till ökad trafik eller ökade hastigheter.
Prövning och analys av barnens bästa.	Slutsatser utifrån barnkonventionens relevanta artiklar blir medskick till det fortsatta planbygget.
Tjänstepersonsbeslut om att med hjälp av utomstående expertis göra känslighetsanalyser av klimatberäkningarna. Samt att dessa ska kompletteras med kvalitativa bedömningar enligt SEB-metodiken.	Både SEB:arna och schablonerna bygger på den nya basprognosen, som utgår från en väldigt hög elektrifieringstakt och snabb ökning av förnybara drivmedel, vilket har ifrågasatts från flera olika håll. Känslighetsanalysen visade att oavsett beräkningsmetod ligger planen runt noll i utsläpp. Ett sätt att göra det mindre sårbart är att komplettera med en kvalitativ bedömning av om de olika åtgärdsområdena leder i riktning mot ett transporteffektivt samhälle.
Medskick utifrån hållbarhetsaspekterna: vilka åtgärder leder till respektive motverkar aspekterna.	Medskicken används i bygget av planen för att säkerställa att planen går i en hållbar riktning.
BHU ställde sig bakom utkastet till förslag till remissversion av planen med hållbarhetsbarhetsbedömning	Hållbarhetsbedömningen visade att planen inte har några betydande negativa miljöeffekter. Planen bidrar positivt till de flesta hållbarhetsaspekter och har varken positiv eller negativ påverkan på klimat, biologisk mångfald och trygghet.

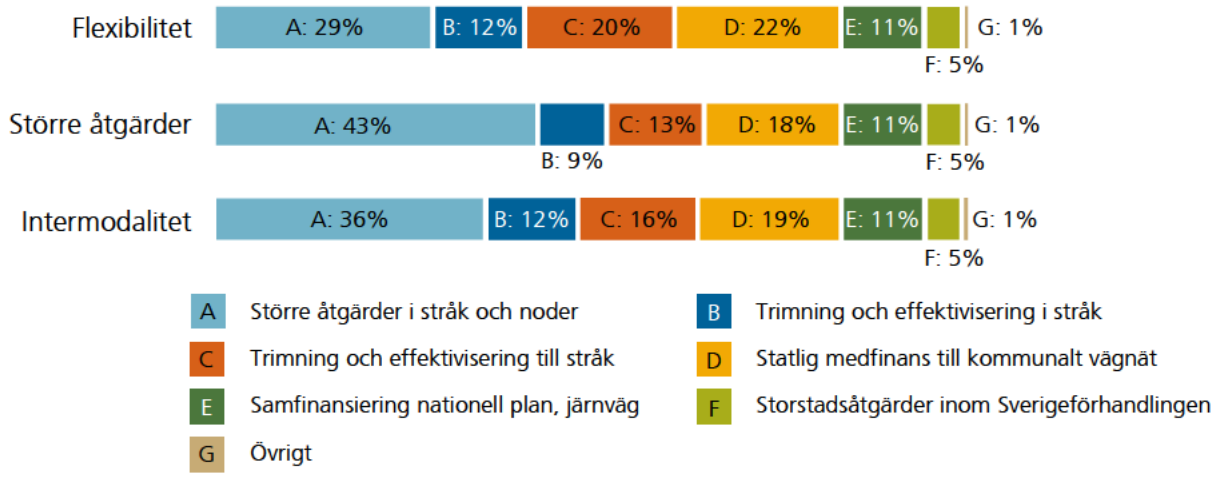
Bilaga 4 – Alternativa förslag till utformning

Tidigt i processen fanns tre alternativa förslag på utformning av infrastrukturplanen. Dessa togs fram för att undersöka olika möjligheter till utformning; alternativ *Flexibilitet*, alternativ *Större åtgärder* och alternativ *Intermodalitet*. I samband med det gjordes även en hållbarhetsbedömning av alternativen.

Den stora skillnaden mellan alternativen var hur stor andel av medlen som avsattes till större respektive mindre åtgärder, se figur 10. Även fördelningen mellan de övriga åtgärdsområdena skiljde sig åt mellan alternativen. Det fanns även olika stora satsningar på cykel, kollektivtrafik respektive mindre vägåtgärder inom åtgärdsområdena *trimning och effektivisering i stråk*, *trimning och effektivisering till stråk* samt *statlig medfinans till kommunalt vägnät*.

Alternativ *Flexibilitet* innebar ett fokus på mindre åtgärder med en god spridning över hela länet. Detta alternativ innebar att infrastrukturplanens medel genererar fler, men mindre, åtgärder och större geografisk spridning totalt sett. Särskilt prioriterat i detta alternativ var att stärka kopplingen till stråk genom åtgärder i det mindre vägnätet.

I alternativ Flexibilitet ingick inga nya större vägobjekt. Däremot ingick ökade satsningar på det mindre vägnätet, cykelåtgärder och kollektivtrafikåtgärder samt ökade satsningar på smärre åtgärder.



Figur 10.Fördelning av medel för de tre alternativa inriktningarna för infrastrukturplanen.

Alternativ *Större åtgärder* innebär ett fokus på att åtgärda högst prioriterade brister i infrastrukturplan 2018-2029 och de åtgärdsförslag som har lyfts fram i genomförda åtgärdsvalsstudier. Alternativet gav möjlighet för nya namngivna vägåtgärder men hade bara möjlighet att åtgärda en del av de många bristerna i genomförda åtgärdsvalsstudier. Alternativet gav en mindre geografisk spridning av åtgärderna i länet.

I alternativ Större åtgärder ingick möjlighet till flera nya större vägobjekt. Därtill ingick en något ökad satsning på cykelåtgärder och kollektivtrafik. Det ingick däremot inga ökade satsningar på det mindre vägnätet och inga ökade satsningar på smärre åtgärder.

Alternativ *Intermodalitet* är var en sorts mellanvariant av ovanstående alternativ, med fokus på att stärka bytesmöjligheter för person- och godstransporter. Alternativet gav möjlighet att genomföra ett fåtal nya namngivna vägåtgärder men även många mindre åtgärder.

I alternativ Intermodalitet ingick möjlighet till något/några nya större vägobjekt. Därtill ingick ökade satsningar på kollektivtrafik och en något ökad satsning på cykelåtgärder, det mindre vägnätet och smärre åtgärder.

Hållbarhetsbedömning av alternativen och beslut om fortsatt arbete

Hållbarhetsbedömningen, som finns sammanfattad i en rapport[14], visade att de tre alternativen hade potential för positiv påverkan på de flesta aspekterna. Däremot fanns risk för negativa effekter avseende aspekterna klimat och biologisk mångfald.

Alternativ *Större åtgärder* var det alternativet med högst andel större vägobjekt och riskerade att motverka det nationella klimatmålet. *Alternativ Flexibilitet* och *Intermodalitet* möjliggjorde för bättre förutsättningar att bidra till klimatmålet, men även dessa förutsatte att åtgärder väljs som kunde ge förutsättningar för minskad klimatpåverkan.

Samtliga tre alternativ riskerade att medföra negativ påverkan på den biologiska mångfalden, till följd av markanspråk och barriäreffekter. För alternativ *Större åtgärder* bedömdes de negativa effekterna bli större än för de övriga två alternativen, men för alternativ *Flexibilitet* och *Intermodalitet* skedde markanspråken över en större geografisk yta.

Efter genomförande av hållbarhetsbedömning av alternativen ställde sig beredningen för hållbar utveckling (BHU) bakom ett förslag om att gå vidare med en fördjupning av alternativ *Större åtgärder* och alternativ *Intermodalitet* för fortsatt åtgärdsplanering till infrastrukturplanen 2022-2033. Alternativ *Flexibilitet* utgick. Regional infrastrukturplan 2022-2033 har således arbetats fram utifrån en kombination av alternativ *Större åtgärder* och *Intermodalitet*.

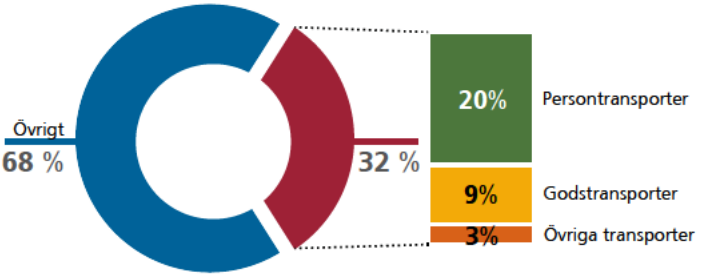
14 Rapporten återfinns i handlingarna till beredningen för hållbar utveckling 8 dec 2020. https://opengov.360online.com/Meetings/vgregion/Meetings/Details/1841560?agendaItemId=274012

Bilaga 5 – Känslighetsanalys

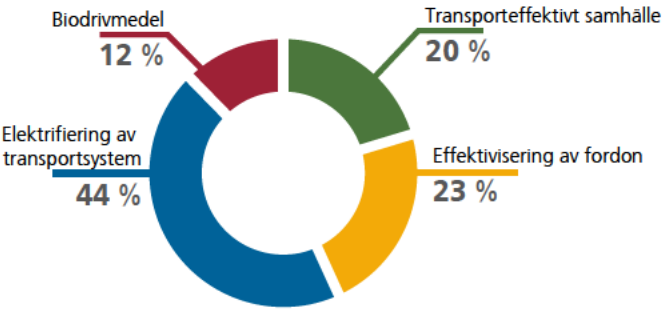
Transportsektorns bidrag till minskad klimatpåverkan

Transportsektorn står för cirka en tredjedel av de totala CO_2-utsläppen i Sverige. Persontransporter bidrar till cirka 63 procent av dessa (20 procent av totala utsläppen), se figur 11. Sverige har som mål att senast år 2030 ska utsläppen från inrikes transporter ha minskat med minst 70 procent jämfört med år 2010. Hittills har utsläppen minskat med 20 procent[15]. Inrikes flyg omfattas inte av detta mål, utan ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter. De faktorer som påverkar utsläppen är mängden fordon och mil, hur vi reser, vilka bränsletyper vi använder och fordonens energieffektivitet. Utöver det påverkar byggandet av infrastrukturen utsläppen.

Enligt det klimatpolitiska rådet[16] ska utsläppen från transporter minskas genom förnybara drivmedel, förbättrad energieffektivitet och ett transporteffektivt samhälle. Elektrifiering av transporter beräknas stå för den största andelen av minskningen, cirka 44 procent, följt av åtgärder inom ramen för effektivare transporter och fordonsteknik, cirka 23 procent. Biodrivmedel beräknas stå för 12 procent av minskningen. Utöver teknikutvecklingen beräknas åtgärder inom ramen för ett transporteffektivt samhälle stå för cirka 20 procent av utsläppsminskningen, se figur 12. Med begreppet transporteffektivt samhälle avses ”ett samhälle där trafikarbetet med energiintensiva trafikslag som personbil, lastbil och flyg minskar. Samtidigt som den samlade tillgängligheten (transportnyttan) upprätthålls”. Infrastrukturplaner är en pusselbit i utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle.



Figur 11. Koldioxidutsläpp från Sverige.



Figur 12.Beräknat behov av utsläppsminskning från olika insatsområden.

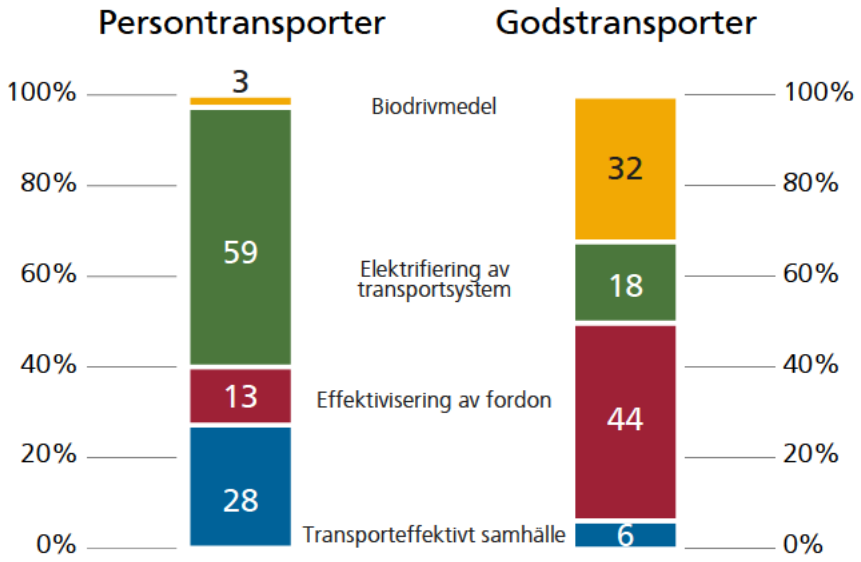
15 Fördjupad analys av den svenska klimatomställningen 2020, Naturvårdsverket. https://www.naturvardsverket.se/978-91-620-6911-7/

16 Det klimatpolitiska rådet är ett tvärvetenskapligt expertorgan med uppgift att bistå regeringen med en oberoende utvärdering av om den samlade politik som regeringen lägger fram är förenlig med klimatmålen. Rådet ska belysa effekter av beslutade och föreslagna styrmedel från ett brett samhällsperspektiv och analysera om målen, både kort- och långsiktigt, kan nås på ett sätt som ger goda förutsättningar för kostnadseffektivitet, samtidigt som hållbarhetsbegreppets tre dimensioner (ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet) beaktas. Rådet består av medlemmar med hög vetenskaplig kompetens inom miljö, miljöpolitik, ekonomi, samhällsvetenskap och beteendevetenskap.

Även om elektrifiering av fordon beräknas bidra till den största delen av utsläppsminskningen från transporter räcker det inte för att nå klimatmålet i tid, se figur 13. Utöver teknikutveckling behövs det en kombination av investeringar i transportinfrastrukturen tillsammans med styrmedel som leder till ett transporteffektivt samhälle. Åtgärder som bland annat bidrar till ökad cykling, ökad kollektivtrafik, ökad överflyttning från väg till järnväg och minskad biltrafik är av stor betydelse för klimatmålets måluppfyllelse. Gällande godstransporter beräknas effektivisering av fordon, följt av biodrivmedel, stå för den största andelen av utsläppsminskningen.

transportområdet är beroende av utvecklingen av samhället i stort, till exempel till andra prognoser om ekonomisk utveckling och befolkningstillväxt.

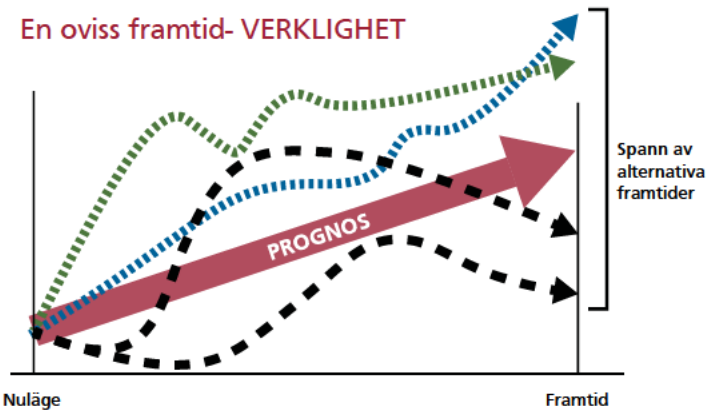
Basprognosen riskerar att leda till en tro att den prognostiserade framtiden är en verklighet. Däremot, vilket också nämns i Västra Götalandsregionens regionala utvecklingsstrategi, är framtiden förknippad med osäkerheter. Planeringen behöver därmed vara robust och kunna anpassas utifrån förutsägbara och oförutsägbara händelser i framtiden. Således finns det betydande risker med att planera utifrån en prognos. Därför är det av stor betydelse hur basprognosen tolkas och används.



Figur 13. Diagrammet redovisar hur de olika insatsområdena kan bidra till minskade utsläpp från transporter.

Prognos och känslighet

Trafikverket har regeringens uppdrag att löpande tillhandahålla prognoser för trafikutvecklingen. Trafikverkets basprognos speglar en möjlig trafikutveckling och ska utgå från beslutade förutsättningar, styrmedel och planer för infrastruktur samt beakta arbetet hos andra statliga aktörer. Basprognosen pekar på en framtid som är sannolik om inga andra åtgärder vidtas i framtiden och ligger till grund för samhällsekonomiska analyser samt klimatbedömningar. Med antaganden om framtiden följer av naturliga skäl osäkerheter kopplat till prognoser. Prognoser inom



Figur 14. En prognos visar en möjlig utveckling

För att kunna skapa utrymme för en robust planering finns ett behov av att tala om osäkerheterna i basprognosen och vikten av andra möjliga framtidsbilder. Det vill säga att det inte finns en sannolik framtid utan att det finns ett spann av olika framtidsbilder, se figur 14.

I den senaste basprognosen som togs fram i juni 2020 fastslog Trafikverket att det klimatpolitiska ramverket ska betraktas som ”beslutad politik”, bland annat utifrån den så kallade Januariöverenskommelsen. Det klimatpolitiska ramverket är inte beslutat ännu, vilket ökar prognosens sårbarhet. Utifrån basprognosen konstaterar Trafikverket att Sverige når klimatmålets etappmål för transportsektorn för 2030. Detta görs genom en kombination av omfattande elektrifiering, högre andel biodrivmedel och höjt bränslepris. Samtliga tre områden ligger utanför Trafikverkets och regionernas rådigheter gällande nationell och regional infrastrukturplan.

2020 års basprognos innehåller ett antal antaganden:

- **Påskyndad elektrifieringstakt.** År 2030 antas 60 procent av nybilsförsäljningen utgöras av laddbara fordon, och 90 procent år 2040.

- **Ökad användning av biodrivmedel.** År 2030 antas 55 procent av de fossila bränslena ersättas av biodrivmedel, och år 2040 71 procent. År 2030 behövs omkring 70 procent mer biodrivmedel än idag, men år 2040 räcker ungefär dagens volym.

- **Bränslepriserna ökar** med omkring 85 procent jämfört med idag. Det beror på en kombination av höjda bränsleskatter, merkostnader för ökad andel biodrivmedel, och ökade produktpriser (bensin, diesel och biodrivmedel exklusive skatter).

- **Ökat trafikarbete** med cirka 1,1 procent per år (30 procent till 2040).

De olika antagandena har olika kostnads-effektivitet och hållbarhetsprofil. Det finns hållbarhetsrisker med elektrifiering och biodrivmedel, men även med höjda bränslepriser. Riskerna handlar om resurseffektivitet men också om sociala och miljömässiga effekter, inte minst utanför Sverige.

Det finns osäkerheter kring utvecklingen beträffande behovet av en snabb elektrifiering. Till exempel finns farhågor om att det kan uppstå brist på viktiga ämnen, bland annat kobolt, om inte nya gruvor öppnas snabbt. Andra ämnen där efterfrågan tack vare elektrifieringen kommer att öka kraftigt är litium, mangan och nickel. En annan farhåga är att de nya gruvor som behövs kan etableras i miljöer där de orsakar lokala skador och möter lokalt motstånd. Det är omöjligt att bedöma om den förväntade exploateringsgraden av resurser till elfordon kan bli alltför hög i förhållande till framtida behov. Men det är inte osannolikt att nuvarande omsättningshastighet av vissa material är alldeles för hög för att vara uthållig i ett längre perspektiv[17]. Gällande tillgång på el verkar den största utmaningen vara att säkra elnätet och det ökande effektbehov som förväntas när befolkningen växer, stora industriprocesser som kommer att kräva mer el i kombination med elektrifieringen av transportsektorn. Till exempel anger Göteborg Energi att deras elnätskapacitet för närvarande är hårt belastad och att det är ett tydligt hinder för framtida investeringar och satsningar[18].

Ökningen av biodrivmedel enligt basprognosens antaganden innebär 70 procent mer biodrivmedel än det som används idag i transportsystemet. Att öka den svenska konsumtionen av biodrivmedel så mycket på relativt kort tid är dock inte problemfritt, eftersom det finns frågetecken om hur mycket biodrivmedel som kan produceras på ett hållbart sätt. Om denna ambitionsnivå med ökade biodrivmedel inte realiseras behöver antingen trafikarbetet minskas med cirka 30 procent genom fyrdubbling av bränslepriser eller så nås inte klimatmålet i tid.

I basprognosen antas bränslepriset öka med drygt 85 procent till 2040. Prisökningen beror på antaganden om högre bränsleskatt (2 procents årlig höjning), ökad inblandning av biodrivmedel samt ökade priser på både biobränslen och fossila bränslen. Ökade körkostnader för bilen ökar rimligtvis efterfrågan på alternativ till bilen som cykel, gång och kollektivtrafik.

Med antagandena i basprognosen beräknas biltrafiken växa med 27 procent till 2040. Tågresandet beräknas öka med drygt 50 procent i basprognosen. Det sammanlagda regionala kollektivresandet beräknas öka något långsammare än regionaltågsresandet.

För att minska riskerna med en eventuellt utebliven omfattande elektrifiering och ökat inslag av biodrivmedel samt för att inte behöva fyrdubbla bränslepriserna behöver trafikarbetets utveckling bromsas. Regional infrastrukturplan är en pusselbit som i samspel med övriga insatser i samhällsplaneringen kan bidra till ett minskat trafikarbete. En sådan minskad trafikutveckling på väg ger en ökad måluppfyllelse för aspekterna klimatpåverkan, luftkvalitet, buller, biologisk mångfald, trafiksäkerhet och aktivt resande. Enskilda infrastrukturåtgärder ger begränsade möjligheter till överflyttning från bil till kollektivtrafik, gång och cykel. Däremot har infrastrukturåtgärder i kombination med styrmedel och samhällsplanering en betydande potential att påverka överflyttningen.

Möjligheten att bidra till klimatmålet med insatser i den regionala transportinfrastrukturen är mindre vad gäller direkta utsläpp från fordon och därmed påverkan på klimat och luftkvalitet. Däremot har transportinfrastrukturen en förutsättningsskapande roll för utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle.

Ovannämnda åtgärdsområden – elektrifiering, effektivisering och transporteffektivt samhälle bidrar tillsammans till att klimatmålet kan nås. Huruvida utvecklingen går i en nödvändig takt så att målen nås i tid är osäkert. Därför behövs åtgärder inom alla tre områden.

17 Hållbar elektromobilitet, IVL 2020, Nr C 552

18 https://www.goteborgenergi.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelande/3081371/Pressmeddelande-Elnatskapaciteten-i-Goteborgsregionen-maste-framtidssakras

Beräkning av planens CO_2-utsläpp

En regional infrastrukturplan innehåller både namngivna och ej namngivna objekt. Åtgärder av större karaktär är namngivna i planen och står för 38 procent av planens medel. Resterande medel är avsatta för åtgärder av mindre karaktär samt samfinansering av järnvägsåtgärder i nationell plan. De flesta av de mindre åtgärderna beslutas under genomförandet av planen.

De större objektens klimatutsläpp är beräknade av Trafikverket i de samhällsekonomiska beräkningar (SEB:ar) som genomförts utifrån Trafikverkets basprognos. För de mindre åtgärderna saknas i huvudsak beräkningar. Det innebär en stor rad osäkerheter som påverkar möjligheten till en detaljerad beräkning av klimatpåverkan.

För att ändå kunna få en bild av planens påverkan på klimatet används schabloner för att beräkna klimatpåverkan från de ej namngivna åtgärderna. Schablonerna bygger på ett antal antaganden och olika scenarier för bilflottans utveckling. Scenarierna och de olika schablonerna redovisas i tabell 16 samt förklaras i texten nedan. Schablonerna visar beräkningar av hur många tons ökning eller minskning av CO_2-utsläpp en miljon kronor investering ger för respektive åtgärdstyp.

För respektive scenario har olika emissionsfaktorer använts. En emissionsfaktor anger hur mycket CO_2 som släpps ut per körd kilometer per fordon. Bensindrivna bilar, dieseldrivna bilar och elfordon ingår i schablonerna och räknas för år 2030 och 2040.

För de namngivna objekten görs samlade effektbedömningar (SEB) med en omfattande analys av CO_2-utsläppen utifrån antaganden i Trafikverkets basprognos. Att räkna om utsläppen från dessa objekt utifrån andra antaganden kräver djupare och tidskrävande analyser. Därför görs bara en kvalitativ känslighetsanalys av namngivna objekt i planen.

Tabell 16. Använda schablonvärden för fem olika scenarier inklusive regional plan 2018-2029. I samtliga scenarier används beräknade värden från SEB:ar för de namngivna objekten. Se avsnitt Beskrivningar av scenarier för utförligare information.

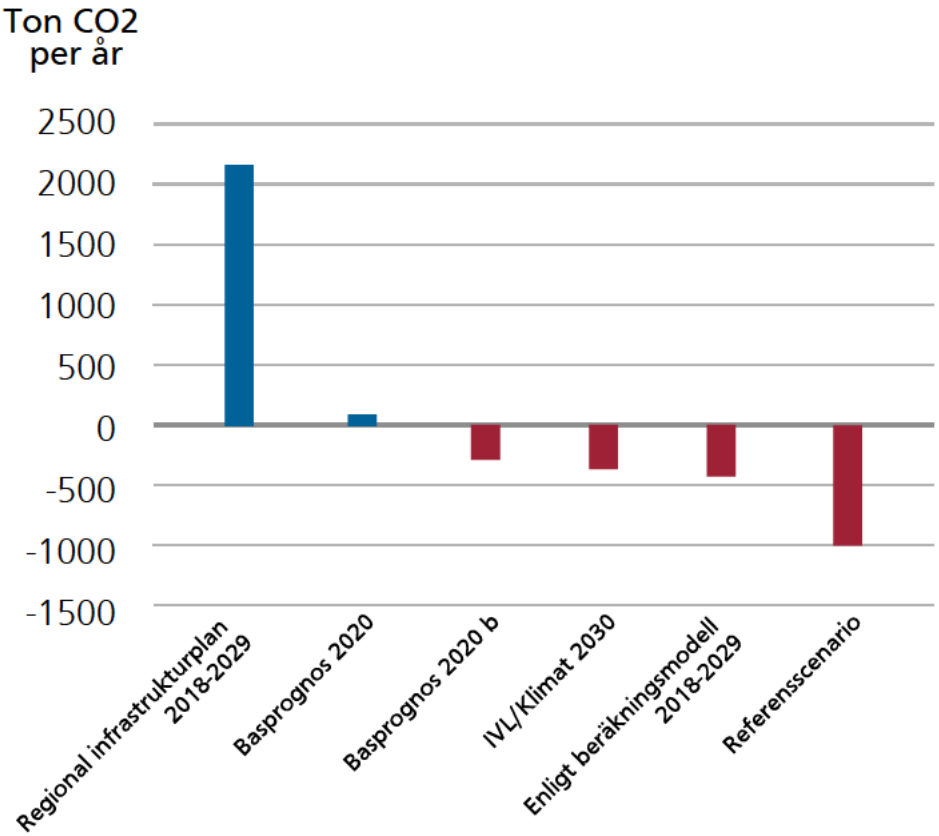
Scenario	Regional plan 2018-2029	Trafikverkets referens-scenario	Basprognos 2020	Basprognos 2020 b	Klimat 2030/IVL
År	2030	2040	2030/2040	2030/2040	2030/2040
Emissionsfaktor, g/km*	122	59	30/10,5	30/10,5	97
Namngivna objekt	Enligt SEB:ar*				
Mindre väg, ton CO_2/år	1,2	-	0	0	0
Kollektivtrafik, ton CO_2/år	- 0,7	- 0,5	0/- 0,1	- 0,26/- 0,1	- 0,85/- 0,22
Järnväg, ton CO_2/år	- 0,8	- 0,6	0	- 0,28/- 0,1	- 0,9/- 0,23
Cykel, ton CO_2/år	- 0,7	- 0,3	0	- 0,17/- 0,06	- 0,53/- 0,14
Trafiksäkerhet och miljö, ton CO_2/år	-	- 0,2	0	- 0,08/- 0,03	- 0,27/- 0,07
Sverige-förhandlingen (kollektivtrafik), ton CO_2/år	-	- 0,7	0	- 0,35/- 0,12	- 1,13/- 0,29

* Det tas inte fram några nya SEB:ar utifrån de alternativa emissionsfaktorerna förutom det som står i Trafikverkets basprognos.

Resultat av beräkningarna

Beräkningarna, se figur 15, visar en tydlig minskning av planens CO_2-utsläpp jämfört med regional plan 2018–2029 för år 2040, med reservation för att beräkningarna är grova och bygger på ett flertal antaganden. Samma beräkning för år 2030 innebär större utsläppsminskningar på grund av högre emissionsfaktorer.

Utsläppsminskningar till följd av infrastrukturinvesteringar möjliggörs bland annat genom att bilresor ersätts av kollektivtrafik och cykel. De framtagna schablonerna visar att ju högre emissionsfaktor som används, desto större blir utsläppsminskningen för cykel- och kollektivtrafikåtgärder resulteras av regional plan. Som tidigare nämnts, har det inte gjorts några omräkningar av SEB:ar för större objekt, eftersom det bedömts vara för resurskrävande. Däremot går det att dra slutsatsen att utsläppen från de större objekten även med en högre prognostiserad emissionsfaktor, kommer att kompenseras av ännu större utsläppsminskningar av cykel och kollektivtrafik. Det vill säga den totala summan av utsläppen kommer att vara minimal.



Figur 15. Beräknade koldioxidutsläpp för respektive scenario, ton CO_2 per år.

Beräkningarna har kompletterats med kvalitativa bedömningar

Att räkna på klimatutsläppen med hjälp av schabloner riskerar att ge en förenklad bild av hur klimatet kan påverkas av olika infrastruktursatsningar. De utgår från ett kompensatoriskt förhållningssätt som innebär att ökade utsläpp från en infrastruktursatsning i ett område kan kompenseras med åtgärder som leder till utsläppsminskningar i ett annat område samt att samtliga åtgärder inom en åtgärdskategori bedöms ha en likadan påverkan på klimatet. I schablonerna tas inte heller hänsyn till långsiktiga systemändringar till följd av infrastruktursatsningar. I hållbarhets-bedömningen har därför schablonerna använts för att ge en indikation om klimatpåverkan från åtgärder och från planen i sin helhet. Schablonberäkningarna har sedan kompletterats med kvalitativa bedömningar som visar riktningen av olika åtgärder samt huruvida de bidrar till utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle.
Trafikverket menar att utsläppsminskningen från kollektivtrafik, gång och cykel är marginell eftersom biltrafiken står för den största andelen trafik i Sverige i förhållande till kollektivtrafik och cykel. Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) pekar däremot på styrkan i kombinerade och utifrån den specifika platsen/kontexten välsammansatta åtgärdspaket, vilket kan ha en

stor potential på överflyttning från bil till kollektivtrafik och cykel. Därmed en potential till positivt bidrag till klimatet.

Beskrivningar av de olika scenarierna

De olika scenarier som finns i tabell 16 redovisas här.

Regional plan 2018–2029

I regional plan 2018–2029 användes en emissionsfaktor som låg på 122 CO2 per fordonskilometer som ligger till grund för MKB 2018–2029[19]. Utifrån det togs fram schabloner som redovisas i tabell 16.

Trafikverkets referensscenario

I Trafikverkets referensscenario med enbart beslutade styrmedel ligger emissionsfaktorn för 2040 på 59 gram per fordonskilometer i genomsnitt, enligt *Effektsamband för transportsystemet*[20]. Utifrån den emissionsfaktorn har schabloner tagits fram som redovisas i tabell 16.

Trafikverkets basprognos 2020

Emissionsfaktor för basprognos 2020 ligger på 10,5 gram per fordonskilometer för år 2040 i genomsnitt. Extrapolerat för 2030 blir värdet 30 gram per fordonskilometer. Enligt detta scenario når Sverige klimatmålet både för 2030 och 2045. I detta scenario är utsläppsminskningen från överflyttning från biltrafik till kollektivtrafik och cykel marginell. Därmed ligger schablonerna på noll. Det vill säga inga utsläppsminskningar kan åstadkommas genom investeringar i kollektivtrafik och cykelinfrastruktur.

För de namngivna objekten görs samlade effektbedömningar med utgångspunkt i basprognos 2020.

Trafikverkets basprognos samt hänsyn till överflyttningspotential - Basprognos 2020 b

Detta scenario tar hänsyn till överflyttningspotentialer från bil till kollektivtrafik och cykel. Västra Götalandsregionen har här tagit fram egna schabloner med utgångspunkt från basprognos 2020 och överflyttningspotentialen. I detta scenario ligger emissionsfaktorerna på samma nivå som basprognosen, 10,5 gram per fordonskilometer 2040 gram per fordonskilometer i genomsnitt. Extrapolerat för 2030 blir värdet 30 gram per fordonskilometer 2030. Det antas att investeringar i kollektivtrafik och cykel kunna minska CO_2 utsläpp från vägtrafiken. Utifrån den emissionsfaktorn har schabloner tagits fram som redovisas i tabell 16.

Enligt Klimat2030/IVL

För Västra Götalandsregionens beräkningar har Klimat 2030/IVL tagit fram emissionsfaktorer för bilflottan 2030 respektive 2040 med hänsyn till externa klimateffekter (sekundära klimateffekter) samt deras bedömning av utvecklingen av elbilar och biodrivmedel. IVL:s beräkningar skiljer sig främst genom att det har räknats med en lägre andel biodrivmedel till 2030 samt även så kallade well to wheel-utsläpp från biodrivmedel vilket inte finns med i Trafikverkets kalkyler.

Enligt IVL är en emissionsfaktor på 24,4 gram CO_2 per fordonskilometer mer representativ för fordonsflottan 2040. Utifrån den emissionsfaktorn har schabloner tagits fram som redovisas i tabell 16.

Beskrivning av schabloner

Här beskrivs vilka antaganden som ligger bakom schablonerna samt hur schablonerna togs fram. Beräkningarna är gjorda för ett scenario där emissionsfaktorn ligger på 10,5 gram per fordonskilometer. Beräkningar för övriga emissionsfaktorer görs enligt samma modell som redovisas här.

19 https://alfresco-offentlig.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/41b0bd5d-4281-48ad-84a3-9f6e45185e36/MKB_Regplan_Transport_VGR_2018-2029_11juni2018.pdf?a=false&guest=true. Bilaga 6.

20 https://www.trafikverket.se/contentassets/0ebc841761f74f56b31c6eba59511bca/bygg-om/kapitel-7-miljo-210401.pdf

Klimatnyttan av olika åtgärder är en komplex fråga att belysa och kan bero på många faktorer. Det är svårt att peka på en generell nytta av vissa typer av åtgärder, inte minst är det en stor skillnad på var de genomförs. Exempelvis har utbyggnad av en cykelväg längs en högtrafikerad väg mellan två närbelägna orter i regel en betydligt större effekt än utbyggnad längs en väg där få resor sker. De schablonvärden som har tagits fram i denna rapport pekar på de effekter olika åtgärder kan få på utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter, det vill säga en bedömd transportmässig klimatnytta av åtgärderna. Måttet som anges är omfattningen på minskade koldioxidutsläpp per investerad miljon för åtgärderna, i syfte att kunna ge en indikation på planens totala effekt och hur klimateffektiva olika åtgärder är.

Schablonvärdena bygger på uppgifter om specifika åtgärder, resvanor, resandestatistik samt effektsamband. Exempelvis används elasticitetstal[21] från planeringshandboken Kol-TRAST, resandestatistik från Västtrafik, en resvaneundersökning (RVU) genomförd inom ramen för Västsvenska paketet och uppgifter och sammanställningar om planerade åtgärder i planen, bland annat kostnader.
Beräkningsmetoden är i stort densamma för schablonerna, men typen av indata skiljer sig åt. Vidare utgår schablonerna för cykel- och mindre vägåtgärder från effekten av engenomsnittlig åtgärd, medan schablonerna för kollektivtrafik- och järnvägsåtgärder baseras på en specifik åtgärd som justerats för att motsvara en generell åtgärd i planen. Källorna för beräkningarna är bilagda i referenslistan. Utsläppsnivåerna som ligger till grund för värdena redovisas nedan.

Schablonerna innefattar inte klimatpåverkan från byggande, drift och underhåll.

Schablon för cykelåtgärder

Cykelåtgärder innefattar utbyggnad av cykelvägar. Schablonen beräknas till 0,058 ton/år per investerad miljon, enligt resonemanget nedan.

Antagande om fem procents överflyttning av bilresor för en genomsnittlig cykelåtgärd:
Trafikverkets pekar i sin rapport Effektsamband för cykling[22] på 5-15 procent överflyttning beroende på åtgärd, varav cirka hälften beräknas komma från bilresor.
Naturvårdsverket räknar med 5 procent överflyttning från biltrafik inom Klimatklivet för cykelåtgärder, vilket baseras på tidigare ansökningar. 5 procent är därmed ett rimligt antagande.

Antagande om 100 000 överflyttade kilometer per år för en genomsnittlig cykelåtgärd:
Årsdygnstrafiken (ÅDT) för motorfordon på vägarna där cykelvägar spelats in till planen är i snitt runt 2 000 fordon per dygn.
Medelreslängden för cykelresor är cirka 4 kilometer i Västra Götaland, enligt den RVU som genomfördes inom Västsvenska paketet år 2017, och antalet cykeldagar beräknas till 250 dagar per år, i enlighet med Naturvårdsverket.

*5 % överflyttningseffekt * 2 000 ÅDT * 4 km/resa * 250 cykeldagar = 100 000 km/år*

Beräknad effekt på minskade koldioxidutsläpp om 0,058 ton/år per investerad miljon:
De cykelåtgärder som har spelats in till planen är i genomsnitt 2 kilometer långa och beräknas kosta 18 miljoner kronor styck (9 miljoner kronor per kilometer). Varje överflyttad kilometer från en bilresa beräknas ge en klimatvinst om 10,5 gram, se avsnitt om utsläppsnivåer.

*100 000 överflyttade km/år / 18 mnkr per åtgärd * 10,5 gram klimatvinst/km = 58 333 gram/år per miljon kronor = 0,058 ton/år per miljon kronor*

21 Elasticitetstalet mäter den procentuella förändringen i efterfrågan när den studerade faktorn ändras en procent. En restidselasticitet på 0,5 innebär alltså att en minskad restid på 10 procent ger ett ökat resande om 5 procent.

22 https://www.trafikverket.se/contentassets/0ebc841761f74f56b31c6eba59511bca/ovrigt/effektsamband-cykling.pdf

Schablon för kollektivtrafikåtgärder

Kollektivtrafikåtgärder innefattar exempelvis utbyggnad av bussgator och hållplatser. Beräkningen utgår ifrån en planerad bussgata i Toltorpsdalen som ligger med i planen, vilken därefter har justerats ned för att motsvara generella kollektivtrafikåtgärder i planen. Schablonen beräknas till 0,092 ton/år per investerad miljon, enligt resonemanget nedan.

Antagande om sex procents överflyttning av bilresor vid byggnation av bussgata:
En studie från Trivector visar på 20 procent restidsvinst för kollektivtrafiken vid byggnation av en bussgata. Planeringshandboken Kol-TRAST anger en restidselasticitet på 0,6 för kollektivtrafik. Ungefär hälften av överflyttning till kollektivtrafik väntas komma från biltrafik.

*20 % restidsvinst * 0,6 elasticitet * 50 % överflyttning från biltrafik = 6 % överflyttningseffekt*

Antagande om 2 040 000 överflyttade kilometer per år för bussgata i Toltorpsdalen:
Linje 25 mellan Mölndal och Göteborg är huvudlinje i det berörda stråket och där genomförs merparten av kollektivtrafikresorna. Resor på linjens södra halva berörs av åtgärden, uppskattningsvis 4 miljoner resor per år (hälften av linjens totala resande). Medelreslängden i kollektivtrafiken i Göteborgsregionen är 17 kilometer och medianreslängden 8 kilometer, enligt den RVU som genomfördes inom Västsvenska paketet år 2017. Då resan sker inom stadstrafik där resorna är kortare så utgår beräkningen från halva medelreslängden, 8,5 kilometer, som ungefär motsvarar medianvärdet.

*6 % överflyttningseffekt * 4 miljoner resor* * 8,5 *km/resa = 2 040 000 km/år*

Beräknad effekt på minskade koldioxidutsläpp om 0,092 ton/år per investerad miljon:
Kostnaden för åtgärden beräknas till 174 miljoner kronor enligt genomförd SEB. Hälften av kollektivtrafikåtgärderna i planen beräknas ha motsvarande nytta i form av restidsvinst, den andra hälften beräknas ha halva nyttan. Åtgärder på hållplatser och bytespunkter antas inte ge lika stor effekt som åtgärder som ger konkreta restidsvinster. Antalet överflyttade kilometer multipliceras därför med 0,75 för att motsvara en generell kollektivtrafikåtgärd. Varje överflyttad kilometer från en bilresa beräknas ge en klimatvinst om 10,5 gram, se avsnitt om utsläppsnivåer.

*2 040 000 överflyttade km/år / 174 mnkr kostnad * 0,75 för generell åtgärd * 10,5 gram klimatvinst/km = 92 327 gram/år per miljon kronor = 0,092 ton/år per miljon kronor*

Schablon för järnvägsåtgärder

Järnvägsåtgärder innefattar exempelvis hastighets- och kapacitetshöjande åtgärder på järnvägarna. Beräkningen utgår från de planerade plattformsförlängningarna på den södra delen av Bohusbanan, som därefter har justerats ned för att motsvara generella järnvägsåtgärder i planen. Schablonen beräknas till 0,280 ton/år per investerad miljon, enligt resonemanget nedan.

Antagande om 11,25 procent överflyttning av bilresor vid plattformsförlängningar:
Med förlängda plattformar på den södra delen av Bohusbanan fördubblas fordonskapaciteten, genom att det blir möjligt att köra två tågset istället för ett. Planeringshandboken Kol-TRAST anger en väntetidselasticitet på 0,3 för kollektivtrafik. Ökad fordonskapacitet är inte synonymt med minskad väntetid, men antas i denna beräkning ge halva effekten av minskad väntetid. På grund av järnvägstrafikens långa avstånd antas 3 av 4 överflyttade resor komma från biltrafik.

*100 % kapacitetsvinst * 0,15 elasticitet * 75 % överflyttning från biltrafik = 11,25 % överflyttningseffekt*

Antagande om 3 184 000 överflyttade kilometer per år för plattformsförlängningar på södra Bohusbanan:
Resor på den södra delen av Bohusbanan berörs av åtgärden, uppskattningsvis 1,5725 miljoner resor per år (85 procent av det totala resandet på hela Bohusbanan, enligt Västtrafiks uppskattning). Medelreslängden i kollektivtrafiken i Göteborgsregionen är 17 kilometer och medianreslängden 9 kilometer, enligt den RVU som genomfördes inom Västsvenska paketet år 2017. Då resan sker med tåg där resorna är längre så utgår beräkningen från medelvärdet.

*11,25 % överflyttningseffekt * 1,5725 miljoner resor * 17 km/resa = 3 000 000 km/år*

Beräknad effekt på minskade koldioxidutsläpp om 0,098 ton/år per investerad miljon:
Kostnaden för åtgärden beräknas till 242 miljoner kronor enligt genomförd SEB. Hälften av järnvägsåtgärderna i planen beräknas ha motsvarande nytta i form av kapacitetsvinst, den andra hälften beräknas ha halva nyttan. Antalet överflyttade kilometer multipliceras därför med 0,75 för att motsvara en generell järnvägsåtgärd. Varje överflyttad kilometer från en bilresa beräknas ge en klimatvinst om 10,5 gram, se avsnitt om utsläppsnivåer.

*3 000 000 överflyttade km/år / 242 mnkr kostnad * 0,75 för generell åtgärd * 10,5 gram klimatvinst/km = 97 865 gram/år per miljon kronor = 0,098 ton/år per miljon kronor*

Schablon för mindre vägåtgärder

Mindre vägåtgärder innefattar många olika typer av åtgärder med olika effekter på restiden. En minskad restid väntas ge ökad biltrafik och omvänt. Schablonen beräknas till 0 ton/år per investerad miljon, enligt resonemanget nedan. Schablonen kompletteras med resultatet ifrån de SEB:ar som tagits fram för vissa mindre vägåtgärder.

Vissa mindre vägåtgärder väntas generera ökad biltrafik, andra minskad biltrafik och många åtgärder väntas inte ha någon påverkan på trafikmängden. En stor andel av åtgärderna är korsningsåtgärder, en del innefattar breddning/ standardhöjning av vägar och en del innefattar hastighetsanpassning (hastigheten anpassas nedåt med hänsyn till omgivande miljö för ökad trafiksäkerhet). Breddning/ standardhöjning av vägar samt vissa korsningsåtgärder ger på en systemnivå ett ökat bilresande, medan hastighetsanpassning och andra korsningsåtgärder på en systemnivå ger ett minskat bilresande.

Utifrån fördelningen av mindre vägåtgärder som genomförts de senaste åren i Västra Götaland går det inte att belägga att andelen åtgärder som ger ökat bilresande är fler än de som ger minskat bilresande, varför effekten av en generell mindre vägåtgärd bör ligga kring 0 ton/år. Med det sagt är det viktigt att följa upp vilka åtgärder som genomförs för att säkerställa en god total klimateffekt. Exempelvis kan flera mindre vägåtgärder med negativ klimateffekt sammantaget ge en betydande negativ klimatpåverkan.

För ett fåtal av de mindre vägåtgärderna har samlade effektbedömningar (SEB) tagits fram av Trafikverket. Resultatet av dessa inkluderas i bedömningen av planen.

Tabell 17. Räkneexempel av schabloner för år 2040 och emissionsfaktor 10,5 gram per fordonskilometer.

Åtgärdsområden och potter	Schablonvärden för år 2040 Minskade koldioxidutsläpp per investerad miljon kronor	Kommentar
Större åtgärder i stråk och noder	Total effekt av SEB:ar	Total effekt av de större namngivna åtgärdernas bedömda klimatpåverkan
Cykelåtgärder Tre potter i planen	- 0,058 ton/år	Schablon för cykelåtgärder
Kollektivtrafikåtgärder Tre potter i planen	- 0,092 ton/år	Schablon för kollektivtrafikåtgärder
Mindre vägåtgärder Två potter i planen	0 ton/år + SEB:ar	Schablon för mindre vägåtgärder samt effekten utifrån de SEB:ar som finns för ett fåtal åtgärder
Trafiksäkerhet och miljöåtgärder En pott i planen	- 0,029 ton/år	Medelvärde av schablon för cykelåtgärder och mindre vägåtgärder, då åtgärderna i stor utsträckning förbättrar infrastrukturen för oskyddade trafikanter inom tätorter
Samfinansiering nationell plan, järnväg	- 0,098 ton/år	Schablon för järnvägsåtgärder
Storstadsåtgärder inom Sverigeförhandlingen	-0,123 ton/år	Schablon för kollektivtrafikåtgärder * 1,33 då samtliga storstadsåtgärder bedöms ha en stor resenärsnytta
Övrigt (driftbidrag till flygplats)	Ingen beräkning	Flygtransportarbetet berörs inte av klimatmålet, därtill är det en driftåtgärd som upprätthåller snarare än genererar trafik

Bilaga 6 – Namngivna åtgärder - förändringar

Nedan anges färdigställda större namngivna åtgärder från Regional infrastrukturplan 2018-2029 samt vilka åtgärder som tillkommit i infrastrukturplan 2022-2033. Vidare anges vilka större namngivna åtgärder från infrastrukturplan 2018-2029 som i infrastrukturplanen 2022-2033 inte längre anges som större namngivna åtgärder, utan som istället anges som brister. Dessa brister kan bli aktuella att åtgärda i kommande planrevideringar.

Observera att de större namngivna åtgärder som ingick i infrastrukturplan 2018-2029 och som ligger kvar i infrastrukturplan 2022-2033 inte listas (de utgör ingen skillnad mellan planerna).

Färdigställda större namngivna åtgärder från infrastrukturplan 2018-2029:

- Väg 44 Förbifart Lidköping, etapp Lidköping - Källby
- Väg 160 Säckebäck - Varekil
- Kungälv resecentrum
- Angered resecentrum

Nya större namngivna åtgärder i infrastrukturplan 2022-2033:

- Väg 156 Förbifart Skene, Extern finansiering
- Väg 49 Varnhem-Storekullen (Falköpings kn. gräns)
- Väg 156 Backadal - Bonared
- Citybusstråk Toltorp, Mölndal, Målbild Koll2035
- Elfärja, Öckerö, hyra
- Elfärja, Marstrand

Större namngivna kollektivtrafikåtgärder från infrastrukturplanen 2018-2029 som anges som brister i infrastrukturplan 2022-2033:

- Bytespunkt Hjalmar Brantingsplatsen
- Bytespunkt Mölndal
- Bytespunkt Linnéplatsen
- Resecentrum Lerum, gång- och cykelbro

Utöver ovan listade åtgärder finns det ett antal åtgärder från infrastrukturplan 2018-2029 som i olika stor omfattning har ändrat inriktning i infrastrukturplan 2022-2033. Det handlar till exempel om
E20 / Rv40, Tvärförbindelse som i infrastrukturplan 2022-2033 innefattar en större andel kollektivtrafikåtgärder än i infrastrukturplan 2018-2029 (där den är en vägåtgärd).

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

www.vgregion.se

Diarienummer: RS 2019-08293

Datum: 2021-10-19

Missiv

Remiss Regional transportinfrastrukturplan för Västra Götaland 2022–2033 med tillhörande hållbarhetskonsekvensbeskrivning

Bakgrund

Västra Götalandsregionen har ansvar för att ta fram en regional transport-infrastrukturplan som en del av den nationella infrastrukturplanen. Rollen som länsplaneupprättare ingår i det regionala utvecklingsuppdraget och planen ska, med hänsyn till de regionala förutsättningarna, bidra till att de transportpolitiska målen uppnås. Regeringen fastställer de ekonomiska ramarna. Hur medlen ska fördelas inom den regionala infrastrukturplanen beslutas av regionfullmäktige.

Den regionala infrastrukturplanen är framarbetad i nära dialog med de fyra kommunalförbunden. Västtrafik och Trafikverket har bistått arbetet. Dialog med kommunerna har förts via kommunalförbunden och politisk förankring har skett löpande i beredningen för hållbar utveckling. Arbetet har även stämts av med Länsstyrelsen och Klimat 2030 kopplat till hållbarhetsbedömningen som skett integrerat med planarbetet. Trafikverket ansvarar för planens genomförande.

Innehåll

Långsiktigt syftar planförslaget till att förbättra tillgängligheten i hela regionen med större fokus på olika funktioner i transportsystemet samt på ett hela-resan perspektiv både för person- och godstransporter. Infrastrukturplanen innehåller sju åtgärdsområden baserade på funktion och inkluderar två nya namngivna vägåtgärder, fyra nya namngivna kollektivtrafikåtgärder samt flera utpekade förstärkta satsningar.

En utökad miljöbedömning i form av en hållbarhetsbedömning, har skett integrerat med de olika stegen i planens framtagningsprocess. Sammanfattningsvis visar hållbarhetsbedömningen att infrastrukturplanen i sin helhet inte medför några betydande negativa miljöeffekter. Föreslagna åtgärder och inriktningar bidrar eller har potential att bidra till de flesta hållbarhetsaspekterna. Planen bedöms inte ha något bidrag men inte heller motverka hållbarhetsaspekterna klimat, biologisk mångfald och trygghet. I planförslaget bedöms det finnas förutsättningar för en utveckling i linje med ett transporteffektivt samhälle.

Remiss

Regionstyrelsen remitterar härmed förslag till regional plan för transport-infrastrukturen i Västra Götaland 2022–2033 med tillhörande hållbarhetskonsekvensbeskrivning.

Fram till den 31 januari 2022 finns möjlighet att lämna synpunkter på förslaget via e-post eller brev till:

- Regionstyrelsen, regionstyrelsen@vgregion.se
- Västra Götalandsregionen
  Koncernkontoret,
  Kollektivtrafik- och infrastrukturavdelningen, att: Anna Kronvall
  Regionens hus,
  405 44 Göteborg

Märk remissvaret med:
”*Er organisation* – Remissvar Regional infrastrukturplan, RS 2019-08293”.

Remissversionen med tillhörande hållbarhetskonsekvensbeskrivning finns tillgänglig på: https://www.vgregion.se/regionalplan

Fredag 10 december klockan 13:00-14:30 kommer en digital remisskonferens att hållas där det även finns möjlighet att ställa frågor. Mer information om detta kommer att skickas ut till alla remissinstanser inom kort.

Frågor angående remissen besvaras av Anna Kronvall, anna.kronvall@vgregion.se och Aako Raoofi, aako.raoofi@vgregion.se.

Med vänlig hälsning

Ann-Sofie Lodin
Regiondirektör

Helena Lundberg Nilsson
Regionutvecklingsdirektör

Sändlista:

Kommunalförbunden i Västra Götaland
- Boråsregionen
- Göteborgsregionen
- Fyrbodal
- Skaraborg

Kommunerna i Västra Götaland

Angränsande regioner
Region Halland
Region Jönköping
Region Värmland
Region Örebro
Viken fylkeskommune

Myndigheter och statliga bolag
Försvarsmakten
Jernhusen
Länsstyrelsen i Västra Götaland
Naturvårdsverket
Swedavia AB
Trafikverket Region Väst
Sjöfartsverket
Transportstyrelsen

Företrädare för näringslivet
Branschföreningen Tågoperatörerna
Företagarnas Riksorganisation, Göteborg
LRF Västra Götaland
Näringslivets Transportråd
Sveriges redareförening – Svensk Sjöfart
Sveriges Åkeriföretag Västra Götaland
Taxiförbundet
Svenska Bussbranschens Riksförbund
Västsvenska handelskammare

Organisationer
Cykelfrämjandet
Funktionsrätt Västra Götaland
Gröna Bilister
Hela Sverige ska leva
Naturskyddsföreningen
NTF Väst
NTF Skaraborg
NTF Fyrbodal
Nätverket jämställdhet i transportsektorn
Svenska cykelstäder

Inom Västra Götalandsregionen
Kollektivtrafiknämnden
Miljönämnden
Turistrådet Västsverige
Västtrafik

§ 24

Remiss - Förslag på föreskrifter som ska ersätta Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2)

KS 2021/367

Beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom upprättat förslag till yttrande.

Sammanfattning av ärendet

Riksarkivet arbetar med att ta fram föreskrifter som ska ersätta Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2) om tekniska krav för elektroniska handlingar (upptagningar för automatiserad behandling). Remissen omfattar två författningsförslag.

Föreskrifter och allmänna råd om tekniska krav vid framställning av elektroniska handlingar (TeK) reglerar tekniska krav på materiel och metoder för att framställa elektroniska handlingar med hänsyn till behovet av beständighet och gäller för hela den offentliga sektorn.

Föreskrifter och allmänna råd om arkivrättsliga krav vid framställning av allmänna handlingar (ArK) reglerar arkivrättsliga krav vid framställning av allmänna handlingar där det finns behov av arkivbeständighet. Föreskrifterna omfattar sådana elektroniska handlingar som blir allmänna vid eller kan bli allmänna efter framställning och ska eller kan komma att bevaras för all framtid och eventuellt överlämnas till Riksarkivet.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-11
- Yttrande över förslag på föreskrifter som ska ersätta Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2)
- Författningsförslag – Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om arkivrättsliga krav vid framställning av allmänna handlingar
- Författningsförslag – Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om tekniska krav vid framställning av elektroniska handlingar
- Läsinstruktioner – Förslag på föreskriver som ska ersätta Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2)
- Remiss – Förslag på föreskrifter som ska ersätta Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2)

- Konsekvensutredning
- Författningskommentarer

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut inför sammanträdet var:

Vänersborgs kommun har formellt inget att erinra mot remissen. Följande synpunkter vill dock framföras.

Vänersborgs kommun efterlyser en analys hur ett samarbete mellan myndigheterna skulle kunna se ut avseende standarder för elektroniska dokument och hur konsekvenserna blir avseende konvertering av dessa.

Kommunen anser att remissen först kommer att få en konsekvens om Riksarkivet kan utfärda föreskrifter för kommunerna i enlighet med den statliga arkivutredningen från regeringen.

Ordföranden föreslog att beslutet skulle ges följande lydelse:

Kommunstyrelsen ställer sig bakom upprättat förslag till yttrande.

Beslutsgång

Ordförande redovisade att det fanns två förslag till beslut nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag och ordförandens ändringsyrkande.

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat i enlighet ordförandens ändringsyrkande

2021-12-03 Dnr: KS 2021/367

Handläggare
Erik Ander
erik.ander@vanersborg.se
0521-72 23 49

Mottagare
Riksarkivet

Förslag på föreskrifter som ska ersätta Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2)

Förslag till beslut

Vänersborgs kommun har formellt inget att erinra mot remissen. Följande synpunkter vill dock framföras.

Vänersborgs kommun efterlyser en analys hur ett samarbete mellan myndigheterna skulle kunna se ut avseende standarder för elektroniska dokument och hur konsekvenserna blir avseende konvertering av dessa.

Kommunen anser att remissen först kommer att få en konsekvens om Riksarkivet kan utfärda föreskrifter för kommunerna i enlighet med den statliga arkivutredningen från regeringen.

Sammanfattning av ärendet

Riksarkivet arbetar med att ta fram föreskrifter som ska ersätta Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2) om tekniska krav för elektroniska handlingar (upptagningar för automatiserad behandling). Remissen omfattar två författningsförslag.

Föreskrifter och allmänna råd om tekniska krav vid framställning av elektroniska handlingar (TeK) reglerar tekniska krav på materiel och metoder för att framställa elektroniska handlingar med hänsyn till behovet av beständighet och gäller för hela den offentliga sektorn.

Föreskrifter och allmänna råd om arkivrättsliga krav vid framställning av allmänna handlingar (ArK) reglerar arkivrättsliga krav vid framställning av allmänna handlingar där det finns behov av arkivbeständighet. Föreskrifterna omfattar sådana elektroniska handlingar som blir allmänna vid eller kan bli allmänna efter framställning och ska eller kan komma att bevaras för all framtid och eventuellt överlämnas till Riksarkivet.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Riksarkivet efterlyser ett flertal arbetsgrupper som ska arbeta med frågan avseende tekniska krav vad gäller filer avseende text, ljud, bild, rörlig bild och underskrifter.

Arbetsgrupperna ska bevaka den digitala utvecklingen inom respektive filformat och ta fram nya tekniska krav för standarder där kärnverksamheten kan välja.

Beredning

Synpunkter och samråd har skett med grannkommunerna. Detta har utmynnat i många synpunkter och infallsvinklar. Vissa kommuner har dock valt att inte svara på remissen. Flertalet kommuner har angivit att remissen är för omfattande för att kunna avge ett fullständigt och korrekt remissvar.

Grannkommunerna anger bland annat att det är svårt att få ett grepp över författningsförslagen som är mycket omfattande. Man anser samtidigt att författningsförslagen måste vara omfattande för att statliga och kommunala myndigheter som omfattas av dem ska kunna få vägledning. Det har även framförts synpunkter om Riksarkivets författningssamling även kommer att gälla för kommunala myndigheter i framtiden.

Underlag

Remiss - Förslag på föreskrifter som ska ersätta Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2)

Läsinstruktioner - Förslag på föreskrifter som ska ersätta Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2)

Författningsförslag - Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om tekniska krav vid framställning av elektroniska handlingar

Författningsförslag - Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om arkivrättsliga krav vid framställningen av allmänna handlingar

Författningskommentarer

Konsekvensutredning

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Bilagor

Yttrande i ärende KS 2021/367

Sändlista

Riksarkivet

Kopia

Kommundirektör
Kommunarkivarie

Handläggare
Erik Ander
erik.ander@vanersborg.se
0521-72 23 49

Mottagare
Riksarkivet

Yttrande

Bakgrund

Riksarkivet har genom remiss den 1 oktober 2021 begärt att Vänersborgs kommun ska yttra sig över föreskrifter som ska ersätta Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2) om tekniska krav för elektroniska handlingar (upptagningar för automatiserad behandling).

Sammanfattning av yttrande

Vänersborgs kommun avger följande yttrande. Kommunen är positiva till att Riksarkivet efterlyser samverkan i framtagande av tekniska specifikationer vilket efterfrågas. Däremot är kommunen frågande till i vilken form denna samverkan ska bedrivas.

Kommunen anser att remissen först kommer att få konsekvens om Riksarkivet kan utfärda föreskrifter för kommunerna i enlighet med den statliga arkivutredningen från regeringen.

Vänersborgs kommun avger även yttrande mer specifikt rörande Tek – författningsförslag rörande de tekniska kraven vid framställning av elektroniska handlingar och Ark – författningsförslag rörande arkivrättsliga krav vid framställningen av allmänna handlingar enligt nedan.

Yttrande

De framställda författningsförslagen är väldigt omfattande och det kan för en myndighet vara svårt att få en överblick över dessa. Samtidigt är det av vikt att Riksarkivet anger tekniska specifikationer i detalj för att kunna få korrekta arkivleveranser i digitalt format från berörda myndigheter.

I enlighet med den tidigare arkivutredningen från regeringen så anger Riksarkivet i sitt remissvar att även kommunala myndigheter kan komma att omfattas av föreskrifter från Riksarkivet. Detta för att samhällsviktig information sak hanteras likvärdigt.

När det gäller de tekniska frågorna i remissen avseende utarbetande av nya författningar inom Riksarkivet efterlyser kommunen vad detta kan få för bäring på exempelvis dataskyddsförordningen.

Vad avser TeK - författningen rörande föreskrifter och allmänna råd om tekniska krav vid framställning av elektroniska handlingar så efterlyser kommunen en analys vad som gäller vid migrering av elektroniska handlingar.

Vad avser Ark- författningsförslag - Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om arkivrättsliga krav vid framställningen av allmänna handlingar så anser kommunen följande. Det är bra att Riksarkivet i 6 § i detta författningsförslag anger avgränsning och ansvarsområden mellan arkiv och kärnverksamhet när det gäller korrekta leveranser till e-arkiv. Det är kärnverksamheternas ansvar att se till att korrekta elektroniska format leverans till e-arkivet. Om så inte är fallet ges arkivmyndigheten möjlighet att ta betalt av kärnverksamhet för att åtgärda detta.

Samtidigt anser kommunen att det är bra att författningsförslagen presenteras för kommunen och om de antas av Riksarkivet kommer vara en god guide för att kunna få korrekta leveranser till e-arkivet för kommunen.

Lena Tegenfeldt
Kommundirektör

Erik Ander
Kommunarkivarie

Bilagor

Författningsförslag - Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om tekniska krav vid framställning av elektroniska handlingar

Författningsförslag - Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om arkivrättsliga krav vid framställningen av allmänna handlingar

Riksarkivets författningssamling

ISSN 0000-0000

RA-FS 2021:Y

Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om arkivrättsliga krav vid framställningen av allmänna handlingar

beslutade den DD Månad YYYY.

Riksarkivet föreskriver med stöd av 11 § 1 arkivförordningen (1991:446) följande föreskrifter om arkivrättsliga krav på användningen av materiel och metoder vid framställningen av elektroniska handlingar (upptagningar för automatiserad behandling) som är eller kan bli allmänna och ska eller kan komma att bevaras för all framtid, och eventuellt överlämnas till arkivmyndigheten.

1 kap. Omfattning, avgränsning och tillämpningsområde

Omfattning

1 § I denna författning finns föreskrifter som reglerar vilka materiel och metoder som är lämpliga med hänsyn till behovet av arkivbeständighet. Dessa föreskrifter avgränsar därmed vilka materiel och metoder i RA-FS 2021:X som krävs för de allmänna handlingarnas arkivvård hos verksamheter.

> *Allmänna råd.* På Riksarkivets webbplats https://riksarkivet.se/rafs/remiss/ finns författningskommentarer, vägledningar och annan information som stöd vid tillämpning av denna författning.

2 § Denna författning omfattar sådana verksamheter som nämns i 1-2 a §§ arkivlagen (1990:782) med de avgränsningar som gäller enligt 10 § arkivförordning (1991:446).

Avgränsning

3 § Denna författning reglerar inte
- innehållet i allmänna handlingar,
- användningen eller hanteringen av allmänna handlingar.

Författningen reglerar därför inte heller
- arkivbildningen eller arkiveringen av allmänna handlingar,
- arkivvården av allmänna handlingar,
- gallring eller verkställande av gallring,
- överlämnandet av allmänna handlingar.

> *Allmänna råd.* Denna författning reglerar endast arkivrättsliga krav på allmänna handlingar som är elektroniska och som ska eller kan komma att bevaras för all framtid, och eventuellt överlämnas till arkivmyndigheten eller annan med motsvarande ansvar.

Dessa krav kan skilja sig mellan arkivmyndigheter eller andra med motsvarande ansvar, särskilt gällande vilka materiel och metoder som ska användas i enskilda fall, och det tekniska skicket av allmänna handlingar som ska överlämnas till dem.

De krav som ställs i denna författning är därför inte heller nödvändigtvis i sig tillräckliga för att uppfylla verksamhetens behov av och krav på användningen och hanteringen av sina allmänna handlingar. Till exempel,

- att bedöma om, när och hur elektroniska handlingar blir allmänna,
- att formulera en strategi för bevarande,
- att upprätta tillämpningsbeslut för gallring,
- att ansöka om gallringsframställan för vilka allmänna handlingar som kan och ska gallras, och
- att planera för vilka allmänna handlingar som kan komma eller ska överlämnas till arkivmyndigheten, eller annan med motsvarande ansvar.

Tillämpningsområde

4 § Det framgår av 5 § 2 arkivlagen (1990:782) att som grund för arkivvården ska myndigheterna vid framställningen av handlingar använda materiel och metoder som är lämpliga med hänsyn till behovet av arkivbeständighet.

5 § Denna författning ska tillämpas vid användandet av materiel och metoder för att framställa arkivbeständiga allmänna handlingar som ska eller kan komma att bevaras för all framtid, och eventuellt överlämnas till verksamhetens arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar.

Allmänna råd. Allmänna handlingar i en verksamhet bör som huvudregel antas vara avsedda att bevaras för all framtid. Ju längre tid handlingarna ska bevaras desto större sannolikhet att någon annan kommer att behöva omhänderta handlingarna, och stå för kostnaderna för deras förvaltning, vilket ytterst hamnar hos en arkivmyndighet, eller annan med motsvarande ansvar.

Det bör i de flesta fall emellertid inte finnas hindrar mot att en allmän handling framställs med olika tekniska skick, däribland mindre lämpliga sådana. Av betydelse är att den allmänna handlingen representeras åtminstone med ett tekniskt skick som uppfyller de arkivrättsliga kraven. Till exempel, en allmän handling kan representeras med de tekniska skicken FFV1, LPCM i Matroska och MPEG-4 AVC, AAC i MP4 förutsatt att de tekniska skicken avser att representera *samma* allmänna handling. Jämför med fall där ett tekniskt skick ändras till ett annat tekniskt skick (konvertering). Till exempel, DocX framställs som PDF/A, vilka kan avse att representera samma allmänna handling med hänsyn till eventuell gallring vid konvertering, men vilket kan accepteras av arkivmyndigheten om den allmänna handlingen fortfarande är i funktionellt skick.

2 kap. Definitioner

1 § I denna författning används begrepp med samma betydelse som i RA-FS 1991:1[1] och RA-FS 2021:X med följande avgränsningar och preciseringar.

Allmän handling	En elektronisk handling som förvaras hos en verksamhet efter att ha inkommit eller upprättats enligt 2 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen (1949:105) eller efter att ha tagits om hand för arkivering enligt 2 kap. 12 § samma lag.

[1] Ändrad genom RA-FS 1997:4, 2008:4, 2012:1, 2018:2, 2019:2.

Arkivmyndighet	Riksarkivet enligt 8 § arkivförordning (1991:446).
Allmänna handlingens arkivbeständighet	En allmän handling vars funktionella skick med tiden kan användas och hanteras i ursprungligt skick.
Ursprungligt skick	Den form och funktion en handling hade när den blev allmän, och som därefter inte har helt eller delvis gallrats.

3 kap. Arkivrättsliga krav för olika fall

Sambandet mellan arkivrättliga krav och tekniska krav

1 § Arkivrättsliga krav avgränsar och preciserar de tekniska kraven i 2021:X. Om det inte finns arkivrättsliga krav för ett fall gäller de tekniska kraven. Vid motsägelser har de arkivrättsliga kraven företräde framför de tekniska kraven.

Typer av arkivrättsliga krav

2 § I *Bilaga 1* till denna författning finns arkivrättsliga krav på
- allmänna handlingar med en specifik form och funktion som kan förekomma för alla olika fall (allmänna krav), och
- allmänna handlingar med olika former och funktioner som kan förekomma för specifika fall (särskilda krav).

3 § Alla allmänna handlingar ska vid framställning uppfylla samtliga tillämpliga allmänna arkivrättsliga krav, och alla tillämpliga särskilda arkivrättsliga krav.

Vid motsägelser har de särskilda arkivrättsliga kraven företräde framför de allmänna arkivrättsliga kraven.

Teknisk kontroll

4 § En elektronisk handling ska efter framställning eller när handlingen blir allmän kontrolleras materiellt och formellt, enligt policy, och för att ha förväntad form och funktion. Sådana fullständiga tekniska kontroller kan ta betydande tid och resurser i anspråk, varför kontrollerna får göras i urval utifrån ett lämpligt och dokumenterat sannolikhetsurval (stickprovskontroller).

Arkivrättsliga krav på tekniska krav vid svåra fall

5 § En verksamhet ska dokumentera tillämpningen av 4 kap. 4 § i RA-FS 2021:X.

> *Allmänna råd.* Ju mer avancerad eller komplex implementering som behövs för att representera en handling i ett tekniskt skick, desto mer underlag kan komma att krävas för att förstå och förklara vad implementeringen gör och hur den fungerar.

6 § En verksamhet som överlämnar till en arkivmyndighet allmänna handlingar som inte uppfyller tekniska krav ska ersätta arkivmyndigheten för alla kostnader som uppstår för att arkivmyndigheten ska kunna använda och hantera sådana allmänna handlingar efter överlämnandet.

Allmänna råd. En verksamhet ska ha säkerställt att elektroniska handlingar framställda med mindre lämpliga materiel och metoder kan användas och hanteras över tid med hänsyn till behovet av beständighet i allmänhet och arkivbeständighet i synnerhet. Till exempel, genom att konvertera mindre lämpliga tekniska skick till mer lämpliga och tekniskt kontrollerat dem, eller överlämna det underlag som krävs för att arkivmyndigheten eller annan med motsvarande ansvar ska kunna fortsatta förvalta de mindre lämpliga tekniska skicken. Till exempel, dokumentation, källkod, licenser, rättsliga och tekniska utredningar, specifikationer.

En arkivmyndighet kan därutöver behöva anställa ny eller utbilda befintlig personal, anpassa eller utveckla program för att använda och hantera de överlämnade handlingarna. En verksamhet bör därför ha varit i samråd med arkivmyndigheten innan användningen av mindre lämpliga materiel och metoder, vilka tillsammans bör ha utrett och fastställt alla kostnader som kan aktualiseras vid ett överlämnande.

Konsekvenser av att inte uppfylla arkivrättsliga krav

7 § Vad som sägs i 6 § gäller även för fall en verksamhet framställer allmänna handlingar som ska eller kan komma att bevaras för all framtid men som inte är arkivbeständiga fastän det finns tillämpliga arkivrättsliga krav.

Allmänna råd. Om det saknas arkivrättsliga krav för handlingstyper som en verksamhet framställer kan verksamheten söka vägledning från arkivmyndigheten om hur sådana handlingstyper kan framställas med hänsyn till behovet av arkivbeständighet. Om det däremot finns arkivrättsliga krav och en verksamhet inte uppfyller kraven bör arkivmyndigheten eller annan med motsvarande ansvar utfärda förelägganden för att få verksamheten att följa 5 § 2 arkivlagen.

---

1. Denna författning träder i kraft den DD Månad YYYY.
2. Genom ikraftträdandet av denna författning upphävs Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2) om tekniska krav för elektroniska handlingar (upptagningar för automatiserad behandling).
3. Författningen ska tillämpas senast från och med den DD Månad YYYY+6månader.
4. Om det i andra författningar hänvisas till bestämmelser i RA-FS 2009:2, som har ersatts genom bestämmelser i denna författning, ska istället de nya bestämmelserna tillämpas.

KARIN ÅSTRÖM IKO

Benjamin Yousefi

Bilagor till RA-FS 2021:Y

BILAGA 1 ARKIVRÄTTSLIGA KRAV FÖR OLIKA FALL 6
1.1. Allmänna arkivrättsliga krav 6
1.1.1. Allmänna handlingar med bilder 6
1.1.2. Allmänna handlingar med databaser eller datatuppsättningar 6
1.1.3. Allmänna handlingar med datafiler 7
1.1.4. Allmänna handlingar med informationsformat 7
1.1.5. Allmänna handlingar med kalkylblad 8
1.1.6. Allmänna handlingar med ljud 8
1.1.7. Allmänna handlingar med program 8
1.1.8. Allmänna handlingar med text 8
1.1.9. Allmänna handlingar med underskrifter 9
1.1.10. Allmänna handlingar med video 10
1.1.11. Allmänna handlingar med webbsidor 10
1.2. Särskilda arkivrättsliga krav 11
1.2.1. Allmänna handlingar inom administration, handel, och industri 11
1.2.1.1. Offentliggörande av års- och koncernredovisningar 11
1.2.2. Allmänna handlingar inom byggnadskonstruktion och infrastruktur 11
1.2.2.1. Modeller för byggnationer 11
1.2.3. Allmänna handlingar inom offentlig verksamhet 12
1.2.3.1. Arkivredovisning 12
1.2.3.2. Personal 12
1.2.3.3. Ärendehantering 12
1.2.3.4. Överlämnande av allmänna handlingar till arkivmyndighet 12

UTKAST

BILAGA 1 ARKIVRÄTTSLIGA KRAV FÖR OLIKA FALL

I denna bilaga finns allmänna och särskilda arkivrättsliga krav som utgår från och kan avgränsa och precisera de tekniska kraven i 2021:X, varför dessa författningar ska tillämpas tillsammans.

1.1. Allmänna arkivrättsliga krav

1.1.1. *Allmänna handlingar med bilder*

För en allmän handling med bilder gäller kraven för sådana former och funktioner i RA-FS 2021:X med undantag för att krav som ”bör inte” ska tolkas som ”får inte”. Av betydelse är att bilder framställs utan komprimering eller med förlustfri komprimering. Metadata ska följa MIX.

För fall en verksamhet redan använder materiel och metoder för att framställa allmänna handlingar i tekniska skick som CALS och TIFF/IT får verksamheten emellertid fortsätta med det. Verksamheten ska däremot planera att övergå till andra materiel och metoder som numera föreskrivs som mer lämpliga.

För fall bilder representerar texter ska dessa bilder göras till maskinläsbar text. Till exempel, skannade kontorsdokument.

1.1.2. *Allmänna handlingar med databaser eller datatuppsättningar*

För en allmän handling med databaser eller datatuppsättningar gäller kraven för sådana former och funktioner i RA-FS 2021:X med följande kompletterande krav.

- För framställning av allmänna handlingar som register eller andra förteckningar och listor över uppgifter vars datatyper, relationer och möjliga sammanställningar är begränsade till vad som framgår av huvudkolumner och -rader ska det tekniska skicket vara i
    - FLF eller DSV, men inte CSV eller TSV, i teckenkodningen ISO 8859-1 enligt *Anvisningar för ifyllning av Excelark för databaser (sekventiella filer)* och *Mall_sekventiella_filer_2012.xlsx*.
- För framställning av allmänna handlingar som relationsdatabaser eller för avställning (export) av relationsdatabaser för en relationsdatabashanterare får det tekniska skicket vara i
    - en varians av SQL efter specifik överenskommelse med arkivmyndigheten.
- För framställning av allmänna handlingar för avställning (export) av relationsdatabaser i textformat får det tekniska skicket vara i
    - FLF eller DSV, men inte CSV eller TSV, i teckenkodningen ISO 8859-1 enligt *Anvisningar för ifyllning av Excelark för databaser (sekventiella filer)* och *Mall_sekventiella_filer_2012.xlsx*.
    - FGS Databas, eller
    - XML enligt *Anvisningar för ifyllning av Excelark för databaser (xml-filer)* och *Mall.xml-2012.xlsx*, och vad som i övrigt gäller för informationsformat.

Databaser ska vara dokumenterade. Dokumentationen ska innefatta:

– Ett diagram över relationerna i ett databasschema. Till exempel, ett ER-diagram (eng. Entity Relationship diagram).
– Avsedda, om inte samtliga möjliga, databasfrågor till databasen för sökning och sammanställning.

Allmänna råd. Vad som krävs av dokumentation framgår av RA-FS 2009:1, och är även beskriven i *Anvisning för dokumentation av elektroniska handlingar inför överlämnande till Riksarkivet*.

1.1.3. *Allmänna handlingar med datafiler*

För allmänna handlingar med datafiler gäller följande.

– Filnamnet, tillsammans med dess sökväg innefattat eventuell inledande enhetsbokstav på tre tecken (`x:\`), ska vara begränsat till maximalt 255 tecken.
– I filnamnet får punkt endast förekomma som skiljetecken för att signalera avgränsningen till filändelsen.
– Det ska av filnamnet framgå de lagrade format som är av betydelse. Till exempel, filformatet, och omslutna bild-, ljud-, video- eller textformat. Om det inte av specifikationen till formatet framgår någon beteckning för formatet får filnamnet namnges efter beteckningarna i Bilaga 1 till RA-FS 2021:X. För fall beteckningar använder tecken som inte är tillåtna i ett filnamn ska dessa omvandlas till tillåtna former enligt de regler som gäller för arkivet.

Allmänna råd. Filnamnet på en datafil innefattar filändelser, vilket avser vanligtvis allt efter den sista punkten i filnamnet. Det lämnas öppet för verksamheten att namnge filnamn och filändelser efter behov och krav. Till exempel:
– anteckningar_utf8.txt
– arkivformat_deflate.zip
– arkivformat_tar.bzip2
– arkivpaket_rafgs3.xml
– bild_dct.tiff
– certifikat_pkcs7.crt
– dokument_docx.a1a.pdf
– film_h264_aac.mp4
– geodata_gml.xml
– musik_flac.mkv

1.1.4. *Allmänna handlingar med informationsformat*

För en allmän handling med informationsformat som är ett mellanled i att framställa andra former och funktioner av handlingen ska allt bevaras som krävs för det tekniska skicket att framställa sådana former och funktioner. Till exempel, dataschema, formatmallar, stilmallar.

För en allmän handling med informationsformat som är ett slutligt led ska allt bevaras för att tolka och förstå informationsformatet, särskilt syntaxen, syntaktiska element, och semantiken. Därutöver bör även dokumenteras avsedda användningar av handlingen, och hur sådana kan implementeras.

1.1.5. *Allmänna handlingar med kalkylblad*

För en allmän handling med kalkylblad gäller kraven för kontorsdokument i form och funktion av informationsformat eller organisering och sammanställning i RA-FS 2021:X med följande kompletterande krav.

- För kalkylblad som endast är en sammanställning av tabulär data utan formler ska det tekniska skicket vara i DSV och får inte vara i FLF.
- För kalkylblad vars visuella återgivning är av betydelse ska handlingen även framställas som PDF/A-1 ”a” eller PDF/A-2 eller -3 nivå ”a” eller ”u”. PDF/A-3 får endast användas om specifik dokumentation ska bifogas. Till exempel, formler.

Om det finns formler i kalkylblad ska dessa bevaras antingen som:

- Text i fälten istället för de resulterande beräkningarna. Till exempel, `"=1+1"` istället för `2`.
- Text i anslutning till kalkylbladet. Till exempel, en förteckning över formler i kalkylbladet. Av betydelse är att det framgår vilka blad och fält som formlerna tillhör.
- XML extraherat från ODS eller XLSX efter specifik överenskommelse med arkivmyndigheten. Dessa XML-filer får bifogas PDF/A-3.

1.1.6. *Allmänna handlingar med ljud*

För en allmän handling med ljud ska det tekniska skicket vara enligt RA-FS 2021:X utan komprimering i PCM eller LPCM, eller med förlustfri komprimering i FLAC, i filformatet BW64, BWF, Matroska, eller WAV respektive FLAC eller Matroska. Av betydelse är att ljud framställs utan komprimering eller med förlustfri komprimering. Metadata ska följa EBUCore.

För krav på ljudfångst ska alla ”bör inte” tolkas som ”får inte”, och följande kompletterande krav gäller för analoga handlingar:

- Minimum samplingsfrekvens 48 kHz
- Rekommenderat samplingsfrekvens 96 kHz
- Bitdjup 24-bit

1.1.7. *Allmänna handlingar med program*

För en allmän handling med program ska källkoden till programmet vara licenserat med ”GPL v3 eller senare” och ”MPL v2 eller senare”.

1.1.8. *Allmänna handlingar med text*

För en allmän handling med text ska det tekniska skicket vara enligt RA-FS 2021:X i UTF-8. För övriga krav ska ”bör inte” tolkas som ”får inte”. Tillåtna kodpunkter i Unicode:

1. `U+0000..U+007F` (Latin, grundläggande)
2. `U+0080..U+00FF` (Latin-1, kompletterande)
3. `U+0100..U+017F` (Latin, utökad-A)

4. `U+0590..U+05FF`, `U+FB1D..U+FB4F` (Hebreiska)
5. `U+1D800..U+1DAAF` (Sutton teckenskrift)

Andra kodpunkter är endast tillåtna om det framkommer av särskilda krav.

- Den första punkten omfattar hela ASCII 7-bit, medan den andra punkten omfattar samma tecken som ISO-8859-1 i spännvidden `0x80-0xFF`. Dessa två första punkter ska täcka de finska och svenska skriftspråken.
- Den tredje punkten kompletterar nödvändiga tecken för det meänkieliska skriftspråket š, det romerska skriftspråket č, ž, š, och det samiska skriftspråket č, đ, ŋ, š, ŧ, ž.
- Den fjärde punkten kompletterar nödvändiga tecken för det hebreiska skriftspråket, första spännvidden omfattar tecken för jiddisch ,וי ,ײ, medan den andra spännvidden omfattar ligaturer.
- De första till fjärde punkterna tillsammans bör omfatta de flesta, om inte alla, skriftspråk inom den Europeiska unionen.
- Den femte punkten omfattar ett skriftspråk med nödvändiga tecken för att representera teckenspråk.

1.1.9. *Allmänna handlingar med underskrifter*

För en allmän handling med underskrifter gäller kraven för sådana former och funktioner i RA-FS 2021:X med följande kompletterande krav.

För allmänna handlingar med underskrifter som endast är urskiljbara i bild och text gäller vad som sagts om allmänna handlingar med bild respektive text. Till exempel, utställaren framkommer i löpande text eller metadata, eller i en handskriven underskrift fångat på bild, eller med pekdon på en platta.

För allmänna handlingar med underskrifter som är urskiljbara och, eller kan spåras till en anordning och, eller en person gäller kraven i RA-FS 2009:1. Till exempel, ett användarkonto, ett certifikat, en e-postadress, ett telefonnummer. Av betydelse för dessa fall är att föra loggar till program och föra dokumentation.

> *Allmänna råd.* Loggar till program som kan vara av betydelse är verksamhetens användning och hantering av allmänna handlingar med underskrifter. Till exempel, datum och tid på vem som har använt, skapat eller ändrat handlingarna, vad som har skapats eller ändrats, och varför. Dokumentation som kan vara av betydelse är dels verksamhetens rutiner och policy för hur en anordning har kopplats till en underskrift, och hur en person har kopplats till en anordning, dels verksamhetens information om personen som är kopplad till anordningen, dels verksamhetens val av tillitsmodell för att falsifiera eller verifiera information om kopplingarna.

För allmänna handlingar med underskrifter som är urskiljbara och som kan spåras till en anordning och person genom en kontrollfunktion kopplat till ett innehåll som kan bekräftas vara oförändrat sedan framställning gäller kraven för sådana former och funktioner i RA-FS 2021:X med följande kompletterande krav.

För fall underskriften inte ska gallras, ska bevaras för all framtid, och eventuellt överlämnas till arkivmyndigheten, ska i ett och samma tekniska skick omslutas alla format som använts

för att åtminstone en gång ha tekniskt kontrollerat underskriften (validering). Av betydelse för dessa fall är särskilt:

- Det innehåll som är föremål för underskriften.
- Den krypterade hashvärdet av innehållet (digital signatur).
- Certifikatet för att kontrollera den digitala signaturen (utställarens certifikat).
- Certifikaten för att kontrollera utställarens certifikat (certifikatkedjan).
- Spärrlistor och, eller svar från OCSP.
- Utfallet av valideringen.

För fall det förekommer gemensamma certifikat till flera andra certifikat kan en verksamhet lagra dessa gemensamma certifikat separat och länka till dem i de andra certifikaten under förutsättning att dokumentation förs dels om organiseringen av certifikaten, dels om hur samtliga certifikat kan sammanställas tillsammans.

Efter att en underskrift bekräftats vara äkta, men innan sådana kontroller inte längre kan utföras och den allmänna handlingen fortfarande inte har överlämnats till arkivmyndigheten, ska den allmänna handlingen bestyrkas. För bestyrkande gäller vad som har sagts om underskrifter som är urskiljbara och som kan spåras till en anordning och person genom en kontrollfunktion kopplat till ett innehåll som kan bekräftas vara oförändrat sedan framställning. Uppmärksamma därför att även ett bestyrkande kan behöva bestyrkas, varför samma krav även gäller för sådana fall (rekursivt bestyrkande).

1.1.10. *Allmänna handlingar med video*

För en allmän handling med video bör det tekniska skicket vara enligt RA-FS 2021:X med förlustfri komprimering i FFV1, och i filformatet Matroska. Av betydelse är att video framställs utan komprimering eller med förlustfri komprimering. Metadata ska följa EBUCore. För ljud i video gäller vad som har sagts om Allmänna handlingar med ljud.

För krav på videofångst ska ”bör inte” tolkas som ”får inte”, och följande kompletterande krav gäller för analoga handlingar:

- Bildrutor 25 per sekund
- Bitdjup 10-bit
- Färgrymd YUV
- Kroma subsampling 4:2:2
- Ljud i minst samplingsfrekvens 48 kHz och bitdjup 16-bit
- Videostandard PAL

1.1.11. *Allmänna handlingar med webbsidor*

För en allmän handling med webbsidor gäller kraven för sådana former och funktioner i RA-FS 2021:X med följande kompletterande krav.

– För framställning av allmänna handlingar som webbsidor ska följas Vägledningen för webbutveckling (VW).
– För framställning av allmänna handlingar för avställning av webbsidor ska det tekniska skicket vara i HTML enligt *Anvisningar för ifyllning av Excelark för webbleveranser* och *Mall.webbleverans-2010.xls*.
– Webbsidor får inte organiseras och sammanställas i WARC.

1.2. Särskilda arkivrättsliga krav

1.2.1. *Allmänna handlingar inom administration, handel, och industri*

1.2.1.1. *Offentliggörande av års- och koncernredovisningar*

En allmän handling för offentliggörande av års- och koncernredovisningar ska ha ett tekniskt skick enligt RA-FS 2021:X i ZIP som kan innesluta följande dokument:

– Offentliggörande av års- och koncernredovisningar i iXBRL.
– Revisionsberättelse i iXBRL.
– Anpassade eller utökade taxonomier från ESEF, LEI och IFRS, i XBRL.
– Taxonomi för revisionsberättelse i XBRL.
– Stilmallar i CSS.

För fall det förekommer gemensamma taxonomier till flera offentliggöranden av års- och koncernredovisningar kan en verksamhet lagra dessa taxonomier separat och länka till dem i redovisningen under förutsättning att dokumentation förs dels om organiseringen av handlingarna, dels om hur varje handling kan sammanställas med taxonomierna.

Unionsrättsliga krav på arkiveringen av iXBRL och XBRL framgår av Bilaga IV till Kommissionens delegerade förordning (EU) 2018/815 av den 17 december 2018 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/109/EG vad gäller tekniska tillsynsstandarder för specificering av ett enhetligt elektroniskt rapporteringsformat.

1.2.2. *Allmänna handlingar inom byggnadskonstruktion och infrastruktur*

1.2.2.1. *Modeller för byggnationer*

En allmän handling för modellering av information inom bygg, förkortat på engelska som BIM (eng. Building Information Modeling), för anläggnings- och byggbranschen ska ha ett tekniskt skick enligt RA-FS 2021:X i

– IFC-SPF eller IFC-XML, och
– vilka får inneslutas i ZIP, och därmed får benämningen IFC-ZIP.

1.2.3. *Allmänna handlingar inom offentlig verksamhet*

1.2.3.1. *Arkivredovisning*

En allmän handling för arkivredovisning i en verksamhet ska ha ett tekniskt skick enligt RA-FS 2021:X i RAFGS4 (allmänna arkivschemat) eller RAFGS5 (verksamhetsbaserad arkivredovisning).

1.2.3.2. *Personal*

En allmän handling för information om personal i en verksamhet ska ha ett tekniskt skick enligt RA-FS 2021:X i RAFGS2.

1.2.3.3. *Ärendehantering*

En allmän handling för information om ärendehantering i en verksamhet ska ha ett tekniskt skick enligt RA-FS 2021:X i RAFGS3.

1.2.3.4. *Överlämnande av allmänna handlingar till arkivmyndighet*

Allmänna handlingar ska organiseras och sammanställas i ett tekniskt skick enligt RA-FS 2021:X i RAFGS1.

UTKAST

Riksarkivets författningssamling

ISSN 0000-0000

RA-FS 2021:X

Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om tekniska krav vid framställning av elektroniska handlingar

beslutade den DD Månad YYYY.

Riksarkivet föreskriver med stöd av 2 § 2 arkivförordningen (1991:446) följande föreskrifter om tekniska krav för framställning av elektroniska handlingar (upptagningar för automatiserad behandling).

1 kap. Omfattning, avgränsning och tillämpningsområde

Omfattning

1 § I denna författning finns föreskrifter som reglerar vad som för olika fall krävs av materiel och metoder med hänsyn till elektroniska handlingars beständighet i allmänhet. Dessa föreskrifter avgränsar därmed vilka materiel och metoder som är lämpliga att använda för att framställa elektroniska handlingar med hänsyn till behovet av arkivbeständighet i synnerhet.

> *Allmänna råd.* På Riksarkivets webbplats https://riksarkivet.se/rafs/remiss/ finns författningskommentarer, vägledningar och annan information som stöd vid tillämpning av denna författning.

2 § Denna författning omfattar sådana verksamheter som nämns i 1-2 a §§ arkivlagen (1990:782).

Avgränsning

3 § Denna författning reglerar inte
- användningen av skrivmateriel och förvaringsmedel,
- innehållet i den elektroniska handlingen,
- användningen eller hanteringen av elektroniska handlingar.

Författningen reglerar därför inte heller
- rensning eller gallring,
- allmänna handlingar, arkivbildning eller arkivvård,
- organisering eller annan förvaltning av elektroniska handlingar,
- dokumentation, elektronisk arkivering eller strategier för bevarande.

> *Allmänna råd.* Denna författning reglerar endast den elektroniska handlingens beständighet vilket är en grundförutsättning för att en elektronisk handling ska vara beständig och vara eller ha förutsättningar för att bli arkivbeständig när den blir allmän.

De krav som ställs i denna författning är därför inte nödvändigtvis i sig tillräckliga för att uppfylla verksamhetens behov och krav för sina elektroniska handlingar, däribland 3 § arkivlagen. Av denna anledning bör en verksamhet välja sina materiel och metoder utifrån de föreskrifter, beslut, riktlinjer och andra anvisningar som utfärdas av den arkivmyndighet eller motsvarande ansvarig som verksamheten lyder under för att närmare styra och vägleda hur en verksamhet efterlever arkivlagen och upprätthåller en god offentlighetsstruktur, särskilt gällande

- arkivbildning och arkivvård,
- vilka materiel och metoder som ska användas i enskilda fall,
- det tekniska skicket av allmänna handlingar som ska överlämnas till arkivmyndigheten, eller annan med motsvarande ansvar.

4 § Denna författning omfattar inte de delar av föreskrivna specifikationer som avser vad som sägs i 3 § för olika fall.

Tillämpningsområde

5 § Det framgår av 5 § 2 arkivlagen (1990:782) att som grund för arkivvården ska myndigheterna vid framställningen av handlingar använda materiel och metoder som är lämpliga med hänsyn till behovet av arkivbeständighet.

6 § Denna författning ska tillämpas vid val av materiel och metoder för att framställa elektroniska handlingar för olika fall med hänsyn till behovet av beständighet.

Allmänna råd. De flesta verksamheters behov av och krav på beständighet bör i övervägande fall vara att kunna använda och hantera sina elektroniska handlingar över tid för ett eller annat avsett syfte (funktionellt skick). Detta kan särskilt innebära att uppfylla arkivlagens 3 § när handlingarna blir allmänna antingen vid framställning eller under användning och hantering. Materiel och metoder bör därför väljas för att framställa elektroniska handlingar som kan bibehålla sitt funktionella skick och samtidigt kan eller har förutsättningar för att kunna användas och hanteras så att de kan återges i ursprungligt skick.

En verksamhet bör utforma sina arbetssätt och rutiner utifrån sina val av materiel och metoder för att framställa elektroniska handlingar lämpliga för elektronisk arkivering, så att sådana handlingar även ska kunna användas och hanteras i verksamhetens dagliga arbete. Verksamheten kan därigenom undvika kostnader för andra materiel och metoder eller för konvertering, och även minimera risken för otillåten gallring av hela eller delar av sina elektroniska handlingar när de blir allmänna.

2 kap. Definitioner

1 § I denna författning används följande begrepp med nedan angiven betydelse.

Elektronisk handling	En handling vars form och funktion representeras med digitalteknik (upptagning för automatiserad behandling).
Elektroniska handlingens beständighet	En elektronisk handling framställd i ett tekniskt skick som över tid kan återges i samma tekniska skick.
Format	Logiska eller visuella mönster som representerar tekniska egenskaper vilka kan kodas och avkodas konsekvent.

Framställa	Använda materiel och metoder för att utforma, slutföra och lagra en elektronisk handling i ett tekniskt skick.
Handling	Framställning i skrift eller bild samt en upptagning som endast med tekniska hjälpmedel kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt enligt 2 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen (1949:105).
Implementera	Att ett format kodas eller avkodas enligt en specifikation, eller att ett program framställs eller används för att automatisera eller manuellt genomföra kodningen eller avkodningen.
Materiel	Elektroniska handlingar, inklusive program, eller tekniska hjälpmedel.
Metoder	Procedurer, förfarandesätt och andra tillvägagångssätt för att implementera ett tekniskt skick, och möjliggöra att det tekniska skickets form och funktion kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt med samma eller andra materiel och metoder.
Referensimplementering	Ett praktiskt eller faktiskt exempel på – hur ett eller flera format implementeras genom ett program, eller – ett eller flera implementerade format, till exempel exempelfiler, referensfiler, testfiler, och träningsdata.
Specifikation	Beskrivningar av eller instruktioner för format eller implementeringar av dessa, vilka kan återfinnas i en eller flera handlingar.
Teknisk egenskap	Förutsättningar för användbarheten av ett format som möjliggörs genom en teknisk metod, till exempel bitmap, datastrukturer, datatyper, filformat, komprimering, logiska funktioner, logiska strukturer, kryptering, länkar, metadata, semantiska strukturer, tecken, vektor eller en kombination av dessa.
Teknisk kontroll	En eller flera metoder som kan bekräfta – att ett format är implementerat enligt specifikationen (materiell kontroll), – att formatets tekniska egenskaper får, ska eller inte får implementeras enligt specifikationen (formell kontroll), – att det tekniska skicket uppfyller verksamhetens behov och krav (policykontroll), eller – att det tekniska skicket återges som förväntat och för avsett ändamål (kontroll av form och funktion).

Teknisk process	Exekvering eller tolkning av en teknisk egenskap som ändrar andra tekniska egenskaper eller realiserar en funktionalitet, till exempel aritmetiska och logiska operationer, databasfrågor, exportera-importera, inspela-uppspela, komprimera-dekomprimera, kryptera-dekryptera, länkanrop, rastrering, rendering, sökning, tillämpa filter eller en kombination av dessa.
Tekniskt hjälpmedel	Fysiska digitaltekniska komponenter som utgör sådan hårdvara som krävs för att kunna framställa eller återge elektroniska handlingar.
Tekniskt skick	De tekniska egenskaper och tekniska processer som tillsammans ger form respektive funktion till en elektronisk handling. Denna form och funktion kan sedan representera till exempel bild, interaktivitet, ljud, rörliga bilder, text, underskrifter eller en kombination av dessa.
Återge	Använda materiel och metoder så att en lagrad elektronisk handlings tekniska skick åter kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt.

3 kap. Format

Specifikationer

1 § I *Bilaga 1* till denna författning finns specifikationer som uppfyller de tekniska kraven i denna författning under förutsättning att de implementeras eller har implementerats i enlighet med 4 kap.

Allmänna råd. En verksamhet bör vid kravställning dokumentera och skriftligen avtala eller överenskomma med leverantören eller motsvarande kring de villkor som förutsätts för att uppfylla kraven i denna författning och de kriterier som kan påvisa att kraven i denna författning har uppfyllts.

Innan en beställning påbörjas bör därför alla specifikationer som är nödvändiga för att implementera ett eller flera format ha införskaffats och överlämnats till verksamheten. För att det ska kunna avgöras om leveransen har slutförts bör båda parter noggrant ha specificerat de referensimplementeringar och metoder för teknisk kontroll som kan bekräfta att programmen som implementerar formaten respektive implementerade format överensstämmer med denna bestämmelse.

Referensimplementeringar och tekniska kontroller

2 § De tekniska krav som avses i 1 § kan förutsättas vara uppfyllda om

1) de format som utgör det tekniska skicket
   a) har framställts med referensimplementeringar som anges i *Bilaga 1* till denna författning, eller program som följer sådana, eller
   b) för en redan framställd elektronisk handling har bekräftats av materiella och formella kontroller med metoder som anges i *Bilaga 2* till denna författning,
2) och det tekniska skickets form och funktion har kontrollerats.

Allmänna råd. För kontroller av form och funktion bör verksamheten ta fram kriterier som kvalificerar den avsedda formen och funktionen, eller framställa exemplar, förlagor

eller modeller som representerar den avsedda formen och funktionen, vilka kan ligga till grund för jämförelser.

För de format som verksamheten använder men för vilka det inte föreskrivs en materiell eller formell kontroll, bör verksamheten i samråd med sin arkivmyndighet eller motsvarande ansvarig dokumentera förutsättningarna för sådana kontroller. Av betydelse för materiella kontroller är de metoder som program använder för att framställa eller kontrollera framställda elektroniska handlingar. Av betydelse för formella kontroller är vilka av specifikationens uppmanande krav (bör, bör inte) som har tolkats vara fakultativa krav (får, kan) och vilka av båda dessa typer av krav som har tolkats vara obligatoriska krav (ska eller får inte).

En verksamhet bör även utföra en policykontroll för att bekräfta att det tekniska skicket används och hanteras i enlighet med verksamhetens behov och krav, däribland 3 § arkivlagen. Användningen och hanteringen bör inte strida mot de obligatoriska, fakultativa och uppmanande kraven som finns i föreskrivna specifikationer eller i övrigt mot de tekniska kraven i denna författning.

4 kap. Tekniska krav för olika fall

Typer av tekniska krav

1 § I *Bilaga 3* i denna författning finns tekniska krav för olika fall. Tekniska krav kan vara

- obligatoriska (ska, ska inte eller får inte),
- fakultativa (får, kan), eller
- uppmanande (bör, bör inte).

Tekniska krav kan gälla för

- alla olika fall (allmänna krav), eller
- vissa typer av fall (särskilda krav).

Särskilda krav kan omfatta alla fall av användning och hantering av elektroniska handlingar (generella fall), eller endast vissa användningar och hanteringar av elektroniska handlingar (speciella fall).

Allmänna råd. Denna författning innehåller inga föreskrifter om att verksamheter ska välja eller använda materiel och metoder, men om de materiel och metoder verksamheten väljer eller använder omfattas av ett eller flera fall gäller de föreskrivna kraven.

Allmänna tekniska krav för alla former och funktioner av elektroniska handlingar

2 § Alla elektroniska handlingar ska vid framställning uppfylla samtliga tillämpliga allmänna krav.

För de fall det finns tillämpliga särskilda krav gäller dessa framför de allmänna kraven.

Särskilda tekniska krav i generella och speciella fall för elektroniska handlingar med en specifik form och funktion

3 § En elektronisk handling med en specifik form och funktion ska vid framställning uppfylla alla tillämpliga krav, för den formen och funktionen, som gäller i generella och speciella fall.

Vid motsägelser mellan kraven för generella och speciella fall gäller kraven för speciella fall före generella.

Allmänna råd. En och samma elektroniska handlings innehåll kan representeras med olika former och funktioner. Till exempel, som bild, som text eller som ljud. En och

samma form och funktion kan sedan uppstå i ett eller annat tekniskt skick. Till exempel, för en bild i de tekniska skicken raster eller vektor. En verksamhet bör därför framställa sina elektroniska handlingar i ett sådant tekniskt skick som kan användas och hanteras med de materiel och metoder som verksamheten har förutsättningar för att kunna använda och har uppskattat att omständigheterna i övrigt tillåter en fortsatt användning av.

Tekniska krav vid svåra fall

4 § En elektronisk handling behöver endast uppfylla de allmänna tekniska kraven enligt 2 § om

- de särskilda kraven i 3 § inte med enkelhet kan tillämpas eller ett eller flera särskilda krav kan tillämpas men dessa inte är tillräckliga eftersom det rör sig om ett fall som inte regleras och som faller helt eller delvis utanför de generella fallen, och
- om verksamheten i övrigt säkerställer att handlingen kan användas och hanteras över tid med hänsyn till behovet av beständighet i allmänhet och arkivbeständighet i synnerhet.

Allmänna råd. En verksamhet kan säkerställa att framställda elektroniska handlingar kan användas och hanteras för begränsad tid eller för all framtid genom att till exempel ta hand om dokumentation, specifikationer, källkod och program samt budgetera kostnader för licenser, programanpassningar, felkorrigeringar, drift, hjälpcentral, personal och andra arbetsinsatser.

En verksamhet bör samråda med sin arkivmyndighet eller motsvarande ansvarig innan tillämpning av bestämmelsen. När kraven enligt denna författning inte är uppfyllda kan de inte heller förutsättas att materiel och metoder är lämpliga med hänsyn till behovet av beständighet. Verksamheten ansvarar därför för att påvisa att åtgärderna är tillräckliga.

---

1. Denna författning träder i kraft den DD Månad YYYY.
2. Författningen ska tillämpas senast från och med den DD Månad YYYY+1år.

KARIN ÅSTRÖM IKO

Benjamin Yousefi

UTKAST

BILAGA 1 SPECIFIKATIONER OCH REFERENSIMPLEMENTERINGAR **9**
BILAGA 2 METODER FÖR TEKNISK KONTROLL **35**
BILAGA 3 TEKNISKA KRAV FÖR OLIKA FALL **37**
3.1. Översikt **37**
3.1.1. Allmänna tekniska krav *37*
3.1.2. Särskilda tekniska krav *37*
3.2. Allmänna tekniska krav **40**
3.2.1. Autenticitet, dataintegritet, tillitsmodeller, och äkthet *40*
3.2.2. Implementering *41*
3.2.2.1. Arkitektur 41
3.2.2.2. Omsluta och innesluta 41
3.2.2.3. Teknisk metadata 42
3.2.2.4. Tillgänglighet 43
3.2.2.5. Tolkning av specifikation 44
3.2.3. Komprimering *45*
3.2.4. Licenser och patent *47*
3.3. Särskilda tekniska krav **50**
3.3.1. Bild *50*
3.3.1.1. Generella fall 50
3.3.1.2. Bildfångst 54
3.3.1.3. Förtryck och tryckteknik 58
3.3.1.4. Geografi 58
3.3.1.5. Tekniska ritningar 59
3.3.2. Databaser och datauppsättningar *60*
3.3.2.1. Generella fall 60
3.3.3. Informationsformat *63*
3.3.3.1. Generella fall 63
3.3.3.2. Administration, handel, och industri 66
3.3.3.3. Geografi 66
3.3.3.4. Identifieringskoder 67
3.3.3.5. Kontorsdokument 68
3.3.3.6. Offentlig verksamhet 69
3.3.3.7. Tekniska ritningar 70
3.3.4. Kommunikation och protokoll *71*
3.3.4.1. Generella fall 71
3.3.5. Ljud *72*
3.3.5.1. Generella fall 72
3.3.5.2. Ljudfångst 75

UTKAST

3.3.5.3. Telekommunikation 77
3.3.6. Organisering och sammanställning 78
3.3.6.1. Generella fall 78
3.3.6.2. Geografi 80
3.3.6.3. Kontorsdokument 80
3.3.6.4. Publicering 83
3.3.6.5. Tekniska ritningar 84
3.3.6.6. Webbsidor 85
3.3.7. Rörlig bild och video 88
3.3.7.1. Generella fall 88
3.3.7.2. Videofångst 93
3.3.7.3. Television 94
3.3.8. Tecken och text 95
3.3.8.1. Generella fall 95
3.3.9. Underskrifter, stämplar, och förseglingar 99
3.3.9.1. Generella fall 99
3.3.9.2. Offentliga nättjänster 101

UTKAST

BILAGA 1 SPECIFIKATIONER OCH REFERENSIMPLEMENTERINGAR

I denna bilaga finns en förteckning över specifikationer och referensimplementeringar vilka ska implementeras endast med de krav för de fall som uttryckligen uppställs i *Bilaga 3*.

Tabell 1 Förteckning över specifikationer och referensimplementeringar.

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
1.	AAC MPEG-2 del 7 MPEG-4 del 3 MPEG-4 del 24 MPEG-4 del 26 MPEG-4 Audio MPEG-4 MPEG	ISO/IEC 13818-7:2006 *Information technology – Generic coding of moving pictures and associated audio information – Part 7: Advanced Audio Coding (AAC)* ISO/IEC 14496-3:2009 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 3: Audio* ISO/IEC 14496-4:2004 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 4: Conformance testing* ISO/IEC 14496-5:2001 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 5: Reference software* ISO/IEC TR 14496-24:2008 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 24: Audio and systems interaction* ISO/IEC 14496-26:2010 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 26: Audio conformance*
2.	ADDML	NA-NO *ADDML 8.3 Archival Data Description Markup Language, versjon 8.3*
3.	APNG	Mozilla *APNG Specification 1.0*
4.	ASCII US-ASCII ASCII 7-bit	INCITS 4-1986[R2012] *Information Systems - Coded Character Sets - 7-Bit American National Standard Code for Information Interchange (7-Bit ASCII)*
5.	ASiC	ETSI EN 319 162-1 V1.1.1 (2016-04) *Electronic Signatures and Infrastructures (ESI); Associated Signature Containers (ASiC); Part 1: Building blocks and ASiC baseline containers*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
6.	AV1	The Alliance for Open Media *AV1 Bitstream & Decoding Process Specification (20190108)*
		Referensimplementering
7.	– *AV1CL*	Alliance for Open Media *AV1 Codec Library*
8.	AVIF	The Alliance for Open Media *AV1 Image File Format (AVIF), v1.0.0, 19 February 2019*
9.	BMP	Microsoft *Ingen formell specifikation.*
10.	BW64	ITU-R Recommendation BS.2088-1 (10/2019) *Long-form file format for the international exchange of audio programme materials with metadata*
11.	BWF	EBU – TECH 3285 Version 2.0 (May 2011) *A format for audio data files in broadcasting*
12.	BZIP2	Informell specifikation *Joe Tsai (2016-03-17) BZIP2: Format Specification*
13.	CALS CALS Type 1-4 ODA-DAP (Type 2) NIFF (Type 3) JEDMICS (Type 4)	MIL-PRF-28002C (30 September 1997) *Performance specification: raster graphics representation in binary format, requirements for* MIL-STD-1840C (26 June 1997) *Department of defense interface standard: Automated Interchange of Technical Information*
14.	CAdES	ETSI EN 319 122-1 V1.1.1 (2016-04) *Electronic Signatures and Infrastructures (ESI); CAdES digital signatures; Part 1: Building blocks and CAdES baseline signatures*
15.	CMS	IETF RFC 3370 *Cryptographic Message Syntax (CMS) Algorithms* IETF RFC 5652 *Cryptographic Message Syntax (CMS)* IETF RFC 5754 *Using SHA2 Algorithms with Cryptographic Message Syntax*
16.	CRT	IETF RFC 7468 *Textual Encodings of PKIX, PKCS, and CMS Structures*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
17.	CS Geo	DILCIS Board *E-ARK (31.05.2019, v2.0.0) Specification for digital geospatial data records archiving*
18.	CSS	W3C Recommendation 07 June 2011 *Cascading Style Sheets Level 2 Revision 1 (CSS 2.1) Specification*
19.	DEFLATE	IETF RFC 1951 *DEFLATE Compressed Data Format Specification version 1.3*
20.	DJVU	Lizardtech *DjVu Reference v3 (November 2005)*
21.	DNG	Adobe Incorporation *Digital Negative (DNG) Specification, Version 1.5.0.0, May 2019*
22.	DSV	Informell specifikation *Delimiter Separated Values*
23.	– *CSV*	IETF RFC 4180 *Common Format and MIME Type for Comma-Separated Values (CSV) Files*
24.	– *TSV*	Paul Lindner *Definition of tab-separated-values (tsv)*
25.	DTD	SGML Avsnitt 11 Markup Declarations: Document Type Definition XML 1.0 och XML 1.1 Avsnitt 2.8 Prolog and Document Type Declaration.
26.	EBUCore	European Broadcasting Union *Tech 3293 v. 1.10 (April 2020) EBU Core metadata set (EBUCore) specification*
27.	IMF+MIME EML	IETF RFC 2045 *Multipurpose Internet Mail Extension (MIME) Part One: Format of Internet Message Bodies* IETF RFC 2046 *Multipurpose Internet Mail Extensions (MIME) Part Two: Media Types*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		IETF RFC 2047 *MIME (Multipurpose Internet Mail Extensions) Part Three: Message Header Extensions for Non-ASCII Text* IETF RFC 2049 *Multipurpose Internet Mail Extensions (MIME) Part Five: Conformance Criteria and Examples* IETF RFC 2231 *MIME Parameter Value and Encoded Word Extensions: Character Sets, Languages, and Continuations* IETF RFC 3676 *The Text/Plain Format and DelSP Parameters* IETF RFC 5322 *Internet Message Format* IETF RFC 6532 *Internationalized Email Headers* IETF RFC 6533 *Internationalized Delivery Status and Disposition Notifications* IETF RFC 6657 *Update to MIME regarding "charset" Parameter Handling in Textual Media Types*
28.	EPUB	IDPF Recommended Specification (5 January 2017) *EPUB Accessibility 1.0 Conformance and Discovery Requirements for EPUB Publications* ISO/IEC TS 22424-1:2020 *Digital publishing — EPUB3 preservation — Part 1: Principles* ISO/IEC TS 22424-2:2020 *Digital publishing — EPUB3 preservation — Part 2: Metadata requirements* W3C Final Community Group Specification 08 May 2019 *EPUB 3.2* W3C Final Community Group Specification 08 May 2019 *EPUB Packages 3.2*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		W3C Final Community Group Specification 08 May 2019 *EPUB Content Documents 3.2* W3C Final Community Group Specification 08 May 2019 *EPUB Open Container Format (OCF) 3.2* W3C Final Community Group Specification 08 May 2019 *EPUB Media Overlays 3.2*
29.	FFV1	IETF Cellar working group *FF1 Video Codec Format Version 0, 1, 2, 4 (draft)*
		Referensimplementering
30.	– *FFmpeg*	FFmpeg team *FFmpeg 4.4 (2021-04-08) "Rao"*
31.		MediaConch *SampleFiles*
32.	FLAC	Xiph.Org Foundation *Free Lossless Audio Codec* Specifikationen gäller som den är vid tidpunkten för ikraftträdandet av denna författning.
		Referensimplementering
33.	– *libFLAC* – *libFLAC++*	Xiph.Org Foundation *FLAC 1.3.3*
34.	FLF	Informell specifikation *Fixed Length Format*
35.	GeoJSON	IETF RFC 7946 *The GeoJSON Format*
36.	GeoTIFF	GeoTIFF working group *OGC (19-008r4) GeoTIFF Standard, Version: 1.1 (2019-09-14)*
37.	GIF	CompuServe Incorporated *GRAPHICS INTERCHANGE FORMAT Version 89a*
38.	GML	ISO 19136-1:2020 *Geographic information — Geography Markup Language (GML) — Part 1: Fundamentals* ISO 19136-2:2015 *Geographic information — Geography Markup Language (GML) — Part 2: Extended schemas and encoding rules*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
39.	GZIP	IETF RFC 1952 *GZIP file format specification version 4.3*
40.	HDR-TV	ITU-R BT.2100-2 (07/2018) *Image parameter values for high dynamic range television for use in production and international programme exchange*
41.	HDTV	ITU-R BT.709-6 (06/2015) *Parameter values for the HDTV standards for production and international programme exchange*
42.	HTML 4.01 HTML	W3C Recommendation 24 December 1999 superseded 27 March 2018 *HTML 4.01 Specification*
43.	– *ISO HTML*	ISO/IEC 15445:2000 *Information technology – Document description and processing languages – HyperText Markup Language (HTML)*
44.	HTML++ HTML5 HTML	WHATWG *HTML Living Standard — Last Updated 13 April 2021*
45.	– *XHTML++*	HTML++ A14. The XML syntax
46.	IEC 80000-13	IEC 80000-13:2008 *Quantities and units — Part 13: Information science and technology*
47.	IFC IFC-SPF IFC-XML	ISO 16739-1:2018 *Industry Foundation Classes (IFC) for data sharing in the construction and facility management industries – Part 1: Data schema*
48.	ISO 216	ISO 216:2007 *Writing paper and certain classes of printed matter — Trimmed sizes — A and B series, and indication of machine direction*
49.	ISO 639	ISO 639-1:2002 *Codes for the representation of names of languages — Part 1: Alpha-2 code*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		ISO 639-2:1998 *Codes for the representation of names of languages — Part 2: Alpha-3 code* ISO 639-3:2007 *Codes for the representation of names of languages — Part 3: Alpha-3 code for comprehensive coverage of languages* ISO 639-4:2010 *Codes for the representation of names of languages — Part 4: General principles of coding of the representation of names of languages and related entities, and application guidelines* ISO 639-5:2008 *Codes for the representation of names of languages — Part 5: Alpha-3 code for language families and groups*
50.	ISO 3166	ISO 3166-1:2020 *Codes for the representation of names of countries and their subdivisions — Part 1: Country code* ISO 3166-2:2020 *Codes for the representation of names of countries and their subdivisions — Part 2: Country subdivision code* ISO 3166-3:2020 *Codes for the representation of names of countries and their subdivisions — Part 3: Code for formerly used names of countries*
51.	ISO 8601	ISO 8601-1:2019 *Date and time — Representations for information interchange — Part 1: Basic rules*
52.	ISO/IEC 8859-1 ISO 8859-1 Latin 1	ECMA-94 *8-BIT SINGLE-BYTE CODED GRAPHIC CHARACTER SETS – LATIN ALPHABETS No. 1 TO No. 4 (2nd Edition June 1986)* ISO/IEC 8859-1:1998 *Information technology – 8-bit single-byte coded graphic character sets – Part 1: Latin alphabet No. 1* SS-ISO/IEC 8859-1:2004 *8-bits kodade grafiska teckenmängder - Del 1: Latinska alfabetet nr 1 (ISO/IEC 8859-1:1998, IDT)*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
53.	– *[IANA] ISO-8859-1* – *ISO 8859-1* – *Windows-28591*	ISO/IEC 6429:1992 *Information technology – Control functions for coded character sets*
54.	ISO/IEC 8859-4 Latin 4	ECMA-94 *8-BIT SINGLE-BYTE CODED GRAPHIC CHARACTER SETS – LATIN ALPHABETS No. 1 TO No. 4 (2nd Edition June 1986)* ISO/IEC 8859-4:1998 *Information technology – 8-bit single-byte coded graphic character sets – Part 4: Latin alphabet No. 4*
55.	– *[IANA] ISO-8859-4* – *Windows-28594*	ISO/IEC 6429:1992 *Information technology – Control functions for coded character sets*
56.	ISO/IEC 8859-10 Latin 6	ECMA-144 *8-Bit Single-Byte Coded Graphic Character sets: Latin Alphabet No. 6 (3rd Edition December 2000)* ISO/IEC 8859-10:1998 *Information technology – 8-bit single-byte coded graphic character sets – Part 10: Latin alphabet No. 6*
57.	– *ISO-IR 158*	ISO-IR 158 Codepage layout *Sami (Lappish) Supplementary Set*
58.	– *[IANA] ISO-8859-10* – *Windows-28600*	ISO/IEC 6429:1992 *Information technology – Control functions for coded character sets*
59.	ISO/IEC 8859-15 Latin 9 Latin 0	ISO/IEC 8859-15:1999 *Information technology – 8-bit single-byte coded graphic character sets – Part 15: Latin alphabet No. 9*
60.	– *[IANA] ISO-8859-15* – *Windows-28605*	ISO/IEC 6429:1992 *Information technology – Control functions for coded character sets*
61.	ITU-T T.4 CCITT T.4 CCITT Group 3	ITU-T Recommendation T.4 (07/03) *Standardization of Group 3 facsimile terminals for document transmission*
62.	ITU-T T.6 CCITT T.6 CCITT Group 4	ITU-T Recommendation T.6 (11/88) *Facsimile coding schemes and coding control functions for Group 4 facsimile apparatus*

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
63.	JBIG2	ISO/IEC 14492:2019 *Information technology — Lossy/lossless coding of bi-level images* ITU-T Recommendation T.88 (08/18) *Information technology – Lossy/lossless coding of bi-level images* ITU-T Recommendation T.89 (09/01) *Application profiles for Recommendation T.88 - Lossy/lossless coding of bi-level images (JBIG2) for facsimile*
64.	JFIF	Ecma International Technical Report TR/98 *JPEG File Interchange Format (JFIF) (June 2009)* ISO/IEC 10918-5:2013 *Information technology — Digital compression and coding of continuous-tone still images: JPEG File Interchange Format (JFIF) — Part 5:*
65.	JP2 JPEG 2000 del 1 JPEG 2000	ISO/IEC 15444-1:2016 *ISO/IEC 15444-1:2019 Information technology — JPEG 2000 image coding system — Part 1: Core coding system* ISO/IEC 15444-4:2004 *Information technology — JPEG 2000 image coding system: Conformance testing — Part 4:* ISO/IEC 15444-5:2015 *Information technology — JPEG 2000 image coding system: Reference software — Part 5:* ITU Recommendation T.800 (11/15) *Information technology - JPEG 2000 image coding system: Core coding system*
66.	**Referensimplementering** – *OpenJPEG*	**Referensimplementering** Image and Signal Processing Group (ISPGroup), Université de Louvain (UCL) *OpenJPEG 2.4.0*
67.	JPEG	ISO/IEC 10918-1:1994 *Information technology – Digital compression and coding of continuous-tone still images: Requirements and guidelines* ISO/IEC 10918-2:1995 *Information technology — Digital compression and coding of continuous-tone still images: Compliance testing*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		ITU Recommendation T.81 (09/92) *Information technology – Digital compression and coding of continuous-tone still images – Requirements and guidelines*
		Referensimplementering
68.	– *libjpeg*	Independent JPEG Group *libjpeg (v. 9d of 12-Jan-2020)*
69.	JPX JPEG 2000 del 2 JPEG 2000	ISO/IEC 15444-2:2004 *Information technology – JPEG 2000 image coding system: Extensions* ITU Recommendation T.801 (08/02) *Information technology - JPEG 2000 image coding system: Extensions*
70.	JSON	ECMA-404 (2nd Edition December 2017) *The JSON Data Interchange Syntax* IETF RFC 8259 *The JavaScript Object Notation (JSON) Data Interchange Format* ISO/IEC 21778:2017 *Information technology — The JSON data interchange syntax*
71.	– *I-JSON*	IETF RFC 7493 *The I-JSON Message Format*
72.	MathML	W3C Recommendation 21 October 2003, Second Edition *Mathematical Markup Language (MathML) Version 2.0* W3C Recommendation 07 June 2011 *A MathML for CSS Profile* W3C Recommendation 10 April 2014, 2nd Edition *Mathematical Markup Language (MathML) Version 3.0*
73.	MIX	Library of Congress *MIX Version 2.0*
74.	MJP2	ISO/IEC 15444-3:2007 *Information technology — JPEG 2000 image coding system: Motion JPEG 2000 — Part 3:*
75.	MKV Matroska	IETF Cellar working group *Matroska Specifications (draft)*
		Referensimplementering

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
76.		MediaArea *SampleFiles*
77.	MNG	Glenn Randers-Pehrson (editor) *MNG (Multiple-image Network Graphics) Format Version 1.0*
78.		**Referensimplementering** Gerard Juyn *Libmng 1.0.10*
79.	MPEG-1 del 1 MPEG-PS MPEG-TS MPEG-1 MPEG	ISO/IEC 11172-1:1993 *Information technology – Coding of moving pictures and associated audio for digital storage media at up to about 1,5 Mbit/s – Part 1: Systems*
80.	MPEG-1 del 2 MPEG-1 Video MPEG-1 MPEG	ISO/IEC 11172-2:1993 *Information technology – Coding of moving pictures and associated audio for digital storage media at up to about 1,5 Mbit/s – Part 2: Video*
81.	MPEG-1 del 3 MP1 MPEG-1 Layer I MP2 MPEG-1 Layer II MP3 MPEG-1 Layer III MPEG-1 MPEG	ISO/IEC 11172-3:1993 *Information technology – Coding of moving pictures and associated audio for digital storage media at up to about 1,5 Mbit/s – Part 3: Audio*
82.	MPEG-1 del 4 MPEG-1 del 5 MPEG-1 MPEG	ISO/IEC 11172-4:1995 *Information technology – Coding of moving pictures and associated audio for digital storage media at up to about 1,5 Mbit/s – Part 4: Compliance testing* ISO/IEC TR 11172-5:1998 *Information technology – Coding of moving pictures and associated audio for digital storage media at up to about 1,5 Mbit/s – Part 5: Software simulation*
83.	MPEG-2 del 1 MPEG-PS MPEG-TS H.222.0 MPEG-2 MPEG	ISO/IEC 13818-1:2019 *Information technology – Generic coding of moving pictures and associated audio information – Part 1: Systems* ITU-T Recommendation H.222.0 (08/18) *Information technology - Generic coding of moving pictures and associated audio information: Systems*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
84.	MPEG-2 del 2 MPEG-2 Video H.262 MPEG-2 MPEG	ISO/IEC 13818-2:2013 *Information technology – Generic coding of moving pictures and associated audio information – Part 2: Video* ITU-T Recommendation H.262 (02/12) *Information technology - Generic coding of moving pictures and associated audio information: Video*
85.	MPEG-2 del 3 MPEG-2 BC MPEG	ISO/IEC 13818-3:1998 *Information technology – Generic coding of moving pictures and associated audio information – Part 3: Audio*
86.	MPEG-2 del 4 MPEG-2 del 5 MPEG-2 MPEG	ISO/IEC 13818-4:2004 *Information technology – Generic coding of moving pictures and associated audio information – Part 4: Conformance testing* ISO/IEC TR 13818-5:2005 *Information technology – Generic coding of moving pictures and associated audio information – Part 5: Software simulation*
87.	MPEG-4 del 1 MPEG-4 MPEG	ISO/IEC 14496-1:2010 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 1: Systems*
88.	MPEG-4 del 2 MPEG-4 Visual MPEG-4 MPEG	ISO/IEC 14496-2:2004 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 2: Visual*
89.	MPEG-4 del 4 MPEG-4 del 5 MPEG-4 del 7 MPEG-4 MPEG	ISO/IEC 14496-4:2004 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 4: Conformance testing* ISO/IEC 14496-5:2001 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 5: Reference software* ISO/IEC TR 14496-7:2004 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 7: Optimized reference software for coding of audio-visual objects*
90.	MPEG-4 del 10 MPEG-4 AVC H.264 MPEG-4	ISO/IEC 14496-10:2020 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 10: Advanced Video Coding*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
	MPEG	ITU-T Recommendation H.264 (04/17) *Advanced video coding for generic audiovisual services*
91.	MPEG-4 del 14 MP4 MPEG-4 MPEG	ISO/IEC 14496-14:2020 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 14: MP4 file format* ISO/IEC 14496-15:2017 *Information technology – Coding of audio-visual objects – Part 15: Carriage of network abstraction layer (NAL) unit structured video in the ISO base media file format*
92.	MPEG-4 del 32 MPEG-4 MPEG	ISO/IEC 14496-32:2021 *Information technology — Coding of audio-visual objects — Part 32: File format reference software and conformance*
93.	MPEG-H HEVC H.265 MPEG-H MPEG	ISO/IEC 23008-2:2020 *Information technology – High efficiency coding and media delivery in heterogeneous environments – Part 2: High efficiency video coding* ITU-T Recommendation H.265 (11/19) *High efficiency video coding*
94.	MPEG-H HEIF HEIF MPEG	ISO/IEC 23008-12:2017 *Information technology — High efficiency coding and media delivery in heterogeneous environments — Part 12: Image File Format*
95.	MPEG-I del 3 VVC H.266	ISO/IEC 23090-3:2021 *Information technology — Coded representation of immersive media — Part 3: Versatile video coding* ITU-T Recommendation H.266 (08/20) *Versatile video coding*
96.	ODD ODB ODC ODF ODG ODP ODS ODT	ISO/IEC 26300-1:2015 *Information technology — Open Document Format for Office Applications (OpenDocument) v1.2 — Part 1: OpenDocument Schema* ISO/IEC 26300-2:2015 *Information technology — Open Document Format for Office Applications (OpenDocument) v1.2 — Part 2: Recalculated Formula (OpenFormula) Format*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		ISO/IEC 26300-3 (First edition 2015-07-01) *Information technology — Open Document Format for Office Applications (OpenDocument) v1.2 — Part 3: Packages*
97.	Office Open XML OOXML DOCX PPTX XLSX	ECMA-376-1:2016 *Office Open XML File Formats — Fundamentals and Markup Language Reference (5th Edition, October 2016)* ECMA-376-2:2012 *Office Open XML File Formats — Open Packaging Conventions (4th Edition, December 2012)* ECMA-376-3:2015 *Office Open XML File Formats — Markup Compatibility and Extensibility (5th Edition, December 2015)* ECMA-376-4:2016 *Office Open XML File Formats — Transitional Migration Features (5th Edition, October 2016)* ECMA-376-5:2006 *Office Open XML Part 5: Markup Compatibility and Extensibility (1st Edition, December 2006)* ISO/IEC 29500-1:2016 *Information technology – Document description and processing languages – Office Open XML File Formats – Part 1: Fundamentals and Markup Language Reference* ISO/IEC 29500-2:2012 *Information technology – Document description and processing languages – Office Open XML File Formats – Part 2: Open Packaging Conventions* ISO/IEC 29500-3:2015 *Information technology – Document description and processing languages – Office Open XML File Formats – Part 3: Markup Compatibility and Extensibility* ISO/IEC 29500-4:2016 *Information technology – Document description and processing languages – Office Open XML File Formats – Part 4: Transitional Migration Features*
98.	OpenPGP	IETF RFC 4880 *OpenPGP Message Format*

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		IETF RFC 5581 *The Camellia Cipher in OpenPGP* IETF RFC 6637 *Elliptic Curve Cryptography (ECC) in OpenPGP*
99.	– *OpenPGP MIME*	IETF RFC 2015 *MIME Security with Pretty Good Privacy (PGP)* IETF RFC 3156 *MIME Security with OpenPGP*
100.	OAC	IETF RFC 6716 *Definition of the Opus Audio Codec* IETF RFC 7587 *RTP Payload Format for the Opus Speech and Audio Codec* IETF RFC 8251 *Updates to the Opus Audio Codec*
101.	PAdES	ETSI EN 319 142-1 V1.1.1 (2016-04) *Electronic Signatures and Infrastructures (ESI); PAdES digital signatures; Part 1: Building blocks and PAdES baseline signatures* ISO 14533-3:2017 *Processes, data elements and documents in commerce, industry and administration — Long term signature profiles — Part 3: Long term signature profiles for PDF Advanced Electronic Signatures (PAdES)*
102.	PCM	ITU-T Recommendation G.711 (11/88) *Pulse code modulation (PCM) of voice frequencies*
103.	– *BWF*	BWF A2. Pulse Code Modulation (PCM) Format
104.	– *LPCM*	PCM Med linjär kvantisering (eng. linear quantization).
105.	PDF 1.4 PDF	Adobe Systems Incorporated *PDF Reference (third edition) Adobe Portable Document Format Version 1.4*
106.	PDF 1.7 ISO 32000-1 PDF	Adobe Systems Incorporated *Document management — Portable document format — Part 1: PDF 1.7 (First Edition 2008-7-1)*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		ISO 32000-1:2008 *Document management — Portable document format — Part 1: PDF 1.7*
107.	PDF 2.0 ISO 32000-2 PDF	ISO 32000-2:2017 *Document management — Portable document format — Part 2: PDF 2.0*
108.	PDF/A	PDF/A-1 -2 -3 -4
109.		**Referensimplementeringar** veraPDF *Corpus*
110.	PDF/A-1 PDF/A	ISO 19005-1:2005 *Document management – Electronic document file format for long-term preservation – Part 1: Use of PDF 1.4 (PDF/A-1)* PDF/A Competence Center (2008-03-14) *TechNote 0006: Digital Signatures in PDF/A-1*
111.	PDF/A-2 PDF/A	ISO 19005-2:2011 *Document management – Electronic document file format for long-term preservation – Part 2: Use of ISO 32000-1 (PDF/A-2)*
112.	PDF/A-3 PDF/A	ISO 19005-3:2012 *Document management – Electronic document file format for long-term preservation – Part 3: Use of ISO 32000-1 with support for embedded files (PDF/A-3)*
113.	PDF/A-4 PDF/A	ISO 19005-4:2020 *Document management — Electronic document file format for long-term preservation — Part 4: Use of ISO 32000-2 (PDF/A-4)* Med undantag för bilaga A och B.
114.	PDF/A-4e	PDF/A-4 Annex B (normative) Requirements for a PDF/A for Engineering (PDF/A-4e)
115.	PDF/A-4f	PDF/A-4 Annex A (normative) Requirements for a PDF/A with Embedded Files (PDF/A-4f)

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
116.	PDF/E-1 PDF/E	ISO 24517-1:2008 *Document management – Engineering document format using PDF – Part 1: Use of PDF 1.6 (PDF/E-1)*
117.	PDF/UA	ISO 14289-1:2014 *Document management applications – Electronic document file format enhancement for accessibility – Part 1: Use of ISO 32000-1 (PDF/UA-1)*
118.	PDF/X-1+1a PDF/X	ISO 15930-1:2001 *Graphic technology — Prepress digital data exchange — Use of PDF — Part 1: Complete exchange using CMYK data (PDF/X-1 and PDF/X-1a)*
119.	PDF/X-1a PDF/X	ISO 15930-4:2003 *Graphic technology — Prepress digital data exchange using PDF — Part 4: Complete exchange of CMYK and spot colour printing data using PDF 1.4 (PDF/X-1a)*
120.	PDF/X-3:2002 PDF/X-3 PDF/X	ISO 15930-3:2002 *Graphic technology — Prepress digital data exchange — Use of PDF — Part 3: Complete exchange suitable for colour-managed workflows (PDF/X-3)*
121.	PDF/X-3:2003 PDF/X-3 PDF/X	ISO 15930-6:2003 *Graphic technology — Prepress digital data exchange using PDF — Part 6: Complete exchange of printing data suitable for colour-managed workflows using PDF 1.4 (PDF/X-3)*
122.	PDF/X-4p PDF/X	ISO 15930-7:2010 *Graphic technology — Prepress digital data exchange using PDF — Part 7: Complete exchange of printing data (PDF/X-4) and partial exchange of printing data with external profile reference (PDF/X-4p) using PDF 1.6*
123.	PEPPOL	SS-EN 16931-1:2017+A1:2019 *Elektronisk fakturering – Del 1: Semantisk datamodell för en elektronisk fakturas basinnehåll* SIS-CEN/TS 16931-2:2017 *Elektronisk fakturering - Del 2: Lista över syntaxer som överensstämmer med EN 16931-1*
124.	PKCS #7 CMS PKCS #7	IETF RFC 2315 *PKCS #7: Cryptographic Message Syntax Version 1.5*
125.	PNG	IETF RFC 2083 (Informational) *PNG (Portable Network Graphics) Specification Version 1.0*

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		ISO/IEC 15948:2004 *Information technology – Computer graphics and image processing – Portable Network Graphics (PNG): Functional specification* W3C Recommendation 10 November 2003 (Second Edition) *Portable Network Graphics (PNG) Specification*
126.	– *libpng*	**Referensimplementering** Guy Eric Schalnat, Andreas Dilger, John Bowler, Glenn Randers-Pehrson, Cosmin Truta, med flera. *libpng (v. 1.6.37)*
127.	POSIX.1-2017	IEEE Computer Society *IEEE 1003.1-2017 - IEEE Standard for Information Technology–Portable Operating System Interface (POSIX(R)) Base Specifications, Issue 7* ISO/IEC/IEEE 9945:2009 *Information technology – Portable Operating System Interface (POSIX®) Base Specifications, Issue 7* The Open Group *Base Specifications Issue 7, 2018 edition*
128.	– *Textfil*	POSIX.1-2017 Volume: Base Definitions Avsnitt 3.403 Text File Avsnitt 3.206 Line Avsnitt 3.243 Newline Character (<newline>)
129.	PRC	ISO 14739-1:2014 *Document management — 3D use of Product Representation Compact (PRC) format — Part 1: PRC 10001*
130.	RAFGS1 FGS	Riksarkivet *FGS Paketstruktur (RAFGS1V1.2)* *Förvaltningsgemensamspecifikation (FGS) för paketstruktur för e-arkiv* *FGS Paketstruktur Tillägg (RAFGS1V1.2A20171025)* *Förvaltningsgemensam specifikation (FGS) för paketstruktur för e-arkiv*
131.	RAFGS2 FGS	Riksarkivet *FGS Personal (RAFGS2V1.0)* *Förvaltningsgemensamspecifikation (FGS) för Personalinformation*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		FGS Personal Tillägg (RAFGS2V1.0A20190225) *Förvaltningsgemensam specifikation (FGS) för Personalinformation*
132.	RAFGS3 FGS	Riksarkivet *FGS Ärendehantering (RAFGS3V1.0)* *Förvaltningsgemensamspecifikation (FGS) för Ärendehanteringsinformation*
133.	RAFGS4 FGS	Riksarkivet *FGS Arkivredovisning (RAFGS4V1.0)* *Förvaltningsgemensamspecifikation (FGS) för Arkivredovisning (Allmänna arkivschemat)* *FGS Arkivredovisning Tillägg (RAFGS4V1.0A20171025)* *Förvaltningsgemensam specifikation (FGS) för Arkivredovisning (Allmänna arkivschemat)*
134.	RAFGS5 FGS	Riksarkivet *FGS Arkivredovisning (RAFGS5V1.1)* *Förvaltningsgemensamspecifikation (FGS) för Arkivredovisning (Verksamhetsbaserad)* *FGS Arkivredovisning Tillägg (RAFGS5V1.0A20180213)* *Förvaltningsgemensam specifikation (FGS) för Arkivredovisning (Verksamhetsbaserad)*
135.	RAFGS6 FGS Databas FGS	Riksarkivet *FGS Databas (RAFGS6V1.0) Förvaltningsgemensam specifikation (FGS) för relationsdatabaser baserad på SIARD* *FGS Databas Tillägg (RAFGS6V1.0A20210628)* *Förvaltningsgemensam specifikation (FGS) för relationsdatabaser baserad på SIARD*
136.	RELAX NG	ISO/IEC 19757-2:2008 *Information technology — Document Schema Definition Language (DSDL) — Part 2: Regular-grammar-based validation — RELAX NG* OASIS (3 December 2001) *RELAX NG Specification* OASIS (21 November 2002) *RELAX NG Compact Syntax*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
137.	Schematron	ISO/IEC 19757-3:2016 *Information technology — Document Schema Definition Languages (DSDL) — Part 3: Rule-based validation — Schematron*
138.	SDTV	ITU-R BT.601-7 (03/2011) *Studio encoding parameters of digital television for standard 4:3 and wide-screen 16:9 aspect ratios*
139.	SGML	ISO 8879:1986 *Information processing – Text and office systems – Standard Generalized Markup Language (SGML)*
140.	– *DSSSL*	ISO/IEC 10179:1996 *Information technology — Processing languages — Document Style Semantics and Specification Language (DSSSL)*
141.	SI	BIPM *The International System of Units brochure 9th edition*
142.	SIARD	DILCIS Board *SIARD-2.1.1 Format Specification*
143.	SQL	ISO/IEC 9075-1:2016 *Information technology — Database languages — SQL — Part 1: Framework (SQL/Framework)* ISO/IEC 9075-2:2016 *Information technology — Database languages — SQL — Part 2: Foundation (SQL/Foundation)*
144.	SQLite	SQLite *Database File Format, version 3.0.0 (2004-06-18)*
145.	STEP AP242	ISO 10303-242:2020 *Industrial automation systems and integration — Product data representation and exchange — Part 242: Application protocol: Managed model-based 3D engineering*
146.	STEP File	ISO 10303-21:2016 *Industrial automation systems and integration – Product data representation and exchange – Part 21: Implementation methods: Clear text encoding of the exchange structure*
147.	STEP XML	ISO 10303-28:2007 *Industrial automation systems and integration – Product data representation and exchange – Part 28:*

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		Implementation methods: XML representations of EXPRESS schemas and data, using XML schemas
148.	SVG	W3C Recommendation 16 August 2011 (Second Edition) *Scalable Vector Graphics (SVG) 1.1*
149.	SVT	IETF Network Working Group *Signature Validation Token (draft)*
150.	TAR	POSIX.1-2017 Volume: Shell & Utilities: Utilities Avsnitt ”pax” underavsnitt EXTENDED DESCRIPTION ”ustar Interchange Format”
		Referensimplementering
151.	– *bsdtar*	libarchive *libarchive (v3.5.1) bsdtar*
152.	– *GNU Tar*	The Free Software Foundation and GNU Operating System *GNU Tar (v1.34)*
153.	– *star*	Joerg Schilling *star – unique standard tape archiver (v1.6)*
154.	TIFF Baseline TIFF 6.0 del 1 TIFF 6.0 TIFF	Adobe Developers Association *TIFF Revision 6.0 Final – June 3, 1992* Part 1: Baseline TIFF
155.	TIFF Extensions TIFF 6.0 del 2 TIFF 6.0 TIFF	Adobe Developers Association *TIFF Revision 6.0 Final – June 3, 1992* Part 2: TIFF Extensions
156.	TIFF/EP	ISO 12234-2:2001 *Electronic still-picture imaging – Removable memory – Part 2: TIFF/EP image data format*
157.	TIFF/IT	ISO 12639:2004 *Graphic technology – Prepress digital data exchange – Tag image file format for image technology (TIFF/IT)*
158.	U3D	ECMA-363 (4th Edition / June 2007) *Universal 3D File Format*
159.	UCS	ISO/IEC 10646:2020 *Information technology — Universal Coded Character set (UCS)*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
160.	UHDTV	ITU-R BT.2020-2 (10/2015) *Parameter values for ultra-high definition television systems for production and international programme exchange*
161.	Unicode	The Unicode Consortium *The Unicode Standard Version 13.0 – Core Specification*
162.	– *UTF-8* – *UTF-16* – *UTF-16BE* – *UTF-16LE* – *UTF-32* – *UTF-32BE* – *UTF-32LE*	Unicode 3.9 Unicode Encoding Forms 3.10 Unicode Encoding Schemes
163.	URL	WHATWG *URL Living Standard — Last Updated 23 March 2021*
164.	WARC	International Internet Preservation Consortium *The WARC Format 1.1* ISO 28500:2017 *Information and documentation – WARC file format*
165.	WAV	Microsoft Multimedia Standards Update (April 15, 1994 Revision: 3.0) *New Multimedia Data Types and Data Techniques* Avsnitten NEW WAVE RIFF CHUNKS och NEW WAVE TYPES.
166.	WCAG	EN 301 549 V3.2.1 (2021-03) *Accessibility requirements for ICT products and services* W3C Recommendation 05 June 2018 *Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.1*
167.	– *VW*	DIGG med flera. *Vägledningen för webbutveckling*
168.	WebM	Google *WebM Container Guidelines, last modified: 2017-11-28*
169.	WebP	Google *Compression Techniques, last updated 2021-04-14* *WebP Container Specification, last updated 2021-04-14*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		WebP Lossless Bitstream Specification, 2012-06-19, amended on 2014-09-16
170.	– *libwebp*	**Referensimplementering** Google *libwebp (v. 1.2.0)*
171.	Windows 1252 CP 1252	Microsoft Code Page 1252 (v3.0) *Windows Latin 1 (ANSI)*
172.	X.509	ITU-T Recommendation X.509 (10/19) *Information technology – Open Systems Interconnection – The Directory: Public-key and attribute certificate frameworks* ISO/IEC 9594-8:2020 *Information technology – Open Systems Interconnection – The Directory – Part 8: Public-key and attribute certificate frameworks*
173.	– *PKIX X.509 v3* – *PKIX*	IETF RFC 5280 *Internet X.509 Public Key Infrastructure Certificate and Certificate Revocation List (CRL) Profile* IETF RFC 5912 *New ASN.1 Modules for the Public Key Infrastructure Using X.509 (PKIX)* IETF RFC 6818 *Updates to the Internet X.509 Public Key Infrastructure Certificate and Certificate Revocation List (CRL) Profile* IETF RFC 6960 *X.509 Internet Public Key Infrastructure Online Certificate Status Protocol – OCSP* IETF RFC 8954 *Online Certificate Status Protocol (OCSP) Nonce Extension*
174.	X3D	ISO/IEC 19775-1:2013 *Information technology — Computer graphics, image processing and environmental data representation — Extensible 3D (X3D) — Part 1: Architecture and base components* ISO/IEC 19775-2:2015 *Information technology — Computer graphics, image processing and environmental data representation — Extensible 3D (X3D) — Part 2: Scene access interface (SAI)*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		ISO/IEC 19776-1:2015 *Information technology — Computer graphics, image processing and environmental data representation — Extensible 3D (X3D) encodings — Part 1: Extensible Markup Language (XML) encoding* ISO/IEC 19776-2:2015 *Information technology — Computer graphics, image processing and environmental data representation — Extensible 3D (X3D) encodings — Part 2: Classic VRML encoding* ISO/IEC 19776-3:2015 *Information technology — Computer graphics, image processing and environmental data representation — Extensible 3D (X3D) encodings — Part 3: Compressed binary encoding*
175.	XAdES	ETSI EN 319 132-1 V1.1.1 (2016-04) *Electronic Signatures and Infrastructures (ESI); XAdES digital signatures; Part 1: Building blocks and XAdES baseline signatures*
176.	XBRL	XBRL INTERNATIONAL *Recommendation (31 December 2003 with errata corrections to 20 February 2013) Extensible Business Reporting Language (XBRL) 2.1*
177.	– *iXBRL*	XBRL INTERNATIONAL *Recommendation (18 November 2013) Inline XBRL Part 1: Specification 1.1* XBRL INTERNATIONAL *Recommendation (18 November 2013) Inline XBRL Part 2: Schema 1.1*
178.	XHTML	W3C Recommendation 26 January 2000, revised 1 August 2002, superseded 27 March 2018 (Second Edition) *XHTML 1.0 The Extensible HyperText Markup Language – A Reformulation of HTML 4 in XML 1.0* W3C Recommendation 23 November 2010, superseded 27 March 2018 (Second Edition) *XHTML 1.1 Module-based XHTML*
179.	XML XML 1.1	W3C Recommendation 26 November 2008 (Fifth Edition) *Extensible Markup Language (XML) 1.0*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
	XML 1.0	W3C Recommendation 16 August 2006, edited in place 29 September 2006 (Second Edition) *Extensible Markup Language (XML) 1.1*
180.	XML Signature XML-DSig XMLDsig XML-Sig	W3C Recommendation 11 April 2013 *XML Signature Syntax and Processing Version 1.1*
181.	XMP XMP del 1	Adobe Systems Incorporated *Extensible Metadata Platform (XMP) Specification: Part 1 (April, 2012) Data Model, Serialization, and Core Properties* ISO 16684-1:2019 *Graphic technology – Extensible metadata platform (XMP) specification – Part 1: Data model, serialization and core properties*
182.	XMP XMP del 3	Adobe Systems Incorporated *XMP Specification Part 3 (2020) Storage in Files*
183.	XSD XML Schema	W3C Recommendation 28 October 2004 (Second Edition) *XML Schema Part 1: Structures* W3C Recommendation 28 October 2004 (Second Edition) *XML Schema Part 2: Datatypes* W3C Recommendation 5 April 2012 *XML Schema Definition Language (XSD) 1.1 Part 1: Structures* W3C Recommendation 5 April 2012 *XML Schema Definition Language (XSD) 1.1 Part 2: Datatypes*
184.	XSL	W3C Recommendation 5 December 2006 *Extensible Stylesheet Language (XSL) Version 1.1*
185.	– *XSL-FO*	Avsnitt 6 Formatting Objects
186.	XSLT	W3C Recommendation 8 June 2017 *XSL Transformations (XSLT) Version 3.0*
187.	ZIP	ISO/IEC 21320-1:2015 *Information technology – Document Container File – Part 1: Core*

UTKAST

#	Beteckning	Källa *(specifikation eller referensimplementering)*
		PKWARE Inc. (November 20, 2018) *APPNOTE.TXT - .ZIP File Format Specification 6.3.9*

UTKAST

BILAGA 2 METODER FÖR TEKNISK KONTROLL

I denna bilaga finns en förteckning över hänvisningar till metoder för att utföra tekniska kontroller av ett eller flera format som utgör ett tekniskt skick.

Tabell 2 Förteckning över hänvisningar till metoder för tekniska kontroller.

Beteckning	Metod
EI DPFM	EasyInnova DPF Manager (v3.5.1) *Materiell, formell, och policy- kontroll*
MA BWF-ME	MediaInfo BWF MetaEdit (v20.08) *Materiell och formell kontroll*
MA MediaConch	MediaInfo MediaConch (v18.03.2) *Materiell, formell, och policy- kontroll*
NA-SE ASCII	Riksarkivets tekniska kontroll av ASCII 7-bit *Materiell och formell kontroll, samt kontroll av form och funktion.*
NA-SE DSV	Riksarkivets teckenseparatorkontroll (ingen version) *Materiell, formell och policy- kontroll.*
NA-SE ISO-8859-1 (M)	Riksarkivets tekniska kontroll av ISO-8859-1 (ingen version) *Materiell och formell kontroll, samt kontroll av form och funktion.*
NA-SE ISO-8859-1 (P)	Riksarkivets teckenanalys (ingen version) *Materiell och policy- kontroll.*
NA-SE OCR	Riksarkivets tekniska kontroll av OCR (ingen version) *Kontroll av form och funktion.*
NA-SE SIP	Riksarkivets leveransförberedelseverktyg (v1.9.0.48) *Formell och policy- kontroll.*
NA-SE SIP	Riksarkivets tekniska kontroll av XML (ingen version) *Materiell och formell kontroll.*

UTKAST

Beteckning	Metod
NA-UK CSV-V	The National Archives (Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland) CSV Validator (v1.1) *Materiell, formell, och policy- kontroll*
ODF ODFV	The Document Foundation ODF Validator (v0.6.2) *Materiell och formell kontroll*
OPF JP2	Open Preservation Foundation Jpylyzer (v2.0.0) *Materiell och formell kontroll*
PNG Check	libpng.org pngcheck (v3.0.3) *Materiell och formell kontroll*
VPC PDF	veraPDF consortium veraPDF (v1.19.77) *Materiell, formell och policy- kontroll*
W3C CSS	W3C CSS Validation Service *Materiell och formell kontroll.*
W3C MVS	W3C Markup Validation Service *Materiell och formell kontroll.*

UTKAST

BILAGA 3 TEKNISKA KRAV FÖR OLIKA FALL

I denna bilaga finns en förteckning över allmänna och särskilda tekniska krav för att få tillämpa specifikationer och referensimplementeringar i *Bilaga 1*.

3.1. Översikt

3.1.1. *Allmänna tekniska krav*

Tabell 3 Översikt av allmänna tekniska krav.

Fall	S.	Beskrivning	Exempel
Autenticitet, datainte-gritet, tillitsmodeller, och äkthet	40	Allmänna tekniska krav på tekniska skick som ger en form och funktion som kan – bekräftas, bestyrkas, verifieras, falsifieras, äkthetsprövas, – tillfälligt eller permanent förhindra eller försvåra återgivning, eller – spåras vid förändringar av någon eller något.	– Behörighetskontroller och lösenordsskydd av elektroniska handlingar. – DRM för att begränsa användningen och hanteringen av elektroniska handlingar. – Kontrollsummor – Kryptering – Kryptografiska hashfunktioner – Tillitsmodeller som blockkedjor, PKI, WOT.
Implementering	41	Allmänna tekniska krav på implementeringen av ett tekniskt skick så att det kan med tiden konsekvent dels implementeras av andra, dels användas och hanteras av andra. Det innefattar även krav på, bland annat, – arkitektur, – att uppfylla krav på tillgänglighet, – omslutning och, eller inneslutning av flera tekniska skick tillsammans, – teknisk metadata, – tolkning av specifikation.	– Att välja tekniska egenskaper och funktionaliteter i överensstämmelse med en specifikations tillämpningsområde. – Bifoga det ursprungliga formatet för ett kontorsdokument tillsammans med dokumentet i PDF/A-3. – Inkludera alla externa beroenden som ett dokument har för återgivning i dokumentet. Till exempel, bilder, metadata, teckensnitt.
Komprimering	45	Allmänna tekniska krav på tekniska skick som tillfälligt (förlustfri komprimering) eller permanent (förlustgivande komprimering) minskas i mängd eller storlek.	– Komprimera datafiler med ZIP, bilder med JPEG, musik med MP3, video med MPEG-4 AVC.
Licenser och patent	47	Allmänna tekniska krav på tekniska skick vars implementering regleras av licenser.	– Licenser för patent, program och teckensnitt. – Villkor som FRAND.

3.1.2. *Särskilda tekniska krav*

Tabell 4 Översikt av särskilda tekniska krav.

Fall	S.	Beskrivning	Exempel
Bild	50	Särskilda tekniska krav på tekniska skick som ger en form och funktion till statiska visuella två- eller tredimensionella avbildningar.	– CAD-ritningar i PRC. – Fotografier i JPEG. – Glyfer i OpenType. – Ikoner i PNG. – Illustrationer i SVG.

Fall	S.	Beskrivning	Exempel
			– Voxlar i MNG.
Databaser och datauppsättningar	60	Särskilda tekniska krav på tekniska skick som ger en form och funktion till strukturer och relationer mellan värden som organiseras i grafer, objekt, tabellform, eller på annat sätt.	– Databaser i binära format i databashanterare för relationsdatabaser som MariaDB, MySQL, PostgreSQL, SQLite. – Platta, även benämnda flata, databaser i textformat som CSV, FLF, och TSV. – Nyckel-värde-databaser som Berkeley DB eller Redis.
Informationsformat	63	Särskilda tekniska krav på tekniska skick som ger en form och funktion till informationsstrukturer i symboler vanligtvis avsedda att läsas eller kunna läsas av människor.	– Dataformat som JSON. – Datascheman som DTD, XSD. – Datum och klockslag. – Frågespråk som SQL. – Identifieringskoder, landskoder, språkkoder. – Metaspråk och notationer och som BNF och UML. – Märkspråk som BBCode, HTML, Markdown, XML, men även sådana som RTF och LaTeX. – Programmeringsspråk som C, Javascript, Python, Rust. – Reguljära uttryck (RegEx). – Stilmallar som CSS.
Kommunikation och protokoll	71	Särskilda tekniska krav på tekniska skick som ger en form och funktion till meddelanden i kommunikation.	– E-post – MMS – SMS – Snabbmeddelanden
Ljud	72	Särskilda tekniska krav på tekniska skick som ger en form och funktion till effekter, musik, tal, och andra vibrerande vågor inspelade som samplingar eller beskrivna som instruktioner för uppspelning.	– Instruktioner och notationer för syntetisk ljud i MIDI. – Ljudsamplingar i PCM. – Ljudspår i en video. – Musik i MP3.
Organisering och sammanställning	78	Särskilda tekniska krav på tekniska egenskaper och funktionaliteter som ordnar, kombinerar, eller kompilerar formaten i det tekniska skicket genom att länka eller sammansätta ihop dem till en förenad form och funktion.	– Bifogade datafiler till en e-post. – Dokument med bilder, text eller video i kontorsdokument och kalkylblad. – Inneslutning av datafiler i arkivformat som TAR och ZIP, eller av binär data med base64. – Hyperlänkar till dokument och webbsidor. – Arkivpaket som AIP, DIP, SIP. – Webbsidor med bilder, text och video i HTML.
Rörlig bild och video	88	Särskilda tekniska krav på tekniska skick som ger en form och funktion till rörlig bild och video med eller utan ljud som	– Film, klipp, eller animationer som sekventiella bildrutor i APNG eller GIF.

UTKAST

Fall	S.	Beskrivning	Exempel
		en serie sekvenser av komprimerade eller okomprimerade stillbilder eller som instruktioner som ritar animationer.	– Förflyttning av sprites eller interpolation genom instruktioner i Javascript och CSS. – Videokomprimering som FFV1.
Tecken och text	95	Särskilda tekniska krav på tekniska skick som ger en form och funktion till symboler avsedda att läsas eller kunna läsas av människor, och som är maskinläsbara.	– Emoji i texter. – Kodpunkter i UCS eller Unicode. – Skriftspråk, symboler, och talsystem i ASCII och UTF-8.
Underskrifter, stämplar, och förseglingar	99	Särskilda tekniska krav på tekniska skick som ger en form och funktion för att kontrollera dataintegritet och, eller äkthet.	– Hashfunktioner och kryptografiska hashfunktioner som MD5 respektive SHA-3. – Ett certifikat i X.509 kodat i DER och innesluten i CRT innehållande en asymmetrisk krypterad nyckel i 2048 bit RSA av ett hashvärde i SHA-2 256.

UTKAST

3.2. Allmänna tekniska krav

3.2.1. *Autenticitet, dataintegritet, tillitsmodeller, och äkthet*

Tabell 5 Allmänna tekniska krav på Autenticitet, dataintegritet, tillitsmodeller, och äkthet.

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
1.	Kryptering, helt eller delvist, av ett tekniskt skick.	**Får inte**	Kryptering medför en alltför stor risk att dekryptering med tiden inte kommer att vara möjligt med följd att det dels försvårar eller förhindrar användning och hantering, dels fullständigt omintetgör återgivning. Kryptering vid framställning av det tekniska skicket när det avser digitala signaturer och liknande teknik för att påvisa dataintegritet och, eller äkthet är emellertid tillåtet genom särskilda krav för Underskrifter, stämplar, och förseglingar (s. 99).	– Kryptering av ett dokument som begränsar möjligheten att kopiera text eller skriva ut vilket förhindrar praktisk användning och vidareutnyttjande. – Lösenord med en hög entropi riskerar att glömmas bort, medan en låg entropi motsäger behov och krav på att ha ett lösenord. – Teknisk metadata för dekryptering kan korrupteras.
2.	Tillfällig kryptering, helt eller delvist, av ett tekniskt skick.	**Får**	En kryptering av ett tekniskt skick som endast omfattar en begränsad tidsperiod, vanligtvis som en säkerhetsåtgärd varefter dekryptering förutsätts, bör inte medföra sådana risker som avses i fall #1. En fortsatt lagring, eller användning och hantering av det krypterade tekniska skicket skulle däremot aktualisera fall #1.	– Kryptering av lagringsenheter för transport. – Kryptering av uppkoppling för nätverkstrafik.
3.	Kondensat för att påvisa att ett tekniskt skick är unik avgränsad information i förhållande till annan information.	**Får**	Kryptografiska hashfunktioner är särskilt lämpade för att framställa kondensat av information. Ett kondensat är beständigt i den utsträckning det är säkert. Med andra ord, behov av och krav på beständighet överlappar med behov av och krav på säkerhet. Det förutsätter att informationen som låg till underlag för beräkningen av kondensat finns tillgänglig för att åter kunna utföra beräkningen.	– Algoritmen ger inte upphov till kollisioner mellan olika mängder information. – Algoritmen är inte mottaglig till attacker som utökade-längd attacker (eng. Length extension attack) för hemliga meddelanden. – Tillföra slumpmässiga tillägg (eng. salt) för att skapa unika varianser av kondensat av samma information som annars ska ge samma kondensat.
4.	Kontrollsumma för att påvisa att ett tekniskt skick inte har förändrats.	**Bör**	Kontrollfunktioner för att beräkna kontrollsummor är avsedda att upptäcka oväntade fel vid användning och han-	– Cyklisk redundanskontroll i CRC-32.

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
			tering av information. Det har påträffats att kontrollfunktioner använder eller beskrivs som en typ av hashfunktion. Algoritmer för kontrollfunktioner är emellertid inte avsedda att påvisa att informationen är unik, varför kontrollfunktioner inte ska sammanblandas med kryptografiska hashfunktioner. Kontrollfunktioner har betydelse för elektroniska handlingars beständighet genom att kunna påvisa att en återgivning utgår från samma information som vid framställning.	– Information som dekomprimeras får samma kontrollsumma som informationen hade innan komprimeringen. Sådana metoder är inbyggda i format som FLAC och FFV1. – Kontrollsiffran i personnummer.

3.2.2. *Implementering*

3.2.2.1. *Arkitektur*

Tabell 6 Allmänna tekniska krav på implementering av arkitektur.

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
1.	Avgränsa och separera implementeringen av format i ett tekniskt skick.	**Bör**	Abstrakta koncept ska inte sammanblandas när det finns tekniska egenskaper och funktionaliteter för att separera dem (eng. separation of concerns). Detta underlättar att med tiden använda och hantera elektroniska handlingar.	– Skilj mellan mekanism och policy. – Skilj mellan modell, vy, och kontroll. – Skilj mellan syntax för semantik och syntax för stil i HTML som `strong` eller `em` respektive `b` och `i`. – Undvik attribut för CSS och Javascript i element för HTML.

3.2.2.2. *Omsluta och innesluta*

Tabell 7 Allmänna tekniska krav på implementering av omslutning och inneslutning.

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
1.	Omsluta och, eller innesluta alla format nödvändiga och tillräckliga för att implementera ett tekniskt skick.	**Bör**	Att använda och hantera tekniska skick vars format är länkade och separerade kan med tiden bli problematiskt. Att hålla samman alla sakliga och logiska samband mellan två eller flera format för ett tekniskt skick är därför	– Format som är vanligt förekommande att omsluta och, eller innesluta: bilder, digitala signaturer, färgprofiler, ljud, metadata, teckensnitt, video.

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
			lämpligt med hänsyn till behovet av den elektroniska handlingens beständighet.	– Tekniska egenskaper och funktionaliteter som kan vara svårare att omsluta och, eller innesluta är sådana som är beroende av specifika filsystem, operativsystem, och, eller programbibliotek.
2.	I ett tekniskt skick för en elektronisk handling som uppfyller kraven i denna författning, omsluta eller innesluta ett annat tekniskt skick som representerar samma elektroniska handling men som inte uppfyller de tekniska kraven i denna författning.	**Får (villkorat)**	Ett tekniskt skick utgörs av alla omslutna och inneslutna format, varför samtliga måste uppfylla kraven i denna författning. För de fall ett tekniskt skick inte är lämpligt gäller vad som sägs i 4 kap. 4 §. En arkivmyndighet, eller annan med motsvarande ansvar, kan emellertid även tillåta en strategi för bevarande där en elektronisk handling som representeras med två eller flera tekniska skick, varav minst ett uppfyller kraven i denna författning, bevaras tillsammans. För dessa fall finns det alltså minst ett tekniskt skick som inte är lämpligt men det avser inte att uppfylla samma syfte som det tekniska skicket som är lämpligt, varför 4 kap. 4 § inte är tillämpligt.	– Ett kontorsdokument som framställts som PDF/A-3a kan även bifogas det resulterande PDF/A-3-dokumentet, eftersom det finns ett särskilt krav som tillåter en sådan Organisering och sammanställning (s. 78). Det förutsätter att det resulterade PDF/A-3a-dokumentet uppfyller alla krav.

3.2.2.3. *Teknisk metadata*

Tabell 8 Allmänna tekniska krav på implementering av teknisk metadata.

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
1.	Tekniska metadata som annotationer och kommentarer i relationsdatabaser.	**Bör**	Teknisk metadata om värden i fält, och logiska relationer mellan kolumner, tabeller och databaser kan anges som kommentarer i relationsdatabasen om relationsdatabashanteringsprogrammet har stöd för det.	– MariaDB och MySQL har stöd för att ange `COMMENT 'string' (1024 characters)` till tabeller och kolumner, medan PostgreSQL har `COMMENT ON [databas object]`.
2.	Teknisk metadata om teckenkodningen i textformatet.	**Bör**	Avkodningen av ett textformat kan bli fel om den tekniska miljön antingen inte kan tolka eller har andra grundinställningar för teckenkodningen. Till exempel, felaktig metadata har angetts vid överföring, eller att ett program är inställt att alltid implementera en annan tecken-	– HTML `<meta charset="utf-8">` – Python `-*- coding: utf-8 -*-` – XML `<?xml version="1.0" encoding="utf-8" ?>`

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
			kodning. Att implementera teknisk metadata om teckenkodningen i textformatet möjliggör att program kan utgå från eller falla tillbaka på den informationen vid avkodning.	
3.	Teknisk metadata i datafiler eller filnamn.	**Får (villkorat)**	Att ange sedvanliga filändelser kan underlätta användningen och hanteringen av datafiler, men nödvändig teknisk metadata för ett format bör inte vara uteslutande beroende av datafilen, varken filnamn, filändelser, eller metadata för datafilen. Datafiler är en funktion av filsystemet varför sådana metadata kan ändras eller förloras vid överföringar mellan filsystem.	– bild.dct.tiff – dokument.odt – dokument.docx.mso2016.a1a.pdf – dokument.html – Ext4 `xattrs` (eng. Extended attributes) – NTFS ADS (eng. Alternate Data Stream)

3.2.2.4. *Tillgänglighet*

Tabell 9 Allmänna tekniska krav på implementering av tillgänglighet.

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
1.	Uppfylla krav på tillgänglighet för ett tekniskt skick.	**Bör**	Behov av och krav på elektroniska handlingars tillgänglighet framkommer ofta i sammanhang som avser att elektroniska handlingar kan användas och hanteras av alla människor oberoende av deras individuella fysiska egenskaper. I de delar som tillgänglighet avser handlingens form och funktion överlappar behoven och kraven med elektroniska handlingars beständighet. Till exempel, alternativa texter för bilder och semantiska strukturer dokumenterar innehållet, medan logiska strukturer och maskinläsbar text möjliggör automatisk behandling och mer precisa konverteringar.	– PDF/UA – VW – WCAG

3.2.2.5. *Tolkning av specifikation*

Tabell 10 Allmänna tekniska krav på implementering vid tolkning av specifikation.

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
1.	Tekniskt skick som ger en form och funktion för ett innehåll som inte är avsett för den formen och funktionen enligt specifikationen för det tekniska skicket.	**Får inte**	Specifikationer för tekniska skick avser vanligtvis att ge en form och funktion lämpligt för en typ av innehåll. Den formen och funktionen kan emellertid implementeras för en annan typ av innehåll än vad som är avsedd. Problemet är att vid återgivning av det tekniska skicket kan andra implementatörer endast utgå från vad som följer av specifikationen för det tekniska skicket. Det vill säga, att formen och funktionen representerar avsedd typ av innehåll. Konsekvensen är att formen och funktionen i andra program antingen inte återges som förväntat, återges men med oförutsägbara konsekvenser, eller återges men kan inte användas och hanteras som avsett.	– Att använda bilder för att representera text, med följd att texten inte kan kopieras. – Att försöka ”stryka över” information genom att ändra färgen på text och bakgrund till svart färg, men med följd att text fortfarande kan kopieras. – Att använda kalkylblad eller tabeller för att representera annat än tabulär data såsom layout, med följd att vidare bearbetning försvåras. – Att använda textformat för databaser för att lagra relationsdatabaser med följd att relationerna i databasen förloras.
2.	Tekniskt skick med tekniska egenskaper och funktionaliteter som inte uttryckligen är tillåtet eller som är uttryckligen förbjudet enligt specifikationen för det tekniska skicket.	**Får inte**	Ett program kan ha stöd för att lagra tekniska egenskaper och funktionaliteter i ett format som inte framgår av specifikationen för formatet. Till exempel, genom att specifikationen har utökats eller tolkats extensivt av implementatören. Problemet är att vid återgivning av det tekniska skicket kan andra implementatörer endast utgå från vad som följer av specifikationen för det tekniska skicket. Konsekvensen är att ett andra program antingen inte återger formatet som förväntat, återger det men med oförutsägbara konsekvenser, eller återger det men det kan inte användes och hanteras som avsett.	– LibreOffice kan omsluta ett ODT-dokument i ett PDF/A-1-dokument, vilket varken är ogiltig enligt veraPDF eller förbjuden enligt PDF/A-1. – Digitala signaturer är inte uttryckligen förbjudna i PDF/A-1, varför de har införts genom en teknisk anteckning av tredje part. – Leverantörsspecifika tillägg i CSS; `moz`, `ms`, `webkit`. – Leverantörsspecifika implementeringar av SQL. – Varianser i utökningen av ASCII 7-bit till 8-bit. – Implementeringar av DocX och ODT i LibreOffice respektive MS Office.
3.	Tekniska egenskaper och funktionaliteter som enligt specifikationen antingen bör eller bör inte implementeras.	**Får (villkorat)**	Problemet för fall där en specifikation endast uppmanar till en viss implementering är att vissa implementatörer kan tolka det som ”ska” medan andra som ”får” eller ”får inte”. Konsekvensen är att implementeringar kan variera mellan program. En verksamhet bör därför vara uppmärksam på sådana tekniska krav i specifikationer vid	– Enligt RFC 2396 *kan* vissa sökvägar innehålla `[` och `]`, utan att behöva procentkoda dem, vilket implementeras av klassen `java.net.URI`. I RFC 3986 som ersatte RFC 2396, angavs istället att sådana sökvägar *bör inte* innehålla respektive tecken. Implementeringen kunde inte ändras utan att

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
			implementering, och dokumentera dem så att en annan implementatör kan göra samma implementering.	påverka bakåtkompatibiliteten med befintliga källkoder som var beroende av klassen. Det finns andra implementeringar av specifikationen som tolkat kravet som ”får inte”, varför utfaller kommer att bli olika mellan dessa program.

3.2.3. *Komprimering*

Tabell 11 Allmänna tekniska krav på komprimering.

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
1.	Förlustfri komprimering av ett tekniskt skick.	**Ska**	Huvudregeln är att för fall komprimering implementeras ska den vara förlustfri. För de flesta fall är detta det mest lämpliga utgångspunkten med hänsyn till vad som sägs för fall #6, eftersom från ett tekniskt skick som har förlustfri komprimering kan implementeras ett nytt tekniskt skick som har förlustgivande komprimering, medan det omvända inte är möjligt.	– DEFLATE – FFV1 – FLAC – LZW
2.	Förlustfri komprimering av ett tekniskt skick med mindre lämpliga komprimeringar.	**Får (villkorat)**	Ett tekniskt skick kan ha en förlustfri komprimering som enligt denna författning anses mindre lämplig förutsatt att en verksamhet har dels kunskap om program och inställningar för att kunna implementera den, dels resurser för att senare om nödvändigt kunna omkomprimera till en mer lämplig komprimering, och tekniskt kontrollera resultatet. En verksamhet som saknar sådana förutsättningar bör alltså överväga andra förlustfria komprimeringar.	– Förlustfri AV1 – Förlustfri AAC – Förlustfri MPEG-4 AVC – Förlustfri Motion JPEG 2000
3.	Förlustfri komprimering av ett tekniskt skick med maximal komprimering.	**Bör**	En förlustfri komprimering ska inte orsaka informationsförlust och den enda anledningen att inte alltid implementera maximal komprimering är att den tekniska processen kan kräva mer datorresurser vid komprimering och, eller dekomprimering.	– Kompressionsnivåer i Zlib, från ingen komprimering (0) till maximal komprimering (9).

UTKAST

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
4.	Förlustgivande komprimering av ett tekniskt skick.	**Får (villkorat)**	Ett tekniskt skick ska uppfylla vad som sägs i fall #1 om det avser en handling som ska bevaras för all framtid och, eller överlämnas till en arkivmyndighet, eller annan med motsvarande ansvar. Med andra ord, förlustgivande komprimering är endast tillåtet för fall handlingar inte blir allmänna eller blir allmänna men som får gallras med stöd av lag. Förlustfri komprimering medför risk för artefakter även med en hög kvalitet eller låg komprimering, och deras potentiella alternativa användningar och hanteringar begränsas för all framtid med hänsyn till vad som sägs för fall #6.	– AV1 – AAC – JPEG – JPEG 2000 – MP3 – MPEG-4 AVC – MPEG-H HEVC – Theora – Vorbis
5.	Förlustgivande komprimering av ett tekniskt skick med maximal kvalitet eller minimal komprimering.	**Bör**	En förlustgivande komprimering orsakar informationsförluster, varför dessa förluster bör minimeras med hänsyn till behovet av beständighet oavsett kostnaden på datorresurser och minskad hastighet vid komprimering och dekomprimering. För andra behov och krav kan det däremot finnas anledning att prioritera minskade kostnader på datorresurser eller snabbare hastighet.	– Kompressionsnivåer i JPEG, från minimal kvalitet (0) till maximal kvalitet (100).
6.	Förlustgivande komprimering av ett tekniskt skick som redan har förlustgivande komprimering.	**Får inte**	En förlustgivande komprimering av information som redan har komprimerats förlustgivande resulterar i ackumulerade informationsförluster. Det krävs dels kunskap om, dels speciella program för att använda och hantera tekniska skick med förlustgivande komprimering. Till exempel, en bild med förlustgivande komprimering kan kopieras från ett filformat till ett annat, men om det sker en omkodning med en förlustgivande komprimering förvärras informationsförlusterna. Det finns program som kan hantera förlustgivande komprimering utan att åter implementera en förlustgivande komprimering.	– Att åter spara en bild i JPEG, även med kvalitet 100, i JPEG, kommer att implementera en förlustfri komprimering igen. – Att ladda upp en video i MPEG-4 AVC till en videotjänst på Internet som sedan kodar om den igen med förlustgivande komprimering.

3.2.4. *Licenser och patent*

Tabell 12 Allmänna tekniska krav på licenser och patent.

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
1.	Val av specifikation med licenser som begränsar implementeringen av ett tekniskt skick.	**Bör inte**	Det finns fem typer av licenser att skilja mellan, varav tre kan aktualisera detta fall. En typ är *patentlicenser* som kan ställa patenträttsliga krav på kodningen eller avkodningen av ett format. Till exempel, kräva avgifter för att implementera ett tekniskt skick eller förbjuda program som saknar patentlicens att lagenligt implementera ett tekniskt skick. Sådana patentlicenser är därför per definition mindre lämpliga med hänsyn till behovet av beständighet. En annan typ är *programlicenser* som kan ställa upphovsrättsliga krav på användningen och hanteringen av källkod och program. Till exempel, öppen källkod eller ”gratisprogram”. Det ska emellertid uppmärksammas att det finns programlicenser som avser att reglera användningen och hanteringen av patent. Till exempel, GPL v3 och MPL v2. Den tredje typen är *teckensnittslicenser*, vilka är programlicenser, eftersom teckensnitt är program, men deras licenser kan reglera både implementeringen, och användningen och hanteringen av form och funktion. De sista två typerna av licenser omfattas inte av denna författning. Den ena är *innehållslicenser* som kan ställa upphovsrättsliga krav på användningen och hanteringen av innehållet som återges. Till exempel, filmer, fotografier, musik, eller litteratur, vilka kan vara licenserade under CC (eng. Creative Commons). Den andra är *varumärkeslicenser*.	– Avgifter kan aktualiseras vid distribution till slutanvändare av program som kodar och avkodar AAC, MPEG-4 AVC, MPEG-H HEVC. – Avgifter kan aktualiseras vid återgivning till slutanvändare av MPEG-4 AVC. – Källkod med en licens kan bli inkompatibel med källkod med en annan licens. – Källkod får inte ändras, eller får inte distribueras. – Teckensnitt kan ha engångs- eller löpande avgifter, och begränsa användningen till dels antal användare, datorer, sidor, eller återgivningar, dels form och funktion som mobil, tryck eller webb, dels länkat eller omslutet i ett dokument.
2.	Val av specifikation som omfattas av påstådda patentkrav.	**Bör inte**	Utgångspunkten är att undvika specifikationer som omfattas av påstådda patentkrav. Som framgår av alla redogjorda fall för patent kan det emellertid vara svårt att avgöra om en specifikation är helt fri från patentkrav. Många specifikationer omfattas dessutom av patentkrav som ett försvar mot andras påstådda patentkrav, och är inte	– AAC – AV1 – AVIF – DNG – HEIF – HEVC

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
			alltid avsedda att begränsa öppenheten av specifikationen. En verksamhet måste emellertid uppmärksamma omständigheterna som gäller för en specifikation, avväga verksamhetens behov och krav mot eventuella risker med att använda mindre öppna specifikationer.	– JPEG 2000 – MPEG-4 AVC – PDF
3.	Val av specifikation som omfattas av påstådda patentkrav, men patentinnehavarna är villig att förhandla om patentlicens på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor.	**Får (villkorat)**	Inom unionsrätten är FRAND-villkor tillåtna. Dessa villkor kan vara förenliga med mer öppna licenser, men har i praktiken medfört hinder för öppen källkod. Till exempel, krav på att individuella licenser inte kan föras vidare har medfört hinder för att distribuera öppen källkod. En verksamhet måste därför säkerställa att FRAND-villkoren är förenliga med mer öppna licenser. Till exempel, genom att tillämpa ”GPL v3 eller senare” och, eller ”MPL 2.0 eller senare”.	– AAC – HEIF – HEVC – JPEG 2000 – MPEG-4 AVC
4.	Val av specifikation som omfattas av påstådda patentkrav, men patenthavarna antingen utfäster att avstå från att göra ett patentanspråk, eller utfärdar en patentlicens som är mer öppen.	**Får (villkorat)**	En patentinnehavare kan erbjuda mer öppna licenser. Ett problem är att det inte finns ett hinder mot att patentinnehavaren ändrar sig med tiden. Det kan därför fortfarande finnas ett behov av en juridisk riskanalys beroende på omständigheterna. Ju starkare formulering i patentlicensen till en specifikation om att patentkrav inte kan eller kommer att hävdas och att patentlicensen inte kan återkallas desto mer lämplig blir specifikationen. Till exempel, att licensen är i princip ”oåterkallelig”, eller att patenten i källkod täcks av ”GPL v3 eller senare” och, eller ”MPL 2.0 eller senare”.	– AV1 – AVIF – Baslinjen JP2 – DNG – PDF
5.	Val av specifikation som omfattas av påstådda patentkrav, men vilka alla har upphört att vara gällande.	**Bör (villkorat)**	För kända patenthavare med patentkrav som omfattar specifikationen men inte längre är giltiga ska inte ett patentintrång längre vara möjligt. Problemet är att det fortfarande inte förhindrar att okända patentinnehavare kan träda fram och hävda patentkrav på andra delar av specifikationen. Det kan därför finnas ett behov av en juridisk riskanalys beroende på omständigheterna.	– Patenten för LZW har utgått, men det finns andra patentkrav på ”förbättrade LZW” som fortfarande är aktuella. – Olika patentkrav på MP3 upphörde gradvis att gälla i olika jurisdiktioner över en period av flera år. – Alla patentkrav på MPEG-2 har upphört år 2018 i alla jurisdiktioner med undantag för Malaysia där kraven fortfarande gäller (2021-06-01).

#	Fall	Krav	Skäl	Exempel
6.	Val av specifikation som inte omfattas av påstådda patentkrav, antingen för att det inte finns några patenthavare som hävdar patentkrav eller för att patentkraven inte tolkas omfatta specifikationen.	**Bör (villkorat)**	För dessa fall är problemet att det fortfarande är möjligt att okända patentinnehavare träder fram och hävdar patentkrav på delar av en specifikation. Det kan därför finnas ett behov av en juridisk riskanalys beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.	– FSF (eng. Free Software Foundation) tolkade att patentkraven på LZW omfattade endast kodning, varför avkodningen var fri från patentkrav. – Upphovspersonerna bakom PNG avsåg och förklarade att specifikationen är fri från patentkrav. – Kodak ansåg inte att deras patentkrav omfattade SVG.
7.	Licensering av källkod framställt i offentlig verksamhet.	**Bör**	En offentlig verksamhet som framställer elektroniska handlingar i form och funktion av program äger som huvudregel källkoden till programmet, om det inte har avtalats bort. Handlingarna kan vara eller bli allmänna, men om det saknas en tydlig licens för källkoden kan det med tiden försvåra för andra offentliga verksamheter och allmänheten att använda och hantera källkoden. Till exempel, att anpassa och distribuera källkoden.	– Apache License – BSD License (clause 1, 2, 3) – GPLv3 – MIT License – MPL 2.0
8.	Val av tekniska hjälpmedel med öppen hårdvara.	**Bör**	Öppen hårdvara, precis som öppen källkod, förbättrar förutsättningarna för beständighet i allmänhet och arkivbeständighet i synnerhet.	– Hårdvarubeskrivande språk, förkortat på engelska som HDL (eng. Hardware Description Language). – ISA som RISC-V för CPU. – Kopplingsscheman (eng. Circuit diagram). – Kretskortslayout eller mönsterkort, förkortat på engelska som PCB (eng. Printed Circuit Board). – Tekniska ritningar av hårdvara.

UTKAST

3.3. Särskilda tekniska krav

3.3.1. *Bild*

För formen och funktionen bild ska det tekniska skicket uppfylla följande krav för olika fall.

3.3.1.1. *Generella fall*

Tabell 13 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen bild för generella fall.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	3D Filformat	U3D		**Får**	Ett generellt lämpligt format för att implementera tekniska skick som representerar 3D-objekt. Formatet stödjer animationer, är utökningsbar, och kan lagras i filformatet för U3D eller i PDF/E-1. U3D är avsedd att främja användningen av 3D-objekt för andra syften än de ursprungliga anledningarna 3D-objekten togs fram, vanligtvis i mer avancerade format. Till exempel, tekniska ritningar i STEP AP242. En övergång till U3D kan därför medföra väsentlig informationsförlust. Specifikationen utvecklas inte längre, men formatet kan fortfarande vara lämplig för enklare återgivningar av 3D-objekt. Till exempel, som illustrationer i kontorsdokument eller i presentationer.
2.	3D Filformat	X3D	NA-SE XML	**Får**	Ett generellt lämpligt format för att implementera tekniska skick för att representera 3D-objekt och -miljöer. X3D avser att omfatta många olika behov och krav. Till exempel, inom geografi, medicin, teknik, underhållning, utbildning, och vetenskap. Ett tekniskt skick i X3D kan därför ta många olika former och funktioner. Till exempel, medicinska bilder, multimedia presentationer, sändningar, tekniska ritningar, virtuella världar, webbsidor. X3D har stöd för flertal tekniska egenskaper och funktionaliteter. Till exempel, 3D-modeller, animationer, interaktivitet, lager, ljud, länkar, partikelsystem, stelkroppsdynamik, video, texturer. Filformatet kan vara i antingen XML, ”X3D” eller ”klassisk VRML”, eller ett binärt format.
3.	Filformat	AVIF		**Får**	Filformat för att lagra rastergrafik komprimerad med AV1, med bland annat HDR, SDR, WCG. Stöd för progressiv nedladdning saknas. Filformatet är en delmängd av HEIF, men med en mer öppen licens, och implementeras av de i nuläget vanligt förekommande webbläsarna. Som förlustfri komprimering kan filformatet ses som en konkurrent till

UTKAST

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					PNG. Som en förlustgivande komprimering kan filformatet ses som ett alternativ till JPEG och HEIF för speciella fall.
4.	Filformat	BMP		**Får inte**	Filformat för att lagra rastergrafik. För generella fall är PNG mer lämpligt.
5.	Filformat	CALS		**Bör inte**	Filformat för att lagra rastergrafik som får komprimeras endast med ITU-T T.6. Finns ingen anledning att implementera filformatet om det inte är ett speciellt fall. Till exempel, när materiel och metoder fortfarande används i en verksamhet för att framställa elektroniska handlingar i CALS.
6.	Filformat	GIF		**Får inte**	Filformat för att lagra rastergrafik med en färgpalett begränsat till 256 färger från en 24-bit färgdjup vilka kan komprimeras med LZW. Patenten för LZW har utgått. Filformatet är emellertid inte generellt lämpligt, men det kan finnas speciella fall. Till exempel, för animationer (s. 88), ikoner, spelgrafik. För de flesta fall bör emellertid PNG uppfylla samma behov och krav.
7.	Filformat	HEIF		**Får inte**	Filformat för att lagra rastergrafik med olika komprimeringar, däribland MPEG-H HEVC (H.265). Patentanspråk har registrerats hos Iso, och licenser för befintliga program är restriktiva, varför stödet för filformatet verkar vara begränsat till vissa aktörer. Jämför med AVIF som är en delmängd av HEIF, men med en mer öppen licens.
8.	Filformat	JFIF		**Får**	Filformat för att lagra rastergrafik med komprimering i JPEG. Filformatet är avsett för utbyte av bilder varför det har stöd för endast grundläggande tekniska egenskaper och funktionaliteter, däribland miniatyrbild, en eller tre färgkanaler (YCbCr) i 256 nivåer, och metadata för pixeltäthet (PPI). Generellt lämpligt filformat för att lagra komprimeringar med JPEG, även om det många finns andra alternativ.
9.	Filformat	JNG		**Bör inte**	Delmängd av MNG för att lagra komprimering med JPEG i ett filformat liknande den för PNG, med liknande tekniska egenskaper och funktionaliteter, däribland alfakanaler (transparens). Stödet för JNG verkar vara begränsat, och för de flesta fall bör JPEG eller WebP vara mer lämplig.
10.	Filformat	JP2	OPF JP2	**Får**	Filformatet för att lagra rastergrafik komprimerade med DWT (JP2).

UTKAST

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
11.	Filformat	PNG	PNG Check	**Bör**	Generellt lämpligt filformat för att lagra rastergrafik med en färgdjup på mellan 1-bit och 48-bit i RGB för tonskalor, eller begränsade till en 8-bit färgpalett, med eller utan ytterligare en kanal för alfa (transparens). PNG är avsedd för återgivning endast på skärm, varför inga andra färgrymder stöds än RGB. Filformat har stöd för progressiv nedladdning, och tillåter endast den förlustfria komprimeringen DEFLATE. PNG är därför generellt lämpligt för såväl kontinuerliga tonskalor som bilder med särskild skarpa och tydliga kantar. Till exempel, illustrationer, logotyper, och texter.
12.	Filformat	TIFF Extensions	EI DPFM	**Får**	Alternativ till PNG för generella fall när det finns behov av och krav på andra tekniska egenskaper och funktionaliteter för att lagra rastergrafik. Till exempel, TIFF Extension tillåter – färgrymderna CIE L*a*b, CMYK, YCbCr, – att RGB representerad i CIE 1931 XYZ (maskinoberoende färgrymd), – att bilder organiseras kaklad, och – komprimeringarna ITU-T T.4 och T.6, JPEG, LZW.
13.	Filformat Komprimering, förlustfri	WebP		**Får**	WebP är dels ett filformat, dels en förlustfri komprimering, båda lämpliga för generella fall. Filformatet utökar RIFF för att lagra rastergrafik med antingen en förlustgivande komprimering (VP8) eller de förlustfri komprimering (WebP), vilka konkurrerar med AV1 och JPEG respektive DEFLATE (PNG). Filformatet har stöd för dels en alfakanal (transparens) för båda typer av komprimeringar, dels ICC-färgprofiler, dels metadata i EXIF eller XMP. De flesta i nuläget vanligt förekommande webbläsare har stöd för filformatet. Det finns en mer öppen licenserad referensimplementering.
14.	Filformat Voxelgrafik	MNG		**Får**	Som framgår av Rörlig bild och video (s. 88) är MNG är ett filformat utökat från PNG för att lagra sekvenser av PNG och JNG. Stödet för stillbilder med flera dataflöden av PNG eller JNG kan emellertid användas för att lagra lager av bilder, vilka kan bilda nivåer med 2D-dimensionella plan, liknande tomografiska skikt, för att representera voxlar. Stödet för MNG verkar vara begränsat, men det finns en mer öppen referensimplementering.
15.	Komprimering, förlustgivande	DCT (JPEG)		**Får (villkorat)**	En förlustgivande komprimering som är etablerad bland program och generellt lämpligt för bilder med kontinuerliga tonskalor. Till exempel, fotografier. Komprimeringen är särskild olämplig för grafik med skarpa och tydliga kantar, varför komprimeringen inte

UTKAST

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					får implementeras för dessa fall. Till exempel, illustrationer, logotyper, och texter. Det finns numera andra förlustgivande komprimeringar som kanske kan ge en bättre storleksminskning med bättre bibehållen kvalitet. Till exempel, AVIF och WebP. Det finns flertal filformat som kan lagra bilder komprimerade med JPEG. Mindre vanligt förekommande bör vara JIF, JNG, och SPIFF. Mer vanligt förekommande bör vara EXIF, JFIF, PDF, och TIFF Extensions.
16.	Komprimering, förlustfri och förlustgivande	DWT (JP2)	OPF JP2	**Får**	En generell lämplig komprimering för binära färger, kontinuerliga toner i gråskala eller färg, eller färgpaletter. Baslinjen för JP2 ska vara fri från begränsade licenser.
17.	Komprimering, förlustgivande	DWT (JPX)		**Får (villkorat)**	JPX är utökningar av JP2 som är mindre lämpliga dels för att patentlicensen för dem inte är lika tydlig som för JP2, dels för att utökningarna är komplexa. PDF/A-2, -3 och -4 tillåter endast baslinjen av JPX med vissa justeringar. JPX får endast implementeras i PDF/A.
18.	Komprimering, förlustfri	LZW (GIF)		**Får**	Komprimeringen får implementeras i GIF och TIFF Baseline eftersom patenten för LZW ska ha utgått. Den bör vara generell lämplig för kontinuerliga tonskalor i samma färger eller färgpaletter i färgdjup som är eller är lägre än 8-bit och 16-bit.
19.	Metadata	MIX	NA-SE XML	**Får**	MIX är ett informationsformat i XML som implementerar teknisk metadata för digitala stillbilder enligt ”dataordboken” (eng. data dictionary) i ANSI/NISO Z39.87-2006 (R2017).
20.	Vektorgrafik	SVG	W3C MVS	**Bör**	Generellt lämpligt format för att lagra vektorgrafik. SVG är definierat i XML men det är inte nödvändigt att filformatet behöver vara i en datafil som uteslutande är i XML. Till exempel, det är möjligt att omsluta SVG i CSS eller HTML.

UTKAST

3.3.1.2. *Bildfångst*

Tabell 14 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen bild för speciella fall som bildfångst.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Bildsampling	$300 \times \left(\frac{A}{U}\right) = SPI$		**Får**	Ett återkommande minimalt värde som rekommenderas för generella fall är 300 SPI. Värdet kan justeras till mer eller mindre beroende på relationen mellan *avsedd storlek* och *ursprunglig storlek*. Utgångspunkten är att den avsedda storleken ska vara lika stor som den ursprungliga fångade handlingen. Det vill säga, skala 1:1. En verksamhet kan emellertid för enskilda fall även behöva justera värdet efter innehållet. Till exempel, utifrån egna tester, NA-SE OCR, eller vägledningar om skanning från verksamhetens arkivmyndighet.
2.	Bildsampling	$600 \times \left(\frac{A}{U}\right) = SPI$		**Får**	Ett minimalt generellt lämpligt värde för linjeteckningar. Det vill säga, bilder med skarpa linjer och solida färger, med få eller inga kontinuerliga toner. Till exempel, grafer, illustrationer, logotyper. Det har påträffats rekommendationer upp till 1200 SPI för linjeteckningar med endast svartvita färger.
3.	Bildsampling	$LPI \times 2 \times \left(\frac{A}{U}\right) = SPI$		**Får**	Värdet av SPI kan beräknas utifrån värdet av LPI multiplicerat med två och *avsedd storlek* dividerad med *ursprunglig storlek*. Lämpligt värde för LPI kan beräknas utifrån antal gråtoner som eftersträvas i utskrifter.
4.	Bitdjup	1-bit		**Får**	En bitdjup på 1-bit kan representera 2 värden (2^1) i en färgkanal. Generellt lämpligt för bildfångst av handlingar med endast text i ”fax-kvalitet”.
5.	Bitdjup	8-bit		**Får**	En bitdjup på 8-bit kan representera 256 värden (2^8) i en färgkanal. Generellt lämpligt för att undvika färgränder i kontinuerliga gråskalor som ska återges på datorskärm.
6.	Bitdjup	24-bit		**Får**	En bitdjup på 24-bit avser tre färgkanaler i 8-bit som tillsammans kan representera 16 777 216 värden (2^{24}). Kan benämnas (eng.) True Color. Generellt lämpligt för att undvika färgränder i kontinuerliga tonskalor som ska återges på datorskärm.
7.	Bitdjup	30-bit		**Får**	En bitdjup på 30-bit avser tre färgkanaler i 10-bit som tillsammans kan representera 1 073 741 824 värden (2^{30}). Kan benämnas (eng.) Deep Color. Att framställa och återge

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					färgdjup på 30-bit kan kräva speciell hårdvara och mjukvara, eftersom stödet i nuläget för sådana antal färger ännu inte är tillräckligt utbrett i hårdvara och mjukvara.
8.	Filformat Komprimering, förlustfri och förlustgivande	DJVU		**Bör inte (villkorat)**	DJVU är dels ett filformat, dels en komprimering. Filformatet har stöd för att lagra text från OCR. All text är i UTF-8. DJVU implementerar MRC (eng. Mixed Raster Content) som kan dela upp en bild i tre lagar: bakgrund, förgrund, och en binär mask för att välja pixlar i föregående två lager. Varje lager komprimeras med metoder lämpliga med hänsyn till informationen i lagret: IW44 alternativt JPEG (bakgrund, förgrund), JB2 alternativt ITU-T T.6 (mask). Med undantag för ITU-T T.6 är komprimeringarna förlustgivande. Utmärkande med JB2 är att komprimeringen avser att utifrån ett antal parametrar identifiera glyfer som liknar varandra i ett dokument och endast koda en av dem som rastergrafik, vilken sedan återanvänds för dem andra glyfernas plats i dokumentet. Det har emellertid observerats att komprimeringen misstagit en glyf för en annan, varför framställningen blivit fel. Till exempel, glyfen ”e” förekommer på platser där glyfen ska vara ”o”. Omfattningen av problemet behöver utredas närmare, men kan antas vara lika allvarlig som fallet med JBIG2, vilken implementerar en liknande metod. Om JB2 måste användas ska den därför implementeras med ITU-T T.6 eller förlustfri JB2.
9.	Filformat	DNG		**Får (villkorat)**	Filformat avsett för rådata eller ostrukturerad data implementerat av digitala stillbildskameror. DNG är en utökning av TIFF 6.0 och är kompatibel med TIFF/EP, men har en mer öppen licens. Filformatet kan lagra bilder utan komprimering eller med förlustfri komprimering i JPEG (Lossless JPEG), eller förlustgivande komprimering men endast i baslinjen JPEG. Från och med version 1.4 tilläts även förlustfri komprimering med DEFLATE, och förlustgivande komprimering i JPEG. Ett tekniskt skick får endast implementeras med ingen eller förlustfri komprimering för bildfångst av grafik med skarpa och tydliga kantar, och texter.
10.	Filformat Metadataformat	EXIF		**Får (villkorat)**	Ett filformat som utökar JIF och TIFF 6.0 med taggar för metadata för att lagra bilder med förlustgivande komprimering (JPEG) respektive förlustfri komprimering. Det tekniska skicket får inte implementeras med förlustgivande komprimering för bildfångst av grafik med skarpa och tydliga kantar, och texter. Filformatet ska vara vanligt förekommande i tekniska hjälpmedel för bildfångst. Till exempel, digitala stillbildskameror, mobiltelefoner, skanners.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
11.	Filformat	PDF/A-1, -2 nivå ”b”	VPC PDF	**Får (villkorat)**	Nivå ”b” för PDF/A-1 och -2 ställer minimala krav på att innehållet ska med tiden kunna återges visuellt. Till exempel, bilder, färger, glyfer. Kravet innebär emellertid inte nödvändigtvis att innehållet blir maskinellt läsbart. Till exempel, att text kan kopieras, eller att det finns logiska strukturer. PDF/A nivå ”b” är därför speciellt lämpligt för skanning av dokument, varför det tekniska skicket inte får implementeras med förlustgivande komprimering för bildfångst av grafik med skarpa och tydliga kantar, och texter. PDF/A-1 tillåter bilder komprimerade i DCT (JPEG), DEFLATE (PNG), ITU-T T.4, T.6 (CCITT), och RLE. PDF/A-2 tillåter även JBIG2, JP2 och baslinjen av JPX. Vad som sagts om dessa komprimeringar i generella fall gäller alltså även här. En verksamhet bör uppmärksamma att det förekommer att inställningarna i ett program för dokumentskanners kan som grundinställning vara förinställd på förlustgivande komprimering (JPEG) för PDF/A, vilket måste manuellt ändras. Det har därutöver påträffats fall där dokumentskanners antingen endast anger alternativet ”PDF/A”, eller saknar alternativ för att implementera förlustfri komprimering. För dessa fall, om möjligt, bör istället övervägas TIFF Baseline.
12.	Filformat	PDF/A-3 nivå ”b”		**Får (villkorat)**	Nivå ”b” för PDF/A-3 är ekvivalent med PDF/A-2, varför samma krav gäller här, med undantag för att PDF/A-3 även kan omsluta arbiträr data. Det vill säga, att ”bilagor” kan tillföras dokumentet. Ett tekniskt skick utgörs av alla omslutna format, varför dels alla eventuella bilagor måste även uppfylla kraven i denna författning, dels en implementering inte får exekvera bilagor, antingen inte alls, eller åtminstone inte innan en teknisk kontroll har bekräftat deras format. Det faller på varje arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar att närmare föreskriva arkivrättsliga krav för användningen och hanteringen av bilagor i PDF/A-3.
13.	Filformat	TIFF Baseline	EI DPFM	**Får**	Generellt lämpligt filformat för att lagra skannade dokument, eftersom TIFF Baseline endast tillåter förlustfri komprimering i RLE (PackBits) och anpassad Huffman från ITU-T T.4, T.6 (CCITT). En korrekt implementering av TIFF Baseline ska därför inte resultera i förlustgivande komprimering. Filformatet kan lagra bilder med en färgdjup på 1-bit (binära bilder), 4- eller 8-bit för färgpaletter och gråskalor, och 8-bit per färgkanal för RGB.
14.	Filformat	TIFF Extension	EI DPFM	**Får (villkorat)**	Under förutsättning att förlustgivande komprimering inte implementeras.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
15.	Filformat	TIFF/EP	EI DPFM	**Bör inte**	Filformat avsett för rådata eller ostrukturerad data framställd med digitala stillbildskameror. Filformatet kan lagra bilder utan komprimering eller med förlustfri komprimering i JPEG (Lossless JPEG), eller förlustgivande komprimering men endast i baslinjen JPEG. Patentanspråk har registrerats hos Iso, vilket verkar vara grunden till påståendet om att få, om ens någon, tillverkare stödjer filformatet.
16.	Komprimering, förlustfri	ITU-T T.4 ITU-T T.6		**Får (villkorat)**	Komprimering som är generellt lämpligt för bilder med en färgdjup på 1-bit. Det vill säga, för bilder med endast två färger, vanligtvis svart-vita bilder. Två speciella fall är bildfångst av endast text, och meddelanden som skickas med fax, eller motsvarigheter till fax. Får endast implementeras i ett filformat som framkommer av denna författning. Till exempel, PDF/A eller TIFF Baseline.
17.	Komprimering, förlustfri och förlustgivande	JBIG2		**Bör inte (villkorat)**	For samma fall som ITU-T T.4 och ITU-T T.6, men där JBIG2 ska ge en bättre komprimering. Det finns patentanspråk på specifikationen, men patentkraven verkar inte omfatta avkodning. Komprimeringen är tillåten i PDF/A. JBIG2 implementerar en liknande, om inte samma, metod som JB2. Komprimeringen avser att utifrån ett antal parametrar identifiera glyfer som liknar varandra i ett dokument och endast koda en av dem som rastergrafik, vilken sedan återanvänds för dem andra glyfernas plats i dokumentet. Det har emellertid observerats att komprimeringen misstagit en glyf för en annan, varför återgivningen blivit fel. Till exempel, glyfen ”6” förekommer på platser där glyfen ska vara ”8”. Om JBIG2 måste användas ska den därför implementeras som förlustfri JBIG2.
18.	Maskinläsbar text		NA-SE OCR	**Bör**	Text skriven med teckensnitt i rasterbilder bör göras maskinläsbart. Funktionaliteter för maskinläsbar text benämns vanligtvis OCR, men det finns mer avancerade tekniska metoder. Till exempel, för att fånga handskrivna texter: ATR, HTR, HWR, eller ICR. En verksamhet bör alltid implementera OCR för skannade dokument med maskinskriven text som är avsedd att läsas på skärm. Till exempel, avtal, beslut, förteckningar, rapporter, utredningar.

UTKAST

3.3.1.3. *Förtryck och tryckteknik*

Tabell 15 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen bild för speciella fall som förtryck och tryckteknik.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Filformat	PDF/X-1a PDF/X-3:2003		**Får (villkorat)**	En PDF kan överstämma med kraven i både delmängd ”1a” eller ”3:2003” av PDF/X och PDF/A-1 under förutsättning att inga funktionaliteter implementeras från PDF/X som är uttryckligen förbjudna i PDF/A-1.
2.	Filformat	PDF/X-1+1a PDF/X-1a PDF/X-3 PDF/X-4p		**Får (villkorat)**	En PDF kan överstämma med kraven i både delmängd ”1”, ”1a”, ”3”, eller ”3p” av PDF/X och PDF/A-2 eller -3 under förutsättning att inga funktionaliteter implementeras från PDF/X som är uttryckligen förbjudna i PDF/A-2 eller -3.
3.	Filformat	TIFF/IT	DPFM	**Bör inte**	Filformat för att lagra rastergrafik som är avsedd att utbytas inom tryckindustrin. Program som stödjer implementering av formatet kan möjligtvis förekomma inom tryckindustrin, men generellt verkar stödet vara obefintlig. Ett alternativ till TIFF/IT är PDF/X.

3.3.1.4. *Geografi*

Tabell 16 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen bild för speciella fall som geografi.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Filformat, metadata	GeoTIFF	EI DPFM	**Får**	En utökning av TIFF 6.0 med nya "taggar" för att beskriva all kartografisk information till bilder som härstammar från satellitbilder, skannade flygbilder, skannade kartor, digitala höjdmodeller, eller resultatet av geografiska analyser. Avsikten är att införa en konsistent mekanism för att koppla en bild till en känd rumslig modell (eng. modelspace) eller rumsliga koordinatbaserade referenssystem, och kunna beskriva dessa koordinatreferenssystem. Taggarna ska vara oberoende från taggarna i baslinjen TIFF 6.0 för att definiera bilder. Till exempel, färgrymder och komprimering. En GeoTIFF ska därför överensstämma med kraven på TIFF 6.0.

3.3.1.5. *Tekniska ritningar*

Tabell 17 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen bild för speciella fall som tekniska ritningar.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	3D Filformat	PRC		**Får**	PRC kan användas som ett generellt format för att implementera tekniska skick som representerar 3D-objekt, men är speciellt optimerat för tekniska ritningar och har stöd för att lagra de flesta huvudsakliga tekniska egenskaper och funktionaliteter i CAD-system. Till exempel, exakta geometriska representationer och produktdata. Formatet bör vara speciellt lämpligt för konsekvent visuell återgivning av 3D-objekten. För sådana fall får inte förlustgivande komprimering implementeras.
2.	3D	STEP AP242		**Får**	STEP AP242 är en omfattande specifikation som fångar många delar av framställningen av tekniska ritningar. Till exempel, planering, användning och hantering av produktdata, och olika typer av geometriska modeller för teknikdesign. Specifikationen möjliggör utformningen av 3D-modeller som kan omsluta all information om tekniska ritningar, och har särskilt tagit hänsyn till fall med behov av och krav på långsiktig arkivering. Det finns ett nära samarbete mellan projekten AP242 och LOTAR. STEP AP242 kan representeras i modellerna AIM (eng. Application Interpreted Model) eller BOM (eng. Business Object Model) och implementeras i filformaten STEP File eller XML med STEP XML.

UTKAST

3.3.2. *Databaser och datauppsättningar*

För Tecken och text i databaser gäller tillämpliga tekniska krav i denna författning (s. 95). För binär data i databaser som representerar binära format gäller tillämpliga tekniska krav i denna författning. Till exempel, Bild (s. 50), Ljud (s. 72), och Rörlig bild och video (s. 88). För formen och funktionen databaser och datauppsättningar ska det tekniska skicket uppfylla följande krav för olika fall.

3.3.2.1. *Generella fall*

Tabell 18 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen databaser och datauppsättningar för generella fall.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Filformat	CSV	NA-SE DSV NA-UK CSV-V	**Får**	CSV är en varians av DSV, och är generellt lämpligt för att representera tabulär data i textformat. Det förekommer varianser av formatet. Till exempel, hur speciella tecken ska markeras, och hur radbrytningar ska hanteras mellan speciella tecken. Det ska uppmärksammas att föreskriven specifikation av CSV definierar en specifik varians.
2.	Filformat	DSV	NA-SE DSV	**Får (Villkorat)**	DSV är ett generiskt format för att representera tabulär data i textformat vars fält och poster avgränsas med speciella tecken. Till exempel, horisontell tabulator, kolon, komma, lodstreck, ny rad, semikolon, vagnretur. Val av fält- och postavgränsare bör följa mer standardiserade format. Till exempel, CSV eller TSV. Eftersom formatet representeras med text saknas stöd för att lagra mer avancerade tekniska egenskaper och funktionaliteter. Till exempel, datatyper, relationer mellan fält och poster, sökningar och sammanställningar. Det finns emellertid specifikationer för att tillföra annotation och metadata. DSV i sig är inte generellt lämpligt eftersom det per definition tillåter olika varianser av avgränsare och speciella tecken, men kan vara lämpliga i speciella fall om sådana specificeras. Till exempel, variansen med kolon som fältavgränsare och ny rad som postavgränsare är vanligt förekommande i konfigurationsfiler i Linux.
3.	Filformat	RAFGS6	NA-SE XML	**Får**	En avgränsning och precisering av SIARD för att uppfylla generella behov och krav i svensk offentlig förvaltning, däribland att överföra informationsformatet i ett informationspaket enligt RAFGS1.
4.	Filformat	FLF		**Får (Villkorat)**	Generellt lämpligt för att representera tabulär data i textformat vars fält och poster avgränsas med specifika längder, eller för poster med radbrytning. Filformatet saknar stöd för att lagra mer avancerade tekniska egenskaper och funktionaliteter. Till exempel,

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					datatyper, relationer mellan fält och poster, sökningar och sammanställningar. En formell specifikation eller dokumentation har inte heller påträffats, varför en arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar kan behöva närmare reglera detaljer.
5.	Filformat	TSV	NA-SE DSV	**Får**	TSV är en varians av DSV, och är generellt lämpligt för att representera tabulär data i textformat. TSV liknar CSV med undantag för att dels tecknet för fältavgränsare skiljer sig, dels en mer detaljerad specifikation saknas. Det finns alltså ingen specifikation som normaliserar varianser av TSV. Radbrytningen bör följa vad som sägs för CSV, om inte formatet ska användas i en teknisk miljö som förväntar radbrytningar enligt POSIX.1-2017. Däremot bör uteslutande av fältavgränsaren vid inplaceringar vara mindre problematisk. Om det finns behov att undanta fältavgränsaren föreslås antingen ett omvänt snedstreck, det vill säga \\t, eller vad som säga för CSV.
6.	Filformat	SIARD	NA-SE XML	**Får**	Ett informationsformat för att representera relationsdatabaser i XML inneslutna i ZIP. Specifikationen är framtagen med hänsyn till behovet av långtidsarkivering av relationsdatabaser, och är en av de gemensamma specifikationerna i E-ARK för paketering av specifika informationstyper.
7.	Frågespråk	SQL		**Bör inte**	Grundläggande SQL bör ha stöd hos flera, om inte många, program för relationsdatabashantering. En arkivmyndighet, eller annan med motsvarande ansvar, kan försöka att avgränsa SQL till minsta gemensamma uttryck som förväntas stödjas konsekvent av program för relationsdatabashantering, och som verksamheter kan utgå från för att avgränsa frågespråken som används i deras verksamhet. För generella fall bör emellertid övervägas att välja särskilda format framtagna för utbyte av relationsdatabaser. Till exempel, FGS Databas, eller SIARD.
8.	Filformat	SQLite		**Får (villkorat)**	Generellt lämpligt filformat för att lagra relationsdatabaser för fall som inte kräver mer avancerade relationsdatabashanterare, eller för fall som behöver inbyggda databaser i tekniska hjälpmedel. SQLite kräver inte en server (eng. serverless), behöver inte installeras, och exekveras som en teknisk process tillsammans med filformatet i samma adressrymd. Med andra ord, det är en avgränsad och portabel databasmotor. Utvecklingen av databasmotorn sker med avsikt att möjliggöra en långsiktig förvaltning. Till exempel, källkoden har utförlig dokumentation, prövas med en mängd olika tester, och är allmän egendom, medan filformatet är bakåtkompatibel med SQLite från och med 2004. Ett

UTKAST

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					tekniskt skick i SQLite ska implementera strikta datatyper, och inte tillåta att värden får andra datatyper än vad som deklareras i kolumner (eng. manifest typing). En arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar kan behöva närmare reglera detaljer. Till exempel, begränsa användningen av funktioner, syntax, och utökningar, och upp-ställa krav på dokumentation av frågor som är avsedda till databasen.
9.	Metadata	ADDML	NA-SE XML	**Får**	Databaser i textformat har begränsat stöd för teknisk metadata. Till exempel, DSV och FLF. ADDML är ett informationsformat i XML för att representera tekniska metadata för databaser i textformat.

UTKAST

3.3.3. *Informationsformat*

Informationsformat har oftast formen text, men funktionen är vanligtvis att formatet ska framställas till andra former och funktioner. Av betydelse för behovet av beständighet är att strukturen med tiden förblir lämplig att använda och hantera. Strukturen kan dels möjliggöra automatisk bearbetning och interoperabilitet, dels underlätta semantisk förståelse och interoperabilitet. För dessa fall ska det tekniska skicket uppfylla följande krav för olika fall.

3.3.3.1. *Generella fall*

Tabell 19 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen informationsformat för generella fall.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Dataformat	I-JSON		**Får (villkorat)**	JSON är ett generellt lämpligt format för utbyte av strukturerad data. Till exempel, avgränsade uppgifter. Formatet är mindre lämpligt för mer avancerade informationsstrukturer som kan behöva omsluta och inplacera strukturer. Till exempel, markera formatstilar i löpande texter, eller markera avsnitt i flera nivåer i dokument. Profilen I-JSON begränsar vissa tekniska egenskaper av JSON för att underlätta interoperabilitet över Internet. Det ska uppmärksammas att det för närvarande inte finns en etablerad specifikation för att beskriva scheman för JSON. Det krävs därför en tydlig specifikation för dataformat som implementeras i I-JSON.
2.	Dataschema	DTD		**Får (villkorat)**	En syntax för att definiera strukturen av en specifik typ av dokument i XML, eller vissa andra märkspråk. Till exempel, HTML och SGML. En deklarerad dokumenttyp får en formell grammatik som kan användas för att bekräfta att en implementerad XML uppfyller kraven i tillämpat schema (formell kontroll). Scheman har betydelse både för fall dokument i märkspråket ska användas och hanteras som slutligt led, och för fall dokument i märkspråket är ett mellanled i att framställa elektroniska handlingar som ska användas och hanteras av en verksamhet.
3.	Dataschema	RELAX NG		**Får (villkorat)**	En utökning av DTD av OASIS som kan uttryckas i XML eller med ett kompakt format. Liksom XSD inför RELAX NG nya tekniska egenskaper och funktionaliteter för att definiera scheman som inte är möjligt med DTD. Till exempel, namnrymder, datatyper, reguljära uttryck. Scheman har betydelse både för fall dokument i XML ska användas och hanteras som slutligt led, och för fall dokument i XML är ett mellanled i att framställa elektroniska handlingar som ska användas och hanteras av en verksamhet.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
4.	Dataschema	Schematron		**Får (villkorat)**	Till skillnad från RELAX NG och XSD vilka definierar grammatiska regler, definierar Schematron sökvägar i trädstrukturer med XPath och uttryck i XSLT vilka kan utvärderas som falska eller rapporteras som sanna. Schematron är avsedd att komplettera RELAX NG och XSD för fall där grammatiska regler är mindre lämpliga, eller inte tillräckliga. Till exempel, för avgränsade kontroller av specifika delar av ett XML-dokument, eller för att uttrycka verksamhetsregler (eng. business rules). Sådana regler får betydelse för att utföra formella kontroller.
5.	Dataschema	XSD	NA-SE XML	**Får (villkorat)**	En utökning av DTD av W3C men uttryckt i XML. Liksom RELAX NG inför XSD nya tekniska egenskaper och funktionaliteter för att definiera scheman som inte är möjligt med DTD. Till exempel, namnrymder, komplexa datatyper, reguljära uttryck. Scheman har betydelse både för fall dokument i XML ska användas och hanteras som slutligt led, och för fall dokument i XML är ett mellanled i att framställa elektroniska handlingar som ska användas och hanteras av en verksamhet.
6.	Formatmall	DSSSL		**Får (villkorat)**	Formatmall för SGML som definierar dels ett språk för att transformera SGML mellan olika DTD, dels ett språk för att formatera presentationen av SGML. Av betydelse för fall ett dokument i SGML är ett mellanled i att framställa elektroniska handlingar som ska användas och hanteras av en verksamhet.
7.	Formatmall	XSL XSL-FO XSLT	NA-SE XML	**Får (villkorat)**	Formatmallar för XML som definierar dels ett språk för att transformera XML mellan olika scheman, dels ett språk för att formatera presentationen av XML. Av betydelse för fall ett dokument i XML är ett mellanled i att framställa elektroniska handlingar som ska användas och hanteras av en verksamhet.
8.	Informationsenhet	IEC 80000-13 SI		**Bör**	Det finns två standarder för att ange prefix för bits och bytes. Den ena är det internationella måttenhetssystemet SI (fra. Système International d'unités) som definierar bland annat enheter med basen 10, vilket i sammanhanget kan anges utifrån 1000. Till exempel, kilo (1000^1), mega (1000^2), giga (1000^3), tera (1000^4), peta (1000^5). Den andra är IEC 80000-13 som definierar bland annat enheter med basen 2, vilket i sammanhanget kan anges utifrån 1024. Till exempel, kibi (1024^1), mebi (1024^2), gibi (1024^3), tebi (1024^4), pebi (1024^5). SI är vanligt förekommande, speciellt vid dataöverföring, för att

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					representera binära enheter. IEC 80000-13 har tillkommit senare, och är inte lika etablerad, men är avsedd för att representera binära enheter mer exakt. I den utsträckning lämpligt, och möjligt, bör därför binära enheter representeras med IEC 80000-13.
9.	Metadata	XMP	NA-SE XML	**Får**	Generellt lämpligt för verksamheter som föredrar att framställa, använda och hantera elektroniska handlingar som XML och, eller som avser att normalisera hanteringen av metadata i XML. XMP kan omslutas i en mängd olika format. Till exempel: – Bildformat som DNG, GIF, JPEG. JPEG 2000, PNG, SVG, TIFF. – Ljud- och videoformat som ASF (WMA, WMV), IFF och RIFF (AIFF, AVI, WAV), MOV, MP3, MPEG-2, MPEG-4. – Videopaketformat som AVCHD, P2, Sony HDV, XDCAM. – Format för Adobe produktionsprogram som AI, EPS, INDD, INDT, PDF, PS, PSD. – Märkspråk som XHTML, XML.
10.	Märkspråk	MathML	W3C MVS	**Får**	MathML är avsedd att representera matematiska och vetenskapliga notationer, och är generellt lämpligt för att framställa maskinläsbara sådana, men en konsekvent visuell återgivning kan blir beroende av specifika program. Till exempel, bland webbläsare kan endast Firefox återge MathML med CSS. Vid behov av eller krav på en konsekvent visuell återgivning rekommenderas därför att rendera notationer till rastergrafik eller vektorgrafik. Uppmärksamma även att W3C MVS endast kontrollerar MathML 2.0.
11.	Märkspråk	SGML		**Bör inte**	Inte längre lämpligt för generella fall, men det kan finnas speciella fall. Till exempel, när materiel och metoder fortfarande används i en verksamhet för att framställa elektroniska handlingar i SGML.
12.	Märkspråk	XML	NA-SE XML	**Får**	XML är en delmängd, som kan ses som en tillämpningsprofil eller en begränsning, av SGML. Generell lämplig för att strukturera information oavsett om det avser utbyte, konfiguration, eller lagring av data i bemärkelsen avgränsade uppgifter eller mer avancerade informationsstrukturer som kan behöva omsluta och inplacera strukturer. Det finns flertal alternativa format för att beskriva scheman för XML.

UTKAST

3.3.3.2. *Administration, handel, och industri*

Tabell 20 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen informationsformat för speciella fall som administration, handel, och industri.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Dokumentformat	iXBRL	NA-SE XML	**Får**	En delmängd av XBRL för att omsluta fragment av XBRL i XHTML. Avsikten är att möjliggöra återgivning av dokument i webbläsare samtidigt som element för XBLR kan bearbetas automatiskt.
2.	Dokumentformat	PEPPOL	NA-SE XML	**Får**	PEPPOL är dels ett samarbete och nätverk inom Europa, dels en specifikation för att framställa, använda och hantera elektroniska handlingar för offentlig upphandling. Specifikationen omfattar bland annat en infrastruktur för överföring av meddelanden, och olika meddelanden för inköpsprocessen. Till exempel, fakturor, orders, prislistor. Denna författning omfattar endast fall fakturor i PEPPOL implementeras som XML.
3.	Dokumentformat	XBRL	NA-SE XML	**Får**	XBRL definierar en uppsättning element och attribut i XML för att strukturera finansiell rapportering. Till exempel, finansiell men även annan information, huvudbokföring av transaktioner, och reglerad arkivering såsom inlämnande av års- och kvartalsredovisning. XBRL specificerar även ett språk för att definiera nya element och taxonomi av element. Specifikationen utgör grunden för offentliggörande av års- och koncernredovisningar inom unionsrätten.

3.3.3.3. *Geografi*

Tabell 21 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen informationsformat för speciella fall som geografi.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Dataformat	GeoJSON		**Får**	För att i JSON representera geografisk data som geometri, geoobjekt, och samlingar av geoobjekt. Specifikationen utgår från det rumsliga koordinatbaserade referenssystemet (eng.) *World Geodetic System 1984*, och anger latitud och longitud i enheten decimalgrader.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
2.	Dokumentformat	CS Geo		**Får**	Ett informationsformat för att beskriva grundläggande nödvändig information för att bevara elektroniska handlingar för geospatial data. Beskrivningen avser att ge tillräcklig förståelse för de rekommenderade elementen som krävs för att arkivera ett GIS i ett informationspaket, vilket möjliggör återanvändning av informationen i en teknisk miljö som liknar det ursprungliga GIS. Specifikationen utgår bland annat från unionsrättens krav på geospatial data, och är en av de gemensamma specifikationerna i E-ARK för paketering av specifika informationstyper.
3.	Dokumentformat	GML	NA-SE XML	**Får**	En XML-grammatik skriven i XML-Schema för att beskriva tillämpningsscheman som representerar geografiska modeller i serien ISO 19100. Till exempel, modeller för att beskriva geometri och topologi (ISO 19107), tidsaspekter (ISO 19108), rumsliga koordinatbaserade referenssystem (ISO 19111), geometri och funktioner för yttäckande representation (ISO 19123). Avsikten är att även fånga andra framtida modeller.

3.3.3.4. *Identifieringskoder*

Tabell 22 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen informationsformat för speciella fall som identifieringskoder.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Dataformat	ISO 639		**Bör**	Språkkoder för att representera namn på mänskliga språk, oavsett deras utbredning eller om de förekommer i skrift eller inte. Omfattar sådana språk som är idag mer eller mindre vanligt förekommande såväl som historiska, naturliga och formella språk.
2.	Dataformat	ISO 8601		**Bör**	Tidsnotation för dels datum i Gregorianska kalandern, dels tid enligt 24-timmarsklocka, och metod för att representera dem som datasträngar.
3.	Dataformat	ISO 3166		**Bör**	Landskoder för att representera namn på jurisdiktioner mellan och inom stater, både gällande och tidigare gällande koder som upphört på grund av att en jurisdiktion inte längre finns för en eller annan anledning.

3.3.3.5. *Kontorsdokument*

Tabell 23 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen informationsformat för speciella fall som kontorsdokument.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Dokumentformat	HTML 4.01 Strict ISO HTML XHTML Strict	W3C MVS	**Får (villkorat)**	HTML 4.01 Strict och ISO HTML är ekvivalenta, medan XHTML Strict är en utökning av HTML 4.01 representerad i XML. Den utmärkande skillnaden mellan HTML 4.01 och XHTML är att en implementering av XHTML måste vara felfri och valid. Till exempel, element måste vara stängda, element och attribut måste anges i gemener, och värden måste omslutas i citationstecken. Sådana krav på konsekvent implementering medför samtidigt att XHTML blir mer lämpligt med hänsyn till behovet av beständighet. För verksamheter som inte har förutsättningar att använda och hantera elektroniska handlingar som XML kan XHTML emellertid bli alltför krävande. Både HTML 4.01 och XHTML utgår från samma element och attribut, vilka är generellt lämpliga för att strukturera information, vanligtvis webbsidor, men även och andra typer av information. Till exempel, dokument och e-post. Problemet är att det kan vara svårt att kontrollera implementeringen av strukturen. Det vill säga, att element som är avsedd för specifik information faktisk implementeras för sådan information. Till exempel, tabeller för tabulär data, och inte grafisk disposition. Ett annat problem är att generiska element kan implementeras för specifika informationsmängder. Till exempel, `div` för att strukturera avsnitt, formulär, menyer, sektioner, eller `span` för att stilisera texter, markera speciella representationer såsom formler och kod. En arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar bör därför närmare avgränsa och specificera element och attribut för särskilda typer av elektroniska handlingar. För Organisering och sammanställning av webbsidor se det avsnittet (s. 78).
2.	Dokumentformat	HTML++	W3C MVS	**Får**	HTML är numera ett abstrakt format som inte längre är baserat på SGML, och kan serialiseras som ”HTML” eller XML. HTML++ avser att vara bakåtkompatibilitet med tidigare versioner av HTML, men utvecklingen av nya tekniska egenskaper och funktionaliteter riskerar medföra att återgivningen av elektroniska handlingar blir mer förutsägbara i vissa webbläsare framför andra. HTML++ kan vara lämplig för speciella fall där det finns behov av eller krav på mer specifika semantiska element, eftersom HTML++ inför nya element som kan vara mer beskrivande av specifik information. Till exempel, `article`, `audio`, `section`, `menu`, `meter`, `nav`, `video`. Samma problem som beskrivits för HTML 4.01 och XHTML om felaktig och generisk strukturering av specifik information gäller emellertid för HTML++, varför en arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					bör närmare avgränsa och specificera element och attribut för särskilda typer av elektroniska handlingar. För Organisering och sammanställning av webbsidor se det avsnittet (s. 78).
3.	Dokumentformat	ODD OOXML	ODFV	**Får (villkorat)**	Informationsformat som DOCX, PPTX, XLSX, och ODB, ODC, ODF, ODG, ODP, ODS, ODT är mindre lämpliga för att användas och hanteras som innehåll såvida inte verksamheten har program för att arbeta med informationsstrukturen. Till exempel, hela eller delar av information kan extraheras, konverteras, återges. För fall där det strukturerade informationen är mer av betydelse än återgivningen. Till exempel, värden och formler i ett kalkylblad. För Organisering och sammanställning av kontorsdokument se det avsnittet (s. 78).

3.3.3.6. *Offentlig verksamhet*

Tabell 24 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen informationsformat för speciella fall som offentlig verksamhet.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Dokumentformat	RAFGS2	NA-SE XML	**Får**	En grundläggande struktur och uppsättning av element för att överföra information om verksamhetens personal. En verksamhet kan därför behöva anpassa specifikationen för att fånga mer information i sitt system som inte omfattas av den grundläggande specifikationen.
2.	Dokumentformat	RAFGS3	NA-SE XML	**Får**	En grundläggande struktur och uppsättning av element för att överföra vanligt förekommande information från verksamhetens ärendehantering. En verksamhet kan därför behöva anpassa specifikationen för att fånga mer information i sitt system som inte omfattas av den grundläggande specifikationen.
3.	Dokumentformat	RAFGS4	NA-SE XML	**Får**	En struktur för att överföra information om arkivredovisning som följer det allmänna arkivschemat.
4.	Dokumentformat	RAFGS5	NA-SE XML	**Får**	En struktur för att överföra information om verksamhetsbaserad arkivredovisning.

3.3.3.7. *Tekniska ritningar*

Tabell 25 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen informationsformat för speciella fall som tekniska ritningar.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Dataschema	STEP XML	NA-SE XML	**Får**	En representation i XML-Schema av produktdata beskrivna i dataspecifikationsspråket EXPRESS. Till exempel, produktdata från IFC eller STEP AP242.

UTKAST

3.3.4. *Kommunikation och protokoll*

3.3.4.1. *Generella fall*

Tabell 26 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen kommunikation och protokoll för generella fall.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Informationsformat	IMF+MIME		**Får**	MIME utökar IMF med flertal tekniska egenskaper och funktionaliteter för ett tekniskt skick som ger form och funktion till e-post. För fall det finns behov av eller krav på konsekvent visuell återgivning bör e-post framställas som PDF/A nivå ”u”. IMF+MIME är annars ett informationsformat i ett textformat som kan sparas i en datafil, vanligtvis med filändelsen EML, vilket även är en vanligare benämning för formatet än IMF och, eller MIME. Det finns sedan implementatör-specifika utökningar av IMF+MIME som inte bör implementeras, men som i realiteten blir svår att förhindra både vid framställning, och vid inkommande e-post. En arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar bör därför närmare reglera krav på att dokumentera sådana utökningar för att med tiden kunna tolka och eventuellt även implementera dem. MIME inför möjligheten att omsluta andra format. Det vill säga, att ”bilagor” kan tillföras e-post. Ett tekniskt skick utgörs av alla omslutna format, varför dels alla eventuella bilagor måste även uppfylla kraven i denna författning, dels en implementering inte får exekvera bilagor, antingen inte alls, eller åtminstone inte innan en teknisk kontroll har bekräftat deras format. Det faller på varje arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar att närmare föreskriva arkivrättsliga krav för användningen och hanteringen av bilagor i e-post. Till exempel, att bilagor ska vara separerade från eller bevaras tillsammans med själva meddelandet.

UTKAST

3.3.5. *Ljud*

För formen och funktionen ljud ska det tekniska skicket uppfylla följande krav för olika fall.

3.3.5.1. *Generella fall*

Tabell 27 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen ljud för generella fall.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Filformat	BWF	MA BWF-ME	**Får**	Filformat avsett för utbyte av ljud upp till och med 4 GiB i högst två kanaler, och stöd för minimal nödvändig metadata. Filformat har utökats från WAV och begränsats till antingen PCM eller MPEG lager 1 eller 2. Utökad till MBWF för lagring av ljud i fler än två kanaler.
2.	Filformat	FLAC		**Får**	FLAC som ett filformat för att lagra ljud komprimerat med komprimeringen FLAC. Det ska finnas ett brett stöd för att använda och hantera det tekniska skicket.
3.	Filformat	Matroska	MA MediaConch	**Bör**	Filformatet är avsett att vara ett öppet universellt behållarformat för ljud med eller utan rörlig bild och video. Matroska är konstruerad för att vara bakåt- och framåtkompatibel, har stöd för bland annat VBR, och sändning över TCP. Till exempel, HTTP. Däremot är Matroska inte avsedd att användas med RTP. Matroska kan omsluta arbiträr data. Det vill säga, att ”bilagor” kan tillföras dokumentet. Ett tekniskt skick utgörs av alla omslutna format, varför dels alla eventuella bilagor måste även uppfylla kraven i denna författning, dels en implementering inte får exekvera bilagor, antingen inte alls, eller åtminstone inte innan en teknisk kontroll har bekräftat deras format. Det faller på varje arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar att närmare föreskriva arkivrättsliga krav för användningen och hanteringen av bilagor i Matroska.
4.	Filformat	MP4		**Bör inte**	Ett vanligt förekommande filformat för att lagra flertal olika ljudkomprimeringar, och som har ett brett stöd för att använda och hantera det tekniska skicket. Det är rekommenderat att en verksamhet överväger Matroska framför MP4 för att begränsa antalet filformat för bevarande, och använda MP4 endast för speciella fall. Till exempel, för handlingar som ska sändas över RTP, eller ska rensas eller gallras och inte överlämnas till en arkivmyndighet, eller annan med motsvarande ansvar.

UTKAST

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
5.	Filformat	BW64		**Får**	Utökad BWF för att lagra ljud större än 4 GiB, fler än två kanaler, och med metadata i XML. BW64 är bakåtkompatibel med RF64.
6.	Filformat	WAV		**Bör inte**	Filformat är utökat från RIFF och associeras vanligtvis med PCM, men specifikationen tillåter lagring av betydligt fler ljudformat, både förlustgivande komprimeringar och leverantörsspecifika ljudkodningar. Det finns alltså en risk för att filformatet kan lagra mindre lämpliga ljudformat, varför BWF eller BW64 bör övervägas, eftersom urvalet är begränsat till tre alternativ.
7.	Informationsformat	EBUCore	MA BWF-ME	**Får**	EBUCore utökar ”Dublin Core” för att omfatta framställning, hantering, och bevarande av audiovisuellt material. Den är avsedd att vara interoperabel med andra Dublin Core specifikationer, som Europeana, och kan kopplas om till METS. EBUCore har både ett XML-schema och en fullständig RDF-ontologi. Specifikationen är under kontinuerlig utveckling. Det vill säga, att dokumentet är ett ”levande dokument”.
8.	Kodning	LPCM PCM	MA MediaConch	**Bör**	PCM är en teknisk metod för att koda ljudsignaler, analoga såväl som digitala. Det finns ett antal varianser av PCM. Till exempel, DPCM och ADPCM. DPCM är en utökning av PCM som genom en delta- eller prediktiv algoritm jämför samplingar och fångar endast skillnaderna mellan dem. ADPCM är en anpassning av DPCM (ITU-T G.726). Dessa varianser medför informationsförlust liknande förlustgivande komprimeringar, varför de inte är generellt lämpliga, och är avsedda för speciella fall inom telekommunikation. Detsamma gäller vissa algoritmer för kvantisering av PCM, nämligen A-law, eller μ-law (ITU-T G.711). För generella fall är därför PCM lämplig med ingen eller linjär kvantisering (LPCM), och eventuella informationsförluster som kan uppstå beror dels på faktumet att en kvantisering sker, dels på valda inställningar för tätheten av samplingsfrekvenser (Hz) och tätheten av deras amplituder (bitdjup). Förenklat, ju högre samplingsfrekvens med större bitdjup, desto fler nivåer av amplituder kan representeras. Ju fler samplingar därefter, desto tätare kvantiseringsintervall. Ju tätare kvantiseringsintervall, desto mindre kvantiseringsfel. Ju mindre kvantiseringsfel desto mer autentisk återgivning. Vanligt förekommande filformat för att lagra PCM eller LPCM är BWF eller WAV, men även för dessa fall bör Matroska övervägas för att begränsa antalet filformat för bevarande.

UTKAST

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
9.	Komprimering, förlustfri och förlustgivande	AAC		**Får (villkorat)**	AAC är avsedd att omfatta dels alla befintliga tillämpningsområden där det finns behov av eller krav på komprimering, redigering eller uppspelning av ljud, dels nya tillämpningsområden. Till exempel, objektbaserade ljudkodningar, interaktiva presentationer, dynamiska ljudspår. Komprimeringen har stöd för VBR. Specifikationen är belastad med patent som omfattar distributionen av program till slutanvändare. Det är emellertid i nuläget en vanlig förekommande ljudkomprimering. Komprimering ska därför som huvudregel implementeras med förlustfri komprimering, vilket ger förutsättningar för att konvertera den till ingen eller en annan förlustfri komprimering. Till exempel, PCM, LPCM respektive FLAC. För fall det finns behov av eller krav på förlustgivande komprimering får sådan även implementeras men med hänsyn till vad som sägas om förlustgivande komprimering i allmänhet.
10.	Komprimering, förlustfri	FLAC		**Bör**	FLAC är en generell lämplig förlustfri komprimering för ljud. Grundinställningarna i referensimplementeringen är anpassad för CD-musik, och kan behöva justeras för andra tillämpningsområden. Ljudformatet omsluter kontrollsumman av PCM innan komprimering för att möjliggöra teknisk kontroll av dataintegriteten efter dekomprimering.
11.	Komprimering, förlustgivande	MPEG-1 Layer I		**Får inte**	Finns ingen anledning att framställa elektroniska handlingar med ett tekniskt skick i MPEG-1 om inte verksamheten fortfarande använder sådana materiel och metoder.
12.	Komprimering, förlustgivande	MPEG-1 Layer II		**Får inte**	Finns ingen anledning att framställa elektroniska handlingar med ett tekniskt skick i MPEG-1 om inte verksamheten fortfarande använder sådana materiel och metoder.
13.	Komprimering, förlustgivande	MPEG-1 Layer III		**Bör inte**	Patenten för MP3 ska ha utgått och det finns ett brett stöd för att använda och hantera det tekniska skicket. MP3 kan lagras i bland annat Matroska och WAV. Komprimeringen har stöd för VBR. För MP3 gäller vad som sägas om förlustgivande komprimering i allmänhet, varför en verksamhet bör överväga alternativ som ger förlustfri komprimering. Till exempel, FLAC.

UTKAST

3.3.5.2. *Ljudfångst*

Tabell 28 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen ljud för speciella fall som ljudfångst.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Bitdjup	16-bit		**Får**	Generellt lämpligt värde för att fånga ljud från CD och DAT.
2.	Bitdjup	24-bit		**Får**	Generellt lämpligt värde för att fånga ljud från analog video eller inspelning. Till exempel, musik och mänskligt tal.
3.	Bitdjup / Samplingsfrekvens	10-bit / 32 kHz, eller 20-bit / 48 kHz		**Får**	Generellt lämpliga värden för fall ljud fångas från DV.
4.	Bithastighet	$S \times B \times K = bit/s$		**Bör**	Generellt bör *bithastigheten per sekund* vara resultatet av *samplingsfrekvensen* multiplicerat med *bitdjupet* multiplicerat med antal *ljudkanaler*. Till exempel, det minimala lämpliga kravet på samplingsfrekvens och bitdjup i 2 ljudkanaler blir $441\,00 \times 16 \times 2 = 1411200$ bits/s. Representerat i *kbit* blir det 1411,2 eller i *Kibit* 1378,125.
5.	Bithastighet	128 kbit/s 160 kbit/s 180 kbit/s 192 kbit/s 256 kbit/s		**Bör inte**	Minimala påträffade värden som godtagits för generella fall. Dessa värden kan vara lämpliga för speciella fall, men riskerar att implementera tekniska skick som endast kan användas och hanteras för sådana fall. Till exempel, uppspelning av musik eller mänskligt tal över nätverk. För jämförelse, bithastigheten för fall #3 skulle bli omkring 640 kbit/s respektive 1920 kbit/s, medan andra påträffade värden rekommenderade för bevarande har angetts till omkring 2300 kbit/s (mono) eller 4600 kbit/s (stereo).
6.	Bithastighet	ABR CBR CVBR VBR		**Får (villkorat)**	En verksamhet måste avväga behovet av en konstant bithastighet mot en variabelhastighet, eller en kompromiss mellan båda två med en genomsnittshastighet. Utgångspunkten bör vara CBR för att behålla bithastigheten utan någon förändring i ljudkvalitet. Detta är även generellt lämpligt för ljud som faller inom en konstant samplingsfrekvens, eller för fall där ljud behöver spelas upp med en förutsägbar bithastighet. För ljud som skiftar i samplingsfrekvens kan CBR emellertid innebära ett större anspråk i storlek, varför VBR kan implementeras med förlustfria komprimeringar. Om det för någon anledning även finns ett behov eller krav på en konstant bithastighet kan slutligen ABR eller CVBR övervägas. För förlustgivande komprimeringar kan föras ett liknande resonemang, men konsekvenserna blir en permanent informationsförlust.

UTKAST

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
7.	Filformat Metadataformat	EXIF		**Bör inte**	Ett filformat som utökar WAV med taggar för metadata för att lagra ljud med förlustfri komprimering i PCM, eller i PCM med μ-law, eller med förlustgivande komprimering IMA-ADPCM. Det saknas underlag om stödet för formatet hos tekniska hjälpmedel för ljudfångst.
8.	Ljudkanal	1 eller flera		**Ska**	Ett tekniskt skick behöver minst en ljudkanal (mono) för att lagra ljud. Antalet ljudkanaler därefter är fråga om innehållet som ska representeras. Utgångspunkten bör vara minst 2 ljudkanaler (stereo), men det finns fall där färre är tillräckligt och fler nödvändigt för verksamhetens behov av och krav. Av betydelse är att ljudkanalerna kan återges av det tekniska skicket i ursprungligt skick.
9.	Samplingsfrekvens	44,1 kHz		**Får**	Minimalt värde för naturtrogen återgivning för mänsklig hörsel enligt Nyquist-Shannons samplingsteorem om att en samplingsfrekvens måste vara minst dubbel hastigheten av ljudet som fångas. Mänsklig hörsel uppfattar generellt frekvenser mellan 20 Hz och 20 kHz, varför minst 40 kHz krävs för att kunna fånga hela spännvidden. Ytterligare samplingsfrekvens kan vara nödvändig för att förhindra fel vid signalbehandling, varför det slutliga grundvärdet hamnar på 44,1 kHz. Det är ett generellt lämpligt värde för att fånga ljud från analog video, CD, DAT, eller inspelning. Till exempel, musik och mänskligt tal.
10.	Samplingsfrekvens	48 kHz		**Får**	Generellt lämpligt värde för att fånga analog video, CD och DAT. Att sampla DAT med ett högre värde än 48 kHz kan introducera brus i ljudet.
11.	Samplingsfrekvens	96 kHz 192 kHz		**Får**	Generellt lämpliga frekvenser för att fånga mer detaljer i ljud. Till exempel, ljud med mer djup eller nyanser. Speciellt lämpligt för att möjliggöra andra användningar av ljudet och ytterligare bearbetning.

UTKAST

3.3.5.3. *Telekommunikation*

Tabell 29 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen ljud för speciella fall av ljudfångst.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Bitdjup	8-bit		**Får**	Minimal påträffade nivå som godtagits för att kunna representera mänskligt tal (ITU-T G.711).
2.	Bithastighet	64 kbit/s		**Får**	Minimal påträffade nivå som godtagits för att kunna representera mänskligt tal (ITU-T G.711). Det vill säga, samplingsfrekvensen (8000) multiplicerat med bitdjupet (8) i en ljudkanal (mono).
3.	Komprimering, förlustgivande	OAC		**Får**	Generell lämplig förlustgivande komprimering av ljud för kommunikation över Internet. Speciellt för mänskligt tal. Komprimeringen har stöd för VBR, och ska ha en låg latens.
4.	Samplingsfrekvens	8 kHz		**Får**	Minimal påträffade nivå som godtagits för att kunna representera mänskligt tal (ITU-T G.711).

UTKAST

3.3.6. *Organisering och sammanställning*

För de olika delarna som organiseras och sammanställs gäller tillämpliga tekniska krav i denna författning. Till exempel, Bild (s. 50), Ljud (s. 72), Rörlig bild och video (s. 88), och Tecken och text (s. 95). För formen och funktionen organisering och sammanställning ska det tekniska skicket uppfylla följande krav för olika fall.

3.3.6.1. *Generella fall*

Tabell 30 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen organisering och sammanställning för generella fall.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Datafil Fullständig sökväg	Maximalt 255 tecken		**Bör**	Den fullständiga sökvägen till en datafil innefattar filnamnet för datafilen, och eventuell filändelse, inledande enhetsbokstav, separationstecken, och katalognamn. Till exempel, `c:\katalog\underkatalog\fil.namn`, eller `/katalog/underkatalog/fil.namn`. De flesta vanligt förekommande filsystem i dagsläget tillåter katalognamn och filnamn upp till 255 tecken (Unicode) med en sökväg som antingen är obegränsat eller begränsat. Till exempel, ext4 sätter ingen gräns för sökvägen, medan NTFS och FAT32 begränsar sökvägen till 32,760 tecken (Unicode). Det är sedan operativsystemet som sätter ytterligare gränser. Till exempel, Windows sätter en gräns på 260 tecken för fullständig sökväg, vilket kan tas bort från och med Windows 10, men har även ett alternativt API för längre sökvägar, medan Linux sätter en gräns på 4096 tecken. Att generellt avgränsa den fullständiga sökvägen till 255 bör vara lämpligt för de flesta fall.
2.	Filformat Komprimering, förlustfritt	BZIP2		**Får**	BZIP2 är dels ett filformat, dels en förlustfri komprimering som implementerar en mer avancerad algoritm än DEFLATE i fem steg: RLE (eng. Run-Length Encoding), BWT (eng. Burrows-Wheeler Transform), MTF (eng. Move-To-Front transform), RLE igen, och avslutningsvis Huffman. Algoritmen kan ge en effektivare komprimering, men i utbyte mot mer anspråk på datorresurser och tid för komprimering och dekomprimering.
3.	Filformat	GZIP		**Får**	GZIP är dels ett filformat, dels en implementering av den förlustfria komprimeringen DEFLATE som kombinerar LZ77 (Lempel-Ziv 1977) och Huffman. Generellt lämpligt för många fall. Motsvarar i princip ZIP.
4.	Filformat	RAFGS1		**Får**	Generell lämplig för paketering och överföring av elektroniska handlingar. Till exempel, för att ställa av information från ett informationssystem och föra över informationen till

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					ett e-arkiv, eller föra över information från ett e-arkiv till ett annat e-arkiv eller från ett informationssystem direkt till ett e-arkiv, eller från ett e-arkiv till ett informationssystem (SIP, AIP, DIP). Kan anpassas för lokala behov och krav, tillsammans med tillämplig FGS i lokal anpassning för den informationstyp som ska paketeras och överföras.
5.	Filformat Arkivformat	TAR		**Får**	Filformat för att i ett datablock organisera och sammanställa datafiler, kataloger, och andra objekt i ett filsystem. Till exempel, symboliska länkar. Filformatet har inget stöd för komprimering, varför det är vanligt att TAR komprimeras med BZIP2 eller GZIP, och därmed uppnås även en solid komprimering. En sådan komprimering kräver däremot att hela arkivformatet dekomprimeras för åtkomst till lagrade objekt. TAR kan lagra POSIX-filattribut, varför filformatet blir särskild lämplig i sådana tekniska miljöer.
6.	Filformat Arkivformat	ZIP		**Får (villkorat)**	Filformat för att i ett datablock organisera och sammanställa datafiler, kataloger, och andra objekt i ett filsystem. Till exempel, symboliska länkar. Filformatet har stöd för ett antal komprimeringar. Endast DEFLATE får implementeras. ZIP implementerar komprimering på varje filsystemobjekt, varför solid komprimering inte uppnås. Däremot kan enskilda lagrade objekt dekomprimeras utan att hela arkivformatet behöver dekomprimeras. Det är emellertid möjligt att uppnå en solid komprimering genom att först implementera ZIP utan komprimering för att sedan ta den resulterande datafilen och implementera ZIP igen med komprimering. Stödet för att lagra vissa filattribut verkar vara problematiskt i vissa tekniska miljöer, både POSIX och Windows. Till exempel, ägande-rättigheter och behörigheter.
7.	Länk, dolda	URL		**Bör inte**	Länkar i tekniska skick till en specifik resurs bör anges med fullständiga sökvägar i textform tillsammans med namnet på protokollet för att hämta resursen. Till exempel, en länk till RA-FS Remiss bör hellre anges som http://riksarkivet.se/rafs/remiss/. Tekniska mekanismer som döljer den tekniska sökvägen försvårar identifieringen av länkar i tryckta återgivningar eller program som inte kan aktivera mekanismen. För speciella fall som webbsidor är emellertid sådana länkar acceptabla eftersom dels webbläsare har oftast olika mekanismer för att visa den fullständiga länken, dels källkoden till HTML är enkel att analysera.
8.	Länk, förkortade	URL		**Får inte**	Det finns tjänster som erbjuder att ”förkorta länkar” i tekniska skick. Till exempel, från `http://riksarkivet.se/rafs/remiss/` till `http://tjän.st/k4xt8z`. Det är emellertid en

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					kodning av den fullständiga sökvägen som endast kan avkodas av tjänsten, varför sådana länkar, kodningar, inte kan tillåtas i ett tekniskt skick.

3.3.6.2. *Geografi*

Tabell 31 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen organisering och sammanställning för speciella fall som geografi.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Filformat	PDF/A-4		**Bör inte**	PDF/A-4 skiljer sig väsentligt från tidigare versioner av PDF/A. Till exempel, nivåerna ”a”, ”b”, ”u” finns inte längre, medan Javascript är numera tillåtet, och PDF/UA är avsedd att uppfylla behoven av och kraven på logisk och semantisk struktur. I och med PDF 2.0 har även stöd införts för geospatial data, vilket är tillåtet att implementera i PDF/A-4. Det saknas emellertid för närvarande underlag för att rekommendera formatet för sådana speciella fall, men möjligheten lämnas öppet för verksamheter att närmare bedöma lämpligheten med hänsyn till att specifikationen är en del av PDF/A. För sådana fall ska tekniska egenskaper och funktionaliteter i PDF/A-4 implementeras för att efterlikna kraven på nivå ”b”, ”u”, eller ”a” i den utsträckning tillämplig.

3.3.6.3. *Kontorsdokument*

Tabell 32 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen organisering och sammanställning för speciella fall som kontorsdokument.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Filformat	CSV TSV	NA-SE DSV NA-UK CSV-V	**Får (villkorat)**	För fall kalkylblad representerar tabulär data, utan formler eller andra samband som har väsentlig betydelse för innehållet.
2.	Filformat	ODD	ODFV	**Får (villkorat)**	Filformat för att organisera och sammanställa kontorsdokument och andra format, vilka innesluts i ZIP. För ODB, ODC, ODF, ODG, ODP, ODS, ODT som Informationsformat

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					se det avsnittet (s. 63). För övriga format i ett kontorsdokument gäller tillämpliga bestämmelser i denna författning.
3.	Filformat	ODP PPTX		**Får (villkorat)**	För att presentationer i ODP och PPTX ska med tiden kunna konsekvent återges visuellt måste de ha förutsättningar för att konverteras till PDF/A. Lämpliga nivåer är ”b” och ”u” beroende på omfattning av bilder och text i presentationen. En presentation bör därför utformas för att kunna uppfylla lämplig nivå utan att resultera i väsentlig informationsförlust. Till exempel, förlust av multimedia kan vara av betydelse för innehållet varför sådana bör undvikas i presentationen, medan övergångseffekter bör kunna förloras utan att påverka innehållet.
4.	Filformat	OOXML		**Får (villkorat)**	Filformat för att organisera och sammanställa kontorsdokument och andra format, vilka innesluts i ZIP. För DOCX, PPTX, XLSX som Informationsformat se det avsnittet (s. 63). För övriga format i ett kontorsdokument gäller tillämpliga bestämmelser i denna författning.
5.	Filformat	PDF		**Får (villkorat)**	PDF tillåter flertal tekniska egenskaper och funktionaliteter som generellt inte är lämpliga för den elektroniska handlingens beständighet. Till exempel, exekverbar kod, multimedia, kryptering, ”portföljer”, övergångseffekter vid sidbyte. Det ställs sedan inga krav för att säkerställa beständigheten. Till exempel, krav på externa resurser, färgprofiler, metadata, teckensnitt, textkodning. Problemet är att det senare kan bli svårt att konvertera PDF till PDF/A, eftersom det dels kan inträffa väsentliga informationsförluster när tekniska egenskaper och funktionaliteter tas bort, dels kan saknas förutsättningar för att uppfylla kraven på en PDF/A. Till exempel, tillgång saknas till ursprungliga resurser, teckensnitt, eller information för metadata. En verksamhet måste därför se till att en PDF har förutsättningar för att senare kunna konverteras till tillämplig PDF/A-nivå.
6.	Filformat	PDF/A nivå ”a”	VPC PDF	**Får**	Nivå ”a” för PDF/A-1, -2 och -3 omfattar kraven som ställs på nivå ”b” och ”u”, och inför ytterligare tekniska krav som är lämpliga för fall det finns behov av att bevara dels den logiska strukturen för maskinbehandling, dels semantiken för att dokumentera innehållet i handlingen.
7.	Filformat	PDF/A nivå ”b”	VPC PDF	**Får (villkorat)**	Nivå ”b” för PDF/A-1, -2 och -3 ställer minimala krav på att innehållet ska med tiden kunna återges visuellt. Till exempel, bilder, färger, glyfer. Kravet innebär emellertid inte

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					nödvändigtvis att innehållet blir maskinellt läsbart. Till exempel, att text kan kopieras, eller att det finns logiska strukturer. Endast lämpligt för fall där bilder ska lagras i PDF. Till exempel, Bildfångst (s. 54).
8.	Filformat	PDF/A nivå ”u”	VPC PDF	**Får (villkorat)**	Nivå ”u” för PDF/A-2 och -3 omfattar kraven för nivå ”b”, och inför ytterligare tekniska krav som är lämpliga för fall det finns behov av dels att bevara information som är ostrukturerad, saknar logisk struktur, ”taggar” eller liknande, dels att all text kan läsas maskinellt. Till exempel bildspel och presentationer, e-post, textfiler.
9.	Filformat	PDF/A-2	VPC PDF	**Får**	PDF/A-2 tillåter omslutning av andra PDF/A-dokument. Det vill säga, som ”bilagor”. Det faller på varje arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar att närmare föreskriva arkivrättsliga krav för användningen och hanteringen av bilagor i PDF/A-2. Till exempel, att organisera alla PDF/A-dokument tillhörande ett ärende, och sammanställa dem i ett PDF/A-2-dokument.
10.	Filformat	PDF/A-3	VPC PDF	**Får (villkorat)**	PDF/A-3, och alla dess nivåer, är ekvivalent med PDF/A-2 med undantag för att PDF/A-3 tillåter bilagor i andra format än endast PDF/A. Ett tekniskt skick utgörs av alla omslutna format, varför dels alla eventuella bilagor måste även uppfylla kraven i denna författning, dels en implementering inte får exekvera bilagor, antingen inte alls, eller åtminstone inte innan en teknisk kontroll har bekräftat deras format. Det faller på varje arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar att närmare föreskriva arkivrättsliga krav för användningen och hanteringen av bilagor i PDF/A-3. Till exempel, för att bifoga det ursprungliga formatet av dokument som implementeras som PDF/A-3.
11.	Filformat	PDF/A-4		**Bör inte (villkorat)**	PDF/A-4 skiljer sig väsentligt från tidigare versioner av PDF/A. Till exempel, nivåerna ”a”, ”b”, ”u” finns inte längre, medan Javascript är numera tillåtet, och PDF/UA är avsedd att uppfylla behoven av och kraven på logisk och semantisk struktur. PDF/A-4 tillåter dels samtliga komprimeringar för bilder, men fortfarande inte LZW, dels alternativt innehåll (lager), dels omslutning av dokument i PDF/A-1, -2 och -4. Det vill säga, som ”bilagor”. Det har dessutom skett en del förändringar från PDF 1.7 till PDF 2.0. Till exempel, det har införts stöd för geospatial data och UTF-8, vilka omfattas av PDF/A-4. Det saknas för närvarande underlag för att föreskriva lämplighet för generella fall. PDF/A-4 kan emellertid vara lämplig för speciella fall. Till exempel, bevarandet av geospatial data, interaktiva formulär, och av digitala signaturer. För sådana fall ska tekniska

UTKAST

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					egenskaper och funktionaliteter i PDF/A-4 implementeras för att efterlikna kraven på nivå ”b”, ”u”, eller ”a” i den utsträckning tillämpliga för det fallet.
12.	Filformat	PDF/A-4f		**Får (villkorat)**	PDF/A-4f tillåter omslutning av alla typer av format. Samma tekniska krav som denna författning ställer på PDF/A-3 ska gälla för PDF/A-4f.
13.	Formatmallar Metadata	DOCX ODT		**Ska (villkorat)**	För kontorsdokument som är avsedda att konverteras till PDF/A nivå ”a” ska kontorsprogrammets tekniska egenskaper och funktionaliteter implementeras i den utsträckning dessa konverteras av programmet till tekniska egenskaper och funktionaliteter i PDF/A. Till exempel, rubriker i formatmallar blir automatiskt bokmärken, metadatafält som titel, ämne, författare, nyckelord blir motsvarande värden i metadatafälten i PDF. Alternativet är att i efterhand justera PDF/A-dokumentet, vilket kräver dels speciella program, dels tid och resurser. Om ingen av alternativen är aktuella bör kontorsdokumentet hellre implementeras i PDF/A nivå ”u”.
14.	Utskriftsområde	ISO 216		**Bör**	Kontorsdokument bör utformas utifrån standardiserade pappersformat. Till exempel, A0, A1, A2, A3 eller A4. En sådan begränsning har betydelse för fall kontorsprogram tillåter en obegränsad arbetsyta. Till exempel, för kalkylblad, flödesschema, grafer, ritningar, presentationer, webbsidor. Om elektroniska handlingar formas utifrån utskriftsområden bör det underlätta senare konverteringar till former som är avsedda att återges med traditionella begränsningar. Till exempel, utskrift på papper eller till PDF/A.

3.3.6.4. *Publicering*

Tabell 33 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen organisering och sammanställning för speciella fall som publicering.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
2.	Filformat	EPUB		**Får (villkorat)**	EPUB är avsedd för elektronisk publicering. Till exempel, litteratur, läroböcker, tidningar, vetenskapliga publikationer. Det finns stöd för DRM, ”komplex formgivning”, interaktivitet, ljud, typografi, video. DRM får inte implementeras i ett tekniskt skick. Grundläggande stöd för ljud är MP3 och AAC i MP4. Alla videoformat är tillåtna, men rekommendationen i EPUB är MPEG-4 AVC och VP8. För ljud och video ska därför tillämpas

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					vad som sägs i denna författning om Ljud (s. 72) och Rörlig bild och video (s. 88). EPUB ska vara bakåtkompatibel med tidigare versioner, 3.01 och 3.1. Tekniska specifikationer från Iso om principer för bevarande av EPUB3 omfattar endast 3.01, och ska tillämpas i den utsträckning tillämpligt för EPUB 3.2. Ett problem med EPUB är att den tillåter Javascript utan begränsningar vilket inför allvarliga risker för säkerheten i den tekniska miljö som exekverar sådan kod i EPUB. I första hand bör sådan funktionalitet förbjudas i ett EPUB-dokument genom verksamhetens policy eller av arkivmyndigheten, eller annan med motsvarande ansvar. Om ett förbud inte är möjligt, i andra hand måste åtminstone följande begränsningar implementeras på en EPUB-läsare. Samma krav som ställs på säkerhet för webbplatser ska gälla för varje EPUB-dokument. Till exempel, varje EPUB-dokument ska isoleras så att kod endast kan exekveras inom ett dokument och inte få åtkomst till något utanför den domänen (eng. same-origin policy). Här faller även frågan om hur lagrad data ska hanteras av EPUB-läsaren. Därutöver bör EPUB-läsaren varna vid anrop till nätverksfunktioner, förbjuda sådana anrop och eventuellt tillåta dem endast efter användarens uttryckliga godkännande.

3.3.6.5. *Tekniska ritningar*

Tabell 34 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen organisering och sammanställning för speciella fall som tekniska ritningar.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Filformat	IFC	NA-SE XML	**Får**	IFC beskriver BIM (eng. Building Information Modeling) dels i dataspecifikationsspråket EXPRESS, dels som en XML Schema implementerat enligt STEP XML, vilka kan lagras i en STEP File respektive ett XML-dokument, och kan även benämnas IFC-SPF respektive IFC-XML. En IFC-XML kan kontrolleras enligt NA-SE XML. Både IFC-SPF och IFC-XML kan inneslutas i ZIP, varför dessa format även kan få benämningen IFC-ZIP.
2.	Filformat	PDF/E-1		**Får**	PDF/E-1 är avsedd för utbyte av tekniska ritningar i 2D och 3D. För bilder i 2D tillåts alternativt innehåll (lager) och alla komprimeringar som finns i PDF 1.6. Det vill säga, DCT (JPEG), DEFLATE (PNG), ITU-T T.4, T.6 (CCITT), JBIG2, JPX, LZW, och RLE. För bilder i 3D tillåts formatet U3D, och Javascript för att programmera dem.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					PDF/E-1 tillåter dessutom multimedia, men dessa ska vara omslutna och endast i ”ett flöde”. Andra format får även omslutas. Det vill säga, att ”bilagor” kan tillföras dokumentet. Ett tekniskt skick utgörs av alla omslutna format, varför dels alla eventuella bilagor måste även uppfylla kraven i denna författning, dels en implementering inte får exekvera bilagor, antingen inte alls, eller åtminstone inte innan en teknisk kontroll har bekräftat deras format. Det faller på varje arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar att närmare föreskriva arkivrättsliga krav för användningen och hanteringen av multimedia och bilagor i PDF/E-1.
3.	Filformat	PDF/A-4e		**Får**	PDF/A-4e är avsedd att ersätta vad som skulle ha blivit PDF/E-2. PDF/A-4e och PDF/E-1 överlappar med undantag för att PDF/A-4e dels inte tillåter komprimeringen LZW, dels inför PRC som ytterligare ett format för 3D, dels tillåter omslutning av alla typer av format, varför samma tekniska krav som denna författning ställer för PDF/A-4f gäller för PDF/A-4e.
4.	Filformat	STEP File		**Får**	Filformat avsedd att lagra produktdata beskrivna i dataspecifikationsspråket EXPRESS. Till exempel, 3D-modeller från IFC eller STEP AP242. Filformatet tillåter även digitala signaturer i CMS, och Javascript. För STEP XML se avsnittet Informationsformat (s. 63).

3.3.6.6. *Webbsidor*

Tabell 35 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen organisering och sammanställning för speciella fall som webbsidor.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Filformat	HTML 4.01 Strict ISO HTML	W3C MVS	**Får**	HTML 4.01 Strict och ISO HTML är ekvivalenta. För HTML som Informationsformat se det avsnittet (s. 63). Vad som sägs i det avsnittet gäller även här, varför en arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar bör närmare avgränsa och specificera element och attribut för särskilda typer av elektroniska handlingar. HTML som textsträng i datafil ska betraktas som ett filformat i den utsträckning den sammanställer och organiserar andra dokument genom att antingen innesluta, omsluta, och, eller länka till dem, och vilka ska återges tillsammans.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
2.	Filformat	HTML 4.01 Frameset HTML 4.01 Transitional XHTML Frameset XHTML Transitional		**Får inte**	Det finns ingen anledning att implementera profilerna ”Transitional” och ”Framset”. Överväg istället HTML 4.01 Strict, HTML++, eller XHTML Strict.
3.	Filformat	HTML++	W3C MVS	**Bör inte**	HTML är numera ett abstrakt format som inte längre är baserat på SGML, och kan serialiseras som ”HTML” eller XML. HTML++ avser att vara bakåtkompatibilitet med tidigare versioner av HTML, men utvecklingen av nya tekniska egenskaper och funktionaliteter riskerar medföra att återgivningen av elektroniska handlingar blir mer förutsägbara i vissa webbläsare framför andra. HTML++ kan vara lämplig för speciella fall vid behov av eller krav på mer avancerade strukturer. Till exempel, för ”webbapplikationer”, eller programgränssnitt. För annan strukturerad information bör övervägas HTML 4.01 Strict eller XHTML Strict. Till exempel, e-post, dokument, texter.
4.	Filformat	PDF/A nivå ”u”	VPC PDF	**Får**	För fall en webbsidas visuella återgivning ska bevaras statiskt.
5.	Filformat	PDF/A nivå ”a”	VPC PDF	**Får**	För fall en webbsidas visuella återgivning och logiska struktur ska bevaras statiskt.
6.	Filformat	PDF/A-4		**Får (villkorat)**	PDF/A-4 kan övervägas för fall dynamiska formulär förekommer i en webbsida. För sådana fall ska tekniska egenskaper och funktionaliteter i PDF/A-4 implementeras för att efterlikna kraven på nivå ”u”, eller ”a” i den utsträckning tillämpliga för det fallet. Det förutsätter att implementeringen följer etablerade regler och praxis för att förhindra säkerhetshål vid användningen av Javascript. Det faller på varje arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar att närmare föreskriva arkivrättsliga krav för användningen och hanteringen av dynamiskt innehåll i PDF/A-4, eftersom sådana handlingar kommer att överlämnas till dem, och kan komma att exekveras i deras tekniska miljö.
7.	Filformat	WARC		**Får (villkorat)**	Generellt lämpligt för att organisera och sammanställa format från en webbplats tillsammans med loggar och metadata. Till exempel, datum, HTTP-anrop och -svar, IP-adresser. Hämtade format omsluts i filformatet. Ett tekniskt skick utgörs av alla omslutna format, varför dels alla eventuella format måste även uppfylla kraven i denna författ-

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					ning, dels en implementering inte får exekvera format, antingen inte alls, eller åtminstone inte innan en teknisk kontroll har bekräftat deras format. Det faller på varje arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar att närmare föreskriva arkivrättsliga krav för användningen och hanteringen av omslutna format i WARC.
8.	Filformat	XHTML Strict	W3C MVS	**Bör inte**	Det finns numera formellt varken en XHTML 2.0 eller en XHTML5. Arbetet med båda specifikationerna har lagts ner. Det är möjligt att serialisera HTML++ i XML, men även för sådana fall förespråkas termen HTML istället för XHTML. Ett program för att återge HTML++ i XML bör kunna återge XHTML som förväntat. För att en webbsida i XHTML ska återges som XML måste en webbplats överföra den med MIME `application/xhtml+xml` alternativt `application/xml`. XHTML är emellertid inte längre generellt lämpligt, men kan fortfarande vara aktuell i speciella fall. Ett sådant fall är XHTML som Informationsformat (s. 63). Vad som sägs i det avsnittet gäller även här, varför en arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar bör närmare avgränsa och specificera element och attribut för särskilda typer av elektroniska handlingar. Ett annat fall är verksamheter som föredrar att framställa, använda och hantera elektroniska handlingar som XML, och har varken behov av eller krav på tekniska egenskaper och funktionaliteter som införts med HTML++. XHTML som textsträng i datafil ska betraktas som ett filformat i den utsträckning den sammanställer och organiserar andra dokument genom att antingen innesluta, omsluta, och, eller länka till dem, och vilka ska återges tillsammans.
9.	Stilmall	CSS	W3C CSS	**Får**	Generellt lämpligt för att formge utseendet av märkspråk, särskilt HTML, och kan fungera för andra märkspråk. Till exempel, XML. Formatet kan lagras i en datafil som huvudsakligen utgörs av CSS, men det kan även vara omslutet i andra format. Till exempel, HTML. Som framgår av de allmänna kraven ska emellertid abstrakta koncept som formatering av stil och strukturering av information inte sammanblandas.
10.	Sökväg	HTML Relativa sökvägar		**Bör**	Webbsidor som länkar till webbsidor på samma webbplats bör ha relativa sökvägar. Vid behov av eller krav på att anpassa rotsökvägen finns ett par alternativ. Till exempel, element som `base`, eller attribut som `rel="canonical"`. Relativa sökvägar möjliggör att en webbplats kan flyttas lokalt utan att bryta länkar. För fall externa webbplatser kopieras brukar program för kopiering implementera relevanta sökvägar eller tillåta det som alternativ.

3.3.7. *Rörlig bild och video*

För ljud i rörlig bild och video gäller vad som sägs om formen och funktionen för Ljud (s. 72). För formen och funktionen rörlig bild och video ska det tekniska skicket uppfylla följande krav för olika fall.

3.3.7.1. *Generella fall*

Tabell 36 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen rörlig bild och video för generella fall.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Filformat	APNG		**Får**	Filformat för att lagra sekvenser av stillbilder i PNG. Det finns få alternativ för animerade stillbilder med en palett som stödjer fler färger än 256 och som har lika utbrett stöd som GIF. APNG är en informell utökning av PNG men har stöd hos i nuläget vanligt förekommande webbläsare, till skillnad från den formella utökningen MNG.
2.	Filformat	AVIF		**Får**	Filformat som tillåter lagring av sekvenser av stillbilder komprimerad med AV1 och har stöd för bland annat HDR, SDR, WCG. Stöd saknas för progressiv nedladdning. Filformatet är en delmängd av HEIF, men med en mer öppen licens, och stöd hos i nuläget vanligt förekommande webbläsare. Om förlustfri komprimering implementeras kan filformatet ses som en konkurrent till APNG. Om en förlustgivande komprimering implementeras kan filformatet ses som ett alternativ till APNG för speciella fall.
3.	Filformat	GIF		**Får**	Filformat för att lagra sekvenser av stillbilder där varje bildruta har en egen färgpalett begränsat till 256 färger från en 24-bit färgdjup vilka kan komprimeras med LZW. Patenten för LZW har utgått. Vanligt förekommande filformat för animationer på Internet.
4.	Filformat	HEIF		**Får inte**	Filformat som tillåter lagring av sekvenser av stillbilder. Patentanspråk har registrerats hos Iso, och licenser för befintliga program är restriktiva, varför stödet för filformatet verkar vara begränsat till vissa aktörer. Jämför med AVIF som är en delmängd av HEIF, men med en mer öppen licens. Animationer bör därför implementeras som antingen APNG eller AVIF.
5.	Filformat	Matroska	MA MediaConch	**Bör**	Filformatet är avsett att vara ett öppet universellt behållarformat för rörlig bild och video med eller utan ljud. Matroska är konstruerad för att vara bakåt- och framåtkompatibel,

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					har stöd för bland annat VBR, VFR, och sändning över TCP. Till exempel, HTTP. Däremot är Matroska inte avsedd att användas med RTP. Matroska kan omsluta arbiträr data. Det vill säga, att ”bilagor” kan tillföras dokumentet. Ett tekniskt skick utgörs av alla omslutna format, varför dels alla eventuella bilagor måste även uppfylla kraven i denna författning, dels en implementering inte får exekvera bilagor, antingen inte alls, eller åtminstone inte innan en teknisk kontroll har bekräftat deras format. Det faller på varje arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar att närmare föreskriva arkivrättsliga krav för användningen och hanteringen av bilagor i Matroska.
6.	Filformat	MNG		**Får**	MNG är ett filformat utökat från PNG för att lagra sekvenser av PNG och JNG. Till exempel, dels animationer, bildspel, och stillbilder med flera dataflöden av PNG eller JNG, dels "palett animationer", dels ”sprites”, det vill säga en och samma bild som kan användas i flera bildrutor. Filformatet kan även uppnå en hög komprimering genom att implementera Delta-PNG; en metod för att lagra skillnaderna av en bild jämfört med en annan bild i PNG, JNG, eller Delta-PNG. Stödet för MNG verkar emellertid vara begränsat, och för de flesta fall bör APNG eller AVIF vara tillräckligt.
7.	Filformat	MP4		**Bör inte**	Ett vanligt förekommande filformat utökat från ISO BMFF med brett stöd som kan lagra bland annat AV1 och MPEG-4 AVC. Det är rekommenderat att en verksamhet överväger Matroska framför MP4 för att begränsa antalet filformat för bevarande, och använda MP4 endast för speciella fall. Till exempel, för handlingar som ska sändas över RTP, eller ska rensas eller gallras och inte överlämnas till en arkivmyndighet, eller annan med motsvarande ansvar.
8.	Filformat	MPEG-PS		**Bör inte**	Filformat som sammanväver (eng. multiplex) ett ”program” (innehåll) som utgörs av en eller flera elementflöden till ett dataflöde för att möjliggöra synkroniserad presentation av ”programmet”. Till exempel, video och ljud. Filformatet är avsedd för presentation i tekniska miljöer utan eller med lite störningar. Till exempel, uppspelning från optiska lagringsenheter som CD och DVD. Patentanspråk har registrerats hos Iso, men vilka bör ha utgått. Det tekniska skicket bör generellt inte längre vara lämpligt, och för speciella fall bör föreskrivna alternativ vara tillräckliga. Till exempel, Matroska och MP4.
9.	Filformat	MPEG-TS		**Bör inte**	Filformat som sammanväver (eng. multiplex) ett eller flera ”program” (innehåll) som utgörs av en eller flera elementflöden till ett dataflöde för att möjliggöra synkroniserad

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					presentation av ”programmen”. Till exempel, flera TV-program. Filformatet är avsedd för presentation i tekniska miljöer med risk för störningar. Till exempel, sändningar i nätverk, eller över radiovågor. Patentanspråk har registrerats hos Iso, men vilka bör ha utgått. Det tekniska skicket bör generellt inte längre vara lämpligt, men kan fortfarande vara aktuellt i speciella fall. Till exempel, sändningar med RTP. För sådana fall bör emellertid ett tekniskt skick i MP4 vara mer lämpligt, och för sändningar över TCP bör Matroska vara tillräckligt.
10.	Filformat	WebM		**Får inte**	WebM är en delmängd av Matroska avgränsat till att lagra videoformaten VP8 eller VP9 tillsammans med ljudformaten Vorbis eller OAC. Det tekniska skicket bör generellt inte längre vara lämpligt, eftersom VP8 och VP9 är ersatt av AV1, och WebM är inte standardiserad för att lagra AV1.
11.	Filformat	WebP		**Får**	Generellt lämpligt filformat som utökar RIFF för att lagra sekvenser av stillbilder i 8-bit RGB med antingen en förlustgivande komprimering (VP8) eller en förlustfri komprimering (WebP) som konkurrerar med DCT (JPEG) respektive DEFLATE (PNG). WebP har stöd för dels en alfakanal (transparens) för båda typer av komprimeringar, dels ICC-färgprofiler, metadata i EXIF eller XMP. Filformatet stöds av i nuläget vanligt förekommande webbläsare.
12.	Informationsformat	EBUCore	MA BWF-ME	**Får**	EBUCore utökar ”Dublin Core” för att omfatta framställning, hantering, och bevarande av audiovisuellt material. Den är avsedd att vara interoperabel med andra Dublin Core specifikationer, som Europeana, och kan kopplas om till METS. EBUCore har både ett XML-schema och en fullständig RDF-ontologi. Specifikationen är under kontinuerlig utveckling. Det vill säga, att dokumentet är ett ”levande dokument”.
13.	Komprimering, förlustfri	FFV1	MediaConch	**Bör**	En förlustfri intrabildruta-komprimering som lagrar ett videoformat tillsammans med kontrollsumman av videon innan komprimering för att möjliggöra teknisk kontroll av dataintegriteten efter dekomprimering. Det tekniska skicket är särskilt lämpligt för lagring av video som med tiden ska användas och hanteras i andra tekniska skick. Till exempel, konverteras till videoformat för överföring eller sändning i nätverk.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
14.	Komprimering, förlustfri och förlustgivande	MJP2		**Bör inte (villkorat)**	En intrabildruta-komprimering med JP2. Filformatet är en tillämpning av ISO BMFF. Specifikationen är belastad med patent, vilket var en anledning till varför projektet Preforma valda FFV1 och Matroska framför MJP2. Ett tekniskt skick får endast implementeras med förlustfri komprimering.
15.	Komprimering, förlustgivande	AV1		**Får**	Framtagen av i nuläget ledande aktörer inom IKT som ett öppet alternativ till MPEG-H HEVC (H.265), fri från begränsningar i licensen. Är främst avsett som en förlustgivande komprimering men har stöd för förlustfri komprimering. AV1 har stöd för HDR, VFR, UHD. AV1 bör uppfylla alla behov och krav en verksamhet har på förlustgivande komprimering, varför den ska kunna ersätta MPEG-4 AVC, MPEG-4 HEVC, Theora, VP8, och VP9, och eventuellt även VVC.
16.	Komprimering, förlustgivande	MPEG-1 Video		**Bör inte**	Inte längre lämpligt för generella fall, men det kan finnas speciella fall. Till exempel, när materiel och metoder fortfarande används i en verksamhet för att framställa elektroniska handlingar i MPEG-1. Om förlustgivande komprimering måste implementeras, överväg AV1.
17.	Komprimering, förlustgivande	MPEG-2 Video H.262		**Bör inte**	Inte längre lämpligt för generella fall, men det kan finnas speciella fall. Till exempel, när materiel och metoder fortfarande används i en verksamhet för att framställa elektroniska handlingar i MPEG-2. Till exempel, DVD. Om förlustgivande komprimering måste implementeras, överväg AV1.
18.	Komprimering, förlustgivande	MPEG-4 AVC H.264		**Bör inte**	Den i nuläget tidigare generationen av videokomprimering från MPEG och VCEG som saknar förutsättningar för arkivbeständighet, även om det finns stöd för förlustfri komprimering. Patentanspråk på specifikationen och licensvillkor för program har varit problematiskt, men ledande aktörer har genom samarbete överkommit hindren i tillräcklig utsträckning för att underlätta implementering av komprimeringen, och förhindra snedvridning av konkurrens på marknaden. Det är i nuläget vanligt förekommande att MPEG-4 AVC implementeras i tekniska skick. Rekommendationen är därför att när verksamheter börjar byta materiel och metoder till nästa generation av videokomprimering tekniska skick implementeras som är lämpliga enligt denna författning.
19.	Komprimering, förlustgivande	MPEG-4 Visual		**Bör inte**	En förlustgivande komprimering med stöd för förlustfri komprimering som utökar ITU-T H.263. Patentanspråk har registrerats hos Iso. Komprimeringen verkar inte vara lika

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					vanlig förekommande som MPEG-4 AVC. Det är emellertid inte alltid tydligt om en hänvisning till MPEG-4 avser AVC eller Visual. I vissa, men inte alla, fall anges mer specifikt H.264. Med andra ord, det finns förutsättningar i nuläget att under vissa omständigheter implementeras tekniska skick med MPEG-4 Visual. Rekommendationen är därför att verksamheter som inte har tydliga krav dokumenterar att tekniska skick implementeras med MPEG-4 AVC eller Visual, och vid byte av materiel och metoder till nästa generation av videokomprimering implementerar tekniska skick som är lämpliga enligt denna författning.
20.	Komprimering, förlustgivande	MPEG-H HEVC H.265		**Får inte**	Den i nuläget gällande generationen av videokomprimering från MPEG och VCEG. Patent och licensfrågorna kring specifikationen har varit tillräckligt problematiska för ledande aktörer inom industrin att de gick ihop för att ta fram ett öppet alternativ (AV1).
21.	Komprimering, Förlustgivande	MPEG-I VVC H.266		**Bör inte**	Den i nuläget kommande generationen av videokomprimering från MPEG och VCEG. Den är avsedd att bland annat omfatta och utöka tillämpningsområdet för MPEG-videokomprimering. Till exempel, med stöd för 10-bit UHD, HDR, och 360° rundstrålande projektion. Patentanspråk har registrerats hos Iso. Specifikationen är relativ ny, och det är alltför tidigt att ta ställning till den. Rekommendationen är därför att verksamheter undviker komprimeringen som huvudregel, och överväger den om, och endast om, dels hänsyn tas till riskerna som kan uppstå med licensen, dels det finns ett behov av eller krav på att implementera tekniska skick för att använda och hantera elektroniska handlingar inom det utökade tillämpningsområdet, dels behovet eller kravet inte kan tillgodoses med tekniska skick i AV1 eller FFV1.
22.	Komprimering, förlustgivande Interbildruta	AV1 MPEG-1 Video MPEG-2 Video MPEG-4 AVC MPEG-4 Visual MPEG-H HEVC MPEG-I VVC		**Bör inte**	Komprimering över flera bildrutor kan ackumulera eventuella fel med risk för att artefakter synliggörs, varför förlustigvande interbildruta-komprimering inte är lämplig för video som ska framställas med hänsyn till behovet av arkivbeständighet.

UTKAST

3.3.7.2. *Videofångst*

Tabell 37 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen rörlig bild och video för fall som videofångst.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Bitdjup	8-bit		**Får**	Generellt lämpligt för videofångst av analog video med kontinuerliga tonskalor i gråskala, vilket förhindrar färgränder vid återgivning på datorskärm.
2.	Bitdjup	10-bit		**Får**	Generellt lämpligt för videofångst av analog video med kontinuerliga tonskalor i färg, vilket förhindrar färgränder vid återgivning på datorskärm.
3.	Bithastighet	$R \times P \times B = bit/s$		**Bör**	Generellt bör *bithastigheten per sekund* vara resultatet av *bildrutor per sekund* multiplicerat med *pixlar per bildruta* multiplicerat med *bitdjup per färgkanal*. Till exempel, det minimala lämpliga kravet på video med 24 bildrutor per sekund i 1080p (1920×1080) 8-bit RGB (3 färgkanaler) blir $24 \times (1920 \times 1080) \times (8 \times 3) = 1194393600$ bits/s. Representerat i *Gbit* blir det 1,194 eller i *Gibit* 1,112.
4.	Bithastighet	ABR CBR CVBR VBR		**Får (villkorat)**	En verksamhet måste avväga behovet av en konstant bithastighet mot en variabelhastighet, eller en kompromiss mellan båda två med en genomsnittshastighet. Utgångspunkten bör vara CBR för att behålla bithastigheten utan någon förändring i videokvalitet. Detta är även generellt lämpligt för video som har ett likformigt innehåll, eller för fall där video behöver spelas upp med en förutsägbar bithastighet. För video som skiftar i innehåll kan CBR emellertid innebära ett större anspråk i storlek, varför VBR kan implementeras med förlustfria komprimeringar. Om det för någon anledning även finns ett behov eller krav på en konstant bithastighet kan slutligen ABR eller CVBR övervägas. För förlustgivande komprimeringar kan föras ett liknande resonemang, men konsekvenserna blir en permanent informationsförlust.
5.	Färgkanal	1 eller flera		**Ska**	Ett tekniskt skick behöver minst en färgkanal för att lagra bilderna i en video. Antal kanaler därefter beror på färgrymden. För videofångst av analog video med kontinuerliga tonskalor är 1 kanal tillräcklig för gråskala, och 3 kanaler tillräckliga för färgskala. För digital video bör samma krav gälla i färgrymden RGB, men minst ytterligare en kanal kan aktualiseras för alfa i färgrymden RGBA för fall transparens behöver fångas.

UTKAST

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
6.	Färgrymd	YUV		**Får**	Generell lämplig färgrymd för videofångst av kontinuerliga tonskalor i analog video antingen i gråskala eller i färg.
7.	Kroma subsampling	4:2:0		**Bör inte**	Ett värde av 4:2:0 halverar färger horisontalt och vertikalt, vilket bör minska bithastigheten med hälften jämfört med en fullständig färgåtergivning (4:4.4). Det kan finnas fall där värdet är lämpligt. Till exempel, generella fall av digital videofångst. Det kan emellertid resultera i visuella fel vid återgivningen. För sammanvävda bildrutor ska kroma subsampling åtminstone implementeras på varje bildfält.
8.	Kroma subsampling	4:2:2		**Bör**	Generellt lämpligt för digital videofångst, och videofångst av analog video i PAL och NTSC. Färger halveras horisontalt, men är fullständiga vertikalt, vilket bör minska bithastigheten med en tredjedel av en fullständig färgåtergivning (4:4.4).
9.	Kroma subsampling	4:4:4		**Får**	Ett värde av 4:4:4 betyder att ingen kroma subsampling sker. Lämpligt för fall där det finns ett behov av eller krav på fullständig färgåtergivning, horisontellt och vertikalt. Det ska uppmärksammas att lägre värden än 4:4:4 är en permanent informationsförlust av färger. För de flesta påträffade fall har en fullständig kroma subsampling generellt bedömts överflödigt, även för bevarande för all framtid. Det kan emellertid finnas speciella fall en verksamhet måste ta hänsyn till en fullständig färgåtergivning. Till exempel, när färgintensitet och -skärpa påverkas märkbart av lägre värden.

3.3.7.3. *Television*

Tabell 38 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen rörlig bild och video för speciella fall av videofångst och för speciella fall som TV.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Bildformat Bitdjup Färgrymd Kroma subsampling Pixelformat	HDR-TV HDTV SDTV UHDTV		**Får**	Standardiserade parametrar för att framställa elektroniska handlingar för återgivning på TV.

3.3.8. *Tecken och text*

För formen och funktionen tecken och text ska det tekniska skicket uppfylla följande krav för olika fall.

3.3.8.1. *Generella fall*

Tabell 39 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen tecken och text för generella fall.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Datafil Textfil	POSIX.1-2017		**Får**	Det finns många metoder för att lagra tecken och text. Till exempel, i databaser, i datafiler, i filformat. En vanlig förekommande metod är att lagra text i datafiler, så kallade *textfiler*. Att uppmärksamma är att datafiler inte har ett filformat, och är en funktion av filsystemet för att avgränsa och organisera data. Det finns därför en risk att information i textfiler kan förloras om filsystemet för någon anledning förloras. Att även uppmärksamma är att betydelsen av vissa kontrolltecken i datafiler är beroende av program, och operativsystem. POSIX.1-2017 specificerar ny rad med kontrolltecknet `0x0A`, vilket representeras textuellt som \n. I vissa andra tekniska miljöer kan emellertid andra kombinationer vara aktuell. Till exempel, `0x0D 0x0A`, vilka representeras textuellt som `\r\n`.
2.	Filformat	PDF/A-1 PDF/A-2 PDF/A-3 PDF/A-4	VPC PDF	**Bör inte (villkorat)**	Nivå ”b” för PDF/A-1, -2 och -3 får inte implementeras för text, eftersom den nivån inte är avsedd att bevara text. Nivåerna ”u” för PDF/A-2 och -3, och ”a” för PDF/A-1, -2 och -3 är avsedda för att bevara text, och får implementeras, men vilka är endast lämpliga om textens visuella återgivning även är av betydelse. Till exempel, glyfer, layout, och textstil. PDF/A är alltså inte generellt lämpligt för att bevara text, eftersom teckenkodningen för PDF är komplicerat.
3.	Kodpunkter	UCS		**Bör inte**	UCS och Unicode ska vara ekvivalenta avseende kodpunkter och teckenkodningar. Unicode inför sedan ytterligare begränsningar på implementeringar för att säkerställa att tecken används och hanteras enhetligt över olika program. Dessa begränsningar kommer till uttryck i kompletterande källunderlag som inte framkommer av standarden för UCS. Till exempel, uppsättningar av specifikationer för tecken, teckendata, algoritmer, och omfattande bakgrundsmaterial.
4.	Kodpunkter	Unicode		**Bör (villkorat)**	Huvudregeln är att tecken ska representeras med kodpunkter i Unicode. Dessa kodpunkter kan kodas som UTF-8, -16, -32, eller även med andra koder som kopplas genom en

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					karta till Unicode. Till exempel, `ToUnicode` i PDF eller `cmap` i teckensnitt som TrueType. Kodpunkter i de privata användningsområdena får inte implementeras i ett tekniskt skick. Det vill säga, `U+E000..U+F8FF` (i nivå 0), `U+F0000..U+FFFFD` (i nivå 15), `U+100000..U+10FFFD` (i nivå 16). Kodpunkter i Unicode är omfattade och en arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar kan behöva överväga att avgränsa urvalet genom att upprätta en policy med kodpunkter som är *tillåtna* och, eller *förbjudna*. Till exempel, kodpunkter i specifikationen för Unicode som kan övervägas att närmare regleras: – Europeiska skriptspråk (a. 7) – Notationer (a. 21) – Symboler (a. 22) – Speciella områden och teckenformat (a. 23)
5.	Teckenkodning	ASCII	NA-SE ASCII	**Får (villkorat)**	ASCII utgörs av 128 bitar, vilka sammanfaller med de första 128-bitarna i UTF-8. Att välja ASCII framför UTF-8 kan emellertid vara lämpligt för tekniska texter som uteslutande kan representeras med ASCII. Till exempel, logik i programmeringsspråk eller datorspråk för data- och informationsutbyte. Det förutsätter att tecken som inte kan representeras med ASCII dels inte kan behöva implementeras, dels inte kommer att representeras med ASCII. Till exempel, svenska å ä ö med ”aa”, ”ae”, ”oa”.
6.	Teckenkodning	ISO 8859-1	NA-SE ISO-8859-1 (M) NA-SE ISO-8859-1 (P)	**Bör inte**	Teckenkodning som har sammanblandats med Windows 1252 till den grad att HTML++ specificerar att ISO 8859-1 ska avkodas som Windows 1252. För de fall där ISO/IEC 8859-1 implementeras bör inte avkodningen till Windows 1252 resultera i fel, eftersom specifikationen definierar 191 tecken för latinska alfabetet i spännvidden `0x20-0x7E`, och `0xA0-0xFF`, vilka sammanfaller med Windows 1252. För de fall ISO/IEC 8859-1 kompletteras med ISO/IEC 6429 tillförs kontrolltecken i spännvidden `0x00-0x1F` och `0x80-0x9F`, och teckenkodningen benämns istället [IANA] ISO-8859-1. Problemet är att tecken i spännvidden `0x80-0x9F` inte är exakt detsamma som Windows 1252, varför avkodningen kan resultera i fel. Därutöver, för ISO-8859-1 är kontrolltecknet i `0x7F` definierat i ISO/IEC 2022, varför de första 128 bitarna inte heller korresponderar med ASCII. ISO-8859-1 ska motsvaras av Windows-28591.
7.	Teckenkodning	ISO/IEC 8859-4		**Bör inte**	Avsedd för bland annat de nordeuropeiska alfabeten estniska, grönländska, lettiska, litauiska, och samiska. Samtliga skriftspråk omfattas av Unicode och kan kodas med UTF-8, men jämför skälen till ISO/IEC 8859-10.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
8.	Teckenkodning	ISO/IEC 8859-10 ISO-IR 158		**Bör inte**	Avsedd för bland annat de nordiska alfabeten danska, färöiska, isländska, norska, svenska och samiska. Det finns ingen anledning att avvika från Unicode och UTF-8 som omfattar alla praktiska fall för användning och hantering av texter i samma skriftspråk. Om för någon anledning svenska tecken, och eventuellt andra nordiska tecken, behöver representeras, användas och hanteras med 1 byte är denna specifikation mest lämplig, även om svenska tecken förekommer i flertal andra delar av ISO/IEC 8859 är ISO/IEC 8859-10 framtagen med hänsyn till de nordiska språken.
9.	Teckenkodning	ISO/IEC 8859-15		**Får inte**	En revidering av ISO/IEC 8859-1 som ändrar och inför några nya tecken för västeuropeiska alfabet.
10.	Teckenkodning	UTF-8		**Bör**	Byteordningsoberoende teckenkodning av Unicode i 8-bit med 1 till 4 variabellängd, vilket blir 1 till 4 bytes per tecken. Generell lämplig för överföring och lagring av alla typer av texter. Bakåtkompatibel med ASCII.
11.	Teckenkodning	UTF-8 BOM		**Bör inte**	UTF-8 är inte beroende av byteordning, varför BOM inte är nödvändigt. Däremot kan BOM implementeras som metadata för att signalera att text är kodat som UTF-8, i syfte att utföra en formell kontroll. Förekomsten av BOM bryter emellertid bakåtkompabilitet med ASCII, och kan ge oförutsägbara konsekvenser för program som endast förväntar att textformat är i ASCII.
12.	Teckenkodning	UTF-16 UTF-16BE UTF-16LE		**Bör inte (villkorat)**	Byteordningsberoende teckenkodning av Unicode i 16-bit med 1 eller 2 variabellängd, vilket blir 2 eller 4 bytes per tecken. UTF-16 utökade den äldre UCS-2 teckenkodningen i 16-bit fastlängd. Det vill säga, alla tecken representerades med 2 bytes. Övergång från UCS-2 till UTF-16 har inte alltid uppmärksammats vid implementeringar, varför UTF-16 felaktig har antagits vara med fastlängd i 2 bytes. Byteordningen ska tydligt framgå av teknisk metadata, antingen UTF-16BE, UTF-16LE, eller UTF-16 med BOM.
13.	Teckenkodning	UTF-32 UTF-32BE UTF-32LE		**Bör inte (villkorat)**	Byteordningsberoende teckenkodning av Unicode i 32-bit med fastlängd, vilket blir 4 bytes per tecken. Fördelen med teckenkodningen är att varje kodpunkt i Unicode kan representeras direkt i bytes mot en kostnad av att alla tecken alltid tar 4 bytes vid lagring. Kan vara lämplig i vissa sammanhang. Till exempel, interna API. Förutsätter att byteordningen tydligt framgår av tekniskt metadata, antingen UTF-32BE, UTF-32LE, eller UTF-32 med BOM.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
14.	Teckenkodning	Windows 1252		**Får inte**	Teckenkodning som sammanblandas med ISO 8859-1. En felaktig avkodning till ISO 8859-1 kan innebära informationsförändring av de tecken som förekommer i spännvidden `0x80-0x9F`.

UTKAST

3.3.9. *Underskrifter, stämplar, och förseglingar*

3.3.9.1. *Generella fall*

Att en underskrift, stämpel eller försegling med elektroniska materiel och metoder är lämplig med hänsyn till behovet av beständighet sammanfaller med behov av och krav på säkerhet. Med andra ord, dessa former och funktioner är beständiga i den utsträckning kontrollfunktionen uppfyller sitt syfte. För formen och funktionen underskrifter, stämplar och förseglingar ska det tekniska skicket uppfylla följande krav för olika fall.

Tabell 40 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen underskrifter, stämplar, och förseglingar för generella fall.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Certifikat	OpenPGP		**Får**	Generellt lämpligt för decentraliserade tillitsmodeller som OpenPGP PKI.
2.	Certifikat	PKIX X.509 v3		**Får**	Generellt lämpligt för centraliserade hierarkiska tillitsmodeller som X.509 PKI. Profilen PKIX X.509 v3 är särskilt anpassat för interoperabilitet över Internet. Specifikationen omfattar CRL och protokollet OCSP.
3.	Digital signatur	CAdES		**Får**	CAdES utökar CMS för att uppfylla särskilda grundläggande behov och krav, däribland på digitala signaturers beständighet, och på efterlevnad av olika regelverk. Lämpligt för generella fall.
4.	Digital signatur	CMS		**Får**	Generell lämplig teknisk metod för att digitalt signera, beräkna kondensat, autentisera, eller kryptera meddelanden. CMS ersatte RFC 3852 som ersatte RFC 3369 som ersatte RFC 2630, vilken är härledd från PKCS#7 CMS. I den mån möjligt har utvecklingen av CMS eftersträvat bakåtkompatibilitet, dels med tidigare versioner av CMS, dels med PKCS#7 CMS. Vissa versioner av CMS har emellertid medfört vissa begränsningar i bakåtkompatibiliteten, dels med tidigare versioner av CMS, dels med PKCS#7 CMS.
5.	Digital signatur	PAdES		**Får**	PAdES utökar digitala signaturer i ISO 32000-1 så att de motsvarar CAdES för att uppfylla särskilda grundläggande behov och krav, däribland på digitala signaturers beständighet, och på efterlevnad av olika regelverk. Lämpligt för generella fall.

UTKAST

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
6.	Digital signatur	PKCS #7 CMS		Får	PKCS #7 CMS förekommer fortfarande för att implementera digitala signaturer. Gränsdragningen till CMS är inte tydlig, i vissa fall beskrivs PKCS #7 CMS som ersatt av CMS, medan i andra fall används PKCS #7 CMS parallellt med CMS. Till exempel, i PDF ISO 32000-1 och -2. CMS eftersträvar bakåtkompatibel med PKCS #7 CMS, men det finns begränsningar som ska uppmärksammas i specifikationen för CMS.
7.	Digital signatur	XAdES		Får	XAdES utökar XML Signature för att uppfylla särskilda grundläggande behov och krav, däribland på digitala signaturers beständighet, och på efterlevnad av olika regelverk. Lämpligt för generella fall.
8.	Digital signatur	XML Signature		Får	Generell teknisk metod för att implementera och representera digitala signaturer i XML, vilket innefattar säkerställa dataintegritet, autentisera meddelanden och, eller utställare.
9.	Filformat	CRT		Får	Ett filformat för att lagra binära format i textformat, däribland CMS, PKCS #7, PKIX. CRT avser att normalisera varianser av PEM.
10.	Filformat	PDF/A-1		Får	PDF 1.4 definierar endast tekniska egenskaper för att omsluta ”signaturer”, och lämnar metoden för att implementera dem till specifika instickspro gram. Det vill säga, ”signaturer” behöver inte nödvändigtvis implementeras som ett krypterat hashvärde. PDF/A-1 förbjuder inte signatursfälten för formulär i PDF 1.4, men specificerar inte heller dem närmare. Det är i TechNote 0006 som en teknisk metod definieras för att implementera digitala signaturer i signatursfälten för formulär i PDF/A-1. Den tekniska specifikationen hänvisar i flera delar till PDF 1.5, och förhindrar inte implementering av 1.6-1.7, för att omsluta digitala signaturer med PKCS#7 CMS. I TechNote 0006 anges emellertid att den digitala signaturen ska överensstämma med RFC 3852, numera ersatt av CMS men som ska vara bakåtkompatibel med RFC 3852.
11.	Filformat	PDF/-2, -3		Får	ISO 32000-1definierar en teknisk metod för att implementera digitala signaturer i PKCS #7 CMS och RFC 3852, numera ersatt av CMS men som ska vara bakåtkompatibel med RFC 3852. PDF/A-2, och därmed även -3, tillåter i signatursfälten för formulär digitala signaturer i PKCS #7 CMS.
12.	Filformat	PDF/A-4		Får	ISO 32000-2 definierar flera tekniska metoder för att implementera digitala signaturer: PKCS #7 CMS, CMS, och CAdES. Digitala signaturer i CAdES benämns emellertid

UTKAST

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
					PAdES, och kompletteras med [ETSI] PAdES DTS. PDF/A-4 tillåter i signatursfälten för formulär digitala signaturer i profilerna PAdES-BES, PAdES-EPES, PAdES-T, och PAdES-A. De två första profilerna motsvarar [ETSI] PAdES B-B, medan den tredje PAdES B-T, och den sista PAdES B-LT. PDF/A-4 tillåter även profilen PAdES DTS för tidsstämpling av dokument.
13.	Intyg	SVT		**Får**	Generell teknisk metod för att bestyrka digitala signaturer med certifikat i X.509 PKI, men det finns stöd för att även bestyrka andra typer av certifikat för PKI.

3.3.9.2. *Offentliga nättjänster*

Tabell 41 Särskilda tekniska krav på formen och funktionen underskrifter, stämplar, och förseglingar för speciella fall som offentliga nättjänster.

#	Teknisk egenskap Teknisk process	Specifikation Implementering	Teknisk kontroll	Krav	Skäl
1.	Digital signatur	ASiC B-LTA CAdES B-LTA PAdES B-LTA XAdES B-LTA		**Får**	För fall offentliga verksamheter tillhandahåller eller någon på deras vägnar eller för deras räkning tillhandahåller en nationell nättjänst gäller unionsrättsliga tekniska krav. Den grundläggande profilen B-B kan utökas till B-T, och sedan till B-LT, men för närvarande undantas uttryckligen profilen B-LTA. För de fall en verksamhet behöver utöka B-LT till B-LTA tillåter denna författning det.

UTKAST

Författare	Avdelning	Datum	Reviderad	Version	Sida
Benjamin Yousefi	AFI	2021-09-27	2021-10-01	1.1	1 (38)
Normering och främjande **FormatE**	Noteringar RA-KS 2021-00018, tidigare dnr RA 22-2018-791. Dokumentet senast sparat *fredag den 1 oktober 2021*.				

Innehållsförteckning

1 UNDERLAGET TILL REMISS 4
2 SAMMANFATTNING 5
2.1 Författningsförslagen 5
2.2 Nyckelpunkter 6
2.2.1 Sammanfattning av nyckelpunkter i underlaget och utredningen 6
2.2.2 Väsentliga skillnader med förslagen från tidigare arbeten inom området 6
2.3 Översikt 7
2.3.1 Läsanvisningar 7
2.3.2 Visuella signaler 8
2.3.3 Underlagets struktur 9
3 INLEDNING 10
3.1 Begrepp och termer 10
3.2 Bakgrund 10
3.3 Avsedda förändringar 11
4 LÄSANVISNINGAR TILL SAMTLIGA REMISSINSTANSER 12
4.1.1 Inledning 12
4.1.2 Grundläggande anvisningar 12
4.1.2.1 För de remissinstanser som knappt har tid eller resurser för att läsa dessa läsinstruktioner 12
4.1.2.2 För de remissinstanser som har ett par timmar till ett par dagar att lägga på remissen 12
4.1.2.3 För de remissinstanser som har ett par dagar till en vecka eller två att lägga på remissen 12
4.1.2.3.1 Av betydelse att uppmärksamma i författningsförslaget TeK 14
4.1.2.3.2 Av betydelse att uppmärksamma i författningsförslaget ArK 19
4.1.2.4 För de remissinstanser som har ett par veckor att lägga på remissen 21
4.1.3 Utökade anvisningar 21
4.1.3.1 Författningsförslagen 21
4.1.3.1.1 Definitioner 22
4.1.3.1.2 Bilagorna till författningsförslaget TeK 22
4.1.3.2 Författningskommentarerna 22
4.1.3.3 Konsekvensutredningen 23
5 LÄSANVISNINGAR TILL SPECIFIKA REMISSINSTANSER 25
6 BILAGA 1 SVAR TILL UPPKOMNA FRÅGOR ELLER PÅSTÅENDEN 26
6.1 Författningsförslag TeK 26
6.1.1 Omfattning 26

6.1.1.1 Vilka omfattas av författningsförslaget och varför? 26

6.1.1.2 När träder författningsförslaget i kraft? 27

6.1.2 Tillämpningsområde 27

6.1.2.1 När ska författningsförslaget tillämpas? 27

6.1.2.2 Hur tillämpar vi författningsförslaget? 27

6.1.2.3 Behöver författningen vara så omfattande; är inte PDF typ tillräckligt? 28

6.1.2.4 Det kommer kosta ofantligt kolossala enorma summor med mycket stora pengar att konvertera våra befintliga elektroniska handlingar eller anpassa våra IT-system eller köpa in nya IT-system för att uppfylla kraven i författningsförslagen! 28

6.1.2.5 Varför görs skillnad mellan beständighet och arkivbeständighet? 29

6.1.3 Definitioner 30

6.1.3.1 Varför är vissa termer definierade i författningsförslaget, men inte andra? 30

6.1.3.2 Varför inte använda begrepp och termer från OAIS? 30

6.1.3.3 Varför skillnad mellan format och informationsformat? 31

6.1.3.4 Varför har begreppet informationsformat införts? 31

6.1.3.5 Vad är innehållsformat? 31

6.1.3.6 Varför har begreppet tekniskt skick införts? 31

6.1.4 Format 32

6.1.4.1 Vad är skillnaden mellan referensimplementeringar och tekniska kontroller? 32

6.1.4.2 Vad är skillnaden mellan att kontrollera å ena sidan form och funktion och å andra sidan innehåll? 32

6.1.5 Svåra fall 33

6.1.5.1 När är ett fall ”svårt”? 33

6.1.5.2 Vad händer om vi hänvisar till svåra fall för att välja vilka materiel och metoder vi vill? 33

6.1.6 Bilagorna 33

6.1.6.1 Hur har specifikationer valts? 33

6.1.6.2 Varför finns inte specifikation ”x”, ”y”, eller ”z” med!? 34

6.1.6.3 Varför finns inte XML -schema ”x” eller -vokabulär ”y” med!? 34

6.1.6.4 Varför anges specifikationer med specifika numreringar, och inte bara till rubriken? Till exempel, ”Unicode” istället för ”Unicode 13.0”. Det blir lättare att uppdatera! 35

6.1.6.5 Hur har de tekniska kraven valts? 35

6.1.6.6 Varför inte ordna kategorier efter ”fall” istället för att ha dem utspridda över ”former och funktioner”? 35

6.1.6.7 Hur ska bilagorna uppdateras? Är det inte lättare att inte reglera förteckningen? 35

6.2 Författningsförslag ArK 35

6.2.1 Omfattning 35

6.2.1.1 Vilka omfattas av författningsförslaget? 35

6.2.2 Tillämpningsområde 36

6.2.2.1 Är det verkligen lämpligt att ställa samma krav för att framställa allmänna handlingar som för att överlämna dem till arkivmyndighet? 36

6.2.3 Arkivrättsliga krav för olika fall 36

6.2.3.1 Vad händer om ett arkivrättsligt krav som tillåter ett tekniskt skick tas bort från författningsförslaget ArK? Får vi inte längre framställa handlingar i sådana tekniska skick? 36

6.2.3.2 Om ett arkivrättsligt krav inte längre tillåter ett tekniskt skick, vad händer vid överlämnande? 36

6.2.4 Bilaga 1 Arkivrättsliga krav 37

6.2.4.1 Varför tillåts specifikation ”x” men inte ”y”, och varför ställs kraven ”z”!? 37

6.2.4.2 Varför är kraven på elektroniska underskrifter med kontrollfunktioner så betungande? 37

6.3 Författningskommentarerna 37

6.3.1 Bilaga 1 37

6.3.1.1 Varför finns inte specifikation ”x”, ”y”, eller ”z” med!? 37

6.3.1.2 Varför förs kommentarerna i ett kontorsdokument; varför inte till exempel som en webbplats? 37

6.3.1.3 Hur ska allt underlag förvaltas? 38

6.4 Vägledningar 38

6.4.1 Finns det vägledningar? 38

Författare	Avdelning	Datum	Reviderad	Version	Sida
Benjamin Yousefi	AFI	2021-09-27	2021-10-01	1.1	4 (38)
Normering och främjande **FormatE**	Noteringar RA-KS 2021-00018, tidigare dnr RA 22-2018-791. Dokumentet senast sparat *fredag den 1 oktober 2021*.				

1 UNDERLAGET TILL REMISS

Underlaget till remissen består av:

- Dessa läsinstruktioner
- Ett missiv
- Förteckning över remissinstanser
- Författningsförslag om tekniska krav (TeK)
- Författningsförslag om arkivrättsliga krav (ArK)
- Författningskommentarer till författningsförslag TeK
- Konsekvensutredning till författningsförslagen

Samtliga dokument med undantag för missivet och förteckningen över remissinstanser kan hämtas från Riksarkivets webbplats https://riksarkivet.se/rafs/remiss/.

Om inget annat anges är resonemang, slutsatser och förslag utredarens (Benjamin Yousefi) egna. Riksarkivet kan ta ställning till underlaget först efter en genomgång av yttranden från remissen. Remissinstanserna, och allmänheten, bereds därför tillfälle att inkomma med yttrande över underlaget, vilka kommer att ligga till grund för att lämna ett slutligt förslag till Riksarkivet.

2 SAMMANFATTNING

2.1 Författningsförslagen

Remissen avser specifikt två författningsförslag:

– Förslag till Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om tekniska krav vid framställning av elektroniska handlingar (TeK)

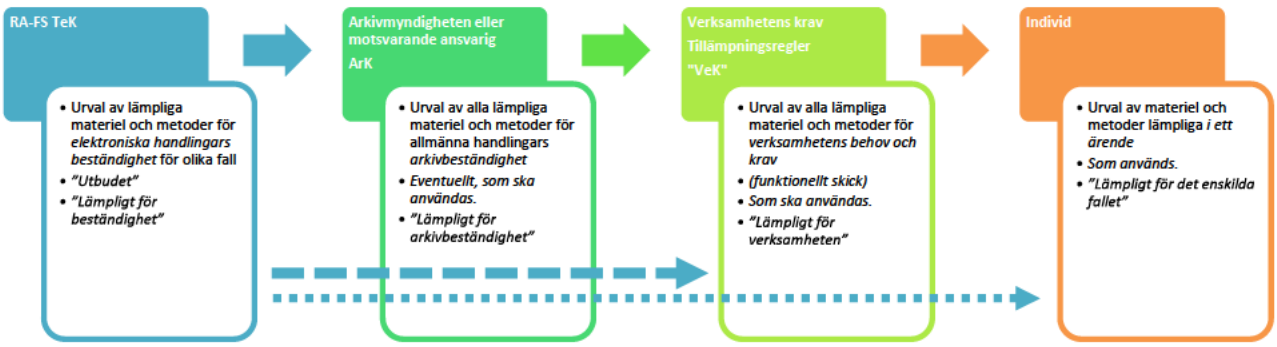
– Förslag till Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om arkivrättsliga krav vid framställningen av allmänna handlingar (ArK)

Båda författningsförslagen är resultatet av ett arbete som bedrivits under benämningen FormatE, ursprungligen ett forsknings- och utvecklingsprojekt. I Figur 1 illustreras relationen mellan författningsförslagen, mellan dem och verksamhetens behov och krav, och personer som ska tillämpa kraven.

Det första förslaget, TeK, omfattar *elektroniska handlingar* som framställs hos offentliga verksamheter. Författningsförslaget omfattar hela den offentliga sektorn och innehåller föreskrifter som reglerar tekniska krav på materiel och metoder för att framställa elektroniska handlingar med hänsyn till behovet av beständighet. Det vill säga, att handlingar är eller har förutsättningar för att bli arkivbeständiga.

Det andra förslaget, ArK, omfattar sådana elektroniska handlingar som blir allmänna vid framställning eller kan bli allmänna efter framställning, och ska eller kan komma att bevaras för all framtid, och eventuellt överlämnas till Riksarkivet. Andra arkivmyndigheter, eller andra med motsvarande ansvar, måste på samma sätt ta fram egna föreskrifter för vad som ska gälla för allmänna handlingar som ska bevaras för all framtid, och eventuellt överlämnas till dem.

Författningsförslagen ändrar och påverkar inte RA-FS 2009:1. Arkiveringen av handlingar, däribland strategi för bevarande, och deras arkivvård, regleras fortfarande av RA-FS 2009:1.



Figur 1 Från konsekvensutredningen (a. 2.4.7) Urvalet av materiel och metoder. Författningsförslaget TeK avgränsar urvalet av materiel och metoder som är lämpliga för att framställa elektroniska handlingar med hänsyn till behovet av beständighet. En arkivmyndighet, eller annan med motsvarande ansvar, kan föreskriva ytterligare avgränsningar och precisera krav på användningen av materiel och metoder för dels allmänna handlingar som ska eller kan komma att bevaras för all framtid, dels verksamheter som ska eller kan komma överlämna allmänna handlingar till dem. För Riksarkivet kommer sådana krav uttryck i författningsförslaget ArK. En verksamhet måste sedan koppla urvalet av materiel och metoder

till sina förutsättningar och omständigheter för att kunna uppfylla sina behov och krav. Det är slutligen individer i verksamheten som eventuellt gör de sista valen av format och inställningar för handlingar i det enskilda fallet. För fall arkivmyndigheten eller annan med motsvarande ansvar inte har utfärdat några arkivrättsliga krav gäller urvalet i TeK. Det sistnämnda illustreras med de två prickade pilarna.

2.2 Nyckelpunkter

2.2.1 Sammanfattning av nyckelpunkter i underlaget och utredningen

- Underlaget som skickas ut på remiss är inte en vägledning. Författningskommentarerna är avsedda att dels redogöra för bakomliggande resonemang till författningsförslaget TeK, dels vara ett referensverk för specifikationer. Konsekvensutredningen är utredningsunderlaget för hela arbetet. Det finns arbetsunderlag till vägledningar, men det arbetet måste för närvarande invänta att författningsförslagen fastställs innan det kan återupptas.

- Författningskommentarerna och konsekvensutredningen är vad som brukar benämnas ”levande dokument”. Det vill säga, att dokumenten fortlöpande ses över och justeras. Det är för närvarande författningskommentarerna som kontinuerligt uppdateras, dels i och med omvärldsbevakningen av specifikationer, dels för att resultatet av utredningar av specifikationer förs i författningskommentarerna. Författningsförslagen är avsedda uppdateras regelbundet med jämna mellanrum, men inte lika snabbt. Till exempel, en revidering per år eller vartannat år.

- Det är förväntat att de avsedda förändringarna kommer att ta tid att förverkligas. De närmaste 5 åren efter att författningsförslagen träder ikraft antas främst behöva fokusera på att förankra föreskrifterna. Det kommer sedan att ta tid innan verksamheter börjar anpassa sig till förslagen. Till exempel, när det är dags att uppdatera eller införskaffa nya ”IT-system”.

- Ett påtagligt problem i nuläget är utbudet av kvalificerad arbetskraft inom IT på den svenska arbetsmarknaden. Problemet har påverkat, och antas påverka offentliga sektorn alltmer framöver. Utredningen inför termen ”kunskaps-interoperabilitet” för att hänvisa till en av de nyttor som de avsedda förändringarna kan medföra. Till exempel, genom att utgå från gemensamma materiel och metoder kan dels verksamheter dela med sig av utvecklingsinsatser och erfarenheter, dels personer med utbildning och erfarenhet i en verksamhet tillgodogöra sig den i en annan verksamhet. Med andra ord, en av nyttorna med standardisering.

- Författningsförslaget TeK avser att reglera vad som är lämpligt för beständighet i allmänhet (objektiva krav). Detta bedöms utifrån kriterier för vad som krävs för att med tiden koda och avkoda ett format. Vad som krävs av en arkivmyndighet, eller annan med motsvarande ansvar, för att koda eller avkoda ett format bestäms utifrån deras förutsättningar och omständigheter (subjektiva krav). Det betyder att vissa krav hos arkivmyndigheter, eller andra med motsvarande ansvar, kan motsäga de allmänna kraven. Sådana motsägelser ses som en positiv utveckling eftersom det dels tillåter viss dynamik, dels kräver att val av materiel och metoder motiveras, både hos verksamheter, arkivmyndigheter (subjektiva kraven), och Riksarkivet (objektiva kraven).

2.2.2 Väsentliga skillnader med förslagen från tidigare arbeten inom området

- Utredningen instämmer inte med den återkommande uppfattningen om att arkivering är något som kan göras senare, och att det då är tillräckligt att konvertera elektroniska handlingar till ett ”arkivformat” som ”ger” någon form av ”arkivbeständighet” för ett visst antal år innan de blir ”föråldrade”, eller liknande resonemang. Utredningen betonar istället att arkivering bör ses som en del av verksamhetens arbetsflöde redan vid framställning av elektroniska handlingar, och att

lämpligheten av materiel och metoder för beständighet och arkivbeständighet är beroende av tekniska förutsättningar respektive arkivrättsliga värderingar. Det förra avser *vad som krävs för att koda, avkoda tekniska skick – format och program –* till den form och funktion som ger ett innehåll som enligt det senare har betydelse för människor *– det funktionella skicket*.

- Utgångspunkten är att elektroniska handlingar kan framställas med ett större utbud av materiel och metoder, men när de blir allmänna ska åtminstone en representation av den allmänna handlingen följa ArK.

- Utredningen ansluter sig *inte* till påståendet att den ”tekniska utvecklingen går för fort” eller att ”format blir föråldrade” som tillräcklig godtagbar förklaring till de problem som finns inom området. Utredningen gör istället ett annat påstående om att bristfälliga begreppsapparater och konceptuella ramverk av tillämpningsområdet leder till från början mindre genomtänkta val av materiel och metoder som bidrar till problemen. Till exempel, bristfälliga krav på att välja standarder, därtill öppna sådana, och deras implementering.

    - Ett påstående om att "tekniken går för fort" behöver följas upp med följdfrågor. Till exempel, vilken ”teknik”?, har en standard ändrats eller utökats?, är det en ny implementering av en standard? Är det en ny API? Är det en ny produkt som marknadsförs under ett nytt märke?, vanligtvis med ett nytt grafiskt gränssnitt.

- Problemen i tillämpningsområdet kan endast bemötas genom en normering av språk, standarder, och implementering, eftersom *vem som helst* kan *när som helst* tillföra egna begrepp och termer för tekniska metoder, specifikationer, och implementeringar, och därmed införa ”nya tekniska utvecklingar”.

- Att underlaget i första hand utgår från primärkällor för att beskriva tekniska krav. Det vill säga, de faktiska specifikationerna. Avsikten är att komplettera kraven med faktiska experiment och tester för att utvärdera om specifikationerna är lämplig i det enskilda fallet. I andra hand komplettera med sekundära och eventuellt tertiära källor endast när inga andra källor längre finns tillgängliga.

- Att införa metoder för mätbarhet genom referensimplementeringar och tekniska kontroller.

2.3 Översikt

2.3.1 Läsanvisningar

– Läsanvisningar till samtliga remissinstanser är organiserat i två underavsnitt:

    - Grundläggande anvisningar avser att vägleda remissinstanser till de delar av underlaget som bör vara av minimalt intresse att åtminstone ta del av med hänsyn till den begränsade tid och resurser de kan ha till sitt förfogande.

    - Utökade anvisningar avser att vägleda remissinstanser till övriga delar av underlaget som kan utforskas efter intresse för de remissinstanser som har mer tid och resurser till sitt förfogande.

– Läsanvisningar till specifika remissinstanser avser att vägleda de remissinstanser som berörs särskilt av vissa delar av utredningen till sådana avsnitt i underlaget.

– Bilaga 1 svar till uppkomna frågor eller påståenden avser att försöka hjälpa remissinstanser att orientera sig i underlaget genom att svara på ett antal frågor som antas falla remissinstanserna i tankarna när de tar del av underlaget.

2.3.2 Visuella signaler

- Läsanvisningar för att fördjupa sig i underlaget anges i rutor med streckade linjer och färgen blå.

- Specifika frågor till remissinstanserna anges i rutor med färgen orange.

Text som är understruken i svart signalerar en *intern länk i dokumentet*. Dessa länkar, beroende på programmet som återger dokument, antingen är direkt klickbara med musen eller kan aktiveras genom att hålla ner en kompletterande tangent. Till exempel, `Ctrl`. Detsamma gäller för *externa länkar i dokumentet*, vilka utmärker sig genom att dels vara i färg, dels alltid ange protokollet för länken. Till exempel, `HTTP` eller `HTTPS`. Ett vanligt kortkommando för att navigera tillbaka till den platsen i dokumentet innan en intern länk aktiverades är `Alt + Vänsterpil`.

Avsnitten i detta dokument, och det övriga underlaget, ska i en PDF-läsare representeras som ”bokmärken”.[1] Det är *starkt rekommenderat* att använda dessa ”bokmärken” för att underlätta orientering och navigering i ett underlag vars omfattning försvårar ”traditionella metoder” för läsning, särskilt författningskommentarerna.

[1] Till exempel, i Adobe Acrobat Reader DC aktivera bokmärken genom menyn *"Visa, Visa/Dölj, Navigeringsrutor, Bokmärken"*.

2.3.3 Underlagets struktur

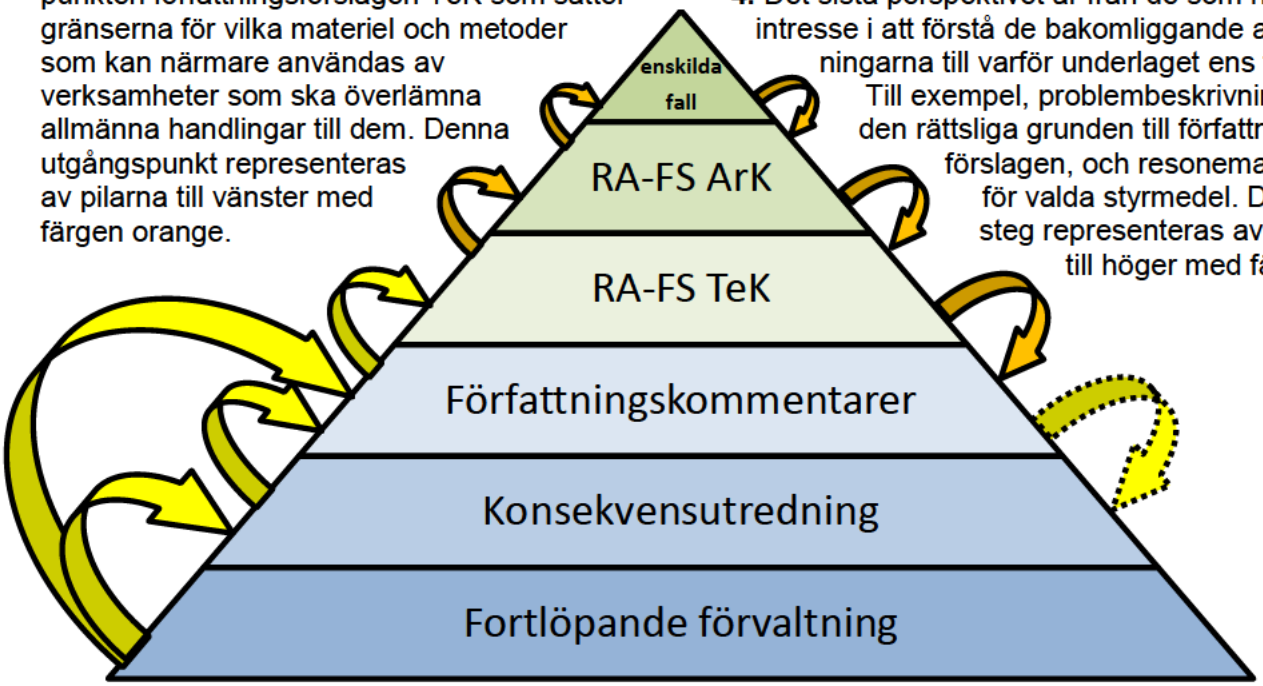
I Figur 2 illustreras strukturen av underlaget som skickats ut på remiss. Underlaget kan ses ur fyra perspektiv.

1. Från Riksarkivets perspektiv som ansvarig myndighet för underlaget är utgångspunkten den fortlöpande förvaltningen. Till exempel, omvärldsbevakning, rättsliga och tekniska utredningar. Resultatet av förvaltning kan tas med i konsekvensutredningen och, eller författningskommentarerna, vilka sedan kan påverka författningsförslagen TeK. Denna process representeras av de uppgående pilarna till vänster med färgen gult.

2. Från perspektivet av arkivmyndigheter eller andra med motsvarande ansvar, där Riksarkivet är endast en bland övriga, är utgångspunkten författningsförslagen TeK som sätter gränserna för vilka materiel och metoder som kan närmare användas av verksamheter som ska överlämna allmänna handlingar till dem. Denna utgångspunkt representeras av pilarna till vänster med färgen orange.

3. Från perspektivet av de verksamheter som ska tolka och förstå underlaget i det enskilda fallet, där Riksarkivet är endast en bland övriga, är utgångspunkten de arkivrättsliga kraven som avgränsar och preciserar de tekniska kraven. De tekniska kraven kan emellertid komplettera eller utöka de arkivrättsliga kraven. Till exempel, eftersom de arkivrättsliga kraven endast reglerar vissa delar, eller för att det saknas arkivrättsliga krav för ett fall. De tekniska kraven kan närmare förklaras av författningskommentarerna till TeK. Denna process representeras av pilarna till höger med färgen orange.

4. Det sista perspektivet är från de som har ett intresse i att förstå de bakomliggande anledningarna till varför underlaget ens finns. Till exempel, problembeskrivningen, den rättsliga grunden till författningsförslagen, och resonemangen för valda styrmedel. Denna steg representeras av pilen till höger med färgen gult.



Figur 2 Illustration av underlaget och dess hierarki.

3 INLEDNING

- Regeringskansliet, *Svara på remiss – hur och varför*[2]

Det är av väsentlig betydelse att dessa läsinstruktioner läses *noggrant*. Det utskickade underlaget är på ungefär 1 600 sidor, och antalet remissinstanser är omkring 800, varför detta dokument avser att ge instruktioner och vägledning till hur remissinstanser i allmänhet, och vissa remissinstanser i synnerhet, bör gå tillväga för att ta del av remissen med hänsyn till deras dels förutsättningar (uppgifter och ansvar) och omständigheter (tid och resurser), dels motivering (nyfikenhet och intresse).

Underlaget har kontrollerats flera gånger innan utskick. Med hänsyn till underlagets omfattning finns emellertid viss risk att fel har förbisetts eller uppstått. Till exempel, bilder eller text som inte renderats korrekt. Om allvarliga fel påträffas kan dessa anmälas till FormatE@R ksarkivet.SE. Rättelser kan läggas upp på Riksarkivets webbplats https://riksarkivet.se/rafs/remiss/, men nya utskick av underlaget, eller utskick av meddelanden om vidtagna rättelser kommer inte att skickas ut till remissinstanserna.

3.1 Begrepp och termer

- Författningskommentarerna till 2 kapitlet [författningsförslaget TeK]
- Författningsförslaget ArK 2 kapitlet
- Författningskommentarerna till Bilaga 1 Specifikationer och referensimplementeringar*, Om specifikationer, Om standarder, Om interoperabilitet,* och *Om öppenhet*.
- Bilagor till författningskommentarerna, *Bilaga 1 Språkliga konventioner*, *Begrepp och termer*
- Konsekvensutredning (a. 2.3.2) E-arkiv
- Konsekvensutredning (a. 2.3.6) Kunskap och kompetens
- Konsekvensutredning (a. 2.3.7) Standarder och interoperabilitet
- Konsekvensutredning (a. 10.2) Begrepp och termer

Begrepp och termer i dessa läsinstruktioner används med samma betydelse som framgår av underlaget till remissen. Definitioner, beskrivningar och förklaringar av begrepp förekommer på flera platser i underlaget. De fördjupade läsanvisningar hänvisar till diskussioner av begrepp och termer i konsekvensutredningen och författningskommentarerna som kan vara av intresse för vissa remissinstanser. Av rättslig betydelse är emellertid endast de definitioner som uppställs i författningsförslagen 2 kapitlet tillsammans med författningskommentarerna till dem. Därutöver bör ni vara bekant med Bilaga 1 till författningskommentaren avsnittet *Begrepp och termer* som avser att förklara tekniska begrepp och termer som kan förekomma i författningsförslagen. Till exempel, DPI, LPI, PPI, och SPI. En liknande bilaga finns till konsekvensutredningen som förutom några tekniska begrepp även berör begrepp och termer som används i utredningen.

3.2 Bakgrund

- Författningskommentarer, underavsnittet *Bakgrund* i avsnittet *Inledning*.
- Konsekvensutredning (a. 2.1) Bakgrund
- Konsekvensutredning (a. 2.2) Nuläget
- Konsekvensutredning (a. 2.3) Avgränsning och precisering

2 https://www.regeringen.se/rapporter/2009/05/svara-pa-remiss---hur-och-varfor/ (20210121)

Utredningen har utgått från resultatet av FormatE (2018) som byggde vidare på det arbete som hade gjorts i ”ArkivE 2.0” (2015), och dessförinnan i ”ArkivE 1.0” (2013), vilket i sin tur utgått från paraply-projektet ”ArkivE” (2010), efter ikraftträdandet av RA-FS 2009:1-2. FormatE hade en referensgrupp på omkring 50 personer, ett antal interna remisser, och två muntliga behandlingar. Fokus i FormatE har varit uteslutande på det tekniska, och arbetet var i princip färdigt mot slutet av år 2019.

Att färdigställa konsekvensutredningen tog emellertid längre tid. Det finns offentliga utredningar från omkring år 2000 och längre tillbaka som genom åren har diskuterat i princip samma problem med ”IT” i offentlig förvaltning. Ett problem för konsekvensutredningen var att förklara resultatet av vissa av dessa utredningar. Till exempel, i vissa utredningar verkade det som att tekniska hinder är av mindre betydelse eller redan är övervunna, medan det av andra utredningar framgår att det uppenbarligen fortfarande finns ett hinder. Ett annat problem för konsekvensutredningen var att det inte alltid kunde förstås vad utredningarna avsåg eftersom övergripande och svepande förklaringar var vanligt förekommande.

Sammanfattat är nuläget i offentlig sektor sådant att det finns återkommande problem de senaste 10-20 åren, samtidigt som det finns en ambition, aktiv drivkraft och direkt avsikt att hela samhället i allmänhet men offentliga verksamheter i synnerhet ska ”digitaliseras” eller ha ett ”helhetsperspektiv” på informationsförsörjningen i samhället. Med hänsyn till de återkommande problem verkar det finnas ett implicit antagande om att de tekniska frågorna kommer att lösa sig själva, eller av vad som kan tolkas av vissa utredningar, att problemen redan är lösta. Det fanns därför anledning att försöka få en tydligare bild av nuläget och förstå problemen inom offentlig förvaltning, eller i vart fall försöka förklara bakgrunden till avsedda förändringar.

3.3 Avsedda förändringar

- Konsekvensutredningen (a. 2.4) Avsedda förändringar
- Konsekvensutredningen (a. 6) Kostnadsmässiga konsekvenser

Den rekommenderade strategin är att:

– Förändra begreppsapparaten och det konceptuella ramverket för tillämpningsområdet

– Upprätta en kunskapskälla om standarder och deras implementering

– Utveckla metoder för att understödja val av format

– Definiera metoder för mätning och kontroll

– Etablera en plattform för samarbete

– Se över urvalet av materiel och metoder

4 LÄSANVISNINGAR TILL SAMTLIGA REMISSINSTANSER

4.1.1 Inledning

- Konsekvensutredningen (a. 5) Intressenter

Avsnittet Läsanvisningar till samtliga remissinstanser är organiserat efter rekommenderad prioriterad ordning att läsa underlaget. En remissinstans ska kunna läsa anvisningarna avsnitt för avsnitt fram tills det avsnittet som de har intresse av eller tid och resurser, och kan sedan lämna övriga avsnitt utan avseende. Det första underavsnittet Grundläggande anvisningar innehåller därför stegvisa anvisningar för att vägleda remissinstanserna att ta del av åtminstone de delar av underlaget som bör vara av minimal betydelse med hänsyn till begränsat intresse eller den begränsade tid och resurser de kan ha till sitt förfogande. För de remissinstanser som har fortsatt intresse eller tid och resurser avser de Utökade anvisningarna att vägleda remissinstanserna att orientera sig i övriga delar av underlaget.

4.1.2 Grundläggande anvisningar

4.1.2.1 För de remissinstanser som knappt har tid eller resurser för att läsa dessa läsinstruktioner

- Konsekvensutredningen (a. 2.4.6) Plattform för samarbete
- Konsekvensutredningen (a. 4.5.2.2.1) Överlappning av uppgifter [med Digg]

Det framgår av sammanfattningen till dessa läsinstruktioner vad författningsförslagen omfattar. Ni bör när ni har tillfälle bekanta er med de tekniska kraven, och särskilt de arkivrättsliga kraven om ni har allmänna handlingar som ska bevaras för all framtid, och eventuellt överlämnas till Riksarkivet. Författningsförslaget om ArK omfattar ansvar för kostnader som uppstår för verksamheter som inte uppfyller förslagen i ArK eller TeK.

Ni bör även uppmärksamma att det fortsatta arbetet har för avsikt att inrätta en plattform för samarbete med förslag till bland annat att inrätta arbetsgrupper för de olika ”formerna och funktionerna” av elektroniska handlingar. Till exempel, bild, databaser och datauppsättningar, ljud, video. Det är för tidigt att säga något med bestämdhet, men framtida remissinstanser kan komma att avgränsas och rikta sig till sådana verksamheter som har ett uttryckt intresse i det fortsatta arbetet med författningsförslagen.

4.1.2.2 För de remissinstanser som har ett par timmar till ett par dagar att lägga på remissen

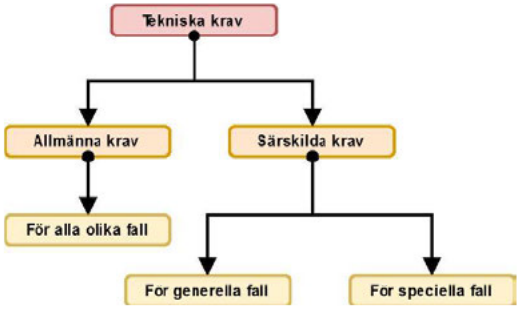
Läs författningsförslagen. Om frågor uppstår se om de är besvarade i Bilaga 1 svar till uppkomna frågor eller påståenden, annars skriv ner dem och skicka in dem. Ni behöver inte motivera frågorna. Jag kan tolka frågorna efter bästa förmåga och lämna dem utan avseende om de besvaras i författningskommentarerna eller konsekvensutredningen. Frågorna kan fortfarande vara hjälpsamma för att signalera om det finns en återkommande fråga som bör lyftas fram, eller för att ge nya infallsvinklar till att tolka texterna.

4.1.2.3 För de remissinstanser som har ett par dagar till en vecka eller två att lägga på remissen

- Författningskommentarerna till 4 kapitlet 1 §
- Konsekvensutredningen (a. 4.4.1) 2 § (Krav på materiel och metoder)

Kraven i bilagorna till författningsförslagen, bilaga 3 till TeK och bilaga 1 till ArK, antas vara av intresse för samtliga remissinstanser eftersom det är dessa krav som ytterst ska tillämpas, varför de får en praktisk betydelse för offentliga verksamheter. En verksamhet som uppfyller de allmänna och särskilda kraven i författningsförslaget TeK kan förutsättas framställa elektroniska handlingar som är beständiga och ha förutsättningar för arkivbeständighet. En referensimplementering eller teknisk kontroll kan bekräfta presumtionen.

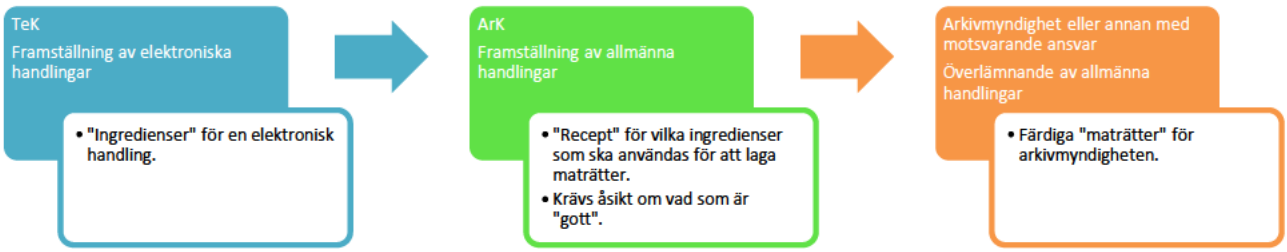
Kraven i bilagorna kan förenklat beskrivas ha en konstruktion som först uppställer ”allmänna krav” för *alla olika fall*, vilka sedan kan inskränkas till *specifika fall* genom ”särskilda krav”. Konstruktionen möjliggör en flexibel reglering som tillåter övergripande eller detaljerade krav som kan utökas eller inskränkas på lägre nivå utan att behöva fatta beslut om undantag i enskilda fall.



Figur 3 Visuell representation över fördelningen av tekniska krav i författningsförslaget TeK. Från författningskommentarerna till 4 kapitlet 1 §.

Författningsförslaget ArK har en enklare konstruktion än TeK, genom att inte särskilja mellan generella fall och speciella fall. Det vill säga, de särskilda kraven omfattar endast ”särskilda fall”.

I Figur 4 ges en liknelse för att förklara bilagorna och deras skillnader. Liknelsen är att TeK kan ses som ”ingredienser” för att ”laga mat”. Till exempel, vete, mjölk, vatten. ArK i jämförelse blir ”recept” för särskilda ”maträtter”. För arkivmyndigheter, eller andra med motsvarande ansvar, blir det därför fråga om att välja lämpliga ”ingredienser för recept” som verksamheter ska ”tillaga till ätbara måltider” för att överlämna till dem.



Figur 4 Relationen mellan TeK, ArK och arkivmyndigheter, eller andra med motsvarande ansvar, som en process att tillaga maträtter efter recept med olika ingredienser.



En verksamhet behöver ta fram en ”kokbok” som samlar alla ”recept” för olika behov och krav. Till exempel, förutom för arkivbeständighet kan ”recept” behövas för behandlingen av personuppgifter, branschstandarder, och informationssäkerhet. Om det saknas ett ”recept” får verksamheten ta fram ett eget utifrån ”ingredienserna”, och i samråd med arkivmyndigheten eller annan med motsvarande ansvar som ska ”äta måltiden”.

En annan liknelse för de som är bekanta med standarder. Författningsförslaget TeK kan ses som den grundläggande ”standarden”, medan författningsförslaget ArK, och andra föreskrifter från arkivmyndigheter eller andra med samma ansvar, skulle motsvara avgränsningar och preciseringar, genom ”lokala anpassningar”.

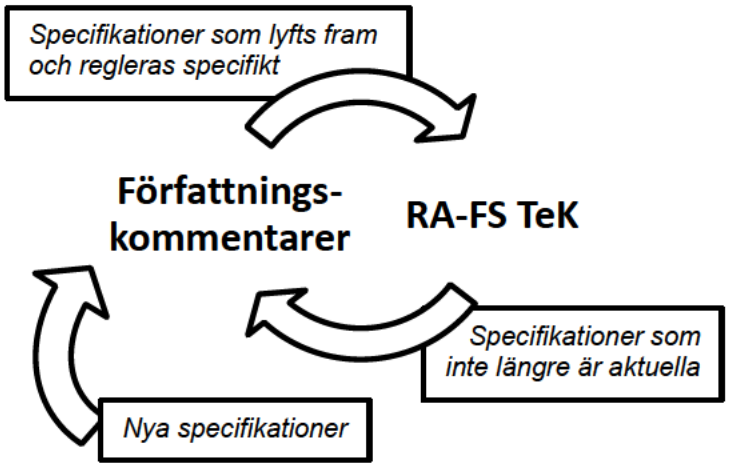
4.1.2.3.1 Av betydelse att uppmärksamma i författningsförslaget TeK

- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 2 §
- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 4 §

Författningsförslaget TeK omfattar alla offentliga verksamheter. Det antas därför att de flesta, om inte alla, remissinstanser kommer att ha ett särskilt intresse av vad som sägs om de tekniska kraven i författningsförslaget TeK. Dels vilka specifikationer som har tagits med i författningsförslaget, dels vilka krav som gäller för dem; ska, får, får inte, bör, bör inte. Det är här därför viktigt att förstå relationen mellan författningskommentarerna och författningsförslaget TeK.

4.1.2.3.1.1 Om författningskommentarerna

- Författningskommentarerna till definitionen för *Specifikation*
- Författningskommentarerna till *Bilagor till författningen*, *Bilaga 1 Specifikationer och referensimplementeringar*, *Om specifikationer*
- Konsekvensutredningen (a. 2.4.3) Kunskapskälla om standarder och deras implementering
- Konsekvensutredningen (a. 2.4.7) Urvalet av materiel och metoder



Figur 5 Med tiden kan vissa specifikationer av olika anledningar inte längre rekommenderas, och kan därför tas bort från författningsförslaget TeK. Till exempel, CALS, MPEG-1, -2, SGML, TIFF/IT. Sådana specifikationer förblir emellertid dokumenterade i författningskommentarerna, och är fortfarande av relevans för fall det finns redan framställda elektroniska handlingar som behöver användas och hanteras med tiden. Med andra ord, det tekniska skicket blir inte "föråldrat" så länge underlag finns för att implementera det.

I författningskommentarerna återfinns alla specifikationer som har kartlagts under utredningen.[3] Dessa specifikationer utgör urvalet för författningsförslaget TeK. Det avgörande kriteriet för att ta med en specifikation har i princip varit att den omfattar ett format.[4] Det är vanligt att specifikationer omfattar betydligt mer än endast format. Det är därför inte heller alltid enkelt att identifiera eller inte utesluta sådana specifikationer som kan ha betydelse för författningsförslaget TeK. Av denna anledning kan vissa specifikationer ha förbisetts medan andra har tagits med men som senare visat sig endast omfatta användningen och hanteringen av materiel och metoder eller av elektroniska handlingar.[5] Samtidigt har vissa av sistnämnda typer av specifikationer tagits med för att de är av betydelse

[3] För närvarande har tillägg och rättelser inte tagits med i författningskommentarerna. Tillägg och rättelser kommer att tas med först när det är bestämt vilken form och funktion författningskommentarerna ska ha.

[4] Ett annat kriterium är att specifikationer måste vara med för att kunna hänvisa till dem i bilaga 3. Till exempel, ISO 216 är standarden för format för papper. Till exempel, A3, A4, A5, Standarden har tagits med i bilaga 1 för att kunna hänvisa till utskriftsinställningar i program.

[5] Det är bakgrunden till bestämmelsen i 1 kapitlet 4 § om att "delar av föreskrivna specifikationer" inte omfattar bland annat användning och hantering av materiel och metoder.

att dokumentera. Till exempel, OAIS, ISO 27000. Tillämpningsområdet är även behäftat med referenser fram och tillbaka till olika specifikationer. Det har visat sig under utredningens gång att det helt enkelt är effektivare att dokumentera påträffade specifikationer, deras olika utgivare och utgåvor, och ha dem samlade tillsammans, än att gång på gång söka fram dem.

Det finns egentligen inget som heller hindrar att samla alla specifikationer inom IT eller IKT i författningskommentarerna, och eventuellt utöka författningsförslaget TeK till andra tekniska krav än sådana som avser det tekniska skicket av elektroniska handlingar. Bemyndigandet i arkivförordningen avser *vad som krävs av materiel och metoder*; avgränsningen till dels *"tekniska* krav", dels *"vid framställning"* var ett val i projektet FormatE för att avgränsa och precisera arbetet.

- En fråga till remissinstanser är därför om det finns specifikationer som saknas och som ni anser bör tas med i författningskommentarerna? Uppmärksamma att frågan inte avser att specifikationerna ska införas som tekniska krav. Det vill säga, fråga om specifikationer som bör *dokumenteras* i författningskommentarerna.
- En annan fråga är om kategoriseringen av medtagna specifikationer är lämpliga. Syftet med frågan är att fånga inlägg om specifikationer som faller inom era verksamhetsområden. Till exempel, det antas att Lantmäteriet kan bidra till att ge klarhet kring utbudet av specifikationer som är inordnade under olika former och funktion som "Geografi".

De två enklaste sätten att ta reda på om en specifikation redan förekommer i författningskommentarerna är att använda "bokmärkena" i dokumentet, eller att söka i dokumentet, vilket kan emellertid ge flertal träffar i olika sammanhang. Organiseringen av specifikationer i författningskommentarerna och författningsförslaget TeK ska spegla varandra. Det finns emellertid ett par former och funktioner i författningskommentarerna som inte tagits med i författningsförslaget TeK, och vissa kategorier är annorlunda. Till exempel, i författningskommentarerna har dels generella fall underkategorier, dels formen och funktionen "Bild" inte kategorin 3D, vilket istället har fått ett eget avsnitt. Två förklaringar till skillnaderna är dels att det finns betydligt fler specifikationer att organisera i författningskommentarerna än i författningsförslaget TeK, dels att mallen för författningsförslagen inte har fler nivåer för underavsnitt, och även om det fanns fler nivåer kan det ha varit mindre lämpligt om författningsförslagen gick djupare än fyra nivåer.

4.1.2.3.1.2 Om bilaga 1 och 2 till författningsförslaget TeK

- Författningskommentarerna till *Bilagor till författningen*, *Bilaga 2 Metoder för teknisk kontroll*

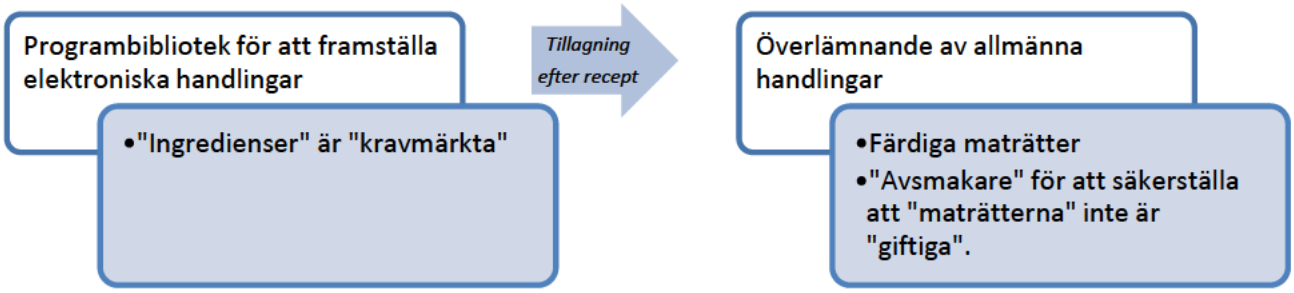
Bilaga 1 till författningsförslaget TeK är endast en förteckning över specifikationer och referensimplementeringar med deras respektive tilldelade beteckningar för att hänvisa till dem i bilaga 3.

Bilaga 2 till författningsförslaget är en förteckning av namn på metoder för att utföra tekniska kontroller med deras respektive tilldelade beteckningar för att hänvisa till dem i bilaga 3. Uppmärksamma att en "metod" inte nödvändigtvis behöver vara ett program. Till exempel, det kan även vara en algoritm som kan implementeras, eller flödesschema som manuellt följs stegvist, eller en "checklista" som manuellt "bockas av".

- Har ni förslag på fler referensimplementeringar som bör dokumenteras?
- Har ni förslag på fler metoder för teknisk kontroll som bör dokumenteras?

Figur 6 bygger vidare på liknelsen i Figur 4 med "maträtter". Referensimplementeringar som programbibliotek kan ses som "kravmärkta ingredienser" som kan implementera ett format som avsett.

Tekniska kontroller kan i jämförelse ses som ”avsmakare” som bekräftar att ”den färdiga maträtten smakar som det ska”.



Figur 6 Liknelsen avser att förenkla referensimplementeringar och teknisk kontroller till att maträtter kan antingen från början tillagas på rätt sätt eller senare bekräftas vara tillagade på rätt sätt.

4.1.2.3.1.3 Om bilaga 3 till författningsförslaget TeK

- Författningskommentarerna till *Bilagor till författningen*, *Bilaga 3 Tekniska krav för olika fall*
- Författningskommentarerna till *Bilagor till författningen*, *Om specifikationer*, och hänvisningarna däri till alla kriterier

De tekniska kraven är skrivna med hänsyn till att det kommer att tid att införa dem. Till exempel, i nuläget är kunskapen om Matroska och FFV1 inte utbredd, medan kodeken för AV1 inte är effektiva. Dessa specifikationer är emellertid mest lämpliga för sina respektive tillämpningsområden. Matroska som ett universellt filformat för alla typer av ljud och video, FFV1 som en förlustfri videokomprimering, och AV1 som främst en förlustgivande komprimering för uppspelning över nätverk. Det antas att fram tills tiden författningsförslagen börjar omsättas i verksamheter bör utvecklingen ha hunnit ikapp.

Om förslag på specifikationer är avsett att tas med i författningsförslaget TeK bör dels en motivering ges till varför specifikationen är lämplig, dels vilka tekniska egenskaper eller funktionaliteter som det tekniska kravet avser, dels typ av krav.[6] Vad som gör en specifikation mer eller mindre lämpligt är enligt författningsförslaget, förenklat, en fråga om vad som krävs för att implementera specifikationen till ett tekniskt skick, och att kontrollera att implementeringen överensstämmer med specifikation. Av betydelse är att försöka se bortom *personliga preferenser* och vad som fungerar bättre eller sämre i *den egna verksamheten* (subjektiva krav). Författningsförslaget TeK avser att uppställa krav för vad som är lämpligt för beständighet i *allmänhet* (objektiva krav).

Till exempel, att bevara elektroniska handlingar enligt specifikationen DSV (eng. Delimiter-Separated Values)[7] är i sig inte tillräcklig för att kunna koda eller avkoda konsekvent eftersom specifikationen inte definierar tecken för avgränsare och tecken för att undanta avgränsartecken. Det betyder att DSV kan resultera i olika varianser vilka kan vara svåra att hantera. Jämför med CSV och TSV, vilka

6 Med två undantag är specifikationer i författningsförslaget TeK inte fastställda. Det vill säga, de tekniska kraven ska ses som en utgångspunkt, och kan komma att kompletteras och justeras efter remissen beroende på inkomna yttranden. Det ena undantaget är att enligt direktivet till FormatE ska ett antal specifikationer och tekniska metoder tas med. Det andra undantaget är att tidigare föreskrivna specifikationer i RA-FS 2009:2 kommer att tas med, även om vissa av dem avråds från fortsatt användning, vilka är avsedda att eventuellt tas bort från författningsförslaget, eftersom de inte längre bedöms vara aktuella för offentlig förvaltning.

7 I 3 kapitlet 1 § RA-FS 2009:2 ”sekventiella filer med teckenseparerade fält”.
DSV har ingen formell specifikation. Se vidare författningskommentarerna till DSV.

specificerar användningen av sådana tecken. För Riksarkivet har det emellertid visat sig att för avställning av databaser är DSV mer lämpligt att kräva i praktiken än CSV och TSV, eftersom de senare inte implementeras enligt deras respektive specifikation av verksamheter, medan det förra möjliggör användningen av tecken för avgränsare som är unik för varje innehåll. Riksarkivets erfarenhet som arkivmyndighet är däremot inte lämplig att uppställa som ett allmänt krav för hela offentlig sektor. Riksarkivet, liksom alla andra arkivmyndigheter eller andra med motsvarande ansvar, får närmare föreskriva vad som ska gälla för verksamheter som lyder under dem, vilket är avsikten med författningsförslaget ArK. Till exempel, krav på att använda DSV enligt Riksarkivets kompletterade anvisningar, medan CSV och TSV uttryckligen förbjuds.

- Finns specifikationer som saknas och som ni anser bör tas med i författningsförslaget, och varför?
- Skälen till de specifikationer som har tagits med i författningsförslaget i TeK ska framgå av författningsförslaget. En annan fråga är därför om skälen är dels tydliga, dels tillräckligt beskrivande? Till exempel, finns det tekniska egenskaper eller funktionaliteter som inte har nämnts i skälen men som bör nämnas. Till exempel, för skälen till PDF nämns inte något om AcroForm eller XFA.

Det ska uppmärksammas att en avsedd förändring med författningsförslagen och författningskommentarerna är att framöver utgå från primära källor för att beskriva specifikationer, och endast komplettera med sekundära källor. Det betyder att påståenden om tekniska egenskaper och funktionaliteter ska grunda sig i en specifikation. Jämför med stöd för tekniska egenskaper eller funktionaliteter i specifika program, vilka kan vara leverantörsspecifika implementeringar.

I vissa fall finns emellertid endast sekundära källor att utgå ifrån, och i värsta fall endast tertiära. Till exempel, för informationsformatet "Ini". De flesta skälen i författningsförslaget TeK är skrivna utifrån vad som sägs i primära källunderlag. Det finns emellertid undantag, eftersom tidigare skrivna utredningar som har legat till grund för författningskommentarerna har utgått från sekundära och tertiära källor. Sådana texter får med tiden antingen kompletteras eller skrivas om.

4.1.2.3.1.4 Om generella och speciella fall

Att särskilja speciella fall från generella fall möjliggör en mer detaljerad reglering av tekniska krav för fall som har betydelse för vissa sektorer. Till exempel, hälso- och sjukvård, infrastruktur, TV-sändningar. I författningskommentarerna till bilaga 3 finns fler exempel på sådana speciella fall. Speciella fall möjliggör att de tekniska kraven kan avgränsas sektorsvis eller till specifika verksamhetsområden.

- Finns det speciella fall för er verksamhet som inte omfattas av de generella eller speciella fallen i författningsförslaget TeK? Till exempel, att ni vill se en specifik reglering av DICOM för hälso- och sjukvård, eller WTVML och MHEG-5 för TV-sändningar.

4.1.2.3.1.5 Svåra fall

- Författningskommentarerna till 4 kapitlet 4 §
- Konsekvensutredningen (a. 2.4.7) Urvalet av materiel och metoder
- Konsekvensutredningen (a. 3.3) Styrning med föreskrifter

När de reglerade kraven för generella och speciella fall antingen inte kan tillämpas eller inte är tillräckliga aktualiseras 4 kapitlet 4 §. Med andra ord, det rör sig om fall en verksamhet behöver använda materiel och metoder för att framställa elektroniska handlingar med andra materiel och metoder

än vad som framkommer av författningsförslaget TeK. Så länge verksamheten kan använda och hantera de elektroniska handlingarna för den tid handlingarna ska bevaras kan de i den bemärkelsen anses vara beständiga.

– Problemet är att sådana elektroniska handlingar, om de blir allmänna, kan komma att bevaras för all framtid och ska därför även ha förutsättningar för att vara arkivbeständiga. Det vill säga, att verksamhetens arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar ska kunna ta emot de allmänna handlingarna och använda och hantera dem.

– Det kan inte förutsättas att elektroniska handlingar framställda med andra materiel och metoder än vad som förekommer av författningsförslaget TeK har förutsättningar för arkivbeständighet.

– En konsekvens av att tillämpa 4 kapitlet 4 § är därför att arkivmyndigheten eller annan med motsvarande ansvar kan komma att kräva ersättning vid överlämnande för de kostnader som uppstår för att kunna använda och hantera elektroniska handlingar framställda med materiel och metoder som inte uppfyller kraven i författningsförslaget TeK.

Svåra fall är avsedda för extraordinära omständigheter; i värsta fall som en säkerhetsventil, i bästa fall som en tillfällig lösning. Exempel på det förra är tillkomsten av nya tekniska metoder som har väsentlig betydelse för en verksamhet, men som inte regleras av författningsförslaget TeK. Exempel på det senare är att det inte finns några lämpliga materiel och metoder för att framställa elektroniska handlingar som har förutsättningar för arkivbeständighet.

I nuläget finns det fall som kan betraktas som svåra. Till exempel, vid behov av att använda graf-, objekt- eller relationsdatabaser med dels specifika frågespråk eller funktionaliteter, dels som kan hantera många fristående och samtidiga användare. I författningsförslaget TeK regleras för närvarande endast SQLite, vilket är lämpligt för många fall men inte generellt för sådana fall i exemplet. För andra databastyper finns både mer eller mindre öppna alternativ att välja, och det finns inget som hindrar att de tas med i författningsförslaget TeK. Det rör sig emellertid om fall där det finns en mängd speciella behov med anpassade lösningar att det kan vara svårt att komma fram till en eller flera sådana databastyper som är generellt lämpliga för hela den offentliga sektorn. Det är inte omöjligt att de tilltänkta arbetsgrupperna för förvaltningen av författningsförslaget TeK kan komma fram till ett förslag, men för närvarande har inget underlag påträffats som indikerar på att det finns samstämmighet kring frågan.

Det betyder att verksamheter som behöver använda sådana typer av databaser kommer att framställa elektroniska handlingar som kan bli allmänna men inte arkivbeständiga. Enligt 4 kapitlet 4 § är en förutsättning för att verksamheter ska kunna använda sådana typer av databaser att de har säkerställt att handlingen kan användas och hanteras över tid med hänsyn till behovet av beständighet i allmänhet och arkivbeständighet i synnerhet. Det är som sagt det senare som är problematiskt, till skillnad från det förra, varför verksamheten bör ha varit i samråd med arkivmyndigheten om hur de ska gå tillväga om databasen inte ska gallras, utan ska bevaras för all framtid.

Det tillfaller arkivmyndigheten eller annan med motsvarande ansvar att bedöma vad som ska gälla i det enskilda fallet. Exempel på två tillvägagångssätt som kan tänkas aktualiseras är att verksamheten får planera för fall elektroniska handlingar kan bli allmänna och ska bevaras för all framtid att antingen

- konvertera till mer lämpliga former och funktioner, helst med minimal informationsförlust, men vilket kommer innebära gallring, varför stöd i lag krävs, eller

- kostnadsmässigt ersätta arkivmyndigheten för att etablera den tekniska och mänskliga infrastrukturen som krävs för att fortsatt använda och hantera handlingarna i ursprungligt skick.

Det ska uppmärksammas att informationen *i* databaser fortfarande kan uppfylla de tekniska kraven. Till exempel, för text gäller UTF-8, bilder PNG eller SVG. Det betyder att informationsförlusterna kan begränsas till endast en förlust av möjligheter att återge handlingen med samma organisering och sammanställning. Det vill säga, en återgivning presenterar den elektroniska handlingen annorlunda, men informationen i form och funktion av text och bilder är fortfarande i ”ursprungligt skick”.

4.1.2.3.2 Av betydelse att uppmärksamma i författningsförslaget ArK

- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 1 §
- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 6 § om Tillämpningsexempel
- Konsekvensutredningen (a. 2.3.1.1.2) Förutsättningar saknas för arkivbeständighet
- Konsekvensutredningen (a. 2.4.2) Begreppsapparaten och det konceptuella ramverket för tillämpningsområdet
- Konsekvensutredningen (a, 2.3.2.3) Exempel på övergripande gränsdragningar
- Konsekvensutredningen (a. 3.3) Styrning med föreskrifter
- Konsekvensutredningen (a. 4.4.3) Gränsdragningen mellan 2 § och 11 §
- Konsekvensutredningen (a. 6) Kostnadsmässiga konsekvenser

4.1.2.3.2.1 Bakgrund

Författningsförslaget ArK omfattar endast statliga myndigheter, och under vissa omständigheter enskilda organs verksamhet, svenska kyrkans verksamhet, och OSL-organs verksamhet. I tidigare utkast till författningsförslaget TeK var liknande krav avsedda att vara en del av TeK, och regleras genom *speciella fall* för elektroniska handlingar som skulle bevaras för all framtid och eventuellt överlämnas till Riksarkivet. En sådan konstruktion bedömdes under arbetets gång emellertid mindre lämpligt. Till exempel, eftersom det riskerade dels att sammanblanda begreppen beständighet och arkivbeständighet, dels att införa krav som inte är relevanta för andra arkivmyndigheter eller andra med motsvarande ansvar. Slutsatsen blev att istället upprätta en författning som endast omfattar arkivrättsliga krav på allmänna handlingar och som ställer krav på *användningen* av materiel och metoder. Med andra ord, författningsförslaget ArK som en delmängd av TeK avser särskilda krav för speciella fall där elektroniska handlingar ska bevaras för all framtid, och eventuellt överlämnas till Riksarkivet.

4.1.2.3.2.2 Försök att få en generisk utformning på författningsförslaget ArK

Läsanvisningarna i detta avsnitt rekommenderas till andra arkivmyndigheter eller andra med motsvarande ansvar, eftersom dessa på samma sätt närmare behöver reglera vilka krav allmänna handlingar måste uppfylla för arkivbeständighet. Med andra ord, för andra arkivmyndigheter eller andra med motsvarande ansvar bör alltså författningsförslaget ArK vara av intresse som ett exempel på vad föreskrifter kan omfatta och hur de kan utformas.

- Förslag välkomnas därför även från andra arkivmyndigheter eller andra med motsvarande ansvar på utformningen av författningsförslaget ArK i syfte att försöka få en harmonisering av föreskrifter som kan uppkomma bland arkivmyndigheter eller andra med motsvarande ansvar. En harmonisering skulle underlätta jämförelser och diskussion mellan arkivmyndigheter och andra med motsvarande ansvar.

Författningsförslaget ArK reglerar mer specifikt vilka materiel och metoder som måste användas för att framställa elektroniska handlingar som blir eller kan bli allmänna, bevaras för all framtid, och som ska eller kan komma att överlämnas till Riksarkivet som arkivmyndighet. Arkivrättsliga krav ska möjliggöra för arkivmyndigheter eller andra med motsvarande ansvar att skapa förutsättningar för att dels minska behovet av konverteringar, dels öka sannolikheten att allmänna handlingar får ett tekniskt skick som med tiden kan användas och hanteras av arkivmyndigheten. Allmänna handlingars arkivbeständighet ska därför minska dels risken för väsentliga informationsförluster, dels kostnader både för verksamheter som överlämnar till och arkivmyndigheten eller annan med motsvarande ansvar som tar emot sådana handlingar.

En arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar ska endast behöva avgränsa och precisera ett urval av de tekniska kraven i författningsförslaget TeK för att närmare få överenstämmelse med deras strategi för bevarande. För fall som inte är reglerade kan verksamheter alltså utgå direkt från kraven för beständighet i allmänhet. Det vill säga, författningsförslaget TeK.

4.1.2.3.2.3 Reglering av särskilda krav på handlingstyper

- Frågor till remissinstanserna som omfattas av författningsförslaget ArK, finns det handlingstyper i er verksamhet som antingen inte faller under de allmänna kraven, eller som skulle kunna tas med genom särskilda krav?

Ett exempel är Bolagsverket som under utredningen kom i kontakt med mig och redogjorde för deras behov av och krav på tekniska skick för offentliggörande av års- och koncernredovisningar. Min bedömning var att det förslagna tekniska skicket har förutsättningar för arkivbeständighet, men beslut om att godta det tekniska skicket för allmänna handlingar som ska bevaras för all framtid och överlämnas till Riksarkivet inte kan fattas av enskild utredare. Förslaget kan endast tas upp internt och fattas i behörig ordning inom Riksarkivet. På samma sätt kan andra verksamheter som omfattas av författningsförslaget ArK inkomma med förslag under denna remiss på handlingstyper med tekniska skick som är avsedda att bevaras för all framtid, och eventuellt överlämnas till Riksarkivet. Om förslagen är tillräckligt beskrivande av handlingstypen, eller fallet, finns möjlighet att formulera förslag på arkivrättsliga krav inför slutligt utkast, varefter Riksarkivet kan ta ställning till dem.

Ett annat exempel är verksamheter som framställer allmänna handlingar med texter i andra skriftspråk än de som är reglerade i språklagen (2009:600). Författningsförslaget ArK begränsar kodpunkterna i Unicode till svenska och minoritetsspråken i språklagen. De kodpunkterna bör omfatta de flesta, om inte alla, skriftspråk inom den europeiska unionen. Frågan skulle då bli hur andra skriftspråk ska hanteras. Till exempel, av Folkhälsomyndighetens webbplats framkommer att allmänna handlingar framställs i en mängd olika språk för kommunikation med allmänheten.[8] Följande skriftspråk bör omfattas av kodpunkterna i författningsförslaget ArK: Albanska, Bosniska (kroatiska, serbiska), Engelska, Finska, Franska, Jiddisch, Meänkieli, Polska, Portugisiska, Romani (chib, kelderash, lovari), Rumänska, Samiska (Lulesamiska, Nordsamiska, Sydsamiska) Spanska, Turkiska, Tyska. Frågan är därför hur kodpunkter ska regleras för Amhariska, Arabiska, Bulgariska, Dari, Kinesiska, Kurmanji, Pashto, Persiska-Farsi, Ryska, Somaliska, Sorani, Thailändska, Tigrinja.

Det finns två sätt att reglera fallet. Antingen komplettera kodpunkterna i allmänna kraven med ytterligare kodpunkter för alla olika fall, eller införa särskilda krav för fall det finns behov av eller krav på

8 Folkhälsomyndigheten (inget datum för publicering) Om covid-19 på olika språk. https://www.fo khalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/om-covid-19-pa-olika-sprak/ (2021-06-18)

andra kodpunkter. Till exempel, allmänna handlingar inom kommunikation med allmänheten, vilka alltså skulle kunna formuleras som ett särskilt krav. Ett annat exempel är handlingstyper hos svenska ambassader runt omkring världen, vilka antas framställa handlingar i flera andra skriftspråk. Till exempel, ”allmänna handlingar inom internationella relationer”. Ytterligare ett exempel är inom forskningsområdet som kan ha behov av att framställa texter i historiska skriftspråk.

- Fråga om vilka handlingstyper som förekommer i era verksamheter som omfattar andra skriftspråk än vad som framkommer av språklagen (2009:600).

Anledningen till att försöka reglera kodpunkter mer specifikt, istället för att öppna upp för alla kodpunkter, grundar sig dels i principen om att ju mer kod desto mer underlag krävs för att förstå och förklara [vad koden gör], dels säkerhetsriskerna som uppstår med att tillåta kodpunkter utan närmare eftertanke och förberedelser.[9] För dessa läsinstruktioner är avsikten emellertid främst att försöka belysa hur remissinstanser kan resonera kring allmänna arkivrättsliga krav och särskilda arkivrättsliga krav.

4.1.2.4 För de remissinstanser som har ett par veckor att lägga på remissen

- Konsekvensutredningen *Bilaga 2 Enkät*

För remissinstanser som har mer tid men inte tillräckligt för att gå vidare med Utökade anvisningar är rekommendationen att fokusera på *utkastet till enkät*. Syftet med enkäten är dels att följa upp konsekvensutredningen, dels att inhämta statistik om användningen och kunskapen om materiel och metoder hos offentliga verksamheter. Uppmärksamma emellertid att själva utkastet till enkät *inte ska besvaras!*

- Av betydelse är att få återkoppling på ställda frågor i enkäten. Till exempel, finns det frågor eller svarsalternativ ni saknar? Förstår ni frågorna? Skulle ni kunna besvara frågorna?

4.1.3 Utökade anvisningar

Det antas att remissinstanser som kommer till detta avsnitt har tillräckligt med intresse och tid att fördjupa sig i underlaget. De följande underavsnitten strukturerar underlaget med kommentarer som är avsedda att hjälpa remissinstanserna att orientera sig i underlaget. Det antas vidare att remissinstanserna själva kan och vill helst bestämma vilka frågor som de vill lyfta fram. För detta avsnitt gäller därför sedvanliga mer allmänna anvisningar för yttrandet som framgår av skrivelsen ”Svara på remiss – hur och varför”.

4.1.3.1 Författningsförslagen

- Konsekvensutredning (a. 2.4.4) Metoder för att understödja val av format

Den övergripande strukturen för författningsförslagen är inte avsedda att ändras. Däremot kan med tiden allmänna och särskilda krav tillföras och tas bort genom nya revideringar. Innehållet är avsett att revideras regelbundet. Till exempel, varje eller vartannat år.

Författningsförslagen utgörs av få kapitel och paragrafer, vilka bör vara självförklarande, och relativ enkla att läsa och förstå. Eventuella frågor som kan uppstå är avsedda att fångas i Bilaga 1 svar till

[9] Unicode (2014-09-19) Technical Report #36 Unicode Security Considerations https://unicode.org/reports/tr36/ (2021-06-18)

uppkomna frågor eller påståenden. Bilagorna till författningsförslaget TeK är inte heller särskilt komplicerade men är omfattande. Utöver vad som redan sagts vara Av betydelse att uppmärksamma i författningsförslaget TeK kan tillföras följande om Definitioner (a. 4.1.3.1.1) och Bilagorna till författningsförslaget TeK (a. 4.1.3.1.2).

4.1.3.1.1 Definitioner

I författningskommentarerna finns en tabell (9) som tolkat begreppen i OAIS och föreslår kopplingar av deras termer till de termer i författningsförslaget som omfattar samma eller liknande begrepp.

- För de remissinstanser som arbetar med och har kopplat verksamhetens begreppsapparat till terminologin i OAIS, ni får gärna inkomma med er tolkning och koppling av definitioner i författningen till OAIS.

4.1.3.1.2 Bilagorna till författningsförslaget TeK

Utformningen av bilaga 3 är en konsekvens av ett behov av att kategorisera ett innehåll som i grunden inte lämpar sig att representeras hierarkiskt; ”format”. Specifikationer kan som tidigare nämnt omfatta många olika tekniska krav varför en avgränsad kategori inte alltid är tillräcklig beskrivande eller kan uppfattas som ”fel” av någon som associerar specifikationen med en viss typ av användning. Av definitionen format framgår att det inte är lämpligt att försöka kategorisera format; alla försök att hierarkiskt organisera format kommer att brista i ett eller annat avseende. Svenska författningar kan för närvarande emellertid endast representeras i tryckt form.

Det finns två motiveringar bakom kategorin ”form och funktion”. Den ena motiveringen som framgår av författningskommentarerna till TeK är att uppnå en balans mellan praktisk användbarhet, pedagogisk upplägg, teknisk korrekthet och behovet att göra framtida revideringar. Den andra motiveringen är att möjliggöra generaliseringar. Från perspektivet av författningsförslaget TeK är endast av intresse ”form och funktion”. För verksamheter kan det emellertid vara mer önskvärt att orienteringen utgår från ämnesområden som ansluter sig till deras verksamhetsområde och handlingstyper. Till exempel, byggnadskonstruktion, diagram, geografi, hälsa- och sjukvård, infrastruktur och transport. I utkastet till bilaga 3 kan däremot ett och samma fall förekomma under olika former och funktioner. Till exempel, det speciella fallet ”geografi” förekommer under bild, informationsformat, och organisering och sammanställning.

För författningsförslaget TeK är i slutändan av betydelse att hitta former och funktioner som kan fånga många fall, och minimera speciella fall. Det är upp till varje arkivmyndighet eller verksamhet att göra egna mer relevanta sammanställningar. Kategoriseringen av bilaga 3 ska därför för närvarande främst ses som en statisk presentation av en upptäcksportal för att söka fram lämpliga format.

Det finns förslag på att ta fram metoder som möjliggör mer dynamiska presentationer. Till exempel, en databas som kan sammanställa tekniska krav utifrån intresseområden. Till exempel, alla tekniska krav associerade med ”webbsidor”. Sådana upplägg hänger samman med den form och funktion författningskommentarerna kommer att få.

4.1.3.2 Författningskommentarerna

Författningskommentarerna är avsedda att vara den primära källan för att härledda ytterligare verk. Till exempel, författningar och vägledningar. Författningskommentarerna är därför avsedda att vara så utförliga och omfattande som möjligt, till skillnad från eventuellt härledda verk, vilka ska anpassas till specifika behov och krav. Till exempel, särskilda målgrupper, eller presentationsformer.

Författningskommentarerna kan delas upp i tre delar. Den första delen är introduktionen och författningskommentarerna till de fyra kapitlen i författningsförslaget TeK. Den första delen är inte avsedd att ändras regelbundet. Den andra delen är författningskommentarerna till bilaga 1, och utgörs av dokumentationen av kartläggningen och utredningen av specifikationer. Utöver vad som redan sagts vara Av betydelse att uppmärksamma i författningsförslaget TeK kan tillföras följande.

Med hänsyn till antalet specifikationer kommer det att ta tid att utreda dem. Flertal beskrivningar av specifikationer i kommentarerna till bilagorna är därför endast direkta kopior i helhet eller delar från specifikationerna, varför texterna är i skriftspråket engelska. Anledningen är att i första hand få en överblick av alla specifikationer med hänsyn till underlagets omfattning, och med tiden utveckla texterna utifrån behov och krav. Ett första steg är att endast göra mindre justeringar av texterna vid kopiering. Ett andra steg är att översätta texterna till svenska. Ett tredje steg är att anpassa texterna till denna författning utifrån mer djupgående analyser och utredningar. Till exempel, när de har betydelse för svensk offentlig förvaltning.

Det betyder att kategorierna, organiseringen av kategorierna, och fördelningen av specifikationer i kategorier till bilaga 2 kanske inte är fullständiga, eller inte alltid lämpligt placerade. Nya slutsatser kan komma att dras utifrån fortlöpande utredning, vilket medför justeringar av bilaga 2 och 3. Till exempel, att specifikationer flyttas till eller tillförs till nya eller andra kategorier. Alla specifikationer kommer inte att vara relevanta, varför det är tillräckligt att endast föra grundläggande dokumentation om dem. Författningskommentarerna till bilaga 2-3 ska därmed ses som ”levande dokument”. De kommer att ses över och justeras kontinuerligt. Dessa två bilagor utgör den tredje delen av författningskommentarerna.

För utformningen av författningskommentarer gäller vad som har sagts om författningsförslaget TeK. Mer dynamiska sammanställningar kan möjliggöras först efter det är bestämt vilken form författningskommentarerna ska slutligen få. För närvarande är hyperlänkar mellan specifikationer minimala, och är främst avsedda att underlätta navigering under arbetets gång. Mer detaljerade länkningar kan tillföras mellan specifikationerna när det är bestämt vilken form författningskommentarerna ska få.

4.1.3.3 Konsekvensutredningen

Som redan berörts i Bakgrund (a. 3.2) var konsekvensutredningen en anledning till varför arbetet med FormatE försenats. Vad som skulle vara en sedvanlig konsekvensutredning gav upphov till en mängd frågor om nuläget av offentlig sektor som inte kunde lämnas helt utan avseende. Resultatet har blivit en konsekvensutredning som är omfattande. Konsekvensutredningens *Läsanvisningar* (a. 1.1.3) avser att skilja mellan

– dels vad som krävs för att förstå författningsförslagen; *Avsedda förändringar* (a. 2.4) som ska genomföras med vilka *Styrmedel* (a. 3), deras *Ikraftträdande* (a. 7), och *Kostnadsmässiga konsekvenser* (a. 6),

– dels vad som krävs för att förstå bakgrunden till författningsförslagen; *Problembeskrivning* (a. 2), och *Riksarkivet Bemyndigande* (a. 4),

– dels vad som krävs för att förstå konsekvensutredningen; *Bakgrund, syfte och metod* (a. 1.2), och planerad *Uppföljning* (a. 8).

En konsekvensutredning ska vara ett ”levande dokument”, och behöver regelbundet ses över. Avsikten är att framöver utgå från enkäten i bilagan till konsekvensutredningen för att få en bild av läget

hos verksamheter. Det är tydligt att befintliga enkäter och utredningar i området inte tar hänsyn till dels materiel och metoder, dels de frågor som faller inom tillämpningsområdet.

För utformningen av konsekvensutredningen gäller vad som har sagts om författningsförslaget TeK, och författningskommentarerna. Ambitionen med konsekvensutredningen är emellertid att även faktorisera om delar av den när slutlig form och funktion är bestämd. Till exempel, vissa avsnitt måste flyttas till författningskommentarerna, medan andra avsnitt kan bli egna dokument.

5 LÄSANVISNINGAR TILL SPECIFIKA REMISSINSTANSER

Detta avsnitt omfattar endast specifika verksamheter som har antingen en särskild rättslig reglerad uppgift att yttra sig över remisser, eller ett ansvarsområde över delar som särskilt berörs av underlaget. Nedan listas de verksamheter som i konsekvensutredningen har bedömts vara sådana särskilda remissinstanser. Uppmärksamma att det kan finnas andra verksamheter som är särskilda remissinstanser men vilka för olika anledningar har förbisetts, varför sådana verksamheter som inte har omnämnts bör lyfta fram i sitt yttrande detta förbiseende så att det kan dokumenteras för framtida remisser.

- Arbetsförmedlingen
- Bolagsverket
- Digital spetskompetens
- Ekonomistyrningsverket
- Försvarets Materielverk
- Institutet för språk och folkminnen
- Kammarkollegiet
- Kommerskollegium
- Lantmäteriet
- Myndigheten för digital förvaltning
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- Post- och telestyrelsen
- Patent och registreringsverket
- Regelrådet
- Skolinspektionen
- Skolverket
- Sveriges Certifieringsorgan för IT-säkerhet
- Statens servicecenter
- Statistiska centralbyrån
- Swedac
- Tillväxtverket
- Totalförsvarets forskningsinstitut
- Universitets- och högskolerådet
- Universitetskanslersämbetet
- Upphandlingsmyndigheten

I konsekvensutredningen återfinns ett avsnitt (5.1.1.1) om *speciella remissinstanser* och en sammanställning av de avsnitt i konsekvensutredningen som bör vara av särskilt intresse för respektive remissinstans i ovan förteckning.

Förutom de uppräknade speciella remissinstanserna finns det bland remissinstanserna sådana som är lärosäten med utbildningar, forskningsinstitut eller andra verksamheter som omfattar tillämpningsområdet för författningsförslagen. Till exempel, data- eller informationsteknik, eller arkivrättsliga eller -teoretiska linjer som omfattar ”digitalt bevarande”. I konsekvensutredningen (a. 5.2.8) kategoriseras dessa lärosäten som indirekta intressenter. För de remissinstanser som är ett universitet eller en högskola uppmanas dessa därför att ge remissen till känna till den fakultet eller de fakulteter som kan vara intresserad av att ta del av författningsförslagen.

6 BILAGA 1 SVAR TILL UPPKOMNA FRÅGOR ELLER PÅSTÅENDEN

Detta avsnitt försöker ge svar till frågor som antas komma att falla många, om inte de flesta, remissinstanser i tanken under läsningen av underlaget. Frågorna är formulerade utifrån direkta eller indirekta frågor som uppkommit i olika sammanhang. Till exempel, i relation till underlaget under arbetets gång eller allmänna frågor som inkommer till Riksarkivet. Svaren till frågorna ska framkomma av författningskommentarerna och konsekvensutredningen. Syftet med denna bilaga är att ge enkla och korta svar.

6.1 Författningsförslag TeK

6.1.1 Omfattning

6.1.1.1 Vilka omfattas av författningsförslaget och varför?

- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 2 §
- Konsekvensutredningen (a. 5) Intressenter
- Konsekvensutredningen (a. 2.4) Avsedda förändringar
- Konsekvensutredningen (a. 3) Styrmedel
- Konsekvensutredningen (a. 1.2.3) Avgränsning

Författningsförslaget TeK omfattar alla verksamheter i offentlig sektor:

- Statliga, regionala, och kommunala myndigheter
- Riksdagen, kommun- och regionfullmäktige
- Enskilda organ hos vilka allmänna handlingar förvaras med stöd av lag
- Svenska kyrkan vid förvaring av allmänna handlingar med stöd av lag
- OSL-organ
- OSL-sammanslutningar (aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner eller region utövar ett rättsligt bestämmande inflytande)

Omfattningen av författningsförslaget TeK följer av bemyndigandet i arkivförordningen. Direktivet för FormatE utgick från 2 § arkivförordningen som ger Riksarkivet bemyndigande att utfärda föreskrifter för hela offentlig sektor. Det ska uppmärksammas att även RA-FS 2009:2 är utfärdat med samma bemyndigande, tillsammans med 11 §, men omfattningen har begränsats till den statliga förvaltningen, och under vissa omständigheter enskilda organs verksamhet, svenska kyrkans verksamhet, och OSL-organs verksamhet. Direktivet för FormatE tog bort den begränsningen. En förklaring till utökningen av omfattningen kan ha varit det som framkommer av Riksarkivets inspel till arkivutredningen. En konsekvens, vilket jag har tolkat vara en annan anledning till förändringen, är att separera föreskrifter med stöd av 2 § från sådana med stöd av 11 § för att förtydliga kostnadsmässiga konsekvenser av Riksarkivets föreskrifter.

Ambitionen inom offentlig sektor har varit, är och bör vara att normera materiel och metoder för hela den offentliga sektorn. Problemet har emellertid varit hur en sådan normering mest lämpligen kan förverkligas. Min uppgift som jag har tolkat direktivet till FormatE har varit att finna en lämplig balans

mellan de olika intressen som råder för att ta fram en författning som kan ligga till grund för framställningen av elektroniska handlingar som är beständiga inom hela den offentliga sektorn i enlighet med den bemyndigande som Riksarkivet förordnats.

6.1.1.2 När träder författningsförslaget i kraft?

Förslaget är att författningen kan trädda ikraft tidigast möjliga datum för att möjliggöra att verksamheter som snarast vill börja tillämpa den *får* göra det. En övergångsperiod är emellertid avsedd innan författningsförslagen *ska* tillämpas av alla som omfattas av den.

Närmare datum för ikraftträdande och övergångsperiod är svårt att säga i nuläget. Remissvaren kommer att kunna sammanställas tidigast under 2022, och författningsförslagen skulle kunna träda ikraft samma år. Om författningsförslaget däremot behöver gå på remiss inom unionen kan den träda ikraft tidigast mot slutet av 2022 eller början 2023.

6.1.2 Tillämpningsområde

6.1.2.1 När ska författningsförslaget tillämpas?

- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 6 §

Författningsförslaget TeK ska tillämpas när ett val görs av materiel och metoder för att framställa elektroniska handlingar. Till exempel, vid upphandling, nedladdning av ett program, användning av en tjänst, konvertering, val av inställningar i program.

En framställning av en elektronisk handling kan behöva förtydligas beroende på sammanhanget.

– För första gången. Till exempel, dokumentet sparas för första gången.

– Vid arkivering. Till exempel, dokumentet konverteras till ett annat format. Till exempel, från ett kontorsdokument till PDF/A.

– Vid överföring. Till exempel, om dokumentet kopieras sker ingen framställning, men om den organiseras och sammanställs till ett nytt format sker en ny framställning. Till exempel, till ett arkivformat.

– Migrering. Till exempel, dokument konverteras från ett format till ett annat. Till exempel, exportering av en databas till FGS Databas.

Med andra ord, en konvertering är en framställning, medan en kopiering inte nödvändigtvis är det. Till exempel, en överföring som endast innebär kopiering är inte en framställning, men att kopiera en dataström från ett filformat till ett annat nytt filformat tolkas vara en framställning.

6.1.2.2 Hur tillämpar vi författningsförslaget?

- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 6 § avsnittet (3) om *Tillämpningsexempel*
- Konsekvensutredningen (a. 2.4.7) Urvalet av materiel och metoder

Det är upp till varje verksamhet att utifrån sina behov och krav avgränsa och precisera funktionella behov och krav på elektroniska handlingar, och vilka tekniska krav som kan förverkliga dem. En allmän rekommendation är att författningsförslaget införlivas med verksamhetens styrdokument. Hur

styrdokumenten benämns eller organiseras antas kunna skilja sig från verksamhet till verksamhet. Av betydelse bör emellertid vara tre typer av styrdokument eller avsnitt i ett styrdokument.

- Utveckling, upphandling och inköp: att vid kravställning utgå från de tekniska kraven.
- Strategi för bevarande: att planera, eventuellt i samråd med verksamhetens arkivmyndighet,
  - vilka elektroniska handlingar som blir eller kan bli allmänna,
  - vilka allmänna handlingar som kan gallras eller ska bevaras för all framtid, och eventuellt kan överlämnas till arkivmyndigheten,
  - vad som krävs eller kommer att krävas för arkivbeständighet.
- Handböcker: att medarbetare får specifika och konkreta instruktioner på hur de kan uppfylla kraven vid användning av verksamhetens ”IT-system”. Till exempel, val av inställningar.

6.1.2.3 Behöver författningen vara så omfattande; är inte PDF typ tillräckligt?

- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 6 §
- Konsekvensutredningen (a. 2.3.1.2.1) Bristfälliga begreppsapparater och konceptuella ramverk
- Konsekvensutredningen (a. 2.3.6.6.1) Bristfälliga begreppsapparater och konceptuella ramverk

Det finns inget i författningsförslaget TeK som hindrar verksamheter att ”förenkla” sin användning av elektroniska handlingar, förutsatt att deras arkivmyndighet godtar det. Till exempel, att alla allmänna handlingar blir ”PDF/A”. Jag har emellertid svårt att se hur individer och organisationer med tiden kan utvecklas eller använda tekniken till sin fördel om de inte förstår den.

Utredningen gör antagandet att det är just mindre genomtänkta förenklingar inom området som har föranlett problemen inom ”IT”. Det bör vara en tidsfråga innan det blir uppenbart att en normalisering av materiel och metoder inom hela den offentliga sektorn är oundvikligt. Till exempel, för att dels hålla ner kostnaderna, dels uppnå ”digitalisering” som bidrar till effektivitet och nyttorealisering, dels hantera problemen med kunskap och kompetens. Med andra ord, för eller senare kommer en reglering att krävas. Ju längre tid det tar desto mer risk för drastiska och ingripande åtgärder.

Författningsförslaget försöker med konststycket att å ena sidan förenkla val av materiel och metoder med hänsyn till nuläget för kunskap och kompetens i offentlig sektor och på den svenska arbetsmarknaden, å andra sidan nyansera val av materiel och metoder för att belysa kopplingsytorna mellan verksamhetens behov och krav och tillämpningsområden för specifikationer. Det är emellertid ytterst endast en verksamhet som kan förenkla användningen av sina ”IT-system”. Till exempel, genom tillämpningsregler för gallring, eller gallringsframställning, strategi för bevarande och handböcker. Det betyder samtidigt att för verksamheter som förstår de tekniska och arkivrättsliga förutsättningar och omständigheter som råder möjliggör författningsförslaget att de kan ta fram sina arbetsflöden utifrån flera alternativ än vad som i dagsläget är tillåtet.

6.1.2.4 Det kommer kosta ofantligt kolossala enorma summor med mycket stora pengar att konvertera våra befintliga elektroniska handlingar eller anpassa våra IT-system eller köpa in nya IT-system för att uppfylla kraven i författningsförslagen!

- Konsekvensutredningen (a. 6) Kostnadsmässiga konsekvenser

Föreskrifter utfärdade med stöd av 2 § arkivförordningen är inte tvingande för hela offentlig sektor i bemärkelsen att verksamheter måste använda föreskrivna materiel och metoder. Föreskrifterna reglerar endast vad som i allmänhet krävs av materiel och metoder med hänsyn till behovet av beständighet. Med andra ord, det är vad som brukar kallas *verkställighetsföreskrifter*, vilka endast fyller ut innebörden av andra rättsregler. I det här fallet, vad som kan vara *lämpliga* materiel och metoder vid framställning av allmänna handlingar med hänsyn till behovet av arkivbeständighet i 5 § 2 arkivlagen. Det är den bestämmelsen i arkivlagen som kräver att offentliga verksamheter *använder* sådana lämpliga materiel och metoder. Författningsförslaget TeK reglerar endast urvalet av de materiel och metoder som offentliga verksamheter kan välja, medan författningsförslaget ArK reglar vad som från urvalet ska användas för att uppfylla kraven på arkivbeständighet.

Författningsförslagen reglerar alltså inga krav på att redan framställda handlingar ska framställas på nytt. Däremot, om verksamheten framställer handlingarna igen (konvertering) aktualiseras kraven i författningsförslagen.

Författningsförslagen ställer inte heller krav på att befintliga ”IT-system” behöver anpassas, eller att nya ”IT-system” behöver införskaffas. Det är förväntat att författningsförslagen inte kommer att omsättas i verksamheter omedelbart, och det kommer ta tid innan de börjar införlivas i verksamhetens utveckling. Till exempel, när det väl dags att anpassa, utveckla eller köpa in ”IT-system”. Av betydelse är att när det väl är dags att det finns en rättslig grund att hänvisa till vid kravställning.

6.1.2.5 Varför görs skillnad mellan beständighet och arkivbeständighet?

- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 1 §
- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 6 §
- Konsekvensutredningen (a. 2.3.1.1.2) Förutsättningar saknas för arkivbeständighet
- Konsekvensutredningen (a. 2.4.2) Begreppsapparaten och det konceptuella ramverket för tillämpningsområdet
- Konsekvensutredningen (a, 2.3.2.3) Exempel på övergripande gränsdragningar
- Konsekvensutredningen (a. 3.3) Styrning med föreskrifter
- Konsekvensutredningen (a. 4.4.3) Gränsdragningen mellan 2 § och 11 §
- Konsekvensutredningen (a. 6) Kostnadsmässiga konsekvenser

Det är en konsekvens av tolkningen av 2 § och 11 § arkivförordningen. Det förra bemyndigandet omfattar alla verksamheter i offentlig sektor, medan det senare omfattar endast sådana som har Riksarkivet som arkivmyndighet. Det är därför svårt att reglera vad som ska vara arkivbeständigt för alla verksamheter, eftersom det ytterst endast kan bestämmas av respektive arkivmyndighet. Resonemanget bakom uppdelningen kan sammanfattas som följande.

1. En verksamhet framställer elektroniska handlingar för de syften verksamheten har i enlighet med sina behov och krav. Dessa elektroniska handlingar är beständiga om de förblir i funktionellt skick. Det vill säga, de kan användas och hanteras i enlighet med verksamhetens behov och krav.

2. De elektroniska handlingar verksamheten framställer får betydelse för 3 § arkivlagen när de blir allmänna. Dessa elektroniska handlingar är arkivbeständiga om de vid fortsatt användning och hantering förblir i ursprungligt skick.

6.1.3 Definitioner

6.1.3.1 Varför är vissa termer definierade i författningsförslaget, men inte andra?

- Författningskommentarerna till 2 kapitlet

I författningsförslaget definieras endast de begrepp som har en betydelse för tillämpningsområdet av författningen. En enkel tumregel är att om något inte är definierat i författningsförslagen så gäller den lexikaliska definitionen i sammanhanget, vilka kan beskrivas i andra texter. Till exempel, i författningskommentarerna och anknytande vägledningar.

Rättsliga definitioner är stipulativa per definition. Stipulativa definitioner är logiska konstruktioner avsedda för ett specifikt sammanhang, vilket i detta fall är begreppsapparaten för författningsförslagets tillämpningsområde. En stipulativ definition behöver inte stämma överens med vad vissa uppfattar vara ”vedertagna” begrepp eller termer. Till exempel, det är tillåtet att definiera *format* som *storleken på papper*.

Det följer att ett begrepp som inte påverkar regelkonstruktionen inte heller är nödvändigt att definiera. Till exempel, den lexikaliska beskrivningen, eller allmänna förståelsen av begreppet program är tillräckligt tydligt för författningsförslagen, även om termen ”program” kan förekomma i olika varianser så avser de samma begrepp. Till exempel, datorprogram, exekverbara format, programvara.

6.1.3.2 Varför inte använda begrepp och termer från OAIS?

- Författningskommentarerna till 2 kapitlet (a. 1.1) Begrepp och termer i OAIS.

För att citera Referensmodellen OAIS (a. 1.7.2):

> I denna Referensmodell används många termer som kräver tydligt definierad innebörd. Dessa termer definieras i detta underavsnitt. …
>
> Eftersom denna Referensmodell är tillämplig inom alla områden och organisationer som bevarar och tillhandahåller, eller förväntar sig att bevara eller tillhandahålla, Information i digital form, kan dessa termer inte motsvara all känd terminologi inom ett visst område (t.ex. traditionella Arkiv, digitala bibliotek, vetenskapliga Datacentra). I stället har man valt att använda termer som inte redan har många innebörder, för att minska risken att förmedla icke avsedd innebörd. Därför kommer sannolikt alla områden och organisationer att finna att de behöver mappa en del av sina välkända termer till termer i OAIS-Referensmodellen. Detta bör inte vara svårt och betraktas som ett bidrag till, snarare än ett hinder för, Referensmodellens framgång. Exempelvis fokuserar Arkivvetenskapen på bevarande av verksamhetsinformation. Denna term används inte i OAIS-Referensmodellen, men en mappning görs närmast till ”Innehållsinformation i ett Arkivpaket” … .

Med andra ord, terminologin i OAIS är varken avsedd att vara ”vedertagen”, eller avsedd att tillämpas i andra sammanhang, eller avsedd att fyllas ut med konkreta eller specifika innebörd. De verksamheter som har valt att tillämpa standarden ska alltså koppla *sin begreppsapparat* till standardens terminologi.

6.1.3.3 Varför skillnad mellan format och informationsformat?

- Författningskommentarerna till definitionen Format
- Författningskommentarerna till *Bilagor till författningen*, *Bilaga 3 Tekniska krav för olika fall*, *Särskilda tekniska krav*, *Informationsformat*
- Konsekvensutredningen (a. 2.3.7.5.5) Datorspråk och naturliga språk
- Konsekvensutredningen (a. 2.3.7.5.6) Binära format och informationsformat

Informationsformat avser att fånga information som organiseras och struktureras i mänskliga språk och symboler, vilket kan vara bokstäver men även mer generiska former som geometriska mönster. Målgruppen kan vara antingen människor eller datorer, eller både människor och datorer. Informationsformat är en delmängd av definitionen format; alla informationsformat är ett format, men inte alla format är ett informationsformat. Format som inte är informationsformat är i sammanhanget av författningsförslaget vanligtvis *binära format*.

6.1.3.4 Varför har begreppet informationsformat införts?

- Författningskommentarerna till definitionen Format
- Författningskommentarerna till *Bilagor till författningen*, *Bilaga 3 Tekniska krav för olika fall*, *Särskilda tekniska krav*, *Informationsformat*
- Konsekvensutredningen (a. 2.3.7.5.5) Datorspråk och naturliga språk
- Konsekvensutredningen (a. 2.3.7.5.6) Binära format och informationsformat

Syftet med att införa begreppet informationsformat är att fånga alla de variationer av format i naturliga språk och datorspråk som påträffas i verkligheten utan att behöva närmare förklara varje specifik förekomst av dem, eftersom det finns ett antal variationer och varianser av informationsformat, och olika åsikter om dem. Till exempel, om deras syntax, vokabulär, semantik, och användbarhet. Att införa informationsformat som ett generellt begrepp avser alltså att möjliggöra en generisk förklaring för vad som krävs för en konsekvent kodning och avkodning av informationsformat oberoende av specifika variationer och varianser.

6.1.3.5 Vad är innehållsformat?

- Konsekvensutredningen (a. 2.3.7.5.5) Datorspråk och naturliga språk
- Författningskommentarerna till definitionen Format

Termen innehållsformat hänvisar till ett annat nytt begrepp som förekommer inom FormatE men som inte formellt behandlats. Med innehållsformat avses förenklat organiseringen och strukturingen av ”informationen” i en handling. Det vill säga, ”innehållet”. Till exempel, krav på en texts grafiska disposition och språkliga konventioner, krav på en utrednings metodik, eller krav på specifika uppgifter i metadata. Begreppet används för att dra gränsen mellan format för form och funktion, och format för innehåll.

6.1.3.6 Varför har begreppet tekniskt skick införts?

- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 6 § om Tillämpningsexempel
- Författningskommentarerna till definitionen Tekniska skick
- Konsekvensutredningen (a. 2.3.2.1) Användningen och hanteringen av elektroniska handlingar
- Konsekvensutredningen (a. 2.4.2.3) Tekniskt skick som en kopplingsyta
- Konsekvensutredningen (a. 4.4.1) 2 § (Krav på materiel och metoder)
- Konsekvensutredningen (a. 4.4.2) 11 § (Användning och hantering av materiel och metoder)
- Konsekvensutredningen (a. 4.4.3) Gränsdragningen mellan 2 § och 11 §

Ett tekniskt skick kan ses som en kopplingsyta mellan å ena sidan tekniska egenskaper och processer som ger en form och funktion, och å andra sidan innehållet som får form och funktion av sådana tekniska egenskaper och processer. Denna kopplingsyta har flera syften. Till exempel, att underlätta resonemangen kring tekniska krav utan att sammanblanda med dels användningen av materiel och metoder, dels innehållet i handlingar, vilka tolkas falla utanför bemyndigandet i 2 § arkivförordningen. Av betydelse är vad som krävs för att implementera det tekniska skicket. Ett annat exempel är att det tekniska skicket blir som ett ”API”, eller i liknelse med traditionella materiel och metoder ”pappret”. Det vill säga, ett och samma innehåll kan återges med olika tekniska skick.

6.1.4 Format

6.1.4.1 Vad är skillnaden mellan referensimplementeringar och tekniska kontroller?

- Författningskommentarerna till definitionen Referensimplementering
- Författningskommentarerna till definitionen Teknisk kontroll

En referensimplementering av en specifikation ska implementera ett format i överensstämmelse med specifikationen *vid framställning*, eller är ett exemplar av ett format som är implementerat i överensstämmelse med specifikationen. Det vill säga, referensimplementeringar representerar ett ”mått” eller ”guldstandard” för vad som ska vara en ”korrekt” implementering av ett format eller implementerat format.

– Om en verksamhet använder ett program som är eller följer en referensimplementering för att implementera ett format bör formatet alltså redan vid implementering vara ”korrekt”. Det vill säga, vid framställning av den elektroniska handlingen.

– Om en verksamhet använder ett program som inte är en referensimplementering för att implementera ett format kan programmet anses implementera formatet ”korrekt” om det implementerade formatet i jämförelse överensstämmer med referensimplementeringen av formatet.

En referensimplementering kan omfatta hela eller delar av en specifikation. Till exempel, att endast en kodning implementeras av flera i specifikationen. En referensimplementering kan sedan omfatta hela eller delar av ett tekniskt skick. Till exempel, alla videokodningar i en specifikation implementeras, och referensimplementeringen omfattar samtliga, men inte filformatet som omsluter videokodningen, eftersom filformatet definieras av en annan specifikation. Även under antagandet att en referensimplementering omfattar hela det tekniska skicket kan utfallet av den resulterade formen och funktionen bli annat än förväntat. Det vill säga, det tekniska skicket är ”korrekt”, men formen och funktionen ger ett innehåll som inte är som förväntat. Till exempel, kodningen av video kan vara ”korrekt” men artefakter kan uppstå på grund av latens eller signalfel.

Tekniska kontroller avser metoder för att bekräfta att en *framställd* elektronisk handling uppfyller tekniska krav, däribland form och funktion. Med andra ord, tekniska kontroller kan innefatta användningen av referensimplementering som exempel att jämföra mot, eller metoder för att kontrollera att utfallet av program, även om en referensimplementering, blir som avsett.

6.1.4.2 Vad är skillnaden mellan att kontrollera å ena sidan form och funktion och å andra sidan innehåll?

- Författningskommentarerna till 3 kapitlet 2 §

Kontroll av form och funktion avser endast formen och funktionen av en elektronisk handling. Till exempel, att glyfer har avsedd utseende, att texter har avsedd placering, att bilder har avsedda färger, att länkar till externa dokument fungerar. En kontroll av innehåll skulle i jämförelse avse att all text är rättstavad, och i ett specifikt språk, att placeringen av texter följer en grafisk profil, att bilder visar avsedda avbildningar, eller att fungerade länkar till dokument pekar på avsedda dokument.

6.1.5 Svåra fall

6.1.5.1 När är ett fall ”svårt”?

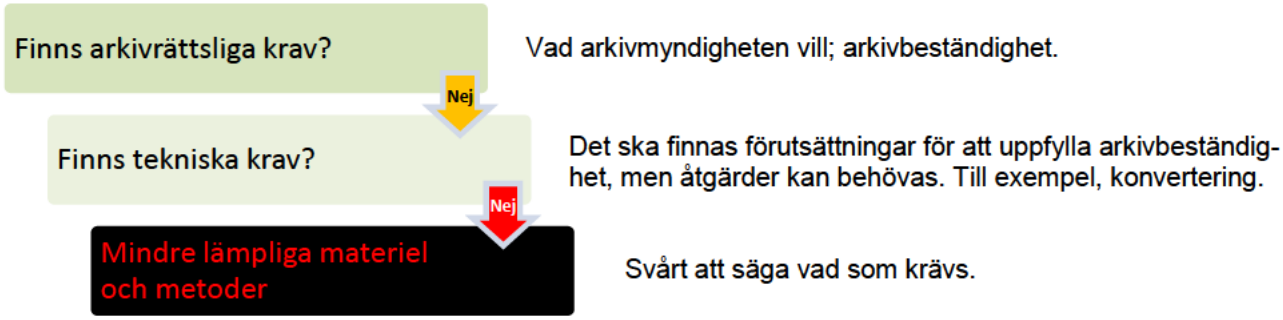
- Författningskommentarerna till 4 kapitlet 4 §
- Se även Svåra fall (a. 4.1.2.3.1.5) i detta dokument.

I princip när inga av de generella och speciella fallen är tillräckliga för en verksamhet att framställa elektroniska handlingar som kan med tiden användas och hanteras i funktionellt skick. Till exempel, tekniska metoder som har väsentlig betydelse för verksamhetens elektroniska handlingar, men som endast tillhandhålls av specifika leverantörer. Till exempel, relationsdatabaser, tekniska hjälpmedel för att ta del av ”virtuella världar” eller ”hologram”. Att en verksamhet ”inte kan” följa föreskriva tekniska krav är inte ett svårt fall.

6.1.5.2 Vad händer om vi hänvisar till svåra fall för att välja vilka materiel och metoder vi vill?

- Konsekvensutredningen (a. 2) Problembeskrivning
- Till exempel, Hinder mot digital utveckling (a. 2.2.1, 2.3.1), Kunskap och kompetens (a. 2.2.6, 2.3.6), Inlåsning (a. 2.2.7.1, 2.3.7).
- Se även Svåra fall (a. 4.1.2.3.1.5) i detta dokument.

Svåra fall är endast avsedda för extraordinära omständigheter. Det är i bästa fall endast tillfälliga lösningar, och i värsta fall en säkerhetsventil om författningsförslaget inte förvaltas som avsett. Konsekvenserna av svåra fall är att elektroniska handlingar framställs med materiel och metoder som andra verksamheter inte använder. Risken kan förverkligas när handlingarna måste överlämnas till en annan verksamhet eller arkivmyndigheten. Den verksamhet som tar emot sådana handlingar får därför, och bör därför, kräva ersättning för kostnader som uppstår när de tvingas ta emot sådana elektroniska handlingar.



6.1.6 Bilagorna

6.1.6.1 Hur har specifikationer valts?

- Konsekvensutredningen (a. 2.4.7) Urvalet av materiel och metoder
- Konsekvensutredningen (a. 2.2.7.2) Internationella jämförelser

- Konsekvensutredningen (a. 2.2.7.3) Nationella jämförelser

Utgångspunkten är direktivet till FormatE, däri beslutades att översynen skulle utgå från resultaten av projekten ArkivE, Diana, och Preforma. Konkret innebär det bland annat att Riksarkivet ska förespråka dels användningen av Matroska, tillsammans med FFV1 och LPCM, och PDF/A-2 och -3, Tiff (TIFF 6.0, TIFF/EP, TIFF/IT), dels metoder för teknisk kontroll av uppräknade format. Direktivet överlät sedan till projektgruppen för FormatE att ta ställning till övriga specifikationer i RA-FS 2009:2. Med hänvisning till Europeiska kommissionens genomförandebeslut (EU) 2015/1506 tillfördes specifikationerna CAdES, PAdES, XAdES. Det har i projektet sedan sammanställts en förteckning över specifikationer som föreslagit inom projektgruppen och referensgruppen, eller som annars framgått av omvärldsbevakning; en genomgång av dels vissa internationella minnesinstitutioner, dels samtliga svenska arkivmyndigheter, dels vissa andra intressenter inom arkivområdet. Till exempel, arkivförbund, olika nätverk, och samarbeten.

6.1.6.2 Varför finns inte specifikation ”x”, ”y”, eller ”z” med!?

Det kan finnas flera skäl till varför en specifikation inte finns med i författningsförslaget. Som framgår av Hur har specifikationer valts? har urvalet bestämts av utredningsunderlaget. Avsikten har varit att utgå från vad som används i nuläget ute hos verksamheter i offentlig sektor för att med tiden avgränsa och harmonisera urvalet.

Av betydelse är att under remissperioden inkomma med inlägg om specifikationer som ni anser bör eller bör inte tas med, eller tas med andra krav. Se vidare Om bilaga 3 till författningsförslaget TeK.

6.1.6.3 Varför finns inte XML -schema ”x” eller -vokabulär ”y” med!?

- Författningskommentarerna till *Bilagor till författningen*, *Bilaga 3 Tekniska krav för olika fall*, *Särskilda tekniska krav*, *Informationsformat*

Ur perspektivet av FormatE är XML-familjen endast informationsformat, och som nämnt i svaret till frågan Varför har begreppet informationsformat införts? är av intresse endast vad som krävs för att koda och avkoda sådana informationsformat. Det finns ett ofantligt utbud av ”scheman” och ”vokabulärer” i XML, och åsikterna varierar kring deras lämplighet. En utvärdering av lämpligheten av informationsformat i XML bör därför göras i ett separat arbete med personer som arbetar särskilt med XML. Till exempel, FGS-funktionen, eller inom de tilltänkta arbetsgrupperna.

I det här sammanhanget är scheman och vokabulär endast materiel och metoder för att framställa och återge elektroniska handlingar, eller kan även i vissa fall vara elektroniska handlingar i sig. Urvalet av specifikationer för informationsformat i XML grundar sig därför i en eller flera av följande tre anledningar. Specifikationen omfattar ett särskilt fall. Till exempel, 3D, geografi, digitala signaturer, kontorsdokument, webbsidor. Specifikationen är avsedd att vara en standard för den svenska och, eller europeiska offentliga förvaltningen. Till exempel, FGS, Peppol, Siard, XAdES, XBLR. Uppmärksamma att det inte görs någon värdering av specifikationen om att den är bra eller dålig, men ett antagande om att det avsedda målet med specifikationen bör öka sannolikheten för att med tiden kunna koda eller avkoda den. Den sista anledningen är att specifikationen förekommer i RA-FS 2009:2. Till exempel, GML, XHTML, XML Signature.

6.1.6.4 Varför anges specifikationer med specifika numreringar, och inte bara till rubriken? Till exempel, ”Unicode” istället för ”Unicode 13.0”. Det blir lättare att uppdatera!

- Författningskommentarerna till 3 kapitlet 1 § (a. 1.2) Om nya versioner, utgåvor av specifikationer

I svensk rätt ska hänvisningar till specifikationer i författningar anges specifikt till en viss version. I unionsrätten har däremot påträffats fall där hänvisningar till specifikationer förekommer utan specifik versionsnumrering.

6.1.6.5 Hur har de tekniska kraven valts?

De tekniska kraven utgår främst från vad som anges i primärkällor. Till exempel, de parametrar som definieras i specifikationer, och påstådda fördelar. Det betyder att visa krav kan vara hypotetiskt lämpliga, men mindre praktiska vid implementering. Avsikten är att med tiden justera kraven utifrån faktiska experiment och tester.

6.1.6.6 Varför inte ordna kategorier efter ”fall” istället för att ha dem utspridda över ”former och funktioner”?

- Författningskommentarerna till 4 kapitlet 1 §.

Avsikten är att försöka uppnå en balans mellan praktisk användbarhet, pedagogisk upplägg, teknisk korrekthet och behovet att göra framtida revideringar. Se vidare Bilagorna till författningsförslaget TeK.

6.1.6.7 Hur ska bilagorna uppdateras? Är det inte lättare att inte reglera förteckningen?

- Konsekvensutredningen (a. 3) Styrmedel

Det kan först konstateras att förteckningen av specifikationer, och de tekniska kraven, kommer kräva samma mängd arbete att uppdatera oavsett om de förs som en bilaga till en författning eller annan form. Till exempel, en vägledning eller på en webbplats.

Det finns för- och nackdelar med de olika tillvägagångssätten. Av betydelse är att den fortsatta omvärldsbevakningen inte upphör. Att uppdatera specifikationerna är relativt enkelt; att söka fram och sammanställa dem var krävande. Nuvarande form och funktion som kontorsdokument är inte heller enkelt att arbeta med. Fördelen med att specifikationerna är reglerade är att det skulle ställa särskilda krav på Riksarkivet att förvalta underlaget. Erfarenheten med RA-FS 2009:2 har även visat att någon form av reglering är att föredra än ingen styrning alls.

6.2 Författningsförslag ArK

6.2.1 Omfattning

6.2.1.1 Vilka omfattas av författningsförslaget?

- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 2 §
- Konsekvensutredningen (a. 5) Intressenter
- Konsekvensutredningen (a. 2.4) Avsedda förändringar
- Konsekvensutredningen (a. 3) Styrmedel

Författningsförslaget ArK avgränsar omfattningen av verksamheter jämfört med författningsförslaget TeK till att endast omfatta:

– Statliga myndigheter

– Enskilda organ hos vilka allmänna handlingar förvaras med stöd av lag

– Svenska kyrkan vid förvaring av allmänna handlingar med stöd av lag

– OSL-organ under vissa omständigheter

6.2.2 Tillämpningsområde

6.2.2.1 Är det verkligen lämpligt att ställa samma krav för att framställa allmänna handlingar som för att överlämna dem till arkivmyndighet?

- Författningskommentarerna till 1 kapitlet 5 §
- Konsekvensutredningen (a. 2.3.7.2) Sambandet mellan interoperabilitet och elektroniska handlingars beständighet
- Konsekvensutredningen (a. 6) Kostnadsmässiga konsekvenser

Det framgår av 5 § 2 arkivlagen att verksamheter ska vid framställningen av handlingar använda materiel och metoder som är lämpliga med hänsyn till behovet av arkivbeständighet. Att allmänna handlingar ska framställas arkivbeständigt framgår redan av RA-FS 2009:2. Författningsförslagen ändrar alltså inte gällande rätt. Däremot utökar författningsförslagen utbudet av materiel och metoder från nu gällande RA-FS 2009:2.

Utredningen ansluter sig till påståendet att elektroniska handlingars beständighet och framtida nytta påverkas starkt, om inte helt bestäms, av de ursprungliga ”IT-systemen”, och att det ursprungliga IT-systemet får en avgörande betydelse för elektroniska handlingars beständighet. En verksamhet måste från början planera för hur elektroniska handlingar ska användas och hanteras i verksamheten. Till exempel, genom tillämpningsregler för gallring, eller gallringsframställning, strategi för bevarande och handböcker för hur personal framställer elektroniska och allmänna handlingar.

6.2.3 Arkivrättsliga krav för olika fall

6.2.3.1 Vad händer om ett arkivrättsligt krav som tillåter ett tekniskt skick tas bort från författningsförslaget ArK? Får vi inte längre framställa handlingar i sådana tekniska skick?

Om en arkivmyndighet inte längre tillåter ett tekniskt skick som lämpligt för arkivbeständighet uppstår samma fall som om kravet inte hade tagits med från början; kraven i författningsförslaget TeK gäller. En arkivmyndighet måste alltså uttryckligen förbjuda kraven i författningsförslaget TeK för att förhindra verksamheter som lyder under dem från att använda sådana materiel och metoder för att framställa allmänna handlingar.

6.2.3.2 Om ett arkivrättsligt krav inte längre tillåter ett tekniskt skick, vad händer vid överlämnande?

Det är upp till varje arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar att bestämma hur de vill hantera förändringar av deras arkivrättsliga krav på tekniska skick för allmänna handlingar.

Min rekommendation är att som huvudregel bör ett tekniskt skick som har tillåtits en gång få fortsätta att användas tills vidare. Om arkivmyndigheten eller annan med motsvarande ansvar vill upphöra att ta emot sådana tekniska skick bör de vidta åtgärder som fasar ut användningen med tiden. Till exempel, först ändra kraven från ”får” till ”bör inte”, och dels förklara skälen till förändringen, dels vad verksamheter kan göra framöver.

Jämför hur RA-FS 2009:2 har hanterats i ArK. Alla specifikationer från RA-FS 2009:2 är tillåtna, men vissa av dem avråds från fortsatt användning. Till exempel, CALS, SGML, TIFF/IT.

6.2.4 Bilaga 1 Arkivrättsliga krav

6.2.4.1 Varför tillåts specifikation ”x” men inte ”y”, och varför ställs kraven ”z”!?

Till skillnad från författningsförslaget TeK bestäms kraven i ArK helt av arkivmyndigheten. Antagandet är att en arkivmyndighet kommer att ställa arkivrättsliga krav utifrån deras dels strategi för bevarande, dels förutsättningar och omständigheter att med tiden kunna ta emot allmänna handlingar och använda och hantera dem. Till exempel, deras ekonomi, befintliga program, och personal.

Författningsförslagen kan inte föreskriva att arkivmyndigheter förklarar sina val. Det framgår emellertid av konsekvensutredningen att det kan vara bra för arkivmyndigheten att kunna förklara avvikelser från författningsförslaget TeK.

6.2.4.2 Varför är kraven på elektroniska underskrifter med kontrollfunktioner så betungande?

Kravet utgår från slutsatserna från förstudien om användningen och hanteringen av underskrifter med elektroniska materiel och metoder. Inkomna yttranden till förstudien från den remissen kommer att tas i beaktande vid genomgången av remissen för FormatE.

Huvudregeln om att alla certifikat ska bevaras måste förstås i sammanhanget av dels förstudien, dels att författningsförslagen omfattar arkivrättsliga krav. Först, de arkivrättsliga kraven gäller endast för allmänna handlingar som ska bevaras för all framtid och, eller ska eller kan komma att överlämnas till Riksarkivet.

Huvudregeln kan sedan inskränkas genom gallringsföreskrifter, men det måste göras genom en annan författning med ett annat bemyndigande. Av förstudien framgår bland annat att kontrollfunktionen har mindre betydelse för avtal, men kan få betydelse för urkunder. Med andra ord, de arkivrättsliga kraven kommer i praktiken inte vara betungande för alla handlingstyper, men för de fall underskrifter med kontrollfunktioner ska bevaras för all framtid så är de arkivrättsliga kraven det som bedöms vara minimalt nödvändigt.

6.3 Författningskommentarerna

6.3.1 Bilaga 1

6.3.1.1 Varför finns inte specifikation ”x”, ”y”, eller ”z” med!?

Om en specifikation inte finns med i författningskommentarerna så beror det helt enkelt på att de inte har påträffats under kartläggningen. Som framgår av Om författningskommentarerna, avsikten med författningskommentarerna är att de ska innehålla alla ”relevanta” specifikationer. Vänligen ange i ert remissvar eventuella specifikationer som har förbisetts under utredningen.

6.3.1.2 Varför förs kommentarerna i ett kontorsdokument; varför inte till exempel som en webbplats?

- Konsekvensutredningen (a. 2.4.3) Kunskapskälla om standarder och deras implementering
- Se även Författningskommentarerna.

Att inrätta en webbplats eller plattform kräver en budget, och långsiktig plan för förvaltning. Författningskommentarerna liksom författningsförslagen är endast ett förslag, och det är tidigast efter ett beslut har fattats om underlaget som mer avancerade insatser kan påbörjas.

6.3.1.3 Hur ska allt underlag förvaltas?

Det kan först konstateras att ambitionen för offentlig förvaltning är att ”digitalisera”, och för Riksarkivet att ha ett ”helhetsperspektiv” på informationsförsörjningen i samhället. Det betyder att all information kommer att vara i ett eller annat format som kan härleddas till en eller annan specifikation, antingen redan redogjord eller som kommer att behöva redogöras.

Det som har varit kostsamt var att göra själva sammanställningen av specifikationer, och särskilt konsekvensutredningen. Den fortsatta uppdateringen är relativt enkel så länge det görs regelbundet. Av betydelse är därför att underlaget förvaltas, och att det finns resurser och rutiner för den långsiktiga förvaltningen. Det finns sedan förslag på hur på hur Riksarkivet kan effektivera förvaltningen. Till exempel, dels strukturera informationen, dels systematisera och automatisera vissa arbetsprocesser, dels inrätta arbetsgrupper som ansvarar för varje kategori av form och funktion.

6.4 Vägledningar

6.4.1 Finns det vägledningar?

Det finns ett par påbörjade vägledningar, och ett antal planerade, men arbetet med dem kan inte fortsätta förrän författningsförslagen är fastställda.

2021-10-01

Enligt sändlista

Remiss av Riksarkivets förslag till författningar

Riksarkivet arbetar med att ta fram föreskrifter som ska ersätta Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2) om tekniska krav för elektroniska handlingar (upptagningar för automatiserad behandling). Remissen omfattar två författningsförslag. Ni bereds härmed tillfälle att inkomma med svar på remissen.

Föreskrifter och allmänna råd om tekniska krav vid framställning av elektroniska handlingar (TeK) reglerar tekniska krav på materiel och metoder för att framställa elektroniska handlingar med hänsyn till behovet av *beständighet* och gäller för hela den offentliga sektorn.

Föreskrifter och allmänna råd om arkivrättsliga krav vid framställning av allmänna handlingar (ArK) reglerar arkivrättsliga krav vid framställning av allmänna handlingar där det finns behov av *arkivbeständighet*. Föreskrifterna omfattar sådana elektroniska handlingar som blir allmänna vid eller kan bli allmänna efter framställning och ska eller kan komma att bevaras för all framtid och eventuellt överlämnas till Riksarkivet. Andra arkivmyndigheter, eller andra med motsvarande ansvar, måste på samma sätt ta fram egna föreskrifter för vad som ska gälla för allmänna handlingar, som ska bevaras för all framtid och eventuellt överlämnas till dem.

Underlaget är omfattande eftersom *författningskommentarerna* är avsedda att redogöra för både bakomliggande resonemang till författningsförslaget TeK och utgöra ett referensverk för specifikationer. *Konsekvensutredningen* omfattar utredningsunderlaget för hela arbetet. *Vägledningar* kommer att tas fram i ett senare skede.

För att underlätta i ert arbete med remissvaret finns *läsinstruktioner* som Riksarkivet rekommenderar att ni följer.

Vänligen inkom med ert svar i elektronisk form *senast den 31 januari 2022* till riksarkivet@riksarkivet.se. Ange i ämnesfältet att svaret avser FormatE, RA-KS 2021/18. Frågor om remissen under remisstiden kan ställas till FormatE@riksarkivet.se.

Peter Sivervall

Avdelningschef

Postadress: Riksarkivet, Box 7223, 187 13 Täby · **Organisationsnr:** 202100-1074
Telefon: 010-476 70 00 · **E-post:** riksarkivet@riksarkivet.se · **Internet:** riksarkivet.se

Bilagor:

- Läsinstruktioner
- Författningsförslag om tekniska krav (TeK)
- Författningsförslag om arkivrättsliga krav (ArK)
- Författningskommentarer till författningsförslag TeK
- Konsekvensutredning till författningsförslagen
- Förteckning över remissinstanser (sändlista)

Författare	Avdelning	Datum	Reviderad	Version	Sida
Benjamin Yousefi	AFI	2021-10-01		1.0	1 (17)
Normering och främjande **FormatE**	Noteringar RA-KS 2021-00018, tidigare dnr RA 22-2018-791. Dokumentet senast sparat *fredag den 1 oktober 2021*.				

Innehållsförteckning

1 OFFENTLIGA VERKSAMHETER 2
1.1 Myndigheter under riksdagen 2
1.2 Regeringen 2
1.3 Statliga myndigheters verksamhet 2
1.3.1 Affärsverk 2
1.3.2 AP-fonden 2
1.3.3 Förvaltningsmyndigheter 2
1.3.4 Sveriges domstolar, och Domstolsverket 8
1.4 Regionala myndigheters verksamhet 9
1.5 Kommunala myndigheters verksamhet 9
1.6 Enskilda organs verksamhet 13
1.7 Svenska kyrkans verksamhet 13
1.8 OSL-organs verksamhet 13
1.9 OSL-sammanslutningars verksamhet 15
2 ÖVRIGA 15
2.1 Arkiv- och minnesinstitutioner utomlands 15
2.2 Förbund 15
2.3 Föreningar 15
2.4 Företag 16
2.5 Individer 16
2.6 Institut 16
2.7 Lärosäten 16
2.8 Råd 16
2.9 Samverkan 17
2.10 Stiftelse 17

1 OFFENTLIGA VERKSAMHETER

1.1 Myndigheter under riksdagen

1. Riksdagens arvodesnämnd
2. Riksdagens ombudsmän
3. Riksdagsförvaltningen
4. Riksrevisionen
5. Sveriges riksbank

1.2 Regeringen

1. Regeringskansliets förvaltningsavdelning[1]

1.3 Statliga myndigheters verksamhet

1.3.1 Affärsverk

1. Luftfartsverket
2. Sjöfartsverket
3. Svenska kraftnät

1.3.2 AP-fonden

1. Första AP-fonden
2. Andra AP-fonden
3. Tredje AP-fonden
4. Fjärde AP-fonden
5. Sjätte AP-fonden
6. Sjunde AP-fonden

1.3.3 Förvaltningsmyndigheter

1. Alkoholsortimentsnämnden
2. Allmänna reklamationsnämnden
3. Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård
4. Arbetsförmedlingen

[1] Avsedd att omfatta dels Arbetsmarknadsdepartementet, Finansdepartementet, Försvarsdepartementet, Förvaltningsavdelningen, Infrastrukturdepartementet, Justitiedepartementet, Kulturdepartementet, Miljödepartementet, Näringsdepartementet, Socialdepartementet, Statsrådsberedningen, Utbildningsdepartementet, Utrikesdepartementet, dels svenska utlandsmyndigheter.

5. Arbetsgivarverket
6. Arbetsmiljöverket
7. Arvsfondsdelegationen
8. Barnombudsmannen
9. Blekinge tekniska högskola
10. Bokföringsnämnden
11. Bolagsverket
12. Boverket
13. Brottsförebyggande rådet
14. Brottsoffermyndigheten
15. Centrala djurförsöksetiska nämnden
16. Centrala studiestödsnämnden
17. ~~Delegationen för folkrättslig granskning av vapenprojekt~~[2]
18. Delegationen mot segregation
19. Diskrimineringsombudsmannen
20. Domarnämnden
21. E-hälsomyndigheten
22. Ekobrottsmyndigheten
23. Ekonomistyrningsverket
24. Elsäkerhetsverket
25. Energimarknadsinspektionen
26. Etikprövningsmyndigheten
27. Exportkreditnämnden
28. Fastighetsmäklarinspektionen
29. Fideikommissnämnden
30. Finansinspektionen
31. Finanspolitiska rådet
32. Folke Bernadotteakademin
33. Folkhälsomyndigheten
34. Forskarskattenämnden
35. Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd
36. Forskningsrådet för miljö areella näringar och samhällsbyggande
37. Fortifikationsverket
38. Forum för levande historia
39. Försvarets materielverk
40. Försvarets radioanstalt
41. Försvarshögskolan
42. Försvarsmakten
43. Försäkringskassan
44. Gentekniknämnden
45. ~~Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar~~[3]
46. Gymnastik- och idrottshögskolan
47. Göteborgs universitet
48. Harpsundsnämnden
49. Havs- och vattenmyndigheten
50. Hälso- & sjukvårdens ansvarsnämnd
51. Högskolan dalarna
52. Högskolan i Borås
53. Högskolan i Gävle
54. Högskolan i Halmstad
55. Högskolan i Kristianstad
56. Högskolan i Skövde
57. Högskolan väst
58. Högskolans avskiljandenämnd

[2] Ingen e-post.
[3] Ingen e-post.

59. ILO-kommittén
60. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring
61. Inspektionen för socialförsäkringen
62. Inspektionen för strategiska produkter
63. Inspektionen för vård och omsorg
64. Institutet för arbetsmarknads-och utbildningspolitisk utvärdering
65. Institutet för rymdfysik
66. Institutet för språk och folkminnen
67. Integritetsskyddsmyndigheten
68. Justitiekanslern
69. Jämställdhetsmyndigheten
70. Kammarkollegiet
71. Karlstads universitet
72. Karolinska institutet
73. Kemikalieinspektionen
74. Klimatpolitiska rådet
75. Kommerskollegium
76. Konjunkturinstitutet
77. Konkurrensverket
78. Konstfack
79. Konstnärsnämnden
80. Konsumentverket
81. ~~Krigsförsäkringsnämnden~~[4]
82. Kriminalvården
83. Kronofogdemyndigheten
84. Kungliga biblioteket
85. Kungliga konsthögskolan
86. Kungliga musikhögskolan
87. Kungliga tekniska högskolan
88. Kustbevakningen
89. Kärnavfallsfonden
90. Lagrådet
91. Lantmäteriet
92. Linköpings universitet
93. Linnéuniversitetet
94. Livsmedelsverket
95. ~~Lokala säkerhetsnämnden vid Barsebäck~~[5]
96. ~~Lokala säkerhetsnämnden vid Forsmark~~[6]
97. ~~Lokala säkerhetsnämnden vid Oskarshamn~~[7]
98. ~~Lokala säkerhetsnämnden vid Ringhals~~[8]
99. ~~Lokala säkerhetsnämnden vid Studsvik~~[9]
100. Luleå tekniska universitet
101. Lunds universitet
102. Läkemedelsverket

4 Ingen e-post.
5 Genom Kävlinge kommun.
6 Genom Östhammars kommun.
7 Genom Oskarshamns kommun.
8 Genom Varbergs kommun.
9 Genom Nyköpings kommun.

103. Länsstyrelsen i Blekinge län
104. Länsstyrelsen i Dalarnas län
105. Länsstyrelsen i Gotlands län
106. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
107. Länsstyrelsen i Hallands län
108. Länsstyrelsen i Jämtlands län
109. Länsstyrelsen i Jönköpings län
110. Länsstyrelsen i Kalmar län
111. Länsstyrelsen i Kronobergs län
112. Länsstyrelsen i Norrbottens län
113. Länsstyrelsen i Skåne län
114. Länsstyrelsen i Stockholms län
115. Länsstyrelsen i Södermanlands län
116. Länsstyrelsen i Uppsala län
117. Länsstyrelsen i Värmlands län
118. Länsstyrelsen i Västerbottens län
119. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
120. Länsstyrelsen i Västmanlands län
121. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
122. Länsstyrelsen i Örebro län
123. Länsstyrelsen i Östergötlands län
124. Malmö universitet
125. Medlingsinstitutet
126. Migrationsverket
127. Mittuniversitetet
128. Moderna museet
129. Myndigheten för arbetsmiljökunskap
130. Myndigheten för delaktighet
131. Myndigheten för digital förvaltning
132. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
133. Myndigheten för kulturanalys
134. Myndigheten för press, radio och tv
135. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
136. Myndigheten för stöd till trossamfund
137. Myndigheten för tillgängliga medier
138. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
139. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
140. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
141. Myndigheten för yrkeshögskolan
142. Mälardalens högskola
143. Nationalmuseum
144. Naturhistoriska riksmuseet
145. Naturvårdsverket
146. Nordiska Afrikainstitutet
147. Notarienämnden
148. Nämnden för hemslöjdsfrågor
149. Nämnden för prövning av oredlighet i forskning
150. ~~Nämnden för styrelserepresentationsfrågor~~[10]
151. Nämnden mot diskriminering
152. Oljekrisnämnden
153. Patent- och registreringsverket
154. Patentombudsnämnden

[10] Genom enheten för arbetsrätt och arbetsmiljö, Arbetsmarknadsdepartementet.

155. Pensionsmyndigheten
156. Polarforskningssekretariatet
157. Polismyndigheten
158. Post- och telestyrelsen
159. Regeringskansliet
160. Revisorsinspektionen
161. Riksantikvarieämbetet
162. Riksarkivet
163. Riksgäldskontoret
164. Riksvärderingsnämnden[11]
165. Rymdstyrelsen
166. Rättshjälpsmyndigheten
167. Rättshjälpsnämnden
168. Rättsmedicinalverket
169. Sameskolstyrelsen
170. Sametinget
171. Sida
172. Skatterättsnämnden
173. Skatteverket
174. Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor
175. Skogsstyrelsen
176. Skolforskningsinstitutet
177. Skolväsendets överklagandenämnd
178. Socialstyrelsen
179. Specialpedagogiska skolmyndigheten
180. Spelinspektionen
181. Statens ansvarsnämnd
182. Statens beredning för medicinsk och social utvärdering
183. Statens centrum för arkitektur och design
184. Statens energimyndighet
185. Statens fastighetsverk
186. Statens försvarshistoriska museer
187. Statens geotekniska institut
188. Statens haverikommission
189. Statens historiska museer
190. Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten
191. Statens institutionsstyrelse
192. Statens jordbruksverk
193. Statens konstråd
194. Statens kulturråd
195. Statens maritima och transporthistoriska museer
196. Statens medieråd
197. Statens museer för världskultur
198. Statens musikverk
199. ~~Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar~~[12]
200. Statens servicecenter
201. ~~Statens skadereglingsnämnd~~[13]

11 Ingen e-post.
12 Genom enheten för arbetsrätt och arbetsmiljö, Arbetsmarknadsdepartementet.
13 Genom Kammarkollegiet.

202. Statens skolinspektion
203. Statens skolverk
204. Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd
205. Statens tjänstepensionsverk
206. Statens veterinärmedicinska anstalt
207. Statens väg- och transportforskningsinstitut
208. Statens överklagandenämnd
209. Statistiska centralbyrån
210. Statskontoret
211. Stockholms konstnärliga högskola
212. Stockholms universitet
213. Strålsäkerhetsmyndigheten
214. Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll
215. ~~Styrelsen för samefonden~~[14]
216. Svenska ESF-rådet
217. Svenska FAO-kommittén
218. Svenska institutet
219. Svenska institutet för europapolitiska studier
220. Sveriges författarfond
221. Sveriges geologiska undersökning
222. Sveriges lantbruksuniversitet
223. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
224. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden
225. Säkerhetspolisen
226. Södertörns högskola
227. Tandvårds-och läkemedelsförmånsverket
228. Tillväxtverket
229. Totalförsvarets forskningsinstitut
230. Totalförsvarets plikt- och prövningsverk
231. Trafikanalys
232. Trafikverket
233. Transportstyrelsen
234. Tullverket
235. Umeå universitet
236. Universitets- och högskolerådet
237. Universitetskanslersämbetet
238. Upphandlingsmyndigheten
239. Uppsala universitet
240. ~~Utrikesförvaltningens antagningsnämnd~~[15]
241. Valmyndigheten
242. Verket för innovationssystem
243. Vetenskapsrådet
244. Åklagarmyndigheten
245. Örebro universitet
246. Överklagandenämnden för etikprövning
247. Överklagandenämnden för högskolan

14 Genom Sametinget.
15 Ingen e-post.

248. Överklagandenämnden för nämndemannauppdrag

249. Överklagandenämnden för studiestöd

1.3.4 Sveriges domstolar, och Domstolsverket

1. Arbetsdomstolen
2. Domstolsverket
3. Försvarsunderrättelse-domstolen
4. Alingsås tingsrätt
5. Attunda tingsrätt
6. Blekinge tingsrätt
7. Borås tingsrätt
8. Eksjö tingsrätt
9. Eskilstuna tingsrätt
10. Falu tingsrätt
11. Förvaltningsrätten i Falun
12. Förvaltningsrätten i Göteborg och migrationsdoms
13. Förvaltningsrätten i Härnösand
14. Förvaltningsrätten i Jönköping
15. Förvaltningsrätten i Karlstad
16. Förvaltningsrätten i Linköping
17. Förvaltningsrätten i Luleå och migrationsdomstol
18. Förvaltningsrätten i Malmö
19. Förvaltningsrätten i Stockholm och migrationsdom
20. Förvaltningsrätten i Umeå
21. Förvaltningsrätten i Uppsala
22. Förvaltningsrätten i Växjö
23. Gotlands tingsrätt
24. Gällivare tingsrätt
25. Gävle tingsrätt
26. Göta hovrätt
27. Göteborgs tingsrätt
28. Halmstads tingsrätt
29. Haparanda tingsrätt
30. Helsingborgs tingsrätt
31. Hovrätten för nedre Norrland
32. Hovrätten för västra Sverige
33. Hovrätten för övre Norrland
34. Hovrätten över Skåne och Blekinge
35. Hudiksvalls tingsrätt
36. Hyres och arrendenämnden i Göteborg
37. Hyres och arrendenämnden i Jönköping
38. Hyres och arrendenämnden i Linköping
39. Hyres och arrendenämnden i Stockholm
40. Hyres och arrendenämnden i Sundsvall
41. Hyres och arrendenämnden i Umeå
42. Hyres och arrendenämnden i Västerås
43. Hyres och arrendenämnden i Malmö
44. Hässleholms tingsrätt
45. Högsta domstolen
46. Högsta förvaltningsdomstolen

47. Jönköpings tingsrätt
48. Kalmar tingsrätt
49. Kammarrätten i Göteborg
50. Kammarrätten i Jönköping
51. Kammarrätten i Stockholm och migrations-överdomstolen
52. Kammarrätten i Sundsvall
53. Kristianstads tingsrätt
54. Linköpings tingsrätt
55. Luleå tingsrätt
56. Lunds tingsrätt
57. Lycksele tingsrätt
58. Malmö tingsrätt
59. Mora tingsrätt
60. Nacka tingsrätt
61. Norrköpings tingsrätt
62. Norrtälje tingsrätt
63. Nyköpings tingsrätt
64. Skaraborgs tingsrätt
65. Skellefteå tingsrätt
66. Solna tingsrätt
67. Stockholms tingsrätt och patent och marknadsdom
68. Sundsvalls tingsrätt
69. Svea hovrätt o mark o miljö och patent
70. Södertälje tingsrätt
71. Södertörns tingsrätt
72. Uddevalla tingsrätt
73. Umeå tingsrätt
74. Uppsala tingsrätt
75. Varbergs tingsrätt
76. Vänersborgs tingsrätt och mark och miljödomstol
77. Värmlands tingsrätt
78. Västmanlands tingsrätt
79. Växjö tingsrätt och mark och miljödomstol
80. Ystads tingsrätt
81. Ångermanlands tingsrätt
82. Örebro tingsrätt
83. Östersunds tingsrätt och mark och miljödomstol

1.4 Regionala myndigheters verksamhet

1. Region Blekinge
2. Region Dalarna
3. Region Gotland
4. Region Gävleborg
5. Region Halland
6. Region Jämtland Härjedalen
7. Region Jönköpings län
8. Region Kalmar län
9. Region Kronoberg
10. Region Norrbotten
11. Region Skåne
12. Region Stockholm
13. Region Sörmland
14. Region Uppsala
15. Region Värmland
16. Region Västerbotten
17. Region Västernorrland
18. Region Västmanland
19. Region Örebro län
20. Region Östergötland
21. Västra Götalandsregionen

1.5 Kommunala myndigheters verksamhet

1. Ale kommun
2. Alingsås kommun
3. Alvesta kommun
4. Aneby kommun
5. Arboga kommun
6. Arjeplogs kommun

7. Arvidsjaurs kommun
8. Arvika kommun
9. Askersunds kommun
10. Avesta kommun
11. Bengtsfors kommun
12. Bergs kommun
13. Bjurholms kommun
14. Bjuvs kommun
15. Bodens kommun
16. Bollebygds kommun
17. Bollnäs kommun
18. Borgholms kommun
19. Borlänge kommun
20. Borås stad
21. Botkyrka kommun
22. Boxholms kommun
23. Bromölla kommun
24. Bräcke kommun
25. Burlövs kommun
26. Båstads kommun
27. Dals-Eds kommun
28. Danderyds kommun
29. Degerfors kommun
30. Dorotea kommun
31. Eda kommun
32. Ekerö kommun
33. Eksjö kommun
34. Emmaboda kommun
35. Enköpings kommun
36. Eskilstuna kommun
37. Eslövs kommun
38. Essunga kommun
39. Fagersta kommun
40. Falkenbergs kommun
41. Falköpings kommun
42. Falu kommun
43. Filipstads kommun
44. Finspångs kommun
45. Flens kommun
46. Forshaga kommun
47. Färgelanda kommun
48. Gagnefs kommun
49. Gislaveds kommun
50. Gnesta kommun
51. Gnosjö kommun
52. Grums kommun
53. Grästorps kommun
54. Gullspångs kommun
55. Gällivare kommun
56. Gävle kommun
57. Göteborgs stad
58. Götene kommun
59. Habo kommun
60. Hagfors kommun
61. Hallsbergs kommun
62. Hallstahammars kommun
63. Halmstads kommun
64. Hammarö kommun
65. Haninge kommun
66. Haparanda stad
67. Heby kommun
68. Hedemora kommun
69. Helsingborgs stad
70. Herrljunga kommun
71. Hjo kommun
72. Hofors kommun
73. Huddinge kommun
74. Hudiksvalls kommun
75. Hultsfreds kommun
76. Hylte kommun
77. Hällefors kommun
78. Härjedalens kommun
79. Härnösands kommun
80. Härryda kommun
81. Hässleholms kommun
82. Håbo kommun
83. Höganäs kommun
84. Högsby kommun
85. Hörby kommun
86. Höörs kommun
87. Jokkmokks kommun
88. Järfälla kommun
89. Jönköpings kommun
90. Kalix kommun
91. Kalmar kommun
92. Karlsborgs kommun
93. Karlshamns kommun
94. Karlskoga kommun
95. Karlskrona kommun
96. Karlstads kommun
97. Katrineholms kommun
98. Kils kommun
99. Kinda kommun
100. Kiruna kommun

101. Klippans kommun
102. Knivsta kommun
103. Kramfors kommun
104. Kristianstads kommun
105. Kristinehamns kommun
106. Krokoms kommun
107. Kumla kommun
108. Kungsbacka kommun
109. Kungsörs kommun
110. Kungälvs kommun
111. Kävlinge kommun
112. Köpings kommun
113. Laholms kommun
114. Landskrona stad
115. Laxå kommun
116. Lekebergs kommun
117. Leksands kommun
118. Lerums kommun
119. Lessebo kommun
120. Lidingö stad
121. Lidköpings kommun
122. Lilla Edets kommun
123. Lindesbergs kommun
124. Linköpings kommun
125. Ljungby kommun
126. Ljusdals kommun
127. Ljusnarsbergs kommun
128. Lomma kommun
129. Ludvika kommun
130. Luleå kommun
131. Lunds kommun
132. Lycksele kommun
133. Lysekils kommun
134. Malmö stad
135. Malung-Sälens kommun
136. Malå kommun
137. Mariestads kommun
138. Markaryds kommun
139. Marks kommun
140. Melleruds kommun
141. Mjölby kommun
142. Mora kommun
143. Motala kommun
144. Mullsjö kommun
145. Munkedals kommun
146. Munkfors kommun
147. Mölndals stad
148. Mönsterås kommun
149. Mörbylånga kommun
150. Nacka kommun
151. Nora kommun
152. Norbergs kommun
153. Nordanstigs kommun
154. Nordmalings kommun
155. Norrköpings kommun
156. Norrtälje kommun
157. Norsjö kommun
158. Nybro kommun
159. Nykvarns kommun
160. Nyköpings kommun
161. Nynäshamns kommun
162. Nässjö kommun
163. Ockelbo kommun
164. Olofströms kommun
165. Orsa kommun
166. Orust kommun
167. Osby kommun
168. Oskarshamns kommun
169. Ovanåkers kommun
170. Oxelösunds kommun
171. Pajala kommun
172. Partille kommun
173. Perstorps kommun
174. Piteå kommun
175. Ragunda kommun
176. Region Gotland
177. Robertsfors kommun
178. Ronneby kommun
179. Rättviks kommun
180. Sala kommun
181. Salems kommun
182. Sandvikens kommun
183. Sigtuna kommun
184. Simrishamns kommun
185. Sjöbo kommun
186. Skara kommun
187. Skellefteå kommun
188. Skinnskattebergs kommun

189. Skurups kommun
190. Skövde kommun
191. Smedjebackens kommun
192. Sollefteå kommun
193. Sollentuna kommun
194. Solna stad
195. Sorsele kommun
196. Sotenäs kommun
197. Staffanstorps kommun
198. Stenungsunds kommun
199. Stockholms stad
200. Storfors kommun
201. Storumans kommun
202. Strängnäs kommun
203. Strömstads kommun
204. Strömsunds kommun
205. Sundbybergs stad
206. Sundsvalls kommun
207. Sunne kommun
208. Surahammars kommun
209. Svalövs kommun
210. Svedala kommun
211. Svenljunga kommun
212. Säffle kommun
213. Säters kommun
214. Sävsjö kommun
215. Söderhamns kommun
216. Söderköpings kommun
217. Södertälje kommun
218. Sölvesborgs kommun
219. Tanums kommun
220. Tibro kommun
221. Tidaholms kommun
222. Tierps kommun
223. Timrå kommun
224. Tingsryds kommun
225. Tjörns kommun
226. Tomelilla kommun
227. Torsby kommun
228. Torsås kommun
229. Tranemo kommun
230. Tranås kommun
231. Trelleborgs kommun
232. Trollhättans stad
233. Trosa kommun
234. Tyresö kommun
235. Täby kommun
236. Töreboda kommun
237. Uddevalla kommun
238. Ulricehamns kommun
239. Umeå kommun
240. Upplands Väsby kommun
241. Upplands-Bro kommun
242. Uppsala kommun
243. Uppvidinge kommun
244. Vadstena kommun
245. Vaggeryds kommun
246. Valdemarsviks kommun
247. Vallentuna kommun
248. Vansbro kommun
249. Vara kommun
250. Varbergs kommun
251. Vaxholms stad
252. Vellinge kommun
253. Vetlanda kommun
254. Vilhelmina kommun
255. Vimmerby kommun
256. Vindelns kommun
257. Vingåkers kommun
258. Vänersborgs kommun
259. Vännäs kommun
260. Värmdö kommun
261. Värnamo kommun
262. Västerviks kommun
263. Västerås stad
264. Växjö kommun
265. Vårgårda kommun
266. Ydre kommun
267. Ystads kommun
268. Älmhults kommun
269. Älvdalens kommun
270. Älvkarleby kommun
271. Älvsbyns kommun
272. Ängelholms kommun
273. Åmåls kommun
274. Ånge kommun
275. Åre kommun

276. Årjängs kommun
277. Åsele kommun
278. Åstorps kommun
279. Åtvidabergs kommun
280. Öckerö kommun
281. Ödeshögs kommun
282. Örebro kommun
283. Örkelljunga kommun
284. Örnsköldsviks kommun
285. Östersunds kommun
286. Österåkers kommun
287. Östhammars kommun
288. Östra Göinge kommun
289. Överkalix kommun
290. Övertorneå kommun

1.6 Enskilda organs verksamhet

Inga

1.7 Svenska kyrkans verksamhet

1. Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar

1.8 OSL-organs verksamhet

1. ~~Besiktningsorgan~~[16]
2. Chalmers tekniska högskola aktiebolag
3. ~~Europeiska grupperingar för territoriellt samarbete~~[17]
4. Folkbildningsförbundet
5. Folkbildningsrådet
6. Frökontrollen Mellansverige Aktiebolag
7. Föreningen Bildkonst Upphovsrätt i Sverige
8. Föreningen Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation
9. Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå
10. Handelshögskolan i Stockholm
11. Högskolan för lärarutbildning och kommunikation i Jönköping aktiebolag
12. Högskolan i Jönköping Service aktiebolag
13. Ingenjörshögskolan i Jönköping aktiebolag
14. Internationella Handelshögskolan i Jönköping aktiebolag
15. Kungliga Svenska Aeroklubben

16 Genom Swedac.
17 Genom Bolagsverket.

16. Länsbildningsförbunden[18]

17. Musikaliska akademien

18. ~~Notarius publicus~~[19]

19. ~~Officiella veterinärer~~[20]

20. ~~Posten Aktiebolag~~[21]

21. ~~Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag~~[22]

22. Stiftelsen Chalmers tekniska högskola

23. Stiftelsen för forskning inom områden med anknytning till Östersjöregionen och Östeuropa

24. Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning

25. Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet

26. Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling

27. Stiftelsen för miljöstrategisk forskning

28. Stiftelsen för strategisk forskning

29. Stiftelsen högskolan i Jönköping

30. Stiftelsen Nordiska museet

31. Stiftelsen Norrlandsfonden

32. Stiftelsen Svenska Filminstitutet

33. Stiftelsen Svenska institutet

34. Stiftelsen Svensk-norska samarbetsfonden

35. ~~Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna~~[23]

36. Swedfund International AB

37. Svenska institutet i Rom

38. Svenskt Friluftsliv

---

18 Enligt Studieförbunden finns det 20 länsbildningsförbund: Bildningsförbundet Mittnorrland, Bildningsförbundet Östergötland, Blekinge läns bildningsförbund, Dalarnas bildningsförbund, Folkbildarna i Värmland, Folkbildning Västerbotten, Gotlands bildningsförbund, Gävleborgs bildningsförbund, Hallands bildningsförbund, Jönköpings läns bildningsförbund, Kalmar läns bildningsförbund, Kronobergs läns bildningsförbund, Länsbildningsförbundet Sörmland, ~~Norrbottens Bildningsförbund~~ (ingen e-post), Skånes studieförbund i samverkan, Stockholms Läns Bildningsförbund, Uppsala Läns Bildningsförbund, Västmanlands länsbildningsförbund, Västra Götalands Bildningsförbund, Örebro läns bildningsförbund.

19 Genom Länsstyrelserna.

20 Genom Jordbruksverket.

21 Ingen e-post.

22 Ingen e-post.

23 Ingen fungerande e-post.

39. Sveriges A-kassor

40. Sveriges författarförbund

41. Sveriges Riksidrottsförbund

42. Synskadades Riksförbund

43. Tekniska museet

44. WHO Collaborating Center on International Drug Monitoring

1.9 OSL-sammanslutningars verksamhet

1. Adda (tidigare SKL Kommentus)
2. Inera
3. Sydarkivera

2 ÖVRIGA

2.1 Arkiv- och minnesinstitutioner utomlands

Endast för kännedom till de nationella arkiven:

1. Danmark
2. Finland
3. Norge
4. Island

2.2 Förbund

1. Sveriges Standardiseringsförbund

2.3 Föreningar

1. Centrum för näringslivshistoria
2. Dataföreningen i Sverige
3. Föreningen för arkiv och informationsförvaltning
4. Leverantörer av Öppen Programvara i Sverige (Open Source Sweden)
5. Näringslivets arkivråd
6. Sambruk
7. Svensk Elstandard
8. Svenska Arkivförbundet
9. Svenska föreningen för IT & Juridik

10. Svenska informations- och telekommunikationsstandardiseringen

11. Svenska institutet för standarder

12. Svenskt Näringsliv

13. Sveriges kommuner och regioner

14. Teknikföretagen i Sverige

15. Tjänstemäns & akademikers arkiv

2.4 Företag

Inga

2.5 Individer

Inga

2.6 Institut

1. Institutet för rättsinformatik

2.7 Lärosäten

1. Blekinge tekniska högskola

2. Chalmers tekniska högskola

3. Försvarshögskolan

4. Gymnastik- och idrottshögskolan

5. Göteborgs universitet

6. Handelshögskolan i Stockholm

7. Högskolan Dalarna

8. Högskolan Kristianstad

9. Högskolan Väst

10. Högskolan i Borås

11. Högskolan i Gävle

12. Högskolan i Halmstad

13. Högskolan i Skövde

14. Karlstads universitet

15. Karolinska institutet

16. Kungl. Tekniska högskolan

17. Linköpings universitet

18. Linnéuniversitetet

19. Luleå tekniska universitet

20. Lunds universitet

21. Malmö universitet

22. Mittuniversitetet

23. Mälardalens högskola

24. Stiftelsen Högskolan i Jönköping

25. Stockholms universitet

26. Sveriges lantbruksuniversitet

27. Södertörns högskola

28. Umeå universitet

29. Uppsala universitet

30. Örebro universitet

2.8 Råd

1. Digitaliseringsrådet

2.9 Samverkan

1. Digisam
2. ~~E-arkivcentrum Dalarna~~[24]
3. eSam
4. eSamverkan
5. R7e-arkiv
6. Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågorna
7. SkånErkiv
8. Vision e-hälsa 2025

2.10 Stiftelse

1. Stiftelsen för rättsinformation

[24] Genom Säters kommun.

§ 25

Revidering av kultur- och fritidsnämndens reglemente

KS 2022/67

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar att revidera kultur- och fritidsnämndens reglemente i enlighet med kultur- och fritidsnämndens beslut 2021-11-26, § 60.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktiges beslutade att överflytta verksamhetsansvaret rörande evenemangsverksamhet från kultur- och fritidsnämnden till kommunstyrelsen genom beslut 2021-06-16, § 89. I beslutet uppdrogs kommunstyrelsen samt kultur- och fritidsnämnden att revidera reglementena för respektive organ i enlighet med kommunfullmäktiges beslut. Föreslagna reglementsändringar avseende kultur- och fritidsnämnden tillställs nu därför kommunfullmäktige för godkännande.

Bilagor

- Bilaga 1; Kultur- och fritidsnämndens beslut 2021-11-26, § 60 med tillhörande tjänsteskrivelse och förslagna revideringar

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2022-01-10
- Kommunfullmäktiges beslut, 2021-06-16, § 89 avseende flytt av verksamhetsansvar
- Kultur- och fritidsnämndens beslut, 2021-11-26, § 60

2022-01-10 Dnr: KS 2021/345

Handläggare
Johan Högmark
johan.hogmark@vanersborg.se
0521-72 26 05

Mottagare
Kommunfullmäktige

Beslut om revidering av reglemente för kultur- och fritidsnämnden

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att revidera kultur- och fritidsnämndens reglemente i enlighet med kultur- och fritidsnämndens beslut 2021-11-26, § 60.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktiges beslutade att överflytta verksamhetsansvaret rörande evenemangsverksamhet från kultur- och fritidsnämnden till kommunstyrelsen genom beslut 2021-06-16, § 89. I beslutet uppdrogs kommunstyrelsen samt kultur- och fritidsnämnden att revidera reglementena för respektive organ i enlighet med kommunfullmäktiges beslut. Föreslagna reglementsändringar avseende kultur- och fritidsnämnden tillställs nu därför kommunfullmäktige för godkännande.

Bilagor

- Bilaga 1; Kultur- och fritidsnämndens beslut 2021-11-26, § 60 med tillhörande tjänsteskrivelse och förslagna revideringar

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Underlag

- Kommunfullmäktiges beslut 2021-06-16, § 89 avseende flytt av verksamhetsansvar
- Kultur- och fritidsnämndens reglemente, 2018-01-01

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen
Kultur- och fritidsförvaltningen
Näringslivsavdelningen

§ 89

Flytt av verksamhet Evenemang från Kultur- och fritidsnämnden till Kommunstyrelsen

KS 2021/244

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar att

1. flytta verksamhetsansvar för evenemang- och evenemangsutveckling från Kultur- och fritidsnämnden till Kommunstyrelsen fr. o m. 1 september 2021 genom ändring i nämndens och styrelsens reglementen.
2. för år 2021 flytta budgetanslag september - december för verksamheten evenemang- och evenemangsutveckling från Kultur- och fritidsnämnden till Kommunstyrelsen om 615 tkr
3. för år 2022 flytta hela budgetanslaget 1 937 tkr för verksamheten evenemang- och evenemangsutveckling från Kultur- och fritidsnämnden till Kommunstyrelsen.
4. Kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen och kultur- och fritidsnämnden att verkställa kommunfullmäktiges beslut att reglementen revideras för att gälla per 1 september 2021.

Sammanfattning av ärendet

Hösten 2020 genomfördes på uppdrag av kommundirektören en genomlysning av kultur- och fritidsförvaltningens organisation. I arbetet har organiseringen av verksamheten Evenemang prövats och i diskussion med Kommundirektör befunnits lämplig att förflytta från Kultur- och Fritidsnämnden till Kommunstyrelsen. Skäl till förflyttning är beröringspunkter till näringslivsavdelningens uppdrag, där en samorganisering bedöms gynna satsningar. Verksamhetsförflyttning med tillhörande revidering av Kultur- och fritidsnämndens respektive Kommunstyrelsens reglementen föreslås träda i kraft 1 september 2021. Verksamhetens budgetram för motsvarande fyra månader 2021 flyttas med ansvaret och budgetramen i sin helhet flyttas för år 2022.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2021-06-02, § 128
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2021-05-17, § 91
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2021-05-05

Sändlista

Kultur- och fritidsförvaltningen
Näringslivschef

§ 60

Revidering av kultur- och fritidsnämndens reglemente

KUFRN 2021/56

Beslut

Kultur och fritidsnämnden föreslår kommunfullmäktige att godkänna revideringen av kultur- och fritidsnämndens reglemente.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2021-06-16 beslut om att överföra evenemang och evenemangsutveckling från kultur- och fritidsnämnden till kommunstyrelsen. Denna förändring föranledde en översyn av kultur- och fritidsnämndens reglemente.

Reglementet har förtydligat kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområden och kompletterats med ansvarsområden som tidigare inte framgått av reglementet, men som ingått i ordinarie verksamhet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2021-11-08
- Reglemente Kultur- och fritidsnämnden 2018-01-01
- Reglemente Kultur- och fritidsnämnden, förslag på revidering 2021-10-28

Sändlista

Kommunfullmäktige

2021-11-08 Dnr: KUFRN 2021/56

Handläggare
Anna-Helena Wiechel
Annahelena.wiechel@vanersborg.se
0521-72 24 39

Mottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Revidering av kultur- och fritidsnämndens reglemente

Förslag till beslut

Kultur och fritidsnämnden föreslår kommunfullmäktige att godkänna revideringen av kultur- och fritidsnämndens reglemente

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2021-06-16 beslut om att överföra evenemang och evenemangsutveckling från kultur- och fritidsnämnden till kommunstyrelsen. Denna förändring föranledde en översyn av kultur- och fritidsnämndens reglemente.

Reglementet har förtydligat kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområden och kompletterats med ansvarsområden som tidigare inte framgått av reglementet, men som ingått i ordinarie verksamhet.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2021-06-16 att överföra evenemang och evenemangsutveckling från kultur- och fritidsnämnden till kommunstyrelsen.

Den organisatoriska flytten av evenemangsverksamhetens innebär inte att ansvaret för offentliga arrangemang i stort lyfts från kultur- och fritidsnämnden, varför reglementet har kompletterats med en sådan punkt.

Kultur- och fritidsområdet är till stor del icke-lagstyrd. Uppdraget utgår dels från regeringsformens 2 §, dels från barnkonventionens § 31. Därutöver är riksdagens mål för kulturpolitiken, för civila samhället och idrott samt de ungdomspolitiska målen vägledande.

Kultur- och fritidsförvaltningen föreslår ett komplement till reglementets introducerande text, som betonar det arbetssätt som krävs för att leva upp till grunduppdraget:
Nämnden ska ansvara för kultur- och fritidsverksamheten i kommunen, innefattande såväl verksamhet i egen regi som stöd till liknande verksamhet som bedrivs av ideell förening eller annan huvudman. Nämnden ska främja verksamheter som bidrar till social gemenskap och förbättrad folkhälsa samt goda uppväxtvillkor, ökat inflytande och delaktighet för barn och ungdomar i kommunen.

Förtydliganden har gjorts för att öka preciseringen av verksamheternas ansvar och innehåll;

Tidigare formulering	Förslag på förändring	Kommentar
Arena- och fritidsverksamhet	Idrotts- och fritidsanläggningar	Omformulering
Bibliotek	Folkbibliotek	Precisering
Evenemang och evenemangsutveckling	Öppna offentliga arrangemang	Ersättning/ omformulering
Föreningsbidrag	Bidrag, stöd och stimulans till föreningar, studieförbund och övriga organisationer inom nämndens verksamhetsområde	Komplettering
Ungdomsverksamhet	Fritidsgårdsverksamhet	Precisering
Musikverksamhet	Musik- och kulturskola samt Musikakademi	Precisering
Kulturverksamhet	Barn- och ungdomskultur	Precisering

Reglementet har kompletterats med Stipendier och priser inom nämndens områden.

Anna Svensson

Förvaltningschef

Bilagor

Reglemente Kultur- och fritidsnämnden 2018-01-01

Reglemente Kultur- och fritidsnämnden, förslag på revidering 2021-10-28

Sändlista

Kommunfullmäktige

Vänersborgs kommun

Reglemente Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden

Gäller fr.o.m. 2022-01-01

Innehållsförteckning

UPPDRAG OCH VERKSAMHET 1
DELEGERING FRÅN KOMMUNFULLMÄKTIGE 1
ANSVAR INOM VERKSAMHETSOMRÅDET 2
UPPFÖLJNING, ÅTERREDOVISNING OCH RAPPORTERING TILL KOMMUNFULLMÄKTIGE 2
PERSONUPPGIFTSANSVAR 2
PERSONAL- OCH ORGANISATIONSFRÅGOR 2
PROCESSBEHÖRIGHET 2
INFORMATION, SAMRÅD, DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE 3
MEDBORGARFÖRSLAG 3
ARBETSFORMER 3
SAMMANSÄTTNING 3

Dokumenttyp Reglemente	**Dokumentnamn** Reglemente Kultur- och fritidsnämnden	**Antagen** 2017-11-22 § 180	**Antagen av** Skriv i organ eller beslutsfattare
Dokumentägare Kommunstyrelseförvaltningen	**Dokumentansvarig** Skriv i dokumentansvarigs befattning	**Reviderad** 2022-01-01	**Giltighet** Tills vidare
Dokumentinformation Föreskrift om nämndens uppdrag och verksamhet m.m.		**Diarienummer** KUFRN 2021/56	
Ämnesområde Administration		**Intranät** ☐	**Hemsida** ☐
Andra styrande dokument som omnämns Spellag (2018:1138), Lokalförsörjningspolicy (KF, 2006-10-17, § 86), Regler för öppna sammanträden (KF, 2014-06-18, § 88), Reglemente med föreskrifter om styrelsens och nämndernas arbetsformer (KF, 2017-11-22, § 176)			

Uppdrag och verksamhet

1 §
Nämnden ska inom sitt respektive verksamhetsområde följa vad som anges i lag eller annan författning. Den ska följa det kommunfullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller i annat särskilt beslut – har bestämt att nämnden ska fullgöra, samt verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och angivna riktlinjer.

Nämnden ska ansvara för kultur- och fritidsverksamheten i kommunen, innefattande såväl verksamhet i egen regi som stöd till liknande verksamhet som bedrivs av ideell förening eller annan huvudman. Nämnden ska främja verksamheter som bidrar till social gemenskap och förbättrad folkhälsa samt goda uppväxtvillkor, ökat inflytande och delaktighet för barn och ungdomar i kommunen.

Kultur- och fritidsnämndens ansvar omfattar följande:

- Barn- och ungdomskultur
- Bidrag, stöd och stimulans till föreningar, studieförbund och övriga organisationer inom nämndens verksamhetsområde
- Folkbibliotek
- Fornvård
- Fritidsgårdsverksamhet
- Huvudmannaskap för Vänersborgs museum
- Idrotts- och fritidsanläggningar
- Konsthall
- Musikakademi
- Musik- och kulturskola
- Stipendier och priser inom nämndens områden
- Öppna offentliga arrangemang

Delegering från kommunfullmäktige

2 §

Kultur- och fritidsnämnden ska besluta i följande ärenden;
1. lotteriregistrering och lotteritillstånd enligt spellagen,
2. extern förhyrning av lokaler för nämndens verksamhet med en hyrestid om maximalt 5 år och en årlig hyreskostnad på maximalt 25 prisbasbelopp. Eventuell avtalad återställningskostnad och lösenkostnad ska fördelas över hyrestiden. Beslut överstigande dessa gränser fattas av kommunfullmäktige. Av kommunfullmäktige antagen ”Lokalförsörjningspolicy” gäller i övrigt för kommunens lokalförsörjning,
3. ansvara för donationsförvaltning som anvisas nämnden.

Ansvar inom verksamhetsområdet

3 §
Nämnden ansvarar för att dess verksamhet är ändamålsenlig med hänsyn till av kommunfullmäktige fastställda mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten. Till detta hör att aktivt följa och agera på förändring och utveckling kopplat till verksamhetsområdet, i syfte att förbättra verksamhet och arbetsformer.

Uppföljning, återredovisning och rapportering till kommunfullmäktige

4 §
Nämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.
Nämnden ska tre gånger per år redovisa till kommunfullmäktige hur de har fullgjort de uppdrag som kommunfullmäktige har lämnat till dem
1. i reglemente,
2. genom finansbemyndigande.

Nämnden ska vid redovisningen även redogöra för hur uppdrag som delegerats till dem har fullgjorts. Redovisning ska ske enligt riktlinjer som fastställs av kommunfullmäktige. Redovisningen lämnas till kommunstyrelsen som samordnar de olika nämndernas redovisningar. Nämnden ska också fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts den enligt speciallag.

Personuppgiftsansvar

5 §
Nämnden är personuppgiftsansvarig för de register och andra behandlingar av personuppgifter som sker i nämndens verksamhet.

Personal- och organisationsfrågor

6 §
Kommunstyrelsen utgör kommunens samlade personalorgan. Regleringen av personal- och organisationsfrågor framgår av kommunstyrelsens reglemente.

Processbehörighet

7 §
Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i mål och ärenden inom sitt ansvarsområde.

Information, samråd, delaktighet och inflytande

8 §
Kommunstyrelsen, nämnderna och kommunalråd ska i möjligaste mån från nämnden erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.
Nämnden ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör kommunstyrelsens eller annan nämnds verksamhet.
Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda.
Nämnden beslutar om formerna för samrådet.
Nämnden ska skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande i nämndens verksamhet för kommunens invånare och andra grupper som verksamheten riktar sig till.

Medborgarförslag

9 §
Medborgarförslag, där kommunfullmäktige överlåtit till nämnden att fatta beslut, ska beredas så att nämnden kan fatta beslut inom ett år från det att förslaget väcktes i kommunfullmäktige. Nämnden ska fortlöpande informera kommunfullmäktige om de beslut som fattats i anledning av ett medborgarförslag. Kommunstyrelsen ska två gånger per år lämna kommunfullmäktige en redovisning över de medborgarförslag som inte har beretts färdigt. Redovisningen ska göras på kommunfullmäktiges ordinarie sammanträden i april och oktober. När ett medborgarförslag beretts färdigt och beslut ska fattas, ska förslagsställaren underrättas. Förslagsställarens närvaro- och yttranderätt regleras i av kommunfullmäktige fastställda ”Regler för öppna sammanträden”.

Arbetsformer

Utöver det som föreskrivs i ”Reglemente med föreskrifter om nämndernas arbetsformer” gäller bestämmelserna nedan för kultur- och fritidsnämnden.

Sammansättning

10 §
Kultur- och fritidsnämnden ska ha 9 ledamöter och 9 ersättare.
Nämnden ska ha ordförande och vice ordförande.

Vänersborgs kommun

Reglemente

Kultur- och fritidsnämnden

Gäller fr.o.m. 2018-01-01

Antagen av kommunfullmäktige 2017-11-22 § 180

1023

Innehållsförteckning

Uppdrag och verksamhet....1
Delegering från kommunfullmäktige....1
Ansvar inom verksamhetsområdet....1
Uppföljning, återredovisning och rapportering till kommunfullmäktige....1
Personuppgiftsansvar....2
Personal- och organisationsfrågor....2
Processbehörighet....2
Information, samråd, delaktighet och inflytande....2
Medborgarförslag....2
Arbetsformer....3
Sammansättning....3

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Version**
Reglemente	Reglemente Kultur- och fritidsnämnden	2017-11-22 § 180	1.0
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Kommunstyrelseförvaltningen	Kanslichef		
Dokumentinformation		**Publicerad på hemsidan**	
Föreskrift om nämndens uppdrag och verksamhet m.m.		2018-01-02	
Ämnesområde		**Intern**	**Extern**
Administration			
Andra styrande dokument som omnämns			
Lotterilagen (1994:1000), Lokalförsörjningspolicy (KF, 2006-10-17, § 86), Regler för öppna sammanträden (KF, 2014-06-18, § 88), Reglemente med föreskrifter om styrelsens och nämndernas arbetsformer (KF, 2017-11-22, § 176)			

Uppdrag och verksamhet

1 §

Nämnden ska inom sitt respektive verksamhetsområde följa vad som anges i lag eller annan författning. Den ska följa det kommunfullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller i annat särskilt beslut – har bestämt att nämnden ska fullgöra, samt verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och angivna riktlinjer.

Kultur- och fritidsnämndens ansvar omfattar följande;

1. arena- och fritidsverksamhet,
2. bibliotek,
3. evenemang och evenemangsutveckling,
4. fornvård,
5. föreningsbidrag (inom nämndens ansvarsområde),
6. konsthall,
7. kulturverksamhet,
8. musikverksamhet,
9. ungdomsverksamhet,
10. Vänersborgs museum (huvudmannaskap).

Delegering från kommunfullmäktige

2 §

Kultur- och fritidsnämnden ska besluta i följande ärenden;

1. lotteriregistrering och lotteritillstånd enligt lotterilagen,
2. extern förhyrning av lokaler för nämndens verksamhet med en hyrestid om maximalt 5 år och en årlig hyreskostnad på maximalt 25 prisbasbelopp. Eventuell avtalad återställningskostnad och lösenkostnad ska fördelas över hyrestiden. Beslut överstigande dessa gränser fattas av kommunfullmäktige. Av kommunfullmäktige antagen ”Lokalförsörjningspolicy” gäller i övrigt för kommunens lokalförsörjning,
3. ansvara för donationsförvaltning som anvisas nämnden.

Ansvar inom verksamhetsområdet

3 §

Nämnden ansvarar för att dess verksamhet är ändamålsenlig med hänsyn till av kommunfullmäktige fastställda mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten. Till detta hör att aktivt följa och agera på förändring och utveckling kopplat till verksamhetsområdet, i syfte att förbättra verksamhet och arbetsformer.

Uppföljning, återredovisning och rapportering till kommunfullmäktige

4 §

Nämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.

Nämnden ska tre gånger per år redovisa till kommunfullmäktige hur de har fullgjort de uppdrag som kommunfullmäktige har lämnat till dem

1. i reglemente,
2. genom finansbemyndigande.

Nämnden ska vid redovisningen även redogöra för hur uppdrag som delegerats till dem har fullgjorts. Redovisning ska ske enligt riktlinjer som fastställs av kommunfullmäktige. Redovisningen lämnas till kommunstyrelsen som samordnar de olika nämndernas redovisningar. Nämnden ska också fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts den enligt speciallag.

Personuppgiftsansvar

5 §

Nämnden är personuppgiftsansvarig för de register och andra behandlingar av personuppgifter som sker i nämndens verksamhet.

Personal- och organisationsfrågor

6 §

Kommunstyrelsen utgör kommunens samlade personalorgan. Regleringen av personal- och organisationsfrågor framgår av kommunstyrelsens reglemente.

Processbehörighet

7 §

Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i mål och ärenden inom sitt ansvarsområde.

Information, samråd, delaktighet och inflytande

8 §

Kommunstyrelsen, nämnderna och kommunalråd ska i möjligaste mån från nämnden erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnden ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör kommunstyrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Nämnden beslutar om formerna för samrådet.

Nämnden ska skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande i nämndens verksamhet för kommunens invånare och andra grupper som verksamheten riktar sig till.

Medborgarförslag

9 §

Medborgarförslag, där kommunfullmäktige överlåtit till nämnden att fatta beslut, ska beredas så att nämnden kan fatta beslut inom ett år från det att förslaget väcktes i kommunfullmäktige. Nämnden ska fortlöpande informera kommunfullmäktige om de beslut som fattats i anledning av ett medborgarförslag. Kommunstyrelsen ska två gånger per år lämna kommunfullmäktige en redovisning över de medborgarförslag som inte har

beretts färdigt. Redovisningen ska göras på kommunfullmäktiges ordinarie sammanträden i april och oktober. När ett medborgarförslag beretts färdigt och beslut ska fattas, ska förslagsställaren underrättas. Förslagsställarens närvaro- och yttranderätt regleras i av kommunfullmäktige fastställda ”Regler för öppna sammanträden”.

Arbetsformer

Utöver det som föreskrivs i ”Reglemente med föreskrifter om nämndernas arbetsformer” gäller bestämmelserna nedan för kultur- och fritidsnämnden.

Sammansättning

10 §

Kultur- och fritidsnämnden ska ha 9 ledamöter och 9 ersättare.

Nämnden ska ha ordförande och vice ordförande.

§ 182

(Naturvårdsprogram) Naturvårdsplan som tematiskt tillägg till översiktsplanen, TÖP

KS 2019/214

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att genomföra samråd av naturvårdsplan som tematiskt tillägg till översiktsplanen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen gav 2019-11-13 §175 kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att i samverkan med berörda förvaltningar ta fram en naturvårdsplan som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen (TÖP). Planen bygger till stora delar på den sammanställning över naturvärden i Vänersborgs kommun som tagits fram av konsult och har därefter kompletterats med rekommendationer för mark- och vattenanvändning och de övriga delar som behövs för att uppfylla plan- och bygglagens krav på innehåll för planer motsvarande översiktsplanens nivå. Arbetet har letts av kommunekologerna med avstämningar i förvaltningsövergripande referensgrupp, kommunstyrelsen, politiska samverkansgruppen för agenda 2030 och kommundirektörens ledningsgrupp.

Nu har ett första samlat utkast tagits fram för samråd.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-10-25
- Naturvårdsplan, 2021-10-27
- Utredningsdel - Rapport - sammanställning och klassning av naturvärden i Vänersborgs kommun, 2021-10-27
    - Bilaga 1 - Sammanställning och klassning av naturvärden
    - Bilaga 2 och 3 - Sammanställning och klassning av naturvärden
    - Bilaga 4 - Sammanställning och klassning av naturvärden
    - Bilaga 5 - Sammanställning och klassning av naturvärden
- Utredningsdel - Redovisning av naturvårdsplanens påverkan på riksintressen, miljökvalitetsnormer och mellankommunala frågor
- Utredningsdel - Aktivitetskatalog med förslag på åtgärder som syftar till att uppnå planens rekommendationer
- Utredningsdel - Utredning av skyddsvärd natur

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Ordföranden redovisade att det fanns ett förslag till beslut, nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Ordföranden ställde kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut under proposition och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat att bifalla förslaget genom acklamation.

2021-12-03 Dnr: KS 2019/214

Handläggare
Hedvig Särg
hedvig.sarg@vanersborg.se
0521 – 72 24 29

Mottagare
Kommunstyrelsen

Naturvårdsplan som tematiskt tillägg till översiktsplanen, TÖP

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att genomföra samråd av naturvårdsplan som tematiskt tillägg till översiktsplanen.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen gav 2019-11-13 §175 kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att i samverkan med berörda förvaltningar ta fram en naturvårdsplan som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen (TÖP). Planen bygger till stora delar på den sammanställning över naturvärden i Vänersborgs kommun som tagits fram av konsult och har därefter kompletterats med rekommendationer för mark- och vattenanvändning och de övriga delar som behövs för att uppfylla plan- och bygglagens krav på innehåll för planer motsvarande översiktsplanens nivå. Arbetet har letts av kommunekologerna med avstämningar i förvaltningsövergripande referensgrupp, kommunstyrelsen, politiska samverkansgruppen för agenda 2030 och kommundirektörens ledningsgrupp.

Nu har ett första samlat utkast tagits fram för samråd.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Behov av naturvårdsplan framgick av aktivitetslistan, bilaga 4 till Översiktsplan 2017, aktivitet 1.3 - Ta fram ett naturvårdsprogram som fungerar som underlag för kommunens naturvårdsarbete och planering.

2018 ansökte Vänersborgs kommun och beviljades statliga LONA-medel för framtagande av naturvårdsprogram/naturvårdsplan. Ansökan gjordes på uppdrag av miljö- och hälsoskyddsnämnden efter samråd med berörda förvaltningar som en del i uppföljningen av aktivitetslistan. 2019 fattade kommunstyrelsen beslut om att Naturvårdsprogrammet skulle utgöra ett tematiskt tillägg till översiktsplanen, en så kallad TÖP. Program och plan används för naturvårdsplanering synonymt. Ärendet har sedan beslutet om framtagande av en TÖP rubricerats som plan för att tydliggöra kopplingen till kommunens översiktsplan. Planen följer Översiktsplanens syfte att ange riktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön samt ”ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras” (plan- och bygglagen 3 kap 2§).

Samrådsförslaget omfattar en beslutshandling med bakgrund, tidigare ställningstaganden och rekommendationer för hållbar hushållning med mark och vatten. Utredningsdelen består av

- Rapporten Sammanställning och klassning av naturvärden i Vänersborgs kommun med bilagor
- Naturvårdsplanskarta (NVP-kartan) det vill säga ett GIS-underlag med klassning av kända naturvärdesobjekt. Länk till webkarta, finns bifogad.
- Aktivitetskatalog med förslag på åtgärder som syftar till att uppnå planens rekommendationer
- Redovisning av planens påverkan på riksintressen, miljökvalitetsnormer och mellankommunal samordning.

I utredningsdelen finns också den utredning om prioritering av skyddsvärd natur som har gjorts på uppdrag av kommunfullmäktige 2020-09-23 §112, diarienummer 2020/359. Utredningen grundar sig bland annat på den sammanställning och klassning av naturvärden som har tagits fram för naturvårdsplanen.

Samrådet innebär att kommunens nämnder, externa myndigheter, organisationer och allmänhet inbjuds att komma med synpunkter på förslaget. Dessa kommer att sammanställas i en samrådsredogörelse och ställning tas till vilka ändringar som ska göras. Därefter ställs Naturvårdsplanen ut för granskning innan den kan antas som tematiskt tillägg till översiktsplanen.

Beredning

Innehållet har tagits fram sedan 2018 i olika sammanhang. Initialt höll anlitad konsult i arbetet med sammanställningen och klassning av naturvärden samt framtagande av Naturvårdsplanskarta. Konsultledda informationsträffar riktade till intresserad allmänhet och naturorganisationer samt för tjänstepersoner och politik hölls. Kommunekologerna har därefter samordnat arbetet. Tät dialog har hållits med tjänsteperson som arbetar med kommunens översiktliga planering för att Naturvårdsplanen ska uppfylla kraven enligt plan- och bygglagen och överensstämma med kommunens översiktsplan.

Avstämningar har gjorts med förvaltningsövergripande referensgrupp med representanter från miljö- och byggnads-, kommunstyrelse-, samhällsbyggnads- och kultur- och fritidsförvaltningarna. Kommunstyrelsen, politiska samverkansgruppen för agenda 2030 och kommundirektörens ledningsgrupp har hållits informerade om arbetet löpande.

Undersökningssamråd hölls med Länsstyrelsen i augusti 2021. Där bedömdes att planen inte innebar betydande miljöpåverkan och att en miljökonsekvensbeskrivning inte behövdes ta fram.

Ärendet ”Uppdrag - framtagande av prioriteringsordning över skyddsvärda naturområden” (DNR: 2020/359) har samordnats med arbetet med naturvårdsplanen, eftersom sammanställningen av kända naturvärden har varit ett av kriterierna för prioriteringen. Utredningen utgör en del i utredningsdelen.

Ewa Ferm Björklund

Avd. chef för Hållbar utveckling

Bilagor

Samrådshandlingar för Naturvårdsplan TÖP

- Naturvårdsplan beslutshandling
- Naturvårdsplan utredningsdelar:

- Rapporten Sammanställning och klassning av naturvärden i Vänersborg med bilagsdel: läsanvisningar – bilaga 1, objektsbeskrivning, landmiljöer, sjöar och vattendrag – bilaga 2 och 3 (sammanslagen), lista skyddsvärda arter - bilaga 4 och skyddade områden – bilaga 5.
- NVP-kartan – ett GIS-underlag (ej som dokument). Finns tillgänglig på kommunens hemsida. VA-utveckling - eMap (vanersborg.se)
- Aktivitetskatalog
- Redovisning av naturvårdsplanens påverkan på riksintressen, miljökvalitetsnormer och mellankommunal samordning
- Utredning av skyddsvärd natur

Sändlista

Kommunstyrelseförvaltningen
Miljö- och byggnadsnämnden

Vänersborgs kommun



Naturvårdsplan

Tematiskt tillägg till översiktsplanen

Antagen av Organ eller beslutsfattare ÅÅÅÅ-MM-DD § x

Innehållsförteckning

1. Inledning – naturvård är en kommunal angelägenhet 2
1.1 Förutsättningar och bakgrund 2
1.2 Syfte och avgränsning 2

2. Tidigare ställningstaganden 4
2.1 De nationella miljömålen 4
2.2 Agenda 2030 4
2.3 Vänersborgs inriktningsmål – Ekologisk hållbar kommun med minskad klimatpåverkan 5
2.4 Miljöprogram 2030 5
2.5 Vänersborgs kommuns översiktsplanering 5
2.6 Grönplan 2008 6
2.7 Riksintressen och miljökonsekvensnormer 6
2.8 Betydande miljöpåverkan (konsekvenser av planen) 6
2.9 Naturvården i lagstiftningen 6

3. Struktur/läshänvisning 8
3.1 Naturvårdsplanens utformning 8
3.2 Utredningsdelar 9

4. Rekommendationer 11
4.1 Generellt om rekommendationerna 11
4.2 Rekommendationer för mark och naturvärden i samband med exploatering 11
4.3 Rekommendationer för att bevara och utveckla värdefull naturmark och värdefulla vatten 18

5. Fortsatt arbete 29

6. Referenser 31

Dokumenttyp	**Dokumentnamn**	**Antagen**	**Antagen av**
Översiktsplan	Naturvårdsplan	Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. §	Kommunfullmäktige
Dokumentägare	**Dokumentansvarig**	**Reviderad**	**Giltighet**
Kommunstyrelseförvaltningen	Kommunekolog/ översiktsplanerare		Tillsvidare
Dokumentinformation			**Diarienummer**
Rekommendationer för naturvård, kopplad till underlagsdel, karta och aktivitetslista			KS Diarienr
Ämnesområde		**Intranät**	**Hemsida**
Naturvård		☒	☒
Andra styrande dokument som omnämns			
Miljöprogram 2030 (KF, 2016-02-04). Översiktsplan 2017 (KF, 2017-12-13).			

1. Inledning – naturvård är en kommunal angelägenhet

1.1 Förutsättningar och bakgrund

Vänersborgs kommun bjuder på en stor variation av naturmiljöer. Stora delar av kommunens landyta är jordbruksmark eller skogsmark med inslag av bland annat berg, myrar, sjöar, stränder och vattendrag. Var för sig och i kombination ger dessa miljöer förutsättningar för hög biologisk mångfald och stora möjligheter till rekreation.

Rikedomen av varierade naturmiljöer är viktig både för oss som lever nu och för kommande generationer och kommunen har därmed ett ansvar att bevara och utveckla denna resurs. Naturen spelar en nyckelroll i människans välmående och erbjuder upplevelser, inspiration, lugn, bär och svamp mm. Forskning visar att många människor behöver naturen för att koppla av från en stressig vardag. Förutom att vara en plats för rekreation är det också hem för en mängd organismer; allt från svampar, insekter, däggdjur och fåglar till fiskar, lavar och växter. Naturen och dess invånare bidrar med en mängd ekosystemtjänster, vilket är tjänster som samhället behöver och som vi får gratis av naturen. Det kan vara rening av vatten, att det finns svamp och bär i våra skogar och att insekter pollinerar våra grödor. Att kartlägga var naturvärdena finns och hur vi kan bevara dessa är en grundsten i att uppnå uppsatta miljömål och klara av en hållbar utveckling. Värdefull natur är också ofta uppskattad av boende och bidrar till att öka kommunens attraktionskraft. Naturen har också ett egenvärde där arter och miljöer finns och måste få finnas för sin egen skull.

Kommunen utför många olika samhällstjänster så som samhällsplanering, förvaltning och skötsel av mark och vatten, miljötillsyn, utbildning, kultur- och fritidsverksamhet. Dessa verksamheter påverkar naturen på olika sätt, antingen direkt eller indirekt. För att motverka negativ påverkan och bevara den artrikedom som uppstått genom miljontals år av evolution och selektion är det viktigt att Vänersborgs kommun ökar sina naturvårdsinsatser. Framtagandet av en naturvårdsplan är en viktig del av kommunens miljöarbete och förverkligande av sin vision - att vara ”attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet”.

Behovet av en naturvårdsplan i Vänersborgs kommun, eller naturvårdsprogram som det då benämndes, tas upp i kommunens översiktsplan från 2017. Samma år ansökte kommunen om statliga bidragsmedel genom den lokala naturvårdssatsningen (LONA) för att starta ett arbete med en naturvårdsplan. 2018 beviljades ansökan och arbetet påbörjades. I slutet av 2019 beslutade kommunstyrelsen att naturvårdsplanen skulle antas som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen, en så kallad TÖP. Tematiska tillägg till översiktsplanen används för att visa hur kommunen tänker tillgodose ett särskilt allmänt intresse, i detta fall naturvård.

1.2 Syfte och avgränsning

Planens övergripande syfte är att synliggöra naturvärden i kommunen och skapa en tydlig vägledning för hur dessa ska bevaras och utvecklas i framtiden. Genom att presentera en sammanhållen och aktuell bild över de värdefulla naturmiljöer, skyddsvärda arter och förordnanden som finns i kommunen skapas ett grundläggande underlag för kommunens framtida arbete. Den blir ett viktigt verktyg för planering och beslut som berör såväl användningen av mark och vatten som olika naturvårdande åtgärder. Genom att antas som ett tillägg till översiktsplanen blir den en viktig del av kommunens översiktliga planering.

Naturvårdsplanen består av detta beslutsdokument med fristående utredningsdelar och en Naturvårdsplanskarta, härefter benämnd som NVP-karta, där värdefulla objekt pekas ut. Det är dock viktigt att förstå att planen enbart utgör riktlinjer för planeringen. Att det finns ett utpekat område i NVP-

kartan betyder inte alltid att det är omöjligt att genomföra åtgärder där. Det motsatta kan gälla där det saknas utpekade områden. Där kan det finnas värden som ännu inte är kända. Planen beskriver därmed vad som är känt i dagsläget, men NVP-kartan kan uppdateras när ny kunskap tillkommer genom bland annat inventeringar.

I naturvårdsplanen finns dels rekommendationer om hur kommunen ska förhålla sig till kända naturvärden vid exempelvis exploatering (normerande), dels rekommendationer som syftar till att konkretisera kommunens naturvårdsarbete (aktiverande).

Arbetet med naturvårdsplanen har utförts i samråd med olika myndigheter, kommunala nämnder, intresseorganisationer och enskilda samt med stöd av Rådhuset Arkitekter AB. Sammanställning och klassning av naturvärden har gjorts av Naturcentrum AB.

2. Tidigare ställningstaganden

2.1 De nationella miljömålen

De nationella miljömålen beskriver kvalitén och tillståndet för Sveriges miljö och natur. De beskriver också vad som är hållbart på lång sikt. Som en del i Sveriges miljömål ingår 16 miljökvalitetsmål med olika fokusområden. Kommunerna har det lokala ansvaret för att åstadkomma en god livsmiljö och har enligt riksdagens uttalande ett övergripande ansvar för att det sker anpassningar till miljömålen. Kommunerna är betydelsefulla i arbetet med att uppnå målen genom sitt myndighetsarbete, sitt ansvar för samhällsplaneringen och genom åtgärder i sin egen verksamhet.

Naturvårdsplanen behandlar de ”gröna” miljökvalitetsmålen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.



1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Figur 1. Illustration av Sveriges 16 miljökvalitetsmål. Bilderna återkommer i avsnitt 4.3 Rekommendationer för att bevara och utveckla värdefull naturmark och värdefulla vatten.

2.2 Agenda 2030

Förenta nationerna, FN, antog år 2015 en ny utvecklingsagenda, Agenda 2030, samt 17 globala mål för hållbar utveckling. Dessa syftar till att utrota fattigdom, stoppa klimatförändringar och skapa fredliga och trygga samhällen. Världens ledare har lovat att de globala målen ska uppnås till år 2030 och alla länder har därmed tagit på sig ansvaret att skapa en mer rättvis, hållbar och bättre värld. Naturvårdsplanen berör *mål 2 Ingen hunger, mål 6 Rent vatten och sanitet, mål 11 Hållbara städer och samhällen, mål 13 Bekämpa klimatförändringarna* samt *mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald*.



Figur 2. Illustration av de 17 globala målen för hållbar utveckling inom FN:s Agenda 2030. Bilderna återkommer i avsnitt 4.3 Rekommendationer för att bevara och utveckla värdefull naturmark och värdefulla vatten.

2.3 Vänersborgs inriktningsmål – Ekologisk hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Vänersborgs kommun arbetar efter visionen att all kommunal verksamhet omfattas av tanken på ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart samhälle, vilket bland annat speglas i Miljöprogram 2030. Arbetet med hållbarhet sker i flera olika delar av kommunens verksamhet. Bland annat satsar kommunen strategiskt på att bidra till utvecklingen av en hållbar industri. Kommunen ingår också i det regionala nätverket Energikontor Väst och Vänersborg är diplomerad som Fairtrade City där miljöhänsyn och ekologisk produktion främjas. I det fortsatta arbetet mot ett ekologiskt hållbart samhälle, där fungerande ekosystem är en viktig del, blir naturvårdsplanen ett viktigt verktyg.

2.4 Miljöprogram 2030

Kommunens miljöprogram antogs 2016 och det beskriver ett önskat framtidsscenario för hela den geografiska kommunen år 2030. För det kommunala arbetet anger miljöprogrammet en övergripande målbild och en riktning att sträva mot. Med sina målskrivningar är det kopplat till de nationella miljömålen som i programmet slagits samman under fyra fokusområden: Grönskande stad och land, Vatten i världsklass, Trygg miljö för stora och små samt Klimatsmart i alla led. Naturvårdsplanen har en tydlig koppling till främst fokusområdena Grönskande stad och land samt Vatten i världsklass, men även till Trygg miljö för stora och små.

2.5 Vänersborgs kommuns översiktsplanering

Kommunfullmäktige antog år 2017 Vänersborgs kommuns översiktsplan, ÖP2017. Översiktsplanen innehåller sju grundstrategier som är tänkta att i grova drag ange inriktningen på kommunens utvecklingsarbete. Varje grundstrategi lyfter fram en särskild aspekt som är viktig för att skapa en hållbar utveckling i Vänersborgs kommun. De ligger också till grund för 16 olika utvecklingsprinciper och ska ge en bättre förståelse för hur dessa tillsammans leder till en hållbar utveckling. Varje utvecklingsprincip berör ett särskilt ämnesområde och innehåller olika rekommendationer. Naturvårdsplanen utgör en direkt fördjupning av Utvecklingsprincip 1 – bevara och utveckla värdefull naturmark och vatten. Planen berör också översiktsplanens utvecklingsprincip 2 - Bevara och utveckla värdefullt kulturarv samt 4 - Utveckla och bevara grönska och rekreationsmöjligheter. Den kan därmed vara ett stöd och en viktig del i arbetet med de rekommendationer som är knutna till utvecklingsprinciperna.

Naturvårdsplanen överensstämmer med intentionerna i ÖP2017 och blir ett värdefullt verktyg vid fortsatt planering på mer detaljerad nivå i kommande detaljplaner och fördjupade översiktsplaner.

Vänersborgs kommun har även flera antagna eller pågående fördjupade översiktsplaner, FÖP. Naturvårdsplanens rekommendationer ser inte ut att stå i motsats till planerade åtgärder i dessa, förutom inom vissa delar av den pågående FÖP:en för Vänersborg och Vargön. I samrådshandlingen från 2019 finns några utpekade utbyggnadsområden där det finns risk för en direkt påverkan på områden med höga eller påtagliga naturvärden. Det finns även risk för indirekt påverkan på Dalbobergens naturreservat som bedömts ha högsta naturvärde. Detta är frågor som behöver detaljstuderas i kommande detaljplaner.

2.6 Grönplan 2008

Grönplanen godkändes av kommunfullmäktige 2009 och redovisar den gröna miljöns ekologiska, sociala och kulturella värden med avstamp i de nationella miljömålen och med fokus på tätortsnära natur. Vid planering av områden inom och invid kommunens tätorter kommer naturvårdsplanen och Grönplanen att vara viktiga komplement till varandra när det gäller hantering av de gröna (land) och blå (vatten) frågorna.

2.7 Riksintressen och miljökonsekvensnormer

Inom Vänersborgs kommun finns olika riksintressen utpekade; Riksintresse för turism och friluftsliv, Riksintresse för yrkesfiske, Riksintressen för naturvård, Riksintresse för kulturvård, Riksintresse för friluftsliv, Riksintresse för kommunikationer, Riksintresse för energiproduktion, Riksintresse för totalförsvaret samt Natura 2000-områden. Samtliga dessa riksintressen måste tas hänsyn till vid planering och påverkan på dem måste bedömas.

I samband med detaljplanering eller tillståndsprövningar görs alltid en avstämning mot gällande miljökvalitetsnormer. De kan omfatta mark, vatten, luft eller miljön i övrigt och reglerar vilken kvalitet som ska uppnås eller eftersträvas för att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön. Åtgärder som påverkar statusen negativt för en miljökvalitetsnorm tillåts normalt sett inte.

Naturvårdsplanen är en sammanställning av kända naturvärden och därmed ett viktigt planeringsunderlag. De värden som konstaterats i planen är sådana som enligt miljöbalken på olika sätt måste ta hänsyn till vid exempelvis planering och tillståndsgivning. Det gäller oavsett om värdena sammanställts i en plan eller inte. Naturvårdsplanen innehåller samtidigt rekommendationer som syftar till att både bevara och stärka natur- och rekreationsvärden, men de medför inga tvingande åtgärder. Kommunen bedömer att antagandet av naturvårdsplanen inte riskerar att skada något av förekommande riksintressen och inte heller motverka någon gällande miljökvalitetsnorm.

2.8 Betydande miljöpåverkan (konsekvenser av planen)

I planeringsarbetet ska kommunen göra en strategisk miljöbedömning i de fall genomförandet av planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. För översiktsplaner och tillägg till dessa, som i det här fallet, kan kommunen alltid utgå från att en sådan strategisk miljöbedömning behöver göras. Första steget är då ett så kallat undersökningssamråd. Det innebär att kommunen ska identifiera de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan och samråda om det med länsstyrelsen och berörda kommuner. Ett sådant undersökningssamråd genomfördes med Länsstyrelsen i Västra Götaland den 23 augusti 2021. I samrådet bedömdes att planen inte innebär en betydande miljöpåverkan och att det därmed inte behövs någon miljökonsekvensbeskrivning.

2.9 Naturvården i lagstiftningen

De två ramlagar som framförallt styr den operativa naturvården är Miljöbalken (MB) och Plan- och bygglagen (PBL). MB som kom 1999, innehåller åtta kapitel som rör mål och tillämpningsområden,

allmänna hänsynsregler, grundläggande hushållningsbestämmelser, särskilda hushållningsbestämmelser, miljökvalitetsnormer, miljökonsekvensbeskrivningar, skydd av områden, samt skydd av djur och växter. Huvudsyftet med miljöbalken är att främja hållbar utveckling och på så sätt tillförsäkra nuvarande och kommande generationer en god miljö.

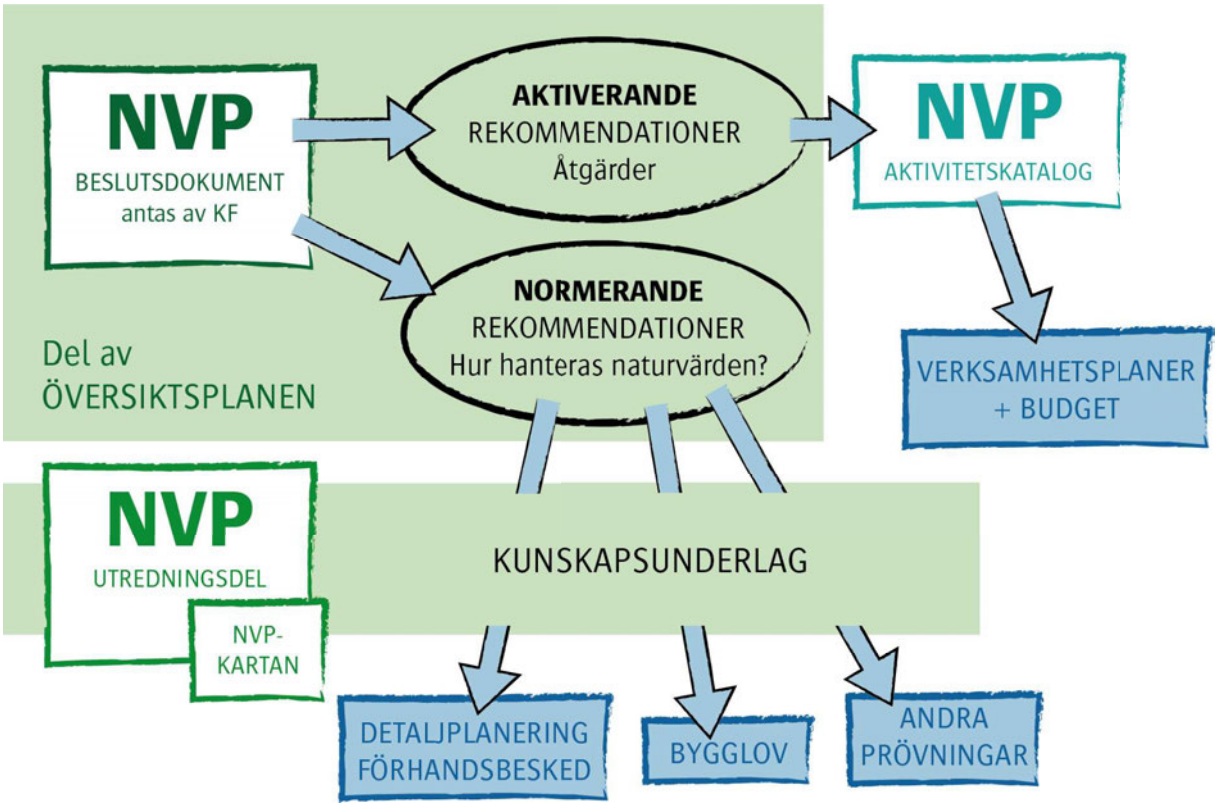
PBL innehåller idag förutom kopplingar till MB:s allmänna delar och avsnitt om resurshushållning, även icke bindande översiktlig planering, samt krav på detaljplaner, områdesbestämmelser, fastighetsplaner och konsekvensbeskrivningar. Kommunens naturvårdsplan fungerar därför också som underlag för prövning enligt PBL.

Utöver MB och PBL finns det en mängd lagar som fungerar som stöd för naturvården. Bland dessa återfinns skogsvårdslagen som idag betraktar produktion och miljö som lika viktiga. Andra lagar som stödjer naturvårdsarbetet är Väglagen, Fiskelagen, Jaktlagen och Terrängkörningslagen.

3. Struktur/läshänvisning

3.1 Naturvårdsplanens utformning

Naturvårdsplanen är ett tematiskt tillägg till översiktsplanen (TÖP). Den består av ett beslutsdokument som antas av kommunfullmäktige, samt ett antal fristående utredningsdelar. Beslutsdokumentet innehåller en introduktion och beskrivning av syftet med planen. Det innehåller också generella rekommendationer för hur den fysiska planeringen ska förhålla sig till befintliga naturvärden samt tio strategiska rekommendationer som beskriver vad kommunen behöver göra för att nå uppsatta miljömål och skapa ett hållbart samhälle, samt för att nå naturvårdsplanens ambitioner. Genom att vara en del av beslutsdokumentet antas samtliga rekommendationer av kommunfullmäktige. Främst de strategiska rekommendationerna kommer att ligga till grund för att ta fram mer konkreta åtgärder och aktiviteter i berörda nämnder. Endast beslutsdokumentet antas av kommunfullmäktige och utgör tillägg till översiktsplan.



Figur 3. Illustration över naturvårdsplanens delar och hur de relaterar till kommunala verksamheter.

Naturvårdsplanen bygger på den sammanställning som Naturcentrum gjort av kända naturvärden i Vänersborgs som återfinns i utredningsdelen. I sammanställning och klassning av naturvärden i Vänersborgs kommun har kartor och objektsbeskrivningar tagits fram i vilka naturvärdena delats in i tre olika naturvärdesklasser; klass 1 – högsta naturvärde, klass 2 – högt naturvärde och klass 3 – påtagligt naturvärde. Bedömningen och klassningen har gjorts på förstudienivå i enlighet med standarden för naturvärdesinventering (SS 199000, SIS/TR 199001) och med hjälp av den aktuella rödlistan (Art-Databanken 2020).
Sammanställningen innehåller dessutom generella beskrivningar av naturvärden, vilket kan vara ett stöd vid handläggning av exempelvis detaljplaner och bygglov. Det finns också en lista på vilka arter som noterats på olika platser i Vänersborgs kommun och flera förslag på åtgärder för att naturvärdena ska kunna bibehållas och stärkas. Förslagen har legat till grund för de framtagandet av de strategiska rekommendationerna.

NVP-kartan, övriga kartor, objektsbeskrivningar och artlistan ingår i utredningsdelen och är det viktigaste kunskapsunderlaget i naturvårdsplanen. Urval och avgränsningar av områden grundar sig på olika naturinventeringar utförda av Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, ideella krafter, naturvårdskonsulter med mera. Uppgifter om rödlistade och skyddade arter kommer huvudsakligen från ArtDatabankens artfaktaregister och från Artportalen. De olika delarna är levande på så sätt att de kommer att uppdateras allteftersom ny kunskap framkommer. Utredningsdelen med sitt kunskapsunderlag är därmed fristående från själva beslutsdokumentet.

3.2 Utredningsdelar

Som ett underlag till beslutsdokumentet för tillägg till översiktsplanen finns fem olika underlagsdelar där Naturvårdsplanskartan (NVP-kartan) är levande i den meningen att den kan uppdateras när ny kunskap tillkommer.

Rapporten Sammanställning och klassning av naturvärden i Vänersborgs kommun

Denna underlagsdel har tagits fram av Naturcentrum och innehåller allmänna beskrivningar om naturen i Vänersborgs kommun och rapporten fungerar som en övergripande och sammanhållande del för de utredningdelar som utgörs av kartor och beskrivningar av naturvärdesobjekt som har klassats utefter bedömda naturvärden. I rapporten finns också naturvärden mer utförligt beskrivna liksom metodiken bakom naturvärdesklassningen. Rapporten föreslår också vad som bör göras för att naturvärdena ska bestå och stärkas och på vilket sätt kommunen kan bidra till detta. Denna del har till stor del utgjort grund för beslutsdokumentet.

Sammanställningen kan fungera som uppslagsbok och vara ett stöd vid handläggning av exempelvis detaljplaner och bygglov.

NVP-kartan – ett GIS-underlag

Även denna del har sammanställts av Naturcentrum. Urval och avgränsningar av naturvärdesobjekt grundar sig på olika naturinventeringar utförda av Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, ideella krafter, naturvårdskonsulter med mera. I arbetet har tre olika klasser av naturvärdesobjekt pekats ut; klass 1 – högsta naturvärde, klass 2 – högt naturvärde och klass 3 – påtagligt naturvärde. Bedömningen och klassningen har gjorts i enlighet med standarden för naturvärdesinventering (SS 199000, SIS/TR 199001) och med hjälp av den aktuella rödlistan (ArtDatabanken 2020). Till varje naturvärdesobjekt finns en objektsbeskrivning som kortfattat beskriver objektets naturvärden och vilket underlag som ligger till grund för bedömningen.

Uppgifter om rödlistade och skyddade arter kommer huvudsakligen från ArtDatabankens artfaktaregister och från Artportalen. Det finns också uppgifter som visar skyddad natur.

NVP-kartan är levande och kan uppdateras allt eftersom ny kunskap framkommer. Kartan utgör ett viktigt planeringsverktyg och finns tillgänglig i kommunens kartstöd.

Aktivitetskatalog med förslag på åtgärder för att uppnå strategierna i naturvårdsplanen.

Aktivitetskatalogen innehåller förslag på aktiviteter som bidrar till att uppnå naturvårdsplanens rekommendationer. Katalogen är tänkt att fungera som ett stöd vid nämndernas årliga verksamhetsplanering där varje, enskild nämnd beslutar vad som skall prioriteras inför kommande år.

Redovisning av Naturvårdsplanens påverkan på riksintressen, miljökvalitetsnormer och mellankommunal samordning

Denna del redovisar de områden av riksintresse som finns inom kommunen och hur Naturvårdsplanen förhåller sig till dem i de frågor som påverkar planering av mark- och vattenområden. Delen innehåller även en bedömning om påverkan på miljökvalitetsnormer och lyfter de frågor som är aktuella för mellankommunal samordning och berör naturvårdsplanen.

Utredning av skyddsvärd natur

Utredning som prioriterar och beskriver ett antal områden som kan vara aktuella att skydda genom naturreservat eller andra skyddsformer i framtiden.

4. Rekommendationer

4.1 Generellt om rekommendationerna

Naturvårdsplanen utgör ett viktigt underlag vid fysisk planering, handläggning av enskilda bygglov och förhandsbesked samt vid planering och prioritering av olika typer av naturvårdsåtgärder. För att tydliggöra och underlätta det arbete har särskilda rekommendationer tagits fram; dels *Rekommendationer för mark och naturvärden i samband med exploatering*, dels *Rekommendationer för att bevara och utveckla värdefull naturmark och värdefulla vatten*.

Rekommendationerna för exploatering är mer specifika i sitt upplägg för att fungera som ett direkt stöd vid planläggning och handläggning, medan rekommendationerna för att bevara och utveckla naturmark och vatten är av mer strategisk karaktär.

Rekommendationerna är tänkta som en vägledning till hur Vänersborgs kommun ska förhålla sig till naturvärdesklassade områden, värdefulla vattenmiljöer och skyddsvärda träd. Naturvårdsplanen med utredningsdelar beskriver dock endast kända naturvärden. Avsaknad av utpekade värden i planen innebär därför inte nödvändigtvis att naturvärden saknas på platsen. Det är alltid viktigt att dessutom beakta att naturen är föränderlig och det vi ser är en ögonblicksbild. Ofta fortsätter naturvärden att utvecklas, medan de i vissa fall försvinner. Exempelvis får ett gammalt träd vanligen allt högre värden med tiden, medan en naturbetesmark som växer igen riskerar att tappa sina värden. Det tillkommer också annan ny kunskap att förhålla sig till genom nya inventeringar och uppdaterat underlagsmaterial från olika myndigheter. NVP-kartan kommer uppdateras när ny kunskap tillkommer, men då denna uppdatering är beroende av tid och resurser går det inte att utgå från att karta och objektsdel alltid presenterar senast kända förhållanden. Ytterligare en aspekt att ta hänsyn till är att verksamheter som placeras utanför skyddsvärda miljöer indirekt kan påverka värdena inom dessa miljöer, exempelvis buller eller risk för utsläpp från en industri eller motorbana. För att få en enhetlighet i NVP-kartans uppgifter ska alla inventeringar utföras enligt NVI-standard.

Lagstiftning kopplad till naturreservat, fridlysta arter (artskydd) mm gäller alltid oavsett om detta påträffas inom ett naturvärdesobjekt eller inte. På övrig mark/vatten i kommunen (kallat vardagslandskapet) behöver kommunen ta hänsyn till de naturvärden och ekosystemtjänster som finns utifrån Miljöbalkens portalparagraf och hänsynsregler.

4.2 Rekommendationer för mark och naturvärden i samband med exploatering

Generellt

I vissa fall berör fysiska åtgärder de objekt som är upptagna i naturvårdsplanen. Vid större åtgärder kan exempelvis detaljplan, anmälan, dispens eller tillstånd enligt miljöbalken krävas. Vid mindre åtgärder kan samråd eller bygglov vara tillräckligt. I samtliga dessa fall ska kommunen, förutom att följa gällande lagstiftning och tidigare antagna program och policys, även utgå från rekommendationerna i tabellerna 1 och 2.

Tabellerna beskriver också ett antal undantag då åtgärder kan tillåtas inom naturvärdesklasserna 1 och 2. Undantagen är tänkta att användas restriktivt, men existerar för att kunna tillåta verksamheter/åtgärder som främjar naturvärden/friluftsliv på platsen utan att påverka dess naturvärden negativt. För naturvärdesklass 3 beskrivs istället utgångspunkter att förhålla sig till när en åtgärd planeras.

Naturvärdesklassning och rekommendationer

I rapporten Sammanställning och klassning av naturvärden i Vänersborgs kommun med tillhörande kartor och objektsbeskrivning har en naturvärdesklassning gjorts av alla naturvärdesobjekt som är kända i kommunen. Naturvärdesobjektens betydelse för biologisk mångfald har bedömts enligt en tregradig skala; naturvärdesklass 1 – högsta naturvärde, naturvärdesklass 2 – högt naturvärde och naturvärdesklass 3 – påtagligt naturvärde. Ju högre naturvärde ett område bedöms ha, desto mer skyddsvärt är det. Objekt med naturvärdesklass 1 har så höga naturvärden att de bedöms vara av nationellt intresse och där ska åtgärder endast tillåtas i undantagsfall, kombinerat med skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder. Områden med naturvärdesklass 2 är också väldigt skyddsvärda och där bör inte åtgärder genomföras annat än i undantagsfall. Även där krävs skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder. Inom de områden som bedöms ha naturvärdesklass 3 finns något större utrymme för åtgärder, men sådana åtgärder som riskerar att skada naturmiljön eller hotade arter bör undvikas. Skydds- och kompensationsåtgärder kan bli aktuella även i de fallen.

Vattenmiljöer

Vatten är en väldigt viktig del i landskapet och det gäller allt från stora sjöar till vattendrag och små dammar. Merparten av kommunens vattenområden har generellt sett höga naturvärden och är viktiga för många olika artgrupper, bland annat fiskar, groddjur, insekter och fåglar. De bidrar även med många värdefulla ekosystemtjänster så som dricksvattenförsörjning och förutsättningar för olika typer av friluftsliv. Den specifika kunskapen om naturvärden i enskilda vatten i Vänersborgs kommun är dock inte lika hög som för landmiljöer. De enskilda vattnen och vattenområdena har inte klassats på samma sätt efter en tregradig skala och åtgärder som riskerar att påverka vattenmiljöer måste därmed bedömas på ett annat sätt. Rekommendationerna gällande vatten ligger därför i en egen tabell tillsammans med träd. Vissa vattenområden finns utpekade i vattendatabasen VISS.se där det går att få information om det aktuella vattnets kemiska och ekologiska status, men det gäller endast en del av kommunens många vattenmiljöer.

Skyddsvärda träd

Särskilt skyddsvärda träd är träd som mäter >100 centimeter i diameter på smalaste stället under brösthöjd, är >200 år gamla eller är hålträd som har en diameter >40 cm i brösthöjd och utvecklad hålighet i huvudstammen (Naturvårdsverket, 2004). Dessa träd har ett stort värde för den biologiska mångfalden. En stor, grov och gammal ek kan exempelvis vara viktig för hundratals olika arter varav flera är direkt beroende av trädet för sin överlevnad. Särskilt skyddsvärda träd börjar dock bli en bristvara i landskapet och därför blir det allt viktigare att se till så att de resterande bevaras. Det tar ofta flera hundra år för träd att uppnå de riktigt höga naturvärdena. Därför är det viktigt att även bevara träd som ännu inte uppnått statusen särskilt skyddsvärda träd, men ändå är på god väg, så kallade efterföljare. Annars finns inga nya särskilt skyddsvärda träd när de nuvarande en dag dör och sakta försvinner. Ett lämpligt mått på efterföljare är träd med en omkrets på >200 centimeter i diameter i brösthöjd. I arbetet med särskilt skyddsvärda träd har Länsstyrelsen pekat ut värdetrakter eller områden med något högre koncentration av sådana träd. Från Vänersborg och söderut ingår stora delar av kommunen i en sådan värdetrakt, vilket kan vara viktigt för kommunen att ta hänsyn till i arbete som berör sådana träd.

Lagstiftning

Utöver nedanstående rekommendationer måste alltid miljöbalkens bestämmelser beaktas. Det kan bland annat gälla bestämmelser om artskydd, strandskydd, naturreservat, biotopskydd, 12:6-samråd och vattenverksamhet. I tabellerna anges endast laghänvisning till de delar av miljöbalken som sannolikt berörs i de flesta fall. Utöver de bestämmelser som nämns här och nedan finns andra bestämmelser som också måste tas hänsyn till. Då är det också viktigt att tänka på att vissa bestämmelser gäller flera olika områden, exempelvis 3 kap 6 § miljöbalken som även avser friluftsliv och kulturmiljövård.

Tabell 1. Vänersborgs kommuns rekommendationer gällande åtgärder i naturvärdesobjekt.

Klass 1: Högsta naturvärde				
Beskrivning	**Rekommendation**	**Undantag**	**Krav på beslutsunderlag**	**Krav på skyddsåtgärder och kompensationer**
Områden som bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå. De är svåra eller omöjliga att återskapa. Områdena bedöms motsvara ekologiskt särskilt känsliga områden (miljöbalken 3:3).	Åtgärder som riskerar att skada naturvärdena inom området ska inte tillåtas förutom i mycket sällsynta fall – se undantag. Eventuella åtgärder får inte påverka naturobjektets värdekärna eller viktiga biotopkvaliteter. Eventuella åtgärder ska kompenseras. Laghänvisning: Miljöbalken 1:1 Miljöbalken 3:3 (ekologisk särskilt känsliga områden) m.fl.	Undantag kan ges om åtgärden... ...är avgörande för människors hälsa eller säkerhet och alternativa lösningar saknas, ...är nödvändig för att skydda eller främja naturvärden i området, ...syftar till att öka områdets friluftsvärden, om samtidigt risken för skador på naturvärden är mycket ringa och alternativa lösningar saknas, eller ...är en absolut förutsättning för att området långsiktigt ska kunna skötas så att naturvärdena består och förbättras.	Fördjupad naturvärdesinventering (NVI) över geografiskt område eller efter särskild art enligt SS 19990000:2014 av hela eller delar av funktionellt avgränsad del. Det krävs miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Områdets betydelse för blågrön infrastruktur ska bedömas. För mindre åtgärder kan utlåtande från kommunekolog räcka (<0,5 ha).	Omfattande skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder inom påverkat naturvärdesobjekt eller i direkt anslutning till detta. Skyddsklassade arter får inte påverkas negativt. För mindre åtgärder kan skyddsåtgärder och mindre kompensationsåtgärder vara tillräckligt.

Klass 2: Högt naturvärde				
Beskrivning	**Rekommendation**	**Undantag**	**Krav på beslutsunderlag**	**Krav på skyddsåtgärder och kompensationer**
Områden som bedöms vara av stor betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller regional nivå. De är svåra eller omöjliga att åter-skapa. Områdena bedöms motsvara ekologiskt särskilt känsliga områden (miljöbalken 3:3).	Åtgärder som riskerar att skada områdets naturvärden bör endast ske i undantagsfall - se undantag. Eventuella åtgärder får inte påverka naturvärdesobjektets värdekärna eller viktiga biotop-kvaliteter. Eventuella åtgärder bör kompenseras. Laghänvisning: Miljöbalken 1:1 Miljöbalken 3:3 (ekologisk särskilt känsliga områden) m.fl.	Undantag kan ges om åtgärden... ... är av väsentlig betydelse för andra samhällsintressen och det saknas rimliga alternativa lösningar, ... nödvändig för att områdets naturvärden ska bestå, eller ... underlättar att området sköts på ett sådant sätt att naturvärdena består och förbättras.	Fördjupad naturvärdesinventering (NVI) över geografiskt område eller efter särskild art enligt SS 19990000:2014 av hela eller delar av funktionellt avgränsad del. Det krävs miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Områdets betydelse för blågrön infrastruktur ska bedömas. För mindre åtgärder kan utlåtande från kommunekolog räcka (<0,5 ha).	Omfattande skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder inom påverkat naturvärdesobjekt eller i direkt anslutning till detta. Skyddsklassade arter får inte påverkas negativt. För mindre åtgärder kan skyddsåtgärder och mindre kompensationsåtgärder vara tillräckligt.

Klass 3: Påtagligt naturvärde				
Beskrivning	**Rekommendation**	**Utgångspunkt för åtgärd**	**Krav på beslutsunderlag**	**Krav på skyddsåtgärder och kompensationer**
Områden med naturvärden som har betydelse på lokal nivå och för spridning av arter och variation i landskapet. Områdena bedöms motsvara andra viktiga naturområden (miljöbalken 3:6).	Åtgärder i området bör endast tillåtas om en större påverkan på natur-värdena kan undvikas. Naturobjektets värdeklass ska bestå efter eventuella åtgärder. Omfattande åtgärder bör kompenseras. Laghänvisning: Miljöbalken 1:1 Miljöbalken 3:6	Åtgärden ska... ...svara mot ett allmänt samhällsintresse eller starkt enskilt intresse,, ... är nödvändig för att områdets naturvärden ska bestå, eller ...rimliga alternativa lösning-ar saknas.	Vid större åtgärd kan krävas fördjupad naturvärdesinventering (NVI) över geografiskt område eller efter särskild art enligt SS 19990000:2014 av hela eller delar av funktionellt avgränsad del. Områdets betydelse för blågrön infrastruktur ska bedömas. För mindre åtgärder kan utlåtande från kommunekolog räcka (<0,5 ha).	Skyddsåtgärder och kompensation av förlorade naturvärden inom eller i närheten av berört naturvärdesobjekt. För mindre åtgärder kan skyddsåtgärder vara tillräckligt. Bedömning bör göras i samråd med kommunekolog. Skyddsklassade arter får inte påverkas negativt. Inte heller andra hotade arter bör riskera att påverkas.

Tabell 2. Vänersborgs kommuns rekommendationer gällande åtgärder i vattenmiljöer och skyddsvärda träd.

Kategori: Vatten				
Beskrivning	**Rekommendation**	**Utgångspunkt för åtgärd**	**Krav på beslutsunderlag**	**Krav på skyddsåtgärder och kompensationer**
Kommunens sjöar, vattendrag och småvatten har generellt sett höga naturvärden, men den specifika kunskapen om varje enskilt vatten är begränsad. Många åtgärder i vatten kräver strandskyddsdispens (7 kap MB) samt anmälan eller tillstånd för vattenverksamhet (11 kap MB).	Åtgärder i vattenområdet bör endast tillåtas om en större påverkan på naturvärdena kan undvikas. Omfattande åtgärder bör kompenseras. Naturobjektets värdeklass ska bestå efter eventuella åtgärder. Laghänvisning: Miljöbalken 7 kap. Miljöbalken 11 kap.	Åtgärden ska... ...vara avgörande för människors hälsa eller säkerhet, ...vara nödvändig för att skydda eller främja områdets natur-värden,, ...syfta syftar till att öka områdets friluftsvärden, om samtidigt risken för skador på naturvärden är mycket ringa och alternativa lösningar saknas, eller ...vara en absolut förutsättning för att området långsiktigt ska kunna skötas så att naturvärdena består och förbättras.	Vid större åtgärd kan krävas fördjupad naturvärdesinventering (NVI) över geografiskt område eller efter särskild art enligt SS 19990000:2014 av hela eller delar av funktionellt avgränsad del. Vid tillståndsansökan kan krävas miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Områdets betydelse för blågrön infrastruktur ska bedömas. För mindre åtgärder kan utlåtande från kommunekolog räcka.	Lämpliga skyddsåtgärder genomförs. Skyddsklassade arter får inte påverkas negativt. Inte heller andra hotade arter eller ekologiska strukturer bör riskera att påverkas. Kompensation kan genomföras i direkt anslutning till påverkat område. För mindre åtgärder kan skyddsåtgärder och mindre kompensationsåtgärder vara tillräckligt.

Kategori: Träd				
Beskrivning	**Rekommendation**	**Utgångspunkt för åtgärd**	**Krav på beslutsunderlag**	**Krav på skyddsåtgärder och kompensationer**
Rekommendationen gäller främst träd vars omkrets är >200 cm i brösthöjd eller som har stora håligheter. Grövre och äldre träd är viktiga för den lokala biologiska mångfalden och ekosystemtjänster. Att köra med bilar eller tunga maskiner över området med trädets rötter kan allvarligt skada trädet. Det gäller även när ytan ovanför hårdgörs.	Träden ska bevaras i största möjliga mån. Beskärning ska väljas framför nedtagning. Laghänvisning: Miljöbalken 7:1 Miljöbalken 12.6	Åtgärden ska... ...svara mot ett allmänt samhällsintresse eller starkt enskilt intresse, och ...det ska saknas en rimlig möjlighet att bevara träden.	Avverkning eller andra kraftiga beskärningsåtgärder på särskilt skyddsvärda träd kräver samråd med Länsstyrelsen (Miljöbalken 12 kap. 6 §). Kontrollplan för arbete vid träd kan krävas. Naturinventering kan krävas. Kompensationsplan kan krävas.	Tillräckligt skyddsavstånd ska hållas vid arbete och exploatering. Skyddsavståndet bör hålla en radie som motsvarar minst 15 gånger trädets stamdiameter. Vid nedtagning av träd ska kompensationsåtgärder genomföras. Vid detaljplanering ska skydd genom planbestämmelser eftersträvas. Skyddsklassade arter får inte påverkas negativt.

4.3 Rekommendationer för att bevara och utveckla värdefull naturmark och värdefulla vatten

Naturvärden och förutsättningar för biologisk mångfald är ett resultat av hur marken/vattnet har förvaltats historiskt. En betesmark med blommande växter har formats genom många års tid av bete, en äng genom återkommande slåtter och grova träd har tillåtits att växa sig gamla. En medveten och tydlig förvaltning av mark- och vattenområden är en förutsättning för att kunna bevara och främja naturvärden på sikt.

För att konkretisera kommunens naturvårdsarbete har 10 rekommendationer av strategisk karaktär tagits fram. Dessa rekommendationer beskriver vad som kan göras för att kommunen ska bidra till att uppnå fastställda globala och nationella miljömål och intentionerna i kommunens Miljöprogram 2030. Rekommendationerna kopplar också till kommunens vision om att vara ”attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet”. I underlagsdel 3 finns förslag på aktiviteter som beskriver hur rekommendationerna ska uppnås. Kommunens nämnder och förvaltningar tar årligen ställning till vilka aktiviteter som ska prioriteras innevarande år.

Rekommendationerna bygger till stor del på de förslag som presenteras i utredningsrapporten *Sammanställning och klassning av naturvärden i Vänersborgs kommun.*














1 - Ekosystemtjänster och blågrön infrastruktur

Rekommendation:

Kommunen ska aktivt arbeta med ekosystemtjänster och blågrön infrastruktur för en långsiktig och hållbar samhällsbyggnad

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturen och ekosystemen ger oss människor gratis och som bidrar till vårt samhälle och välfärd. Exempel på viktiga ekosystemtjänster är vattenrening, pollinering, fotosyntes mm. Vårt samhälle är helt beroende av ekosystemtjänster för att fungera. Det är därför viktigt att vi identifierar och värderar ekosystemtjänster och arbetar på olika sätt för att bevara och stärka dessa.

Många ekosystemtjänster är beroende av en hög biologisk mångfald och att det finns en välfungerande **blågrön infrastruktur** i landskapet. Detta innebär ett sammanhängande nätverk av lämpliga landmiljöer (gröna) och vattenmiljöer (blå) som arter på ett naturligt sätt kan röra sig inom och mellan. En grönblå infrastruktur med hög funktion är viktig för att skapa ekosystem och ekosystemtjänster som är mer motståndskraftiga till olika typer av störningar som exempelvis klimatförändringar.

Kommunen har som markägare, exploatör och myndighet ett stort ansvar för att bevara och främja både ekosystemtjänster och grönblå infrastruktur i landskapet.

Denna rekommendation bidrar till att uppfylla följande mål

- Vänersborgs kommuns miljöprogram – grönskande stad och land, vatten i världsklass, trygg miljö för stora och små
- Nationella miljömål – god bebyggd miljö, ett rikt djur- och växtliv, levande sjöar och vattendrag, myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap
- Agenda 2030 – rent vatten och sanitet för alla, hållbara städer och samhällen, bekämpa klimatförändringar, ekosystem och biologisk mångfald













2 – Naturtyper och arter

Rekommendation:

Naturligt förekommande naturtyper och arter i kommunen ska bevaras och utbredningen av invasiva arter ska minska

Den biologiska mångfalden och antalet naturligt förekommande arter minskar i Sverige. Enligt den svenska rödlistan från 2020 är var femte art hotad eller nära hotad och de klassas som rödlistade. I Vänersborgs kommun finns cirka 10 % av dessa rödlistade arter.

Rödlistan uppdateras vart femte år och antalet arter som är rödlistade 2020 har ökat med 11 % jämfört med bedömningen som gjordes 2015. De största orsakerna till ökningen är avverkning av värdefulla skogsområden samt igenväxning av strandområden och betesmarker. Det är samtidigt några av de naturtyper som är viktiga att bevara. När arter eller naturtyper hotas eller försvinner riskerar många ekosystemtjänster att påverkas negativt. Kommunen behöver därför arbeta aktivt för att vända trenden.

Ytterligare ett stort hot mot naturligt förekommande naturtyper och arter är invasiva arter. De invasiva arterna finns inte naturligt i Sverige, utan har kommit hit med mänsklig hjälp. De riskerar att spridas och få stora negativa effekter på den biologiska mångfalden med stora samhällskostnader som följd. En del av de invasiva arterna är upptagna i en särskild EU-förteckning. Dessa arter har markägaren en skyldighet att bekämpa. Övriga invasiva arter bör också bekämpas, även om det inte finns en skyldighet i dagsläget. Kommunen har som markägare, förvaltare av gröna ytor samt ansvarig för avfallshantering en viktig roll i att minska utbredningen av invasiva arter.

De invasiva arter som idag (2021) är vanligast i kommunen är jättebalsamin, parkslide, jätteloka och blomsterlupin. Utbredningen är dåligt kartlagd, men samtliga finns både på kommunal och privat mark. Det genomförs en del åtgärder för att motverka invasiva arter i kommunen, men det krävs ett mer organiserat arbetssätt för att på sikt ska kunna minska utbredningen.

Denna rekommendation bidrar till att uppfylla följande mål

- Vänersborgs kommuns miljöprogram – grönskande stad och land, vatten i världsklass
- Nationella miljömål – bara naturlig försurning, ingen övergödning, ett rikt djur- och växtliv, levande sjöar och vattendrag, myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap, begränsad klimatpåverkan (kopplat till restaurering av våtmarker)
- Agenda 2030 – rent vatten och sanitet för alla, ekosystem och biologisk mångfald














3 – Naturvärden och biologisk mångfald

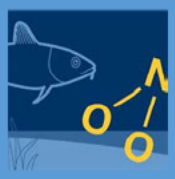
Rekommendation:

Kommunen ska arbeta aktivt för att höja naturvärdena samt främja biologisk mångfald på kommunal mark

Kommunen spelar som aktör en nyckelroll i gröna frågor och i utvecklingen av områden som rör naturvärden. Dels som markägare dels som utförare/förvaltare, fysisk planerare samt prövnings- och tillsynsmyndighet. På den kommunala marken i synnerhet har kommunen mycket goda möjligheter att både bevara och på olika sätt främja naturvärden och ekosystemtjänster. Detta kan exempelvis ske genom riktad skötsel i naturområden, restaurering av grönytor, ökat samarbete med andra aktörer med mera. Genom att aktivt arbeta med att stärka naturvärden och ekosystemtjänster på kommunal mark kan Vänersborgs kommun också verka som en förebild och inspirera andra aktörer till initiativ som främjar den biologiska mångfalden.

Denna rekommendation bidrar till att uppfylla följande mål

- Vänersborgs kommuns miljöprogram – grönskande stad och land, vatten i världsklass
- Nationella miljömål – god bebyggd miljö, ett rikt djur- och växtliv, levande sjöar och vattendrag, myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap, begränsad klimatpåverkan (kopplat till restaurering av våtmarker)
- Agenda 2030 – rent vatten och sanitet för alla, hållbara städer och samhällen, ekosystem och biologisk mångfald









4 – Vattenmiljöer

Rekommendation:

Förutsättningar för en hög biologisk mångfald i kommunens vattenmiljöer ska stärkas

Vatten är sannolikt människans viktigaste resurs och grunden till livet på vår planet. I Vänersborgs kommun finns det gott om olika vattenmiljöer som våtmarker, sjöar och vattendrag. Dessa miljöer bistår med en rad ekosystemtjänster som grundvattenbildning, vattenrening, flödesutjämning, rekreation mm. Här finns också en mångfald av arter som är helt beroende av att vattenmiljöerna är friska och mår bra. Dessvärre är många av de här miljöerna idag starkt påverkade med en rad negativa effekter som följd. Den viktigaste påverkan sker genom övergödning, försurning, vandringshinder och brist på naturliga livsmiljöer. När vattenmiljöerna påverkas och arterna försvinner påverkas också de ekosystemtjänster som är knutna till dessa miljöer. Välmående vattenmiljöer är därför inte bara viktigt för arterna som lever här utan också vår mänskliga välfärd.

Enligt EU:s ramdirektiv för vatten ska samtliga medlemsländer arbeta för att uppnå god ekologisk status i de vattenmiljöer som klassas som *ytvattenförekomster*[1]. Av de 26 ytvattenförekomster som finns helt eller delvis inom Vänersborgs kommun är det endast en som har god ekologisk status (år 2021). För att uppnå EU:s vattendirektiv, nationella miljömål, Agenda 2030 och inte minst kommunens eget miljöprogram med målbilden ”Vatten i världsklass” behöver kommunen arbeta intensivt med vattenvårdsfrågor. Då avrinningsområdena ofta innefattar många markägare och flera kommuner behöver kommunen också verka som en stark samarbetspartner i frågor kring vatten.

Denna rekommendation bidrar till att uppfylla följande mål

- Vänersborgs miljöprogram - (Vatten i världsklass, närodlat och artrikt)
- Nationella miljömål - ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, myllrande våtmarker ett rikt djur- och växtliv
- Agenda 2030 - rent vatten och sanitet för alla, ekosystem och biologisk mångfald

[1] Begreppet ytvattenförekomst används inom EU:s ramdirektiv för vatten. En ytvattenförekomst är en avgränsad och någorlunda homogen vattenmiljö som överstiger en viss storlek. Det innebär att mindre sjöar och vattendrag inte alltid ses som vattenförekomster och att större sjöar och vattendrag kan delas in i flera olika vattenförekomster. Samtliga ytvattenförekomster bedöms utifrån kemisk och ekologisk status.















5 – Den kommunala organisationen

Rekommendation:

Kunskapen om kommunens naturvärden och naturmiljöer ska öka inom den kommunala organisationen

En grundförutsättning för att kunna främja naturvärden och ekosystemtjänster i kommunen är att vår kunskap om var dessa finns och hur de utvecklas är bred och aktuell. Detta gäller exempelvis vid fysisk planering, planering av skötselåtgärder, restaurering av naturmiljöer mm. Naturvårdsplanens karta innehåller preliminära bedömningar och klassningar av kända naturvärden. Det är troligt att det finns fler platser med naturvärden som idag inte är kända. Att följa hur naturvärdena utvecklar sig över tid är också en viktig kunskap för att kunna bevara och stärka dessa på sikt. För att hålla sig uppdaterad om det aktuella läget i naturen behövs ett kontinuerligt arbete av inventeringar och bedömningar. Kommunen behöver aktivt arbeta med att fortsätta det arbetet, vilket bland annat kan ske i samband med fysisk planering.

Denna rekommendation bidrar till att uppfylla följande mål

- Vänersborgs kommuns miljöprogram – grönskande stad och land, vatten i världsklass, trygg miljö för stora och små
- Nationella miljömål – bara naturlig försurning, ingen övergödning, god bebyggd miljö, ett rikt djur- och växtliv, levande sjöar och vattendrag, myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap
- Agenda 2030 – rent vatten och sanitet för alla, hållbara städer och samhällen, ekosystem och biologisk mångfald












6 – Skyddad natur

Rekommendation:

Ytan kommunalt skyddad natur ska öka

Långsiktigt skydd av natur är ett av de viktigaste instrumenten för att trygga att naturområden med höga naturvärden och/eller friluftsvärden bevaras och förvaltas på ett sådant sätt att värdena bibehålls och stärks. Genom att skydda natur kan också ekosystemtjänster bevaras och samhället bli hållbart. Med den utgångspunkten beslutade Europaparlamentet i juni 2021 att 30 % av EU:s yta ska utgöras av skyddad natur senast år 2030[2]. I slutet av år 2020 hade 14,6 % av Sveriges yta skyddats. Motsvarande siffra för Vänersborgs kommun var år 2020 8,0 %[3].

Kommuner kan med stöd av miljöbalken skydda naturområden som naturminnen, djur- och växtskyddsområden, biotopskydd och naturreservat. Den vanligaste skyddsformen är naturreservat som är ett mer flexibelt verktyg där områden kan skyddas både utifrån naturvärden och värden för friluftslivet.

I Vänersborgs kommun finns idag (år 2021) två kommunala naturreservat, Dalbobergen och Nygårdsängen, samt ett kommunalt naturminne. Nygårdsängens naturreservat bildades 1997 och Dalbobergen 2002. Naturminnet utgörs av en ask och skyddades 2014. Arealen som skyddats genom kommunala beslut uppgår till 89,44 ha, vilket utgör 0,01 % av kommunens totala yta. Det pågår (2021) en utredning som prioriterar områden för framtida kommunala naturreservat efter ett beslut från Kommunfullmäktige. Genom att utöka arealen av kommunalt skyddad natur tryggas både viktiga natur- och friluftsvärden i kommunen.

Denna rekommendation bidrar till att uppfylla följande mål

- Vänersborgs kommuns miljöprogram – grönskande stad och land
- Nationella miljömål – ett rikt djur- och växtliv, levande sjöar och vattendrag, myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap
- Agenda 2030 – rent vatten och sanitet för alla, hållbara städer och samhällen, ekosystem och biologisk mångfald

[2] https://www.europarl.europa.eu/news/sv/press-room/20210604IPR05513/biologisk-mangfald-parlamentet-kraver-bindande-naturskydd-smal

[3] SCB





7 – Skyddsvärda träd

Rekommendation:

Kommunen ska bevara och utveckla bestånd av skyddsvärda träd

Äldre och grova träd har ett stort värde för den biologiska mångfalden och de definieras därför som särskilt skyddsvärda. I de håligheter och den *mulm*[4] som ibland bildas i de riktigt gamla träden trivs en mängd olika arter varav många idag är hotade. En enda ek kan exempelvis vara hem för över 1000 arter! Idag är äldre och grövre träd ovanliga i landskapet och det är av stor vikt att vi skyddar både dagens gamla träd och de träd som utgör nästa generation av gamla träd. Kring Vänersborgs och Vargöns tätorter samt runt Halle- och Hunneberg finns ovanligt många särskilt skyddsvärda träd, vilket gör att området pekats ut som *värdetrakt*[5] för skyddsvärda träd. Särskilt skyddsvärda träd finns också på andra platser i kommunen även om de inte står lika tätt där. Att det finns så många särskilt skyddsvärda träd i kommunen innebär också ett särskilt ansvar. Kommunen har som markägare och fysisk planerare en viktig roll att se till att de gamla och grova träden värnas och förvaltas och att även nästa generation träd får växa sig stora och gamla. Detta kan ske genom att skaffa sig ökad kunskap om var dessa träd finns, ta hänsyn till dessa vid exploatering och genomföra åtgärder som gynnar trädens fortlevnad.

Denna rekommendation bidrar till att uppfylla följande mål

- Vänersborgs kommuns miljöprogram – grönskande stad och land
- Nationella miljömål – ett rikt djur- och växtliv
- Agenda 2030 – ekosystem och biologisk mångfald

[4] I håligheter i gamla, grova lövträd kan det finnas en ansamling av lös, murken ved som blandat sig med till exempel löv och rester av döda insekter. Denna ansamling kallas för mulm.

[5] En värdetrakt är ett kunskaps- och planeringsunderlag som visar på särskilda ekologiska värden i landskapet.









8 – Pollinering

Rekommendation:

Förutsättningarna för pollinerande insekter ska förbättras i kommunen

Pollinering är en viktig ekosystemtjänst som varje år utförs gratis av en rad olika insekter. Genom att besöka blommor i sin jakt på nektar flyttar insekterna också pollen, vilket befruktar blommorna så att det kan bildas frö. Pollineringen är livsviktig för livsmedelsproduktion världen över. Mer än 75 % av världens jordbruksgrödor är helt eller delvis beroende av pollinering för att utveckla de grödor som vi människor sedan skördar. I Sverige bidrar pollinering till högre skördar av exempelvis raps, jordgubbar och blåbär. Pollinering är också viktigt för att upprätthålla den genetiska variationen hos växter.

Situationen för de pollinerande insekterna är dock väldigt oroande. Många arter av humlor och bin, som utgör våra viktigaste pollinatörer, är idag på olika sätt hotade. Om pollinatörerna minskar och försvinner påverkas även livsmedelsproduktionen. Att ersätta denna ekosystemtjänst är inte bara svår och tidskrävande utan också väldigt dyr. Det totala ekonomiska värdet för pollinering i Sverige är svårt att uppskatta, men värdet av enbart honungsbinas pollinering i landet bedöms till 315–641 miljoner kronor årligen[6]. Då är inte alla andra insekters pollinering inräknad och inte heller pollineringen av vilda växter, så som blåbär. Det totala värdet är alltså mycket högre. Genom att genomföra åtgärder som förbättrar förutsättningarna för pollinatörer kan Vänersborgs kommun bidra till att pollinering sker även i framtiden.

Denna rekommendation bidrar till att uppfylla följande mål

- Vänersborgs kommuns miljöprogram – grönskande stad och land
- Nationella miljömål – ett rikt djur- och växtliv, ett rikt odlingslandskap
- Agenda 2030 – ingen hunger, ekosystem och biologisk mångfald

[6] Jordbruksverket, 2020. Det ekonomiska värdet av honungsbin i Sverige. Jordbruksinformation 1.



9 – Kunskap

Rekommendation:

Invånarnas kunskap om naturen i Vänersborgs kommun ska öka

Naturen i Vänersborg är inte bara varierande och artrik utan också en stor källa till inspiration och rekreation. Här finns många goda möjligheter till naturupplevelser och lugn. Samtidigt är många människor idag osäkra på att själva ge sig ut i naturen. Att öka nyfikenheten och medvetenheten genom information och möjlighet till upplevelser kan få fler att ta steget ut och upptäcka naturen. Den som har bättre kunskap om sin omgivning är ofta mer intresserad av den, vilket i slutändan leder till en större respekt och försiktighet i användandet av den.

Genom att öka det allmänna intresset och medvetenheten om naturen kan Vänersborgs kommun både få fler personer att söka sig dit och bidra till ett förändrat beteende som gör att vi tar bättre hand om vår natur.

Denna rekommendation bidrar till att uppfylla följande mål

- Vänersborgs kommuns miljöprogram – grönskande stad och land, trygg miljö för stora och små
- Nationella miljömål – god bebyggd miljö
- Agenda 2030 – ekosystem och biologisk mångfald



10 – Tillgänglighet

Rekommendation:

Öka tillgängligheten till naturområden i kommunen

Att vistas utomhus i naturmiljöer har en dokumenterad positiv effekt på människor hälsa. Forskning tyder på att vistelser i naturen bland annat kan sänka stressnivåer, öka koncentrationsförmågan, leda till minskad psykisk ohälsa och främja fysisk aktivitet. Allt detta kan på sikt leda till att vi människor blir mer friska och lyckliga, vilket i sin tur kan leda till att sjukfrånvaro minskar. Betydelsen av naturområden som rekreationsmiljöer har stärkts under Corona-pandemin då antalet besökare i många områden kraftigt ökat[7]. Att tillgängliggöra naturområden innebär därmed en stor samhällsvinst.

Anordningar för friluftsliv finns idag i olika omfattning i kommunala naturområden, men information om och tillgängligheten till dessa områden är ofta dålig. För att underlätta för människor att vistas i Vänersborgs natur behöver den tillgängliggöras och synliggöras bättre. Det gäller inte minst de tätortsnära naturområden som ofta är av störst betydelse för friluftsliv och rekreation.

Denna rekommendation bidrar till att uppfylla följande mål

- Vänersborgs kommuns miljöprogram – grönskande stad och land
- Nationella miljömål – god bebyggd miljö
- Agenda 2030 – god hälsa och välbefinnande, hållbara städer och samhällen

[7] https://naturvardsverket.se/Nyheter-och-pressmeddelanden/Naturen-extra-viktig-under-pandemin/

5. Fortsatt arbete

Som tematiskt tillägg till översiktsplanen kommer naturvårdsplanen ingå i den översyn som kommunen behöver göra varje mandatperiod från och med 2022, när en planeringsstrategi tas fram (detta ersätter den tidigare aktualitetsprövningen). Vid behov kommer frågan om omarbetning eller ändringar i naturvårdsplanen då att lyftas. Annars gäller rekommendationerna tills vidare efter antagandet.

Rekommendationer som rör inriktning vid kommunens myndighetsutövande i planer, bygglov och andra prövningar behöver inarbetas i rutinerna för handläggning av dessa ärenden. Rekommendationer som innebär nya aktiviteter för kommunen behöver inarbetas i verksamhetsplaner och budget för berörda nämnder och förvaltningar.

Som stöd för att följa upp naturvårdsplanens aktiverande rekommendationer föreslås indikatorer och mål i tabellen nedan.

Rekommendation	Indikator	Referensvärde	Mål (år 2030)
1. Kommunen ska aktivt arbeta med ekosystemtjänster och grön infrastruktur för en långsiktig samhällsbyggnad			
2. Naturligt förekommande naturtyper och arter i kommunen ska bevaras och utbredningen av invasiva arter ska minska	Förekomst av naturligt förekommande arter Förekomst och utbredning av invasiva arter		Invasiva arter har utrotats eller kraftigt begränsats i områden på kommunal mark med höga naturvärden
3. Kommunen ska arbeta aktivt för att höja naturvärdena samt främja biologisk mångfald på kommunal mark	Ranking i naturskyddsföreningens enkät ”Sveriges naturvårdskommun”		Vänersborg ska vara en av Sveriges 20 bästa naturvårdskommuner
4. Förutsättningar för en hög biologisk mångfald i kommunens vattenmiljöer ska stärkas	Antal vattenförekomster som har god/hög ekologisk status	1 av 26 vattenförekomster som ligger helt eller delvist inom kommunen uppnår god ekologisk status (år 2021)	Minst hälften av de 26 vattenförekomsterna har god/hög ekologisk status
5. Kunskapen om kommunens naturvärden och naturmiljöer ska öka inom den kommunala organisationen	Kunskapen om kommunens naturmiljöer är bred och aktuell		
6. Ytan kommunalt skyddad natur ska öka	Yta av kommunala naturreservat/naturminnen/biotopskydd	89,4 ha (2021 kolada)	

Rekommendation	Indikator	Referensvärde	Mål (år 2030)
7. Kommunen ska bevara och utveckla bestånd av skyddsvärda träd	Antalet skyddsvärda träd i kommunen ska öka		
8. Förutsättningarna för pollinerande insekter ska förbättras i kommunen	A Ranking i Naturskyddsföreningens enkät ”Sveriges bivänligaste kommun” B Ytan blommande äng ökar		
9. Invånarnas kunskap om naturen i Vänersborgs kommun ska öka	Kunskapen om kommunens naturmiljöer och antalet besökare till naturområden ökar		
10. Öka tillgängligheten av naturområden i kommunen	Antal tillgänglighetsanpassade naturområden		

6. Referenser

Rapporter etc.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2018. Klimatanpassning – Åtgärder inom värdetrakter för skyddsvärda träd. Rapport 2018:22.

Naturvårdsverket, 2004. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Rapport 5411.

Vänersborgs kommun, 2019. Fördjupad översiktsplan för Vänersborg och Vargön. Samrådshandling.

Vänersborgs kommun, 2017. Översiktsplan 2017. Antagen av kommunfullmäktige 13 december 2017 §197.

Vänersborgs kommun, 2016. Miljöprogram 2030. Antagen av Vänersborgs kommunfullmäktige 2016-02-24

Vänersborgs kommun, 2014. Översiktsplan Restad – Brinketorp. Antagen 2004-12-14 § 103.

Vänersborgs kommun, 2011. Fördjupad översiktsplan för Dalslandskusten, Vänersborgs kommun. Antagen av kommunfullmäktige 26 oktober 2011.

Vänersborgs kommun, 2009. Grönplan Vänersborg 2008. Godkänd av kommunfullmäktige 2009.

Digitalt

Svenska FN-förbundet. https://fn.se. Oktober 2021.

Sveriges miljömål. https://sverigesmiljomal.se. Oktober 2021.

Vänersborgs kommun. https://www.vanersborg.se. Oktober 2021.

Naturcentrum AB
Lilian Karlsson & Svante Hultengren
2020-07-09 omarbetad okt-2021

Sammanställning och klassning av naturvärden i Vänersborgs kommun



Allmänna beskrivningar och kommunala ambitioner

Bilagor: värdefulla naturområden, sjöar och vatten-drag samt skyddsvärda arter och skyddade områden

Naturcentrum AB
Lilian Karlsson & Svante Hultengren
2020-07-09 omarbetad okt-2021

Omslagsfoto: Svante Hultengren/Naturcentrum AB.
Texter: Svante Hultengren/Naturcentrum AB.
Kartor och GIS: Svante Hultengren och Lilian Karlsson/Naturcentrum AB.
Layout: Svante Hultengren/Naturcentrum AB.

Arbetet är finansierat med stöd av LONA-medel

Innehåll

Naturvård – en kommunal verksamhet.....4
Naturen i Vänersborgs kommun 6
Sjöar och vattendrag.....9
Våtmarker 13
Skogslandskapet 16
Odlingslandskapet 19
Växt- och djurlivet.....23
Natur, bebyggelse, infrastruktur 27
Friluftsliv, naturturism och ekosystemtjänster.....29
Skydd av natur – miljöbalken och frivilliga avtal 31
Referenser 36

Bilagor – förteckningar

1. Läsanvisning, metodik
2. Värdefulla landområden – objektsförteckningar
3. Värdefulla sjöar och vattendrag – objektsförteckningar
4. Skyddsvärda arter i Vänersborgs kommun
5. Förordnanden reservat, biotopskydd och N2000

Naturvård – en kommunal verksamhet

Naturen speglar tillståndet för människan, och mår naturen bra så mår ofta människan bra. Naturen ger, genom möjligheter till rekreation och upplevelser av olika slag, ett mervärde i människors liv, men den har även andra nyttoaspekter. Sådana nyttor kallas ibland ekosystemtjänster, och en sådan tjänst kan vara pollination av insekter, vilket kan leverera mat till människor. Men det är också viktigt att förstå att naturen också har ett egenvärde, att arter måste få leva och processer måste få fortgå utan krav på direkt nytta.

Kommunen utför många olika samhällstjänster till exempel samhällsplanering, förvaltning och skötsel av mark och vatten, miljötillsyn, utbildning, kultur- och fritidsverksamhet. Dessa verksamheter berör naturen på olika sätt, direkt eller indirekt. Vänersborgs kommun har en rik och varierad natur vilket för med sig ett ansvar att bevara och utveckla denna resurs.

Välgrundade beslut som berör naturen kräver bra beslutsunderlag, därför har Vänersborgs kommun låtit sammanställa och klassa naturvärden i Vänersborg. Tillsammans med rekommendationer för hushållning av mark- och vattenområden och för kommunens naturvårdsarbete utgör dessa Vänersborgs kommuns naturvårdsplan. Det viktigaste syftet är att presentera en *sammanhållen och aktuell bild över de skyddsvärda arter, värdefulla naturmiljöer och förordnanden* som finns i kommunen. Planen fungerar också som *underlag för planering* och beslut som berör användningen av mark och vatten samt att bildar *underlag för olika naturvårdande åtgärder*. Naturvårdsplanen utgör en TÖP, ett tematiskt tillägg till Översiktsplanen.
Arbetet med naturvårdsplanen har utförts i samråd med olika myndigheter, kommunala nämnder, intresseorganisationer och enskilda. Det är emellertid viktigt att förstå att planen, med värdefulla naturområden och prickar där det förekommer skyddsvärda arter, enbart utgör ”guidelines”, riktlinjer, för planeringen. Att det finns ett utpekat område betyder inte alltid att det är omöjligt att genomföra åtgärder där, eller motsatt att där det saknas prickar eller ytor, behöver inte betyda att det helt saknas värden. Planen beskriver vad som är känt i dagsläget – sedan är det upp till kommunen att använda denna kunskap på bästa sätt.

Den viktigaste delen i naturvårdsplanen utgörs av sammanställningen över särskilt värdefulla naturområden (kataloger i BILAGOR). Objektsbeskrivningar med tillhörande klassningar har utförts med hjälp av en manual, Naturvärdesinventering NVI (SS 199000), och den aktuella rödlistan (ArtDatabanken 2020). Urval och avgränsningar av områden grundar sig på olika naturinventeringar utförda av länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, ideella krafter, med mera. Uppgifter om rödlistade och skyddade arter kommer huvudsakligen från ArtDatabankens artfaktaregister och från Artportalen.

Naturvårdsplanen innefattar också förslag på ställningstaganden, åtgärder och fördjupningar.

De nationella miljömålen

De nationella miljömålen beskriver kvalitén och tillståndet för Sveriges miljö och natur, samt vad som är hållbart på lång sikt. Kommunerna har det lokala ansvaret för att åstadkomma en god livsmiljö och har enligt riksdagens uttalande ett övergripande ansvar för anpassningar till miljömålen. Kommunerna är betydelsefulla i arbetet med att uppnå målen genom sitt myndighetsarbete, sitt ansvar för samhällsplaneringen och genom åtgärder i sin egen verksamhet.

Naturvårdsplanen behandlar de ”gröna” miljömålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker*, *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*, med stort fokus på det sistnämna målet.

Vänersborgs kommuns miljöprogram

Miljöprogrammet beskriver ett önskat framtidsscenario för år 2030 och gäller hela den geografiska kommunen. För det kommunala arbetet anger miljöprogrammet en övergripande målbild och en riktning att sträva mot. Samtliga av kommunens nämnder har ansvar för att följa alla delar av miljöprogrammet, men huvudansvariga nämnder utses för de olika områdena. Huvudansvaret innebär att aktuella nämnder årligen ska ta fram förväntade resultat och förvaltningen tar fram aktiviteter för dessa områden samt hittar lösningar för hur målbilden ska kunna nås.

Miljöprogrammet bygger till stor del på de nationella och regionala miljömålen samt på existerande kommunala planer och program. Programmet faller ut i två grupper av mätbara mål för kommunen: miljörelaterade mål som ligger i verksamheternas grunduppdrag samt förväntade resultat i mål- och resursplanen. Måluppfyllelsen redovisas och följs upp årligen genom tillämpat styr- och ledningssystem. Alla nämnder redovisar sina resultat i samband med ordinarie verksamhetsuppföljning. Miljöstrategen sammanställer årligen en miljöhandlingsplan utifrån framtagna förväntade resultat, mål i grunduppdrag och aktiviteter. Denna följs upp i form av en årlig miljöredovisning. Miljöprogrammet ska revideras en gång per mandatperiod (Vänersborgs kommun 2016).

Naturvårdsplanen

Naturvårdsplanen utgör ett tematiskt tillägg till översiktsplanen (TÖP). Den består av ett beslutsdokument som antas av kommunfullmäktige, samt ett antal fristående utredningsdelar där denna rapport ingår.
Naturvårdsplanen innehåll bygger till stor del på denna sammanställning som Naturcentrum gjort av kända naturvärden i Vänersborg.

Grön infrastruktur

”Grön infrastruktur definieras som ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet” Naturvårdsverket.
Under 2017–2018 tog landets länsstyrelser fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Från hösten 2018 ska grön infrastruktur vara en naturlig del av planering och prioritering av insatser i olika samhällsprocesser.

Grön infrastruktur är ett nytt begrepp inom naturvården. Vänersborgs kommun är angelägen om att bevara områden för biologisk mångfald och friluftsliv samtidigt som staden expanderar.

Naturvården i lagstiftningen

De två ramlagar som framförallt styr den operativa naturvården är Miljöbalken (MB) och Plan- och bygglagen (PBL). MB som kom 1999, innehåller åtta kapitel som rör mål och tillämpningsområden, allmänna hänsynsregler, grundläggande hushållningsbestämmelser, särskilda hushållningsbestämmelser, miljökvalitetsnormer, miljökonsekvensbeskrivningar, skydd av områden, samt skydd av djur

och växter. Huvudsyftet med miljöbalken är att främja hållbar utveckling och på så sätt tillförsäkra nuvarande och kommande generationer en god miljö.

PBL innehåller idag förutom kopplingar till MB:s allmänna delar och avsnitt om resurshushållning, även icke bindande översiktlig planering, samt krav på detaljplaner, områdesbestämmelser, fastighetsplaner och konsekvensbeskrivningar. Kommunens naturvårdsplan fungerar därför också som underlag för prövning enligt PBL.

Utöver MB och PBL finns det en mängd lagar som fungerar som stöd för naturvården. Bland dessa återfinns skogsvårdslagen som idag betraktar produktion och miljö som lika viktiga. Andra lagar som stödjer naturvårdsarbetet är Väglagen, Fiskelagen, Jaktlagen och Terrängkörningslagen.

Naturen i Vänersborgs kommun

Vänersborgs kommun, belägen mitt i Västra Götalands län, innehåller natur med för Sverige unika inslag. I kommunen finns landets största sjö Vänern, de geologiskt intressanta och artrika platåbergen Halle- och Hunneberg samt Göta älvs dalgång, som kryddor på de övriga naturvärdena. Kommunen är 902 km^2 stor, varav en dryg 1/4 utgörs av Vänerns vatten.

Landskapet och geologin domineras av slätter, vatten och platåberg. Berggrunden är för svenska förhållanden tämligen varierad främst genom platåbergen Hallesnipan, Halle- och Hunneberg. De tre bergen består av hård basalt upptill, som underlagras av alunskiffer och sandsten. Kalkstenen är här, till skillnad från Kinnekulle, Billingen och Mösseberg, sparsam. Mycket intressanta inslag i geologin är de s k slättbergen, som är mycket flacka urbergshällar, bildade för mer än 600 miljoner år sedan. Man anser att de är rester av ett s k peneplan, ett flackt och till havsytenivån nederoderat landskap. De finaste exemplen finns vid Nordkroken norr om Vargön.

I väster finns en bergkullterräng och i nordväst återigen slättområden med bördiga åkermarker. Här finns slättsjöarna Lilla och Stora Hästefjorden, med rik flora och fågelliv. Längst i nordväst ligger Kroppefjäll, som med sin sydöstra del ingår i kommunens varierande natur. Bergsområdet kallas fjäll, men det råder ett betydligt mildare klimat. Detta ger en unik klimatologisk egenskap, med mycket regn och hög och jämn luftfuktighet. Klimatet ger en ”oceanisk” karaktär med flera för Sverige mycket sällsynta arter. Sådana arter påträffas också utmed platåbergens sluttningar.

Klimatologiskt och vegetationsmässigt befinner sig kommunen, liksom flera grannkommuner, i ett mellanläge mellan borealt (nordligt), nemoralt (sydligt), oceaniskt (västligt) och kontinentalt (östligt). Detta sätter sina spår i växt- och djurlivet – som därigenom blivit extra rikt.

Odlingslandskapet i Vänersborgs kommun är areellt omfattande. I nordväst, på dalboslätten, finns många större jordbruk, liksom vid foten av Hunneberg. Ett fåtal traditionella slåtterängar finns kvar, och det finns spridda naturliga betesmarker t ex på Vänersnäs och utmed Dalslandskusten.

I kommunen finns en mängd *skogsmiljöer*. Aldominerade lövskogar utmed vattendrag och sjöar, ädellövskogar i branter, björk- och ekskogar. De högsta skogsvärdena finns i bergsbranter och i hagmarker med gamla träd. Utmed bergen, Halle- och Hunneberg samt Kroppefjäll, finns naturskogsliknande skogar med många sällsynta eller rödlistade arter – och några av kommunens skogsmiljöer är också landets mest artrika.

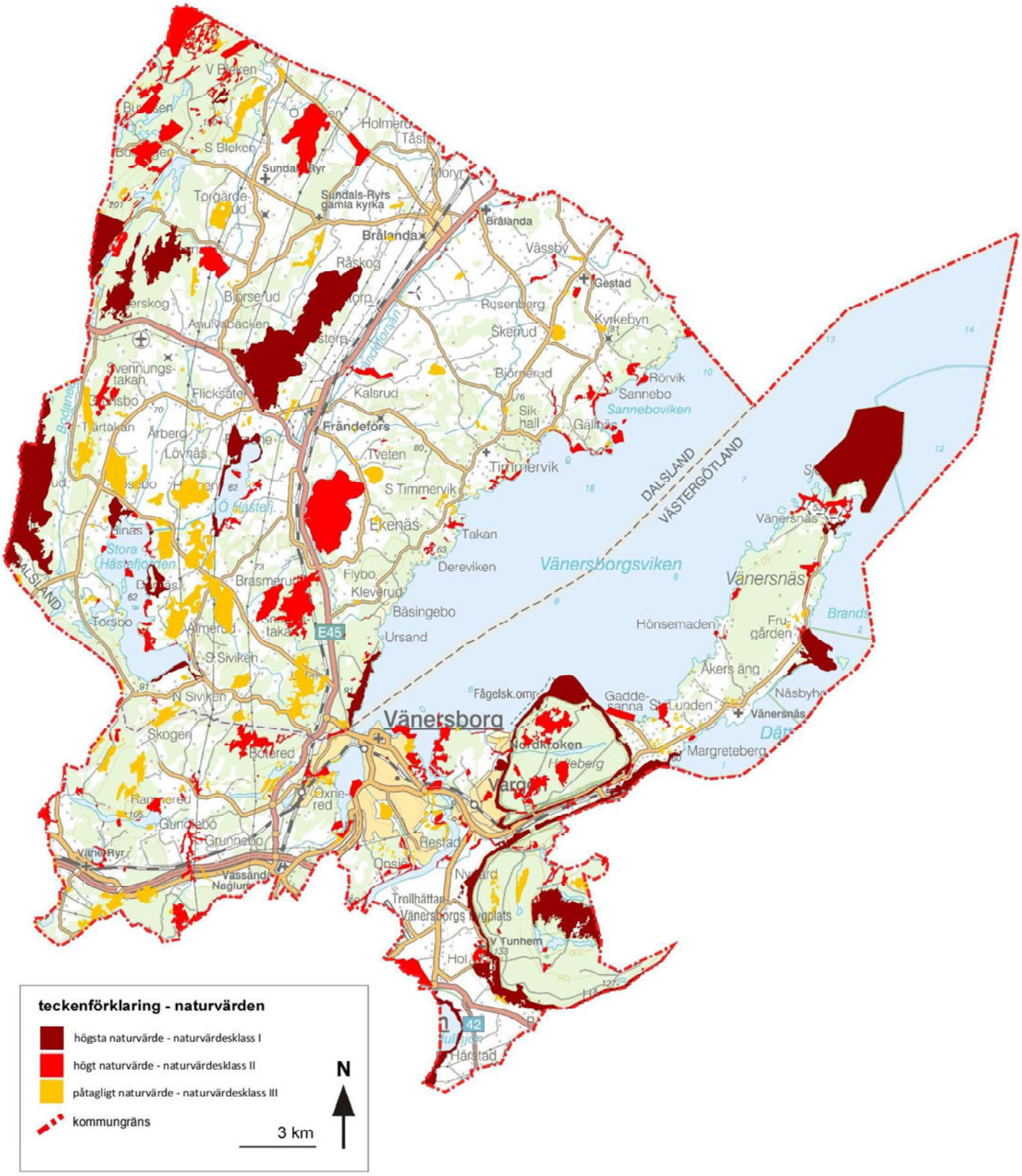
Även om Vänersborgs kommun hyser ett varierat naturlandskap, så är det *vattenlandskapet* som är det mest framträdande draget. Vänern, Sveriges i särklass största sjö, utgör lite drygt 25 % av kommunen yta, och här finns alla tänkbara naturtyper representerade. Grunda fågelrika vikar med vassar och betesmarker, moränrev, djupområden och små skärgårdsmiljöer med klippstränder.

I Vänersborgs kommun finns också fantastiska möjligheter till *friluftsliv* genom strövtåg, båtliv och fiskemöjligheter. Vänersborg har dessutom en grön infrastruktur med grönområden och vattenvägar med höga naturvärden precis inpå husknuten. Markerna kring Vänersborgsviken, Vargön, utmed Göta älv och Rånnum, ligger på behändigt avstånd från stadens myller, och inbjuder till promenader, vandringar, aktiviteter och olika slag.

Artrikedomen är ett annat av kommunens särdrag – inte mindre än 551 rödlistade arter har noterats inom kommunen (drygt 10 % av alla i Sverige noterade rödlistade arter), vilket är en hög siffra. Av dessa är ett tiotal arter så ovanliga eller hotade att de förekommer i särskilda åtgärdsprogram från Naturvårdsverket. Den stora rikedomen på rödlistade arter är ett resultat av den varierade topografin, klimatet, närheten till Göta älv och Vänern, berggrunden samt förstås kulturhistorien.

I denna översiktliga beskrivning av naturmiljöerna i Vänersborgs kommun bör ett axplock ur kommunens rika bukett av naturområden lyftas fram särskilt – Hallesnipan, Halle-, och Hunneberg, Tunhem, Nordkroken, Stora och Lilla Hästefjorden samt Kroppefjälls östbranter. Utöver dessa måste man naturligtvis nämna Göta älv och Vänerns alla skrymslen och vrår.

I kommunen har ca 600 st värdefulla landobjekt kartlagts inom ramen för denna naturvårdsplan, omfattande en yta av ca 100 km^2 motsvarande ca 15 % av kommunens landyta som är ca 642 km^2 (totalt ca 902 km^2 inklusive vattenområdena). Vattenområdena omfattar ca 260 km^2 varav merparten har höga naturvärden. Bland dessa återfinns 37 sjöar och 25 vattendrag (se mer under avsnittet ”Sjöar och vattendrag”). En översiktskarta över registrerade land- respektive vattenobjekt finns på sidan 9 och 13.



Figur 1. Karta över värdefulla landområden i Vänersborgs kommun.

Sjöar och vattendrag

Våra sjöar och vattendrag fyller många viktiga funktioner. Härifrån tar vi vårt dricksvatten, de är livsmiljöer för djur och växter, här sker transporter, fiske, rekreation och energiproduktion för att nämna några. Trots århundraden av dammbyggen, sjösänkningar och utdikningar är Sverige fortfarande ett av världens ”vattenrikaste” länder. Idag, när utdikningarna av våtmarkerna upphört, är det försurning, övergödning och olika dammbyggen som är de största hoten mot livet i våra sjöar och vattendrag.

Men man kan trots allt konstatera att en ren vattenmiljö numera värderas högt, och att det därmed blivit allt bättre i sjöar och vattendrag. Regnet blir allt friskare efter att internationella, politiska överenskommelser om utsläpp till luften har åstadkommits, och dikningarna har som nämnts upphört. En del vandringshinder för vandrande fiskar i form av gamla kvarnar och dammar har tagits bort eller åtgärdats, men det kvarstår väldigt mycket arbete innan den ekologiska funktionen är återställd. Och, för att vidmakthålla och förbättra vattenmiljöernas naturvärden, krävs stor försiktighet när det gäller arbeten i och kring vatten.

Av kommunens totala yta på 902 km^2 utgörs ca 260 km^2 (28 %) av vatten.

Viktiga vattendrag

I Vänersborgs kommun finns både stora och små sjöar men inte så många vattendrag. Av dessa är Göta älv förstås störst. Nedan förtecknas några av kommunens mer värdefulla vattendrag jämte längd och ekologisk status enligt VISS (Vatteninformationsystem Sverige). Naturvärdesklassningen som vi utfört har vägt in flera parametrar i bedömningen, t ex förekomst av rödlistade arter, varför naturvärdesklassningen och ”ekologisk status” ibland skiljer sig åt.

Göta älv (7,5 km i Vänersborgs kommun; måttlig ekologisk status), Risån (10,2 km i kommunen; måttlig ekologisk status), Bodaneälven (14,2 km, varav huvuddelen i kommunen; måttlig ekologisk status), Fällälven (4,2 km i kommunen; måttlig status), Frändeforsån (16,8 km i kommunen; måttlig ekologisk status); Bastån (11,1 km i kommunen; god ekologisk status), Botebäcken (1,9 km i kommunen; ej statusklassad).

Det finns också ett stort antal småbäckar, vilket beror på topografin och de stora nederbördsmängderna. Dessa vattendrag är betydelsefulla för fiskfaunan.

Sjöar

Sjöarna utgör en mycket stor del av Vänersborgs kommun, Vänern är förstås det mest värdefulla inslaget, men det finns fler intressanta och biologiskt värdefulla sjöar. Här förtecknas de mest värdefulla sjöarna i kommunen (klass 1 – mycket högt naturvärde). Vänern (225 km^2 i Vänersborgs kommun), Dättern (12 km^2), Röseboviken (0,26 km^2), Stora Hästefjorden (8,4 km^2), Östra Hästefjorden (2,5 km^2), Hullsjön (1,32 km^2), Öresjö (huvuddelen av sjön belägen i Uddevalla och Lilla Edets kommun). Ytterligare 30 småsjöar i intervallet ca 5 – 200 ha (0,05 – 2 km^2) finns i kommunen. Hullsjön är en lokalt välkänd fågelsjö, tillika grund slättsjö med höga halter av närsalter. Sjöns omgivningar har restaurerats och numera finns en intressant blandning av slåttermarker, betesmarker och vasspartier runt sjön. Vid sjön finns också ett flera fågelobservationsplatser.

Fiskarter

Av svenska sötvattensfiskar påträffas 37 arter i kommunen. Flertalet av arterna återfinns i Vänern.

I Vänern förekommer drygt 35 olika fiskarter. Här följer en förteckning över naturligt förekommande fiskarter i Vänersborgs kommun (div. källor). Rödlistningskategorier anges inom parentes.

abborre	gös	sik
asp (NT)	harr	siklöja
aspsik	id	småspigg
benlöja	karp	stensimpa
björkna	lake (VU)	storspigg
braxen	lax	stäm
bäcknejonöga	löja	sutare
elritsa	mört	vimma (NT)
faren	nissöga	ål (CR)
flodnejonöga	nors	älvsik
färna	planktonsik	öring
gärs	ruda	
gädda	sarv	

Vad behöver göras?

• Särskilt värdefulla sjöar och vattendrag samt anslutande värdefulla naturmiljöer behöver ges ett långsiktigt skydd.

• Fysiskt påverkade vattendrag (t ex vandringshinder) med höga naturvärden behöver restaureras med omlöp, utrivningar av dammar, m m.

• Vägar och kulvertar utformas så att de inte utgör hinder för vandrande fisk och andra djurarter.

• Vid utsättning av fisk eller andra vattenlevande organismer ska främmande arter eller främmande stammar undvikas.

• Påverkan från giftiga, försurande och övergödande ämnen måste minska och tillståndet behöver övervakas kontinuerligt.

Vad kan kommunen göra?

• Ta hänsyn till viktiga naturtyper i sjöar och vattendrag vid planering, samråd och tillståndsärenden.

• Ha ett bra planeringsunderlag för, och god kännedom om, kommunens vattenmiljöer.

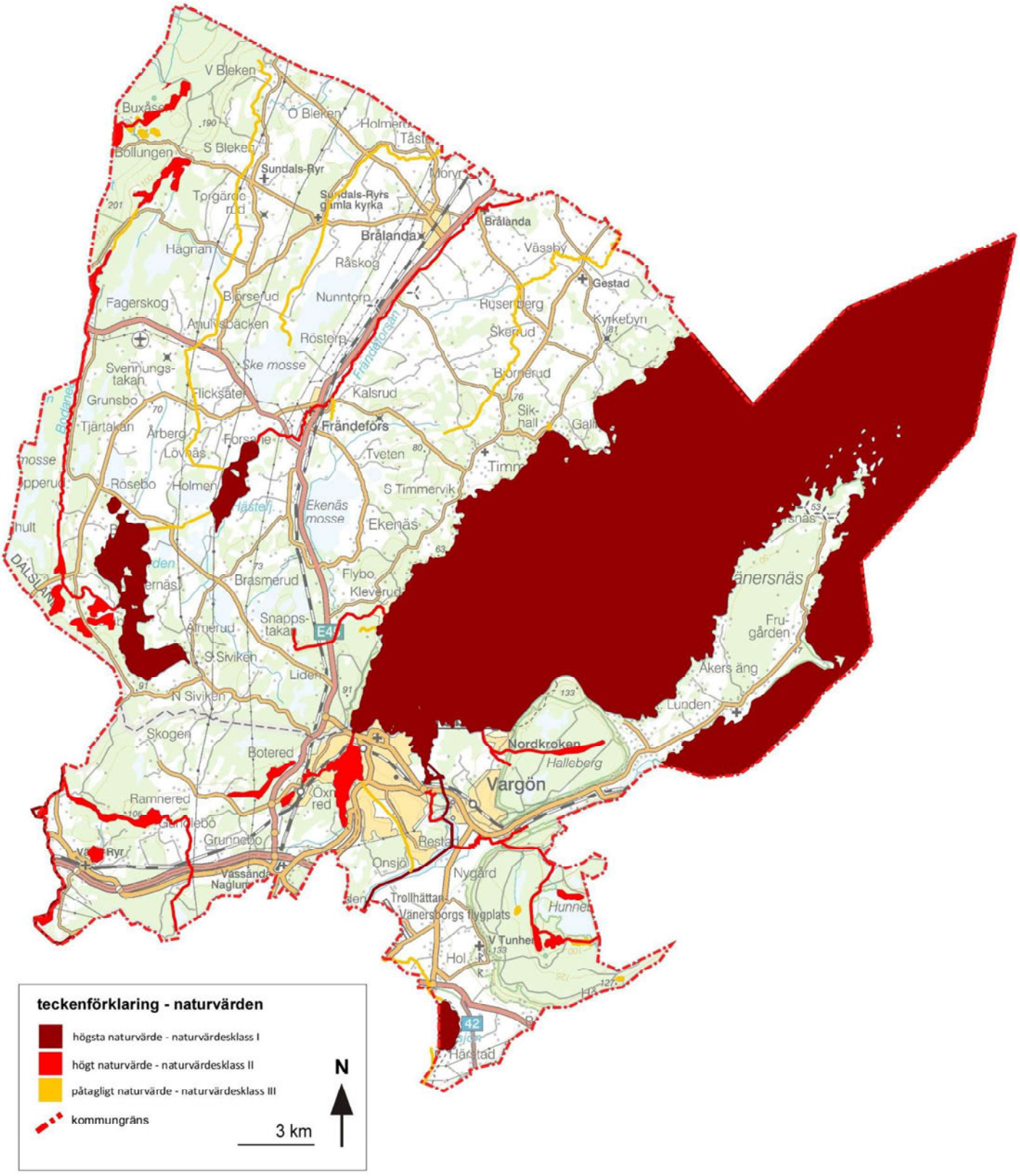
• Arbeta för att näringsbelastningen på vattendrag och sjöar minskar från enskilda avlopp och jordbruket.

• Restaurera och återskapa ekologiskt funktionella vattenmiljöer och kantzoner samt upprätthålla skötsel genom exempelvis vasslåtter.

• Kommunens sjöar och vattendrag ska erbjuda såväl kommuninnevånare som besökare möjligheter till bad, friluftsliv och fina naturupplevelser.

• Utveckla och förädla sportfisket genom översyn av åtkomst, faciliteter och information.

• Stödja de lokala intresseorganisationernas arbete med att förbättra fiskfauna och vattenmiljöer exempelvis genom restaurering av vattendrag.



Figur 2. Karta över värdefulla vattenmiljöer i Vänersborgs kommun.

Våtmarker

Våtmarker innefattar allt från fastmarker täckta med mycket ytligt grundvatten till marker som översvämmas och står under vatten stora delar av året. Våtmarkerna har under 1800- och 1900-talet utsatts för stora ingrepp i form av markavvattning, torvbrytning och överdämning. Trots all påverkan är Sverige ett av de länder i världen som har flest våtmarker. Vi har därför också ett internationellt ansvar att bevara dessa. Idag anläggs nya våtmarker och gamla restaureras, men enligt Naturvårdsverket försvinner fortfarande fler våtmarker än vad som tillkommer.

Våtmarker har en vattenhållande funktion i landskapet, de fungerar som vattenreservoarer, men också som naturliga reningsverk. Näringsämnen som kväve och fosfor fångas upp i våtmarken istället för att rinna direkt ut i vattendrag och sjöar, och där bidra till övergödning. Dessutom är de viktiga livsmiljöer för växter, fåglar, fiskar, insekter och groddjur.

I samarbete mellan Naturvårdsverket och länsstyrelserna genomfördes på 1980-talet en översiktlig inventering (VMI) av landets våtmarker. Av tidsskäl dokumenterades främst våtmarker som är större än 10 hektar. På grund av påverkan i form av torvbrytning, dikningar, vägbyggen med mera är nu mindre än fem procent av våtmarkerna i Västra Götalands län helt utan ingrepp. I Vänersborgs kommun kartlades 49 våtmarker med en sammanlagd areal på ca 4455 ha, ca 7 % av landarealen, vilket är en relativt hög siffra. Kommunen har ett stort åtagande när det gäller att bevara dessa biologiskt viktiga miljöer samt de stora orörda våtmarkskomplexen i inlandet.

Småvatten

I kommunen finns otaliga småvatten. Det rör sig om naturliga vattensamlingar i skogsmarker, småbäckar i skog samt kulturskapade dammar och småvatten i odlingslandskapet. Dammarna är hemvist för en intressant och artrik fauna och flora. Vattenbläddror, nateväxter, hårslingor och särvar, är de säregna namnen på växter som lever i sådana här miljöer. Men framförallt är dammarna hemvist för flera olika arter av grod- och kräldjur samt en mängd insekter. Vanlig padda, åkergroda, vanlig groda, större och mindre vattensalamander och snok är arter som har småvatten som sin viktigaste livsmiljö. Dessa arter är skyddade i artskyddsförordningen.

Myrar

Myr är ett gemensamt namn för skogslandskapets kärr och mossar, vilka byggs upp av vitmossor. I Vänersborgs kommun finns flera stora myrar bland annat Tronemossen, Ske mosse och Ekenäs mosse i den västra delen av kommunen och Öjemossarna på Hunneberg. Våtmarkerna är mestadels spridda över kommunens nordvästra delar.

Sumpskogar

Sumpskogar är våtmarker som är täcka av träd. Det kan röra sig om gamla tallbeväxta myrar, igenväxande och försumpade kulturmarker, strandskogar eller skogskärr av olika slag. I Vänersborgs kommun finns sumpskogarna spridda utmed våtmarker främst i den nordvästra delen av kommunen. Sumpskogarna har översiktligt inventerats av Skogsstyrelsen. I kommunen har 517 objekt omfattande 2 475 ha registrerats – flertalet är små objekt (medianstorleken är 2 ha). Många av sumpskogarna är emellertid framtolkade från flygbilder och inte besökta varför en hel del objekt saknar

naturvärden. De överlappar också till viss del de våtmarker som registrerats i kommunen genom VMI (våtmarksinventeringen).

Våtmarker i odlingslandskapet

Våtmarkerna i odlingslandskapet har ett stort värde. Dels har denna miljö minskat drastiskt de senast 200 åren, dels är det en särskilt artrik miljö. Odlingslandskapets våtmarker bidrar också i hög grad till att fånga upp gödslande (eutrofierande) ämnen, som annars skulle hamna i sjöar och hav. Inom Landsbygdsprogrammet (se kap ”odlingslandskapet”) finns investeringsstöd för att anlägga våtmarker och småvatten, samt ersättningar för skötsel i form av bete eller slåtter av anlagda småvatten och våtmarker. Vänersborgs kommun finns ovanligt många grunda slättsjöar som är omgivna av välutvecklade våtmarker (betade eller vassbeväxta). De finaste exemplen är Hullsjön, Stora och Östra Hästefjorden samt Dättern.

Vad behöver göras?

- Långsiktigt skydda och sköta de mest värdefulla våtmarkerna.
- Anläggning och återställning av våtmarker vid strategiska platser för att minska näringsläckaget. När nya våtmarker anläggs behöver hänsyn tas till funktionen som näringsfälla samtidigt som åtgärder görs för att gynna den biologiska mångfalden.
- Kunskaperna om våtmarkernas värden behöver förbättras.
- Vid planer och exploateringar behöver stor hänsyn tas till värdefulla våtmarker så att ingen negativ hydrologisk eller ekologisk påverkan sker.

Vad kan kommunen göra?

- Ta hänsyn till våtmarkerna vid planering, samråd och tillståndsärenden.
- Vänersborgs kommun skall ha ett bra planeringsunderlag för, och god kännedom om kommunens våtmarker och hur de förändras över tiden.
- Vänersborgs kommun bör arbeta för att arealen våtmark ökar.


teckenförklaring
våtmarksinventeringen
sumpskogar (Skogsstyrelsen)
myrskyddsplan
Nyängen
kommungräns
3 km
N
Vänersborg
Brålanda
Frändefors
Dalsland
Västergötland
Vänersborgsviken
Vänersnäs
E45
42

Figur 3. Karta över värdefulla våtmarker i Vänersborgs kommun.

Skogslandskapet

Gamla skogar har ofta höga naturvärden. Ju äldre en skog blir desto fler livsmiljöer utvecklas, och ju fler livsmiljöer desto fler ovanliga och specialiserade arter. I trädens ved lever insektslarver och svampar, i lövverket frodas fågellivet, insekts- och spindelfaunan, och på barken växer lavar och mossor.

Från att förr ha varit dominerat av odlingsmarker, betesmarker och glesa betade skogar, har landskapet förändrats starkt under de senaste hundra åren. Framförallt har odlingslandskapet förändrats och skogsmarken förtätats med granskog. Detta beror framförallt på att skogen blivit en viktig ekonomisk resurs, och att jordbruket rationaliserats. Omkring 65 % av Sveriges yta är idag skogsmark, och den största delen är brukad granskog. Det produktionsinriktade skogsbruket har fått till följd att lövrika skogar, gamla och döda träd har blivit alltmer ovanliga och därmed även en mångfald av arter som är knutna till sådana miljöer. Många insekter, fåglar, mossor, lavar och svampar är beroende av just lövträd, gamla träd och död ved. Produktions- och miljömål ska idag vara likställda inom skogsbruket och skogsnäringen har huvudansvaret för att den biologiska mångfalden i skogarna bevaras.

Skogen är också en ovärderlig resurs för rekreation och friluftsliv samt en rik källa till upplevelser.

Barrskog

Vänersborgs kommun ligger i gränslandet mellan boreoneoral zon (barr/lövskogsområdet) och nemoral zon (lövskogsområdet). Gran- och tallskogar dominerar, men lövskogar och blandskogar förekommer i bergbranter, utmed dalgångarnas sluttningar och utmed sjöstränder. Oftast är barrskogarna av yngre modell, men på många platser finns sluttningsskogar som att betrakta som gamla. Blandskogarna i sluttningarna till högre liggande bergsområden, särskilt i sluttningarna till Kroppefjäll, är mycket intressanta och hyser en rad mycket sällsynta arter. I barrskogar på kalkfattig mark påträffas i regel många olika arter av mossor, lavar och svampar, men sällan några ovanliga. Man så snart det finns lite kalk i marken blir barrskogarna mer värdefulla från ett mångfaldsperspektiv med många ovanliga arter, inte minst när det gäller svampar och kärlväxter.

Lövskogar

Några av kommunens skogstyper utmärker sig särskilt när det gäller biologisk mångfald – ekskogar, ekhagar och ädellövskogar.

Trädslaget ek är vanligt och ofta dominant i kommunens lövskogar, särskilt i bestånd vid tätorter, äldre kulturmiljöer med mera. Ekar koloniserar gärna öppen mark, till exempel gamla betesmarker, bergsluttningar, m m. Ek är vårt biologiskt viktigaste trädslag eftersom det erbjuder livsmiljö för många arter.

En annan, för den biologiska mångfalden värdefull skogstyp, är ädellövblandskog med alm, ask, lind och lönn. Bestånden är nästan alltid knutna till kulturmarker och bergbranter. I Vänersborgs kommun finns landets finaste ädellövskogar! Skogarna i Halle- och Hunnebergs branter är unika på många sätt – här finns stora mängder av gamla och grova träd av allehanda trädslag jämte hålträd och fallna träd. Skogstypen är extremt artrik när det gäller allehanda grupper av växter, djur och svampar. Bland annat förekommer (eller har förekommit) mer 100 olika rödlistade lavar i bergets skogar.

Andra större lövskogar påträffas kring Vargön och Rånnum, längs Vänerkusten och utmed Kroppefjälls östsida. I övrigt är de flesta lövskogarna är små och utgörs till stor del av ung skog på övergiven kulturmark.

Hagmarker med lövträd är inte särskilt vanliga i kommunen men ett område skiljer ut sig – markerna kring Tunhems prästgård. Här finns ett stort antal månghundraåriga ekar i ett landskap som kan beskrivas som ”pastoralt” och är en av landets vackraste ekhagar. Artrikedomen på och i de gamla ekarna är mycket stor och här finns ovanligheter som läderbagge, ädelguldbagge, ekspik och gammelekslav, alla rödlistade.

Lövskogsinventeringen från 1980-talet redovisar 146 objekt som totalt omfattar 1229 ha (ca 4 % av kommunens skogsareal, och 2 % av landytan).

Nyckelbiotoper och naturvärden (SKS)

En nyckelbiotop är en livsmiljö som har en viktig roll för skogens hotade flora och fauna, och här finns oftast rödlistade arter. Nyckelbiotoperna har kartlagts i hela Sverige av Skogsstyrelsen (SKS). De har inget lagligt skydd, men markägare är skyldiga att samråda med Skogsstyrelsen om åtgärder som förändrar miljön i en nyckelbiotop. Alla nyckelbiotoper har höga naturvärden och de undantas i regel från rationellt skogsbruk eftersom sådant kan äventyra värdena. Man har också identifierat s k ”naturvärden” – vilka kan liknas vid nyckelbiotoper men av något lägre kvalité. I Vänersborgs kommun har 159 nyckelbiotoper och 123 naturvärden identifierats med en sammanlagd areal om cirka 442 ha. Se kartan på nästa sida.

Skogar i kommunen

Vänersborgs kommun är inte en skogskommun av den typ som man finner längre norrut i landet. I statistik från Skogsstyrelsen uppges den produktiva skogsmarken i kommunen uppgå till drygt 29 400 hektar, vilket motsvarar ungefär halva landytan. Av denna areal har cirka har 1 717 ha (ca 6 %) påtagligt naturvärde eller högre (lövskogar, nyckelbiotoper, m m). En handfull värdefulla skogsmiljöer är skyddade som naturreservat eller naturvårdsområden; Halle- och Hunneberg, Dalbobergen, Buxåsen, Knäckekullarna och Kroppefjäll.

Ytterligare 13 skogsområden i kommunen är biotopskyddade (tot 41 ha) eller omfattas av s.k. naturvårdsavtal genom Länsstyrelsen i Västra Götalands län (2 st, ca 4 ha) eller Skogsstyrelsen (19 st, ca 66 ha).

Vänersborgs kommun äger omkring 1500 ha skogsmark och kommunens skogsbruk är certifierade enligt FSC och PEFC. Skogsbruksplanen som är ett krav för att bli certifierad är en grön skogsbruksplan med anpassning för tätortsnära friluftsliv och rekreation. Policy för kommunens skogsinnehav är under framtagande.



Figur 4. Karta över värdefulla skogsmiljöer i Vänersborgs kommun. Skyddsvärda träd presenteras i figur 5.

Odlingslandskapet

Jordbrukets viktigaste funktion är att producera livsmedel, och under de årtusenden som jordbruk bedrivits i vårt land har de olika brukningsformerna skapat nya naturtyper, vilka i sin tur genererat en stor biologisk och kulturhistorisk mångfald. Många brukningssätt och naturtyper har rationaliserats bort, vilket utarmat mångfalden och spåren av historian. Att återskapa, nyskapa och bevara ålderdomliga värden är idag ett viktigt ansvar för jordbruket och jordbrukaren är den centrala aktören. Man kan som jordbrukare få miljöersättning om man vårdar och utvecklar det svenska odlingslandskapet, men trots dessa ersättningar krävs det ännu mer insatser för att rädda de arter och miljöer som hör hemma i odlingslandskapet.

Många av våra ovanliga eller rödlistade arter är knutna till de livsmiljöer som det ålderdomliga jordbruket skapar, t ex slåtterängar, naturbetesmarker, gamla grova träd, små vattendrag, öppna diken och åkerholmar. Sådana naturtyper var mycket vanligare förr.

De naturliga betesmarkerna tillhör de viktigaste naturtyperna för odlingslandskapets biologiska mångfald, och naturligtvis är betesdjuren en avgörande faktor för bevarandet av värdena.

Odlingslandskapet innefattar även *åkrar och andra kringliggande marker*. För att bredda kunskapsunderlaget tog länsstyrelsen i dåvarande Älvsborgs län på 1990-talet fram en plan för bevarande av hela landskap med höga natur- och kulturvärden. I Vänersborgs kommun finns det 21 sådana värdefulla odlingslandskap omfattande totalt 11 722 ha. De största och mest värdefulla landskapen ligger kring Stora och Östra Hästefjorden, vid Gestad, mellan Vargön, Tunhem och Åsaka samt på Vänersnäs. Ängen är en ogödslad slåttermark där bonden hämtade vinterfoder till sina djur. Ängen har en unik artrikedom som är beroende av årligen återkommande hävd med lieslåtter, höskörd och efterbete. I Sverige finns det endast något tusental hektar kvar av detta markslag som präglat det svenska odlingslandskapet under åtminstone ett par tusen år. I Västra Götaland finns ett hundratal ängar som omfattar ungefär lika många hektar. I Vänersborgs kommun finns idag, enligt ängs- och betesmarksinventeringen som genomfördes 2002–2004, enbart nio ängar, vilket är häpnadsväckande lite om man jämför med förr i tiden då det fanns tusentals hektar bara i Vänersborgstrakten, men ändå en hög siffra om man jämför med kringliggande kommuner. Ängen är landets mest hotade naturtyp.

Betesmarker

Betesmarkerna är näst efter ängarna det viktigaste markslaget i odlingslandskapet när det gäller biologisk mångfald. Betesmarker är mycket artrika och välskötta sådana marker har nationell bevarandestatus. Många av de marker som idag betas har en historia som ängsmark. Förr betade djuren på utmarken som i våra trakter ofta bestod av betad skog och vidsträckta ljunghedar. På dessa marker växer det numera vanligen tät skog. Under ängs- och betesmarksinventeringen, som genomfördes under början av 2000-talet, registrerades i kommunen 74 marker med höga naturvärden knutna till beteshävd, omfattande totalt 498 ha (0,5 % av landytan). Till detta kommer områden som saknade hävd och registrerades som ”restaurerarbar”.

Småbiotoper

Begreppet småbiotoper används om mindre naturmiljöer som åkerholmar, stenmurar, odlingsrösen, öppna diken, källor, småvatten och alléer. Åkerholmar har i regel varit ängs- eller betesmarker och kan därför hysa en rik flora, men de erbjuder också skydd och boplatser för olika djur.

Stenmurar och odlingsrösen är spår från äldre tiders odling och utgör skydd för ormar, ödlor, insekter och fåglar. Vatten är mycket viktigt i landskapet, men dessvärre en bristvara som är livsnödvändig för grodor, salamandrar och en mängd småkryp. Alléernas gamla ihåliga träd är värdefulla för fåglar, fladdermöss, sällsynta insekter och lavar. Småbiotoperna anses så viktiga att de omfattas av ett generellt biotopskydd (se vidare under kapitlet om skydd av natur). I Vänersborgs kommun är de vanligast förekommande småbiotoperna stenmurar, åkerholmar, öppna diken och småvatten. De småbiotoper som vi idag ser i landskapet utgör en bråkdel jämfört med äldre tider, och därför behövs extra stor hänsyn till dessa miljöer.

Särskilt skyddsvärda träd

Tillsammans med ängar och betesmarker utgör gamla träd de mest artrika och hotade miljöerna i odlingslandskapet. Det rör sig om gamla grova ekar, hamlade lövträd, vårdträd och alléträd. Gamla och grova träd är fascinerande i sig, men utgör också en värdefull livsmiljö för många djur och växter.

De flesta skyddsvärda träd har uppstått i odlingslandskapet. De grova träden har så många hotade arter knutna till sig att Naturvårdsverket upprättat ett särskilt åtgärdsprogram för ”särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet”. Ett sådant träd är >1 meter i diameter i brösthöjd, >200 år gammalt eller ett hålträd med en diameter >40 cm. Åtgärdsprogrammet har sammanställts av experter och åtgärder på nationell, regional och lokal nivå föreslås i rapporten. Vänersborgs kommuns ansvar är i första hand kunskapsinsamling/sammanställning, skötselåtgärder samt information och rådgivning.

Kartläggningen av kommunens skyddsvärda träd (se karta), både i skogs- och odlingslandskapet, visar att det finns 2 038 träd, av vilka 715 är att betrakta som ”jätteträd” med en diameter > 1 meter. Resterande träd utgörs av hålträd, träd som nästan kan betraktas jätteträd eller gamla träd (mer än 140 eller 200 år beroende på trädslag). Det största uppmätta trädet i kommunen är en ek, Tunhemseken, 721 cm i omkrets (i brösthöjd). Störst förekomst av särskilt skyddsvärda träd finns kring Tunhems prästgård, utmed Hunnebergs sydvästsida, vid Nygård, Vargön, Rånnum och i och kring Vänersborgs stad.

Länsstyrelsen har från regeringen fått uppdraget att ta fram en regional handlingsplan för ”grön infrastruktur”. Denna plan bland annat syftar till att upprätthålla ekosystemets funktioner i ett förändrat klimat. Grön infrastruktur innefattar bland annat GIS-analyser och avgränsning av områden med särskilt höga tätheter av skyddsvärda träd, så kallade värdetrakter. Inom länet har 25 sådana värdetrakter avgränsats, varav en, Göta älv – Sollebrunn, berör en stor del av kommunens södra delar (Vänersborgs stad, Göta älv, Halle- och Hunneberg samt mellanliggande områden). Syftet är att kunna rikta åtgärder för skyddsvärda träd till områden där de gör störst nytta.

Bidrag för skötsel och utbildning

Länsstyrelsen erbjuder miljöersättningar genom Landsbygdsprogrammet samt rådgivning om skötsel av odlingslandskapets natur- och kulturmiljöer. Det gäller t ex ängar och betesmarker, småbiotoper, ekologisk produktion, bevarande av äldre byggnader, gamla husdjursraser, med mera. Utöver miljöersättningar finns särskild ersättning för skötsel av skyddade områden/naturreservat och Natura 2000-områden, LONA-bidrag med mera. De olika ersättningsformerna administreras av Länsstyrelsen, Jordbruksverket och till viss del av kommunerna. Ersättningarna är föränderliga och kan komma att ändras.

Kommunen kan spela en viktig roll genom att sprida information och ta initiativ och stötta lokala projekt.

Vad behöver göras?

- Arealen slåtterängar och betesmarker behöver öka för att rädda de hotade arter som är knutna dit.
- En större variation i odlingslandskapet måste skapas om de biologisk mångfalden skall kunna bevaras. Detta kan göras genom att bevara, nyskapa och sköta småbiotoper som stenmurar, dikes- och åkerrenar, odlingsrösen, hamlade träd och alléer.

Vad kan Vänerborgs kommun göra?

- Ta särskild hänsyn till ängs- och hagmarker samt småbiotoper vid planering, samråd och tillståndsärenden.
- Bevara och utveckla bestånd av skyddsvärda träd – särskilt inom tätortsmiljön.
- Vänersborgs kommun skall ha ett bra planeringsunderlag för, och god kännedom om, kommunens odlingslandskap och dess naturvärden.
- Öka medvetenheten inom Vänersborgs kommun om betydelsen av ekologiska livsmedel och deras betydelse för den lokala biologiska mångfalden.
- Aktivt arbeta för att säkerställa fortsatt hävd i de mest värdefulla ängs- och betesmarkerna i kommunen, samt att stödja hävden av äldre markslag t ex slåtterängar och traditionellt skötta åkrar.
- Vänersborgs kommun bör bidra till att inhemska husdjursraser och kulturväxter bevaras.
- Vänersborgs tätort har en stor förekomst av särskilt skyddsvärda träd i parker och utmed gator. Kommunen bör därför ta fram en särskild trädvårdsplan för att kunna bevara träden och deras värden, utveckla tätortens gröna infrastruktur samt hantera motstående intressen gällande gamla träd i tätt bebyggt område.



Figur 5. Karta över odlingslandskapsvärden i Vänersborgs kommun.

Växt- och djurlivet

Begreppet "biologisk mångfald" kan kännas abstrakt och otydligt. Men det omfattar alla de vanliga djur och växter som finns runt omkring oss i vår vardag, och alla de arter som är så ovanliga att vi troligen aldrig kommer att träffa på dem. Biologisk mångfald innefattar också den mosaik av naturtyper och livsmiljöer som finns i landskapet, som omfattar stadslandskapet, odlad mark, vattendrag, sjöar, våtmarker och skogar. Att det sker en omfattande och kontinuerlig förlust av livsmiljöer och arter, både nära och fjärran, är ett faktum och det är ett av vår tids största miljöproblem. Under det senaste 20 åren har närmare 3 000 arter försvunnit årligen från jordens yta.

Många arter är knutna till gamla skogar eller åldriga kulturmiljöer till exempel slåtterängar. Sådana livsmiljöer kan vara svåra eller till och med omöjliga att återskapa om de förstörs. De är också ofta väldigt artrika och finns kvar som öar i stormande hav. När dessa livsmiljöer försvinner har organismerna ingenstans att ta vägen, vilket leder till att de dör ut. I Sverige finns det kvar populationer av arter som håller på att försvinna i resten av världen. Kanske främst för att vi är så glest befolkade och att oexploaterad natur fortfarande utgör en så pass stor del av vårt land. Vi behöver därför ta ansvar för dessa arter både nationellt, regionalt och lokalt.

I Vänersborgs kommun finns mycket värdefull natur och många ovanliga eller hotade arter. För att bevara deras möjligheter att överleva behövs åtgärder av olika slag, främst genom skydd av naturområden men också av aktiva skötselåtgärder. I vardagslandskapet krävs stor hänsyn och verksamma inom skogs- och jordbruket har ett särskilt stort ansvar. Vänersborgs kommun har ett stort ansvar för mångfalden i landskapet, både som markägare och som ytterst ansvarig för samhällsplaneringen. Viktiga åtgärder kan vara att skydda speciellt värdefulla områden som kommunala naturreservat, men också insatser som att tillhandahålla arbetslag för praktiska naturvårdsåtgärder är mycket betydelsefulla, men också planera för att bygga in och utveckla värdefull natur i bebyggelse och annan infrastruktur.

Hotade och rödlistade arter

Cirka sju procent, eller 4746 arter, av Sveriges djur, växter och svampar är så hotade att de riskerar att dö ut. Deras livsmiljöer har påverkats av miljöförstörelse och av att jordbruket, skogsbruket och fisket har rationaliserats. Sverige tar liksom många andra länder fram rödlistor över hotade och sällsynta växt- och djurarter. I rödlistorna grupperas arterna efter hur stor risken är för att de dör ut. Kategorierna presenteras nedan. I Vänersborgs kommun har 551 rödlistade arter påträffats enligt Artfakta 20200708 och observationsdatabasen (innehåller även äldre uppgifter).

Arterna kan också grupperas i "enbart äldre fynd" (rapporterade före 1990), "nationellt utdöda" (RE). En lista över de arter som påträffats i kommunen, vilken hotkategori de tillhör, och enligt grupperingen ovan, presenteras i BILAGA 4.

Hotkategorier

RE - Försvunnen (Regionally Extinct)

CR - Akut hotad (Critically Endangered)

EN - Starkt hotad (Endangered)

VU - Sårbar (Vulnerable)

NT - Missgynnad (Near Threatened)

DD - Kunskapsbrist (Data Deficient)

Skyddade arter

Ett stort antal skyddade arter (fridlysta, upptagna i EU´s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv) presenteras tillsammans med de rödlistade arterna i BILAGA 4.

Arter med särskilda åtgärdsprogram – ÅGP

Flera av de arter som finns i Vänersborgs kommun finns också upptagna på Naturvårdsverkets förteckning över arter som inte kan klaras med ”vanliga” bevarandeinsatser som reservat, allmänna hänsynstaganden, nyckelbiotoper eller miljöersättningar inom lantbruket. Särskilda insatser behövs för att klara dessa arter. Därför har regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram särskilda åtgärdsprogram. De flesta programmen behandlar enskilda arter medan några berör hela livsmiljöer och flera arter. Totalt omfattar satsningen drygt 200 program och över 500 arter. I Vänersborgs kommun finns 31 arter som omfattas av fastställda åtgärdsprogram. Exempel på arter med särskilda åtgärdsprogram och som har viktiga förekomster i Vänerborgs kommun förtecknas nedan.

Arter med särskilda åtgärdsprogram – med betydande förekomster i Vänersborgs kommun

Ahlén, I. 2015. *Åtgärdsprogram för barbastell 2015–2019*. Naturvårdsverket. Rapport 6532.

Antonsson, K. & Karlsson, T. 2014. *Åtgärdsprogram för läderbagge 2014–2018*. Rapport 6616. Naturvårdsverket.

Helander, B. 209. Åtgärdsprogram för havsörn 2009–2013. Rapport 5938. Naturvårdsverket. (avslutat)

Höjer, O. & Hultengren, S. 2004. *Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd.* Rapport 5411. Naturvårdsverket.

Lindberg, P. 2011. *Åtgärdsprogram för pilgrimsfalk 2011–2014*. Rapport 6426. Naturvårdsverket. Avslutat program.

Malmgren, J. 2007. *Åtgärdsprogram för bevarande av större vattensalamander och dess livsmiljöer*. Rapport 5636. Naturvårdsverket. Avslutat program.

Naturvårdsverket 2012. *Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd. Mål och åtgärder*. Rapport 6496. Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket 2015. *Åtgärdsprogram för låsbräknar i hävdade marker 2014–2018. Topplåsbräken (Botrychium lanceolatum), nordlåsbräken (B. boreale), rutlåsbräken (B. matricariifolium).* Rapport 6650. Naturvårdsverket.

Nilsson, S.-G. 2012. *Åtgärdsprogram för skalbaggar i eklågor 2012–2016. Blanksvart rödrock (Ampedus nigerrimus), brunoxe (Aesalus scarabaeoides), svart guldbagge (Gnorimus variabilis), plattkäkbagge (Prostomis mandibularis).* Rapport 6507. Naturvårdsverket.

Söderbeck, B., Edsman, L. & Schröder, S. 2009. *Åtgärdsprogram för flodkräfta 2008–2013*. Rapport 5955. Naturvårdsverket, Stockholm.

Weibull, H. 2015. Åtgärdsprogram för fågelfotsmossa, 2014–2019. Rapport 6649. Naturvårdsverket, Stockholm.

Ansvarsarter och symbolarter i Vänersborgs kommun

Ansvarsarter är sådana arter som har en betydande del av sin totala population inom ett begränsat geografiskt område. Den nation, region eller kommun som hyser en stor andel av en population kan då sägas ha ett särskilt ansvar för artens bevarande. Några av arterna på den nationella rödlistan har särskilt stora förekomster inom Vänersborgs kommun. Det gäller t ex pilgrimsfalk, havsörn, örtlav, jättelav och läderbagge, men det finns också andra arter som är sällsynta och som har viktiga förekomster i kommunen.

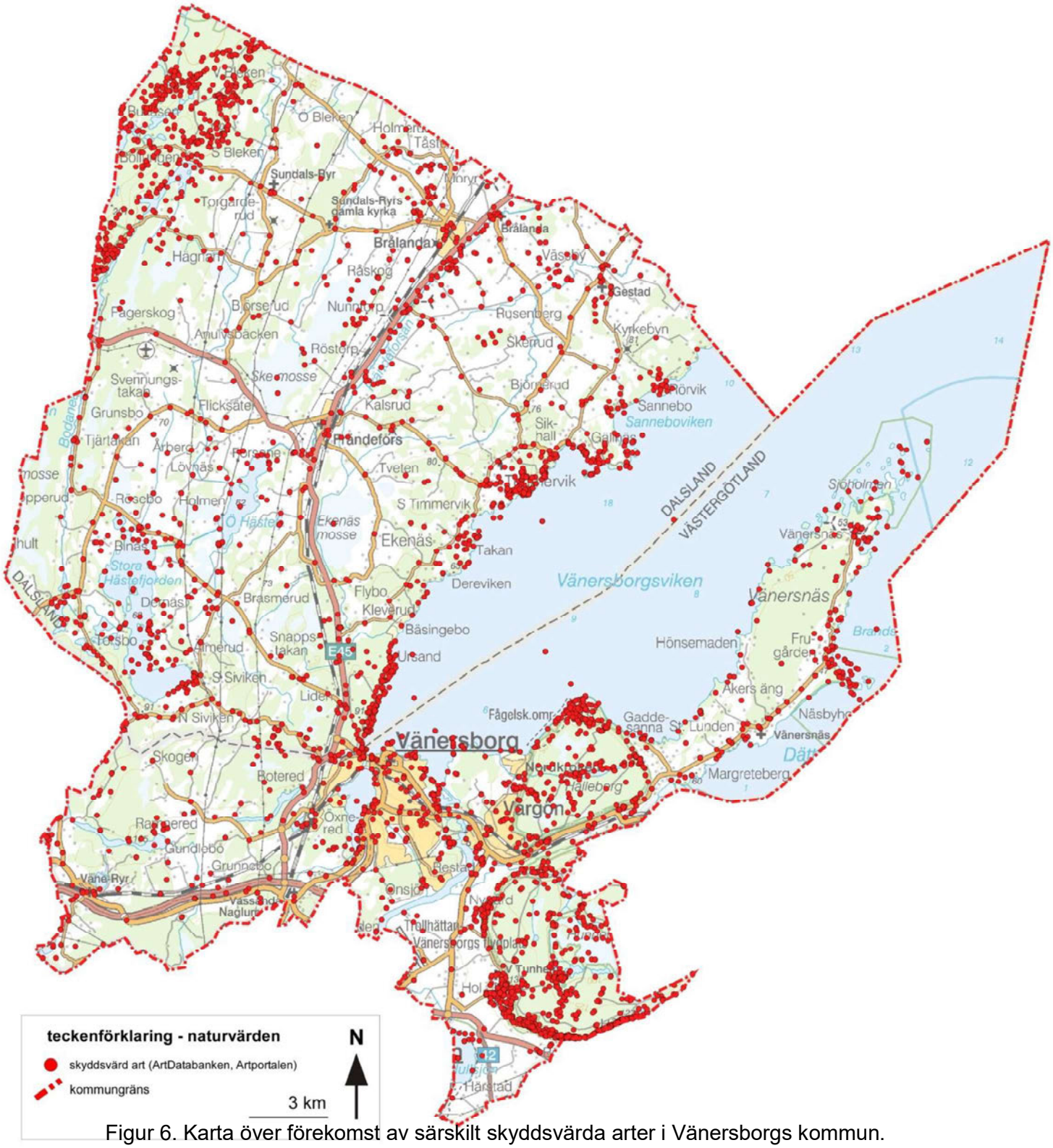
Fyra arter föreslås representera kommunens biologiska mångfald, antingen som ansvarsarter genom sina unika förekomster och nationella hotbild, eller som så kallade symbolarter för att de är omtyckta eller typiska för naturen i Vänersborgs kommun. De arter som valts som ansvarsarter är pilgrimsfalk *Falco peregrinus* NT och jättelav *Lobaria amplissima* CR, och som symbolarter ek *Quercus robur* och havsörn *Haliaeetus albicilla* NT. särskilt skyddsvärda träd då delar av kommunen ingår i utpekad värdtrakt för dessa.

Vad behöver göras?

- Förlusten av biologisk mångfald behöver hejdas.
- Andelen hotade arter behöver minska.
- Våra rika biologiska tillgångar behöver användas på ett långsiktigt hållbart sätt.

Vad kan kommunen göra?

- Vid planering, samråd och tillståndsärenden bör områden med höga naturvärden och punktobjekt med rödlistade arter så långt som möjligt bevaras.
- Se till att ha ett bra planeringsunderlag för, och god kännedom om kommunens hotade och skyddade arter.
- Vänersborgs kommun bör ha som målsättning att inga arter ska försvinna från kommunen.
- Arbeta för stärkt samverkan mellan kommunen, länsstyrelsen, ideella organisationer och kommunen när det gäller bevarandet av och hänsynstagande till rödlistade och skyddade arter inom kommunen.
- Aktivt arbeta med åtgärder, information och aktiviteter kring de utpekade symbol- och ansvarsarterna.
- Utse ansvarsarter och ansvarsmiljöer som är utmärkande för kommunen samt ta särskilt ansvar för dessa.
- Arbeta fram kommunala naturreservat enligt prioritering.



Figur 6. Karta över förekomst av särskilt skyddsvärda arter i Vänersborgs kommun.

Natur, bebyggelse och infrastruktur

En grön stad är inte bara en attraktiv stad ur estetisk synpunkt. Parker och grönområden har en rad olika funktioner och värden. De viktigaste är rekreationsvärdet, det sociala/kulturella värdet och det ekologiska/biologiska värdet, som ger staden fördelar i form av till exempel bättre folkhälsa och skänker identitet till staden. Genomtänkta program och strategier för frågor som natur- och kulturvärden, hushållning med grus, avfallshantering, miljöanpassad energiförsörjning och hälsofrågor som buller ger underlag för ett samhällsbyggande som kan bidra till att uppnå miljömålet en god bebyggd miljö. Genom att ett brett spektrum av kompetenser involveras redan tidigt i planeringsprocessen så kan många intressekonflikter lösas på ett tidigt stadium.

Nära till naturen

Närrekreation är viktig för människors livskvalitet. Ofta handlar det om att det skall finnas gröna stråk med parker och gräsytor som bryter mot byggnader och vägar. Promenader är mycket viktiga för den enskilda människans välbefinnande, men också för den allmänna folkhälsan och därmed också för den nationella ekonomin. Om de gröna områdena fylls med intressant och värdefullt innehåll blir värdet ännu större. Vänersborgs kommun har det väl förspänt när det gäller naturområden inom eller nära tätbebyggt område. Men även utanför tätorterna finns flera natur- och friluftsområden av nationell klass.

Grönstruktur

Vänersborgs kommun är angelägen om att bevara områden för biologisk mångfald och friluftsliv samtidigt som staden expanderar (se kommunens ställningstagande nedan). I kommunen finns flera fina friluftslivsområden såsom Dalbobergen, Halle- Hunneberg, Lillån och Holmängen som är viktiga för tätortsnära rekreation och är en del av stadens grönstruktur. Kommunen har också tagit fram en grönplan som beskriver tätorternas grönområden utifrån natur-, kultur och sociala värden. I planen finns framtagna strategier för bevarande och utveckling av viktiga grönområden.

Naturanpassat byggande

Att på ett bra sätt passa in byggnader och boende i naturmiljön är en viktig kvalitetsaspekt. Men det kräver också kunskap om de värden som finns på den aktuella platsen. En förutsättning är att man dokumenterar naturvärden i ett tidigt skede av planprocessen, till exempel i detaljplaneskedet. Genom att se stenmurar, dammar, lövdungar, betesmarker eller gamla träd som en tillgång i bostadsbyggandet istället för ett hinder kan man skapa attraktiva boendemiljöer. Med ett sådant förhållningssätt finns också möjlighet att förstärka den lokala och historiska identiteten inom varje bostadsområde. Genom att utforma naturvårdsinriktade planbestämmelser gynnas inte bara biologisk mångfald utan också de boendes möjlighet att uppleva en rik närnatur.

Vad behöver göras?

- Stadens grönområden och tätortsnära naturmiljöer behöver bevaras och utvecklas.

- Fortsatt skötsel av värdefulla naturområden behöver säkerställas.

Vad kan Vänersborgs kommun göra? – ställningstaganden om grön infrastruktur

- Stadsplaneringen ska ske med hänsyn till grönstrukturen och vid behov ska kompensationsåtgärder vidtas om ett värdefullt grönområde tas i anspråk för annan markanvändning.
- Tätortsnära områden för friluftsliv och rekreation såsom motionsspår, naturstigar och naturknutna aktiviteter ska reserveras och utvecklas.
- Öka antalet lättillgängliga och tätortsnära rekreationsområden.
- Kommande naturvårdsplan ska användas som ett underlag i framtida planering.
- Utveckla Ursand/Dalbobergen, Holmängen, området kring Lillån och Viksängen med avseende på naturupplevelser och frilufts-/fritidsaktiviteter.

samt!

- Sprida kunskap om stadens naturvärden, t ex genom presentationer av möjligheter, skyldigheter, sevärdheter, m.m., via web och i form av tryckta utflyktsguider.

Naturcentrum AB
Lilian Karlsson & Svante Hultengren
2020-07-09 omarbetad okt-2021

Friluftsliv, naturturism och ekosystemtjänster

En skogspromenad, en liten stunds vila i en örtrik ängsbacke, en fisketur eller en stillsam paddling i ett vattendrag, en båttur i Vänerskärgården. Vistelser i naturen har positiva effekter på vårt välbefinnande. Det kan tyckas självklart, men det är först de senaste åren som man vetenskapligt börjat studera varför vi mår bra av att vistas i naturen. En viktig aspekt, förutom det faktum att naturen har lugnande, stärkande och läkande effekter, är att det är lätt att ta sig till variationsrika och stimulerande naturmiljöer. Studier visar att ju närmare ett grönområde man bor, desto oftare besöker man det och de människor som ofta besöker ett grönområde känner sig mindre stressade.

I Vänersborgs kommun och i tätorten, är naturen alltid nära, och många fina områden ligger på gång- och cykelavstånd från tätorten. I och kring tätorten finns flera fina friluftsområden, t ex Rånnum, Vänersborgsviken, Vänersborg-Ursand, Götaälvstranden och Vargön-Nordkroken. Lite längre bort ligger Stora Hästefjorden, Kroppefjäll och Halle- och Hunneberg med flera fina och lättillgängliga naturområden.

Det finns också god tillgång till natur med extraordinära naturvärden och goda besöksanordningar. De skyddade områdena Halle- och Hunnebergs branter, Ovandalen och Tunhem ligger inom en halvtimmas bilfärd, eller ett par timmars cykelavstånd om man så vill. Och så, sist men inte minst, finns ju hela Vänern med bad, fisketurer och fina naturupplevelser.

Vård och utveckling av de fina naturmiljöer som finns i kommunen är förstås betydelsefullt för friluftslivet, men det är också viktigt att informera invånare och tillfälliga gäster om att de här kvaliteterna finns, hur man når dit, och att de är stort sett gratis. Kommunen är, med sin varierande natur, väldigt intressant för turister. Naturturismen är en viktig, expansiv och ekonomiskt betydelsefull verksamhet. Den kan utvecklas till att bli en viktig sysselsättning för många människor, men nyttjandet kan också medföra konflikter med känsliga naturvärden. Det är därför viktigt att planera för ett långsiktigt och hållbart nyttjande av kommunens naturmiljöer.

Ekosystemtjänster

Ekosystemen bidrar med flera viktiga tjänster till människan. Naturen i staden ger renare luft, bättre lokalklimat, ökad hälsa, klimatanpassning, bullerdämpning och möjlighet till närodlad föda. Tätorternas grönområden konkurrerar ofta med behovet av bostäder och vägar. Men parker och grönområden bidrar lokalt till ett gott klimat med renare luft och jämnare temperatur. Gräsmattor och andra mjuka markytor renar regn- och smältvatten. Träd och buskar tar hand om ökad nederbörd, minskar bullernivåer och är boplatser för växter och djur. Vi människor lockas också till att röra oss mer i gröna områden.

Vad kan Vänersborgs kommun göra?

- Utveckla besöksnäringen i de kommunala åtagandena – t ex Vänersborgsviken.

- Vänerskärgårdsområdet är unikt med goda förutsättningar för fiske, naturstudier, båtturism, bad m m. Relevanta åtgärder kan utgöras av förbättrande vägar, parkeringsmöjligheter för bilar och

båttrailers, förbättrande av stigar och skyltar. Det årliga underhållet behöver också ses över. Se även åtgärdsförslag under kapitlet ”sjöar och vattendrag”.

Skyddad natur – miljöbalken och frivilliga avtal

Det finns många olika lagskydd för värdefull natur. De olika skyddsformerna redovisas kortfattat i detta avsnitt.

Naturreservat

Naturreservat bildas i enlighet med miljöbalken med *”syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.”*

Länsstyrelserna och kommunerna kan bilda naturreservat enligt miljöbalken. Naturreservat kan bildas på mark som ägs av staten, kommuner, bolag, enskilda personer, med mera. Markägarna ersätts för intrånget, alternativt köper staten eller kommunen marken innan reservatet bildas.

Reservat används för att skydda olika typer av natur, och det kan röra sig om allt från små växtlokaler till vidsträckta fjällområden. Våtmarker, odlingslandskap, skogar, vattenmiljöer, geologiska bildningar och tätortsnära friluftsområden kan också skyddas som reservat. Naturreservat är ett mycket starkt skydd som innefattar restriktioner och reglering av markanvändningen i ett område. Ändamål och restriktioner i reservaten framgår av särskilda beslut och skötselplan.

I Vänersborgs kommun finns 17 naturreservat enligt miljöbalken 7 kap 4 §. Ungefär 4 000 (40 km^2) ha är skyddade som naturreservat i Vänersborgs kommun – ungefär 6 % av kommunens totala landyta.

Naturvårdsområden är en äldre skyddsform, med det huvudsakliga syftet att skydda områden från ändrad markanvändning. Skyddsformen naturvårdsområde, som infördes i naturvårdslagen 1974, upphörde i och med införandet av miljöbalken 1999. De områden som inrättats ska vid tillämpningen av miljöbalken anses som naturreservat, men det finns skillnader. Föreskrifterna får inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastighet. Skyddsformen förekommer främst i marina miljöer och skogsområden avsedda för friluftsliv. Exempel på sådana naturvårdsområden är Halle- och Hunneberg.

Naturminne

”Ett särpräglat naturföremål får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturminne, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt.” Miljöbalken.

Naturminnen lyder under samma lagparagraf som naturreservat och är, kan man säga, naturreservat i miniatyr. Skyddsformen tillämpas inte så ofta idag. De naturminnen som finns utgörs ofta av gamla träd eller geologiska formationer. I Vänersborgs kommun finns fem platser som innehåller en eller flera naturminnesskyddade träd, främst gamla ekar.

Landskapsbildsskydd

Landskapsbildsskydd är, liksom naturminnen, en äldre skyddsform (som bildades med stöd av 19 § naturvårdslagen) och är ett begrepp som inte finns i miljöbalken. Befintliga landskapsskydd ersätts successivt med andra skyddsformer, men tills vidare gäller bestämmelserna för landskapsskyddsområdena.

Särskilda föreskrifter finns framtagna för varje landskapsbildsskydd. Skyddet reglerar bebyggelse, vägar och andra anläggningar som kan ha en negativ effekt på landskapsbilden. Det reglerar inte skogsbruk och jordbruk. I Vänersborgs kommun finns ett landskapsbildsskydd vid Hullsjön.

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av skyddsvärda naturområden inom EU. De flesta Natura 2000-områden är naturreservat. Natura 2000 ger en ytterligare förstärkning av skyddet. Syftet är att bevara naturtyper och arter som EU-länderna har kommit överens om. För verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett sådant område krävs tillstånd. Tillstånd hanteras i första hand av länsstyrelsen, men i fall då ett Natura 2000-område riskerar att skadas kan frågan föras vidare till regeringen och EU. Inom Vänersborgs kommun finns 10 Natura 2000 områden (omfattande ca 4000 ha i kommunen) Dessa grundar sig på EU´s Art- och habitatdirektiv och EU´s Fågeldirektiv.

Biotopskyddsområde

Biotopskyddsområde används för att bevara areellt sett små livsmiljöer som innehåller nationellt hotade arter och små skyddsvärda naturtyper i skogs- eller jordbrukslandskapet.

Den ena formen av biotopskydd *liknar naturreservat*, men är mindre (ofta under fem ha). Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller en kommun får besluta om ett område får utgöra ett biotopskyddsområde. I Vänersborgs kommun finns 13 sådana områden (ca 35 ha).

Den andra formen utgörs av det så kallade *generella biotopskyddet* som bland annat omfattar småbiotoper i odlingslandskapet som alléer, odlingsrösen, småvatten, åkerholmar, källor och stenmurar. Det finns en mängd sådana områden/objekt i Vänersborgs kommun. Se även ”småbiotoper” i kap. odlingslandskapet. Dessa typer av biotopskydd måste dokumenteras/inventeras i utredningsskedet inför exempelvis exploateringar. Finns sådana i området så måste anpassningar ske, alternativt skall dispens ansökas från länsstyrelsen.

Strandskydd

Strandskyddet ska trygga allmänhetens tillgång till stränder för friluftsliv och bevara goda livsmiljöer på land och i vatten för växt- och djurliv. Strandskydd råder vid havet, samt alla insjöar och vattendrag 100 meter från strandlinjen, såvida inte utvidgat strandskydd gäller (upp till 300 meter). Strandskyddet är oftast upphävt inom detaljplanelagt område. Inom strandskyddat område råder förbud att uppföra, väsentligen ändra eller förbereda för ny byggnad. Det är också förbjudet att

uppföra anläggningar eller utföra åtgärder som hindrar allmänhetens tillträde eller försämrar livsvillkoren för växt- och djurlivet.

Strandskyddet i Vänersborgs kommun är utvidgat till mellan 100–300 meter längs Vänern. Ett antal sjöar har utvidgat strandskydd på mellan 200–300 m.

I vissa områden har anpassning av strandskyddets utbredning gjorts. Strandskyddsgränsen har då anpassats så att den, istället för att gå ända ut till 300 eller 200 meter från stranden, följer vägar, järnvägar, befintlig bebyggelse med mera inom 100–300 respektive 100–200 meter från strandlinjen.

Även inom generellt strandskydd har anpassningar gjorts.

Ekologiskt särskilt känsliga områden

Vissa naturmiljöer är mer känsliga ur ekologisk synpunkt än andra. Sådana områden skall enligt miljöbalkens 3 kapitel 3 § skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Ekologiskt särskilt känsliga områden kan enligt förarbetena till lagstiftningen vara av tre typer:

1. Områden med instabila produktionsförhållanden och ogynnsamma återväxtförutsättningar
2. Områden som inrymmer växt- och djurarter som är utrotningshotade
3. Områden i övrigt som är särskilt ömtåliga och som samtidigt inrymmer särskilda ekologiska värden, har betydelse som genbank eller dyl.

I kommunens översiktsplan anges följande områden som ekologiskt särskilt känsliga: Kroppefjäll, Stora och Östra Hästefjorden, Frändeforsån, Dälpan, Lillån (på Dal), Vassbotten, Hullsjön med Stallbackaån, Halle- och Hunneberg, Bodaneälven, Risån med Källesjö och Kyrkesjön, Älvsuget – Vänern, Göta älv, Dättern med Brandsfjorden samt ett antal mossar. Även våtmarker kan enligt ÖP betraktas som ekologiskt känsliga.

Ekologiskt särskilt känsliga områden redovisas i naturvårdsplanens objektsdel genom att ingå i naturvärdesobjekt. De områden som i naturvårdsplanen anges har höga eller unika naturvärden (klass 1 och 2) bedöms också som ekologiskt särskilt känsliga enligt MB 3:3.

Skyddet för ekologiskt särskilt känsliga områden skall i första hand tillgodoses vid tillståndsgivning och fysisk planering. Att ett område bedömts som ekologiskt särskilt känsligt innebär inte restriktioner för pågående markanvändning. Vid fortsatt markanvändning av hittillsvarande slag har bestämmelsen endast en rådgivande funktion.

Djur och växtskyddsområden

Om det behövs särskilt skydd för växt- eller djurarter inom ett visst område får länsstyrelsen eller kommunen inskränka rätten till jakt eller fiske, eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig i området. I Vänersborgs kommun finns 8 sådana områden (177 ha).

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal mellan staten/kommunen och markägaren i syfte att bevara och utveckla ett områdes naturvärden. Det gäller ofta mark som kräver naturvårdsanpassad skötsel. Avtalen används främst av Skogsstyrelsen på skogsmark. Dessa löper vanligen på 50 år och skall kompensera markägarens inkomstbortfall från skogsbruket. Det finns för närvarande 21 områden som är skyddade med naturvårdsavtal i kommunen.

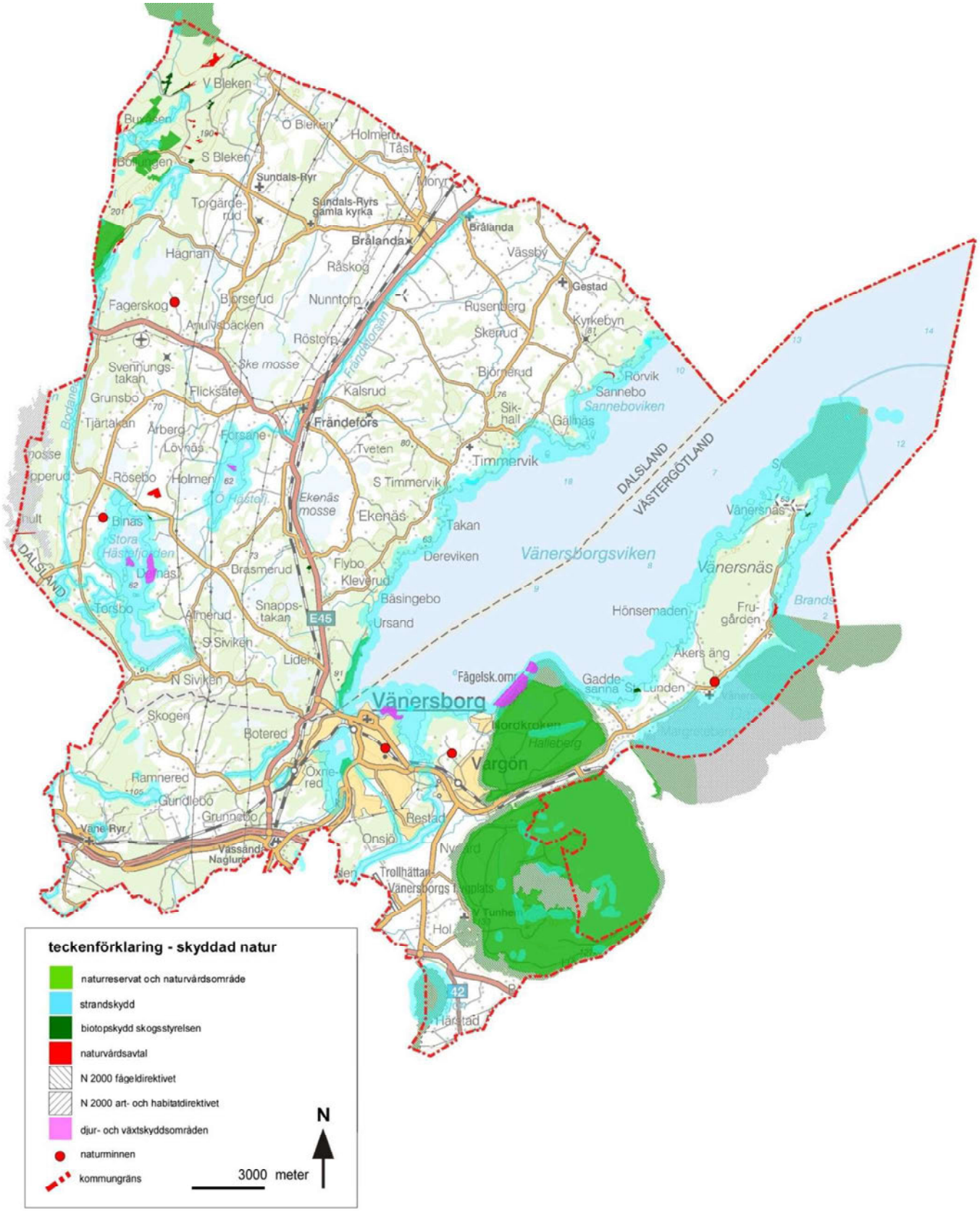
Områden av riksintresse

Områden av riksintresse för naturvård ska representera huvuddragen i svensk natur, belysa landskapets utveckling och visa mångfalden i naturen ur ett nationellt perspektiv. Områden som pekats ut som Natura 2000 områden är automatiskt område av riksintresse för naturvården. Miljöbalken kräver att områden av riksintresse för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Naturvårdsverket pekar ut områden som är av riksintresse för naturvård eller friluftsliv i samarbete med länsstyrelsen och kommunerna. Kommunen kan själv föreslå nya områden. Om ett riksintresse står i konflikt med ett annat allmänt lokalt intresse ska riksintresset ges företräde eftersom det väger tyngre än allmänna lokala intressen. Kommunen skall i sin fysiska planering visa på vilket sätt riksintressena kan tillgodoses. Det är Länsstyrelsen som bevakar att dessa riksintressen inte påtagligt skadas vid ny planläggning. I Vänersborgs kommun finns 10 områden som är utpekade som riksintressen för naturvård.

Skyddade arter

Med skyddad art avses en art som är upptagen i artskyddsförordningen. Det rör sig dels om arter som kräver noggrant skydd enligt EU´s habitatdirektiv och finns upptagna i bilaga 4 till habitatdirektivet, dels av arter som kräver noggrant skydd enligt nationell svensk lagstiftning eller till följd av internationellt åtagande. Dessa arter ingår under begreppet fridlyst art. Skyddade arter som förekommer i Vänersborgs kommun förtecknas i Bilaga 4.



Figur 7. Karta över skyddad natur i Vänersborgs kommun.

Referenser och lästips

Ahlén, I. 2015. *Åtgärdsprogram för barbastell 2015–2019*. Naturvårdsverket. Rapport 6532.

Antonsson, K. & Karlsson, T. 2014. *Åtgärdsprogram för läderbagge 2014–2018*. Rapport 6616. Naturvårdsverket.

ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. – ArtDatabanken, Uppsala.

Helander, B. 209. Åtgärdsprogram för havsörn 2009–2013. Rapport 5938. Naturvårdsverket.

Hultengren, S. 1999. *Nyckelbiotoper och andra värdefulla biotoper*. – Vård och skötsel. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Höjer, O. & Hultengren, S. 2004. *Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet*. – Naturvårdsverket. Rapport 5411. Stockholm.

Jordbruksverket 2001. *Skötselhandboken för gårdens natur och kulturvärden*. – Jönköping.

Jordbruksverket 2004. *Mer småbiotoper i slättbygden. Förslag till strategi för ökad biologisk mångfald*. – Jönköping.

Jordbruksverket. *Fladdermössen i landskapet. Fäbodskog och fäbodbruk. Fåglar i odlingslandskapet. Hamling och lövtäkt. Hästen som landskapsvårdare. Insekter. Ladornas land. Maskiner och redskap. Naturbetesmarker. Parasitbekämpning och biologisk mångfald. Svampar i odlingslandskapet. Svenska husdjursraser. Träd i odlingslandskapet. Trädgårdar och parker i odlingslandskapet. Vad säger lagen? Åker- och gårdsmiljöer. Ängar*. Serie: Biologisk mångfald i odlingslandskapet. – Jönköping.

Karlsson, T. & Larsson, K. 2011. *Åtgärdsprogram för vildbin och småfjärilar på torräng 2011–2016*. Rapport 6441. Naturvårdsverket.

Lindberg, P. 2011. *Åtgärdsprogram för pilgrimsfalk 2011–2014*. Rapport 6426. Naturvårdsverket.

Malmgren, J. 2007. *Åtgärdsprogram för bevarande av större vattensalamander och dess livsmiljöer*. Rapport 5636. Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket 1994. *Myrskyddsplan för Sverige*. – Statens Naturvårdsverk. Stockholm.

Naturvårdsverket 2012. *Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd. Mål och åtgärder*. Rapport 6496. Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket 2015. *Åtgärdsprogram för låsbräknar i hävdade marker 2014–2018. Topplåsbräken (Botrychium lanceolatum), nordlåsbräken (B. boreale), rutlåsbräken (B. matricariifolium).* Rapport 6650. Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket. *Från surhål och mygghelvete till myllrande våtmarker. Myllrande våtmarker – fördjupad utvärdering av miljömålsarbetet. Kalkning av våtmarker. Rikare mångfald och mindre kväve – utvärdering av våtmarker anlagda inom lokala investeringsprogram (LIP) och LBU-stöd. Våtmarker i norden och Ramsarkonventionen – om skydd, skötsel och utnyttjande. Våtmarker i vattenvårdens tjänst. Våtmarker som behandlingsmetod. Våtmarker som kvävefällor. Våtmarkerna och deras betydelse. Våtmarken – en omvärderad naturtyp*. Underlagsrapporter till fördjupad utvärdering av miljömålsarbetet. – Naturvårdsverket, Stockholm.

Nilsson, S.-G. 2012. *Åtgärdsprogram för skalbaggar i eklågor 2012–2016. Blanksvart rödrock (Ampedus nigerrimus), brunoxe (Aesalus scarabaeoides), svart guldbagge (Gnorimus variabilis), plattkäkbagge (Prostomis mandibularis).* Rapport 6507. Naturvårdsverket.

Nitare, J. 2000. *Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog*. Flora över kryptogamer. – Skogsstyrelsen, Jönköping.

Pehrsson, I. 2004. *Bete och betesdjur*. – Jordbruksverket, Jönköping.

Skogsstyrelsen 1999. *Grönare skog*. – Skogsstyrelsen, Jönköping.

Skogsstyrelsen 2003. *Elden i skogen*. – Jönköping.

Skogsstyrelsen 2004. *Vår tätortsnära natur – En bok om förvaltning och skötsel*. – Jönköping. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Swedish Standards Institute 2014. *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*. – Svensk Standard SS 199000:214

Söderbeck, B., Edsman, L. & Schröder, S. 2009. *Åtgärdsprogram för flodkräfta 2008–2013*. Rapport 5955. Naturvårdsverket, Stockholm.

Vänerborgs kommun 2016. *Miljöprogram 2030*. Antagen av kommunfullmäktige 20160224.

Weibull, H. 2015. *Åtgärdsprogram för fågelfotsmossa, 2014–2019.* Rapport 6649. Naturvårdsverket, Stockholm.

BILAGA 1 – LÄSANVISNING OCH METODIK

2020-07-09

Läsanvisning katalog och kartor

Naturvårdsplanen har utgått ifrån naturvärdesinventering (NVI) enligt Svensk Standard[1], *förstudienivå*. Detta innebär identifiering av geografiska områden med positiv betydelse för biologisk mångfald, samt bedömning av denna betydelse. Områden av positiv betydelse för biologisk mångfald har avgränsats och beskrivits som naturvärdesobjekt. Naturvärdesobjektens betydelse för biologisk mångfald har därefter bedömts enligt en skala i tre naturvärdesklasser; högsta naturvärde – naturvärdesklass 1, högt naturvärde – naturvärdesklass 2 och påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3 (figur 1). Med biologisk mångfald avses; ”*mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem*.”

Vid NVI på *förstudienivå* sammanställs tidigare underlag från exempelvis nyckelbiotopsinventeringen[2], våtmarksinventeringen[3] och lövskogsinventeringen[4] för att ligga till grund för naturvärdesbedömning och identifiering av naturvärdesobjekt. Dessa områden avgränsas och redovisas som potentiella naturvärdesobjekt. Vid NVI på förstudienivå är naturvärdesbedömning alltid preliminär. Figur 1 redovisar hur de tidigare underlagen kan värderas enligt NVI-systemet.

Naturvärdesobjekt som avgränsats endast utifrån naturvårdsavtal förs genomgående till naturvärdesklass 3. I praktiken kan dessa ha både högre och lägre klassning.

Naturvärdesobjekt som avgränsats endast utifrån biotopskydd klassas genomgående som naturvärdesklass 2.

Naturvärdesklassningarna är preliminära enligt SIS Standard förstudienivå.

Naturvärdesklass	innebörd	motsvaras av…
högsta naturvärde – naturvärdesklass 1 störst betydelse för biologisk mångfald	Enskilt område som har särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå	Bedömning – mycket rika klass 2 –objekt i olika bakgrundsinventeringar
Högt naturvärde – naturvärdesklass 2 stor betydelse för biologisk mångfald	Enskilt område som har särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller regional nivå	Nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen klass 1 och 2, ängs- och betesmarker klass "*aktivt objekt*"; ängs- och hagmarker klass 1–3; lövskogsinventeringens klass 1 och 2; skyddsvärda träd enligt ÅGP-definitioner; Våtmarker klass 1 och 2; rikkärr klass 1– 3, limniska nyckelbiotoper; skogsbruket klass "*urvatten*"; värdekärnor i naturreservat; Nature 2000-habitat i gynnsam status. Sjöar och vattendrag med god ekologisk status.
påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3 påtagligt positiv betydelse för biologisk mångfald	Områden som har särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller regional nivå särskilt vad avser den sammanlagda arealen av dessa områden.	Naturvärdesklass 3 = "*restaurerbar*" ängs- och betesmark i ängs- och betesmarksinventeringen; skogsstyrelsens objekt med naturvärde; lövskogar klass 3; våtmarker klass 3; skogsbrukets klass "*naturvatten*", samt övriga klass 4-objekt.
visst naturvärde – naturvärdesklass 4 Viss positiv betydelse för biologisk mångfald	Områden som har betydelse för att bibehålla eller öka totala arealen av områden med högre biologisk mångfald.	Naturvärdesklass 4 = generella biotopskyddsobjekt, sumpskogar enligt SKS; övriga äldre naturtyper med biotopkvaliteter med viss positiv betydelse för biologisk mångfald

Figur 1. Redovisning av naturvärdesklasser och deras innebörd samt värdering av tidigare underlag. Klasserna 1–3 har använts vid framtagandet av naturvårdsplanen.

[1] Svensk Standard SS 199000:2014. *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*.
[2] Skogsstyrelsens Skogens Pärlor https://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor
[3] Länsstyrelsen i Västra Götaland Infokartan http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/Vastragotaland/Infokartan/
[4] Martinsson, P-O. 1991. Lövskogsinventering Vänersborgs kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län.

BILAGA 1 – LÄSANVISNING OCH METODIK

2020-07-09

Avgränsning

Naturvärdesobjekt har avgränsats utifrån tidigare inventeringar och underlag och kan innefatta flera av de naturtypsinventeringar/underlag som omnämns i SIS Standard, exempelvis ”skog och träd”, ”äng och betesmark” samt ”berg och sten”. Naturvärdesobjekt som innefattar både land- och vattenmiljöer redovisas som landobjekt.

Avgränsningar av naturvärdesobjekt som justerats vid tidigare arbeten med naturvårdsplanen har bibehållits om hänvisning finns till ny bebyggelse eller dylikt, samt om naturvärdesobjektet utvidgats.

Då avgränsningarna av naturreservat (och möjligen även N2000-områden) är gjorda utifrån naturvärden **och** administrativa gränser har dessa ej medtagits i sin helhet som naturvärdesobjekt utan redovisas på separat karta, förutsatt att naturvärdesobjekt inom området kan avgränsas utifrån annat underlag. Natura 2000-områden som inte berörs av tidigare underlag har däremot avgränsats som naturvärdesobjekt. Naturreservat som saknar annat underlag har avgränsats som naturvärdesobjekt om de instiftats av naturvårdsskäl.

I objektsbeskrivningarna anges om naturvärdesobjektet fortsätter utanför inventeringsområdet, det vill säga utanför kommunens gräns. Detta följer SIS Standard.

I vissa fall överlappar objekt från tidigare underlag varandra vilket det därför även kan göra i vårt kartunderlag. Ett exempel är vattendragsobjekt som rinner genom terrestra (på land) naturvärdesobjekt.

Objektsbeskrivningarna

I objektsbeskrivningarna i katalogdelen till denna skrift samt i det till kommunen inrapporterad gismaterialet redovisas objekten på nedanstående sätt.

- Objekt-ID. Naturvärdesobjektens identitet ska vara unik inom varje NVI
- Naturtyp
- Beskrivning av naturvärdesobjektets huvuddrag
- Preliminär naturvärdesklass
- Förordnanden - lagligt skydd
- Underlag som ligger till grund för identifiering av naturvärdesobjektet

Skyddsvärda arter i objektsbeskrivningar och i artförteckning

Skyddsvärda arter = rödlistade och/eller skyddade arter samt arter i särskilda åtgärdsprogram (ÅGP). Artnoteringar äldre än 1986 (>32 år) bedöms som inaktuella och de har därför inte tagits med i gis-skiktet. Osäkra arter/observationer har inte tagits med i artlistan men förekommer i gis-skiktet. Skyddsvärda arter anges inte i attributdata eller i objektsbeskrivningarna i BILAGA.

Artuttaget från ArtDatabanken omfattar enbart Vänersborgs kommun, vilket innebär att vissa arter kan tillkomma, tex arter som lever i objekt på andra sidan kommungränsen, exempelvis sjöar.

I uppgifter från Elfiskeregistret har artförekomst per elfisketillfälle/lokal räknats som en observation. Dessa anges i attributdata samt i objektbeskrivningar i BILAGA.

Förordnanden – skyddade områden enligt MB

Naturvärdesobjekt har i huvudsak avgränsats efter tidigare inventeringar. I de fall som tidigare underlag saknas för ett område som omfattas av skydd (Naturreservat, Natura 2000, biotopskydd mm) har de skyddade områdena betraktats som värden och naturvärdesobjekten avgränsats utgående från dessa.

Naturvärdesobjekt i eller i anslutning till biotopskydd har avgränsats så att de även innefattar dessa.

BILAGA 1 – LÄSANVISNING OCH METODIK

2020-07-09

Samtliga skydd som finns angivna enligt miljöbalken i VISS samt de skyddade områden enligt vattenförvaltningsordningen som berör naturvärden (fisk) har tagits med (fiskvatten – fiskvattendirektivet[5]).

Kommentarer

Om något bedömts vara av särskild vikt för naturvärdsobjekten framgår detta av kommentarerna. Detta kan exempelvis röra naturvärdesobjektets avgränsning, restaureringsbehov mm.

[5] Naturvårdsverkets författningssamling NFS 2002:6.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

YTOBJEKT

Objekt ID: 1
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd, Limnisk strand, Sjö.
Beskrivning - huvuddrag: Oxepölsmyrarna. Orört myromrpåde med ett flertal olika myrtyper, fukthedar och sumpskog. Förekomst av botaniskt värdefulla kärrdråg, varav några söder om Kannevattnet har rikkärrsprägel.
NVI-klass: 2
Area (ha): 152,71
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat efter tidigare naturvårdsplan. Observera att dessa avgränsningar är genomförda mer översiktligt.

Objekt ID: 2
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Vännestångsmossen. Stor myrmosaik. Myrskog som domineras av tall eller utgörs av blandskog.
NVI-klass: 2
Area (ha): 48,8
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 3
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Vännestångsmossen. Stor myrmosaik. Myrskog som domineras av tall eller utgörs av blandskog.
NVI-klass: 2
Area (ha): 13,87
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 4
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Myrmarken utgör en del av Vännestångsmossen, vilket är en stor myrmosaik.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,95
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 5
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Myrmarken utgör en del av Vännestångsmossen, vilket är en stor myrmosaik.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,49
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 6
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Naturskogsartad barrskog.
NVI-klass: 3

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Area (ha): 13,66
Förordnanden: Riksintresse naturvård, Naturvårdsavtal.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvårdsavtal.
Objekt ID: 7
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbranter med kalkhaltig jordart, blockmark och värdefull kärlväxtflora i norr, örtrikt bäckdråg i söder.
NVI-klass: 2
Area (ha): 37,05
Förordnanden: Biotopskydd, Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns där det även ansluter till ett rikkärr. Delvis avgränsat efter tidigare naturvårdsplan. Observera att dessa avgränsningar är genomförda mer översiktligt.

Objekt ID: 8
Naturtyp/-er: Skog och träd, Småvatten.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik barrnaturskog med rörligt markvatten, källa och kalkhaltig jordart. Värdefull kärlväxtflora och stort inslag av senvuxna träd.
NVI-klass: 1
Area (ha): 3,25
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.
Komentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns där det även ansluter till ett rikkärr.

Objekt ID: 9
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik barrnaturskog med ek på berg.
NVI-klass: 2
Area (ha): 4,9
Förordnanden: Naturvårdsavtal, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 10
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Myrmarken utgör en del av Vännestångsmossen, vilket är en stor myrmosaik.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,73
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 11
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blockrik bergbrant med gott om senvuxen ek. Död ved förekommer som torrträd och triviallövlågor. Skredärr och mossfällar finns i objektet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 12
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant med stort inslag av senvuxna träd i norr. Barrdominerat med inslag av ek, asp och vårtbjörk. Sparsamt med block och torrträd. I söder finns lövrik barrnaturskog, en östvänd bergbrant och en bäck.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,38
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 13
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Äldre naturskogsartad skog och ravinskog. Äldre barrskog med riklig tillgång på grova träd och stort inslag senvuxna träd. Bergbrant med platåer och starkt sluttande bäckdal med värdefull kryptogamflora.
NVI-klass: 2
Area (ha): 13,48
Förordnanden: Biotopskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 14
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Betesmark med svinrot, stagg, blåsuga och ängshavre i öppnare delar. Odlingsrösen. Huvuddelen kraftigt igenvuxen, delar svagt hävdade av häst och får.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,33
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar: Restaurerbar. Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 15
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Bäckmiljö.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,17
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 16
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Mindre del av Ålevattensmossen sydost om Bickjatjärnen. Trädbevuxen med kärrskog av löv och barr.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,45
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 17
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Bäckmiljö.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,73
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 18
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Gamla tallar, blockrik eller storblockig bergbrant med värdefull kryptogamflora, blandsumpskog med hög och jämn luftfuktighet samt bäckmiljö.
NVI-klass: 2
Area (ha): 9,54
Förordnanden: Riksintresse naturvård, Naturvårdsavtal.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 19
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog med björk och asp på tidigare grustäkt. Fårbetat.
NVI-klass: 3
Area (ha): 9,6
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.
Kommentar: Fårbete vid tiden för lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 20
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: I norr och öster finns en hedekskog med inslag av grov asp och björk samt enstaka lind, gran och rönn. Centralt i den södra delen finns ett mindre bokbestånd och objektets västra del domineras av ädellöv
NVI-klass: 2
Area (ha): 11,55
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Gallring har troligen genomförts i hedekskogen.

Objekt ID: 21
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrträdsdominerad bergbrant med sluttning. Inslag av ek och asp. Rikligt med död ved i norr samt mossfällar, hålträd och senvuxen ek. Södra delen av bergbranten har gott om klen död ved samt senvuxen ek.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,8
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 22
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik barrnaturskog i stark sluttning. Lågor av gran och triviallöv, hålträd, torrträd, senvuxen ek, döende träd, högstubbar och lodyta.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,02
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 23
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog på berg. Ek dominerar. Inslag av i synnerhet tall. Senvuxna ekar och döende träd förekommer allmänt. Enstaka till sparsamt med asp- och barrträdslågor samt högstubbar med håligheter.
NVI-klass: 2

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Area (ha): 0,92
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 24
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,67
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 25
Naturtyp/-er: Skog och träd, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog på bergås. Ek dominerar, därefter tall och gran. Senvuxna ekar allmänt förekommande. Sparsam förekomst av lågor, torrträd, döende träd och högstubbar. Östvänd lodyta.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,38
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Naturcentrum 2017 d.

Objekt ID: 26
Naturtyp/-er: Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant med platå.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,18
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 27
Naturtyp/-er: Skog och träd, Berg och sten, Småvatten, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Buxåsen. Äldre barrskogar, lövrika blandskogar, ädellövskogar och barrsumpskogar samt rikare bäckmiljöer. Botaniskt rika branter och kalkpåverkade skogspartier med värdefull flora. Blandsumpskog som är en viktig reproduktionslokal för groddjur.
NVI-klass: 2
Area (ha): 56,27
Förordnanden: Naturreservat, Naturvårdsavtal, Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd, beslutsdokument naturreservat.
Kommentar: Avgränsat i huvudsak efter naturreservat.

Objekt ID: 28
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekskog på mindre kulle.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,96
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 29
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Bäckmiljö med kalkhaltig jordart vid Granan. Klibbal, vårtbjörk, ask och gran dominerar.Stora botaniska värden.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

NVI-klass: 2
Area (ha): 1,25
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Naturcentrum 2017 d.

Objekt ID: 30
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Öppen, dikad våtmark. Omges av talldominerad mosseskog eller kärrskog med löv eller blandade trädslag.
NVI-klass: 3
Area (ha): 85,05
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 31
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kulle med ädellövskog. Stort inslag av torrträd och senvuxen ek. Sparsamt med ädellövlågor.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,4
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Naturcentrum 2017 d.

Objekt ID: 32
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Äldre, naturskogsartad ädellövskog och trivial blandlövskog på en drumlin vid torpet Granan. Ek dominerar med inslag av grova lindar och lönnar samt bok, ask, alm, sälg och rönn. Värdefull kryptogamflora, kalkhaltig jord.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,58
Förordnanden: Biotopskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Tidigare domänreservat.

Objekt ID: 33
Naturtyp/-er: Skog och träd, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Blandsumpskog med hög och jämn luftfuktighet. Gran och klibbal dominerar. Stort inslag av vårtbjörk. En bäck finns i objektet. Sparsamt med död ved som triviallövslågor.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,36
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen sumpskogar.

Objekt ID: 34
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik, mosaikartad barrnaturskog på kalkhaltig jordart. Stort inslag av senvuxna träd. Gammal asp och gamla grova ädellövträd tämligen allmänt förekommande. Hålträd, torrträd och lågor, både av triviallöv och gran.
NVI-klass: 2
Area (ha): 12,03
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden.
Kommentar: Värden främst i nordöstra delarna.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 35
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Skogsområde med kalkbarrskog, barrskog, blandskog i bergbrant, blandskog med stort inslag senvuxen ek, källpåverkad mark, bestånd med idegran, blandsumpskog och lövsumpskog med översilningsmark.
NVI-klass: 1
Area (ha): 15,04
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 36
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Äldre, naturskogsartad ädellövskog och trivial blandlövskog på en drumlin vid torpet Granan. Ek dominerar med inslag av grova lindar och lönnar samt bok, ask, alm, sälg och rönn. Värdefull kryptogamflora, kalkhaltig jord.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,35
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, Naturcentrum 2017 d.

Objekt ID: 37
Naturtyp/-er: Skog och träd, Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Skogsområde med lövskog i väster och våtmark med talldominerad mosseskog i öster.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,98
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 38
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Restaurerbar betesmark. Trädskiktet domineras av medelålders relativt vidkronig ek. Denna börjar få konkurrens av ung björk och asp. I fältskiktet finns stagg, ängsvädd, m m.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,63
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar: Restaurerbar.

Objekt ID: 39
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Bäckmiljö vid Snappan.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,75
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 40
Naturtyp/-er: Skog och träd, Park och trädgård.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövträd vid torpställe. Ek dominerar. Inslag av ask och gran. Enstaka vårdträd och döende träd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,23

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 41
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Stagg, blåsuga och rika bestånd av ängsvädd. Relativt små restaureringsinsatser krävs för att återfå god hävdstatus. Betades 1998 enligt dåvarande arrendator.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,72
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar: Restaurerbar. Bedömning från TUVA 2003.

Objekt ID: 42
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskog vid bäck.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,73
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 43
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kärrsmosse är en öppen mosse som omges av blandskog och talldominerad mosseskog. Mossen är dikad med lokalt stark påverkan/störning. Ornitologiska värden.
NVI-klass: 2
Area (ha): 223,17
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 44
Naturtyp/-er: Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Brant.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,72
Förordnanden: Naturvårdsavtal, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 45
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant med barrskog med gran, ek och tall. Torrträd tämligen allmänt förekommande. Stort inslag av senvuxna träd. Lågor av främst triviallövträd men även gran och -ädellövträd. Sparsamt med block, döende träd, torrträd och högstubbar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3
Förordnanden: Naturvårdsavtal, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 46
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik barrnaturskog på kalkhaltig mark.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,13

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 47
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant med värdefull kryptogamflora. Gran dominerar med inslag av tall, asp och ek. Död ved förekommer som triviallövslågor och torrträd. En bäck och gammal ek finns i objektet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,02
Förordnanden: Naturvårdsavtal, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 48
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kullar med trivial blandlövskog med inslag av rena asp- och björkbestånd. Stort framtidsvärde för hackspettar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,09
Förordnanden: Naturvårdsavtal, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 49
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik barrnaturskog och ädellövskog. Mosaikartat med stort inslag av senvuxna träd. Gran och ek dominerar. Inslag av asp, vårtbjörk och tall. Död ved förekommer som lågor av gran och triviallöv samt torrträd. Senvuxen, bukettformig ek.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,69
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden.
Kommentar: Värden främst i de södra delarna.

Objekt ID: 50
Naturtyp/-er: Skog och träd, Småvatten, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Relativt opåverkat skogsområde med gammal barrskog och branter med lövinslag, våtmarker och småvatten. En källa finns i sydvästra delen av området och en bergbrant i söder. Botaniska och zoologiska värden.
NVI-klass: 2
Area (ha): 46,46
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, beslutsdokument naturreservat.
Kommentar: Avgränsat efter naturreservat.

Objekt ID: 51
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Buxåsen. Ekskog och blandlövskog med ädellövinslag med framförallt ek men även ask, alm och lönn.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,2
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 52
Naturtyp/-er: Skog och träd, Småvatten.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik barrnaturskog och ädellövskog samt järnockrakälla. Mosaikartat med stort inslag av senvuxna träd. Gran och ek dominerar. Inslag av asp, vårtbjörk och tall. Död ved förekommer som lågor av gran och triviallöv samt torrträd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,61
Förordnanden: Naturvårdsavtal, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 53
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Buxåsen. Klibbalskog och blandskog med ädellövinslag kring bäck. Förutom klibbal förekommer även ask, björk, sälg, ek, tall och gran.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,62
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 54
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrnaturskog i stark sluttning. Gran dominerar med inslag av i synnerhet tall och ek. Senvuxen ek och döende träd allmänt förekommande. Sparsamt med torrträd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,83
Förordnanden: Naturvårdsavtal, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 55
Naturtyp/-er: Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant med hög och jämn luftfuktighet. Kalkhaltig jordart och värdefull kryptogam- och kärlväxtflora.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,37
Förordnanden: Naturvårdsavtal, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 56
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kalkbarrskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,12
Förordnanden: Naturvårdsavtal, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 57
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bestånd med idegran. Värdefull kärlväxtflora. I övrigt dominerar gran med inslag av asp.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,57
Förordnanden: Riksintresse naturvård, Naturvårdsavtal.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 58
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskogsklädda höjdryggar omgivna av dalgångar med myrmarker, bäckar och mindre sjöar. Blockig bergbrant på kalkhaltig jordart i söder. Botaniska och zoologiska värden.
NVI-klass: 2
Area (ha): 75,77
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, beslutsdokument naturreservat.
Kommentar: Avgränsat delvis efter naturreservat.

Objekt ID: 59
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant och lövskog vid Hålevattnet. Stark sluttning och stort inslag av senvuxen ek. Döende träd och lågor av triviallöv samt högstubbar och torrträd med mulm förekommer.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,87
Förordnanden: Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 60
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog med värdefull kryptogamflora på kalkhaltig jordart. Torpläge, torpruin. Ek dominerar med inslag av i synnerhet asp, gran och vårtbjörk.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,66
Förordnanden: Biotopskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 61
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,38
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 62
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog vid Bollungen.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,53
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 63
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Bäck vid fritidshus. Ett jätteträd av ek finns i objektet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,31
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, skyddsvärda träd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 64
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant och hällmarksskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,02
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 65
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik barrnaturskog med eksolitärer.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,42
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 66
Naturtyp/-er: Skog och träd, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Sydostvänd bergsbrant med gles tallskog och vid basen en brantskog av ädellöv samt några mindre bergshöjder med lövrika branter. Ställvis rikligt med död ved och stort inslag av senvuxna träd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 16,6
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, beslutsdokument naturreservat.
Kommentar: Avgränsat efter naturreservat.

Objekt ID: 67
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Ryggformad ändmorän med botaniska värden knutet till betesmarker vid gården Hultet och Nedre Bön. Inslag av trivial flora, troligen beroende på f d tillskottsutfodring.
NVI-klass: 2
Area (ha): 44,92
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA), Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Hävdgynnad flora anges i Värdefull natur i Vänersborg men finns ej i senare tid i Artportalen.

Objekt ID: 68
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant med kalkhaltig jordart. Ek och skogslind dominerar. Lodytor tämligen allmänt förekommande. Ädellövskog intill stig i söder.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,64
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden.
Kommentar: Störst värden i synnerhet i objektets norra halva.

Objekt ID: 69
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik barrnaturskog. Mosaikartat med stort inslag av senvuxna träd. Gran och ek dominerar. Inslag av asp, vårtbjörk och tall. Död ved förekommer som lågor av gran och triviallöv samt torrträd. Inslag av döende träd.
NVI-klass: 2

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Area (ha): 1,07
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 70
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant med ädellövnaturskog i sluttning vid sjöstrand. Ek dominerar med inslag av tall. Gott om senvuxen ek och barrträdslågor. Inslag av döende träd. Även torrträd och rotvältor förekommer.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,43
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 71
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hällmarksskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 7,45
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 72
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskog i sluttning. Stort inslag av ek. Stort inslag av senvuxna träd. Sparsamt med döende träd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,15
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 73
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hedekskog med inslag av asp, björk och gran. Enbuskar, hassel och sälg i buskskiktet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 7,8
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 74
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blockrik eller storblockig, östvänd bergbrant med kalkhaltig jordart. Gran dominerar med inslag av främst asp och ek. Död ved förekommer som lågor av triviallöv och gran. Även döende träd förekommer sparsamt. Tallskog i sluttningen i väster.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,32
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen naturvårdsavtal.

Objekt ID: 75
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.

Beskrivning - huvuddrag: Blockrik eller storblockig bergbrant. Ek dominerar. Relativt stort inslag av asp. Lågor av triviallöv förekommer tämligen allmänt.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,72
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 76
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hagmark med björkdominerad blandlövskog norr om Frändeforsån.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,23
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 77
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant med kalkhaltig jordart. Blandskog med i synnerhet gran, tall, ek och asp. Död ved förekommer som lågor av gran och triviallövträd. Sparsamt med döende träd och senvuxen ek.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,88
Förordnanden: Riksintresse naturvård, Naturvårdsavtal.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvårdsavtal.

Objekt ID: 78
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Starkt sluttande ädellövskog med stort inslag av senvuxen ek med mossfällar i söder. Visst inslag av gran och asp. Torrträd förekommer tämligen allmänt. Sparsam förekomst av granlågor. Lövrik, sluttande barrnaturskog i norr.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,15
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden.
Kommentar: Värden finns främst i objektets södra del.

Objekt ID: 79
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog som domineras av asp. Inslag av björk och gran. Sannolikt tidigare öppen hagmark.
NVI-klass: 3
Area (ha): 8,21
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 80
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Näsmossen. Delvis trädbevuxen mosse med öppnare förhållanden i dess södra del. Kantas i huvudsak av blandskog. Inslag av lövsumpskog i norr.
NVI-klass: 3
Area (ha): 62,65
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 81
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Björk- och ekdominerad före detta hage. Sparsamt med asp, rönn och gran.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,99
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.
Kommentar: Endast flygbildstolkning, osäker klassning.

Objekt ID: 82
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hagmark med blandlövskog söder om Frändeforsån. Klibbal och ek dominerar och längst i söder finns en ekdunge.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,91
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 83
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogssdunge i jordbruksmark.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,13
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.
Kommentar: Objektet kan omfattas av generellt biotopskydd.

Objekt ID: 84
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant. Rikligt med lågor av gran. Enstaka till sparsamt inslag av torrträd och senvuxen ek.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,21
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 85
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hedekskog med inslag av asp, björk och gran. Enbuskar, hassel och sälg i buskskiktet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,75
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 86
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hedekskog med inslag av asp, björk och gran. Enbuskar, hassel och sälg i buskskiktet. Ett jätteträd av ek finns i beståndet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,35
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 87
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant med stort inslag av senvuxen ek. I övrigt dominerar tall i trädskiktet. Gott om solexponerade barrträdslågor, gammal tall och döende träd. Sparsamt inslag av torrakor.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,64
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.
Kommentar: En liten del av objektet innefattas i naturreservat i söder.

Objekt ID: 88
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog vid vatten.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,82
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 89
Naturtyp/-er: Skog och träd, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Sjöbotten. Botaniskt mycket rikt och för faunan betydelsefullt skogsområde med örtrika granskogar, blandskogar med ädellövinslag och områden av naturskogskaraktär. Kalkhaltig jordart, branter och ställvis rikligt med död ved.
NVI-klass: 1
Area (ha): 168,68
Förordnanden: Naturreservat, Strandskydd, Riksintresse naturvård, Biotopskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, regionalt värdefulla odlingslandskap, beslutsdokument naturreservat.
Kommentar: I huvudsak avgränsat efter naturreservat. Delvs beläget utanför kommunens gräns. Möjligen kan värden finnas även norr om objektet även om skogsbruk bedrivs i detta område.

Objekt ID: 90
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Dyremossen. Stor och orörd, mer eller mindre mosaikartad, platåmosse. Fläckvis utbredd sumpskog, i synnerhet löv- och blandsumpskog, i kanterna.
NVI-klass: 1
Area (ha): 178,47
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, beslutsdokument/värdebeskrivning Riksintresse naturvård.

Objekt ID: 91
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Sumpskog med triviallöv. Björksumpskog finns i de centrala delarna av objektet och triviallövskog i norr.
NVI-klass: 3
Area (ha): 37,77
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen

Objekt ID: 92
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Hagmark med blandlövskog, trivial blandlövskog och blandlövskog med ädellövinslag, Bergbrant. Bäckdal. Ädellövskog i hagmark. Rik örtflora med många krävande arter. En restaurerbar betesmark finns i sydväst.
NVI-klass: 2
Area (ha): 30,62
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård, Naturvårdsavtal.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 93
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Skogsmossen. Stor och orörd, delvis mosaikartad, platåmosse. Längst i norr finns den lilla sjön Klypetjärnen. Fläckvis utbredd löv- och blandsumpskog i kanterna.
NVI-klass: 1
Area (ha): 153,45
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, beslutsdokument/värdebeskrivning Riksintresse naturvård.

Objekt ID: 94
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog på ett par bergknallar. Asp dominerar. Inslag av gran, björk och enstaka tallar.
NVI-klass: 3
Area (ha): 4,42
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 95
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Liten ravin, kraftigt påverkad av igenväxning och ohävd. Spridda förekomster av svinrot, stagg och ängsvädd.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,27
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar: Restaurerbar.

Objekt ID: 96
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Smalt lövbestånd längs en väg.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,45
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Möjligen naturvärdesklass 4-5.

Objekt ID: 97
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hagmark med ekdominerad blandlövskog. Inslag av björk, gran och tall samt enstaka asp.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,05
Förordnanden:

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 98
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Långemosse är en stor och öppen mosse. Ansluter till Hakerudsälven i sydost.
NVI-klass: 2
Area (ha): 84,68
Förordnanden:
Dokumentation: våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 99
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog längs Frändeforsån med asp, björk, klibbal och gran samt rönn, sälg och ek.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,01
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 100
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Klibbalskog med grova alar längs Frändeforsån. Inslag av björk samt enstaka rönn och sälg.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,24
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 101
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Klibbalbestånd längs meandrande bäck.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,53
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 102
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Igenväxande hagmark längs meandrande å med korvsjöar. Glest klibbalbestånd med inslag av björk, rönn, sälg och hägg.
NVI-klass: 3
Area (ha): 7,17
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 103
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kalkbarrskog med ek och gran samt inslag av asp och tall. Död ved förekommer som lågor av gran och triviallöv samt som torrträd av gran. Lodytor vanligt förekommande.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,17
Förordnanden: Biotopskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 104
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ske mosse. Trivial, björkdominerad blandlövskog med asp m.fl. i söder. Omges av löv- och blandskog med inslag av talldominerade sträckor. Värden i synnerhet knutna till södra delen av mossen. Rikt fågelliv.
NVI-klass: 1
Area (ha): 878,5
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, myrskyddsplan, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 105
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Huselundsmossen.
NVI-klass: 3
Area (ha): 18,53
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 106
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag på bergknalle.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,04
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 107
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog på bergknalle vid Backeberg. Asp dominerar följt av björk och gran. Även rönn, sälg och tall förekommer.
NVI-klass: 3
Area (ha): 6,41
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 108
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag på bergknallar öster om Rådanesjön. Hedekskog med ängsfragment. De södra delarna mest intressanta med visst inslag av torrakor och lövträdslågor samt bohål och gott om döende träd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 4,36
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 109
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Mosaikartad betesmark. Övervägande öppet och välhävdat. Delvis trädbevuxet med i huvudsak asp och björk. Ingen eller svag påverkan av gödning. Husgrund i gott skick.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,26
Förordnanden:

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 110
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Välhävdad, övervägande öppen och mosaikartad betesmark kring ett vattendrag.
NVI-klass: 2
Area (ha): 7,11
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 111
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt åkerholme med trivial blandlövskog. Omges av åkermark.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,08
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 112
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt åkerholme med trivial blandlövskog. Genomkorsas av väg.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,81
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 113
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt åkerholme med trivial blandlövskog. Angränsar till väg i sydost.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,49
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 114
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt åkerholme med trivial blandlövskog. Genomkorsas av väg.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,42
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 115
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskog vid bäck
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,19
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 116
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt åkerholme med trivial blandlövskog. Angränsar till väg i norr.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

NVI-klass: 3
Area (ha): 0,1
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 117
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hagmark med blandlövskog och ett öppet mosaikartat parti i de centrala delarna. Stenmur och rester av husgrunder. Storvuxen asp och björk dominerar. Även klibbal, ek och vildapel samt grova träd av rönn och sälg.
NVI-klass: 2
Area (ha): 8,88
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA).

Objekt ID: 118
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Litet bestånd med klibbal, björk och rönn samt inslag av asp, ek och tall.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,83
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 119
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hedekskog i sluttningen ned mot Bodanesjön. Inslag av asp, björk, klibbal, lönn och gran.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,59
Förordnanden: Strandskydd, Naturvårdsavtal.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 120
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Igenvuxen björkhage i flack terräng. Inslag av asp, rönn, sälg, ek, lönn och gran. Genomkorsas av landsväg.
NVI-klass: 3
Area (ha): 9,01
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.
Kommentar: Björkhagens karaktär hade nästan helt försvunnit på grund av igenväxning vid tiden för lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 121
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Tallsumpskog med hög och jämn luftfuktighet. Rikligt med död ved. Högstubbar, torrakor, barrträdslågor och gammal senvuxen tall med pansarbark förekommer allmänt. Inslag av gammal björk och gran.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,53
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 122

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Skerrudsmosse är en delvis dikad trädbevuxen mossemark med trivial blandlövskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 24,36
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 123
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrnaturskog med stort inslag av senvuxna träd, i synnerhet ek. Solexponerade barrträdslågor och döende träd förekommer. Hällmarksskog med gott om gammal tall, ek och asp. Även gammal gran och björk.
NVI-klass: 2
Area (ha): 7,1
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 124
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Värden i synnerhet knutet till en bäckdal med riklig förekomst av död ved i söder. Gran, klibbal och vårtbjörk dominerar. Även inslag av ek, sälg och rönn. Längst i norr finns en blandlövskog med ädellövinslag.
NVI-klass: 2
Area (ha): 15,63
Förordnanden: Strandskydd, Naturvårdsavtal.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 125
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogsomgiven mosse som är dikad och lokalt starkt störd.
NVI-klass: 3
Area (ha): 20,43
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 126
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Långemossen. Talldominerad myr- och mosseskog kantar mossen i söder och i norr finns kärrskog med lövträd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 41,22
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 127
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Bäckravin med klibbalskog och blandlövskog med ädellövinslag. Rik örtflora med flera krävande arter.
NVI-klass: 2
Area (ha): 34,8
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen.
Kommentar: Delvis avgränsat efter tidigare naturvårdsplan.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 128
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskog
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,28
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 129
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Före detta mossodling. stört av svag hävd. Fläckvis fin vegetation. Odlingsrösen och raserad skalmur. Dike/kanal i gott skick.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,26
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar:

Objekt ID: 130
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövsdunge.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,45
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 131
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog som domineras av sälg. Även gott om asp och björk.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,11
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 132
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lärkträd vid torpställe.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,07
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 133
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hällmarksskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,19
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, myrskyddsplan,.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 134
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag. Kraftigt nedskuren bäckravin med grovvuxna träd. Södra delen har åtminstone tidigare betats. Klibbal dominerar. Gott om grov rönn, björk och ek. Flera jätteträd eller blivande jätteträd i söder.
NVI-klass: 2
Area (ha): 7,05
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 135
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog, ädellövskog med riklig tillgång på död ved och blandlövskog med ädellövinslag. Bäckravin med klibbal i väster. Ett flertal jätteträd av främst ek i syd. Inslag av hålträd
NVI-klass: 2
Area (ha): 11,49
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 136
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövnaturskog med klibbal längs stranden i norr, trivial blandlövskog centralt i objektet och klibbalskog i söder. Värden främst i objektets norra del.
NVI-klass: 2
Area (ha): 11,83
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 137
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Långemossen. Talldominerad myr- och mosseskog kantar mossen i söder och i norr finns kärrskog med lövträd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 11,81
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 138
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kopperudsmossen i söder och Tjärtakamossen i norr utgör ett långsträckt, öppet myrområde vid Tjärtakan. Kantas av talldominerad mosseskog med inslag av partier med kärrskog av löv- och barrträd, i synnerhet mellan mossarna.
NVI-klass: 3
Area (ha): 109,25
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 139
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,59
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 140
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trone mosse. Mycket stor platåmosse med mosaikartad till öppen karaktär. Tuvor och höljor i centrala partier, bitvis laggzon i kanterna. Bred randskog. Inslag av gammal hällmarkstallskog och barrnaturskog, rikligt med död ved. Ornitologiska värden
NVI-klass: 1
Area (ha): 614,79
Förordnanden: Biotopskydd, Natura 2000, Riksintresse naturvård, Naturvårdsavtal.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, myrskyddsplan.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 141
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ängsekskog med inslag av grov björk. Inslag av asp, klibbal, rönn, sälg och gran. En, hassel och nypon i buskskiktet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,33
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 142
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ängsekskog med inslag av grov björk. Inslag av asp, klibbal, rönn, sälg och gran. En, hassel och nypon i buskskiktet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 4,14
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 143
Naturtyp/-er: Skog och träd, Park och trädgård.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövträd vid torpläge/torpruin.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,25
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 144
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt åkerknalle med trivial blandlövskog vid Smedserud. Asp dominerar men även björk och gran är vanliga.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,07
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 145
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt åkerknalle med trivial blandlövskog vid Smedserud. Asp dominerar men även björk och gran är vanliga.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,36

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 146
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt bergrygg med trivial blandlövskog. Björk och asp dominerar. Inslag av rönn, ek, tall, oxel och gran.
NVI-klass: 3
Area (ha): 10,27
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 147
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ängsekskog med inslag av grov björk. Inslag av asp, klibbal, rönn, sälg och gran. En, hassel och nypon i buskskiktet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,3
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 148
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt åkerknalle med trivial blandlövskog vid Smedserud. Asp dominerar men även björk och gran är vanliga.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,65
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 149
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt bergrygg med trivial blandlövskog. Björk och asp dominerar. Inslag av rönn, ek, tall, oxel och gran.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,15
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 150
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt åkerknalle med trivial blandlövskog vid Smedserud. Asp dominerar men även björk och gran är vanliga.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,72
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 151
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog som dominerad av asp. Även björk, gran och tall är vanliga. Sparsamt med sälg och ek. Gränsar till sumpskog i sydost och norr.
NVI-klass: 3
Area (ha): 4,28

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 152
Naturtyp/-er: Skog och träd, Berg och sten, Äng och betesmark, Limnisk strand, Sjö.
Beskrivning - huvuddrag: Norra Vänersnäs skärgård. Flack halvö med stränder, vassområden och hällmarker med mager tall- och granskog med inslag av triviallöv. Inslag av naturskogsartade bestånd med rik epifytflora. Rik kärlväxtflora. Ornitologiska värden.
NVI-klass: 1
Area (ha): 799,95
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: bevarandeplan Natura 2000.

Objekt ID: 153
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag. Björk och ek dominerar. Inslag av gran och tall. Avverkning har skett i området.
NVI-klass: 3
Area (ha): 6,42
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 154
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogsdunge med hedekskog på bergknalle. Inslag av björk, asp och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,93
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 155
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag. Björk, ek och grova aspar. Även klibbal, rönn, sälg och gran. Hassel, brakver och sälg i buskskiktet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,74
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 156
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogsdunge med hedekskog på bergknalle. Inslag av björk, asp och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,58
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 157
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Betesmark med i överlag trivial fuktängsflora kring en meandrande bäck. Sambetas med vallar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,22
Förordnanden: Strandskydd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 158
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kulle med luckig blandlövskog med ädellövinslag. Ek dominerar, samt i vissa delar även gran. Inslag av björk, asp och rönn samt viss förekomst av ask och lönn. Två jätteträd och tre blivande jätteträd, samtliga av ek, finns i objektet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,63
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 159
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kulle med luckig blandlövskog med ädellövinslag. Ek dominerar, samt i vissa delar även gran. Inslag av björk, asp och rönn samt viss förekomst av ask och lönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,22
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 160
Naturtyp/-er: Limnisk strand, Äng och betesmark, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hästefjordens strandängar. Stort område med öppen och till större delen välhävdad betesmark. Inslag av lövrik barrnaturskog i väster.
NVI-klass: 1
Area (ha): 95,68
Förordnanden: Strandskydd, Natura 2000, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), ängs- och hagmarker, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 161
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kulle med en något luckig blandlövskog med ädellövinslag. Ek dominerar, samt i vissa delar även gran. Inslag av björk, asp och rönn samt viss förekomst av ask och lönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,03
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 162
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag. Björk, ek och grova aspar. Även klibbal, rönn, sälg och gran. Hassel, brakver och sälg i buskskiktet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,59
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 163
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog som do,mineras av björk med inslag av gran. Sparsamt med ek och rönn.
NVI-klass: 3

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Area (ha): 1,43
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 164
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Före detta åkrar som är på väg att åternaturaliseras. Enstaka stagg, gråfibbla m.m men ingen Natura 2000-typ.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,5
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar:

Objekt ID: 165
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Liten dunge med flertalet grövre lövträd såsom ek, ask, lönn och sälg. Även inslag av björk. Sparsamt med död ved. Fältskikt med gräs, örter och ormbunkar.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,15
Förordnanden:
Dokumentation: Calluna 2019.
Kommentar:

Objekt ID: 166
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Klibbalskog med stort inslag av björk. Ett vattendrag rinner genom objektet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,02
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, Calluna 2019.

Objekt ID: 167
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog som do,mineras av björk med inslag av gran. Sparsamt med ek och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,27
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 168
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Svagt hävdad betesmark på torr till frisk mark. Mosaikartat med halvöppna till öppna förhållanden. Tydlig stenbundenhet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,53
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar:

Objekt ID: 169
Naturtyp/-er: Skog och träd.

Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog som domineras av björk och klibbal. Sparsamt med ek, gran och tall.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,19
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 170
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Artfattigt p g a röjgödslingseffekter. Välhävdat. Kan få tillbaka flora på sikt.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,71
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar: Angiven som Ej aktuell vilket eg skulle bortta objektet från underlaget. Dock anges den som restaurerbar.

Objekt ID: 171
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Önemossen. Stor och öppen mosse med inslag av enstaka trädgrupper. Dikad. Omges i huvudsak av blandskog med löv och barr med inslag av talldominerad mosseskog. Påverkan genom en vägdragning tätt intill i väster.
NVI-klass: 3
Area (ha): 112,68
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 172
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Välhävdad betesmark som i nuläget är artfattig på grund av röjgödslingseffekter. Bedöms kunna få tillbaka hävdgynnad flora på sikt.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,33
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar: Angiven som Ej aktuell vilket eg skulle bortta objektet från underlaget. Dock anges den som restaurerbar.

Objekt ID: 173
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Mosaikartad, välhävdad betesmark med odlingsrösen på övervägande frisk mark med tydlig stenbundenhet. 3 husgrunder i gott skick finns i objektet
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,96
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar: Tidigare beskuggning.

Objekt ID: 174
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Strandnära blandlövskog med ädellövinslag. Ek och björk dominerar i den ställvis luckiga och betade skogen. Inslag av asp, rönn och gran.
NVI-klass: 2

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Area (ha): 1,43
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 175
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Triviallövskog på bergknalle med hällmark i högre partier. Asp dominerar, inslag av björk och sälg.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,49
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 176
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Strandnära blandlövskog med ädellövinslag. Ek och björk dominerar i den ställvis luckiga och betade skogen. Inslag av asp, rönn och gran. Angränsar till Vänern.
NVI-klass: 2
Area (ha): 14,62
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 177
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Skogbevuxen myr med talldominerad mosseskog
NVI-klass: 3
Area (ha): 21,75
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 178
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,15
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 179
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Mysten är en öppen mosse som omges av blandskog med löv och barr. I objektets södra del finns en triviallövskog med björk, asp och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 36,24
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 180
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövnaturskog som domineras av vårtbjörk, klibbal och asp. Hög trädslagsblandning. Torrträd förekommer tämligen allmänt. Sparsamt med döende träd, gammal asp samt lågor av löv- och barrträd. Inslag av grova barrträdslågor.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

NVI-klass: 2
Area (ha): 0,42
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 181
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Bråtåsemossen. Torvtäkt bedrivs i större delen av mossen. Mosseskog med tall i norr och trädbevuxen mymark utan torvtäkt i östra delen av objektet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 108,52
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Möjligen naturvärdesklass 4-5.

Objekt ID: 182
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekenäs mosse är en öppen mosse som kantas av triviallövskog med björk, asp och rönn i öster. I norr dominerar lövträd och i mossens västra del växer främst blandskog.
NVI-klass: 2
Area (ha): 447,49
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 183
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Stenön. Ö med beydelse för fågelfaunan.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,2
Förordnanden: Djur- och växtskyddsområde.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, djur- och växtskyddsområde.

Objekt ID: 184
Naturtyp/-er: Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant med rik flora.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,47
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad via flybildstolkning efter illustration i tidigare naturvårdsplan.

Objekt ID: 185
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Klibbalskog med ställvis riklig tillgång på död ved. Åtminstone tidigare betat väster om vägen som löper genom objektet, Viktig häcknings- och födosöksbiotop för fåglar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 6,33
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 186
Naturtyp/-er: Skog och träd.

Beskrivning - huvuddrag: Lövbestånd längs väg.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,2
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Ingår i lövskogsinventeringen men beskrivning saknas. Osäker klassning.

Objekt ID: 187
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog med i synnerhet asp och björk. Ridå med grova lönnar och ekar vid husen. Kärrskog med klibbal i sydost.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,95
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 188
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Restaurerbar betesmark med floravärden och förekomst av vatten.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,48
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar: Restaurerbar år 2002.

Objekt ID: 189
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Klibbalskog.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,23
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Ingår i lövskogsinventeringen men beskrivning saknas. Osäker klassning.

Objekt ID: 190
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskog vid fritidsområde.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,72
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 191
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Klibbaldominerad kärrskog.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,87
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Ingår i lövskogsinventeringen men beskrivning och GIS-underlag saknas. Osäker klassning.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 192
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Klibbalskog som domineras av grova klibbalar. Även asp, björk, rönn samt sparsamt med sälg, gran och vildapel.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,77
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 193
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Österäng. Strandäng med vissa fågelvärden.
NVI-klass: 2
Area (ha): 6,28
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 194
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: I öster ekdominerad ängsekskog med hassel, blandlövskog med ädellövinslag och klibbalbestånd längs strandkanterna. Ställvis rikligt med grova och gamla ädellövträd. Strandnära, klibbalskog i väst. Värden främst i de centrala skogsmarkerna.
NVI-klass: 2
Area (ha): 63,14
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), skyddsvärda träd, Naturcentrum 2017 d.

Objekt ID: 195
Naturtyp/-er: Skog och träd, Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Naturskogsartad lövskog. Talldominerad mosseskog med riklig tillgång på död ved i objektets nordöstra del.
NVI-klass: 3
Area (ha): 16,84
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, regionalt värdefulla odlingslandskap, Skogsstyrelsen naturvårdsavtal.

Objekt ID: 196
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Triviallövskog vid dammen. Domineras av klibbal, inslag av bl a björk, asp, sälg och gran.
NVI-klass: 3
Area (ha): 5,35
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 197
Naturtyp/-er: Limnisk strand, Sjö, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Våtmark vid Röseboviken. Trivial blandlövskog på bergknalle i öster. Asp dominerar med inslag av björk och klibbal. Strandskog med klibbal. Stora botaniska och ornitologiska värden.
NVI-klass: 1
Area (ha): 51,77

Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 198
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Äldre tallskog med ek i väster. Stort inslag av senvuxen ek. Mossfällar. Högstubbar och döende träd allmänt förekommande. Även torrträd och lågor. Tallskog i östra delen av objektet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,35
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 199
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Björkskog med rönn, ek, gran och tall.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,8
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 200
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Relativt öppen, i huvudsak bergbunden betesmark. Restaurerbar.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,87
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Restaurerbar.

Objekt ID: 201
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckta bäckraviner med blandlövskog med ädellövinslag, klibbalskog och trivial blandlövskog. Ett hamlat jätteträd av trädslaget ask finns i väster.
NVI-klass: 3
Area (ha): 6,81
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 202
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hedekskog med bitvis stort inslag av tall och gran. Tätt bestånd. En lövskogskulle med naturvärde finns i norr och ett blivande jätteträd av ek i objektets östra, centrala del.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,21
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 203
Naturtyp/-er: Skog och träd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag. Klibbal dominerar i beståndet i stort. Inslag av bland annat asp, björk och ek. Äldre, naturskogsartad lövskog med ek, asp och vårtbjörk i norra delen av objektet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,82
Förordnanden: Strandskydd, Biotopskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, underlag Skogsstyrelsen biotopskydd.

Objekt ID: 204
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Välhävdad strandäng med höga fågelvärden. Större delen ej gödselpåverkad. Blandlövskog med ädellövinslag, trivial blandlövskog och klibbalskog. Bitvis artrik och krävande örtflora.
NVI-klass: 1
Area (ha): 16,49
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 205
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskog med gamla tallar.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,48
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 206
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog på bergknallar vid Ekenäs.
NVI-klass: 3
Area (ha): 6,31
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 207
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergknalle med blandlövskog. Ädellövinslag och hög trädslagsblandning med ek, ask, lönn, sälg, rönn, björk och asp. Sparsamt med gran, tall och oxel. Hassel, brakved, hägg och sälg i buskskiktet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,65
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 208
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Strandnära lövbestånd vid Takeviken och i bäckravin västerut. Blandlövskog med ädellövinslag i norr och trivial blandlövskog i söder. Ställvis rikligt med grova träd i söder. Skogsbete i norr.
NVI-klass: 2
Area (ha): 11,86
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 209
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövnaturskog med stort inslag av senvuxen ek. Mossfällar. Torpläge, torpruin. Sjöstrand avgränsar del av objektet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,39
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 210
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog och hedekskog på tidigare betade marker som både planterats och tillåtits växa igen. Värden främst knutna till en västvänd bergbrant och en torpruin med ädellövträd och gammal ask i söder.
NVI-klass: 2
Area (ha): 13,31
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 211
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Mosse som är glest trädbevuxen med tall söder om den väg som löper genom objektet. I de norra och västra delarna dominerar mosseskog med både löv- och barrträd.
NVI-klass: 3
Area (ha): 11,98
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 212
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergknalle med blandlövskog. Ädellövinslag och hög trädslagsblandning med ek, ask, lönn, sälg, rönn, björk och asp. Sparsamt med gran, tall och oxel. Hassel, brakved, hägg och sälg i buskskiktet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,72
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 213
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Skogsbestånd med gammal igenväxande hagmark som i nuläget domineras av blandlövskog med ädellövinslag i norr, trivial blandlövskog dominerat av rönn i söder. En gammal torpruin finns i objektet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 16,82
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 214
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark, Limnisk strand.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Vänersnäs. Herrgårdsmiljö med blandlövskog och ekdominerad betesmark med gamla ekar, även jätteträd. Klibbal närmast stranden. Örtrik allund med riklig tillgång på död ved i nordost. Artrik fågelfauna och intressant lavflora.
NVI-klass: 1
Area (ha): 12,45
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård, Biotopskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd, Naturcentrum 2017 d.

Objekt ID: 215
Naturtyp/-er: Limnisk strand, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Översvämningsskog och örtrik allund där lövträdssocklar och torrträd är allmänt förekommande. Enstaka till sparsam förekomst av triviallövlågor.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,3
Förordnanden: Strandskydd, Biotopskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, regionalt värdefulla odlingslandskap, underlag Skogsstyrelsen biotopskydd.

Objekt ID: 216
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Vänersnäs. Blandlövskog med gamla ekar, även jätteträd, samt ekdominerad betesmark med inslag av många andra trädslag. Bildar tillsammans med närliggande skogsmark ett stort bestånd med artrik fågelfauna och intressant lavflora.
NVI-klass: 1
Area (ha): 6,18
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd, Naturcentrum 2017 d.

Objekt ID: 217
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Restaurerbar trädklädd betesmark med ett småvatten. Mer öppet i västra delen av betesmarken där det även finns ett jätteträd av ek. Ett småvatten finns i objektet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,34
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.
Kommentar: Restaurerbar.

Objekt ID: 218
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog på bergknallar vid Ekenäs.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,28
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 219
Naturtyp/-er: Limnisk strand, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Lilla Måseskär utgörs av en samling småöar i Stora Hästefjordens norra del. Området är av betydelse för fågellivet..
NVI-klass: 2

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Area (ha): 0,38
Förordnanden: Strandskydd, Djur- och växtskyddsområde.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, djur- och växtskyddsområde.

Objekt ID: 220
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Dernäsmossen är en stor, öppen mosse som till stor del kantas av talldominerad mosseskog. Ökat lövinslag i norr.
NVI-klass: 3
Area (ha): 76,64
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 221
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Skogsdunge vid en mindre väg. Del av större bestånd, bestående av blandlövskog med ädellövinslag, trivial blandlövskog och klibbalskog.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,33
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Liten del av objektet berörs av strandskydd.

Objekt ID: 222
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog på bergknallar vid Ekenäs.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,03
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 223
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Välhävdad strandäng med höga fågelvärden.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,93
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Kommentar i TUVA år 2002: Huggning av sälg i de strandnära delarna skulle stärka värdet.

Objekt ID: 224
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Västmossen. Stor, öppen mosse som omges av mosseskog med tall eller blandskog. En väg löper tvärs över mossen.
NVI-klass: 3
Area (ha): 54,08
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 225
Naturtyp/-er: Limnisk strand.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Alsumpskog, delta och översvämningsskog. Inslag av främst vårtbjörk och asp. Rikligt med död ved, särskilt som lågor med fuktig stamundersida och mossfällar, helt eller delvis i vatten. Rik förekomst av vedsvamp. Hackmärken efter hackspettar.
NVI-klass: 1
Area (ha): 2,14
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen sumpskogar, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 226
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Skogsdunge vid en mindre väg. Del av större bestånd, bestående av blandlövskog med ädellövinslag, trivial blandlövskog och klibbalskog.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,27
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 227
Naturtyp/-er: Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,27
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 228
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog på en bergknalle. Sälg dominerar men även björk är vanligt förekommande.
NVI-klass: 3
Area (ha): 7,13
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Södra delen avverkad.

Objekt ID: 229
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog med stort inslag av senvuxna träd. Mossfällar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,25
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 230
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Öppen och välhävdad strandäng med höga fågelvärden. Större delen utan gödselpåverkan.
NVI-klass: 2
Area (ha): 8,21
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 231

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekskog vid Stora Stockvik.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,37
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 232
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag. Björk dominerar med inslag av ek och rönn mm. Bestaurerbar trädbevuxen betesmark med floravärden.
NVI-klass: 2
Area (ha): 8,67
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 233
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Öppen strandäng. Ej betad år 2002. Större delen utan gödselpåverkan eller med endast svag påverkan.
NVI-klass: 2
Area (ha): 4,11
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 234
Naturtyp/-er: Myr, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Öppen dikad mosse. Ett rätat vattendrag löper genom objektet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 19,58
Förordnanden:
Dokumentation: våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 235
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Restaurerbar betesmark med floravärden och förekomst av vatten.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,08
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Restaurerbar.

Objekt ID: 236
Naturtyp/-er: Limnisk strand, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Stora Måseskär. Ö av betydelse för fågellivet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,14
Förordnanden: Strandskydd, Djur- och växtskyddsområde.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, djur- och växtskyddsområde.

Objekt ID: 237
Naturtyp/-er: Limnisk strand, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Liten ö av betydelse för häckfågelfaunan.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

NVI-klass: 2
Area (ha): 0,41
Förordnanden: Strandskydd, Djur- och växtskyddsområde.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, djur- och växtskyddsområde.

Objekt ID: 238
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag. Ek, gran och björk förekommer och norra delen av objektet har troligen tidigare varit ekhage. Inslag av lövrik barrnaturskog vid Frugården. Södra delen är brynkantskog.
NVI-klass: 2
Area (ha): 22,67
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 239
Naturtyp/-er: Limnisk strand, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kalvön med dess omgivande vidsträckta mader. Triviallövskog finns längs öns syd- och västsida. Inslag av lövsumpskog med i synnerhet klibbal.
NVI-klass: 1
Area (ha): 50,58
Förordnanden: Strandskydd, Djur- och växtskyddsområde.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 240
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt, liten ö med rik häckfågelfauna.
NVI-klass: 2
Area (ha): 8,68
Förordnanden: Strandskydd, Djur- och växtskyddsområde.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 241
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Finnegårdsmossen är en öppen mosse som omges av sump- och barrskog med inslag av lövsumpskog.
NVI-klass: 2
Area (ha): 180,53
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 242
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Trädbevuxen liten myr med talldominerad mosseskog. Kärrskog med löv i söder. Stark lokal påverkan genom väg och dikning.
NVI-klass: 3
Area (ha): 4,99
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Troligen naturvärdesklass 4.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 243
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Stor, öppen mosse som till större delen omges av blandskog med löv och barr samt ett parti med björkskog i nordväst, där även en kraftledningsgata korsar våtmarken. Stora ornitologiska värden.
NVI-klass: 3
Area (ha): 130,42
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Klassad utifrån VMI. Möjlig naturvärdesklass 2 utifrån ornitologiska värden.

Objekt ID: 244
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Liten och öppen mosse med randskog av löv- och barrträd i syd och väst. Anslutande hygge i norr.
NVI-klass: 3
Area (ha): 7,33
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 245
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrnaturskog med rik hänglavsförekomst. Allmän till riklig förekomst av gammal senvuxen tall och gran.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,17
Förordnanden: Biotopskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 246
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik barrnaturskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,83
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 247
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Brännemossen är en öppen mosse som till större delen omges av en smal bård talldominerad sumpskog.
NVI-klass: 2
Area (ha): 70,4
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 248
Naturtyp/-er: Skog och träd, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövnaturskog med riklig tillgång på död ved, i synnerhet som torrträd. Även högstubbar och ostvänd lodyta förekommer. Ek dominerar med inslag av i synnerhet lönn och vårtbjörk.
NVI-klass: 2

Area (ha): 0,32
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 249
Naturtyp/-er: Myr, Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Våtmark kring en rätad bäck mellan två mossar. Inslag av kärrskog med löv och talldominerad mosseskog i sydost.
NVI-klass: 3
Area (ha): 52,47
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 250
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Gammalt torpställe. Blandlövskog med ädellövinslag. Ställvis tät men luckig vegetation. Asp, björk, sälg, ek och gran dominerar. En mycket stor, flerstammig lind finns söder om torpet. Krattekkulle i väster. Bergbrant i öster. Rikt fågelliv.
NVI-klass: 2
Area (ha): 7,04
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 251
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog som domineras av björk samt klibbalskog vid Bodaneälven.
NVI-klass: 3
Area (ha): 8,06
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 252
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Stor, öppen mosse som omges av talldominerad mosseskog. Inslag av lövsumpskog i nordväst. Stora ornitologiska värden. Korsas av väg.
NVI-klass: 3
Area (ha): 75,44
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Möjligen naturvärdesklass 2. Klassad utifrån VMI men stora ornitologiska värden anges i sumpskogsinventeringen.

Objekt ID: 253
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Mad vid Bodaneälvens utlopp i Rotenässjön. Värdefull för fågellivet. Ej instängslad eller betad år 2008. Ingen gödselpåverkan.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,65
Förordnanden: Strandskydd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 254
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Hage/äng med övrigt lövinslag.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,29
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 255
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Mosaikartad lövnaturskog med stora ornitologiska värden. Klibbal, asp och vårtbjörk dominerar bland lövträden. Inslag av tall och gran. Allmän till riklig förekomst av gammal asp. Bohål. Rikligt med död ved. Översilad alsumpskog i norr.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,02
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 256
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekhage med inslag av ask, björk, lönn, rönn och tall på sydvästsidan om en bergknalle.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,38
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 257
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Till större delen öppen och välhävdad strandäng med höga fågelvärden. Ingen till liten gödselpåverkan.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,02
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 258
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog som domineras av björk. Beståndet är tätt med stort inslag av asp, klibbal, sälg och gran.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,46
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 259
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag. Klibbal och lönn vanligast men även asp, björk, sälg, ask bok, ek, gran och tall. Spår av tidigare lertäkt med gott om vallar och vattenfyllda lergravar.
NVI-klass: 3

Area (ha): 4,64
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 260
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,34
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 261
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekhage på kulle. Visst hällmarksinslag. Ställvis kraftig föryngring av asp, björk, klibbal och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,74
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 262
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Naturlig skogsbäck med rörligt markvatten. Bäverpåverkan i objeketet, Rikligt med döda träd och högstubbar, översvämningsskog, ansluter till bäck, å eller älv .
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,22
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 263
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekhage på kulle. Visst hällmarksinslag. Ställvis kraftig föryngring av asp, björk, klibbal och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,45
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 264
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Långsmal mosse med höljor och en myrgöl. Längst i norr ansluter mossen till sjön Åskaken. I den norra delen finns även ett klapperstensfält med barrnaturskog och rikligt med död ved.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,5
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, våtmarksinventeringen.
Kommentar: Större delen av objektet är beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 265
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekhage på kulle. Visst hällmarksinslag. Ställvis kraftig föryngring av asp, björk, klibbal och rönn.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

NVI-klass: 3
Area (ha): 0,1
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 266
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik barrnaturskog med värdefull kryptogamflora. Gran dominerar tillsammans med ek och till viss del även asp och tall. Asplågor, senvuxen ek och nordvända lodytor tämligen allmänt till allmänt förekommande.
NVI-klass: 2
Area (ha): 4,39
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 267
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Trädbevuxen betesmark med floravärden. Restaurerbar.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,55
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar: Restaurerbar.

Objekt ID: 268
Naturtyp/-er: Park och trädgård.
Beskrivning - huvuddrag: Anlagd park med främst grov till mycket grov ask som vanligaste trädslag. Närmast landsvägen dominerar bok. Värdefull kryptogamflora och ornitologiska värden. Rikligt med död ved och hålträd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,17
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 269
Naturtyp/-er: Park och trädgård.
Beskrivning - huvuddrag: Anlagd park med främst grov till mycket grov ask som vanligaste trädslag. Närmast landsvägen dominerar bok. Värdefull kryptogamflora och ornitologiska värden. Rikligt med död ved och hålträd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,29
Förordnanden: Strandskydd, Natura 2000, Riksintresse naturvård, Naturvårdsavtal.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 270
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog. Lövsumpskog med riklig tillgång på död ved och stora ornitologiska värden i väster. Där dominerar vårtbjörk och klibbal. Stort inslag av gran. Torrträd allmänt förekommande.
NVI-klass: 2
Area (ha): 6,98
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Kommentar: Överlappande underlag, Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen sumpskogar och lövskogsinventeringen ligger till grund för avgränsning.

Objekt ID: 271
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövnaturskog som domineras av ek. Bukettformigt växtsätt. Inslag av gran och tall. Rotvältor, senvuxen ek och döende träd allmänt förekommande. Bohål och rik hänglavsförekomst. Sparsamt med torrakor.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,12
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 272
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Bäckdal. Rikligt med döda träd och högstubbar. Rikligt med grova träd. Ansluter till bäck, å eller älv
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,26
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 273
Naturtyp/-er: Park och trädgård.
Beskrivning - huvuddrag: Anlagd park med främst grov till mycket grov ask som vanligaste trädslag. Närmast landsvägen dominerar bok. Värdefull kryptogamflora och ornitologiska värden. Rikligt med död ved och hålträd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,12
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 274
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Mycket stor, välhävdad och nyrestaurerad strandäng vid Vänern. Mycket värdefull häcknings- och rastlokal för fåglar. Inslag av klibbaldominerad sumpskog och strandskog på Frugårds udde.
NVI-klass: 1
Area (ha): 137,03
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000, Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), skyddsvärda träd.

Objekt ID: 275
Naturtyp/-er: Skog och träd, Park och trädgård, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: 19 askar som hamlats i sen tid.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,35
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Angavs som nyligen hamlade år 2008.

Objekt ID: 276
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.

Beskrivning - huvuddrag: Restaurerad betesmark vid Vänern. Tydligt stenbunden och öppna till halvöppna förhållanden. Inslag av hagmarksek.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,37
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Anges som nyligen restaurerad år 2008.

Objekt ID: 277
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Välhävdad strandäng med höga naturvärden. Ingen, eller svag gödselpåverkan.
NVI-klass: 2
Area (ha): 10,82
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Överlappande underlag, Skogsstyrelsen sumpskogar och äng och bete (TUVA) ligger till grund för avgränsning.

Objekt ID: 278
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövnaturskog med rik förekomst av vedsvampar och rikligt med grova träd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,71
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 279
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Halvöppen betesmark med tydlig stenbundenhet. Förekomst av hålträd och döda eller döende träd samt en hamlad ask. Till större delen svagt hävdad.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,38
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Naturcentrum 2017 d.

Objekt ID: 280
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogstäckt bergknalle med hedekskog som övergår i trivial blandlövskog ned mot sjön. Inslag av lövrik barrnaturskog. Ett jätteträd av ek finns i objektet. Delvis betat.
NVI-klass: 2
Area (ha): 10,78
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.
Kommentar: Överlappande underlag, Skogsstyrelsen naturvärden och lövskogsinventeringen ligger till grund för avgränsning.

Objekt ID: 281
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Välhävdad betesmark med tydlig stenbundenhet. Höga trädvärden i forma av en grov ek och hamlade sälgar. En liten damm finns i objektet.
NVI-klass: 2

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Area (ha): 0,42
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Naturcentrum 2017 d.

Objekt ID: 282
Naturtyp/-er: Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,35
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 283
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Öppet, obetad strandäng. Delar av området slås med maskin för att hålla stranden öppen. Kan hålla vissa fågelvärden om betet återupptas.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,08
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Inventerat år 2002.

Objekt ID: 284
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik barrnaturskog. Stort inslag av senvuxna träd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,8
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 285
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,7
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 286
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hedekskog på bergkullar. Bitvis glesare trädskikt med solitär ek. Inslag av i huvudsak asp, gran och tall.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,57
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 287
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Dalbobergen. Ädellövskog, lövrik barrnaturskog med stort inslag senvuxna träd, ekskog, blandskog med ädellövinslag.
NVI-klass: 1
Area (ha): 81,13

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, beslutsdokument naturreservat, Naturcentrum 2017 d.

Objekt ID: 288
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövrik barrnaturskog.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,32
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 289
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hedekskog på bergkullar. Bitvis glesare trädskikt med solitär ek. Inslag av i huvudsak asp, gran och tall. Ett jätteträd av ek finns i objektet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,97
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 290
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Strandäng vid St. Hästefjorden som slås med maskin. Har tillsammans med angränsande strandängar ett högt värde för fågellivet, främst vadare och änder. Välhävdat.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,4
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård, Natura 2000.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Ytterst liten del berörs av Natura 2000 i sydväst.

Objekt ID: 291
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lidmossen. Myrskog med tall samt kärrskog med blandskog av löv och barr. I öster finns kärrskog med löv.
NVI-klass: 3
Area (ha): 153,74
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 292
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,17
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 293
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Huvudsakligen helöppen välhävdad strandäng. Toppobjekt för fågel. Större delen saknar gödselpåverkan. Trivial blandlövskog som domineras av klibbal och delvis betas i öster
NVI-klass: 1
Area (ha): 25,42

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden: Strandskydd, Natura 2000, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), ängs- och hagmarker, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Möjligen naturvärdesklass 2.

Objekt ID: 294
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Mynningsmossen. Öppna förhållanden i de östra delarna. Blandskog med löv och barr samt talldominerad mosseskog i väster. Inslag av lövsumpskog längst i sydväst.
NVI-klass: 3
Area (ha): 29,13
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 295
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog som domineras av björk på bergknalle, Inslag av asp, rönn och gran.
NVI-klass: 3
Area (ha): 4,31
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: En del av objektet ser ut att ha avverkats.

Objekt ID: 296
Naturtyp/-er: Skog och träd, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Hallesnipen och ovandalen. Dalgång med ängsgranskog och ädellövskog. Naturskogsområde med värdefull flora och fauna.
NVI-klass: 1
Area (ha): 124,87
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000, Riksintresse naturvård, Djur- och växtskyddsområde, Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd, bevarandeplan Natura 2000, Naturcentrum 2012 c, Naturcentrum 2017 c, Naturcentrum 2017 d.Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 297
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hällmarksskog. Blockrikt eller storblockigt. Hällar ger karaktär åt objektet. Stort inslag av senvuxna träd, spärrgreniga grova träd och rik hänglavsförekomst .
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,26
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 298
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Torvrukemossen är en stor och öppen mosse. Talldominerad mosseskog och kärrskog med löv- och barrträd förekommer i kanterna.
NVI-klass: 3
Area (ha): 6,35
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.
Kommentar: Större delen av objektet är beläget utanför kommunens gräns.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 299
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog som domineras av björk på bergknalle i jordbruksmark. Inslag av asp, rönn och gran.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,06
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Kan omfattas av generellt biotopskydd i egenskap av åkerholme.

Objekt ID: 300
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hallebergs branter. Ädellövskog i branter och rasbranter, västlig taiga, silikatrasmarker och näringsfattig ekskog.
NVI-klass: 1
Area (ha): 172,96
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000, Riksintresse naturvård, Djur- och växtskyddsområde, Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd, bevarandeplan Natura 2000, Vänersborgs kommun 1992, Naturcentrum 2017 c, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 301
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Välhävdad slåtteräng som tidigare varit åkeryta. Större delen utan eller med svag gödselpåverkan. Hävdgynnade arter.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,1
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar:

Objekt ID: 302
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Välhävdade, stenbundna ängar och betesmarker. Halvöppna till öppna förhållanden. Större delen ej gödselpåverkat. Inslag av värdefulla hagmarksträd i form av ett par lönnar. Småvatten finns i objektet. Restaurerbar betesmark centralt.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,05
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA)
Kommentar:

Objekt ID: 303
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hagmark med blandlövskog. Glest trädbevuxna kullar med ek med inslag av björk och till viss del även ask och tal.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,82
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 304

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Välhävdad, öppen äng. Bete. Ingen gödselpåverkan.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,21
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar:

Objekt ID: 305
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Öppen och stor mosse med inslag av partier med talldominerad mosseskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 48,42
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 306
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Delvis igenvuxen ek- och björkhage i söder. Klibbal dominerar i objektets nordligaste del där det även finns vattenfyllda lergravar och gott om död ved som torrträd, lågor av klibbal och högstubbar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 22,65
Förordnanden: Biotopskydd, Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.
Kommentar: Bedömdes som restaurerbar år 1991.

Objekt ID: 307
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag i sluttning mellan gårdsbebyggelse och åkermark. Ek dominerar, inslag av främst tall. Viss förekomst av asp, björk och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,53
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 308
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Ekebacken. Mosaikartad, ekdominerad hage i väster. Mycket tätt ungt trädskikt och tydlig stenbundenhet samt odlingsrösen. Ohävdat år 2003. Restaurerbar betesmark och torpmiljö i öster. Hålträd och yngre hamlade träd.
NVI-klass: 1
Area (ha): 3,3
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 309
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Rörmossen. Svagt välvd eller plan mosse med topogent kärr på Halleberg. Kärrskog med i synnerhet glasbjörk förekommer på flera håll i kanten av mossen.
NVI-klass: 2
Area (ha): 80,96
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, myrskyddsplan.

Objekt ID: 310
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag i sluttning mellan gårdsbebyggelse och åkermark. Ek dominerar, inslag av främst tall. Viss förekomst av asp, björk och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,14
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 311
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Ekebacken. Mosaikartad, ohävdad betesmark. En grov hagmarksek finns i objektet.
NVI-klass: 1
Area (ha): 0,6
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 312
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Skottemossen. Halvöppen till trädbevuxen liten mosse. Blandskog med löv och barr samt talldominerad mosseskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 14,39
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 313
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag i sluttning mellan gårdsbebyggelse och åkermark. Ek dominerar, inslag av främst tall. Viss förekomst av asp, björk och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,69
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 314
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Våtmark öster om Skottemossen. Delvis trädbevuxen.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,91
Förordnanden:
Dokumentation: våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 315
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag i sluttning mellan gårdsbebyggelse och åkermark. Ek dominerar, inslag av främst tall. Viss förekomst av asp, björk och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,98
Förordnanden:

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 316
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag i sluttning mellan gårdsbebyggelse och åkermark. Ek dominerar, inslag av främst tall. Viss förekomst av asp, björk och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,6
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 317
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Triviallövskog med ädellöv.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,98
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 318
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Området utgörs i huvudsak av en större tämligen orörd hällmarkstallskog, men även bryn, gammal granskog, blandskog, trädfri öppen hed och ett vattendrag.
NVI-klass: 3
Area (ha): 5,88
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Naturcentrum 2018 a.
Kommentar: Preliminärt klassad som kl 3-4 i underlagsrapport.

Objekt ID: 319
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Skomakaremossen. Mosaikartad mosse som är delvis öppen och delvis beklädd med talldominerad mosseskog. Visst inslag av lövträd. Stora ornitologiska värden.
NVI-klass: 2
Area (ha): 90,46
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 320
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog, hällmarkstallskog. Variationsrikt skogsomra?de med naturskogskarakta?r. Skogen a?r flerskiktad och olika?ldrig. Tra?dskiktet a?r artrikt med grova granar, aspar och relativt grova tallar.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,86
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992, Naturcentrum 2018 a, Naturcentrum 2018 b.

Objekt ID: 321
Naturtyp/-er: Limnisk strand, Sjö.
Beskrivning - huvuddrag: Vänersborgsviken. Mindre öar och skär samt rika bladvassområden. Området har en rik häckfågelfauna och fungerar även som rastlokal för många fåglar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 26

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden: Strandskydd, Natura 2000, Djur- och växtskyddsområde.
Dokumentation: bevarandeplan Natura 2000

Objekt ID: 322
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag i sluttning mellan gårdsbebyggelse och åkermark. Ek dominerar, inslag av främst tall. Viss förekomst av asp, björk och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,73
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 323
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Sluten till relativt öppen ekhage med inslag av klibbalskog, hedekskog, björkhage och lövrik barrnaturskog. Bitvis stort inslag av senvuxna träd samt värdefull kryptogamflora. Rikligt med grova träd. Enstaka stenmur och hålträd. Bergbrant i S.
NVI-klass: 2
Area (ha): 53,21
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), skyddsvärda träd.

Objekt ID: 324
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Igenvuxen hag- och åkermark. Blandlövskog med ädellövinslag. Ek dominerar men även björk och asp är vanliga.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,6
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 325
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag i sluttning mellan gårdsbebyggelse och åkermark. Ek dominerar, inslag av främst tall. Viss förekomst av asp, björk och rönn.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,38
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 326
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hällmarkstallskog, bryn och högörtsäng. Öppen före detta kulturmark under igenväxning. Sparsam förekomst av död ved.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,63
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992, Naturcentrum 2018 a, Naturcentrum 2017 b, Naturcentrum 2018 b.

Objekt ID: 327
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskog.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

NVI-klass: 3
Area (ha): 2,07
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 328
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog. Ett jätteträd av ek finns i objektet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,15
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 329
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trädbevuxen mosse med barrträd. Mindre del av Rörmossen på Halleberg.
NVI-klass: 2
Area (ha): 13,15
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 330
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Gransumpskog med allmän till riklig förekomst av gammal senvuxen gran. Lågor allmänt förekommande. Översilningsskog i nordväst. Värden främst knutna till objektets norra del.
NVI-klass: 2
Area (ha): 6,91
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen sumpskogar.

Objekt ID: 331
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Bäckravin i Blåsut. Blandlövskog med ädellövinslag. Klibbal dominerar men även mycket björk. Grov klibbal och enstaka grov sälg, alm, ask, lönn, lind och tall, i synnerhet kring Katrinedals gård. Hög trädslagsblandning.
NVI-klass: 2
Area (ha): 8,9
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd, Vänersborgs kommun 1992, Naturcentrum 2017 b, Naturcentrum 2018 a, Naturcentrum 2018 b.
Kommentar: Utlopp avgränsat efter flygbilder och höjdraster.

Objekt ID: 332
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Våtmark. Utgör mindre del av Rörmossen på Halleberg.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,65
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 333
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Stor mosse som är mer eller mindre bevuxen med talldominerad myr- och kärrskog. Inslag av öppnade partier.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

NVI-klass: 3
Area (ha): 11,16
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.
Kommentar: Drygt halva objektet är beläget utanför kommungränsen.

Objekt ID: 334
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Skomakaremossens östliga del. Mosaikartat med talldominerad mosseskog i väster. Stora ornitologiska värden.
NVI-klass: 2
Area (ha): 7,47
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 335
Naturtyp/-er: Skog och träd, Småvatten.
Beskrivning - huvuddrag: Örtrikt bäckdråg och källor. Klibbal dominerar med inslag av vårtbjörk och till viss del gran. Enstaka till sparsam förekomst av gran- och triviallövslågor, högstubbar, torrträd och gammal senvuxen gran.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,35
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 336
Naturtyp/-er: Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Liten bäck med klart vatten och sten/grus/sand som dominerande bottensubstrat. En vägtrumma som utgör ett partiellt vandringshinder finns i objektet. Omges av medelålders al, hassel samt några grova björkar.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,27
Förordnanden:
Dokumentation: Naturcentrum 2014.

Objekt ID: 337
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskog, i norr yngre, sumpig och björkdominerad, i söder medelålders äldre sälg och enstaka grov ek.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,61
Förordnanden:
Dokumentation: Naturcentrum 2014.

Objekt ID: 338
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Våtmark. Utgör mindre del av Rörmossen på Halleberg.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,95
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 339
Naturtyp/-er: Myr.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Delvis trädbevuxen mosse med ornitologiska värden. Mindre del av Rörmossen på Halleberg.
NVI-klass: 2
Area (ha): 6,36
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 340
Naturtyp/-er: Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,46
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 341
Naturtyp/-er: Skog och träd, Småvatten.
Beskrivning - huvuddrag: Löv- och blandskogsbestånd i närheten av damm med större vattensalamander. I området finns även en anlagd damm.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,74
Förordnanden:
Dokumentation: Gallinago Natur 2012.
Kommentar: Delar av området kan vara exploaterat.

Objekt ID: 342
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Sluttande skogsområde med yngre, aldominerad sumpskog i västra delen, sumpskog med a?ldre, grov al med sockelbildning i norr, torrare, stenig skog med björk, lönn och hassel i sydost. Inslaget av död ved är måttligt till ställvis rikligt.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,96
Förordnanden:
Dokumentation: Naturcentrum 2014.

Objekt ID: 343
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hallby skola. Blandlövskog med ädellövinslag. Ek och tall dominerar på högre partier och björk, asp och gran förekommer på lägre mark. Ett blivande jätteträd av ek finns i objektet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,01
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 344
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövdominerad strandskog vid Holmängen. Alkärr med korallrot i norr. I söder finns en reningsdamm.
NVI-klass: 3
Area (ha): 16,03
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat via flybildstolkning.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 345
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hallby skola. Blandlövskog med ädellövinslag. Ek och tall dominerar på högre partier och björk, asp och gran förekommer på lägre mark.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,71
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 346
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hallby skola. Blandlövskog med ädellövinslag. Ek och tall dominerar på högre partier och björk, asp och gran förekommer på lägre mark.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,06
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 347
Naturtyp/-er: Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,16
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 348
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hallby skola. Blandlövskog med ädellövinslag. Ek och tall dominerar på högre partier och björk, asp och gran förekommer på lägre mark.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,58
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 349
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekhage med inslag av asp och ask. Glest trädbestånd. Upphört bete år 1991.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,28
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 350
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hallby skola. Blandlövskog med ädellövinslag. Ek och tall dominerar på högre partier och björk, asp och gran förekommer på lägre mark.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,38
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 351
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Till stor del trävbevuxen mosse med blandskog av löv och barr i söder. Tall dominerar i norr. Påverkan genom dikning samt anslutande väg och avverkning.
NVI-klass: 3
Area (ha): 24,44
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 352
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekdominerad kulle. Tidigare betad.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,7
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 353
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekdominerad kulle.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,06
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 354
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Hagmark med blandlövskog. Till stora delar öppen hagmark. Trädgrupper med ek asp, rönn och tall. Enbuskar och nypon i buskskiktet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,28
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 355
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekdominerad kulle.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,11
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 356
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Kvarntorpsbäcken. Triviallövskog och blandskog med ädellövinslag. Björk och grov klibbal dominerar längs bäcken. Inslag av sälg ask, ek, lind, lönn, gran och fågelbär. Översilade områden, lövträdssocklar, mulm och bohål.
NVI-klass: 2
Area (ha): 6,34
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen.
Kommentar: Endast den östligaste delen berörs av skydd.

Objekt ID: 357
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hedekskog på en kulle. Inslag av tall, björk, gran, rönn och fågelbär.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

NVI-klass: 3
Area (ha): 1,39
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 358
Naturtyp/-er: Limnisk strand, Myr, Skog och träd, Sjö.
Beskrivning - huvuddrag: Tore mosse och västra delen av Dättern. Områdets värde är knutet till dess östliga delarna vid Dättern, vilket är av stor betydelse som rast- och häckningsplats för fåglar. Trivial blandlövskog längs objektets norra del. Även liten sjö.
NVI-klass: 1
Area (ha): 85,53
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Till stor del belägen utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 359
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Mycklemossen är en öppen mosse med talldominerad mosseskog och blandskog av löv- och barr i ytterkanten.
NVI-klass: 3
Area (ha): 41,25
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 360
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Triviallövskog.
NVI-klass: 2
Area (ha): 16,77
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, Naturcentrum 2017 d.

Objekt ID: 361
Naturtyp/-er: Park och trädgård, Småvatten.
Beskrivning - huvuddrag: Damm med kringliggande lövskog i igenväxande parkmiljö. Livsmiljö för mindre vattensalamander.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,89
Förordnanden:
Dokumentation: Naturcentrum 2016 a.
Kommentar: Naturvärdesklassningen ligger i gränsen mellan klass 2 och 3. Objektet är ungefärligt avgränsat genom Map+.

Objekt ID: 362
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Halvöppen till öppen hage/äng med ädellövinslag och övrigt lövinslag. Triviallövskog. Hålträd, döende träd, grov ek och lind. Bäckdal i norr med enstaka-sparsamma förekomster av döende träd med bohål samt lågor av triviallövträd.
NVI-klass: 1
Area (ha): 15,93
Förordnanden: Natura 2000, Naturreservat.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), skyddsvärda träd, naturcentrum 2003.

Objekt ID: 363
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Blacke mosse. Halvöppen till trädbevuxen mosse med bland- och lövsumpskog
NVI-klass: 2
Area (ha): 33,33
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, myrskyddsplan.

Objekt ID: 364
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogslund och hagmarksskog. Blandbestånd med ek, ask, alm, lind och lönn. Del av lövskogsobjekt som anges ha örtrik flora med flera krävande arter.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,22
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 365
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Bäckmiljö vid ett bostadsområde. Bäckravin med klibbaldominerad triviallövskog. Äldre träd, torrakor och hålträd förekommer.
NVI-klass: 2
Area (ha): 23,52
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, Vänersborgs kommun 1992, Naturcentrum 2018 a, Svensk Naturförvaltning 2016 b, Naturcentrum 2017 b, Naturcentrum 2018 b.
Kommentar: Avgränsat delvis efter tidigare naturvårdsplan. Observera att dessa avgränsningar är genomförda mer översiktligt.

Objekt ID: 366
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Uggledalen. Mosaikartad, välhävdad betesmark på Halleberg. Tydligt stenbunden. Ett flertal hålträd och några jätteträd av ek finns i objektet. Även odlingsrösen och stenmur förekommer. Öster om vägen finns en restaurerbar betesmark.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,74
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 367
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Naturbetesmark
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,81
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 2009, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Ursprungligt objekt som avgränsades i skötselplanen är större. Detaljplanelagda områden borttagna på kommunens begäran.

Objekt ID: 368
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Övrig ädellövskog, hage/äng med övrigt lövinslag, gårdsmiljö, allé. Ett flertal jätteträd av ek finns i beståndet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 7,15
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd, Vänersborgs kommun 2009, Naturcentrum 2017 b, Naturcentrum 2016 b, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Ursprungligt objekt som avgränsades i skötselplanen är större. Detaljplanelagda områden borttagna på kommunens begäran.

Objekt ID: 369
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekskog och klibbalskog. I nordost finns en kulle med hassel på nordsidan. Ek och en grövre tall på krönet av kullen.
NVI-klass: 3
Area (ha): 4,18
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Lövskogsinventeringen, Naturcentrum 2017 b, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 370
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,04
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 371
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Viksängen. Bestånd med grova ekar. Av betydelse för vedlevande insekter.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,78
Förordnanden: Naturminne.
Dokumentation: skyddsvärda träd, Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat efter tidigare naturvårdsplan. Observera att dessa avgränsningar är genomförda mer översiktligt.

Objekt ID: 372
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog. Blandbestånd med ek, ask, alm, lind och lönn. Del av lövskogsobjekt som anges ha örtrik flora med flera krävande arter.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,77
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 373
Naturtyp/-er: Limnisk strand, Äng och betesmark, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Våtmark kring Kyrkesjön. Strandängar finns i objektets södra del. Blandlövskog med ädellövinslag omger Risån norrut. Många grova ädellövträd, inslag av hålträd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 30,34
Förordnanden: Strandskydd.

Dokumentation: våtmarksinventeringen, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), skyddsvärda träd.
Kommentar: Kan bli en mycket fin strandäng på sikt. Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 374
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Grova ekar. Stort inslag av senvuxna träd. Värdefull kryptogamflora.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,24
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 375
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog och gårdsmiljö med inslag av hällar, åkerholme och en allé. Jätteträd av ek finns i betesmarken i norr.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,32
Förordnanden:
Dokumentation: skyddsvärda träd, Naturcentrum 2017 b, Naturcentrum 2016 b, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Ursprungligt objekt som avgränsades i skötselplanen är större. Detaljplanelagda områden borttagna på kommunens begäran.

Objekt ID: 376
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Triviallövskog med ädellövinslag på udde i sjön Vassbotten. Området är bitvis relativt öppet och delar av området har tidigare betats. Stor trädslagsblandning.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,88
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 b, Naturcentrum 2017 b.

Objekt ID: 377
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog i bäckravin. Sälg, asp och björk dominerar. Inslag av ask, ek och gran. En mosaikartad, igenväxande betesmark med svag till tydlig gödningspåverkan finns i söder. Sambete med vall och tillskottsutfodring.
NVI-klass: 2
Area (ha): 11,82
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA).
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 378
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskog i starkt lutande sluttning. Rikligt med lågor.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,54
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 379
Naturtyp/-er: Skog och träd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Klibbalstrandskog vid å. Normalgrov klibbal dominerar, enstaka björk, lönn, alm, fågelbär och ask. Död ved, både högstubbar och lågor, flera vattendränkta. Socklade träd. Hålträd.
NVI-klass: 3
Area (ha): 4,25
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Vänersborgs kommun 1992, Naturcentrum 2018 a, Svensk Naturförvaltning 2016 b, Naturcentrum 2017 b.

Objekt ID: 380
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Stolpe mosse. Svagt välvd mosse och topogent kärr. Inslag av talldominerad mosseskog, myrskog med barrträd och kärrskog med löv.
NVI-klass: 2
Area (ha): 59,85
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, myrskyddsplan.

Objekt ID: 381
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog. Blandbestånd med ek, ask, alm, lind och lönn. Del av lövskogsobjekt som anges ha örtrik flora med flera krävande arter.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,35
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 382
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövsumpskog med al.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,34
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 383
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog. Blandbestånd med ek, ask, alm, lind och lönn. Del av lövskogsobjekt som anges ha örtrik flora med flera krävande arter.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,06
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 384
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog. Blandbestånd med ek, ask, alm, lind och lönn. Del av lövskogsobjekt som anges ha örtrik flora med flera krävande arter.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,09
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 385
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.

Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog som domineras av grov asp. Klibbal, rönn och sälg är även vanliga. Glest och luckigt trädskikt. Troligen betat tidigare. Bitvis stort inslag av gran.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,61
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA).
Kommentar: Överlappar/angränsar till betesmark med långvarig ohävd i söder. Trivial flora. Delvis tydligt kvävestört. Mycket små mängder hävdgynnade arter. Rödklint, jungfrulin. Angiven som Ej Aktuell i TUVA.

Objekt ID: 386
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: I söder mogen produktionsgranskog rik på död ved, främst lågor. I norr finns en ravinmiljö med en naturlig skogsbäck. Påtagligt värde knutet till vattenmiljön, den döda veden, trädkontinuitet samt att området är relativt orört.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,14
Förordnanden:
Dokumentation: Naturcentrum 2018 a, Svensk Naturförvaltning 2016 b, Naturcentrum 2017 b.

Objekt ID: 387
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Mogen barrblandskog med lövinslag. Död ved i varierande grovlek och nedbrytningsgrad. Grov död ved av asp. Grova aspar, flera med bohål. Bärande träd. Äldre granskog på näringsrik mark i söder
NVI-klass: 3
Area (ha): 6,97
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 b, Naturcentrum 2017 b.

Objekt ID: 388
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Betesmark med höga trädvärden, bland annat ett flertal buketter med medelgrov-grov hassel, stora björkar, gamla fruktträd m.m.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,39
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 389
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Nygårdsängens naturreservat. Fuktäng med dammar, vattenhöljor, friskäng och strandzoner. Av betydelse för groddjur och vattenanknutna insekter samt för fågellivet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 19,69
Förordnanden: Naturreservat.
Dokumentation: beslutsdokument naturreservat.

Objekt ID: 390
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskog på bergås. Hällmark med gott om äldre tallar. Inslag av mindre produktiva ytor med gran mellan berghällarna. Ringa påverkan av skogsbruk.
NVI-klass: 3
Area (ha): 9,62

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat av kommunen vid fältbesök 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson)

Objekt ID: 391
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Klibbalskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,67
Förordnanden:
Dokumentation: Naturcentrum 2018 a, Naturcentrum 2017 b.
Kommentar: Tidigare avgränsad genom flygbildstolkning. Fältbesök rekommenderas.

Objekt ID: 392
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Bälsters mosse är en till stora delar trädbevuxen mosse. Tall dominerar trädskiktet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 10,18
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 393
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,25
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 394
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag. Björk dominerar med inslag av klibbal och ask samt sälg alm och ek i betesmark. Örtrik flora med flera krävande arter. 3 jätteträd av ek.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,8
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 395
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Betesmark. Eventuellt igenvuxen.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,46
Förordnanden:
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad via flybildstolkning efter illustration i tidigare naturvårdsplan.

Objekt ID: 396
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trollmossen är en delvis öppen mosse med inslag av tall och glasbjörk i dess centrala och norra del.
NVI-klass: 3
Area (ha): 12,86

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 397
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag. Grova askar samt ek, asp, björk, gran och tall. Värden främst knutna till en bäckdal med hög och jämn luftfuktighet i väster, där trädskiktet domineras av gran och klibbal.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,1
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 398
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hällmarkstallskog med lägre stup och brant. Död ved i form av lågor, rotvältor och högstubbar.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,15
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 b.

Objekt ID: 399
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Två höjdryggar med hällmarkstallskog. Tämligen allmänt med död ved, lågor och torrakor av tall, flera solbelysta samt en grov granhögstubbe. Längst i söder finns en lägre bergvägg samt några block.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,95
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 b.

Objekt ID: 400
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Bergknalle med blandlövskog med ädellövinslag. Ek, gran och björk dominerar. Visst inslag av asp, rönn, klibbal och ask. Glest trädskikt, troligen har bete förekommit. Bitvis stort inslag av gran.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,17
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 401
Naturtyp/-er: Skog och träd, Park och trädgård.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag. Ett flertal jätteekar men även bok. Ask med hålighet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 9,48
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd, Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat delvis efter tidigare naturvårdsplan. Observera att dessa avgränsningar är genomförda mer översiktligt.

Objekt ID: 402

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Hunnebergs branter. Mycket höga naturvärden i rasbrantsmiljöer och naturskogsartade skogar. I objektet finns ett stort antal skyddsvärda träd samt en mängd sällsynta och rödlistade arter.
NVI-klass: 1
Area (ha): 317,34
Förordnanden: Natura 2000, Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, bevarandeplan Natura 2000, Vänersborgs kommun 1992, Naturcentrum 2017 c, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 403
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Mogen hällmarkstallskog på bergsrygg med enstaka björk, asp, ek och gran. Enstaka äldre träd.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,15
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 b.

Objekt ID: 404
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Mosaikartad, naturaliserande före detta åkermark med terrasskant. Odlingsrösen och en lång mur förekommer. Till hälften välhävdat, i övrigt svag eller ingen hävd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,62
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).

Objekt ID: 405
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskog kring en liten sjö.
NVI-klass: 3
Area (ha): 4,14
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 406
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrnaturskog med stort inslag av senvuxna träd. Värdefull kryptogamflora.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,77
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 407
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskog vid boteredssjön. Gran och tall med inslag av ek. Lövmiljöer med inslag av jätteträd i söder. Brant med barrnaturskog i norr.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,52
Förordnanden: Strandskydd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, Vänersborgs kommun 1992, observation vid fältbesök 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson, Vänersborgs kommun).
Kommentar: Objektets södra och norra delar avgränsat av kommunen vid fältbesök 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson). Vid fältbesöket noterades även skyddsvärda träd.

Objekt ID: 408
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskog med rik flora.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,86
Förordnanden:
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad via flybildstolkning efter illustration i tidigare naturvårdsplan.

Objekt ID: 409
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Större delarna av betesmarken är en mycket artrik, naturaliserad fd åker. Strandängar med potentiellt höga fågelvärden i öster. I väster kuperad betesmark som delvis nyligen restaurerats. Flora störd av svag hävd och beskuggning.
NVI-klass: 2
Area (ha): 21
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: En mycket liten del omfattas av sumpskogsinventeringen i väster. Betesmarksobjektet utvidgat norrut efter noteringar av betesmarksarter i Artportalen.

Objekt ID: 410
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Källpåverkad lövsumpskog med färsk betespåverkan. Klibbal dominerar med stort inslag av asp och gran. Även ask och rönn förekommer. Lövträdslågor med fuktig mossfäll förekommer tämligen allmänt. Sparsamt inslag av döende träd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,52
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 411
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Trädbevuxen restaurerbar betesmark.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,42
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 412
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Liten och kraftigt nedskuren bäckravin nedanför järnvägen. Blandlövskog med ädellövinslag, dominerat av ek och lönn. Sparsamt inslag av bland annat lind, alm och bok. Ett flertal jätteträd i öster, i synnerhet ek, även lind, ask, bok m.fl.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,97
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 413
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekdominerad hagmark med ädellövinslag samt inslag av tall, asp, björk, klibbal, ask. Hassel i buskskiktet. Lövrik barrnaturskog i SO och en å-/bäckmiljö finns i SV.
NVI-klass: 3
Area (ha): 13,97
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Objektets norra del ungefärligt avgränsat genom flygbildstolkning.

Objekt ID: 414
Naturtyp/-er: Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Våtmarksområden utmed kanalen Karls grav.
NVI-klass: 3
Area (ha): 24,27
Förordnanden:
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat efter tidigare naturvårdsplan. Observera att dessa avgränsningar är genomförda mer översiktligt.

Objekt ID: 415
Naturtyp/-er: Berg och sten, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Brant sluttning med källpåverkad mark och värdefull kryptogamflora. Gran och vårtbjörk dominerar. Lövträdssocklar förekommer allmänt. Enstaka till sparsam förekomst av asp- och triviallövslågor, högstubbar och lodytor.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,63
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 416
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövnaturskog med riklig tillgång på död ved, i synnerhet lågor av trivial- och ädellövträd, varav vissa grova. Inslag av gamla solitärträd, torrträd, lodytor och bohål.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,26
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 417
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Sumpskog med spindelblomster och korallrot.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,59
Förordnanden:
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad via flybildstolkning efter illustration i tidigare naturvårdsplan. Delar av det utritade området i illustrationen har avverkats och tas ej med i objektet..

Objekt ID: 418
Naturtyp/-er: Skog och träd, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Långmyrbergets branter mot Gundlebosjön. Botaniskt rikt område.
NVI-klass: 3
Area (ha): 10,55

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad via flybildstolkning efter illustration i tidigare naturvårdsplan.

Objekt ID: 419
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog väster om Önafors säteri som tidigare hävdats. I området finns flera grova ekar och ett tjugotal efterföljare. Vissa ekar är friställda. I träden finns även mindre håligheter.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,52
Förordnanden:
Dokumentation: Naturcentrum 2012 b, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 420
Naturtyp/-er: Skog och träd, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Sprickdalgång med ett bokbestånd och en liten bäck mellan Halleberg och Häcklan. Inslag av asp, björk och gran. Ovanligt stort och sammanhängande bokbestånd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,25
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 421
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekhage som omger en betesmark vid Önafors. Värdefull kryptogamflora och ett flertal skyddsvärda träd, exempelvis jätteträd av ek och lind samt döda stående träd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 7,94
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd, Naturcentrum 2012 b, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Igenväxning möjligt hot.

Objekt ID: 422
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Igenvuxen ädellövhage med grova, ihåliga ekar och eklågor. Parkområde med grov ek och bok. Läderbagge har noterats i området.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,62
Förordnanden:
Dokumentation: skyddsvärda träd, Naturcentrum 2012 a, Naturcentrum 2011.

Objekt ID: 423
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kulle som omges av åkermark väster om Önafors. Hedekskog med medelgrov till grov ek dominerar. Inslag av björk, klibbal, gran och tall.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,15
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 424
Naturtyp/-er: Skog och träd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Grandominerad barrskog med riklig tillgång på död ved, i synnerhet som granlågor men även som sparsamt inslag av torrträd, högstubbar och rotvältor. Enstaka hålträd och nordvänd lodyta finns i objektet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,89
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 425
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Brandfält med riklig tillgång på klen död ved, i synnerhet gran och tall men även björk, ek och asp. Inslag av gammal senvuxen gran och gammal ek. Döende tall och gran allmänt förekommande.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,89
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 426
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kulle som omges av åkermark väster om Önafors. Hedekskog med medelgrov till grov ek dominerar. Inslag av björk, klibbal, gran och tall.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,77
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 427
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Betesmark med övervägande svag/ingen hävd. En mindre del välhävdad. Jätteträd av ask, hålträd. Brynmiljö.
NVI-klass: 2
Area (ha): 21,29
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.
Kommentar: Avgränsning justerad efter flygbildstolkning för att innefatta liknande områden i söder.

Objekt ID: 428
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Takabäcken. Bäckravin med många korvsjöar. Klibbal dominerar. Gott om torrakor och hålträd. Delvis välhävdade betesmarker med orkidéer och andra hävdgynnade arter i norr. Mer eller mindre tydlig gödningspåverkan.
NVI-klass: 2
Area (ha): 37,32
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA).

Objekt ID: 429
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Örtrikt bäckdråg med hög och jämn luftfuktighet. Klibbal och vårtbjörk dominerar, inslag av gran, tall sälg och rönn. Död ved främst som solexponerade lågor av tall, men även torrträd och lågor av barr- och lövträd. Ostvänd lodyta.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,62

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper.

Objekt ID: 430
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Strandskog vid Önafors. Ett parti med stora ekar finns i nordväst. Blandskog med ädellövinslag i öster. Tre jätteekar finns i objektet
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,71
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd, naturcentrum 2003, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Igenväxning kring jätteekarna, åtgärdsbehovet anges som akut. Objektets delvis avgränsat utifrån skötselplan och muntliga uppgifter från Niklas Franc, Naturcentrum AB.

Objekt ID: 431
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kulle som omges av åkermark väster om Önafors. Hedekskog med medelgrov till grov ek dominerar. Inslag av björk, klibbal, gran och tall.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,27
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 432
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Igenvuxen ädellövhage med flera grova ihåliga ekar, grov ask och björk. Även ett par grova ihåliga ekhögstubbar. Åkermark centralt i området. Läderbagge har noterats i objektet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,91
Förordnanden:
Dokumentation: skyddsvärda träd, Naturcentrum 2012 a.

Objekt ID: 433
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog. Ett jätteträd av ek finns i beståndet. Åtminstone tidigare ohävd, men karaktären av ekhage. De flesta ekarna står i kanterna av vad som skulle kunna vara gammal, kultiverad mark. Gamla igenväxta diken genomkorsar området.
NVI-klass: 3
Area (ha): 7,12
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd, naturcentrum 2003, Naturcentrum 2017 d.
Kommentar: Objektets avgränsat översiktligt utifrån skötselplan och muntliga uppgifter från Niklas Franc, Naturcentrum AB.

Objekt ID: 434
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag. Luckigt bestånd med medelgrov till grov ask samt björk, asp, ek, rönn och tall.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,64
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 435
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag.
NVI-klass: 3
Area (ha): 4,13
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 436
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Rånnums ekdungar. Trädbevuxna berg- och åsryggar. Inslag av grova hålträd av ek. Ett jätteträd av ek.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,19
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 437
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Rånnums ekdungar. Trädbevuxna berg- och åsryggar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,1
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 438
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Strandnära blandskog med ädellövinslag.
NVI-klass: 3
Area (ha): 5,38
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.
Kommentar: Avgränsning justerad efter flygbildstolkning mot betesmarken i norr.

Objekt ID: 439
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag på långsmal kulle. Något luckigt bestånd som domineras av ek och stort inslag av sälg. Restaurerbar betesmark som år 2003 var ohävdad och igenvuxen med relativt trivial flora, men med vidkronig ek.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,1
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 440
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Rånnums ekdungar. Trädbevuxna berg- och åsryggar. Grov till mycket grov ek dominerar. Stort inslag av lönn. Värdefull kryptogamflora. Välhävdad betesmark sydost om vägen. Stort inslag av grova hagmarksekar i nordväst.
NVI-klass: 2
Area (ha): 4,43

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 441
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Öppen och till större delen välhävdad betesmark med svag till tydlig gödselpåverkan.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,29
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).

Objekt ID: 442
Naturtyp/-er: Limnisk strand, Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Våtmark i Risåns dalgång. Lövskog med beteshävd och bäckmiljö i söder. Söder om vägen centralt i objektet finns en nyröjd ravinbetesmark med artfattig markflora.
NVI-klass: 3
Area (ha): 13,48
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA).
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 443
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Äldre tallskog som i öst gränsar till kanalen Karls grav. Inslag av ek samt enstaka asp, gran, sälg, rönn, fågelbär och ask. Död ved av asp och sälg.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,47
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 444
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Mycket liten hänsynsyta som domineras av äldre, grov och grovgrening tall med enstaka grov gran och normalgrov ek. Klen asp och björk längst i öst. Grov död ved av tall och gran.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,11
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 445
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog vid som domineras av ek, ask och alm. Längst i norr finns en rad med solitära gamla och grova askar. Gammal och grov ek och ask. Stenmur, block.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,03
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 446
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Klibbalskog längs den meandrande Bastån. Inslag av asp och relativt ung gran.
NVI-klass: 2

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Area (ha): 7,62
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Objektet utgörs av två åtskilda ytor med likartade förutsättningar.

Objekt ID: 447
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Brynvegetation mellan skogsmark och öppenmark som troligen tidigare betats. Trädskiktet utgörs av björk och sälg med ett rikt buskskikt av salix-arter. Blommande träd och buskar, klen död ved.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,13
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 448
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Större lövskogsområde som tidigare brukats. Ädellövskog och triviallövskog. Flertalet av träden är grova och gamla, även hagmarksekar och jätteträd. Gott om kulturlämningar som husgrunder och stenmur.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,04
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 449
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog. Påtagliga naturvärden, främst pga. av den grova eken och av hasselbestånd.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,12
Förordnanden:
Dokumentation: Naturcentrum 2017 a.

Objekt ID: 450
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Långsmal ädellövskog kring mindre höjd centralt. Trädskikt med stor trädslagsblandning som domineras av ek med inslag av alm och ask. Allmänt med död ved."
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,34
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 451
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskog i anslutning till gårdsmiljön kring Bergagården. Ekdominerad blandlövskog med inslag av ädellöv. På vissa platser finns rena bokbestånd. Sparsamt med asp, rönn, grov sälg, alm, ask, lind, lönn och gran. Ornitologiska värden.
NVI-klass: 2
Area (ha): 6,4
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Lövskogsinventeringens klassning kan delvis baseras på värden för friluftslivet.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 452
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Triviallövskog på fuktig mark som skärs av ett dike centralt. Domineras av sälg med inslag av björk. Allmänt med klen död ved av sälg.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,83
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 453
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Halvöppen till öppen kultiverad fodermark med ringa förekomst av gullviva, jungfrulinarter, skräppearter och ängsvädd. Torr-frisk vegetation. En damm och odlingsrösen i objektet. Välhävdat.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,96
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).

Objekt ID: 454
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Tallskog med lövinslag. Mogen till äldre, normalgrov tall dominerar det högvuxna trädskiktet. Vissa tallar är grova och grovgreniga vilket gör dem lämpliga som boträd för rovfågel.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,31
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 455
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Smal myrmark med senvuxet trädskikt som domineras av tall med inslag av klibbal och enstaka björk.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,68
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 456
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Två gamla askar med grov och skrovlig bark i gammal torparmiljö. En är flerstammig och eventuellt hamlad för många år sedan.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,14
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 457
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogsbård med gamla grova klibbalar kring Ryrsjön. Inslag av rönn, sälg och björk. Sparsamt med lönn och gran. Längst i norr finns en restaurerbar betesmark med floravärden.
NVI-klass: 2
Area (ha): 11,55
Förordnanden: Strandskydd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA).

Objekt ID: 458
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Liten del mogen till äldre hällmarkstallskog längst i öst. I övrigt blandskog som domineras av gran med inslag av ek och triviala lövträd. Tämligen allmänt med död ved av ek och andra lövträd.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,27
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 459
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandlövskog med ädellövinslag i sydbranten och området närmast Stubbesjöbäcken. Hög trädslagsblandning med bland annat björk, bok, alm, ek och lönn.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,71
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 460
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Trädbevuxen myr med främst björk och tall. Opåverkad hydrologi och i söder är marken bitvis blöt. Allmänt med död ved, både liggande och stående av björk och tall.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,91
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 461
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Liten medelålders till mogen, hölgväxt blandskog. Svag dominans av gran med inslag av asp. Allmänt med död ved av lövträd, mycket i grova dimensioner, både högstubbar och lågor.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,47
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 462
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövskog i svag sluttning omkring tomtmark. Gammal och grov till mycket grov ek, gammal och normalgrov till grov alm och ask. Död ved i form av grovt och mycket grovt torrträd av ek. Stenmur.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,3
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 463
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Tallmyr med inslag av björk och gran. Klen död ved i form av torrakor och lågor av tall. Grov och mycket grov torraka och lågor av tall. Äldre, grov och grovgrenig tall. Träd med bohål.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

NVI-klass: 3
Area (ha): 1,1
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 464
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Två gamla och mycket grova hagmarksekar i gränsen till en trädgård. En av ekarna är ett så kallat jätteträd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,03
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 465
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Alsumpskog läng bäck.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,38
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 466
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskogsområde med björk, asp, ek, sälg, alm och ask. Inslag av grov ek och asp. Även äldre granskog. Allmänt med död ved.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,68
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 467
Naturtyp/-er: Skog och träd, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Bäckmiljö med klibbal, asp, ek, björk, gran och sälg. Allmänt med död ved, främst asplågor varav många är grova. Högstubbar. Gammal, grov ek.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,8
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 468
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Jätteträd av ek. Trädet är friskt, står på gränsen till ett lövskogsområde men ena sidan av stammen gränsar till tomtmark och är solbelyst med knappnålslavar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,02
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 469
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Klibbalskog, triviallövskog, blandskog med ädellövinslag. Kalkhaltig jordart och fläckar med gräsmarksväxter centralt. Klibbaldominerad strandskog i S och N. Jätteträd av ek. Hålträd.
NVI-klass: 2

Area (ha): 5,26
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd.
Kommentar: Möjligt åtgärdsbehov kring ekarna pga igenväxning.

Objekt ID: 470
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Senvuxen tallmyr med enstaka björk. Klen död ved av tall och björk, både stående och liggande.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,42
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 471
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Mindre bergrygg vid älvstranden. Blandlövskog med ädellövinslag. Något luckigt bestånd. I norr ett parti med lövnaturskog där det är rikligt med döda träd, hålträd och högstubbar samt rik förekomst av vedsvampar. Flera jätteträd av ek.
NVI-klass: 2
Area (ha): 4,98
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 472
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Mindre ädellövskog på ö i kanalen Karls grav. Trädskiktet domineras av alm med inslag av lönn och klibbal samt enstaka ask, ek och fågelbär. Enstaka gammal och grov lönn och alm. Träd med bohål.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,29
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 473
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Solitärt jätteträd av ek. Trädet är friskt med en hålighet en bit upp på stammen. Solbelyst stam med knappnålslavar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,01
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 474
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Jätteträd av ek. Friskt träd som står solitärt i gränsen till tomtmark. Stammen är solbelyst med knappnålslavar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,02
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 475

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Klibbalskog och ekskog utmed Karls grav.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,8
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 476
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Senvuxen tallmyr med inslag av björk. Allmänt med klen död ved i form av torrakor, högstubbar och lågor av tall och björk. Opåverkad hydrologi.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,46
Förordnanden:
Dokumentation: Svensk Naturförvaltning 2016 a.

Objekt ID: 477
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Till större delen välhävdad, mosaikartad betesmark i söder. Torpmiljö. Hävdgynnade arter, hagmarksekar och tall. Restaurerbar betesmark i norr, i nuläget åker med trivial flora närmast vägen, igenvuxet och igenplanterat område i norr.
NVI-klass: 2
Area (ha): 5,31
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 478
Naturtyp/-er: Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Våtmark kring Lönesjön.
NVI-klass: 2
Area (ha): 11,24
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: våtmarksinventeringen, myrskyddsplan.

Objekt ID: 479
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Klibbalskog, triviallövskog, blandskog med ädellövinslag. Bergbrant vid väg i öster och blivande jätteek i nordost.
NVI-klass: 2
Area (ha): 8,43
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 480
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Bäckravin med lövskog kring Takabäcken. Genomkorsas av både en större och en mindre väg.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,55
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 481
Naturtyp/-er: Skog och träd, Limnisk strand.

Beskrivning - huvuddrag: Alsumpskog, svämskog med rikligt med döda träd och högstubbar längs strand.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,52
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 482
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trivial blandlövskog kring en liten sjö, som i norr övergår i klibbalskog. Varierat bestånd med hög trädslagsblandning. Riklig förekomst av främst klena torrakor och lågor. Västra och norra delen betas.
NVI-klass: 3
Area (ha): 5,03
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.
Kommentar: Uppgifter om bete från 1991.

Objekt ID: 483
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Till stor del halvöppen och välhävdad betesmark med tydlig stenbundenhet, odlingsrösen. Björk dominerar, inslag av gran och asp. Sparsamt med enbuskar, rönn, Salix och tall. Svag till ingen gödselpåverkan.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,87
Förordnanden:
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar:

Objekt ID: 484
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Lövnaturskog, rikligt med död ved i väster. Lövskog vid bäck i öster.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,95
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 485
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Bomossen. Öppen, liten mosse.
NVI-klass: 3
Area (ha): 33,05
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 486
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark, Småvatten.
Beskrivning - huvuddrag: Lövskog och öppen jordbruksmark kring Takabäcken. En damm finns i väster och en delvis välhävdad mosaikartad betesmark med orkidéer och andra hävdgynnade arter i öst.
NVI-klass: 2
Area (ha): 9,26
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA).

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 487
Naturtyp/-er: Skog och träd, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Lövlundar kring Nygårds herrgård. Svagt hävdad betesmark med häst. Bitvis rik flora, bitvis har ohävdsvegetation tagit över (TUVA 2003). Ett antal grova ekar, askar, bokar, flera med gnagskador. Omfattande igenväxning med al.
NVI-klass: 1
Area (ha): 11,56
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Natura 2000.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd, Naturcentrum 2017 c.
Kommentar: Notering i TUVA 2003, etappvis restaurering i kombination med ändrad hävdregim önskvärd.

Objekt ID: 488
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag. Dunge av ädellövskog centralt i objektet. Jätteträd av ek med stor hålighet. Friskt träd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,32
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden, lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd.
Kommentar: Akut åtgärdsbehov för jätteeken pga igenväxning.

Objekt ID: 489
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Store mosse. Ett flertal små myrmarker som till stor del är bevuxna med talldominerad mosseskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 25,29
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 490
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,64
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 491
Naturtyp/-er: Park och trädgård.
Beskrivning - huvuddrag: Hamlade ekar. Hålträd och jätteträd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,37
Förordnanden:
Dokumentation: skyddsvärda träd, Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad via flybildstolkning och utifrån registrerade skyddsvärda träd.

Objekt ID: 492
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Öppna till mosaikartade, välhävdade betesmarker med tydlig stenbundenhet. Hagmarksekar, odlingsrösen och torpmiljöer.
NVI-klass: 2

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Area (ha): 6,43
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 493
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,07
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 494
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,08
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 495
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,22
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 496
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag. Tre jätteträd, två bokar och en ask.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,78
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd.
Kommentar: Åtgärdsbehovet för bokarna angavs 2009 inom 3-10 år på grund av igenväxning.

Objekt ID: 497
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag. Jätteträd av ek.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,16
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, skyddsvärda träd.
Kommentar: Möjligt åtgärdsbehov pga igenväxning.

Objekt ID: 498
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Ekelundsmossen. Talldominerad mosseskog i öster.
NVI-klass: 3
Area (ha): 23,99
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 499
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,17
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen.

Objekt ID: 500
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Alsumpskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,21
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför konnumgränsen.

Objekt ID: 501
Naturtyp/-er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Gles ädellövlund vid Nygårds herrgård. Sannolikt planterade i anlagd park. Ett flertal jätteträd, blivande jätteträd och ett par hamlade träd av ask. Tre jätteträd av alm finns i nordväst.
NVI-klass: 1
Area (ha): 4,1
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 502
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Storemossen. Halvöppen till öppen mosse med talldominerad skog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 35,34
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.
Kommentar: Möjligen naturvärdesklass 4-5.

Objekt ID: 503
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Rikligt med grova träd på kalkrik jordart. Gammal alm och ask allmän till rikligt förekommande.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,65
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, våtmarksinventeringen, lövskogsinventeringen.
Kommentar: Objektet delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 504
Naturtyp/-er: Myr.
Beskrivning - huvuddrag: Öjemossarna. Myrmosaik med öppen, svagt välvd mosse, delvis skogsbevuxen med fattiga och intermediära kärr och gungflyn, samt talldominerad mosseskog.
NVI-klass: 1
Area (ha): 284,28
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000, Riksintresse naturvård, Strandskydd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, myrskyddsplan, bevarandeplan Natura 2000.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 505
Naturtyp/-er: Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Våtmark vid Risån och Källesjön.
NVI-klass: 3
Area (ha): 3,34
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: våtmarksinventeringen.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 506
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Dymossen. Halvöppen mosse med talldominerad kärrskog i dess västra delar.
NVI-klass: 3
Area (ha): 37,9
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.
Kommentar: Möjligen naturvärdesklass 4-5.

Objekt ID: 507
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Triviallövskog med ädellövinslag, klibbalskog, triviallövskog i öster. Ekskog och blandskog med ädellövinslag i väst. Rikligt med död ved av ädellöv samt barrskog med senvuxna träd och rikligt med död ved i norr.
NVI-klass: 2
Area (ha): 12,05
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen nyckelbiotoper, Skogsstyrelsen naturvärden, Skogsstyrelsen sumpskogar, lövskogsinventeringen.
Kommentar: En mindre del av objektet är beläget utanför kommungränsen i söder. Objektet utvidgat genom flygbildstolkning för att innefatta strandskogen i nordost.

Objekt ID: 508
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Fågelmossen. Öppen mosse med talldominerad mosseskog i dess västra del.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,65
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.
Kommentar: Större delen av objektet är beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 509
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Till större delen öppen, mosaikartad betesmark med torpmiljö, småvatten och ett flertal odlingsrösen. Påverkad av gödsling och igenväxning. Ej hävdad år 2003.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,29
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), skyddsvärda träd.

Objekt ID: 510

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Naturtyp/-er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövlund vid Nygårds herrgård. Sannolikt planterade i anlagd park.
NVI-klass: 1
Area (ha): 0,26
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 511
Naturtyp/-er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ädellövlund vid Nygårds herrgård. Sannolikt planterade i anlagd park.
NVI-klass: 1
Area (ha): 0,2
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 512
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ekskog. Blandskog med ädellövinslag.
NVI-klass: 2
Area (ha): 4,41
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Utökat norrut efter synpunkter från kommunen 2020-02-26 (A. Larsson, E. Isaksson).

Objekt ID: 513
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Härsmossen är en stor och öppen högmosse med inslag av mosaikartade partier och talldominerad kärrskog i kanterna. Välutbildad laggzon.
NVI-klass: 2
Area (ha): 57,58
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 514
Naturtyp/-er: Myr, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Geteredsmossen. Öppen till halvöppen stor mosse som genomkorsas av två ledningsgator. Inslag av talldominerad kärrskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 38,81
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA).
Kommentar: Objektet fortsätter utanför kommunens gräns och omfattas där av strandskydd.

Objekt ID: 515
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,09
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 516
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Öppen till halvöppen, välhävdad betesmark. Höga trädvärden med 3 mycket gamla och grova björkar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,84
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Även höga kulturvärden, gravfält med flera högar och en rest sten.

Objekt ID: 517
Naturtyp/-er: Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Våtmark vid Källesjön och Risån.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,82
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: våtmarksinventeringen.
Kommentar: Delar av objektet beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 518
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Torpmiljö med välbevarad jordkällare. Ohävd. Ingen Natura-2000 typ kunde avgränsas, men objektet inventerades p g a att hävdgynnade arter finns spridda i området, om än i liten grad, och torpmiljöns kulturvärde.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,59
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: äng och bete (TUVA).

Objekt ID: 519
Naturtyp/-er: Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Våtmark vid Risån söder om Källesjön.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,73
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: våtmarksinventeringen.
Kommentar: Delar av objektet beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 520
Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Västra Tunhems kyrka. Tät blandlövskog med ädellövinslag i sluttningarna nedanför kyrkan. Grov ask dominerar med inslag av främst klibbal. Sparsamt med asp och lönn.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,11
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 521
Naturtyp/-er: Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Bergbrant.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,55
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen naturvärden.

Objekt ID: 522

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Naturtyp/-er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Västra Tunhems kyrka. Tät blandlövskog med ädellövinslag i sluttningarna nedanför kyrkan. Grov ask dominerar med inslag av främst klibbal. Sparsamt med asp och lönn.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,41
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.

Objekt ID: 523
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Välhävdad betesmark med mycket trivalt fältskikt. Ett antal värdefulla hagmarksträd. Gravsättningar och fossila åkerstrukturer. Småvatten.
NVI-klass: 2
Area (ha): 10,23
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000 Riksintresse naturvård
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 524
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Mosaik av slåtteräng och f d åker invid Grinnsjön. En strandäng finns i väster. I öster finns en torpmiljö med ett flertal odlingsrösen. Träd som ask, björk, ek och tall är spridda i objektet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,64
Förordnanden: Naturreservat, Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.
Kommentar: Strandängen sköttes med slåtter och resterande delar sköttes genom slåtter med efterbete år 2003.

Objekt ID: 525
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Blandskog med ädellövinslag med ask, klibbal och ek. Hassel och hägg i buskskiktet. Restauerbar betesmark med vidkroniga ekar i objektets centrala del. Betas. Ett flertal jätteträd av ek och enstaka ask samt hålträd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 7,48
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 526
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand, Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Tidvis översvämmat odlingslandskap kring Stallbackaån. Av betydelse för rastande fåglar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 63,85
Förordnanden:
Dokumentation: nationellt värdefulla odlingslandskap, regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat efter tidigare naturvårdsplan. Observera att dessa avgränsningar är genomförda mer översiktligt. Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 527
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Välhävdad betesmark. Gravfält med ett stort antal resta stenar och högar. Enstaka grova ekar, i övrigt medelålders, relativt tätt trädskikt. Huggning nyligen genomförd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 1,13
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000 Riksintresse naturvård
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 528
Naturtyp/-er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Västra Tunhems ekhagar. Toppobjekt med månghundraåriga ekar som utgör livsmiljö för många rödlistade och sällsynta lavar och insekter. Rik flora.
NVI-klass: 1
Area (ha): 37,29
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000 Riksintresse naturvård
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 529
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Torpmiljöer, betesmarker och ängar, både med välhävdade och restaurerbara partier. Mosaikartat med ett flertal odlingsrösen och inslag av hagmarksträd av trädslagen ek, ask och lind. En väg löper genom objektet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 4,99
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd.

Objekt ID: 530
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Högsäter. Öppen till halvöppen, tydligt stenbunden betesmark som ej hävdades år 2003. 6 stycken hagmarksträd av trädslagen ek, alm och vildapel finns i objektet. I överlag ingen eller endast svag gödselpåverkan.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,61
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar: Anges i underlag att objektet ingår i Trollhättans kommun.

Objekt ID: 531
Naturtyp/-er: Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Strandängar kring Hullsjön.Toppobjekt med välhävdade betesmarker i söder och norr, i synnerhet öster om Hullsjöns södra inlopp samt nordost om sjön. Höga fågelvärden.
NVI-klass: 1
Area (ha): 73,01
Förordnanden: Naturreservat, Strandskydd, Natura 2000, Riksintresse naturvård, Landskapsbildsskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsen sumpskogar, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), ängs- och hagmarker, nationellt värdefulla odlingslandskap, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 532
Naturtyp/-er: Äng och betesmark
Beskrivning - huvuddrag: Betesmark mellan åker och Hunnebergs sydbrant. Kraftigt igenvuxet och ohävdat. Små öppna ytor, med inslag av hävdgynnad flora. Medelålders trädskikt av tall, ek, alm m m.
NVI-klass: 3

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Area (ha): 6,3
Förordnanden: Natura 2000, Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 533
Naturtyp/-er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Välhävdad äng med tydlig stenbundenhet. Torpmiljö. Frisk mark med många hävdgynnade arter.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,27
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: äng och bete (TUVA).
Kommentar: Sköts med slåtter år 2003, men det slagna höet förs inte bort.

LINJEOBJEKT

Objekt ID: 534
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Ensidig och sydlig vägkant med sällsynta, rödlistade maskrosarter. I övrigt förekommer arter som akleja, vårbrodd, bergslok, femfingerört och teveronika. Bra skötselstatus.
NVI-klass: 4
Längd (km): 0,06
Förordnanden:
Dokumentation: Trafikverket artrik vägmiljö, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 535
Naturtyp-/er: Äng och betesmark
Beskrivning - huvuddrag: Dubbelsidig torrvägkant med riklig förekomst av gråfibbla. Medelgod skötselstatus.
NVI-klass: 4
Längd (km): 0,38
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket artrik vägmiljö, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 536
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel landsvägsallé med 10 ädellövträd, huvuddelen ask men även alm och lönn. Högt biologiskt värde.
NVI-klass: 2
Längd (km): 0,09
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: Trafikverket alléer.

Objekt ID: 537
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Torrexponerad rikblommig vägkant. Vägkanten är enkelsidig och nordlig med bra skötselstatus.
NVI-klass: 4
Längd (km): 0,14
Förordnanden:
Dokumentation: Trafikverket artrik vägmiljö.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 538
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Artrik, dubbelsidig skogsvägkant med bra skötselstatus 2017.
NVI-klass: 3
Längd (km): 1,81
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket artrik vägmiljö.
Kommentar: Objektet fortsätter utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 539
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel landsvägsallé med 15 träd vid Sjöbotten. Ek dominerar med inslag av lönn. Träden har högt biologiskt värde med måttlig vitalitet och lindriga skador.
NVI-klass: 2
Längd (km): 0,13
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket alléer, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 540
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel landsvägsallé med i huvudsak ask, lönn och björk. Även ek, ask, alm m.fl. Måttlig vitalitet.
NVI-klass: 2
Längd (km): 0,08
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: Trafikverket alléer.

Objekt ID: 541
Naturtyp-/er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel trädgårdsallé med björk, lönn, oxel, lärk, hästkastanj, sälg, tall, alm och ek. Måttlig vitalitet.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,14
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket alléer.

Objekt ID: 542
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Västlig, enkelsidig torrbacke med värdestrukturer som berg i dagen. Arter som gökärt, käringtand, gråfibbla, kärleksört och smultron förekommer. Medelgod skötselstatus.
NVI-klass: 4
Längd (km): 0,2
Förordnanden:
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket artrik vägmiljö.

Objekt ID: 543
Naturtyp-/er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel trädgårdsallé med oxel, ek och björk.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,06
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket alléer.

Objekt ID: 544

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Naturtyp-/er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Dubbelsidig trädgårdsallé med ek, bok, lönn och alm.
NVI-klass: 2
Längd (km): 0,12
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket alléer.

Objekt ID: 545
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel landsvägsallé som i huvudsak består av ask. Inslag av ek, lönn och asp.
NVI-klass: 2
Längd (km): 0,14
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket alléer.

Objekt ID: 546
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel landsvägsallé med 8 oxlar.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,03
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Trafikverket alléer.

Objekt ID: 547
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Artrik, dubbelsidig vägkant med bra skötselstatus 2017. Solexponerat läge åt syd och sydväst. Skogsbryn i öster. En allé med 10 ekar finns längs sträckan.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,22
Förordnanden:
Dokumentation: Trafikverket artrik vägmiljö, Trafikverket alléer.

Objekt ID: 548
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel landsvägsallé med 10 ekar. Träden har biologiskt värde med lindriga skador och måttlig vitalitet. Längs vägsträcka med artrik vägkant.
NVI-klass: 2
Längd (km): 0,1
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: Trafikverket artrik vägmiljö, Trafikverket alléer.

Objekt ID: 549
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel landsvägsallé med 7 lönnar. Träden har måttlig vitalitet och biologiskt värde.
NVI-klass: 2
Längd (km): 0,05
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: Trafikverket alléer.

Objekt ID: 550
Naturtyp-/er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Gårdsallé med 7 skogsekar med god vitalitet. Lindriga skador. Högt biologiskt värde.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

NVI-klass: 2
Längd (km): 0,06
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: Trafikverket alléer.

Objekt ID: 551
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Lång, dubbelsidig artrik vägkant. Medelgod skötselstatus år 2018.
NVI-klass: 3
Längd (km): 1,04
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Trafikverket artrik vägmiljö.

Objekt ID: 552
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Enkelsidig och nordligt vänd artrik vägkant med ängsflora och sexfläckig bastardsvärmare (NT). Bra skötselstatus.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,28
Förordnanden:
Dokumentation: Trafikverket artrik vägmiljö.

Objekt ID: 553
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Artrik vägkant i bred och torr, ostligt vänd ytterslänt på ena sidan om vägen. Bra skötselstatus.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,16
Förordnanden:
Dokumentation: Trafikverket artrik vägmiljö.

Objekt ID: 554
Naturtyp-/er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Infartsallé med lärk.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,02
Förordnanden:
Dokumentation: Trafikverket alléer.

Objekt ID: 555
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel landsvägsallé med i synnerhet ask och stort inslag av björk. Även oxel, tall och lönn.
NVI-klass: 2
Längd (km): 0,2
Förordnanden: Riksintresse naturvård
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket alléer.

Objekt ID: 556
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Dubbelsidig, rikblommande åkervägkant med medelgod skötselstatus 2018.
NVI-klass: 4
Längd (km): 0,66
Förordnanden: Riksintresse naturvård.

Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket artrik vägmiljö.
Kommentar: Tre hamlade askar, varav ett även är ett jätteträd, finns strax utanför objektet i sydväst.

Objekt ID: 557
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Restaureringsobjekt med välexponerasde vägkanter. Enkelsidig och nordlig med dålig skötselstatus. Naturvårdsintressanta arter saknas i nuläget.
NVI-klass: 4
Längd (km): 0,26
Förordnanden:
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket artrik vägmiljö, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 558
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Enkelsidig vägkant. Torrbacke med värdestrukturer som berg i dagen.
NVI-klass: 4
Längd (km): 0,03
Förordnanden:
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket artrik vägmiljö.

Objekt ID: 559
Naturtyp-/er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Kyrkoallé med 21 askar vid Västra Tunhem.
NVI-klass: 2
Längd (km): 0,19
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: Trafikverket alléer.

Objekt ID: 560
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Nordlig, enkelsidig och lång sträcka som delvis har lundflora. Delvis kalkpåverkat. Medelgod skötselstatus. Ett hålträd av ask finns i objektets norra del.
NVI-klass: 3
Längd (km): 3,07
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, skyddsvärda träd, Trafikverket artrik vägmiljö, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 561
Naturtyp-/er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Gårdsallé med i huvudsak ek och björk men även enstaka alm och ask.
NVI-klass: 2
Längd (km): 0,12
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket alléer, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 562
Naturtyp-/er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel trädgårdsallé med 7 oxlar.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,05
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket alléer.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 563
Naturtyp-/er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel trädgårdssallé med 13 oxlar vid Vänersnäs kyrka.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,11
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket alléer.

Objekt ID: 564
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel landsvägsallé med 10 lönnar vid begravningsplats.
NVI-klass: 2
Längd (km): 0,05
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Trafikverket alléer.

Objekt ID: 565
Naturtyp-/er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Trädgårdsallé med 7 björkar.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,11
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: Trafikverket alléer.

Objekt ID: 566
Naturtyp-/er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel godsallé med 38 oxlar.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,42
Förordnanden: Generellt biotopskydd.
Dokumentation: Trafikverket alléer, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 567
Naturtyp-/er: Park och trädgård, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Godsallé med 11 oxlar.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,16
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Trafikverket alléer, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 568
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Dubbelsidig, artrik vägkant med slåttermarkskaraktär och mycket ängsvädd. Även flockfibbla, blodrot, gökärt, hagfibbla och käringtand förekommer. Medelgod skötselstatus.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,34
Förordnanden:
Dokumentation: Trafikverket artrik vägmiljö.

Objekt ID: 569
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Enkel landsvägsallé med 6 ekar. Ej bedömt biologiskt värde.
NVI-klass: 2

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Längd (km): 0,19
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Trafikverket alléer.

Objekt ID: 570
Naturtyp-/er: Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Dubbelsidig, rikblommig sträcka som domineras av käringtand. I övrigt förekommer arter som flockfibbla, gökärt, röllika och vårbrodd. Medelgod skötselstatus.
NVI-klass: 4
Längd (km): 0,16
Förordnanden:
Dokumentation: Trafikverket artrik vägmiljö, Vänersborgs kommun 1992.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

KOMPLETTERING YTOBJEKT APRIL 2020

Objekt ID: 571
Naturtyp-/er: Äng och betesmark, Limnisk strand, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Botaniskt rika åbrinkar kring Frändeforsån vid Brålanda kyrka.
NVI-klass: 2
Area (ha): 4,5
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat av Vänersborgs kommun 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson).

Objekt ID: 572
Naturtyp-/er: Limnisk strand, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Stränder, strandskog, hällmarkstallskog och rik lövskog vid Rörvik, Gälle udde och Timmervik.
NVI-klass: 2
Area (ha): 46,32
Förordnanden:
Dokumentation: Artdatabanken.
Kommentar: Ungefärligt avgränsat genom flygbildstolkning och tidigare artnoteringar. Naturvärden i strandmiljön kan förekomma även på andra platser i närheten.

Objekt ID: 573
Naturtyp-/er: Berg och sten, Limnisk strand, Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Granholmen, Björkholmen och Månsuddsholmen samt kringliggande småöar. Intressant flora och häckningsplats för fåglar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 23,69
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat genom flygbildstolkning.

Objekt ID: 574
Naturtyp-/er: Skog och träd, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Stora Myskebacken. Solexponerad kulle med ek och tall. Inslag av äldre tall. Efterträdare av ek, ca 70 cm i brösthöjd.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,43
Förordnanden:
Dokumentation: Observation vid fältbesök 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson, Vänersborgs kommun).
Kommentar: Avgränsat av kommunen vid fältbesök.

Objekt ID: 575
Naturtyp-/er: Skog och träd, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Naturskogsartad barrskog med inslag av ek och äldre tall. Även hällmarkstallskog. Delvis bergigt. I norra delen gott om död asp och sälg. Brandpåverkan och en mindre tjärn i söder. Relativt opåverkat av skogsbruk.
NVI-klass: 3
Area (ha): 10,85
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat av kommunen vid fältbesök 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson).

Objekt ID: 576
Naturtyp-/er: Skog och träd.

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Hällmark med äldre tall och senvuxen ek.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,89
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Observation vid fältbesök 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson, Vänersborgs kommun).
Kommentar: Avgränsat av kommunen vid fältbesök.

Objekt ID: 577
Naturtyp-/er: Skog och träd, Berg och sten.
Beskrivning - huvuddrag: Talldominerad hällmark med inslag av gran. Måttlig förekomst av död ved. Äldre tall och senvuxen ek.
NVI-klass: 3
Area (ha): 1,18
Förordnanden:
Dokumentation: Observation vid fältbesök 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson, Vänersborgs kommun).
Kommentar: Avgränsat av kommunen vid fältbesök.

Objekt ID: 578
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Punschdalen. Lövskog med ek, björk, asp, rönn och körsbär, en del knotiga och grova tallar samt hassel. Många grova ekar och enstaka jätteträd av ek finns i beståndet.
NVI-klass: 3
Area (ha): 2,9
Förordnanden: Text
Dokumentation: Grönplan Vänersborg 2008.
Kommentar: Avgränsat genom flygbildstolkning.

Objekt ID: 579
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Ask på fastigheten Torpa 1:2.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,07
Förordnanden: Naturminne.
Dokumentation: Naturminne.
Kommentar: Ungefärligt avgränsat efter punkt.

Objekt ID: 580
Naturtyp-/er: Skog och träd.
Beskrivning - huvuddrag: Källedal. Relativt orört skogsområde med mycket död ved. Främst barrskog med tall och gran och inslag av ek, klibbal och björk. Kuperat skogsområde med gott om äldre tall och inslag av ek vid bocketorp i söder.
NVI-klass: 2
Area (ha): 14,37
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun muntligen 2020-03-28 (A. Larsson, E. Isaksson), Artportalen.
Kommentar: Objektet utgörs av två likartade och närliggande ytor som åtskiljs av ett järnvägsspår. Delytor avgränsade av Vänersborgs kommun 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson).

Objekt ID: 581
Naturtyp-/er: Berg och sten, Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Långa Maja. Betad ö med bland annat strandviol och grönskära. Lämplig häckningsplats för fåglar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 0,79

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat av Vänersborgs kommun 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson).

Objekt ID: 582
Naturtyp-/er: Skog och träd, Berg och sten, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Mossdragsudde. Delvis trädklädd ö med intressant flora.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,12
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat av Vänersborgs kommun 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson).

Objekt ID: 583
Naturtyp-/er: Sandmiljö.
Beskrivning - huvuddrag: Vegetationsklädd sanddyn med inslag av äldre tall.
NVI-klass: 2
Area (ha): 4,88
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992, Vänersborgs kommun muntligen 2020-03-28 (A. Larsson, E. Isaksson).
Kommentar: Avgränsat av Vänersborgs kommun 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson).

Objekt ID: 584
Naturtyp-/er: Sandmiljö, Skog och träd, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Gaddesanna. Kustdyner med tallskog och på vissa ställen även ekar. Höga sanddyner och flacka urbergshällar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 30,94
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Översiktligt avgränsad genom tidigare underlag.

Objekt ID: 585
Naturtyp-/er: Skog och träd, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Ekhage med 5 jätteträd av ek och hålträd av fågelbär. Värdekärna för skyddsvärda träd.
NVI-klass: 2
Area (ha): 3,73
Förordnanden: Strandskydd, Natura 2000.
Dokumentation: Skyddsvärda träd, Vänersborgs kommun 1992, Vänersborgs kommun muntligen 2020-03-28 (A. Larsson, E. Isaksson).
Kommentar: Avgränsat av Vänersborgs kommun 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson).

Objekt ID: 586
Naturtyp-/er: Äng och betesmark, Småvatten.
Beskrivning - huvuddrag: Naturbetesmark med kulle med en del grövre träd. Betas av får.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,92
Förordnanden:
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992, Vänersborgs kommun muntligen 2020-03-28 (A. Larsson, E. Isaksson).
Kommentar: Avgränsat av Vänersborgs kommun 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson).

BILAGA 2 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR LANDMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Objekt ID: 587
Naturtyp-/er: Skog och träd, Äng och betesmark.
Beskrivning - huvuddrag: Betesmark med grövre ekar.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,98
Förordnanden:
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992, Vänersborgs kommun muntligen 2020-03-28 (A. Larsson, E. Isaksson).
Kommentar: Avgränsat av Vänersborgs kommun 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson).

Objekt ID: 588
Naturtyp-/er: Äng och betesmark, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Stenig, trädklädd betesmark vid Kladdehagen. Tall dominerar med inslag av ek. Välhävdat. Betas i nuläget med får.
NVI-klass: 3
Area (ha): 0,76
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992, Vänersborgs kommun muntligen 2020-03-28 (A. Larsson, E. Isaksson).
Kommentar: Avgränsat av Vänersborgs kommun 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson).

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

SJÖAR

Objekt ID: 1
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Kvarnemadsjön. Skogsomgiven sjö med flikiga vikar och en ö i dess norra del. En väg löper längs med strandkanten i norr.
NVI-klass: 2
Area (ha): 18,89
Förordnanden: Riksintresse naturvård, strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens sumpskogar.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 2
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Övre Idetjärnen. Långsmal, skogsomgiven sjö som omges av barrskog. Talldominerad myrskog i väster.
NVI-klass: 2
Area (ha): 22,06
Förordnanden: Riksintresse naturvård, strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens sumpskogar.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 3
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Nedre Idetjärnen. Flikig, skogsomgiven sjö. Sparsamt inslag av kärrskog med löv- och barrträd. Sjön kalkas.
NVI-klass: 2
Area (ha): 27,28
Förordnanden: naturreservat, Riksintresse naturvård, strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens sumpskogar.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 4
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Nordängssjön. Liten, skogsomgiven sjö.
NVI-klass: 3
Area (ha): 4,95
Förordnanden: Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 5
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Lillesjön är en liten sjö som till stor del omges av barrskog och myrmark. I sjöns norra del gränsar den till jordbruksmark och värdefull lövskog med ek och triviallöv.
NVI-klass: 3
Area (ha): 9,85
Förordnanden: Riksintresse naturvård, strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 6
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Hålevattnet är en stor sjö som till stor del omges av barrskog och hyggen. Sjön gränsar dock till flera värdefulla lövbestånd med ek och triviallöv i de norra delarna.

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

NVI-klass: 2
Area (ha): 31,27
Förordnanden: Riksintresse naturvård, strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild. Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns.

Objekt ID: 7
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Sundsjön. Sjö i skogsmark. Ett par gårdar och stora hyggen finns i närheten. Sjön kalkas.
NVI-klass: 3
Area (ha): 11,32
Förordnanden: Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 8
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Gåsevattnet. Skogsomgiven sjö med sumpskog med både löv- och barrträd i norra delarna.
NVI-klass: 3
Area (ha): 10,08
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens sumpskogar.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 9
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Bollungssjön omges av lövskog, sumpskog och jordbruksmark med åkrar och betesmarker. I norr finns flera branter med inslag av kalkhaltiga jordarter.
NVI-klass: 2
Area (ha): 110,15
Förordnanden: Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens naturvärden, lövskogsinventeringen, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsat efter Länsstyrelsens djupkurvor.

Objekt ID: 10
Naturtyp-/er: Grund sjö, limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Bodanesjön och Rådasjön. Grunt sjösystem flikig strandzon. Sjön omges av skogs- och jordbruksmark samt bebyggelse. Måttlig ekologisk status främst beroende på vandringshinder.
NVI-klass: 2
Area (ha): 53,64
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), Vänersborgs kommun 1992, HaV Värdefulla vatten, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 11
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Östra Hästefjorden är en sjö med hög biologisk funktion och mångformighet. Mycket fin fågellokal samt intressant flora. Måttlig ekologisk status beroende på övergödning och vandringshinder.
NVI-klass: 1
Area (ha): 249,09
Förordnanden: djur- och växtskyddsområde, Natura 2000, Riksintresse naturvård, strandskydd.

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Dokumentation: våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), ängs- och hagmarker, Vänersborgs kommun 1992, HaV Värdefulla vatten, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Skydds- och skötselområde för flodkräfta.

Objekt ID: 12
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Röseboviken. Grund, vegetationsrik vik med vass i jordbrukslandskapet norr om Stora Hästesjön. Översvämmas höst och vår. Viktig rast- och häckningslokal för fåglar.
NVI-klass: 1
Area (ha): 26,1
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: våtmarksinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 13
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Stora Hästefjorden är en grund slättsjö med mycket stor betydelse som häcknings- och rastplats för fåglar. Sjön har otillfredställande ekologisk status genom övergödning och vandlingshinder.
NVI-klass: 1
Area (ha): 841,97
Förordnanden: djur- och växtskyddsområde, Natura 2000, strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens naturvärden, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Skydds- och skötselområde för flodkräfta.

Objekt ID: 14
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Bredvattnet. Sjö med omgivande mader längs Bodaneälven. Gränsar till jordbruksmark, skog, hygge och bebyggelse.
NVI-klass: 2
Area (ha): 23,44
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 15
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Åskaken är en flikig sjö med inslag av små öar av varierande storlek. Omges till stor del av barrskog men i dess norra del finns även jordbruksmark.
NVI-klass: 2
Area (ha): 47,9
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 16
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Rotenässjön. Flikig sjö väster om Stora Hästevattnet. Gränsar till stor del mot jordbruksmark. Inslag av skogsmark med klibbalskog och triviallövskog. Mad vid Bodaneälvens utlopp i Rotenässjön. Värdefull för fågellivet.
NVI-klass: 2
Area (ha): 37,14

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens naturvärden, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 17
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Lillesjön. Långsmal sjö väster om Stora Hästevattnet. Omges mestadels av barrskog och hyggen. Inslag av åkermark i norr. En väg löper längs sjöns östra sida.
NVI-klass: 2
Area (ha): 30,82
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 18
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Hålsjön väster om Stora Hästevattnet. Omges till stor del av barrskog, hyggen och åkermark.
NVI-klass: 2
Area (ha): 39,63
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 19
Naturtyp-/er: Djup sjö, limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Vänern är Sveriges största och mest artrika sjö med ca 300 hotade eller sällsynta arter. Måttlig ekologisk status främst beroende på föroreningar och vandringshinder i anslutande vattendrag.
NVI-klass: 1
Area (ha): 22513,87
Förordnanden: Natura 2000, Riksintresse naturvård, Naturreservat, Djur- och växtskyddsområde, strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), Vänersborgs kommun 1992, HaV Värdefulla vatten, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 20
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Kyrkesjön. Sjön omges av skogs- och jordbruksmark. Inslag av värdefulla strandängar och lövsumpskogar.
NVI-klass: 2
Area (ha): 11,65
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Objektet är delvis beläget utanför kommunens gräns. Ungefärligt avgränsat efter Länsstyrelsens djupkurvor.

Objekt ID: 21
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Skottenesjön och Gundlebosjön är långsträckta sprickdalssjöar som till skor del omges av barrskog och branta stränder. I den västra och östra delen av sjöarna finns våtmarker och jordbruksmark.
NVI-klass: 2
Area (ha): 115,23
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsat efter Länsstyrelsens djupkurvor.

Objekt ID: 22
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Boteredssjön. Långsträckt sjö som till största delen omges av barrskog med inslag av lövskog med ek och klibbal. Strövområde.
NVI-klass: 2
Area (ha): 75,57
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens naturvärden, lövskogsinventeringen, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 23
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Öxneredssjön. Omges av våtmarker, skogs- och jordbruksmark samt bebyggelse. Tågspåret löper parallellt med sjön i öster.
NVI-klass: 2
Area (ha): 18,11
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 24
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Vassbotten är en eutrof avsnörd vik av Vättern med rikt fågelliv. Sjön bedöms ha måttlig ekologisk status på grund av vandringshinder och reglering, vilket påverkar fisk och andra vattenlevande organismer negativt.
NVI-klass: 2
Area (ha): 218,19
Förordnanden: Naturreservat, Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS), HaV Värdefulla vatten, Naturcentrum 2003.

Objekt ID: 25
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Hallsjön. Långsmal sprickdalssjö på Hallebergs platå. Omges av barr- och lövskog. Inslag av hålträd och jätteträd av ek i strandzonen.
NVI-klass: 2
Area (ha): 46,29
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992, HaV Värdefulla vatten, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Objektet är ungefärligt avgränsad genom djupkurvor och kartbild.

Objekt ID: 26
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Dättern är en fågelrik slättsjö med vassar. Sjön har måttlig ekologisk status då den regleras och har problem med övergödning/näringsämnen.
NVI-klass: 1
Area (ha): 1202,66
Förordnanden: Natura 2000, naturreservat, Riksintresse naturvård, strandskydd.
Dokumentation: våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), Vänersborgs kommun 1992, HaV Värdefulla vatten, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 27
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Ryrsjön är en liten sjö som omges av bebyggelse, skogsmark och åkermark. Klibbalskog, triviallövskog och hagmark finns i söder, norr och öster.
NVI-klass: 2
Area (ha): 30,97
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA).
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 28
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Källesjö. Omges till stor del av jordbruksmark, våtmarker och sumpskog med löv.
NVI-klass: 2
Area (ha): 30,24
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens sumpskogar, våtmarksinventeringen, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Objektet är ungefärligt avgränsad.

Objekt ID: 29
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Öresjö bedöms ha måttlig ekologisk status och är till största delen belägen i gränsen och strax utanför Vänersborgs kommun i sydväst. Vandringshinder finns i sjöns utlopp. Detta kan förhindra spridning av signalkräfta.
NVI-klass: 1
Area (ha): 0,29
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 30
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Hullsjön. Näringsrik grund lerslättsjö med stor förekomst av hävdade mader. Sjön har rik vattenvegetation och är en viktig häcknings- och rastlokal för våtmarksfåglar.
NVI-klass: 1
Area (ha): 132,44
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Natura 2000, Strandskydd, Landskapsbildsskydd.
Dokumentation: våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), ängs- och hagmarker, nationellt värdefulla odlingslandskap, regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, HaV Värdefulla vatten, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Endast en liten del omfattas av landskapsbildsskydd. Objektet är delvis beläget utanför kommungränsen.

Objekt ID: 31
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Beskrivning - huvuddrag: Ekelunds gransjö. Liten barrskogsomgiven sjö med myrmark i väster. Tidigare spår av dikning.
NVI-klass: 3
Area (ha): 7,86
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 32
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Långevattnet är en långsmal sjö norr om Öjemossarna på Hunnebergs platå. Omges av barrskog och myrmark.
NVI-klass: 2
Area (ha): 25,85
Förordnanden: Natura 2000, Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: våtmarksinventeringen, myrskyddsplan, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 33
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Bergsjön. Långsmal sjö som till stor del omges av barrskog och myrmark. Vid Grinsjö i söder finns välhävdade slåtter- och betesmarker samt en restaurerbar strandäng.
NVI-klass: 2
Area (ha): 25,08
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsad från kartbild.

Objekt ID: 34
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Grinnsjön. Flikig sjö som omges av barrskog. Vid Grinsjö i väster finns välhävdade slåtter- och betesmarker.
NVI-klass: 2
Area (ha): 27,95
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens sumpskogar, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsad från kartbild.

Objekt ID: 35
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Gårdsjön. Långsmal sjö som omges av barrskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 20,04
Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsat

Objekt ID: 36
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Kvarnsjön. Liten sjö norr om Hunnebergs sydbranter. Sjön omges av barrskog.
NVI-klass: 3
Area (ha): 6,35

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden: Naturreservat, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Ungefärligt avgränsad efter kartbild.

Objekt ID: 37
Naturtyp-/er: Sjö, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Flytjärnen. Gungflykantad tjärn. Norr om tjärnen finns ett glest bladvassbevuxet rikkärr.
NVI-klass: 2
Area (ha): 2,2
Förordnanden: Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Avgränsat av Vänersborgs kommun 2020-03-27 (A. Larsson, E. Isaksson).

VATTENDRAG

Objekt ID: 1
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Fällälven. Måttlig ekologisk status. Kvalitetsfaktorn fisk är bedömd till måttlig status eftersom fiskar inte kan vandra naturligt i vattensystemet.
NVI-klass: 2
Längd (km): 4,18
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 2
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Hakerudsälven. Till stor del rätat vattendrag med otillfredsställande ekologisk status på grund av övergödning och hydromorfologisk påverkan. Stora delar saknar också naturliga livsmiljöer för vattenlevande växter och djur.
NVI-klass: 3
Längd (km): 19,85
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsens naturvärden, Skogsstyrelsens sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), ängs- och hagmarker, regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS)

Objekt ID: 3
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Brobäcken. Till stor del barrskogsomgivet vattendrag mellan Bollungssjönb och Bodanesjön.
NVI-klass: 3
Längd (km): 1,99
Förordnanden: Strandskydd, Riksintresse naturvård, Naturvårdsavtal.
Dokumentation: Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Ungefärligt utritad efter kartbild.

Objekt ID: 4
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Dälpan. Vattendrag i öppen jordbruksmark. Otillfredsställande ekologisk status på grund av övergödning och hydromorfologisk påverkan.
NVI-klass: 3

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Längd (km): 12,64
Förordnanden:
Dokumentation: Skogsstyrelsens naturvärden, Skogsstyrelsens sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), myrskyddsplan, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 5
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Frändeforsån. Stor slättå på Dalboslätten. Inslag av forsnackar, raviner och betade stränder. Vattendraget har en artrik flora och fauna men måttlig ekologisk status på grund av övergödning och vandringshinder.
NVI-klass: 2
Längd (km): 16,79
Förordnanden: Strandskydd, Natura 2000, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), ängs- och hagmarker, regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 6
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Lillån. Förhållandevis oförstörd meandrande slättå med dålig ekologisk status på grund av övergödning. Stora delar saknar naturliga livsmiljöer för vattenlevande växter och djur men översvämningar gynnar våtmarksfåglar.
NVI-klass: 3
Längd (km): 14,74
Förordnanden:
Dokumentation: lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 7
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Bodaneälven. Vattendrag i jordbruksmark som omges av mader. Vid översvämning är ån av betydelse för fågellivet. Måttlig ekologisk status p.g.a. vandringshinder och flödespåverkan genom markavvattning. Vattenkvaliteten är bra.
NVI-klass: 2
Längd (km): 14,22
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens naturvärden, Skogsstyrelsens sumpskogar, lövskogsinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 8
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Futtenkanalen. Rätat vattendrag som gränsar till jordbruksmark. Måttlig ekologisk status på grund av övergödning och hydromorfologisk påverkan. Stora delar av vattenförekomsten saknar också naturliga livsmiljöer för vattenlevande växter och d
NVI-klass: 3
Längd (km): 2,64
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens sumpskogar, regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 9
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Risån. Måttlig ekologisk status. Vandringshinder för fisk påverkar konnektiviteten negativt. Förekomst av signalkräfta finns i vattendragets nedre del.

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

NVI-klass: 1
Längd (km): 10,23
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, Skogsstyrelsens naturvärden, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).
Kommentar: Delvis belägen utanför kommunens gräns. Borttagning av vandringshinder kan underlätta spridning av signalkräfta.

Objekt ID: 10
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Gundleboån rinner från Härsmossen norrut och löper genom jordbrukslandskapet kantat av en lövbård. Vattendraget har god ekologisk status.
NVI-klass: 2
Längd (km): 10,96
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens naturvärden, Skogsstyrelsens sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 11
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Botebäcken är ett lugnflytande, ringlande naturligt vattendrag med finsediment och inslag av grövre substrat vid mer strömmande partier. Rikligt med död ved i vatten.
NVI-klass: 2
Längd (km): 1,90
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens naturvärden, lövskogsinventeringen, Vänersborgs kommun 1992, Naturcentrum 2018 a, Svensk Naturförvaltning 2016 b.

Objekt ID: 12
Naturtyp-/er: Vattendrag.
Beskrivning - huvuddrag: Karls grav är ett konstgjort vatten och därför är den hydromorfologiskt påverkad med bland annat konstgjorda bottnar och stränder. Statusen för näringsämnen är god och ganska näringsfattigt.
NVI-klass: 3
Längd (km): 4,26
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens naturvärden, lövskogsinventeringen, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 13
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Göta älv är Sveriges vattenrikaste älv. Vattendraget har dock måttlig ekologisk status på grund av flödesregleringar och vandringshinder.
NVI-klass: 1
Längd (km): 7,49
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 14
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Bastån. Vattendrag som utgår från Hunnebergs platå. Naturligt surt vattendrag med god ekologisk status.
NVI-klass: 2

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Längd (km): 11,10
Förordnanden: Naturreservat, Strandskydd, Natura 2000, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsens sumpskogar, lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), regionalt värdefulla odlingslandskap, myrskyddsplan, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 15
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Stallbackaån, mynningen till Hullsjön. Måttlig ekologisk status på grund av övergödning och hydromorfologisk påverkan. Stora delar av vattenförekomsten saknar naturliga livsmiljöer för vattenlevande växter och djur.
NVI-klass: 3
Längd (km): 3,59
Förordnanden: Naturreservat, Strandskydd, Natura 2000, Riksintresse naturvård, Landskapsbildsskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), ängs- och hagmarker, nationellt värdefulla odlingslandskap, regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 16
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Stallbackaån, uppströms Hullsjön. Måttlig ekologisk status på grund av övergödning och hydromorfologisk påverkan. Stora delar av vattenförekomsten saknar dessutom naturliga livsmiljöer för vattenlevande växter och djur.
NVI-klass: 3
Längd (km): 1,54
Förordnanden: Naturreservat, Strandskydd, Natura 2000, Riksintresse naturvård, Landskapsbildsskydd.
Dokumentation: våtmarksinventeringen, äng och bete (TUVA), ängs- och hagmarker, nationellt värdefulla odlingslandskap, regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992, Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

Objekt ID: 17
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Vattendrag med potential för bland annat fiskar och insekter.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,39
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: lövskogsinventeringen, Calluna 2019.

Objekt ID: 18
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Bjurhemsbäcken. Skogsomgivet vattendrag som löper genom den strandnära bebyggelsen vid Stigsberget och mynnar i Vänern. Bäverpåverkan och inslag av sträckor med gott om död ved i öster.
NVI-klass: 2
Längd (km): 5,51
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, Skogsstyrelsens sumpskogar, våtmarksinventeringen.

Objekt ID: 19
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Barrskogsomgiven skogsbäck. Längst i öster finns en nyckelbiotop med riklig tillgång på död ved.
NVI-klass: 3
Längd (km): 0,77

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Flygbildstolkad avgränsning. Vattendraget fortsätter i skogsmarken söderut.

Objekt ID: 20
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Lillån. Skogsomgivet vattendrag som löper parallellt med och ansluter till Göta älv i söder.
NVI-klass: 2
Längd (km): 2,15
Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, Skogsstyrelsens naturvärden, Vänersborgs kommun 1992.

Objekt ID: 21
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Kvarntorpsbäcken-Hallsjöbäcken. Vattendraget har sitt ursprung i Hallsjön på Halleberg och övergår i ett skogsomgivet meandrande vattendrag som sedermera rätats i den öppna åkermarken väster om berget. Vattenfall.
NVI-klass: 2
Längd (km): 3,25
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000, Riksintresse naturvård, Strandskydd.
Dokumentation: Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Lägre värden i vattendragets rätade delar genom åkermarken.

Objekt ID: 22
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Bränneribäcken. Vattendrag som har sitt ursprung på Hallebergs platå för att sedan mynna i Kvarntorpsbäcken i nordväst. Bäcken är till stor del skogsomgiven men omges av åker- och betesmark i väster.
NVI-klass: 2
Längd (km): 1,08
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap, Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Flygbildstolkad avgränsning.

Objekt ID: 23
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Bäck som löper längs med Hunnebergs nordvästra sida och ansluter till Bastån i sydväst. Omgivet av lövskog på den avgränsade sträckan. Nordost om objektet rinner vattendraget genom öppnare jordbruksmark och är även rätat.
NVI-klass: 2
Längd (km): 1,49
Förordnanden: Naturreservat, Natura 2000, Riksintresse naturvård.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992, lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap.
Kommentar: Osäker avgränsning på grund av knapphändigt underlag.

Objekt ID: 24
Naturtyp-/er: Vattendrag, Limnisk strand.
Beskrivning - huvuddrag: Biflöde till Frändeforsån.
NVI-klass: 3
Längd (km): 5,87

BILAGA 3 – OBJEKTSBESKRIVNINGAR VATTENMILJÖER

2020-07-09 (karta till objekten redovisas sist i bilagan)

Förordnanden: Strandskydd.
Dokumentation: Vänersborgs kommun 1992.
Kommentar: Flygbildstolkad avgränsning.

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Grupprubrik	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödliste-kategori	RE (försvunna arter)	Antal obs	Tillfällig besökare	Fridlyst	EU's direktiv	ÅGP	Enbart äldre fynd <1990
Blötdjur	flodpärlmussla	*Margaritifera margaritifera*	EN		1		•	•	•	
Blötdjur	smal dammsnäcka	*Omphiscola glabra*	NT		4				•	
Blötdjur	smalgrynsnäcka	*Vertigo angustior*			15			•		
Blötdjur	vinbergssnäcka	*Helix pomatia*			6			•		
Däggdjur	barbastell	*Barbastella barbastellus*	NT		6		•	•	•	
Däggdjur	brunlångöra	*Plecotus auritus*	NT		21		•	•		
Däggdjur	bäver	*Castor fiber*			49		•	•		
Däggdjur	dammfladdermus	*Myotis dasycneme*	NT		1		•	•		
Däggdjur	dvärgpipistrell	*Pipistrellus pygmaeus*			35		•	•		
Däggdjur	fransfladdermus	*Myotis nattereri*	NT		5		•	•		
Däggdjur	gråskimlig fladdermus	*Vespertilio murinus*			29		•	•		
Däggdjur	hasselmus	*Muscardinus avellanarius*			10		•	•		
Däggdjur	igelkott	*Erinaceus europaeus*	NT		16					
Däggdjur	iller	*Mustela putorius*			9		•	•		
Däggdjur	lo	*Lynx lynx*	VU		3			•	•	
Däggdjur	mustaschfladdermus	*Myotis mystacinus*			6		•	•		
Däggdjur	mård	*Martes martes*			24		•	•		
Däggdjur	nordfladdermus	*Eptesicus nilssonii*	NT		43		•	•		
Däggdjur	skogshare	*Lepus timidus*	NT		4		•	•		
Däggdjur	större brunfladdermus	*Nyctalus noctula*			30		•	•		
Däggdjur	sydfladdermus	*Eptesicus serotinus*	NT		3		•	•		
Däggdjur	trollpipistrell	*Pipistrellus nathusii*			4		•	•		
Däggdjur	utter	*Lutra lutra*	NT		3		•	•	•	
Däggdjur	vattenfladdermus	*Myotis daubentonii*			28		•	•		
Fiskar	asp	*Leuciscus aspius*	NT		41		•	•	•	
Fiskar	id	*Leuciscus idus*			15				•	
Fiskar	lake	*Lota lota*	VU		23					
Fiskar	lax	*Salmo salar*			5		•	•		
Fiskar	nissöga	*Cobitis taenia*			3			•	•	
Fiskar	sik	*Coregonus maraena*			25		•	•		
Fiskar	siklöja	*Coregonus albula*			56			•		
Fiskar	stensimpa	*Cottus gobio*			3			•		
Fiskar	vimma	*Vimba vimba*	NT		21				•	
Fiskar	ål	*Anguilla anguilla*	CR		3					
Fjärilar	almsnabbvinge	*Satyrium w-album*	NT		9					
Fjärilar	apollofjäril	*Parnassius apollo*	NT		2		•	•		
Fjärilar	askbrunmal	*Zelleria hepariella*	NT		2					
Fjärilar	bredbrämad bastardsvärmare	*Zygaena lonicerae*	NT		2					•
Fjärilar	brungrå högstjärt	*Clostera anastomosis*	NT		3					•
Fjärilar	fetörtsblåvinge	*Scolitantides orion*	EN		14				•	
Fjärilar	fyrpunktsgräsmal	*Elachista quadripunctella*	EN		2					•
Fjärilar	glimfältmätare	*Perizoma hydrata*	NT		4					•
Fjärilar	grå klaffmätare	*Philereme vetulata*	NT		4					
Fjärilar	gulbrunt nejlikfly	*Hadena perplexa*	VU		1					•
Fjärilar	gulryggig fältmätare	*Ecliptopera capitata*	VU		3					•
Fjärilar	hedpärlemorfjäril	*Argynnis niobe*	VU		2					•
Fjärilar	humlerotfjäril	*Hepialus humuli*	NT		5					
Fjärilar	ligusterfly	*Craniophora ligustri*	NT		2					
Fjärilar	ljungtofsspinnare	*Orgyia antiquoides*	VU		5					•
Fjärilar	ljus askstyltmal	*Caloptilia cuculipennella*	VU		1					

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Fjärilar	mindre bastardsvärmare	*Zygaena viciae*	NT		13					
Fjärilar	mindre blåvinge	*Cupido minimus*	NT		8					
Fjärilar	mindre purpurmätare	*Lythria cruentaria*	NT		2					
Fjärilar	nätådrig parkmätare	*Eustroma reticulata*	VU		3					•
Fjärilar	praktnejlikfly	*Hadena confusa*	NT		1					•
Fjärilar	sexfläckig bastardsvärmare	*Zygaena filipendulae*	NT		28					
Fjärilar	silverfläckspraktmal	*Denisia stroemella*	NT		2				•	
Fjärilar	silversmygare	*Hesperia comma*	NT		1					•
Fjärilar	skogsalmsguldmal	*Phyllonorycter tristrigellus*	NT		1					
Fjärilar	snedstreckad gökärtsmal	*Sauterina hofmanniella*	NT		1					•
Fjärilar	sotnätfjäril	*Melitaea diamina*	NT		1					•
Fjärilar	springkornsfältmätare	*Xanthorhoe biriviata*	NT		9					
Fjärilar	svävflugedagsvärmare	*Hemaris tityus*	NT		1					
Fjärilar	tunnvingemätare	*Malacodea regelaria*	VU		1					•
Fjärilar	urskogsfly	*Xestia sincera*	EN		1					•
Fjärilar	vickerglasvinge	*Bembecia ichneumoniformis*	NT		1					
Fjärilar	violettkantad guldvinge	*Lycaena hippothoe*	NT		23					
Fjärilar	vitt ugglemott	*Eudonia laetella*	NT		1					
Fjärilar	ängsmetallvinge	*Adscita statices*	NT		6					
Fjärilar	ängsnätfjäril	*Melitaea cinxia*	NT		2					•
Fåglar	backsvala	*Riparia riparia*	VU		67		•			
Fåglar	berglärka	*Eremophila alpestris*	VU		2	•	•			
Fåglar	berguv	*Bubo bubo*	VU				•	•		
Fåglar	bivråk	*Pernis apivorus*			130		•	•		
Fåglar	björktrast	*Turdus pilaris*	NT		191					
Fåglar	blå kärrhök	*Circus cyaneus*	NT		4	•	•	•		
Fåglar	blåhake	*Luscinia svecica*			28	•	•	•		
Fåglar	bläsand	*Mareca penelope*	VU		86					
Fåglar	brun kärrhök	*Circus aeruginosus*			1689		•	•		
Fåglar	brunand	*Aythya ferina*	EN		18	•	•			
Fåglar	brushane	*Calidris pugnax*	VU		11		•	•	•	
Fåglar	buskskvätta	*Saxicola rubetra*	NT		1250		•			
Fåglar	busksångare	*Acrocephalus dumetorum*	NT°		57	•	•			
Fåglar	drillsnäppa	*Actitis hypoleucos*	NT		652					
Fåglar	dubbelbeckasin	*Gallinago media*	NT		166	•	•	•	•	
Fåglar	duvhök	*Accipiter gentilis*	NT		47		•			
Fåglar	dvärgmås	*Hydrocoloeus minutus*			7	•	•	•		
Fåglar	dvärgsparv	*Emberiza pusilla*	VU		1	•	•			•
Fåglar	entita	*Poecile palustris*	NT		878					
Fåglar	fiskgjuse	*Pandion haliaetus*			287		•	•		
Fåglar	fiskmås	*Larus canus*	NT		382					
Fåglar	fisktärna	*Sterna hirundo*			339		•	•		
Fåglar	fjällpipare	*Charadrius morinellus*			1	•	•	•		
Fåglar	flodsångare	*Locustella fluviatilis*	NT°		137	•	•			
Fåglar	gravand	*Tadorna tadorna*	NT		2					
Fåglar	gråkråka	*Corvus corone cornix*	NT		23					
Fåglar	gråspett	*Picus canus*			2		•	•		
Fåglar	gråtrut	*Larus argentatus*	VU°		159		•			
Fåglar	grönbena	*Tringa glareola*			138		•	•		
Fåglar	grönfink	*Chloris chloris*	EN		559					
Fåglar	grönsångare	*Phylloscopus sibilatrix*	NT		1521					
Fåglar	gulsparv	*Emberiza citrinella*	NT		881		•			
Fåglar	halsbandsflugsnappare	*Ficedula albicollis*			4	•	•	•		
Fåglar	havstrut	*Larus marinus*	VU		155					

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Fåglar	havsörn	*Haliaeetus albicilla*	NT				•	•	•	
Fåglar	hornuggla	*Asio otus*	NT		151					
Fåglar	hussvala	*Delichon urbicum*	VU		164		•			
Fåglar	härfågel	*Upupa epops*		RE	1	•	•			
Fåglar	höksångare	*Sylvia nisoria*	VU		1					
Fåglar	hökuggla	*Surnia ulula*			1	•	•	•		
Fåglar	jorduggla	*Asio flammeus*			4		•	•		
Fåglar	järpe	*Tetrastes bonasia*			27		•	•		
Fåglar	kornknarr	*Crex crex*	NT		214		•	•	•	
Fåglar	kornsparv	*Emberiza calandra*	EN		40	•	•		•	
Fåglar	kricka	*Anas crecca*	VU		277					
Fåglar	kråka	*Corvus corone*	NT		164					
Fåglar	kungsfiskare	*Alcedo atthis*	VU		18		•	•		
Fåglar	kungsörn	*Aquila chrysaetos*	NT			•	•	•	•	
Fåglar	kustlabb	*Stercorarius parasiticus*	NT		1	•	•			
Fåglar	kärrsnäppa, ssp. *schinzii*	*Calidris alpina schinzii*	CR		2	•	•	•	•	
Fåglar	lappsparv	*Calcarius lapponicus*	VU		1	•	•			
Fåglar	ljungpipare	*Pluvialis apricaria*			43		•	•		
Fåglar	lundsångare	*Phylloscopus trochiloides*	NT°		113	•	•			
Fåglar	mindre flugsnappare	*Ficedula parva*			208		•	•		
Fåglar	mindre hackspett	*Dendrocopos minor*	NT		1918		•			
Fåglar	mindre sumphöna	*Porzana parva*			10	•	•	•		
Fåglar	nattskärra	*Caprimulgus europaeus*			478		•	•		
Fåglar	nötkråka	*Nucifraga caryocatactes*	NT		37		•			
Fåglar	orre	*Lyrurus tetrix*			236		•	•		
Fåglar	ortolansparv	*Emberiza hortulana*	CR		23		•	•	•	
Fåglar	pilgrimsfalk	*Falco peregrinus*	NT°				•	•	•	
Fåglar	pungmes	*Remiz pendulinus*	CR		89		•			
Fåglar	pärluggla	*Aegolius funereus*			106		•	•		
Fåglar	rackelhane	*Lyurus tetrix x Tetrao urogallus*			34		•			
Fåglar	rapphöna	*Perdix perdix*	NT		30		•			
Fåglar	rosenfink	*Carpodacus erythrinus*	NT		1104		•			
Fåglar	roskarl	*Arenaria interpres*	EN		3	•	•			
Fåglar	röd glada	*Milvus milvus*			72		•	•		
Fåglar	rödspov	*Limosa limosa*	EN		3	•	•		•	
Fåglar	rödstrupig piplärka	*Anthus cervinus*	VU		1	•	•			
Fåglar	rödvingetrast	*Turdus iliacus*	NT		964					
Fåglar	rördrom	*Botaurus stellaris*	NT		1589		•	•		
Fåglar	rörsångare	*Acrocephalus scirpaceus*	NT		2438					
Fåglar	salskrake	*Mergellus albellus*			6	•	•	•		
Fåglar	silltrut, ssp *fuscus*	*Larus fuscus fuscus*	VU		2		•			
Fåglar	silvertärna	*Sterna paradisaea*			44	•	•	•		
Fåglar	skedand	*Spatula clypeata*	NT		155					
Fåglar	skrattmås	*Chroicocephalus ridibundus*	NT		406					
Fåglar	skräntärna	*Hydroprogne caspia*	NT		34	•	•	•	•	
Fåglar	slaguggla	*Strix uralensis*	NT		119	•	•	•		
Fåglar	smådopping	*Tachybaptus ruficollis*	NT		9					
Fåglar	småfläckig sumphöna	*Porzana porzana*	VU		286		•	•		
Fåglar	smålom	*Gavia stellata*	NT		2		•	•		
Fåglar	sommargylling	*Oriolus oriolus*	EN		108		•			
Fåglar	sparvuggla	*Glaucidium passerinum*			350		•	•		
Fåglar	spillkråka	*Dryocopus martius*	NT		669		•	•		
Fåglar	stare	*Sturnus vulgaris*	VU		606		•			
Fåglar	stjärtand	*Anas acuta*	VU		16		•			

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Fåglar	storlom	*Gavia arctica*			137		•	•		
Fåglar	storspov	*Numenius arquata*	EN		306		•			
Fåglar	strandskata	*Haematopus ostralegus*	NT		589					
Fåglar	svart rödstjärt	*Phoenicurus ochruros*	NT		236		•			
Fåglar	svarthakad buskskvätta	*Saxicola rubicola*	VU		1	•	•			
Fåglar	svarthakedopping	*Podiceps auritus*			3	•	•	•		
Fåglar	svarthalsad dopping	*Podiceps nigricollis*	EN		1	•	•			
Fåglar	svartsnäppa	*Tringa erythropus*	NT		7					
Fåglar	svarttärna	*Chlidonias niger*	VU		1					
Fåglar	svartvit flugsnappare	*Ficedula hypoleuca*	NT		2037					
Fåglar	svärta	*Melanitta fusca*	VU		2	•	•			
Fåglar	sångsvan	*Cygnus cygnus*			210		•	•		
Fåglar	sävsparv	*Emberiza schoeniclus*	NT		1349		•			
Fåglar	talltita	*Poecile montanus*	NT		151					
Fåglar	tjäder	*Tetrao urogallus*			48		•	•		
Fåglar	tofsvipa	*Vanellus vanellus*	VU		1444					
Fåglar	tornseglare	*Apus apus*	EN		84		•			
Fåglar	trana	*Grus grus*			588		•	•		
Fåglar	trastsångare	*Acrocephalus arundinaceus*	NT°		506		•			
Fåglar	tretåig hackspett	*Picoides tridactylus*	NT		27		•	•		
Fåglar	trädlärka	*Lullula arborea*			46		•	•		
Fåglar	törnskata	*Lanius collurio*			652		•	•		
Fåglar	vaktel	*Coturnix coturnix*	NT		512		•			
Fåglar	vassångare	*Locustella luscinioides*	VU		52	•	•			
Fåglar	vinterhämpling	*Linaria flavirostris*	VU		7	•	•			
Fåglar	vitkindad gås	*Branta leucopsis*			9		•	•		
Fåglar	vitryggig hackspett	*Dendrocopos leucotos*	CR			•	•		•	•
Fåglar	årta	*Anas querquedula*	EN		459		•			
Fåglar	ärtsångare	*Sylvia curruca*	NT		1338					
Fåglar	ärtsångare, underarten curruca	*Sylvia curruca curruca*	NT		1					
Grod- & kräldjur	hasselsnok	*Coronella austriaca*	VU		28		•	•		
Grod- & kräldjur	huggorm	*Vipera berus*			31		•			
Grod- & kräldjur	kopparödla	*Anguis fragilis*			42		•			
Grod- & kräldjur	långbensgroda	*Rana dalmatina*	NT		1		•	•	•	
Grod- & kräldjur	mindre vattensalamander	*Lissotriton vulgaris*			9		•			
Grod- & kräldjur	sandödla	*Lacerta agilis*	VU		2		•	•		
Grod- & kräldjur	skogsödla	*Zootoca vivipara*			11		•			
Grod- & kräldjur	större vattensalamander	*Triturus cristatus*			25		•	•	•	
Grod- & kräldjur	vanlig groda	*Rana temporaria*			11		•	•		
Grod- & kräldjur	vanlig padda	*Bufo bufo*			21		•			
Grod- & kräldjur	vanlig snok	*Natrix natrix*			45		•			
Grod- & kräldjur	åkergroda	*Rana arvalis*			8		•	•		
Halvvingar	franstandad barkskinnbagge	*Aradus erosus*	EN		1					•
Hopprätvingar	trumgräshoppa	*Psophus stridulus*	EN		1				•	•
Kräftdjur	flodkräfta	*Astacus astacus*	CR		2			•	•	
Kräftdjur		*Armadillidium opacum*	NT		1					•
Kärlväxter	ask	*Fraxinus excelsior*	EN		145					
Kärlväxter	backtimjan	*Thymus serpyllum*	NT		11					
Kärlväxter	backtimjan	*Thymus serpyllum*	NT		8					
Kärlväxter	banbjörnbär	*Rubus bifrons*	EN		13					
Kärlväxter	bergjohannesört	*Hypericum montanum*	NT		74					
Kärlväxter	blågrönt mannagräs	*Glyceria declinata*	VU		13					
Kärlväxter	blåsippa	*Hepatica nobilis*			194		•			
Kärlväxter	bohuslind	*Tilia platyphyllos*	CR		13					

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Kärlväxter	bolmört	*Hyoscyamus niger*	NT		2					
Kärlväxter	borsttåg	*Juncus squarrosus*	NT		57					
Kärlväxter	brandnäva	*Geranium lanuginosum*	EN		7					
Kärlväxter	bredskaftad fläckmaskros	*Taraxacum euryphyllum*	EN		15					
Kärlväxter	brudsporre	*Gymnadenia conopsea*			1		•			
Kärlväxter	brunag	*Rhynchospora fusca*	NT		1					
Kärlväxter	brunklöver	*Trifolium spadiceum*	NT		9					
Kärlväxter	bymålla	*Oxybasis urbica*		RE	4					
Kärlväxter	desmeknopp	*Adoxa moschatellina*	NT		37					
Kärlväxter	dvärglin	*Radiola linoides*	NT		61					
Kärlväxter	dårrepe	*Lolium temulentum*		RE	2					
Kärlväxter	etternässla	*Urtica urens*	NT		5					
Kärlväxter	flotagräs	*Sparganium gramineum*	VU		1					
Kärlväxter	fläcklungört	*Pulmonaria officinalis*	VU		4					
Kärlväxter	fläcknycklar	*Dactylorhiza maculata*			2		•			
Kärlväxter	gaffelglim	*Silene dichotoma*			1		•			
Kärlväxter	granspira	*Pedicularis sylvatica*	NT		37					
Kärlväxter	grenigt kungsljus	*Verbascum lychnitis*	VU		26		•			
Kärlväxter	groddlummer	*Huperzia selago subsp. arctica*			1		•			
Kärlväxter	grusnejlika	*Gypsophila muralis*	EN		4					
Kärlväxter	grönvit nattviol	*Platanthera chlorantha*			81		•			
Kärlväxter	gullklöver	*Trifolium aureum*	NT		17					
Kärlväxter	gullviva	*Primula veris*			73		•			
Kärlväxter	gulsippa	*Anemone ranunculoides*			3		•			
Kärlväxter	hartmansstarr	*Carex hartmanii*	VU		1					•
Kärlväxter	hällebräcka	*Saxifraga osloënsis*	VU		7		•	•	•	
Kärlväxter	hängstarr	*Carex pendula*		RE	2					
Kärlväxter	idegran	*Taxus baccata*			91		•			
Kärlväxter	jordtistel	*Cirsium acaule*	NT		1					•
Kärlväxter	jordviva	*Primula vulgaris*		RE	1					
Kärlväxter	Jungfru Marie nycklar	*Dactylorhiza maculata subsp. maculata*			60		•			
Kärlväxter	kalvnos	*Misopates orontium*	NT		20		•		•	
Kärlväxter	kamomillkulla	*Anthemis cotula*	EN		1		•		•	•
Kärlväxter	kattmynta	*Nepeta cataria*	EN		6		•			
Kärlväxter	kavelhirs	*Setaria viridis*	NT		4					
Kärlväxter	klockgentiana	*Gentiana pneumonanthe*	EN		62		•		•	
Kärlväxter	klofibbla	*Crepis tectorum*	NT		8					
Kärlväxter	klotgräs	*Pilularia globulifera*	VU		1					
Kärlväxter	klätt	*Agrostemma githago*	CR		9				•	•
kärlväxter	klätt (sannolikt planterad förekomst)	*[Agrostemma githago]*	CR		1				•	
Kärlväxter	knutört	*Lysimachia minima*	VU		1					
Kärlväxter	knärot	*Goodyera repens*	VU		11		•			
Kärlväxter	korallrot	*Corallorhiza trifida*			20		•			
Kärlväxter	krusbräken	*Cryptogramma crispa*			24		•			
Kärlväxter	krusfrö	*Selinum carvifolia*	NT		3					
Kärlväxter	kvällsmaskros	*Taraxacum praestans*	VU		5					
Kärlväxter	källfräne	*Nasturtium officinale*	VU		3					•
Kärlväxter	kösa	*Apera spica-venti*	NT		2					
Kärlväxter	lindådra	*Camelina alyssum*		RE	2					
Kärlväxter	linrepe	*Lolium remotum*		RE	2					
Kärlväxter	ljungögontröst	*Euphrasia micrantha*	VU		38					
Kärlväxter	lopplummer	*Huperzia selago*			54		•	•		
Kärlväxter	loppstarr	*Carex pulicaris*	NT		30					
Kärlväxter	luddvicker	*Vicia villosa*	VU		4					•

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Kärlväxter	lundalm	*Ulmus minor*	CR		1					
Kärlväxter	lundviva	*Primula elatior*	NT		3					
Kärlväxter	mattlummer	*Lycopodium clavatum*			61		•	•		
Kärlväxter	mjukdån	*Galeopsis ladanum*	NT		8					
Kärlväxter	murgröna	*Hedera helix*			23		•			
Kärlväxter	murmaskros	*Taraxacum pallidilateritium*	DD		1					
Kärlväxter	myggblomster	*Hammarbya paludosa*			9		•			
Kärlväxter	myrbräcka	*Saxifraga hirculus*	NT		2		•	•		
Kärlväxter	månlåsbräken	*Botrychium lunaria*	NT		8					
Kärlväxter	mörk dunört	*Epilobium obscurum*	NT		34					
Kärlväxter	mörk krattfibbla	*Hieracium nigricanticeps*	VU		1					
Kärlväxter	nattviol	*Platanthera bifolia*			45		•			
Kärlväxter	naverlönn	*Acer campestre*	CR		6					
Kärlväxter	nordslamkrypa	*Elatine orthosperma*	NT		12					
Kärlväxter	nålkörvel	*Scandix pecten-veneris*	EN		1		•		•	•
Kärlväxter	nästrot	*Neottia nidus-avis*			5		•			
Kärlväxter	oljedådra	*Camelina sativa*		RE	3					
Kärlväxter	palmérfibbla	*Hieracium acudentulum*	VU		1					
Kärlväxter	pilblad	*Sagittaria sagittifolia*	NT		112					
Kärlväxter	pilfibbla	*Hieracium hepaticolor*	EN		2					
Kärlväxter	pimpinellros	*Rosa spinosissima*		RE	12					
Kärlväxter	purpurknipprot	*Epipactis atrorubens*			7		•			
Kärlväxter	renlosta	*Bromus arvensis*	EN		9				•	
Kärlväxter	revlummer	*Lycopodium annotinum*			141		•	•		
Kärlväxter	riddarsporre	*Consolida regalis*	NT		3					•
Kärlväxter	rosenrot	*Rhodiola rosea*			1		•			
Kärlväxter	rutlåsbräken	*Botrychium matricariifolium*	VU		8		•		•	•
Kärlväxter	ryl	*Chimaphila umbellata*	EN		5					
Kärlväxter	råglosta	*Bromus secalinus*	EN		6				•	
Kärlväxter	röd skogslilja	*Cephalanthera rubra*	VU		33		•			
Kärlväxter	rödlånke	*Lythrum portula*	NT		91					
Kärlväxter	safsa	*Osmunda regalis*			1		•			
Kärlväxter	sanddådra	*Camelina microcarpa*	VU		3				•	•
Kärlväxter	Sankt Pers nycklar	*Orchis mascula*			2		•			
Kärlväxter	skaftslamkrypa	*Elatine hexandra*	VU		22				•	
Kärlväxter	skogsalm	*Ulmus glabra*	CR		91					
Kärlväxter	skogsklocka	*Campanula cervicaria*	NT		28		•			
Kärlväxter	skogsknipprot	*Epipactis helleborine*			24		•			
Kärlväxter	skogsnattviol	*Platanthera bifolia subsp. latiflora*			20		•			
Kärlväxter	skogsnycklar	*Dactylorhiza maculatasubsp. fuchsii*			2		•			•
Kärlväxter	skogssvingel	*Drymochloa sylvatica*	NT		105					
Kärlväxter	slåtterfibbla	*Hypochaeris maculata*	NT		24					
Kärlväxter	slåttergubbe	*Arnica montana*	VU		46			•		
Kärlväxter	smal gnejsfibbla	*Hieracium elongatifrons*	NT		4					
Kärlväxter	småsnärjmåra	*Galium spurium subsp. vaillantii*	NT		6					
Kärlväxter	småtörel	*Euphorbia exigua*	NT		1				•	•
Kärlväxter	smörbollar	*Trollius europaeus*			26		•			
Kärlväxter	snödroppe	*Galanthus nivalis*			27			•		
Kärlväxter	sommarfibbla	*Leontodon hispidus*	NT		1					
Kärlväxter	spindelblomster	*Neottia cordata*			6		•			•
Kärlväxter	spjutsporre	*Kickxia elatine*	EN		1		•		•	•
Kärlväxter	stallört	*Ononis spinosa subsp. hircina*	NT		3					•
Kärlväxter	stinkmålla	*Chenopodium vulvaria*	EN		3		•		•	•
Kärlväxter	stor kavelhirs	*Setaria viridis var. major*	NT		1					

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Kärlväxter	stortimjan	*Thymus pulegioides*	VU		2					
Kärlväxter	strandbräsma	*Cardamine parviflora*	VU		38		•			
Kärlväxter	strandlummer	*Lycopodiella inundata*	NT		33		•	•		
Kärlväxter	strandvallmo	*Glaucium flavum*	VU		1		•			•
Kärlväxter	strandviol	*Viola stagnina*	VU		62					
Kärlväxter	styv glandelfibbla	*Hieracium subglaucovirens*	VU		1					
Kärlväxter	svavelsippa	*Anemone nemorosa × ranunculoides*			2					
Kärlväxter	svedjenäva	*Geranium bohemicum*	NT		39					
Kärlväxter	svinrot	*Scorzonera humilis*	NT		43					
Kärlväxter	tibast	*Daphne mezereum*			51		•			
Kärlväxter	trollsmultron	*Drymocallis rupestris*	VU		20					
Kärlväxter	trubbdaggkåpa	*Alchemilla plicata*	VU		3					•
Kärlväxter	uddbräken	*Polystichum aculeatum*	VU		27		•			
Kärlväxter	vanlig kavelhirs	*Setaria viridis var. viridis*	NT		4					
Kärlväxter	vanlig klofibbla	*Crepis tectorum var. tectorum*	NT		5					
Kärlväxter	vanlig lopplummer	*Huperzia selago subsp. selago*			20		•			
Kärlväxter	vanlig luddvicker	*Vicia villosa subsp. villosa*	VU		3					
Kärlväxter	vanlig plattlummer	*Lycopodium complanatum subsp. complanatum*			15		•			
Kärlväxter	vanlig skogsalm	*Ulmus glabra subsp. glabra*	CR		68					
Kärlväxter	vanlig åkerkulla	*Anthemis arvensis subsp. arvensis*	NT		9					
Kärlväxter	vanlig åkerrättika	*Raphanus raphanistrum subsp. raphanistrum*	VU		6					
Kärlväxter	vanlig ängsstarr	*Carex hostiana var. hostiana*	NT		4					
Kärlväxter	vippärt	*Lathyrus niger*	NT		10					
Kärlväxter	vårstarr	*Carex caryophyllea*	NT		5					
Kärlväxter	åkerfibbla	*Hypochaeris glabra*	VU		9				•	
Kärlväxter	åkerkulla	*Anthemis arvensis*	NT		111					
Kärlväxter	åkerkål	*Brassica rapa subsp. campestris*	NT		24					
Kärlväxter	åkerrättika	*Raphanus raphanistrum*	VU		85					
Kärlväxter	åkerrödtoppa	*Odontites vernus*	NT		20					
Kärlväxter	åkersyska	*Stachys arvensis*	VU		1				•	
Kärlväxter	ädelmynta	*Mentha × gracilis*	EN		1					•
Kärlväxter	äkta stormhatt	*Aconitum napellus*	CR		1					
Kärlväxter	äkta ängsnycklar	*Dactylorhiza incarnata var. incarnata*			2		•			
Kärlväxter	ängsstarr	*Carex hostiana*	NT		5					
Kärlväxter	ärtvicker	*Vicia pisiformis*	EN		46		•			
Kärlväxter	ölandskungsljus	*Verbascum densiflorum*	EN		1		•			
Lavar	alléägglav	*Candelariella reflexa*	EN		2					
Lavar	almlav	*Gyalecta ulmi*	VU		196					
Lavar	askvårtlav	*Pyrenula nitidella*	EN		2					
Lavar	aspgelélav	*Collema subnigrescens*	VU		2					
Lavar	blek kraterlav	*Gyalecta flotowii*	VU		32					
Lavar	blylav	*Pectenia plumbea*	EN		67					
Lavar	blylavsknagg	*Toninia plumbina*	CR		2					•
Lavar	broktagel	*Bryoria bicolor*	EN		1					•
Lavar	brunpudrad nållav	*Chaenotheca gracillima*	NT		1					
Lavar	dvärgbägarlav	*Cladonia parasitica*	NT		1					
Lavar	dvärgpraktlav	*Calogaya lobulata*	CR		2					•
Lavar	ekspik	*Calicium quercinum*	VU		10					
Lavar	gammelekslav	*Lecanographa amylacea*	NT		23					
Lavar	gropig skägglav	*Usnea barbata*	VU		1					•
Lavar	grynig filtlav	*Peltigera collina*	NT		31					
Lavar	grynig gelélav	*Collema subflaccidum*	EN		24					
Lavar	grynlav	*Pannaria conoplea*	EN		28					
Lavar	grå jordlav	*Catapyrenium psoromoides*	VU		2					

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Lavar	gråblå skinnlav	*Leptogium cyanescens*	EN		25					
Lavar	gul dropplav	*Cliostomum corrugatum*	NT		13					
Lavar	gul pysslinglav	*Thelopsis flaveola*	VU		9					
Lavar	gulvit blekspik	*Sclerophora pallida*	VU		1					
Lavar	hållav	*Menegazzia terebrata*	VU		7					
Lavar	jättelav	*Lobaria amplissima*	CR		52					
Lavar	klippzonlav	*Enterographa hutchinsiae*	EN		4					
Lavar	klosterlav	*Biatoridium monasteriense*	VU		29					
Lavar	kortskaftad parasitspik	*Sphinctrina turbinata*	VU		12					
Lavar	kortskaftad ärgspik	*Microcalicium ahlneri*	NT		1					
Lavar	kristall-lundlav	*Bacidia absistens*	VU		3					
Lavar	kustskinnlav	*Scytinium magnussonii*	VU		1					
Lavar	liten blekspik	*Sclerophora peronella*	VU		3					
Lavar	liten lundlav	*Bacidina phacodes*	NT		6					
Lavar	liten parasitspik	*Sphinctrina leucopoda*	CR		1					
Lavar	liten sönderfallslav	*Bactrospora corticola*	NT		23					
Lavar	lunglav	*Lobaria pulmonaria*	NT		302					
Lavar	läderlappslav	*Collema nigrescens*	VU		3					•
Lavar	mjölig lundlav	*Bacidina delicata*	VU		4					
Lavar	olivbrun gytterlav	*Fuscopannaria mediterranea*	NT		4					
Lavar	orangepudrad klotterlav	*Alyxoria ochrocheila*	NT		2					
Lavar	parasitsotlav	*Cyphelium sessile*	VU		2					
Lavar	parknål	*Chaenotheca hispidula*	NT		7					
Lavar	rosa lundlav	*Bacidia rosella*	VU		14					
Lavar	rännformig brosklav	*Ramalina calicaris*	VU		14					•
Lavar	röd pysslinglav	*Thelopsis rubella*	VU		5					
Lavar	rödbrun blekspik	*Sclerophora coniophaea*	NT		12					
Lavar	savlundlav	*Bacidia incompta*	EN		2					•
Lavar	skorpgelélav	*Rostania occultata*	NT		2					
Lavar	skrovellav	*Lobaria scrobiculata*	NT		4					
Lavar	skuggorangelav	*Caloplaca lucifuga*	NT		23					
Lavar	slät fjällav	*Agonimia allobata*	NT		2					
Lavar	smalskaftslav	*Chaenotheca gracilenta*	VU		3					
Lavar	stiftgelélav	*Collema furfuraceum*	NT		4					
Lavar	stiftklotterlav	*Opegrapha vermicellifera*	NT		2					
Lavar	stiftkvistlav	*Fellhaneropsis vezdae*	EN		2					
Lavar	stor vaxlav	*Coenogonium luteum*	EN		2					
Lavar	strutskinnlav	*Scytinium palmatum*	NT		3					
Lavar	vedkantlav	*Lecanora scanica*	CR		1					
Lavar	vedspik	*Calicium abietinum*	VU		3					
Lavar	violettgrå porlav	*Pertusaria multipuncta*	NT		8					
Lavar	västlig gytterlav	*Pannaria rubiginosa*	CR		18					•
Lavar	västlig njurlav	*Nephroma laevigatum*	VU		41					
Lavar	ädellav	*Megalaria grossa*	EN		8					
Lavar	ärrlav	*Sticta sylvatica*	CR		14		•		•	
Lavar	örtlav	*Lobaria virens*	EN		281					
Mossor	blå säckmossa	*Calypogeia azurea*	VU		7					
Mossor	blåmossa	*Leucobryum glaucum*			121			•		
Mossor	bäcklansmossa	*Didymodon spadiceus*	VU		3					
Mossor	fågelfotsmossa	*Nogopterium gracile*	EN		9				•	
Mossor	grusnervmossa	*Campylopus subulatus*	VU		1					
Mossor	grön sköldmossa	*Buxbaumia viridis*			10		•	•		
Mossor	gul hårgräsmossa	*Cirriphyllum crassinervium*	NT		1					
Mossor	hårklomossa	*Dichelyma capillaceum*			7		•	•	•	

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Mossor	Klonäckmossa	*Fontinalis dichelymoides*	DD		1					
Mossor	kopparkismossa	*Mielichhoferia mielichhoferiana*	EN		2					
Mossor	kortbladig sylmossa	*Pleuridium acuminatum*	NT		1					
Mossor	kustgrimmia	*Grimmia decipiens*	NT		3					•
Mossor	liten trumpetmossa	*Tayloria tenuis*	NT		2					
Mossor	parkhättemossa	*Orthotrichum pallens*	NT		1					•
Mossor	pepparporella	*Porella arboris-vitae*	VU		9					
Mossor	päronulota	*Ulota coarctata*	VU		3					
Mossor	rundfjädermossa	*Neckera besseri*	NT		2					
Mossor	skirmossa	*Hookeria lucens*	NT		15		•		•	
Mossor	skugglobmossa	*Tritomaria exsecta*	EN		2					•
Mossor	skör lansmossa	*Didymodon sinuosus*	EN		1					
Mossor	stjärtmossa	*Pterygoneurum ovatum*	NT		1					•
Mossor	stubbtrådmossa	*Fuscocephaloziopsis catenulata*	NT		3					
Mossor	trubbgrimmia	*Grimmia unicolor*	NT		5					
Mossor	vedflikmossa	*Lophozia longiflora*	NT		3					
Mossor	vedsäckmossa	*Calypogeia suecica*	VU		2					•
Mossor	vedtrappmossa	*Crossocalyx hellerianus*	NT		10					
Mossor	ägghättemossa	*Orthotrichum patens*	EN		1					•
Mångfotingar	klippjordkrypare	*Geophilus carpophagus*	NT		1					•
Mångfotingar	klövfåfoting	*Decapauropus helveticus*	DD		1					•
Skalbaggar	bred paljettdykare	*Graphoderus bilineatus*			2		•	•		
Skalbaggar	gulbent kamklobagge	*Allecula morio*	NT		8					
Skalbaggar	guldkortvinge	*Dinothenarus pubescens*	VU		2					•
Skalbaggar	heddyngbagge	*Aphodius sordidus*	NT		1					•
Skalbaggar	kardinalfärgad rödrock	*Ampedus cardinalis*	NT		9				•	
Skalbaggar	klibbtickvinge	*Phymatura brevicollis*	VU		1					
Skalbaggar	korthalsad majbagge	*Meloe brevicollis*	EN		6				•	
Skalbaggar	källarlöpare	*Laemostenus terricola*	NT		2					
Skalbaggar	läderbagge	*Osmoderma eremita*	VU		37		•	•	•	
Skalbaggar	matt blombagge	*Ischnomera cinerascens*	NT		1					
Skalbaggar	mindre ekbock	*Cerambyx scopolii*	NT		1				•	•
Skalbaggar	rödaxlad lundknäppare	*Calambus bipustulatus*	NT		5					
Skalbaggar	rödvingad kapuschongbagge	*Bostrichus capucinus*	VU		2					
Skalbaggar	sexfläckig blombock	*Anoplodera sexguttata*	NT		6					
Skalbaggar	skoveldyngbagge	*Aphodius coenosus*	VU		1					
Skalbaggar	spöklöpare	*Nebria livida*	VU		2					
Skalbaggar	större sågsvartbagge	*Uloma culinaris*	NT		2					•
Skalbaggar	svart askbastborre	*Hylesinus crenatus*	NT		1					
Skalbaggar	svart guldbagge	*Gnorimus variabilis*	EN		13				•	
Skalbaggar	tallgångbagge	*Cerylon impressum*	VU		1				•	•
Skalbaggar	tolvtandad barkborre	*Ips sexdentatus*	EN		1				•	•
Skalbaggar	trubbtandad lövknäppare	*Crepidophorus mutilatus*	VU		3					
Skalbaggar	tätögd brunbagge	*Orchesia luteipalpis*	VU		2					
Skalbaggar	vågbandad skinnarbagge	*Aclypea undata*		RE	2					•
Skalbaggar	ädelguldbagge	*Gnorimus nobilis*	NT		39					
Skalbaggar		*Tasgius globulifer*	NT		1					
Skalbaggar		*Malachius aeneus*	EN		1					•
Skalbaggar		*Ancistronycha tigurina*	NT		5					
Skalbaggar		*Eucnemis capucina*	NT		1					
Skalbaggar		*Grynobius planus*	NT		1					
Skalbaggar		*Phloeophagus lignarius*	NT		2					
Skalbaggar		*Ptinus podolicus*	NT		1					
Skalbaggar		*Rhantus bistriatus*	NT		1					•

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Skalbaggar		*Stenichnus pusillus*	NT		2					•
Skalbaggar		*Triplax rufipes*	NT		1					
Skalbaggar		*Xylophilus corticalis*	NT		3					
Skalbaggar		*Hister funestus*	VU		2					•
Skalbaggar		*Margarinotus neglectus*	VU		2					•
Skalbaggar		*Silpha obscura*	VU		1					•
Sländor	bred kärrtrollslända	*Leucorrhinia caudalis*			2		•	•		
Sländor	citronfläckad kärrtrollslända	*Leucorrhinia pectoralis*			7		•	•		
Sländor	grön mosaikslända	*Aeshna viridis*			1		•	•		
Sländor	pudrad kärrtrollslända	*Leucorrhinia albifrons*			3		•	•		
Spindeldjur	hålträdsklokrypare	*Anthrenochernes stellae*	NT		1			•		
Spindeldjur	skogsklokrypare	*Microbisium suecicum*	DD		2					•
Steklar	klöverhumla	*Bombus distinguendus*	NT		3					
Steklar	ljus lergeting	*Odynerus melanocephalus*	NT		1					
Steklar	stenpappersgeting	*Polistes biglumis*	VU		1					•
Storsvampar	alflugsvamp	*Amanita friabilis*	NT		1					
Storsvampar	almdyna	*Hypoxylon vogesiacum*	VU		1					
Storsvampar	almkrämskinn	*Granulobasidium vellereum*	NT		1					
Storsvampar	backnopping	*Entoloma atrocoeruleum*	NT		11					
Storsvampar	barrviolspindling	*Cortinarius harcynicus*	NT		4					
Storsvampar	bitter taggsvamp	*Hydnellum fennicum*	VU		6				•	
Storsvampar	blek fingersvamp	*Ramaria pallida*	NT		1					
Storsvampar	blekticka	*Haploporus tuberculosus*	NT		19					
Storsvampar	blå taggsvamp	*Hydnellum caeruleum*	NT		2					
Storsvampar	blåmjölkig storskål	*Peziza saniosa*	NT		4					•
Storsvampar	blåtryffel	*Chamonixia caespitosa*	VU		1				•	
Storsvampar	bokvaxskivling	*Hygrophorus mesotephrus*	NT		1					
Storsvampar	borsttagging	*Gloiodon strigosus*	VU		1					
Storsvampar	brandtaggsvamp	*Hydnellum auratile*	VU		2					
Storsvampar	bronssopp	*Butyriboletus appendiculatus*	NT		40					
Storsvampar	brun ängsvaxskivling	*Cuphophyllus colemannianus*	NT		2					•
Storsvampar	brödmärgsticka	*Perenniporia medulla-panis*	NT		1					
Storsvampar	brödtaggsvamp	*Sarcodon versipellis*	VU		13				•	
Storsvampar	bågknotterskinn	*Chaetoporellus curvisporus*	VU		2					•
Storsvampar	cinnobermussling	*Crepidotus cinnabarinus*	VU		1					
Storsvampar	cinnoberspindling	*Cortinarius cinnabarinus*	NT		26					
Storsvampar	dadelvaxskivling	*Hygrocybe spadicea*	VU		2					•
Storsvampar	doftfjällskivling	*Lepiota ochraceofulva*	VU		1					•
Storsvampar	dofttaggsvamp	*Hydnellum suaveolens*	NT		27					
Storsvampar	druvfingersvamp	*Ramaria botrytis*	NT		7					
Storsvampar	dvärgfjällskivling	*Lepiota echinella*	VU		1					
Storsvampar	dynlaxskivling	*Laccaria maritima*	NT		1					•
Storsvampar	dystersopp	*Porphyrellus porphyrosporus*	NT		29					
Storsvampar	ekticka	*Phellinus robustus*	NT		11					
Storsvampar	ekvaxskivling	*Hygrophorus cossus*	NT		1					•
Storsvampar	eremitskinn	*Hyphoderma orphanellum*	NT		1					•
Storsvampar	flockig puderskivling	*Cystolepiota adulterina*	VU		2					•
Storsvampar	fyrflikig jordstjärna	*Geastrum quadrifidum*	NT		3					
Storsvampar	goliatmusseron	*Tricholoma matsutake*	VU		2					
Storsvampar	grangråticka	*Boletopsis leucomelaena*	VU		5					
Storsvampar	granrotspindling	*Cortinarius fraudulosus*	VU		1					
Storsvampar	gransotdyna	*Camarops tubulina*	NT		4					
Storsvampar	grantaggsvamp	*Bankera violascens*	NT		12					
Storsvampar	granticka	*Phellinus chrysoloma*	NT		5					

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Storsvampar	grantrådskinn	*Phlebiella subflavidogrisea*	NT		1					•
Storsvampar	grentaggsvamp	*Climacodon septentrionalis*	NT		3					•
Storsvampar	gropticka	*Postia guttulata*	NT		1					
Storsvampar	grå taggsvamp	*Phellodon confluens*	NT		8					
Storsvampar	grålila vaxskivling	*Cuphophyllus lacmus*	VU		1					•
Storsvampar	gränsticka	*Phellinus nigrolimitatus*	NT		4					
Storsvampar	gröngul vaxskivling	*Hygrocybe citrinovirens*	VU		4					
Storsvampar	gul taggsvamp	*Hydnellum geogenium*	NT		17					
Storsvampar	gullmurkling	*Neolecta vitellina*	NT		1					
Storsvampar	gulporig ticka	*Diplomitoporus flavescens*	VU		1					
Storsvampar	gyllenskölding	*Pluteus chrysophaeus*	VU		2					
Storsvampar	gyllenspindling	*Cortinarius aureofulvus*	VU		4					
Storsvampar	hagnopping	*Entoloma turci*	NT		2					
Storsvampar	harticka	*Onnia leporina*	NT		1					
Storsvampar	hedröksvamp	*Lycoperdon ericaeum*	NT		5					
Storsvampar	hängticka	*Postia ceriflua*	VU		3					
Storsvampar	jättekamskivling	*Amanita ceciliae*	NT		3					•
Storsvampar	jättemusseron	*Tricholoma colossus*	VU		1					
Storsvampar	kandelabersvamp	*Artomyces pyxidatus*	NT		6					
Storsvampar	kastanjesopp	*Gyroporus castaneus*	NT		4					
Storsvampar	kejsarskivling	*Catathelasma imperiale*	VU		8					
Storsvampar	klibbkremla	*Russula viscida*	NT		1					
Storsvampar	knottrig rottryffel	*Scleroderma verrucosum*	NT		1					
Storsvampar	kompakt taggsvamp	*Hydnellum compactum*	VU		4					
Storsvampar	koppartaggsvamp	*Hydnellum lundellii*	VU		4				•	
Storsvampar	koralllticka	*Grifola frondosa*	NT		34					
Storsvampar	korpnopping	*Entoloma corvinum*	NT		3					
Storsvampar	kremlevaxskivling	*Hygrophorus russula*	NT		13					
Storsvampar	kromspindling	*Cortinarius tofaceus*	NT		3					
Storsvampar	kungsspindling	*Cortinarius elegantior*	NT		1					
Storsvampar	kägelvaxskinn	*Phlebia georgica*	DD		1					•
Storsvampar	kärrskinn	*Hyphoderma deviatum*	DD		2					•
Storsvampar	lammticka	*Albatrellus subrubescens*	VU		3					
Storsvampar	laxticka coll.	*Hapalopilus aurantiacus*	NT		1					
Storsvampar	lila vaxskivling	*Cuphophyllus flavipes*	NT		2					
Storsvampar	linddyna	*Biscogniauxia cinereolilacina*	VU		1					
Storsvampar	ljusskivig lerskivling	*Camarophyllopsis schulzeri*	NT		5					
Storsvampar	lundnopping	*Entoloma queletii*	NT		30					
Storsvampar	lundvaxskivling	*Hygrophorus nemoreus*	NT		15					
Storsvampar	lutvaxskivling	*Neohygrocybe nitrata*	NT		15					
Storsvampar	lågahylsskinn	*Repetobasidium conicum*	DD		1					•
Storsvampar	lädervaxskivling	*Cuphophyllus russocoriaceus*	NT		7					
Storsvampar	lövängsspindling	*Cortinarius cagei*	VU		1					
Storsvampar	marmorskinn	*Athelopsis lacerata*	VU		1					•
Storsvampar	mjölsvärting	*Lyophyllum semitale*	NT		3					
Storsvampar	motaggsvamp	*Sarcodon squamosus*	NT		7					
Storsvampar	musseronvaxskivling	*Cuphophyllus fornicatus*	NT		7					
Storsvampar	orange taggsvamp	*Hydnellum aurantiacum*	NT		10					
Storsvampar	oxtungssvamp	*Fistulina hepatica*	NT		45					
Storsvampar	persiljespindling	*Cortinarius sulfurinus*	NT		7					
Storsvampar	poppeltofsskivling	*Hemipholiota populnea*	NT		2					•
Storsvampar	porfyrrödling	*Entoloma porphyrophaeum*	VU		1					
Storsvampar	porslinsblå spindling	*Cortinarius cumatilis*	VU		10					
Storsvampar	prakttagging	*Steccherinum robustius*	EN		9					

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Storsvampar	praktvaxskivling	*Hygrocybe splendidissima*	NT		8				•	
Storsvampar	prickskinn	*Kurtia macedonica*	VU		1					•
Storsvampar	rodnande lutvaxskivling	*Neohygrocybe ingrata*	VU		2					
Storsvampar	rosenfingersvamp	*Clavaria rosea*	NT		1					•
Storsvampar	rosennopping	*Entoloma roseum*	EN		1					
Storsvampar	rosenporing	*Ceriporia excelsa*	NT		2					
Storsvampar	rosentrådsskinn	*Leptosporomyces roseus*	NE		1					•
Storsvampar	rutskinn	*Xylobolus frustulatus*	NT		97					
Storsvampar	råttspindling	*Cortinarius spadicellus*	NT		2					
Storsvampar	räfflad nagelskivling	*Gymnopus fusipes*	NT		13					
Storsvampar	rödbrun rottryffel	*Scleroderma cepa*	VU		6					
Storsvampar	rökfingersvamp	*Clavaria fumosa*	NT		4					
Storsvampar	saffransspindling	*Cortinarius olearioides*	NT		1					
Storsvampar	saffransticka	*Aurantiporus croceus*	CR		3		•		•	•
Storsvampar	scharlakansvaxskivling	*Hygrocybe punicea*	NT		49					
Storsvampar	sepiarödling	*Entoloma jubatum*	NT		7					
Storsvampar	silkesslidskivling	*Volvariella bombycina*	VU		2					
Storsvampar	skinntagging	*Dentipellis fragilis*	NT		1					
Storsvampar	skorpplätt	*Dacrymyces enatus*	EN		3					
Storsvampar	skrovlig taggsvamp	*Sarcodon scabrosus*	NT		1				•	•
Storsvampar	skumticka	*Spongipellis spumeus*	NT		1					
Storsvampar	skär fingersvamp	*Clavaria incarnata*	NT		2					
Storsvampar	slottsspindling	*Cortinarius rufoolivaceus*	NT		2					
Storsvampar	småsporigt gömskinn	*Paullicorticium delicatissimum*	NT		2					•
Storsvampar	spinnfingersvamp	*Lentaria byssiseda*	NT		2					
Storsvampar	stinkande slemtryffel	*Melanogaster ambiguus*	NT		1					•
Storsvampar	stinknagelskivling	*Gymnopus hariolorum*	VU		1					•
Storsvampar	stor lilariska	*Lactarius violascens*	NT		2					
Storsvampar	stor sotdyna	*Camarops polysperma*	NT		9					•
Storsvampar	stor vårtrattskivling	*Rhizocybe vermicularis*	NT		2					
Storsvampar	stornopping	*Entoloma griseocyaneum*	NT		8					
Storsvampar	storsporig dvärgpigg	*Mucronella bresadolae*	DD		1					
Storsvampar	stråfingersvamp	*Clavaria flavipes*	NT		2					
Storsvampar	strävt vaxskinn	*Phlebia cremeoalutacea*	NT		2					•
Storsvampar	stäppröksvamp	*Lycoperdon decipiens*	NT		1					•
Storsvampar	svart taggsvamp	*Phellodon niger*	NT		25					
Storsvampar	svartnande narrmusseron	*Porpoloma metapodium*	VU		3					
Storsvampar	svartvit taggsvamp	*Phellodon connatus*	NT		12					
Storsvampar	svartöra	*Auricularia mesenterica*	NT		51					
Storsvampar	tallriska	*Lactarius musteus*	NT		10					
Storsvampar	tallticka	*Porodaedalea pini*	NT		4					
Storsvampar	torrmusseron	*Tricholoma sudum*	VU		3					
Storsvampar	trubbfingersvamp/gråbrun ängsfingersvamp	*Clavulinopsis umbrinella s.lat.*	VU		1					•
Storsvampar	trådvaxskivling	*Hygrocybe intermedia*	VU		3					
Storsvampar	tungticka	*Piptoporus quercinus*	EN		3					
Storsvampar	tvåfärgsnopping	*Entoloma tjallingiorum*	VU		1					•
Storsvampar	tårkragskivling	*Hemistropharia albocrenulata*	NT		2					•
Storsvampar	ullticka	*Phellinus ferrugineofuscus*	NT		1					
Storsvampar	violett fingersvamp	*Clavaria zollingeri*	VU		2					
Storsvampar	vitt vaxskinn	*Phlebia subulata*	VU		2					•
Storsvampar	vitterspindling	*Cortinarius agathosmus*	NT		1					•
Storsvampar	vågticka	*Osteina undosa*	VU		1					
Storsvampar	ögonnopping	*Entoloma lividocyanulum*	NT		12					
Storsvampar		*Cortinarius fragrantior*	DD		2					
Storsvampar		*Repetobasidium macrosporum*	DD		2					•

BILAGA 4 – SKYDDSVÄRDA ARTER I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Storsvampar		*Repetobasidium vestitum*	DD		4					•
Storsvampar		*Resinoporia cretacea*	DD		1					
Storsvampar		*Hygrocybe fornicata var. fornicata*	NT		6					
Storsvampar		*Ramaria flavobrunnescens*	NT		1					
Storsvampar		*Entoloma olivaceotinctum*	VU		1					
Storsvampar		*Ramaria brunneicontusa*	VU		1					
Storsvampar		*Ramaria largentii*	VU		1					
Tvåvingar	tallsotblomfluga	*Psilota atra*	VU		1					

BILAGA 5 – SKYDDADE OMRÅDEN I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

NATURRESERVAT

Objekt ID: 1
Namn: Kroppefjäll
Beslut datum: 1997-01-27
IUCN kategori: Ib, Vildmarksområde (Wilderness Area).
Förvaltare: Västkuststiftelsen
Tot areal (ha): 1120,62
Land (ha): 994,51
Vatten (ha): 126,10
Skog (ha): 794,143
Areal inom kommunen (ha): 63,91
Lagrum: Naturvårdslagen.
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 2
Namn: Buxåsen
Beslut datum: 2013-10-04
IUCN kategori: Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve).
Förvaltare: Västkuststiftelsen
Tot areal (ha): 49,97
Land (ha): 49,42
Vatten (ha): 0,55
Skog (ha): 48,243
Areal inom kommunen (ha): 49,98
Lagrum: Miljöbalken.
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 3
Namn: Oxeklev
Beslut datum: 2015-04-08
IUCN kategori: Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve).
Förvaltare: Västkuststiftelsen
Tot areal (ha): 46,43
Land (ha): 45,86
Vatten (ha): 0,57
Skog (ha): 41,814
Areal inom kommunen (ha): 46,43
Lagrum: Miljöbalken.
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 4
Namn: Knäckekullarna med Falkberget
Beslut datum: 2016-08-25
IUCN kategori: Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve).
Förvaltare: Västkuststiftelsen.
Tot areal (ha): 88,64
Land (ha): 87,26
Vatten (ha): 1,37
Skog (ha): 82,41
Areal inom kommunen (ha): 88,65
Lagrum: Miljöbalken.
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

BILAGA 5 – SKYDDADE OMRÅDEN I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Objekt ID: 5
Namn: Sjöbotten
Beslut datum: 2007-12-04
IUCN kategori: Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve)
Förvaltare: Västkuststiftelsen
Tot areal (ha): 165,98
Land (ha): 157,46
Vatten (ha): 8,51
Skog (ha): 152,724
Areal inom kommunen (ha): 166,00
Lagrum: Miljöbalken.
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 6
Namn: Vänersnäs skärgård
Beslut datum: 2004-12-06
IUCN kategori: IV, Habitat/Artskyddsområde (Habitat/Species Management Area)
Förvaltare: Västkuststiftelsen
Tot areal (ha): 799,67
Land (ha): 160,55
Vatten (ha): 639,10
Skog (ha): 46,497
Areal inom kommunen (ha): 799,93
Lagrum: Miljöbalken.
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 7
Namn: Dalbobergen
Beslut datum: 2002-11-19
IUCN kategori: 0, Områden som ej kan klassificeras enligt IUCN: s system.
Förvaltare: Vänersborgs kommun
Tot areal (ha): 69,69
Land (ha): 69,00
Vatten (ha): 0,69
Skog (ha): 66,638
Areal inom kommunen (ha): 69,71
Lagrum: Miljöbalken.
Beslutsmyndighet: Kommunen.

Objekt ID: 8
Namn: Nygårdsängen
Beslut datum: 1997-12-02
IUCN kategori: IV, Habitat/Artskyddsområde (Habitat/Species Management Area)
Förvaltare: Vänersborgs kommun
Tot areal (ha): 19,69
Land (ha): 15,05
Vatten (ha): 4,64
Skog (ha): 0
Areal inom kommunen (ha): 19,69
Lagrum: Naturvårdslagen.
Beslutsmyndighet: Kommunen.

Objekt ID: 9
Namn: Halle-Hunnebergs rasbranter

BILAGA 5 – SKYDDADE OMRÅDEN I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Beslut datum: 1982-01-25
IUCN kategori: III, Naturmonument (Natural Monument)
Förvaltare: Sveaskog AB
Tot areal (ha): 1232,89
Land (ha): 1231,34
Vatten (ha): 1,45
Skog (ha): 1173,508
Areal inom kommunen (ha): 937,27
Lagrum: Miljöbalken
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 10
Namn: Halle- Hunnebergs platåer
Beslut datum: 1982-01-25
IUCN kategori: V, Skyddat landskap/havsområde (Protected Landscape/Seascape)
Förvaltare: Sveaskog AB
Tot areal (ha): 3660,88
Land (ha): 3540,03
Vatten (ha): 120,78
Skog (ha): 3350,84
Areal inom kommunen (ha): 3606,33
Lagrum: Miljöbalken
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 11
Namn: Dättern I
Beslut datum: 1998-10-15
IUCN kategori: IV, Habitat/Artskyddsområde (Habitat/Species Management Area)
Förvaltare: Västkuststiftelsen
Tot areal (ha): 1489,47
Land (ha): 408,78
Vatten (ha): 1080,66
Skog (ha): 32,716
Areal inom kommunen (ha): 691,43
Lagrum: Naturvårdslagen.
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 12
Namn: Dättern etapp 2
Beslut datum: 2004-12-15
IUCN kategori: IV, Habitat/Artskyddsområde (Habitat/Species Management Area)
Förvaltare: Västkuststiftelsen
Tot areal (ha): 400,40
Land (ha): 141,72
Vatten (ha): 258,68
Skog (ha): 37,528
Areal inom kommunen (ha): 27,43
Lagrum: Miljöbalken
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 13
Namn: Öjemossarna
Beslut datum: 1982-01-25
IUCN kategori: Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve)

BILAGA 5 – SKYDDADE OMRÅDEN I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Förvaltare: Sveaskog AB
Tot areal (ha): 302,11
Land (ha): 301,01
Vatten (ha): 1,09
Skog (ha): 217,636
Areal inom kommunen (ha): 305,48
Lagrum: Naturvårdslagen.
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 14
Namn: Grinnsjö domänreservat
Beslut datum: 1996-11-25
IUCN kategori: IV, Habitat/Artskyddsområde (Habitat/Species Management Area)
Förvaltare: Sveaskog AB
Tot areal (ha): 38,24
Land (ha): 37,67
Vatten (ha): 0,57
Skog (ha): 27,612
Areal inom kommunen (ha): 38,25
Lagrum: Naturvårdslagen.
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 15
Namn: Tunhems ekhagar
Beslut datum: 1996-08-17
IUCN kategori: IV, Habitat/Artskyddsområde (Habitat/Species Management Area)
Förvaltare: Länsstyrelsen.n i Västra Götalands län
Tot areal (ha): 73,15
Land (ha): 72,65
Vatten (ha): 0,50
Skog (ha): 26,601
Areal inom kommunen (ha): 73,17
Lagrum: Miljöbalken
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 16
Namn: Hullsjön
Beslut datum: 1977-08-15
IUCN kategori: IV, Habitat/Artskyddsområde (Habitat/Species Management Area)
Förvaltare: Västkuststiftelsen
Tot areal (ha): 269,60
Land (ha): 69,41
Vatten (ha): 200,19
Skog (ha): 0,421
Areal inom kommunen (ha): 177,69
Lagrum: Naturvårdslagen.
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

Objekt ID: 17
Namn: Trone mosse
Beslut datum: 2019-11-27
IUCN kategori: Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve)
Förvaltare: Västkuststiftelsen
Tot areal (ha): 30,59

BILAGA 5 – SKYDDADE OMRÅDEN I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Land (ha): 30,5
Vatten (ha): 0
Skog (ha): 14,358
Areal inom kommunen (ha): 30,59
Lagrum: Miljöbalken.
Beslutsmyndighet: Länsstyrelsen.

BIOTOPSKYDD

Objekt ID: 1
Beteckning: SK27-1998
Biotyp: Äldre naturskogsartade skogar
Naturtyp: Uppgift saknas
Area (ha): 1,5
Beslutsdatum: 1998-02-26

Objekt ID: 2
Beteckning: SK948-2005
Biotyp: Äldre naturskogsartade skogar
Naturtyp: Uppgift saknas
Area (ha): 3,8
Beslutsdatum: 2005-12-01

Objekt ID: 3
Beteckning: SK947-2005
Biotyp: Ravinskogar
Naturtyp: Uppgift saknas
Area (ha): 6,7
Beslutsdatum: 2005-12-01

Objekt ID: 4
Beteckning: SK322-2007
Biotyp: Ras- eller bergbranter
Naturtyp: Uppgift saknas
Area (ha): 4,9
Beslutsdatum: 2007-09-13

Objekt ID: 5
Beteckning: SK946-2005
Biotyp: Äldre naturskogsartade skogar
Naturtyp: Uppgift saknas
Area (ha): 3,8
Beslutsdatum: 2005-12-01

Objekt ID: 6
Beteckning: SK158-2006
Biotyp: Ras- eller bergbranter
Naturtyp: Uppgift saknas
Area (ha): 6,2
Beslutsdatum: 2006-03-01

Objekt ID: 7
Beteckning: SK949-2005
Biotyp: Äldre naturskogsartade skogar

Naturtyp: Uppgift saknas
Area (ha): 1,4
Beslutsdatum: 2005-12-01

Objekt ID: 8
Beteckning: SK807-2005
Biotyp: Äldre naturskogsartade skogar
Naturtyp: Uppgift saknas
Area (ha): 1,7
Beslutsdatum: 2005-11-15

Objekt ID: 9
Beteckning: SK230-1995
Biotyp: Äldre naturskogsartade skogar
Naturtyp: Uppgift saknas
Area (ha): 0,5
Beslutsdatum: 1995-08-16

Objekt ID: 10
Beteckning: SK229-1995
Biotyp: Strand- eller svämskogar
Naturtyp: Uppgift saknas
Area (ha): 1,6
Beslutsdatum: 1995-08-16

Objekt ID: 11
Beteckning: SK37-2014
Biotyp: Äldre naturskogsartade skogar
Naturtyp: Barrblandskog
Area (ha): 2,9
Beslutsdatum: 2014-08-19

Objekt ID: 12
Beteckning: SK68-2012
Biotyp: Äldre naturskogsartade skogar
Naturtyp: Triviallövskog med ädellövinslag
Area (ha): 4,2
Beslutsdatum: 2012-11-16

Objekt ID: 13
Beteckning: SK182-2009
Biotyp: Strand- eller svämskogar
Naturtyp: Uppgift saknas
Area (ha): 1,8
Beslutsdatum: 2009-05-26

NATURA 2000 SCI

Objekt ID: 1
Namn: Kroppefjäll
EU-kod: SE0530081
Områdestyp: SCI
Upplämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län

BILAGA 5 – SKYDDADE OMRÅDEN I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Beslut datum: 200501
Tot areal (ha): 1120,60
Areal inom kommunen (ha): 64,04
Kvalitet: Important area of wide mires and mosaics of coniferous woodland of natural caracter. The area is of great importance for the intresting landscape and for recreation.
Karaktär: A very large coherent area of old coniferous woodland and mires.
Naturtyper: 3130, 3160, 4010, 7110, 8220, 9010

Objekt ID: 2
Namn: Trone mosse
EU-kod: SE0530209
Områdestyp: SCI
Upplämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Beslut datum: 200501
Tot areal (ha): 685,80
Areal inom kommunen (ha): 319,12
Kvalitet: Stor representativ platåmosse med höga ornitologiska värden. Häckande ljungpipare och grönbena.
Karaktär: Stor representativ platåmosse med vågformiga och oregelbundna strängstrukturer, lösbottenhöljor. Höga ornitologiska värden med häckande ljungpipare och grönbena. Området är i huvudsak opåverkat men med viss lokal påverkan av dikning.
Naturtyper: 7140, 91D0

Objekt ID: 3
Namn: Hästefjordens strandängar
EU-kod: SE0530114
Områdestyp: SCI
Upplämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Beslut datum: 200501
Tot areal (ha): 82,20
Areal inom kommunen (ha): 82,26
Kvalitet: Large areas of well managed water meadows important for migrating wetland birds and rare beetles.
Karaktär: Grazed watermeadows next to two farmland eutrofic lakes.
Naturtyper: 3150, 6270, 6410, 8230

Objekt ID: 4
Namn: Norra Vänersnäs skärgård
EU-kod: SE0530113
Områdestyp: SCI
Upplämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Beslut datum: 200501
Tot areal (ha): 799,70
Areal inom kommunen (ha): 799,93
Kvalitet: The arcipelago is typical of inland lakes and is of great importance for a number of wetland bird species.
Karaktär: A freshwater archipelago in the large lake Vänern. The archipelago consists of islets and skerries with little vegetation. The woods has a windswept and natural caracter.
Arter: Brun kärrhök, fiskgjuse, fisktärna, silvertärna, skräntärna, storlom.
Naturtyper: 3150, 6430, 7140, 9010, 91D0

Objekt ID: 5
Namn: Halle- och Hunnebergs branter
EU-kod: SE0530029

BILAGA 5 – SKYDDADE OMRÅDEN I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Områdestyp: SCI
Upplämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Beslut datum: 200501
Tot areal (ha): 856,70
Areal inom kommunen (ha): 671,20
Kvalitet: Very likely the most important site in the country for rare oceanic and suboceanic lichens. There are also plenty of threatened fungi, land-molluscs and beetles, many of which are included in the red data book. The site includes the counties greatest con
Karaktär: Scree slopes and precipices on the edges of plateau-mountains which are residual mountains rising high over the surrounding flat landscape. The mountains consist of easily-weathered and base-rich alum-shale protected by a cover of diabase. The steep slop
Arter: Bivråk, fiskgjuse, grön sköldmossa, hålträdsklokrypare, järpe, läderbagge, mindre flugsnappare, nattskärra, orre, smalgrynsnäcka, sparvuggla, spillkråka, större vattensalamander, törnskata.
Naturtyper: 9010, 9020, 9050, 9070, 9080, 9160, 9180

Objekt ID: 6
Namn: Dättern
EU-kod: SE0530126
Områdestyp: SCI
Upplämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Beslut datum: 200501
Tot areal (ha): 3735,10
Areal inom kommunen (ha): 1558,61
Kvalitet: Framstående exempel på lerslättsjö med stora vassbälten och hävdade strandängar som är av stor betydelse som häcknings och rastlokal för en art- och individrik fågelfauna. Även ett viktigt lek- och uppväxtområde för fisken gös, Stizostedion lucioperca.
Karaktär: Dättern är en delvis avsnörd vik till sjön Vänern och mycket näringsrikt vatten strömmar till från ån Nossan som har sitt utlopp i Dätterns östra del.
Arter: Bläsand, brun kärrhök, brushane, dvärgmås, fiskgjuse, fisktärna, gräsand, knipa, kricka, myrspov, rördrom, skräntärna, småfläckig sumphöna, snatterand, sångsvan, årta.
Naturtyper: 3150, 6410, 6430, 7120

Objekt ID: 7
Namn: Öjemossarna
EU-kod: SE0530030
Områdestyp: SCI
Upplämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Beslut datum: 200501
Tot areal (ha): 381,20
Areal inom kommunen (ha): 306,67
Kvalitet: A good example of a mire mosaic in western Sweden. An important breeding site for birds of prey. The natural old pine-forests within the mire complex include very old tree specimens, e.g. > 250 years. Riksintressse för naturvård och friluftsliv.
Karaktär: An oligotrophic mire mosaic situated on the flat surface of a plateau-mountain. The surrounding area mostly consists of coniferous forests. Ett mycket stort komplex av högmossar som sluttar mot varandra, vilket ger området en speciell karaktär.
Arter: Fiskgjuse, grön sköldmossa, järpe, nattskärra, orre, pärluggla, sparvuggla, spillkråka, tjäder.
Naturtyper: 7140, 9010, 91D0

Objekt ID: 8
Namn: Hullsjön
EU-kod: SE0530028
Områdestyp: SCI
Upplämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län

BILAGA 5 – SKYDDADE OMRÅDEN I VÄNERSBORGS KOMMUN

2020-07-09

Beslut datum: 200501
Tot areal (ha): 268,80
Areal inom kommunen (ha): 175,37
Kvalitet: Of great importance for breeding and migrating wetland birds. Important hunting area for several species of birds of prey breeding in the surrounding area. The site has a strategic position on a major migratory route. Occasionally there are more than 10
Karaktär: Eutrophic, shallow lake on agricultural plain. Surrounded by vast reedbeds, grazed reed beds and humid meadows (70 ha).
Arter: Bläsand, bläsgås, brun kärrhök, brushane, dubbelbeckasin, dvärgbeckasin, enkelbeckasin, fiskgjuse, fisktärna, gräsand, grågås, gråhäger, grönbena, gulärla, kornknarr, kricka, mellanskarv, mindre strandpipare, rödstrupig piplärka, salskrake, skedand, snatterand.
Naturtyper: 3150, 6410.

NATURA 2000 SPA

Objekt ID: 1
Namn: Norra Vänersnäs skärgård
EU-kod: SE0530113
Områdestyp: SPA
Uppgiftslämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Beslutsdatum: 201208
Tot areal (ha): 799,7
Areal inom kommunen (ha): 799,93
Kvalitet: The arcipelago is typical of inland lakes and is of great importance for a number of wetland bird species.
Karaktär: A freshwater archipelago in the large lake Vänern. The archipelago consists of islets and skerries with little vegetation. The woods has a windswept and natural caracter.
Arter: Brun kärrhök, fiskgjuse, fisktärna, silvertärna, skräntärna, storlom.
Naturtyper: 3150, 6430, 7140, 9010, 91D0.

Objekt ID: 2
Namn: Vänersborgsviken
EU-kod: SE0530217
Områdestyp: SPA
Uppgiftslämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Beslutsdatum: 201208
Tot areal (ha): 26
Areal inom kommunen (ha): 25,996
Kvalitet: Väneröar, skär och vassrika områden. Området har en rik häckfågelfauna och är även rastlokal för fåglar.
Karaktär: Mindre öar och skär och rika bladvassområden.
Arter: Brun kärrhök, brushane, fisktärna, grönbena, myrspov, sångsvan.

Objekt ID: 3
Namn: Halle- och Hunnebergs branter
EU-kod: SE0530029
Områdestyp: SPA
Uppgiftslämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Beslutsdatum: 199603
Tot areal (ha): 856,7
Areal inom kommunen (ha): 671,189

Kvalitet: Very likely the most important site in the country for rare oceanic and suboceanic lichens. There are also plenty of threatened fungi, land-molluscs and beetles, many of which are included in the red data book.
Karaktär: Scree slopes and precipices on the edges of plateau-mountains which are residual mountains rising high over the surrounding flat landscape. The mountains consist of easily-weathered and base-rich alum-shale protected by a cover of diabase.
Arter: Bivråk, fiskgjuse, grön sköldmossa, hålträdsklokrypare, järpe, läderbagge, mindre flugsnappare, nattskärra, orre, smalgrynsnäcka, sparvuggla, spillkråka, större vattensalamander, törnskata.
Naturtyper: 9010, 9020, 9050, 9070, 9080, 9160, 9180.

Objekt ID: 4
Namn: Dättern
EU-kod: SE0530126
Områdestyp: SPA
Uppgiftslämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Beslutsdatum: 199812
Tot areal (ha): 3735,1
Areal inom kommunen (ha): 1558,608
Kvalitet: Framstående exempel på lerslättsjö med stora vassbälten och hävdade strandängar som är av stor betydelse som häcknings och rastlokal för en art- och individrik fågelfauna. Även ett viktigt lek- och uppväxtområde för gös.
Karaktär: Dättern är en delvis avsnörd vik till sjön Vänern och mycket näringsrikt vatten strömmar in från ån Nossan som har sitt utlopp i Dätterns östra del.
Arter: Bläsand, Brun kärrhök, brushane, dvärgmås, fiskgjuse, fisktärna, gräsand, knipa, kricka, myrspov, rördrom, skräntärna, småfläckig sumphöna, snatterand, sångsvan, årta.
Naturtyper: 3150, 6410, 6430, 7120.

Objekt ID: 5
Namn: Öjemossarna
EU-kod: SE0530030
Områdestyp: SPA
Uppgiftslämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Beslutsdatum: 199603
Tot areal (ha): 381,2
Areal inom kommunen (ha): 306,667
Kvalitet: A good example of a mire mosaic in western Sweden. An important breeding site for birds of prey. The natural old pine-forests within the mire complex include very old tree specimens e.g. > 250 years. Ingår i riksintressse för naturvård och friluftsliv.
Karaktär: An oligotrophic mire mosaic situated on the flat surface of a plateau-mountain. The surrounding area mostly consists of coniferous forests. Ett mycket stort komplex av högmossar som sluttar mot varandra, vilket ger området en speciell karaktär.
Arter: Fiskgjuse, grön sköldmossa, järpe, nattskärra, orre, pärluggla, sparvuggla, spillkråka, tjäder.
Naturtyper: 7140, 9010, 91D0.

Objekt ID: 6
Namn: Hullsjön
EU-kod: SE0530028
Områdestyp: SPA
Uppgiftslämnare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Beslutsdatum: 199603
Tot areal (ha): 268,8
Areal inom kommunen (ha): 175,366

Kvalitet: Of great importance for breeding and migrating wetland birds. Important hunting area for several species of birds of prey breeding in the surrounding area. The site has a strategic position on a major migratory route.
Karaktär: Eutrophic, shallow lake on agricultural plain. Surrounded by vast reedbeds, grazed reed beds and humid meadows (70 ha).
Arter: Bläsand, bläsgås, brun kärrhök, brushane, dubbelbeckasin, dvärgbeckasin, enkelbeckasin, fiskgjuse, fisktärna, gräsand, grågås, gråhäger, grönbena, gulärla, kornknarr, kricka, mellanskarv, mindre strandpipare, rödstrupig piplärka, salskrake, skedand, snatterand.
Naturtyper: 3150, 6410.

Redovisning av naturvårdsplanens påverkan på riksintressen, miljökvalitetsnormer och mellankommunala frågor

Utredningsdel till Vänersborgs kommuns naturvårdsplan

SAMRÅDSHANDLING

Innehåll

Redovisning av naturvårdsplanens påverkan på riksintressen, miljökvalitetsnormer och mellankommunala frågor..... 3
Riksintressen..... 3
Översiktsplanen spelar en nyckelroll..... 4
När får riksintressena betydelse?..... 4
Redovisning av riksintressen..... 5

Riksintresse för turism och friluftsliv 5
Riksintresse för yrkesfiske 5
Riksintressen för naturvård.....6
Riksintresse för kulturvård.....11
Riksintresse för friluftsliv..... 16
Riksintresse för kommunikationer..... 19
Riksintresse för energiproduktion..... 19
Riksintresse för totalförsvaret.....19
Natura 2000-områden..... 20

Avstämning naturvårdsplanens påverkan på miljökvalitetsnormer..... 21
Mellankommunal samordning.....22

Redovisning av naturvårdsplanens påverkan på riksintressen, miljökvalitetsnormer och mellankommunala frågor

Detta dokument är en del av utredningsdelen i Vänersborgs kommuns naturvårdsplan, där bedömning av planens påverkan på riksintressen och miljökvalitetsnormer redovisas. Det främsta syftet är att synliggöra eventuella konflikter mellan NVP-kartan och tillämpningen av naturvårdsplanens rekommendationer på riksintressen och miljökvalitetsnormer.
Ett avsnitt hanterar mellankommunala frågor och redovisar värdefulla natur- och vattenområden som delas mellan en eller flera olika kommuner och där samarbete och samordning kring t.ex. blå-grön infrastruktur, vattenkvalitetshöjande åtgärder och åtgärder för friluftsliv behöver uppmärksammas.

Riksintressen

Riksintressen kallas geografiska områden som har utpekats därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Områden kan vara av riksintresse för både bevarande och exploatering men också för till exempel yrkesfiske och kommunikationer. Riksintressen ska behandlas och redovisas i den kommunala översiktsplaneringen. Processen i planarbetet leder till att det blir tydligare hur riksintressena förhåller sig till andra intressen och att avvägningar även kan behöva göras mellan olika riksintressen. Översiktsplanen skall redovisa områden av riksintressen och hur de tillgodoses.
Riksintressen är av värde för hela landet. Länsstyrelsen har i samråd med centrala statliga myndigheter bedömt vilka mark- och vattenområden som är av riksintresse och därmed får skydd genom lagstiftning i miljöbalken (MB). I Vänersborgs kommun finns riksintressen för natur, kultur, friluftsliv, yrkesfiske, kommunikationer och totalförsvar.
Vänern med öar och strandområden är också ett särskilt utpekat riksintresse i MB för natur - och friluftsliv.
I MB 7 kap finns Natura 2000-områden som i EU-direktiv utpekats som skyddsvärda. Natura 2000-områden är sedan 2001 klassade som riksintressen (4 kapitlet 1 och 8 §§ MB).

Vad är ett riksintresse?

Begreppet riksintresse används om tre olika typer av områden, de geografiska områden som utpekas i 4 kap MB, de som har stöd i 3 kap MB, samt så kallade Natura 2000-områden vilka har stöd i 4 och 7 kap MB. 1. De större områden som riksdagen beslutat om i 4 kap miljöbalken är områden med stora natur- och kulturvärden och värden för friluftslivet och omfattar delar av våra kuster, fjäll och älvar och är angivna direkt i lagen.
I Vänersborgs kommun finns ett område som räknas upp som riksintresse för turism och friluftsliv i 4 kap 2 § MB – Vänern med öar och strandområden.
Riksintressemyndigheterna redovisar vilka områden som de anser är av riksintresse enligt 3 kap miljöbalken. Tolv ansvariga nationella myndigheter har ett ansvar för att ange anspråk - göra sin bedömning av vilka områden som är av riksintresse. Ett utpekat riksintresseanspråk enligt 3 kap miljöbalken har inte rättsverkan förrän ett beslut fattas av domstol, statlig myndighet, regeringen eller en kommun. Följande typer av riksintressen ingår som finns representerade i Vänersborgs kommun:

- Yrkesfiske MB 3:5
- Naturvård MB 3:6
- Kulturmiljövård MB 3:6
- Friluftsliv MB 3:6
- Kommunikationer MB 3:8

• Energiproduktion MB 3:8
• Totalförsvar MB 3:9

Natura 2000-områden som pekats ut av EU enligt 7 kap MB. I 4 och 7 kap MB finns en hänvisning till de så kallade Natura 2000-områdena, vilka omfattas av EU:s fågel- och habitatdirektiv. Det finns 10 stycken Natura 2000-områden i Vänersborgs kommun

Översiktsplanen spelar en nyckelroll

Kommunen ska efter en dialog med länsstyrelsen i översiktsplanen tala om hur man avser att tillgodose riksintressena. Länsstyrelsen lämnar underlag till kommunerna bland annat i den sammanfattande redogörelse om statens intressen som ska göras minst vart fjärde år. Länsstyrelsen har i sin tur fått underlag från de 12 nationella myndigheterna. Det är först i översiktsplaneringen som det går att få en tydlig bild av hur ett riksintresse harmonierar med andra riksintressen och den utveckling som kommunen önskar. Det är också först i den kommunala översiktsplanen som en politisk bedömning normalt görs. Kommunen har stora möjligheter att förstärka de kvaliteter som finns i de utpekade områdena och slå vakt om dessa i arbetet med kommunens utveckling. Kommunen har möjlighet att argumentera emot, ifrågasätta och säga sin mening om anspråket. Det är kommunens uppfattning om riksintressena som framgår av översiktsplanen. Eftersom riksintressena är nationella intressen är det viktigt att det blir tydligt om kommunen och staten i form av länsstyrelsen har olika uppfattningar. Om länsstyrelsen har en annan uppfattning än kommunen så ska det framgå av det granskningsyttrande över översiktsplanen som länsstyrelsen ska lämna då översiktsplanen ställs ut.

När får riksintressena betydelse?

Att ett område är av riksintresse enligt 4 kap miljöbalken eller har pekats ut som ett riksintresseanspråk enligt 3 kap miljöbalken kan för framtiden påverka förutsättningarna för till exempel bygglov. Det är bara när någon vill ändra markanvändningen, på ett sätt som kräver ett rättsligt beslut, som ett riksintresse får betydelse. Dessa rättsliga beslut fattas utifrån någon av de 13 lagar som ska tillämpa hushållningsbestämmelserna, till exempel beslut enligt plan- och bygglagen och miljöbalken. Det är också de beslutande myndigheterna, till exempel kommunerna och länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer, som vid prövningen av ett ärende måste bedöma om ett anspråk är ett riksintresse eller inte. Översiktsplanen tillsammans med länsstyrelsens granskningsyttrande är vägledande för dessa beslut. Om olika riksintressen påtagligt kan skada varandra bedömer de också vilket riksintresse som ska ha företräde. Även åtgärder utanför riksintressegränsen kan anses påtagligt skada riksintresset och flera mindre förändringar kan tillsammans innebära en påtaglig skada för ett riksintresse.

Redovisning av riksintressen

Riksintresse för turism och friluftsliv (4 kap 2 § miljöbalken) Vänern

Värdeomdöme: Vänern är som helhet av riksintresse för turism och friluftsliv. Riksintresset omfattar Vänerkusten, Nordstan, Holmängen, Vargön norr om järnvägen, Halle- och Hunneberg och Vänersnäs.
Förutsättningar för bevarande: Exploateringsförslag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Bestämmelserna utgör inget hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförande av anläggningar som behövs för totalförsvaret.

Avvägning i Översiktsplan: I Flera områden längs Vänerns stränder är utpekade som värdefulla friluftsområden [F1/F2] enligt utvecklingsprincip 4 i ÖP: Gälle udde, Dalbobergen, Holmängen-Viksängen, Halle- och Hunneberg och Vänersnäs västsida. Utvecklingsprincip 5 trycker dessutom på tillgängligheten till strandområden. I FÖP för Dalslandskusten regleras utbyggnaden där och många mindre områden är markerade som värdefulla för rekreation

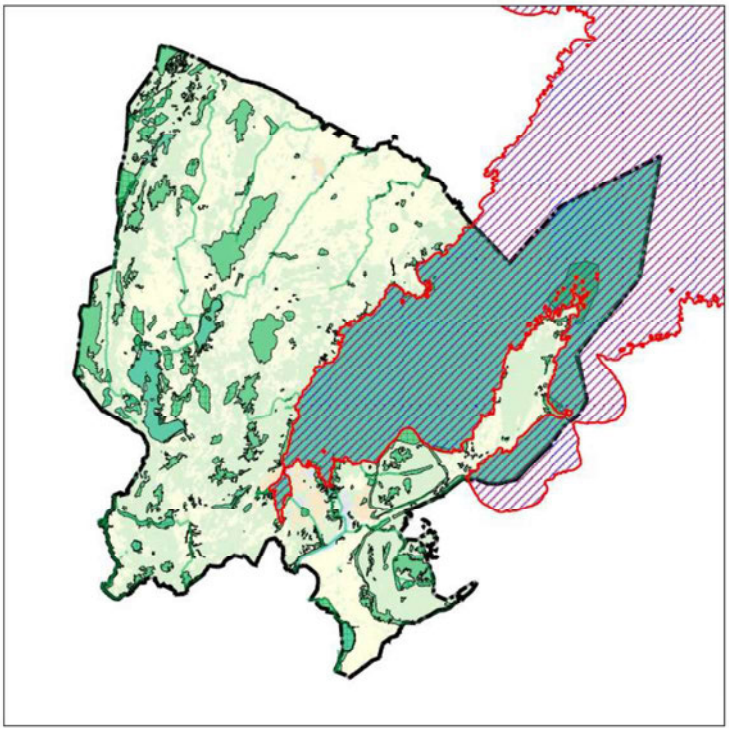
Avvägning i Naturvårdsplan: Naturvärdena är en grundförutsättning för turismen och friluftslivet i området och Naturvårdsplanens rekommendationer bidrar till att bibehålla och stärka dessa värden. I NVP-kartan finns det en mängd naturvärdesobjekt klass 1-3, i huvudsak koncentrerade till Vänerkusten, Göta Älv (Karls grav) och till platåbergen. NVP-kartan förtydligar var kända naturvärdesobjekt finns så att dessa uppmärksammas på ett tidigt stadium. Naturvårdsplanens rekommendationer syftar till att bevara och stärka områdets naturvärden.

Riksintresse för yrkesfiske (3 kap 5 § miljöbalken) Vänern och Dättern

Värdeomdöme: Vänern är en nationell dricksvattenresurs och av internationellt intresse för naturvård, friluftsliv och fiske. Sjön är som helhet av riksintresse för yrkesfiske, turism och friluftsliv. Dättern som utgör Natura 2000-område är en grund vik av Vänern med hävdade strandängar, stora vassområden med värdefulla rast- och häckningslokaler för fågel, bland annat rördrom och skäggmes. Dättern är ett av Vänerns mest värdefulla reproduktionsområden för Gös. Området i sin helhet utgör Natura 2000-område. Norra delen är även naturreservat.

Förutsättningar för bevarande: Åtgärder som negativt påverkar vattenkvalitén i Vänern medges inte. Åtgärder som motverkar yrkesfiske medges inte. Åtgärder i eller i anslutning till Dättern som ytterligare påverkar vattenkvalitén negativt medges inte. Dikning av mader och kärrområden bör inte göras. Genom detta följer kommunen länsstyrelsens rekommendation för bevarande enligt dess värdebedömning.
Avvägning i Översiktsplan: I samband med detaljplanering eller tillståndsprövningar görs alltid avstämning mot miljökvalitetsnormer för vatten och mot kända naturvärdesobjekt. Ytterligare utredningar görs där det är nödvändigt. Åtgärder som påverkar statusen negativt för miljökvalitetsnormerna tillåts normalt sätt inte. En del viktiga reproduktionsplatser för fiskar är särskilt utpekade som Natura 2000 eller ekologiskt särskilt känsliga områden [N4] enligt utvecklingsprincip 1 i ÖP, däribland Dättern och Vassändaviken.
Avvägning i Naturvårdsplan: NVP-kartan förtydligar var de kända naturvärdesobjekten finns så att dessa kan uppmärksammas på ett tidigt stadium. Naturvårdsplanens rekommendationer syftar till att bevara och stärka höga naturvärden i vatten.
Rekommendation 4 i Naturvårdsplanen – Förutsättningar för en hög biologisk mångfald i

kommunens vattenmiljöer ska stärkas och rekommendation 5 - kunskapen om kommunens naturmiljöer ska öka, kan stärka riksintresset genom t.ex. åtgärder mot vandringshinder och ökad kunskap om viktiga lek- och uppväxtområden.



Riksintressen för naturvård (3 kap 6 § miljöbalken)

Kroppefjäll med Teåkersälven, och Stora Halängen (NRO 14039)

Värdeomdöme: Kroppefjälls myrar är ostörda och innefattar botaniskt intressanta rikkärr i vildmarksmiljö. Myrkomplexen öster om Högsäter har höga naturvärden beroende på storlek, mångformighet och orördhet. Teåkersälven och Stommebäcken är lek- och uppväxtområde för flodpärlmussla. Öring, flodkräfta och glacialmarina relikter förekommer. Stora Halängen är representativt för Dalformationens tektonik. Förekomst av strandhak och klappervallar som anses representera högsta kustlinjen.

Förutsättningar för bevarande: Området i sin helhet påverkas negativt av exempelvis vägar, bebyggelse, rationellt skogsbruk inom vissa delar, överföring av lövskog till barrskog, dikning, försurning, luftföroreningar. Skogsbruket bör bedrivas med stor naturvårdshänsyn. Friluftslivet kanaliseras så att störningskänsliga områden skonas. Vissa igenväxande kulturmarker hålls öppna. Teåkerssjön kalkas enligt kalkningsprogram. Teåkersälven och Teåkerssjön påverkas negativt av vattenavledning och fortgående försurning liksom kulvertering eller förändring av vattendragets sträckning eller bottenprofil, vandringshinder och vattenreglering, tillförsel av organiska gifter, insekticider, näringstillförsel, överfiske, inplantering av främmande öringstammar och kräftor samt skogsavverkning längs vattendraget. Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras. Stora Halängen påverkas negativt av exempelvis täktverksamhet och vägdragningar.

Avvägning i ÖP: Kroppefjäll är som helhet utpekat i ÖP som ett ekologiskt särskilt känsligt område [N4] samt område för friluftsliv [F1] i utvecklingsprinciperna 1 respektive 4. Inom N4-området är även naturreservat och Natura 2000-områden utpekade som fyra N2-områden i utvecklingsprincip 1. I

Natura 2000-områden och naturreservat skyddas områdena av särskild lagstiftning och byggnation och andra ingrepp är sällan tillåtet. Rekommendationerna i ÖP syftar till att skydda området för exploatering som kan skada natur- och friluftsvärden.

Avvägning i Naturvårdsplan: NVP-kartan förtydligar var de kända naturvärdesobjekten finns så att dessa uppmärksammas på ett tidigt stadium. Naturvårdsplanens rekommendationer syftar till att bevara och stärka höga naturvärden.

Skogsmossen och Dyremossen (NRO 14047)
Värdeomdöme: Två stora, orörda mossar som är representativa för regionen.
Förutsättningar för bevarande: Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.
Avvägning i ÖP: I ÖP är mossarna redovisade som värdefullt naturområde [N4] i utvecklingsprincip 1. Dessa områden får inte utsättas för ingrepp som hotar deras naturvärden.
Avvägning i Naturvårdsplan: I NVP-kartan utgör båda mossarna naturvärdesobjekt klass 1. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden.

Ske mosse, södra (NRO 14048)
Värdeomdöme: Mossekomplexet Ske mosse innefattar bland annat en väl utbildad koncentrisk mosse. Strängstrukturer och höljor finns i stor mängd. Fågellivet är rikt.

Förutsättningar för bevarande: Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Avvägning i ÖP: I ÖP är mossen redovisad som värdefullt naturområde [N4] i utvecklingsprincip 1. Området får inte utsättas för ingrepp som hotar deras naturvärden.

Avvägning i Naturvårdsplan: I NVP-kartan utgör mossen naturvärdesobjekt klass 1. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden.

Östra Hästefjorden (NRO 14049)
Värdeomdöme: Äng vid slättsjö med sötvattensstrandäng. Växtsamhällen med arter som prästkrage och stagg. Viktig rast och häcklokal för många fågelarter.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker.

Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar, schaktning, tippning eller andra markarbeten samt olämpligt lokaliserad eller anpassad bebyggelse och anläggningar av olika slag.

Avvägning i ÖP: Den del av området som även är Natura 2000-område är i ÖP markerat som sådant [N2] i utvecklingsprincip 1. I övrigt är området även markerat som ekologiskt särskilt känsligt område [N4] enligt samma utvecklingsprincip och intill finns även ett fågelskyddsområde [N3]. Natura 2000-området har en bevarandeplan om pekar ut naturvärdena och beskriver vad som krävs för att värdena långsiktigt ska kunna finnas kvar. Det är förbjudet att utan **tillstånd** bedriva verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett **Natura 2000**-område. Det gäller även åtgärder utanför området om det kan påverka miljön inne i **Natura 2000**-området. Byggnation

eller verksamheter som kan störa fågelskyddsområden ska inte tillåtas. Vidare bör byggnation, anläggningar eller andra ingrepp som riskerar att skada naturvärden i ekologiskt känsliga områden inte tillåtas.

Avvägning i Naturvårdsplan: I NVP-kartan utgör Östra Hästefjorden naturvärdesobjekt klass 1. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektets naturvärden.

Trone mosse, Klockarmossekomplexet m.fl. (NRO 14046)
Värdeomdöme: Ett stort våtmarksområde med en mångfald våtmarkstyper representerade. Våtmarkerna är förhållandevis orörda, har botaniska och ornitologiska värden samt är representativa för den naturgeografiska regionen. Förekomst av rikkärr.

Förutsättningar för bevarande: Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Avvägning i ÖP: I ÖP är våtmarkerna redovisade som värdefullt naturområde [N4] i utvecklingsprincip 1. Dessa områden får inte utsättas för ingrepp som hotar deras naturvärden.
Avvägning i Naturvårdsplan: I NVP-kartan utgör båda mossarna naturvärdesobjekt klass 1. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden.

Sörvik (NRO 14067)
Värdeomdöme: Äng vid slättsjö med sötvattensstrandäng. Växtsamhällen med stagg. Viktig rast och häcklokal för många fågelarter.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker.

Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar, schaktning, tippning eller andra markarbeten samt olämpligt lokaliserad eller anpassad bebyggelse och anläggningar av olika slag. Andra verksamheter som kan minska naturvärdena är bland annat spridning av gifter eller gödselmedel utanför åkermark, dikning eller annan markavvattning i sumpskogar och våtmarker, utsläpp av dräneringsvatten från åkermark i sjö och kärr, friluftsliv i känsliga områden. Borttagning av, upplag på och spridning av gödsel på landskapselement som åkerholmar, breda åkerrenar och torrbackar kan allvarligt skada den biologiska mångfalden.

Avvägning i ÖP: Den del av området som även är Natura 2000-område är i ÖP markerat som sådant [N2] i utvecklingsprincip 1. I övrigt är området även markerat som ekologiskt särskilt känsligt område [N4] enligt samma utvecklingsprincip. Natura 2000-området har en bevarandeplan om pekar ut naturvärdena och beskriver vad som krävs för att värdena långsiktigt ska kunna finnas kvar. Det är förbjudet att utan **tillstånd** bedriva verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett **Natura 2000**-område. Det gäller även åtgärder utanför området om det kan påverka miljön inne i **Natura 2000**-området. Vidare bör byggnation, anläggningar eller andra ingrepp som riskerar att skada naturvärden i ekologiskt känsliga områden inte tillåtas.

Avvägning i Naturvårdsplan: I NVP-kartan utgörs delar av området av naturvärdesobjekt klass 1. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden.

Halle- och Hunneberg (NRO 14085)
Värdeomdöme: Västgötaslättens västligaste platåberg med pelarförklyftande diabas i lodbranterna och välutvecklade talusbranter nedanför. Mäktiga klapperstensfält finns vid Hallbergs sydostsida. Subkambriska peneplanet är blottat över stora ytor utmed Vänern. Regionens största sammanhängande ädellövskogar finns i branterna runt bergen. Mycket rik förekomst av kryptogamer med många rödlistade arter. Unik lokal för oceaniska lavar. Representativt odlingslandskap, med lång kontinuitet och stort inslag av naturbetesmarker och naturlig slåttermark. Växtsamhällena är bitvis art-och individrika, med arter som svinrot, brudbröd, jungfrulin, darrgräs, trollsmultron, blodnäva, gullviva, prästkrage, stor blåklocka, bockrot, vildlin, stagg, vanlig nattviol, backnejlika, höskallra, kungsmynta, slåtterfibbla, kattfot, blåsuga, st. Pers nycklar, brudsporre, slåttergubbe, småfingerört, ormrot. I de värdefulla skogsmyrmiljöerna på Halle- och Hunneberg återfinns många för den naturgeografiska regionen representativa myrtyper med bl.a. skålformiga och svagt välvda mossar.

Förutsättningar för bevarande: Större landskapsförändrande ingrepp såsom täkter, kraftledningar och nya vägar bör helt undvikas. Skogsbruket bör underkasta sig största naturvårdshänsyn till förmån för naturvården och friluftslivet. Anordningar som underlättar för och kanaliserar besökarna på platåbergen ska ta hänsyn till naturvärden. Öppna hagmarker och slåtterängar måste hävdas även fortsättningsvis. Bevarandet av våtmarkers värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Avvägning i ÖP: Bergen är som helhet utpekade i ÖP som ekologiskt särskilt känsliga områden [N4] samt områden för friluftsliv [F1] i utvecklingsprinciperna 1 respektive 4. Bergen utgörs även av naturreservat och Natura 2000-områden och är därmed markerade som N2-områden i utvecklingsprincip 1. I Natura 2000-områden och naturreservat skyddas områdena av särskild lagstiftning och byggnation och andra ingrepp är sällan tillåtet. Rekommendationerna i ÖP syftar till att skydda området för exploatering som kan skada natur- och friluftsvärden.

Avvägning i Naturvårdsplan: I NVP-kartan finns flera naturvärdesobjekt klass 1-3 inom området. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden.

Tunhemsslätten med Hullsjön (NRO 14084)
Värdeomdöme: Representativt odlingslandskap, med lång kontinuitet och stort inslag av naturlig slåttermark och naturlig betesmark med hackslått och sötvattensstrandäng, vid Hullsjön och på Tunhemsslätten. Bitvis art- och individrika växtsamhällen i naturliga marker med arter som kattfot, bockrot, prästkrage och darrgräs. I området ingår den hela miljön Hullsjön med ängs- och hagmarks objektet Hullsjöns sydmader. Hullsjön är en näringsrik, grund lerslättsjö med rikt fågelliv.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker.

Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar. Hullsjön: Skötsel i form av slåtter och bete krävs på mader och i grunda vattenområden (vasslåtter). Sjöns vattenregim med höga vår- och höstflöden och lägre sommarflöden bibehålls så att regelbundna översvämningar sker av maderna. Invallningar, dikningar, igenfyllnad och spontan igenväxning hotar sjöns naturvärden.

Avvägning i ÖP: Hullsjön med strandområden är utpekade både som Natura 2000-område [N2] och

som ekologiskt särskilt känsligt område [N4] enligt utvecklingsprincip 1. Därmed har denna del av området starkt skydd mot åtgärder som hotar dess kultur- och naturvärden. Stora delar av Västra Tunhemsslätten är utpekat som värdefullt kulturlandskap [K5] och skyddsvärd bebyggelsemiljö [K3] enligt utvecklingsprincip 2, vilket också ger skydd mot exploatering. I övrigt är området för riksintresset inte markerat med särskilda hänsynsbestämmelser i ÖP-kartan, men enligt utvecklingsprincip 3 ska kommunen vara restriktiv med att tillåta exploatering av jordbruksmark. Närheten till flygplatsen innebär också flera restriktioner för ny bebyggelse i området, vilket behandlas i utvecklingsprincip 16.

Avvägning i Naturvårdsplan: I NVP-kartan finns flera naturvärdesobjekt klass 1-3 inom området. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden.

Dättern med omgivningar (NRO 14068)
Värdeomdöme: Representativ naturbetesmark i form av betad sötvattenstrandäng vid Dätterstorp. Stora vassområden med värdefulla rast- och häckningslokaler för fågel, bland annat rördrom och skäggmes. Dättern är att av Vänerns mestvärdefulla reproduktionsområden för gös. Nossan som mynnar i Dättern utgör bland annat lekområde för fisken asp. I Nossan finns också strömlevande öring och nissöga.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, betesdrift på naturbetesmarker och skötsel av landskapselement. Vissa al- och triviallövsumpskogar lämnas för fri utveckling. Avverkningar av strandskog bör undvikas. Önskvärt är restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker.

Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/ betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling på olämpliga ställen, spridning av gifter eller gödselmedel utanför åkermark, vägdragningar, förändring av vattendragets sträckning eller bottenprofil, vandringshinder och vattenreglering, vattenuttag, utsläpp av försurande ämnen, tillförsel av organiska gifter, tungmetallnedfall eller utsläpp, pesticidanvändning, överfiske, inplantering av främmande öringstammar och skogsavverkning läng vattendraget. Igenväxning av strandängar, markavvattning med utsläpp av dräneringsvatten i ån, schaktning, tippning och andra markarbeten samt olämpligt lokaliserad bebyggelse utgör exempel på andra verksamheter, som kan påverka naturvärdena negativt.

Avvägning i ÖP: Dättern och delar av strandområdena runt den är utpekade både som Natura 2000-område [N2] och som ekologiskt särskilt känsligt område [N4] enligt utvecklingsprincip 1. Därmed har området starkt skydd mot åtgärder som hotar dess kultur- och naturvärden.

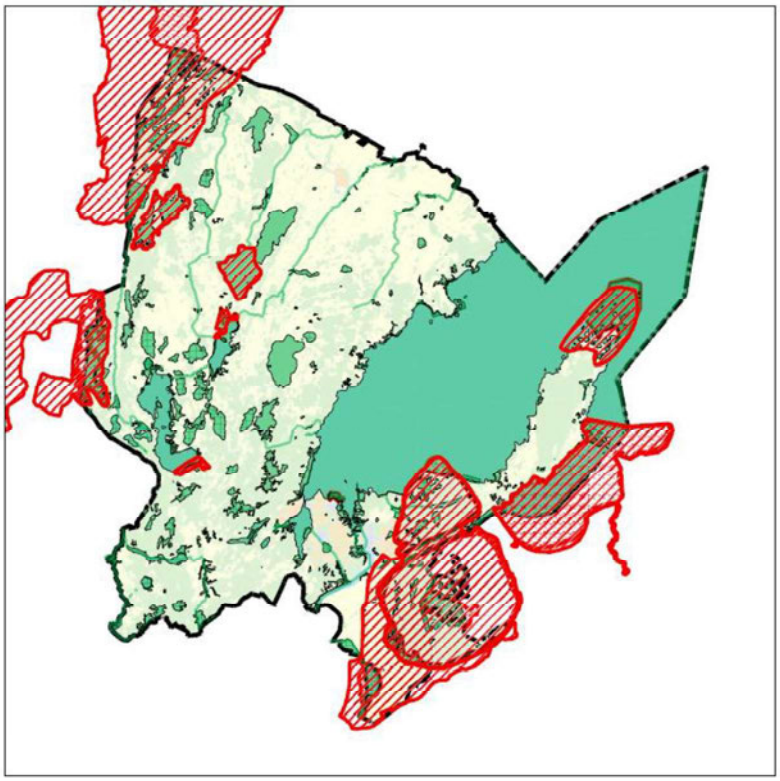
Avvägning i Naturvårdsplan: I NVP-kartan utgör Dättern naturvärdesobjekt klass 1 med rekommendationer som avser att skydda och bevara objektens naturvärden. Även angränsande Tore mosse utgörs av naturvärdesklass 1. Dätternområdet lyfts i avsnittet om mellankommunal samordning.
I anslutning till klass 1-områdena finns flera naturvärdesobjekt klass 2-3 utpekade som utgör förutsättningar för bevarande av områdets värdeomdöme. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden.

Vänersnäs norra udde (NRO 14050)
Värdeomdöme: Mångformigt skärgårdsområde med halvö. Art och individrik fågelfauna med sällsynta och sårbara arter.

Förutsättningar för bevarande: Bevara områdets naturskogar och skärgården orörd. Värdet påverkas negativt av exempelvis skogsbruk, gödsling, kemisk bekämpning, vägar, bebyggelse, anläggningar för fritidsbåtar. Fågelöarna i den yttre skärgården är störningskänsliga under häckningstiden.

Avvägning i ÖP: Norra Vänersnäs är utpekad både som Natura 2000-område [N2] och som ekologiskt särskilt känsligt område [N4] enligt utvecklingsprincip 1. Därmed har området starkt skydd mot åtgärder som hotar dess kultur- och naturvärden.

Avvägning i Naturvårdsplan: I NVP-kartan utgörs stora delar av området av naturvärdesobjekt klass 1 och 2. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden.



Riksintresse för kulturvård (3 kap 6 § miljöbalken)

Västra Tunhem (P 17)
Värdeomdöme: Odlingslandskap på den bördiga slätten kring platåberget Hunneberg som med sitt rika och varierande innehåll speglar samhällets och landskapets förändringar från järnåldern till 1800-talets slut. (Fornlämningsmiljö, Kyrkomiljö, Stenbrott). Stora järnåldersgravfält med variationsrikt innehåll, fossila åkrar, medeltida kyrka, ombyggd vid flera tillfällen, en av landets bäst bevarade prästgårdar från 1722, herrgårdsmiljöer vid Forsstena (Lennart Torstenssons födelseplats) och Nygård med byggnader från 1700- 1800-talen, laga skifteslandskap vid Hol, lämningar efter skiffer, kalkbrytning längs med Hunneberg, arbetarbostäder och torpmiljöer vid Floget, ängs-och hagmarker. En mindre del av området berör Trollhättans kommun.

Avvägning i ÖP: Området längs bergskanten och en del av jordbrukslandskapet är utpekat som skyddsvärd bebyggelsemiljö [K3] enligt utvecklingsprincip 2 i ÖP. En stor del av kulturvärdena som nämns ovan ingår i området. Andra delar av Västra Tunhem är enligt samma utvecklingsprincip

utpekade som värdefullt kulturlandskap [K5]. Detta innebär skydd mot utveckling som hotar kulturvärdena. I övrigt är området för riksintresset inte markerat med särskilda hänsynsbestämmelser i ÖP-kartan, men enligt utvecklingsprincip 3 ska kommunen vara restriktiv med att tillåta exploatering av jordbruksmark. Närheten till flygplatsen innebär också flera restriktioner för ny bebyggelse i området, vilket behandlas i utvecklingsprincip 16.

Avvägning i Naturvårdsplan: Värdefulla kulturmiljöer är i många fall starkt kopplade till höga naturvärden och innehåller ofta naturvärdesobjekt och strukturer som är resultat av lång kontinuitet av brukande, hävd och annan mänsklig påverkan.

I NVP-kartan finns flertalet naturvärdesobjekt klass 1-3 inom området. Naturvårdsplanen rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden vilket bidrar till att bevara riksintressets värden.

Brätte-Vassända (P 18)
Värdeomdöme: Fornlämningsmiljöer på kommunikationsmässigt strategisk plats av stor betydelse för handeln mellan Vänerlandskapen och västerhavet. Vassbotten är en vik av Vänern som snörts av genom landhöjningen. Vid dess sydspets finns lämningar under mark efter staden Brätte från 1500- och 1600-talen. Landhöjningen framtvingade en flyttning av staden då istället Vänersborg grundades. Ruinen efter medeltida Vassända kyrka och ödekyrkogård finns på östra sidan av Vassbotten.

Avvägning i ÖP: Området är markerat som kulturhistoriskt värdefullt [K3] enligt utvecklingsprincip 2 i ÖP, vilket syftar till att skydda de värden som riksintresset omfattar. Området är dessutom markerat som särskilt värdefullt naturområde [N5] enligt utvecklingsprincip 1. Samtidigt pekar ÖP i utvecklingsprincip 14 ut betydelsen av en ny väg som länkar Onsjö till Öxnered. I samband med att den vägen utreds måste avvägning göras mot riksintresset. En målsättning är att söka möjligheter att ge vägen en dragning som påverkar riksintresset så lite som möjligt.

Avvägning i Naturvårdsplan: Värdefulla kulturmiljöer är i många fall starkt kopplade till höga naturvärden och innehåller ofta naturvärdesobjekt och strukturer som är resultat av lång kontinuitet av brukande, hävd och annan mänsklig påverkan.
I NVP-kartan täcks större delen av området in av naturvärdesobjekt klass 2-3. Naturvårdsplanens rekommendationer som avser att skydda och bevara objektens naturvärden vilket bidrar till att bevara riksintressets värden

Halleberg (P 19)
Värdeomdöme: Odlingslandskap på den bördiga slätten kring platåberget Halleberg som med sitt rika och varierade innehåll speglar samhällets och landskapets förändringar från stenåldern till 1800-talets slut. Fornlämningsmiljöer med stenåldersboplatser, gravfält med varierat innehåll och en av landets största fornborgar på Halleberg, lämningar efter Randhems och Hallby medeltidskyrkor, Vänersnäs kyrkby med sockencentrum och välbevarade gårdar med bebyggelse från 1800-taletssenare hälft, herrgårdsmiljöer vid Margreteberg och Näsbyholm, lämningar efter kalkbrytning, torpmiljöer och arbetarbostäder längs med Hallebergs rasbrant.

Avvägning i ÖP: Halleberg är markerad som skyddat område enligt utvecklingsprincip 1 och 4 [N2, N4, F1] i ÖP. Därmed har det ett starkt skydd mot exploatering. Kyrkby-området på Vänersnäs, liksom fritidshusområdet Gaddesanda, är markerade som kulturhistoriskt värdefulla områden [K3] enligt utvecklingsprincip 2 i ÖP, vilket innebär att stor hänsyn måste tas i samband medplanläggning och

utveckling. Andra delar av södra Vänersnäs är enligt samma utvecklingsprincip utpekade som värdefullt kulturlandskap [K5], vilket också innebär hänsyn till riksintresset. Kustområdena är skyddade genom utvecklingsprincip 1 [N4] och 4 [F2].

Avvägning i Naturvårdsplan: Värdefulla kulturmiljöer är i många fall starkt kopplade till höga naturvärden och innehåller ofta naturvärdesobjekt och strukturer som är resultat av lång kontinuitet av brukande, hävd och annan mänsklig påverkan.
I NVP-kartan täcks delar av området in av naturvärdesobjekt klass 1-2. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden vilket bidrar till att bevara riksintressets värden.

Vänersborgs centrum (P20)
Värdeomdöme: Stadsområde gränsande mot Vänersborgsviken av sjön Vänern. Rätvinklig stadsplan enligt 1600-talets stilideal och den något snett orienterade residensgatan, ett spår av de ursprungliga stadsbefästningarna, äldre småskalig träbebyggelse. Stadsplanen omarbetades på 1830-talet för att göra den småskaliga trähusstaden mer brandsäker. Residensstadens monumentala byggnader är belägna i den öppna lövträdsbevuxna brandgatan ”Kulturaxeln”. De angränsande kringbyggda kvarteren avspeglar stadens bebyggelsehistoriska utveckling med byggnader från olika tidsperioder och representativa för olika stilideal.

Avvägning i ÖP: Rutnätsplanens kvartersindelning bör bevaras intakt. Förändringar i bebyggelsen inom Kulturaxeln och längs Kungsgatan och Drottninggatan bör ske med största försiktighet med hänsyn tagen till kulturminnesvårdens intressen. Förhöjd lovplikt bör övervägas. Ingrepp i den gamla stadskärnan skall föregås av arkeologisk utredning. I samband med pågående arbete med FÖP Vänersborg - Vargön görs en fördjupad analys av kulturmiljövärdena inom riksintresset. Dessutom ska en bevarande- och utvecklingsplan för Vänersborgs centrum tas fram, där uppdaterade strategier kring riksintresset och andra bevarandeintressen i centrum ska framgå.

Avvägning i Naturvårdsplan: Värdefulla kulturmiljöer är i många fall starkt kopplade till höga naturvärden och innehåller ofta naturvärdesobjekt och strukturer som är resultat av lång kontinuitet av brukande, hävd och annan mänsklig påverkan.
NVP-kartan saknar utpekade naturvärdesobjekt inom området. Inom området finns dock en stor förekomst av särskilt skyddsvärda träd, biotopskyddade alléer och trädrader som är en del av kulturaxeln och rutnätsstadens struktur. Naturvårdsplanens rekommendation för skyddsvärda bidrar till att bevara riksintressets värden.

Hästefjorden (P 21)
Värdeomdöme: Fornlämningsmiljö av högt vetenskapligt värde bestående av boplatser från äldre och yngre stenålder som påvisar en utveckling från en strandbunden ekonomi baserad på jakt och fiske till en ekonomi med inslag av boskapsskötsel och åkerbruk. Ett stort antal stenåldersboplatser orienterade kring tidigare strandlinje av den sänkta sjön Hästefjorden. Icke strandbundna boplatser från yngre stenåldern.

Avvägning i ÖP: Riksintresseområdet som helhet är markerat som kulturhistoriskt värdefullt [K3] enligt utvecklingsprincip 2 i ÖP, vilket syftar till att skydda de värden som riksintresset omfattar. Sjöarna med strandområden har utöver det olika skydd enligt utvecklingsprincip 1 och enligt utvecklingsprincip 3 ska jordbruksmark skyddas från exploatering.

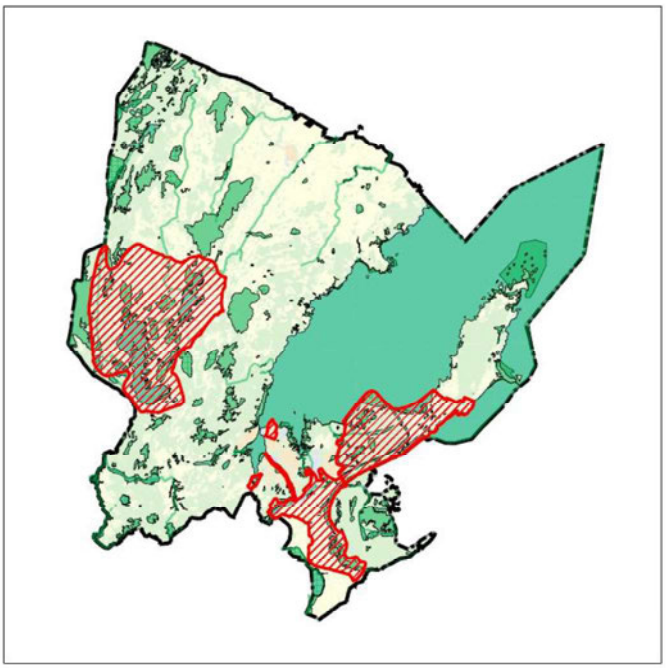
Avvägning i Naturvårdsplan: Värdefulla kulturmiljöer är i många fall starkt kopplade till höga naturvärden och innehåller ofta naturvärdesobjekt och strukturer som är resultat av lång kontinuitet

av brukande, hävd och annan mänsklig påverkan.
I NVP-kartan finns ett flertal naturvärdesobjekt klass 1-3. Dessa utgörs i huvudsak av myrar, mossar, sumpskogar, sjöar, strandängar och ängs- och hagmarker. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden vilket bidrar till att bevara riksintressets värden.

Karls grav (P 68)
Värdeomdöme: Kanalmiljö av stor transporthistorisk betydelse, en av landets första egentliga kanaler, påbörjad 1609 men slutförd först 1752. Slussleden är fortfarande i drift. Kanalled med synliga slussar från 1700-talet till 1900-talet, minnessten från 1770, kanalkontor med uthusbyggnader från ca 1900.

Avvägning i ÖP: Slussområdet är ihop med Restad Gård utpekat som kulturhistoriskt värdefullt [K3] enligt utvecklingsprincip 2 i ÖP. Hela kanalområdet är också utpekat i kommunens grönplan med hänvisning bland annat till kulturvärden, samt i ÖP som värdefullt naturområde [N4] enligt utvecklingsprincip 1. En konflikt kan uppstå då slussarna i Karls grav kommer att bytas ut. Den nya slussleden kommer då att sammanfalla med den gamla kanalmiljön. Det skulle innebära en konflikt mellan två riksintressen (se riksintresse för kommunikation nedan) där avvägningar måste göras senare.

Avvägning i Naturvårdsplan: Den värdefulla kulturmiljön kring Karls grav är i flera fall starkt kopplad till höga naturvärden som uppstått kring bebyggelsen och kanalmiljön t.ex. i de allér, solitära träd och lövskogsområden träd som ger en inramning till området.
I NVP-kartan finns ett flertal naturvärdesobjekt klass 2-3 inom och i direkt anslutning till riksintresset. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden vilket bidrar till att bevara riksintressets värden.



Riksintresse för friluftsliv (3 kap 6 § miljöbalken)

Kroppefjäll (FO 24)

Värdeomdöme: Kroppefjäll är en skogklädd högplatå med vidsträckta skogar och myrar och ett stort antal sjöar. Området är tillgängligt via de vägar som leder upp på platån. Här finns möjlighet att utöva olika friluftsaktiviteter under hela året och under flera dagar. Dess höjdläge gör att vissa vintrar finns det rikligt med snö som möjliggör skidåkning. Strax väster om kaffestugan Granan finns en spårcentral som sköts ideellt. Det finns ett flertal vandringsleder och iordningställda eldplatser. På flera ställen kring Kroppefjäll finns möjlighet till övernattning på camping, vandrarhem och Kroppefjälls hotell och konferensanläggning. Centralt i området ligger Kroppefjälls naturreservat som är över 1 000 ha stort. I den sydvästra delen ligger det artrika naturreservatet Ragnerudssjöns branter. I området finns möjlighet att bland annat se älg, rådjur, tjäder och orre men även spår efter varg och lodjur.

Avvägning i ÖP: Kroppefjäll är som helhet utpekade som värdefullt friluftsområde [F1] enligt utvecklingsprincip 4 i ÖP, vilket bland annat innebär restriktioner för vad som får byggas. Dessutom är naturreservat och Natura 2000-områden utpekade [N2] enligt utvecklingsprincip 1, vilket ger ett än starkare skydd.

Avvägning Naturvårdsplan: Naturvärdena är en grundförutsättning för turismen och friluftslivet i området. I NVP-kartan finns ett flertal naturvärdesobjekt klass 2-3 inom området. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden vilket bidrar till att bevara riksintressets värden.

Halle och Hunneberg (FO 13)

Värdeomdöme: Tillhör våra kända så kallade västgötaberg. Strövterräng i mycket viltrika marker med utblickar över naturscenerier och över ett tilltalande omgivande kulturlandskap.

Avvägning i ÖP: Bergen är som helhet utpekade som värdefullt friluftsområde [F1] enligt utvecklingsprincip 4 i ÖP, vilket bland annat innebär restriktioner för vad som får byggas. Dessutom är de även utpekade som naturreservat och Natura 2000-områden [N2] enligt utvecklingsprincip 1, vilket ger ett än starkare skydd.

Avvägning i Naturvårdsplan: Naturvärdena är en grundförutsättning för turismen och friluftslivet i området. I NVP-kartan finns ett flertal naturvärdesobjekt klass 1-3 inom området. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden vilket bidrar till att bevara riksintressets värden.

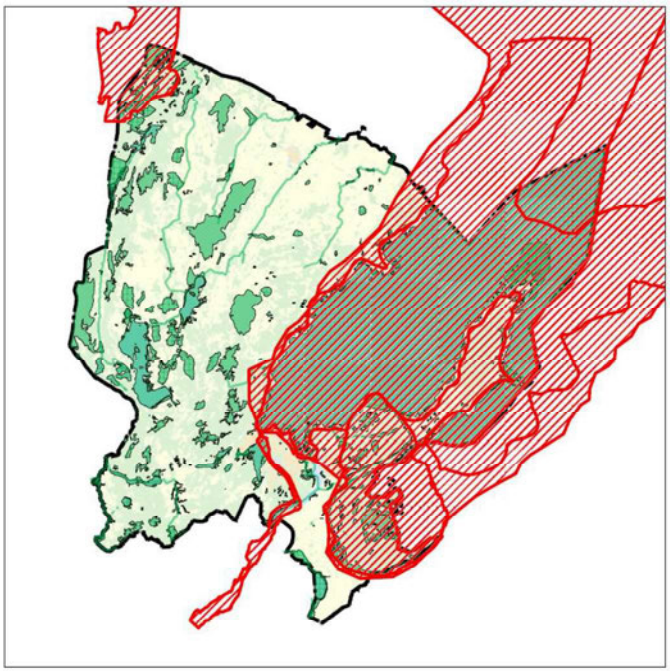
Göta Älv (FO 11)

Värdeomdöme: Av stor betydelse för det rörliga båtlivet och även för bilburet friluftsliv. Förbindelsen mellan Västerhavet och Vänern samt via Vättern även till Östersjön. Värdefullt och synnerligen omväxlande kulturlandskap kring Göta Älv och Nordre Älv. Markområdena kring Göta Älv och Karls grav ingår till största delen i tätortsområdet där detaljplan bör föregå förändring av markanvändningen.

Avvägning i ÖP: Göta Älv är utpekat som ekologiskt särskilt känsligt område [N4] i utvecklingsprincip 1, vilket innebär skydd mot åtgärder som kan hota naturvärdena. Vidare rekommenderas i utvecklingsprincip 5 att tillgängligheten till strandområden ska ökas. Området är även utpekad som sjöfartsled i utvecklingsprincip 14, vilket till viss del kan stå i konflikt med riksintresset för friluftsliv.

För sjöfarten är det nämligen negativt att allmänhetens tillgång till strandområdena förbättras. Avvägning mellan dessa två riksintressen måste göras i varje enskilt fall som rör utveckling längs Göta Älv och Karls grav. Utgångspunkten bör vara att öka tillgänglighet och rekreationsvärden och ta om hand om natur- och kulturvärden utan att inskränka möjligheterna för sjöfart.

Avvägning Naturvårdsplan: Naturvärdena är en grundförutsättning för turismen och friluftslivet i området.
I NVP-kartan finns ett flertal naturvärdesobjekt klass 2 i och i direkt anslutning till området. Naturvårdsplanens rekommendationer avser att skydda och bevara objektens naturvärden vilket bidrar till att bevara riksintressets värden.



Riksintresse för kommunikationer (3 kap 8 § miljöbalken)

Trollhättans och Vänersborgs flygplats
Värdeomdöme: Flygplatsen är enligt Trafikverket en flygplats av fundamental regional betydelse. Flygplatsen är nu klassad enligt bankod 3C. Detta innebär att område med höjdbegränsningar avseende byggnation och träd ändras.

Avvägning i ÖP: Flygets intressen skyddas i ÖP genom utvecklingsprinciperna 14 [A1] samt 16 [S2 och S7]. Detta innebär bland annat att ingen byggnation tillåts som innebär nya intrång inom flygplatsens hinderbegränsande ytor, eller som kan innebära att riktvärden för buller överskrids. byggnation och hinder prövas dessutom inom kontroll- och buffertzoner.

Avvägning Naturvårdsplan: I NVP-kartan finns naturvärdesobjekt klass 2-3 med träd inom zon för flyghinder. Naturvårdsplanens rekommendationer för naturvärdesklasser och särskilt skyddsvärda träd kan komma i konflikt med riksintresset för flygplatsen. Rekommendationerna innehåller möjligheter till undantag för åtgärder som är av väsentlig betydelse för andra samhällsintressen och det saknas rimliga alternativa lösningar. Rekommendationerna tydliggör krav på beslutsunderlag, skyddsåtgärder och kompensationer.

E45 och Riksväg 42, 44 samt 2015/2024

Värdeomdöme: E45 ingår i det nationella och regionala stamvägnätet. Riksväg 42 och 44 utgör viktiga länkar mellan olika kommuncentra. Vägarna 2015 och 2024 utgör anslutningsvägar till Trollhättans/Vänersborgs flygplats.

Förutsättningar för bevarande: Vägarna skyddas från t.ex. bebyggelse och att verksamheter lokaliseras i anslutning till viktiga transportleder. Vägens funktioner ska skyddas, god transportkvalitet, tillgänglighet, trafiksäkerhet samt god miljö ur hälsosynpunkter, skydd av stads och landskapsbild och estetisk utformning.

Avvägning i ÖP: De ytor som Trafikverket beslutat om som vägreservat för E45 samt är markerade i ÖP:s utvecklingsprincip 14 som utredningsområde för framtida väg [T2]. Konflikter finns med bland annat intresset att skapa nya områden för verksamheter. Vägreservatet kommer att behöva utredas i kommande FÖP för Brålanda samt eventuella detaljplaner för ny verksamhet som är aktuell just nu. Kommunen kommer att föra dialog med länsstyrelsen och Trafikverket kring dessa frågor. ÖP pekar även ut reservat för nya anslutningar mellan E45 och Öxnered, mellan Öxnered och Onsjö samt förbifart väster om Trollhättan. I övrigt ligger vägsträckningarna kvar i nuvarande läge och större vägar har buffertzoner för trafiksäkerhet och buller inlagda i ÖP-kartan enligt utvecklingsprincip 16 [S3, S4].

Avvägning Naturvårdsplan: I NVP-kartan finns flera naturvärdesobjekt inom eller som tangerar vägreservat för E45. Vid Brålanda utför Trafikverket en ÅVS där det finns risk för påverkan på naturvärdesobjekt klass 2, Frändeforsån. Naturvårdsplanens rekommendationer för naturvärdesklasser kan komma i konflikt med riksintresset för E45. NVP-kartan gör det möjligt att uppmärksamma kända naturvärden tidigt. Rekommendationerna innehåller möjligheter till undantag för åtgärder som är av väsentlig betydelse för andra samhällsintressen och det saknas rimliga alternativa lösningar. Rekommendationerna tydliggör krav på beslutsunderlag, skyddsåtgärder och kompensationer.

Norge/Vänerbanan, Älvsborgsbanan

Värdeomdöme: Ingår i stomnätet för järnvägar av riksintresse. Avgränsningen inkluderar de stationer, bangårdar, för godshantering och övriga spåranslutningar som behövs för att säkerställa transportfunktionen. Även markreservat för planerade ny- och ombyggnader som kan förväntas ingå i stomnätet är av riksintresse för järnvägar.

Förutsättningar för bevarande: Byggnation eller anläggande av annan verksamhet som kan försvåra byggande av järnväg och väg eller utnyttjande av väg och järnväg medges inte.

Avvägning i ÖP: I ÖP-kartan ligger järnvägen inlagt i nuvarande sträckning och enligt utvecklingsprincip 16 ligger även buffertzoner för trafiksäkerhet och buller inlagda [S3, S4]. Vidare lyfts behovet av utveckling av nya stationssamhällen fram i utvecklingsprincip 6.

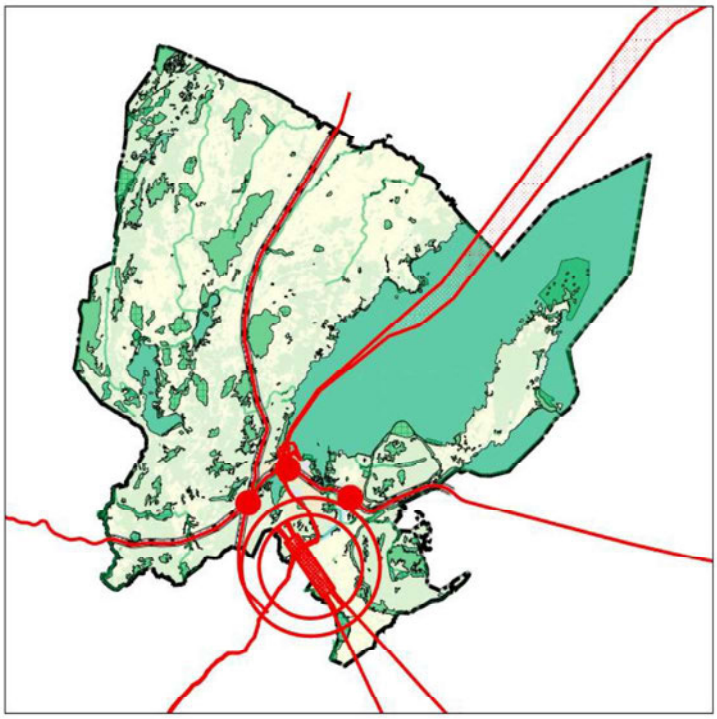
Avvägningar Naturvårdsplan: I NVP-kartan finns ett flertal naturvärdesobjekt klass 2-3 som ligger i direkt anslutning till järnvägen och kan påverkas vid exempelvis åtgärder och underhåll. Trafikverket utför kontinuerlig trädsäkring i en zon kring järnvägen. Där det går att ta hänsyn till trädens naturvärden utifrån säkerhetsaspekter så görs i regel detta. Naturvårdsplanens rekommendationer för naturvärdesklasser och särskilt skyddsvärda träd kan hamna i konflikt med riksintresset för järnväg. NVP-kartan gör det möjligt att uppmärksamma kända naturvärden tidigt. Rekommendationerna innehåller möjligheter till undantag för åtgärder som är av väsentlig betydelse

för andra samhällsintressen och det saknas rimliga alternativa lösningar. Rekommendationerna tydliggör krav på beslutsunderlag, skyddsåtgärder och kompensationer.

Vänersborgs hamn, Farleden i Vänern samt Trollhätte kanal
Värdeomdöme: Ingår i riksintresset Vänerhamn som består av sju hamnar i Vänern, varav Karlstad är den största. Sjöfartens intressen ska skyddas.

Avvägning i ÖP: Farleden är markerad [T3] enligt utvecklingsprincip 14 i ÖP. Enligt samma utvecklingsprincip pekas ett läge för eventuell ny hamn ut i Vargön [A2], vilken skulle ersätta den nuvarande hamnen i Vänersborg. Inriktningsbeslut finns redan om att flytta hamnen. Frågan om sjöfartens framtid utreds även när det gäller ombyggnation av slussarna. Kommunen är positivt inställd till fortsatt sjöfart och arbetar för att hitta långsiktiga lösningar.

Avvägning i Naturvårdsplan: I NVP-kartan finns flera naturvärdesobjekt inom eller som tangerar område för farled. Naturvårdsplanens rekommendationer för naturvärdesklasser kan komma i konflikt med riksintresset för farleden i Vänern samt Trollhätte kanal. Flera naturvärdesobjekt klass 2 och 3 berörs av den planerade slussombyggnaden vid Brinkeberg. Utredningsområde för ny hamn tangerar ett naturvärdesobjekt klass 2.
NVP-kartan gör det möjligt att uppmärksamma kända naturvärden tidigt. Rekommendationerna innehåller möjligheter till undantag för åtgärder som är av väsentlig betydelse för andra samhällsintressen och det saknas rimliga alternativa lösningar. Rekommendationerna tydliggör krav på beslutsunderlag, skyddsåtgärder och kompensationer.

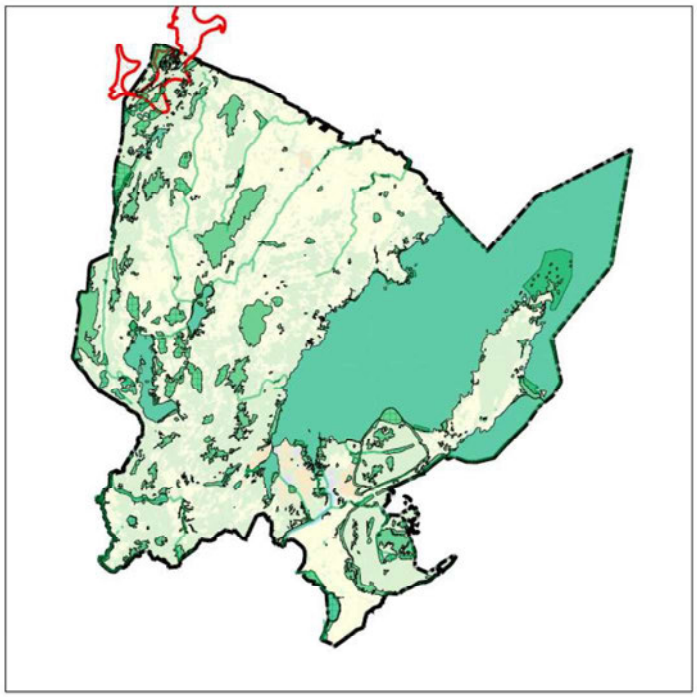


Riksintresse för energiproduktion (3 kap 8 § miljöbalken)

Vindkraftsområde på Kroppefjäll (222)

Avvägning i ÖP: Riksintresset står i konflikt med riksintresse för naturvård och kommunen gör bedömningen att natur- och friluftsvärdena kan hotas av en utbyggnad av vindkraft på Kroppefjäll. Riksintresset för energiproduktion är därför inte tillgodosett i översiktsplanen för detta område. När en vindbruksplan skulle tas fram konstaterades att totalförsvarets riksintresse innebär att Försvarsmakten inte kan medge vindkraftsutbyggnad för resterande delen av kommunen.

Avvägning i Naturvårdsplan: I NVP-kartan finns ett flertal naturvärdesobjekt klass 2-3 inom området. Översiktsplanens ställningstagande om att området inte lämpar sig för utbyggnad av vindkraft innebär att Naturvårdsplanens rekommendationer inte står i direkt konflikt med riksintresset.



Riksintresse för totalförsvaret (3 kap 9 § miljöbalken)

Såtenäs flottiljflygplats och Råda övningsflygplats

Värdeomdöme: Värdet av flygplatsen består i första hand av möjligheterna att fortsatt nyttja en av få kvarvarande militära flygplatser för grundläggande utbildning på enhetsflygplanet JAS 39, för transportflygförbanden och för övningar av krigsfunktioner, men även av de mycket omfattande samhällsinvesteringarna. Samtliga militära flygplatser utgör även reservflygplatser vid pågående flygtjänst i händelse av otjänlig väderlek vid återgång till ordinarie flygplats för flygande enheter, eller vid nödsituationer. Försvarsmakten bedömer att det saknas såväl ekonomiska förutsättningar som andra motiv för att överväga nyetablering av militära flygplatser. Behovet av skydd för riksintresset är därför mycket högt prioriterat.

Förutsättningar för bevarande: Risken för påverkan på riksintresset består i att olämpligt lokaliserad störningskänslig bebyggelse på sikt kan innebära begränsningar av verksamheten på flygplatsen. Detta gäller givetvis även höga objekt, såsom master och vindkraftverk, som kan utgöra flygsäkerhetsrisker vid placering inom de särskilt angivna områdena för hinderfrihet enligt gällande luftfartsbestämmelser vid start och landning, samt vid flygning på låg höjd i flygplatsens närområde.

Även enstaka åtgärder kan därvid utgöra påtaglig skada genom lovbeslut eller miljötillstånd som kan antas få prejudicerande verkan.

Avvägning i ÖP: Influensområdet som Försvarsmakten pekat ut är markerat i ÖP-kartan [S6] enligt utvecklingsprincip 16. Samma utvecklingsprincip specificerar även att prövning ska ske för byggnader i enlighet med Försvarsmaktens riktlinjer.

Avvägning i Naturvårdsplan: Naturvärdesobjekt eller Naturvårdsplanens rekommendationer bedöms inte stå i konflikt med riksintresset.

Natura 2000-områden (7 kap 27 § miljöbalken)

Avvägning i ÖP: I samtliga fall är Natura 2000-områden markerade [N2] i ÖP-kartan enligt utvecklingsprincip 1. Kommunen följer de skyddsföreskrifter som finns. Natura 2000-områden har en bevarandeplan om pekar ut naturvärdena och beskriver vad som krävs för att värdena långsiktigt ska kunna finnas kvar.

Avvägning i Naturvårdsplan: Det är förbjudet att utan **tillstånd** bedriva verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett **Natura 2000**-område. Det gäller även åtgärder utanför området om det kan påverka miljön inne i **Natura 2000**-området. I NVP-kartan finns samtliga Natura 2000-områden utpekade som naturvärdesobjekt klass 1 vilket innebär att områdena kan uppmärksammas och tas hänsyn till tidigt.
Naturvårdsplanens rekommendationer bedöms gå helt i linje med de utpekade områdena. Flera av områdena ingår i större områden utpekade som riksintressen för naturvård, kulturvård och friluftsliv.

Kroppefjäll
Området har karaktär av ödemarksområde och är mycket särpräglat och värdefullt från naturvårdssynpunkt. Storleken på området och den ringa mänskliga påverkan gör att området är särskilt bevarandevärt. Större område med gammal skog och orörd myrmosaik. Området har stor betydelse för naturvård och rekreation.

Trone mosse
Stor representativ platåmosse med vågformiga och oregelbundna strängstrukturer, lösbottenhöljor. Höga ornitologiska värden med häckande ljungpipare och grönbena. Området är i huvudsak opåverkat men med viss lokal påverkan av dikning.

Hästefjordens strandängar
Stora delar av välskötta strandängar viktiga för att flyttande våtmarksfåglar och sällsynta skalbaggar. Betade strandängar intill två av jordbruksmark övergödda sjöar.

Vänersborgsviken
Mindre öar och skär och rika bladvassområden. Området har en rik häckfågelfauna. Viktiga arter i området är bland annat brun kärrhök, brushane och myrspov.

Halle- och Hunnebergs branter
Mycket sannolikt är detta den viktigaste platsen i landet för sällsynta oceaniska och suboceaniska lavar. Det finns också gott om hotade svampar, landlevande blötdjur och skalbaggar, varav många är uppsatta på rödlistan för hotade arter. Här finns länets största sammanhängande naturädellövskogar

med många gamla träd. Ekhagarna i Västra Tunhem är livsmiljö för den sällsynta skalbaggen läderbagge och andrasällsynta arter av ryggradslösa djur och växter. Markfloran och fågelfaunan är mycket rik och intressant i hela området. Rasbranter, sluttningar och stup på kanterna av platåbergen stiger högt över det omgivande flacka landskapet. Viktiga arter är bivråk, fiskgjuse, grön sköldmossa, hålträdsklokrypare, järpe, läderbagge, mindre flugsnappare, nattskärra, orre, smalgrynsnäcka, sparvuggla, spillkråka, större vattensalamander och törnskata.

Öjemossarna
Ett mycket stort komplex av högmossar som sluttar mot varandra, vilket ger området en speciell karaktär med blöta centrala kärr. En av dem är en högt klassad excentrisk mosse. Området är mångformigt med olika intressanta hydrotopografiska strukturer. Mossarna har rikligt med lösbottenhöljor och höljegölar. På mossarna förekommer dråg, varav några är intermediära i sin artsammansättning. Centralt i myrkomplexet finns ett blött kärr med tydlig västlig påverkan. De blöta myrpartierna har skapat förutsättningar för ett rikt fågelliv. I myrens perifera delar finns några diken men annars är området opåverkat. Viktiga arter är bland annat fiskgjuse, grön sköldmossa, järpe, nattskärra, orre, pärluggla, sparvuggla, spillkråka och tjäder.

Hullsjön
Näringsrik, grund sjö på jordbruksslätt, av stor betydelse för häckande och förbipasserande våtmarksfåglar och viktigt jaktområde för flera arter av rovfåglar som häckar i omgivningarna. Platsen har ett strategiskt läge längs en stor flyttled. Hullsjön är ett bra exempel på en eutrofisk sjö med en representativ flora, omgiven av vidsträckta vassar och betade fuktängar (70 ha). Viktiga arter är bland annat enkelbeckasin, fiskgjuse, gråhäger, grönbena, kricka och mindre strandpipare.

Dättern
Framstående exempel på lerslättsjö med stora vassbälten och hävdade strandängar som är av stor betydelse som häcknings- och rastlokal för en art- och individrik fågelfauna. Dättern är en delvis avsnörd vik till Vänern och mycket näringsrikt vatten strömmar till från ån Nossan som har sitt utlopp i Dätterns östra del. Även ett viktigt lek- och uppväxtområde för gös. Viktiga arter i området bland annat pungmes, skäggmes, bläsand, dvärgmås, rördrom, småfläckig sumphöna, och snatterand.

Norra Vänersnäs skärgård
En arkipelag av öar i Vänern typisk för en inlandssjö. Många av öarna har begränsat med vegetation. Träden är tydligt påverkade av kraftiga vindar. Av stort värde för många arter av sjöfågel. Viktiga arter i området är bland annat fiskgjuse, silvertärna, skräntärna och storlom.

Avstämning naturvårdsplanens påverkan på miljökvalitetsnormer

I kommunens översiktsplanering ska det framgå hur kommunen anser att relevanta och gällande miljökvalitetsnormer ska följas. Det ska vara tydligt om det finns risk att miljökvalitetsnormer överskrids eller inte. Naturvårdsplanen i sig bedöms inte orsaka att några miljökvalitetsnormer överskrids, utan kan i de allra flesta fall bidra till positiva effekter i miljön och för beslutade miljökvalitetsnormer. Påverkan och bedömning om påverkan på miljökvalitetsnormer utifrån t.ex. planerad byggnation redovisas närmare i kommunens översiktsplan.

Miljökvalitetsnormer för vatten
I naturvårdsplanen finns ett flertal naturvärdesobjekt som också är klassade vattenförekomster med beslutade miljökvalitetsnormer. Många av naturvärdesobjekten ligger i direkt anslutning till sjöar och

vattendrag och utgör strukturer som är viktiga för vattenförekomsternas hydromorfologi t.ex. svämplan och strandängar. Genom NVP-kartan kan objekten uppmärksammas i ett tidigt stadie i samband med planering och projekt vilket minskar risken för negativ påverkan på ekologisk status eller kvalitetsfaktorer.
Det är viktigt att åtgärder som syftar till att uppnå beslutade MKN t.ex. anläggande av våtmarker placeras i rätt lägen i landskapet så att andra naturvärden inte skadas. Här utgör NVP-kartan ett stöd. Utpekade naturvärdesobjekt kan hamna i konflikt vid exempelvis åtgärder för förbättringar av konnektivitet t.ex. vid utrivning av dammar och vandringshinder. En sådan påverkan på naturvärden ingår i prövning av vattenverksamhet och vattendomar. Även här kan NVP-kartan utgöra ett stöd och uppmärksamma kända naturvärdesobjekt på ett tidigt stadium.

Aktiverande rekommendationer i naturvårdsplanen t.ex. rekommendation 4 och 5 – ”Förutsättningar för en hög biologisk mångfald i kommunens vattenmiljöer” och ”Kunskapen om kommunens naturvärden och naturmiljöer ska öka” bidrar till att uppnå beslutade miljökvalitetsnormer och ger säkrare underlag för statusklassningar.

Andra miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten, buller och luft bedöms inte påverkas negativt av naturvårdsplanen. Vissa positiva effekter av tidigt uppmärksammande av naturvärdesobjekt i planering och projekt kan tänkas då många naturvärdesobjekt också ger ekosystemtjänster i form av t.ex. luftrening och bullerdämpning. Genom NVP- kartan och Naturvårdsplanens rekommendationer kan dessa uppmärksammas tidigt och tas hänsyn till.

Mellankommunal samordning

I en översiktsplan ska mellankommunala frågor hanteras. Känsliga områden pekas ut som en fråga som kan vara aktuell för mellankommunal samordning.

Det kan t.ex. gälla områden med höga naturvärden eller värden för friluftslivet där samordning krävs för att åstadkomma ett ändamålsenligt skydd. Exempel kan vara:

- Friluftsområden som är regionalt betydelsefulla och som bör bevaras
- Större sammanhängande grönområden
- Kulturmiljöer

Andra exempel kan vara dricksvattentäkter som används av fler än en kommun eller som har sitt tillrinningsområde i en annan kommun, vilket kan behöva beaktas vid planering som påverkar tillrinningsområdet. Det kan också gälla planerad markanvändning som försvårar möjligheten att följa miljökvalitetsnormer för vatten i kommuner nedströms. Frågor kopplade till kommunal vattenförsörjning hanteras närmare i kommunens Blåplan.

Större sammanhängande grönområden och avrinningsområden

Grönområden

Det finns flera större sammanhängande grönområden som ligger delvis inom Vänersborgs kommun men som sträcker sig över kommungränser. I dessa områden kan samordning och samarbete behövas för att områdenas värden ska kunna bestå. Detta gäller särskilt frågor gällande grön infrastruktur, friluftsliv och naturvärden.
För flera av områdena finns redan etablerade kommunövergripande samarbeten. För Kroppefjäll och Halle- och Hunneberg finns samarbete kring friluftslivsfrågor. Ett samarbete kring grön infrastruktur i

Dalsland är påbörjat. Delar av Vänersborgs kommun ingår i utpekad värdetrakt för särskilt skyddsvärda träd som lyfts i den regionala handlingsplanen för Grön infrastruktur1. Principen är att kända värdetrakter behöver värnas, och sammanlänkas med mindre kända eller värdefulla områden däremellan vilket kan ställa krav på ett ökat kommunövergripande samarbete.

NVP-kartan bidrar till att synliggöra var det finns naturvärdesobjekt som sträcker sig över kommungränserna. I naturvårdsplanens rekommendationer finns rekommendationer som syftar till att stärka arbetet med t.ex. grön infrastruktur och förbättrade förutsättningar för biologisk mångfald i vattenmiljöer.



Kommunövergripande grönområden redovisade på karta

Avrinningsområden

I frågor gällande vatten finns sedan länge ett etablerat tänk och samarbete utifrån hur vattnet rör sig i landskapet. För flera avrinningsområden finns vattenvårdsförbund och vattenråd som samarbetar över kommungränserna samt kommunövergripande projekt som arbetar med åtgärder för förbättrad vattenkvalitet. Ett sådant exempel är LOVA projektet minskad övergödning på Dalboslätten. Inom Vänersborgs kommun finns 3 stycken huvudavrinningsområden och en stor mängd mindre

avrinningsområden. De stora avrinningen inom kommunen sker till Göta Älv. I kommunens västra delar till Bäveån. En liten del av kommunens nordvästra del ingår i Örekilsälvens avrinningsområde. Kartor över avrinningsområden finns tillgängliga i VISS, Vatteninformationssystem Sverige.

Föreslagen aktivitet	Ansvar	Prioritet	Typ av kostnad	Finansiering	Kopplad rekommendation
1. Ta fram en jordbruksstrategi	MBF>Bygg SBF	1 (pågående)	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Utökad resursram	1
2. Ta fram en grönstrukturplan för Torpa och idrottscentrum	SBF MBF	1 (pågående)	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Bidragsansökan (LONA)	1
3. Ta fram en plan för gröninfrastruktur för Dalsland	KSF>HUV MBF Samarbete med övriga Dalslandskommuner	1 (påbörjat)	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Bidragsansökan (LONA)	1
4. Ta fram en metod för utvärdering och hantering av ekosystemtjänster i kommunala planer och projekt	SBF MBF>kommunekologerna	1	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Bidragsansökan (LONA)	1
5. Utse kommunala ansvarsarter	MBF>kommunekologerna	2	Arbetstid (tillfällig)	Befintlig resursram	2
6. Skapa skötselplaner över den kommunala marken med höga naturvärden/restaurerbar mark	MBF>kommunekologerna SBF	1	Arbetstid	Befintlig resursram	3
7. Utför veteranisering av träd	MBF>kommunekologerna SBF	Löpande	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan Utökad resursram	3

8. Röj fram ekar på kommunens mark vid Ronnum	MBF>kommunekologerna SBF	1	Arbetstid	Befintlig resursram	3
9. Skapa en betesmark vid ekarna på kommunens mark vid Rånnum	MBF>kommunekologerna SBF	3	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Befintlig resursram	3
10. Se över kommunala arrenden så att naturvärden främjas	SBF>Fastighet	Löpande	Arbetstid	Befintlig resursram	3
11. Öka samarbete med andra markägare kring naturvårdsfrågor	SBF MBF>kommunekologerna	Löpande	Arbetstid	Befintlig resursram	3
12. Utreda förutsättningarna för en naturvårdsfond i kommunen	KSF>HUV	2	Arbetstid	Befintlig resursram	3
13. Uppdatera/omarbeta kommunens grönplan	MBF>kommunekologerna	2	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Befintlig resursram	3
14. Utveckla ”gröngruppens” samarbete kring naturvårdsfrågor	SBF MBF>kommunekologerna KS	1 (pågående)	Arbetstid	Befintlig resursram	3
15. Ta fram en förvaltningsövergripande årlig budget och verksamhetsplanering för naturvårdsåtgärder i kommunen	MBF>kommunekologerna SBF	1 (påbörjad)	Kontanta medel	Utökad resursram	3

16. Stötta lokala projekt och initiativ som gynnar den biologiska mångfalden	KSF>HUV MBF>kommunekologerna	Löpande	Arbetstid	Befintlig resursram	3
17. Utöka samarbetet med näringsliv, företagare, bostadsbolag, föreningar mm för att gynna den biologiska mångfalden	KSF>Näringsliv, HUV Vänersborgs fastighets AB, Vänersborgsbostäder SBF Byggnadsnämnden	1	Arbetstid	Befintlig resursram	3
18. Öka mängden betesdjur på kommunal mark	SBF MBF>kommunekologerna	2	Arbetstid	Befintlig resursram	3
19. Öka arealen ängs- och naturbetesmark	SBF MBF>kommunekologerna	1	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Utökad resursram	3
20. Återställ hydrologin i dikade skogsområden	SBF MBF>kommunekologerna	2	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Utökad resursram	3
21. Ta fram en skogspolicy	SBF MBF>kommunekologerna	1 (påbörjad)	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Utökad resursram	3
22. Vasslåtter i utvalda områden	SBF MBF>kommunekologerna	Löpande	Kontanta medel Arbetstid	Befintlig resursram	4
23. Förbättra vattenkvaliteten och möjligheterna till rekreation och friluftsliv kring Vassbotten	SBF MBF>kommunekologerna	2	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Befintlig resursram	4

24. Utreda möjligheten att återskapa Bränneribäckens kulverterade sträcka	SBF MBF>kommunekologerna	2	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid (tillfällig)	Bidragsansökan (LONA) Befintlig resursram	4
25. Ta fram åtgärdsprogram för kommunens sjöar och vattendrag	MBF>kommunekologerna	2	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Befintlig resursram	4
26. Fortsätt att provta vattenkvalitet i sjöar och vattendrag	MBF>kommunekologerna	Löpande	Kontanta medel Arbetstid	Befintlig resursram	4
27. Skapa ekologiskt funktionella kantzoner mot vattendrag på kommunal mark	SBF>fastighet MBF	1	Arbetstid	Befintlig resursram	4
28. Delta i fortsatt kalkningsprogram av sjöar och vattendrag i kommunen	MBF>kommunekologerna	Löpande	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan Befintlig resursram	4
29. Restaurera Onsjökärret för att främja biologisk mångfald och friluftsliv	SBF MBF>kommunekologerna	3	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Bidragsansökan Befintlig resursram	4
30. Utred och sammanställ lämpliga åtgärder på kommunal mark som minskar övergödning (kan ingå i åtgärd nr. 25)	SBF MBF>kommunekologerna KSF>HUV	2	Arbetstid	Utökad resursram	4
31. Utred och sammanställ lämpliga åtgärder på	SBF MBF>kommunekologerna	2	Arbetstid	Utökad resursram	4

kommunal mark som gynnar biologiska värden i vatten (kan ingå i åtgärd nr. 25)	KSF>HUV				
32. Utred fortsatt finansiering av LEVA/LOVA på Dalboslätten efter 2023	MBF>kommunekologerna	1	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan Utökad resursram	4
33. Skapa en våtmark söder om Brätte	SBF MBF>kommunekologerna	3	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Bidragsansökan Befintlig resursram	4
34. Utred lämpliga lägen för våtmarker i kommunen	SBF MBF>kommunekologerna	3		Bidragsansökan	4
35. Se över representation och delaktighet i aktiva vattenråd	Politiken SBF MBF>kommunekologerna	Löpande	Arbetstid	Befintlig resursram	4
36. Öka samarbetet mellan kommunen, myndigheter och privata aktörer mm i frågor som rör vattenmiljöer	SBF MBF>kommunekologerna KSF	1	Arbetstid	Befintlig resursram	4
37. Sammanställ befintlig kunskap kring kommunens vattenmiljöer	MBF>kommunekologerna	2	Arbetstid	Befintlig resursram	5
38. Inventera vattenmiljöer i kommunen	MBF>kommunekologerna	3	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Bidragsansökan Utökad resursram	5
39. Inventera större vattensalamander i kommunen	MBF>kommunekologerna	1 (pågående)	Arbetstid	Befintlig resursram	5

40. Besök områden i objektskatalogen till naturvårdsplanen för uppdatering	MBF>kommunekologerna	Löpande	Arbetstid	Utökad resursram	5
41. Inventera kommunens mest värdefulla ängs- och betesmarker	MBF>kommunekologerna	Löpande	Arbetstid	Utökad resursram	5
42. Prioritera naturområden som kan skyddas som naturreservat eller liknande	KSF>HUV SBF MBF>kommunekologerna	1 (pågående)	Arbetstid	Befintlig resursram	6
43. Genomför skydd av prioriterade områden från aktivitet nr. 42	KS SBF MBF>kommunekologerna	2	Arbetstid	Utökad resursram	6
44. Rapportera in nya särskilt skyddsvärda träd till länsstyrelsen	SBF MBF>kommunekologerna	Löpande	Arbetstid	Befintlig resursram	7
45. Frihugg särskilt skyddsvärda träd i kommunen utifrån prioritering i rapporten från 2009	SBF MBF>kommunekologerna	Löpande	Arbetstid	Utökad resursram	7
46. Uppdatera och prioritera åtgärder för särskilt skyddsvärda träd	MBF>kommunekologerna	Löpande	Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Utökad resursram	7
47. Öka antalet hamlade träd i kommunen	SBF	2	Arbetstid	Befintlig resursram	7
48. Bygg insektshotell och placera ut på lämpliga platser	SBF MBF>kommunekologerna	1 (påbörjat)	Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Befintlig resursram	8

49. Bevara och utveckla sandmiljöer för insekter	SBF MBF>kommunekologerna	2	Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Utökad resursram	8
50. Genomför samverkansprojekt med bostadsrättsföreningar och andra aktörer för att gynna pollinatörer	SBF MBF	1	Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Befintlig resursram	8
51. Ta fram en pollineringsplan	SBF	2	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Utökad resursram	8
52. Inventera ytor på kommunal mark som kan bli ängar/inte klippas	SBF MBF>kommunekologerna	1 (påbörjat)	Arbetstid	Befintlig resursram	8
53. Utforma kommunala rabatter som gynnar pollinatörer och som blommar under en lång tid	SBF	Löpande	Arbetstid	Befintlig resursram	8
54. Utveckla särskilda områden som gynnar pollinatörer och andra insekter	SBF MBF>kommunekologerna	1 (påbörjat)	Kontant medel (tillfällig) Arbetstid	Utökad resursram	8
55. Inventera invasiva arter på kommunal mark	SBF MBF>kommunekologerna	1 (påbörjat)	Arbetstid	Utökad resursram	3
56. Ta fram en åtgärdsprioritering för bekämpning av invasiva arter på kommunal mark	SBF MBF>kommunekologerna	1	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Utökad resursram	3

57. Bekämpa invasiva arter enligt framtagen åtgärdsprioritering (aktivitet nr. 56)	SBF	1-2	Kontanta medel Arbetstid	Utökad resursram	3
58. Tillhandahåll tydlig och enkel information om invasiva arter till kommunens invånare	SBF MBF	1	Arbetstid	Befintlig resursram	3
59. Säkerhetsställ att invasiva arter hanteras korrekt i avfallshanteringen	SBF>Kretslopp och vatten, gatuenheten	1	Kontanta medel Arbetstid	Utökad resursram	3
60. Öka kunskapen om invasiva arter hos kommunens anställda och anlitade entreprenörer	SBF MBF>kommunekologerna	1	Arbetstid	Utökad resursram	3
61. Ha årliga evenemang kopplade till naturen för kommunens invånare	KSF>HUV MBF>kommunekologerna	2	Arbetstid	Befintlig resursram	9
62. Öka naturinformationen på plats och digitalt för välbesökta naturområden	KSF>HUV MBF>kommunekologerna KOF	2	Kontanta medel Arbetstid	Utökad resursram	9
63. Inventera tillgängligheten i kommunala naturområden	KOF	1	Kontanta medel (tillfällig) Arbetstid	Utökad resursram	10
64. Genomför tillgänglighetsanpassningar i naturområden utifrån inventeringsresultatet i aktivitet nr. 63	SBF KOF	2	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan Utökad resursram	10

65. Se över friluftsanordningar i Lillån	SBF MBF>kommunekologerna KOF	1 (påbörjad)	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Ökad resursram (årskostnad)	10
66. Ta fram informationsfoldrar över kommunens mest intressanta naturområden/utflyktsguide	KOF MBF>kommunekologerna Visit Trollhättan/Vänersborg	1 (påbörjad)	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Ökad resursram	10
67. Skapa fler ledmarkerade stigar i naturområden	KOF SBF MBF>kommunekologerna Visit Trollhättan/Vänersborg	1	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Ökad resursram	10
68. **Anslut till ”Naturkartan”**	MBF>kommunekologerna	1	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Ökad resursram (årskostnad)	10
69. Utred möjligheterna att skapa en vandringsled mellan Vänersborg-Uddevalla-Trollhättan (Trestadstriangeln)	SBF MBF KOF KS Samarbete med berörda kommuner och markägare Visit Trollhättan/Vänersborg	1 (påbörjat)	Kontanta medel Arbetstid	Bidragsansökan (LONA) Ökad resursram (årskostnad)	10

Prioritering anges från 1-3 enligt motsvarande kriterier:

1. Högsta prioritet. Aktiviteten är påbörjad eller bör påbörjas inom det närmsta året.
2. Hög prioritet. Aktiviteten bör påbörjas inom en 3 år.
3. Lägre prioritet. Aktiviteten kan vara beroende av att andra aktiviteter/steg genomförs innan men bör påbörjas inom 5 år.

Utredning skyddsvärd natur

Innehållsförteckning

Bakgrund 3

Avgränsning av uppdraget 3

Beskrivning 3

Om naturreservat och skydd av natur 3

Varför skydda natur 3

Olika sätt som kommunen kan skydda natur 4

Att bilda naturreservat 4

Samhällsekonomiska aspekter på att skydda natur 5

Kommunens organisation för naturreservat 6

Metod för urval av prioriterade områden 6

Urvalsprocessen 6

Förslag på prioriterade områden för områdesskydd 7

Holmängen 9

Viksängen och peneplanet 10

Botebäcken med Skaveviken (och Punschdalen) 12

Brätte med Vassändaviken 14

Lillån med Mariedal 15

Sandbäck 16

Rånnums ekhagar 18

Utvidgning av befintliga naturreservat 19

Bakgrund

Avgränsning av uppdraget

2018-08-27 inkom en motion med förslag om att inrätta ett naturreservat längs Göta Älv och Lillån till Restad Gård. Kommunfullmäktige remitterade motionen och tog 2020-09-23 § 112 beslut att avslå den och samtidigt uppdra åt kommunstyrelsen att ta fram en prioriteringsordning över skyddsvärda naturområden i kommunen. Detta utifrån att det kan finnas andra områden med högre behov av skydd, både för att säkra mot exploatering och för att rikta sådan skötsel som krävs för att bevara värdena.

Beskrivning

Arbetet för att ta fram en prioritering över skyddsvärd natur har gjorts av en förvaltningsövergripande arbetsgrupp som tillsammans arbetat fram materialet. Utgångspunkt för naturvärden har varit den naturvärdesklassning som har gjorts i samband med arbetet med kommande naturvårdsplan, tillsammans med perspektiven folkhälsa, friluftsliv och rådighet.

Utredningen har gjorts parallellt med framtagandet av kommunens naturvårdsplan med stöd av bl.a. naturvårdsplanskartan och kommunens översiktsplan. Utredningen läggs som en del till Naturvårdsplanens utredningsdel för möjlighet till fortsatt samordning och samråd.

Utredningen behöver följas upp med nödvändiga politiska beslut. Inför bildande av naturreservat behövs ett formellt uppdrag ges där det framgår vilka områden som ska prioriteras för skydd och i viken takt inrättande ska ske. I samband med detta behövs personella resurser och budget för arbetet avsättas.

Arbetsgrupp:

Hedvig Särg, miljöstrateg
Elin Isaksson, kommunekolog
Anton Larsson, kommunekolog
Pål Castell, Planarkitekt
Linda Hansson, Mark- och exploateringsingenjör
Morgan Fast, Enhetschef skog och natur

Om naturreservat och skydd av natur

Varför skydda natur

Sveriges riksdag har antagit 16 nationella miljömål. Statliga myndigheter såväl som länsstyrelser och kommuner ska arbeta för att nå målen. Enligt Västra Götalands senaste miljömålsbedöming[1] så var bedömningen att tolv av länets femton mål inte skulle nås till 2020. Dessa siffror är alarmerande och under de närmaste åren behöver hela samhället öka takten i miljöarbetet om uppsatta mål ska nås till år 2030. Särskilt kritiskt är det för klimatet och den biologiska mångfalden. Detta har uppmärksammats både på internationell och nationell nivå och i juni 2021 beslutade Europaparlamentet en strategi för att föra tillbaka den biologiska mångfalden. I strategin ingår att senast 2030 ska 30 % av EU:s yta utgöras av skyddad natur[2]. I slutet av år 2020 hade 14,6 % av

[1] Miljömålsbedömning 2020 Västra Götaland

[2] EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030: Att föra naturen tillbaka till våra liv 2020/2273(INI) - 2021-06-08

Sveriges yta skyddats. Motsvarande siffra för Vänersborgs kommun är 8,0 % (2020) där merparten utgörs av statligt bildade reservat. Kommunen har två stycken inrättade naturreservat, Nygårdsängens och Dalbobergens naturreservat som inrättades 1997 respektive 2002. Att öka takten för bildande av naturreservat är därmed ett av de viktigaste medlen för att uppnå de av riksdagen fastställda miljökvalitetsmålen. Det är även ett viktigt bidrag i det internationella naturvårdsarbetet genom att Sverige bevarar naturmiljöer för att bidra till att konventioner och andra åtaganden om skydd av natur uppnås.

Långsiktigt skydd av natur är även en viktig del för att bevara världens natur- och kulturarv och för att tillvarata grundläggande värden som rent vatten och ren luft samt oförstörd natur. Att inrätta skyddade områden är därför ett internationellt åtagande för att bevara naturmiljöer med särskilt stort värde för djur, växter och människor.

Att arbeta med att inrätta naturskyddsområden i kommunen är en viktig del i det lokala miljöarbetet. I Vänersborgs kommun saknas målsättning och prioritering för skydd av områden. Detta dokument är ett stöd i vidare arbete som kopplar till flera målbilder och flera fokusområden som finns listade i kommunens antagna Miljöprogram och har efterfrågats i samband med besvarande av den tidigare omnämnda motionen.

Olika sätt som kommunen kan skydda natur

Det finns flera olika skyddsformer som kan inrättas för natur. De kommunen kan fatta beslut om är följande:
-Naturvårdsavtal

-Biotopskyddsområde

-Naturminne

-Djur- och växtskyddsområde (t.ex. fågelskyddsområde)

-Naturreservat

Vi har valt att fördjupa ett avsnitt om naturreservat då det är den skyddsformen som bedömts som lämplig för alla utom ett av de prioriterade områden som föreslås. Mer information om samtliga skyddsformer finns hos Naturvårdsverket, Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen.

Att bilda naturreservat

I Sverige är naturreservat det vanligaste sättet att långsiktigt skydda värdefull natur. Naturreservat är en stark skyddsform med syfte att skydda värdefull natur och sällsynta arter för att bevara biologisk mångfald, men även att säkra människors tillgång till attraktiva områden för rekreation, friluftsliv, fågelskådning och andra naturupplevelser.

Att bilda naturreservat är en relativt lång process som involverar flera olika steg och ställer krav på delaktighet och transparens. När kommunen funderar på att bilda ett naturreservat ska en tidig kontakt tas med Länsstyrelsen där man får en kontaktperson som stöttar kommunen när naturreservatet ska bildas. Flera vägledningar har tagits fram av Naturvårdsverket som stöd för de olika delarna av processen. Samtliga vägledningar finns publicerade på Naturvårdsverkets hemsida.

Kommunen kan få bidrag för att köpa mark, betala ersättningar till markägare och till förberedelsearbetet.

Markåtkomstbidrag kan utgå till kommuner vid bildande av naturreservat, Naturvårdsavtal, riktlinjer för tillämpning biotopskyddsområden och vid tecknande av naturvårdsavtal med en avtalslängd på minst 30 år, efter prövning av länsstyrelsen och Naturvårdsverket. Kommunen kan beviljas upp till 50 procent i bidrag till markåtkomst och intrångsersättning. Är kommunen själv markägare kan kommunen få bidrag för minskningen i marknadsvärde.

Följande samtliga grundkriterier gäller för att bidrag ska kunna utgå:

- Området ska helt eller till större delen utgöras av en skyddsvärd naturmiljö och bidra till genomförandet av miljökvalitetsmålen

- Området ska vara lämpligt att skydda som naturreservat eller biotopskyddsområde eller genom naturvårdsavtal

- Beslutet får inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen

Kommunen kan söka förhandsbesked hos Länsstyrelsen gällande markåtkomstbidrag. I förhandsbeskedet lämnas ett löfte om att lämna markåtkomstbidrag på de villkor som anges i beslutet.

Mer om markåtkomstbidraget finns att läsa i vägledningen - Vägledning för statligt markåtkomstbidrag till kommun för skydd av värdefull natur publicerad på Naturvårdsverkets hemsida.

Kommunen kan söka bidrag från Lokala naturvårdssatsningen (LONA) för arbetet med att bilda områdesskydd Det kan användas till exempelvis ta fram underlag till ett blivande naturreservat, men också till framtagande av skötselplan, gränsmarkering mm. Det finns även möjlighet att söka bidrag för vård- och förvaltning, t.ex. spänger, stigar och andra engångsåtgärder samt vissa restaureringsåtgärder. Mer information och vägledning om LONA-bidrag finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Samhällsekonomiska aspekter på att skydda natur

Att bilda ett naturreservat kostar. Det behövs utredningar, inventeringar och eventuell inlösen av mark och skog mm. (Kommunen kan erhålla visst bidrag se ovan)
Driftkostnaden av ett reservat varierar beroende på skötselbehov som är olika för olika naturtyper och ambitionen för friluftslivet. Vilken skötsel som krävs för att upprätthålla eller utveckla områdets naturvärden står i skötselplanen som fastställs i samband med beslutet om att inrätta naturreservat.

En viktig del för den framtida förvaltningen är att en budget avsätts för skötsel så att skötselplanen kan följas. Annars riskerar dels naturvärden att gå förlorade eller att acceptansen för framtida satsningar inte har förtroende bland medborgare och andra markägare.

Att skydda natur innebär inte enbart kostnader utan är också en investering då det genererar vinster både nu och i framtiden. Exempel på vinster är förbättrad folkhälsa när förutsättningar för friluftsliv och vistelse i naturområden ökar. Forskningen visar att tillgång till natur skapar välmående t.ex. genom stressreducerande effekter och bidrar till att öka graden av fysisk aktivitet. Detta är anledningen till att regeringen har fattat beslut om tio stycken mål för friluftspolitiken.

Naturen utför också en mängd andra tjänster i form av t.ex. reglering och rening av vatten, kolsänka och luftrening så kallade ekosystemtjänster. Skyddad natur skapar också förbättrade förutsättningar

för biologisk mångfald och för att stärka den gröna-blå infrastrukturen i samhället. Ett samhälle med fungerande ekosystem är mer motståndskraftigt mot effekterna med klimatförändringen. Allt detta är svårt att sätta faktiska prislappar på, men det rör sig om betydande belopp på samhällsekonomisk nivå. Med anledning av detta fattades 2012 ett regeringsbeslut ”senast 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt”.

Kommunens organisation för naturreservat

För de två kommunala naturreservaten som finns anges i besluten Vänersborgs kommun som naturvårdsförvaltare. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet och handlägger dispensansökningar och eventuella överträdelser att naturreservatets föreskrifter. Nämnden svarar även för att initiera och bereda ärenden som är påkallade om inrättande av skyddsområden enligt 7 kap. MB, i den mån uppgiften inte lagts på annan nämnd och svara för förvaltning av sådana områden. Skötsel och förvaltning utförs med stöd av de beslutade skötselplanerna av Samhällsbyggnadsförvaltningen i samråd med Kommunekologerna. Specificerad budget för förvaltning och skötsel av naturreservaten saknas.

Metod för urval av prioriterade områden

Urvalsprocessen

Urvalsprocessen av utredningsområden för framtida kommunala naturreservat har genomförts i två steg. I första steget ingick ett stort antal områden med en bred geografisk fördelning i kommunen. Vilka områden som ingick initialt framgår av ”bruttolista - skyddsvärda naturområden” som finns sist i dokumentet.
Områdena bedömdes utifrån följande åtta parametrar:

- Naturvärden
- Områdets naturvärden hotas av pågående markanvändning eller exploatering
- Tillgänglighet (i form av kollektivtrafik, cykelvägar, trafiksäkerhet, anpassning funktionshinder, information)
- Värden för grönblå infrastruktur
- Tätortsnära områden
- Betydelse för tätortsnära friluftsliv
- Området ligger på en geografisk plats i kommunen där skyddad natur saknas eller är få
- Utvecklingspotential gällande naturvärden och friluftsliv

Urvalet av parametrar samt viktning har gjorts av arbetsgruppen med stöd av Naturvårdsverkets vägledning om att välja område för förslag till naturreservat[4] samt gemensamma diskussioner.

Parametrarna naturvärden, hot från pågående markanvändning/exploatering samt tillgänglighet har viktats något högre än övriga parametrar. Högre poäng har getts till områden som är lätta att ta sig till samt har stigar eller andra tillgänglighetsanpassade anordningar. Områden som är strategiskt placerade i landskapet i förhållande till annan värdefull natur har fått högt värde för grönblå infrastruktur. Ju närmare en tätort ett område ligger desto högre poäng för den parametern då fler har möjlighet att besöka och nyttja området. För parametern ”betydelse för tätortsnära friluftsliv” har områden som idag är välbesökta getts en högre poäng. Gällande geografisk placering har högre poäng getts till områden som ligger längre ifrån befintligt skyddad natur än områden som ligger nära. Slutligen har en högre poäng tilldelats områden där det finns stor utvecklingspotential för att stärka natur- och/eller friluftsvärden.

De områden som fick högst poäng i första steget gick vidare till steg två. I steg två bedömes genomförbarheten för att inrätta naturreservat i det specifika området. Högst poäng gavs till områden som helt eller nästan uteslutande berör kommunal mark med få motstående intressen. Lägre poäng tilldelades till områden med ett stort antal privata markägare. I detta steget föll många av de områden bort som ligger utanför tätorterna, där det kommunala markinnehavet i regel är lågt.

Förslag på prioriterade områden för områdesskydd

När de två stegen genomförts identifierades totalt 8 områden med en hög totalpoäng. Av dessa bedöms 7 områden vara så intressanta att de bör ingå i en fortsatt, fördjupad utredning om framtida kommunala naturreservat.
Ett område, Rånnum, bedömdes utifrån dess storlek och placering lämpa sig bättre att skyddas som biotopskyddsområde.

För de befintliga kommunala naturreservaten Dalbobergen och Nygårdsängen kan en utvidgning av områdena innebära att kvaliteten för naturvärden och friluftsliv kan höjas.

I stort sett alla av de prioriterade områdena är väl kända och används idag av många människor för närrekreation, friluftsliv och som utflyktsmål. De flesta av områdena har anläggningar i form av grillplatser, vindskydd, iordningställda stigar och informationstavlor. Andra har mer av karaktären naturområden med stigar. Samtliga innehar mycket höga naturvärden.

Lista över prioriterade områden (utan inbördes ordning)

Naturreservat
Holmängen
Viksängen med peneplanet
Halleskogen med Kvarntorpsbäcken
Botebäcken med Skaveviken (och Punschdalen)
Brätte med Vassändaviken
Lillån med Mariedal
Sandbäck

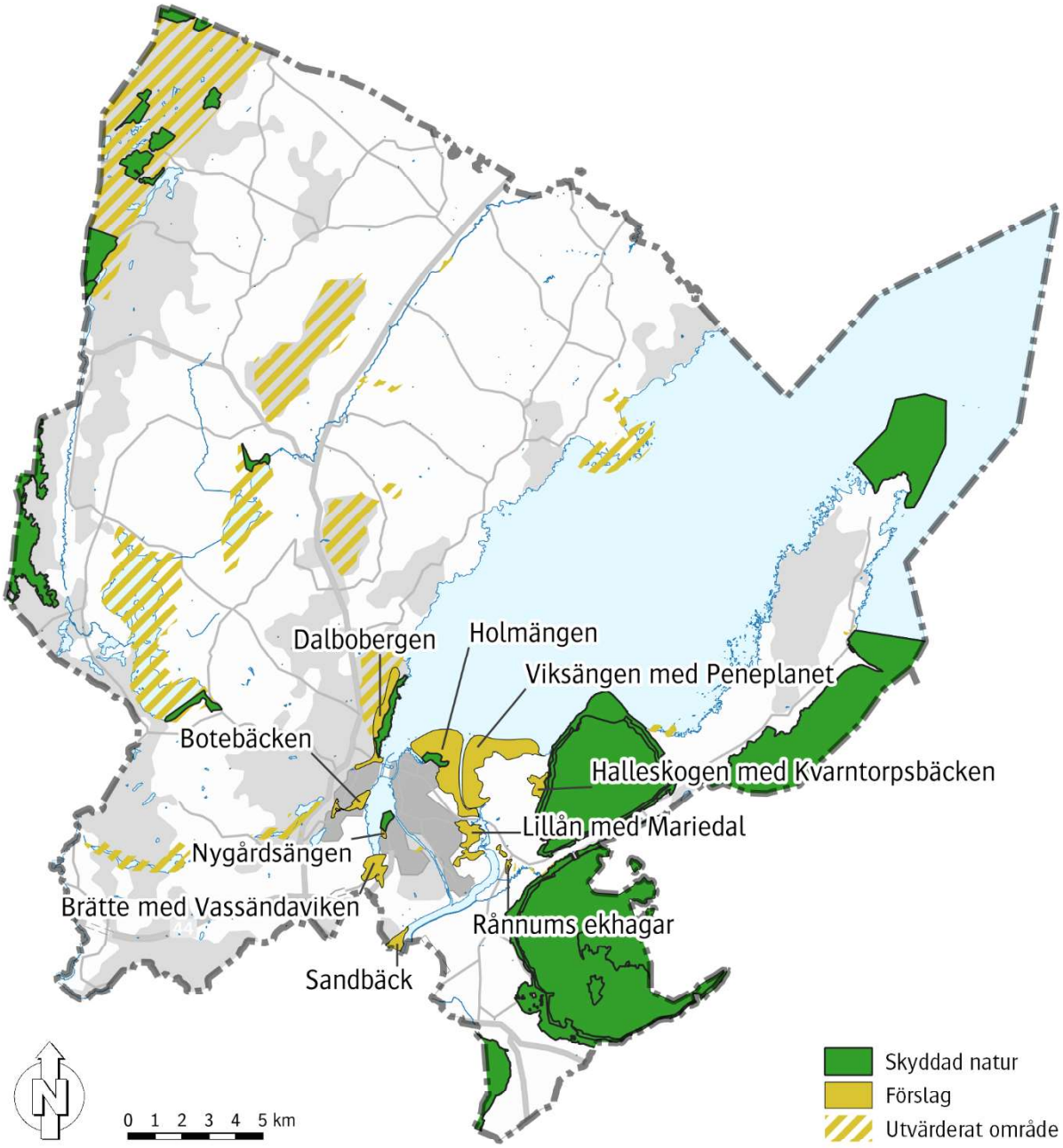
Biotopskyddsområde

Rånnum

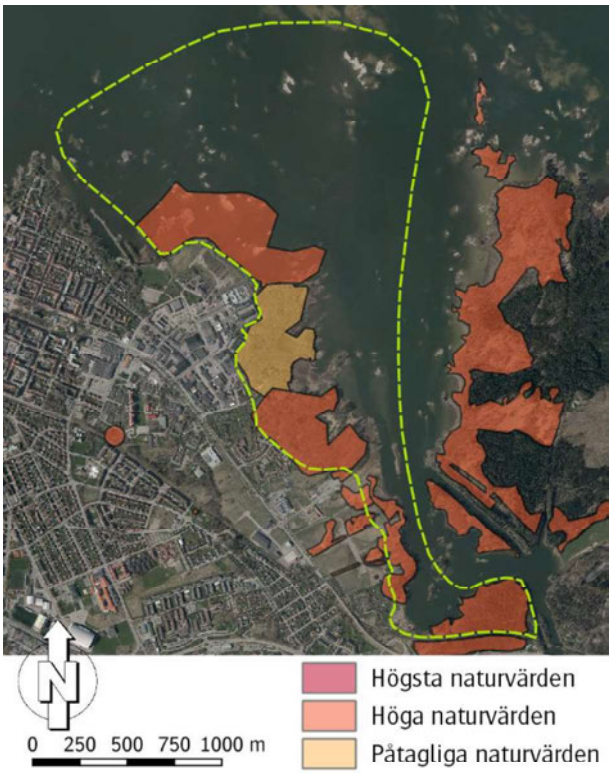
Utredning om möjlig utvidgning av befintliga kommunala naturreservat

Dalbobergens naturreservat

Nygårdsängens naturreservat


Dalbobergen
Holmängen
Viksängen med Peneplanet
Botebäcken
Halleskogen med Kvarntorpsbäcken
Lillån med Mariedal
Nygårdsängen
Brätte med Vassändaviken
Rånnums ekhagar
Sandbäck
0 1 2 3 4 5 km
Skyddad natur
Förslag
Utvärderat område

Holmängen



Holmängen är ett tätortsnära område som ligger längs Vänerns strand och sträcker ser från Skräcklan i väster till Älvsuget i öster. Utredningsområdet omfattar Holmängens lövskogar, några mindre betesmarker samt ett större antal fågelskär och vattenområden i Vänern. Hela utredningsområdets yta uppgår till cirka 300 hektar.

Stora delar av Holmängen uppvisar höga naturvärden. Naturvärden i området är kopplade till den lövskogen som växer i anslutning till Vänern. Närmast sjön domineras skogen av klibbalsumpskog medan skogen längre bort från Vänern har större inslag av björk, sälg och asp. I områdets södra del finns ett stort antal äldre ekar samt en intressant barrskog med äldre tallar och granar. Förutom skog finns mindre våtmarker där groddjur trivs. I vassområdena häckar flertalet fåglar som exempelvis rörsångare, sothöna och skäggdopping. Fladdermöss är vanliga i området. Fågelskären i den norra delen av utredningsområdet är viktiga häckningsplatser för framförallt måsfåglar däribland fiskmås, skrattmås, gråtrut mm. Delar av fågelskären är idag skyddade som fågelskyddsområde. Holmängen angränsar direkt till utredningsområdet för Viksängen. Tillsammans omfattar de båda områdena Vänerns utlopp, Älvsuget, med mycket höga värden för grönblå infrastruktur.

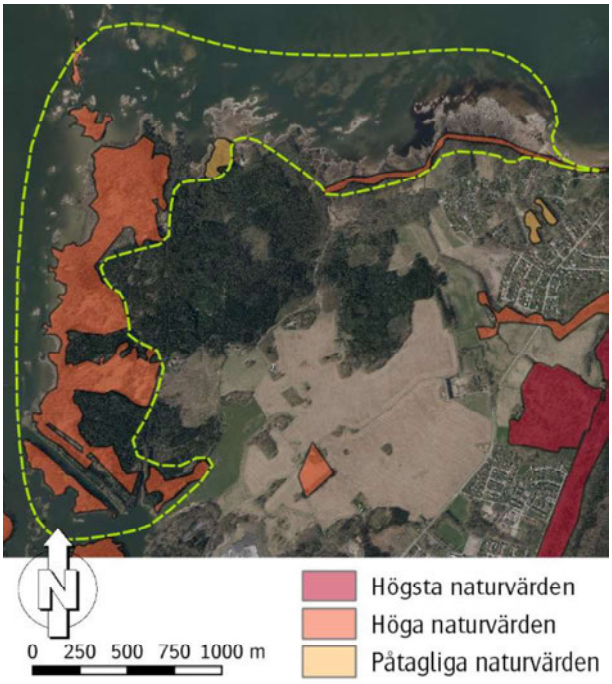
Områdets betydelse för friluftsliv och tätortsnära rekreation är mycket stor. På de befintliga stigarna rör sig dagligen många människor på promenad, cykel eller löpturer. Stora delar av Holmängen är lätta nå med cykel och till fots. Vissa parkeringsplatser finns i närheten. I norra delen av området finns ett välbesökt fågeltorn. I samband med bostadsutbyggnaden vid Holmängs hage kan besökstrycket i området förväntas öka ytterligare.

Natur- samt friluftsvärdena har mycket stor potential att utvecklas om åtgärder genomförs i området. Dessa åtgärder inkluderar utökad information, fler bänkar, ledmarkeringar och kartor, gallring av gran, frihuggning av ekar samt utveckling av betesmarker. Majoriteten av mark- och vattenområdena ägs idag av kommunen.

<u>Holmängen i korthet</u>

- Höga naturvärden
- Tätortsnära
- Viktigt för grön infrastruktur
- Viktigt för friluftsliv och närrekreation
- Lättillgängligt
- Övervägande kommunal mark
- Delar tillgänglighetsanpassade idag

Viksängen och peneplanet



Viksängens och peneplanet omfattar ett större utredningsområde som sträcker sig från Älvsuget i sydvästra delen till peneplanet och Nordkroken i nordöstra delen. Däremellan ingår både betesmarker, vattenområden, mindre öar, skog och sanddyner. Utredningsområdet storlek uppgår till cirka 367 hektar.

De höga naturvärdena i Viksängen och peneplanet är kopplade till en rad olika naturmiljöer. Betesmarkerna i västra delen av området har höga naturvärden med gott om grova och äldre träd. Öarna i utredningsområdet har ett högt värde för både flora och fågelliv. Speciellt intressant är den mänskligt skapade ön Sjöboda. Denna ö bildades när Sjöboda kanal sprängdes och grävdes fram under åren 1929-1931 i samband med regleringen av Vänern. På ön fanns en mindre gård med ett mindre jordbruk fram till 1960/70-tal. 1988 revs bron till Sjöboda och ön har varit isolerad sen dess. Idag har Sjöboda höga naturvärden kopplade till olika skogsmiljöer som tallskog, ekskog och grova sälgar. I Viksängens norra del finns en mycket speciell sanddyn med äldre tallar. Ur ett geologiskt perspektiv är peneplanets synlighet i norra delen mycket unik. Slutligen har området ett mycket stort värde för blågrön infrastruktur. Inte minst genom kopplingen mellan sjön och älven genom Älvsuget och bort mot Holmängen.

Friluftslivet i området är idag relativt begränsat. I huvudsak nyttjas de nordöstra delarna som ligger närmast Nordkroken genom den stig som går västerut.

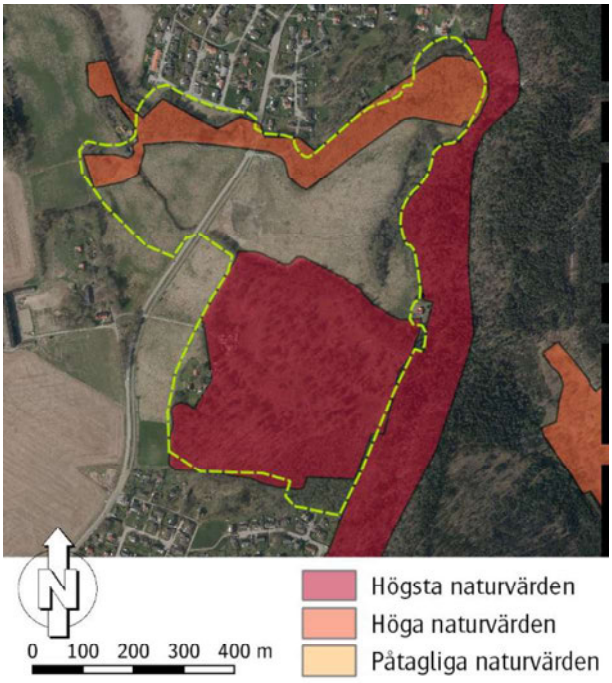
Ur ett kulturhistoriskt perspektiv bedöms ön Sjöboda och resterna från gården ha vissa värden. Vidare finns det fornåkrar och rester av boplatser utspritt i området.

Viksängen har mycket stor potential att öka värdena för framför allt friluftslivet genom att binda ihop och skapa nya stigar i området. Även naturvärdena kan utvecklas och stärkas på sikt genom fortsatt betet och framhuggning av grova träd etc. Utredningsområdet ligger helt på privatägd och statligt ägd mark. Ägandet utgörs dock av ett fåtal markägare vilket underlättar en framtida reservatsprocess.

Viksängen med peneplanet i korthet

- Höga naturvärden
- Mycket höga geologiska värden
- Mycket viktigt för blågrön infrastruktur
- Stor utvecklingspotential vad gäller framtida friluftsliv

Halleskogen med Kvarntorpsbäcken



Halleskogen ligger längs Hallebergs västsida, direkt söder om Nordkroken och direkt norr om Vargön. Utredningsområdet innefattar betesmarkerna kring Halleskogen, övre delen av Bränneribäcken och Kvarntorpsbäcken samt åkermarken mellan de båda vattendragen. I utredningsområdet ingår även delar av de båda vattendragen väster om Nordkroksvägen samt en del av jordbruksmarken här. Storleken på utredningsområdet är cirka 38 hektar.

I Halleskogen finns idag mycket höga naturvärden. Naturvärden är främst kopplade till gamla och grova ekar samt de trädbevuxna betesmarker som finns i området. Här finns en hävdgynnad flora och gott om äldre lövträd. Höga naturvärden finns också i anslutning till bäckmiljöerna kring Bränneribäcken och Kvarntorpsbäcken. Framför allt vid Kvarntorpsbäcken öster om Nordkroksvägen finns en mycket intressant bäckravin med både äldre ek och hassel. Den del av Kvarntorpsbäcken som ligger väster om Nordkroksvägen har också höga naturvärden med en värdefull lövskog.

Området har mycket stort värde för friluftsliv och tätortsnära rekreation. Hela området är lättillgängligt med gott om stigar, parkeringar, cykelvägar och busshållplatser. Det stora vattenfallet Brudslöjan som ligger på gränsen till utredningsområdet lockar varje år många besökare.

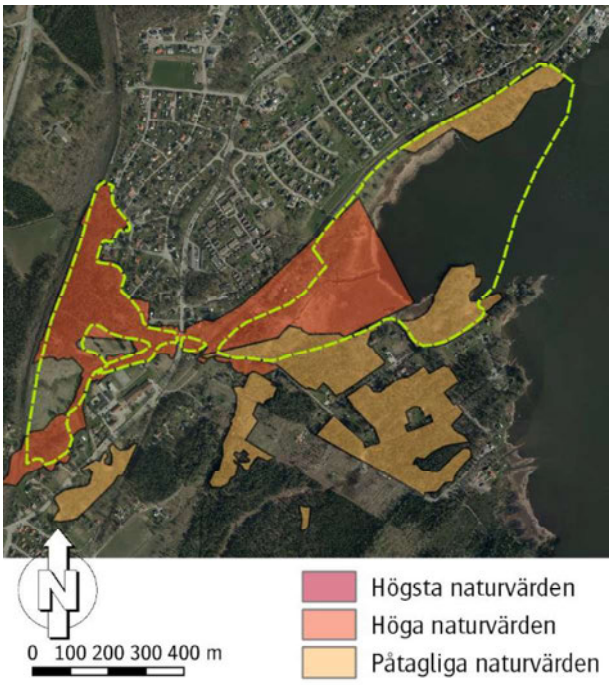
Det finns gott om kulturhistoriska värden i Halleskogen. Dessa utgörs både av fornåkrar och boplatser samt rester av äldre kvarnar.

Trots mycket höga naturvärden finns det potential att stärka dessa ytterligare. Framför allt gäller detta vattendragsmiljöerna. Den del av Bränneribäcken som ligger väster om Nordkroksvägen är idag kulverterad men skulle kunna grävas fram för att återskapa bäckens naturliga utseende. Fortsatt högt betestryck är en förutsättning för att naturvärdena i betesmarkerna ska bibehållas och stärkas. Värdena för friluftslivet kan stärkas genom utökad information och markerade leder. Samtliga mark- och vattenområden öster om Nordkroksvägen ägs idag av kommunen. Väster om vägen är större delen av marken privatägd.

Halleskogen med Kvarntorpsbäcken i korthet

- Mycket höga naturvärden
- Tätortsnära
- Viktigt för grön infrastruktur med närhet till Halleberg
- Viktigt för friluftsliv
- Värden för friluftsliv och natur kan höjas genom ett reservat
- Lättillgängligt (med cykel, bil, buss och gång)
- Delar tillgänglighetsanpassade idag
- Övervägande kommunal mark

Botebäcken med Skaveviken (och Punschdalen)



Botebäcken är ett mindre vattendrag som ligger i Blåsut/Öxnered. Vattendraget rinner från Boteredssjön och mynnar ut i Vassbottens västra del. Föreslaget utredningområde för kommunalt naturreservat innefattar de centrala och nedre delarna av Botebäcken samt närliggande skog. Även delar av det mindre biflödet Kvarnbäcken som rinner från Öxneredssjön ingår. I utredningsområdet omfattas också den vik, Skaveviken, som Botebäcken mynnar i samt strandområden kring viken inklusive Punschdalen i norr samt Skavens udde i öster. Utredningsområdet delas på flera platser av större vägar samt banvallen. Av den anledningen utgörs utredningsområdet av flera delar. Den totala ytan för hela utredningsområdet är cirka 40 hektar.

Naturvärdena kring Botebäcken är främst kopplade till vattenmiljön och närliggande skog. Vattendraget är relativt opåverkat och stora delar har fortfarande aktiva svämplan. Vid en översiktlig elfiskeinventering i vattendraget i maj 2021 hittades 6 olika fiskarter vilket får anses som högt. Den närliggande skogen uppvisar bitvis höga naturvärden. Detta gäller i synnerhet skogen som ligger närmast bäcken vid Öxnered skola. I denna alsumpskog ses mindre b la mindre hackspett regelbundet. Skogen vid Skavens udde är domineras av lövträd. Här finns många äldre träd och gott om död ved. Skaveviken är en grund vik av Vassbotten som är viktig lek- och uppväxtmiljö för många fiskar. Den omtyckta Punschdalen domineras av lövskog med många äldre tallar och ekar.

Skogen norr om Öxnered skola har generellt lägre naturvärden men ett stort värde för tätortsnära friluftsliv och är av stor betydelse för skolan verksamhet. Även Skavens udde bedöms ha ett visst värde för friluftsliv i dagsläget. Punschdalen har ett mycket viktigt friluftsvärde.

I området finns flera kulturintressanta lämningar. I bäcken norr om Öxnered skola finns rester av en äldre kvarnbyggnad/husgrund. Vid Skavens udde finns rester av en tegelindustri.

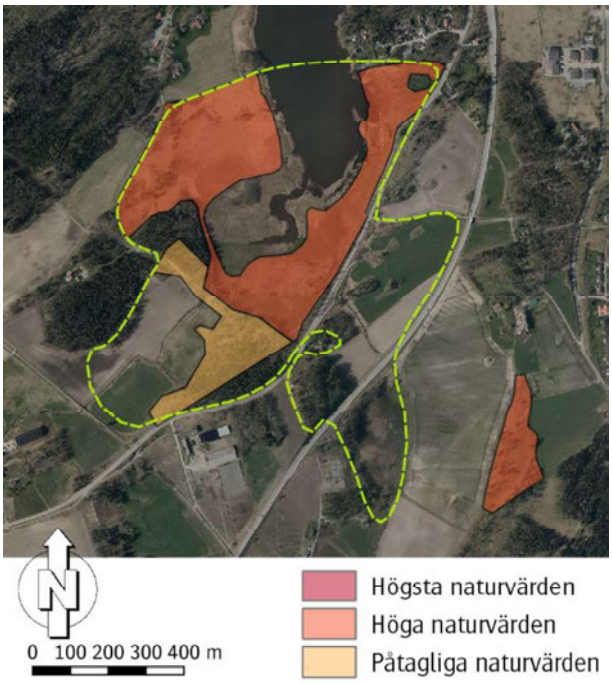
Både naturvärdena samt värdet för tätortsnära friluftsliv bedöms kunna öka på sikt om rätt åtgärder genomförs. Majoriteten av marken är kommunal.

Inom utredningsområdet finns planer på att anlägga två nya väglösningar. En större väganslutning kommer att anläggas mot Skaven och en ny plankorsning planeras i Kvarnbäckens övre delar. I kommande utredningsarbetet behöver eventuella intressekonflikter mellan utredningsområdet för naturreservat och väglösningarna identifieras och hanteras.

<u>Botebäcken i korthet</u>

- Höga naturvärden
- Viktigt för grönblå infrastruktur
- Tätortsnära
- Frilufts- och naturvärden kan höjas genom ett reservat
- Övervägande kommunal mark

Brätte med Vassändaviken



Längst ner i Vassbottens södra vik ligger Brätte och Vassändaviken. Föreslaget utredningsområde innefattar strandängarna i viken, skogskullen vid gamla Vänersborg, de nedre delarna av Edsäterbäcken samt ett område med åkermark och skog öster om Edsvägen. Ytan på utredningsområdet uppgår till cirka 70 hektar.

Brätte och Vassändaviken har höga naturvärden som är kopplade till de öppna och betade strändängarna. Här trivs många fåglar inklusive tofsvipa, sothöna, enkelbeckasin, gulärla och fiskgjuse. Med sitt geografiska läge är Vassändaviken också en viktig rastplats för flyttande fåglar. På strandängarna växer hävdgynnad flora. Söder om vägen mot Brättegården finns en skogskulle med både ek och tall. Både groddjur och fladdermöss trivs den mosaik av naturmiljöer som bildas av betet i kombination med skogsområden och närheten till Vänern. Centralt i området rinner den lilla Edsäterbäcken.

Området har höga värden för friluftsliv och kan nås med både bil, cykel och buss. Besöksfrekvensen i området kan väntas öka i och med framtida bostadsutbyggnad i Skaven/Öxnered.

I området finns även höga kulturvärden. Majoriteten av utredningsområdet ligger inom riksintresse för kulturmiljövård. Här finns stadslämningar som visar att den här platsen en gång vad grunden till Vänersborg. Öster om Edsvägen finns flera stensättningar. I nordvästra delen av området ligger Vassända kyrkoruin.

I samband med bättre betestryck och pågående röjning av vegetation på strandängen höjs naturvärdena på platsen. Genom att öka informationen och skapa leder i området kan även värdena för friluftsliv stärkas. Hela utredningsområdet ligger på kommunal mark med undantag för Vassända kyrkoruin.

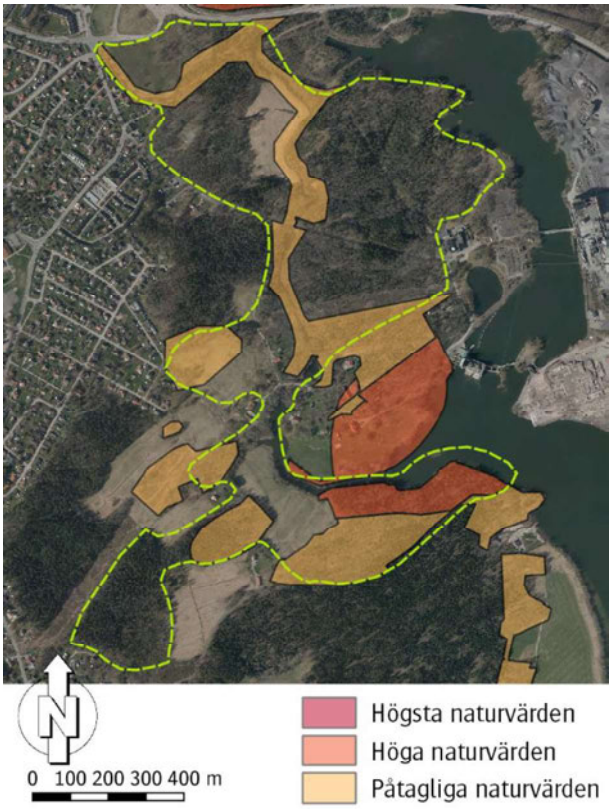
Kommunen planerar för en större framtida väglösning som kommer förbinda Öxnered med Onsjö. Den slutgiltiga vägsträckningen är inte bestämd men ett av alternativen innebär att vägen mot Brättegården breddas och nyttjas. Denna lösning innebär en större väg som skär genom utredningsområdet. I kommande utredningsarbete för naturreservat behöver processen med

anläggandet av den så kallade Brättelänken ingå för att identifiera och hantera eventuella intressekonflikter.

Brätte med Vassändaviken i korthet

- Höga naturvärden
- Viktigt för grön infrastruktur
- Viktigt för friluftsliv (kommer troligen öka)
- Frilufts- och naturvärden kan höjas genom ett reservat
- Kommunal mark

Lillån med Mariedal



Lillån med Mariedal ligger sydväst om Vänersborgs tätort. Utredningsområdet omfattar större delen av vattendraget Lillån som rinner parallellt med Göta älv samt skogs- och jordbruksområden i anslutning till vattendraget. Den sammanlagda ytan för utredningsområdet uppgår till cirka 75 hektar.

Naturvärdena i Lillån är kopplade till en rad olika naturtyper. Centralt i utredningsområdet är Lillån som är ett mindre vattendrag som får sitt vatten från Vänern och sen mynnar ut i Göta älv. I bäcken har det historiskt sett funnits en stam av öring men som på senare år haft svårigheter. Därför genomfördes under åren 2004-2010 ett LONA-projekt i Lillån med syfte att skapa bättre förutsättningar för öring i bäcken. I projektet ingick även åtgärder för friluftslivet. Elfisken som genomförts i Lillån år 2020 och år 2021 tyder dessvärre på att öringen har det fortsatt svårt i Lillån med endast ett fåtal individer bekräftade. I bäcken finns dock b la lake, stensimpa och ål. Forsärla och strömstare är vanliga fåglar kring Lillån. Ibland skymtas den färgglada kungfiskaren också. Skogen som ingår i utredningsområdet har delvis höga naturvärden. Det gäller framför allt på platser där det finns äldre och grova ekar. I området södra delar finns äldre barrskog med höga naturvärden.

Friluftsvärdena kopplade till Lillån är mycket höga. Närheten till Vänersborg gör att det är lätt att ta sig hit till fots eller med cykel. Centralt i området finns också två platser med parkeringar för besökare med bil. Besökstrycket i Lillån är stort. Många nyttjar de befintliga stigarna samt eldplatser och det vindskydd som finns. Utbyggnaden av villaområdet vid Östra Mariedal kan förväntas öka besökstrycket ytterligare. Delar av området är tillgänglighetsanpassat och fler åtgärder är planerade

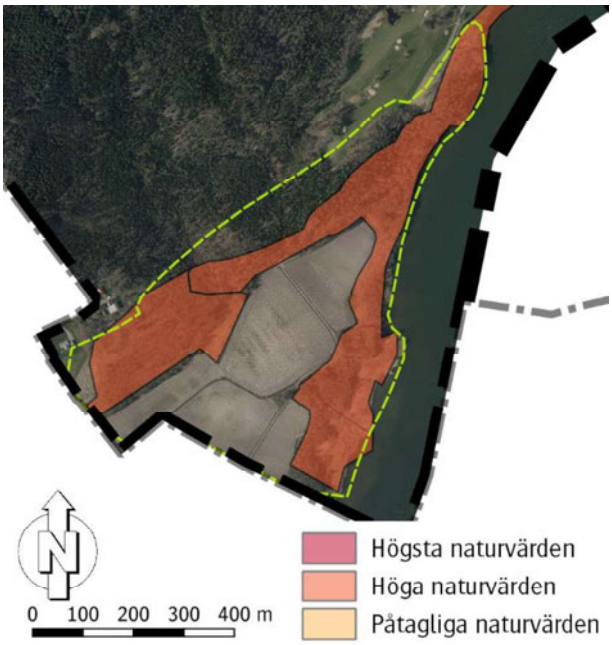
Vissa kulturvärden finns i området. Värdena är främst kopplade till enstaka fyndplatser och den äldre kvarndammen vid Önafors.

Potentialen för att utveckla både natur- och friluftsvärden är mycket stora i Lillån. Genom en tydlig förvaltning av området med riktad skötsel kan naturvärdena öka. Inte minst gäller detta de skogliga värdena. Tydligare markeringar och utökning av stigsystemet kan öka upplevelsevärdena för besökare till området. Majoriteten av utredningsområdet ligger på kommunalägd mark. Vissa frågor kopplade till äganderätt av träden i delar av området behöver dock utredas.

<u>Lillån med Mariedal i korthet</u>

- Relativt höga naturvärden
- Stor betydelse för friluftsliv
- Tätortsnära
- Viktigt för grön infrastruktur
- Stor utvecklingspotential med leder, information och för naturvärden
- Relativt lättillgängligt (med cykel, gång och bil, delvis med buss)
- Mindre delar tillgänglighetsanpassade idag
- Övervägande kommunal mark men övriga markägarfrågor/avtal behöver utredas även behov av utredning gällande:
- Detaljplan finns med byggrätt
- Ev Framtida behov av förstärkt dammsäkerhet
- Kraftledningsgator

Sandbäck



Sandbäck ligger direkt söder om Onsjö golfbana och gränsar till Trollhättans kommun. Utredningosområdet innefattar klibbalsumpskog närmast Göta älv, ädellövskog, mindre barrskogsområden, åkermark och Naglums kyrkoruin. Den ungefärliga ytan på utredningsområdet är 32 hektar.

Naturvärden i Sandbäck är höga. Framför allt är de kopplade till ädellövskogen i områdets nordvästliga delar. Här finns gott om knotiga och äldre ekar som erbjuder en rad livsmiljöer till en bred mångfald. Norr om ädellövsskogen finns ett mindre skogsområde med högre inslag av gran och gott om död ved. Närmast Göta älv domineras skogen i norra delen av äldre tallar och längre söderut av klibbalssumpskog.

Även om Sandbäck inte ligger i direkt tätortsnära bedöms området ändå ha höga värden för friluftsliv. Detta baseras på att området genomkorsas av en cykelstig mellan Vänersborg och Överby som många använder dels för cykling dels för löpning och promenader. Precis norr om området ligger Onsjö golfbana som är mycket välbesökt.

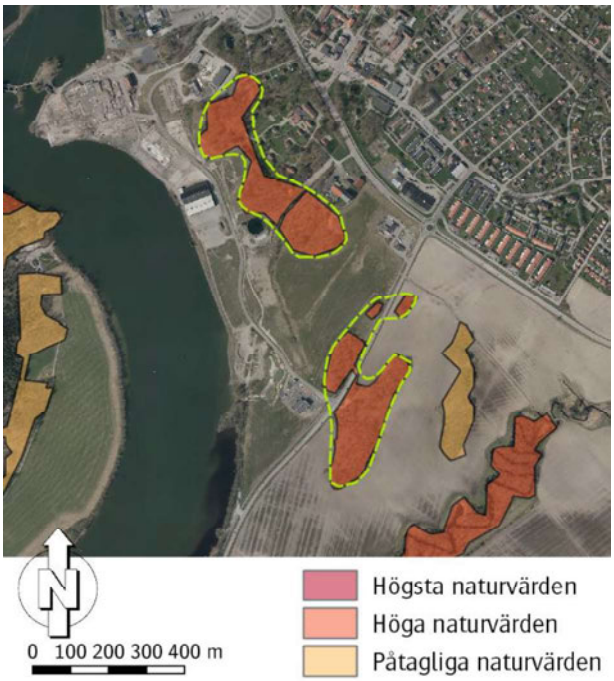
Också höga kulturvärden finns i utredningsområdet. Främst gäller det Naglums kyrkoruin som också är ett populärt besöksmål. I norra delen av området finns ett gravfält.

Både natur- och friluftsvärdena bedöms kunna öka genom riktade åtgärder i området. Framför allt friluftslivet har stor potential då området kan bli känt genom information och vägvisning. Med sitt geografiska läge kan Sandbäck bli ett besöksmål både för boende i både Vänersborg och Trollhättan Naturvärdena kan stärkas genom frihuggning av grövre ekar samt eventuellt bete av ädellövskogen. Hela utredningsområdet ligger på kommunal mark.

<u>Sandbäck i korthet</u>

- Höga naturvärden
- Höga kulturvärden
- Ligger mitt mellan Trollhättan och Vänersborg
- Värden för friluftsliv och naturvärden kan ökas genom reservat
- Kommunal mark

Rånnums ekhagar



Området med en samling ekdungar ligger strax söder om Vargöns tätort. Utredningsområdet omfattar de ekmiljöer med mycket grova ekar och hålträd som finns i anslutning till industriområdet och herrgården. Naturvärdena är kopplade till de mycket grova träd, främst ek som utgör livsmiljöer för en lång rad olika organsimer. Många av dem är rödlistade och det finns bl.a. förekomst av den hotade arten Läderbagge. En annan anledning till skydd av området är att säkra en kontinuitet av grova träd sk.fterträdare i området. Området ligger inom värdetrakt för särskilt skyddsvärda träd.

Vissa friluftsvärden finns i området, även om det inte används i någon större utsträckning. Några av ekdungarna ligger mer lättillgängligt och är mer välbesökta. Delar utgör fornvårdsområde. Potentialen för att utveckla friluftsvärden finns. Genom en tydlig förvaltning av området med riktad skötsel kan naturvärdena säkerställas. Upplevelsevärdena för besökare till området kan höjas t.ex. genom förbättrad information. Delar av utredningsområdet ligger på kommunalägd mark.

Lövträdsmiljöerna är relativt små och spridda i landskapet med mindre naturintressanta områden mellan. Vidare ingår delar av området i detaljplan. På grund av storlek och placering bedöms naturreservat inte vara den mest lämpliga skyddsform. Istället bör skyddsformen biotopskydd utredas.

<u>Rånnums ekdungar i korthet</u>

- Mycket höga naturvärden
- Tätortsnära
- Viktigt för grön infrastruktur
- Viss betydelse för friluftsliv
- Utvecklingspotential för friluftsliv och för naturvärden
- Relativt lättillgängligt
- Delar ligger inom detaljplan
- Kommunalägd och privatägd mark

Utvidgning av befintliga naturreservat

De kommunala naturreservaten är mycket välbesökta och har stor betydelse för biologisk mångfald och tätortsnära rekreation. Både inom Dalbobergens och Nygårdsängens reservat finns en mängd rödlistade arter och förekomst av hotade arter.
Genom att utreda möjlig utvidgning av befintliga reservat kan biotoper med höga naturvärden eller potential att utveckla höga värden fogas samman med redan skyddad natur. Detta innebär att man höjer kvaliteten på reservaten ytterligare. Ett större område har i regel en högre biologisk mångfald och kan hålla ett högre antal arter samtidigt som risken för slitage minskar. En utvidgning kan också ge förutsättningar till skydd av natur som är viktig för att upprätthålla grön-blå infrastruktur, ekosystemtjänster och för att bevara gröna kilar in i staden.
Kommunen är stor markägare till mark i angränsning till reservaten.

Bruttolista – skyddsvärda områden

Halleskogen med Kvarntorpsbäcken
Gamla Brätte med Vassändaviken
Boteredsskogen
Boteresskogen/sjön del 2
Holmängen
Ronnum
Ronnum etapp 2
Sandbäck (Onsjö golfbana)
Lillån med Mariedal
Onsjökärret
Botebäcken
Nygårdsängen (utvidgning)
Vänersborgsviken
Dalbobergen etapp 2
Hela Dalbobergen
Gaddesanna
Älvsuget och Sjöboda
Viksängen och peneplanet
Gundlebosjön/Skogaryd
Ekenäs mosse
Ske mosse
Krafsebäcken (Frändefors)
Stora Hästefjorden
Östra Hästefjorden
Kröserud (Brålanda)
Gälle Udde
Del av Kroppefjäll
Del av Halle- och Hunneberg
Bastån
Djupedalsravinen

§ 183

Remiss - En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling (DS 2021:31)

KS 2021/408

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar lämna remissvar enligt upprättat förslag från Kommunstyrelseförvaltningen.

Sammanfattning av ärendet

Regeringskansliet, finansdepartementet, har upprättat en promemoria ”En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling” (Ds 2021:31). Vänersborgs kommun har inbjudits att lämna remissvar.

I denna promemoria föreslås en skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att beakta klimatet vid offentlig upphandling. Myndigheterna och enheterna ska även beakta miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte. Vidare föreslås att upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer för hur nämnda intressen ska beaktas. Lagändringarna föreslås träda ikraft den 1 juli 2022.

Kommunstyrelseförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i promemorian, vilka stämmer väl överens med de mål och ambitioner som kommunen har inom de områden som berörs. I sammanhanget bör dock påpekas att ytterligare reglering och formalisering av upphandlingsprocessen riskerar att leda till ökade kostnader för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer, samt att mindre och medelstora leverantörer riskerar att få allt svårare att hantera de formella krav som ställs i anbudsförfarandet.

Vad gäller promemorians förslag om att upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer för hur den nya lagstiftningen ska tillämpas, så ställer sig Kommunstyrelseförvaltningen negativ till förslaget i den delen. Förslaget bedöms innebära en onödig inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Kommuner och regioner bör själva kunna bedöma behovet av riktlinjer för verksamheten.

Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat förslag till remissvar inför kommunstyrelsens beslut.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-04
- Svar på remiss: En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling, 2021-11-04

- Missiv - Remiss - En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling (DS 2021:31), 2021-10-28
    - Remiss - En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling (DS 2021:31), 2021-10-28

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Ordföranden redovisade att det fanns ett förslag till beslut, nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Ordföranden ställde kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut under proposition och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat att bifalla förslaget genom acklamation.

Godkännande

Dnr: KS 2021/408

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Remissvar: En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid upphandling

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar lämna remissvar enligt upprättat förslag från Kommunstyrelseförvaltningen.

Sammanfattning av ärendet

Regeringskansliet, finansdepartementet, har upprättat en promemoria ”En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling” (Ds 2021:31). Vänersborgs kommun har inbjudits att lämna remissvar.

I denna promemoria föreslås en skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att beakta klimatet vid offentlig upphandling. Myndigheterna och enheterna ska även beakta miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte. Vidare föreslås att upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer för hur nämnda intressen ska beaktas. Lagändringarna föreslås träda ikraft den 1 juli 2022.

Kommunstyrelseförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i promemorian, vilka stämmer väl överens med de mål och ambitioner som kommunen har inom de områden som berörs. I sammanhanget bör dock påpekas att ytterligare reglering och formalisering av upphandlingsprocessen riskerar att leda till ökade kostnader för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer, samt att mindre och medelstora leverantörer riskerar att få allt svårare att hantera de formella krav som ställs i anbudsförfarandet.

Vad gäller promemorians förslag om att upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer för hur den nya lagstiftningen ska tillämpas, så ställer sig Kommunstyrelseförvaltningen negativ till förslaget i den delen. Förslaget bedöms innebära en onödig inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Kommuner och regioner bör själva kunna bedöma behovet av riktlinjer för verksamheten.

Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat förslag till remissvar inför kommunstyrelsens beslut.

Fördjupad beskrivning av ärendet

Bakgrund

Regeringskansliet, finansdepartementet, har upprättat en promemoria ”En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling” (Ds 2021:31). Vänersborgs kommun har inbjudits att lämna remissvar senast den 31 januari 2022.

I den nationella upphandlingsstrategin, som beslutades av regeringen i juni 2016, framhålls att Sverige ska ligga i framkant och fortsatt vara ett föredöme när det gäller miljöanpassad offentlig upphandling. Med väl genomtänkta och väl utformade upphandlingar av varor och tjänster kan offentlig upphandling fungera som en stark drivkraft för en hållbar utveckling. I den nationella upphandlingsstrategin framhålls vidare vikten av att upphandlande myndigheter och enheter ställer relevanta krav på djurskydd vid offentlig upphandling och därmed bidrar till att säkerställa goda förhållanden under djurets liv, oavsett produktionsland. Ett ytterligare mål i den nationella upphandlingsstrategin är en offentlig upphandling som bidrar till ett socialt hållbart samhälle. Enligt strategin bör krav på sociala hänsyn ställas i offentliga upphandlingar när det är möjligt och lämpligt.

Regeringen beslutade i februari 2020 om en uppdaterad strategi för arbetet mot antibiotikaresistens. Enligt strategin bör offentlig upphandling användas som ett strategiskt verktyg för att uppnå dess mål, t.ex. genom att ställa krav på djurvälfärd, en ansvarsfull antibiotikaanvändning och minskad miljöpåverkan av antibiotika.

Även i regeringens klimatpolitiska handlingsplan och i regeringens strategi respektive handlingsplan för cirkulär ekonomi pekas offentlig upphandling ut som ett viktigt verktyg för att begränsa klimatpåverkan och ställa om till en cirkulär ekonomi

Förslagen i promemorian

Promemorian ”En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling (Ds 2021:31) lämnar förslag om att skärpa nuvarande regler kring hur vissa samhällsintressen ska beaktas vid offentlig upphandling. I dag *bör* samhällsintressena miljön, samt sociala och arbetsrättsliga aspekter beaktas vid en upphandling om upphandlingens art motiverar det. Enligt förslaget *ska* dessa samhällsintressen beaktas när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte. Det föreslås även att ytterligare samhällsintressen, människors hälsa och djuromsorg, ska beaktas när det är relevant. Promemorian föreslår även att det införs en skyldighet att alltid beakta klimatet vid offentlig upphandling.

I promemorian föreslås även att upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer om hur klimatet, miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter ska beaktas.

Den föreslagna regleringen om att vissa samhällsintressen ska beaktas vid upphandling ska, med undantag för direktupphandlingar, även tillämpas på det icke-direktivstyrda området och vid upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster

Utifrån promemorian läggs förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU), förslag till lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF), samt förslag till lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner (LUK). Lagändringarna föreslås träda ikraft den 1 juli 2022.

Kommunstyrelseförvaltningens bedömning

Kommunstyrelseförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i promemorian, vilka stämmer väl överens med de mål och ambitioner som kommunen har inom de områden som berörs. I sammanhanget bör dock påpekats att ytterligare reglering och formalisering av upphandlingsprocessen riskerar att leda till ökade kostnader för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer, samt att mindre och medelstora leverantörer riskerar att få allt svårare att hantera de formella krav som ställs i anbudsförfarandet.

Vad gäller promemorians förslag om att upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer för hur den nya lagstiftningen ska tillämpas, så ställer sig Kommunstyrelseförvaltningen negativ till förslaget i den delen vad gäller kommuner och regioner. Förslaget bedöms innebära en onödig inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Kommuner och regioner bör själva kunna bedöma behovet av riktlinjer för verksamheten.

Tilläggas kan vad gäller framtagande av förslag till nya upphandlingsriktlinjer utifrån en förändrad lagstiftning, så ser Kommunstyrelseförvaltningen ett behov av en samordnad beredning med de kommuner som Vänersborgs kommun bedriver upphandlingssamverkan med.

Beredning

Ärendet har beretts av ekonomikontoret, Kommunstyrelseförvaltningen, som upprättat förslag till remissvar inför kommunstyrelsens beslut.

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Bilagor

- Förslag på remissvar från Vänersborgs kommun: En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling (Ds 2021:31)

Sändlista

Finansdepartementet
Ekonomikontoret

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Finansdepartementet

Svar på remiss: En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling

Bakgrund

Vänersborgs kommun har erbjudits inkomma med remissvar avseende promemorian ”En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling” (Ds 2021:31).

Sammanfattning av remissvar

Vänersborgs kommun ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i promemorian, vilka stämmer väl överens med de mål och ambitioner som kommunen har inom de områden som berörs. I sammanhanget bör dock påpekats att ytterligare reglering och formalisering av upphandlingsprocessen riskerar att leda till ökade kostnader för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer, samt att mindre och medelstora leverantörer riskerar att få allt svårare att hantera de formella krav som ställs i anbudsförfarandet.

Vad gäller promemorians förslag om att upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer för hur den nya lagstiftningen ska tillämpas, så motsätter sig Vänersborgs kommun förslaget i den delen. Förslaget bedöms innebära en onödig inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Kommuner och regioner bör själva kunna bedöma behovet av riktlinjer för verksamheten.

Yttrande kring promemorians delförslag

4.1 Regleringen om att beakta miljön samt sociala och arbetsrättsliga aspekter skärps

Promemorians förslag: Den nuvarande bör-regeln i lagen om offentlig upphandling, lagen om upphandling inom försörjningssektorerna och lagen om upphandling av koncessioner – enligt vilken en upphandlande myndighet eller enhet bör beakta miljöhänsyn samt sociala och arbetsrättsliga hänsyn om upphandlingens art motiverar detta – ska ersättas med en skyldighet att beakta nämnda samhällsintressen när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte.
Yttrande: Vänersborgs kommun instämmer i promemorians förslag

4.2 En skyldighet att beakta människors hälsa och djuromsorg införs

Promemorians förslag: Skyldigheten att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling enligt lagen om offentlig upphandling, lagen om upphandling inom försörjningssektorerna och lagen om upphandling av koncessioner ska även omfatta människors hälsa och djuromsorg när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte.
Yttrande: Vänersborgs kommun instämmer i promemorians förslag

4.3 Klimatet ska alltid beaktas

Promemorians förslag: En upphandlande myndighet eller enhet ska alltid beakta klimatet vid offentlig upphandling enligt lagen om offentlig upphandling, lagen om upphandling inom försörjningssektorerna och lagen om upphandling av koncessioner.
Yttrande: Vänersborgs kommun instämmer i promemorians förslag

5.1 En skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att besluta om riktlinjer

Promemorians förslag: Upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer om hur klimatet, miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter ska beaktas.
Yttrande: Vänersborgs kommun motsätter sig promemorians förslag.
Förslaget bedöms innebära en onödig inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Kommuner och regioner bör själva kunna bedöma behovet av riktlinjer för verksamheten.

5.2 Nuvarande regler om dokumentation är tillräckliga

Promemorians bedömning: Det bedöms inte finnas något behov av nya regler om dokumentation till följd av införandet av de nya skyldigheterna.
Yttrande: Vänersborgs kommun har inga synpunkter på promemorians bedömning

6. Det icke-direktivstyrda området

Förslag: Den föreslagna regleringen om att vissa samhällsintressen ska beaktas vid upphandling ska, med undantag för direktupphandlingar, även tillämpas på det icke-direktivstyrda området och vid upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster.
Yttrande: Vänersborgs kommun har inga synpunkter på promemorians förslag

Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande

Lena Tegenfeldt
Kommundirektör

En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling

Ds 2021:31

Regeringskansliet
Finansdepartementet

1306

En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling

Ds 2021:31

Regeringskansliet
Finansdepartementet

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).
Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Omslag: Regeringskansliets standard
Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2021

ISBN 978-91-525-0241-9 (tryck)
ISBN 978-91-525-0242-6 (pdf)
ISSN 0284-6012

Innehåll

Sammanfattning **3**

1 Promemorians lagförslag **5**

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling 5

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna 7

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner 9

2 Samhällsintressen vid offentlig upphandling **11**

3 Det upphandlingsrättsliga regelverket **15**

3.1 Hänsyn till olika samhällsintressen vid offentlig upphandling 15

3.2 Den så kallade bör-regeln 16

3.3 Uteslutning och kvalificering av anbudsgivare 17

3.4 Tekniska krav 18

3.5 Utvärdering av anbud 19
3.5.1 Tilldelningskriterier 19
3.5.2 Onormalt låga anbud 20

3.6 Villkor för fullgörande 20

3.7 Reserverade kontrakt 21

3.8 Miljökrav enligt andra författningar 21

3.9 Sammanfattning ... 22

4 En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig uphandling ... 23

4.1 Regleringen om att beakta miljön samt sociala och arbetsrättsliga aspekter skärps ... 23

4.2 En skyldighet att beakta människors hälsa och djuromsorg införs ... 26

4.3 Klimatet ska alltid beaktas ... 28

5 Riktlinjer och dokumentation ... 33

5.1 En skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att besluta om riktlinjer ... 33

5.2 Nuvarande regler om dokumentation är tillräckliga ... 35

6 Det icke-direktivstyrda området ... 37

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ... 39

8 Konsekvenser ... 41

9 Författningskommentar ... 45

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling ... 45

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna ... 49

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner ... 49

Sammanfattning

I denna promemoria föreslås en skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att beakta klimatet vid offentlig upphandling. Myndigheterna och enheterna ska även beakta miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte. Vidare föreslås att upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer för hur nämnda intressen ska beaktas.

Lagändringarna föreslås träda ikraft den 1 juli 2022.

1 Promemorians lagförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3 § och 19 kap. 3 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	4 kap.
	3 §
En upphandlande myndighet *bör* beakta *miljöhänsyn*, sociala och arbetsrättsliga *hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta.*	En upphandlande myndighet *ska* beakta *klimatet vid offentlig upphandling. Myndigheten ska även beakta miljön, människors hälsa, djuromsorg samt* sociala och arbetsrättsliga *aspekter när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte.* *En upphandlande myndighet ska besluta om riktlinjer för hur dessa intressen ska beaktas.*

Lydelse enligt prop. 2021/22:5 Ett förenklat upphandlingsregelverk	*Föreslagen lydelse*
	19 kap.
	3 §
En upphandlande myndighet *bör* beakta *miljöhänsyn* samt	En upphandlande myndighet *ska* beakta *klimatet vid*

sociala och arbetsrättsliga *hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta.*	*offentlig upphandling. Myndigheten ska även beakta miljön, människors hälsa, djuromsorg samt* sociala och arbetsrättsliga *aspekter när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte.* *En upphandlande myndighet ska besluta om riktlinjer för hur dessa intressen ska beaktas.*

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för sådana upphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3 § och 19 kap. 3 § lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
3 §	
En upphandlande enhet *bör* beakta *miljöhänsyn*, sociala och arbetsrättsliga *hänsyn vid upphandling om upphandlingens art motiverar detta*.	En upphandlande enhet *ska* beakta *klimatet vid offentlig upphandling. Enheten ska även beakta miljön, människor hälsa, djuromsorg samt* sociala och arbetsrättsliga *aspekter när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte*. *En upphandlande enhet ska besluta om riktlinjer för hur dessa intressen ska beaktas.*

Lydelse enligt prop. 2021/22:5 Ett förenklat upphandlingsregelverk	*Föreslagen lydelse*
19 kap.	
3 §	
En upphandlande enhet *bör* beakta *miljöhänsyn* samt sociala och arbetsrättsliga *hänsyn vid upphandling om upphandlingens art motiverar detta*.	En upphandlande enhet *ska* beakta *klimatet vid offentlig upphandling. Enheten ska även beakta miljön, människors hälsa, djuromsorg samt* sociala och arbetsrättsliga *aspekter när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte.*

En upphandlande enhet ska besluta om riktlinjer för hur dessa intressen ska beaktas.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för sådana upphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3 § och 15 kap. 4 § lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
3 §	
En upphandlande myndighet eller enhet *bör* beakta *miljöhänsyn*, sociala och arbetsrättsliga hänsyn *vid upphandling av koncessioner om upphandlingens art motiverar detta*.	En upphandlande myndighet eller enhet *ska* beakta *klimatet vid upphandling av koncessioner. Myndigheten eller enheten ska även beakta miljön, människors hälsa, djuromsorg samt* sociala och arbetsrättsliga aspekter när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte. *En upphandlande myndighet eller enhet ska besluta om riktlinjer för hur dessa intressen ska beaktas.*
15 kap.	
4 §	
En upphandlande myndighet eller enhet *bör* beakta *miljöhänsyn*, sociala och arbetsrättsliga *hänsyn vid upphandling av koncessioner om upphandlingens art motiverar detta*.	En upphandlande myndighet eller enhet *ska* beakta *klimatet vid upphandling av koncessioner. Myndigheten eller enheten ska även beakta miljön, människors hälsa, djuromsorg samt* sociala och arbetsrättsliga *aspekter när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte*. *En upphandlande myndighet eller enhet ska besluta om riktlinjer för hur dessa intressen ska beaktas.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för sådana upphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.

2 Samhällsintressen vid offentlig upphandling

Staten, kommuner och regioner upphandlar för närmare 800 miljarder kronor varje år. Det är inköp som kan användas för att främja gemensamma samhällsintressen. Upphandlande myndigheter och enheter bör därför så långt som möjligt säkerställa att hållbarhet genomsyrar varje skede i inköpsprocessen samt verka för en hållbar upphandling i det internationella utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet. Att beakta hållbarhet i större utsträckning vid offentlig upphandling är ett av verktygen för att styra mot långsiktig hållbarhet i linje med Agenda 2030 (se prop. 2019/20:188 s. 29).

I den nationella upphandlingsstrategin, som beslutades av regeringen i juni 2016, framhålls att Sverige ska ligga i framkant och fortsatt vara ett föredöme när det gäller miljöanpassad offentlig upphandling. Med väl genomtänkta och väl utformade upphandlingar av varor och tjänster kan offentlig upphandling fungera som en stark drivkraft för en hållbar utveckling. Användningen av miljöanpassad upphandling bör därför öka, särskilt inom områden med stor miljöpåverkan. Utgångspunkten bör vara att miljöhänsyn och livscykelperspektiv ska beaktas i upphandlingens alla faser. Även om priset i en enskild upphandling initialt kan bli högre kan den totala samhällskostnaden på sikt bli lägre (Nationella upphandlingsstrategin, Fi2016/00833, s. 20–21).

Även i regeringens klimatpolitiska handlingsplan och i regeringens strategi respektive handlingsplan för cirkulär ekonomi pekas offentlig upphandling ut som ett viktigt verktyg för att begränsa klimatpåverkan och ställa om till en cirkulär ekonomi (prop. 2019/20:65 s. 63–66, Cirkulär ekonomi – strategi för omställningen i Sverige, M2020/01133, s. 20 och Cirkulär ekonomi – Handlingsplan för omställning för Sverige, M2020/ 01554, s. 18–19). I budget-

propositionen för 2022 framhålls vidare att cirkulär, giftfri och fossilfri upphandling är ett viktigt verktyg för att minska miljöpåverkan och klimatutsläpp, och därigenom nå miljö- och klimatmål samt flera av de globala målen i Agenda 2030. I propositionen föreslås därför att Upphandlingsmyndighetens anslag ska ökas för att stärka arbetet med cirkulär, giftfri och fossilfri offentlig upphandling (prop. 2021/22:1, utgiftsområde 2, s. 109).

I den nationella upphandlingsstrategin framhålls vidare vikten av att upphandlande myndigheter och enheter ställer relevanta krav på djurskydd vid offentlig upphandling och därmed bidrar till att säkerställa goda förhållanden under djurets liv, oavsett produktionsland. Upphandling av livsmedel och måltidstjänster pekas särskilt ut som ett område där kraven som ställs bör återspegla samhällets förväntningar på en hög djurskyddsnivå. Riksdagen beslutade även i juni 2017 en nationell livsmedelsstrategi (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338). I denna understryks vikten av att den offentliga upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster används för att bättre beakta miljö- och djurskyddsaspekter (samma prop. s. 66–68).

Regeringen beslutade i februari 2020 om en uppdaterad strategi för arbetet mot antibiotikaresistens. Enligt strategin bör offentlig upphandling användas som ett strategiskt verktyg för att uppnå dess mål, t.ex. genom att ställa krav på djurvälfärd, en ansvarsfull antibiotikaanvändning och minskad miljöpåverkan av antibiotika (Svensk strategi för arbetet mot antibiotikaresistens 2020–2023, S2020/00799, s. 7).

Ett ytterligare mål i den nationella upphandlingsstrategin är en offentlig upphandling som bidrar till ett socialt hållbart samhälle. Enligt strategin bör krav på sociala hänsyn ställas i offentliga upphandlingar när det är möjligt och lämpligt. Ett område som nära knyter an till sociala hänsyn, och som också lyfts fram i strategin, är krav om skäliga arbetsvillkor vid offentlig upphandling (Nationella upphandlingsstrategin s. 22–23.)

Den svenska upphandlingslagstiftningen ger ett mycket stort utrymme att beakta olika samhällsintressen vid offentlig upphandling (se avsnitt 3). Upphandlingsmyndigheten tillhandahåller också sedan flera år tillbaka ett omfattande stöd i fråga om hur olika samhällsintressen kan beaktas i offentliga upphandlingar. Regelverket bygger i stor utsträckning på frivillighet. Mot bakgrund av de ovan redovis-

ade högt ställda målen finns det anledning att närmare överväga om de nuvarande regelverket bör skärpas.

3 Det upphandlingsrättsliga regelverket

3.1 Hänsyn till olika samhällsintressen vid offentlig upphandling

Regler om offentlig upphandling finns huvudsakligen i tre olika lagar.[1] Den lag som oftast tillämpas är lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av rådets direktiv 2004/18/EG (LOU-direktivet). I lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna regleras upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster. Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU av den 26 februari 2014 om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG (LUF-direktivet). Förfarandet för upphandling av koncessioner regleras i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner. Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/23/EU av den 26 februari 2014 om tilldelning av koncessioner (LUK-direktivet).

Syftet med 2014 års upphandlingsdirektiv är att stimulera tillväxten och främja förtroendet för EU:s inre marknad. Direktiven har därutöver två kompletterande mål. Det ena målet är att genom enklare och mer flexibla regler öka effektiviteten i offentliga utgifter för att säkra bästa möjliga upphandlingsresultat när det gäller att få

[1] Upphandling på försvars- och säkerhetsområdet regleras särskilt genom lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. Denna lag genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/81/EG av den 13 juli 2009 om samordning av förfarandena vid tilldelning av vissa kontrakt för byggentreprenader, varor och tjänster av upphandlande myndigheter och enheter på försvars- och säkerhetsområdet och om ändring av direktiven 2004/17/EG och 2004/18/EG.

bättre valuta för pengarna. Det andra målet är att upphandlande myndigheter ska ges bättre möjligheter att använda offentlig upphandling till stöd för gemensamma samhälleliga mål, såsom skyddet av miljön, högre resurs- och energieffektivitet, kampen mot klimatförändringar, främjande av innovation, sysselsättning och social integration samt säkerställande av bästa tänkbara villkor för tillhandahållande av sociala tjänster av hög kvalitet (prop. 2015/16:195 del 1 s. 292).

Målen genomsyrar direktiven på flera sätt, bl.a. genom den allmänna principen om säkerställandet av miljö-, sociala och arbetsrättsliga skyldigheter (artikel 18.2 LOU-direktivet, artikel 36.2 LUF-direktivet och artikel 30.3 i LUK-direktivet). Enligt denna ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att ekonomiska aktörer vid fullgörande av offentliga kontrakt iakttar tillämpliga miljö-, social- och arbetsrättsliga skyldigheter som fastställts i unionsrätten, nationell rätt, kollektivavtal eller i internationella miljö-, social- och arbetsrättsliga bestämmelser som anges i bilaga X till respektive direktiv. Bestämmelserna i direktiven om förkastande av anbud, uteslutning av leverantörer och onormalt låga anbud hänvisar till denna princip (prop. 2015/16:195 s. 293–294).

Av skälen till direktiven framgår vidare att inget i dem bör hindra genomförande av sådana åtgärder som behövs för att skydda bl.a. människors och djurs liv, människors hälsa, miljön eller bevarandet av växter, i synnerhet med sikte på en hållbar utveckling, under förutsättning att åtgärderna överensstämmer med EUF-fördraget (skäl 41 i LOU-direktivet, skäl 56 i LUF-direktivet och skäl 59 i LUK-direktivet).

I det följande redogörs för vilka möjligheter och skyldigheter upphandlande myndigheter och enheter har enligt det svenska upphandlingsregelverket att beakta olika samhällsintressen vid offentlig upphandling.

3.2 Den så kallade bör-regeln

Enligt 4 kap. 3 § och 19 kap. 2 LOU, 4 kap. 3 § och 19 kap. 2 § LUF samt 4 kap. 3 § och 15 kap. 4 § LUK bör upphandlande myndigheter och enheter beakta miljöhänsyn, sociala och arbetsrättsliga hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta. I

propositionen 2021/22:5 Ett förenklat upphandlingsregelverk föreslås att en likalydande bestämmelse tas in i det nya regelverket för upphandlingar på det icke-direktivstyrda området i 19 kap. 3 § LOU och 19 kap. 3 § LUF.

Bestämmelsen har karaktären av målsättningsstadgande och är avsedd att framhålla vikten av att myndigheter beaktar miljöhänsyn samt sociala och arbetsrättsliga hänsyn vid upphandling. Det överlåts till myndigheten eller enheten att utifrån övriga bestämmelser bedöma på vilket sätt och i vilket skede av upphandlingen sådana hänsyn ska tas. Friheten är dock inte obegränsad. Upphandlingen får t.ex. inte utformas i strid med de grundläggande principerna (4 kap. 1 § LOU, 4 kap. 1 § LUF och 4 kap. 1 LUK) eller mot EUF-fördragets bestämmelser om fri rörlighet för varor och tjänster (se bl.a. RÅ 2010 ref. 78, C-413/17 Roche Lietuva, C-513/99 Concordia Bus, C-368/10 Kommissionen mot Nederländerna och C-448/01 Wienstrom).

Bestämmelsen ger i sig inte något stöd för att påkalla domstolsprövning av en upphandling om myndigheten eller enheten inte har tagit särskild hänsyn till de aktuella samhällsintressena (prop. 2009/10:180 s. 267–273, 315 och 376 samt prop. 2015/16:195 s. 973, 1192 och 1335–1336).

3.3 Uteslutning och kvalificering av anbudsgivare

Ett sätt att beakta olika samhällsintressen kan vara att säkerställa att den leverantör som tilldelas kontraktet uppfyller vissa grundläggande krav på lämplighet eller kapacitet. För att undvika att offentliga kontrakt tilldelas leverantörer som har begått brott eller misskött sig på annat sätt, finns särskilda regler om uteslutning av leverantörer (13 kap. LOU, 13 kap. LUF och 11 kap. LUK). Enligt dessa ska en upphandlande myndighet eller enhet utesluta en leverantör från att delta i upphandlingen bl.a. om en företrädare för leverantören är dömd för mutbrott, människohandel eller viss annan allvarlig brottslighet. En leverantör får även uteslutas om myndigheten kan visa att den har åsidosatt tillämpliga miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter.

För att säkerställa att leverantören har den tekniska och yrkesmässiga kapacitet som krävs för att genomföra kontraktet, t.ex. när

det gäller utförande av miljöfarlig verksamhet, får den upphandlande myndigheten eller enheten även ställa krav på att leverantören ska vara kvalificerad i relevanta avseenden (14 kap. LOU, 14 kap. LUF och 12 kap. LUK).

3.4 Tekniska krav

Det är den upphandlande myndigheten eller enheten som själv bestämmer vad som ska upphandlas. Myndigheten eller enheten har därmed stor frihet att beakta olika samhällsintressen när den formulerar vilka krav som ska ställas på varan eller tjänsten. En förutsättning är dock att kraven har anknytning till det som ska upphandlas (se RÅ 2010 ref. 78).

I de s.k. tekniska specifikationerna beskrivs de egenskaper som varan eller tjänsten ska ha (9 kap. LOU, 9 kap. LUF och 7 kap. LUK). Myndigheten kan beakta såväl livscykelegenskaper som hållbarhetsaspekter i produktionsprocessen. Med livscykel avses samtliga skeden – inklusive forskning och utveckling – som en vara, tjänst eller ett byggnadsverk genomgår från råvaruanskaffning eller generering av resurser till bortskaffande, sanering och tjänstens eller anskaffningens slut (1 kap. 17 § LOU och 1 kap. 16 § LUF).

Ett sätt att säkerställa att en vara eller tjänst uppfyller vissa grundläggande miljökrav eller sociala krav kan vara att ställa krav i nivå med en viss standard eller märkning. Tekniska specifikationer kan även utformas som funktions- eller prestandakrav. Myndigheten kan t.ex. ställa krav på användning av förnybara energikällor vid upphandling av el eller fossilfria färdmedel vid upphandling av transporter (9 kap. 3–8 §§ LOU och 9 kap. 3–8 §§ LUF; jfr även 7 kap. LUK).

När det gäller tekniska specifikationer och sociala hänsyn är den upphandlande myndigheten eller enheten som huvudregel skyldig att, när det som anskaffas ska användas av fysiska personer, beakta samtliga användares behov inklusive tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning (9 kap. 2 § LOU och 9 kap. 2 § LUF).

3.5 Utvärdering av anbud

3.5.1 Tilldelningskriterier

Den upphandlande myndigheten eller enheten ska anta det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga för myndigheten eller enheten. Utvärderingen av ett anbud enligt LOU och LUF ska baseras på någon av de tre utvärderingsgrunderna bästa förhållandet mellan kvalitet och pris, kostnad eller pris (16 kap. 1–3 §§ LOU och 16 kap. 1–3 §§ LUF). Vid tilldelning av en koncession ska myndigheten eller enheten använda tilldelningskriterier som är förenliga med de grundläggande principerna, har anknytning till det som ska anskaffas, säkerställer att anbuden bedöms i konkurrens med varandra i syfte att fastställa allmänna ekonomiska fördelar för myndigheten eller enheten och inte ger myndigheten eller enheten obegränsad valfrihet (13 kap. 1 § LUK).

Vid bedömningen av vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga står det myndigheten eller enheten fritt att beakta t.ex. miljö- och sociala aspekter (artikel 67.2 LOU-direktivet och 82.2 LUF-direktivet; se även artikel 41.2 LUK-direktivet). I likhet med vad som gäller för tekniska krav måste även kriterierna för tilldelning ha anknytning till det som ska upphandlas.

Många av de obligatoriska krav som kan anges i de tekniska specifikationerna kan även utformas som tilldelningskriterier. Ett sätt att beakta både ekonomisk och miljömässig hållbarhet är att låta bedömningen utgå från en analys av kostnaderna under livscykeln för den vara eller tjänst som ska anskaffas. Med detta avses bl.a. interna kostnader, t.ex. för produktion, transport, användning, underhåll och bortskaffande av uttjänta varor. Det kan också omfatta kostnader hänförliga till externa miljöeffekter, exempelvis föroreningar som orsakas av utvinning av råmaterial som används i varan eller som beror på själva varan eller dess tillverkning, om de kan beräknas i ekonomiska termer och övervakas (1 kap. 17 § och 16 kap. 4 § LOU, 1 kap. 16 § och 16 kap. 4 § LUF, skäl 96 till LOU-direktivet, skäl 101 till LUF-direktivet samt skäl 64 LUK-direktivet).

3.5.2 Onormalt låga anbud

Upphandlande myndigheter och enheter ska även beakta vissa samhällsintressen vid tillämpningen av reglerna om onormalt låga anbud enligt LOU och LUF. Om ett anbud förefaller vara onormalt lågt, t.ex. i förhållande till hur leverantören avser att fullgöra miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter enligt kontraktet, ska den upphandlande myndigheten eller enheten begära att leverantören förklarar det låga priset eller kostnaden. Om leverantören inte kan lämna en tillfredsställande förklaring till det låga anbudet ska myndigheten eller enheten förkasta det. Detsamma gäller om det onormalt låga priset beror på att anbudet inte stämmer överens med tillämpliga miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter (16 kap. 7 § LOU och 16 kap. 7 § LUF).

3.6 Villkor för fullgörande

Det är vidare möjligt för en upphandlande myndighet eller enhet att ställa särskilda miljömässiga, sociala, arbetsrättsliga och andra villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras. Villkoren kan bl.a. avse begränsad klimatpåverkan, en god arbetsmiljö, en god djuromsorg och ansvarsfull antibiotikaanvändning. Villkoren kan också syfta till genomförande av åtgärder för att främja jämställdhet i arbetslivet mellan kvinnor och män, hälsoskydd för den personal som deltar i produktionsprocessen eller till anställning av personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden (17 kap. 1 § LOU, 16 kap. 1 § LUF och 14 kap. 1 § LUK; se även skäl 98 i LOU-direktivet, 103 LUF-direktivet och 65 i LUK-direktivet).

När det gäller arbetsrättsliga hänsyn bör framhållas att upphandlande myndigheter och enheter är skyldiga att under vissa förutsättningar ställa sådana villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras (17 kap. 2–5 §§ LOU, 16 kap. 2–5 §§ LUF och 14 kap. 2–5 §§ LUK). Skyldigheten gäller för direktivstyrda upphandlingar och om det är behövligt. Om arbetet enligt det upphandlande kontraktet utförs enligt svensk arbetsrätt ska de arbetsrättsliga villkoren avse lön, semester och arbetstid enligt ett centralt kollektivavtal i den aktuella branschen. Villkoren ska dock alltid minst motsvara de nivåer som följer av lag. Om arbetet enligt det upphandlade kontraktet i stället ska utföras utan att svensk arbetsrätt är tillämplig, ska de arbetsrätt-

sliga villkoren ställas i enlighet med ILO:s kärnkonventioner. Den upphandlande myndigheten eller enheten ska också kräva att leverantören säkerställer att de underleverantörer som direkt medverkar till att fullgöra kontraktet uppfyller de arbetsrättsliga villkoren i kontraktet. Detta gäller både vid villkor enligt kollektivavtal och villkor enligt ILO:s kärnkonventioner. Om det saknas förutsättningar för den upphandlande myndigheten eller enheten att ange nivån för ett villkor är den dock inte skyldig att ställa det villkoret.

3.7 Reserverade kontrakt

Ytterligare ett sätt att beakta främst sociala och arbetsrättsliga aspekter är genom tillämpning av reglerna om reserverade kontrakt i lagen om offentlig upphandling. Enligt dessa får en upphandlande myndighet reservera deltagandet i en upphandling för s.k. skyddade verkstäder eller föreskriva att ett kontrakt ska fullgöras inom ramen för ett program för skyddad anställning (4 kap. 18 § LOU och skäl 98–99 till LOU-direktivet).

En upphandlande myndighet får även reservera deltagandet i en upphandling av s.k. välfärdstjänster. Möjligheten är begränsad till vissa typer av organisationer. Organisationerna måste ha som syfte att fullgöra ett offentligt uppdrag som är kopplat till att tillhandahålla välfärdstjänster samt återinvestera eventuell vinst för att uppnå nämnda syfte och ha en lednings- och ägarstruktur som grundar sig på personalens ägande eller deltagande eller som kräver aktivt deltagande av personal, användare eller berörda parter. Löptiden för sådant kontrakt får inte överstiga tre år och inte heller tilldelas samma organisation två gånger i rad (19 kap. 6 a § LOU). I prop. 2021/22:5 förslås att möjligheten att reservera kontakt för nämnda organisationer ska omfatta upphandlingar av samtliga sociala tjänster och andra särskilda tjänster som omfattas av artikel 77.1 i LOU-direktivet (se propositionens författningsförslag i 19 kap. 25 § LOU).

3.8 Miljökrav enligt andra författningar

När det gäller miljöhänsyn följer av 13 § förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter att flera statliga myndigheter är skyldiga att miljöanpassa sina upphandlingar i den mån en sådan

anpassning är möjlig. Förordningens tillämpningsområde är dock begränsat på så sätt att den endast gäller miljöområdet och vissa statliga myndigheter. Det finns även exempel där det ställs krav på miljöanpassad upphandling inom vissa specifika områden, såsom vid upphandling av fordon och transporttjänster (se lagen [2011:846] och förordningen [2011:847] om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster). Vidare har regeringen genom förordningen (2018:1428) om myndigheters arbete med klimatanpassning ålagt vissa myndigheter att i den mån det är möjligt ta hänsyn till klimatanpassning när de upphandlar.

3.9 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan konstateras att upphandlingslagstiftningen ger ett mycket stort utrymme att beakta olika samhällsintressen vid offentlig upphandling. Utgångspunkten är också att upphandlande myndigheter och enheter bör beakta miljöhänsyn, sociala och arbetsrättsliga hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta. Regelverket bygger, med vissa undantag, på frivillighet och någon generell skyldighet att alltid ta sådana hänsyn finns inte. Myndigheterna och enheterna har vidare stor frihet att själva bestämma vilka samhällsintressen som bör prioriteras och hur upphandlingen ska utformas för att främja dessa. Hänsyn till olika samhällsintressen kan tas bl.a. genom reglerna för uteslutning eller kvalificering av leverantörer, tekniska specifikationer, tilldelningskriterier, onormalt låga anbud och särskilda villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras. Friheten är dock inte obegränsad. Eventuella krav, kriterier eller villkor måste ha anknytning till det som ska upphandlas. Upphandlingen får inte heller i övrigt utformas i strid med de grundläggande principerna, regelverket i övrigt eller mot EUF-fördragets bestämmelser om fri rörlighet för varor och tjänster.

4 En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig uphandling

Detta avsnitt inleds med ett förslag om att skärpa nuvarande regler. I dag bör samhällsintressena miljön samt sociala och arbetsrättsliga aspekter beaktas vid en upphandling om upphandlingens art motiverar det. Enligt förslaget ska dessa samhällsintressen beaktas när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte. Därefter föreslås att ytterligare samhällsintressen – människors hälsa och djuromsorg – ska beaktas när det är relevant. Avsnittet avslutas med ett förslag om att införa en skyldighet att alltid beakta klimatet vid offentlig upphandling.

4.1 Regleringen om att beakta miljön samt sociala och arbetsrättsliga aspekter skärps

Förslag: Den nuvarande bör-regeln i lagen om offentlig upphandling, lagen om upphandling inom försörjningssektorerna och lagen om upphandling av koncessioner – enligt vilken en upphandlande myndighet eller enhet bör beakta miljöhänsyn samt sociala och arbetsrättsliga hänsyn om upphandlingens art motiverar detta – ska ersättas med en skyldighet att beakta nämnda samhällsintressen när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte.

Skälen för förslaget

Som framgått av föregående avsnitt anses det viktigt att upphandlande myndigheter och enheter tar hänsyn till miljöaspekter samt sociala och arbetsrättsliga aspekter när de upphandlar. Det är därför angeläget att upphandlande myndigheter och enheter verkligen använder sig av det utrymme som upphandlingslagstiftningen medger vad gäller hänsynstagande till de nämnda samhällsintressena.

En svaghet med den nuvarande regleringen i 4 kap. 3 § LOU, 4 kap. 3 § LUF och 4 kap. 3 § LUK är att den enbart är en rekommendation och inte innebär några skyldigheter för de upphandlande myndigheterna eller enheterna. En skärpning av regleringen på så sätt att det införs en skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att beakta de aktuella intressena skulle kunna bidra till att dessa arbetar mer strategiskt och långsiktigt med frågorna inom ramen för sin inköpsorganisation. Det skulle även i sin tur kunna påskynda processen mot en mer miljömässigt och socialt hållbar utveckling i hela samhället.

Som ett argument mot att införa en skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att beakta bl.a. miljön skulle kunna anföras att en sådan skyldighet innebär en viss inskränkning i kommunernas bestämmanderätt, eftersom detta inte tidigare har varit en skyldighet utan enbart en möjlighet för kommunerna. Sådana inskränkningar bör enligt 14 kap. 3 § regeringsformen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett dem. Här kan dock framhållas att upphandlingslagstiftningen redan reglerar hur en kommun ska agera när den anskaffar varor, tjänster och byggentreprenader. Det som skulle tillkomma är att upphandlande myndigheter och enheter även ska beakta vissa samhällsintressen när de upphandlar. Det skulle i sig inte innebära någon skyldighet för upphandlande myndigheter eller enheter att alltid prioritera aktuella samhällsintressen framför t.ex. ett lågt pris. Det vore således fråga om en tämligen begränsad inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

Det faktum att den nu diskuterade skyldigheten skulle innebära ett visst extra arbete för den upphandlande organisationen får vid en samlad bedömning anses väga mindre tungt än de motstående intressena. Övervägande skäl talar således för att den nuvarande regleringen bör skärpas och att det bör bli obligatoriskt för upphandlande

myndigheter och enheter att beakta miljön samt sociala och arbetsrättsliga aspekter när de upphandlar.

Eftersom behovet av att beakta nämnda samhällsintressen varierar mellan olika upphandlingar, bör skyldigheten bara gälla i de fall upphandlingen är relevant för det aktuella samhällsintresset. I den nuvarande regleringen i 4 kap. 3 § LOU, 4 kap. 3 § LUF och 4 kap. 3 § LUK framgår detta genom att respektive bestämmelse endast tar sikte på sådana fall där beaktande av ett visst samhällsintresse är motiverat med hänsyn till upphandlingens art. Med detta avses enligt förarbetena inte bara att eventuella krav ska vara relevanta utan även att de ska vara förenliga med de grundläggande principerna och EU-domstolens praxis (prop. 2009/10:180 s. 273). Avsikten är fortfarande att den upphandlande myndigheten eller enheten ska vara skyldig att utforma upphandlingen i enlighet med de grundläggande principerna, EU-domstolens praxis och upphandlingsregelverket i övrigt. Skyldigheten att beakta ett visst samhällsintresse ska således inte innebära att myndigheten eller enheten tillåts göra avsteg från principerna eller förfaranderegelerna i övrigt. Detta får emellertid anses följa av regelverket i övrigt utan att det behöver anges särskilt i den nu aktuella bestämmelsen. Däremot bör kopplingen mellan upphandlingen och det aktuella samhällsintresset – som en förutsättning för att skyldigheten ska gälla – tydligare komma till uttryck. Av bestämmelsen bör därför framgå att skyldigheten att beakta de aktuella samhällsintressena bara ska gälla när det är relevant med hänsyn till upphandlingen syfte.

Lika lite som vid införandet av 4 kap. 3 § LOU, 4 kap. 3 § LUF samt 4 kap. 3 § och 15 kap. 4 § LUK bedöms det nu vara lämpligt att i lagtexten beskriva hur en upphandlande myndighet närmare ska gå till väga för att beakta de aktuella intressena. Sektorsspecifika bestämmelser, särskilt på detaljnivå, bör undvikas i upphandlingslagarna, eftersom dessa främst syftar till att reglera förfarandet för hur upphandlingar ska genomföras och inte vad som ska upphandlas. Med hänsyn till de skiftande förhållanden som gäller beroende på bl.a. upphandlingsföremålet är det inte heller önskvärt att i lagtexten närmare ange vilka krav eller kriterier som en upphandlande myndighet eller enhet ska använda sig av. Det bör i stället överlämnas åt den upphandlande myndigheten eller enheten att bedöma hur dessa samhällsintressen bäst ska beaktas i varje enskild upphandling. Hur myndigheterna eller enheterna bör agera kan variera beroende på

omständigheterna i det enskilda fallet, exempelvis beroende på vad det som upphandlas, forskningsläget och utbudet på marknaden.

4.2 En skyldighet att beakta människors hälsa och djuromsorg införs

Förslag: Skyldigheten att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling enligt lagen om offentlig upphandling, lagen om upphandling inom försörjningssektorerna och lagen om upphandling av koncessioner ska även omfatta människors hälsa och djuromsorg när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte.

Skälen för förslaget

Enligt flera unionsrättsakter får EU:s medlemsstater ställa strängare krav än de minimikrav som följer av unionslagstiftningen. Djurskyddslagstiftningen är alltså inte fullt ut harmoniserad på unionsnivå, utan kraven på djurskydd kan skilja sig åt mellan olika medlemsstater. Motsvarande gäller regleringen avseende antibiotikaanvändning inom djurhållning.

I Sverige finns sedan länge ett stort intresse av en hög nivå på djurskydd hos både allmänhet och producenter. Sverige har en sträng djurskyddslagstiftning som i flera avseenden går längre än EU:s förordningar och direktiv. Svenska djur ges ofta mer utrymme och större rörelsefrihet än djur i andra länder genom att Sverige bl.a. inte tillåter fixering av suggor och kräver att mjölkkor ska hållas på bete under sommaren. Svensk lagstiftning är vidare mycket restriktiv när det gäller operativa ingrepp på djur. Det är t.ex. inte tillåtet att kupera svansen på grisar eller trimma näbben på värphöns. En god djuromsorg och friskare djur kan ge affärsmässiga fördelar i form av lägre veterinär- och läkemedelskostnader och även ett bättre produktionsresultat. Samtidigt innebär en hög nivå på djuromsorgen ofta merkostnader för producenterna och det kan vara svårt att fullt ut få kompensation för dessa via marknaden. Om upphandlande myndigheter och enheter inte ställer krav på god djuromsorg och en ansvarsfull antibiotikaanvändning när de upphandlar, kan detta leda till

att leverantörer som tar sådana hänsyn i praktiken drabbas av en konkurrensnackdel (jfr SOU 2011:75 del 1 s. 203–205).

Friska djur och låg antibiotikaanvändning minskar även risken för att antibiotikaresistens ska utvecklas. Om antibiotika brukas på ett felaktigt sätt – t.ex. när det inte behövs, med olämplig dosering eller när antibiotika med ett omotiverat brett antibakteriellt spektrum används – riskerar resistensutvecklingen att drivas på i onödan. God djuromsorg och djurhälsa är alltså inte bara viktigt för djuren utan även för folkhälsan. Krav på en god djuromsorg och på ansvarsfull antibiotikaanvändning i samband med djurhållning, kan även bidra till att den kunskap som finns inom livsmedelsproduktionen lyfts fram med följden att användningen av antibiotika minskar och djuromsorgen stärks även internationellt.

Upphandlande myndigheter och enheter bör därför, när det är relevant, genomföra sina upphandlingar så att dessa främjar en god djuromsorg och en ansvarsfull användning av antibiotika på djur. Ett sätt att åstadkomma detta skulle kunna vara att göra det obligatoriskt för upphandlande myndigheter och enheter att alltid ställa krav i enlighet med svensk djurskyddslagstiftning. En sådan reglering skulle emellertid sannolikt utgöra ett otillåtet handelshinder enligt artikel 34 i EUF-fördraget. Människors och djurs liv och hälsa är visserligen sådana erkända intressen som, enligt artikel 36 i EUF-fördraget, skulle kunna rättfärdiga en begränsning av den fria rörligheten av varor. Åtgärden får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna och måste dessutom vara proportionerlig. Vid en sådan intresseavvägning skulle en sådan reglering sannolikt anses vara icke-proportionerlig. Det bör därför inte föreskrivas en skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att alltid ställa krav som ligger i nivå med svensk djurskyddslagstiftning eller svenska regler om användning av antibiotika.

I stället bör det – liksom när det gäller miljön samt sociala och arbetsrättsliga aspekter – införas en generell skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att beakta människors hälsa och djuromsorg när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte.

4.3 Klimatet ska alltid beaktas

Förslag: En upphandlande myndighet eller enhet ska alltid beakta klimatet vid offentlig upphandling enligt lagen om offentlig upphandling, lagen om upphandling inom försörjningssektorerna och lagen om upphandling av koncessioner.

Skälen för förslaget

Sveriges internationella åtaganden för att begränsa klimatpåverkan

Parisavtalet är ett globalt klimatavtal som stärker genomförandet av FN:s ramkonvention om klimatförändringar (Klimatkonventionen). Det trädde i kraft den 4 november 2016. Sverige ratificerade Parisavtalet den 13 oktober 2016 och blev part trettio dagar senare, dvs. den 12 november 2016. Parisavtalet syftar till att begränsa den globala uppvärmningen genom att anslutande stater förbinder sig att minska sina utsläpp av växthusgaser. I avtalet slås fast att den globala genomsnittliga temperaturökningen ska hållas väl under två grader och att världens länder ska sträva efter att begränsa den till 1,5 grader. Enligt avtalet ska staterna utarbeta, meddela och upprätthålla så kallade nationellt fastställda bidrag. Staterna ska successivt skärpa sina bidrag och förnya dem vart femte år.

Vid FN:s toppmöte den 25 september 2015 antog världens länder Agenda 2030 och sjutton nya globala mål för hållbar utveckling. Ett mål är att bekämpa klimatförändringarna. Ett annat mål är omställningen till en hållbar konsumtion och produktion av varor och tjänster, varav ett delmål är att främja hållbara metoder för offentlig upphandling. De globala målen är integrerade och odelbara. Insatserna för att minska utsläppen av växthusgaser är en förutsättning för att uppnå övriga hållbarhetsmål, samtidigt som arbetet med övriga mål är en förutsättning för att lyckas med klimatarbetet.

Utöver de internationella klimatförhandlingarna sätter även EU vissa ramar för svensk klimatpolitik. År 2009 antog EU målsättningen att minska utsläppen av växthusgaser med 80–95 procent till 2050 jämfört med 1990 års nivåer, i en kontext av nödvändiga minskningar av de utvecklade länderna som grupp.

Det svenska klimatmålet

Som ett led i arbetet med att uppnå målen i Parisavtalet antog riksdagen den 15 juni 2017 regeringens proposition Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige (prop. 2016/17:146, bet. 2016/17:MJU24, rskr. 2016/17:320). I proposition anges vidare att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Målet innebär bl.a. att utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än utsläppen år 1990. Regeringen har även uttryckt ambitionen om att Sverige ska bli världens första fossilfria land (samma prop. s. 25–29 och 36).

Klimatpåverkan från offentlig konsumtion

De offentliga inköpen har, precis som den privata konsumtionen, en betydande klimat- och miljöpåverkan både i Sverige och utomlands. Enligt uppgifter från Naturvårdsverket uppgick Sveriges konsumtionsbaserade utsläpp till 82 miljoner ton år 2018, varav fyrtio procent kommer från det offentligas konsumtion och investeringar. Offentlig konsumtion utgörs av de varor och tjänster som t.ex. skolor, sjukhus och myndigheter köper in för att bedriva sin verksamhet. Med utsläppen från investeringar avses utsläpp kopplade till inköpet av bl.a. byggnader, maskiner, datorer, värdeföremål och lagerinvesteringar (Naturvårdsverket 2021).

Klimatpåverkan från offentlig inköpsverksamhet kan analyseras på flera sätt. Upphandlingsmyndigheten har analyserat klimatpåverkan från de offentliga inköpen genom en s.k. miljöspendanalys. Analysen utgår från ett inköpsperspektiv vilket innebär att den, till skillnad från en konsumtionsbaserad analys, även omfattar sådana varor eller tjänster som organisationen efter inköpet överlåter eller säljer vidare till andra. Enligt Upphandlingsmyndigheten uppgick klimatpåverkan till följd av offentliga inköp till 23,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter under 2019 (Upphandlingsmyndigheten 2021).

En skyldighet att beakta klimatet vid offentlig upphandling

Som regeringen anför i propositionen En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan, kan offentlig upphandling vara ett effektivt instrument för att nå Sveriges klimatmål (prop. 2019/20:65 s. 64). Även i regeringens strategi för cirkulär ekonomi konstateras att det finns en stor potential i att genom offentlig upphandling bidra till minskade utsläpp samt främjande av utbud och efterfrågan på innovativa, cirkulära och klimatsmarta lösningar. Hållbara metoder vid offentlig upphandling pekas vidare ut som ett delmål för att uppnå det globala hållbarhetsmålet om en hållbar konsumtion och produktion av varor och tjänster (mål 12 och 12.7 Agenda 2030, se även prop. 2019/20:188 Sveriges genomförande av Agenda 2030, s. 29–31). Med en samlad köpkraft på nästan 800 miljarder kronor om året har offentlig sektor en viktig roll i omställningen till ett resurseffektivt, fossilfritt och hållbart samhälle både i Sverige och globalt. Det är därför angeläget att upphandlande myndigheter och enheter använder det utrymme som upphandlingslagstiftningen ger för att minska utsläppen från de offentliga inköpen oavsett var i världen det sker.

Av förarbetena till den nuvarande regleringen om att vissa samhällsintressen bör beaktas framgår inte på ett tydligt sätt om avsikten är att klimathänsyn ska omfattas av dess tillämpningsområde (se prop. 2015/16:195 s. 428–434 och prop. 2009/10:180 s. 267–273 och 317). Även om klimatet kan anses innefattas i begreppet miljön, bör detta komma till tydligare uttryck i lagtexten. Därigenom tydliggörs också att miljön kan omfatta mer än bara klimatet. Skyldigheten att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling bör således uttryckligen omfatta klimatet.

Vissa typer av upphandlingar – t.ex. upphandling av byggentreprenader, fastighetsdrift, livsmedel och transporter – har större påverkan på klimatet än andra (Upphandlingsmyndigheten 2021). Sett ur ett livscykelperspektiv får emellertid produktion och konsumtion av varor och tjänster alltid konsekvenser för klimatet. Under alla faser i livscykeln finns en risk för att växthusgaser släpps ut. Utsläppen kan uppstå vid tillverkning, användning, återbruk, materialåtervinning, omhändertagande av avfall och transporter i alla led (Naturvårdsverkets rapport 5903 Konsumtionens klimatpåverkan). Eftersom det således alltid är relevant att beakta klimatet vid offentlig

upphandling saknas skäl att begränsa bestämmelsen på det sätt som föreslås för övriga samhällsintressen.

5 Riktlinjer och dokumentation

5.1 En skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att besluta om riktlinjer

Förslag: Upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer om hur klimatet, miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter ska beaktas.

Skälen för förslaget

För att en formell skyldighet att beakta miljön och klimatet, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter ska få maximal effekt krävs även att upphandlande myndigheter och enheter arbetar strategiskt och långsiktigt med fokus på måluppfyllelse och samhällsnytta.

Resurs- och effektivitetsskäl samt de skiftande förhållanden som kan gälla i övrigt, t.ex. beroende på vad som ska upphandlas och situationen på den aktuella marknaden, gör att upphandlande myndigheter och enheter behöver överväga på vilket sätt och vid vilka upphandlingar som hänsyn till olika samhällsintressen ska tas för att vara så effektiva och ändamålsenliga som möjligt. Den upphandlande myndigheten eller enheten kan t.ex. behöva ta fram målsättningar som är långsiktiga, tydliga och mätbara samt kommunicera dessa inom organisationen.

Mot denna bakgrund skulle ett instrument för att uppnå en önskad effekt med bestämmelsen kunna vara att upphandlande myndigheter och enheter tar fram riktlinjer för det ändamålet. Av riktlinjerna kan t.ex. framgå vilka områden som är av särskild vikt för myndigheten och hur aktuella intressen inom det området bäst kan beaktas. Genom att precisera myndighetens eller enhetens prioriteringar

inom de aktuella områdena kan upphandlingsverksamheten lättare kopplas till dess övergripande och politiska mål. Upphandlingen kan på så sätt bättre lyftas fram som ett medel för att bidra till olika politiska målsättningar. Förutom en långsiktig strategi för hur målen ska uppnås kan dessa behöva konkretiseras och kommuniceras på ett begripligt sätt inom organisationen så att det blir tydligt för enskilda medarbetare vilka överväganden och prioriteringar som behöver göras samt hur eventuella målkonflikter bör hanteras. Målsättningarna bör så långt det är möjligt vara tydliga och mätbara. En viktig aspekt är hur målen ska kunna följas upp och utvärderas på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt.

Vidare kan klargöras hur ansvars- och rollfördelningen inom den upphandlande myndigheten eller enheten ser ut och hur ledningen kan engageras för att säkerställa tillräckliga ekonomiska och personella resurser. Myndigheten eller enheten kan också analysera vilka risker, av t.ex. miljömässig eller social karaktär, som kan aktualiseras i olika typer av upphandlingar och i vilket skede av upphandlingen eller under avtalstiden som dessa bäst kan förebyggas, upptäckas eller åtgärdas.

En annan viktig omständighet som kan belysas i riktlinjer är hur den upphandlande myndigheten eller enheten kan arbeta för en god och löpande dialog med marknaden i syfte att beakta hur de aktuella samhällsintressena bättre kan tas tillvara. Vidare kan det anges hur dokumentation ska ske.

Det finns således flera starka skäl till att en upphandlande myndighet eller enhet bör vara skyldig att ta fram riktlinjer för hur den ska beakta de intressen som nämns i bestämmelsen.

Mot en sådan skyldighet skulle dock kunna anföras att ett krav på riktlinjer utgör ett nytt åliggande för kommuner och regioner, som innebär en inskränkning i den kommunala självstyrelsen för dessa. Sådana inskränkningar bör enligt 14 kap. 3 § regeringsformen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett dem. Ytterligare ett argument emot ett krav på riktlinjer är att det skulle medföra en ökad administrativ börda för statliga upphandlande myndigheter och enheter. Emellertid kan det konstateras att det inte torde vara fråga om en alltför betungande börda att ta fram och besluta om riktlinjer. I detta sammanhang bör också framhållas att det redan finns ett krav på upphandlande myndigheter och enheter att besluta om riktlinjer för användning av

direktupphandling (se 19 kap. 7 § LOU, 19 kap. 7 § LUF och 15 kap. 6 § LUK).

Vid en samlad bedömning får nyttan med en lagstadgad skyldighet att besluta om riktlinjer på det aktuella området anses väga tyngre än det extra arbete som kravet kan komma att innebära för de upphandlande myndigheterna och enheterna. Kravet på riktlinjer bedöms även vara en godtagbar inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

De upphandlande myndigheterna och enheterna bör alltså åläggas en skyldighet att besluta om riktlinjer för hur klimatet, miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter ska beaktas.

Det bedöms inte behövas preciserade bestämmelser om innehållet i riktlinjerna. Däremot kan det finnas anledning att ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att ta fram en vägledning om riktlinjernas närmare innehåll för att underlätta upphandlande myndigheters och enheters arbete.

Det bör framhållas att det är riktlinjer och inte bindande föreskrifter som ska tas fram. En upphandlande myndighet eller enhet förväntas visserligen följa de riktlinjer den har beslutat om, men riktlinjerna är inte rättsligt bindande för vare sig den upphandlande myndigheten eller enheten eller för de leverantörer eller andra aktörer som indirekt kan komma att beröras av dessa.

5.2 Nuvarande regler om dokumentation är tillräckliga

Bedömning: Det bedöms inte finnas något behov av nya regler om dokumentation till följd av införandet av de nya skyldigheterna.

Skälen för bedömningen

Enligt 12 kap. 14 § och 19 kap. 30 § LOU – som saknade motsvarighet i tidigare upphandlingslagstiftning – ska en upphandlande myndighet dokumentera genomförandet av en upphandling. Dokumentationen ska vara tillräcklig för att motivera myndighetens be-

slut under upphandlingens samtliga skeden. Detta inbegriper dokumentation om kommunikation med leverantörer, interna överläggningar, utformning av upphandlingsdokumenten, eventuella dialoger och förhandlingar samt urval och tilldelning av kontrakt (se prop. 2015/16:195 s. 675). Av nämnda bestämmelser följer att en upphandlande myndighet ska dokumentera sina ställningstaganden i förhållande till den skyldighet som följer av 4 kap 3 § LOU. Motsvarande gäller för LUF och LUK (se 12 kap. 14 § och 19 kap. 30 § LUF samt 10 kap. 14 § och 15 kap. 9 § LUK). Det finns således numera en generell dokumentationsplikt som kan tillämpas i aktuella fall, varför det saknas anledning att föreskriva en särskild dokumentationsplikt i detta avseende.

I 22 kap. LOU, 22 kap. LUF och 18 kap. LUK finns allmänna bestämmelser om tillsyn och föreläggande om att lämna ut uppgifter och handlingar. Dessa bestämmelser kan aktualiseras för att följa upp hur upphandlande myndigheter efterlever kraven på riktlinjer och dokumentation.

6 Det icke-direktivstyrda området

Förslag: Den föreslagna regleringen om att vissa samhällsintressen ska beaktas vid upphandling ska, med undantag för direktupphandlingar, även tillämpas på det icke-direktivstyrda området och vid upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster.

Skälen för förslaget

Den nuvarande regleringen om att vissa samhällsintressen bör beaktas är tillämplig även vid upphandlingar på det icke-direktivstyrda området och vid upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster enligt LOU, LUF och LUK (19 kap. 2 § LOU, 19 kap. 2 § LUF och 15 kap. 4 § LUK). I prop. 2021/22:5 Ett förenklat upphandlingsregelverk föreslås att upphandlande myndigheter och enheter även fortsättningsvis bör beakta miljöhänsyn samt sociala och arbetsrättsliga hänsyn när de upphandlar (se 19 kap. 3 § LOU och 19 kap. 3 § LUF i propositionens författningsförslag). En skillnad jämfört med den nuvarande regleringen är dock att förslaget i propositionen inte omfattar direktupphandlingar. Det saknas skäl att avvika från den avgränsning som föreslås i propositionen i det avseendet. Skyldigheten att beakta vissa samhällsintressen ska således även gälla vid annonspliktig upphandling på det icke-direktivstyrda området och vid upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagändringarna ska träda ikraft den 1 juli 2022. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för upphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.

Skälen för förslaget

De föreslagna ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Upphandlande myndigheter och enheter behöver dock ges rimlig tid att anpassa sig till de nya skyldigheter som följer av förslagen. Med hänsyn till det och de återstående stegen i lagstiftningsprocessen föreslås lagändringarna träda i kraft den 1 juli 2022.

Äldre bestämmelser ska dock fortfarande gälla för upphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.

8 Konsekvenser

Bedömning: De föreslagna lagändringarna bedöms bidra till att upphandlande myndigheter och enheter i större utsträckning än i dag kommer att beakta gemensamma samhällsintressen när de upphandlar.

Förslaget kan – i vart fall i ett inledande skede – antas medföra marginellt ökade kostnader för upphandlande myndigheter och enheter. Kostnaderna för Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket och övriga förvaltningsmyndigheter samt för domstolarna bedöms rymmas inom befintliga anslag.

Inskränkningen i den kommunala självstyrelsen bedöms vara proportionerlig.

Skälen för bedömningen

Förslagen innebär att upphandlande myndigheter och enheter ska beakta klimatet vid offentlig upphandling. Myndigheterna och enheterna ska även beakta miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte. Vidare innebär förslaget att upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer.

I och med detta bedöms det finnas goda möjligheter att upphandlande myndigheter och enheter i större utsträckning kommer att använda sig av de möjligheter som lagstiftningen ger för ökat hänsynstagande till nämnda samhällsintressen. Som en konsekvens härav kan det förväntas leda till gynnsamma effekter när det gäller upphandlande organisationers inverkan på miljö och klimat, sociala och arbetsrättsliga aspekter samt folkhälsa och djuromsorg.

Kostnader och andra konsekvenser för myndigheter, enheter och domstolar

Det är osäkert om förslaget kommer att medföra ökade kostnader för upphandlande myndigheter och enheter. Förslaget innebär dock – i vart fall till en början – en ökad administrativ börda för upphandlande myndigheter och enheter. Denna kan antas medföra ökade kostnader. Det torde emellertid vara fråga om en marginell kostnadsökning som ryms inom befintliga anslagsramar.

Upphandlingsmyndigheten tillhandahåller redan ett väl utvecklat stöd för upphandling inom aktuella områden. Behovet av de råd och stödinsatser som Upphandlingsmyndigheten erbjuder kan dock i viss mån förväntas öka. Förslaget kan därför antas medföra ökade kostnader för Upphandlingsmyndigheten för att erbjuda stöd till upphandlande myndigheter och enheter samt leverantörer. Kostnadsökningen bedöms kunna hanteras inom befintliga anslag.

Förslaget bedöms inte medföra några ökade kostnader av betydelse för Konkurrensverket, andra förvaltningsmyndigheter eller för domstolar och kan därför hanteras inom befintliga anslagsramar.

Kostnader och andra konsekvenser för företag

Förslaget förväntas bidra till att upphandlande myndigheter och enheter i större utsträckning än idag beaktar gemensamma samhällsintressen när de upphandlar. Detta kan i sin tur påverka företag som är potentiella leverantörer till den offentliga sektorn, främst genom att andra faktorer, utöver prisfaktorn, kan komma att få ökad betydelse vid offentlig upphandling. Företagens utbud av byggentreprenader, varor och tjänster kan således behöva anpassas över tid för att möta ändrad efterfrågan hos upphandlande organisationer. Förslaget bedöms inte medföra några generella kostnadsökningar för företagen.

Konsekvenser för kvinnor och män

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (se prop. 2008/09:1 utgiftsområde 13 s. 42). Delmålet om ekonomisk

jämställdhet handlar bl.a. om att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk jämställdhet livet ut. Jämställdhet bidrar till ekonomisk tillväxt genom att både kvinnors och mäns fulla potential tillvaratas och främjas (skr. 2016/17:10 s. 16). Det förslag som läggs fram genom denna promemoria har en könsneutral utformning. Bedömningen görs att förslaget gynnar kvinnor och män i lika hög grad.

Konsekvenser för det kommunala självstyret

Upphandlingslagstiftningen reglerar redan hur en kommun ska agera när den anskaffar varor, tjänster och byggentreprenader. Det som tillkommer med förslagen är att upphandlande myndigheter och enheter ska beakta vissa samhällsintressen när de upphandlar samt besluta om riktlinjer avseende hur detta ska ske. Förslaget innebär dock ingen skyldighet för upphandlande myndigheter eller enheter att alltid prioritera aktuella samhällsintressen framför t.ex. ett lågt pris. Förslaget bedöms utgöra en godtagbar inskränkning i förhållande till det kommunala självstyret, se avsnitt 4 och 6.

Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms vara förenligt med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

4 kap.

3 § En upphandlande myndighet *ska* beakta *klimatet vid offentlig upphandling. Myndigheten ska även beakta miljön, människors hälsa, djuromsorg samt* sociala och arbetsrättsliga *aspekter när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte.*

En upphandlande myndighet ska besluta om riktlinjer för hur dessa intressen ska beaktas.

Av paragrafen framgår att en upphandlande myndighet ska beakta vissa samhällsintressen när den upphandlar och att den måste ha riktlinjer om detta. Övervägandena finns i avsnitt 4–7.

Enligt *första stycket* ska en upphandlande myndighet beakta klimatet vid varje offentlig upphandling. När det gäller miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter ska myndigheten beakta dessa intressen när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte. Ändringarna innebär en skärpning i förhållande till nuvarande lydelse på två sätt. För det första byts ordet ”bör” ut mot ”ska”, vilket innebär att det nu blir obligatoriskt att beakta de aktuella samhällsintressena. För det andra kompletteras bestämmelsen med ytterligare tre prioriterade samhällsintressen: klimatet, människors hälsa och djuromsorg. Eftersom skyldigheten att beakta klimatet gäller vid varje upphandling, regleras detta specifika intresse i en egen inledande mening. Gemensamt för övriga samhällsintressen är att skyldigheten att beakta dem endast gäller när det aktuella intresset är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte. Dessa samhällsintressen behandlas därför i en och samma bestämmelse i andra meningen. Övriga ändringar i stycket är språkliga.

Med klimatet avses klimatsystemet, dvs. atmosfären, hydrosfären, biosfären och geosfären sammantagna och dess inbördes samspel. Ett sätt att beakta klimatet kan vara att utvärdera anbudens effekter för utsläppen av växthusgaser i klimatsystemet till följd av förbränning av fossila bränslen. Ett annat sätt kan vara att ställa krav på produktens livslängd och upphandla redan använda eller återvinningsbara produkter.

Med miljön avses här främst andra miljöaspekter än klimatet såsom ekosystemen, biologisk mångfald och människors utnyttjande av naturresurser i Sverige och andra länder. Myndigheten kan beakta miljön genom att t.ex. utvärdera anbudens livscykelkostnader eller ställa krav på miljömärkningar, avfallsförebyggande åtgärder och substitution av miljöfarliga ämnen.

Med begreppet människors hälsa menas i första hand befolkningens hälsa och välbefinnande, dvs. folkhälsan. Upphandlande myndigheter ska således beakta folkhälsoarbetet när de upphandlar (jfr prop. 2017/18:249). Begreppet omfattar såväl fysisk som psykisk hälsa. Med god hälsa avses bl.a. att vara frisk och fri från sjukdomar samt fysiskt och psykiskt välbefinnande. Människors hälsa kan beaktas t.ex. genom att ställa krav på att upphandlade måltider ska vara sammansatta på ett näringsriktigt sätt. I upphandlingen kan även ställas krav på att produkter som ska användas i förskolor och andra offentliga miljöer inte får innehålla särskilt farliga ämnen eller andra ämnen som kan skada hälsan. Utvecklingen av antibiotikaresistens utgör en risk för människors hälsa och en viktig del i det förebyggande arbetet mot antibiotikaresistens är en ansvarsfull antibiotikaanvändning. Ett annat sätt att främja människors hälsa är därför att vid upphandling av livsmedel eller måltidstjänster ställa krav på en ansvarsfull användning av antibiotika i samband med djurhållning.

Begreppet djuromsorg innefattar bl.a. sådana aspekter som att djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom, att djur ska hållas och skötas i en god miljö på ett sådant sätt att deras välbefinnande och naturliga beteende främjas samt att beteendestörningar hos djur förebyggs. Såväl djurskydd som djurhälsa är aspekter som innefattas i begreppet. Däri inbegrips även en ansvarsfull antibiotikaanvändning i samband med djurhållning.

Med sociala- och arbetsrättsliga aspekter avses bl.a. jämställdhet, tillgänglighet, skäliga arbetsvillkor och mänskliga rättigheter. Dessa aspekter kan beaktas t.ex. genom att myndigheten ställer krav på att

de varor och tjänster som upphandlas kan användas av alla oavsett funktionsförmåga. Ett annat sätt att beakta dessa samhällsintressen kan vara att kräva att leverantören säkerställer skäliga arbetsvillkor hos sina underleverantörer både i och utanför Sverige.

Skyldigheten att beakta ett visst samhällsintresse innebär att den upphandlande myndigheten ska analysera upphandlingens effekter för det aktuella intresset och så långt det är möjligt vidta lämpliga åtgärder i syfte att främja detsamma inom ramen för den offentliga upphandlingen. Det kan exempelvis handla om val av kvalificeringskrav, tekniska specifikationer, tilldelningskriterier och särskilda villkor för fullgörande av kontraktet. Det är också möjligt för en upphandlande myndighet att redan vid ställningstagandet till vad som ska upphandlas ta sådana hänsyn. Något uttryckligt krav på att upphandlingen ska genomföras på ett visst sätt finns emellertid inte. Myndigheten är i denna del fri att utforma förfarandet på det sätt den finner lämpligt med hänsyn till vad som ska upphandlas och i enlighet med de grundläggande principerna (4 kap. 1 §) och regelverket i övrigt. Regleringen innebär alltså inte att upphandlande myndigheter i varje upphandling alltid måste prioritera de aktuella samhällsintressena framför exempelvis ett lågt pris eller funktionalitet. Den generella skyldigheten att beakta ett visst samhällsintresse innebär inte heller att myndigheten eller enheten tillåts göra avsteg från de grundläggande principerna eller förfarandereglerna i övrigt.

När det finns skyldigheter enligt andra specialbestämmelser har dessa företräde framför denna generella bestämmelse, om det skulle uppstå en konflikt dem emellan. Som exempel på en sådan specialreglering kan nämnas reglerna om särskilda arbetsrättsliga villkor i 17 kap. 2–5 §§ LOU. Avsikten är inte att den generella bestämmelsen ska påverka tillämpningen eller tolkningen av reglerna om särskilda arbetsrättsliga villkor. Om myndigheten vid en bedömning enligt 17 kap. 3 § tredje stycket finner att det saknas förutsättningar för att kräva fullgörande i enlighet med angivna arbetsrättsliga villkor enligt 2 § samma kapitel, innebär den generella bestämmelsen således inte att myndigheten ändå måste kräva fullgörande i enlighet med sådana villkor.

Kravet på relevans innebär att det ska finnas en konkret koppling mellan det aktuella samhällsintresset och syftet med upphandlingen på så sätt att valet av kontraktsföremål eller utformningen av upp-

handlingen kan antas få konsekvenser för det samhällsintresse som avses.

I *andra stycket*, som är nytt, anges en skyldighet för den upphandlande myndigheten att besluta om riktlinjer för hur de intressen som nämns i paragrafens första stycke ska beaktas. Det är den upphandlande myndighetens ansvar att bedöma hur dessa intressen bäst tas tillvara inom ramen för den egna verksamheten. Faktorer som har betydelse vid denna bedömning kan t.ex. vara syftet med upphandlingen och det behov upphandlingen avser att tillgodose, utbudet på marknaden samt forskningsläget och den tekniska utvecklingen på området. Det kan vidare handla om att sätta mål och identifiera prioriterade områden utifrån myndighetens uppdrag liksom eventuella målkonflikter mellan olika samhällsintressen och hur de ska vägas mot varandra. Riktlinjerna kan vidare innehålla metoder och rutiner för utbildning, intern och extern kommunikation, kunskapsinhämtning, analys, uppföljning och dokumentation. Riktlinjerna är avsedda att vara ett stöd i myndighetens arbete. Av begreppet riktlinjer framgår att det inte är fråga om rättsligt bindande beslut.

19 kap.

3 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 3 § LOU, se kommentaren till den paragrafen.

Ett sätt att uppfylla skyldigheten att beakta samhällsintressena vid offentlig upphandling på det icke-direktivstyrda området kan vara att ställa särskilda villkor vid fullgörande av kontraktet (jfr 17 kap. 1–5 §§). Detta innebär emellertid inte att den upphandlande myndigheten alltid måste kräva att leverantören fullgör avtalet i enlighet med bestämmelserna i 17 kap. 2–5 §§. Men om sådana villkor ställs, får myndigheten anses ha uppfyllt skyldigheten enligt denna paragraf såvitt avser arbetsrättsliga aspekter.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för sådana upphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser behandlas i avsnitt 8. I *första punkten* anges att lagen träder i kraft den 1 juli 2022.

Av *andra punkten* följer att äldre bestämmelser fortfarande gäller för upphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet. Av HFD 2013 ref. 31 framgår att den tidpunkt när en upphandling har påbörjats sammanfaller med tidpunkten för när en upphandlande myndighets beslut kan bli föremål för överprövning. Av EU-domstolens dom i mål C-26/03 Stadt Halle och RPL Lochau framgår att denna tidpunkt inträffar när det stadium har passerats då rent interna överväganden och förberedelser görs inom en myndighet inför en upphandling. Ett upphandlingsförfarande får därmed anses ha påbörjats när den upphandlande myndigheten beslutat att inleda ett upphandlingsförfarande och detta beslut har kommit till kännedom utåt genom att myndigheten tagit någon form av extern kontakt i syfte att anskaffa det som beslutet avser.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna

Paragraferna motsvarar 4 kap. 3 § och 19 kap. 3 § LOU, se kommentaren till de paragraferna. Motsvarande gäller för ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner

Paragraferna motsvarar 4 kap. 3 § och 19 kap. 3 § LOU, se kommentaren till de paragraferna. Motsvarande gäller för ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna.

Departementsserien 2021

Kronologisk förteckning

1. Myndigheter i samverkan mot arbetslivskriminalitet. A.
2. Ett bättre underlag för att bedöma bostadsbristen. Fi.
3. UTGÅR.
4. Kompletterande åtgärder till EU:s förordning om inrättande av Europeiska arbetsmyndigheten (ELA). A.
5. Genomförande av EU:s direktiv om finansiell information. Ju.
6. Insolvensdirektivet och reglerna om skuldsanering. Ju.
7. Barnets bästa när vård enligt LVU upphör. S.
8. Ändring av andelstal i gemensamhetsanläggningar. Ju.
9. Anpassning av svensk rätt till EU:s nya in- och utresesystem. Ju.
10. EU:s nya gräns- och kustbevakningsförordning. Kompletterande reglering. Ju.
11. Vissa statliga insatser på musikområdet. Ku.
12. Ändringar i radio- och tv-lagen. Ku.
13. Nationell plan för trygghet och studiero. U.
14. Vraket efter ubåten ”Som”. UD.
15. Digitaliseringsdirektivets genomförande i svensk bolagsrätt. Ju.
16. Grundläggande omställnings- och kompetensstöd.
– för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. A.
17. En reformerad arbetsrätt.
– för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. A.
18. Omställningsstudiestöd.
– för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. U.
19. Anpassning av svensk rätt till EU:s nya system för reseuppgifter och resetillstånd. Ju.
20. Förbud mot prospektering och nyexploatering av kol, olja och fossilgas. N.
21. Nya regler för delgivning och bevisupptagning inom EU. Ju.
22. Avveckling av flottningslagstiftningen? Ju.
23. Ett oberoende tvistlösningsförfarande för kollektiva hyrestvister. Ju.
24. Arbetslöshetsförsäkringen och förvaltningslagen. A.
25. Bromma flygplats. – underlag för avveckling av drift och verksamhet. I
26. Hittegods i kollektivtrafiken. Ju.
27. Vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet. A.
28. Ansvarsfrågan vid automatiserad körning samt nya regler i syfte att främja en ökad användning av geostaket. I.
29. Åtgärder mot matchfixning och olicensierad spelverksamhet. Fi.
30. Upphovsrätten på den digitala inre marknaden. Ju.
31. En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling. Fi.

Departementsserien 2021

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Myndigheter i samverkan mot arbetslivskriminalitet. [1]

Kompletterande åtgärder till EU:s förordning om inrättande av Europeiska arbetsmyndigheten (ELA). [4]

Grundläggande omställnings- och kompetensstöd.
– för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. [16]

En reformerad arbetsrätt.
– för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. [17]

Arbetslöshetsförsäkringen och förvaltningslagen. [24]

Finansdepartementet

Ett bättre underlag för att bedöma bostadsbristen. [2]

Åtgärder mot matchfixning och olicensierad spelverksamhet. [29]

En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling. [31]

Infrastrukturdepartementet

Bromma flygplats. – underlag för avveckling av drift och verksamhet. [25]

Ansvarsfrågan vid automatiserad körning samt nya regler i syfte att främja en ökad användning av geostaket. [28]

Justitiedepartementet

UTGÅR. [3]

Genomförande av EU:s direktiv om finansiell information. [5]

Insolvensdirektivet och reglerna om skuldsanering. [6]

Ändring av andelstal i gemensamhetsanläggningar. [8]

Anpassning av svensk rätt till EU:s nya in- och utresesystem. [9]

EU:s nya gräns- och kustbevakningsförordning. Kompletterande reglering. [10]

Digitaliseringsdirektivets genomförande i svensk bolagsrätt. [15]

Anpassning av svensk rätt till EU:s nya system för reseuppgifter och resetillstånd. [19]

Nya regler för delgivning och bevisupptagning inom EU. [21]

Avveckling av flottningslagstiftningen? [22]

Ett oberoende tvistlösningsförfarande för kollektiva hyrestvister. [23]

Hittegods i kollektivtrafiken. [26]

Upphovsrätten på den digitala inre marknaden. [30]

Kulturdepartementet

Vissa statliga insatser på musikområdet. [11]

Ändringar i radio- och tv-lagen. [12]

Näringsdepartementet

Förbud mot prospektering och nyexploatering av kol, olja och fossilgas. [20]

Socialdepartementet

Barnets bästa när vård enligt LVU upphör. [7]

Utbildningsdepartementet

Nationell plan för trygghet och studiero. [13]

Omställningsstudiestöd.
– för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. [18]

Utrikesdepartementet

Vraket efter ubåten ”Som”. [14]

En departementspromemoria arbetas fram inom Regeringskansliet. Den publiceras i departementsserien, förkortad Ds.

Regeringskansliet

103 33 Stockholm Växel 08-405 10 00 www.regeringen.se

ISBN 978-91-525-0241-9 ISSN 0284-6012

1363

Regeringskansliet

Remiss

2021-10-28
Fi2021/03461

Finansdepartementet
Avdelningen för offentlig förvaltning,
Enheten för offentlig upphandling

En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling

Remissinstanser

1 Adda
2 Affärsverket svenska kraftnät
3 Almega
4 Alvesta kommun
5 Arbetsförmedlingen
6 Arbetsgivarverket
7 Arbetsmiljöverket
8 Arjeplogs kommun
9 Axfoundation
10 Båstads kommun
11 Cradlenet
12 Domstolsverket
13 Ekerö kommun
14 Ekologiska Lantbrukarna
15 Falkenbergs kommun
16 Famna
17 Fairtrade Sverige
18 Folkhälsomyndigheten
19 Företagarna

Telefonväxel: 08-405 10 00

Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Jakobsgatan 24
E-post: fi.registrator@regeringskansliet.se

20 Förvaltningsrätten i Karlstad

21 Förvaltningsrätten i Malmö

22 Gävle kommun

23 Göteborgs kommun

24 Högskolan Dalarna

25 Jämställdhetsmyndigheten

26 Järfälla kommun

27 Kammarkollegiet

28 Kammarrätten i Sundsvall

29 Karlshamn kommun

30 Kemikalieinspektionen

31 Kommerskollegium

32 Konkurrensverket

33 Konstnärernas Riksorganisation

34 Kriminalvården

35 Landsorganisationen i Sverige

36 Lantbrukarnas riksförbund

37 Laxå kommun

38 Linköpings kommun

39 Livsmedelsarbetarförbundet

40 Livsmedelsföretagen

41 Livsmedelsverket

42 Luftfartsverket

43 Luleå tekniska universitet

44 Lunds universitet

45 Läkemedelsverket

46 Länsstyrelsen i Blekinge län

47 Länsstyrelsen i Gotlands län

48 Länsstyrelsen i Västernorrlands län

49 Malmö kommun

50 Migrationsverket
51 Miljömärkning Sverige AV (Misab)
52 Mora kommun
53 Mullsjö kommun
54 Myndigheten för delaktighet
55 Mörbylånga kommun
56 Nacka kommun
57 Naturskyddsföreningen
58 Naturvårdsverket
59 Osby kommun
60 Oxfam Sverige
61 Pajala kommun
62 Region Blekinge
63 Region Halland
64 Region Stockholm
65 Region Västernorrland
66 Region Örebro län
67 Sala kommun
68 Sjöfartsverket
69 Socialstyrelsen
70 Statens energimyndighet
71 Statens fastighetsverk
72 Statens jordbruksverk
73 Statens servicecenter
74 Statskontoret
75 Stiftelsen för Strategisk Forskning
76 Storumans kommun
77 Strömsunds kommun
78 Styrelsen fr ackreditering och teknisk kontroll (Swedac)
79 Styrelsen för internationellt utvecklingssamrbete (Sida)

80 Svensk Dagligvaruhandel
81 Svensk Fågel
82 Svenskt Kött
83 Svenskt Näringsliv
84 Sveriges akademikers centralorganisation
85 Sveriges byggindustrier
86 Sveriges kommun och regioner
87 Sveriges lantbruksuniversitet
88 Sveriges standardiseringsförbund
89 Teknikföretagen
90 Tidaholms kommun
91 Tjänstemännens centralorganisation
92 Trafikverket
93 Transportstyrelsen
94 Uddevalla kommun
95 Upphandlingsmyndigheten
96 Umeå kommun
97 Vårdföretagarna
98 Vänersborgs kommun
99 Åre kommun
100 Ängelholms kommun
101 Örebro kommun
102 Örnsköldsviks kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Finansdepartementet **senast den 31 januari 2022**. Svaren bör lämnas per e-post till fi.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till frida.niklasson@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Fi2021/03461 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven

enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian. Om remissen är begränsad till en viss del av promemorian, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Promemorian kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av promemorian via ett beställningsformulär hos Elanders Sverige AB.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Mikael Pauli
Ämnesråd

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

§ 184

Delårsrapport augusti 2021 för Kunskapsförbundet Väst

KS 2021/426

Beslut

Kunskapsförbundets delårsrapport per augusti 2021 överlämnas till Kommunfullmäktige som föreslås notera informationen.

Sammanfattning av ärendet

Kunskapsförbundet Väst ansvarar sedan 2013 för den gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna (Särvux) samt utbildning i svenska för invandrare (Sfi) som bedrivs i Trollhättan och Vänersborg. Direktionen för Kunskapsförbundet Väst (KFV) har inkommit med delårsrapport t.o.m. augusti 2021.
T.o.m. augusti redovisar förbundet ett överskott på 7,8 mnkr. Prognostiserat årsresultat innebär ett överskott på 2,2 mnkr.
En dialog förs kontinuerligt vid ägarsamrådsmöten mellan KFV och representanter för medlemskommunerna, avseende förbundets ekonomiska utveckling.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-12
- Beslut - Delårsrapport augusti 2021 för Kunskapsförbundet Väst, 2021-11-11
- Delårsrapport augusti 2021 för Kunskapsförbundet Väst, 2021-11-11

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Ordföranden redovisade att det fanns ett förslag till beslut, nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Ordföranden ställde kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut under proposition och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat att bifalla förslaget genom acklamation.

Godkännande

Dnr: KS 2021/426

Handläggare
Thomas Sannemalm
thomas.sannemalm@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Kunskapsförbundet väst - Delårsrapport per augusti 2021

Förslag till beslut

Kunskapsförbundets delårsrapport per augusti 2021 överlämnas till Kommunfullmäktige som föreslås notera informationen.

Sammanfattning av ärendet

Kunskapsförbundet Väst ansvarar sedan 2013 för den gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna (Särvux) samt utbildning i svenska för invandrare (Sfi) som bedrivs i Trollhättan och Vänersborg. Direktionen för Kunskapsförbundet Väst (KFV) har inkommit med delårsrapport t.o.m. augusti 2021.

T.o.m. augusti redovisar förbundet ett överskott på 7,8 mnkr. Prognostiserat årsresultat innebär ett överskott på 2,2 mnkr.

En dialog förs kontinuerligt vid ägarsamrådsmöten mellan KFV och representanter för medlemskommunerna, avseende förbundets ekonomiska utveckling.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Sändlista

Ekonomikontoret
Kunskapsförbundet Väst

§ 57 **Dnr 2020/00037**

Budget 2021: delårsrapport januari-augusti 2021

Marie Nordvall presenterade delårsrapport. I dagsläget ser resultatet ut att landa på ett plusresultat om 2 213 Tkr.

Direktionens beslut

Direktionen godkänner upprättad delårsrapport för januari-augusti 2021.

Protokollsutdrag
Vänersborgs kommun
Trollhättans stad



Delårsrapport augusti 2021

Innehåll

Inledning 2
Förvaltningsberättelse 3
Händelser av väsentlig betydelse 3
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning 6
Balanskravsresultat 12
Ekonomisk redovisning 13
Resultaträkning 13
Balansräkning 13
Noter 14
Driftsredovisning 15
Investeringsredovisning 17

Inledning

Kunskapsförbundet Väst ansvarar sedan 2013 för den gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna (Särvux) samt utbildning i svenska för invandrare (Sfi) som bedrivs i Trollhättan och Vänersborg.

Kunskapsförbundets gymnasieutbildning består av gymnasiet och gymnasiesärskolan. Drygt 2 700 elever går på Birger Sjöberggymnasiet i Vänersborg, Magnus Åbergsgymnasiet och Nils Ericsonsgymnasiet i Trollhättan. Gymnasiet omfattar 16 nationella program, lärlingsprogram samt introduktionsprogrammen. Några program finns i både Trollhättan och Vänersborg och gymnasiesärskolan finns på Magnus Åbergsgymnasiet.

Vuxenutbildningen finns i Vänersborg och i Trollhättan och har nästan 2 300 heltidsplatser. Vuxenutbildningen består av utbildningsformerna Grundläggande vuxenutbildning (Gruv), Gymnasial vuxenutbildning (GYvux), Utbildning i svenska för invandrare (Sfi) och Särskild utbildning för vuxna (Särvux). Utöver detta bedriver vuxenutbildningen utbildningar som beviljats genom statsbidrag, såsom yrkesutbildningar, lärlingsutbildning och yrkeshögskoleutbildningar (YH). Det finns också uppdragsutbildningar som finansieras av olika uppdragsgivare.

Enligt förbundsordningen har Kunskapsförbundet till ändamål:

» Att genom mellankommunal samverkan rörande tillhandahållandet av utbildning inom de frivilliga skolformerna uppnå ökad utbildningskvalitet för ungdomar och studerande i medlemskommunerna.

» Att i samverkan med förbundsmedlemmarna och externa aktörer skapa förutsättningar för ett livslångt lärande

» Att vara en viktig part i arbetet med att öka medlemskommunernas långsiktiga attraktionskraft samt

» Att verka för att de frivilliga skolformerna ska vara en drivkraft i samhällsutvecklingen

Genom rollen som ansvarig för Trollhättans stad och Vänersborgs kommun gymnasie- och vuxenutbildningar övertar Kunskapsförbundet förbundsmedlemmarnas lag- och författningsstadgade skyldigheter och befogenheter för dessa verksamheter. Det innebär att Kunskapsförbundet utöver de övergripande områdena *kvalitet* och *attraktivitet,* vilka presenterats utifrån förbundsordningen ovan, också ansvarar för att upprätthålla en *effektiv* organisation.

Kortfattat kan man säga att Kunskapsförbundet har i uppdrag att uppnå högsta möjliga kvalitet i den pedagogiska verksamheten, inom ramen för den tilldelade resursen.

Förvaltningsberättelse

HÄNDELSER AV VÄSENTLIG BETYDELSE

Digital utbildning dominerade inledningen av 2021

Den 18 mars 2020 övergick gymnasieskolan och vuxenutbildningen i Kunskapsförbundet till distansundervisning som en konsekvens av de nationellt beslutade direktiven om social distansering. I Kunskapsförbundet innebar detta att alla elever, med undantag för gymnasiesärskolan och särskild utbildning för vuxna, fick sin undervisning hemma genom olika digitala kanaler. Få trodde nog vid det tillfället att hela höstterminen 2020 och vårterminen 2021 också skulle dominerads av digital undervisningen. Men så blev det.

Under vårterminen 2021 var smittspridningen hög och något annat än digital undervisning, annat än i undantagsfall, var uteslutet, trots att denna hade börjat ta ut sin rätt på elevers motivation och lärande. Elever i årskurs två och tre på gymnasieskolan hade vid den här tidpunkten genomfört en väsentlig del av sin utbildning på distans och för vissa elever började det få konsekvenser. Elever med andra modersmål än svenska, elever på yrkesprogram och elever med extra höga ambitioner är exempel på grupper för vilka omständigheterna märktes tydligare. På huvudmannens uppdrag genomförde skolorna, både gymnasieskola och vuxenutbildning, en omfattande kartläggning på individnivå där varje elevs situation granskades och en mängd olika åtgärder, i syfte att motverka ett kunskapstapp, initierades eller förstärktes. Lovskola, extra undervisning, motiverande samtal, anpassad undervisning, elevhälsainsatser, skolförlagd undervisning i anpassade små grupper och särskilda prövningskurser är exempel på sådana insatser.

Skolledares och lärares engagemang, systematik och skicklighet kom att bli helt avgörande för att så gott det gick lindra de negativa effekterna av den långvariga distansundervisningen. I juni lämnade gymnasieskolans avgångselever med sammantaget bättre resultat än 2020, men det är viktigt att komma ihåg att det i den statistiken göms ett fåtal elever vars försämrade resultat helt tillskrivs distansundervisningen. Genom särskilda statliga medel, den så kallade ”skolmiljarden” kunde den kommunala vuxenutbildningen rustas för att särskilt möta dessa elever när höstterminen startade. Elever erbjöds en ny och utvidgad möjlighet att läsa om gymnasiala kurser, eller att pröva sina kunskaper till en lägre kostnad än vanligt. Samarbetet mellan gymnasieskolan och vuxenutbildningen förtätades och gemensamma ansträngningar för att hjälpa eleverna in i vuxenutbildningen ser ut att ha betalat sig, då en relativt stor grupp unga vuxna nu påbörjat studera på komvux.

I och med höstterminens start och nya statliga direktiv gick gymnasieskolan tillbaka till närundervisning medan vuxenutbildningen kunde fortsätta blanda, och utveckla, när- och distansundervisning. Efter en så lång period med enbart distansstudier var det något som de flesta, inte minst många elever, gladdes åt. I Elevenkäten som genomfördes under våren var det tydligt att gymnasieeleverna generellt föredrar närundervisning medan läget i stort är det omvända för vuxenutbildningens elever, undantaget elever med stora utmaningar i sitt lärande.

I dagsläget är det inte möjligt att bedriva distansundervisning i någon större omfattning i gymnasieskolan men skolorna hittar sätt att bevara och utveckla det som visade sig fördelaktigt med densamma: handledning, utvecklingssamtal och vissa möten mellan professionella är exempel på aktiviteter där effektiviteten och koncentrationen visat sig vinna på formatet. I vuxenutbildningen har det gamla ledordet ”flexibilitet” verkligen laddats med en större innebörd och eleverna ges idag betydligt fler, och för många också bättre, möjligheter att tillägna sig sin utbildning på andra sätt och tidpunkter än på förmiddagarna i klassrummen på Vänerparken och Nils Ericson. Distanslärandet har tydliga baksidor men också fantastiska framsidor. I dagsläget befinner sig Kunskapsförbundet i ett aktivt utforskande av hur vi bäst tar tillvara erfarenheterna från

distansperioden, så att vi möjliggör för alla elever att bli så mycket de kan, oavsett om de haft ett stort eller litet inslag av digitalt lärande i sin utbildning.

Distansundervisningen har fortsatt utvärderats löpande både lokalt av oss i Kunskapsförbundet och vid högskolor och universitet. Arbetet mot målet, att i framtiden bättre kunna utnyttja de fördelar man upptäckt med det distanslärandet rymmer, har påbörjats i hela organisationen.

Kunskapsförbundet har under hela pandemins framfart arbetat utifrån myndigheters rekommendationer och löpande informerat personal om läget samt haft träffar med central skyddskommitté för att arbeta med riskbedömningar och åtgärder för att minska smittspridning. Sjukfrånvaron har under 2021 hållit sig låg för alla personalgrupper.

Vuxenutbildningen utifrån corona och en förändrad arbetsmarknad

Pandemin har påverkat vuxenutbildningen på flera sätt. Övergången till distansutbildning har fungerat relativt väl, men för elever med kort studiebakgrund och låg digital kompetens har utmaningarna varit större. Distansundervisningen har underlättats av att det har varit möjligt för elever att låna chromebooks.

Det förändrade arbetsmarknadsläget till följd av pandemin märktes efter sommaren genom ett större söktryck på gymnasiala kurser och utbildningar. En större andel, inte minst unga, är utan sysselsättning och för många är studier ett alternativ. Behovet av teoretisk gymnasial utbildning bedöms vara större under slutet av 2021, och även under kommande år.

Arbetsmarknadsläget har förbättrats succesivt under året. Det är brist på arbetskraft inom många områden, samtidigt som arbetslösheten är fortsatt hög. Trollhättan och Vänersborg ligger högt i arbetslöshetsstatistiken i Fyrbodal och andelen långtidsarbetslösa har blivit större. Fler förväntas söka även till yrkesutbildningarna. Det är dock svårt att bedöma utvecklingen framåt inom flera yrkesområden, och därmed hur utbudet av vuxenutbildningens yrkesutbildningar ska utformas. Behovet av utbildningsplatser inom yrkesvux kommer att vara större framöver.

Nya förutsättningar för yrkesvuxutbildningen

I början av 2020 var kravet för att få statsbidrag att kommunen skulle finansiera lika många platser som staten. I samband med coronapandemin ändrades detta och istället togs medfinansieringen från kommunerna bort men enbart under 2020. Under 2021 ändras kravet på medfinansiering från kommunerna till 30 %. Det rådde länge en stor osäkerhet kring vilka regler som gällde både under 2020 och 2021.

För vuxenutbildningen är det svårt att snabbt ställa om verksamheten till nya förutsättningar. En utbildning inom yrkesvux är vanligtvis längre än en termin och om platserna snabbt ska utökas påverkar detta ekonomin nästa år. Svårigheten är också som tidigare nämnts att bedöma vilket utbud av yrkesutbildningar som behövs eftersom arbetsmarknadsläget förändrats i samband med coronapandemin.

En stor andel av eleverna inom yrkesvux är i behov av stöd. För elever som behöver språkstöd är kombinationsutbildning där språk och yrkeskurser integreras en framgångsrik metod. Många elever är i behov av specialpedagogiskt och socialt stöd för att kunna fullfölja sina studier.

Antalet elever inom Sfi och Språkintroduktionen minskar

Under hösten 2015 kom många nyanlända till Sverige och då ökade antalet elever inom Sfi och Språkintroduktionen. De senaste åren har det inte kommit lika många nyanlända och det har lett till färre elever. Vuxenutbildningen och gymnasiet har löpande anpassat och ställt om sina verksamheter till de nya förutsättningarna.

Kompensatorisk resursfördelningsmodell

Förra året infördes en kompensatorisk resursfördelningsmodell till gymnasiets nationella program som tar hänsyn till elevernas ingående meritvärde från grundskolan. Även i år omfördelas drygt 10 % av lärartjänsterna och det innebär att yrkesprogram får mer resurs och de studieförberedande programmen mindre. Mellan skolorna har det inte skett några stora förändringar eftersom skolorna har en mix av de olika programmen. Under hösten jämförs resursfördelningsmodellen med föräldrars utbildningsbakgrund för att se om modellen kompenserar även för detta.

Antagning hösten 2021

Våren 2021 lämnade 643 elever Kunskapsförbundet och 802 elever antogs till nationella program hösten 2021. Det innebär en ökning med 159 elever. Förra året var ökningen 40 elever.

Målet med årets antagning var att alla som valt Kunskapsförbundet i första hand skulle erbjudas en plats. Det lyckades nästan fullt ut. Endast VVS- och fastighetsprogrammet hade reserver kvar när antagningen stängde. Orsaken är att det är svårt att få APL-platser och att intresset för utbildningen ökat kraftigt på kort tid. Fortsätter det att vara ett hårt tryck på utbildningen samtidigt som det finns en arbetsmarknad efter utbildningen behöver Kunskapsförbundet se över möjligheten att öka antal platser.

Lokaler

Under ett par år ha Magnus Åbergsgymnasiet byggts om i flera etapper och under sommaren blev den sista etappen färdig. Ombyggnaden har medfört många omflyttningar och en hel del nyinvesteringar i möbler och utrustning. Det finns två områden kvar på Magnus Åbergsgymnasiet som inte är renoverade, en del av MN-huset och bottenplan i A-huset. MN-husen ser vi inget behov av och grundskolan finns redan inne i en del av byggnaden så det finns en naturlig gräns att lämna den delen om det är möjligt. A-husets bottenplan planeras för Gymnasiesärskolan och eventuellt resursskolan.

Anpassningar har gjorts på Birger Sjöberggymnasiet för introduktionsprogrammen för att utnyttja lokalerna mer effektivt.

Under sommaren har vuxenutbildningen flyttat från Trollhättan till Vänersborg och i höst är all vuxenutbildning, förutom vissa yrkesutbildningar och Lärvux, samlad i Vänerparken. Förbundskontoret kommer under hösten flytta till en annan byggnad i Vänerparken för att göra utrymme för vuxenutbildningen.

Utbildningsutbud

Direktionen har beslutat att Kunskapsförbundet hösten 2021 skulle starta en ny hästutbildning på Birger Sjöberggymnasiet. Hästnäringen är en bransch som växer och både efterfrågan på arbetskraft och intresset för relevant utbildning har ökat de senaste åren. Tyvärr blev det för få sökande till utbildningen så den startade inte hösten 2021. Däremot startade en ny bildinriktning på Estetiska programmet på Magnus Åbergsgymnasiet samt en profil, kriminologi, på Ekonomiprogrammet.

GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING

Det övergripande målet för Kunskapsförbundet är att uppnå god ekonomisk hushållning och den definieras utifrån tre verksamhetsmål och två finansiella mål. En del mål redovisas löpande under året men de flesta redovisas enbart i årsredovisningen. Bedömningen hittills i år är att verksamhetsmålen delvis kommer uppfyllas och att de två finansiella målen uppfylls. Det innebär i så fall att Kunskapsförbundet i slutet av året till viss del har en god ekonomisk ställning och det har enbart skett små förändringar jämfört med föregående år.

Målavstämning

I. Alla elever ska nå alla mål

Eleverna ska nå de nationella målen för utbildningen i större utsträckning och i högre grad. Skillnaderna i måluppfyllelse mellan Kunskapsförbundets utbildningar, skolhus och elevgrupper ska minska. Utbildningar och grupper av elever med ett kompensatoriskt behov ska löpande identifieras och förbättringsinsatser aktivt styras mot dessa.

Under 2021 arbetar Kunskapsförbundet därför särskilt med insatser som syftar till att gynna elever:

- på flera av våra yrkesprogram,
- med andra modersmål än svenska,
- i utbildningar och skolhus som har svårare förutsättningar än andra
- i vuxenutbildningen som står långt från arbetsmarknaden

Kunskapsförbundet har under året ett särskilt fokus på arbete som kan antas leda till förbättrad likvärdighet. Det gäller både inom och mellan utbildningsformer, elevgrupper och skolhus. Kunskapsförbundet är den stora kommunala utbildningsaktören som har plats för och välkomnar alla elever oavsett bakgrund och förutsättningar. Det gör det kompensatoriska uppdraget såväl svårare som mer angeläget.

Hur vet vi att vi är på väg att lyckas?

De resultat som redovisas i delårs- och årsrapporter omfattar inte alla resultat eller ens utbildningar och elevgrupper i Kunskapsförbundet. I Mål- och resursplanen väljs några få hårda mått utifrån idealet ”lätt att mäta” framför ”rätt att mäta” och några detaljer, snarare än den stora komplexa och nyanserade kvalitetsbilden, framhävs. Skolans kvalitet definieras i stor utsträckning av nästintill omätbar situerad praktisk klokskap, det vill säga kunskap att göra det rätta i varje given unik situation, till exempel i mötet mellan en lärare och elev. För att få en mer rättvisande bild av måluppfyllelsen i Kunskapsförbundet krävs inblick i den lagstadgade löpande dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet som varje rektor ansvarar för. Under vår årliga muntliga *Kvalitetsstämma,* och i vår *Kvalitetsrapport,* synliggör vi mer kvalitativa och fullständiga bilder av den sammansatta och nyanserade kvalitetsmiljön som är utmärkande för skolan.

Resultat Nationella jämförelser 2019/2020

Ett sätt att bedöma Kunskapsförbundets kvalitet är att jämföra elevernas resultat med snittet i riket. Här följer en kort sammanfattning av måluppfyllelsen sett till elevernas kunskapsresultat i jämförelse med riket.

Gymnasieskolan 2020

- Genomsnittlig betygspoäng, nationellt program
  Kunskapsförbundet ligger något (0,4 betygspoäng) under snittet för riket gällande måttet *genomsnittlig betygspoäng*. Såväl yrkesprogrammens resultat som de högskoleförberedande programmens resultat ligger något lägre än riket. Det totala resultatet är oförändrat sedan 2019.

- Andel avgångselever med gymnasieexamen
  Kunskapsförbundet ligger 4,2 procentenheter under snittet för riket gällande måttet *examensandelar*. Likvärdigheten mellan programtypernas examensandelar är god. Det totala resultatet är en förbättring (med 1,9 procentenheter) sedan 2019.

Vuxenutbildningen 2019

- Kunskapsförbundet elever på *gymnasiala kurser* lyckas bättre (mellan fem och elva procentenheter) än riket på åtta jämförbara kurser. 2018 hade Kunskapsförbundet bättre resultat i fem av åtta jämförbara kurser.

- För de tre jämförbara *kurserna på grundläggande nivå* varierar resultaten i jämförelsen. Kunskapsförbundet ligger lägre (med 12 och 6 procentenheter) än riket på två kurser och högre på en (med 5 procentenheter). 2018 hade Kunskapsförbundet lägre resultat i alla tre jämförbara kurser på grundläggande nivå.

Sammanfattning nationella jämförelser

Kunskapsförbundets elever ska, oavsett vilken utbildning de går och vilka utmaningar för lärande och utveckling de kan möta, nå de nationella målen för sin utbildning. Först då kan Kunskapsförbundet hävda att målen är uppnådda och kvaliteten tillräckligt bra. I realiteten innebär detta att Kunskapsförbundet ständigt måste förbättra resultaten och successivt närma sig en total måluppfyllelse. Sammanfattningsvis når Kunskapsförbundet inte tillfullo sina, eller statens, uppsatta mål för elevernas kunskapsresultat. Dessa har inte i alla avseenden förbättrats från året innan.

Resultat Elevenkäten 2021

I läroplanernas inledande kapitel uttrycks mål som konkretiserar skolans kunskaps-, bildnings- och värdegrundsuppdrag. Kunskapsförbundets årliga Elevenkät har som syfte att mäta elevernas upplevelse av hur väl de anser att Kunskapsförbundets skolor möjliggör måluppfyllelse inom dessa områden. Mer explicit ställs, i Elevenkäten, frågor om elevernas upplevda inflytande, motivation, samspel med lärare och andra elever, likabehandling, utmaningar, stöd och trygghet. Kunskapsförbundets elevenkät har genomförts som ett led i det systematiska kvalitetsarbetet årligen sedan 2014. År 2017 anpassades enkäten efter Skolenkäten, som Skolinspektionen varje år genomför i ett stort antal gymnasieskolor, vilket möjliggör en jämförelse mellan Kunskapsförbundet och riket. Svarsfrekvensen för 2021 års Elevenkät är mycket hög i gymnasieskolan (84,3%) och ovanligt låg (45,0%) i vuxenutbildningen.

Här följer en sammanfattning av resultaten:

- Resultaten från 2021 års Elevenkät visar att en stor majoritet av de kunskapsförbundselever som besvarat enkäten trivs bra, är trygga och anser att Kunskapsförbundet bjuder dem goda förutsättningar att lyckas med sina studier.

- Eleverna på vuxenutbildningen är, liksom tidigare år, generellt sett mer positiva i sina svar än vad gymnasieeleverna är, dock ger båda grupperna utbildningen höga betyg totalt sett. Liksom tidigare år är eleverna på Gymnasiesärskolan och Särskild utbildning för vuxna allra nöjdast.

- Gymnasieeleverna svarar mer positivt på 12 av 45 påståenden och mer negativt på 33 i år än 2020, medan vuxenutbildningens elever svarar mer positivt på 22 av 39 och mer negativt i 17 påståenden.

- Till följd av pandemin har undervisningen skolåret 2020/2021 till stora delar bedrivits på distans. Det har inverkat mer negativt på gymnasieelevernas skolupplevelse än på vuxenelevernas. Båda grupperna har upplevt en förbättrad studiero men ett försämrat inflytande över undervisningen och en minskad glädje över att gå i skolan.

- I jämförelse med riket ger eleverna i förbundet sin utbildning bättre resultat på 40 av 44 jämförbara påståenden. Det är en väntad marginell försämring sedan 2020 då eleverna var mer positiva i 43 av 44 fall.

Sammanfattning Elevenkät

Sammanfattningsvis når Kunskapsförbundet inte tillfullo sina, eller statens, uppsatta mål för elevernas utbildning och lärande. Resultaten från 2021 års Elevenkät är dock att betrakta som mycket positiva i jämförelse med rikets resultat och med hänsyn tagen till de speciella omständigheterna. Måluppfyllelsen för mål andra än kunskapsresultat bedöms därför som god.

II. En attraktiv utbildningsaktör

Kunskapsförbundet ska bygga ett starkt varumärke och vara det självklara valet för gymnasie- och vuxenutbildning i Trollhättan och Vänersborg.

Att vara en attraktiv utbildningsaktör innebär mer än att locka elever till våra gymnasieutbildningar. Det handlar också om att erbjuda alternativ för ett livslångt lärande inom vuxenutbildningen. Likaså handlar det om att vara en attraktiv arbetsgivare för att säkerställa framtida kompetensförsörjning och att vara en intressant samarbetsaktör för till exempel branscher, universitet och högskolor.

Under 2021 kommer ett särskilt fokus att vara på satsningen Hållbar hälsa och livsstil som har påbörjats under hösten 2020. Satsningen handlar både om att främja våra medarbetares och elevers hälsa liksom att stärka vårt varumärke som arbetsgivare och utbildningsaktör.

Hur vet vi att vi är på väg att lyckas?

Svaren på de här frågeställningarna ger oss en bild av hur attraktiv Kunskapsförbundet är som utbildningsaktör:

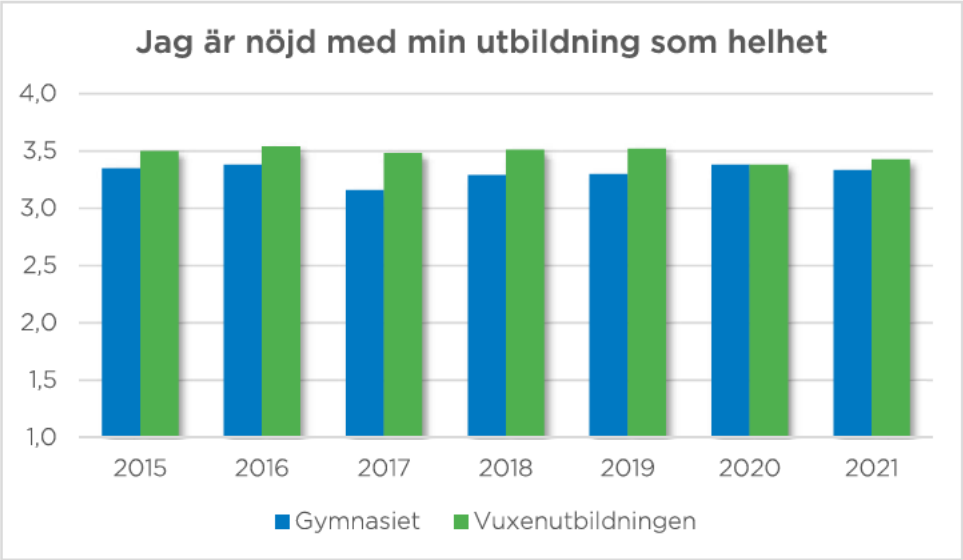
- Andelen elever som efter genomförd utbildning är nöjda och rekommenderar den
- Andelen elever som tycker att studierna får avsedd verkan, det vill säga leder till arbete eller vidareutbildning
- Andelen förstahandssökande till Kunskapsförbundets gymnasieutbildningar (redovisas i årsredovisningen)
- Antalet sökanden från andra kommuner än Trollhättans stad och Vänersborgs kommun (redovisas i årsredovisningen)
- Andelen anställda som är nöjda med Kunskapsförbundet som arbetsgivare (redovisas i årsredovisningen)
- Intresset för våra lediga tjänster (redovisas i årsredovisningen)

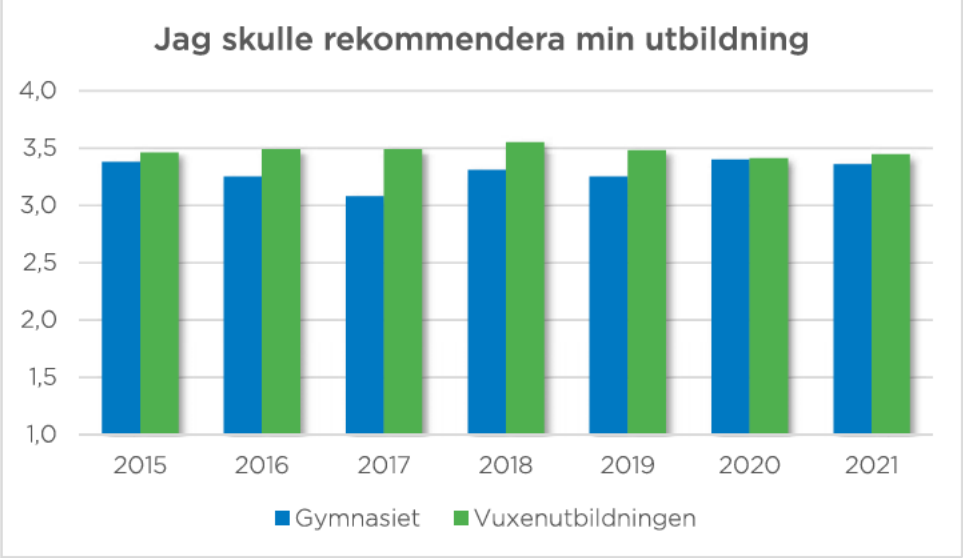
Resultat

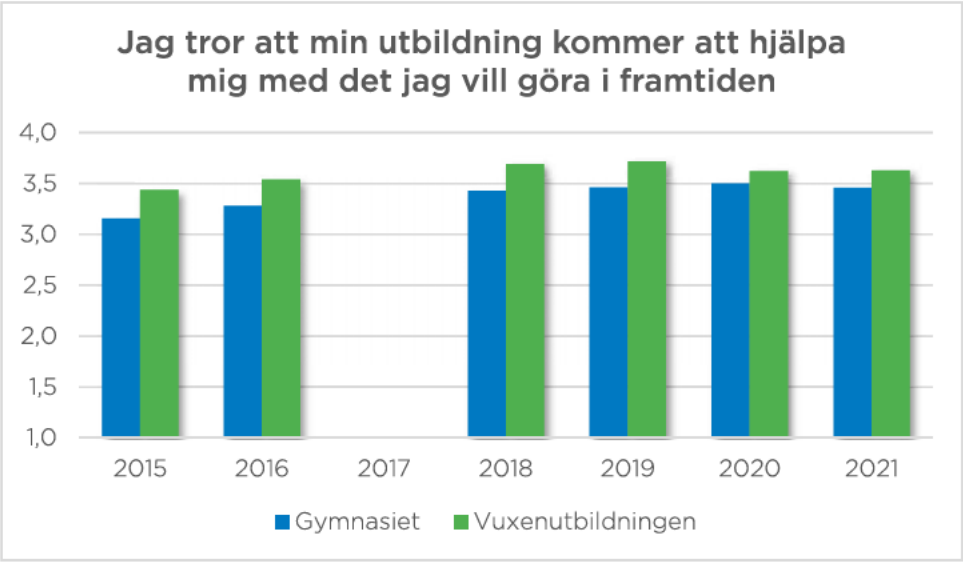
Elevenkäten visar att eleverna är nöjda med sin utbildning och de tycker att studierna leder till arbete eller vidareutbildning.

Nöjda elever

Årets elevenkät visar liksom tidigare år att en klar majoritet av eleverna är nöjda med sin utbildning, att de kan rekommendera den och att den känns relevant för det som de vill göra i framtiden. Resultatet från gymnasiet har gått ner något jämfört med 2020 men svarsnivåer över 2,5 är att betrakta som positiva resultat.







III. En effektiv organisation

Kunskapsförbundets resurser ska användas så effektivt som möjligt för att bidra till att fylla förbundets syfte och nå det övergripande målet att alla elever ska nå alla mål.

Resurserna ska fördelas och prioriteras för att tillgodose verksamheternas behov och önskemål. Målet är inte att skapa vinst utan att tillgängliga resurser ska användas så kostnadseffektivt och ändamålsenligt som möjligt i enlighet med gällande lagar och regler för att nå förbundets mål.

Förbundet arbetar också för att säkerställa en långsiktig stabil ekonomi. Strävan är att alltid ha ett positivt resultat som kan hjälpa till att finansiera investeringar.

Under 2021 kommer Kunskapsförbundet att fortsätta anpassningen av verksamheterna till den tilldelade budgeten och samtidigt utveckla det kompensatoriska resursfördelningssystem som infördes 2020, där elevers olika förutsättningar att lyckas bättre tillgodoses.

Hur vet vi att vi är på väg att lyckas?

Genom kartläggning av dessa områden ges en bild av hur resurserna används och hur väl vi når en långsiktig stabil ekonomi:

- lokalanvändning
- personalförsörjning
- andelen lärare som har lärarexamen och som undervisar inom sina behörigheter
- närvaro i gymnasieskolan, samtliga elever
- genomströmningstid avgångselever på introduktionsprogram
- genomströmningstid i Sfi
- intäkterna ska minst uppgå till kostnaderna och samtliga verksamheter ska hålla budget
- investeringar ska finansieras med egna medel

Resultat och sammanfattning

Redovisning ovanstående områden sker i årsredovisningen förutom genomströmningstid Sfi.

- Kunskapsförbundet ligger nära rikets *genomströmningstider* för de olika Sfi-kurserna (mellan noll och fem veckor i differenser åt båda hållen), undantaget kurserna 1A och 1B där differenserna är stora (35 respektive 18 veckor längre i Kunskapsförbundet). Genomströmningstiderna har ökat för samtliga kurser i jämförelse mot 2018 men närheten till rikets resultat är bibehållen.

Finansiella mål

Intäkterna ska minst uppgå till kostnaderna

I årets prognos är intäkterna högre än kostnaderna och överskottet beräknas till 2 213 tkr. Bedömningen är att målet vid årets slut uppfylls.

Investeringar ska finansieras med egna medel genom överskott på årets resultat och/eller genom avskrivningar

Målet innebär att Kunskapsförbundet inte ska ta lån för att kunna investera. Investeringarna ska finansieras genom årets resultat och avskrivningar på tidigare inköpta investeringar.

Årets prognostiserade resultat och avskrivningar beräknas överstiga årets planerade investeringar och inga lån behövs för finansiering. Bedömningen är att målet vid årets slut uppfylls.

Ekonomisk ställning

Ett område som påverkar förbundet stort är kostnaderna för de elever som studerar i andra kommuner eller friskolor (interkommunala kostnaderna). De har under flera år ökat och de beräknas dessutom fortsätta öka de närmsta åren. Anledningen är att konkurrensen från friskolor i Vänersborg och främst Trollhättan är stor eftersom antalet skolor, program och utbildningsplatser blivit fler. Konsekvensen blir att förbundet måste utöka budgeten för det här området och det leder till en lägre budget för det egna gymnasiet trots samma antal elever.

Under 2019 gjordes besparingar inom vår egen kärnverksamhet och stödfunktioner men det räckte inte för att klara de ökade interkommunala kostnaderna. Medlemskommunerna beslutade därför att utöka förbundsbidraget med 15 miljoner inför 2021. I de preliminära beräkningarna inför 2022 befaras kostnaderna fortsätta öka och det är idag oklart om årets ramökning täcker allt eller om det egna gymnasiet får en minskad budget.

Under flera år ökade antalet elever inom Sfi och språkintroduktionen stort men under de senaste åren har antalet istället minskat. Vuxenutbildningen och gymnasiet har löpande anpassat och ställt om sina verksamheter till de nya förutsättningarna.

Även i år har förbundets verksamheter påverkats av pandemin när en stor del av undervisningen skett på distans. Detta har lett till både högre och lägre kostnader men totalt sett redovisas ett positivt resultat.

BALANSKRAVSRESULTAT

Kommunallagens balanskrav innebär att intäkterna ska överstiga kostnaderna varje år. En balanskravsutredning görs där årets resultat justeras med realisationsvinster och förändring av resultatutjämningsreserv för att komma fram till om balanskravet uppfylls. Förbundet har inte haft några realisationsvinster och det finns ingen resultatutjämningsreserv.

Balanskravsutredning, Mkr	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Årets resultat enligt resultaträkning	2,9	-5,0	7,5	2,2
-Samtliga realisationsvinster	-	-	-	-
+Realisationsvinster	-	-	-	-
+Realisationsförluster	-	-	-	-
-/+Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-	-	-	-
+/- Återföring av orealiserade vinster och förluster värdepapper	-	-	-	-
=Årets resultat efter balanskravsjusteringar	2,9	-5,0	7,5	2,2
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-	-	-	-
+Användning av medel från resultatutjämningsreserv	-	-	-	-
=Årets balanskravsresultat	**2,9**	**-5,0**	**7,5**	**2,2**

Balanskravsutredningen 2019 visade ett negativt resultat på 5,0 Mkr. Detta ska enligt Kommunallagen återställas inom tre år om det inte finns synnerliga skäl. Kunskapsförbundet åberopade synnerliga skäl eftersom det under året uppstod kostnader som förbundet inte kunnat förutse såsom den snabba minskningen av statsbidrag från Migrationsverket samt nya friskoloretableringar. Under året anpassade förbundet sin verksamhet till den nya situationen och under hösten bedrevs verksamheterna inom anvisad budget. Förbundet hade ett eget kapital som täckte underskottet.

Kommunfullmäktige i Trollhättans Stad och Vänersborgs kommun beslutade att det egna kapitalet inte behövde återställas på grund av synnerliga skäl eftersom underskottet täcktes av det egna kapitalet.

Enligt balanskravsutredningen 2021 beräknas ett överskott på 2,2 Mkr och därmed klarar Kunskapsförbundet balanskravet och det finns inget underskott att återställa.

Ekonomisk redovisning

RESULTATRÄKNING

Tkr	Augusti 2021	Augusti 2020	Bokslut 2020	Budget 2021	Prognos 2021
Verksamhetens intäkter	465 746	443 838	666 531	687 659	701 688
Verksamhetens kostnader	-454 028	-418 769	-653 885	-682 581	-693 594
Avskrivningar	-3 586	-2 882	- 4 539	-5 062	-5 396
Verksamhetens nettokostnad	**8 132**	**22 188**	**8 107**	**16**	**2 698**
Finansiella intäkter	9	14	16	16	16
Finansiella kostnader	-346	-441	-592	-15	-500
PERIODENS RESULTAT	**7 796**	**21 762**	**7 531**	**1**	**2 214**

BALANSRÄKNING

Tkr	Augusti 2021	Augusti 2020	Bokslut 2020
Anläggningstillgångar			
Maskiner och inventarier	23 965	20 186	23 739
Summa anläggningstillgångar	**23 965**	**20 186**	**23 739**
Omsättningstillgångar			
Kundfordringar	22 799	47 828	33 694
Kortfristiga fordringar	43 860	34 089	30 983
Likvida medel	109 688	148 416	109 803
Summa omsättningstillgångar	**176 348**	**150 364**	**174 480**
TILLGÅNGAR	**200 312**	**250 520**	**198 220**
Eget kapital			
Ingående eget kapital	15 612	8 082	8 082
Periodens resultat	7 796	21 761	7 531
Summa eget kapital	**23 409**	**29 842**	**15 612**
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner	29 602	25 499	25 293
Andra avsättningar			-
Skulder			
Långfristiga skulder			-
Leverantörsskulder	9 789	10 623	37 035
Kortfristiga skulder	137 513	184 556	120 280
Summa avsättningar och skulder	**176 904**	**220 678**	**182 607**
EGET KAPITAL OCH SKULDER	**200 312**	**250 520**	**198 220**

NOTER

Not 1 Redovisningsprinciper

Externa redovisningsprinciper

Kunskapsförbundet Väst redovisning upprättas enligt kommunallagen och enligt lagen om kommunal bokföring- och redovisning (LKBR) samt följer anvisningar och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning, RKR. I vissa fall, där praxis inte är enhetlig, görs vissa avsteg från rekommendationerna från normgivande organ och dessa kommenteras nedan. Förbundet följer också ett antal övergripande principer, såsom principen om pågående verksamhet, objektivitetsprincipen, försiktighetsprincipen, matchningsprincipen samt principen om öppenhet. Detta ger sammantaget en rättvisande bild av förbundets ekonomiska resultat och ställning på bokslutsdagen.

Pensionsskuld

Pensionsförmåner som har intjänats från och med 2013-01-01 redovisas som en kostnad i resultaträkningen och som en avsättning i balansräkningen. Kostnaden för avsättningen har också belastats med särskild löneskatt på 24,26 %. Förbundets pensionskostnader och pensionsskuld grundar sig på Skandias beräkningar och prognoser enligt RIPS 21. Prognosen för 2021 baserar sig på Skandias pensionsprognos som tog fram per den 31 augusti 2021.

Semesterlöneskuld, timlöneskuld

Semesterlöneskulden och övriga löneskulder till de anställda redovisas som en kortfristig skuld. De intjänade förmånerna har belastats med lagenliga arbetsgivaravgifter. Ingen förändring av semesterlöneskulden eller timlöneskulden har bokats under året. Enligt lagen om kommunal redovisning ska förändringen bokas löpande under året.

Leasingavtal

Samtliga leasingavtal som Kunskapsförbundet har klassas som operationella och redovisas löpande som kostnad i resultaträkningen. Samtliga hyresavtal för lokaler överstigande tre år klassificeras också som operationell leasing vilket i vissa fall kan vara en avvikelse mot rekommendationen R5 Leasing.

Avskrivningar

Med materiell anläggningstillgång menas tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav. För att klassas som en investering ska anskaffningsvärdet överstiga ½ prisbasbelopp och livslängden överstiger 3 år. Avskrivningar beräknas på anskaffningsvärdet. Avskrivningstiderna baseras på anläggningstillgångarnas beräknade nyttjandeperioder och sker med linjär avskrivning. Avskrivningarna påbörjas månaden efter det att tillgången tas i bruk.

Avskrivningstider:	
Inventarier	5-10 år
Stadigvarande undervisningsmaterial	5 år
Datorer	3 år

Driftsredovisning

Fördelning av förbundsbidrag och uppdragsersättning per verksamhet

Verksamhet	Förbundsbidrag, tkr	Uppdragsersättning, tkr
Direktion	890	210
Förfogandeanslag/Oförutsett direktion	4 500*	300
Övergripande kostnader och förbundskontor	26 313	6 578
Plan och fastighet	192 888	17 823
Stöd och service	7 053	-
Gymnasieutbildningen	264 656*	-
Vuxenutbildningen	-	68 098
Totalt	**496 300**	**93 009**

**Jämfört med Mål- och resursplan 2021 har direktionens och gymnasiets budget justerats utifrån direktionens beslut om förfogandeanslag. Direktionen -4 000 tkr och gymnasiet +4 000 tkr.*

Uppföljning förbundsbidrag och uppdragsersättning

Tkr	Budget 2021	Periodiserad budget	Bokfört augusti	Avvikelse mot periodiserad budget	Prognos-avvikelse helår	Bokfört 2020
Intäkter						
Förbundsbidrag	496 300	330 867	330 865	-2	0	461100
Uppdragsersättning	93 009	62 006	62 006	0	0	90 403
Summa intäkter	**589 309**	**392 873**	**392 871**	**-2**	**0**	**551 503**

Verksamheterna

Tkr	Budget 2021	Periodiserad budget	Intäkter jan-aug	Kostnader jan-aug	Bokförd nettokostnad augusti	Avvikelse mot periodiserad budget	Prognos-avvikelse helår	Bokfört 2020
Direktion	1 100	733	0	504	504	229	200	846
Förfogandeanslag/ oförutsett	800	533	0	0	0	533	800	0
Förbundskontor	32 891	21 927	1 370	21 433	20 063	1 864	400	28 840
Gymnasiet	268 656	177 589	11 047	190 066	179 019	-1 430	-3 786	254 560
Vuxenutbildningen	68 098	45 399	32 339	77 144	44 805	594	47	62 054
Stöd och service	7 053	4 702	50 602	49 590	-1 012	5 714	3 772	4 641
Plan och fastighet	210 711	140 474	24 917	166 613	141 696	-1 222	780	193 032
Summa	**589 309**	**391 358**	**120 275**	**505 350**	**385 075**	**6 283**	**2 213**	**543 973**

Direktionen

Direktionen prognos visar ett överskott i år på 200 tkr.

Direktionen hade i början av året ett förfogandeanslag och budget för oförutsedda kostnader på 4 800 tkr. Direktionen har beslutat att fortsätta de kompensatoriska insatserna på gymnasiet för stöd till elever med behov. Av förfogandeanslaget finns det kvar 800 tkr som bidrar till årets överskott.

Förbundskontor

Förbundskontorets beräknade överskott består till största delen av lägre personalkostnader då det funnits vakanta tjänster och tjänstledigheter.

Gymnasiet

Gymnasieverksamheten har under 2021 budgeterat för ett statsbidrag för Introduktionsprogrammen på 3 000 tkr, detta statsbidrag har dock uteblivit. Andra intäkter i form av främst statsbidrag för lärarassistenter samt behörighetsgivande yrkeslärare har tillkommit vilket gör att intäkterna är i nivå med budget.

Personalkostnaderna överstiger budgeten och en del av underskottet täcks av ökade intäkter. Dessutom har gymnasieverksamheten bedrivet lovskola både under sport- och påsklov vilket har ökat kostnaderna med 703 tkr. Till medlemmar i Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet har det betalats ut ett engångsbelopp i juni motsvarande 726 tkr.

Till följd av Covid-19 och gymnasiets övergång till distansundervisning har vårterminens inköp av läromedel varit begränsad. Många inköp har förskjutits och är planerade till höstterminen och det nya läsåret.

Prognosen för 2021 är en avvikelse på -3 786 tkr.

Vuxenutbildning

Prognosen för Vuxenutbildningen 2021 pekar på ett resultat i nivå med budget. Stora avvikelser ses på både intäkts- och kostnadssidan. På intäktssidan beror det främst på att Vuxenutbildningen deltar i två projekt via ESF. En annan förklaring är att antalet Sfi-, etablerings- och utbildningspliktselever inte minskat i samma takt som förväntat vilket också ger ett överskott på intäkter. Det extra statsbidrag, den så kallade Skolmiljarden, innebär också ökade intäkter.

Den största delen av underskottet på personalkostnader utgörs av kostnader som finansieras av projekten som nämns ovan. Personalkostnaderna ligger framför allt högre än budget under årets första sex månader men är i fas med budget från augusti och framåt.

Stöd och service

Det beräknade överskottet inom Stöd och service beror främst på sänkta måltidskostnader under våren i spåren av Coronapandemin då elever inte varit i skolan.

Det har varit svårt att rekrytera Studie- och yrkesvägledare och det har lett till lägre personalkostnader än budget.

Plan och fastighet

Under hösten ökar antalet elever som kommer från andra kommuner vilket leder till högre intäkter. Samtidigt minskar de elever som väljer andra kommuner eller friskolor men här har kostnaden per elev ökat vilket gör att den totala kostnaden hamnar i nivå med budget. Det finns osäkerheter i prognoserna när det gäller interkommunala elever eftersom det är en rörlig grupp vilket kan innebära förändringar åt såväl det positiva som negativa hållet.

Färdigställandet av Magnus Åbergsgymnasiets lokaler och flytten av Vuxenutbildningen från Trollhättan till Vänersborg har lett till högre kostnader under våren. Samtidigt har lokalkostnader av olika anledningar minskat under året.

Plan och fastighet förväntas göra ett överskott mot budget med ungefär 780 tkr.

Investeringsredovisning

Kunskapsförbundets investeringsbudget är på 8 600 tkr. Liksom tidigare år görs inköp av möbler och utrustning till gymnasieskolorna och vuxenutbildningen. Hittills har inköp gjorts motsvarande 3 811 tkr och i slutet på året beräknas inköpen ligga på 8 000 tkr.

Verksamhet	Budget 2021	Bokfört
Ofördelat	3 000	
Gymnasiet	200	
Stöd och service	1 000	485
Vuxenutbildning		325
Plan och fastighet	4 400	3 001
Summa	**8 600**	**3 811**

§ 185

Uppdaterad finanspolicy för AB Vänersborgsbostäder

KS 2021/403

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner AB Vänersborgsbostäders uppdaterade finanspolicy, antagen av bolagets styrelse 2021-09-07.

Sammanfattning av ärendet

Enligt Ägardirektiv AB Vänersborgsbostäder (KF 2013-12-11, §165) ska regler och riktlinjer för dess finansförvaltning som är fastställda av styrelsen underställas kommunstyrelsen för beslut. Ekonomikontoret har inget att erinra på uppdaterad finanspolicy.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-10
- Uppdaterad finanspolicy för AB Vänersborgsbostäder, 2021-10-25

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Ordföranden redovisade att det fanns ett förslag till beslut, nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Ordföranden ställde kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut under proposition och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat att bifalla förslaget genom acklamation.

2021-11-11 Dnr: KS 2021/403

Handläggare
Lotten Nilsson
lotten.nilsson@vanersborg.se
0521-72 23 79

Mottagare
Kommunstyrelsen

Uppdaterad finanspolicy AB Vänersborgsbostäder

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner AB Vänersborgsbostäders uppdaterade finanspolicy, antagen av bolagets styrelse 2021-09-07.

Sammanfattning av ärendet

Enligt Ägardirektiv AB Vänersborgsbostäder (KF 2013-12-11, §165) ska regler och riktlinjer för dess finansförvaltning som är fastställda av styrelsen underställas kommunstyrelsen för beslut. Ekonomikontoret har inget att erinra på uppdaterad finanspolicy.

Beredning

Ekonomikontoret har läst uppdaterad finanspolicy antagen av AB Vänersborgsbostäders styrelse 2021-09-07 och bedömer att det inte finns något att anmärka på dess innehåll.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

AB Vänersborgsbostäders Finanspolicy, antagen av styrelsen 2021-09-07.

Sändlista

Ekonomikontoret
AB Vänersborgsbostäder

D 167.21

2021-10-19

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

Kommunstyrelsen
Vänersborgs kommun
462 85 VÄNERSBORG

Uppdaterad finanspolicy

Styrelsen i AB Vänersborgsbostäder har antagit en ny finanspolicy, vilken vi enligt ägardirektivet härmed underställer kommunstyrelsen.

Med vänlig hälsning

AB VÄNERSBORGSBOSTÄDER

[redacted]

Gunnar Johansson
Verkställande Direktör

AB Vänersborgsbostäder

Besöksadress: Vallgatan 13, Vänersborg
Postadress: 462 85 Vänersborg
Telefon växel: 0521-260 260
E-post: info@vanersborgsbostader.se
Org. nr: 556489-0274

vanersborgsbostader.se

Antagen av: **Styrelsen**

Datum: **2021-09-07**

Version: 11

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

Finanspolicy

1 INLEDNING

1.1 Syfte

- Finanspolicyn anger riktlinjer och regler för hur finansverksamheten i AB Vänersborgsbostäder ska bedrivas
- Finanspolicyn fastställs av styrelsen och anger hur de olika riskerna i finansverksamheten ska begränsas och vilka risker Vänersborgsbostäder får ta. Vidare fastställs ansvarsfördelning och administrativa regler
- Finanspolicyn ska även fungera som vägledning i det dagliga arbetet för personal inom finansfunktionen
- Avsteg från denna finanspolicy kräver godkännande av styrelsen

1.2 Målsättning

Den övergripande målsättningen för finansförvaltningen inom Vänersborgsbostäder är att:

- säkerställa företagets kort- och långfristiga kapitalförsörjning
- anpassa den finansiella strategin och hanteringen av finansiella risker efter bolagets verksamhet så att en långsiktigt stabil kapitalstruktur uppnås och bibehålls
- uppnå bästa möjliga finansnetto inom givna riskramar.

1.3 Kapitalförsörjning och kapitalstruktur

Finansfunktionen ska stödja Vänersborgsbostäders förvaltnings- och investeringsverksamhet med kort- och långfristig finansiering till en kostnads- och risknivå som långsiktigt och på bästa sätt främjar ägarens mål för verksamheten.

Vänersborgsbostäder ska långsiktigt eftersträva en sådan kapitalstruktur att bolaget:

- har en stark betalningsförmåga på kort och lång sikt
- upplevs av omgivningen som ett finansiellt starkt företag.

Dessa övergripande mål ska balanseras mot ägarens krav på verksamheten.

1.4 Uppdatering av finanspolicyn

Denna finanspolicy ska årligen fastställas av styrelsen. Utöver detta ska finansfunktionen löpande pröva om förutsättningar i företaget eller omvärlden förändras på ett sätt som motiverar ändringar av finanspolicyns riktlinjer främst i fråga om räntebindningsstrategi och riskmandat.

2 ANSVARSFÖRDELNING OCH ADMINISTRATIVA REGLER

2.1 Styrelsens ansvar

- Att minst årligen fastställa finanspolicyn med tillhörande normportfölj och riskramar
- Godkänna tillämpning av nya upplåningsformer
- Att genom finansrapporter fortlöpande följa finansverksamheten

2.2 VD:s ansvar

- Att se till att de i finanspolicyn fastställda instruktionerna följs
- Vid behov föreslå komplettering eller revidering av finanspolicyn
- Vid behov föreslå styrelsen tillämpning av nya upplåningsformer

2.3 Finansfunktionens ansvar

- Att se till att Vänersborgsbostäders finansiella transaktioner och avtal sker inom ramen för denna finanspolicy
- Att effektivisera och säkerställa den finansiella hanteringen genom tillgång till tillräcklig kompetens och erforderligt systemstöd för att operativt kunna tillämpa policyn
- Att initiera och utarbeta förslag till uppdatering av denna finanspolicy
- Att företräda företaget gentemot banker och andra finansinstitut
- Att regelbundet sammanställa finansrapporter till styrelse och VD
- Att löpande bevaka de finansiella marknaderna
- Att identifiera och hantera finansiella risker
- Att löpande kontrollera och utvärdera låneportföljens förfallostruktur med avseende på räntebindning och kapitalbindning
- Att rapportera avvikelser i förhållande till beslutade bilagor till styrelsen i samband med styrelsemöten

2.4 Intern kontroll

För att minska administrativa risker vid transaktioner gällande upplåning, räntebindning, placering och derivataffärer ska ett internt beslutsunderlag innehållande samtliga överenskomna villkor upprättas. Underlaget ska undertecknas av den behöriga person som genomförde affären. Ytterligare en behörig person ska underteckna detta beslutsunderlag direkt efter att affären gjorts. Denne ska kontrollera att gjord affär följer de riktlinjer som finanspolicyn föreskriver. Beslutsunderlaget ska sedan arkiveras. Förteckning över behöriga personer och fullmakter finns i bilaga 3.

De affärshandlingar som upprättas eller erhålles och skickas till motpart ska undertecknas av två behöriga personer.

Vad gäller ovan nämnda transaktioner ska fullmakter och attesträtter vara upprättade samt kontinuerligt vid behov uppdateras. Dessa fullmakter ska registreras och arkiveras av redovisningsfunktionen samt distribueras till aktuella parter med behov av dessa.

2.5 Rapportering

Finansrapporter ska produceras med syfte att dels utgöra underlag för planering och beslut, dels att vara ett styr- och kontrollmedel över hur väl finansfunktionen följer finanspolicyn. Finansrapportens innehåll och rapporteringsfrekvens beskrivs i bilaga 4.

3 LÅNEFINANSIERING

3.1 Målsättning lånefinansiering

Vänersborgsbostäder ska vara en så attraktiv låntagare och ha en sådan framförhållning att man alltid kan erbjudas finansiering till marknadens bästa villkor för jämförbara låntagare och säkerheter. Låneverksamheten ska utformas för att möta Vänersborgsbostäders samlade finansieringsbehov. Varje lånebeslut ska fattas med hänsyn till både Vänersborgsbostäders aktuella behov av lånefinansiering och de nedan beskrivna målsättningarna för låneverksamheten.

Strukturen på Vänersborgsbostäders låneportfölj ska uppfylla följande övergripande mål:

- Låg refinansieringsrisk
- Hög flexibilitet med avseende på räntebindning och säkerheter
- Enkel administration

3.2 Riktlinjer

Följande riktlinjer ska långsiktigt följas:

- Två till tre huvudleverantörer av finansiering
- Ingen enskild långivare med mer än 40 % av den totala lånevolymen, Kommuninvest undantaget
- Högst 50 % av lånestockens avtal får förfalla till refinansieringsomförhandling ett enskilt år
- Refinansieringsrisken ska begränsas så att inte likviditetsproblem uppstår. Vänersborgsbostäder ska alltid ha god framförhållning vid refinansieringsförhandlingar
- I avtal som förutsätter eller ger möjlighet till räntejustering eller förändrad räntebindning under avtalstiden bör en "riskfri" basränta eftersträvas, dvs en basränta som inte är beroende av långivarens upplåningskostnad (t.ex. stibor)
- Nya låneavtal bör ej vara mindre än 25 Mkr
- Vid upplåning där lånetiden överstiger ett år och lånebeloppet 25 mkr ska minst tre långivare tillfrågas innan avslut sker

3.3 Säkerheter

3.3.1 Principer för säkerhetsutnyttjande

Vänersborgsbostäder ska sträva efter att utnyttja säkerheterna effektivt, vilket förutsätter hög flexibilitet i låneavtalen och undvikande av inlåsning av säkerheter. Vänersborgsbostäder ska också aktivt i upplåning söka en optimal kombination av belåningsgrad, pris och flexibilitet.

3.3.2 Borgen

Så länge som borgensramen hos Vänersborgs kommun inte är fullt utnyttjad och lägre finansieringskostnad erhålls med borgen som säkerhet bör i första hand kommunal borgen utnyttjas som säkerhet.

3.3.3 Pantbrev

Pantsättning av fastigheter ska om möjligt ske med högst en långivare per fastighet och med samma lånekonverteringsdag för olika lån med pantbrev i en och samma fastighet. Antalet pantbrev bör långsiktigt reduceras så att endast ett pantbrev finns uttaget per fastighet och dessutom att om möjligt kunna hålla ett antal fastigheter obelånade, d v s som en kreditreserv.

På lång sikt bör pantsättning endast i undantagsfall ske per enskild fastighet. Den långsiktiga målsättningen bör vara att pantsättning i normalfallet bör ske genom portföljpantsättning, dvs ett antal fastigheter pantsätts tillsammans som säkerhet för ett låneavtal. Vid portföljpantsättning bör det finnas:

- möjlighet till utbyte av pantbrev inom avtalet
- möjlighet att frigöra överhypotek
- möjlighet att utnyttja uttagna pantbrev på för låntagaren effektivast sätt, dvs undvika att långivaren genom amortering eller värdestegring väsentligt reducerar sin belåningsgrad i de intecknade fastigheterna.

4 RISKHANTERING

Variationer i marknadsräntan kan ha en betydande påverkan på Vänersborgsbostäders resultat. Att hantera och begränsa ränterisken är därför av största vikt för finansfunktionens arbete.

Tillsammans utgörs grunden för företagets strategival för ränteriskhantering av

- Val av räntebindningsstrategi
- Val av derivatinstrument. Att nyttja olika derivatprodukter i olika marknadslägen och i kombination med rådande låneportföljs förfallostruktur möjliggör en väl avvägd riskexponering.

4.1 Val av räntebindningsstrategi

Låneportföljens förfallostruktur ska vara en avvägning av kort och lång räntebindning. Generellt sett ger en längre räntebindningstid en lägre risk genom en ökad stabilitet i framtida räntekostnader. Samtidigt kommer en låneportfölj med längre räntebindningstid i jämförelse med kortare räntebindningstid att ha en högre förväntad kostnad. Därmed måste både kostnads- och risksynpunkt bedömas i samband med val av räntebindningstid/förfallostruktur.

Detta tillsammans med analyser av företagets framtidsprognoser och ekonomiska utveckling utgör underlag för val av önskad förfallostruktur – normportfölj. I finansfunktionens arbete ligger sedan att

löpande följa upp företagets verkliga låneportfölj i förhållande till normportföljen. Normportföljen och intervall för maximal avvikelse samt ränteriskmandat beskrivs i bilaga 1.

Finansfunktionen kan vid vissa omständigheter få gå utanför beslutade riskramar, normportföljen, och avvika från vald strategi. Avvikelsen ska godkännas av VD, styrelsens ordförande och vice ordförande. Dessutom ska avvikelsen rapporteras till hela styrelsen. Situationer som kan föranleda avvikelse från vald strategi är:

- Anpassning till ny strategi
- Bedömd risk för kraftig ränteuppgång
- Bedömda överreaktioner i räntemarknaden

4.2 Räntebindningsstrategi

4.2.1 Normportfölj

Räntebindningsstrategin ska uttryckas i en normportfölj i form av den förfallostruktur avseende räntebindning, uttryckt per löptidsintervall som beskriver den strategi som bäst passar företagets verksamhet och önskad risknivå enligt styrelsens beslut. Handlingsfriheten för finansfunktionen avseende den verkliga portföljen i förhållande till normportföljen ska anges genom en maximal avvikelse från normportföljens förfallostruktur.

Den av styrelsen beslutade normportföljen och intervall för maximal avvikelse samt ränteriskmandatet beskrivs i bilaga 1.

Finansfunktionen ansvarar för att löpande pröva normportföljens utseende och vid behov ska VD föreslå styrelsen ändringar i normportföljen.

Normportföljens utseende ska vara en avvägning av kort räntebindning för att långsiktigt sänka räntekostnaden och lång räntebindning för ökad stabilitet i räntekostnader. Denna avvägning bestäms av räntemarknadens utseende och företagets förmåga att klara negativa scenarier samt av styrelsens risksyn.

4.3 Riskramar

4.3.1 Ränteriskmandat

Finansfunktionen ska årligen ta fram förslag till ränteriskmandat som fastställs av styrelsen. Ränteriskmandatet anger hur mycket verklig portfölj maximalt får avvika från normportföljen. Om riskmandatet överskrids är det finansfunktionens ansvar att utan onödigt dröjsmål återställa låne-portföljens räntebindningsstruktur inom ränteriskramarna. Ränteriskmandatet beskrivs i bilaga 1.

4.3.2 Motpartsrisk

Vänersborgsbostäder ska sträva efter att sprida motpartsrisker. Vänersborgsbostäder får göra derivataffärer med de motparter och de riskbelopp som specificeras i bilaga 2.

4.3.3 Valutarisk

Lån i utländsk valuta får tas upp endast under förutsättning att de vid upplåningstillfället visar stora fördelar i jämförelse med lån i svenska kronor och att det säkras på sådant sätt att valutarisken elimineras.

4.3.4 Derivat

Endast sådana derivatinstrument eller kombinationer av instrument där finansfunktionen har god insikt om instrumentens funktion, prissättning och risker får användas. Användandet av derivatinstrument förutsätter också administrativa system som kan hantera dessa affärer.

Ränteterminer, ränteoptioner och ränteswappar får användas så länge ränteriskramarna inte överskrids.

Valutaderivat får endast användas för att säkra utlandslån.

5 LIKVIDITETSHANTERING

5.1 Målsättning

Finansfunktionen ska i sin likviditetshantering syfta till att

- Alltid ha tillgång till likvida medel för att fullgöra företagets betalningsåtaganden
- Ha en effektiv hantering av företagets betalflöden
- Vid överskottslikviditet använda denna till att lösa/amortera räntebärande lån eller genomföra placeringar enligt givna riktlinjer
- Ha kreditlöften och checkkrediter som alternativ till egen likviditet
- Ha så små likvida finansiella tillgångar som är möjligt ur verksamhetssynpunkt

5.2 Likviditetsplanering

Arbetet ska främst inriktas på att reducera effekterna av fluktuationer i verksamhetens likvida in- och utflöden.

Den löpande likviditetsplaneringen sker med hjälp av en månads – eller kvartalsvis likviditetsprognos. Denna redovisar löpande varje månads prognos och utfall avseende betalflöden och saldon.

5.3 Tillåtna instrument och motparter

Den totala limiten på Vänersborgsbostäders placeringar är en avvägning mellan kravet på likviditetsreserv och målsättningen att använda överlikviditet för lösen av lån. Vänersborgsbostäder får placera likvida medel i följande former.

Då endast relativ kort placeringshorisont är relevant får överskottslikviditet i förekommande fall endast placeras hos Svenska staten, svenska kommuner och landsting, svenska banker, hypoteks- och bostadsfinansieringsinstitut enligt bilaga II.

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

6 INFORMATIONSSYSTEM

6.1 Finansmarknad

Vänersborgsbostäder ska själva eller genom samarbetspartners ha tillgång till marknadsbevakningssystem som gör det möjligt för finansfunktionen att följa rörelser i den svenska kapital- och räntemarknaden.

6.2 Beslutsstöd

Vänersborgsbostäder ska själva eller genom samarbetspartners ha tillgång till modeller för analys och beslutsstöd.

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

Bilaga 1

7 RISKMANDAT OCH MÅLTAL

8 NORMPORTFÖLJ

Den av styrelsen fastställda normportföljen och maximalt tillåtna avvikelser från denna uttryckt i procentenheter följer nedan.

Andel av den totala låneportföljen med räntebindningsförfall inom följande löptidsintervall:

År	0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-
Andel förfall	**30%**	**20%**	**20%**	**15%**	**15%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**

Tillåten avvikelse inom löptidsintervall:

År	0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-
Maximal andel	**40%**	**30%**	**30%**	**22,5%**	**22,5%**	**12,5%**	**12,5%**	**12,5%**	**12,5%**	**12,5%**	**0%**
Minimal andel	**20%**	**10%**	**10%**	**7,5%**	**7,5%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**

Vänersborgsbostäder ska löpande kontrollera och rapportera låneportföljens avvikelse från normportföljen med avseende på förfallostruktur.

9 RÄNTERISKMANDAT

Riskmandatet specificeras som maximal tillåten procentuell avvikelse av låneskuld per löptidsintervall, vilket går att utläsa ovan under rubriken normportfölj. Om finansfunktionen överskrider det av styrelsen fastställda ränteriskmandatet måste finansfunktionen utan onödigt dröjsmål återställa låneportföljen inom riskmandatet.

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

Bilaga 2

9.1 Godkända motparter vid upplåning

- Lån hos kommunen eller företag inom kommunkoncernen
- Lån hos Kommuninvest i Sverige AB (publ) eller annat kommunalt bolag
- Lån hos Europeiska Investerings Banken (EIB) eller Nordiska Investerings Banken (NIB)
- Lån hos Svenska staten, svensk bank eller svenskt finansinstitut/försäkringsbolag/pensionskassa
- Leasing
- Checkräkningskredit (för att täcka det kortfristiga likviditetsbehovet)
- Obligationslån

9.2 Motparter och riskbelopp

Godkända motparter vid placeringar i värdepapper, total limit 200 Mkr:

Emittent	Max löptid	Beloppsgräns per kategori	Beloppsgräns per emittent
Svenska staten, kommuner och landsting, svenska banker och hypoteksinstitut	1 år	Obegränsad inom total limit	Obegränsad inom total limit

Godkända motparter vid derivataffärer, total limit 1 500 Mkr:

Motpart	Max löptid	Beloppsgräns per kategori	Beloppsgräns per motpart
Nordisk bank med rating om minst A- (S&P) eller A3 (Moodys)	10 år	Obegränsad inom total limit	500 Mkr
Motpart med rating om minst AA- (S&P) eller Aa 3 (Moodys)	10 år	Obegränsad inom total limit	300 Mkr

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

Bilaga 3

10 ADMINISTRATIVA REGLER

10.1.1 Finansfunktionen

Bolagets finansfunktion utgörs av följande befattningshavare:

VD
Ekonomichef

Kommunens ekonomikontor svarar för koncernsamordning, förvaltning av bankavtal samt viss systemadministration enligt uppdrag.

Ekonomichef har huvudansvaret för den löpande handläggningen inom finansfunktionen.

10.1.2 Delegeringsordning

Ärende	**Befattning**
Beslut om bolagets upplåning	Styrelse
Beslut om förändring av räntebindning på upplåning delegeras till	VD
All likviditetsförvaltning delegeras till var för sig	Ekonomichef
Alla affärer med derivatinstrument delegeras till	VD
All underskrift av handlingar, interna och externa, uppkomna vid transaktioner avseende upplåning, räntebindning, placering och derivataffärer delegeras till person som utfört affären tillsammans med ytterligare en av	Firmatecknare

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

Bilaga 4

11 RAPPORTERING

11.1.1 Rapportering till styrelsen

Styrelsen ska erhålla en finansrapport vid varje styrelsemöte.

11.1.2 Rapportering till VD

VD ska erhålla en finansrapport varje kvartal och på egen begäran.

11.1.3 Innehåll Finansrapport

Finansrapporten till styrelsen ska innehålla minst följande:

Basfakta:
Lånevolym (aktuell, förändring sedan föregående rapport, planerad nyupplåning)
Antal lån och lånestorleksfördelning.

Ränteprognos:
Nettoräntеprognos med känslighetsanalys för innevarande år och fyra år framåt.

Löptidsintervall:
Avvikelse i låneportföljens förfallostruktur från tillåtna löptidsintervall samt en motivering till avvikelsen.

Likviditetsprognos:
Likvida medel
Beviljade krediter
Kortfristig utlåning/placeringar

Finansrapporten till VD ska utöver detta innehålla:

Långivarfördelning
Förfallostrukturer (räntebindning, slutförfall)
Marknadsvärdering av derivat

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

Bilaga 5

12 ORDLISTA

Avkastning på eget kapital	Resultat efter finansiella poster minus redovisad skatt i procent av genomsnittligt eget kapital
Derivat	Ett derivatkontrakt är ett kontrakt vars värde bestäms av värdet på en eller flera underliggande tillgångar
Genomsnittlig återstående löptid	Genomsnittet av alla låns återstående löptid viktad efter lånestorlek
Kort sikt	Avser i policyn löptider under 1 år
Likviditet	Kassa/bank, korta placeringar och bindande, icke utnyttjade, kreditlöften.
Likviditetsrisk	Risken att företaget åsamkas onödiga kostnader genom att inte ha tillgång till eller kunna låna upp likvida medel vid förutsedda eller oförutsedda tillfällen
Lång sikt	Avser i policyn löptider över 1 år
Löptidsintervall	Tidsperiod under vilken lån och placeringar förfaller till betalning eller omsättning
Nettoräntekostnad	Nettot av räntebetalningar från lån, räntebidrag, placeringar och derivat
Refinansieringsrisk	Risken att företaget, med likviditet eller nyfinansiering, inte kan täcka förfallande skuldbelopp med likvärdig finansiering utan en betydande kostnadsökning
Ränteoption	Rätt eller skyldighet att köpa eller sälja ett räntebärande värdepapper till en bestämd ränta (pris) per en angiven framtida leveranspunkt
Ränteswap	Byte av räntebetalningar, t.ex. fast ränta mot rörlig ränta

VÄNERSBORGS BOSTÄDER

Räntetermin	Ett avtal om att köpa eller sälja ett räntebärande värdepapper till en bestämd ränta (pris) per en angiven framtida leveranspunkt
Ränterisk	Förväntad nettoräntekostnads- eller värdeeffekt av en ränteförändring
Räntetäckningsgrad	Driftöverskottet efter amorteringar och ränteintäkter dividerat med totala räntekostnader
Rörelsemarginal	Resultat efter avskrivningar i förhållande till omsättning
Soliditet	Eget kapital i förhållande till balansomslutning
Swap	Byte av betalninngsströmmar. Ett lån med fast ränta kan med en ränteswap göras om till ett lån med rörlig ränta

§ 186

Ansökan om driftsbidrag för Stiftelsen Bergagården

KS 2021/436

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar tillföra Stiftelsen Bergagården 1 030 tkr i driftbidrag under år 2022. Finansiering sker inom avsatta medel i Kommunstyrelsens budget för 2022.

Sammanfattning av ärendet

Stiftelsen Bergagården har tillskrivit Vänersborgs kommun om driftsbidrag för 2022 års verksamhet uppgående till 1 030 tkr. Bidraget är på samma nivå som ordinarie verksamhetsbidrag för 2021. Stiftelsen önskar fakturera bidraget under januari 2022. Finansiering kan ske inom avsatta medel i kommunstyrelsens budget för 2022

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-18
- Ansökan om driftsbidrag för Stiftelsen Bergagården

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Ordföranden redovisade att det fanns ett förslag till beslut, nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Ordföranden ställde kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut under proposition och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat att bifalla förslaget genom acklamation.

2021-11-19 Dnr: KS 2021/436

Handläggare
Jill Stor
jill.stor@vanersborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Driftsbidrag för Stiftelsen Bergagården 2022

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar tillföra Stiftelsen Bergagården 1 030 tkr i driftbidrag under år 2022. Finansiering sker inom avsatta medel i Kommunstyrelsens budget för 2022.

Sammanfattning av ärendet

Stiftelsen Bergagården har tillskrivit Vänersborgs kommun om driftsbidrag för 2022 års verksamhet uppgående till 1 030 tkr. Bidraget är på samma nivå som ordinarie verksamhetsbidrag för 2021. Stiftelsen önskar fakturera bidraget under januari 2022. Finansiering kan ske inom avsatta medel i kommunstyrelsens budget för 2022

Beredning

Ärendet har beretts av ekonomikontoret och näringslivsavdelningen inför kommunstyrelsens beslut

Underlag

Ansökan från Stiftelsen Bergagården, daterad 16 november 2022.

Lena Tegenfeldt

Kommundirektör

Sändlista

Stiftelsen Bergagården
Näringslivavdelningen
Ekonomikontoret

Stiftelsen Bergagården 16 november 2021

Stiftelsen Bergagården ansöker om sitt årliga driftsbidrag från Vänersborgs kommun för 2022 som betalats ut under många år och ligger på 1 030 000 kr.

Fakturering önskas ske under januari månad 2022.

Med vänlig hälsning

gn. Benny Jonasson Ordförande Stiftelsen Bergagården

§ 187

Samlingsnummer - Ekonomisk intern kontroll inom kommunstyrelseförvaltningen

KS 2021/19

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna upprättad plan för granskning av den interna kontrollen 2022, enligt förvaltningens förslag.

Sammanfattning av ärendet

Internkontroll är ett verktyg som skall användas för att säkerhetsställa att kommunfullmäktiges verksamhetsmässiga och ekonomiska mål uppfylls. Internkontroll ingår som en del i verksamheten på alla nivåer och ska vara en naturlig del i alla processer och rutiner. Det innebär att bygga in kontroller i handläggningsrutinerna för att säkerställa att lagar och förordningar, anvisningar och liknande följs.

En bra internkontroll kännetecknas av följande:

- Ändamålsenliga och väl dokumenterade system och rutiner för styrning.
- En rättvisande och tillförlitlig redovisning och information om verksamheten.
- Säkerställande av att lagar, policys, reglementen tillämpas.
- Skydd mot förluster och/eller förstörelse av kommunens tillgångar.
- Eliminering och/eller upptäckt av allvarliga fel och brister.

Enligt reglementet för internkontroll ska nämnderna varje år anta en plan för granskning och uppföljning. Årets plan utgår från risk- och väsentlighetsanalyser som tagits fram med hjälp av medarbetare från kommunstyrelsens förvaltning.

Utsedda kommungemensamma kontrollområden är information på hemsida, bristande uppföljning av upphandlade avtal samt uppföljning av föregående års granskning. Nämndspecifika kontrollområde är brandskyddsrutiner samt lokalförsörjning. Utöver det görs årliga kontrollaktiviteter samt direkta åtgärder utifrån förvaltningens riskanalyser.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-22
- Internkontrollplan 2022, kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen arbetsutskotts behandling under sammanträdet

Ordföranden redovisade att det fanns ett förslag till beslut, nämligen kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Ordföranden ställde kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut under proposition och fann att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutat att bifalla förslaget genom acklamation.

2021-11-23 Dnr: KS 2021/19

Handläggare
Marie Karvonen
marie.karvonen@vanersborg.se
0521-72 11 57

Mottagare
Kommunstyrelsen

Internkontrollplan 2022

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna upprättad plan för granskning av den interna kontrollen 2022, enligt förvaltningens förslag.

Sammanfattning av ärendet

Internkontroll är ett verktyg som skall användas för att säkerhetsställa att kommunfullmäktiges verksamhetsmässiga och ekonomiska mål uppfylls. Internkontroll ingår som en del i verksamheten på alla nivåer och ska vara en naturlig del i alla processer och rutiner. Det innebär att bygga in kontroller i handläggningsrutinerna för att säkerställa att lagar och förordningar, anvisningar och liknande följs.

En bra internkontroll kännetecknas av följande:

- Ändamålsenliga och väl dokumenterade system och rutiner för styrning.
- En rättvisande och tillförlitlig redovisning och information om verksamheten.
- Säkerställande av att lagar, policys, reglementen tillämpas.
- Skydd mot förluster och/eller förstörelse av kommunens tillgångar.
- Eliminering och/eller upptäckt av allvarliga fel och brister.

Enligt reglementet för internkontroll ska nämnderna varje år anta en plan för granskning och uppföljning. Årets plan utgår från risk- och väsentlighetsanalyser som tagits fram med hjälp av medarbetare från kommunstyrelsens förvaltning.

Utsedda kommungemensamma kontrollområden är information på hemsida, bristande uppföljning av upphandlade avtal samt uppföljning av föregående års granskning. Nämndspecifika kontrollområde är brandskyddsrutiner samt lokalförsörjning. Utöver det görs årliga kontrollaktiviteter samt direkta åtgärder utifrån förvaltningens riskanalyser.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Interkontrollplan 2022, kommunstyrelsen

Sändlista

Ekonomikontoret

Vänersborgs kommun

Internkontrollplan 2022

Kommunstyrelsen

1 Bakgrund

Kommunfullmäktige antog 2011-11-23, § 147, nuvarande reglemente för internkontroll. Reglementet omfattar inte bara ekonomiska rutiner utan även övergripande system för styrning av verksamheten. Enligt reglementet § 8 skall nämnderna varje år anta en plan för granskning och uppföljning.

I kommunallagens 6 kap 6 § definieras nämndernas ansvar för den interna kontrollen.

2 Innebörden av internkontroll

Internkontroll är ett verktyg som skall användas för att säkerhetsställa att kommunfullmäktiges verksamhetsmässiga och ekonomiska mål uppfylls. Internkontroll ingår som en del i verksamheten på alla nivåer och ska vara en naturlig del i alla processer och rutiner. Det innebär att bygga in kontroller i handläggningsrutinerna för att säkerställa att lagar och förordningar, anvisningar och liknande följs.

En bra internkontroll kännetecknas av följande:

- Ändamålsenliga och väl dokumenterade system och rutiner för styrning.
- En rättvisande och tillförlitlig redovisning och information om verksamheten.
- Säkerställande av att lagar, policyer, reglementen tillämpas.
- Skydd mot förluster och/eller förstörelse av kommunens tillgångar.
- Eliminering och/eller upptäckt av allvarliga fel och brister.

3 Riskbedömning

I syfte att upprätta en kvalitativ internkontrollplan genomförs en risk- och väsentlighetsanalys. Riskbedömningen innebär att identifiera de risker som kommunen utsätts för. Väsentlighetsbedömningen innebär att bedöma vilka konsekvenser eventuella brister kan medföra. Eftersom kommunstyrelseförvaltningens processer ofta berör övriga förvaltningar har de kommungemensamma kontrollområdena valts utifrån denna riskbedömning. Urvalet har också diskuterats i den arbetsgrupp som arbetar med gemensamma frågor rörande intern kontroll och dialog har fört i KSAU. Uppföljning av inriktningsmål och förväntade resultat görs i delårsrapporter och i årsredovisning.

4 Kommungemensamma kontrollområden

4.1 Information på hemsidan

Förutom i direkta kontakter med medborgare, brukare, företagare och besökare är kommunens information och kommunikation viktig. Kommunens webbsida, (hemsida), är en viktig kommunikationsväg såväl intern som externt och utgör en del av kommunens ansikte utåt. Dålig uppdatering ger sämre service för medborgarna och kan skapa irritation. Syftet med granskningen är att undersöka förekomsten och omfattningen av eventuella brister.

Aktuella kontrollmål är:

- att informationen på kommunens hemsida är korrekt, aktuell och lättillgänglig utifrån webbdirektiven och kommunikationspolicyn

4.2 Bristande uppföljning av upphandlade avtal

Vänersborgs kommun ska vara en attraktiv, seriös och ansvarstagande avtalspart för att de samlade resurserna ska användas på ett långsiktigt, säkert och effektivt sätt. Varje nämnd har ansvaret för de upphandlingar som genomförs för eget behov och som inte täcks av förvaltningsövergripande ramavtal. Varje nämnd ansvarar även för att ingångna avtal hålls. Syftet med granskningen är att säkerställa att de krav som ställs i avtal och förfrågningsunderlag följs upp och dokumenteras.

Aktuellt kontrollmål är:

- att uppföljning av avtal görs i enlighet med upphandlingspolicyn.

4.3 Föregående årskontroller

Förra året granskades: obehörigas tillgång till skyddsvärdig information, dataskyddsförordningen, distansarbete, ärendehantering. Uppföljning av dessa kontrollområden görs i årets granskning.

5 Nämndspecifika kontrollområden

5.1 Brandskyddsrutiner

Brandskydd i form av förebyggande brandskyddsarbete samt brandutbildningar till personalen är en viktig del för att förebygga och förhindra att skador uppkommer och att liv skyddas för alla som bor och arbetar i våra verksamheter. Alla som arbetar i Vänersborgs kommun ska känna till hur de ska förebygga brand samt vad de ska göra om en brand utbryter på arbetsplatsen. Syftet med kontrollen är att säkerställa att personal har tillräcklig kompetens för att förebygga och förhindra skador på personer och egendom.

Aktuellt kontrollkontrollmål är:

- att det finns tydlig beskrivning av arbetsuppgifter för enskilda befattningshavare i brandskyddsorganisationen
- att uppföljning sker så att alla medarbetare fått regelrätt brandskyddsutbildning med visst intervall
- att det utförs information om brandskyddsrutiner vid nyanställning

5.2 Lokalförsörjning

Syftet med Vänersborgs kommuns lokalförsörjningsarbete är att möta verksamheternas behov av ändamålsenliga lokaler i tid samt att använda kommunens resurser på ett hållbart och effektivt sätt för att uppnå en god ekonomisk hushållning. För att uppnå lokalförsörjningens syfte krävs bland annat tydliga processer. I riktlinjer för lokalförsörjningen beskrivs processer för lokalförsörjningsplanering, lokalanskaffning samt avyttring av lokaler. Syftet med granskningen är att säkerställa att styrdokument för lokalförsörjning är kända och efterlevs.

Aktuellt kontrollmål är:

- att processerna för lokalförsörjningsplan, lokalanskaffning samt avyttring av lokaler har skett i enlighet med riktlinjer för lokalförsörjningen.

6 Uppföljning och åtgärder av övriga risker med höga värden utifrån riskmatrisen.

- Risk: ***handlingar i e-arkiv läggs in där personuppgifter röjs***
  Åtgärd: höja kompetensen med syfte att minska risken för att felaktigheter vid överföring av handlingar till e-arkiv.
- Risk: ***brist av klassificerade dokument***, ny licensform införs under hösten 2021 som ger användare en möjlighet att klassificera dokument och mejl.
  Åtgärd: säkerställa och följa upp att klassificeringen blir säker och rätt, genom god kommunikation och vägledning vid införandet, för att minska risken för fel.
- Risk: ***Cyberattack,*** en ny licenform införs som ska minska risken för intrång. Användarna är en stor del av risken för att obehöriga kan komma åt kommunens information.
  Åtgärd: fortsatt arbete med att minimera risken för fel handhavande hos våra användare.

7 Årliga kontrollaktiviteter

Utöver plan för kommungemensamma och nämndspecifika kontrollområden genomförs fler kontinuerliga kontroller. Genom flera rutinorienterade kontroller blir vi en lärande organisation. För år 2022 planeras nedanstående kontroller att göras. Eventuella justeringar och kompletteringar kan behövas göras under året.

- Kontroll av attester och behörigheter i ekonomisystemet. Kontroll att det finns formellt fastställda attestuppdrag mot attestbehörigheter i ekonomisystem samt att beloppsgränser ligger inlagda i ekonomisystemet utifrån delegation.
- Granskning av manuella utbetalningar, att verifikat finns i pärm i löpande nummerserie dvs att ingen saknas eller finns dubbletter.
- Avstämning av att anläggningsregistret överensstämmer med de tillgångar som finns.
- Kontroll att investeringsregler följs och att kostnader/intäkter är bokförda på rätt år.
- Granskning av representationsfakturor, att korrekt moms redovisas och att deltagare och syfte framgår.
- Kontroll att abonnemangsfakturor via automatattest är aktuella.
- Stickprovskontroll av att större inköp är korrekt genomförda enligt riktlinjer för direktupphandling.
- Kontroll av avtalstrohet mot tecknade avtal.

8 Ansvarig

Ansvarig för samordning av arbetet med den interna kontrollen samt granskningen för kommunstyrelsens verksamhet är controller på ekonomikontoret. En rapport redovisas till kommunstyrelsen i februari.

§ 184

Dan Åberg (M) med avsägelser av uppdrag

KS 2021/461

Beslut

Kommunfullmäktige entledigar Dan Åberg (M) från uppdragen som ledamot i kommunstyrelsen och krisledningsnämnden. Som en följd av detta utser kommunfullmäktige Lena Eckerbom Wendel (M) till ledamot i kommunstyrelsen och Piotr Gabrys (M) till ersättare i kommunstyrelsen.

Sammanfattning av ärendet

Dan Åberg har 2021-12-01 inkommit med avsägelse av uppdrag som ledamot i kommunstyrelsen, kommunstyrelsens arbetsutskott, personal- och förhandlingsutskottet och krisledningsnämnden

Beslutsunderlag

- Avsägelse från Dan Åberg (M), inkommen 2021-12-01

Kommunfullmäktiges behandling under sammanträdet

Förslag till beslut på sammanträdet

Henrik Harlitz (M) nominerade för Moderaternas räkning Lena Eckerbom Wendel (M) till ledamot i kommunstyrelsen och Piotr Gabrys (M) till ersättare i kommunstyrelsen.

Beslutsgång

Ordföranden ställde förslaget att entlediga Dan Åberg (M) från uppdragen som ledamot i kommunstyrelsen och krisledningsnämnden under proposition och fann genom acklamation att kommunfullmäktige beslutat att bifalla förslaget.

Ordföranden ställde därefter Moderaternas nominering under proposition och fann genom acklamation att kommunfullmäktige beslutat att bifalla förslaget.

Sändlista

Dan Åberg
Lena Eckerbom Wendel
Piotr Gabrys
Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsens arbetsutskott
Personal- och förhandlingsutskottet
Krisledningsnämnden
IT-kontoret
Förtroendemannaregistret
Löneavdelningen.

Till

Kommunfullmäktige i Vänersborg

Avsägelse

Härmed avsäger jag mig uppdraget som ledamot av kommunstyrelsen i Vänersborgs kommun, ledamot av krisledningsnämnden samt kommunstyrelsens AU och personal- och förhandlingsutskottet.

Vänersborg den 1 december 2021

[redacted]

Dan Åberg (M)

Dokument

Utskriftsdatum: 2022-01-19 **Utskriven av:** Johan Högmark

Diarieenhet: Kommunstyrelsen **Sekretess:** Visas ej

Beskrivning av sökning:

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	Dokumenttyp
2021.4391	I	Beslut om budget för Fyrbodals kommunalförbund år 2022-2024	Lena Tegenfeldt
2021-11-17		Fyrbodals kommunalförbund	Kommunkontoret
KS 2021/304		Antagande av yttrande över remiss gällande Fyrbodals kommunalförbunds budget 2022 - 2024	BESLUT
2021.4392	I	Beslut om budget för Delregionala utvecklingsmedel (DRUM) för år 2022	Lena Tegenfeldt
2021-11-17		Fyrbodals kommunalförbund	Kommunkontoret
KS 2021/304		Antagande av yttrande över remiss gällande Fyrbodals kommunalförbunds budget 2022 - 2024	BESLUT
2021.4503	I	Minnesanteckningar från Ägarsamrådsmöte med Vänerhamn AB, 2021-10-26	Benny Augustsson
2021-11-23		Kristinehamns kommun	Politiker
			INFORMATION
2021.4526	I	Svar på revisionsgranskning av kommunens styr- och ledningssystem	Lena Tegenfeldt
2021-11-26		Samhällsbyggnadsnämnden	Kommunkontoret
KS 2021/347		Granskningsrapport av kommunens styr- och ledningssystem	BESLUT
2021.4539	I	Redovisning av internkontroll för socialnämnden 2021	Marie Karvonen
2021-11-30		Socialnämnden	Ekonomikontoret
KS 2021/13		Samlingsnummer - Nämndernas interna ekonomiska kontroller 2021	BESLUT
2021.4541	I	Rapportering av ej verkställda gynnande beslut enligt SoL och LSS, kvartal 3 2021	Eva Johansson
2021-11-30		Socialnämnden	Juridik och säkerhetsavdelningen
			BESLUT
2021.4554	I	Minnesanteckningar från ägarsamråd 13 oktober 2021	Eva Johansson
2021-12-01		Ägarsamråd KFV	Juridik och säkerhetsavdelningen
			INFORMATION
2021.4563	I	Godkännande av rapport internkontroll 2021	Marie Karvonen
2021-12-01		Kultur- och fritidsnämnden	Ekonomikontoret
KS 2021/13		Samlingsnummer - Nämndernas interna ekonomiska kontroller 2021	BESLUT

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	Dokumenttyp
2021.4565	I	Vänerhamn AB - besked om beslut vid prövning enligt reglerna om s k förstärkt uppsiktsplikt	Eva Johansson
2021-12-01		Karlstad kommun, Dan Tågmark	Juridik och säkerhetsavdelningen
			BESLUT
2021.4567	I	Protokoll från styrelsemöte med Hunnebergs kungajakt- och viltmuseum AB 2021-11-16	Eva Johansson
2021-12-01		Hunnebergs kungajakt- och viltmuseum AB	Juridik och säkerhetsavdelningen
			PROTOKOLL
2021.4569	U	Beslut KF 2021-11-17 Uppdrag - Kartläggning av gator, väg- och järnvägsnät inom Vänersborgs kommun	Johan Högmark
2021-12-02		Enligt sändlista	Avdelningen för hållbar utveckling
KS 2019/189		Uppdrag - Kartläggning av gator, väg- och järnvägsnät inom Vänersborgs kommun	BESLUT
2021.4654	I	Kvalitetsrapport 2021 Kunskapsförbundet Väst	Eva Johansson
2021-12-08		Kunskapsförbundet Väst	Juridik och säkerhetsavdelningen
			RAPPORT
2021.4690	I	Granskningsrapport/revisionsrapport - Granskning av grundskolans måluppfyllelse	Eva Johansson
2021-12-13		Kommunens revisorer	Juridik och säkerhetsavdelningen
KS 2021/463		Granskningsrapport/revisionsrapport - Granskning av grundskolans måluppfyllelse	SKRIVELSE
2021.4691	I	Granskningsrapport/revisionsrapport - Granskning av grundskolans måluppfyllelse	Eva Johansson
2021-12-13		Kommunens revisorer	Juridik och säkerhetsavdelningen
KS 2021/463		Granskningsrapport/revisionsrapport - Granskning av grundskolans måluppfyllelse	RAPPORT
2021.4693	I	Internkontroll för byggnadsnämnden	Marie Karvonen
2021-12-13		Byggnadsnämnden	Ekonomikontoret
KS 2021/13		Samlingsnummer - Nämndernas interna ekonomiska kontroller 2021	BESLUT
2021.4697	I	Förvaltningsplan för vildsvin Västra Götaland 2021	Eva Johansson
2021-12-13		Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Juridik och säkerhetsavdelningen
KS 2021/406		Remiss - förvaltningsplan för vildsvin i Västra Götalandsregionen	RAPPORT
2021.4706	I	Internkontroll för miljö- och hälsoskyddsnämnden	Marie Karvonen
2021-12-14		Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Ekonomikontoret
KS 2021/13		Samlingsnummer - Nämndernas interna ekonomiska kontroller 2021	BESLUT
2021.4738	I	Beslut från norra hälso- och sjukvårdsnämndens gällande avtal om samverkande sjukvård med Vänersborgs kommun	Eva Johansson

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	Dokumenttyp
2021-12-16		Norra Hälso- och sjukvårdsnämnden, Västra Götalandsregionen	Juridik och säkerhetsavdelningen
			BESLUT
2021.4739	I	Beslut om Försäljning av Kohagen 2 del av Holmängen 112	Eva Johansson
2021-12-16		Samhällsbyggnadsnämnden	Avdelningen för hållbar utveckling
KS 2021/308		Försäljning av Kohagen och Högaffeln, del av Holmängen	BESLUT
2021.4740	I	Beslut om försäljning av Högaffeln 1 del av Holmängen 112	Eva Johansson
2021-12-16		Samhällsbyggnadsnämnden	Avdelningen för hållbar utveckling
KS 2021/308		Försäljning av Kohagen och Högaffeln, del av Holmängen	BESLUT
2021.4747	I	Intern kontroll 2021 för samhällsbyggnadsnämnden	Marie Karvonen
2021-12-16		Samhällsbyggnadsnämnden	Ekonomikontoret
KS 2021/13		Samlingsnummer - Nämndernas interna ekonomiska kontroller 2021	BESLUT
2021.4779	I	Beslut om ändring i föreskrift om utfärdande av eldningsförbud och delegation att utfärda föreskrift om eldningsförbud i Färgelanda kommun	Jessica Andersson
2021-12-21		Färgelanda kommun	Juridik och säkerhetsavdelningen
			BESLUT
2021.4780	I	Beslut att anta avsiktsförklaring avseende det goda livet i Dalsland	Lena Tegenfeldt
2021-12-21		Färgelanda kommun	Kommunkontoret
KS 2021/162		Dalsland diskussionsunderlag strategi - Västra Götalandsregionen (Det goda livet i Dalsland)	BESLUT
2021.4781	I	Beslut att anta nya styrdokument för Dalslands Turist AB och Visit Dalsland AB	Pernilla Bertilsson
2021-12-21		Färgelanda kommun	Juridik och säkerhetsavdelningen
KS 2020/462		Omorganisation av Dalslands Turist AB och Dalslands Kanal AB	BESLUT
2021.4794	I	Tillstånd till ingrepp i fornlämning med villkor om arkeologisk undersökning, Källeberg 16:2, Vänersborgs kommun	Eva Johansson
2021-12-21		Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Juridik och säkerhetsavdelningen
			BESLUT
2021.4837	I	Foldern Trendens 2021 - utvecklingen på upphandlingsområdet	Benny Augustsson
2021-12-27		Upphandlingsmyndigheten	Politiker
			RAPPORT
2021.4838	I	Insändare om oro kring verksamheten vid Dalslands, Lysekils och Strömstads sjukhus	Benny Augustsson

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	Dokumenttyp
2021-12-27		Kommittén för Dlalsnads sjukhus, Jerker Johansson	Politiker SKRIVELSE
2022.7	I	Protokoll från styrelsemöte i Vattenpalatset Vänerparken AB 2021-12-07	Eva Johansson
2022-01-03		Vattenpalatset Vänerparken A	Juridik och säkerhetsavdelningen PROTOKOLL
2022.8	I	Minnesanteckningar från ägarsamråd 2 december 2021	Eva Johansson
2022-01-05		Ägarsamrådet för kunskapsförbundet Väst	Juridik och säkerhetsavdelningen INFORMATION

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2022-01-19 **Utskriven av:** Johan Högmark

Diarieenhet:	Kommunstyrelsen
Beslutsfattare:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum:	2022-01-26
Sekretess:	Visas ej

Id	**Beskrivning**	**Paragraf**
Datum	**Avsändare/Mottagare**	**Beslutsfattare**
Ärendenummer	**Ärendemening**	**Kategori**
		Ansvarig
371174	Medborgarlöfte för Vänersborgs kommun inför 2022	Benny Augustsson §
2021-12-06	Enligt sändlista	Benny Augustsson
KS 2021/51	Samlingsnummer - Medborgarlöfte för Vänersborgs kommun inför 2022	1.1
		Per Edensvärd
373392	Delegeringsbeslutsmall	Benny Augustsson §
2022-01-14	PFU	Benny Augustsson
KS 2021/444	Motion om friskvårdsbidrag för anställda i Vänersborgs kommun	2.10
		Johan Högmark
2021.3382	Yttrande om Promemoria Genomförande av ändringar i direktivet om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster	Benny Augustsson §
2021-06-29	Regeringskansliet	Benny Augustsson
KS 2021/298	Genomförande av ändringar i direktivet om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster	
		Boel Carlsson
2021.4366	Delegeringsbeslut - återremiss gemensamma lokaler	Benny Augustsson §
2021-11-15	Enligt sändlista	Benny Augustsson
KS 2021/369	Uppdrag - överenskommelse mellan kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden om lokaler som nyttjas gemensamt	2.10
		Anna Högmark
2021.4496	Remiss av motion om fria besök på Torpa kretsloppspark för Vänersborgs kommuninvånare	Benny Augustsson §
2021-11-21	Kommunstyrelsens ordförande Benny Augustsson (S)	Benny Augustsson
KS 2021/386	Motion om fria besök på Torpa kretsloppspark för Vänersborgs kommuninvånare	2.10
		Ann-Sofie Norberg
2021.4502	Extra sammanträde med kommunstyrelsen i december 2022	Benny Augustsson §

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2021-11-22	Kommunstyrelsens ordförande, Benny Augustsson (S)	Benny Augustsson
KS 2021/327	Sammanträdestider för kommunstyrelsens arbetsutskott, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige år 2022	1.1
		Ann-Sofie Norberg
2021.4593	Svar på remiss: En god kommunal hushållning	Benny Augustsson §
2021-12-02	Enligt sändlista	Benny Augustsson
KS 2021/377	Remiss SOU 2021:75 - En god kommunal hushållning	1.1
		Ewa Lundqvist
2021.4597	Omreglering av tjänst med bibehållen tjänstepension	Anna Johannesson §
2021-12-03	Enligt sändlista	Anna Johannesson
KS 2021/451	Partiell tjänstledighet med bibehållen tjänstepension för äldre anställda	DPO 7.3
		Anna Johannesson
2021.4675	Remiss av motion om att erbjuda andra aktörer vid nedläggningshotade skolor	Benny Augustsson §
2021-12-09	Barn- och utbildningsnämnden och samhällsbyggnadsnämnden	Benny Augustsson
KS 2021/437	Motion om att erbjuda andra aktörer vid nedläggningshotade skolor	2.10
		Eva Johansson
2021.4676	Motion om utredning av Norra Skolan som centralt placerad förskola	Benny Augustsson §
2021-12-09	Barn- och utbildningsnämnden	Benny Augustsson
KS 2021/438	Motion om utredning av Norra skolan som centralt placerad förskola	2.10
		Eva Johansson
2021.4684	Halvårsredovisning av VA-försörjning Nordkroken	Benny Augustsson §
2021-12-13	Enligt sändlista	Benny Augustsson
KS 2015/478	Införande av verksamhetsområde för VA, Vatten, spillvatten och dagvatten i Nordkroken, Vargön, Vänersborgs kommun	2.7
		Per-Ola Rasmussen
2021.4686	Halvårsredovisning av VA-försörjning Gaddesanna	Benny Augustsson §
2021-12-13	Se sändlista	Benny Augustsson
KS 2014/95	Kommunalt verksamhetsområde i Gaddesanna Vänersborgs kommun	2.7
		Per-Ola Rasmussen
2021.4687	Yttrande över ansökan om antagning i hemvärnet	Pernilla Bertilsson §
2021-12-13	Kommunstyrelsen	Pernilla Bertilsson
KS 2021/9	Samlingsnummer - Delegeringsbeslut, beslut inom kommunstyrelsen	2.13
		Pernilla Bertilsson

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2021.4698	Beslut - omreglering av tjänst med bibehållen tjänstepension	Anna Johannesson §
2021-12-14	Enligt sändlista	Anna Johannesson
KS 2021/462	Omregerling av sysselsättningsgrad med bibehållen tjänstepension för äldre anställda	DPO 7.3
		Eva Johansson
2021.4767	Beslut gällande utdelning från Vänersborgs samstiftelse nr IV (4) för år 2021	Johan Högmark §
2021-12-20	DHB Västra	Johan Högmark
KS 2021/84	Ansökan om bidrag till familjeläger sommaren 2021	8.1
		Johan Högmark
2021.4768	Beslut gällande utdelning från Besparingsstiftelsen för år 2021	§
2021-12-20	Enligt sändlista	
KS 2021/32	Samlingsnummer - Ansökningar ur Besparingsstiftelsen 2021	8.1
		Johan Högmark
2021.4789	Omreglering av tjänst med bibehållen tjänstepension	Anna Johannesson §
2021-12-21	Enligt sändlista	Anna Johannesson
KS 2021/465	Omreglering av sysselsättningsgrad med bibehållen tjänstepension	DPO 7.3
		Anna Johannesson
2021.4822	Begäran från samhällsbyggnadsnämnden om utökad investeringsbudget 2021	Benny Augustsson §
2021-12-22	Enligt sändlista	Benny Augustsson
KS 2021/6	Samlingsnummer - Tilläggsbudget, investerings- och exploateringsplan 2021	1.1
		Ewa Lundqvist